Moocaani iijɨ

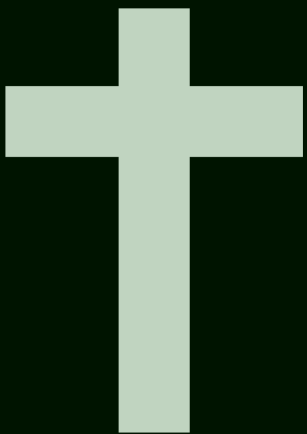

New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

Moocaani iijɨ

New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muinane

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Muinane [bmr], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muinane

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
ee143c59-0697-5cd3-8fac-4f9da98f0b30

Contents

SAN MATEO 1
SAN MARCOS 63
SAN LUCAS 100
SAN JUAN 163
HECHOS 208
ROMANOS 263
1 CORINTIOS 288
2 CORINTIOS 313
GALATAS 330
EFESIOS 339
FILIPENSES 347
COLOSENSES 353
1 TESALONICENSES 359
2 TESALONICENSES 364
1 TIMOTEO 367
2 TIMOTEO 374
TITO 379
FILEMON 382
HEBREOS 384
SANTIAGO 403
1 SAN PEDRO AAME 410
2 SAN PEDRO AAME 417
1 SAN JUAN AAME 421
2 SAN JUAN AAME 427
3 SAN JUAN AAME 428
SAN JUDAS AAME 429
APOCALIPSIS 431

SAN MATEO

Jesucristo Sɨɨcɨjemɨnaa.
(Lc 3.23-38)

1 Jinoodɨmou Jesucristo eedeetemɨhaiu iicaumo. Jaabo Jesucristo David,
Abraham, icamɨsi iyaachi iicaubo.
2 Jaabo Abraham Isaac onooboco seemevauhi. Jaabo Isaac seemevauhi
Jacob onooboco. Jaabo Jacob seemeneu Juda onoobo bu saatoho inahabomɨ.
3 Jaabo Juda seemevauhi Fares, Zara, onoomɨsico. Jaamɨsi seejɨu
Tama onoogo. Jaabo Fares seemevauhi Esrom onooboco. Jaabo Esrom
seemevauhi Aram onooboco.
4 Jaabo Aram seemevauhi Aminadaco. Jaabo seemevauhi Naaso
onooboco. Jaabo seemevauhi Salmon onooboco.
5 Jaabo seemevauhi Boos onooboco. Jaabo seejɨu Rahab onoogo. Jaabo
Boos seemevauhi Obed onooboco. Jaabo seejɨu Rut onoogo. Jaabo Obed
seemevauhi Isai onooboco.
6 Jaabo Isai seemevauhi aivojɨɨbo Davidco. Jaabo aivojɨɨbo David taabau
Betsabe onoogo. Jaago Uria onoobo taabaco udumɨtɨɨcɨugo Salomon
onooboco seemevauhi.
7 Jaabo Salomon Roboan onooboco seemevauhi. Jaabo seemevauhi Abia
onooboco. Jaabo Abia seemevauhi Asa onooboco.
8 Jaabo Asa seemevauhi Josafat onooboco. Jaabo seemevauhi Joram
onooboco. Jaabo seemevauhi Uzias onooboco.
9 Jaabo Uzias seemevauhi Jotan onooboco. Jaabo seemevauhi Acaz
onooboco. Jaabo Acaz seemevauhi Ezequias onooboco.
10 Jaabo Ezequias seemevauhi Manase onooboco. Jaabo seemevauhi
Amon onooboco. Jaabo seemevauhi Josia onooboco.
11 Jaabo seemevauhi Jeconia onoobo, bu inahabomɨ icamoco Israel cu-
umimɨnaaco Babilonia jiinɨjevɨ asatyuudɨɨhivɨ.
12 Jaanobuunatɨ Jeconia seemevauhi Salatiel onooboco. Jaabo seemevauhi
Zorobabelco.
13 Jaabo Zorobabel seemevauhi Abiud onooboco. Jaabo seemevauhi
Eliaquim onooboco. Jaabo seemevauhi Azor onooboco.
14 Jaabo seemevauhi Sadoc onooboco. Jaabo seemevauhi Aquin onooboco.
Jaabo seemevauhi Eliud onooboco.
15 Jaabo Eliud seemevauhi Eleazar onooboco. Jaabo seemevauhi Matan
onooboco. Jaabo seemevauhi Jacob onooboco.
16 Jaabo Jacob seemevauhi Joseque Maria taje iicauboco. Jaago Maria
Jesuco seemevauhi Cristo imomo iicaaboco.
17 Jaamaño Abraham iicaunotɨ David ifiivuunovɨ icamo fahuseecɨ si-
ino igueenemeheje ɨdɨɨmobacajeva. Jaanotɨ bu siino tonoodɨbacajevaro,
bu israelmɨco babiloniamɨ iguiinonɨumoro aamocasiunovɨ. Jaamo nani-
vamɨnaaco iicanɨcɨbadɨ. Babilonia jiinɨjevɨ satyuumo. Jaanotɨ bu siino
tonoodɨbacajeva nigacɨtɨ jari Cristo fiivuuhi.

Jesucristo Ifiivuuno.
(Lc 2.1-7)

18 Jillɨ Jesucristo fiivuuhi seejɨ Maria Joseque itajevaqui icacuuhi. Jaarugo
diibomahi iicautɨnaacaro seemene ijeebɨɨfaño icacuuhi Moocaani Gaija
mitya noojɨri.

19 Jaanaa Jose aijɨ ijeebɨɨ imino iicahicaumaño imuguutɨɨbo miyamɨnaaco
diigo tollɨ iicaunoco uguubusunoco. Jillɨ llɨɨvɨ diigotɨ gaajacɨratɨno idugaave-
qui omoonɨjiruno,
20 esamaajeri icahicaubovɨ fucu tɨgafañodɨ Moocaani toomomɨnaafi dii-
bovɨ ajafeveuboro diiboco nuuhi: Jose David iyaachi, igototɨɨboro Mari-
aco diitaabatɨ gaayɨcɨ oono diigofaño seemene ifiivosee Moocaani Gaija
seemene.
21 Jaasee ifiivoseeque Jesutɨ momonɨ. Jillɨ diibo momo icaji diibo cu-
umimɨnaaco iimitɨtɨ ataajasujiibo iicamaño, nooboro.
22 Jillɨ icauno johono Moocaani ihiimaamɨnaafi Isaia onoobofeenedɨ un-
uuno imiyacafetequi:
23 Bagocaja ohoovagoro seemevajigo. Jaabo momoji, Emanuel, nooboro.
Jaano jino momo Emanuel onoono: Moocaani mɨɨhaivɨ gasecuhi,
eneejiruno.
24 Jaabo Jose aaicuudɨ, Moocaani toomomɨnaafi diiboco unuubadɨ
moonɨubo Mariaco mogaitɨ gaayɨcɨubo.
25 Jaarugoma icautɨɨbo iseemeneque ɨɨcɨugoro Jesutɨ
omomonɨutɨnohachuta.

2

Jiinɨjeo Maaimomɨ Jesuco Emeecɨvauno.

1 Jaabo Jesu fiivuuhi Belen onoocuumivɨ Judea jiinɨjevɨ. Jaasumi Herode
onoobo toojiinɨje aivojɨɨbou.* Jaanaa Jerusale cuumivɨ gaseumo oriente
aamɨjɨtɨ asaaumo maaimomɨ gaseuhi.
2 Jaamo dilluuhi: ¿Cuuca iicaabo judiomɨ aivojɨɨbo ifiivoobo? Mɨɨro mɨɨhai
orientetɨ imeecɨrɨgaico maatyɨmemere jino masaahi diiboco mihimovamo,
noomoro.
3 Diito jillɨ unuunoco ihaivojɨɨbo Herode uguubuuboro nɨjɨ nɨjɨ minifutu-
uhi, bu paryɨ Jerusale cuumi miyamɨnaa icano.
4 Jaaboro ihaivojɨɨbo paryɨɨcɨno sacerdotemɨ aivojɨtoco ucuuhuvauboro,
bu Moise tajɨɨbaco miyamɨnaaco ɨjɨɨbeguefimoco icano ucuuhuvauboro di-
itoco dilluubo: ¿Naa, conoovɨ fiivejiibo Cristo? nooboro.
5 Jaanegui nuumo: Belen de Judeavɨ fiivejiibo tollɨ nooboro Moocaani
iimaamɨnaafi caatɨnɨuhi:
6 Ɨɨjoho Belen Juda jiinɨje cuumi, aivo obocɨgotɨrucuumi, bu toojiinɨjeo
aivojɨtoguiinovɨ diicarahi. Jaarunaa Moocaani bocɨgusuhi. Mɨɨro
difañotɨ aivojɨɨbo fiiveji taacuumimɨnaa israelmɨnaaco eteemejiibo,
noono, noomoro.
7 Jaanoma iicaubo Herode diito maaimomɨco toovono ucuuhuvauboro
imino dilluuhi diitoco imeecɨrɨgaico cofucu aatyɨmeunoco.
8 Jaaboro diitoco Belen cuumijaa agalluuboro nuubo: Tahɨ mofoo.
Jaamoro imino midillu toosee iicamañoco. Jaamo mahatyɨmedɨ uco
mɨjɨɨbogo uujoho bu tollɨro imetequi, nooboro.
9 Jillɨ nooboro diitoco maaimomɨco ihaivojɨɨbo ɨjɨɨbuguuneri fuumo.
Jaanaaca diibo imeecɨrɨgaico aamɨjɨtɨ aatyɨmeubo diito ɨmega feehicauhi.
Jaanofeenevɨ jari imeecɨrɨgai samañovɨro minifutuuhi toosee iicaunohallɨvɨ.
10 Jaagai imeecɨrɨgaico imaaimomɨ aatyɨmeumoro sihidɨ imo imo minifu-
tuumo.

* **2:1** Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

11 Jaadɨ toojafaño ajaaheveumo tooseeque atyɨmeuhi, bu seejɨ Mariaco
icano. Jaamoro tooseeguiino ememuɨɨvuumoro tooseeque imuumo. Jaadɨ
isatyotaaco afaayɨumoro tooseeque acɨumo oro, insienso, mirra icanoco.
12 Jaadɨ tɨgafañodɨ diitoco: Herode iicahɨgodɨ muhuumidino, noonoro
afaguunegui, siijɨriro uumiumo ijiinɨjejaago.

Jesuma Caanimɨsi Egipto Jiinɨjejaago Agaauno.

13 Jaamo diito maaimomɨ ufuunobuunatɨ tɨgafaño Moocaani
toomomɨnaafi Josevɨ ajafeveuboro diiboco nuuhi: Gañiivo jaaboro
seemeneque seejɨma dɨɨcɨɨbo Egipto jiinɨjevɨ digaa. Jaaboro tahɨ diica
jari ɨco onoonohachuta Herode amɨɨsi seemeneque guiinejiibo igaicaauqui,
nooboro.
14 Jaanegui Jose agañiivuuboro tooseema seejɨco ɨɨcɨuboro fucufeenevɨro
fuuhi Egipto jiinɨjevɨ.
15 Tahɨ icaumo Herode iguijeveutɨnohachuta. Jillɨ icauno Moocaani ihi-
imaamɨnaafifeenedɨ unuuno imiyacafetequi:
Egipto jiinɨjetɨ Taseemeneque cuuhuvaji, unuuno.

Herode Seemeque Gaisiraicɨsuhi.

16 Jaanaaca Herode maaimomɨ diibo iijɨco agañɨɨunoco agaajacɨuboro si-
hidɨ sɨfiiratuubo. Jaaboro seemeque paryɨɨcɨno gaisiraicɨsuubo mificabacɨtɨ
guiinovɨ iicaumoco paryɨ Belen cuumiri icaumo seemeque, bu paryɨ ihallɨdɨ
iicaucuumije miyamɨnaa seemeque icano, maaimomɨ diiboco unuusumi
paryɨ ifiivuusehejeque.
17 Jillɨ miyaavuuno, Moocaani iimaamɨnaafi Jeremia acaatɨnɨuno:
18 Guubuvusuno ico Rama onoohɨgovɨ ataacasino sihidɨ ɨjɨjovoonɨno; Jaago
Raquel iseemeque ataago. Jaago imogotɨhi diigoco ajacusunoco
ochoomocɨnɨcuuneguiiha, nooboro.
19 Jaanobuunatɨ Herode iguijeveunobuunatɨ siino Moocaani
toomomɨnaafi Josevɨ siino jafeveuhi tɨgafañodɨ Egipto jiinɨjevɨ. Jaabo diiboco
nuuhi:
20 Goova gañiivoobo seemeneque seejɨma dɨɨcɨɨbo dojɨcuvɨro duhuumi Is-
rael jiinɨjevɨ guijevecuumo seemeneque agaicaauguehicaumo, nooboro.
21 Jaanegui Jose agañiivuuboro tooseeque seejɨma satyuuhi Israel
jiinɨjejaago.
22 Jaarunaa Arquelao onoobo caanibuuna Judeavɨ aivojɨɨbotɨ iicaunoco
Jose agaajauboro tahɨ ufuunoco iguiubo. Jaaboco tɨgafañodɨ ɨjɨɨbuguunoma
iicaubo Galilea jiinɨjejaagovɨro fuubo.
23 Jahɨgo ɨɨfutuudɨ Nazare cuumivɨ icatuubo. Jillɨ icauno Moocaani
iimaamɨnaa unuuno imiyaavequi: Jesu Nazareoobo, noocɨnɨji, unuuno.

3

Jua Nitɨmɨnaafi Sɨcaihɨgovɨ Jɨɨbeguehi.
(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 Tusumi Jua Nitɨmɨnaafi saauhi Judeatɨ iicano sɨcaihɨgovɨ jɨɨbogooboro jillɨ
neehicauhi:
2 Amɨɨhai imitɨco mejeevesucu, jino Moocaani aivojɨ iicajino fiitɨvucuuhi,
nooboro.
3 Jaabo jaanɨ Jua, johono diibotɨ Moocaani iimaamɨnaafi Isaia jillɨ nooboro
acaatɨnɨubo:
Saatoho ico guubuvusuhi sɨcaihɨgotɨ ocoovadiicɨnɨno: Moocaani jɨɨhaico
mihimibachu; sano tɨcovoro jɨɨhaico meheetavo, onoono.

4 Jaabo Jua gaachehuu camellomɨ ijeene eetavotau. Jaabo machutahicau
chahacamɨ, bajɨo iimɨ icanoro.
5 Jaaboco uguubunɨcɨvamo saahicauhi Jerusale cuumitɨ. Paryɨ Judeao
jiinɨjemɨnaa, bu Jorda teehi fiitɨno iicano jiinɨjemɨnaa icamo diiboco ugu-
ubunɨcɨvamo.
6 Jaamo iimitɨco ɨjɨɨbogonobuunatɨ Jua diitoco Jorda onoohifaño
nitɨhicauhi.
7 Jaanaaca bu diibojaago ajashutɨmo fariseomɨoto, saduceomɨoto icamo
diibojaa initɨquimaaivamo asaahicaunoco aatyɨmeuboro diitoco nuuhi: ¡Ji-
inimomɨbadɨ mihicano miyamɨnaa! ¿Mɨɨjoho amɨɨhaico ɨjɨɨbogonotɨ mataajaji
ñɨhicuno Moocaani omoonɨjino ifiitɨvonotɨ?
8 Jaanegui imino mihica miyaano amɨɨhai eedeehifiico mejeevesuno
foovono ihɨfuvusuqui.
9 Jaamoro mɨɨhai Abraham iyaachimɨhai, noomoro mihiimaadino. Mɨɨro
jino amɨɨhaico neehi: Jiba guiisiba icarubatɨ Abraham iyaachimɨhaitɨ
Moocaani fiivusujirahi.
10 Mɨɨro jɨgaaje imibaicɨnɨcuuhi ɨmohonoco iquitɨqui. Jaabadɨ
paryɨ ɨmohono iiminoco onoovatɨhehejeque miquitɨmoro cɨɨjɨgaifaño
mɨjɨgasutahi.
11 Miyaano naha uujoho nɨfaihuri nitɨhicahi amɨɨhai imitɨco mejeevesu-
cuuno jɨɨbogobadɨ iicano. Jaanotɨ naha taabuunatɨ asaabo amɨɨhaico nitɨji
Moocaani Gaijari, cɨɨjɨgairi icano. Diibo tajanaanɨcɨvɨ mityahi. Jaamaño
uujoho aivo ɨfototɨhi diibo tɨhaipaajeque asatyejirunovɨ.
12 Jaabo usefaño ipala icacuuhi. Jaaneri itrigoco iimibachuuboro ibeevaco
aicujiibo. Jaaboro itrigo noovataco igranerofaño ficujiibo. Jaaboro ibee-
vanoco jɨgasujiibo ufucuro ajabaavejitɨno cɨɨjɨgaifaño.

Jesuco Initɨuno.
(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

13 Jaanaaca Jesu saauhi Galileatɨ Jorda onoohijaago Jua iicauhɨgo diiboco
Jua initɨqui.
14 Jaarunaaca Jua itɨconɨ imuguutɨhi. Jaaboro Jesuco nuubo: ¿Uco naha
ɨɨjoho nitɨjirahi mɨllɨtɨ bu ɨco uujoho nitɨjirahi? nooboro.
15 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Jaafa jisumihiica tollɨ icano, tollɨ Moocaani
atajɨɨbanoco imino momoonɨqui, nooboro.
16 Jaadɨ Jesuco initɨubo iteehifañotɨ iinovaubacaro niqueje faayacafutuuhi.
Jaanofañotɨ Jesu atyɨmeuhi Moocaani Gaija nimɨihubadɨ jeevaabo diibo-
hallɨvɨ iniitovaunoco.
17 Jaanaaca guubuvusuuno niquejefañotɨ unuuno: Jaanɨ Taseemene aivo
agaijɨɨbo diiberi sihidɨ uujoho imo imo iicaabo, unuuno.

4

Jesuco Ɨjɨ Ɨnɨsuuno.
(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

1 Jaanaacaro Moocaani Gaija Jesuco satyuuhi sihɨ sɨcaihɨgovɨ, ɨjɨ diiboco
inɨsuqui.
2 Jaabo tahɨgo icaubo cuarentadɨ cuujeva, bu cuarentadɨ fucuva icano
machutɨɨbo. Jaanobuunatɨ jari diibo ajeba aivuuhi.
3 Jaaneguiiha ihɨjɨ Jesujaa asaauboro diiboco nɨsuvauhi jillɨ nooboro:
Miyaano Moocaani Seemene idiicahachiijɨ jiba guiisibaco tajɨɨba maahunotɨ
iminifetequi, nooboro.

4 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Mɨiro Caatɨnɨhaame neehi: Ɨdɨinoro
maahu sefari miyamɨnaafi icajitɨhi, tollɨro bu Moocaani iijɨ sefari icajiibo,
noono, nooboro.
5 Jaadɨ ihɨjɨ Jesuco satyuuhi iimino Jerusale cuumihallɨvɨ. Jaaboro diiboco
caamovono ficuubo Moocaani iija niibahucu nijequevɨ.
6 Jaaboro diiboco nuubo: Miyaano aivo Moocaani Seemene idiicahachiijɨ
juugatɨ baavɨ casiniivo. Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Moocaani itoomomɨnaaco tajɨibaji ɨco iteemequi ihusenehallɨvɨ ɨco
gaayɨcɨnɨjimo. Jaabo guiisiba sefavɨ ditɨhaiño aivovotɨno iicaqui,
noono, nooboro.
7 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Mɨiro tollɨro noono Caatɨnɨhaamefañoʋ:
Moocaanico nɨsudino, noono, nooboro.
8 Jaanaaca bu siino ihɨjɨ diiboco satyuuhi caamovobaɨ nijequevɨ. Jaaboro
paryɨ diiboco ɨifusuubo fanoojiinɨjeneque paryɨ ihaivojɨnoma.
9 Jaaboro diiboco nuubo: Meecɨ, paryɨ jinooco ɨco uujoho acɨji, taaguiino
ememuɨivooboro uco idiimohachiijɨ, nooboro.
10 Jaanoma iicaabo Jesu diiboco nuuhi: Satanas fuucu, mɨiro Caatɨnɨhaame
neehi: Moocaani Dioscoro diimo. Jaaboro diibocoro deecɨvo, noono,
nooboro.
11 Jaadɨ jari ihɨjɨ Jesuditɨ buhɨgovɨ minifutuuhi. Jaadɨ Moocaani
toomomɨnaa asaaumoro diiboco jeecɨvovauhi.

Jesu Tɨconɨhi Ɨjɨibogoobo Galileavɨ.
(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

12 Jaanaa Jesu guubuuhi Jua cɨvojafaño iicaunoco uguubuuboro fuuhi
Galilea jiinɨjevɨ.
13 Jaaruubo Nazare cuumivɨ icautɨiboro ufuubo icatuuhi Capernau cu-
umivɨ, Zabulon, Neftali icamɨsi jiinɨje onoohɨgo muuaijɨniri iicaucuumivɨ.
14 Tollɨ icauno, Moocaani iimaamɨnaafi Isaia acaatɨnɨuno imiyaacafetequi:
15 Zabulon jiinɨje, Neftali jiinɨje icano muuaijɨnidɨ iicano jɨihairi, Jordantɨ
aamɨjɨjaagovɨ, Galilea iicahɨgo judiomɨ iicatɨmo iicahɨgo.
16 Cɨvono jiinɨjeguiino iicaumoco achɨcɨuno seseene. Jaabadɨro bu guijeve
cɨvo jiinɨjeguiino iicaumoco sesee achɨcɨhi, nooboro.
17 Jaadɨ jari Jesu tɨconɨuhi miyamɨnaaco ɨjɨibogoobo: Amɨihai imitɨco
mejeevesucu jino Moocaani aivojɨ fiitɨvucuuhi, nooboro.

Jesu Coovahi Igueenemehejedɨmo Fiicɨmɨnaaco.
(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

18 Jaanaaca Jesu feehicauhi Galilea muuaijɨnidɨ. Jaabo atyɨmeuhi
miimɨsiicɨ inahaboma icamɨsico. Saafi momou Simon onoobo bu samomou
Pedro. Jaanotɨ saafi momou Andre onoobo. Jaamɨsi fiicɨmɨnaatɨsi iicaumañoʋ
isinɨcuuhuneri muuaifaño fiicɨhicaumɨsi.
19 Jaamɨsico Jesu nuuhi: Tadyojɨcutɨ masaa amɨisico miyamɨnaa
fiicɨmɨnaatɨsitɨ eetavequi, nooboro.
20 Jaasumiro isinɨcuuhunoco ejeevesuumɨsiro diibo dojɨcutɨ fuumɨsi.
21 Bu jaano janaanɨcɨ Jesu siino sitɨsico atyɨmeuhi: Jacoobo onoobo, bu
Jua icano iicamɨsi Zebedeo achimɨsico, imeenegafaño caanima iicaumɨsi
isinɨcuuhunoco amaahunɨumɨsico.
22 Jaamɨsico Jesu ucuuhuvaunegui caanico imeenegafaño
ejeevesuumɨsiro diiboma fuumɨsi.

Jesu Sihidɨ Miyamɨnaaco Jɨibeguehi.
(Lc 6.17-19)

23 Jaabo Jesu fahɨgovadɨ Galilea jiinɨjeri feehicauhi faacuumiva sinagogajanofaño jɨɨbogooboro. Moocaani aivojɨ jɨɨbogo iimino jɨɨbogoco jɨɨbogooboro, bu fanoova guihuvaneri iguihuvamoco buheesuuboro.
24 Jaanoco Jesuditɨ guubucuumo paryɨɨcɨno Siria jiinɨjeri. Jaamoro diibojaa sɨvaumo paryɨɨcɨno fanoova guihuvaneri iicaumehejeque fanoova aivoneri, bu emeimɨvatomehejeque, epilepsia guihuvari iicaumoco, bu idɨɨno isifañɨɨmehejeque icano. Jaamoco Jesu buheesuhicauhi.
25 Jaaboco bucasihicaumo sihidɨ miyamɨnaa Galileaoto, bu Decapoli jiinɨje cuuminooto Jerusale cuumioteheje, bu Judea jiinɨjeoteheje, bu Jordan aamɨjɨjaagoteheje icamo.

5

Ifabaɨhallɨvɨ Jesu Ɨjɨɨbuguuno.
(Lc 6.20-23)

1 Jaanaa Jesu sihidɨ miyamɨnaa iicaumoco aatyɨmeuboro caamo ifabaɨ nijequevɨ ufuuboro casɨɨvutuubo. Jaabo cojɨvɨ ijɨɨbogomɨnaa igaivuuhi.
2 Jaadɨ Jesu tɨcovauhi diitoco ɨjɨɨbogoobo jillɨ nooboro:
3 Imicani icamo Moocaanico iimogomo ijeebɨɨno ɨɨdaasumaño. Jaamaño niquejefaño mihicaji.
4 Imicani icamo ɨɨdaasuno iicamo. Diitoco Moocaani jacusuji.
5 Imicani icamo, ijeebɨɨno ɨsɨɨcumo. Diito jiinɨjeque Moocaani aacɨguujeque gaayɨcɨji.
6 Imicani icamo iiminoco omoonɨjirunoco aivo iimogomo. Diito imo imo minifeteji.
7 Imicani icamo sitaaco ɨɨdaasugomo. Diitoco Moocaani ɨdaasugueji.
8 Imicani icamo ijeebɨɨ ɨmɨhɨnivatɨmo. Diito Moocaanico atyɨmeji.
9 Imicani icamo sajeebɨɨ icaco omoonɨmo. Diitoco Moocaani: Taseeme, eneejimo.
10 Imicani icamo Moocaani iimogonoco omoonɨnohallɨtɨ diitoco ɨjɨɨheveme. Diitononeji niqueje aivojɨ.
11 Imicani amɨɨhai tahallɨtɨ amɨɨhaico miyamɨnaa aivonoono onoomoro ɨdaasuno omoonɨmo, amɨɨhaihallɨvɨ sɨcamañehejeque ɨjɨɨbocasimo.
12 Jaasumi sihidɨ imo imo mihica, toono jaada ufucu niquejefaño sihidɨ jeevano ijaadaco magaayɨcɨji. Mɨɨro tollɨro amɨɨhai ɨmegavɨ iicaumo Moocaani iimaamɨnaaco ɨdaasuno moonɨumo.

Jiinɨje Ɨmuhu Ohoovɨcɨno.
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

13 Amɨɨhai jiinɨje ɨmuhu. Jaano ɨmuhu ijeevetecuuruva, ¿jinejeri bu mɨhɨmuhunɨjirahi; jinejebaguiiha imicuujitɨruno? Jaanoco buhɨ magañɨɨnoco miyamɨnaa quicujirahi.

Jiinɨje Aachɨcɨnɨta Ohoovɨcɨno.

14 Amɨɨhai jiinɨje aachɨcɨnɨmɨnaa. Mɨɨro ifabaɨhallɨri iicacuumi toovono icatatɨhi.
15 Bu jaabadɨro cuugahuco mɨnɨɨmoro siinerihallɨvɨ mafabaacutatɨhi. Jillɨro ofoovomañovɨ caamo mificutahi paryɨ jaahe iicamoco ihachɨcɨnɨqui.
16 Jaabadɨ amɨɨhai momoonɨ amɨɨhai foovo miyamɨnaa ɨmefeenevɨ foovono ihɨfuvusuqui. Jaamoro amɨɨhai imino momoonɨnoco aatyɨmemere, Moocaani niquejefaño iicaaboco iimequi.

Jesu Tajɨɨbaco Ɨjɨɨbogono.

17 Uco mehesɨcɨnɨdino, Moise tajɨ̈baco, bu Moocaani iimaamɨnaa jɨ̈bogoco
icano finɨsuvaabo, noomoro. Jillɨ toono unuuno imiyacafetequi saahi.
18 Mɨ̈ro miyanotɨro amɨ̈haico neehi: Niqueje, jiinɨje icano iicanohachuta
tajɨ̈bahaame naavutusutɨ sanooba gañɨ̈cafetejitɨhi, ufucu iicajino
iicanohachuta.
19 Jaamaño tajɨ̈batɨ sanoogayɨ ajashurunoco miyaano nootɨ̈bo tollɨ
omoonɨ̈bo, bu jaaboro sitaaco tollɨro imitɨno imoonɨqui agaajasuuboco
ufucu niquejefaño tollɨro jillɨ imɨhɨ̈foobotɨ noocafetejiibo. Jaanotɨ
imityagooboro imino omoonɨ̈boro sitaaco tollɨro imoonɨqui ijɨ̈bogoobo
ufucu niquejefaño aivo miyaabotɨ noocafeteji.
20 Mɨ̈ro jino amɨ̈haico neehi: Amɨ̈hai caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ icamo
iicabadɨro mihicamoro Moocaani iimogonoco momoonɨtɨhachiijɨ bu nique-
jefaño mefeejitɨhi.

Icajɨ̈suditɨ Jesu Ɨjɨ̈bogono.
(Lc 12.57-59)

21 Amɨ̈hai muguubuhicacuuhi, amɨ̈hai eedeetemɨhaico jillɨ unuunoco:
Gaicaaudino; cajaanɨhacho sitaaco agaicaaubo castigacafeteji, noomoro.
22 Mɨ̈ro jino uujoho amɨ̈haico neehi: Cajaatyohacho inahabojaago
ɨsɨfiiratomo castigacafeteji. Cajaatyohacho inahaboco imitɨno onoomoco
aivo isefa aivojɨto castigaji. Jaanotɨ bu inahaboco: Miyaaboɨvɨdɨ, onoomo
infierno cɨ̈jɨgai ñɨhicuguiino guiinovɨ minifeteji.
23 Jaanegui Moocaanico imequi ofooboro dinahaboma imitɨno idiicanoco
edeesafotooboro,
24 siino uduumiiboro itɨconɨ dinahabojaagovɨhi difoo. Jaaboro diibo
dimijɨ̈votoobo sajeebɨ̈ minifototo. Jaadɨ jari duhuumiibo Moocaanico di-
imoto.
25 Jaanotɨ bu cajaatyohacho dihallɨvɨ ɨjɨ̈bogomoro ɨco isisɨsuqui asaty-
ohachiijɨ, dinahaboma jɨ̈haivɨro dimijɨ̈vo. Ɨco dugaacumɨnaafico acɨtotɨ̈bo
iicaqui. Jaabo diibo sisɨmɨnaaco ɨco acɨjiruubo. Jaamo ɨco cɨvojafaño
jɨ̈hacujirahi.
26 Miyanotɨro ɨco neehi: Tahɨgotɨ dihiinejitɨrahi niinojegayɨco
adaadutɨnohachuta.

Jesu Jɨ̈beguehi Sifigoma Mihicajirunohallɨvɨ.

27 Amɨ̈hairyo muguubuhicacuuhi sɨ̈cɨje unuucuunoco: Sifigoma di-
icadino.
28 Mɨ̈ro jino uujoho amɨ̈haico neehi: Cajaatyohacho gaigooco imogomoro
emeecɨmo ijeebɨ̈fañodɨ diigoma icacuuhi.
29 Jaanegui dimiyanaagohaallɨ̈ ɨco imitɨfaño agañɨ̈suhachiijɨ, toollɨ̈co
dɨ̈cɨ̈bo tehesino gañɨ̈; imijirunaa difiitɨ samañogayɨro ɨ̈tɨ agañɨ̈cafotono.
Jaanotɨ imijitɨruno faabohoro difi cɨ̈jɨgaifaño agañɨ̈cafotono.
30 Jaanotɨ bu dihuse dimiyahuse ɨco imitɨfaño agañɨ̈suhachiijɨ quitɨcɨ̈bo
tehesino gañɨ̈; imijiruno samañogayɨro ɨ̈tɨ agañɨ̈cafotono. Jaanotɨ aivo
imijitɨruno faabohoro cɨ̈jɨgaifaño agañɨ̈cafotono.*

Jesu Jɨ̈beguehi Gaigooco Ejeevesufinohallɨvɨ.
(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

31 Tollɨro bu sɨ̈cɨje nuumo: Cajaanɨhacho mogaico ejeevesumo, diigoco
ejeevesucuunohaameque ihacɨqui, noono.

---

* **5:30** Jino jillɨ iiminocoro moonɨ, imitɨco deetavedino, eneejiruno.

32 Jaarunofaño uujoho neehi: Cajaaniihacho mogaico ajevahalliti icatino
ejeevesuhachiiji diigoco ajeva imitico icisuubo. Jaamaño sifi ejeevesucuu-
goco iicii̇bo diigofañodi ajeva imitico icihi.

Jesu Moocaani Momofañodi Monooniciinohallivi Ijii̇bogono.

33 Tolliro bu muguubuhicacuuhi, siicijeminaaco unuunoco: Moocaani
momofañodi unuucuunoco bañidino diibo imefeenevi, noono.
34 Jaarunaaca uujoho amii̇haico neehi: Moocaani momofañodi mo-
hoovicidino, niquejefañodi oovicimoro meneedino, toono Moocaani aivoji
icaga iicahigo.
35 Tolliro bu jiinijefañodi mohoovicidino, toojehallivi Moocaani itihaico
ificuunicije iicamaño; bu Jerusale cuumifañodi mohoovicidino, tuucuumi
Aivoji̇bo Jesu cuumi iicamaño.
36 Tolliro bu oovicii̇boro: Tañigai seseeteji, needino. Tolli eneeneri sajebaco
diinigaijeque seseetesujirahi, nacu bu civutusujirahi jaanucuhu.
37 Jilli ticovonoro: Jii̇hi, Chahano, monoo. Jaanoti janaanicivi mejeenesu-
cuuno, toono ijiti asaacuuno.

Mii̇no Minaafico Magaijino.
(Lc 6.29-30)

38 Amii̇hairyo muguubuhicacuuhi, siicije jilli unuunoco: Saafi aallii̇co ifini-
caruhachiiji, bu diibo aallii̇co finicarujirumo. Tolliro iigaico igañii̇suruva, bu
diibo iigaico gañii̇jirumo.
39 Jaarunofaño uujoho amii̇haico neehi: Iimitii̇boma mihii̇bacasidino.
Ivinaaca jilliro saatoho amii̇hai imeti agabacuhachiiji, saanaagohimeque bu
mahaci tolliro bu igabacuqui.
40 Tolliro bu cajaatyohacho ico ahaamimoro dicaamoojaco
udumitii̇cigohachiiji, tolliro bu disacoco daaci.
41 Jaanoti bu tolliro saatoho, fiisetaco minooci kilometro ticovovi satyequi
atajii̇bahachiiji igueeneme kilometro ticovovi satyo.
42 Jaanoti bu cajaatyohacho ico siinoco idillumoco daaci, bu duvudu-
uvedino sita ico: Uco tooneguiiha presta, noomoro idillumediti.

Diminaaco Gaiji
(Lc 6.27-28, 32-36)

43 Tolliro bu siicije unuunoco muguubucuuhi: Digataavominaafico gaiji.
Jaaboro diminaafico dii̇hegue, unuunoco.
44 Jaarunofaño uujoho amii̇haico neehi: Amii̇hai minaafico magaiji,
Moocaanima mihiimaa amii̇haico aivonoono onoomoro idaasuno
omoonimohallivi.†
45 Jaachiiji amii̇hai Caani niquejefaño iicaabo seemeti mihicaji. Mii̇ro diibo
inihibaco iinusuhicahi iimitimohallivi, bu iimimohallivi icano, bu tolliro
niijabaco galluhicaabo iimihiiji̇mohallivi, bu iimiti iiji̇minaahallivi icano.
46 Jaanoti bu amii̇haico agaiji̇mocoro magaiji̇hachiiji, ¿milli bu ijaadaco
magaayicijirahi? Mii̇ro bu impuesto jaadusuminaa imitimo iicarumo tolliro
mooninicihi.
47 Jaabadiro bu dinahabocoro idilluhachiiji, ¿minoodi imico toono edee-
tavono? Mii̇ro bu tolliro Moocaanico agaajatimeheje tolliro moonifihi.
48 Jaanegui amii̇haico neehi: Imimo mihica oono amii̇hai Caani niquejefañ-
ño iicaabo aivo imiibo iicabadi.

† **5:44** Sahaamefañ̃o janaanici jilli ficuumo: imino monoo amii̇haico imitino onoomoco, imino momooni amii̇haico iji̇heguemeque.

6

Jesu Jɨɨbeguehi Imihusene Mihicanohallɨvɨ.

1 Amɨɨhai imino momoonɨnoco miyamɨnaa ɨmega momoonɨdino; jillɨ amɨɨhaico imityaguequiguiiharo. Jaanotɨ tollɨ momoonɨhachiijɨ amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo ijaadaco amɨɨhaico acɨjitɨhi.

2 Jaaneguiiha siinotɨ ucuujɨvaachumoco siineri adaamususumi faacu-umimɨnaacoro gaajasudino: Oono bañɨsumɨnaa sinagogajanofaño, callene-feenevɨ icano omoonɨfibadɨ. Jaamo jillɨ moonɨnɨcɨmo miyamɨnaa diitotɨ imino ihiimaaqui. Jaarunofaño uujoho miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jaa-maño miyamɨnaa ɨco iimono toonorucu dijaada.

3 Jaanotɨ naha ɨɨjoho ɨɨdaasumoco siinoco adaacɨhachiijɨ, toovono daacɨ, dimiyahuse omoonɨnoco dinanihuse gaajacɨtɨno iicaqui.

4 Jillɨ toovonoro deetavo, jaachiijɨ diicaani niquejefaño iicaabo toovono edeetavonoco aatyɨmeebere ɨco ijaadaco ihacɨqui.

Jesu Jɨɨbeguehi Moocaanima Iimaaco.
(Lc 11.2-4)

5 Jaamo bu amɨɨhai Moocaanima mihiimaasumi bañɨsumɨnaafi iicabadɨ mihicadino. Diibo imeguefihi julleecɨnɨɨboro sinagogajanofaño ihiimaabo, bu callenejɨninovɨ jillɨ miyamɨnaa diiboco ihatyɨmequiguiiharo. Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Toono miyamɨnaafi obocɨgoneriro jaaducafutucuuno.

6 Jaanotɨ naha ɨɨjoho Moocaanima idiimaajisumi, dimecufaño ɨdɨcafotooboro cuhufono diguhugaco fabaacuubo diimaa Moocaanima ɨɨro idiicahɨgo. Jaachiijɨ diicaani niquejefaño iicaabo toovono omoonɨnoco aatyɨmeebere ɨco ijaadaco acɨjiibo.

7 Jaabo Moocaanima idiimaasumi jillɨ mɨhɨɨfoneheje sɨcamañeheje samañocoro unuucumañocoro siino needino: Oono Moocaanico agaajatɨmo iicanɨcɨbadɨ: Fɨne jillɨ: sihidɨ ihiimaaneri Moocaani uco guubuhi, noomoro eesɨcɨnɨfimo.

8 Jaamobadɨ mejeevadino. Mɨɨro Moocaani ɨmegavɨro amɨɨhai midil-lutɨnaacaro gaajacuuhi amɨɨhai mucuujɨvaachunoco.

9 Jaaneguiiha amɨɨhai jillɨ noomoro Moocaanima mihiimaa:
Moocaani niquejefaño idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadɨ ficucafetehi.
10 Jaafa dihaivojɨ saahi. Jaafa dijeebɨɨ onoobadɨ eetavocafetehi jiinɨjehallɨvɨ, oono niquejefaño iicabadɨ.
11 Mɨɨhaico daacɨ machutaatɨ fafucuvaacɨvɨro.
12 Jaaboro mɨɨhaico mohimitɨco buusu, oono bu mɨɨhai, mɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco toonoco mihimibachubadɨ.
13 Jaaboro mɨɨhaico ɨnɨsunofaño gañɨɨsudino. Mɨɨhaico imitɨ ɨjɨ usetɨ taajasu.* Fɨne.

14 Mɨɨro amɨɨhaico sita imitɨno omoonɨmoma toonoco mihim-ibachuhachiijɨ, bu tollɨro amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo amɨɨhai imitɨco imibachuji.

15 Jaanotɨ amɨɨhai sitaama mihimibachucasitɨhachiijɨ, bu amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo amɨɨhai imitɨco imibachujitɨhi.

Jesu Jɨɨbeguehi Aigahallɨvɨ.

16 Jaabadɨro bu amɨɨhai safucuco mahaigasumi amɨɨhai ɨmeque ɨdaasuno miminiiyudino, oono bañɨsumɨnaa omoonɨnɨcɨbadɨ. Diito tollɨ moonɨfihi

---

* **6:13** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Mɨɨro paryɨɨcɨnoro diino aivojɨ, mitya dihovosɨɨ ufucuro ifinɨjitɨno icano, onoonoco.

amachutɨnoco miyamɨnaa ihatyɨmequi. Jaanegui amɨɨhaico neehi: Toono
ijaadaco mɨhɨcɨcuuhi miyamɨnaa obocɨgoneriro.
17 Jaanotɨ ɨɨjoho machutɨɨbo adaigasumi dihɨmeque nitɨɨbo imino
feedamaje,
18 miyamɨnaa machutɨɨbo adaigaiñoco gaajacɨtɨmo iicaqui, ɨdɨɨboro nique-
jefaño iicaabo Moocaani ijeevadɨ samɨsi diiboma mihicaabo igaajaqui. Jaabo
ɨco toono jaadaco acɨji.

Niquejefaño Mubusumijema Mihicano.
(Lc 12.33-34)

19 Jiijehallɨvɨ sihidɨ busumijeeneque mititibaanɨdino, deeɨra
ifinɨsufijehallɨvɨ, bu tollɨro paryɨ busumijeene unucufijehallɨvɨ, bu tollɨro
nanivamɨnaa ananinɨcɨnehejehallɨvɨ icano.
20 Ɨvɨ ɨdɨhɨgoro niquejefaño sihidɨ busumijeque mititibaanɨ, deeɨra
ifinɨsutɨhɨgo, fanoova unucutatɨhɨgo, bu nanivamɨnaa ananifitɨhɨgo icano.
21 Mɨɨro amɨɨhai busumijeene iicahɨgovɨ, bu amɨɨhai jeebɨɨ icajirahi.

Mofi Imitɨno, Bu Imino Icano.
(Lc 11.34-36)

22-23 Mɨɨro saafi ihallɨɨ iimitɨɨbo imino icajitɨrahi. Jaabadɨro saafi ijeebɨɨ
iimitɨɨbo imihusetɨhi. Jaabo iimitɨnoguiino icaji. Jaanotɨ Moocaani ijeebɨɨco
iimibachuhachiijɨ imihusetejiibo. Moocaani iimogobadɨ icacujiibo. Jaanotɨ
mɨɨno imitɨco iminobadɨ mehesɨcɨnɨhachiijɨ, janaanɨcɨvɨ aivo imitɨno.

Moocaani, Bu Nɨhɨbamɨ Icano.
(Lc 16.13)

24 Mɨɨhaiñooba miimɨsiicɨ ihaivojɨtɨsima icajitɨrahi. Mɨɨro saafiico
ɨjɨɨhegueebere saafiicoro gaijɨjiruubo. Jaabadɨro bu sano nɨhɨbamɨco,
Moocaanico icano magaijɨjitɨrahi.

Moocaani Iseemeque Teemefiihi.
(Lc 12.22-31)

25 Amɨɨhaico neehi: Nɨjɨ nɨjɨ amɨɨhai jeebɨɨnoco momoonɨdino toono sefari
mihicaqui, mamachujirunehejeri, bu mahadujirunehejeri icano, bu tollɨro
mɨjɨɨcɨnɨjino gaachehuri icano. ¿Nacu mofi gaachehu janaanɨcɨvɨ jaaducafo-
totɨhi?
26 Eneecau oono joomɨ caamodɨ agahafomoco mɨhɨɨfɨnɨcɨ, basutɨrumo, bu
abasuno noovaco ɨcɨtɨrumo icano. Jaarumoco amɨɨhai Caani niquejefaño
iicaabo† diitoco machuco acɨfihi. Jaamo diito joomɨ janaanɨcɨvɨ amɨɨhai
majaaducafetehi.
27 ¿Nacu amɨɨhaitɨ cajaanɨ siino janaanɨcɨ tɨcovovɨ macaamevetejirahi toono
fanoovari nɨjɨ nɨjɨ mihicahicanotɨ?
28 ¿Jaamo collɨhi amɨɨhai gaachehuri nɨjɨ nɨjɨ mihicahicahi? Eneecau oono
deecanoco mɨhɨɨfɨnɨcɨ, dudɨcamaaitɨruno gaachehunoco eetavotɨruno icano.
29 Jaarunaa amɨɨhaico neehi: Salomon aivo sihidɨ jeevano iminoonoma
icauruubo toono deecanobadɨ jeevautɨhi.
30 Jaabo Moocaani, buhɨcaga toono ñaavahu jaachiijɨ bajɨfaño
icano, cɨvohogo iquitɨcafotonoro cɨɨjɨgaifaño jɨgasucafotono icarunoco
Moocaani imino gaachehuco mɨjɨɨhacubadɨ moonɨhi. Jaanegui amɨɨhaico
gaachehunoco jɨcujiibo, ajashucani amɨɨhai miyaavogo mihicano
miyamɨnaaco.

† **6:26** Moocaani

31 Jaanegui nɨjɨ nɨjɨ mihicadino jillɨ noomoro: ¿Jinejeque jana mamachuji?
¿Jinejeque jana mahaduji? ¿Jinejeque jana mɨjɨcafeteji? noomoro.
32 Mɨɨro jihomonehejequere imiyaavogotɨmo guiinehicahi. Jaanotɨ naha
amɨɨhai, amɨɨhai Caani niquejefaño iicaaboma mihicahi. Jaabo gaajacuuhi
amɨɨhai paryɨ tonehejeri mucuujɨvaachunoco.
33 Jaaneguiiha Moocaani aivojɨjaagovɨro dijeebɨɨco ficu, jaaboro diibo
iimogonocoro deetavo icano. Jaadɨ jari paryɨ tonehejeque bu gaayɨciji.
34 Jaaneguiiha cɨvohogo iicajinehejeri amɨɨhai jeebɨɨco nɨjɨ nɨjɨ mo-
moonɨdino. Toono amɨɨhaitɨ cɨvohogoro finɨjitɨhi. Fafucuvaacɨvɨro ɨɨma
ajashutɨno icahicacuuno toono nɨjɨ nɨjɨ idiicano.

7

Sifi Imitɨco Needino.
(Lc 6.37-38, 41-42)

1 Sitaaco iimitɨ meneedino, jaachiijɨ amɨɨhaico bu Moocaani amɨɨhai imitɨ
needino.
2 Toono amɨɨhai sitaaco meneehicabadɨro bu amɨɨhaico moonɨjiibo, bu
oono amɨɨhai sitaaco mohoovɨcɨhicaneriro amɨɨhaico oovɨcɨjiibo.
3 ¿Jaabo mɨllɨ bu dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨco daatyɨmejirahi,
dihaallɨɨfaño bu iicatuucɨ cutuucɨco atyɨmetɨɨboro?
4 Jaabo ɨɨjoho dihaallɨɨfaño cutuucɨma idiicaabo, ¿mɨllɨ bu dinahaboco
neejirahi: Juugavɨ disaa oono dihaallɨɨfaño iicano beevagayɨco ɨco ɨcɨqui,
nooboro?
5 ¡Bañɨsumɨnaafi idiicaabo! Itɨconɨ toono dihaallɨɨfaño iicatuucɨco dɨɨcɨ.
Jaadɨ jari imino adaatyɨmeebere dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨco
dɨɨcɨji.
6 Iiminoco imiyaavogotɨmo jɨcubadɨ iicamoco mahacɨdino, amɨɨhaijaagovɨ
emecafotomoro amɨɨhaico dedaahenɨdimo. Bu amɨɨhai iimogonoco diito
iimitɨmo faafaimɨbadɨ iicamoco mahacɨdino, toono iiminoco quicudimo.

Midillu, Miguiino Icano.
(Lc 11.9-13)

7 Midillu amɨɨhaico Moocaani ihacɨqui. Miguiino, jaamo mahatyɨmehi.
Tollɨro bu guhugatɨ mocoova amɨɨhaidi ifaayɨcɨqui.
8 Mɨɨro idilluubo gaayɨcɨfihi, bu iguiinoobo atyɨmefihi; bu guhugatɨ
ocoovaaboco faayɨcɨfimo.
9 ¿Nacu icamo saatohoba amɨɨhaitɨ amɨɨhai seemeneque maahuco idil-
lusumi guiisibaco mahacɨjirumo?
10 ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi jiinimocoro mahacɨjirumo?
11 Mɨɨro amɨɨhai mihimifitɨrumo iiminocoro amɨɨhai seemeque ma-
hacɨnoco magaajahi. ¡Jaanegui imi amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo
iiminoco acɨji midillumoco!
12 Jaaneguiiha amɨɨhai sitaama imino mihica oono amɨɨhaima diito imino
iicanoco mihimogobadɨ; Mɨɨro tollɨ Moise tajɨɨba neehi, bu Moocaani
iimaamɨnaa aamene neehi icano.

Ijene Jɨɨhai Aamɨjɨ.
(Lc 13.24)

13 Ijene jɨɨhai aamɨjɨriro mɨjɨcamaaje. Jaanotɨ oono guijevefaño asatyono
jɨɨhai aamɨjɨ guiraahi, jɨɨhai guiraahi icano. Jaano carecunoono jahɨgovɨro
sihidɨ miyamɨnaa feehicahi.

14 Jaanotɨ naha fiivojaa asatyono jɨihai aamɨjɨ, bu fiivojaa asatyono jɨihai
icano ijene, ajashuno icano. Jaamaño mɨidɨmoro atyɨmehicahi.

Ɨmohoco Inoovatatɨro Magaajatahi.
(Lc 6.43-44)

15 Amɨihai ifiico magaihuɨnɨ oono abañɨfifimo uujoho Moocaanijaagodɨ
iimaahi eneehicamotɨ. Diito amɨihaijaago saaji ovejamɨbadɨ iminifotomoro.
Jaarumo fañooto jɨcumɨ sɨfiirafiimo.
16 Jaamoco magaajacɨ omoonɨnehejetɨ; mɨiro mɨijoho baacuco jaanotɨ
ɨcɨtatɨhi, bu añaajeque jarɨimohotɨ ɨcɨtatɨhi icano.
17 Mɨiro paryɨ iimino ɨmohono iiminocoro noovafihi. Jaabadɨro bu iimitɨno
ɨmohono iimitɨnocoro noovafihi.
18 Iimiho ɨmoho iimitɨnoco noovajitɨrahi, bu iimitɨho iiminoco noova-
jitɨrahi icano.
19 Jaano paryɨicɨno iiminoco onoovatɨno ɨmohonoco mihillumoro
cɨijɨgaifañoo mɨjɨgasutahi.
20 Jaaneguiiha diitoco magaajacɨ omoonɨnotɨro.

Famoovaro Niquejefañoo Feejitɨhi.
(Lc 13.25-27)

21 Famooro oono uco: Aivojɨibo, Aivojɨibo, eneehicamo niquejefañoo fee-
jitɨhi. Ɨdɨimoro Taacaani niquejefañoo iicaabo iimogonoco omoonɨhicamo
feeji.
22 Tufucu agasedɨ ajashutɨmo uco neeji: Aivojɨibo, Aivojɨibo, mɨihai
dimemeri mihiimaahicahi, dimomofañodɨ mɨihai iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ ma-
gañɨihicahi, bu dimomofañodɨ mɨihai guiraano sihidɨ ejeevanehejeque
meheetavehicahi icano, noomoro.
23 Jaarumoco uujoho neeji: Amɨihaico uujoho gaajatɨhi. Uutɨ buhɨgovɨ
miminifoto amɨihai iimitɨnoco momoonɨhicamo, nooboro.

Ucuhufono, Acahajɨno Icano.
(Lc 6.47-49; Mr 1.22)

24 Jaamañoo uujoho onoonoco uguubuuboro uujoho onoobadɨ omoonɨibo,
oono saafi agaajaabo guiisibanohallɨvɨ iijaco eheetavuubobadɨ jeevahi.
25 Jaajahallɨvɨ aiguuruno, sihidɨ teehino machituurahi, bu sefano
guibuhuba toojahallɨvɨ saaurahi icano. Jaarunofañoo tooja acutuutɨhi, tano
cuhufono guiisibanohallɨvɨ cuhufono tano inicucɨnɨumañoo.
26 Jaanotɨ uco guubucuuruubo uujoho onoonoco omoonɨtɨibo agaa-
jatɨibobadɨ jiinɨgaibaahohallɨvɨ iijaco eheetavuubobadɨ jeevahi.
27 Toojahallɨvɨ aiguuno, teehino machituuhi, sefano quijeba saauhi icano.
Jaaneri tooja sano acutuuhi. ¡Jaano sihɨdaasu! nooboro.
28 Jesu ɨjɨibuguunoco iimivuudɨ sihidɨ miyamɨnaa jabafiitehicauhi,
29 fariseomɨbadɨ icatɨibo, aivojɨibo mityama iicaabo iicanɨcɨbadɨ
ɨjɨibeguehicauneri.

8

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

1 Jaabo Jesu tobaɨ nijequetɨ iniituuboco sihidɨ miyamɨnaa bucasiuhi.
2 Jaanaaca diibojaago saaubo saafi foojohoma iicaubo. Jaaboro Jesuguiino
ememuiivuuboro diiboco nuuhi: Aivojɨibo idiimogohachiijɨ uco dimibachu
taguihuvatɨ, nooboro.

3 Jaanegui Jesu diiboco ihuseri dudɨɨcɨuhi: Imeguehi, buheetecu, nooboro.
Jaasumiro diibo toono ifoojohotɨ buheetecuuhi.
4 Jaaboro Jesu diiboco nuuhi: Jeedɨcahi mɨɨhaiñoobaco dɨɨbeguedino, jillɨro
foobo sacerdoteque difiico dɨhɨfusuto. Jaaboro asigayɨtɨ satyoobo Moocaan-
ico deecɨvoto Moise atajɨɨbaubadɨ, toonotɨ famooro igaajaqui toono diguihu-
vatɨ idihimitucuunoco.

Jesu Buheesuhi Romanomɨ Amocasimɨnaa Aivojɨɨbo Cojɨmɨnaafico.
(Lc 7.1-10)

5 Jaabo Jesu Capernau cuumifaño jɨcafutuubaaca romanomɨ
amocasimɨnaa aivojɨɨbo diibojaago asaauboro diiboco noovauhi:
6 Aivojɨɨbo, tacojɨmɨnaafi jaahe ɨdaasuno icahi aiveneri isifañɨɨbo acahi,
nooboro.
7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uujoho ofooboro buheesuteji, nooboro.
8 Jaarunaa ihaivojɨɨbo iimusuuhi: Aivojɨɨbo, sihidɨ jeevahi jaabo iijajaagou
efeejiruno. Jillɨro tajɨɨba dihiijɨco jaaneri tacojɨmɨnaafi ibuheetequi.
9 Mɨɨro bu uujoho icaruubo aivojɨto iijɨguiino icahi, bu jaaruubo amo-
casimɨnaa aivojɨɨbotɨ icahi. Jaamotɨ saafiico: Difo, unuusumi foonɨcɨɨbo.
Jaanotɨ bu sifiico: Disaa, unuusumi bu saanɨcɨɨbo. Tollɨro bu tacojɨmɨnaafico:
Toonoco deetavo, unuusumi bu eetavonɨcɨɨbo.
10 Jillɨ diibo unuunoco, Jesu uguubuuboro sihidɨ jabafiituuhi. Jaaboro
diibo dojɨcutɨ ufuumoco nuubo: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi. Paryɨ Israel
cuumimɨnaafeenevɨ aivo jaanɨ miyaavogobadɨ iicamoco atyɨmetɨhi.
11 Amɨɨhaico neehi, ajashutɨmo saaji nijequejaagotɨ, aamɨjɨjaagotɨ icano.
Jaamoro niqueje aivojɨfaño Abraham, Isaac, Jacob, icamoma acasɨɨvomoro
machujimo.
12 Jaanotɨnaa niqueje aivojɨfaño efeejirumo jillɨro jahisi ɨcɨvohɨgovɨro
gañɨɨcafeteji tahɨgo ataacasimoro igaiñooco oojɨsujihɨgovɨ.
13 Jaaboro Jesu ihaivojɨɨboco nuuhi: Fuucu diijajaagovɨ jaafa dicojɨmɨnaafi
buheecuji ɨɨjoho imiyaavogobadɨ, nooboro.
Jaasumiro tollɨ diibo unuuno tɨcovovɨ diibo buheetecuuhi.

Jesu Buheesuhi Pedro Baaboco.
(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

14 Jaadɨ Jesu Pedro iijajaago ufuubo atyɨmeuhi Pedro baabo sinafeteri
iguihuvaugo acaugoco.
15 Jaagoco ihusetɨ ududɨɨcɨuneriro iguihuva diigoco buuhi. Jaasumiro
diigo agañɨivuugoro tɨcovaugo diitoco ejeecɨvuugo.

Jesu Buheesuuhi Ajashutɨmo Iguihuvamoco.
(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

16 Jaanaa mihiijɨcuudɨ diibojaa sɨvaumo sihidɨ iimitɨno meimɨ ijeebɨɨfaño
iicaumehejeque. Jaamoco safooro unuuneriro paryɨ famoocoro buhɨ
gavaracuubo, bu tollɨro iguihuvaumoco paryɨ buheesuubo.
17 Jaano jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuuno imiyacafetequi.
Jillɨ unuuno: Diibo ɨcɨhi moniinovahañoco, bu moguihuvahañoco icano.

Jesuma Ufuujirumo.
(Lc 9.57-62)

18 Jaanaa Jesu atyɨmeuhi diibohallɨdɨ sihidɨ miyamɨnaa emecuvuunoco.
Jaanegui tajɨɨbaubo onogoomuuaivɨ ifatyequi.
19 Jaanaa Moise tajɨɨba gaajamɨnaafi Jesujaago asaauboro diiboco
noovauhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ɨɨma uujoho feejirahi ɨɨjoho ofoohɨgovɨ, nooboro.

20 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Bajɨhimɨ ihojɨnoma icahi, bu joomɨ ihi-
icunoma icahi icano. Jaanotɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iinigaɨco
conoovɨ ɨsɨucarujirumaño chahahi, nooboro.
21 Jaadɨ bu saafi ijɨɨbogomɨnaaototɨ diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, jaafahiica
itɨconɨ guihirubi iguijevedɨhivɨ ɨcɨɨdɨhiica, nooboro.
22 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ɨjoho tadyojɨcutɨ disaa. Jaanotɨ jaafa tahɨ
diito ifinɨjitɨno fiivoma iicatɨmo iguijevemeque cɨɨji, nuuruubo.

Jesu Sɨɨcutusuhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.
(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

23 Jaaboro Jesu imeenegafaño jɨcafutuuhi ijɨɨbogomɨnaama.
24 Jaanaaca sefano guibuhuba saauhi imuuaihallɨvɨ. Jaano ityuucari
imeenega niituurahi. Jaanaa Jesu imeenegafaño cɨgahicauhi.
25 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco aaicusuumoro nuuhi: ¡Aivojɨɨbo,
mɨɨhaico taajasu! Jino miniitucuuhi, noomoro.
26 Jaanegui iimusuubo: ¿Collɨhi mihiguetehi? ¡Ajashucani amɨɨhai
miyaavogo! nooboro.
Jaadɨ agañiivuuboro iguibuhubaco ɨɨbaubo, bu imuuaico ɨɨbaubo icano.
Jaasumiro sano paryɨ sɨɨcutuuno.
27 Jaaneri diito sihidɨ ajabafiituumoro nuumo: ¿Coyomo miyamɨnaafi
fɨne jaanɨ jino guibuhuba, bu muuai icanomaryo diiboco imityagoobo?
noomoro.

Gadara Miyamɨnaa Emeimɨvatuumo.
(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

28 Jaabo onogoomuuaivɨ Gadara jiinɨjevɨ ɨɨfutuubaaca miimɨsiicɨ gaifiimɨsi
cɨɨhojɨnojaa iicahicauhɨgotɨ diibojaagovɨ saauhi, iimitɨno ɨjɨma ijeebɨɨfaño
iicaumɨsi. Jaamɨsi sihidɨ jeevano sɨfiiramɨsi. Jaamaño mɨɨhaiñooba toojɨri
feehicautɨhi.
29 Jaamɨsi asaaumɨsiro tɨcovauhi ocoovadiivomɨsi: ¿Collɨhi mojaago saahi,
ɨɨjoho Jesu Moocaani achi idiicaabo? ¿Jaabo juu saahi mɨɨhaico ɨmegavɨro
ɨdaasunisiicɨ gaifiimɨsi cɨɨhojɨnojaa iicahicauhɨgotɨ diibojaagovɨ saauhi,
iimitɨno ɨjɨma ijeeo moonɨqui? noomɨsiro.
30 Jaamañotɨ fiitɨno icaumo sihidɨ faafaimɨ machumoro ɨɨguumo;
31 Jaamoro diito iimitɨno ɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi: Mɨɨhaico buhɨgovɨ
agañɨɨjihachiijɨ, jaatyo faafaimɨfañoro mɨɨhaico gallu, noomoro.
32 Jaanegui Jesu: Jii tahɨ diitofaño mofoo, nooboro iimusuuhi.
Jaanegui diito iimitɨno ɨjɨmɨ diitɨsifañotɨ ihiinuumoro ifaafaimɨfaño fu-
uhi. Jaasumiro diito paryɨ ifaafaimɨ ifagajɨtɨ muuaifaño aaifuumoro paryɨ
macanɨuhi imuuaifaño.
33 Jaamo diito ifaafaimɨ toomomɨnaa diito tollɨ iicaunoco aatyɨmeumoro
jinoomoro cuumijaago ufuumoro jɨɨbugutuuhi tollɨ ifaafaimɨ iicaunoco, bu
diitɨsi ɨjɨmɨma iicaumɨsi tollɨ iicaunoco icano.
34 Jaanegui tuucuumioto paryɨ Jesujaagovɨ asaaumoro diiboco galluumo,
ijiinɨjetɨ buhɨgovɨ ifeequi.

9

Jesu Buheesuhi Idɨɨno Isifañɨɨboco.
(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

1 Jaanegui Jesu meenegafaño ɨjɨcafutuuboro ufuubo ɨfutuuhi
onogoomuuaivɨ ɨicacuumi iicauhɨgo.

2 Jahɨ diibojaago sɨvaumo saafiico idɨino isifañɨiubo icɨgaiijefaño
sɨucɨnɨuboco. Jaamo miyaavogoco Jesu aatyɨmeuboro iguihuvauboco
nuuhi: Guihi, quehecuto, dihimitɨ ɨco imibachucafutucuuhi, nooboro.
3 Jaanoco tajɨiba caatɨnɨmɨnaatɨ saatoho uguubuumoro ijeebɨifañodɨ nuuhi:
¿Mɨllɨ jaanɨ Moocaanico imitɨno moonɨhi ihɨimaari? noomoro.
4 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: ¿Collɨhiica imitɨcani mehesamaaihi?
5 ¿Tɨhɨicani jana amɨihaidi, dihimitɨ imibachucafutucuuhi onoono,
gañiivoobo dɨigo onoono?
6 Eneecau bu amɨihaico ɨifusuqui uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
jiinɨjehallɨvɨ imitɨ imibachu mityama iicanoco, nooboro, idɨino isifañɨiuboco
nuubo: Gañiivoobo dicɨgaiijeque dɨicɨibo diijajaago fuucu, nooboro.
7 Jaasumiro idɨino isifañɨiubo icɨgaiijeque ɨicɨuboro iijajaago fuucuuhi.
8 Jaanoco miyamɨnaa aatyɨmeumoro sihidɨ iguiumo. Jaamoro Moocaanico
imuumo miyamɨnaafico tomityaco aacɨunohallɨvɨ.

Jesu Mateoco Cuuhuvahi.
(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

9 Jaamañotɨ Jesu ufuubo, atyɨmeuhi Mateo onooboco, impuestoco
ajaadusuhicaumañeri gɨcɨnɨuboco. Jaaboro diiboco nuubo: Tadyojɨcutɨ
disaa, nooboro.
Jaanegui Mateo agañiivuuboro diibo dojɨcutɨ fuuhi.
10 Jaanaaca bu Jesu jaahe amachuubo gɨcɨnɨubo cojɨri, bu sihidɨ saatoho
impuesto jaadusumɨnaa, bu saatoho imitɨmɨnaa icamo asaaumoro Jesu
ijɨibogomɨnaama icaubo cojɨvɨ casɨicamaaivauhi.
11 Jaanoco fariseomɨ aatyɨmeumoro ijɨibogomɨnaaco dilluuhi: ¿Mɨllɨ jaabo
oono amɨihai jɨibogomɨnaafi machuhi impuesto jaadusumɨnaama, bu saa-
toho imitɨmɨnaama icano? noomoro.
12 Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Iimimo iguihuvatɨmo,
taabumɨnaafico imogotatɨhi, iguihuvamoro taabumɨnaafico imeguefihi,
nooboro.
13 Eneecau mofoomoro jino Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoonoco maga-
ajato: Uujoho imeguehi sitaaco mɨhɨdaasugonoco. Jaanotɨ imogotɨhi
jeecɨvo asimɨco magaicaaumoro mejeecɨvonoco. Mɨiro: Uujoho imino
icahi, onoomoco cuuhuvaqui saatɨhi. Iimitɨmeguiiha saahi iimitɨ ifiico
ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutɨmo Aigafinohallɨvɨ.
(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

14 Jaanaaca Jua Nitɨmɨnaafi jɨibogomɨnaa Jesujaago asaaumoro diiboco
dilluvauhi: ¿Jana mɨllɨtɨ mɨihai, bu fariseomɨ jɨibogomɨnaa icamo machutɨmo
mahaiganɨcɨnaaca dita aigahicatɨhi? noomoro.
15 Jaanegui Jesu diitoco oovɨcɨuboro iimusuuhi: ¿Nacuuhu taabava
jɨibaimojaago ucuuhuvamo ɨdaasuri machutɨmo icanɨcɨjirahi; diitofeeneri
aijɨ iicanohachuta? Jaanotɨ naha icajinehiica uujoho udumɨtɨicɨcafotodɨhivɨ
ɨdaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.
16 Mɨiro mɨihaiñooba bobaryuri eedeechehu gaachehuco maahunɨtatɨhi
bobaryu fañovɨro iguiyacafeteneri eedeene agallivejiruneguiiha. Jaaneri
toopaaje janaanɨcɨvɨro guiraatejirahi.
17 Jaabadɨro bu mɨijoho bofaihu aivofaihuco eedeejutafaño ficutatɨhi.
Jaanotɨ tollɨ momoonɨruva tujutaje jerucamaaijirahi. Jaaneri tujutaje, bu

ihaivofaihu icano gañɨɨcafetejirahi. Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificutahi. Jaaneri fanoocɨro icafihi, nooboro. Jillɨ Jesu nuuhi eedeejɨɨbogonoco mejeevesumoro bohono jɨɨbogoco meheetavequi.

Jairo Aicɨgai, Bu Jesu Gaachehuco Ududɨɨcɨugo Icano.
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Jillɨ Jesu nuunaaca judiomɨ aivojɨɨbo agaseuboro diibo ɨmegavɨ ajavuvuuboro diiboco nuuhi: Aicɨgai jaachiijɨro guijevecuuhi. Jaarunaaca ɨɨjoho ofooboro diigohallɨvɨ dihuseque ificuuneri siino dojɨcuvɨro buheetejirugo, nooboro.
19 Jaanegui Jesu agañiivuuboro diiboma fuubo ijɨɨbogomɨnaama.
20 Jaanaa saafigo gaigo fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ ɨdɨɨnohachuta tɨɨjeheri iicaugo ibujɨnaagotɨ asaaugoro Jesu gaachehujɨnibaco dudɨɨcɨvauhi.
21 Jillɨ igaachehujɨnibaco ududɨɨcɨneriro: Buheeji, noogoro eesamaaihicaumaño.
22 Jaarunaaca Jesu acajebeveuboro diigoco aatyɨmeuboro nuuhi: Quehecuto gaha; imiyaavogomaño buheesucafetehi, nooboro.
Jaasumiro diigo buheetecuuhi.
23 Jaanaa Jesu ihaivojɨɨbo iijafaño ɨɨfutuubo atyɨmeuhi masimɨnaaco diigoco icɨɨqui iigaiyɨɨcɨumoco, bu miyamɨnaa ataacasimo ocoovadiicɨnɨnoco icano aatyɨmeuboro
24 diitoco nuuhi: Jahisivɨ mihiino mɨɨro guijevetɨgo bagocaja jillɨro cɨgago, nooboro.
Jaaneri diibeditɨ miyamɨnaa jejebacasiuhi.
25 Jaarunaa Jesu diitoco jahisivɨ ihiinusuuboro fañoojavɨ ufuuboro diigoco ihusetɨ agaayɨcɨuboro gañiiyɨcɨuhi. Jaasumiro diigo gañiivuuhi.
26 Jaano paryɨ toojiinɨjeri gaajacafutuuhi diibo tollɨ omoonɨuno.

Jesu Buheesuhi Aatyɨmetɨmɨsico.

27 Jaabo toojatɨ ihiinuuboro Jesu ufuuboco miimɨsiicɨ aatyɨmeutɨmɨsi bucasiuhi coovadiicɨnɨmɨsiro: Mɨsico dɨdaasugo David Iyaachi, noomɨsiro.
28 Jaanaa Jesu jaahevɨ jɨcafutuubojaago fuumɨsi. Jaamɨsico dilluubo: ¿Nacuhu amɨɨsi mimiyaaveguehi toonoco omoonɨjirunoco? nooboro.
Jaanegui diitɨsi: Jɨɨhɨ Aivojɨɨbo, noomɨsiro iimusuuhi.
29 Jaanegui Jesu diitɨsi aallɨɨnoco ududɨɨcɨuboro nuuhi: Jaafa amɨɨsi miyaavogobadɨ icano, nooboro.
30 Jaasumiro diitɨsico ihaallɨɨno iminutuuhi. Jaaboro Jesu diitɨsico faguuhi: Jeedɨcahi mɨɨhaiñoobaco muguubusudino, nooboro.
31 Jaarunofaño ufuumɨsiro jɨɨbuguumɨsi paryɨ toojiinɨjeri Jesu omoonɨunoco.

Jesu Buheesuhi Iimaatɨɨboco.

32 Jaamo iinuumaacaro saatoho sɨvauhi Jesujaago ihiimaatɨɨbo iimitɨno ɨjɨma iicauboco.
33 Jaaboco Jesu buhɨ agañɨɨudɨ jari diibo ihiimaahicautɨɨbo jari iimaauhi. Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ ajabafiituumoro nuuhi: Aivo Israelfaño atyɨmeratatɨno jillɨ iicano, noomoro.
34 Jaarunofaño fariseomɨ neehicauhi: Jaanɨ iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨhicahi, diito aivojɨɨbo mityariro, noomoro.

Jesu Miyamɨnaaco Ɨdaasuguehi.

35 Jaanaa Jesu fahɨgovadɨ feehicauhi faacuumivariro, bu imɨɨdɨ cuumineri icano ɨgooboro sinagogajanofaño jɨɨbogooboro. Moocaani aivojɨ iijɨco

jɨibogooboro, bu fanoova guihuvanoco buheesuuboro, bu fanoohaivoco buheesuuboro icano.
36 Jaabo miyamɨnaaco aatyɨmeuboro diitoco ɨdaasuguubo, ɨdaasuno iicaunotɨ, niinovano iicaunotɨ, bu oono ovejamɨ itoomomɨnaafima achahamo icanɨcɨbadɨ iicaumaño icano.
37 Jaaboro itoomomɨnaaco nuubo: Miyanotɨro, imiyaavogotɨmo ajashutɨhi. Jaarunofaño idudɨcamaajemɨnaa mɨidɨhi diitoco ɨicɨjirumo.
38 Jaaneguiiha ihabajaabo Moocaanico midillu dudɨcamaajemɨnaatɨ igalluuqui ihɨcɨvaqui, nooboro.

10

Jesu Ɨcɨhi Minɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨino.
(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

1 Jaaboro Jesu fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ icamo ijɨibogomɨnaaco ucuuhuvauboro imityaco acɨubo, iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ igañɨihicaqui, bu fanoova guihuvanoco, bu fanoo aivonoco icano ibuusuhicaqui.
2 Jaamo ijɨibogomɨnaa momono jino. Itɨconɨ Simon icaruuboco Pedrotɨ omomonɨubo. Jaabo nahabo Andre, bu Jacoobo onoobo, inahabo Jua icano Zebedeo seemenetɨsi.
3 Felipe, Bartolome, Tomas, Mateo impuesto jaadusumɨnaafi, bu Jacoobo onoobo Alfeo achi, bu Lebeo icaruuboco Tadeotɨ omomonɨubo,
4 bu Simon onoobo cananistamɨoobo, bu Juda Iscariote onoobo Jesuco aacɨujiibo icano.

Jesu Iminɨsumɨnaaco Jɨibogovɨ Galluuhi.
(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

5 Jesu iminɨsumɨnaaco jillɨ nooboro galluuhi: Judiomɨ iicatɨmo jiinɨjejaago mefeedino, bu tollɨro samaritanomɨ cuumico majaahevedino.
6 Israel cuumi miyamɨnaa ovejamɨbadɨ ɨmɨtaumojaagovɨro mofoo.
7 Jahɨgo jɨibogomoro mofoo; Moocaani aivojɨ fiitɨvucuuhi, noomoro.
8 Iguihuvamoco buheesumoro mofoo, bu uchuumucuumoco buheetesumoro mofoo, foojohoma iicamoco imibachumoro mofoo, bu iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨimoro mofoo. Amɨihai jillɨ tɨcovono jino mityaco magaayɨcɨhi; jaaneri momoonɨnoco majaadusudino.
9 Jaamo oroco, bu nɨhɨbamɨco, bu cobrebaco icano masatyedino,
10 bu lleegucubaco jɨihaiguiiha masatyedino icano ɨvɨ ɨdɨijacoro masatyo sajaacoro caamoojaco. Bu tɨhaipaajebaco, queseibaco icano masatyedino. Mɨiro dudɨcamaajemɨnaafi imachutaama icafihi.
11 Jaamo amɨihai cuumivɨ mɨhɨfutusumi, bu allɨo cuumivɨ mɨhɨfutusumi icano, miguiino iimihusene miyamɨnaafico. Jaabo iijafañoro mihica tuucuumitɨ mofootɨnohachuta.
12 Jaajafaño mɨjɨcafotomoro sajeebɨi icaco imogomoro midillu.
13 Jaano toojamɨnaadi iimihachiijɨ diitedi mejeevesu toono sajeebɨi ica dilluco. Jaanotɨ iimogotɨhachiijɨ toono sajeebɨi ica dilluco dojɨcuvɨro mɨhɨcɨ.
14 Jaanotɨ bu amɨihaico agaayɨcɨgotɨhachiijɨ, bu uguubugotɨhachiijɨ icano, toojatɨ mihiinomoro tuucuumitɨ mihiinomoro amɨihai tɨhaiñoguiino jiinɨco diitojaagovɨ matatacu ɨibabadɨ iicano.
15 Miyanotɨro amɨihaico neehi. Jaadufucu iicadɨ aivo tuucuumi sihidɨ jeevano aamɨcafeteji Sodoma, Gomorra icaucuumije miyamɨnaa janaanɨcɨvɨ.

Ɨjɨihevejineheje.

16 Memeeci, uujoho jino amiihaico galluuhi oono ovejami jicumifeeneri
iicaniicibadi. Jaanegui mihimibaiciniicu oono jiinimo iicaniicibadi. Jaarumo
imimoro mihica nimiihumi iicaniicibadi.
17 Esiciniino mihica, amiihaico miyaminaa aciji aivojito usenefaño.
Jaamoro amiihaico aamijimo sinagogajanofañovi.
18 Jaamoro amiihaico satyejimo tajiibaminaa imegavi, bu imiya aivojito
imegavi icano tahalliti. Jaamo uuditi mihiimaahi diito judiomi imefeenevi,
bu judiomi iicatimo imefeenevi icano.
19 Jaamo amiihaico aivojito imegavi aacisumi: ¿Milli neeji? noomoro
gaihuiba mihicadino. Mihiimaacuujino iicacuujidi Moocaani amiihai
jeebiifaño mihiimaajinoco ficuji.
20 Jaamo amiihai mihiimaajino icatino jilli amiihai jeebiifañoti amiihai
Caani niquejefaño iicaabo Gaija iimaaji, nooboro. Jaadi nuubo mohimegavi
iicajinehejediti
21 Miyaminaa inahabomicoro mooniisuji, bu caanimi iseemequere
mooniisuji. Jaabadiro bu iseeme caanimijaagovi isifiiratomoro
chuumusujimo.
22 Jaasumi faaboho miyaminaafi amiihaico jiiheveji tahalliti: Jaaruno tolli
icarunofaño ejenaauboro alliibavi afatyotoobo taajaji.
23 Jaamo saacuumifaño amiihaico ubucasisumi siicuumijaagovi ma-
gaa. Jino miyanotiro amiihaico neehi: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo
saaji amiihai paryi Israel jiinije cuumineri mofoomo tuucuumijeque mi-
himivotinaacaro.
24 Miiro cajaani ijiibogominaafi alliinohocivi jeevatatihi, bu
cojeecivominaafi ihaivojiibo janaaniciviv jeevatatihi.
25 Jaanegui ejeevamaaisuubo ijiibogominaafi ticovovi iicacuuneriro imo
imo iicaqui, bu ijeecivominaafi ihaivojiibobadi iicacuuneri icano. Miiro
iijaminaa aivojiibo icaruuboco ijimi aivojiibo neehicamo, imi fi jaana, ¿milli
iyotoco?

Miico Fine Mihiguijirahi.
(Lc 12.2-9)

26 Jaanegui miyaminaaco mihiguidino miiro chahano aivo otoovono agaa-
jaciratino, bu chahano afataniciniino gaajaciratino iicano.
27 Jino civohigo uujoho amiihaico onoonoco amiihai cuuje eseseehigovi
monoo. Jaanoti bu toovono onoonoco amiihai foovono mocoovadiivo iija
niibahucuvi mofoomoro.
28 Mihiguijirahana oono miyaminaa ifiico agaicaaufimoco. Jaarumo
ijeebiico gaicaaujitirumo. Jaanoti naha idiibocoro mihigui alliio ifiico
agaicaauboro, bu tolliro ijeebiico ciijigaifaño iguijenijiruuboco.
29 Miiro miimisiici jooimisico sajehegayiriro manaajeniciihi. Jaarumisiti
saafiba guijevetatihi amiihai Caani niquejefaño iicaabo onootimañohiica.
30 Miiro paryi amiihai nigai ijeene paryi oovociniicuuhi sajehesari.
31 Jaanegui mihiguijirahana. Miiro amiihai janaanici majaaducafetehi
ajashutirumo joomi alliinohocivi.

Jesucristoco Miyaminaafeenevi Miyaabo Onoomo.
(Lc 12.8-9)

32 Paryi famooro miyaminaa imefeenevi uuditi imino ihiimaamoditi, bu
uujoho ufucu imino iimaaji niquejefaño iicaabo Guihirubi imefeenevi.

33 Jaanotɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uco utuunamaaimoditɨ, bu ufucu uujoho
tuunamaaiji Guihirubi niquejefaño iicaabo ɨmefeenevɨ.

Jesu Dugaacusumɨnaafi.
(Lc 12.51-53; 14.26-27)

34 Uco jiinɨjehallɨvɨ sajeebɨɨ icaco sɨvaabo, noomoro mehesɨcɨnɨdino. Uu-
joho sajeebɨɨ icaco sɨvatɨhi moonɨcasicoro sɨvahi.
35 Mɨɨro gaifiico caanima moonɨcasisuvahi, bu gaigooco seejɨma
moonɨcasisuvahi, bu iiyaajaco ibaaboma moonɨcasisuvahi.
36 Jaaneguiiha cuuhuva famoovaro iyotomaryo mɨnaa taavacasiji.
37 Jaanotɨ bu tajanaanɨcɨvɨ caanico, seejɨco icano agaijɨibo tatyahe iicajitɨhi,
bu illico, illeque icano tajanaanɨcɨvɨ agaijɨmo tatya icajitɨno.
38 Jaanotɨ bu ifiico sefano eesɨcɨnɨibo tadyojɨcutɨ ofootɨibo tatyahe icajitɨhi.
39 Jillɨ ifiicoro ataajasugoobo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ tahallɨtɨ ifiico
ɨmɨtasuubo ifiico taajasuji.

Ijaadaco Magaayɨcɨjino.
(Mr 9.41)

40 Moocaani iijɨ jɨibogomɨnaaco agaayɨcɨmo, bu uco gaayɨcɨji. Jaamo uco
agaayɨcɨmo, bu uco agalluuboco gaayɨcɨji.
41 Jaanotɨ bu Moocaani iimaamɨnaafico Moocaani gallumɨnaafi iicaaboco
imino agaayɨcɨibo, Moocaani iimaamɨnaafico ajaadufiyomonoco gaayɨcɨji.
Jaabadɨro bu imihuseebe asaaboco diibo iimihuseneque agaajamaño imino
agaayɨcɨibo, diibo imihuseebeque ajaadufiyomonoco gaayɨcɨji.
42 Jaanotɨ bu cajaatyohacho tatyatɨ obocɨgotɨruubo tadyojɨcutɨ ofooboco
sɨɨcufaihutɨ iisumo miyanotɨro ijaadama icaji.

11

Jua Nitɨmɨnaafi Agalluumo.
(Lc 7.18-35)

1 Jaabo Jesu motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo iicaumo iminɨsumɨnaaco
ɨjɨibeguehicaudɨ toonotɨ fuubo toojiinɨjeo cuuminovɨ jɨibogooboro ifeequi.
2 Jaanaaca Jua cɨvojafaño iicaumañotɨ guubuuhi Cristo imino moonɨiboro
efeehicaunoco. Jaaboro saatohotɨ ijɨibogomɨnaatɨ galluubo Jesuco
imeecɨtequi.
3 Diiboco idillutequi: ¿Naa ɨijoho oono Cristo asaajiibo? ¿Naacu sifiiquehiica
meteemeji? noomoro.
4 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoomoro Juaco mɨjɨibogoto ma-
hatyɨmeneque, muguubunoco icano.
5 Mɨjɨibogo mɨllɨ aatyɨmetɨmo aatyɨmeneque, ɨigotɨmo ɨguehi, ifoojohoma
iicamo iguihuvatɨ imibachucafetehi, bu inohojɨno uguubutɨmo guubucuuhi,
iguijeveme siino buheesucafetehi. Jaanotɨ ɨidaasumo jɨibogocafetehi taaja-
sujɨibogoco.
6 Imicani icajiibo uuvɨ ejeevevetɨibo.
7 Jaamo ufuunobuunatɨ miyamɨnaaco Jesu Juaditɨ neehicauhi: ¿Jine-
jeque nacu amɨihai memeecɨtuuhi sɨcaihɨgo iicahɨgo? ¿Saafi noofaijɨcuco
guibuhuba iguibuhucɨnɨcɨbadɨ iicaaboco?
8 ¿Nacu, miyamɨnaafi iminoonoco jɨicɨnɨuboco? Mɨiro amɨihairyo magaa-
jahi iminoono ɨjɨicɨnɨmo aivojɨto iijanofaño icafihi.
9 Jɨɨ, ¿jinejeque nacu memeecɨjeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaamɨnaafico? Jɨihɨ,
miyaano, Moocaani iimaamɨnaafi janaanɨcɨvɨ iicaaboco.

10 Diibo Juaditi Caatinihaame jilli onoobo:

Uujoho tajiibogominaafico tahimegavi galluuhi, dihimega jiihaico iim-
ibachuqui.

11 Miyanotiro neehi, paryiicino miyaminaa iicaumoti, bu iicamo Jua
Nitiminaafi janaanicivi aivo iicamo chahahi. Jaarunofaño jisumiti sihidi
ejeevatiibo niqueje aivojifaño Jua janaanici sihidi jeevahi.

12 Jua Nitiminaafi asaaunobuunati jisumihachuta niqueje aivoji imi-
nootineheje icahi, bu imityariro gaayiciguehicamo icano.

13 Miiro paryiicino Moocaani iimaaminaa, bu Moise tajiiba icano aivojiti
iimaauhi Jua agaseunohachuta.

14 Jaanoco mimiyaavogohachiiji, miiro diibo Jua, jaadi Moocaani
iimaaminaafi Elia saajiibo unuubo.

15 Amiihai nohojima mihicamo uco muguubu.

16 ¿Jinejevi fine jisumio miyaminaaco ooviciji? Jii, jilli fine oovicihi oono
seeme anaajeniciihasifaño acasiicamaaimoro abañamaaimo igataavominaaco
ocoovadiiciniifibadi:

17 Amiihaidi siruuco miguisicuurahi. Jaarunaa mijiibaiminitihi, bu idaasu
masinoco amiihaidi mamasivacuurahi. Jaarunofaño mataatihi, noomoro
iicaniicibadi jeevamo.

18 Miiro Jua asaaubo aaigafiiboro machuutirahi, bu aivofaihuco adutirahi
icano. Jaaruuboco amiihai iimitino ijima iicaabo meneehicauhi.

19 Jaanobuunati bu uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaaboco machu-
ubo, aduubo icano. Jaaboco amiihai uco: Machufifiibo, adufifiibo
imitiminaa, bu impuesto jaadusuminaa gataavominaafi icano, meneehic-
ahi. Jaarunofaño Moocaani gaaja ifusucafetehi omooninofañodi.

Aivo Uguubutino Cuumiminaa.
(Lc 10.13-15)

20 Jilli nooboro Jesu ticovauhi ihiibaabo tuucuumijevi aivo sihidi ejeevano
aatyimerafitino mityaco omoonihicau cuuminoco, tuucuumije miyaminaa
iimitico ejeevesuutinoma iicaubo.

21 ¡Idaasucaniji iijoho Corazin cuumi! ¡Idaasucaniji iijoho Betsaida cu-
umi! Miiro Tiro, Sidon icauno cuuminovi, amiihaifeenevi eheetavocafete-
hinino mitya iheetavocafuturuva, siicije imitico jeevesucuujirumo. Jaamoro
iifusucuujirumo idaasu gaachehunoco ijicamaaimoro, bu baiguiijinoco
ejeemere icano iimitico ejeevesucunoco iifusumo.

22 Jaarunofaño amiihaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadi amiihai aivo
Tiro, Sidon icano miyaminaa janaanicivi mahaamicafeteji.

23 Jaanoti iijoho Capernau cuumi; ¿fine uujoho niquejefaño
gañiiyicicafeteji, noonoro deesicinihi? Jaarunofaño guiinoviro
niitusucafeteji guijeveminaa iicahigovi. Miiro Sodoma cuumivi ivi
eheetavocafutuuno aatyimerafitino mitya iheetavocafuturuva, tuucuumi
jisumihachutahiica icajirahi.

24 Jino amiihaico neehi: Jaadusufucusumi aivo amiihai Sodoma jiinijeo
miyaminaa janaanici momooniicafeteji.

Jesu Neehi: Tajaa Masaa. Jaamoro Majaguisi.
(Lc 10.21-22)

25 Tusumi Jesu Moocaanico nuuhi: Łco imehi, Moocaani niqueje Aivojɨibo,
bu jiinɨjeo Aivojɨibo icano idiicaaboco. Jaanaa jiijegaajamɨnaaditɨ, bu ji-
jeohesɨcɨnɨma iicamediẗɨ icano afatanɨnoco, jillɨ tɨcovo jeebɨiba iicamocoro
dɨhɨfusuhi.
26 Jɨihɨ, Guihi, ɨijoho tollɨ idiimogobadɨ.

27 Guihirubi uco paryɨ fanoovaco tahusefaño ficuuhi. Miyanotɨro aivo
mɨihaiñooba Illico gaajatɨhi. Łdɨiboro Caani gaajahi. Jaabadɨro Caanico
mɨihaiñooba aivo gaajatɨhi. Łdɨiboro Illi gaajahi, bu jaanoco jaatyoco Illi
imeguehi agaajasunoco.
28 Tajaa masaa oono paryɨicɨno amɨihai amɨihai dudɨcamaajeneri, amɨihai
fiisetaneri icano miniinovatomo, amɨihaico uujoho jaguisɨsuqui.
29 Magaayɨcɨ amɨihaico uujoho atajɨibanoco. Jaamoro uutɨ magaaja,
ajaabɨcɨfifinoco, bu tajeebɨi ɨsɨicunoco icano. Jaamo amɨihai jeebɨico ma-
jaguisɨsujinoco mahatyɨmehi.
30 Uujoho amɨihaico atajɨibano, sihidɨ jeevatɨhi isatyo, bu amɨihaihallɨvɨ
ificuuno aivo ijeevesutɨhi icano.

12

Ijɨibogomɨnaa Jaguisɨfucusumi Arrozbadɨ Ejeevano Trigo Noovataco Łcɨhi.
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

1 Toodɨhivɨ Jesu jaguisɨfucu basutafeenedɨ ɨgooboro feehicauhi. Jaanaaca
ijɨibogomɨnaa ajeba aivuunegui tɨcovaumo trigo noovataco ɨicɨmoro
ifayɨinoco amachumo.
2 Jaanoco fariseomɨ aatyɨmeumoro Jesuco nuuhi: Meecɨ, dijɨibogomɨnaa
jaguisɨfucu eheetavusutatɨnoco dudɨcamaajeque eetavehi, noomoro.

3 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu amɨihai aamefaño memeecɨhicatɨhi
safoono David inahabonɨmɨnaama aajebavausumi omoonɨunoco?
4 Mɨiro Moocaani iijafaño ufuuboro machuubo jeecɨvo imimaahunoco,
mɨijoho amachutatɨrunoco diibo, bu igataavomɨnaa icamo amachu-
jitɨrunoco ɨdɨimoro sacerdotemɨ amachufinoco.
5 ¿Nacu bu Moise tajɨiba aamefaño onoonoco memeecɨhicatɨhi, sacerdotemɨ
Moocaani iijafaño jaguisɨfucu icarunaaca jaguisɨtɨmo iicanɨcɨnoco? Jaaruno
imitɨ iicatɨnoco.
6 Mɨiro amɨihaico neehi: Jineeri icano aivo toono Moocaani iija janaanɨcɨvɨ
ejeevano.
7 Mɨiro amɨihai magaajatɨhi Caatɨnɨhaame jino jillɨ eneejirunoco:
Uujoho imeguehi mɨhɨdaasugonoco. Jaanotɨ asimɨco magaisiraicɨmoro
mejeecɨvonoco imogotɨhi, onoonoco. Mɨiro toonoco magaajaruva oono mɨllɨ
imitɨco omoonɨtɨrumoco iimitɨ meneejitɨrahi.
8 Mɨiro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo bu tollɨro jaguisɨfucuhallɨvɨ
mityama icahi.

Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

9 Jaadɨ Jesu toonotɨ ufuubo sinagogajafaño jɨcafutuuhi.
10 Jahɨgo icaubo saafi miyamɨnaafi ihuse ifiigatyuubo. Jaanaa Jesuco
siibadɨ iicanoco omoonɨnoco aatyɨmemere ɨifurumo toonohallɨtɨ diiboco
imoonɨqui iimuguumoro diiboco dilluumo: ¿Naa, jaguisɨfucusumi iguihu-
vaabo buheesuco meheetavejirahi? noomoro.

11 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Nacu cajaatyo amɨihaitɨ saatoho amɨihai jooɨ oveja jaguisɨfucusumi jacohojɨfaño ihacuturuva mofoomoro mɨhɨcɨtejitɨrahi?
12 ¡Jaanotɨ mɨiro miyamɨnaafi oveja janaanɨcɨ jaaducafetehi! Jaamaño jaguisɨfucusumi imino momoonɨnoco meheetavejirahi,
13 nooboro ihuse ifiigatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru, nuubo. Jaanegui diibo ihuseque afalliricaruuneri tusumiro imituuhuse saanaagohuse iicabadɨ.
14 Jaasumiro ifariseomɨ ufuumoro iimaacasiuhi Jesuco iguijenɨqui.

Jesuditɨ Onoono.

15 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro toonotɨ sihɨgovɨ fuubo. Jaabo sihidɨ miyamɨnaa bucasiuhi. Jaamo paryɨ iguihuvamoco Jesu buheesuuboro feehicauhi.
16 Jaaboro diitoco: Uujoho diibo iicanoco mɨico mɨjɨibeguedino, nooboro diitoco faguehicauhi.
17 Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi Isaia jillɨ unuuno imiyacafetequi:
18 Jaanɨ tajeecɨvomɨnaafi uujoho ɨicɨibo. Jaaboco uujoho agaijɨiboro diiberi imo imo iicaabo. Diibohallɨvɨ tagaijaco ficuji. Jaabo uujoho miyaaneri udugaacunoco cuumino miyamɨnaaco jɨibegueji.
19 Jaaruubo ñaaɨjitɨibo, coovadiinamaaijitɨibo icano. Mɨihaiñooba ihiimaaco guubujitɨhi cuumino jɨihaiñovɨ.
20 Aivo gañɨicafetejitɨno buiga mɨivɨ iquisivuruno, bu jaabadɨro jabacarurajitɨno cuugahuba jari ɨnɨfuturuno. Jarihiica iimi aivojɨco eheetavusunohachuta.
21 Jaadɨ naha jari paryɨ jiinɨje miyamɨnaa diibocoro esɨcɨnɨcuuji, unuuno.

Jesuco Ɨjɨ Mityama Icaabo Noomo.
(Mr 3.19-30; Lc 11.14-23; 12.10)

22 Jaanaaca Jesujaago sɨvaumo ihaallɨino aatyɨmetɨibo, ihiimaatɨibo icano, iimitɨno ɨjɨma iicauboco. Jaaboco Jesu buheesuuhi. Jaaneri atyɨmecuubo, bu iimaacuubo icano.
23 Jaaneri paryɨ miyamɨnaa ajabafiituumoro nuuhi: ¿Nacu fɨne jaanɨ David Iyaachi fɨne? noomoro.
24 Jaanoco fariseomɨ uguubuumoro nuuhi: Jillɨ jaanɨ iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨihicaabo, diito aivojɨibo Beelzebu mityariro, noomoro.
25 Tollɨ noomoro eesamaaiunoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: Sahaivojɨ minoocɨ udugaavonoro sanomɨro imoonɨcasiruva gueenene icatɨnoro goovano finɨjirumo. Jaabadɨro bu cuucuumihacho, bu sajamɨnaaro icano fahɨgovavɨ idugaavuruva gueenene icajitɨrahi.
26 Jaabadɨ ¿mɨllɨ bu Satanas ifiicoro buhɨgovɨ gañɨijirahi? Jaanotɨ jillɨ imoonɨruva, ¿mɨllɨ bu imitya gueenene icajirahi?
27 Mɨiro amɨihai uco meneehicahi uujoho iimitɨno ɨjɨmɨco Beelzebu mityari buhɨ agañɨino meneehicahi; ¿Jaano bu tollɨ iicahachiijɨ, mɨijoho nacu oono amɨihai jɨibogomɨnaaco mityaco acɨhicahi diitoco buhɨ igañɨihicaqui? Jaamaño bu diito tollɨro omoonɨmaño imino gaajaveechuno amɨihai guiraano aivo mɨmɨtanoco.
28 Jaanotɨ naha uujoho imitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨihicahi Moocaani Gaija mityafeenedɨ. Jaamaño toono gaajasuhi Moocaani aivojɨ mitya amɨihaivɨ agasecuunoco.

29 ¿Mɨllɨ bu sifi esefaabo iijafaño ofooboro inehejeque dumɨtɨɨcɨjirahi
itɨconɨ diiboco sisɨtɨɨboro? Jarihiica naha diiboco ɨsisɨɨboro inehejeque
dumɨtɨɨcɨjiruubo.
30 Jaamaño tajaagodɨ iicatɨmo tamɨnaa. Jaabadɨro bu tajaagovɨ mɨsɨvatɨmo
buhɨgovɨro magavaracusuhi.
31 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Miyamɨnaaco paryɨ fanoova imitɨco un-
uuruno buusucafetejirahi. Jaanotɨ Moocaani Gaijaditɨ imitɨmo ihiimaano
toono naha aivono ufucuro buusurajitɨhi.
32 Jaabadɨro bu cajaatyohacho uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ
imitɨno ihiimaaruno buusucafeteji. Jaanotɨ Moocaani Gaijaditɨ imitɨno ihi-
imaamoco toono aivo buusurajitɨhi jiijehallɨvɨ, bu ufucu siijehallɨvɨ icano.

Ɨmohoco Inoovatatɨro Magaajatahi.
(Lc 6.43-45)
33 Mɨɨro iimino ɨmoho, iiminocoro noovanɨcɨhi. Jaabadɨro bu iimitɨho
iimitɨnocoro noovahi. Jaamaño ɨmohoco inoovatɨro magaajatahi.
34 ¡Jiinimomɨ cuumi mihicamo! ¿Mɨllɨ bu iiminoco mihiimaajirahi,
imitɨmɨnaa mihicamo? Mɨɨro iijɨ iimaanɨcɨhi ijeebɨɨfaño agahafɨcɨnɨnotɨ.
35 Mɨɨro iimino miyamɨnaafi iiminocoro iimaanɨcɨhi iimino ijeebɨɨfaño
iicanotɨ. Jaanotɨ bu iimitɨno miyamɨnaafi imitɨno iimaanɨcɨhi ijeebɨɨfaño
iimitɨno iicamaño.
36 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadɨ, famooro magaajaji
oono iminootɨno mihiimaahicanehejeque.
37 Mɨɨro dihiimaariro daaducafeteji, bu dihiimaariro imiibo, bu imitɨɨbo
noocafeteji.

Imitɨno Miyamɨnaa Aatyɨmerafitɨno Mityaco Dilluhi.
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)
38 Jaanegui Jesuco nuumo saatoho fariseomɨoto, bu Moise tajɨɨba gaa-
jamɨnaaoto icamo: Gaajamɨnaafi, mɨɨhai mihimeguehi aatyɨmerafitɨno mity-
aco gaajabadɨ iicanoco edeetavonoco, noomoro.
39 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jeedɨ fɨne iimitɨno miyamɨnaa
saafiicoro imiyaavogotatɨmo dilluhi aatyɨmerafitɨno mityaco gaajatabadɨ
iicanoco; Jaaruno gaajata acɨrajitɨhi, ɨdɨɨnoro Moocaani iimaamɨnaafi Jonas
gaajata acɨcafeteji.
40 Mɨɨro oono Jonas iguiraano taavaabo jeebɨɨfaño mifucucɨ, safucu cuujeo
fucuva, bu mifucucɨ, safucu fucuo fucuva icano iicaubadɨro, bu tollɨro
uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jiinɨje cɨɨdɨɨfaño icaji mifucucɨ, safucu
icano cuujeo fucuva, bu mifucucɨ, safucu icano fucuo fucuva icano.
41 Jaadɨ Ninive cuumiri iicaumo jaadusufucusumi gañɨɨveji. Jino
jisumio miyamɨnaaco udugaacudɨ. Jaamoro diito ɨdaasuno iicajihɨ diitoco
oovɨcɨjimo; Mɨɨro Ninive miyamɨnaa iimitɨco ejeevesuumoro imino icauhi
Moocaani jɨɨbogoco agalluunoco diitoco Jonas ɨjɨɨbuguusumi. Mɨɨro Jonas
janaanɨcɨ uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.
42 Tollɨro bu ufucu tehesino jiinɨje aivojɨgo gañɨɨveji jaadusufucusumi jino
jisumio miyamɨnaa imitɨco emeecɨdɨ. Jaagoro diitoco ɨdaasuno iicajihɨgo
oovɨcɨjigo; Mɨɨro diigo aivo tehesino jiinɨjetɨ saauhi, Salomon gaajaco ugu-
ubuvaugo. Mɨɨro Salomon janaanɨcɨvɨ uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.

Iimitɨno Ɨjɨ Siino Uhuuminɨcɨno.
(Lc 11.24-26)

43 Mɨɨro iimitɨno ɨjɨ miyamɨnaafitɨ ihiinooboro foonɨcɨɨbo ifihi-
gaimañehejedɨ ijaguisɨqui guiinooboro. Jaarunoco aatyɨmetɨɨboro siino
esamaaifiibo:
44 Siino dojɨcuvɨro tahɨgotɨ asaahinɨhɨgo taajajaagovɨ uumiji, nooboro.
Jaabo dojɨcuvɨro agaseebe miyamɨnaafi jeebɨɨco atyɨmefihi, iija sɨcaija, im-
ibachucɨnɨja, iguijaacɨnɨjabadɨ iicaaboco.
45 Jaanegui ofooboro siino ɨcɨtefiibo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno
aivo diibo janaanɨcɨvɨ iimitɨno ɨjɨmɨco. Jaamoro paryɨ sahɨ diibofaño
ofoomoro icatonɨcɨmo. Jaaneri diibo itɨconɨ iicauno janaanɨcɨ aivo imitɨno
minifetefihi. Jaabadɨ icajimo jito iimitɨno miyamɨnaa.

Jesu Nahabomɨ, Seejɨ Icamo.
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

46 Jaabo Jesu miyamɨnaamahiica ihiimaaunaacarehiica gaseumo seejɨma
inahabomɨ. Jaamo diiboma ihiimaaqui omoonɨumo jahisiro icauhi.
47 Jaanaa saatoho diiboco jɨɨbuguuhi: Diiseejɨ, bu dinahabomɨ icamo oono
jahisi icahi. Jaamo ɨɨma iimaajirahi, noomoro.
48 Jaanegui diibo nuuhi diiboco tollɨ nooboro ɨjɨɨbuguuboco: ¿Mɨɨjoho
taaseejɨ, mɨɨjoho tañahabomɨ?
49 nooboro ijɨɨbogomɨnaaco ɨtɨduuboro nuubo: Jito taaseejɨ, tañahabomɨ
icano.
50 Mɨɨro cajaatyohacho Taacaani niquejefaño iicaabo iimogonoco
omoonɨmo, diito naha tañagomɨ, tañahabomɨ, taaseejɨ icano, nooboro.

13

Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

1 Tufucu Jesu iihatɨ ihiinuuboro muuaijɨnivɨ casɨɨvutuuhi.
2 Jaanaa diibo cojɨvɨ sihidɨ miyamɨnaa iigaivuumo iijeuneguiiha Jesu
meenegafaño ɨjɨcafutuuboro imuuaifaño casɨɨvutuuhi. Jaanaa imiyamɨnaa
isiro fitafutuuhi, jiinɨgaibaahohallɨvɨ.
3 Jaaboro diitoco sihidɨ sinehejeque jɨɨbeguehicaubo siinovɨ oovɨcɨɨboro jillɨ
nooboro: Basumɨnaafi fuuhi abasutuubo.
4 Jaabo basuuboro ufuuno samañoono jɨɨhaifaño aifuuhi. Jaarunoco joomɨ
asaaumoro faayɨsujenɨuhi.
5 Jaanotɨ samañoono guiisihallɨvɨ aifuuhi, miyaadɨ jiinɨ achahaumañovɨ.
Jaanoro goovano iinucuuno miyaadɨ ijiinɨje afaicuvautɨmaño.
6 Jaaruno nɨhɨba aachɨcɨuneri chuumucuuno abacocoovautɨmaño fiigatyu-
uno.
7 Jaanotɨ samañoono aifuuhi jarɨɨmɨhoonofeenevɨ. Jaano ijarɨɨmɨhoono
toonohallɨvɨ ujusiuneri toono macanɨuhi.
8 Jaanotɨ samañoono iimino jiinɨjehallɨvɨ aifuuhi. Jaano ujusiunoro imino
noovauhi; Jaano sagahaisaro ifiivuuno noovauhi ciendɨgaiva. Jaanotɨ saga-
haisa noovauhi sesentadɨgaiva. Jaanotɨ sagahaisa noovauhi treintadɨgaiva
icano.
9 Jinooco muguubu amɨɨhai nohojɨma mihicahachiijɨ, nooboro.

Millɨtɨ Siinovɨ Oovɨcɨubo.
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

10 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diibojaagovɨ asaaumoro diiboco dilluvauhi:
¿Collɨhiica miyamɨnaaco siinovɨ oovɨcɨɨboro dɨɨbeguehicahi? noomoro.

11 Jaanegui iimusuubo: Amɨɨhaico naha Moocaani niquejeo aivojɨ
otoovonoco imino gaajasuhicahi. Jaanotɨ diito imino gaajajitɨrahi.
12 Mɨɨro sihidɨ icanoma iicaabo siino janaanɨcɨ acɨcafeteji, guiraanoma
iicaqui. Jaanotɨ chahanoma iicaaboco ajashunogayɨ iicaruno
dumɨtɨɨcɨcafeteji.
13 Tooneguiiha diitoco siinovɨ oovɨcɨɨboro jɨɨbeguehicahi, atyɨmecuurumo
atyɨmetɨmobadɨ iicahicaneguiiha, bu guubucuurumo gaajahicatɨhi ino-
hojɨma achahamobadɨ iicahicaneguiiha.
14 Jaamaño diitovɨ nijequevavano Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuuno:
Amɨɨhai fɨne muguubuji. Jaarumo magaajajitɨhi; Fɨne mahatyɨmejirahi.
Jaarunoco mehesɨcɨnɨjitɨhi.
15 Amɨɨhai jeebɨɨno ucuhufunuutucumañoo, imitɨno muguubuhicahi, bu
ihaallɨɨno manihicɨnɨhi, ihaallɨɨneri atyɨmetɨmo iicaqui, bu inohojɨneri gu-
ubutɨmo iicaqui, bu ijeebɨɨri gaajatɨmo iicaqui. Jaamoro tajaagovɨ uumitɨmo
uujoho ubuheesujiruneguiiha, unuuno.
16 Jaanotɨ naha imicani amɨɨhai mihicahi amɨɨhai aallɨɨneri
mahatyɨmemañoo, bu amɨɨhai nohojɨneri muguubumañoo icano.
17 Mɨɨro jino miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi: Ajashutɨmo Moocaani
iimaamɨnaa, bu ajashutɨmo iimino miyamɨnaa icamo jino amɨɨhai ma-
hatyɨmeneque atyɨmegueuhi, bu jino amɨɨhai muguubunoco guubuguuhi
icano. Jaarumo guubuutɨmoro, bu aatyɨmetɨmoro guijevecuuhi.

Jesu Jɨɨbeguehi Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨunoco.
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

18 Muguubu taca jino basumɨnaafivɨ ohoovɨcɨno jillɨ eneejirunoco.
19 Jino niqueje aivojɨ iijɨco guubucuurumo agaajatɨmo johono abasuuno
jɨɨhaifañoo aacotonobadɨ jeevahi. Mɨɨro ɨjɨ asaaboro ijeebɨɨfañotɨ ɨcɨcuuhi
ijeebɨɨfañoo jɨɨbogoco abasucuurunoco.
20 Jaanotɨ guiisihallɨvɨ aifuuno onoono oono jɨɨbogoco uguubumoro
toonoco imo imo agaayɨcɨmo.
21 Jaaruno miyaadɨ abacocoovatɨmañoo gueenene icatɨno. Mɨɨro diitovɨ nɨsu
agasesumi, bu tobogohallɨtɨ ɨjɨɨhevesumi icano toonoco jeeveyɨɨcɨfimo.
22 Jaanotɨ jarɨɨmɨhoonofeenevɨ abasuuno onoono, oono jɨɨbogoco gu-
ubucuurumo sinehejejaagovɨro ijeebɨɨno iicamoro jijeo nehejeriro nɨjɨ nɨjɨ
iicamañoo nɨhɨbamɨ diitoco bañɨfihi. Jaano paryɨ jinehejere tojɨɨbogoco
amacanɨsumañoo diitofañoo toonoco noovasutatɨno.
23 Jaanotɨ naha iimino jiinɨjehallɨvɨ abasucafutuuno, onoono jɨɨbogoco ugu-
ubumoro agaajamo diito imino onoovasumo. Jaamo saatoho jeevahi oono
ciendɨyɨva sayɨ ifiivuuno onoovabadɨ. Jaanotɨ saatoho oono sesentadɨno
onoovaubadɨ jeevahi, bu saatoho treintadɨno onoovaubadɨ icano.*

Trigofeenevɨ Iimitɨno Ñaavahu Iicanovɨ Ohoovɨcɨno.

24 Jaadɨ bu Jesu jino siino jɨɨbuguuhi siinovɨ ohoovɨcɨuboro: Niqueje aivojɨ
jeevahi oono miyamɨnaafi iimino toogaiñooco ifaguifañoo abasuunobadɨ.
25 Jaarunaaca paryɨ cɨgaumaaca diibo mɨnaafi ɨjɨcafutuuboro iimitɨno
ñaavahuco abasujeuboro fuuhi.
26 Jaanaaca itrigo ifiivuunoro noovaunofeenetɨ, bu tollɨro toono iimitɨno
ñaavahu fiivuuhi.

---

* **13:23** Jino miyaavogoditɨ ɨjɨɨbogono.

27 Jaanegui ijeecɨvomɨnaa ufuumoro abajaaboco nuutuuhi: Aivojɨɨbo
mɨɨro faguifaño imino toogaiñooco basuuhi. ¿Cuucatɨ jana bu jino iimitɨno
ñaavahu fiivehi? noomoro.
28 Jaanegui abajaabo nuuhi: Cajaanɨhacho tamɨnaafi tollɨ moonɨhi,
nooboro. Jaanegui ijeecɨvomɨnaa nuuhi: ¿Diimeguehi mofoomoro toohibai-
jeque magaijucɨtonoco? noomoro.
29 Jaarunaaca diibo nuuhi: Chahano, toohibaijeque magaijucɨhɨgo, bu
itrigohiibaimaryo magaijucɨjirahi, nooboro.
30 Jaafa sano fanoocɨro jusihi. Jaadɨ dudɨcamaajemɨnaaco tajɨɨbaji itɨconɨ
toono iimitɨno ñaavahuco ihɨcɨqui, jaamoro faasɨhije isisɨqui cɨɨjɨgaifaño
mɨjɨgasuqui. Jaadɨ itrigoco ɨɨcɨmoro tamachuta iijafaño toonoco ificuuqui,
nooboro.

Mostaza Tooɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

31 Jaadɨ bu Jesu siino jillɨ ohoovɨcɨɨboro nuuhi: Niqueje aivojɨ jeevahi oono
miyamɨnaafi ifaguifaño mostaza tooɨco abasuno iicanɨcɨbadɨ.
32 Mɨɨro jaagai paryɨ fanoova tooɨnoguiinovɨ sihajashugayɨ. Jaarugai
ujusidɨ fahoova janaanɨcɨvɨ iminifotohoro ɨmohodɨho minifotonɨcɨhi. Jaaho
aivo aajashutɨmañO joomɨ agahafomo asaamoro ihaafenevɨ iicuvanɨcɨhi,
nooboro.

Levaduraguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Lc 13.20-21)

33 Tollɨro bu siino jillɨ ohoovɨcɨuboro nuubo: Niqueje aivojɨ jeevahi oono
gaigo levaduraco minoocɨ, sano icano oovodɨno harinaco ɨɨcɨgoro toonoma
acaɨsenɨno toosɨhima imino acaɨsecafotonɨcɨno iicabadɨ.

Jesu Sano Oovɨcɨriro Eneehicauno.
(Mr 4.33-34)

34 Jesu jillɨ paryɨ miyamɨnaaco siinovɨ oovɨcɨɨboro jɨɨbeguehicauhi, siinovɨ
oovɨcɨtɨɨboro jɨɨbeguehicautɨɨbo.
35 Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi unuuboro acaatɨnɨuno imiyacafete-
qui:
Siinovɨ ohoovɨcɨnofeenedɨro iimaaji; Sɨɨcɨjetɨro Moocaani jiinɨjeque ifi-
ivusunotɨro toovono iicanehejeque, nooboro.

Jesu Jɨɨbeguehi Iimitɨno Ñaavahuvɨ Ohoovɨcɨnoco.

36 Jaadɨ Jesu miyamɨnaaco agalluuboro jaahevɨ fuubojaago ijɨɨbogomɨnaa
ifiitɨvuumoro diiboco dilluuhi: Mɨɨhaico dɨɨbogo oono iimitɨno ñaavahu
faguifañO iicanedɨtɨ, noomoro.
37 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨɨro iimino toogaiñooco abasuubo oono
uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo.
38 Jaanotɨ fagui onoono jiinɨje. Jaanotɨ oono iimino toogaiñO, onoono
Moocaani aivojɨ seemetɨ onoono. Jaanotɨ iimitɨno ñaavahu onoono ɨjɨ
seemeditɨ iicamedɨtɨ onoono.
39 Jaanotɨ mɨnaafi iicaabo diibo ɨjɨ. Jaanotɨ ibasutaaco ɨɨcɨjino onoono
ufucu jiinɨje ifinɨjinotɨ onoono. Jaanotɨ toono ibasutaaco ɨɨcɨjimo Moocaani
toomomɨnaa.
40 Jaanotɨ oono iimitɨno ñaavahuco mɨhɨcɨmoro mɨjɨgasunɨcɨradɨ, bu tollɨro
ufucu jiinɨje ifinɨdɨ icajino.

41 Jaasumi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo itoomomɨnaaco tajɨɨbaji
ihaivojɨfañotɨ inanɨqui oono sitaaco imitɨco ɨɨcɨsuhicamoco, bu imitɨco
omoonɨhicamoco icano.
42 Jaamoco cɨɨjɨgaifaño gañɨɨjimo tahɨ ataacasijihɨgo, ɨdaasuno iicaneri
igaiñonoco catɨrɨrɨ oojɨsujihɨgo.
43 Jaanotɨ Moocaani iimogonoco omoonɨhicamo nɨhɨba iicanɨcɨradɨ
achɨcɨnɨji Moocaani aivojɨfaño. Amɨɨhai nohojɨma mihicahachiijɨ muguubu.

Nɨhɨbamɨ Jiinɨjefaño Toovono Iicanovɨ Ohoovɨcɨno.

44 Niqueje aivojɨ oono nɨhɨbamɨ toovono jiinɨjefaño afatanɨcɨnɨbadɨ jeevahi.
Jaanoco saafi miyamɨnaafi aatyɨmeebere siino dojɨcuvɨro siino toonovɨro
fatanɨnɨcɨhi. Jaaboro imo imo ofooboro paryɨ inehejeque anaajeebere toono
nɨhɨbamɨri tomaño jiinɨjeque naajenɨcɨhi, fanooro tomañonɨhɨbamɨ diibediro
iicaqui.

Perla Guiisiyɨ Sihidɨ Ijaadama Iicanovɨ Ohoovɨcɨno.

45 Bu tollɨro niqueje aivojɨ jeevahi naajemɨnaafi oono perla guiisiyɨ
iimiyɨco guiinooboro ofoonɨcɨbadɨ.
46 Jaayɨco aatyɨmesumi ofooboro paryɨɨcɨno inehejeque anaajeebere
tooneri tooyɨco naajenɨcɨhi.

Sinɨcuuhuvɨ Ohoovɨcɨno.

47 Jaabadɨro bu niqueje aivojɨ oono sinɨcuuhuco muuaifaño magañɨɨno
faaboho taavaaboco ɨɨcɨnɨcɨno iicabadɨ jeevahi.
48 Jaano isinɨcuuhu agahafucuudɨ ifiicɨmɨnaa jiinɨgaibaahohallɨvɨ isi
guiiyɨcɨnɨcɨhi. Jaadɨ ututuuvomoro itaavaco nanɨnɨcɨmo. Jaamoro iimifi-
imoco jɨɨibaiñofaño ficunɨcɨmo. Jaamo iimitɨmoco buhɨ gañɨɨnɨcɨmo.
49 Jillɨ icajino ufucu jiinɨje ifinɨdɨ; Moocaani toomomɨnaa asaamoro
dugaacujimo iimitɨmoco iimifiimofeenetɨ.
50 Jaamoro iimitɨmoco cɨɨjɨgaifaño gañɨɨjimo, tahɨgo ataacasijihɨgo, bu
igaiñooco catɨrɨrɨ oojɨsujihɨgo icano.

Bohono Busumije, Eedeene Icano.

51 Jaaboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Naa paryɨ jinooco magaajahi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Jɨɨhɨ, noomoro.
52 Jaanegui nuubo: Mɨɨro Moise tajɨɨba gaajamɨnaafi imino niqueje aivojɨ
jɨɨbogoco gaajacuubo. Jaabo iija abajaabobadɨ jeevahi. Mɨɨro toojamɨnaafi
fanoocoro toojafaño iicanoco gaajahi. Jaabo ɨɨcɨjiruubo eedeeneque,
bu bohonoco icano. Jaabadɨro diibo niqueje aivojɨ jɨɨbogoco agaajaabo
jɨɨbeguejirahi Moise unuunoco, bu jisumi uujoho ihiimaanoco icano.

Jesu Nazarevɨ Icahi.
(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

53 Jaadɨ Jesu siinovɨ oovɨcɨɨboro ɨjɨɨbeguehicaudɨ toonotɨ fuucuubo.
54 Jaabo ijiinɨjevɨ ɨfutuuhi. Jahɨgo paryɨ famaño sinagogajanofaño
jɨɨbogooboro feehicaubo. Jaaneri miyamɨnaa ajabafiitomoro neehicauhi:
¿Cuucatɨ jaanɨ gaajahinɨhi jino jityɨgaba gaajaco? ¿Mɨllɨ jaabo jino sihidɨ
ejeevanoonoco eetavehicahi?
55 Mɨɨro jaanɨ ɨmohobujene dudɨcamaajemɨnaafi achi, jaanotɨ seejɨ Maria
icano. Jaanotɨ bu inahabomɨ Jacoobo onoobo, Jose, Simon, bu Juda icamo.
56 Mɨɨro bu inagomɨ mɨɨhaifeeneri icahicahi. ¿Cuucatɨ jana gaajaabo paryɨ
jityɨgabajeque? noomoro.

57 Jaamaño diiboco miyaavuguutɨmo. Jaanegui Jesu diitoco nuuhi:
Famoovaro Moocaani iimaamɨnaafico imino gaayɨcɨhicahi. Jaanotɨ ɨdɨɨmoro
iicuumimɨnaa, bu iijamɨnaa icamo gaayɨcɨtɨhi, nooboro.
58 Jaamaño sihidɨ toonovɨ sihidɨ ejeevanehejeque eetavuutɨɨbo diito dii-
boco imiyaavuguutɨneguiiha.

14

Jua Nitɨmɨnaafi Guijeveque Ɨjɨɨbogono.
(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

1 Tusumi Herode onoobo Galilea aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaabo guubuuhi Jesu-
ditɨ.
2 Jaaboro iicojɨri iicaumoco nuubo: Diiboro Jua Nitɨmɨnaafi siino ubu-
uheteebe guijevetɨ. Jaamaño jino sihidɨ ejeevano mityama icaabo, nooboro.
3 Mɨɨro diibo Herode Jua Nitɨmɨnaafico isisɨsuuboro cɨvojafaño ficusuuhi.
Herodia onoogo inahabo Felipe taabaco unuuneguiiha.
4 Jaabo Jua Nitɨmɨnaafi Herodeque nuuhi: Diigoco taabavadino, nooboro.
5 Jaanegui Herode Juaco guijenɨujirahi. Jaaruubo miyamɨnaaco
ñɨhicuguehicauhi; famooro miyamɨnaa: Juaco Moocaani iimaamɨnaafi,
noomoro eneehicaunotɨ.
6 Jaanaa ifiivu ficabavɨ ɨɨfutusumi jɨɨbaimoco Herode eheetavuuhɨgo Hero-
dia aicɨgai diibo ucuuhuvaumo ɨmegavɨ gahaseguere fuuhi. Jaanoco aivo
Iherode sihidɨ iimuguubo.
7 Jaaboro diigoco Moocaanifañodɨ unuuboro acɨguubo fanooco conooco-
hacho diigo idilluguunoco.
8 Jaanegui diigo seejɨ diigoco afajɨɨnɨubadɨ, ufuugoro Herodeque nuutuuhi:
Uco butajefaño Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco daacɨ, noogoro.
9 Jillɨ unuuno diibo aivojɨɨbo Herodeque sihidɨ ɨdaasuvusuuhi. Jaaruno-
faño Moocaani momofañodɨ unuucuumaño, bu diibo cojɨri iicaumo jaanoco
uguubucuumaño icano, tajɨɨbaubo ihacɨqui.
10 Jaanegui tajɨɨbaubo Jua nigaɨco iquitɨcɨqui cɨvojafaño icauboco.
11 Jaayɨco ɨsɨvaumoro tobagocajaco acɨvauhi. Jaanoco bu diigo seejɨco
acɨtuuhi.
12 Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa uguubuumoro Jua Nitɨmɨnaafi ifiico asatyumoro
cɨɨjeuhi. Jaadɨ ufuumoro Jesuco jɨɨbugutuumo.

Jesu Cinco Mildɨmoco Machusuhi.
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

13 Jaanoco Jesu uguubuuboro iinoro sihɨgovɨ tehesino fuuhi meenegari.
Jaarunoco miyamɨnaa agaajacɨumoro cuuminotɨ diiboco bucasiuhi isidɨ.
14 Jaanaa Jesu imeenegatɨ ihiinuuhɨgo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa
iicaunoco. Jaaboro diitoco ɨdaasuguubo. Jaaboro iguihuvama iicamoco
diibojaa ɨsɨvamoco buheesuhicaubo.
15 Jaanaa iijɨcuunegui ijɨɨbogomɨnaa diibojaa asaaumoro diiboco
noovauhi: Aivo mihiijɨcuuhi, bu mɨɨhaiñooba jimañeri chahahi. Jaanegui
miyamɨnaaco galluucu ofoomoro cuuminotɨ maahunoco anaajemere
imachuqui, noomoro.
16 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨllɨ bu feejirumo amɨɨhai mahacɨ
imachuqui, nooboro.
17 Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨro mɨɨhaima chahano, ɨdɨɨnoro jino
sahusedɨbava momaahuno, bu miimɨsiicɨro taavaabomɨsi icano, noomoro.
18 Jaanegui Jesu nuuhi: Juu tajaa mɨsɨva, nooboro.

19 Jaaboro miyamɨnaaco tajɨɨbaubo ñaavahuhallɨvɨ icasɨɨcamaaiqui. Jaaboro
ihusefaño ɨcɨubo toono sahusedɨbava imaahunoco, bu itaavaabomɨsico
icano. Jaaboro niquejeque emeecɨuboro Moocaanico toonohallɨvɨ
iimuuboro toonoco iquisicuuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo. Jaanoco diito
imiyamɨnaama ɨfuuhi.
20 Jaanoco famooro amachuumoro tuvauhi. Jaano atyuuvoco ananɨumo
gahafusuuhi jɨɨibaiñooco fahuseecɨ motɨhaitɨ siino miibaicɨ ɨdɨino.
21 Jaanoco amachuumo cinco mildɨmou sano gaifiimɨro. Jaanotɨ gaigoomɨ,
bu seeme icano oovarautɨhi.

Jesu Nɨfaihuhallɨdɨ Ɨguehi.
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

22 Jaaboro Jesu ijɨɨbogomɨnaaco imeenegafaño ɨjɨcuuboro galluuhi ihɨmega
oonogoomuuaivɨ ifeequi, diibo miyamɨnaaco ifitacuunohachuta.
23 Jaadɨ diitoco ifitacuuboro Jesu fuuhi ifabaɨ nigacɨvɨ Moocaanima ihi-
imaaqui. Jaadɨ mihiijɨcuunaaca Jesu tahɨ iinoro icauhi.
24 Jaanaaca imeenegafeene muuairi icaunaaca sefano guibuhuba
guibuhicauhi togahallɨvɨ.
25 Jaanaaca Jesu cuujetavɨ jari diitojaagovɨ saauhi, nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro.
26 Jaaboco ijɨɨbogomɨnaa nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro asaaunoco
aatyɨmeumoro gaihivuumo iigutuumoro: ¡Ajaanɨ ɨjɨ! noomoro.
27 Jaarunofaño Jesu diitoco nuuhi: Mequehecu mihiguetedino, uujoho,
nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, miyaano ɨɨjoho idiicahachiijɨ
taca, tajɨɨba bu uujoho dijaa saaqui nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro, nooboro.
29 Jii, disaa taca, nooboro. Jaanegui Pedro imeenegatɨ iniituuboro
tɨcovauhi nɨfaihuhallɨdɨ ɨɨguubo Jesujaagovɨ ifeequi.
30 Jaarunaaca guibuhuba sefano iguibuunoco aatyɨmeuboro igutuubo.
Jaasumiro tɨcovaubo inɨfaihufaño iniituubo. Jaanegui gaihivuubo: ¡Aivo-
jɨɨbo, uco taajasu! nooboro.
31 Jaasumiro Jesu diiboco ihusetɨ iguiiyɨcɨuuboro diiboco nuuhi: ¡Ajashucani
dimiyaavogo! ¿Collɨhi miyaavogotɨhi? nooboro.
32 Jaadɨ diitɨsi imeenegafaño ɨjɨcafutuusumiro iguibuhuba llɨɨvɨuhi.
33 Jaanegui imeenegafaño iicaumo Jesuguiino ememuɨɨvuumoro nuuhi:
Miyaano ɨɨjoho Moocaani Achi, noomoro.

Jesu Iguihuvamoco Buheesuhi Genesarevɨ.
(Mr 6.53-56)

34 Jaamo imuuaico afatyuudɨ ɨɨfutuumo Genesare jiinɨjevɨ.
35 Jaanaa toojiinɨjeo miyamɨnaa Jesu iicaunoco agaajacɨumoro paryɨ too-
jiinɨjeri jɨɨbohocasiumo. Jaamoro Jesujaagovɨ sɨvaumo paryɨ iguihuvamehe-
jeque.
36 Jaamoro diiboco dilluhicaumo jillɨ igaachehujɨniba nijequegayɨco
idudɨɨcɨtequi. Jaanoco paryɨ famooro ududɨɨcɨudɨmo buheeuhi.

15

Miyamɨnaaco Ɨmɨhɨninɨsuno.
(Mr 7.1-23)

1 Jaadɨ fariseomɨtɨ saatoho, bu caatɨnɨmɨnaa icamo Jerusale cuumitɨ asaau-
moro Jesuco dilluvauhi:

2 ¿Mɨllɨtɨ dijɨibogomɨnaa moheedetemɨhai jeevamaaje iicabadɨ moonɨtɨhi?
Mɨiro momoonɨnɨcɨbadɨ moonɨtɨmoro ihuseneque nitamaaitɨmoro
machuhicahi, noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Mɨllɨtɨ bu jana amɨihai Moocaani
tajɨibaco mejeevesumoro amɨihai jeevamaajequere momoonɨhicahi?
4 Mɨiro Moocaani jillɨ nuuhi: Diicaani, diiseejɨ icamoco bocɨgo. Jaanotɨ
caanico, seejɨco icano imitɨno onoomo iguijevequi, nooboro.
5 Jaaruno icanaaca amɨihai meneehicahi jillɨ, mɨino caanico, bu mɨino
seejɨco icano meneejirahi: Ɨco acɨjitɨhi: Mɨiro paryɨ tañehejeque uujoho
Moocaanico ɨjɨbaicuuno, noomoro.
6 Jaamaño tollɨ onoomo caanimɨco, jinehejebaco acɨhicacuutɨhi. Jillɨ
momoonɨmaño Moocaani tajɨibaco jihovonobadɨ momoonɨhicahi. Amɨihai
jeevamaajequere moonɨmoro mihicamaño.
7 Amɨihai bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Mɨiro miyaanoco nuubo Moocaani
iimaamɨnaafi Isaia jillɨ nooboro acaatɨnɨusumi:
8 Jiicuumi uco jillɨ tɨcovono iijɨriro bocɨguehicahi. Jaarumo jeebɨino uuditɨ
tehesino icahi.
9 Jillɨ sɨcamañovɨ iigaivomoro uco imehicahi. Jillɨ amɨihai jɨibogono, tɨcovono
miyamɨnaa jɨibogonoro iicamaño, nooboro.
10 Jaadɨ Jesu miyamɨnaaco ocoovauboro nuuhi: Jinooco muguubumoro
imino magaaja:
11 Mɨiro miyamɨnaafi iijɨri ɨjɨcafotono diiboco mɨhɨninɨtɨhi. Jaanotɨ naha
iijɨfañotɨ asaano diiboco mɨhɨninɨhi, nooboro.
12 Jaanegui ijɨibogomɨnaa asaaumoro diiboco nuuhi: Mee, fariseomɨ ɨijoho
tollɨ onoonoco uguubumoro aiveguehi, noomoro.
13 Jaaneguiiha diitoco iimusuubo: Guihirubi niquejefaño iicaabo aba-
sutɨhoco paryɨ ibacoconomaryo agaijuyɨcɨiboro gañɨijiibo.
14 Jaafa tahɨ iimaamo jillɨ ihaallɨinoma chahamo, bu sita ihaallɨinoma
achahamoco sɨiguehicahi. Mɨiro ihaallɨinoma achahaabo sifiico isɨiguruva
faamɨsicɨro ifahojɨfaño aquetejirahi, nooboro.
15 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Toono tollɨ odoovɨcɨnoco mɨihaico
dɨibogo, nooboro.
16 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Nacu buunajɨ amɨihai tollɨro magaajatɨhi?
17 Mɨiro paryɨ miyamɨnaa iijɨri ɨjɨcafotono moobafaño feehi. Jaadɨ mofiitɨ
inoonɨcɨno.
18 Jaanotɨ naha miyamɨnaafi iijɨfañotɨ asaano diiboco mɨhɨninɨhi,
ijeebɨifañotɨ asaamaño.
19 Mɨiro ijeebɨifañotɨ iimitɨnoono esamaajene saanɨcɨhi, bu gaicaaune-
heje, bu gaigoomɨco ɨicɨmoro ejeevesuneheje, bu gaigoomɨma imitɨnoono
iicaneheje, bu nanivaneheje, bu bañɨfiiraneheje, bu sitaaditɨ sɨcamaño
jɨibogoneheje icano.
20 Jineheje naha miyamɨnaafico mɨhɨninɨhi. Jaanotɨ nitamaajehene
moonɨco eetavotɨmo amachuno miyamɨnaaco mɨhɨninɨtɨhi.

Siijiinɨjeo Miyamɨnaago Jesuco Imiyaavuguumo.
(Mr 7.24-30)

21 Jaadɨ Jesu toonotɨ ihiinuuboro fuuhi Tiro, Sidon icano jiinɨjejaagovɨ.
22 Jaanaaca Canaan jiinɨje miyamɨnaago toojiinɨjeri iicaugo saauhi Jesu-
jaago coovadiicɨnɨgoro: ¡Aivojɨibo, David Iyaachi, uco dɨdaasugo! Aicɨgai
iimitɨno ɨjɨma icago sihidɨ ɨdaasuno icahicahi, noogoro.

23 Jaarunaa Jesu diigo ajashunoba iimusuutɨhi. Jaanegui ijɨibogomɨnaa
asaaumoro diiboco nuuhi: Ajaamoco gallu gañuhusuno modojɨcutɨ
coovadiicɨnɨgoro saago, noomoro.
24 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani uco Israel cuumimɨnaa ovejamɨ
ɨmɨtamobadɨ iicamojaagovɨro galluuhi, nooboro.
25 Jaarunofaño diigo asaaugoro diiboguiino ememuɨivovaugoro diiboco
nuuhi: ¡Aivojɨibo, uco daamusu, noogoro!
26 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Imijitɨruno iseeme machutaaco
udumɨtɨicɨmoro jɨcumɨco aacɨno, nooboro.
27 Jaarunofaño diigo nuuhi: Miyaano Aivojɨibo; Jaarunofaño jɨcumɨ
machufihi iguiinotɨ ihabajato amachuno suuvɨco, noogoro.
28 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaigo, guiraacani dimiyaavogo. Jaafa
ɨijoho idiimogobadɨ icano, nooboro. Jaanoco tollɨ diibo unuuno tɨcovovɨro
diigo aicɨgai buheeteuhi.

Jesu Buheesuhi Ajashutɨmo Iguihuvanoma Iicamoco.

29 Jaadɨ Jesu toonotɨ ihiinuuboro ufuubo fatyuuhi Galilea muuaijɨnidɨ.
Jaadɨ ifabaɨhallɨvɨ ufuuboro casɨivutuuhi.
30 Jaabojaago sihidɨ miyamɨnaa ufuumoro ɨfutuuhi diibo iicauhɨgo.
Jaamoro diibojaago sihidɨ sɨvahicauhi ɨigotɨmehejeque, bu ihaallɨino
aatyɨmetɨmehejeque, bu ihiimaatɨmehejeque, bu imitɨno ihusene
iicamehejeque icano, bu sihidɨ saatoho iguihuvamenejeque icano. Jaamoco
buheesuhicaubo.
31 Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ jabafiitehicauhi ihiimaahicautɨmeheje ihi-
imaauneri, bu imitɨno ihusene iicaumeheje imino ihusenema iicacuuneri,
bu ɨiguehicautɨmehejeque ɨigucuuneri, bu ihaallɨino aatyɨmeutɨmeheje
aatyɨmecuuneri icano. Jaamoro tɨcovaumo Moocaanico Israel cuumi Dios
icaaboco, iimomo.

Jesu Machusuhi Cuatro Mildɨ Miyamɨnaaco.
(Mr 8.1-10)

32 Jaadɨ Jesu ijɨibogomɨnaaco ucuuhuvauboro diitoco nuuhi: Jito
miyamɨnaaco ɨdaasuguehi. Mɨiro jino mifucucɨ, safucu icano icacuumo
uuma jinoovɨ. Jaamo amachujirunobama chahacuuhi. Jaanegui imogotɨhi
machutɨmoco iijanojaago agalluunoco ofoomo jɨihaivɨ nacatejirahi,
nooboro.
33 Jaaneguiiha ijɨibogomɨnaa diiboco nuuhi: ¿Cuucatɨ bu mɨllɨ mɨhɨcɨjirahi
jino mɨihaiñooba iijano achahahɨgo mihicamo jityɨgaba miyamɨnaa iicamoco
mutuvasuqui? noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu mɨnoodɨno amɨihai machutaano
icahi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨinoro
momaahugayɨno icahi, bu ajashuno motaavagayɨ iicanoro, noomoro.
35 Jaanegui tajɨibaubo imiyamɨnaa jiinɨjehallɨvɨ icasɨicamaaiqui.
36 Jaadɨ toono sahuse juugahusetɨ minoocɨ, bu itaavagayɨ icanoco ihuse-
ñaño agaayɨcɨuboro toonohallɨvɨ Moocaanico graciaco acɨuhi. Jaadɨ toonoco
iquisicuuboro ijɨibogomɨnaaco acɨuhi. Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi.
37 Jaanoco paryɨ famooro amachuumoro imino tuvauhi. Jaadɨ
ihatyuuvoco ananɨumo gahafusuuhi sahuse bu juugahusetɨ miibaicɨ ɨdɨino
jɨiibaiñooco.
38 Jaanoco amachuumo cuatro mildɨmo gaifiimɨu. Jaano gaigoomɨ, bu
seeme icamo oovorautɨhi.

39 Jaadɨ Jesu diitoco ifitacuuboro meenegafaño ɨjɨcafutuuboro fuuhi Magdala onoocuumi jiinɨjejaagovɨ.

16

Fariseomɨ, Bu Saduceomɨ Icamo Aatyɨmeratatɨno Eetavoco Tajɨibahi.

1 Jahɨgo fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo fuuhi Jesuco emeecɨtuumo. Jaamoro diiboco ɨifurumo iimitɨnofaño igañɨisuqui dilluuhi: Mɨihaico niquejefañoono aatyɨmeratatɨnoco dɨhɨfusu, noomoro.

2 Jaanegui diibo diitoco iimusuuhi: Iijɨcuuvɨ niqueje tɨfaiño iicasumi amɨihai: Aiguejitɨno mɨiro oono niqueje tɨfaihi, meneefihi.

3 Jaabadɨro bu fucuro meneefihi: Jaachiijɨ imijitɨfucu, mɨiro oono niqueje tɨfaiño niijama icahi, noomoro. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo, amɨihai magaajahi niquejeque memeecɨmoro aiguejino, bu aiguejitɨno icano monoonoco. Jaarunaa magaajatɨhi mɨllɨ jisumio miyamɨnaa imitɨ eheetavoneheje ɨjɨibugurunoco.

4 Jaamo jito iimitɨno miyamɨnaa sanofañoro imiyaavogonofaño iicatatɨmo, dilluhicahi aatyɨmeratatɨneheje eetavoco. Jaarumoco acɨrajitɨno ɨvɨ ɨdɨinoro Jonas gaajataro ɨfusucafeteji, nooboro diitoco ejeevesuuboro fuubo.

Fariseomɨ Juurisutaguiijɨ.
(Mr 8.14-21)

5 Jaanaa onoogoobavɨ afatyumo ijɨibogomɨnaa jabajeeveuhi pan añɨmɨnaa maahuco asatyujirumo.

6 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Magaihuɨnɨ fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo juurisutaguiijɨnotɨ, nooboro.

7 Jaanegui ijɨibogomɨnaa noocasiuhi: Añɨmɨnaa maahunoco mɨsɨvatɨneguiiha ollɨ noobo, noomoro.

8 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi maahunoma machahanoco monoocasihi? Ajashucani amɨihai miyaavogo.

9 ¿Nacu magaajatɨhi, mehesɨcɨnɨcuutɨhi oono cinco mildɨmoco sahusedɨbavariro amachusunoco, bu ihatyuuvoco mɨoodɨbaiva jɨiibaiñooco magahafusuunoco icano?

10 ¿Bu mehesɨcɨnɨtɨhi sahuse juugahusetɨ miibaacɨ ɨdɨineri cuatro mildɨmoco amachusunoco, bu ihatyuuvoco mɨoodɨbaiva jɨiibaiñooco magahafusuunoco icano?

11 ¿Jaamo bu mɨllɨtɨ amɨihai magaajacɨtɨhi uujoho machutaatɨ onootɨnoco oono fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo juurisutaguiijɨtɨ onoonoco?

12 Jaaneri jari gaajaumo Jesu diitoco añɨmɨnaa maahuno juurisutaguiijɨtɨ unuutɨnoco, ɨvɨ jillɨ fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo jɨibogotɨ mihigui unuunoco.

Jesu, Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco Unuuno.
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

13 Jaanaa Jesu Cesarea de Filipo onoocuumi jiinɨjevɨ ɨifutuudɨ ijɨibogomɨnaaco dilluubo: ¿Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ, ¿nacu mɨllɨ miyamɨnaa uudittɨ neehicamo? nooboro.

14 Jaanegui diito nuuhi: Saatoho: Jua Nitɨmɨnaafi, neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Elia, neehicahi. Jaanotɨ bu saatoho: Jeremia, neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Cajaanɨhacho sɨicɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaaɨvɨoobo, neehicahi, noomoro.

15 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanaa amɨihai, ¿mɨijoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.

16 Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: Ɨɨjoho Cristo Moocaani iicaabo
Seemene, nooboro.
17 Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Imicani diicahi ɨɨjoho Simon Jona
achi idiicaabo. Mɨɨro cajaanɨ miyamɨnaafi ɨco jinooco gaajasutɨhi ɨdɨɨboro
Guihirubi niquejefaño iicaabo.
18 Jaaneguiiha uujoho ɨco jino Pedrotɨ momonɨhi, guiisiyɨ eneejiruno.
Jaaba jiba guiisibahallɨvɨ uujoho taajaco eetaveji. Jaajaco guijeve mitya
icaruno guiinonɨjitɨhi.
19 Ɨco uujoho jino niqueje llaveneque acɨji. Jaabo ɨɨjoho jiijehallɨvɨ isisɨno,
bu niquejefaño sisɨcafetejino. Jaanotɨ jiijehallɨvɨ isinaayuno, bu niquejefaño
sinaayucafetejino, nooboro.
20 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco faguuhi diibo Cristo iicanoco mɨɨhaiñoobaco
jɨɨbogotɨmo iicaqui.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

21 Tusumi Jesu tɨconɨuhi ijɨɨbogomɨnaaco agaajasuubo Jerusalevɨ ofooboco
quillahuto, bu sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa icamo diiboco sihidɨ
ɨdaasuno omoonɨujinoco: Uco gaicaausujimo. Jaaruubo mifucucɨ, safucu
icanotɨ siino buheeteji, nooboro.
22 Jaaneguiiha Pedro sihɨ Jesuco asatyuuboro ɨɨbauhi: Jaanova Moocaani
ɨco tollɨ moonɨsujitɨrahi, tollɨ icatɨɨbo diicaqui, nooboro.
23 Jaarunaaca Jesu dojɨcuvɨro acajebeveuboro Pedroco nuuhi: Uutɨ
buhɨgovɨ minifoto ɨɨjoho ɨjɨ idiicaabo. Fɨne, ɨɨjoho uco acasivusuno. Dihe-
samaaje Moocaani esamaajebadɨ icatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa esamaajebadɨro
jeevahi, nooboro.
24 Saatoho ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Cajaatyohacho tadyojɨcutɨ asaagomo
ifiico ajabajevemere tadyojɨcutɨ isaaqui ifiico ɨdaasuno omoonɨsujinoco
iguitɨmo.*
25 Mɨɨro ifiico agaijɨmo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ naha tahallɨtɨ ifiico
ɨmɨtasumo ifiico taajasuji.
26 Mɨɨro saafi miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje busumijeque gaayɨcɨruubo. Jaaru-
ubo ijeebɨɨco ɨmɨtasuruva, ¿nacu mɨllɨtɨ imijiruno? ¿Nacu mɨnoodɨno fɨne
miyamɨnaafi ijeebɨɨco itaajasuqui jaadujirahi?
27 Mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saaji Caani ovosɨɨma, bu
itoomomɨnaama icano. Jaasumi paryɨ famoovaaco itɨcovocɨvɨ jaadujiibo
omoonɨhicanehejeque.
28 Miyanotɨro neehi: Jino iicamotɨ saatoho guijevejitɨhi uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo ihaivojɨri asaaboco aatyɨmetɨmoro, nooboro.

17

Jesu Ihaivojɨri Asaauno.
(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

1 Toonobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Jesu ɨcɨuhi Pedroco, bu Jacooboco,
bu diibo Jacoobo nahabo Jua icamoco. Jaaboro diitomaryo fuuhi aivo
acaamovobaɨ nijequevɨ.
2 Jaabaɨ nijequevɨ diito ɨmefeenevɨ ifi siibadɨ minifutuuhi. Ihɨme arɨcuno
minifutuuhi nɨhɨbaco memeecɨbadɨ, bu igaachehu seseene minifutuuhi
nɨhɨba aachɨcɨbadɨ.

---

* **16:24** Sahaamefaño noono: diguijeve ɨmohobujeque dɨɨcɨɨbo tadyojɨcutɨ disaa.

3 Jaanaa diibo uufocovɨ atyɨmeumo Moise, Elia icamɨsi Jesuma
iimaamɨsico.
4 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo, imicani jimañovɨ mihicano.
Idiimogohachiijɨ masɨɨ nɨjeganoco migaacɨ, saga ɨdɨɨno meheetavequi, ɨɨdi
saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano.
5 Jaanaaca Pedro tollɨ nuunaaca diitoco aimuufai mibaacuuhi. Jaano
ihaimuufaifañotɨ guubuvusuuno: Jaanɨ Taseemene agaijɨɨbo. Diibo
onoonoco muguubunɨcɨ, unuuno.
6 Jaanoco uguubuumoro ijɨɨbogomɨnaa jiinɨjehallɨvɨ javucamaaiumo sihidɨ
iguituumoro.
7 Jaanegui Jesu asaauboro diitoco ududɨɨcɨuboro nuuhi: Magañiivo mi-
higuetedino, nooboro.
8 Jaadɨ siino emeecɨurumo mɨɨhaiñoobaco atyɨmecɨutɨhi ɨdɨɨboro Jesu
icauhi.
9 Jaamoco tobaɨtɨ iniituhɨgo Jesu faguuhi: Jino mahatyɨmeneque
mɨɨhaiñoobaco mɨjɨɨbeguedino jari uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
iguijeveebe siino ubuheetedɨ, nooboro.
10 Jaanegui diito diiboco dilluuhi: ¿Millɨtɨ jana bu caatɨnɨmɨnaa nuuhi: Elia
itɨconɨ saaji, neehicahi? noomoro.
11 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano Elia itɨconɨ saaji. Jaaboro paryɨ
fanoovaaco imibachujiibo.
12 Jaarunofaño amɨɨhaico uujoho jino neehi Elia saahinɨcuhi. Jaaruuboco
gaajacɨhinɨtɨmo. Jaamoro diiboco jillɨ iimogobadɨ moonɨhinɨmo. Jaabadɨro
bu uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo diito usetɨ ɨdaasuno icaji, nooboro.
13 Jaanotɨ ijɨɨbogomɨnaa esafutuuhi Jua Nitɨmɨnaafiditɨ Jesu unuunoco.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

14 Jaadɨ miyamɨnaa iicauhɨgo ɨɨfutuumaaca saafi miyamɨnaafi asaauboro
Jesuguiino ememuɨɨvuuboro nuuhi:
15 Aivojɨɨbo, taseemeneque dɨdaasugo, ɨdaasuno icahicaabo imimañobatɨ
ochoomooboro, fiiva foova cɨɨjɨgaifaño aquetehicaabo, bu teehifaño aquete-
hicaabo icano.
16 Jaaboco jino dijɨɨbogomɨnaajaago sɨvarahi. Jaarumo diiboco
buheesutɨhi, nooboro.
17 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Ɨɨ jeedɨ fɨne imiyaavogotɨno miyamɨnaa jito
iimitɨmo, ¿mɨhachuta fɨne amɨɨhaico jaabɨcɨɨboro icaji? nooboro diiboco:
Juugavɨ daachico sɨva, nuuhi.
18 Jaaboro Jesu iimitɨno ɨjɨco ɨhɨɨbauboro diibeditɨ iinusuuhi. Jaasumiro
diibo isɨcafefi buheetecuuhi.
19 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaa ijeevadɨ Jesuma ihiimaaumoro diiboco dilluuhi:
¿Millɨtɨ jana mɨɨhai diibo imitɨno ɨjɨco buhɨ magañɨɨtɨhi? noomoro.
20-21 Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: Amɨɨhai miyaavogo aajashumaño.
Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, amɨɨhai miyaavogo mostaza noovata
tooɨgayɨdɨno iicaruva jigajɨco meneejirahi: Jinootɨ sihɨgovɨ deene, noomoro.
Jaaneri sihɨgovɨ jeenejiruno. ¿Conooba amɨɨhaidi sihidɨ jeevajitɨrahi miyaano
miyaavogoma mihicaruva?*

Jesu Iguijevejinoco Siino Ɨjɨɨbogono.
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

---

* **17:20-21** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaanotɨ jiyoomo ɨjɨmɨco ɨdɨɨneriro buhɨ magañɨɨtahi mahaigamoro Moocaanima mihiimaaneri, onoonoco.

22 Jaanobuunatɨ Galilea jiinɨjeri saamo ɨgomoro efeehicauhɨgo Jesu diitoco
nuuhi: Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo miyamɨnaa usefaño acɨcafeteji.
23 Jaamo uco gaicaauji. Jaaruubo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ siino buheeteji,
nooboro. Jaanoco uguubuumoro sihidɨ ɨdaasuvuumo.

Templojaguiiha Impuestoco Ajaadusuno.

24 Jaanaa Jesu ijɨɨbogomɨnaama Capernau cuumivɨ ɨɨfutuunaaca tem-
plojaguiiha impuestoco ajaadusuhicaumo Pedrojaago ufuumoro diiboco
dilluuhi: ¿Amɨɨhai jɨɨbogomɨnaafi templojaguiiha impuestoco jaadujitɨhi?
noomoro.
25 Jaaneguiiha Pedro: Jaadujiibo, nuuhi.
Jaadɨ Pedro jaahe ɨɨfutuuboco Jesu nuuhi: ¿Simon, ɨɨdi mɨllɨ jiijiinɨje aivojɨto
mɨɨco impuestoco jaadusunɨcɨmo; iyotocoro nacu siicuumiotoco? nooboro.
26 Jaaneguiiha Pedro iimusuuhi: Siicuumiotoco, nooboro.
Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jaaneguiihacuva icuumioto jaadutatɨhi.
27 Jaarunofaño mɨɨhaiñooba mɨɨditɨ imitɨno eneejiruneguiiha johono caasi-
faño foobo difiicɨgaico gañɨɨto. Jaabo itɨconɨ uduuboco dɨɨcɨɨbo iijɨfañotɨ
nɨhɨbajeque dɨɨcɨ. Jaajeri daaduto tahimpuestoco, bu diinoco icano, nooboro.

18

¿Cajaanɨ Fɨne Imiyaabo?
(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

1 Jaasumi ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ¿Cajaanɨ fɨne aivo
imiyaabo icaji niqueje aivojɨfaño? noomoro.
2-3 Jaanegui Jesu seemeneque ocoovauboro diitofeenevɨ ificuuboro nu-
uhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, amɨɨhai jeebɨɨco bohonotɨ miminiiyumoro
seemenebadɨ miminifototɨhachiijɨ niqueje aivojɨfaño mefeejitɨhi.
4 Mɨɨro niqueje aivojɨfaño imiyaabo iicajiibo oono guiinovɨ ifiico iminiiyu-
uboro jiisee seemenebadɨ iminifotoobo.
5 Jaanotɨ bu cajaatyohacho seemeneque tamomofañodɨ agaayɨcɨmo uco
gaayɨcɨhi.

Imitɨfaño Mahaquetejiruno Ñɨhicu.
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

6 Jaanotɨ seeme jino uco imiyaavogomoco imitɨco omoonɨsuvaaboco aivo
imijiruno ajashutɨno guiisibatyɨgabari icodaahetɨ uduujenɨmoro muuaifaño
iniitusuno.
7 Jiinɨjemɨnaadi imitɨcani icano miyamɨnaaco imitɨfaño agañɨɨsuno. Jaano
jillɨ fahiijɨvaro icajino. Jaarunofaño ɨdaasucani icajiibo diibofeenedɨ imitɨ
asaabo.
8 Jaaneguiiha dihuse, ditɨhai icano ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachiijɨ quitɨcɨɨbo
sihɨ gañɨɨ. Imijiruno ɨɨdi ditɨhaima, dihusema chahaabo fiivofaño ɨdɨɨfotono.
Jaanotɨ ɨɨdi imitɨno dihusenema, ditɨhaiñoma icano diicaabo ifinɨjitɨno
cɨɨjɨgaifaño agañɨɨcafotono.
9 Jaanotɨ bu oono dihaallɨɨ ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachiijɨ toohaallɨɨco buhu-
daruubo tehesino gañɨɨ. Imijiruno ɨɨdi sayɨɨmaryo diicaabo fiivofaño ofoono.
Jaanotɨ imijitɨruno fahaallɨɨcɨmaryo diicaabo cɨɨjɨgaifaño agañɨɨcafotono.*

Oveja Ɨmɨtaabovɨ Ohoovɨcɨno.
(Lc 15.3-7)

---

* **18:9** Jino jillɨ iiminocoro moonɨ, imitɨco deetavedino, eneejiruno.

10 Tollɨro bu jito seemetɨ saatohobaco mɨtɨɨmejetasudino. Mɨɨro jino amɨɨhaico neehi: Mɨɨro oono diitoco otoomomo Moocaani toomomɨnaa fahiijɨvaro Guihirubi Moocaani niquejefaño iicaabo ɨmefeeneri icahicahi.
11 Mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saahi ɨmɨtacumoco taajasuqui.†
12 ¿Jinooco mɨllɨ mehesɨcɨnɨhi amɨɨhai? Saafi joomɨ ciendɨmo ovejamɨ iicamotɨ saafi imɨtaruva, ¿nacu fɨne saatoho noventa y nuevedɨmo aatyuvomoco tomañovɨ ejeevesuhinɨɨboro ɨmɨtaaboco guiinetejitɨrahi?
13 Jaaboco aatyɨmeebere janaanɨcɨ aivo imo imo minifetejiruubo oono noventa y nuevedɨmo ɨmɨtatɨmo janaanɨcɨvɨ.
14 Jaabadɨro amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo‡ imogotɨhi jitotɨ saseba ɨmɨtanoco.

Jillɨ Mɨɨno Nahaboco Meperdonano.
(Lc 12.3)

15 Jaanotɨ bu dinahabo ɨco imitɨno omoonɨhachiijɨ diiboma ɨɨro ijeevadɨ diimaabo diiboco gaajasu imitɨno omoonɨnoco. Jaabo ɨco uguubuhachiijɨ diiboco dimijɨɨcarucuuhi.
16 Jaanotɨ ɨco uguubutɨhachiijɨ sitatɨ cuuhuva miimɨsiicɨtɨ. Jaamo miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨmo onoono imino igaajacafetequi.
17 Jaamoco: Jii, onootɨhachiijɨ Moocaani iijamɨnaaco dɨɨbogo. Jaamo onoonoco bu: Jii, onootɨhachiijɨ oono Moocaanico imiyaavogotɨɨboco mihicanɨcɨbadɨ mehesɨcɨnɨ, bu impuesto jaadusumɨnaafico mehesɨcɨnɨcɨbadɨ icano.
18 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi jino jiinɨjehallɨvɨ mafatyusutɨno, bu tollɨro niquejefaño fatyusurajitɨhi. Jaanotɨ bu jiinɨjehallɨvɨ mafatyusuno niquejefaño fatyusucafeteji.
19 Tollɨro bu jino amɨɨhaico neehi: Jino jiinɨjehallɨvɨ amɨɨhaitɨ miimɨsiicɨ mehesamaaimɨsiro mihimogonohallɨvɨ Moocaanico midilluhachiijɨ Guihirubi niquejefaño iicaabo acɨji.
20 Mɨɨro miimɨsiicɨ tamomofeenedɨ igaivomofeeneri bu uujoho icaji.
21 Jaaneguiiha Pedro ufuuboro Jesuco dilluuhi: Aivojɨɨbo, tañahabo uco imitɨno omoonɨnoco, ¿mɨnoodɨfoova uujoho diiboco perdonahicaji, sahuse juugahusetɨ mifoocɨ ɨdɨɨno tɨcovovɨ? nooboro.
22 Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Cha, toonoodɨfoova icatɨno. Janaanɨcɨ setentadɨfoova sietedɨno.

Jeecɨvomɨnaafi Imuguutɨhi Sifiico Eperdonaunoco.

23 JaamañO niqueje aivojɨ jeevahi oono saafi aivojɨɨbo ijeecɨvomɨnaama idudɨcamaajeque iimibachubadɨ.
24 Jaabo iimibachunoco jari tɨcovaubaaca diibojaa sɨvaumo saafiico ajashutɨno millones tɨcovovɨ edebeuboco.
25 Jaabo diiboco ajaadujiruno achahauneguiiha ihaivojɨɨbo tajɨɨbauhi diiboco inaajequi paryɨ mogaima iseemema, bu paryɨ inehejema icano toonoco ijaaduqui.
26 Jaaneguiiha ijeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨboguiino ememuɨɨvuuboro ihaivojɨɨboco neehicauhi: Aivojɨɨbo, uco dɨdaasugo ɨco paryɨ faneeri jaaduji, nooboro.
27 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco ɨɨdaasuguuboro idebeque perdonauhi. Jaaboro diiboco sinaayuuhi.

---

† **18:11** SahaamefañO toversiculoco ficuutɨmo. ‡ **18:14** Moocaani

28 Jaabo diibo ijeecɨvomɨnaafi ihiinuuboro ufuubo atyɨmeteuhi saafi
inahabonɨmɨnaafi diiboco mɨɨdɨno edebeuboco. Jaaboco icodaahetɨ
agaayɨcɨuboro sefano dusuucɨubo: Goova daadu uco edebeneque, nooboro.
29 Jaanegui inahabonɨmɨnaafi iguiino ememuɨɨvuuboro diiboco nuuhi:
Uco dɨdaasugo ɨco paryɨ jaaduji, nooboro.
30 Jaarunofaño diibo: Jii, nootɨɨbo ufuuboro diiboco cɨvojafaño jɨɨhacuuhi
paryɨ diiboco ajaadutɨnohachuta.
31 Jaanoco saatoho aatyɨmeuno diitoco aivono ufuuneguiiha ufuumoro
ihaivojɨɨboco paryɨ jɨɨbugutuumo.
32 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco ucuuhuvauboro nuuhi: Imitɨcani
jeecɨvomɨnaafi. Ɨco uujoho didebeque paryɨ perdonahinɨhi uco idilluuneguiiha.
33 Jaabadɨro bu ɨɨjoho dinahabonɨmɨnaafico dɨdaasuguejirahi ɨco uujoho
iicahinɨbadɨ, nooboro.
34 Ihaivojɨɨbo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro tajɨɨbauhi diiboco cɨvojafaño ificusuuboro ihaamɨsuqui paryɨ idebeque ajaadutɨnohachuta.
35 Jillɨ nooboro Jesu imivusuuhi jibogoco: Jaabadɨ jillɨ Guihirubi niquejefaño iicaabo amɨɨhaico moonɨji amɨɨhai nahaboco amɨɨhai jeebɨɨmaryo
meperdonatɨhachiijɨ, nooboro.

19

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigooco Mejeevesunoditɨ.
(Mr 10.1-12; Lc 12.18; tollɨro meecɨ Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

1 Jillɨ Jesu unuunobuunatɨ fuubo Galilea jiinɨjetɨ. Jaabo ɨfutuuhi Judea
jiinɨjevɨ, Jordan teehitɨ baagovɨ iicajiinɨjevɨ.
2 Jaabo dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa fuuhi. Jahɨgo iguihuvaumoco buheesuubo.
3 Jaanaaca saatoho fariseomɨoto asaaumoro diiboco dilluuhi ɨɨfurumo
iimitɨnofaño diiboco igañɨɨsuqui: ¿Nacu fɨne tajɨɨbabadɨ imijiruno mɨɨno
taabaco jillɨ siinohallɨtɨ mejeevesuno? noomoro.
4 Jaaneguiiha diibo iimusuuhi: ¿Nacu amɨɨhai Caatɨnɨhaamefaño onoonoco
memeecɨhicatɨhi? Mɨɨro itɨconɨ miyamɨnaafico ifiivusuubo fiivusuuhi gaifiico, bu gaigooco icano.
5 Jaaboro nuubo: Jillɨtɨ gaifi caanico, seejɨco icano jeevesuji mogaima
iminifetequi. Jaamɨsi saafiibadɨro minifutucuji, nooboro.
6 Jaamaño miimɨsiicɨ icacuutɨno saafi ifibadɨro icacuumɨsi. Jillɨ iicamaño
miyamɨnaa dugaacucuujitɨhi Moocaani agataacucuunoco, nooboro.
7 Jaaneguiiha diiboco dilluumo: ¿Mɨllɨtɨ janabuu Moise tajɨɨbauhi mɨɨno
taabaco jeevesuhaameque mahacɨmoro diigoco mejeevesuqui? noomoro.
8 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Etɨ bu mucuhufojeebɨɨmaño Moise tajɨɨbauhi
amɨɨhai taabamɨ jeevesuco. Jaanotɨ itɨconɨ tollɨ icautɨno.
9 Jaanotɨ jino uujoho amɨɨhaico neehi: Mogaico sifiima icatɨgoco ejeevesuuboro sifigooco ɨɨcɨɨbo ajeva imitɨco ɨcɨhi. Jaabadɨro bu sifi ejeevesugooco
ataabavaabo ajeva imitɨco ɨcɨhi, nooboro.
10 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: Jaanegui tollɨ icamaño,
¿collɨhiica bu mataabavajirahi?
11 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Famooro jinooco gaajajitɨrahi. Ɨdɨɨmoro
jaatyo Moocaani agaajasumo gaajajirahi.
12 Mɨɨro saatoho ifiivuunotɨro caanimɨ oovɨcɨcubadɨ taabavajitɨɨbo unuubadɨ icanɨcɨhi. Jaanotɨ saatoho iguiraacuneguiiharo tollɨ oovɨcɨnɨcɨhi.

Jaanotɨ saatoho jillɨ taabavatɨmo icanɨcɨhi niqueje aivojɨguiinodɨ. Jaamaño jinooco agaayɨcɨgomo jaafa gaayɨcɨhi, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

13 Jaanaaca Jesujaa seemeque sɨɨvaumo diitohallɨvɨ ihuseque ificuuboro Moocaanima iimaaqui. Jaarunofaño ijɨɨbogomɨnaa ɨɨbahicauhi iseemeque diibojaa ɨsɨvamoco.
14 Jaarunofaño Jesu nuuhi: Jaafa seeme tajaa saahi fɨne mɨhɨɨbano. Mɨɨro niqueje aivojɨ seemebadɨ iicamono,
15 nooboro toseehejehallɨvɨ ihuseque ficuhicaubo. Jaadɨ toonotɨ sihɨgovɨ fuubo.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

16 Jaanaaca saafi sɨcafefi Jesuco emeecɨtuuboro diiboco nuuhi: Idiimiibo Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cono iiminoco moonɨjirahi uujoho ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.
17 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Collɨhi uco idiimiibo neehi? Chahamo imimo ɨdɨɨboro Moocaani imiibo. Jaanotɨ ifinɨjitɨno fiivofaño ofoonoco idiimogohachiijɨ tajɨɨba onoobadɨ diica, nooboro.
18 Jaaneguiiha sɨcafefi diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ nacu noono? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Gaicaaudino, ajevaco moonɨdino, nanivadino, sitaaditɨ sɨcamañooco dɨɨbeguedino,
19 diicaanico, diiseejɨco icano bocɨgo, sitaaco gaijɨ difiico agaijɨbadɨro, nooboro.
20 Jaaneguiiha isɨcafefi nuuhi: Seemenetɨro uujoho paryɨ tonehejeque imino moonɨhicahi. ¿Cono fɨne siino tahɨme icahi? nooboro.
21 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Aivo idiiminoco idiimogohachiijɨ, foobo paryɨ dinehejeque naajeebe ɨɨdaasumoco daacɨ. Jaadɨ jari niquejefaño sihidɨ nɨihɨbamɨvaji. Jaaboro sihidɨ inɨbɨbamɨma iicaumaño.
22 Jillɨ unuunoco isɨcafefi uguubuuboro ɨɨdaasuvuuboro fuuhi sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaumaño.
23 Jaanehuiiha Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, aivo sihidɨ jeevano sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamo niqueje aivojɨfaño ofoono.
24 Siino bu jino neehi: Tɨhɨɨno aivo camello jaanutupaajeri afatyono. Jaano janaanɨcɨ aivo sitɨhɨɨ sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaabo Moocaani aivojɨfaño ofoono, nooboro.
25 Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa uguubuumoro sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro noocasiuhi: ¿Jana cajaatyo fɨne taajajirahi? noomoro.
26 Jaaneguiiha Jesu diitoco emeecɨɨboro nuuhi: Miyamɨnaa toonoco moonɨjitɨrahi. Ɨdɨɨboro naha Moocaani paryɨ fanoovaaco moonɨjirahi, nooboro.
27 Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨro paryɨ mɨɨhai monehejeque mejeevesuhinɨmoro didojɨcutɨ masaahi. ¿Jaano jaada nacu jinehejema mihicaji? nooboro.
28 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi ufucu paryɨ fanoova bohonotɨ eheetavocafotoodɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tahimi aivojɨ icagahallɨvɨ acasɨɨvoodɨ, bu amɨɨhai tadyojɨcutɨ masaamo aivojɨ icaganohallɨvɨ macasicamaaiji, paryɨ Israel cuumimɨnaaco mudugaacuqui.
29 Jaamo paryɨ tahallɨtɨ inehejeque ejeevesumo iijanoco, inahabomɨco, inagomɨco, caanimɨco, seejɨmɨco, mogaimɨco, iseemeque, bu ijiinɨjenehejeque

icano ejeevesumo toono jaada sihidɨ janaanɨcɨ gaayɨcɨjimo, tollɨro bu ifinɨjitɨno fiivoco gaayɨcɨjimo icano.
30 Jaanotɨ jisumi oono ajashutɨno sihidɨ ejeevamo iicarumo ufucu guiinovɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi guiinovɨ iicarumo tusumi sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji.*

20

Dudɨcamaajemɨnaavɨ Oovɨcɨno.

1 Mɨɨro niqueje aivojɨ jillɨ jeevahi oono fagui abajaabo omoonɨnɨcɨbadɨ. Mɨɨro ibasutaaco ihɨcɨsuqui fucuro fuubo dudɨcamaajemɨnaaco ɨcɨtuubo.
2 Jaaboro diitoco nuuhi: Safucuo jaadadɨno amɨɨhaico jaaduji, nooboro diitoco ifaguifaño galluubo idudɨcamaaiqui.
3 Jaanobuunatɨ siino fuubo baagotɨrehiica icaaberi. Jaabo atyɨmeuhi saatohoco tɨcovono goohasiri iicamoco.
4 Jaamoco nuubo: Amɨɨhai tollɨro tafaguifaño tabasutaaco mɨhɨcɨto. Imino amɨɨhaico jaaduji, nooboro. Jaaneguiiha diito fuuhi.
5 Jaanobuunatɨ bu siino diibo fuuhi gadɨcɨɨba. Jaadɨ bu siino fuubo ɨmohonohallɨtɨ icacuuberi. Jaabo bu tollɨro moonɨuhi.
6 Jaanobuunatɨ bu siino fuubo ɨmohonofeenedɨ icacuuberi. Jaabo atyɨmeuhi saatoho tɨcovono iicamoco. Jaamoco nuubo: ¿Collɨhi amɨɨhai jinoovɨ tɨcovono dudɨcamaaitɨmo mihicahi? nooboro.
7 Jaaneguiiha diiboco nuumo: ¿Etɨ bu mɨɨjoho mɨɨhaico atajɨɨbatɨneguiiha? noomoro. Jaaneguiiha diitoco nuubo: Amɨɨhai bu tollɨro tafaguifaño mududɨcamaaito, nooboro.*
8 Jaanaa mihiijɨcuudɨ diibo nuuhi dudɨcamaajemɨnaa aivojɨɨboco: Paryɨ famoocoro coova. Jaaboro diitoco daadu, oono dojɨcutɨ asaamotɨ tɨconɨ. Jaaboro itɨconɨ asaahinɨmovɨ dallɨ baanɨ, nooboro.
9 Jaaneguiiha tɨconɨubo ɨmohonofeenetɨ iicaaberi ufuumotɨ. Jaamo itɨcovoocɨvɨ gaayɨcɨuhi safucuo jaadadɨnoco.
10 Jaanobuunatɨ jaaduubo ɨmegavɨ ufuumoco. Jaamo esamaaiuhi: Mɨɨhai fɨne janaanɨcɨ magaayɨcɨji, noomoro. Jaarumo itɨcovoocɨvɨ gaayɨcɨuhi safucuo jaadadɨnoco.
11 Jaanoco agaayɨcɨumoro iimaafivumo toono abajaabeditɨ:
12 Jito dojɨcutɨ agaseme sano nɨhɨba oovoro dudɨcamaaihi. Jaarumoco mɨɨhai tɨcovovɨro daaduhi, mɨɨhai sihidɨ mududɨcamaaimoro sihidɨ aiguucutaco majaabɨcɨmo tɨcovovɨro, noomoro.
13 Jaarunaa abajaabo saafiico iimusuuhi: Fañɨ, ɨco uujoho imitɨno moonɨtɨhi. Mɨɨro ɨɨjoho safucuo jaadadɨneri uuma dudɨcamaaihivahi.
14 Jaaneguiiha jino dijaadaco dɨɨcɨɨbo fuucu. Jaanotɨ bu uujoho imeguehi jino dojɨcutɨ asaaboco bu tonoodɨnoro ajaadunoco.
15 ¿Nacu uujoho iimogobadɨ moonɨjitɨrahi tañɨhɨbamɨco? ¿Nacu ɨɨjoho dɨimogotɨhi uujoho iimihuseneque? nooboro.
16 Jaabadɨreji jisumi oono guiinovɨ iicarumo ufucu sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji. Jaanotɨ bu sihidɨ ejeevamo jisumi iicarumo ufucu guiinovɨ minifeteji.†

---

* **19:30** Griego iijɨri noono: jisumi oono ajashutɨno ɨmegavɨ iicamo ufucu dojɨcuvɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi dojɨcuvɨ iicamo tusumi ɨmegavɨ icaji. * **20:7** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Amɨɨhaico imino jaaduji, onoonoco. † **20:16** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Mɨɨro guiiramo cuuhuvacafetehi. Jaarunofaño mɨɨdɨmoro nanɨcafetehi, onoonoco.

Siino Bu Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

17 Jaanaaca Jesu Jerusale jɨɨhairi ufuuhɨgo ijɨɨbogomɨnaa docedɨmo
iicamoco ijeevadɨ asatyuuboro nuuhi:
18 Amɨɨhairyo magaajacuhi jino Jerusale cuumijaago mofoonoco. Jahɨgo
uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo acɨcafeteji sacerdotemɨ aivojɨto usefaño,
bu caatɨnɨmɨnaa usefaño icano. Jaamo uco guijevefaño ficuji.
19 Jaamoro siicuumiotoco acɨjimo uco idejecuqui, bu ihaamɨqui icano.
Jaamoro ɨmohovɨ tetecujimo icano. Jaaruubo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ
guijevefañotɨ siino buheeteji, nooboro.

Jacoobo, Jua Icamɨsi Seejɨ Idilluuno.
(Mr 10.35-45)

20 Jaanaaca Jesujaago saaugo Jacoobo, Jua icamɨsi Zebedeo seemenetɨsi
seejɨ. Jaago illimɨsima asaaugoro Jesuguiino memuɨɨvovauhi siinoco diiboco
idilluqui.
21 Jaaneguiiha diibo nuuhi: ¿Jinejeque dimeguehi? nooboro.
Jaaneguiiha diigo nuuhi: Tajɨɨba dihaivojɨfaño jitɨsi taseemenetɨsi dihufo-
covɨ icasɨɨvequi, saafi dimiyanaagonovɨ, bu saafi dinaninaagonovɨ icano.
22 Jaarunaa Jesu diitɨsico iimusuuhi: Amɨɨsi magaajatɨhi midillunoco.
¿Nacu amɨɨsi uujoho ɨdaasuno iicajibadɨ mihicajirahi? nooboro.‡
Jaaneguiiha diitɨsi: Jɨɨhɨ, nuuhi.
23 Jaaneguiiha diibo nuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano amɨɨsi jino ɨɨdaasunofañodɨ
mafatyeji.§ Jaanotɨ naha oono tamiyanaagonovɨ, tañaninaagonovɨ icano
macasɨɨvejinoco, ¿mɨllɨ bu acɨjirahi? Jaatyo ɨdɨɨmocoro Guihirubi acɨji di-
iteguiiharo ificuhicanoco, nooboro.
24 Jaanoco sajɨɨbogomɨnaa uguubuumoro diitɨsijaago sɨfiiratuumo.
25 Jaaneguiiha Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amɨɨhairyo magaajacu-
uhi jiinɨjemɨnaa aivojɨto iyotoco sefano atajɨɨbanɨcɨnoco, bu tollɨro saatoho
obocɨfimo miyamɨnaaco ɨdaasugotɨmo moonɨfihi.
26 Jaanotɨ amɨɨhai tollɨ mihicajitɨhi. Jillɨro ɨvɨ amɨɨhai miyaavo-
gomɨnaafeenevɨ sihidɨ ejeevaabobadɨ diicaqui, jillɨ saatoho diitotɨ
jeecɨvomɨnaafibadɨ miminifoto.
27 Jaanotɨ bu amɨɨhaifeenevɨ imiyaabo iicagoobo saatoho jɨjovonotɨ iicaqui.
28 Mɨɨro jino uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo uco ijeecɨvequi saautɨhi.
Jillɨ uujoho ejeecɨvooboro saauhi tafiico aacɨqui ajashutɨmohallɨvɨ diitoco
taajasuqui, nooboro.

Jesu Buheesuuhi Miimɨsiicɨ Aatyɨmetɨmɨsico.
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

29 Jaamo Jerico cuumitɨ iinuumaaca sihidɨ miyamɨnaa Jesu dojɨcutɨ fuuhi.
30 Jaanaa jɨɨhaijɨniri miimɨsiicɨ ihaallɨino ɨɨfuvusuutɨmɨsi gɨcɨnɨuhi. Jaamɨsi
Jesu toonodɨ ufuunoco uguubuumɨsiro sefano coovadiivuumɨsi: Aivojɨɨbo,
David Iyaachi, mɨsico dɨdaasugo, noomɨsiro.
31 Jaaneguiiha miyamɨnaa diitɨsico ɨɨbauhi illɨɨvequi. Jaarunofaño
janaanɨcɨvɨro sefano coovadiivuumɨsi: Aivojɨɨbo, David Iyaachi, mɨsico
dɨdaasugo, noomɨsiro.

---

‡ **20:22** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Bu tollɨro uujoho initɨcafetejifaihuri minitɨcafetejirahi, onoonoco. § **20:23** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Bu tollɨro uujoho initɨcafetejifaihuri minitɨcafetejirahi, onoonoco.

32 Jaanegui Jesu ujulleeveuboro diitɨsico ucuuhuvauboro nuuhi: ¿Mɨillɨ
amɨɨsico omoonɨnoco mihimeguehi? nooboro.
33 Jaaneguiiha nuumɨsi: Aivojɨɨbo mahatyɨmeneque mihimeguehi,
noomɨsiro.
34 Jaaneguiiha Jesu diitɨsico ɨdaasuguuboro ihaallɨɨnoco dudɨɨcɨuhi. Jaa-
sumiro aatyɨmeumɨsiro Jesu dojɨcutɨ fuuhi.

21

Jesu Jerusale Cuumifaño Jɨcafetehi.
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Jaamo ɨfuutuuhi Olivohono iicagajɨguiino iicacuumi Betfaje cuumivɨ
Jerusale cuumi fiitɨno. Jaamañotɨ Jesu galluuhi miimɨsiicɨ ijɨɨbogomɨnaatɨsico
jillɨ nooboro:
2 Juucuumijaago mofoo. Jaacuumivɨ mahatyɨmeji burra duujecɨnɨgo
iseemenema icagoco. Jaagoco misinaayumɨsiro uudi mɨsɨva.
3 Jaanotɨ cajaatyohacho amɨɨsico: ¿Mɨillɨ? onoohachiijɨ, Mohaivojɨɨbo
eneeneguiiha goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.
4 Jillɨ icauno johono Moocaani iimaamɨnaafi acaatɨnɨuno imiyaavequi:
5 Sion cuumico jillɨ monoo: Meecɨ oono dihaivojɨɨbo dijaa saahi, oono
sɨɨcujeebɨɨba icaabo, burrahallɨri gɨcɨnɨɨbo, burrogayɨhallɨri fiiseta,
burro seemenehallɨri, nooboro.
6 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaatɨsi ufuumɨsiro Jesu unuubadɨpi moonɨuhi.
7 Jaamɨsi iburraco sɨvauhi iseemenema. Jaagohallɨvɨ igaachehunoco ificu-
umoro Jesuco casɨɨhacuuhi.
8 Jaanaa sihidɨ miyamɨnaa iicaumo igaachehuneri jɨɨhaico jeebuuhi.
Jaanotɨ saatoho jaaɨneri jɨɨhaico jeebuuhicauhi.
9 Jaanaa ɨmegavɨ ufuumo, bu dojɨcutɨ asaaumo icano tɨcovauhi asaagomo:
¡Aivojɨɨbo David Iyaachico mihimo! ¡Imicani Mohaivojɨɨbo memeri asaabo!
¡Moocaanico mihimo! noomoro.
10 Jaanaa Jesu Jerusale cuumifaño ɨɨfutuudɨ paryɨ tuucuumi miyamɨnaa
ñaaɨvuuhi. Jaamoro dillucasihicaumo: ¿Mɨɨjoho fɨne ajaanɨ? noomoro.
11 Jaaneguiiha neehicaumo: Jesu Moocaani iimaamɨnaafi Galilea jiinɨje
cuumi, Nazare cuumioobo, noomoro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

12 Jaadɨ Jesu Moocaani templojafaño jɨcafutuuhi. Jaabo paryɨ toojafaño
naajeteque eheetavuumoco isivɨ inuusuubo. Miyamɨnaa nɨhɨbamɨco ubu-
unanɨhicaumo mesanoco gavaracuubo, bu nimɨihumɨco anaajehicaumo
icaganoco gavaracuubo.
13 Jaaboro diitoco nuubo: Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Taaja Moocaan-
ima iimaajareji, noonoro. Jaarujaco amɨɨhai nanivamɨnaa iijatɨro mimini-
iyuhi.
14 Jaajafaño diibojaa saaumo aatyɨmetɨmeheje, ɨɨgotɨmeheje icano.
Jaamoco buheesuubo.
15 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo sihidɨ ejeevanoco
Jesu omoonɨhicaunoco aatyɨmeumoro, bu templojafaño seeme coovadiina-
maaiuhi: ¡Aivojɨɨbo David Iyaachico mihimo! noomoro asahaguehicaunoco
icano aatyɨmeumoro sihidɨ sɨfiiratuuhi.
16 Jaamoro Jesuco nuuhi: ¿Naa guubuuhi jito jillɨ onoonoco? noomoro.
Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jɨɨhɨ, guubuhi. ¿Nacu amɨɨhai Caatɨnɨhaamefaño
toonotɨ ollɨ onoonoco memeecɨtɨhi? Mɨɨro jillɨ noono:

ɨijoho deetavehi seeme, bu mɨfañoco aaduseheje imino cahacɨsu masico imasivaqui, noonoro.

17 Jillɨ nooboro diitoco ejeevesuuboro tuucuumitɨ fuubo Betania cuumijaago. Jaacuumivɨ cɨgaubo.

Jesu Higuera Onoohoco Faijahi Inoovatama Achahaneguiiha.
(Mr 11.12-14, 20-26)

18 Jaano fucuro Jesu tuucuumijaago siino uhuumiuboco ajeba aivuuhi.

19 Jaabo atyɨmeuhi higuerahoco jɨɨhaijɨniri icahoco. Jaahoco meecɨturubaaca inoovatama chahauho jillɨ botɨ aamenereu. Jaaneguiiha Jesu toohoco nuuhi: Ufucuro siino noovacuujitɨhi, nooboro.

Jaasumiro tooho chuumucuuhi.

20 Jaanoco aatyɨmeumoro ijɨibogomɨnaa sihidɨ jabafiituuhi. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Millɨ jaaho tooho goovacani cheemehi? noomoro.

21 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro amɨihaico neehi, miyaano miyaavogoma mihicamoro: ¿Nacaha miyaano? nootɨmo mihicahachiijɨ jino uujoho higuerahoco omoonɨbadɨ momoonɨji. Tollɨro bu jiibaɨco meneejirahi: Jinootɨ eedeenenere muuaifaño difoo, munuuruva feejiruno.

22 Jaabadɨro bu paryɨicɨno Moocaanico midillunoco mimiyaavogohachiijɨ magaayɨcɨji.

Jesu Mitya Iijɨ.
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 Jaadɨ Jesu templojafaño ufuuboro jɨibeguehicaunaaca diibojaago saaumo sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ quillahuto icano. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Jineje mityari ɨijoho jillɨ moonɨhicahi? ¿Mɨijoho ɨco tomityaco acɨhi? noomoro.

24 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu amɨihaico tollɨro dilluji. Jaanoco uco mihiimusuhachiijɨ amɨihaico neeji comityari jillɨ omoonɨhicanoco.

25 ¿Mɨijoho nacu Juaco galluuhi initɨqui? ¿Moocaani, nacu miyamɨnaa? nooboro.

Jaaneguiiha sanomɨro iimaacasiumo: Moocaani galluuhi, munuuruva, mɨihaico: ¿Collɨhi janabuu mimiyaavogotɨhi? neejiruubo.

26 Jaanotɨ bu: Miyamɨnaa, munuuruva, mɨihaico miyamɨnaa moonɨjirahi. Mɨiro paryɨ miyamɨnaa miyaaveguehi Jua Moocaani iimaamɨnaafi iicaunoco, noomoro.

27 Jaamaño Jesuco: Magaajatɨhi, nuumo.

Jaaneguiiha diitoco nuubo: Jɨi, jaaneguiiha bu uujoho amɨihaico neejitɨhi jineje mityari jillɨ omoonɨnoco, nooboro.

Saafi Seemenemɨsi Miimɨsiicɨ Icamɨsivɨ Ohoovɨcɨno.

28 Jaadɨ Jesu nuuhi: ¿Naa amɨihaidi jino millɨ? Saafi seemenetɨsi miimɨsiicɨ icauhi. Jaamɨsitɨ saafiico caani nuuhi: Guihi, tabaacuco dɨicɨto, nooboro.

29 Jaarunaa illi iimusuuhi: Chahano, imogotɨhi, nooboro. Jaaruubo eesamaaiuboro fuuhi ɨicɨtuubo.

30 Jaaneguiiha bu caani saafi illijaago ufuuboro tollɨro bu nuuhi. Jaanegui diibo iimusuuhi: Jii, feeji, nooboro. Jaaruubo fuutɨhi.

31 Jaaneguiiha amɨihaidi, ¿cajaanɨ fɨne caani iimogonoco eetavuuhi? nooboro.

Jaaneguiiha diito nuuhi: Itɨconɨ unuubo, noomoro.

Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro amɨihaico neehi, impuesto jaadusumɨnaa, bu ajeva gaigoomɨ icamo Moocaani aivojɨfaño jɨcamaaiji amɨihai ɨmegavɨro.

32 Mɨɨro Jua Nitɨmɨnaafi: Jillɨ imino mihica, nooboro amɨɨhaico
ɨjɨɨbogovaubo. Jaaruuboco mimiyaavuguutɨhi. Jaanotɨ naha impuesto
jaadusumɨnaa, bu ajeva gaigoomɨ icamo diiboco miyaavuguuhi.
Jaanoco amɨɨhai mahatyɨmecuurumo amɨɨhai imitɨco mejeevesumoro
mimiyaavuguutɨhi, nooboro.

Iimitɨno Dudɨcamaajemɨnaavɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

33 Jino bu sibogoco muguubu: Fagui abajaabo sihidɨ baacuco abasuuboro-
hallɨdɨ cuhufono meegueuhi, bu jaaboro imahamɨtahojɨco eetavuubo, bu
torrehacɨco eetavuubo tohacɨtɨ toonoco iteemequi.
Jaaboro tofaguico dudɨcamaajemɨnaaco ificuuboro sihɨ fuubo.
34 Jaadɨ toono onoovauno anaamucuudɨ iicojɨmɨnaaco diitojaa galluubo
imañoco diibojaago igalluuqui.
35 Jaarumoco tofagui dudɨcamaajemɨnaa diitoco agaayɨcɨumoro saafiico
aamɨumo. Jaanotɨ saafiico gaicaaumo, bu saafiico guiisiri aamɨumo icano.
36 Jaaneguiiha ihabajaabo siino galluuhi guiraano itoomomɨnaaco. Jaaru-
moco idudɨcamaajemɨnaa diitoco itɨconɨomoco omoonɨubadɨro moonɨuhi.
37 Jaanoma iicaubo illico galluubo: Fɨne achico bocɨguejimo, nooboro.
38 Jaaruuboco aatyɨmeumoro idudɨcamaajemɨnaa noocasiuhi: Jaanɨ paryɨ
ibusumijeque agaayɨcɨjiibo. Masɨɨ magaicaauqui. Jaamoro paryɨ jinoma
mihicaqui, noomoro
39 diiboco agaayɨcɨumoro tofaguitɨ buhɨgovɨ asatyumoro gaicaaumo,
40 nooboro. Unuudɨ Jesu diitoco dilluuhi: Fɨne jaadɨ tofagui abajaabo
asaadɨ, ¿mɨllɨ fɨne diitoco moonɨjiibo? nooboro.
41 Jaaneguiiha nuumo: Etɨ bu diitoco agaisiraicɨɨboro sitaaco tofaguifaño
ficujiibo ibasuta noovaco onoovano tɨcovovɨ diiboco imañoco ihacɨhicaqui,
noomoro.
42 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu amɨɨhai jillɨ Caatɨnɨhaamefaño
onoonoco memeecɨhicatɨhi? Mɨɨro jillɨ noono:
Guiisiri iijanoco eetavonɨcɨmo imiguiisibaco ɨtɨhɨsumoro gañɨɨhi. Jaaruno-
faño saafi agaajaabo tobaco dojɨcuvɨro ɨcɨhi toba iminoco agaajamaño.
Jaaboro aivo imimaño ficuubo. Jinooco Aivojɨɨbo eetavehi. Jaano
mɨɨhaidi aivo sihidɨ jeevahi, noono Caatɨnɨhaamefaño.
43 Jaaneguiiha jino amɨɨhaico neehi: Amɨɨhaiditɨ Moocaani ihaivojɨco
dumɨtɨɨcɨjiibo. Jaaboro sitaaco acɨjiibo diibedi imino iicamoco.
44 Jaanotɨ bu oono guiisiba onoobatɨ neehi: Cajaatyohacho tobahallɨvɨ aa-
cotomo gafaryunamaaiji. Jaanotɨ toba cajaatyohallɨvɨhacho aacotomoco
quicheyɨɨcɨjiiba, nooboro.* Jillɨ nuubo Jesu diiboco imiyaavogotɨmoco ufucu
omoonɨjinoco.
45 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨto, bu fariseomɨ icamo Jesu oovɨcɨnoco ugu-
ubuumoro gaajacɨumo diitediti tollɨ unuunoco.
46 Jaamoro diiboco gaayɨcɨujirumo. Jaarumo miyamɨnaaco iguiuhi Jesu
Moocaani iimaamɨnaafi iicaunoco imino agaajaumaño.

22

Taabava Jɨɨbaimovɨ Ohoovɨcɨno.

1 Jaadɨ bu Jesu siino tɨcovauhi siinovɨ oovɨcɨɨboro diitoco ɨjɨɨbogoobo jillɨ
nooboro:

---

* **21:44** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

2 Niqueje aivojɨ jeevahi oono aivojɨɨbo illi taabava jɨɨbaimoco eheetavu-
ubobadɨ.
3 Jaabo ijeecɨvomɨnaaco galluubo ɨmogaibɨco aacɨcuumoco ihɨcɨtequi.
Jaarunofaño diito imuguutɨhi asaanoco.
4 Jaaneguiiha bu siino saafiico galluubo jillɨ nooboro: Nooto diitoco
machuta paryɨ eetavocɨnɨcuuhi. Tañiivɨmɨco gaisiraicɨsucuuhi, bu
saatoho ɨdɨɨrɨbasuhicamehejeque icano. Jaano paryɨ imibaicɨnɨcuuhi
ijɨɨbaimɨnɨvacuuqui, nooboro.
5 Jaarunoco diito ihɨmuhumɨnaa: Jii, nuutɨhi. Jillɨro sihɨgueheje
foocɨnɨumo, saafi ifaguinojaago. Jaanotɨ saafi inaajetejaago fuuhi.
6 Jaanotɨ sanodɨmo ihaivojɨɨbo jeecɨvomɨnaaco agaayɨcɨumoro
ahaamɨumoro gaicaauhi.
7 Jaaneri ihaivojɨɨbo sihidɨro ɨsɨfiiratuuboro isoldaomɨco galluuhi diito
gaicaaumɨnaaco agaisiraicɨmoro tuucuumije iijanoco ijɨgasuqui.
8 Jaadɨ ijeecɨvomɨnaaco nuubo: Paryɨ jino imibaicɨnɨcuuno
mɨjɨɨbaimɨnɨqui. Jaarunofaño jaatyo ɨmuhumɨnaa imitɨmaño saatɨhi.
9 Jaaneguiiha cuumifeenedɨ imiya jɨɨhaiñeri mofoo mahatyɨmemeque
jɨɨbogomoro jɨɨbaimovɨ isaaqui, nooboro.
10 Jaaneguiiha ijeecɨvomɨnaa miya jɨɨhaiñeri ufuumo igaiyɨɨcɨuhi paryɨ
aatyɨmeudɨmoco imihusemehejeque, imitɨmehejeque icano. Jaaneri tooja
sihidɨ gahafuuhi.
11 Jaadɨ ihaivojɨɨbo fuuhi ijɨɨbaimoco emeecɨtuubo. Jaabo atyɨmeuhi saafi-
ico, jaaruubo jɨɨbaimo gaachehuco iimogotɨɨboro jɨcafututɨɨboco.
12 Jaaboro diiboco nuubo: Fañɨ, ¿mɨllɨ jaabo juuga saahi jɨɨbaimo gaachehu-
faño jɨcafototɨɨbo? nooboro. Jaarunaa diibo iimusuutɨhi.
13 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo ijɨɨcavomɨnaaco nuuhi: Ajaanɨco
magaayɨcɨmoro misisɨ itɨhaiñoco, ihuseneque icano. Jaamoro buhɨgo
ɨcɨvohɨgo magañɨɨ. Tahɨgo ataajihɨgo, igaiñooco ojɨsujihɨgo icano.
14 Mɨɨro sihidɨ cuuhuvacafetejimo. Jaarumotɨ mɨɨdɨmoro ɨcɨcafeteji,
nooboro.

Impuestoditɨ Ihiimaano.
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-25)

15 Jaanoma iicamo fariseomɨ ufuumoro iimaacasiuhi diibohallɨvɨ diiboco
ɨɨfurumo imitɨno inuusuqui.
16 Jaamoro diitootot ɨ saatohoco galluumo, sano Herodeotoma. Jaamo
ufuumoro Jesuco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai magaajahi ɨɨjoho miyaanoco
eneehifinoco, bu tollɨro miyanotɨro ɨɨjoho Moocaanijaa ofoono jɨɨhaico
dɨɨbeguehicahi miyamɨnaa ihiimaanoco jeecɨvotɨɨboro. Miyamɨnaaco jillɨ
jeebɨɨbatɨro, onootatɨmaño.
17 Jaaneguiiha jinootɨ mɨɨhaico dinoo: ¿Naa ɨɨdi imino romanomɨ
aivojɨɨboco impuestoco majaaduno? ¿Nacu millɨ? noomoro.
18 Jaarunofaño Jesu diito imitɨno eesamaaiumoro unuunoco agaajacu-
uboro nuuhi: ¡Bañɨfiiramɨnaa mihicamo! ¿Collɨhi uco imitɨnofaño ma-
gañɨɨsujirahi?
19 Eneecata toono impuestoco majaaduhicajeque uco mɨhɨfusu, nooboro.
Jaaneguiiha sɨvaumo safucuo jaada tɨcovovɨ ijaada iicajeque.
20 Jaajeque emeecɨuboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Mɨɨjoho ɨme nacu jihɨme,
bu jino imomo icano? nooboro.
21 Jaanegui nuumo: Romanomɨ aivojɨɨbo ɨme, noomoro.

Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Diiboco mahacɨ diibono iicanoco. Jaanotɨ
Moocaanico mahacɨ Moocaanino iicanoco, nooboro.
22 Jaanoco diito uguubuumoro sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro diiboco ejeevesu-
umoro fuumo.

Siino Mubuheetejinotɨ Idilluno.
(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

23 Tufucuro bu saatoho saduceomɨoto fuuhi Jesuco emeecɨtuumo. Jaamo
saduceomɨ uchuumucuumo siino mubuheetejino chahaji, noonɨcɨhi. Jaa-
maño Jesuco jillɨ nuumo:
24 Jɨɨbogomɨnaafi, Moise tajɨɨbauhi: Saafi ataabavaabo seemevatɨɨboro
ochoomohachiijɨ, inahabo ifibaijɨgoco ɨɨcɨɨboro diigoma iseemevaqui ina-
habobuuna, nooboro.
25 Jaabadɨ mɨɨhaifeenevɨ iicaumo sahinooto sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ
ɨdɨɨno iicaumo. Jaamotɨ itɨconɨoobo ataabavaubo seemevatɨɨboro guijeveuhi.
Jaaneguiiha inahabo ifibaijɨgoco ɨcɨuhi.
26 Jaabo bu tollɨro icauhi. Jaano allɨvɨoobo bu diigoco ɨɨcɨuboro tollɨro
icauhi. Jaabadɨro paryɨ famooro saafigomaryo imivocafutuhi.
27 Jaanobuunatɨ bu diigo tollɨro guijeveuhi.
28 Jaamo guijevefañotɨ siino ubuheetedɨ, ¿cajaanɨ taabaji? fɨne, paryɨ diito
diigoco ataabavacuumaño, noomoro.
29 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Amɨɨhai aivo magaajatɨhi
Caatɨnɨhaame onoonoco magaajatɨhi, bu Moocaani mityaco magaajatɨhi
icano.
30 Mɨɨro iguijevecuumo siino ubuheetedɨ taabavacujitɨmo, bu iseemeque
tajenɨcɨjitɨmo icano. Jillɨro Moocaani toomomɨnaa niquejefaño iicamobadɨro
jeevacujimo.
31 Jaanotɨ oono uchuumucuumo siino ubuheetejinotɨ neehi: ¿Nacu amɨɨhai
memeecɨtɨhi Caatɨnɨhaamefaño Moocaani amɨɨhaico onoonoco? Mɨɨro jillɨ
noobo:
32 Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojɨɨbo, nooboro. Jaabo
Moocaani uchuumucuumo Aivojɨɨbo icatɨno, ubuheeme Aivojɨɨboro,
nooboro.
33 Jillɨ unuunoco miyamɨnaa uguubuumoro sihidɨro jabafiituuhi
ijɨɨbegueri.

Ibocɨma Iicano Tajɨɨba.
(Mr 12.28-34)

34 Jaabo Jesu saduceomɨco ɨllɨɨnocɨunoco fariseomɨ uguubuumoro igaivu-
uhi.
35 Jaamotɨ saafi Caatɨnɨmɨnaafi iicaubo Jesuco ɨɨfuruubo ɨnɨsuubo dilluuhi:
36 Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cono aivo tajɨɨbatɨ aivo obocɨno? nooboro.
37 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Dihaivojɨɨbo Moocaanico gaijɨ paryɨ di-
jeebɨɨmaryo, paryɨ difiimaryo, bu paryɨ dihesamaajemaryo icano, noonoro.
38 Jino aivo ibocɨma iicano tajɨɨba, aivo imiyaano.
39 Jaano allɨvɨono bu aivo tobadɨro jeevahi. Jano jillɨ neehi: Sitaaco gaijɨ
difiico agaijɨbadɨro, noonoro.
40 Jinoocɨvɨ Moise tajɨɨba tanoocɨnɨhi, bu Moocaani iimaamɨnaa jɨɨbogo
tanoocɨnɨhi icano, nooboro.

¿Mɨɨjoho Iyaachi Fɨne Cristo?
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

41 Jaamo ifariseomɨ tooneriro iicaumoco

42 Jesu dilluuhi: ¿Mɨllɨ amɨɨhai mehesɨcɨnɨhi Cristoditɨ? ¿Mɨɨjoho iyaachi fɨne? nooboro.
Jaanegui nuumo: David iyaachi, noomoro.
43 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaabo bu mɨllɨ David icaruubo Moocaani
Gaijafeenedɨ iimaaubo: Tahaivojɨɨbo, nuuhi? Mɨɨro bu nuubo:
44 Mohaivojɨɨbo Moocaani nuuhi Tahaivojɨɨbo Cristoco: Tamiyanaagonovɨ
casɨɨvo ditɨhaiguiino dimɨnaaco uujoho ificuunohachuta, nooboro.
45 ¿Jaabo bu mɨllɨtɨ Cristo David iyaachi iicajirahi, David iicaruubohacho
diiboco: Aivojɨɨbo, unuuno? nooboro.
46 Jaarunaa diiboco mɨɨhaiñooba ajashuno iimusuutɨhi. Toonotɨro ɨvɨ
mɨɨhaiñooba diiboco ajashuno dillucuutɨhi.

23

Jesu Fariseomɨ, Bu Caatɨnɨmɨnaa Icamo Imitɨco Neehi.
(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

1 Jaaboro Jesu ijɨɨbogomɨnaaco, bu miyamɨnaaco icano nuuhi:
2 Oono fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Moise tajɨɨbaco magaajasuhicano
mityama mihicahi, noomoro esɨcɨnɨhicahi.
3 Jaaneguiiha amɨɨhai diito onoonoco: Jii, meneehica. Jaamoro diito
onoonoco paryɨ momoonɨhica. Jaarumo iicabadɨ mihicadino. Diito: Imino
mihica, nuurumo imitɨno icahicahi.
4 Mɨɨro sihidɨ jeevanoco miyamɨnaahallɨvɨ ficuhicamo miyamɨnaa
imoonɨqui. Jaarumo diitoco ajashunogayɨ amusuhicatɨmo.
5 Jillɨ miyamɨnaa ihatyɨmequiro fanoovaaco moonɨhicamo. Mɨɨro
imeguehicamo ihɨmecunohallɨdɨ, bu ihusequejenehallɨdɨ icano satyehicamo
gaachehubaryunohallɨvɨ tajɨɨba onoonoco acaatɨnɨnehejeque, bu
gaachehunoco jɨcamaaihicamo fanoovano janaanɨcɨvɨ ifallahino
acaamovonoonoco.
6 Jaamoro bu imeguehicamo jɨɨbaimonofaño aivo iimimañejeri iicanoco,
bu sinagogajanofaño imiya icaganofaño ɨgɨcɨnɨnoco icano.
7 Bu tollɨro cuuminofaño diitoco miyamɨnaa aivo bocɨgomoro idillunoco
imeguehicamo, bu diitoco: Gaajamɨnaa, onoonoco imeguehicamo icano.
8 Jaanotɨ ɨvɨ amɨɨhai mihimeguedino amɨɨhaico miyamɨnaa: Gaajamɨnaa,
onoonoco. Mɨɨro samɨnaaro amɨɨhai ɨdɨɨboro amɨɨhai gaajamɨnaafi Cristo.
9 Bu jiinɨjehallɨvɨ mɨɨhaiñoobaco: Caani, meneedino, ɨdɨɨboro amɨɨhai Caani
niquejefaño iicaabo.
10 Bu mihimeguedino amɨɨhaico saatoho: Aivojɨɨbo, onoonoco. Mɨɨro
ɨdɨɨboro amɨɨhai Aivojɨɨbo Cristo.
11 Sitaaco ejeecɨvoobo amɨɨhaifeenevɨ diibo aivo sihidɨ ejeevaabo.
12 Mɨɨro: Uujoho sihidɨ jeevahi, onoobo guiinonɨcafeteji. Jaanotɨ: Sihidɨ
jeevatɨhi, onoobo sihidɨ jeevano miniiyucafeteji.
13 Jaanotɨ ɨdaasucani amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo
mihicaji. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Mɨɨro amɨɨhai niqueje guhugaco
cuhufono mafabaacuhicahi sita tahɨ jɨcafototɨmo iicaqui. Bu amɨɨhai
mɨjɨcafetehicatɨhi, bu ɨjɨcafetejirumoco mɨjɨcafutusuhicatɨhi icano.
14 Ɨdaasucani amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji.
Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Mɨɨro gaigoomɨ fibaijɨto iicamo iijanooco
mudumɨtɨɨcɨhicahi. Jaamoro jillɨ ɨɨfurumo Moocaanima gueenene
mihiimaahicahi. Jaamaño amɨɨhai aivo guiraano mahaamɨcafeteji.*

* **23:14** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

15 Ɨdaasucani amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji, bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Amɨɨhai jiinɨjeneri, muuaiñeri icano tehesino mɨhɨguehicahi saatohoco mɨhɨcɨmoro amɨɨhai iijɨco mɨjɨɨbeguequi. Jaamoco mahatyɨmesumi aivo diitoco amɨɨhai imitɨ janaanɨcɨvɨ meheetavehicahi cɨɨjɨgaifaño ifeequi.

16 Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji agaajatɨno jɨɨbogomɨnaa, aatyɨmetɨmo sɨɨgomɨnaabadɨ mihicamo meneehicahi: Saatoho temploja momofañodɨ: Aivo miyaano, onoono, toono sihidɨ jeevatɨhi. Jaanotɨ naha toojao orofañodɨ: Aivo miyaano, onoono, toono naha aivo sihidɨ jeevahi, meneehicahi.

17 Gaajatɨcanimo, amɨɨhai aallɨɨnoma machahamobadɨ mihicamo. ¿Cono nacu aivo imiyaano, oro, nacu itemploja ihoroco Moocaanidi iimibachuno?

18 Tollɨro bu meneehicahi: Saatoho jeecɨvojɨcɨcɨfañodɨ: Aivo miyaano, onoono sihidɨ jeevatɨhi. Jaanotɨ naha tojɨcɨcɨfaño iicano ijeecɨvofañodɨ: Aivo miyaano, onoono toono naha sihidɨ jeevahi, meneehicahi.

19 Gaajatɨcanimo, amɨɨhai aatyɨmetɨmobadɨ mihicamo tollɨ meneehicahi. ¿Cono nacu aivo imiyaano ijeecɨvo, nacu ifajɨcɨcɨ ijeecɨvoco Moocaanidi iimibachuno?

20 Mɨɨro tojɨcɨcɨfañodɨ: Miyaano, onoobo, bu tojɨcɨcɨfaño iicanomaryo bu neehi.

21 Jaabadɨro bu templojafañodɨ: Miyaano, onoobo, bu Moocaani toojafaño iicaabofañodɨ bu neehi.

22 Jaabadɨro bu niquejefañodɨ: Miyaano, onoobo, bu toojefaño Moocaani aivojɨ icagafañodɨ neehi, bu togafaño ɨgɨcɨnɨɨbo Moocaanifañodɨ neehi.

23 Jaamaño ɨdaasucani mihicaji amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Amɨɨhai Moocaani onoobadɨ diiboco paryɨ mahacɨhicahi mentahiibai aamenegayɨmaryo, bu anisiibai aamenegayɨmaryo, bu cominohiibai aamenegayɨmaryo icano. Jaarumo tajɨɨbatɨ aivo imiyaano onoonobadɨ momoonɨhicatɨhi. Jaano jino toono imi ica, ɨdaasugo, miyaavogo icano. Jinooco aivo momoonɨjirahi sanoocoro momoonɨnoguiinodɨ siino jeevesutɨmo.

24 Amɨɨhai aatyɨmetɨmobadɨ mihicamo saatohoco mɨsɨɨguehicamo jootobaco magañɨɨmoro guiraaruubo camelloma mafaayɨhicahi amɨɨhai jeebɨɨfaño.

25 Ɨdaasucani mihicaji amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mihicamo, guirihillunoco, butajeneque icano allɨcoro minitɨhicahi. Jaarumo amɨɨhai jeebɨɨfaño sano nanivariro magahafɨcɨnɨhi, fanoova imogori magahafɨcɨnɨhi, icano.

26 Fariseomɨ amɨɨhai aallɨɨnoma machahamobadɨ mihicamo amɨɨhai jeebɨɨnoco minitɨ itɨconɨ oono guirihillunoco, butajeneque icano fañooco minitɨnɨcɨbadɨ. Jaadɨ jari bu amɨɨhai allɨomo imiteji.

27 Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mihicamo, cɨɨhojɨhallɨ imino iimibachucɨnɨbadɨ mejeevamo. Mɨɨro allɨohojɨ imino imibachucɨnɨrahi. Jaaruno fañoohojɨ ɨdicuno uchuumucuumo bacɨnoma fanoo ɨdicu gahafɨcɨnɨhi.

28 Jaabadɨ amɨɨhai mejeevahi. Jillɨ amɨɨhai allɨotoro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ imimobadɨ mejeevahi. Jaarunofaño amɨɨhai jeebɨɨfaño sano bañɨfiiraro gahafɨcɨnɨhi, bu sano imitɨro gahafɨcɨnɨhi icano.

29 Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaɨvɨ cɨɨhojɨnoco mihimibachumoro allɨco minicuhicahi. Jaamoro deecanoco mificuhicahi imihuseuno miyamɨnaa cɨɨhojɨnoco.

30 Jaamoro jillɨ meneehicahi: Mɨɨhai sɨɨcɨje moheedetemɨhai iicausumi mihicauruva jino Moocaani iimaamɨnaaco agaicaaumobadɨ mihicaujitɨrahi, noomoro.
31 Tollɨ monoomaño amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaco agaicaaumo iyaachimɨhai mihicanoco magaajasuhi.
32 Jaaneguiiha suufenɨtɨmo momoonɨ oono amɨɨhai eedeetemɨhai ɨtɨconɨunoco.
33 Amɨɨhai jiinimomɨ, jiinimomɨ cuumiotobadɨ mihicamo. ¿Mɨllɨ mataajaji cɨɨjɨgaifaño agañɨɨjinotɨ?
34 Tooneguiiha amɨɨhaijaago uujoho galluuji Moocaani iimaamɨnaaco, gaajamɨnaaco, jɨɨbogomɨnaaco icano. Jaamoco amɨɨhai saatohoco magaisiraicɨji, bu saatohoco ɨmohovɨ metetecuji. Jaanotɨ bu saatohoco sinagogajanofaño mahaamɨji. Jaamoro diitoco siicuumitɨ, siicuumitɨ icano mubucasiji.
35 Jaamaño amɨɨhaihallɨvɨ icajino paryɨ imifiiuno miyamɨnaaco agaisiraicɨuno tɨɨjoho jaada, Abel guijevetɨ ɨtɨcovano Zacariaco Berequia achico iguijenɨunovɨ. Mɨɨro amɨɨhai diiboco magaicaauhi templojafañoo iimimañoo, jeecɨvomañoo icanofeeneo situvɨ.
36 Miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi, paryɨ diito jaada jisumio miyamɨnaahallɨvɨ minifeteji.

Jesu Jerusale Cuumihallɨvɨ Taahi.
(Lc 13.34-35)

37 Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaco agaicaauficuumi, bu Moocaani amɨɨhaijaago jɨɨbogomɨnaaco agalluumoco guiisibaneri mahaamɨfihi. Jaanotɨ uujoho fahiijɨvaro imeguehicahi tuucuumi seemeque tajaagovɨ iigaiyɨɨcɨnoco oono catava iseemeque ijɨjecuguiino iigaiyɨɨcɨnɨcɨbadɨ. Jaarunoco amɨɨhai mihimeguehicatɨhi.
38 Eneecau bu magaaja amɨɨhai iijano jihovonedi fiiveteji.
39 Jino amɨɨhaico neehi: Uco siino mahatyɨmecujitɨhi jari johono uco: Imicani Aivojɨɨbo momofeenedɨ asaabo, meneejifucu agasedɨ.

24

Jesu Temploja Ifinɨsucafetejinoco Neehi.
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

1 Jaanaa Jesu templojafañotɨ ihiinuuboro ifeequi moonɨubojaago ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro diiboco ɨfusuuhi temploja guiisibanoco.
2 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Memeecɨ paryɨ tonehejeque. Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jimañeri chahajino sababa guiisiba sibahallɨdɨ, sibahallɨdɨ icano. Paryɨ faneeri finɨjino, nooboro.

Jiinɨje Ifinɨjino Gaajata.
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 7.22-24)

3 Jaadɨ fuumo Olivohono iicagajɨvɨ. Jahɨgo Jesu gɨcɨnɨubojaago ijɨɨbogomɨnaa ufuumoro toovono dillutuuhi: Mihimeguehi mɨɨhaico ɨdɨɨbogonoco ¿cusumi fɨne tollɨ icajino? ¿Mɨllɨ magaajaji ɨɨjoho siino asaajinoco, bu jiinɨje ifinɨjinoco icano? noomoro.
4 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mehesɨcɨnɨ mɨɨhaiñooba amɨɨhaico bañɨdino.
5 Ajashujitɨmo tamomofañodɨ asaano: Uujoho Cristo, noomoro. Jaamoro sihidɨ miyamɨnaaco bañɨjimo.

6 Bu mɨnaano icaji juuga, jahɨgo icano. Jaarunotɨ mihiguetedino, mɨɨro tollɨ
icajino. Jaaruno toono jiinɨje ifinɨjino icatɨno.
7 Tusumi siijiinɨjeoto siijiinɨjeotoma moonɨcasiji, bu siicuumioto siicu-
umiotoma moonɨcasiji icano. Jaasumi ajebano icaji, sihidɨ guihuvano icaji.
Jaabadɨro bu jiinɨje maryɨbaji fahɨgovavɨ.
8 Jaano jino ɨdaasuhiica ɨtɨcovajino.
9 Jaasumi amɨɨhaico acɨjimo ɨdaasuno momoonɨcafetequi, bu amɨɨhaico
gaicaaujimo. Paryɨ jiinɨjemɨnaa amɨɨhaico jɨɨheveji tahallɨtɨ.
10 Jaasumi ajashutɨmo saatoho imiyaavogoco jeevesuji. Jaamoro
jɨɨhevecasijimo, bu fahɨgovavɨ inahabomɨco ɨdaasuno moonɨsujimo.
11 Bu sihidɨ bañɨmɨnaa icaji: Mɨɨhai Moocaanifañodɨ mihiimaahi, noomoro
ajashutɨno miyamɨnaaco bañɨjimo.
12 Jaano sihidɨ imitɨ iicaneri fahɨgovavɨ gaijɨcasijitɨmo.
13 Jaarunofaño quehecuno imiyaavogofaño icaaboro nijequevɨ ɨɨfotoobo
taajaji.
14 Jaanotɨ jino aivojɨ jɨɨbogo iimibogo fanoojiinɨjeriro jɨɨbogocafeteji. Jaadɨ
jari jiinɨje finɨji.
15 Mɨɨro Moocaani iimaamɨnaafi Daniel caatɨnɨuhi: Jaadi ɨdicuno imitɨno
omoonɨɨboro ifinɨsujiibeditɨ. Jaano iimimañovɨ ɨɨfutucuunoco mahatyɨmedɨ
jihaamefaño onoonoco mɨhɨɨfɨnɨcɨhicamo magaaja.
16 Jaamoro Judeari mihicamo ifabaɨjaagovɨ magaa.
17 Jaanotɨ bu amɨɨhai iijahallɨri mihicamo fañoojavɨ mefeedino siinoco
mɨhɨcɨqui. Toonotɨro magaacu.
18 Jaanotɨ bu faguifaño iicamo muhuumidino amɨɨhai gaachehuco
mɨhɨcɨvamo.
19 Jaanotɨ ɨdaasucani icajimo gaigoomɨ tusumi oovato iicamo, bu mɨfañotɨo
seehejema iicamo icano. ¿Mɨllɨ bu goovano gaajirumo?
20 Jaaneguiiha Moocaanico midillu: Amɨɨhai magaajifucu jɨɨnijafucu
icadino, bu jaguisɨfucu icadino icano.
21 Mɨɨro jino sihidɨ ejeevano ɨdaasu icaji eedeevɨ jiinɨje ifiivuunotɨro acha-
hanɨcɨno, bu siino ufucuro achahacujino icano.
22 Jaarunoco Moocaani gueenene icasujitɨhi gueenene iicaruva tusumi
iicajimotɨ mɨɨhaiñooba ataajajitɨruneguiiha. Jaanotɨ diibo ɨɨcɨcuumo gaijɨrari
toono ɨdaasuno gueenene icasujitɨɨbo.
23 Jaasumi amɨɨhaico saatoho neeji: Memeecɨ jaanɨ Cristo, memeecɨ jaadi
Cristo, onoodɨ: Miyaano, meneedino.
24 Mɨɨro saajimo bañɨmɨnaa: Uujoho Cristo, noomoro, bu: Uujoho
Moocaani iimaamɨnaafi, noomoro. Jaamoro sihidɨ ejeevanehejeque
ɨɨfusujimo miyamɨnaaco ibañɨqui, bu tollɨro Moocaani ɨɨcɨmoco bañɨjirumo
icano.
25 Tooneguiiha jino amɨɨhaico ɨmegavɨro nuucuuhi.
26 Jaaneguiiha amɨɨhaico: Memeecɨ johono sɨcaihɨgotɨ saabo, onoodɨ
memeecɨtedino. Jaanotɨ bu: Juuga jino mecufaño icaabo, onoodɨ
mimiyaaveguedino.
27 Jaanotɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajino jillɨ jeevaji; oono
sisi anamebano aamɨjɨtɨ nijequevɨ aachɨcɨnɨcɨbadɨ icajino. Jaanoco faaboho
miyamɨnaafi atyɨmeji.
28 Mɨɨro chuumuhu iicahɨgo añɨmɨ igaivefihi. Jaabadɨ niinofucuuvɨ
imiyaavogotɨmoco ɨdaasuno ɨfeteji.

Jillɨ Siino Saajiibo Cristo Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo.
(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 21.26-30, 34-36)

29 Jaano toono ɨdaasuhicafucuje afatyonobuunatɨro cuujeo nɨhɨba jabaaveji, bu fucuo nɨhɨba achɨcɨcujitɨhi, bu meecɨrɨ niquejefañotɨ aifeji, bu niquejefaño iicano sefano maryɨbaji.

30 Jaadɨ naha jarihiica ɨɨfuvusujino uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajino. Jaaneri paryɨ bu jiinɨje cuuminomɨnaa ataacasimoro atyɨmejimo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo niqueje aimuufairi sihidɨ mityano, ovosɨino asaanoco.

31 Jaaboro tatyoomomɨnaaco galluuji paryɨicɨno fanoojiinɨjetɨ tatya iicamoco mɨriicu sefano ojɨdɨ iigaiyɨicɨqui.

32 Jaaneguiiha oono higuerahotɨro magaaja; mɨiro ficaba ifiitɨcusumi bohono aamevafiho. Jaanotɨ magaajanɨcɨhi ficaba ifiitɨcunoco.

33 Jaabadɨro bu paryɨ jineheje iicacuudɨ magaajacu finɨfucu ifiitɨcunoco.

34 Miyanotɨro amɨihaico neehi: Paryɨ jillɨ icajino tusumio miyamɨnaa guijevetɨnaacaro.

35 Niqueje, bu jiinɨje icano finɨji. Jaanotɨ taajɨ ufucu finɨjitɨhi.

36 Jaaruno jiinɨje ifinɨjifucuco mɨihaiñooba ajashuno gaajatɨhi Moocaani toomomɨnaa icarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo icano, Ɨdɨiboro Moocaani tufucuco gaajahi.

37 Mɨiro johono Noe iicausumi iicaubadɨro icajino uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaano.

38 Mɨiro toodɨhivɨ johono nɨfaiba chahaunaacahiica miyamɨnaa machumoro, adumoro, bu taabavamoro, illemɨhaico tajenɨmoro icano icahicauhi. Jaanaaca Noemɨ imeenegafaño jɨcafutuuhi;

39 Jaamo gaajacɨutɨmoco nɨfaiba macanɨsuuhi famoocoro. Jaabadɨreji bu tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaadɨ icajino.

40 Jaasumi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi bajɨfaño iicaji. Jaamɨsitɨ saafi imiyaaveguehicatɨibo satyocafeteji diiboco sihidɨ jeevano ɨdaasuno imoonɨqui. Jaanotɨ saafi imiyaavogoobo fitafeteji.

41 Jaabadɨro bu miimɨfeecɨ icaji acaasumɨfe. Jaamɨfetɨ saafigo imiyaaveguehicatɨgo satyocafeteji diigoco sihidɨ ɨdaasuno imoonɨqui. Jaanotɨ saafigo imiyaavogogo fitafeteji.

42 Jaaneguiiha amɨihai mehesɨcɨnɨmoro motoomo gaajaratɨno cusumihacho Aivojɨibo saaji.

43 Jaanegui jinooco magaaja. Iija abajaabo, nanivamɨnaafi fucu toonotɨ icaaberi asaajinoco igaajaruva cɨgatɨibo icajiruubo iijaco afaayɨcɨmoro nanitɨmo iicaqui.

44 Jaabadɨro bu amɨihai mihimibaicɨnɨ. Mɨiro mehesɨcɨnɨtɨnaacaro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saaji.

Imino Jeecɨvomɨnaafi, Iimitɨno Jeecɨvomɨnaafi Icano.
(Lc 12.41-48)

45 Jaaneguiiha imino jeecɨvomɨnaafi agaajaaboco ihaivojɨibo iijamɨnaaco tuumusuhinɨnɨcɨhi imino machutaaco diitoco ihacɨqui.

46 Jaabo imicani icajiibo ihaivojɨibo onoonoco imino omoonɨibovɨ ihaivojɨibo agaseebe.

47 Miyanotɨro amɨihaico neehi, diiboco ihaivojɨibo ficuji paryɨ inehejema iijamɨnaa toomomɨnaafitɨ.

48 Jaanotɨ saafi imitɨibo: Tahaivojɨibo goovajitɨno asaano, nooboro.

49 Saatohoco ahaamɨɨboro jillɨ tɨcovono guiriicavomɨnaama aaduuboro, amachuuboro icaabaaca
50 gaajacɨratɨno ihaivojɨɨbo gaseji.
51 Jaaboro diiboco sihidɨ jeevano ɨdaasuno moonɨji, bu oono bañɨmɨnaaco omoonɨjibadɨro. Jahɨgo ataacasimoro igaiñooco oojɨsujihɨgo.

25

Fahuseecɨdɨmo Bagocajamɨvɨ Ohoovɨcɨno.

1 Mɨɨro niqueje aivojɨ jeevahi fahuseecɨdɨmo bagocajamɨ icɨɨjɨgaimeecunoco ɨɨcɨumoro fuuhi taabava jɨɨbaimojaago ataabavaaboco inahabonɨqui.
2 Jaamotɨ sahusedɨfigova imino imibaivuutɨhi. Jaanotɨ sahusedɨfigova imino imibaivuuhi.
3 Jaamo imino iimibaivuutɨmo siino icɨɨjɨgaimeecunoco ifañonɨqui satyuutɨhi.
4 Jaanotɨ imino iimibaivuumo icɨɨjɨgaimeecunofaño ifafaihunoco satyuuhi, bu botellanofaño satyuumo icano.
5 Jaarunaa ataabavaujiibo goovano agaseutɨmaño diitoco cɨgara aivuuneguiiha cɨgacuumo.
6 Jaanaaca fucufeenevɨ guubuvusuuno sefano unuuno: ¡Saacuubo taabavamɨnaafi mutuumutucu! noomoro.
7 Jaaneguiiha paryɨ tobagocajamɨ agañiivuumoro icɨɨjɨgaimeecunoco nɨfutusuhi.
8 Jaanaaca iimibaivuutɨfigueheje oono iimibaivuufiguehejeque nuuhi: Mɨɨhaico amɨɨhai cɨɨjɨgaifaihunotɨ ajashunogayɨ mahacɨ. Jino mocɨɨjɨgaimecuno jabaacamaaicuuhi, noomoro.
9 Jaarunofaño iimibaivuufigueheje diitoco iimusuuhi: Chahano, mɨɨhaidi ɨɨfetejitɨruno, bu amɨɨhaidi ɨɨfetejitɨruno icano. Amɨɨhairyo mofoomoro amɨɨhaiñotɨ manaajete, noomoro.
10 Jaaneguiiha sahusedɨmo iimibaivuutɨmo cɨɨjɨgaifaihutɨ inaajequi ufuunobuujɨnaago taabavamɨnaafi gaseuhi. Jaaboma iimibaivucuumo toojafaño jɨcafutuuhi igaasequi. Jaadɨ iguhugaco fabaacucuumo.
11 Jaanobuunatɨ saafigova agaseumoro nuuhi: Aivojɨɨbo, aivojɨɨbo, mɨɨhaico faayɨcɨ, noomoro.
12 Jaarunaa diibo diitoco iimusuuhi: Miyanotɨro uujoho amɨɨhaico gaajatɨhi, nooboro.
13 Jaaneguiiha jino uujoho amɨɨhaico neehi: Cɨgatɨmo mehesɨcɨnɨ, gaajaratɨno uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajifucu.

Nɨhɨbamɨvɨ Ohoovɨcɨno.

14 Mɨɨro niqueje aivojɨ jeevahi saafi miyamɨnaafi siijiinɨjevɨ ifeequi ijeecɨvomɨnaaco ucuuhuvauboro inɨhɨbamɨco diitoco ificusuubadɨ.
15 Diitotɨ saafiico cinco mildɨjeva acɨubo. Jaanotɨ sifiico acɨubo dos mildɨjeva. Jaanotɨ saafiico mildɨjeva acɨubo. Diitoco itɨcovoocɨvɨ acɨubo isefadɨno sahaje. Jaaboro fuucuubo.
16 Jaanobuuna cinco mildɨjevaaco agaayɨcɨubo tooneri naajeteque eetavuuhi. Jaaneri ɨɨcɨubo siino tonoodɨnoro.
17 Jaabadɨro bu dos mildɨjevaaco agaayɨcɨubo tollɨ omoonɨuboro, bu tonoodɨnoro siino gaayɨcɨuhi.
18 Jaanotɨ mildɨjevaaco agaayɨcɨubo ufuuboro jiinɨjeque eseediuboro ihaivojɨɨbo nɨhɨbamɨco ficuuhi.

19 Jaanobuunatɨ goovacuutɨnotɨ siino diito aivojɨɨbo gaseuhi. Jaaboro
diitoma toonoco imibachuvaubo.
20 Tɨconɨubo oono cinco mildɨjeva aacɨubotɨ. Jaabo ihaivojɨɨboco acɨuhi
diez mildɨjevaaco: Aivojɨɨbo, uco daacɨuhi cinco mildɨjeva. Jaaneri jino siino
tonoodɨnoro ɨɨcɨno, nooboro.
21 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco nuuhi: Aivo imino moonɨhi. Ɨɨjoho aivo
imino jeecɨvomɨnaafi idiimihuseebe. Mɨɨdɨrunoco imino omoonɨmaño ɨco
siino janaanɨcɨ acɨji. Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma imo imo diicahi.
22 Jaanobuunatɨ gaseubo dos mildɨjeva bu agaayɨcɨubo. Jaabo nuuhi
ihaivojɨɨboco: Aivojɨɨbo, uco dos mildɨjeva daacɨuhi. Jino jaaneri siino
tonoodɨnoro ɨɨcɨno, nooboro.
23 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo nuuhi: Aivo imino moonɨhi. Ɨɨjoho aivo imino
jeecɨvomɨnaafi idiimihuseebe. Mɨɨdɨrunoco imino omoonɨmaño ɨco siino
sihidɨ acɨji. Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma imo imo diicahi, nooboro.
24 Jaanotɨ mildɨjeva agaayɨcɨubo agaseuboro ihaivojɨɨboco nuuhi:
Aivojɨɨbo, ɨɨjoho sihidɨ edeevanoco uujoho gaajahi. Mɨɨro ɨɨjoho sihinɨcɨhi
abasutɨruhɨgotɨ, bu tollɨro nɨhɨbamɨco dɨɨcɨnɨcɨhi ududɨcamaaitɨruhɨgotɨ
icano.
25 Jaamaño ɨco ɨñɨhicugooboro dinɨhɨbamɨco jiinɨjefaño cɨɨjehinɨhi. Jaano
jino paryɨ faneeri dinɨhɨbamɨ, nooboro.
26 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco iimusuuhi: Ɨɨjoho agaiquiibo idiimitɨno
jeecɨvomɨnaafi, ɨɨro gaajacuuhi uujoho abasutɨruhɨgotɨ isihinɨcɨnoco, bu
ududɨcamaaitɨruhɨgotɨ nɨhɨbamɨco ɨɨcɨnɨcɨnoco icano.
27 Jaaneguiiha, ¿collɨhi jana tañɨhɨbamɨco dusisutɨhi? Jaabo uujoho asaadɨ
toonohallɨvɨ janaanɨcɨvɨ siino agaayɨcɨjirunaaca, nooboro
28 tooneri iicaumoco nuubo: Diibeditɨ mudumɨtɨɨcɨ inɨhɨbamɨco. Jaamoro
oono diez mildɨjevama iicaaboco mahacɨ.
29 Mɨɨro sihidɨ iicanoma iicaaboco siino janaanɨcɨ acɨjiibo sihidɨ icanoma
iicaqui. Jaanotɨ chahanoma iicaabotɨ oono mɨɨdɨno iicarunoco dumɨtɨɨcɨjiibo.
30 Jaanotɨ ajaanɨ imitɨno jeecɨvomɨnaafico magaayɨcɨmoro buhɨgo
ɨcɨvohɨgovɨ magañɨɨ. Tahɨgo ataaboro igaiñooco oojɨsujihɨgo, nooboro.

Jiinɨjemɨnaaco Udugaacujino.

31 Jaadɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Moocaani toomomɨnaama
Aivojɨɨbotɨ iicavaabo asaaboro tahimi aivojɨ icagahallɨvɨ casɨɨveji.
32 Jaadɨ paryɨ jiinɨjemɨnaa tahɨmefeenevɨ igaiveji. Jaamoco uujoho
dugaacuji, oono ovejamɨ toomomɨnaafi ovejamɨco cabramɨditɨ sihɨgovɨ
udugaacunɨcɨbadɨ.
33 Jaaboro tahovejamɨco tamiyanaagonovɨ ficuji. Jaanotɨ cabramɨco
tañaninaagonovɨ ficuji.
34 Jaadɨ uujoho Aivojɨɨbo neeji tamiyanaagotoco: Juugavɨ masaa. Amɨɨhai
Guihirubi amɨɨhaico imino omoonɨmo jino tahaivojɨfaño mɨjɨcafoto sɨɨcɨje
jiinɨje ifiivuunotɨro amɨɨhaidi eheetavuunofaño.
35 Mɨɨro ajebavauboco uco machutaatɨ mahacɨuhi, bu adufirari iicauboco
mihisuuhi, bu siicuumioobobadɨ amɨɨhaifeeneri iicausumi uco amɨɨhai ii-
jafaño magaayɨcɨuhi,
36 bu tagaachehuma achahauboco uco magaachehunɨuhi, bu iguihu-
vauboco uco memeecɨtuuhi, bu cɨvojafaño iicauboco uco memeecɨtuuhi
icano, nooboro.
37 Jaadɨ uco iimimo dilluji: Aivojɨɨbo, ¿nacu cusumi ajebari idiicauboco
ɨco mɨɨhai mamachusuuhi? ¿Bu cusumi adufirari idiicauboco ɨco mɨɨhai
mihisuuhi?

38 ¿Bu cusumi nacu siicuumioobobadɨ idiicauboco ɨco mɨɨhai moojafaño
magaayɨcɨuhi? ¿Bu cusumi ɨco sɨcaibo diicaaboco magaachehunɨuhi?
39 ¿Bu cusumi nacu ɨco guihuvauboco mahatyɨmeumoro mabaauhi? ¿Bu
cusumi ɨco cɨvojafaño diicauboco mabaajeuhi? noomoro.
40 Jaamoco uujoho Aivojɨɨbo diitoco jillɨ iimusuji: Miyanotɨro, amɨɨhaico
neehi: Imiyaavogomoco* sihidɨ jeevatɨrumoco tollɨ momoonɨumaño, uco
tollɨ momoonɨuhi, nooboro.
41 Jaadɨ bu tañaninaagonovɨ iicamoco neeji: Uutɨ buhɨgovɨ miminifoto
imitɨno monoocɨnɨcumo cɨɨjɨgaifaño mofoo Satanasguiiha, bu paryɨ
ihɨjɨmɨguiiha icano eheetavunofaño.
42 Mɨɨro ajebavauboco uco mamachusuutɨhi. Adufirama icauboco uco
mihisuutɨhi.
43 Bu siicuumioobobadɨ amɨɨhaifañodɨ ɨɨguusumi uco amɨɨhai iijafaño ma-
jaahevesutɨhi. Bu agaachehuvautɨɨboco uco gaachehutɨ mahacɨutɨhi. Bu
iguihuvauboco, bu cɨvojafaño iicauboco icano uco mabaautɨhi, nooboro.
44 Jaanoco diito iimusuji: Aivojɨɨbo, ¿cusumi nacu ɨco ajebama di-
icaaboco, bu adufirama diicaaboco, bu siicuumioobobadɨ diicaaboco, bu
gaachehuma chahaaboco, bu iguihuvaaboco, bu cɨvojafaño diicaaboco
icano mahatyɨmeuhi? noomoro.
45 Jaaneguiiha uujoho iimusuji: Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi: Imiyaavo-
gomoco sihidɨ ejeevatɨmoco tollɨ momoonɨutɨmaño, uco tollɨ momoonɨutɨhi,
nooboro.
46 Jaamo diito ifinɨjitɨno cɨɨjɨgaifaño feeji. Jaanotɨ iimifiimo feeji ifinɨjitɨno
fiivofaño.

26

Jesuco Iguijenɨqui Iimaacasiuno.
(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Jaabo Jesu jillɨ unuunoco paryɨ iimivuudɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuubo:
2 Amɨɨhairyo magaajacuhi jino mifucucɨrucu Pascua jɨɨbaimo iicajinoco.
Jaasumi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco acɨjimo, uco ɨmohovɨ itete-
cuqui, nooboro.
3 Jaasumi sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa, bu judiomɨ quillahuto icamo
igaivuuhi Caifas onoobo sacerdotemɨ aivojɨɨbo iijatyɨgaba goohasivɨ.
4 Jaamoro iimaacasiumo Jesuco abañɨmoro, agaayɨcɨmoro igaicaauqui.
5 Jaamo neehicauhi: Jɨɨbaimofeenevɨ tollɨ momoonɨjitɨhi miyamɨnaa mo-
jaago ɨsɨfiiratomoro ñaaɨvedino, noomoro.

Betaniavɨ Jesuco Facɨcɨfaihuri Jeesugo.
(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

6 Jaanaaca Betania cuumiri foojohoma Simon iicaubo Jesuco unuuneguii-
ha diibo iijafaño ɨɨfutuubo.
7 Jaanaaca gaigo diibojaago saauhi alabastro eetavotapaajefaño
ifacɨcɨfaihu sihidɨ ijaadama iicano gatyuucɨ icanoma. Jaabo Jesu imachuqui
mesavɨ casɨɨvuubo nigaɨhallɨvɨ tofaihuco tucaruugo.
8 Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa atyɨmeuhi. Jaamoro ɨsɨfiiratuumoro noocasiuhi:
¿Collɨhi jinooco bañamaaihi?
9 Ajashutɨno nɨhɨbamɨri manaajemere ɨɨdaasufiimoco mahacɨtanoco,
noomoro.

* **25:40** tañahabomɨco.

10 Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi diigoco mɨhɨɨbahi?
Imino uco moonɨgo.
11 Mɨɨro fahiijɨvaro ɨɨdaasumo amɨɨhai mihicaji. Jaanotɨ uujoho fahiijɨvaro
amɨɨhaima icajitɨhi.
12 Jaamo jino tahallɨvɨ facɨcɨfaihuco utucaruneri tafiico imibachugo
cɨɨhojɨfaño ɨcɨcafetejino ɨmegavɨ.
13 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, fahɨgova jino taajasu jɨɨbogoco faajiinɨjeri
ɨjɨɨbogohɨgo jino diigo omoonɨno jɨɨbogocafeteji, toonotɨ diigoco ihesafetehi-
caqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.
(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

14 Jaanaaca ijɨɨbogomɨnaatɨ saafi Juda Iscariote onoobo fuuhi sacerdotemɨ
aivojɨtoma ihiimaatuubo.
15 Jaaboro jillɨ diitoco nuubo: ¿Mɨnoodɨno uco majaaduji, Jesuco amɨɨhaico
aacɨhachiijɨ? nooboro.
Jaaneguiiha diito diiboco jaaduuhi treintadɨjeva nɨhɨbamɨco.
16 Jaasumitɨro Juda guiinehicauhi Jesuco diito usefaño aacɨujifucuco.

Aivojɨɨbo Niinoono Amachuuno.
(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

17 Jaanaaca ijuurisutama achahano maahunoco amachujibuuno jɨɨbaimo
ɨtɨcovaufucu Jesujaago ijɨɨbogomɨnaa ufuumoro diiboco dilluuhi: ¿Conoovɨ
diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco? noomoro.
18 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mofoo cuumifaño johono amɨɨhairyo
magaajacuubojaago. Jaamoro diiboco monoo: Mohaivojɨɨbo jillɨ neehi:
Tahoovovɨ ɨɨfutucuuhi. Jaaneguiiha diijafaño tajɨɨbogomɨnaama Pascua
machutaaco eetaveji, noobo, noomoro.
19 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa ufuumoro Jesu unuubadɨ moonɨuhi.
Jaamoro toojafaño Pascua machutaaco eetavuuhi.
20 Jaanaa mihiijɨcuudɨ Jesu docedɨmo ijɨɨbogomɨnaama mesavɨ casɨɨvuuhi.
21 Jaamo machumaaca Jesu nuuhi: Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi, amɨɨhaitɨ
saafi uco acɨji igaicaauqui, nooboro.
22 Jaaneri diito sihidɨ ɨɨdaasuvuumoro diiboco dilluuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu
fɨne uujoho? noomoro sifi idilluno, sifi idilluno icano fuumo.
23 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Sajefañoro uuma amachuubo diibo uco
acɨji.
24 Mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ
feehi. Jaarunaaca ɨdaasucani iicajiibo uco aacɨɨbo. Aivo imijiruno diibedi
fiivuutɨɨbo icaruva, nooboro.
25 Jaaneguiiha Juda diiboco aacɨujiibo nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu fɨne uuje-
heji? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjeheji, nooboro.
26 Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayɨcɨuboro, Moocaanico graci-
aco aacɨudɨ tohɨcaco iquisicɨuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo: Ɨfaaji, jino tafiico
mamachu, nooboro.
27 Jaadɨ bu ihadufaihuco agaayɨcɨuboro Moocaanico graciaco aacɨuboro
diitoco acɨuhi: Paryɨ famooro jifaihutɨ mahadu.
28 Mɨɨro jino tatyɨɨjoho iicano bohono iimaaco imiyacaruno. Jaano jino
tatyɨɨjoho gañɨɨcafetehi ajashutɨmohallɨvɨ imitɨ buusu iicano.
29 Jino amɨɨhaico neehi, jino baacufaihuco jari ufucu siino aduji amɨɨhaima
johono Moocaani aivojɨfaño, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Jaadɨ amasivaunobuunatɨ fuumo Olivohono iicagajɨjaago.
31 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Jifucu paryɨ amɨɨhai uco mejeevesumoro mofoocɨnɨji. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Itoomomɨnaafico gaicaauji. Jaaneri ihovejamɨ fahɨgova gavaranamaaiji, noonoro.
32 Jaaruubo siino ubuheeteebere amɨɨhai ɨmega feeji Galileavɨ, nooboro.
33 Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Famooro ɨco jeevesurunaaca, uujoho ɨco jeevesujitɨhi, nooboro.
34 Jaaneguiiha diiboco Jesu nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi, jaafañiinofucu catava ojɨtɨɨbaacaro mifoocɨ, safo icano: Diiboco gaajatɨhi, bu diibo jɨɨbogomɨnaafi icatɨji, neeji, nooboro.
35 Jaaneguiiha Pedro nuuhi: Jaafa ɨɨma iguijevehachiijɨ guijevehi. Jaaruubo ɨco tuunamaaijitɨhi, nooboro.
Jaabadɨro bu paryɨ saatoho ijɨɨbogomɨnaa nuuhi.

Jesu Moocaanima Iimaahi Getsemani Onoomañovɨ.
(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46; Heb 5.7, 8)

36 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaama Getsemani onoomañovɨ ɨɨfutuudɨ diitoco nuuhi: Jinoovɨ mɨgɨcɨnɨ, uujoho johonovɨ Moocaanima ihiimaatonohachuta, nooboro.
37 Jaaboro Pedroco, bu Zebedeo achimɨsico icano asatyuuboro tɨcovauhi ɨñɨhicuguuboro sihidɨ ɨɨdaasuvuubo.
38 Jaaboro diitoco nuubo: Sihidɨro tajeebɨɨfaño ɨdaasu icahi miguijevejibadɨ. Jaaneguiiha jino mihica uuma cɨgatɨmo mubuhee, nooboro.
39 Jaadɨ Jesu janaanɨcɨvɨ ufuuboro jiinɨjehallɨvɨ ajavuvuuboro Moocaanima iimaauhi: Guihi, idiimogohachiijɨ uco taajasu jino ɨdaasuno iicajinotɨ.* Jaaruno uujoho iimogobadɨ icatɨno, jaafa ɨɨjoho idiimogobadɨro icano, nooboro.
40 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaa iicauhɨgo asaaubo cɨgamovɨ gaseuhi. Jaaboro Pedroco nuubo: ¿Collɨhi jaabo uuma sano nɨhɨba oovo tɨcovovɨ buheetɨhi?
41 ¡Mubuhee! Jaamoro Moocaanima mihiimaa ɨjɨ amɨɨhaico ɨnɨsunofaño mahaquetedino. Miyanotɨro amɨɨhai jeebɨɨ imino iicanoco imogorahi. Jaarunofaño amɨɨhai allɨo ifi niinovahi,
42 nooboro siino fuubo dojɨcuvɨro Moocaanima ihiimaatuubo. Jillɨ nooboro: Guihi, uujoho ɨdaasuno iicanoco idiimogohachiijɨ etɨ idiimogobadɨ moonɨ, nooboro.
43 Jaabo bu siino uhuumiubo ijɨɨbogomɨnaa cɨgamoco atyɨmeuhi aivo sihidɨ cɨgarari icacuutɨneguiiha.
44 Jaamoco ejeevesuuboro siino fuubo Moocaanima ihiimaatuubo, siino tollɨro nooboro.
45 Jaadɨ bu siino ijɨɨbogomɨnaa iicauhɨ ufuuboro diitoco nuuhi: Ɨvɨ jisumi mɨcɨgacu, majaguisɨcu. Jino gasecuuno uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo imitɨmɨnaa usefaño aacɨcafetejino.
46 Jaaneguiiha magañiivomoro masɨɨgucu mee oono uco aacɨvaabo fiitɨcuuhi, nooboro.

Jesuco Isisɨmoro Satyomo.
(Mr 14.43-50; Lc 22.47-58; Jn 18.2-11)

---

* **26:39** Griego iijɨri: jihɨdaasuhilluco uutɨ buhɨgovɨ denesu, noono.

47 Jaanaaca tollɨ iimaaubaacaro Juda gaseuhi ijɨ̈bogomɨnaa docedɨmo
iicahicaurumoobo. Jaaboma saaumo sihidɨ miyamɨnaa niisuganoma, cud-
aahenema icano; sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto icamo agallu-
umo.
48 Jaabo Juda diitoco nuuhi: Oono uujoho diibo iicaaboco ɨnɨnɨ̈ɨcɨ̈boro
dilluji. Jaaboco cuhufono misisɨmoro masatyo, nooboro.

49 Jaaboro Jesujaago ufuuboro diiboco nuuhi: ¿Naa diicahi,
Jɨ̈bogomɨnaafi? nooboro Jesuco nɨnɨ̈ɨcɨuhi.

50 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Fañɨ, jinejefiri saahi? nooboro.

Jaasumiro diito Jesuco agaayɨcɨumoro Jesuco sisɨuhi isatyequi.

51 Jaaneguiiha Jesu nahabonɨmɨnaatɨ saafi iniisugaco iguiiyɨcɨuboro sacer-
dotemɨ aivojɨ̈bo jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco buiyaacuuhi.
52 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Diniisugaco ifajutafaño dɨ̈hacu. Mɨ̈ro
oono niisugari omoonɨcasimo, bu niisugari guijeveji.
53 ¿Nacu ɨ̈joho gaajatɨhi uujoho Guihirubico dilluruva jaachiijɨgayɨro tajaa
galluujiruubo itoomomɨnaatɨ aivo ajashutɨmo fahuseecɨ motɨhaitɨ miihaicɨ
ɨdɨ̈no dɨhaivaco?
54 Jaano tollɨ iicaruva, ¿mɨllɨ bu Caatɨnɨhaamefaño jillɨ icajiibo onoono
miyaavejirahi? nooboro.

55 Jaadɨ Jesu diito miyamɨnaaco nuuhi: ¿Mɨllɨ jaamo amɨ̈hai tatyɨcovodɨ
masaahi cudaahenema, niisuganoma icano nanivamɨnaafico magaayɨcɨqui
mihicanɨcɨbadɨ? Mɨ̈ro fafucuvavɨro amɨ̈haifeenevɨ uujoho templojafañ̃o
casɨ̈vooboro jɨ̈beguehicahi. Jaaruuboco du uco magaayɨcɨhicatɨhi.
56 Jaarunofañ̃o jaafa tollɨ icano johono Caatɨnɨhaamefañ̃o Moocaani
iimaamɨnaa acaatɨnɨuno imiyaavequi, nooboro.

Jaasumiro ijɨ̈bogomɨnaa diiboco ejeevesuumoro famooro gaacɨnɨuhi.

Jesu Fagomɨnaa Ɨmegavɨ Icauhi.
(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

57 Jaamo Jesuco isisɨumoro sacerdotemɨ aivojɨ̈bo Caifas onoobo
ɨmefeenevɨ satyuuhi. Tahɨ caatɨnɨmɨnaa, bu judiomɨ quillahuto icamo
iigaicɨnɨuhɨgo.
58 Jaanaa Pedro ɨfutuuhi sacerdotemɨ aivojɨ̈bo goohasivɨ: ¿Naa mɨllɨ fɨne
moonɨjimo? nooboro tehesinotɨ ɨ̈fɨnɨcɨuboro ufuubo. Jaabo policiamɨ cojɨvɨ
casɨ̈vutuuhi.
59 Jaanaaca sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto, bu paryɨ
imiyafagomɨnaa icamo guiinehicauhi Jesuhallɨvɨ sɨcamañooco ɨjɨ̈bogonotɨ
diiboco igaicaausuqui.
60 Jaarunofañ̃o tonoogayɨjehallɨtɨ gaicaaujitɨrumo guiiraamo saatoho di-
ibohallɨvɨ sɨcamañooco jɨ̈beguehicaurunaaca. Jaanofeenevɨ miimɨsiicɨ
gaseuhi diibohallɨvɨ sɨcamañooco ɨjɨ̈buguumɨsi:
61 Jaanɨ neehicahi: Uujoho Moocaani templojaco finɨsuji. Jaaboro siino
boojatɨ mifucucɨ, safucu ɨdɨ̈notɨro eetaveji, nooboro, noomɨsiro.

62 Jaaneguiiha sacerdotemɨ aivojɨ̈bo agañɨ̈ivuuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivo
ajashuno diimusutɨhi? ¿Mɨllɨ nacu jino jito dihallɨvɨ neehi? nooboro.

63 Jaarunofañ̃o Jesu diiboco iimusuutɨhi. Jaaneguiiha diibo isacerdotemɨ
aivojɨ̈bo Jesuco nuuhi: Moocaani momofeenedɨ miyaanocoro mɨ̈haico di-
noo, ¿naa miya ɨ̈joho Cristo Moocaani Achi idiicaabo? nooboro.

64 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jɨihɨ, uujoho diibo, ɨɨjoho toono
onoobadɨ. Tollɨro bu amɨɨhaico jino neehi: Ufucu mahatyɨmeji uu-
joho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ ejeevaabo Moocaani miyanaagonovɨ
gɨcɨnɨɨboco, bu niqueje aimuufaifeenedɨ asaaboco icano, nooboro.
65 Jaaneri sacerdotemɨ aivojɨɨbo igaachehuco gallicuuhi sihidɨ
ɨsɨfiiratuuboro. Jaaboro nuubo: Jaanɨ iijɨri Moocaaniditɨ aivo imitɨno
iimaahi. ¿Collɨhi bu siino sita onoonoco mehesujirahi? Amɨɨhairyo
muguubucuuhi imitɨno ihiimaanoco.
66 ¿Nacu mɨllɨ amɨɨhaidi? nooboro.
Jaaneguiiha diito nuuhi: Tollɨ ihiimaamaño guijevejiibo,
67 noomoro Jesuco ihɨmefaño ɨjɨɨrebamaaiumoro ganɨɨcɨumo. Jaanotɨ bu
saatoho diiboco ihɨmefaño agabejenɨumoro nuuhi:
68 Ɨɨjoho Cristo idiicaabo ene gaajacɨ. ¿Naa mɨɨjoho ɨco gabacuuhi?
noomoro.

Pedro: Uujoho Jesuco Gaajatɨhi, Nuuhi.
(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

69 Jaanaaca Pedro jahisi goohasifaño gɨcɨnɨunaaca sacerdotemɨ
aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaago asaaugoro diiboco nuuhi: Ɨɨjoho bu tollɨro Jesu
Galileaooboma idiicahicaabo, noogoro.
70 Jaarunofaño Pedro tuunamaaiuhi: Uujoho gaajatɨhi jinejetɨhacho toono
diimaahi, nooboro.
71 Jaanaaca Pedro toonotɨ fuucuuboco saafigo aatyɨmeugoro tooneri
iicaumoco nuuhi: Jaanɨ bu tollɨro oono Jesu Nazareooboma ɨguehicaabo,
noogoro.
72 Jaarunaaca Pedro tuunamaaiuhi Moocaani momofañodɨ: Miyanotɨro
uujoho diiboco gaajatɨhi, nooboro.
73 Jaanobuunatɨ bu siino tooneri iicaumo Pedrojaa asaaumoro diiboco
nuuhi: Miyaano jahi, ɨɨjoho diitoobo, mee oono dihiimaa diito iimaabadɨ
jeevahi, noomoro.
74 Jaaneguiiha diibo nuuhi: Moocaani momofañodɨ neehi: Miyanotɨro, uu-
joho diiboco gaajatɨhi. Jaanotɨ jillɨ onoobo abañɨhachiijɨ jaafa uco Moocaani
guijenɨhi, nooboro.
Jaasumiro catava ojɨuhi.
75 Jaanoco uguubuuboro Pedro esafutuuhi Jesu diiboco: Catava
oojɨtɨnaacaro uco mifoocɨ safo ɨdɨɨno tuunamaaiji, unuunoco. Jaaneguiiha
Pedro toonotɨ ufuuboro aivono taauhi.

27

Pilato Ɨmefeenevɨ Jesuco Satyehi.
(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

1 Jaanaaca eseseeveudɨ paryɨ famooro sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ quil-
lahuto icano sabadɨro iimaacasiuhi Jesuco igaicaauqui.
2 Jaamoro diiboco sisɨcɨnɨɨboco asatyumoro toojiinɨjeo aivojɨɨbo Poncio
Pilato onooboco acɨuhi.

Juda Iguijeveuno.
(Hch 1.16-19)

3 Jaanaaca Juda, miyamɨnaa usefaño Jesuco aacɨuboco guijevefaño ificu-
unoco aatyɨmeuboro sihidɨ ɨdaasuvuuhi. Jaaboro treintadɨjeva iicaunoco
inɨhɨbamɨco uumisuuhi sacerdotemɨ aivojɨtoco, bu judiomɨ quillahutoco
icano jillɨ nooboro:
4 Uujoho imitɨco ɨcɨhi aivo imiiboco guijevefaño aacɨmaño, nooboro.

Jaaneguiiha diito iimusuuhi: ¿Jaano mɨllɨ mɨɨhaidi? Toono diino, noomoro.
5 Jaaneguiiha Juda inɨhɨbamɨco templojafaño gavaracuuhi. Jaadɨ ufuuboro
gaibaɨri icodaahetɨ uduujecafutuuboro lluhivuuhi.
6 Jaadɨ sacerdotemɨ aivojɨto inɨhɨbamɨco ɨɨcɨumoro nuuhi: Jino nɨhɨbamɨco
Moocaaniguiiha ificunɨcɨnofaño mificujitɨhi tɨɨjoho jaada iicacumaño,
noomoro.
7 Jaadɨ ihiimaacasiumoro tooneri nɨfaqui guirihilluno nicumɨnaafi faguico
naajeumo, tomañovɨ siijiinɨjeoteheje ochoomomoco icɨɨhicaqui.
8 Jaamaño tomaño jisumihachuta: Tɨɨjohomaño, noocɨnɨhi.
9 Jillɨ miyaavuuno Moocaani iimaamɨnaafi Jeremia acaatɨnɨuno: Ɨcɨumo
treintadɨjeva inɨhɨbamɨco Israel cuumimɨnaa diibo jaadaco ificuunoco.
10 Jaaneri nɨfaqui guirihilluno nicumɨnaafi faguico naajeumo, oono uco
Aivojɨibo atajɨibabadɨ, nooboro.

Jesu Pilato Ɨmefeenevɨ Icahi.
(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

11 Jaadɨ Jesuco aivojɨibo Pilato ɨmegavɨ ɨɨfutusuumo. Jaaboco dilluubo: ¿Naa
ɨɨjoho oono judiomɨ Aivojɨibo idiicaabo? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu iimusuuhi: Jɨɨhɨ, tollɨ icano toono ɨɨjoho onoobadɨ,
nooboro.
12 Jaanaaca sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ quillahuto icamo diibohallɨvɨ
imitɨno ɨjɨɨbeguehicaurunoco Jesu ajashuno iimusuutɨhi.
13 Jaaneguiiha Pilato diiboco nuuhi: ¿Naa guubutɨhi oono dihallɨvɨ imitɨno
ihiimaanoco? nooboro.
14 Jaarunofaño bu Jesu diiboco ajashuno iimusuutɨhi. Jaaneri diibo Pilato
sihidɨ eheetyeuboro eesamaaiujirunoco gaajautɨhi.

Jesuco Iguijenɨqui Ificuuno.
(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

15 Jaasumi mɨɨro aivojɨibo Pilato omoonɨnɨcɨbadɨ cɨvojamɨnaafitɨ saafiico
sinaayujibuuhi miyamɨnaa idilluuboco.
16 Jaanaa icaubo saafi cɨvojafaño Barraba onoobo sihidɨ ejeevaabo
iimitɨɨbo.
17 Jaanaa paryɨ miyamɨnaa igaicɨnɨumoco Pilato dilluuhi: ¿Cajaanɨco mi-
himeguehi, amɨɨhai, uujoho isinaayunoco, Barrabaco, nacu oono Jesu Cristo
onooboco? nooboro.
18 Tollɨ nuubo jillɨ Jesuco ɨjɨɨheveumoro diibo usefaño aacɨunoco agaa-
jacɨuboro.
19 Jaabo Pilato ihaivojɨ icagahallɨri gɨcɨnɨunaaca diibojaago mogai
saatohoco galluuhi jillɨ noogoro: Millɨ moonɨdineheje diibo iimino
miyamɨnaafico, fone fucu ñɨhicuno tɨgahi diibo Jesuditɨ, noogoro.
20 Jaarunofaño sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto icamo
miyamɨnaaco fajɨɨnɨuhi Barrabaco dihiinusu. Jaanotɨ: Jesuco guijenɨ,
monoo, noomoro.
21 Jaanaaca bu siino miyamɨnaaco Pilato dilluuhi: ¿Diitɨsitɨ cajaanɨco
isinaayunoco mihimeguehi? nooboro.
Jaaneguiiha nuumo: Barrabaco, noomoro.
22 Jaaneguiiha siino Pilato diitoco dilluuhi: ¿Jaanaa millɨ moonɨji oono
imomo Jesucristo iicaaboco? nooboro.
Jaaneguiiha paryɨ famooro iimusuuhi: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
23 Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu jineje imitɨnoco moonɨibo?
nooboro.
Jaarunofaño diito siino coovadiivuuhi: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.

24 Jaanegui Pilatoco diito sihidɨ ejenaauumoro janaanɨcɨvɨro aivo
añaaɨvuunoco aatyɨmeuboro, tajɨibaubo nɨfaihuco isɨvaqui. Jaafaihufaño
ihuseneque nitamaaiubo diito ɨmefeenevɨ, jillɨ nooboro: Uujoho jaanɨ
iimiibo guijevefañodɨ icatɨhi. Jillɨ toono amɨihai iimaa, nooboro Pilato.
25 Jaarunaaca famooro iimusuuhi: Mɨihai, bu paryɨ moseeme icamohallɨvɨ
jaafa minifotono, noomoro.
26 Jaaneguiiha Pilato Barrabaco isinaayusuuboro Jesuco aamɨsuuhi. Jaadɨ
diitoco acɨubo diiboco itetecuqui.
27 Jaaneguiiha ihamocasimɨnaa Jesuco satyuuhi diibo Pilato iijajaago.
Jaamoro igaiyɨicɨumo paryɨ amocasimɨnaaco Jesuhallɨvɨ.
28 Jaamoro diiboco igaachehuco ujujuyaacuumoro sichehuco jɨihacuumo
gachicohai deecano tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco.
29 Jaamoro bu iinigaɨhallɨvɨ javucaruumo januutuno aafeneque
chaahimɨgatɨ eheetavuumoro, bu jaamoro gaayɨcɨsuumo imiyanaago-
husefaño ɨmeico icano. Jaadɨ diiboguiino ememuɨivomoro diiboco
dejecuhicauhi: ¡Imicani ɨijoho judiomɨ Aivojɨibo! noomoro.
30 Jaadɨ bu ihɨmeico agaayɨcɨmoro tohiri diiboco iinigaɨtɨ gafucuhicaumo.
31 Jaadɨ diiboco jillɨ omoonɨhicaudɨ jujuyaacuumo diiboco tɨfaihɨba
icacheuco ɨjɨihacuuchehuco. Jaamoro imiyachehuco jɨihacuumo. Jaadɨ
ɨvɨ satyucuumo diiboco itetecuqui.

Jesuco Etetecuno.
(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

32 Jaamo Jesuco itetecuqui ufuumo atyɨmeuhi Cirene cuumioobo Simon
onooboco. Jaamoro diiboco tajɨibauhi Jesu ɨmohobujeque isatyequi.
33 Jaadɨ ɨifutuumo nigaɨpaajebaɨ onoomañovɨ; jaanotɨ hebreomɨ iijɨri Gol-
gota onoobaɨ.
34 Jaabaɨhallɨvɨ Jesuco isuurumo vino aivo faafaiñooco. Jaarunoco
inɨsucuuruhɨgotɨ adutɨubo.
35 Jaaboco etetecuumoro ihamocasimɨnaa suerteque eetavuuhi Jesu
gaachehuhallɨvɨ: ¿Cajaanɨ fɨne tochehuma icaji? noomoro.*
36 Jaamoro ifiitɨno casɨicamaaiumo diiboco otoomomo.
37 Jaamoro ijɨibogoco ihɨmohobujetɨ iinigaɨhallɨvɨ caatɨnɨumo: JAANɨ JESU
JUDIOMɨ AIVOJɨIBO, onoono.
38 Tollɨro bu diibo uufocovɨ tetecuumo miimɨsiicɨ nanivamɨnaatɨsico, saafi-
ico imiyanaagonovɨ, bu saafiico inaninaagonovɨ icano.
39 Jaanaaca toonodɨ afatyomo diiboco ɨhɨibamoro ihuseneque gavaracu-
moro ɨibajirubadɨ iicano iinigaɨcoro garya garya moonɨhicaumo,
40 jillɨ noomoro: ¿Naa ɨijoho oono templojaco acallajaruuboro siino
dojɨcuvɨro mifucucɨ, safucu ɨdɨinotɨ boojatɨ edeetavejiruubo? ¡Eneecata ɨiro
difiico taajasu! ¡Bu miyaano Moocaani Achi idiicahachiijɨ, toono caamotɨ
niito! noomoro.
41 Jaabadɨro bu sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa, bu fariseomɨ, bu
judiomɨ quillahuto icamo diiboco edejecumo neehicauhi:
42 Sitaaco taajasuubo. ¿Jaaruubo cono bu inoro ifiico taajasuubova?
Eneecata miyaano Israel Aivojɨibo iicahachiijɨ, toono ihɨmohotɨ iniitequi
maatyɨmemere diiboco mimiyaaveguequi.

---

* **27:35** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jillɨ miyaavuuno Moocaani iimaamɨnaafɨ acaatɨnɨuno: Tagaachehuco ɨfocasimo suerteque eheetavomoro, nooboro.

43 Mɨɨro Moocaanivɨro ifiico sefaabo. Eneecata jaafa jaabo asaaboro
diiboco taajasuvahi iimogohachiijɨ. Jaadɨ jari magaajaji miyaano Moocaani
Achi iicanoco, noomoro.
44 Jaabadɨro bu nanivamɨnaatɨsico diibo uufocovɨ etetecuumɨsi diiboco
ɨɨbahicauhi.

Jesu Iguijevene.
(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

45 Jaadɨ ɨvɨ paryɨ jiinɨje cɨvono minifutuuhi gadɨcɨɨbatɨ. Jaano seseeteuhi
ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba icaaberi.
46 Jaasumiro Jesu hebreo iijɨri sefano gaihivuuhi: Eli, Eli, ¿lama sabactani?
nooboro. Moocaani, Moocaani, ¿collɨhi uco deevesuhi? eneejiruno.
47 Jaanoco saatoho tooneri iicaumo uguubuumoro nuuhi: Memeecɨ jo-
hono Moocaani iimaamɨnaafi Eliaco cuuhuvaabo, noomoro.
48 Jaasumiro diitotɨ saafi ijinafatyuuboro ɨcɨjeuhi faasɨhi iicanoco. Jaaboro
toosɨhico vino aivo quigañofaño matyusuuhi. Jaaboro toosɨhico ɨmei nije-
quevɨ ificuuboro Jesu iijɨfaño cabuyaacuuhi ihaduuqui, nooboro.
49 Jaarunaa saatoho diiboco nuuhi: Moonɨdino, jaafa Elia saahi diiboco
ataajasuvaabo mahatyɨmequi, noomoro.
50 Jaanaaca siino Jesu sefano agaihivuuboro chuumucuuhi.
51 Jaano tɨcovovɨ temploja ofoboocɨnɨuchehu gaachehujetuno feemene
iicano gallivuuhi feenedɨ caamotɨ sano guiinovɨ. Bu jiinɨje sefano
maryɨbauhi. Jaaneri guiisihacɨno dujavanamaaiuhi.
52 Bu tollɨro cɨɨhojɨno faayɨcɨcafutuuhi. Jaaneri Moocaanico imiyaavugu-
umo iguijevecɨnɨumo ajashutɨmo siino buheeteuhi.
53 Jaamo Jesu siino ubuheeteunobuunatɨ icɨɨhojɨnofañotɨ ihiinuumoro iim-
icuumi Jerusale cuumifaño fuuhi. Jaamoco tahɨ sihidɨ miyamɨnaa diitoco
aatyɨmeumoro gaajauhi.
54 Jaanotɨ bu ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo ihamocasimɨnaama Jesuco utu-
umuumo jiinɨje amaryɨbaunoco, bu sanehejeque icano aatyɨmeumoro si-
hidɨro igutuuhi. Jaamoro nuuhi: Miyanotɨro, jahi jaanɨ Moocaani Achi,
noomoro.
55 Jaabadɨro bu sihidɨ icaumo gaigoomɨ tehesinotɨro ɨɨfɨnɨcɨumo Galileatɨ
Jesu dojɨcutɨ asaaumo diiboco jeecɨvomoro.
56 Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo, bu Jacoobo, Jose icamɨsi
seejɨ Maria onoogo; Zebedeo seemenemɨsi seejɨ icamɨfe.

Jesuco Łcɨɨuno.
(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

57 Jaanaaca mihiijɨcuudɨ saaubo sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaubo Jose onoobo
Arimatea cuumioobo, Jesu onoonoco imiyaaveguehicaubo.
58 Jaabo Pilatojaago ufuuboro Jesu ifiico diiboco dillujeuhi. Jaaneguiiha
Pilato tajɨɨbauhi diiboco ihacɨqui.
59 Jaadɨ Jesu ifiico Jose ɨɨcɨuboro mɨhɨnivatɨno gaachehuri mibocɨuhi.
60 Jaaboro icɨɨhojɨ bohojɨ guiisigajɨfaño eheetavusuhojɨfaño jɨɨhacuuhi.
Jaaboro tohojɨco guiisibatyɨgabari amaninɨuboro fuuhi.
61 Jaanaaca tohojɨ tɨcovo icaumɨfe Maria Magdalena onoogo, bu saafigo
Maria icamɨfe gɨcɨnɨuhi sinaagobaɨtɨ tohojɨco ɨhɨɨfɨnɨcɨumɨfe.

Jesu Cɨɨhojɨ Łmega Amocasimɨnaa Teemehi.

62 Jaano seseevedɨ, Pascua jɨɨbaimoguiiha iimibaivuunobuunatɨ, sacer-
dotemɨ aivojɨto, bu fariseomɨ icamo fuuhi Pilatoma ihiimaaqui.

63 Jaamoro diiboco nuumo: Aivojɨɨbo, mehesafetehi oono tobañɨfiiboba
ubuheeusumi: Ochoomodɨ mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji, un-
uunoco.
64 Jaaneguiiha tajɨɨba icɨɨhojɨco cuhufono imoonɨqui mifucucɨ safucu
ɨdɨino tɨcovovɨ ijɨɨbogomɨnaa fucu asaamoro ichuumuhuco ananimoro:
Siino buheetecuubo, noomoro miyamɨnaaco jɨɨbeguedimo. Jaanotɨ tollɨ
omoonɨhachiijɨ tobañɨ aivo itɨconɨono janaanɨcɨvɨ jeevajirahi, noomoro.
65 Jaaneguiiha Pilato diitoco nuuhi: Ajaatyo toomomɨnaaco mɨhɨcɨmoro
amɨɨhairyo diitoma aivo imino mucuhufusuto, nooboro.
66 Jaaneguiiha ufuumoro tohojɨco cuhufutusuuhi. Jaamoro bu igaa-
jataaco ficuumo tohojɨco ofoboocɨuba iguiisibahallɨvɨ. Jaamoro tohojɨhallɨvɨ
itoomomɨnaaco ficuumo.

28

Jesu Siino Ubuheeteuno.

1 Jaanaaca judio jaguisɨfucu sabado icafucu afatyuno seseevedɨ fucu-
gayɨro Maria Magdalena onoogo, bu saafigo Maria icamɨfe fuuhi icɨɨhojɨco
emeecɨtuumɨfe.
2 Jaanaaca sefano jiinɨje maryɨbauhi Moocaani toomomɨnaafi niquejе-
fañotɨ iniituuneri. Jaaboro tohojɨ ɨmegavɨ agaseuboro tohojɨ guiisibaco
buhɨgovɨ ɨɨcɨuboro tobahallɨvɨ casɨɨvuuhi.
3 Jaabohallɨ arɨcuuhi sisi anamebano arɨcubadɨ, bu igaachehu seseene
seseeuhi cuugaihallɨbadɨ.
4 Jaaboco amocasimɨnaa tohojɨco utuumuumo aatyɨmeumoro sihidɨro
igutuumoro iñɨhicuri uchuumucumobadɨ minifutuuhi.
5 Jaaboro Moocaani toomomɨnaafi diitɨfeque nuuhi: Mihiguetejirahana
uujoho gaajahi amɨɨfe Jesu etetecucafetehinɨɨboco miguiinonoco.
6 Jineeri chahacuubo siino buheetecuubo unuubadɨ. Eneecau bu jino
diiboco ificuhinɨmañooco memeecɨva.
7 Jaaneguiiha goovano mofoomɨfere ijɨɨbogomɨnaaco mɨjɨɨbogoto jillɨ
noomɨfere: Guijevefañotɨ siino buheetecuubo. Jaaboro amɨɨhai ɨmega
sɨɨgucuubo Galileavɨ. Tahɨgo diiboco mahatyɨmeji. Jinooco amɨɨfeque neequi
saahi, nooboro.
8 Jaaneguiiha diitɨfe toonotɨ fuucuuhi. Goovano sihidɨ igutuumɨfere, bu
imo imo icano fuuhi. Jaamɨfere diitɨfe Jesu jɨɨbogomɨnaaco jɨɨbugutuuhi.
9 Jaamɨfevɨ Jesu ajafeveuboro diitɨfeque dilluuhi. Jaaneguiiha diibojaago
ufuumɨfere itɨhaiñoco ihiibɨcɨmɨfere diiboco imuuhi.
10 Jaaneguiiha diibo diitɨfeque nuuhi: Mihiguetedino. Mofoomɨfere
tañahabomɨco mɨjɨɨbogoto Galileavɨ ifeequi tahɨgo uco atyɨmejimo, nooboro.

Amocasimɨnaa Jillɨ Jɨɨbuguuhi.

11 Jaanaaca diitɨfe ufuunobuunatɨ tohojɨco utuumuumotɨ saatoho amo-
casimɨnaa cuumifaño ufuumoro sacerdotemɨ aivojɨtoco jɨɨbuguuhi paryɨ
aatyɨmeunoco.
12 Jaaneguiiha diito sacerdotemɨ aivojɨto judiomɨ quillahutojaago ufu-
umoro diitoma iimaajeuhi. Jaamoro sihidɨ nɨhɨbamɨco ihamocasimɨnaaco
jaaduumo.
13 Jillɨ diitoco noomoro: Miyamɨnaaco monoo: Mɨɨhai fucufeene
mɨcɨganaaca ijɨɨbogomɨnaa asaamoro ichuumuhuco ananimoro satyehi,
noomoro.

14 Jaanoco aivojɨɨbo uguubuuboro amɨɨhaijaago ɨsɨfiiratohachiijɨ mɨɨhai
diiboma mihiimaaji amɨɨhaihɨ aivojɨto judiomɨ quiallɨvɨ. Jaamo ¿mɨllɨ icatɨmo
mihicahi? noomoro.
15 Jaaneguiiha ihamocasimɨnaa inɨhɨbamɨco agaayɨcɨumoro diito un-
uubadɨ moonɨuhi. Jaabadɨ judiomɨ jɨɨbeguehicahi jisumihachuta.

Jesu Ijɨɨbogomɨnaaco Atajɨɨbano.
(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

16 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ sɨ aivojɨto judiomɨ quiaafi
ɨdɨɨmurucu fuuhi Galileajaago Jesu diitoco unuubaɨjaagovɨ.
17 Jahɨgo Jesuco aatyɨmeumoro diiboco imuumo. Jaarunaa saatoho
miyaadɨ miyaavuguutɨhi.
18 Jaadɨ Jesu asaauboro diitoco nuuhi: Uujoho gaayɨcɨcuuhi paryɨ aivojɨ
iijɨco niquejefaño, jiinɨjehallɨvɨ icano.
19 Jaaneguiiha paryɨ faajiinɨjeriro mofoomoro tajɨɨbogomɨnaatɨ mehee-
tavo. Jaamoco minitɨ Moocaani momofeenedɨ, bu Illi momofeenedɨ, bu
Igaija momofeenedɨ icano.
20 Jaamoro diitoco mɨjɨɨbogo amɨɨhaico paryɨ uujoho ɨjɨɨbeguehicanoco
imino imoonɨqui. Jaamoro imino magaaja uujoho amɨɨhaima fahiijɨvaro
icaji jiinɨje ifinɨjinovɨ, bu janaanɨcɨ icajinovɨ, nooboro.

SAN MARCOS

Jua Nitɨmɨnaafi Sɨcaihɨgovɨ Jɨɨbeguehi.
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jn 1.19-28)

1 Jillɨ tɨcovauno Jesucristo Moocaani Achi jɨɨbogoco.
2 Mɨɨro jillɨ Moocaani iimaa jɨɨbogomɨnaafi Isaia caatɨnɨcuuhi, Moocaani unuunoco:
Dihɨme galluuhi tajɨɨbogomɨnaafico, dihɨme jɨɨhaico iimibachuqui, nooboro.
3 Jaanaa guubuvusuuno sɨcaihɨgotɨ ocoovadiicɨnɨuno: Mihimibachu Mohaivojɨɨbo jɨɨhaico sano tɨcovoro meheetavo, onoonoco, Isaia caatɨnɨuhi.
4 Jillɨ saaubo Jua sɨcaihɨgovɨ miyamɨnaaco nitɨɨboro. Jaabo neehicauhi: Minitɨsuquimaje jaamoro amɨɨhai eedeehifiico mejeevesu, amɨɨhai imitɨ ibuuqui, nooboro.
5 Jaanegui Judeao jiinɨjeoto, bu Jerusale cuumioto icamo feehicauhi diiboco uguubunɨcɨtomo. Jaamoco iimitɨco ɨjɨɨbeguehicauno bujɨnagotɨ diitoco Jua nitɨhicauhi Jorda onoohifaño.
6 Jaabo Jua gaachehuhicau camello ijeene eetavotau. Jaanotɨ iniivɨgai meeheu jillɨ asi meehe. Jaabo chahacamɨcoro duuhicauhi, bu bajɨo iimɨcoro nejeecuhicaubo icano.
7 Jaabo jɨɨbeguehicauhi jillɨ nooboro: Taabuunatɨ saajiibo tajanaanɨcɨ sihidɨ imityaabo diibobadɨ uujoho jeevatɨhi. Jaamaño diiboguiino ɨdɨjɨɨvooboro itɨhaipaaje duujeque sinaayujitɨrahi.
8 Uujohonaha, amɨɨhaico miyaano nɨfaihuri nitɨhi. Jaanotɨ diibo amɨɨhaico Moocaani Gaijari nitɨji, nooboro.

Jesuco Initɨuno.
(Mt 3.13-4.11; Lc 3.21-22; 4.1-13)

9 Jaasumivɨ Jesu fuuhi Nazare cuumitɨ Galilea jiinɨjeri iicacuumitɨ. Jaaboco Jua nitɨuhi Jorda onoohifaño.
10 Jaabo Jesu iteehifañotɨ ihiinuubo atyɨmeuhi niqueje afaayɨcafutuunoco. Jaanofeenedɨ nimɨihubadɨ jeevaabo Moocaani Gaija ihallɨvɨ niitovauhi.
11 Jaanaa guubuvusuuno niquejefañotɨ unuuno: Ɨjoho agaijɨibo taseemene, ɨɨri sihidɨ imo imo icahi, unuuno.
12 Jaasumiro Moocaani Gaija diiboco satyuuhi sɨcaihɨgovɨ miyamɨnaa achahauhɨgovɨ.
13 Jaabo Jesu tahɨgo icauhi sanɨhɨba, siino fahuseecɨ icano fucuva asimɨfeeneri. Jaaboco Satanas nɨsuuhi. Jaanobuunatɨ Moocaani toomonɨnaa asaaumoro diiboco jeecɨvehicauhi.

Jesu Idudɨcamaajeque Tɨconɨhi.
(Mt 4.12-22; Lc 4.14-15; 5.1-11)

14 Jaanobuunatɨ Juaco cɨvojafañ ificuunotɨro Jesu Galileavɨ fuuhi jɨɨbogooboro taajasu jɨɨbogoco Moocaani aivojɨ iijɨco.
15 Jaabo jillɨ neehicauhi: Tusumi mihicacuuhi, jino Moocaani aivojɨ fiitɨvucuuhi. Jaaneguiiha amɨɨhai imitɨco mejeevesucu. Jaamoro mimiyaavogo jino imino mataajajino jɨɨbogoco, nooboro.
16 Jaabo Galilea muuaijɨnidɨ ɨgooboro ufuuhɨgo atyɨmeubo Simon, inahabo Andre icamɨsi fiicɨmɨnaatɨsi iicaumañ muuaifañ isinɨcuuhuri sinɨhicaumɨsico.

17 Jaamɨsico Jesu nuuhi: Tadyojɨcutɨ masaa, amɨɨsico miyamɨnaa
fiicɨmɨnaatɨsitɨ eetavequi, nooboro.
18 Jaanegui tusumiro isinɨcuuhunoco ejeevesumɨsiro diibo dojɨcutɨ
fuumɨsi.
19 Jaadɨ toonotɨ janaanɨcɨvɨ afatyuubo Jacoobo, bu inahabo Jua icamɨsi
Sevedeo achimɨsico tollɨro imeenegafaño isinɨcuuhuco amaahunɨumɨsico
atyɨmeteuhi.
20 Jaamɨsico bu tollɨro coovaubo. Jaanegui caanico idudɨcamaajemɨnaama
imeenegafaño ejeevesuumɨsiro Jesuma fuuhi.

Saafi Iimitɨno Ɨjɨma Iicaubo.
(Lc 4.31-37)

21 Jaadɨ Capernau cuumivɨ ɨɨfutuudɨ, judiomɨ jaguisɨsumi Jesu sinagoga-
jafaño ufuuboro jɨɨbeguehicauhi.
22 Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ eetyehicauhi diibo jɨɨbegueri diitoco aivojɨɨbo
iicanɨcɨbadɨ ɨjɨɨbeguehicauneri, caatɨnɨmɨnaa ɨjɨɨbogonɨcɨbadɨ iicatɨneri.
23 Jaanaaca tooja sinagogajafaño iimitɨno ɨjɨma iicaubo icauhi. Jaabo
gaihivuuhi:
24 Ɨɨjoho Moocaani seemene idiimiibo, uujoho ɨco gaajahi. ¿Jaabo jinejeque
diimeguehi ɨɨjoho mɨɨhaima Jesu Nazareoobo idiicaabo? ¿Naa mɨɨhaico
finɨsuqui asaabo? nooboro.
25 Jaanegui Jesu diibo iimitɨno ɨjɨco ɨhɨɨbauboro nuuhi: Llɨɨvɨ diica. Jaaboro
diibotɨ diino, nooboro.
26 Jaanegui ihɨjɨ diiboco baavɨ agañɨɨboro ifiico vɨvɨ vɨvɨ iminiiyuuboro
sefano agaihivuuboro diibotɨ iinuuhi.
27 Jaaneri famooro miyamɨnaa sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro dillucasihicauhi:
¿Jineje jino bohono jɨɨbogo? Jaanɨ iijɨ aivo sefahi aivo ɨjɨmɨ iicarumoco
atajɨɨbanoco: Jii, noomo, noomoro noocasihicauhi.
28 Jaanoco Jesutɨ ɨjɨɨbocasiuno parɨ Galilea jiinɨjeri goovano gaajacafutu-
uhi.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Jaadɨ sinagogajatɨ iinuudɨ Jesu fuuhi Jacoobo, Jua icamɨsima Simon, bu
inahabo Andre icamɨsi iijafaño.
30 Jaanaa Simon baabo sinafeteri sihidɨ guihuvauhi. Jaanoco Jesuco
jɨɨbuguumo diigo iguihuvaunoco.
31 Jaanegui Jesu diigojaa ufuuboro ihusetɨ diigoco agaayɨcɨuboro
gañɨiyɨcɨuhi. Jaasumiro diigoco iguihuva bucuuhi. Jaadɨ diitoco
jeecɨvehicaugo.

Jesu Ajashutɨmo Iguihuvamoco Buheesuuhi.
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

32 Jaadɨ iijɨcuuvɨ nɨhɨba jabaavucuunaaca sɨvahicaumo diibojaa parɨ igu-
ihuvamoco, bu emeimɨvatomejeque icano.
33 Jaanaa parɨ miyamɨnaa asaauneri guhugavɨ gahafuuhi.
34 Jaamoco Jesu buheesuhicauhi siomoneri, bu siomoneri icano iguihu-
vaumehejeque. Jaabadɨro bu emeimɨvatomoco imeimɨco buhɨ gañɨɨhicaubo.
Jaamo imeimɨ iimaajirumo iimaahicautɨhi diiboco agaajahicaumaño.

Jesu Galileavɨ Jɨɨbeguehi.
(Lc 4.42-44)

35 Cuujetavɨro Jesu agañiivuuboro fuuhi tuucuumitɨ sɨcaihɨgovɨ Moocaanima ihiimaaqui.
36 Jaaboco Simon, inahabonɨmɨnaa icano guiinutuuhi.
37 Jaamo diiboco aatyɨmeudɨ nuuhi: Famooro miyamɨnaa ɨco guiineri icahi, noomoro.
38 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Masɨigo siicuumijaago ifiitɨcuumijaago tahɨ tollɨro jɨibeguequi taajasubogoco. Toonegui uujoho saauhi, nooboro.
39 Jaadɨ Jesu paryɨ Galilea jiinɨjeri sinagogajafaño jɨibogooboro feehicauhi ɨjɨmɨco gavaracuuboro.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

40 Jaanaa foojohoma iicaubo Jesujaa saauhi. Jaaboro iguiino ememuɨivuuboro nuuhi: Idiimogohachi uco buheesu, nooboro.
41 Jaanegui Jesu diiboco ɨidaasuguuboro ihuseri dudɨicɨuhi: Imeguehi, buheetecu, nooboro.
42 Jaasumiro diiboco ifoojoho ubuuneri buheetecuubo.
43 Jaadɨ Jesu diiboco afaguuboro galluuhi jillɨ nooboro:
44 Mɨihaiñoobaco dɨibeguedino. Jillɨ ofooboro sacerdoteque dɨhɨfusuto. Bu jaaboro ɨco iimibachuno jeecɨvoco asimɨco ficuuto Moise atajɨibaubadɨ toono jɨibogobadɨ iicanoco. Jaanoco miyamɨnaa aatyɨmemere igaajaqui ɨijoho ubuheecunoco, nooboro.
45 Jaarunaa ufuuboro sihidɨ miyamɨnaaco jɨibogooboro feehicauhi diiboco Jesu ubuheesuunoco. Jaamaño Jesu foovono cuuminofañodɨ ɨgucutɨibo, jillɨ buhɨgueejere miyamɨnaa achahahɨguejere iicaaboro feehicauhi. Jaarunaa fahɨgovatɨ saahicaumo diiboco emeecɨvamo.

2

Jesu Buheesuhi Idɨino Isifañɨiboco.
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

1 Toonobuunatɨ siino Jesu Capernau cuumivɨ fuuhi goovajɨsutɨnotɨ. Jaanoco guubuumo iijafaño iicaunoco.
2 Jaanegui miyamɨnaa diibojaago ufuumo gahafuuhi guhugamaryo gatyuucɨ. Jaamoco iimaaco jɨibeguehicaubo.
3 Jaanaa igueenemejedɨmo diibojaa sɨvauhi ihiibɨmoro idɨino isifañɨiboco.
4 Jaarumo miyamɨnaa agahafɨcɨnɨuneri Jesuvɨ ɨifutuutɨmo. Jaanegui caamotɨ tooja niibahucuco afaayɨcɨumoro Jesujaago diiboco nitusuumo icɨgaiijema.
5 Jaanoco diito Jesuco imiyaavuguunoco agaajacɨiboro Jesu nuuhi iguihuvaaboco: Guihi, dihimitɨ ɨco imibachucafutucuuhi, nooboro.
6 Jaarunaa saatoho caatɨnɨmɨnaa onoomo ɨgɨcɨnɨmañotɨ ijeebɨifañodɨ esamaaiuhi:
7 ¿Collɨhi jaanɨ jillɨ imitɨcani iimaahi? ¿Mɨijoho nacu imitɨco buusujirahi? Ɨdɨiboro naha Moocaani, noomoro.
8-9 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: ¿Collɨhi tollɨ amɨihai jeebɨifañodɨ mehesamaaihi? Tɨhɨcani jana iguihuvaaboco: Dihimitɨ imibachucafutucuuhi, onoono; gañiivoobo dicɨgaiijema fuucu, onoono.
10 Jaamo magaajahi jiijehallɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo imitɨ imibachu mityama iicanoco, nooboro,
11 idɨino isifañɨuboco nuubo: Ɨco neehi: Gañiivo, jaaboro dicɨgaiijeque dɨicɨibo fuucu diijajaago, nooboro.

12 Jaasumiro diibo agañiivuuboro icɨgaiijeque ɨɨcɨuboro fuucuuhi
ɨɨfɨnɨcɨmofeenedɨ. Jaaneri paryɨ miyamɨnaa sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro
Moocaanico imehicaumo: Mahatyɨmetatɨhi aivo jillɨ iicanoco, noomoro.

Jesu Coovahi Levico.
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Jaanobuunatɨ siino Jesu fuuhi muuaijɨnivɨ. Jaabojaa sihidɨ miyamɨnaa
saahicauhi. Jaamoco jɨɨbeguehicaubo.
14 Jaamañotɨ janaanɨcɨ afatyuhɨgo atyɨmeubo Levico Alfeo achi impuestoco
ajaadusuhicajafaño gɨcɨnɨuboco. Jaaboco: Uuma difoo, nuubo.
Jaanegui Levi agañiivooboro diiboma fuuhi.
15 Jaanobuunatɨ Jesu Levi iijafaño ijɨɨbogomɨnaama amachuubo
gɨcɨnɨunaaca sihidɨ impuesto jaadusumɨnaa, bu iimitɨfimo icano gaseuhi.
Jaamo sano diiboma machuhicauhi. Diibo dojɨcutɨ sihidɨ ufuumo icano.
16 Jaanaa fariseo caatɨnɨmɨnaa iicamo Jesuma diito amachunoco
aatyɨmeumoro ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: ¿Mɨillɨ jaabo amɨɨhai jɨɨbogomɨnaafi,
impuesto jaadusumɨnaama, bu saatoho iimitɨmɨnaama icano acasɨɨvooboro
machuhi, aduhi icano? noomoro.
17 Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: Ubuheefiimo taabumɨnaafico
imogotatɨhi. Jaanotɨ iguihuvamo taabumɨnaafico imeguefihi. Jaabadɨro
uujoho: Imino icahi, onoomoco cuuhuvaqui saahinɨtɨhi. Iimifiitɨmeguiiha
saahi iimitɨ ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutɨmo Aigafinohallɨvɨ.
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 Jaanaaca Jua jɨɨbogomɨnaa, bu fariseomɨ jɨɨbogomɨnaa icamo
machutɨmo aigahicauhi. Jaanaa saatoho asaaumoro Jesuco dilluvauhi:
¿Naa, collɨhi jana fariseomɨ, Jua icamo jɨɨbogomɨnaa aaiganaa dita aigatɨhi?
noomoro.
19 Jaanegui Jesu oovɨcɨuboro iimusuhi: ¿Nacu gaigooco ataabavaaboro
ijɨɨbaimojaago ucuuhuvamo ɨdaasuri aigajirahi diitoma diibo
iicanohachuta? Mɨɨro diitoma diibo iicanohachuta aigajitɨrumo.
20 Jaanotɨ naha icajinehiica jari uco tajɨɨbogomɨnaatɨ udumɨtɨɨcɨno. Jaadɨ
jari ɨdaasuno iicaneri aigajimo.
21 ¿Mɨɨro mɨɨjoho eedeechehuco bobaryuri maahunɨtatɨhi? Jaanotɨ
imaahunɨruva bobaryu tochehuco gallicujirahi. Jaaneri tohojɨ janaanɨcɨro
guiraatejirahi.
22 Jaabadɨro bu, ¿mɨɨjoho bohaivofaihuco eedeejutafaño ficutatɨhi? Jaanotɨ
ificuruva tofaihu tujutaco ejerucarunoro fatyejirahi. Jaanegui bofaihuco
bujutafaño mificutahi, nooboro.*

Ijɨɨbogomɨnaa Trigo Noovataco Ɨcɨhi Jaguisɨfucusumi.
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

23 Jaanaa judiomɨ jaguisɨsumi Jesu basutafañodɨ ɨgooboro feehicauhi.
Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa toono basuta noovataco ɨcɨmoro feehicauhi.
24 Jaanegui fariseomɨ diiboco nuuhi: Meecɨ ¿collɨhi dijɨɨbogomɨnaa ollɨ
moonɨhi jaguisɨfucusumi momoonɨtatɨnoco? noomoro.
25-26 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaana nacu magaajatɨhi amɨɨhai,
johono David, bu diiboma iicaumo icano ucuujɨvaachuusumi diitoco
ajeba aivusuneguiiha omoonɨunoco? Mɨɨro Moocaani iija tabernaculo-
jafaño David ufuuboro Moocaani jeecɨvo maahunoco machuuhi mɨɨjoho

* **2:22** Jillɨ Jesu nuuhi eedeejɨɨbogoco mejeevesumoro bohono jɨɨbogocoro meheetavequi.

amachutatɨrunoco, Aviata onoobo sacerdotemɨ aivojɨ̈bo iicaujiibo icaunaaca. Jaaboro bu diiboma iicaumoco acɨubo saatohoro sacerdotemɨ amachufirunoco, nooboro.
27 Jaadɨ bu siino Jesu nuuhi: Mɨ̈ro jaguisɨfucu miyamɨnaadi eetavocafutuuhi. Jaanotɨ miyamɨnaa jaguisɨfucudi eetavocafutuutɨhi.
28 Jaamaño uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jaguisɨfucu aivojɨ̈bo, nooboro.

3

Saafi Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

1 Jaadɨ siino Jesu sinagogajafaño fuuhi jahɨ icaubo saafi ihuse ifiigatyuubo.
2 Jaaboco ɨ̈fɨnɨcɨmoro feehicaumo: ¿Naa jeedɨ jaguisɨsumi buheesujiibo? noomoro ɨ̈furumo diibohallɨvɨ ijɨ̈beguequi.
3 Jaanoma iicaubo Jesu ihuse ifiigatyuuboco nuuhi: ¡Gañiivo! ¡Jaaboro feenevɨ dulleeve! nooboro.
4 Jaadɨ diitoco Jesu dilluuhi: ¿Jinejeque jaguisɨsumi moonɨsunɨcɨmo iiminoco, nacu iimitɨnoco? ¿Magaicaaunoco, nacu mubuheesunoco? nooboro. Jaarunaa diito iimusuutɨhi.
5 Jaanegui diito jeebɨ̈no cuhuferi ɨ̈daasuvuuboro, sɨfiirano ihuufococo emeecɨuboro ihuse ifiigatyuuboco nuubo: ¡Dihuseque fallirihicaru! nooboro. Jaanegui diibo fallirihicaruhi. Jaasumiro diibo use dojɨcuvɨro imituuhi.
6 Jaasumiro toonotɨ ifariseomɨ ufuumoro Herodianomɨma fitacucasiuhi Jesuco igaicaauqui.

Muuaijɨnivɨ Miyamɨnaa Iicauno.

7-8 Jaanaa Jesu ijɨ̈bogomɨnaama muuaijɨnivɨ fuuhi. Jaamoco sihidɨ miyamɨnaa bucasiuhi Galileaoto, Judeaoto, Jerusaleoto, Idumeaoto, bu Jorda oonegueehioto, bu Tiro, Sidon icano jɨninooto icamo diibo sihidɨ ejeevanoonoco omoonɨhicaunoco uguubumoro.
9 Jaanegui ijɨ̈bogomɨnaaco nuubo: Uco miyamɨnaa ijene eñeñejeruujiruneguiiha momeenegaco mihimibaicɨnɨ, nooboro.
10 Jaabo Jesu miyamɨnaaco ubuheesuhicaunegui sihidɨ iguihuvanoma iicadɨmo diiboco idudɨ̈cɨqui ijene ñeñejeruhicauhi.
11 Jaabadɨro bu ɨjɨmɨ diiboco aatyɨmemere diibo ɨmega baavɨ aquetehicauhi. Jaamoro gaihivehicaumo: Łɨjoho Moocaani Achi, noomoro.
12 Jaarumoco faguehicaubo: Uco satohoco magaajasudino, nooboro.

Jesu Łcɨhi Minɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Łdɨ̈no.
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

13 Jaanobuunatɨ Jesu ifabaɨvɨ fuuhi. Jahɨgo iimuguudɨmoco coovaubo. Jaanegui diibojaa saaumo.
14 Jaamoco fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨ̈moco ɨcɨubo diiboma iicaqui, bu diitoco igalluuqui jɨ̈bogoco ijɨ̈beguequi icano.
15 Jaamoco iijɨco acɨubo ɨjɨmɨco igañɨ̈hicaqui.*
16 Jaamo jinoodɨmou fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨ̈mo iicaumo; Simon icaruuboco Pedrotɨ omomonɨubo.
17 Jacoobo Zebedeo achi, bu Jua Jacoobo nahabo icano. Jaamɨsico momonɨubo Boaneegemɨsitɨ, sisiseememɨsi eneejirunoco.

* **3:15** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: bu iguihuvamoco ibusuuhicaqui, onoonoco.

18 Andre, Felipe, Bartolome, Mateo, Tomas, bu Alfeo achi Jacoobo, Tadeo,
Simon cananista, bu
19 Juda Iscariote diiboco aacɨujiibo igaicaauqui icamoma saaubo jaahe.

Blasfemia.
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

20 Jaanaa siino sihidɨ miyamɨnaa diibojaa igaivehicauhi. Jaaneri Jesu
ijɨibogomɨnaama ajashuno jinejebaco machuhicacutɨhi.
21 Jaanoco Jesu yoto uguubuumoro saauhi diiboco ɨicɨvamo, jillɨ jee-
gavoobo eneehicauneguiiha.
22 Jaabadɨro bu caatɨnɨmɨnaa Jerusaletɨ asaaumo neehicauhi: Beelzebuma
icaabo ɨjɨmɨ aivojɨiboma. Jaamaño diibo mitya iijɨri ɨjɨmɨco buhɨ gavaracuhi-
caabo, noomoro.
23 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro siinovɨ oovɨcɨiboro neehicauhi: ¿Mɨillɨ
jaabo Satanas bu ifiicoro buhɨ gañɨijirahi?
24 Mɨiro saafi aivojɨfaño minoocɨ udugaavonoro sanomɨro imoonɨcasiruva
sanomɨro finɨsucasijirahi. Jaamaño tohaivojɨ gueenene icajitɨrahi.
25 Jaabadɨro bu sajaotoro sanomɨro imoonɨcasiruva gueenene icajitɨrumo.
26 Jaabadɨro Satanas iinoro ifiimaryo imoonɨcasiruva, ¿mɨillɨ bu gueenene
icajiruubo? Iinoro ifiico finɨsujiruubo.
27 Jaabadɨro ¿mɨijoho esefaabo iijafaño ofoomoro inehejeque ɨcɨjitɨrahi
abajaaboco sisɨtɨmoro? Jarihiicanaa abajaaboco isisɨdɨ ɨcɨjirumo.
28 Miyanotɨro jino amɨihaico neehi: Miyamɨnaaco paryɨicɨno imitɨno ihi-
imaaruno buusucafeteji.
29 Jaanotɨ Moocaani Gaijatɨ imitɨno ihiimaaboco toono aivo buusuracu-
jitɨhi ufucuro. Jillɨ tohimitɨnoma iicacujiibo, nooboro.
30 Jillɨ diitoco nuubo, diiboco ɨjɨma icaabo, eneehicaunoma iicaubo.

Jesu Nahabomɨ, Seejɨ Icamo.
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

31 Jaanobuunatɨ Jesujaa seejɨ, inahabomɨ icamo asaaumoro jahisitɨro dii-
boco cuuhuvasuuhi.
32 Jaanegui Jesuhallɨdɨ emecucɨnɨumo diiboco nuuhi: Diiseejɨ, dinahabomɨ
icamo ɨco jahisitɨ cuuhuvahi, noomoro.
33 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mɨijoho gaharubi? ¿Mɨijoho tañahabomɨ? nooboro
34 ihallɨdɨ emecucɨnɨumoco emeecɨuboro diitoco nuuhi: Jino tacojɨri
iicamo gaharubimɨ, tañahabomɨ icano.
35 Jarihiicanaha jino Moocaani iijɨco omoonɨmo tañahabomɨ, gaharubimɨ,
tañagomɨ icano iicajimo, nooboro.

4

Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.1-23; Lc 8.4-15)

1 Jaadɨ siino Jesu miyamɨnaaco jɨibeguehicauhi muuaijɨnivɨ. Jaabojaago
sihidɨ miyamɨnaa igaivuuhi. Jaanoma iicaubo meenegafañoɨjɨcafutuuboro
diitotɨ tehesijɨsuno ufuuboro casɨivutuuhi. Jaanotɨ diito ijɨnivɨ
jiinɨgaibaahohallɨvɨro icauhi.
2 Jaaboro diitoco sihidɨ siinovɨ oovɨcɨiboro jɨibeguehicauhi
3 jillɨ nooboro: Jinoco muguubu: Basumɨnaafi fuuhi abasutuubo.
4 Jaabo abasuuno samañoono jɨihaifaño acutuuhi. Jaanoco joomɨ asaau-
moro machujeuhi.

5 Jaanoti samañoono acutuuhi guiisihallivi miyaadi jiini achahaumañovi.
Jaanoro goovano iinucuuno ijiinije miyaadi efeemeutimañoo.
6 Jaaruno nihiba aachiciuneri aryivucuuno, chuumucuuno icano abaco-
coovautimañoo.
7 Jaanoti samañoogahaije aifuuhi jariimihoonofeenevi. Jaano toono ihallivi
ujusiuno toono ihiinuurunoco macaniisuuhi. Jaamañoo noovautino.
8 Jaanoti samañoono acutuuhi imino jiinijevi. Jaano ihiinuunoro jusicu-
uno. Jaanoro imino noovacuuno saheeje treintadigaiva noovacuuhi, bu
saheeje sesentadigaiva noovacuuhi, bu saheeje ciendigaiva noovacuuhi
icano.
9 Jaaboro neehicaubo dinohojima idiicaabo jinoco guubu, nooboro.
10 Jaanobuunati iinoro iicacuudi ijiibogominaama iicaumo diiboco dillu-
uhi: ¿Milli toono eneejiruno? noomoro.
11 Jaanegui nuubo: Amiihaico naha uujoho imino gaajasuhicahi Moocaani
aivoji agaajaratinoco. Jaanoti buhi iicamoco jilli siinovi ooviciiboro neehic-
ahi.
12 Jaamo emeecirumo atyimetimo iicaqui, bu guubucurumo guubutimo
iicaqui. Miiro uguubumoro iimitico jeevesujirumo. Jaamoco bu iimiti
buusucafetejirahi, nooboro.
13 Jaadi bu ijiibogominaaco nuubo: ¿Nacu amiihai magaajatihi jino jilli
ohoovicinoco? ¿Jaana milli magaajaji paryi toonoco?
14 Miiro basuminaafi, oono Moocaani iijico ijiibogoobo abasuubo.
15 Miiro jino jiihaifañoo aacotono onoono; miiro saatoho jeebiifa abasucuu-
runoco ijiibugucuurunoco Satanas asaaboro ijeebiifañoti dumitiicicuuhi.
16 Jaabadiro bu oono guiisihallivi abasuuno onoono; miiro saatoho ugu-
ubusumiro imo imo gaayicifimo.
17 Jaaruno imino abacocoovatimañoo gueenene icatatino nisuhifiivi agas-
esumi uhuuchuvomoro toonoco jeevesufimo.
18 Jaanoti sano jariimihoonofeenevi aacutuuno tobogoco gaayicicuurumo
19 jiije busumije jaagoviro ijeebiino niji niji iicamañoo, bu iimitinocoro
iimogomañoo icano sanooro toono diito jeebiifañoo agahafonoguiinodi toono
miyaaji iicarujico fiivusutimo. Jaamañoo noovasutimo.
20 Jaanoti jino imino jiinijevi abasuuno onoono; oono miyanotiro
agaayicimoro imino omoonimofañoo fiivono jaanoro noovacuuno
saatohofañoo treintadino, saatohofañoo sesentadino, bu saatohofañoo ciendino
icano.

Ciijigaimecuvi Ohoovicino; Toovono Icaruno Buhugaaveji.
(Lc 8.16-18)

21 Jaadi bu nuubo: Ciijigaimecuco minifutusumoro baavi guirihilluguiino,
bu cigaiijeguiino icano mificutatihi. ¿Ivinaaca minifutusumoro caamovi
mificutahi foovono ihifuvusuqui, eti?
22 Jaabadi miiro chahano afatanicinino atyimeratino iicajino. Bu tolliro
chahano agaajaratino gaajacafototino iicajino.
23 Jaanegui jinooco amiihai nohojima mihicaamo muguubu, nooboro.
24 Jaadi bu diitoco neehicaubo: Imino magaaja jino muguubunoco.
Miiro oono amiihai mohoovicihicaneriro ufucu amiihaico Moocaani ooviciji.
Jaaboro oono uguubumoco janaanici aciijiibo.
25 Tolliro bu iicanoma iicaaboco siino janaanicivi aciijiibo. Jaanoti cha-
hanoma iicaaboco miidino iicarunoco dumitiiciijiibo, nooboro.

Basutagai Ujusinovi Ohoovicino.

26 Jaadɨ bu tollɨro neehicaubo: Jiibadɨ Moocaani aivojɨ jeevahi;
miyamɨnaafi jiinɨjefaño siino toogaico abasuuboro cɨgatoobo,
27 bu seseevedɨ agañiivooboro icaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano
sifucu, sifucu icano fatyehi. Jaanaa toogai mɨllɨ acho ihiinogairo jusihi diibo
gaajacɨtɨnaaca.
28 Jiinɨje toohoco fiivusuhi itɨconɨ ifahooco. Jaadɨ ideecanoco. Bu jaadɨ
ifagaiño ifallahifaño gahafonɨcɨhi.
29 Jaano ifagaiño ujusicuudɨ ɨcɨnɨcɨcuumo niisugari ihɨcɨfucu agasecusumi.

Mostaza Tooɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.31-32, 34; Lc 13.18-19)

30 Jaadɨ bu neehicaubo: ¿Jinejebadɨ Moocaani aivojɨ jeevahi? ¿Jinejevɨ fɨne
mohoovɨcɨjɨ?
31 Fɨne mostaza noovata tooɨco jiinɨjefaño mabasunɨcɨyɨbadɨ jeevano.
Mɨɨro tooyɨ aivo jiinɨjehallɨri iicano noovata ajashuyɨgaiyɨ.
32 Jaaruho abasucafutucuudɨ jusifihi guiraaho tyɨgaba. Jaahoro
coohafeene lliicuvafihi. Jaaho aafeneguiino joomɨ iicuvajirahi.
33 Jillɨ nooboro Jesu jɨɨbeguehicauhi miyabogoco siinovɨ oovɨcɨɨboro diito
agaajajidɨnoro.
34 Tɨcovono nootɨɨbo, jillɨ siinovɨ oovɨcɨɨboro neehicaubo. Jaanotɨ naha
ijɨɨbogomɨnaaco ijeevadɨ paryɨ imino jɨɨbeguehicaubo.
35 Jaanaa mihiijɨcuudɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Masɨɨ onago muuaivɨ
mafatyequi, nooboro.✡
36 Jaadɨ imiyamɨnaaco agalluudɨ Jesumaryo fuumo meenegari. Jaamoma
bu sagaaje diito dojɨcutɨ fuuhi.
37 Jaanaa sefano guibuhuba diitoco feene muuaivɨ ɨcɨuhi. Jaano sihidɨ
tyuucai iicauneri diito meenegafaño nɨfaihu gahafehicauhi.
38 Jaanaa Jesu dojɨcuogavɨ iinigaɨ jeebutahaallɨvɨ cɨgahicauhi. Jaaboco
aaicusuumoro nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, ¿naa diimeguehi miguijeveneque?
noomoro.
39 Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhubaco ɨbauhi. Jaadɨ bu muuaico
nuubo: ¡Llɨɨvɨcu toonovɨro sɨɨcuto! nuubo. Jaanegui iguibuhuba llɨɨvɨcuuhi.
Jaanoro paryɨ imino sɨɨcutucuuno.
40 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: ¿Collɨhi sihidɨ mihiguetehi? ¿Nacu
Moocaanico mimiyaavogotɨhi? nooboro.
41 Jaaneri sihidɨ diito igutuumoro noocasihicauhi: ¿Mɨɨjoho fɨne jaanɨ jino
guibuhubamaryo, muuaimaryo icano diiboco: Jii, onoono? noomoro.

5

Gadarenomɨoobo.
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

1 Jaadɨ fuumo onagoo muuaivɨ Gadarenomɨ jiinɨjejaago.
2 Jaabo Jesu imeenegafañotɨ iinuubaacaro cɨɨhojɨnojaa iicahicauhɨgotɨ
emeimɨvatuubo diibojaa saauhi.
3 Jaabo cɨɨhojɨno iicahɨgo iicaaboro feehicauhi. Jaaboco mɨɨhaiñooba
jɨgaiñehineri duujenɨcutɨhi.
4 Fiiva foova ihuseneque, itɨhaiñoco icano jɨgaiñehineri sisɨcuurumo.
Jaarunoco ihusenehonoco dubaicɨubo, bu itɨhaiñonoco ɨdɨdaheje moonɨubo
icano. Jaaboco mɨɨhaiñooba guiinonɨcutɨhi.

✡ **4:35** Mt 8.23-27; Lc 8.22-25

5 Jaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano ifagajɨneri cɨɨhojɨnohallɨdɨ
coovadiicɨnɨɨboro feehicauhi. Jaabo inoro ihallɨco guiisibaneri tujaacu-
uboro feehicauhi.
6 Jaabo Jesuco tehesinotɨro aatyɨmeuboro diibojaago ijinafatyuuboro igu-
iino memuɨɨvutuuhi.
7 Jaaboro sefano nuuhi: ¿Jinejeque diimeguehi ɨɨjoho Jesu caamovohɨgo
iicaabo Moocaani Achi? Moocaanifañodɨ ɨco neehi: Ɨdaasuno uco moonɨdino,
nooboro.
8 Jillɨ nuubo ɨmegavɨro Jesu diiboco: Diinucu idiimitɨno ɨjɨ, eneehi-
cauneguiiha.
9 Jaanegui Jesu diiboco dilluuhi: ¿Jineje dimomo? nuubo.
Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo miguiraaneguiiha, nooboro.
10 Jaaboro Jesuco jenaauhicauhi: Mɨɨhaico jiicuumitɨ buhɨ galluudino,
nooboro.
11 Jaanaa ifagajɨ fiitɨno sihidɨ faafaimɨ amachumo icauhi.
12 Jaanegui paryɨ famooro ihɨjɨmɨ Jesuco nuuhi: Mɨɨhaico jaatyo
faafaimɨjaa gallu diitofaño mefeequi, noomoro.
13 Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, tahɨ mofoo, nooboro. Jaanegui tohɨdicu ɨjɨmɨ
diibo Gadarenomɨnaafitɨ ihiinoomoro ifaafaimɨfaño fuuhi dos mildɨmofaño.
Jaamo ifagajɨtɨ imuuaifaño aaifuumoro macanɨuhi.
14 Jaanotɨ diitoco eteemehicamo agaaumoro ifaacuumifaño, bu
buhɨgueeje iicajaajefaño icano jɨɨbogomoro fuuhi. Jaanegui asaaumoro
meecɨvaumo jineje fɨne onoomaño.
15 Jaamo Jesujaa asaaumo atyɨmeuhi meimɨ cuumima iicaubo gɨcɨnɨɨbo
gaachehufaño jɨɨcɨnɨɨboco, bu imino iicacuuboco icano. Jaaboco
aatyɨmeumoro sihidɨ iguiumo.
16 Jaamoco toonoco aatyɨmeumo jɨɨbuguuhi ihɨjɨmɨma iicauboco
omoonɨunoco, bu ifaafaimɨco omoonɨunoco icano.
17 Jaanegui Jesuco ijiinɨjetɨ galluumo: Fuucu, noomoro.
18 Jaanoma iicaubo Jesu meenegafaño ifeequi jɨcafutuuboco ihɨjɨmɨma
iicaubo neehicauhi: Ɨɨma saahi, nooboro.
19 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Chahano diijajaagoro fuucu. Jaaboro
diyotoco dɨɨbogo guiraano Aivojɨɨbo Moocaani ɨco ɨɨdaasugooboro
ubuheesunoco, nooboro.
20 Jaanegui ufuuboro paryɨ Decapoli cuumineri jɨɨbogooboro feehicauhi
Jesu diiboco ubuheesuunoco. Jaaneri paryɨ miyamɨnaa jabafiitehicauhi.
21 Jaadɨ siino Jesu meenegari onagoo muuaivɨ fatyuuhi. Jahɨgo sihidɨ
miyamɨnaa iicojɨvɨ igaivuuhi muuaijɨniri icaubo cojɨvɨ.✡
22 Jaanaa sinagogaja aivojɨɨbo Jairo onoobo, diibojaa saauhi. Jaabo Jesuco
aatyɨmeuboro iguiino ememuɨɨvutuuboro nuuhi:
23 Aicɨgai aivo niinovacuuhi goova foobo diigoco dudɨɨcɨto ubuheeteguere
iicaqui, nooboro.
24 Jaanegui diiboma ufuuboco miyamɨnaa sihidɨ ubucasiumo ijene
ñeñejeruhicauhi.
25 Jaamofeenedɨ saafigo gaigo tɨɨjeheri fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ
ɨdɨɨno iicaucuugo.
26 Jaago fiivaamo taabumɨnaa ataaburunofaño buheetɨgofañovɨro feehi-
caugo. Paryɨ inɨhɨbamɨco ajaaduhicauhɨgo finɨsucuugo.
27 Jaago Jesutɨ ɨjɨɨbocasinoco uguubuugoro miyamɨnaafeenedɨ asaaugoro
ibujɨnaagotɨ igaachehuco dudɨɨcɨvauhi.

✡ **5:21** Mt 9.18-26; Lc 8.40-56

28 Jillɨ igaachehuco ududɨɨcɨneriro buheeji, noogoro esamaaihicaumaño.
29 Jaasumiro itɨɨjoho diigoco fiigatyuuhi. Jaanotɨ gaajacɨugo ubuheetecu-
unoco.
30 Jaasumiro Jesu gaajacɨuhi ififañotɨ imitya mihiinobadɨ iicaunoco.
Jaanegui imiyamɨnaajaagovɨ ɨɨmeveuboro diitoco nuuhi: ¿Mɨɨjoho
tagaachehuco dudɨɨcɨhi? nooboro.
31 Jaarunaa ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: Miyamɨnaa oono ɨco
ɨjɨmatajerunoco daatyɨmehi. Jaanegui ¿mɨllɨ: ¿Mɨɨjoho uco dudɨɨcɨhi? neehi?
noomoro.
32 Jaarunaa Jesu fahɨgovaco ɨɨfɨnɨcɨhicauhi ihatyɨmequi: ¿Mɨɨjoho fɨne
dudɨɨcɨhi? onoomañoo.
33 Jaanegui diigo sihidɨ vɨvɨ vɨvɨ iigutuugoro ubuheeteunoco agaajacɨugoro
diibojaa saauhi. Jaagoro iguiino ememuɨɨvuugoro paryɨ imino jɨɨbuguugo.
34 Jaanegui diigoco nuubo: Ñɨba ɨco dimiyaavogo buheesuhi. Jaaneguiiha
sajeebɨɨ fuucu, diguihuvatɨ buheetecuuhi, nooboro.
35 Jillɨ iimaaubaacaro sinagogaja aivojɨɨbo iijatɨ saatoho jillɨ noomoro
saauhi: Daicɨgai guijevecuuhi. Fɨne Mojɨɨbogomɨnaafico acasivusuno,
noomoro.
36 Jaanoco Jesu uguubuuboro isinagogaja aivojɨɨboco nuuhi: Diguetejira-
hana, jillɨ miyaavogo, nooboro fuubo.
37 Jaaboro mɨɨhaiñooba diiboma ufuunoco imuguutɨɨbo ɨdɨɨmomaryo Pe-
dro, Jacoobo, Jua Jacoobo nahabo icamomaryo fuubo.
38 Jaamo isinagogaja aivojɨɨbo iijavɨ ɨɨfutuuhɨ atyɨmeuhi gañuhusuno
omoonɨunoco, miyamɨnaa ataacasiunoco, agaibacasiunoco icano.
39 Jaanegui Jesu ɨjɨcafutuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejeri guiraacani
gañuhusuno mɨsɨramaaihi? ¿Collɨhi mataacasihi? Guijevetɨgo. Jillɨ cɨgago
bagocaja, nooboro.
40 Jaarunaa diiboco dejecuhicaumo. Jaaneguiiha Jesu paryɨɨcɨno
famoocoro jahisivɨ ihiinusuuboro caani, seejɨ iicamɨsicoro satyuubo, bu
diiboma asaaumo iicamomaryo fuubo tobagocaja iicauhɨgo.
41 Jaaboro diigoco ihusetɨ agaayɨcɨuboro hebreo iijɨri nuuhi: Talita, cumi.
nooboro. Jillɨ, bagocaja, ɨco neehi: Gañiivo, eneejiruno.
42 Jaasumiro tobagocaja agañiivuugoro ɨgucuuhi. Jaago tusumi fahuseecɨ
motɨhaitɨ mificabacɨ ɨdɨino ficabava icacuuhi. Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ
igutuuhi.
43 Jaamoco Jesu imino faguuhi: Mɨɨco mɨjɨɨbeguedino, nooboro. Jaaboro
tajɨɨbaubo: Tobagocajaco mamachusu, nooboro.

6

Jesu Nazarevɨ Icahi.
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

1 Jaadɨ Jesu toonotɨ ufuuboro ijiinɨjejaagovɨ siino uumiubo. Jaaboma
ijɨɨbogomɨnaa fuuhi.
2 Jaadɨ judiomɨ jaguisɨfucu iicacuudɨ tɨcovaubo ɨjɨɨbogoobo sinagoga-
jafañoo. Jaanoco sihidɨ miyamɨnaa uguubumo sihidɨ ajabafiituumoro nee-
hicauhi: ¿Cuucatɨ fɨne gaajaabo paryɨ jinehejeque? ¿Mɨllɨ fɨne diibo igaajaco
gaayɨcɨuhi? Mee jino agaajaratɨnehejeque moonɨɨbo, noomoro.
3 Mɨɨro du jaanɨ ɨmohobujene dudɨcamaajemɨnaafi Maria achi, Jacoobo,
Jose, Juda, Simon icamo nahabo, tollɨro bu jino inagomɨ mɨɨhaifeeneri icahi,
noomoro diibotɨ sɨfiiratehicaumo.

4 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Moocaani iimaamɨnaafico fahɨgovaoto
bocɨguefihi. Jaanotɨ ijiinɨjeoto, iyoto, iijaoto icano bocɨgotatɨhi, nooboro.
5 Jaanoma iicaubo imityaco eetavuutɨibo, mɨidɨmocoro iguihuvaumotɨ
buheesuubo ihuseque ihallɨ ificuuneri.
6 Jaamo imiyaavuguutɨneri sihidɨ eetyehicaubo. Jaanobuunatɨ Jesu ifiitɨ
cuumijeri feehicauhi jɨibogooboro.
7 Jaadɨ coovaubo ijɨibogomɨnaaco fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimoco.✡
Jaaboro diitoco galluubo miimɨsiicɨsaajeri. Jaaboro iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ
igavaracuqui mityaco aacɨuboro
8 diitoco nuubo: Jinejebaco masatyedino. Jɨihaivɨ ɨdɨinocoro quese-
ico masatyo. Jaanotɨ lleegucubaco, duviricubaco, nɨhɨbamɨbaco icano
masatyedino amɨihai niivɨgai meehevɨ.
9 Bu saapaajequere tɨhaipaajeque mɨjɨcafoto, bu michehucɨ mɨjɨcafetedino
saachehumaryo mofoo.
10 Jaamo coojaavɨhacho mɨhɨfotojafañoro mihica, siijafaño, bu siijafaño
icatɨno. Jari tomañotɨ mofoodɨ toojatɨ mihiino.
11 Jaanotɨ comañovɨ acho amɨihaico agaayɨcɨtɨhachiijɨ, uguubutɨhachiijɨ
icano toonotɨ mihiinomoro amɨihai tɨhaipaajeguiino jiinɨco toonovɨ matat-
acu jei diito iimitɨco ijɨibeguequi, nooboro.
12 Jaanegui ufuumoro miyamɨnaaco jɨibogomoro feehicauhi iimitɨco
ijeevesuqui.
13 Bu tollɨro sihidɨ buhɨ gañɨihicaumo iimitɨno ɨjɨmɨco, bu iguihuvamoco
dɨirɨbari ejeesumoro buheesuhicaumo icano.
14 Jaanaaca toojiinɨjeo aivojɨibo Herode* guubuuhi Jesuditɨ fahɨgovadɨ
ɨjɨibocasihunoco. Jaanoco saatoho neehicauhi: Diiboro Jua Nitɨmɨnaafi siino
ububheeteebe. Jaamaño sihidɨ mityama icaabo, noomoro.
15 Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Jaanɨ Moocaani iimaamɨnaafi Elia,
noomoro.
Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Jaanɨ sɨicɨje Moocaani iimaamɨnaa iicaubadɨ
iicaabo, noomoro.
16 Jaanoco Herode uguubuuboro nuuhi: Diiboro Jua, uujoho iinigaɨco
iquitɨcɨsuubo dojɨcuvɨro siino ububheeteebe, nooboro.
17 Mɨiro Herodia noojɨri Herode atajɨibauneguiiha Juaco isisɨmoro
cɨvojanɨumo. Herode inahabo Felipe taaba Herodiaco ɨcɨubo.
18 Jaanegui Jua Herodeque: Imitɨno dinahabo taabama idiicano, neehi-
cauhi.
19 Jaanoma iicago Herodia Juaco ɨjɨiheguegueere gaicaausuhicaujirahi.
20 Jaarunaa Herode Jua jeebɨi ɨtɨcovonoco, iiminoco icano gaajahicauhi.
Jaanotɨ iigotooboro diiboco mɨllɨ moonɨhicautɨhi. Diibo onoonoco gaa-
jatɨruubo jillɨ imino guubunɨcɨhicaubo.
21 Jaana Herodia diiboco agaicaausuujifucuvɨ ɨfutuuhi. Mɨiro Herode
ifiivu ficabavɨ ɨifutufucu iicauneguiiha jɨibaimoco eetavuuhi. Jaaboro
imiyamɨnaaco cuuhuvaubo ihamocasimɨnaa aivojɨtoco, bu Galilea jiinɨje
bocɨfimoco, bu tajɨibamɨnaaco icano diitoma imachuqui.
22 Jaanaa Herodia aicɨgai ufuugoro diito ɨmefeenevɨ gaaseteuhi. Jaanoco
Herode, bu diiboma iicaumo icano imuguuhi. Jaaneguiiha ihaivojɨibo
Herode tobagocajaco nuuhi: Idiimogonoco uco dillu ɨco acɨqui.

✡ **6:7** Mt 12.5-15; Lc 9.1-6 * **6:14** (Mt 12.1-12; Lc 9.7-9) Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivuusumi iicaubo chuumucuuhi. Tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

23 Miyanotɨro Moocaani momofeenedɨ ɨco neehi: Paryɨ uco idillunoco ɨco acɨji, paryɨ tabusumije icarunotɨfeenedɨ, nooboro.
24 Jaanegui ufuugoro seejɨco nuutugo: ¿Jinejeque dilluji? noogoro.
Jaanegui seejɨ nuuhi: Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco dillu, noogoro.
25 Jaanegui tobagocaja ihaivojɨɨbojaa goovanogayɨ ufuugoro diiboco nuutuhi: Jisumiro imeguehi butajefaño Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco uco adaacɨnoco, noogoro.
26 Jaaneri Herode sihidɨ ɨdaasuvuhi. Jaarunaa diigoco Moocaani momofeenedɨ unuucuneguiiha, bu diiboma iicaumo uguubuucuneguiiha icano diigoco unuunoco bañɨsugutɨɨbo.
27 Jaanegui Iherode tusumiro amocasimɨnaafico atajɨɨbauboro galluuhi Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco isɨvaqui.
28 Jaanegui ihamocasimɨnaafi ufuuboro cɨvojafaño icaubo nigaɨco iquitɨcɨuboro butajefa sɨvaaubo. Jaayɨco tobagocajaco acɨubo, bu jaayɨco diigo seejɨco acɨtuuhi icano.
29 Jaanoco Jua jɨɨbogomɨnaa uguubuumoro saauhi. Jaamoro diibo ifiico ɨɨcɨjeumoro cɨɨhojɨfaño ficuuhi.

Jesu Machusuhi Sahuse Mildɨmoco, Aivo Ajashutɨmoco.
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 Jaadɨ Jesujaa iminɨsumɨnaa iigaivuumoro diiboco jɨɨbeguehicauhi paryɨ omoonɨuno ɨjɨɨbuguno iicanoco.
31 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Masɨɨ majaguisɨtequi sihɨgo sɨcaihɨgovɨ, nooboro. Mɨɨro diitojaa sihidɨ miyamɨnaa asaamo, ofoomo icano feehicauhi. Jaaneri amachujiru situba chahahicauhi.
32 Jaanegui Jesu ijɨɨbogomɨnaamaryo meenegari sihɨgo sɨcaihɨgovɨ fuuhi.
33 Jaarunaa guiraamo ufuunoco atyɨmeuhi. Jaamoro Jesumɨ iicaunoco agaajacɨumoro faacuumivaoto isidɨ diito dojɨcutɨ jinoocɨnɨuhi. Jaamo ihɨmegaro tomañovɨ ɨfutuumo.
34 Jaanaa Jesu imeenegafañotɨ iinuubo sihidɨ miyamɨnaaco atyɨmeuhi. Jaanoma iicaubo diitoco sihidɨ ɨdaasuguuhi ovejamɨ itoomomɨnaafima achahamobadɨ iicauneguiiha. Jaaboro fanoovaco sihidɨ diitoco jɨɨbeguehicauhi.
35 Jaanaa iijɨcuunegui ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro diiboco nuuhi: Mihiijɨcuuhi. Jaanomaryo bu jimañovɨ mɨɨhaiñooba iijano chahahi.
36 Jaaneguiiha gallucu miyamɨnaaco ifiitɨcuumijaago, bu ifiitɨjajejaago icano ofoomoro machutatɨ inaajequi. Mɨɨro imachutama chahamo, noomoro.
37 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhairyo diitoco mamachusu, nooboro.
Jaanegui dilluumo: ¿Jaamo jino dosciento denarioriro maahunoco manaajeteji paryɨ diitoco mamachusuqui? noomoro.
38 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Mɨnoodɨno nacu amɨɨhaima maahuno icahi? Ene, memeecɨto, nooboro.
Jaanegui emeecɨjeumoro nuumo: Sahuse ɨcava, bu miimɨsiicɨ taavaabomɨsi icano, noomoro.
39 Jaanegui famoocoro tajɨɨbaubo saatoho simañovɨ, saatoho simañovɨ icano icasɨcamaaiqui ñaavahuhallɨvɨ.
40 Jaanegui casɨɨcamaaiumo ciendɨmova saaje, cincuentadɨmova saaje icano.
41 Jaadɨ Jesu gaayɨuhi ihusefaño sahusedɨno imaahuno iicaunoco, bu itaavaabomɨsico icano. Jaaboro niquejeque emeecɨɨboro toonohallɨvɨ Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ tohɨcajeque iibacuuboro ijɨɨbogomɨnaaco

acɨubo miyamɨnaama ihɨfequi. Jaadɨ bu itaavaabomɨsico tollɨro ɨɨfuumo paryɨ famoomaryo.
42 Jaanoco amachuumoro paryɨ tuvaumo.
43 Jaano atyuuvoco ananɨumo jɨɨibaiñoco gahafusuuhi fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaicɨ ɨdɨɨno, bu itaavaabomɨsi atyuuvo icanoco.
44 Jaanoco amachuumo cinco mildɨmou gaifiimɨ.

Muuaihallɨdɨ Jesu Ɨgono.
(Mt 14.22-33; Jn 6.15-21)

45 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco galluuhi ihɨmega imeenegari onagoo muuaivɨ Betsaida cuumijaagovɨ ifatyequi miyamɨnaaco diibo ifitacuunohachuta.
46 Jaadɨ diitoco ifitacuuboro ifagajɨjaago fuubo Moocaanima ihiimaaqui.
47 Jaanaa cɨvucuhɨ ijɨɨbogomɨnaa imeenegari ufuumo feene muuairi icacuuhi. Jaanotɨ diibo inoro tahɨ isi icauhi.
48 Jaabo atyɨmeuhi diitoco sefano buhudurumoco guibuhuba sihɨgovɨro ebecasuhicaunoco. Jaanaa diibo jari cuujetavɨ diitojaago saauhi nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro. Jaabo diitoco fatyuujirahi.
49-50 Jaabo nɨfaihuhallɨdɨ asaaunoco paryɨ famooro aatyɨmeumoro gaibacasiuhi: Fɨne ɨjɨ, noomoro igutuuhi.
Jaarunaa diitoco nuubo: ¡Mequehecu! ¡Mihiguetejirahana! Uujoho, nooboro diitojaa jɨcafutuubo imeenegafañoo.
51 Jaasumiro iguibuhuba sɨɨcutuuhi. Jaaneri diito sihidɨro eetyeuhi.
52 Jillɨ bu gaajacurumo esɨcɨnɨutɨhi maahunoco iguiraatusuunoco, jillɨ diitoco ijeebɨɨno ucuhufunuutumañoo.

Genesarevɨ Iguihuvamoco Jesu Buheesuhi.
(Mt 14.34-36)

53 Jaamo imuuaico oonegueehivɨ afatyuudɨ ɨɨfutuumoro cañavutuuhi Genesare cuumi nagueehivɨ.
54 Jaamo imeenegafañotɨ iinuumaacaro Jesuco miyamɨnaa gaajacɨuhi.
55 Jaamoro faacuumivariro jinoocɨnɨumo. Jaamoro tɨcovaumo iguihuvamoco cɨgaiijeneri acañɨmo Jesu tahɨ icahi onoohɨgo.
56 Jaabo fahɨgovadɨ ofoohɨgo imɨɨdɨcuumijeri, iguiraacuumijeri, bu buhɨ iicajajeri icano ofoohɨgo goohasinofañoo iguihuvamoco ificuumoro Jesuco neehicauhi: Jillɨ digaachehujɨnibaco dudɨɨcɨsu, noomoro. Jaamo paryɨ diibo gaachehujɨnibaco ududɨɨcɨmo buheetehicauhi.

7

Miyamɨnaaco Ɨmɨhɨninɨno.
(Mt 15.1-9)

1 Jaanaa Jerusaletɨ asaaumo fariseomɨ, bu caatɨnɨmɨnaaoto icamo Jesujaa igaivuuhi.
2 Jaamo atyɨmeuhi Jesu jɨɨbogomɨnaa mɨhɨniva usejeri nitamaaitɨmo amachuunoco.
3 Mɨɨro jaamo fariseomɨ, bu paryɨ judiomɨ icamo sɨɨcɨjemɨnaa jeevamaajequere ɨsɨvamoro itɨconɨ iminehihiica initamaaitɨsumi machutatɨmo.
4 Jaamo bu naajete asijaagotɨ asaamo itɨconɨ initamaaitɨsumihiica machutatɨmo. Mɨɨro jillɨ sɨɨcɨjemɨnaa jeevamaajequere sɨvamo, oono adutahilluno, bu guirihilluno, bu aarɨcuhilluneje icano nitɨnejequere moonɨmo.

5 Jaamaño fariseomɨ, bu caatɨnɨmɨnaa icamo Jesuco dilluuhi: ¿Collɨhi
dijɨbogomɨnaa amiyato jeevamaajebadɨ moonɨtɨmo mɨhɨniva usejeri
machuhi? noomoro.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaanoco jahi amɨihaitɨ Isaia caatɨnɨuhi
amɨihai bañɨsumɨnaa mihicamoco. Jillɨ caatɨnɨubo:
Jiicuumi uco jillɨ tɨcovono iijɨriro bocɨguehicahi. Jaarumo jeebɨino uuditɨ
tehesino icahi.
7 Jillɨ iigaivomoro uco imehicarahi. Jaarunaa uuri bañɨsuquimaaimo. Jillɨ
amɨihai jɨibogono, tɨcovo miyamɨnaa jɨibogonoro. Jaarunoco Moocaani
tajɨibajɨ, meneehicahi, nooboro.
8 Mɨiro amɨihai Moocaani tajɨibajɨco mejeevesumoro miyamɨnaa iijɨcoro
magaayɨcɨhi. Oono guirihilluno, adutahilluno icano nitɨnehejequere aivo
guiraano meheetavehicahi, nuubo Jesu.
9 Jaaboro bu nuubo: Jillɨ toono amɨihai jeevamaajequere mɨsɨvamoro
Moocaani tajɨibaco uufocovɨ mejeevesuhi.
10 Mɨiro Moise nuuhi: Gaijɨ diicaanico, diiseejɨco icano. Jaanotɨ caanico,
seejɨco icano imitɨno onooboco miyanotɨro guijevesu, nooboro.
11 Jaanotɨ amɨihai monoonɨcɨhi miyamɨnaaco: Amɨihai caanimɨco
monootahi: Ɨco amusujitɨhi, paryɨ uuma iicano Corban, noomoro
Moocaanico ɨjɨibaicuuno eneejiruno.
12 Jillɨ amɨihai monoomañoo caanico, seejɨco icano mahamususuhicatɨhi.
13 Jaamaño amɨihai Moocaani iijɨco majabatusuhi amɨihai jeevamaaje-
quere sifiitɨ, sifiitɨ icano mafatyusumañoo. Jaamo jiibadɨje iicanehejequere
guiraano aivo meheetavehicahi, nooboro.
14 Jaaboro siino Jesu miyamɨnaaco ocoovauboro nuuhi: Famooro uco
muguubunɨcɨ. Jaamoro magaaja:✡
15 Chahano aivo isitɨ miyamɨnaafañoo ofoonoro diitoco ɨmɨhɨninɨjiruno.
Jaanotɨ naha ijeebɨifañotɨ asaano miyamɨnaaco mɨhɨninɨhi.
16 Jinoco amɨihai nohojɨma mihicamo muguubu, nooboro.*
17 Jaadɨ imiyamɨnaaco ejeevesuuboro jaahe fuubo. Jaaboco ijɨibogomɨnaa
toonotɨ dilluhi.
18 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu bu tollɨro amɨihai, amɨihai esɨcɨnɨbama
machahahi? ¿Nacu magaajatɨhi? Mɨiro oono paryɨ isitɨ miyamɨnaafañoo
ofoono diitoco mɨhɨninɨtɨhi
19 ihesamaajefañoo ofootɨmañoo. Mɨiro jillɨ iibafañodɨ ofoonoro
miyamɨnaafañotɨ iinonɨcɨhi. Jillɨ neehicaubo, paryɨ machuta mɨhɨnivatɨhi
eneejirunoco.
20 Jaanotɨ naha: Miyamɨnaa jeebɨifañotɨ ihiinono miyamɨnaaco mɨhɨninɨhi.
21 Mɨiro miyamɨnaa jeebɨifañotɨ saanɨcɨno iimitɨnoono esamaajene, aje-
vaneheje, nanivaneheje, gaicaauneje,
22 sifi taabama, bu sifigo tajema icaneheje, sitanoco imogoneheje,
paryɨ imitɨneheje, bañɨfiirano, fanoova imitɨ imoyɨicɨneheje, sɨcamañoo
jɨibocasineheje, iino allɨtɨro jɨihevenehеje, quehe quehe icaneheje,
ihesɨcɨnɨbama achahaneheje icano.
23 Jaano paryɨ jino imitɨ ijeebɨifañotɨ asaano miyamɨnaaco mɨhɨninɨcɨhi,
nooboro.
24 Jaadɨ toonotɨ Jesu fuuhi Tiro cuumijevɨ.† Jahɨ saja iijafañoo jɨcafutuubo:
Mɨihaiñooba uco gaajacɨdino, nooboro. Jaarunaa tahɨ diibo iicaunoco gaa-
jacɨumo.

✡ **7:14** Mt 12.10-20 * **7:16** Sahaamefañoo ficuutɨmo: Jinoco amɨihai nohojɨma mihicamo muguubu, onoonoco. † **7:24** Sahaamefañoo janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Tiro, Sidon cuumijenevɨ, onoonoco.

25 Bu tollɨro saafigo gaigo ille emeimɨvovatuugo Jesutɨ guubuuhi. Jaanegui
diibojaa ufuugoro diiboguiino memuɨɨvutuugo.
26 Jaago siicuumiogo griegomɨogou, sirofenicia icano jiinɨjemɨnaagou.
Jaago Jesujaa asaaugoro diiboco dilluvauhi illefañotɨ ihɨjɨco iinusuqui.
27 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Jaafahiica iseeme itɨconɨ amachumoro tu-
vahi imijitɨruno iseeme machutaaco mudumɨtɨɨcɨmoro jɨcumɨco mahacɨno,
nooboro.
28 Jaanegui diigo nuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano tollɨ Aivojɨɨbo. Jaarunaaca iseeme
suuvɨco guiinotɨ jɨcumɨ machufihi, noogoro.
29 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Jɨɨ, miyaanoco neehi. Fuucu, daicɨgaitɨ ihɨjɨ
iinucuuhi, nooboro.
30 Jaanegui ufuugo iijavɨ ɨɨfutuudɨ atyɨmeteugo illeque icɨgaiijefaño icagoco
diigotɨ ihɨjɨ ihiinucunobuuna.

Jesu Buheesuhi Ihiimaatɨɨboco.

31 Jaadɨ siino Jesu Tiro cuumijetɨ uhuumiubo Sidon jiinɨjefeenedɨ fatyu-
uhi, bu Decapoli cuuminofeenedɨ icano. Jaabo asaaubo gaseuhi Galilea
muuaijɨnivɨ.
32 Jahɨ diibojaa sɨvaumo inohojɨno uguubutɨɨbo llaallabano ihiimaauboco.
Jaamoro Jesuco dilluumo ihuseque diibohallɨ ificuqui.
33 Jaanegui Jesu ijeevadɨ diiboco asatyuuboro inohojɨnoco ihusegaiñeri
guryiinɨuhi. Jaadɨ ɨjɨɨrebamaaiuboro inejebaco dudɨɨcɨuhi.
34 Jaaboro niquejeque emeecɨuboro sefano ajaguisɨuboro hebreo iijɨri:
Efeta, nuuhi: Faayacafoto, eneejiruno.
35 Jaasumiro diiboco inohojɨno faayacafutuuhi, bu inejeba ɨmɨtauno sina-
futuuhi icano. Jaaneri imino iimaacuubo.
36 Jaaboro Jesu diitoco faguuhi: Mɨɨhaiñoobaco mɨjɨɨbeguedino, nooboro.
Jaarunaaca afaguurunofaño janaanɨcɨvɨro jɨɨbogomoro feehicaumo.
37 Jaaneri sihidɨ ajabafiituumoro neehicaumo: Paryɨ fanoovaco imino
moonɨɨbo, uguubutɨmejeque guubusuubo, ihiimaatɨmejeque iimaasuubo
icano, noomoro.

8

Jesu Siino Sihidɨ Miyamɨnaaco Machusuhi.
(Mt 15.32-39)

1 Jaasumi sihidɨ miyamɨnaa siino igaivuuhi. Jaarumo imachutama cha-
hauhi. Jaanegui Jesu ijɨɨbogomɨnaaco ocoovauboro nuuhi:
2 Ɨdaasuguehi jito miyamɨnaaco mifucucɨ, safucu ɨdɨɨno jino uuma icacu-
umo. Jaamaño amachujiruno imachuta chahacuhi.
3 Jaamo machutɨmoco ijaanojaago galluuruva jɨɨhaivɨ ajebari nacate-
jirumo. Mɨɨro diitotɨ saatoho tehesinotɨ saahinɨhi, nooboro.
4 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: ¿Millɨ bu mamachusujirahi jino
mɨɨhaiñooba iijano achahɨgo mihicamo? noomoro.
5 Jaanegui Jesu diitoco dilluuhi: ¿Nacu mɨnoodɨno amɨɨhai maahuno icahi?
nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahusetɨ mihɨcacɨ ɨdɨɨno, noomoro.
6 Jaanegui tajɨɨbaubo miyamɨnaa baavɨ icasɨɨcamaaiqui. Jaaboro
imaahunoco ihusefaño agaayɨcɨuboro Moocaanima tohɨcajehallɨvɨ
iimaaubo. Jaadɨ tohɨcajeque iquisicuuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo. Jaanoco
diito imiyamɨnaama ɨfuuhi.

7 Jaabadɨro bu mɨɨdɨno taavatɨ iicaumoco Jesu tollɨro Moocaanima ihi-
imaauboro diitoco acɨuhi imiyamɨnaama ihɨfequi.
8 Jaanoco famooro amachuumo sihidɨ tuvauhi. Jaadɨ ihatyuuvoco
nanɨumo gahafusuuhi sahuse juugahusetɨ miibaicɨ ɨdɨɨno.
9 Jaanoco amachuumo cuatro mildɨmo janaanɨcɨ iicaumo. Jaadɨ jari diitoco
Jesu galluuhi.
10 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaama meenegafaño ɨjɨcafutuumoro fuuhi Damanuta
jiinɨjevɨ.

Fariseomɨ Niquejeo Jɨɨbogoco Dilluhi.
(Mt 16.1-4)

11 Jaana fariseomɨ asaaumoro Jesuma iimaacasihicauhi. Jaamoro jillɨ
ɨfurumo ɨnɨsumo diiboco dilluuhi: Eneecata niquejeo mityaco mɨɨhaico
dɨhɨfusu, noomoro.
12 Jaanegui Jesu ijeebɨɨfañodɨ sefano ajaguisɨuboro nuuhi: ¿Collɨhi jisumio
miyamɨnaa niquejeo mityaco dilluhi? Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi:
Jimiyamɨnaaco niquejeo mitya ɨɨfusurajitɨhi, nooboro
13 diito ifariseomɨco ejeevesuuboro siino meenegafa ɨjɨcafutuuboro ona-
goo muuaivɨ ijɨɨbogomɨnaama fatyuubo.

Fariseomɨ Juurisutaguiijɨ.
(Mt 16.5-12)

14 Jaamo jabajeeveuhi machutaaco satyuutɨmo. Sahɨcagayɨro imaahuhɨca
diitoma imeenegafaño icauhi.
15 Jahɨ diitoco Jesu nuuhi: Magaihuɨnɨ icɨgusuno mihica fariseomɨ, Herode
icamo juurisutaguiijɨnotɨ, nooboro.
16 Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa sanomɨro noocasihicauhi: Fɨne añɨmɨnaa
maahunoco mɨsɨvatɨneguiiha ollɨ noobo, noomoro.
17 Onoocasinoco Jesu agaajacɨuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi maahunoma
machahanoco monoocasihi? ¿Nacu aivo magaajatɨhi, mehesɨcɨnɨcuutɨhi?
Cuhufocani amɨɨhai jeebɨɨno fɨne.
18 Amɨɨhai aallɨɨnoma mihicarumo mahatyɨmetɨhi, monohojɨvarumo
muguubutɨhi. Jaana mehesɨcɨnɨtɨhi sahusedɨno maahunoco cinco
mildɨmoma ɨɨfuusumi.
19 ¿Nacu mɨnoodɨɨbaiva ihatyuuvoco mananɨuhi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaicɨ ɨdɨɨno, noomoro.
20 Jaadɨ bu nuubo: Jaana sahuse juugahusetɨ miibaicɨco cuatro mildɨmoma
ɨɨfuusumi. ¿Nacu mɨnoodɨɨbaivaco mananɨumo magahafusuuhi? nooboro.
Jaanegui iimusuumo: Sahuse juugahusetɨ miibaicɨ ɨdɨɨno, noomoro.
21 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoco jaana mehesɨcɨnɨtɨhi, nooboro.

Jesu Betsaidavɨ Aatyɨmetɨɨboco Buheesuhi.

22 Jaanobuunatɨ Betsaidavɨ ɨɨfutuumo. Jahɨ Jesujaa aatyɨmetɨɨboco
sɨvaumo: Diiboco dudɨɨcɨ, noomoro.
23 Jaanegui Jesu diiboco ihusetɨ agaayɨcɨuboro tuucuumigayɨtɨ buhɨgovɨ
satyuuhi. Jaaboro ihaallɨɨcɨco ijɨɨreri amaisuuboro ihuseque ihallɨvɨ ficuuhi.
Jaaboro diiboco dilluuhi: ¿Naa, mɨɨvɨgayɨ daatyɨmehi? nooboro.
24 Jaanegui diibo emeecɨuboro nuuhi: Miyamɨnaaco ɨmohonobadɨ jeeva-
moco atyɨmehi. Jaarumo ɨguehi, nooboro.
25 Jaanegui Jesu siino ihuseque ihaallɨɨhallɨvɨ ficuuhi. Jaadɨ siino
emeecɨuhɨgo ɨvɨ diiboco ihaallɨɨ imitucuuhi. Foovono paryɨ imino
atyɨmecuubo.

26 Jaadɨ Jesu diiboco iijajaa agalluuboro imino faguuhi: Cuumijaa feedino,
nooboro.

Pedro Jɨɨbeguehi: Diibo Cristo Asaaujiibo Jesu Iicanoco.
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

27 Jaanobuunatɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaama fuuhi Cesarea de Filipo cuumino-
jaago jahɨ jɨɨhaivɨ dilluubo ijɨɨbogomɨnaaco: ¿Nacu uuditɨ, mɨllɨ miyamɨnaa
neehicamo? nooboro.

28 Jaanegui nuumo: Jua Nitɨmɨnaafi, saatoho neehicahi. Jaanotɨ saatoho:
Elia, neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Cajaanɨhacho fɨne sɨɨcɨjeototɨ Moocaani
iimaamɨnaafi iicaabo, neehicahi, noomoro.

29 Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Jaana amɨɨhai, mɨɨjoho uujoho iicanoco
meneehicahi? nooboro.
Jaanegui diiboco Pedro iimusuhi: Ɨɨjoho Cristo, nooboro.

30 Jaarunaa Jesu diitoco faguuhi: Mɨɨhaiñoobaco mɨjɨɨbeguedino, nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

31 Jaadɨ tɨconɨubo diitoco ɨjɨɨbuguubo. Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivu-
ubo guiraajino ɨdaasuno iicano. Quillahuto iijɨtɨ sacerdotemɨ aivojɨtotɨ,
caatɨnɨmɨnaa icamo guiraano uco jɨɨheveji. Jaamoro uco gaicaausujimo.
Jaaruubo uujoho mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji, nooboro.

32 Jillɨ diitoco foovono nuubo. Jaanegui Pedro buhɨgovɨ ijeevadɨ Jesuco
asatyuuboro tɨconɨurahi ɨɨbaabo.

33 Jaarunaa Jesu acajebeveuboro ijɨɨbogomɨnaaco emeecɨuboro Pedroco
ɨɨbauhi: ¡Uutɨ buhɨgovɨ minifoto ɨɨjoho Satanas idiicaabo! Jillɨ dihesamaaje
Moocaani esamaajebadɨ jeevatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa esamaajebadɨro jeevahi,
nooboro.

34 Jesu ijɨɨbogomɨnaa, bu miyamɨnaa icamoco ocoovauboro nuuhi: Ca-
jaanɨhacho tadyojɨcutɨ asaanoco idiimogoobo difiico guiinodɨ ficu. Jaaboro
ifiico ɨdaasuno omoonɨsujinoco iguitɨɨbo tadyojɨcutɨ disaa.*

35 Mɨɨro ifiico agaijɨɨbo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ taajɨguiinodɨ, bu tajɨɨbogo
iijɨguiinodɨ icano ifiico imɨtasuubo, ifiico taajasuji.

36 ¿Nacu mɨllɨtɨ imijiruno miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje busumijeque
gaayɨcɨruubo ijeebɨico imɨtasuruva?

37 ¿Nacu mɨnoodɨno fɨne jaadujiruubo ijeebɨico itaajasuqui?

38 Jaabadɨ cajaanɨhacho uutɨ, tajɨɨbogojɨtɨ icano jisumio miyamɨnaa
jino Moocaani jeevesumɨnaafeenevɨ unucufeveebetɨ, bu tollɨro uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo nucufeveji johono Guihirubi aivojɨri
itoomomɨnaama asaadɨ, nooboro neehicauhi.

9

1 Jaadɨ bu neehicaubo: Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi: Jineeri jino
iicamotɨ saatoho guijevejitɨhi Moocaani aivojɨ imityama asaanoco
aatyɨmetɨnohachuta, nooboro.

Jesu Siibadɨ Iminifotooboro Moocaani Aivojɨco Ɨɨfusuno.
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

2 Jaanobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Pedro, Jacoobo, Jua iicamomaryo Jesu
fuuhi caamovo baɨ nijequevɨ. Jahɨ diito ɨmefeene siibadɨ minifutuubo.

3 Igaachehu arɨcuno minifutuuhi seseene nitɨmɨnaatɨ cajaatyoba aivo tollɨ
eseseetesujitɨrubadɨ.

---

* **8:34** Sahaamefaño noono: Jaaboro diguijeve ɨmohobujeque dicɨibo tadyojɨcutɨ disaa.

4 Jaabovɨ Elia, Moise icamɨsi jafeveuhi. Jaamɨsi diiboma iimaahicauhi.
5 Jaanegui Pedro Jesuco nuuhi: Mojɨibogomɨnaafi, Imicani jineeri mihicano. Masɨi migaacɨ, saga icano nɨjeganoco mɨnɨjeganɨqui ɨidi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nooboro.
6 Jaaneri diito ijɨibogomɨnaa sihidɨ igutuumoro mɨllɨ eneejiruno achahauneguiiha Pedro tollɨ nuuhi.
7 Jaasumiro aimuufai ihallɨvɨ iniituuno diitoco fabaacuuhi. Jaanaa ihaimuufaifañotɨ guubuvusuuno: Jaanɨ taseemene agaijɨibo. Jaabo onoonoco imino muguubunɨcɨ, unuuno.
8 Jaanegui emeecɨurumo mɨihaiñoobaco atyɨmecuutɨhi ɨdɨibocoro Jesuco atyɨmeumo.
9 Jaadɨ tobaɨ nijequetɨ iniituudɨ Jesu diitoco nuuhi: Mɨihaiñoobaco mɨjɨibeguedino mahatyɨmeneque jari uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iguijeveebe siino ubuheetenehachutahiica, nooboro.
10 Jaanegui mɨico jɨibuguutɨmo, jillɨ sanomɨro dillucasihicauhi: ¿Jineje fɨne oono guijevefeenetɨ siino ubuheetejino onoono? noomoro.
11 Jaamoro Jesuco dilluumo: ¿Millɨtɨ jaana caatɨnɨmɨnaa: Elia itɨconɨ saaji, neehicahi? noomoro.
12 Jaanegui Jesu nuuhi: Jɨihɨ, miyaano Elia itɨconɨ saaji. Jaaboro paryɨ fanoovaaco imibachujiibo. ¿Millɨ nacu Caatɨnɨhaamefaño uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ noono? Mɨiro ɨdaasuno icajiibo, jɨihevecafetejiibo icano noono.
13 Mɨiro jino amɨihaico neehi: Miyaano Elia saahinɨcuuhi. Jaaruuboco iimogobadɨ moonɨumo diibotɨ Caatɨnɨhaamefaño: Jillɨ icajiibo unuucuubadɨ, nooboro.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

14 Jaadɨ ɨfutuumo saatoho ijɨibogomɨnaa iicauhɨgo. Jaamo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa diito uufequeri iicaunoco, tollɨro bu caatɨnɨmɨnaa icauhi diitoma ejenaaucasimo.
15 Jaanaa Jesuco miyamɨnaa aatyɨmeumoro sihidɨ jabafiituuhi. Jaamoro diibojaa jinoocɨnɨuhi idillutuumo.
16 Jaamoco dilluubo: ¿Jinejeque diitoma mejenaaucasihi? nooboro.
17 Jaanegui diitofeenetɨ saafi iimusuuhi: Jɨibogomɨnaafi, dijaa taseemeneque sɨvahi iimitɨno ɨjɨma iicaabo, diiboco iimaasuhicatɨhi.
18 Jillɨ fahiijɨvaro diiboco agaayɨcɨiboro baavɨ gañɨihicahi. Jaaboro diiboco iijɨtɨ jɨvaasecuco iinusuuboro igaiñooco ojɨsusuhicaabo. Jaadɨ diiboco sifañɨsuhicaabo. Jaanegui dijɨibogomɨnaaco tajɨibacurahi ihɨjɨco diibotɨ buhɨ igañɨiqui. Jaarumo fiivototɨhi agañɨinoco, nooboro.
19 Jaanegui Jesu nuuhi: Ɨɨ, jeedɨ fɨne amɨihai miyaavogoma machahano miyamɨnaa mihicamo. ¿Mɨhachuta fɨne, amɨihaima icaji? ¿Mɨhachuta fɨne, amɨihaico jaabɨcɨji? Ene juugavɨ sɨva tosɨcafefico, nooboro.
20 Jaanegui diibojaa sɨvaumo. Jaarunaa ihɨjɨ Jesuco aatyɨmeuboro tosɨcafefico vɨvɨ vɨvɨ miniiyɨubo. Jaaneri baavɨ cavirinamaaiboro acutuubo iijɨtɨ jɨvaasecunoco gañɨiboro.
21 Jaanegui Jesu caanico dilluuhi: ¿Mɨhachuta jillɨ icacuubo? nooboro.
Jaanegui caani nuuhi: Seemenetɨro.
22 Fiiva foova ihɨjɨ diiboco cɨijɨgaifaño, nɨfaihufaño icano gañɨisuhicahi, ɨfuruubo diiboco igaicaauqui. Jaanegui mɨihaico dɨdaasugoobo mɨllɨhacho mɨihaidi moonɨ, nooboro.

23 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Etɨ naha imiyaavogohachiijɨ. Imiyaavogobedi fanoova sihidɨ jeevatɨhi, nooboro.
24 Jaanegui diibo gaihivuuhi: ¡Jɨɨhɨ, miyaaveguehi! Uco daamusu janaanɨcɨ miyaaveguequi, nooboro.
25 Jaanaa Jesu miyamɨnaa sihidɨ iigaivuunoco aatyɨmeuboro tohimitɨ ɨjɨco ɨbauhi jillɨ nooboro: Idiimaasutɨno ɨjɨ, uguubusutɨno ɨjɨ, ɨco uujoho tajɨɨbahi dihiino diibotɨ. Jaaboro siino diibofaño dɨcafutucuudino, nooboro.
26 Jaanegui ihɨjɨ agaihivuuboro diiboco siino vɨvɨ vɨvɨ miniiyɨuhi. Jaadɨ diibotɨ iinuubo miguijevecubadɨ diiboco omoonɨhinɨuboro. Jaanoco guiraamo saatoho: Guijevecuubo, neehicauhi.
27 Jaarunaa Jesu ihusetɨ agaayɨcɨuboro diiboco gañiiyɨcɨuhi. Jaaneri diibo julleeveuhi.
28 Jaadɨ Jesu iijafa ɨjɨcafutuuhɨgo ijɨɨbogomɨnaa ijeevadɨ diiboco dilluuhi: ¿Mɨillɨtɨ jana mɨɨhai magañɨɨtɨhi tohimitɨ ɨjɨco? noomoro.
29 Jaanegui diitoco nuubo: Toyomo ɨjɨmɨ tɨcovono iinotatɨhi. Jillɨ Moocaanima mihiimaaneriro iinefimo, nooboro.*

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30 Jaadɨ toonotɨ ufuumo Galileafañodɨ fatyuuhi. Jaamoco mɨɨhaiñooba agaajacɨnoco Jesu imuguutɨhi,
31 ijɨɨbogomɨnaaco ɨjɨɨbuguumaño. Jaabo neehicauhi: Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo miyamɨnaa usefaño acɨcafeteji. Jaaboco uco guijenɨjimo. Jaaruuboco uco iguijenɨcuruubo mifucucɨ, safucu icano nijequetɨ siino buheeteji, nooboro.
32 Jillɨ diitoco ɨjɨɨbugurunoco gaajahicautɨmo, bu idilluqui omoonɨrumo iguihicauhi.

¿Cajaanɨ Fɨne Imiyaabo?
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Jaadɨ Capernau cuumivɨ ɨɨfutuuhɨ jaahe iicacudɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco dilluuhi: ¿Jinejeque jana jɨɨhaivɨ amɨɨhai ihiimaacasimoro masaahicahi? nooboro.
34 Jaarunaa diito iimusutɨhi: ¿Cajaanɨji fɨne aivo mɨɨhaitɨ imiyaabo? noomoro jɨɨhaivɨ ihiimaacasiumaño.
35 Jaanegui Jesu acasɨɨvuuboro fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino iicaumoco ocoovaaboro nuuhi: Cajaanɨhacho amɨɨhaitɨ imiyaabotɨ iicagoobo, famooguiinovɨ iminifotooboro famoocoro ijeecɨvequi,
36 nooboro seemeneque ɨɨcɨuboro diitofeenevɨ ficuuhi. Jaaboro tooseeque ihiibɨcɨuboro diitoco nuuhi:
37 Cajaanɨhacho tamomoco imiyaavogomaño jiibadɨ seemeneque agaayɨcɨmo uco gaayɨcɨhi. Jaamo bu uco agalluuboco tollɨro gaayɨcɨhi, nuubo ijɨɨbogomɨnaaco.

Momɨnaafi Iicatɨɨbo Mojaagodɨ Iicaabo.
(Lc 9.49-50)

38 Jaanaa diiboco Jua nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, meecɨ, saafiico mɨɨhai mahatyɨmehi dimemeri iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ agavaracuuboco. Jaaruuboco mɨɨhai mɨhɨɨbahi, mɨɨhaima ɨɨgotɨneguiiha, nooboro.
39 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨhɨɨbajirahana. Mɨɨro saafi tamomofañodɨ niquejeo mityaco eheetavoobo goovano uuditɨ imitɨno iimaajitɨɨbehiica.

* **9:29** Sahaamefaño noono: Jillɨ machutɨmo mahaigomoro Moocaanima mihiimaaneriro iinefimo, nooboro.

40 Mɨɨro mojaagodɨ iicaabo momɨnaafi iicatɨɨbo.
41 Jaanotɨ cajaatyohacho amɨɨhaico Cristooto mihicaneguiiha nɨfaihuco
aacɨmo miyanotɨro toono jaadaco gaayɨcɨji.

Imitɨfaño Agañɨɨsujiruno Ñɨhicu.
(Mt 18.6-9; Lc 12.1-2)

42 Jaanotɨ cajaatyohacho jito seeme uco jino imino imiyaavogomotɨ
saseeque imitɨfaño agañɨɨsumoco aivo imijiruno guiisibatyɨgabari icodaa-
hetɨ mudujenɨmoro muuaifaño magañɨɨno.
43 Jaanegui dihuse ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachi quitɨcɨɨbo buhɨ gañɨɨ. Mɨɨro
imijiruno sahusemaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanotɨ imijitɨrumo
fahuseecɨma diicaabo cɨɨjɨgaifaño ofoono tahɨ ufucuro icɨɨjɨgai ajabaave-
jitɨhɨgo,
44 bu jɨɨjoho icarumo echeemejitɨhɨgo icano.
45 Jaanotɨ bu ditɨhai ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachi quitɨcɨɨbo gañɨɨ. Mɨɨro
imijiruno satɨhaimaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanotɨ fatɨhaicɨma
idiicaabo cɨɨjɨgaifaño gañɨɨcafetejirahi.
46 Tahɨgo jɨɨjoho icarumo echeemejitɨhɨgo, icɨɨjɨgai ufucuro ajabaavejitɨhɨgo
icano.
47 Jaanotɨ bu dihaallɨɨ ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachi buhudaruubo gañɨɨ.†
Imijiruno Moocaani aivojɨfaño sahɨɨmaryo diicaabo ofoono. Jaanotɨ
faayɨcɨmaryo diicaabo cɨɨjɨgaifaño gañɨɨcafetejirahi.
48 Tahɨ jɨɨjoho icarumo echeemejitɨhɨgo, icɨɨjɨgai ufucuro ajabaavejitɨhɨgo
icano.
49 Jaabadɨ mɨɨro paryɨ famooro cɨɨjɨgairi ɨmuhunɨcafetejimo.‡
50 Imiruno ɨmuhu jaaruno iimo afatyucuudɨ, ¿jinejeri dojɨcuvɨro mihimu-
tusujirahi? Jaanegui amɨɨhai imoma mihica. Jaamoro fahɨgova sabadɨro
sajeebɨɨ mihicacasi, nooboro.

10

Jesu Judea Jiinɨjeri, Bu Perea Jiinɨjeri Icano Ɨguehi.
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

1 Jaadɨ Jesu Capernautɨ ihiinuudɨ fuubo Judea jiinɨjevɨ Jorda onegueehi
iicano jiinɨjevɨ. Jahɨ siino miyamɨnaa diibojaa igaivuuhi. Jaamoco
jɨɨbeguehicaubo iicahicaubadɨ.

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigoomɨco Ejeevesufinoditɨ.
(Rm 7.1-3; 1 Co 7.10-16)

2 Jaanaa fariseomɨtɨ saatoho Jesujaa asaaumoro diiboco dilluvauhi
ɨɨfurumo diiboco igaayɨcɨqui: ¿Naa fɨne imijiruno aijɨ mogaico ejeevesuno?
noomoro.
3 Jaaneguiiha diitoco nuubo: ¿Mɨllɨ nacu Moise amɨɨhaico tajɨɨbauhi?
nooboro.
4 Jaanegui nuumo: Mɨɨro Moise tajɨɨbauhi jeevesuhaameque mahacɨmoro
amɨɨhai taabaco mejeevesuhica, nooboro, nuumo.
5 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨɨro amɨɨhaico Moise tollɨ tajɨɨbauhi amɨɨhai
cuhufojeebɨɨco aatyɨmeuboro.
6 Jaanotɨ itɨconɨ Moocaani paryɨ fanoovaco ifiivusuusumi gaifi, gaigo icano
fiivusuubo.

---

† **9:47** Jino jillɨ imitico deetavedino eneejiruno.

‡ **9:49** Sahaamefaño noono: Jaabadɨ mɨɨro paryɨ famooro cɨɨjɨgairi imibachucafetefihi.

7 Jillɨ iicamaño gaifi caanico, seejɨco icano jeevesunɨcɨhi mogaima
iminifetequi.
8 Jaamɨsi saafiibadɨro icanɨcɨcuuhi. Jaamaño miimɨsiicɨ icacuutɨno saafi-
irucu.
9 Jillɨ iicamaño Moocaani agataacucuunoco miyamɨnaa mudugaacucu-
udino, nooboro.
10 Jaadɨ jaahe iicacuudɨ ijɨɨbogomɨnaa siino diiboco toonoditɨ dilluuhi.
11 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mogaico ejeevesuuboro sifigoco ɨɨcɨɨbo
itɨconɨogohallɨvɨ ajeva imitɨco ɨcɨhi.
12 Jaabadɨro bu gaigo aijɨco ejeevesugoro sifiico atajevago tollɨro ajeva
imitɨco ɨcɨhi, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

13 Jaanaa seemeque sɨvaumo Jesujaago diitoco idudɨɨcɨqui. Jaarunaaca
ijɨɨbogomɨnaa toseejeque ɨsɨvaumoco ɨɨbahicauhi.
14 Jaanoco Jesu aatyɨmeuboro sɨfiiratuuhi. Jaaboro diitoco nuubo: Jaafa
tajaa seeme saahi fɨne mɨhɨɨbano. Mɨɨro Moocaani aivojɨ diito seemebadɨ
iicamono.
15 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jino seemene iicabadɨ Moocaani aivojɨco
agaayɨcɨtɨɨbo ufucu feejitɨhi Moocaani aivojɨfañoo, nooboro.
16 Jaaboro toseejeque ihiibɨcɨɨboro ihallɨvɨ ihuseque ficuhicaubo. Jaaboro
diitoco imino nooboro Moocaanima iimaauhi.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

17 Jaamañotɨ Jesu fuuhi. Jaanaa saafi miyamɨnaafi itɨcovodɨ ijinafatyu-
uboro iguiino ememuɨɨvuuboro diiboco dilluuhi: Idiimiibo Jɨɨbogomɨnaafi,
¿jinejeque fɨne, uujoho moonɨjirahi ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.
18 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Millɨtɨ uco idiimiibo neehi? ¿Mɨɨjoho, nacu,
iimiibo? Ɨdɨɨboro saafiiro Moocaani iimiibo.
19 ¿Nacu gaajahi Moocaani tajɨɨbajɨco? Sifigotɨ taabavadino, guijenɨdino,
nanivadino, sitaaditɨ sɨcamañooco dɨɨbeguedino, bañɨsudino, diicaanimɨsico
gaijɨ, nooboro.
20 Jaanegui diibo nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, seemenetɨro paryɨ toonoco uu-
joho imino moonɨnɨcɨhi, nooboro.
21 Jaanegui Jesu emeecɨuboro diiboco gaijɨuhi. Jaaboro nuubo: Sanurucu
aivo dihɨmega iicano; paryɨ dinehejeque naajete. Jaaboro ɨɨdaasumoco
daacɨ. Jaadɨ jari niquejefañoo sihidɨ nɨhɨbamɨvaji. Jaaboro tadyojɨcutɨ disaa,
nooboro.*
22 Jillɨ diiboco unuuneri sihidɨ ɨdaasuvuuboro, ɨdaasuno fuubo sihidɨ
inɨhɨbamɨma iicaubo. Jaabo inɨhɨbamɨco gaijɨuhi.
23 Jaanegui Jesu ihuufococo emeecɨuboro ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: ¡Aivo
sihidɨ jeevano inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfañoo ofoono! nooboro.
24 Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa sihidɨro jabafiituuhi. Jaarunaa Jesu siino diitoco
nuuhi: ¡Taseeme, tɨhɨɨcani Moocaani aivojɨfañoo ofoono!†
25 Mɨɨro sihidɨ jeevajitɨruno camello januutupaajeri afatyono. Jaano
janaanɨcɨ aivo sihidɨ jeevano inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfañoo
ofoono, nooboro.

---

* **10:21** Sahaamefañoo noono: Diguijeve ɨmohobujeque dɨɨcɨɨbo tadyojɨcutɨ disaa. † **10:24** Sahaamefañoo noono: ¡Tɨhɨɨcani sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfañoo ofoono!

26 Jaaneri imi janaanɨcɨ ajabafiituumoro dillucasihicaumo: ¿Jana cajaatyo fɨne taajajirahi? noomoro.
27 Jaanegui Jesu diitoco emeecɨuboro nuuhi: Miyamɨnaadi aivo sihidɨ jeevano. Jaanotɨ Moocaanidi sihidɨ jeevatɨno. Mɨɨro diibedi jineje ɨtɨhɨɨnoba chahahi, nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Mɨɨro mɨɨhai paryɨ mubusumijeque mejeevesuhinɨmoro ɨɨma mɨhɨguehi, nooboro.
29-30 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, cajaatyohacho iijaco, inahabomɨco, inagomɨco, seejɨco, caanico, iseemeque, ijiinɨjeque icano taguiinodɨ, bu tahallɨtɨ taajasujɨɨbogoguiinodɨ icano ejeevesumo gaayɨcɨji jino jiijiinɨjehallɨvɨ ciendɨfova janaanɨcɨ iijanoco, inahabomɨhaico, inagomɨhaico, seejɨco, seemeque, jiinɨjeque icano ɨdaasuno omoonɨnofeenetɨ, bu jaadɨ ufucu asaajino niquejevɨ ifinɨjitɨno fiivoma icajimo icano.
31 Jaanotɨ guiraamo jisumi sihidɨ ejeevamo iicarumo guiinovɨ minifeteji. Jaanotɨ guiraamo jisumi guiinovɨ iicarumo tusumi sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji, nooboro.‡

Jesu Iguijevejinoco Siino Jɨɨbeguehi.
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

32 Jaanaa jɨɨhairi icacuumo Jerusalejaagovɨ ufuumo. Jaanaaca Jesu ijɨɨbogomɨnaaco ɨmegavɨ sɨɨguehicauhi. Jaamo diito sihidɨ jabafiituumo. Jaarunaa saatoho diibo dojɨcutɨ ofoomo igutuumo. Jaanoma iicaubo Jesu siino diitoco fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno iicaumoco ijeevadɨ ocoovauboro tɨcovauhi ɨjɨɨbuguubo diibo ɨdaasuno iicaujinoco.
33 Jillɨ nooboro: Memeecɨ, jino Jerusalejaago mefeehi. Jahɨgo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sacerdotemɨ aivojɨto usefaño, caatɨnɨmɨnaa usefaño icano acɨcafeteji. Jaamo uco guijevefaño ohoovɨcɨmoro sihɨgootoco acɨjimo.
34 Jaaboco uco diito dejecumoro aamɨjimo, jɨɨrebamaaijimo icano. Jaadɨ uco guijenɨjimo. Jaaruubo uujoho mifucucɨ, safucu icanobuunatɨ guijevefañotɨ siino buheeteji, nooboro.
35 Jaanaa Zebedeo achimɨsi Jacoobo, Jua icamɨsi Jesujaa asaaumɨsiro diiboco nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, mihimeguehi ɨco midillunoco mɨsico adaacɨnoco, noomɨsiro.✡
36 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: ¿Mɨllɨ amɨɨsico uujoho omoonɨnoco mihimeguehi? nooboro.
37 Jaanegui nuumɨsi: Mihimeguehi mɨsico dihaivojɨfaño acasɨɨacunoco saafiico dinaninaagonovɨ, saafiico dimiyanaagonovɨ icano, noomɨsiro.
38 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: Jillɨ aivo amɨɨsi toono magaajatɨnoco midilluhi. ¿Nacu amɨɨhai uujoho ɨdaasuno iicajihillutɨ mahadujirahi? ¿Bu ɨdaasuno iicajifaihuri uujoho initɨcafotofaihuri minitɨcafetejirahi? nooboro.§
39 Jaanegui: Jɨɨhɨ, nuumɨsi.
Jaarunaa Jesu diitɨsico nuuhi: Miyaano fɨne uujoho aaduhilluonotɨ mahaduji, bu uujoho initɨcafetejibadɨ minitɨcafeteji icano.
40 Jaanotɨ naha oono tañaninaagonovɨ, bu tamiyanaagonovɨ icano macasɨɨvejinoco uujoho acɨjitɨrahi. Jaanotɨ jaatyo ɨdɨɨmeguiiharo iimibachucɨnɨnoco diito gaayɨcɨji, nooboro.

‡ **10:31** Griego iijɨri noono: Jisumi oono ajashutɨno ɨmegavɨ iicamo ufucu dojɨcuvɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi dojɨcuvɨ iicamo tusumi ɨmegavɨ icaji. ✡ **10:35** Mt 22.20-28 § **10:38** Jillɨ eneejiruno: ¿Nacu amɨɨsi uujoho ɨdaasuno iicajibadɨ mihicajirahi?

41 Jaanoco saatoho ijɨibogomɨnaa uguubumoro Jacoobomɨsijaago
sɨfiiratuuhi.
42 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amɨihairyo magaajacuuhi
jiinɨjemɨnaa aivojɨto ijiinɨjeque atajɨibafinoco. Jaamofeeneri, bu iicamo
imityafimo imityari miyamɨnaaco guiinonɨfihi.
43 Jaabadɨ amɨihaifaño tollɨ icajitɨno. Jaanotɨ amɨihaifañotɨ sihidɨ ejee-
vaabotɨ iicaqui, jillɨ saatoho jeecɨbomɨnaafitɨ miminifoto.
44 Jaanotɨ bu cajaanɨhacho amɨihaifañotɨ imiyaabotɨ iicagoobo paryɨ
amɨihai jeecɨvomɨnaafitɨ minifeteji.
45 Jaabadɨ mɨiro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo, uco ijeecɨvequi
saautɨhi. Jillɨ uujoho ejeecɨvooboro miyamɨnaahallɨvɨ tafiico aacɨnofeenedɨ
guiraamoco taajasuqui saauhi, nooboro.

Jesu Bartimeoco Atyɨmesuhi.
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

46 Jaanobuunatɨ ɨifutuumo Jerico cuumivɨ. Jaacuumitɨ Jesu ijɨibogomɨnaa,
bu sihidɨ miyamɨnaa icamoma tuucuumitɨ fuunaaca Bartimeo onoobo
ajashuno aatyɨmeutɨibo Timeo achi jɨihaijɨniri gɨcɨnɨuhi nɨhɨbamɨco idillu-
ubo.
47 Jaanaa Jesu Nazareoobo asaaunoco agaajacɨuboro tɨcovaubo sefano
ocoovadiicuubo: ¡Jesu David Iyaachi, uco dɨdaasugo! nooboro.
48 Jaanoma iicamo saatoho diiboco: Illɨivequi, noomoro ɨibauhi.
Jaarunofaño janaanɨcɨvɨro coovadiivehicaubo: ¡David Iyaachi, uco jeedɨ
dɨdaasugo! nooboro.
49 Jaanegui Jesu ugucɨivuuboro: Diiboco mocoova, nuuhi.
Jaanegui diiboco ocoovaumo nuuhi: Imo imo diica. Jaaboro goova gañiivo
ɨco coovaabo, noomoro.
50 Jaanegui ijeebutachehuco aganicaruuboro sefano ujulleeveuboro Jesu-
jaago fuuhi.
51 Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Millɨ ɨco omoonɨnoco diimeguehi? nooboro.
Jaanegui aatyɨmeutɨibo diiboco nuuhi: Jɨibogomɨnaafi, aatyɨmeneque
imeguehi, nooboro.
52 Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, fuucu taca buheetecuuhi imiyaavogomaño,
nooboro. Jaasumiro diibo imino atyɨmecuuhi. Jaaboro Jesu dojɨcutɨ jɨihairi
fuubo.

11

Jesu Jerusale Cuumifaño Jɨcafetehi.
(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1-2 Jaadɨ Jerusale fiitɨno ɨifutuumo Betfaje cuumi, bu Betania cuumi
icano jɨnivɨ Olivohono iicagajɨ tɨcovovɨ. Jaamañotɨ Jesu ijɨibogomɨnaatɨsitɨ
miimɨsiicɨco galluuhi: Mofoo, oono motɨcovo iicacuumijaago. Jahɨ
mahatyɨmeji burrogayɨ duujecɨnɨiboco mɨihaiñooba diiberihi ɨigotɨiboco.
Jaaboco misinaayumɨsiro juu mɨsɨva.
3 Jaanotɨ mɨihaiñooba amɨisico: ¿Collɨhi misinɨihi? onoohachi, monoo:
Mohaivojɨibo eneeneguiiha. Jaaruuboco goovajino uhuumisuno monoo,
nooboro.
4 Jaanegui ufuumɨsi atyɨmeteuhi burrogayɨco guhugajɨnivɨ jahisivɨ
jɨihaifaño duujecɨnɨiboco. Jaamɨsiro diiboco sinaayumɨsi.
5 Jaarunaa saatoho tooneri iicaumo diitɨsico nuuhi: ¿Jinejeque toono mo-
moonɨhi? ¿Collɨhi muburroco misinɨihi? noomoro.

6 Jaanegui diitɨsi diitoco Jesu unuubadɨ nuuhi. Jaanoma iicamo satyusu-
umo.
7 Jaaboco Jesujaa ɨɨfutusuudɨ igaachehunoco diibohallɨvɨ ificuudɨ Jesu
ihallɨ casɨɨvuuhi.
8 Jaanaaca bu sihidɨ saatoho igaachehuneri jɨɨhaico jeebuhicauhi. Jaanotɨ
saatohosa ɨmoho jaaɨnoco iquitɨmoro jɨɨhaifa tafusuhicauhi.
9 Jaanaaca ɨmegavɨ ofoomo, bu dojɨcutɨ asaamo icamo sahaguehicauhi:
¡Hosana! Imicani Mohaivojɨɨbo memeri asaabo.
10 Imicani aivojɨ asaano; mootadi sɨɨcɨjeobo David aivojɨbadɨ asaano.
¡Tollɨro niquejefa Hosana Moocaanico masahago! noomoro.
11 Jaabo Jesu tuucuumifaño ufuuboro Moocaani iijafaño jɨcafutuubo. Jaadɨ
fanoovaco fahɨgovavɨ emeecɨhicaudɨ fuucuubo paryɨ ijɨɨbogomɨnaama Beta-
niavɨ mihiijɨcuneguiiha.
12 Jaano seseevedɨ Betaniatɨ ufuuhɨ Jesuco ajeba aivuuhi.✡
13 Jaanaa tehesinotɨ atyɨmeubo higueraho sihidɨ aamevahoco. Jaanegui
meecɨtuubo: Fɨne inoovatama icano, onoomaño. Jaarunaa chahauno, jillɨ
botɨ aamenereu noovautɨho onoovafisumi iicautɨmaño.
14 Jaanoma iicaubo Jesu toohoco nuuhi: Mɨɨhaiñooba jee dinoovataco
ufucuro gueenejitɨhi, nooboro. Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa guubuuhi.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mt 21.12-16; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

15 Jaanotɨ ufuumo Jerusalevɨ ɨfutuuhi. Jaadɨ Jesu Moocaani iijafaño ufu-
uboro toojafaño naajeteque eheetavuumo isivɨ gavaracuubo. Jaabadɨro
bu nɨhɨbamɨco uhuumisuhicaumo mesanoco baavɨ gavaracuubo, bu tollɨro
nimɨihumɨco anaajehicaumo icaganoco moonɨubo icano.
16 Jaaboro imuguutɨɨbo mɨɨhaiñooba siinoco toojafañodɨ acañɨunoco.
17 Jaadɨ jillɨ nooboro diitoco jɨɨbeguehicauhi: Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño
noono: Taaja Moocaanima iimaajareji paryɨ faacuumivadiro, noonoro.
Jaarujaco amɨɨhai nanivamɨnaa iijatɨro miminiiyuhi, nooboro.
18 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa icamo uguubumoro dii-
boco toonohallɨtɨ igaicaauqui ituma ɨfehicauhi: ¿Naa fɨne, mɨllɨtɨ momoonɨji?
noomoro. Jaarumo diiboco iguihicauhi paryɨ miyamɨnaa diibo ɨjɨɨbegueneri
ajabafiitehicaunoma iicaumo.
19 Jaadɨ mihiijɨcuneguiiha Jesu tuucuumitɨ fuucuuhi.

Higueraho Ochoomono.
(Mt 21.20-22)

20 Jaano seseevedɨ siino fucuro tomañodɨ afatyumo atyɨmeuhi tohigueraho
ibacoconomaryo uchuumucunoco.
21 Jaanoco Pedro esafutuuboro Jesuco nuuhi: Meecɨ mojɨɨbogomɨnaafi,
mee oono higuerahoco ɨɨjoho afaijahinɨho chuumucuhi, nooboro.
22 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaanico mimiyaavogo.
23 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho jigajɨco: Jinootɨ
eedeenenere muuaifaño difoo, onoomoro agalluhachiijɨ tollɨ icajino. Jaamo
ijeebɨɨfañodɨ guucɨbatɨmo jino onoobadɨ iicajinoco imiyaavogohachiijɨ
onoobadɨ icajino.
24 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Paryɨ Moocaanico midillunoco, magaayɨcɨji,
noomoro midilluhachiijɨ amɨɨhaidi tollɨ icajino.

✡ **11:12** Mt 22.18-19

25 Jaamo bu Moocaanima mihiimaasumi cajaatyomahacho imitɨno mi-
hicahachiijɨ diitoma mihimibachucasihachiijɨ niquejefaño iicaabo amɨihai
Caani amɨihai imitɨco buusuji.
26 Jaanotɨ mihimibachucasitɨhachiijɨ amɨihai Caani niquejefaño iicaabo
amɨihai imitɨco buusujitɨhi, nooboro.*
27 Jaadɨ uumiumo Jerusalevɨ ɨfutuuhi.✡ Jaadɨ Jesu templojafañodɨ ɨgooboro
feehicaunaaca sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa, bu tomaño quillahuto
icamo diibojaa asaaumoro
28 diiboco dilluvauhi: ¿Jineje mitya iijɨri ɨɨjoho jinehejeque jillɨ
moonɨhicahi? ¿Mɨɨjoho ɨco tomityaco jillɨ moonɨqui aacɨneri? noomoro.
29 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu tollɨro amɨihaico dil-
luji. Jaanoco uco mihiimusuhachiijɨ, amɨihaico neeji comityari uujoho jino
omoonɨnoco.
30 ¿Nacu Jua nitɨhiijɨ cuucatɨojɨu? ¿Niquejejaagotɨojɨ, nacu
miyamɨnaajaagotɨojɨ? mihiimusu, nooboro.
31 Jaanegui sanomɨro noocasihicauhi: Niquejeojɨ munuuruva du mɨihaico:
¿Jaanoco bu collɨhi mimiyaavogotɨhi? neejiruubo.
32 Jaanotɨ bu miyamɨnaajaagotɨojɨ munuuruva, imijitɨruno noomoro,
noocasiumo miyamɨnaaco iguiumoro. Mɨiro paryɨ famooro miyamɨnaa
Juaco miyaano Moocaani iimaamɨnaafi iicaunoco agaajauneguiiha.
33 Jaamoro: Magaajatɨhi, nuumo Jesuco.
Jaanoma iicaabo bu Jesu diitoco iimusuhi: Jaano jeevari bu uujoho
amɨihaico jillɨtɨ moonɨhi eneejiruno, nooboro.

12

Iimitɨno Dudɨcamaajemɨnaavɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

1 Jaadɨ Jesu tɨconɨuhi siinovɨ oovɨcɨiboro ɨjɨibuguubo: Saafi miyamɨnaafi
baacuco ifaguifaño abasuuboro toonocohallɨdɨ mecunɨuhi, bu ifafaihuco
ɨɨcɨjinoco eetavuubo, bu tollɨro tofaguifeenetɨ torrehacɨco eetavuubo tohacɨ
nijequetɨ toonoco iteemequi icano. Jaaboro dudɨcamaajemɨnaaco tofaguico
utuumusuhinɨuboro sihɨ tehesino fuubo.
2 Jaano ibaacu onoovacudɨ iicojɨmɨnaafico galluubo diito tofagui
dudɨcamaajemɨnaajaago: Tamañoco dɨicɨto, nooboro.
3 Jaaruuboco diito agaayɨcɨumoro ahaamɨhicaudɨ botɨiboco dojɨcuvɨro gal-
luumo.
4 Jaaneguiiha bu sifiico galluubo. Jaaruuboco tollɨro iinigaɨtɨ agafucuhi-
caumoro diiboco aivonoono eneehicaumoro botɨiboco galluuhi.
5 Jaaneguiiha bu sifiico galluubo. Jaaruuboco gaicaaumo. Jaaneguiiha
bu guiraamo saatohoco galluubo. Jaarumotɨ saatohoco aamɨumo, jaanotɨ
saatohoco gaisiraicɨumo icano.
6 Jaanobuuna saafiirucu illi aatyuvuuno guiraano agaijɨubo. Jaaboco
niinoonoro galluubo achico: Fɨne bocɨguejimo, nooboro.
7-8 Jaarunaa diito noocasiuhi: Jaanɨ duhu imi toonoco agaayɨcɨjiibo. Masɨɨ
miguijenɨqui. Jaadɨji mɨihai toono abajatotɨ mihicaji, noomoro diiboco
agaayɨcɨumoro guijenɨumo. Jaamoro diiboco toonotɨ buhɨgovɨ gañɨɨumo,
nooboro

* **11:26** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo. ✡ **11:27** Mt 22.23-27; Lc 22.1-8

9 diitoco Jesu dilluuhi: ¿Fɨne mɨllɨ tofagui abajaabo diitoco moonɨjirahi?
Mɨɨro asaaboro diito dudɨcamaajemɨnaaco ifinɨsuuboro ifaguico
sidudɨcamaajemɨnaaco acɨjirahi.
10 ¿Nacu memeecɨtɨhiica Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoonoco?
Guiisiri iijanoco eetavonɨcɨmo imi guiisibaco ɨtɨhɨsumoro gañɨɨhi. Jaaruno-
faño saafi agaajaabo tobaco dojɨcuvɨro ɨcɨhi toba iminoco agaajamañoo.
Jaaboro aivo imimaño ficuubo.
11 Jinooco Aivojɨɨbo Moocaani eetavehi. Jaano aivo mɨɨhaidi sihidɨ jeevahi,
noono Caatɨnɨhaamefañoo, nooboro.
12 Jaanoma iicamo Jesuco igaayɨcɨqui moonɨumo diitoco eneejirunoco
siinovɨ oovɨcɨɨboro onoonoco agaajacɨumoro. Jaarumo miyamɨnaaco iiguiu-
moro diiboco ejeevesuumoro fuucuumo.
13 Jaanobuunatɨ Jesujaa galluumo fariseomɨoto, Herodianomɨoto iicamoco
ɨɨfurumo diiboco mɨllɨhacho onoonotɨ igaayɨcɨqui.✡
14 Jaamo asaaumoro diiboco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ɨɨjoho miyamɨnaa
onoonoco jeecɨvotɨɨbo miyaabo idiicanoco mɨɨhai magaajahi, bu paryɨ
miyamɨnaa sabadɨro desɨcɨnɨfinoco magaajahi icano. Jaamañoo Moocaani
jɨɨhaico miyanotɨro dɨɨbeguehicahi. ¿Naa ɨɨdi imino Cesar ajaadusunoco
majaaduno? ¿Nacu majaadujitɨhi? noomoro.
15 Jaarunaa ibañɨfiira jeebɨɨco agaajacɨuboro diitoco nuubo: ¿Collɨhi uco
mɨnɨsuhi? Ene sajeetɨ nɨhɨbajetɨ mɨsɨva meecɨqui, nooboro.
16 Jaanegui diibojaa sɨvaumo. Jaajeque emeecɨuboro diitoco nuuhi: ¿Nacu
mɨɨjoho ɨmene jino, bu jino imomono icano? nooboro.
Jaanegui diito: Cesarno, nuuhi.
17 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Cesarnoco Cesarco mahacɨ. Jaanotɨ
Moocaaninoco Moocaanico mahacɨ, nooboro. Jaaneri sihidɨro eetyehi-
caumo.
18 Jaanaaca diibojaa saatoho saduceomɨ iguijevecumo siino buheetejitɨhi
onoonɨcɨmo asaaumoro diiboco dilluvauhi:✡
19 Jɨɨbogomɨnaafi, Moise mɨɨhaidi jillɨ caatɨnɨuhi: Saafi nahabo mogai
seemevatɨgo cojɨtɨ iguijevehachiijɨ inahabo ifibaijɨgoco ɨɨcɨɨboro inahabobu-
una eseemevase caani momofaño icaji, nooboro Moise.
20 Mɨɨro saatohotɨ sano nahabomɨro icauhi sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ
ɨdɨɨmo. Jaamotɨ saafi taabavauhi. Jaaruubo seemevatɨɨboro guijeveuhi.
21 Jaanegui saafi inahabo ifibaijɨgoco ɨcɨuhi. Jaaruubo tollɨro
seemevatɨɨboro guijeveuhi. Jaaneguiiha bu allɨvɨoobo. Jaaruubo bu tollɨro
icauhi.
22 Jaamo famooro tollɨ diigoma icauhi. Jaarumotɨ saafiiba seemevautɨhi.
Jaano nijequetɨ bu tollɨro diigo guijeveuhi.
23 Jaamo buheetesumi siino ubuheetedɨ, ¿cajaanɨ taabaji? fɨne famooro
diigoco ataabavacuumañoo, noomoro.
24 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Jillɨ amɨɨhai mɨtɨhɨɨvehi
Caatɨnɨhaamefañoo onoonoco, bu Moocaani gaaja iicanoco magaajatɨmañoo.
25 Mɨɨro guijevetɨ siino ubuheetedɨ gaifiimɨ, gaigoomɨ icamo taabavaca-
sicujitɨhi niquejefañoo iicamo toomomɨnaabadɨro icacuujimo.
26 ¿Nacu toono guijevemɨnaa ubuheetejinotɨ Moise aamefañoo, onoonoco
amɨɨhai memeecɨtɨhiica? ¿Mɨllɨ nacu Moocaani diiboma iimaauhi ɨmoho
ɨjɨgaunofeenetɨ? Mɨɨro nuubo: Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo
Aivojɨɨbo, nooboro.

✡ **12:13** Mt 22.15-22; Lc 22.20-26 ✡ **12:18** Mt 22.23-33; Lc 22.27-40

27 Jaamañoo Moocaani guijeve aivojiibo icatino. Moocaani ubuheeme
Aivojiiboro. Jaamañoo aivo amiihai jilliro guiraano mitihiivehi, nooboro.

Aivo Imiya Tajiiba.
(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

28 Jaanaaca saafi caatiniminaafi gaseuhi diitoma ihiimaacasinoco uguubu-
uboro. Jaabo Jesu imino diitoco iimusuunoma iicaubo diiboco dilluubo:
¿Cono aivo tajiibati aivo obocino? nooboro.
29 Jaanegui Jesu diiboco iimusuhi: Imiya tajiiba jino; muguubu Israel
idiiboro saafiiro Mohaivojiibo Moocaani.
30 Jaabo Moocaani Dihaivojiiboco gaiji paryi dijeebiimaryo, paryi difiima-
ryo, paryi dihesamaajemaryo, bu paryi disefamaryo icano. Jino aivo imiya
tajiibaji.
31 Jaano alliviono bu aivo tobadiro jeevahi jino; sitaaco gaiji difiico
agaijibadiro, onoono. Chahano satajiiba aivo jino janaanici iicano, nooboro.
32 Jaanoma iicaubo icaatinimiinaafi diiboco iimusuhi: Jiihi jiibogominaafi,
miyaanoco aivono neehi, saafiiro Moocaani iicanoco, chahaabo sifi diibo
janaanici iicaabo.
33 Jaaboco magaijino paryi mojeebiimaryo, mohesamaajemaryo,
mosefamaryo, mofibadiro sitaaco magaijino icano aivo imino. Jaabadiro
asimico agaicaaumoro jeecivonoco ifajicicivi ificuuunicino tolli imino.
Jaarunaa Moocaanico, bu sitaaco icano magaijino imino fanoo janaaniciv i,
nooboro.
34 Jaanegui imino iimusuunoco Jesu aatyimeuboro diiboco nuuhi: Jii,
tehesitihi iijoho Moocaani aivojiti, nooboro. Jaanotiro miihaiñooba siino
diiboma dillamaaicuutihi igutumañoo.

¿Miijoho Iyaachi Fine Cristo?
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

35 Jaanaa Jesu Moocaani iijafañoo ijiibogoobo neehicauhi: ¿Milli jaamo
caatinimiinaa Cristoco David iyaachi neehicahi?
36 Miiro David icaruubo Moocaani Gaijafeenedi ihiimaausumi nuuhi:
Mohaivojiibo Moocaani Tahaivojiibo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovi
casiivo, diminaaco ditihaiguiino uujoho ificuunohachuta, nooboro.
37 ¿Milli jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco:
Aivojiibo, unuuno icanaaca? nooboro.
Jaanoco sihidi miyaminaa iicaumo imono guubunicihicauhi.
38 Jaabo Jesu diitoco ijiibogoobo neehicauhi: Icigusuno mihica
caatinimiinaati, oono caamovonoono gaachehunoma iigomoco,
goohasinofeenevi aivo imino idillunoco iimoyiicifimoti.✡
39 Bu jaamo sinagogajafa ufuusumi aivo iimiya icaganocoro ujuvica-
maaifimoti, bu machusumi iimimañejeviro iicafimoti.
40 Bu fibaijito gaigoomi iijanoco udumitiicimoro ifurumo, toonoco utuvu-
usumo caamovono Moocaanima iimaaniicimo sitaaco ibañiqui. Jaamañoo
guiraajino aivo ciijigaifañoo ijaadaco agaayicino, nooboro.
41 Jaanobuunati safoono Jesu Moocaani iijafañoo nihibamico ijicuhicauno
imega igicinimañoti iifinicihicauhi miyaminaa tobafa nihibamico ijicumoco.
Jaamo saatoho sihidi inihibamima iicameheje guiraano jicuhicauhi.
42 Jaanaa saafigo idaasuno fibaijigo agaseugoro tobafa mijeegayiicico
jiihacuvauhi miidino ijaada iicajecico.

✡ **12:38** Mt 22.1-36; Lc 22.45-47

43 Jaanoco Jesu aatyɨmeuboro ijɨɨbogomɨnaaco ocoovauboro nuuhi:
Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Ajaamo ɨdaasuno fibaijɨgo paryɨ famoova
nɨhɨbamɨco tobafa ɨjɨcumo janaanɨcɨvɨ aivo ficuuhi.
44 Mɨɨro paryɨ aacɨmo diitoma ucuujɨvaachutɨnotɨ acɨhi. Jaanotɨ diigo
ihɨdaasutɨ paryɨ acɨgo tooneri amachujirunoco, nooboro.

13

Jesu Neehi Temploja Ifinɨsucafetejinoco.
(Mt 24.1-28; Lc 21.5-24)

1 Jaabo Jesu Moocaani iija templo onoojafañotɨ inuuboco saafi
ijɨɨbogomɨnaafi nuuhi: Meecɨ mojɨɨbogomɨnaafi, bañɨfiira guiisibano
bañɨfiira iijanotyɨgaba, nooboro.
2 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Mahatyɨmehi jino iijanotyɨgabajeque.
Jaaruno toonovɨ iguiisibano siibahallɨvɨ, siibahallɨvɨ icano atyuuvotɨno paryɨ
sahɨ callajaavejino, nooboro.
3-4 Jaadɨ fuumo Olivohono iicagajɨjaago tooja Moocaani iija oonegueehivɨ.
Jaanaaca Jesu gɨcɨnɨuboco Jacoobo, Jua, Andre icamo toovono dilluuhi:
Mihimeguehi mɨɨhaico ɨdɨɨbogonoco cusu ɨɨjoho onoono iicaji. ¿Mɨllɨtɨ mag-
aajacɨji paryɨ toneheje ɨtɨcovanoco? noomoro.
5 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Esɨcɨnɨno mihica mɨɨhaiñooba amɨɨhaico
bañɨdino.
6 Guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, noomoro.
7 Jaabadɨro bu mɨnaano jɨɨbogonotɨ muguubusumi, ɨmucugai ñɨhicunejetɨ
muguubusumi icano mihiguetejirahana, tollɨ icajino. Jaaruno toono inije-
queevacuujino icatɨno.
8 Mɨɨro siijiinɨjeoto siijiinɨjeotoma moonɨcasiji, sihaivojɨ sihaivojɨma
moonɨcasiji. Jaasumi fahɨgovavɨ jiinɨje maryɨbaji, ajebano iicaji icano. Jino
ɨdaasu iicajino ɨtɨcovano.
9 Jaasumi amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ amɨɨhaico aivojɨto iigaivomoco
acɨjimo. Jaamo amɨɨhai uco mimiyaavogomo tajɨɨbamɨnaa aivojɨteje
ɨmefeenevɨ masatyocafeteji. Jaamo uutɨ diitoco mɨjɨɨbeguehi.
10 Mɨɨro jiinɨje ifinɨcuujino ɨmegavɨ taajasujɨɨbogo paryɨ faajiinɨjeriro
jɨɨbogocafeteji.
11 Jaasumi amɨɨhaico aivojɨtoco ihacɨqui diitojaa asatyusumi: ¿Mɨllɨ fɨne
meneeji? noomoro mehesamaaijirahana. Tollɨ iicacuudɨ Moocaani amɨɨhai
jeebɨɨfaño ificuunocoro monoo. Amɨɨhairyo mihiimaano icajitɨno jillɨ
Moocaani Gaija amɨɨhaifañotɨ iimaaji.
12 Jaasu inahaboro inahaboco igaicaauqui acɨji. Jaabadɨro bu caaniro
iseemenequeji iseemere caanijaagovɨ iminifotomoro caanico acɨjimo sita
igaicaauqui icano.
13 Jaasumi faaboho amɨɨhaico jɨɨheveji tamomohallɨtɨ. Jaarunaa tollɨ
icarunofa ejenaaubo taajaji.
14 Mɨɨro Moocaani iimaajɨɨbogomɨnaafi caatɨnɨuhi: Johono imitɨno
ɨɨdicunoco omoonɨɨboro ifinɨsufinotɨ jaano templojafaño iicamaño
iimimañeri iicacuutɨnoco mahatyɨmecuudɨ, aameque mɨhɨɨfɨnɨcɨhicamo
magaaja. Jaadɨ Judeao jiinɨjeri mihicamo ifagajɨnojaa magaacɨnɨ.
15 Jaanotɨ bu tusumi saatoho iija niibahucuri mihicahachiijɨ miniitomoro
fañovɨ mɨjɨcafetedino siinobaco mɨhɨcɨqui.
16 Jaanotɨ bu buhɨ faguifaño mihicamo amɨɨhai gaachehuco mɨhɨcɨqui
jaahevɨ muhuumidino.

17 Jaanoti, ayi, fine idaasucani icajimo gaigoomi tusumi oovato iicamo, bu imifañoti aduseejema iicamo icano. ¿Milli bu gaajirumo?
18 Jaanegui Moocaanico midillu jaamo iimitifucuje siicurasumi gaatimo mihicahi.
19 Tusumiji sihidi aivo idaasuno mihicaji fucuje icaji jiinijeque Moocaani ifiivusuunotiro aatyimeratifucuje. Jaarunobuunati siino ufucu atyimeracuujitihi.
20 Jaafucujeque Mohaivojiibo ibaaresutiruva tusumi iicajimoti miihaiñooba taajajitirahi. Jaaruubo tufucujeque baaretesujiibo itaadimo diibo iiciumo toono idaasunoti itaajaqui.
21 Jaanoti amiihaico saatoho: Memeeci jaani Cristo, memeeci jaadi Cristo, onoohachiiji: Miyaano meneedino.
22 Jilli jihovoto saaji Cristo ifibadi iminifotomoro, bu Moocaani iimaajiibogominaabadi icamo. Jaamo sihidi ejeevanoonoco eetavejimo niqueje mitya iijinobadi iicanehejeque iifurumo miyaminaaco ibañiqui, bu Moocaanita iicacuurumoco ijishitihachiiji bañijimo.
23 Jaanegui amiihai mityano mihimibaicinicu amiihaico jino uujoho imegaviro jiibugucuuhi, nooboro.

Jesu Miyaminaafibadi Ifiivuubo Siino Asaajino.
(Mt 24.29-44; Lc 21.25-33)

24-25 Jaasumi toono iidaasufucujebuunati nihiba jabaaveji, bu fucuo nihiba achicicujitihi, bu meeciri niquejefañoti aifeji, paryi niquejefaño iicano mitya maryibaji icano.
26 Jaadi jarihiica mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo aimuufaifeenedi sihidi mityama, tahaivojima icano asaanoco.
27 Jaaboro uujoho tatyoomominaaco atajiibamo tañaniitamoco igaiyiicijimo fahigovati jiinijejinibaaciti, niquejejinibaaciti icano.
28 Jaanegui oono higuerahotiro magaaja miiro igacano afaivunusumiro ihaamene ruutuniciihi. Jaanoti ficaba ifiiticunoco magaajaniciihi.
29 Jaabadi amiihai magaaja paryi fanooro jino uujoho onoono iicanoco mahatyimecudi mehesiciniicu jiinije ifinijino ifiiticunoco.
30 Miyanotiro jino amiihaico neehi, paryi jineheje icaji miyaminaa toonoco aatyimejimo guijevetimaacaro.
31 Niqueje, bu jiinije icano fatyeji. Jaanoti jino uujoho onoono sicamañovi fatyejitihi.
32 Jaaruno tufucu ihoovo iicanoco miihaiñooba gaajatihi. Moocaani toomominaa niquejefa iicarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo gaajatihi icano idiiboro Moocaani tufucuco gaajahi, nooboro.
33 Jaanegui amiihai mihimibaicinicu toomomoro magaajatihi ihoovofucu cusumihacho iicajinoco.
34 Saafi tehesino ifeequi iicojiminaaco idudicamaajeque aaciiboro iguhugaco ofoonobuuna saafiico utuumusuuboro, diibo iicaniciibadi uujoho feejihiica.
35 Jaanegui mihimibaicinicu magaajatihi aivojiibo cusumihacho agasejinoco ijicuuvibahacho, fucufeenevibahacho, catava ojiiberibachacho, fucurobahacho.
36 Jaanegui mihimocisu amiihaico imimañobati asaaboro miicigamoco atyimevadiibo.
37 Jino amiihaico onoonoco famoocoro neehi mihimibaicinicu, nooboro.

14

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Jaanaaca mifucucɨrucu Pascuaco eheetavuujino iicauno, bu ijɨcutaama
achahano maahuno jɨɨbaimoco eheetavuujino icano. Jaanaa sacerdotemɨ
aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo guiinehicauhi mɨllɨhacho ɨɨfurumo sɨcamañooco
abañɨmoro toonohallɨtɨ Jesuco igaicaauqui.
2 Jaarumo neehicauhi: Jɨɨbaimofa momoonɨjitɨhi miyamɨnaa ñaaɨvotɨmo
iicaqui, noomoro.

Betaniavɨ Jesuco Facɨcɨfaihuri Jeesuugo.
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

3 Jaanaaca Jesu Betaniari foojohoma Simon iicaubo iijafa icauhi. Jaabo
imachuqui acasɨɨvuubo icaunaaca saafigo gaigo gaseuhi alabastro eetavota-
paajefaño facɨcɨfaihu nardo onoofaihu gatyuucɨ sihidɨ ijaada icanoma.
Jaagoro toopaajeque agasucuugoro ifacɨcɨfaihuco Jesu nigaɨhallɨvɨ tucaru-
ugo.
4 Jaaneri saatoho tomañeri iicaumo ɨsɨfiiratuumoro noocasiuhi: ¿Collɨhi
oono facɨcɨfaihu bañamaaiquifetehi?
5 Tofaihuco trescientos denario janaanɨcɨvɨ manaajemere ɨɨdaasufiimoco
mahacɨtanoco, noomoro diigojaa sɨfiiratuumo.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jaafa icago. ¿Collɨhi macasivusuhi? Imino
uudi moonɨgo.
7 Ɨdaasufiimo fahiijɨvaro amɨɨhaima icaji. Jaamoco mihimugusumi imino
momoonɨ. Jaanotɨ uujoho amɨɨhaima fahiijɨvaro icajitɨhi.
8 Ajaamo ɨdɨɨgoro imino uco moonɨhi tafiico afacɨcɨsugo cɨɨhojɨfaño
ɨcɨɨcafetejino ɨmegavɨ.
9 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Cuucahacho fahɨgova jino taajasujɨɨbogoco
faajiinɨjeri ɨjɨɨbogohɨgo tollɨro jino diigo omoonɨno jɨɨbogocafeteji, toonotɨ
diigoco ihesafetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

10 Jaanaaca Juda Iscariote onoobo, ijɨɨbogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ
miimɨsiicɨ ɨdɨɨmoobo fuuhi sacerdotemɨ aivojɨtoco emeecɨtoobo diitoma ihi-
imaaboro Jesuco diito usefaño ihacɨqui.
11 Jaanoco diito uguubuumoro sihidɨ imo imo minifutuuhi. Jaamoro
nɨhɨbamɨco diiboco acɨguumo. Jaanoma iicaabo aivo Ijuda Jesuco diito
usefaño ihacɨqui moonɨhicauhi.

Aivojɨɨbo Niinoono Amachuuno.
(Mt 26.17-30; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-25)

12 Jaanaaca ijuurisutama achahano maahuno jɨɨbaimo tɨcovacuuhi, bu
Pascua ovejaco agaicaauhicausumi icano. Jaanegui Jesuco ijɨɨbogomɨnaa
dilluuhi: ¿Conoovɨ diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco. Jaabo
machuhi? noomoro.
13 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaatɨ miimɨsiicɨco agalluuboro nuubo: Cuumifaño
mofoo. Jahɨ mahatyɨmeji gaifi ɨcɨñuuri nɨfaihuco asatyooboco. Diiboma
mofoo.
14 Jaabo ɨjɨcafotojaoboco monoo: Mohaivojɨɨbo jillɨ neehi: ¿Comecufaño
tajɨɨbogomɨnaama Pascua machutaaco machuji? noobo, monoo.

15 Jaadɨ amɨɨhaico ɨɨfusujiibo guiraamecu caamovohɨ iicamecu
imibachucɨnɨcumecuco. Jahɨ Pascua machutaaco meheetavo mɨɨhaidi,
nooboro.
16 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaatɨsi ufuumɨsi tuucuumivɨ ɨfutuuhi. Jaamɨsi
atyɨmeteuhi Jesu unuubadɨ iicanoco. Jaamɨsiro tomañovɨ Ipascua
machutaaco eetavucuumɨsi.
17 Jaadɨ jarihiica iijɨcuuvɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaama fahuseecɨ motɨhaitɨ
miimɨsiicɨ ɨdɨɨmoma gasevauhi.
18 Jaamo amachumo gɨcɨnɨumaaca Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro
amɨɨhaico neehi: Jino amɨɨhai uuma mamachumootɨ saafi uco acɨji
igaicaauqui, nooboro.
19 Jaaneri sihidɨ ɨɨdaasuvuumoro diiboco saafiiri dilluhicahicaumo: ¿Uu-
joho icatɨno, etɨ? noomoro.
20 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jino amɨɨhai fahuseecɨ motɨhaitɨ
miimɨsiicɨ ɨdɨɨno mihicamotɨ saafi uuma butajefaño maahuco efeeyacuubo
diibeji.
21 Jaaruno jillɨ Caatɨnɨhaamefaño uutɨ onoobadɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo feehi. Jaarunofaño ɨdaasucani iicajiibo uco aacɨɨbo. Aivo iimi-
jiruno diibedi fiivuutɨɨbo iicauruva, nooboro.
22 Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayɨcɨuboro Moocaanico graci-
aco acɨuhi. Jaadɨ iquisicɨuboro diitoco acɨubo: Ɨfaaji, mamachu. Jino tafi,
taahucu icanoco, nooboro.
23 Jaadɨ adutahilluco gaayɨcɨubo. Jaanoco tollɨro graciaco aacɨuboro ɨfuuhi.
24 Jaanoco famooro aaduudɨ nuubo: Jino tatyɨɨjoho, jino bohono iimaaco
imiyacarunoro ajashutɨnohallɨvɨ agañɨɨcafotono.
25 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Siino aducujitɨhi jino vinofaihutɨ jari bofai-
hutɨ Moocaani aivojɨ iicadɨhivɨ aduji, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

26 Jaadɨ Moocaani masinoco amasivaumoro fuucuumo Olivohono iicagajɨ
onoohɨgo.
27 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryɨ amɨɨhai uco mejeevesuji.* Mɨɨro
Caatɨnɨhaamefaño noono: Itoomomɨnaafico gaicaaujimo. Jaaneri ihovejamɨ
fahɨgova gavaranamaaiji, noonoro.
28 Jaaruubo siino ubuheetenebuunatɨ amɨɨhai ɨmega Galileavɨ feeji, nuubo
Jesu.
29 Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: Famooro ɨco jeevesurumaaca uujoho ɨco
jeevesujitɨhi, nooboro.
30 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi: Jaafañɨino fucu
mifoocɨ catava ojɨtɨɨbaacaro mifoocɨ, safo icano uco agaajaruubo uco tuuna-
maaiji, nooboro.†
31 Jaarunaa jenaauhicaubo: Jaafa ɨɨma iguijevehachiijɨ guijeveji. Jaaruubo
ɨco tuunamaaijitɨhi, nooboro.
Jaabadɨro bu famooro neehicauhi.

Jesu Getsemani Onoomañovɨ Moocaanima Iimaahi.
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46; Heb 5.7-8)

32 Jaadɨ gaseumo Getsemani onoomañovɨ. Jahɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi:
Jinovɨ mɨgɨcɨnɨ uujoho Moocaanima ihiimaatonohachutahica, nooboro.

---

* **14:27** Sahaamefaño janaanɨcɨvɨ jillɨ ficuumo; Jifucu, onoonoco. † **14:30** Sahaamefaño ficuutɨmo: mifoocɨ ojɨtɨɨbaacaro, onoonoco.

33 Jaabo Pedro, Jacoobo, Jua icamocoro satyuubo. Jaadɨ tɨcovaubo sihidɨ
ɨɨdaasuvuuboro ataafiraruhifico.
34-35 Jaaboro diitoco nuubo: Tajeebɨɨ sihidɨ uco ɨdaasuhi miguijevejibadɨ
esɨcɨnɨhi. Jinoovɨro mifitafotomoro mihica cɨgatɨmo mubuhee, nooboro Jesu
janaanɨcɨvɨ ufuuboro jiinɨjehallɨvɨ ajavuvuuboro Moocaanico dilluubo toono
ɨdaasuno iicaujineri ɨdaasuno icatɨɨbo iicaqui.
36 Jaabo Moocaanima iimaabo jillɨ neehicauhi: Guihi, fanoova ɨɨdi sihidɨ
jeevatɨhi. Jaanegui jino ɨdaasuno iicajinotɨ uco taajasu.‡ Jaaruno uujoho
iimogobadɨ icatɨno, jaafa ɨɨjoho idiimogobadɨ icano, nooboro.
37 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaajaa asaaubo cɨgaumoco aatyɨmevauboro Pedroco
nuuhi: ¿Simon, nacu cɨgahi? ¿Jillɨ sano nɨhɨba oovo tɨcovovɨ aivo buheetɨhi?
38 Moocaanima mihiimaamoro mubuhee Satanas amɨɨhaico ɨnɨsunofaño
jaamo aacototɨmo mihicahi. Miyaano amɨɨhai jeebɨɨ imino iicanoco imogo-
rahi. Jaarunofaño amɨɨhai allɨo ifi niinovahi, nooboro.
39 Jaadɨ siino fuubo dojɨcuvɨro Moocaanima iimaatuubo siino tollɨro
nooboro.
40 Jaadɨ siino asaaubo tollɨro cɨgaumoco atyɨmevauhi, sano cɨgararo
ihaallɨɨno iicacuumaño. Jaanoco iimusujirumo esɨcɨnɨhicautɨmo.
41 Jaadɨ siino asaauboro diitoco nuubo: Ɨvɨ jisumi mɨcɨgacu, majaguisɨcu.
Jino gasecuuno uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo imitɨmɨnaa usefaño
aacɨcafetejino.
42 Jaaneguiiha magañɨɨvomoro masɨɨgucu, mee oono uco aacɨvaabo
fiitɨcuuhi, nooboro.

Jesuco Isisɨmoro Satyomo.
(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.3-12)

43 Jesu iimaaubaacaro Juda gaseuhi diito fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ
icamo iicahicaurumoobo iicaabo. Jaaboma sihidɨ saaumo miyamɨnaa ni-
isuganoma, cudaahenema icano. Jaamo sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa,
quillahuto icamo diitoco agalluumo.
44 Jaabo diibo acɨmɨnaafi iicaabo Juda diitoco imino jɨɨbuguuhi diito igaa-
jaqui: Oono uujoho diibo iicaaboco ɨnɨnɨɨcɨɨboro dilluji. Jaaboco cuhufono
misisɨmoro masatyo, nooboro.
45 Jaadɨ agaseuboro: ¿Naa diicahi, Jɨɨbogomɨnaafi? nooboro Jesuco
nɨnɨɨcɨuhi.
46 Jaasumiro Jesuco gaayɨcɨumo isatyequi.
47 Jaanegui tomañeri iicaumotɨ saafi iniisugaco iguiiyɨcɨuboro sacerdotemɨ
aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco buiyaacuuhi.
48 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Millɨ jaamo amɨɨhai tatyɨcovodɨ masaahi
niisuganoma, cudaahenema icano nanivamɨnaafico magaayɨcɨqui mihi-
canɨcɨbadɨ?
49 Mɨɨro fafucuvaacɨvɨro amɨɨhaifeenevɨ Moocaani iijafaño icahicahi
jɨɨbogooboro. Jaaruuboco du magaayɨcɨhicatɨhi. Jaarunofaño jaafa tollɨ
icano johono Caatɨnɨhaamefaño onoono inijequeevaqui, nooboro.
50 Jaasumiro ijɨɨbogomɨnaa diiboco ejeevesuumoro famooro gaacɨnɨuhi.

Sɨcafefi Agaaubo.

51 Jaanaaca saafi sɨcafefi Jesu dojɨcutɨ fuuhi gaachehubaryuriro
minɨcɨnɨɨbo. Jaaboco gaayɨcɨurumo.
52 Jaarunaaca igaachehuco ejeevesuhinɨuboro sɨcaibo gaaubo.

‡ **14:36** Griego iijɨri: Jihɨdaasuhilluco uutɨ buhɨgovɨ denesu, noono.

Jesu Fagomɨnaa Ɨmegavɨ Icauhi.
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.13-14, 19-24)

53 Jaamoro Jesuco satyuumo sacerdotemɨ aivojɨɨbo imiyaabo ɨmegavɨ. Jahɨ paryɨ sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto, caatɨnɨmɨnaa icamo igaicamaaiuhi.
54 Jaanaaca Pedro tehesinotɨ ɨɨfɨnɨcɨuboro ufuubo sacerdotemɨ miya aivojɨɨbo goohasifeeneri casɨɨvuuhi sacerdote toomomɨnaama cɨɨjɨgaitɨ efeemeubo.
55 Jaanaa sacerdotemɨ aivojɨto, paryɨ fagomɨnaa icamo guiinehicaurahi sɨcamañooco Jesuhallɨvɨ ibañɨqui diiboco toonohallɨtɨ iguijenɨsuqui. Jaarumo atyɨmehicautɨhi.
56 Fiivaamo sɨcamañooco diibohallɨvɨ neehicaurumo. Jaarumo sabadɨro neehicautɨhi.
57 Jaanaaca saatoho agañiivuumoro diibohallɨvɨ sɨcamañooco bañɨuhi:
58 Mɨɨhai muguubuhi jillɨ diibo onoonoco: Uujoho jiija temploja gaifiimɨ usetɨo eetavotajaco acallajanɨɨboro mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨro boojatɨ boobanɨji useri eheetavoratɨjaco onoonoco, noomoro.
59 Jaarunofaño diito jɨɨbogo sabadɨro iicatɨmaño miyaavehicautɨhi.
60 Jaanegui isacerdotemɨ aivojɨɨbo famoofeenetɨ agañiivuuboro Jesuco dilluuhi: ¿Ajashuno aivo diimusutɨhi? ¿Jinejeque nacu jino ɨɨtɨ dihallɨvɨ ijɨɨbocasimo? nooboro.
61 Jaarunofa Jesu iimusutɨɨbo. Jillɨ llɨɨvɨ moonɨcɨnɨhicauhi.
Jaanegui bu siino isacerdotemɨ aivojɨɨbo dilluuhi: ¿Naa miyaano ɨɨjoho Cristo Moocaani Momiyaabo Achi idiicaabo? nooboro.
62 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jɨɨhɨ, uujoho diibo. Eneecau bu jaamo jinootɨ mohɨmegavɨ mahatyɨmeji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ ejeevaabo Moocaani miyanaagueneri gɨcɨnɨɨboco, bu ufucu niqueje aimuufaifeenedɨ asaaboco icano, nooboro.
63 Jaanoma iicaabo isacerdotemɨ aivojɨɨbo igaachehuco gallicuuhi sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro. Jaaboro nuubo: ¿Collɨhiica bu sita diibohallɨ onoonoco mihimoyɨɨcɨcuujirahi?
64 Mee, amɨɨhairyo muguubucuuhi Moocaaniditɨ aivo imitɨno ihiimaanoco; ¿Naa mɨllɨ amɨɨhaidi? nooboro.
Jaanegui famooro: Diiboco guijevejiibo, noomoro fañusuuhi.
65 Jaasumiro saatoho tɨcovauhi diiboco ɨjɨɨrebamaaimoro ihɨmeque afabaacumoro ganɨɨcɨhicaumo. Eneecata miya ɨɨjoho Moocaani jɨɨbogomɨnaafi idiicahachiijɨ gaajacɨ: ¿Naa mɨɨjoho ɨco ganɨɨcɨhi? noomoro. Jaabadɨro bu toomomɨnaa diiboco aamɨhicauhi.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

66 Jaanaa Pedro guiino goohasiri icahicaunaa isacerdotemɨ aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaago agaseugoro
67 cɨɨjɨgaijɨniri efeemeebe iicauboco aatyɨmeugoro diiboco gueenene ɨhɨɨfɨnɨcɨhicaugoro nuugo: Ɨɨjoho bu tollɨro Jesu Nazareooboma ɨdɨguehicaabo, noogoro.
68 Jaarunaa Pedro tuunamaaiuhi: Diiboco uujoho gaajatɨhi, bu ¿jinejetɨhacho fɨne toono uco neehi? nooboro iinehinɨubo jahisitɨ ɨjɨcafetefi uuga ɨmegavɨ. Jaanaacaro catava ojɨcuuhi.
69 Jaanobuunatɨ bu siino diigo diiboco emeecɨugoro tomañeri iicaumoco neehicauhi: Jaanɨ diitoobo, noogoro.
70 Jaarunaa bu diibo siino tuunamaaiuhi.

Jaanobuunatɨro bu tomañeri iicaumo siino Pedroco nuuhi: Miyaano ɨɨjoho
diitotɨobo Galileaoobo idiicamaño, noomoro.§
71 Jaanegui Pedro tɨcovauhi ɨɨbacasiiboro ihiimaaubo Moocaani momo-
fañodɨ oovɨcɨɨboro: Gaajatɨhi uujoho diiboco diibotɨ toono mihiimaaboco,
nooboro.
72 Jaasumiro catava allɨnɨuhi mifoocɨ ojɨubo. Jaanotɨ jari Pedro Jesu dii-
boco catava mifoocɨ ojɨtɨɨbaacaro siino mifoocɨ, safo ɨdɨɨno uco tuunamaaiji
unuunoco esafutuuboro taacuubo tusumiro.

15

Jesu Pilato Ɨmega
(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

1 Jaanaaca eseseeveudɨ siino sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto,
caatɨnɨmɨnaa icamo igaivuuhi paryɨ fagomɨnaama iimaacasiqui. Jaamoro
Jesuco sisɨcɨnɨɨboco asatyumoro Pilatoco acɨtuumo.
2 Jaaboco Pilato dilluhi: ¿Naa ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjoho toono onoobadɨ, nooboro.
3 Jaanaa sacerdotemɨ aivojɨto sihidɨ diibohallɨvɨ iimitɨnoono
jɨɨbeguehicauhi.
4 Jaanegui siino Pilato diiboco dilluuhi: ¿Ajashuno aivo diimusutɨhi?
Eneecau, meecɨ mɨnoodɨno jino dihallɨvɨ ɨjɨɨbocasinoco, nooboro.
5 Jaarunofaño Jesu ajashuno iimusutɨneri Pilato sihidɨro eetyehicauhi.

Jesuco Guijevefaño Ificuuno.
(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

6 Jaabo Pilato jɨɨbaimosumi cɨvojamɨnaatɨ saafiico miyamɨnaa idilluuboco
sinaayuhicauhi.
7 Jaanaa Barraba onoobo cɨvojafa icauhi sano ihaivojɨtohallɨtɨ saatohoma
omoonɨcasiuhɨgo miyamɨnaaco agaicaaunohallɨtɨ ɨcɨvojanɨubo.
8 Jaanaa imiyamɨnaa asaaumoro Pilatoco dilluvauhi fafoova jɨɨbaimosumi
omoonɨhicaubadɨ imoonɨqui.
9 Jaanegui Pilato diitoco iimusuuhi: ¿Naa mihimeguehi judiomɨ Aivojɨɨboco
amɨɨhaidi isinaayunoco? nooboro.
10 Jillɨ sacerdotemɨ aivojɨto diiboco ataaquivomoro aacɨunoco Pilato agaa-
jauboro diitoco tollɨ nuubo.
11 Jaarunaa isacerdotemɨ aivojɨto miyamɨnaaco fajɨɨnɨuhi: Barrabacoro
midillu diibocoro isinaayuqui, noomoro.
12 Jaanegui Pilato diitoco siino dilluuhi: ¿Jana mɨllɨ judiomɨ Aivojɨɨbo
amɨɨhai meneehicaaboco moonɨji? nooboro.
13 Jaanegui diito ocoovadiivuumoro Pilatoco iimusuuhi: ¡Guijeve
ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
14 Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Nacu jineje iimitɨnoco moonɨɨbo? nooboro.
Jaarunaa diito siino janaanɨcɨvɨro coovadiivuuhi: ¡Guijeve
ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
15 Jaanoma iicaubo Pilato miyamɨnaama imino iicanoco iimuguuboro
Barrabaco sinaayusuubo. Jaaboro Jesuco niivɨgai meeheri ahaamɨsuhicaudɨ
ihamocasimɨnaaco acɨubo diiboco itetecuqui.

§ **14:70** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Diitobadɨ idiimaaño, onoonoco.

16 Jaasumiro diiboco ihamocasimɨnaa satyuuhi aivojɨ̈bo iijafa poetorio
onoonofañovɨ. Jaamoro paryɨ ihamocasimɨnaaco iigaiyɨ̈cɨumoro gachicohai
deecano tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco jɨ̈hacuumo.
17 Jaamoro ijanuutunoma iicanoco aafeneque chaahimɨgatɨ eheetavu-
moro diiboco javucaruumo.
18 Jaamoro tɨcovaumo sahagomoro: ¡Imino diica judiomɨ Aivojɨ̈bo!
19 noomoro diiboco ɨmeiri iinigaɨtɨ gafucuhicaumo jɨ̈rebamaaimoro igui-
ino ememuɨ̈vomoro diiboco mihimobadɨ dejecujicaumo.
20 Jaamoro jillɨ diiboco edejecuhicaunobuunatɨ diiboco ɨjɨ̈hacuuchehuco
ujujuyaacuumoro jari imiya gaachehuco ɨjɨ̈hacuumoro diiboco satyucu-
umo ɨtetecuqui.

Jesuco Etetecuubo Guijevehi.
(Mt 27.32-56; Lc 23.26-49; Jn 19.17-30)

21 Jaanaa Simon Cirene cuumioobo Alejandro, bu Rufo icamɨsi caani
buhɨgotɨ isitɨ asaaubo tomañodɨ fatyuuboco ocoovaumoro Jesu guijeve
ɨmohobujeque satyusuumo.
22 Jaamoro Jesuco satyuumo Golgota onoomañovɨ, nigaɨpaajebaɨ enee-
jiruno.
23 Jahɨgo diiboco isuurumo facɨcɨfaihuma vinoco ificuumoro. Jaarunoco
Jesu adutɨuhi.
24 Jaadɨ diiboco etetecucuudɨ ihamocasimɨnaa diibo gaachehunoco
sanomɨro itɨcovoocɨvɨ ɨfocasiuhi suerteque abañamaaiumoro: ¿Naa cajaanɨ
cochehuco satyeji? noomoro.
25 Jaasu baagotɨrehiica nɨhɨba icauberi diiboco tetecuumo iguijeve
ɨmohovɨ.
26 Jaamoro toonohallɨtɨ diiboco omoonɨunoco iguijeve ɨmohovɨ inigaɨhallɨtɨ
acaatɨnɨumoro ficuumo: JAANɨ JUDIOMɨ AIVOJɨ̈BO, onoonoco.
27 Jaabo uufocovɨ bu tollɨro miimɨsiicɨ nanivamɨnaatɨsico tetecuumo saafi-
ico imiyanaagonovɨ, sifiico inaninaagonovɨ icano.
28 Jillɨ Caatɨnɨhaamefaño onoocɨnɨno nijequevauhi; iimitɨfimofeenedɨ
oovocafutuubo, onoocɨnɨno.*
29 Jaanaa tomañodɨ afatyumo Jesuco ɨhɨ̈bamoro ihuseneque gavaracu-
moro ɨ̈bajirubadɨ iicano inigaɨnocoro garya, garya omoonɨhicaumoro nee-
hicauhi: Ajaanɨvahaduhu oono templojaco acallajaruuboro siino dojɨcuvɨro
mifucucɨ, safucu ɨdɨ̈notɨ boojatɨ edeetavejiruubo.
30 Eneecata ɨ̈ro difiico taajasu, toono diguijeve ɨmohotɨ iniitoobo,
noomoro.
31-32 Jaabadɨro bu sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo edejecumo
noocasihicauhi: Sitaaco naha ataajasuhicaabo, ¿cono bu jaabo jisumi ifi-
icoro taajasunoova. Miyaano ɨ̈joho Cristo Israel Aivojɨ̈bo idiicahachiijɨ
jisu diguijeve ɨmohotɨ niito, maatyɨmemere ɨco mimiyaaveguequi, noomoro.
Jaabadɨro bu diiboma etetecucɨnɨmɨsi diiboco gubuubusuhicauhi.
33 Jaanaa gadɨcɨ̈ba paryɨ jiinɨje cɨvono iijɨuhi. Jaano jari sano iijɨcuuvɨ
ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba icaabovɨ seseeveuhi.
34 Jaasumi toonotɨ nɨhɨba icauberi Jesu hebreo iijɨri gaihivuuhi: Eloi, Eloi,
¿lama sabactani? nooboro. Moocaani, Moocaani, ¿collɨhi uco deevesuhi?
eneejiruno.
35 Jaanoco tomañeri saatoho iicaumo uguubumoro nuuhi: Muguubu, oono
Eliaco cuuhuvaabo, noomoro.

---

* **15:28** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

36 Jaanegui diitotɨ saafi ijinafatyuuboro ɨcɨjeuhi faasɨhi iicanoco iimitɨno
aivofaihufaño ichimayaacuuboro ɨmei nijequevɨ ificuuboro Jesu iijɨfaño
cateejeruuhi. Ene, jaafa Elia saahi diiboco iniitusuvaabo mahatyɨmequi,
nooboro.
37 Jaarunaa Jesu sefanotyɨgaba agaihivuuboro chuumucuuhi.
38 Jaasumiro Moocaani iija temploja ofoboocɨnɨu chehu gaachehujetuno
feemene iicano gallivuuhi sanoodɨnoocɨro nijequetɨ sano baavɨ.
39 Jaanaa ihamocasimɨnaa aivojɨibo Jesu ɨmega julleecɨnɨunaa uchu-
umuunoco aatyɨmeuboro: Miyanotɨro jahi jaanɨ Moocaani Achi, nuubo.
40 Jaabadɨro bu tomañeri gaigoomɨ iicaumo tehesinotɨro ɨifɨnɨcɨhicauhi.
Jaamofeeneri icaumo Maria Magdalena onoogo, bu Salome, bu saafigo
Maria icamo. Jaago Maria Jose bu iguihoobo Jacoobo icamɨsi seejɨ.
41 Jaamo igaigoomɨ Galileari iicahicausumi Jesuco jeecɨvomoro diibo
dojɨcutɨ efeehicaumo. Jaabadɨro bu sihidɨ tomañeri saafigova icauhi
Jerusalevɨ diiboma sano ufuumo.

Jesuco Łcɨɨuno.
(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

42-43 Jaanaa mihiijɨcuunaa imibaivofucusumi judiomɨ jaguisɨfucu ɨmegavɨ
iicaunegui Jose Arimatea cuumioobo fagomɨnaatɨ imiyaabo iicaubo
Moocaani aivojɨco tollɨro eteemehicaubo asaauboro iguitɨibo Pilatojaa
ufuuboro Jesu ifiico dillutuuhi.
44 Jaaneri Pilato sihidɨ Jesu uchuumucuneri eetyeuboro amocasimɨnaa
aivojɨiboco coovauhi idilluqui: ¿Naa miya chuumucuubo? onoomañoo.
45 Jaanoco diibo ihaivojɨibo ɨjɨibuguunegui jari Joseque Jesu ifiico Pilato
acɨsuuhi.
46 Jaanaa Jose imino gaachehuco anaajeuboro Jesu ifiico iniitusuuboro
tochehuri mibocɨuhi. Jaaboro guiisigajɨfañoo seedicɨnɨhojɨfañoo ɨcɨuboro
iguhugaco guiisibatyɨgabari fabaacuuhi.
47 Jaanoco Maria Magdalena onoogo, bu Maria Jose seejɨ icamɨfe atyɨmeuhi
ɨcɨunoco.

16

Jesu Siino Ubuheeteuno.
(Mt 28.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

1 Jaano judiomɨ jaguisɨfucu sabado iicafucu afatyuno seseevedɨ
Maria Magdalena onoogo, bu Salome, bu Maria Jacoobo seejɨ icamo
facɨcɨfaihunoco anaajeumoro fuuhi Jesu ifiico ijeesutequi.
2 Jaamoro fucugayɨro jaguisɨ afatyuno seseevedɨ tohojɨvɨ ɨfutuumo nɨhɨba
iinucuuberi.
3 ¿Mɨɨjoho mɨɨhaima iguiisibaco tohojɨ ɨmegatɨ faayɨcɨji? noocasimoro.
4 Meecɨrumaaca tobatyɨgaba iicahicaumañeri icacutɨhi.
5 Jaadɨ tohojɨfa ɨjɨcafutuumo atyɨmeuhi sɨcafefi seseechehu
caamovochehufa jɨɨcɨnɨibo imiyanaagueneri gɨcɨnɨiboco. Jaaneri sihidɨ
igutuumo.
6 Jaarunaa diitoco nuubo: Mihiguetejirahana, amɨɨhai Jesu Nazareoobo
etetecucafetehinɨiboco miguiinehi. Buheetecuubo chahacuubo jineeri.
Eneecau, memeecɨ jino diiboco ificuhinɨmañooco.
7 Jaanegui mofoomoro ijɨibogomɨnaa, Pedro iicamoco mɨjɨibogoto amɨɨhai
ɨmegavɨ Galileavɨ fuucuubo tahɨ diiboco mahatyɨmeji amɨɨhaico unuubadɨ,
nooboro.

8 Jaaneri sihidɨ iigutuumoro tohojɨtɨ gaaumo jiterere. Jaamoro ajashuno
mɨɨhaiñoobaco jɨɨbuguutɨmo sihidɨ iiguiumaño.

Jesu Maria Magdalena Onoogovɨ Jafevehi. *
(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

9 Jaanaa fucuro mɨɨhai jaguisɨfucu iicauno seseevedɨ ubuheeteubo tɨconɨuhi
Maria Magdalena onoogovɨ ajafeveubo diigotɨ sahuse juugahusetɨ
miimɨsiicɨ ɨdɨɨmoco ɨjɨmɨco agavaracuugovɨ.
10 Jaago ufuugoro diiboma iicahicaumo ihɨdaasuri taajeheri iicamoco
jɨɨbugutuuhi.
11 Jaano Jesu ubuheeuno diiboco diigo aatyɨmeuno iicanoco guubucuurumo
miyaavuguutɨhi.

Jesu Jafeveuhi Ijɨɨbogomɨnaatɨ Miimɨsiicɨvɨ.
(Lc 24.13-35)

12 Jaanobuunatɨ bu siino Jesu siibadɨ jafeveuhi diitotɨ miimɨsiicɨ sihɨ buhɨgo
ufuumɨsivɨ.
13 Jaanegui uhuumiumɨsiro saatoho ijɨɨbogomɨnaaco jɨɨbugutuumɨsi.
Jaarumɨsico tollɨro miyaavuguutɨmo.

Jesu Ijɨɨbogomɨnaaco Minɨsuhi.
(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

14 Jaanobuunatɨ Jesu siino jafeveuhi ijɨɨbogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi
icamo machumovɨ. Jaabo diitoco icuhufojeebɨɨhallɨtɨ buheetecuuboco
aatyɨmeumo ɨjɨɨbuguunoco imiyaavuguutɨnohallɨtɨ ɨɨbaubo.
15 Jaaboro diitoco nuubo: Faajiinɨjeriro mofoo. Jaamoro jino taajasubogoco
fanoo miyamɨnaaco mɨjɨɨbogo.
16 Jaanoco imiyaavogooboro initɨsuquimaaibo taajaji. Jaanotɨ imiyaavo-
gotɨɨbo taajajitɨhi.
17 Jaamo uco imiyaavogomoma jino toono gaajatabadɨ iicano icaji; tamemeri
buhɨ ɨjɨmɨco gavaracujimo, bojɨɨjeri iimaajimo,
18 ihusenefa jiinimomɨco gaayɨcɨjimo, namitaco aadurumo mɨllɨ icajitɨhi.
Jaabadɨro iguihuvamohallɨvɨ ihuseque ificuuneri buheehicajimo icano,
nooboro.

Jesu Niquejefañoo Feehi.
(Lc 24.50-53; Hch 1.9-11)

19 Aivojɨɨbo Jesu jillɨ ijɨɨbogomɨnaama ihiimaahicauno nijequetɨ gañɨɨvuubo
niquejefañoo. Jaaboro Moocaani miyanaagonovɨ casɨɨvutuubo.
20 Jaanegui diito ufuumoro taajasubogoco faajiinɨjeri jɨɨbogomoro fuuhi.
Jaamoco diiboro Ihaivojɨɨbo ahaamusuuboro tobogoco miyacaruhicauhi
niqueje mitya iijɨ sihidɨ ejeevanoco omoonɨhicaunofeenedɨ.

* **16:8** Sahaamefañoo 9-20 versiculonoco ficucuutɨmo. Jimañovɨro ɨfotono.

SAN LUCAS

Luca Teofilodi Caatɨnɨhi.

1 Fiivaamo miyamɨnaa caatɨnɨujirahi tanootɨ nijequevɨ, mofeenevɨ iicauno
jɨɨbogoco.
2 Jaanoco imino aatyɨmeumo mɨɨhaico jɨɨbuguuhi tanootɨ nijequevɨ. Jaamo
bu tollɨro tobogotɨ ijɨɨbugumoco amusuuhi.
3 Jaanoco uujoho imino dilluuhicahi. Jaano uudi iiminegui imino caatɨnɨhi
tanootɨ nijequevɨ ɨɨdi agaijɨɨbo Teofilodi.
4 Jaabo imino gaajahi, ɨco miyabogotɨ ɨjɨɨbeguehicanoco.

Moocaani Toomomɨnaafi Jɨɨbeguehi Jua Nitɨmɨnaafi Ifiivejinoco.

5 Jaanaa Herode* Judeavɨ aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaasumi tollɨro icaubo sac-
erdote Zacaria onoobo, Abia onoobojaagodɨ iicaubo. Jaabo taaba Elizabe
onoogo Aaron iyaachimɨhai cuumimɨnaago.
6 Jaamɨsi sabadɨro Moocaani ɨmefeenevɨ imihusene icahicaumɨsi.
Jaamɨsi imino icahicaumɨsi Moocaani atajɨɨbauboro unuubadɨ. Jaamañoo
mɨɨhaiñooba diitɨsico mɨllɨ neehicautɨhi.
7 Jaarumɨsi iseemema chahauhi mogai Elizabe achiba iicaumañoo, aivo bu
famɨsicɨro amiyatɨsi iicacuumañoo icano.
8 Safoono icacuuno Moocaani sacerdotemɨ Zacariamɨoto Moocaanico
ejeecɨvefifucu iicauno.
9 Moocaani jeecɨvomɨnaa jeevamaaje iicanɨcɨbadɨ omoonɨjifucu Zacariavɨ
ɨfutucuuhi templojafa ofooboro Aivojɨɨbo Moocaani ɨmefeenevɨ aimoguiijɨco
ijɨgasuqui.
10 Jaanoco ɨjɨgasunohachuta paryɨ miyamɨnaa jahisi icauhi Moocaanima
ihiimaaumo.
11 Jaanaa Moocaani toomomɨnaafi Zacariavɨ jafeveuhi fañoojavɨ aimogu-
iijɨnoco ɨjɨgasufino cojɨvɨ momiyanaagonovɨ.
12 Jaaboco Zacaria aatyɨmeuboro guucɨbauhi sihidɨ iigutuuboro.
13 Jaaboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Zacaria, diiguetedino,
Moocaani guubucuhi diiboma idiimaahicanoco. Tollɨro diitaaba Elizabe
seemeneque ɨcɨji. Jaaseeque Juatɨ momonɨji.
14 Jaaneri sihidɨ imo imo diicaji. Tollɨro bu saatoho sihidɨ imo imo icaji
diibo ifiiveneri.
15 Jaabo diseemene Moocaani ɨmefeene sihidɨro jeevajiibo. Jaabo
fanoova aivofaihunoco adujitɨɨbo. Jaabofa Moocaani Gaija gahafɨcɨnɨji seejɨ
jeebɨɨfañoo icaabomaryo.
16 Jaabo Israel cuumimɨnaaco sihidɨ uumisujiibo dojɨcuvɨro Ihaivojɨɨbo
Moocaanijaagovɨ.
17 Jaabo Jua feeji Mohaivojɨɨbo Jesu asaajino ɨmegavɨ. Jaabo icaji Moocaani
iimaamɨnaafi Elia imityama icaubadɨ. Jaaneri caanimɨco iseemema sajeebɨɨ
ificuqui, bu tollɨro iicajɨɨsufiimoco: Jii, onoonoco igaajasuqui. Jillɨ imibachu-
jiibo miyamɨnaaco Mohaivojɨɨboco igaayɨcɨqui, nooboro.
18 Jaanegui Zacaria diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨ jaanoco uujoho imino gaajaji?
Uujoho amiyaaburucu, atyaba amiyagurucu icano, nooboro.

---

* **1:5** Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

19 Jaanegui diiboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Uujoho Gabriel
Moocaani atajɨɨbanoco omoonɨfiibo. Jaabo uco galluuhi ɨco jɨɨbeguequi jino
imino jɨɨbogoco.
20 Jaabo jino ɨco onoonoco miyaavogotɨɨbo idiicamaño dihiimaa ɨco buuji.
Jaaneri iimaatɨɨbo diicaji gueenene toosee ifiivotɨnohachuta. Jillɨ nijequee-
vajino tusumi, nooboro.
21 Jaanohachuta miyamɨnaa iicaahicauhi jahisi Zacariaco otoomomo,
esamaaihicauhi toojafañotɨ diibo goovano iinutɨneguiiha.
22 Jaaruubo tahɨgotɨ ihiinuudɨ iimaacuutɨɨbo. Jaanotɨ gaajacɨumo toojafaño
Zacaria gaijaco aatyɨmeunoco. Jaabo ihiimaajirubadɨ iicano ihuseriro
jɨɨbeguehicaubo ihiimaacuutɨmaño.
23 Jaadɨ templojafaño Zacaria Moocaanico ejeecɨvuujifucu afatyunobuu-
natɨ fuucuubo iijafaño.
24 Jaanobuunatɨ mogai Elizabe oovago iicacunegui sihɨ iijatɨ fuucuutɨgo
sahuse nɨhɨbavahachuta toono esamaajeriro iicacuugo:
25 Jisumi fɨ miyamɨnaa uco achiba nuucutɨhi Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ uudi
omoonɨmaño, noogoro.

Moocaani Toomomɨnaafi Jɨɨbeguehi Jesu Ifiivejinoco.

26 Jaano Zacariama ihiimaaunobuunatɨ sahuse juugahusetɨ sanɨhɨba icano
nigacɨtɨ Moocaani siino galluuhi itoomomɨnaafi Gabrielque Galilea jiinɨje
cuumi Nazare onoocuumivɨ,
27 gaifiiquehi agaajatɨgo bagocaja Maria onoogoco imeecɨtequi. Jaago Jose
onoobo David iyaachimɨhai cuumimɨnaafico itajevaqui icacuugo.
28 Jaagojaagovɨ Moocaani toomomɨnaafi ɨjɨcafutuuboro diigoco nuuhi:
¿Naa diicahi ɨco Moocaani agaijɨgo? Jaabo Aivojɨɨbo Moocaani ɨɨma icahi.
Moocaani famoogaigoomɨ allɨnoocɨvɨ ɨco imino moonɨhi, nooboro.
29 Jaaboco Maria aatyɨmeugoro sihidɨ eetyeugo diibo unuuneri. Jaagoro
iinoro neehicaugo: ¿Collɨhi fɨne ollɨ uco idilluuboro noobo? noogoro.
30 Jaanegui Moocaani toomomɨnaafi diigoco nuuhi: Maria, diiguetejira-
hana, Moocaani ɨco agaijɨnoco daatyɨmecuhi.
31 Jisumi doovaji. Jaago gaifiico seemevaji. Jaaboco Jesutɨ momonɨji.
32 Jaabo sihidɨ jeevaji. Jaabo caamovohɨ iicaabo Moocaani Achi noocɨnɨji.
Jaaboco Moocaani ficuji aivojɨɨbotɨ iheedeebe Davidco iicaubadɨ.
33 Jaabo israelmɨ cuumico tajɨɨbaji. Jaano ufucuro finɨjitɨhi, nooboro.
34 Jaaneguiiha diiboco Maria dilluuhi: ¿Mɨllɨ jaano icajirahi uujehehi-
icaduhu tajevatɨhi? noogoro.
35 Jaanegui Moocaani toomomɨnaafi diigoco iimusuuhi: Moocaani Gaija
dihallɨvɨ niiteji. Jaaneri caamovohɨ iicaabo Moocaani mitya ɨco mibaacuji
aimuufaibadɨ. Jaamaño ɨɨtɨ seemene ifiivosee ijeevadɨ Moocaanidi ficu-
cafeteji. Jaamaño Moocaani Seemene, diiboco neejimo.
36 Jaabadɨro bu ditehesino nago Elizabe gaifiico seemevaji amiyago icacu-
urugo. Jaagoco achiba eneehicarugo sahuse juugahusetɨ sanɨhɨba ɨdɨino
icacuuhi oovago.
37 Moocaanidi chahano jineje ɨtɨhɨino, nooboro.
38 Jaanegui Maria nuuhi: Uujoho Mohaivojɨɨbo Moocaani jɨjovogo. Uco
onoobadɨ jaafa Moocaani uco moonɨhi, noogoro.
Jaanotɨro Moocaani toomomɨnaafi fuucuuhi.

Maria Elizabeque Baatehi.

39 Jaanobuunatɨ Maria fuuhi goovano Judea gajɨhallɨ iicaucuumijaago.

40 Jaago Maria Zacaria iijafa ɨjɨcafutuugoro Elizabeque dillutuuhi.
41 Jaanoco Elizabe uguubuusumiro ijeebɨɨfaño iseemene maryɨbauhi. Jaa-
sumiro diigo ififaño Moocaani Gaija gahafuuhi.
42 Jaanegui sefano nuugo: Moocaani ɨco guiraano imino moonɨhi, famoova
gaigoomɨhallɨnoocɨvɨ tollɨro diseemeneque imino moonɨɨbo.
43 ¿Mɨllɨ jaago sihidɨ ejeevatɨgoco Tahaivojɨɨbo seejɨ uco baavahi?
44 Uco idillunoco uguubusumiro taseemene iimooboro tajeebɨɨfaño
maryɨbahi.
45 Imicani ɨɨjoho diicahi imiyaavogomañoo. Jaamañoo Aivojɨɨbo enee-
hinɨbadɨ ɨɨma icajino, noogoro.
46 Jaanegui Maria nuuhi: Tajeebɨɨma Moocaanico imehi.
47 Tollɨro imo imo icahi Moocaani Tatyaajasumɨnaafivɨ,
48 Moocaani uujoho ɨɨdaasugo ijɨjovogoco agaajacuuneri; Jaamañoo jisumitɨro
paryɨɨcɨno miyamɨnaa fahiijɨvaro iicamo uco: Imino iicago, neeji,
49 Moocaani sihidɨ ejeevaabo uudi sihidɨ jeevanoco omoonɨmañoo. Jaabo
Moocaani momo iimiibo.
50 Jaaboco famooro agaijɨmoco fahiijɨvaro ɨdaasugoobo.
51 Sihidɨ jeevanoco moonɨɨbo. Guiinonɨɨbo ifiicoro: Mityahi, noomoro
iicamoco.
52 Imityafiirumoco guiinovɨ niitusuubo. Jaaboro ijeebɨɨno sɨɨcuno iicamoco
sihidɨ ejeevamotɨ ficuubo.
53 Machuta achahaneri ajebari iicahicamoco sihidɨ sinehejeri gahafusuubo.
Jaanotɨ sihidɨ ɨnɨhɨbamɨvamoco sɨcaihusejema galluubo.
54 Ijeecɨvomɨnaafi Israel cuumico amusuubo. Jabajeevetɨɨbo diitoco
ɨɨdaasugonoco.
55 Mootadi Abrahamco iseemema fahiijɨvareji unuucuubadɨ, noogoro.
56 Jaadɨ Maria gueenene icauhi Elizabema minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icano.
Jaanobuunatɨ jari uumiugo iijajaago.

Jua Nitɨmɨnaafi Fiivuuhi.

57 Jaanobuunatɨ icacuuno Elizabe eseemevaujino. Jaago gaifiico
seemevauhi.
58 Jaanegui ifiitɨno iicaumo, itehesino nagomɨ icamo fuuhi diigoma imo
imo iicaqui Moocaani diigoco agaijɨunoma iicaumo.
59 Jaanobuunatɨ fuumo sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu icano
nigacɨtɨ toosee meehe nigacɨco iquitɨcɨqui. Jaamoro iquitɨcɨnobuunatɨ
momonɨujirahi caani Zacaria momoco.
60 Jaarunaa seejɨ nuuhi: Chahano, jaafa Jua imomo, noogoro.
61 Jaanegui diigoco nuumo: ¿Collɨhiica? Diyototɨ chahamo saatoho tollɨ
imomo iicamo, noomoro.
62 Jaanegui caanico dilluumo uguubutɨneguiihahica ihuseneri caani
omomonɨnoco igaajaqui.
63 Jaanegui caani ɨmohobujeque idilluuboro caatɨnɨuhi: Jua imomo,
onoonoco. Jaaneri famooro eetyeuhi.
64 Jaasumiro ɨvɨ Zacariaco jari siino iijɨ jafeveuhi. Jaaneri ihiimaauboro
tɨcovaubo Moocaanico iimuubo.
65 Jaaneri paryɨ icojɨneri iicaumo sihidɨ jabafiituuhi. Jaanoco paryɨ Judea
jiinɨje gajɨneri jɨɨbocasiumo.
66 Jaanoco paryɨ uguubuumo esamaaihicauhi. Jaamoro sanomɨro dillu-
casihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne jusijisee? noomoro Aivojɨɨbo Moocaani miyanotɨro
tooseeque imino omoonɨuneri.

Zacaria Masi.
67 Caani Zacaria Moocaani Gaija ififaño gahafɨcɨnɨibo iimaauhi Moocaani
diibo jeebɨifaño ificuunoco nuuhi:
68 Jaafa imocɨnɨibo israelmɨ Aivojɨibo Moocaani. Mɨihai diibo cuumimɨnaa
mihicamojaa asaaboro mɨihaico taajasuubo.
69 Mɨihaico acɨibo sihidɨ jeevaabo Motaajasumɨnaafico ijeecɨvomɨnaafi David
iyaachimɨhaifañotɨ.
70 Tollɨ nuubo iimimo ihiimaamɨnaafeenedɨ sɨicɨjetɨro:
71 Mɨihaico momɨnaafañotɨ, ataajasujinoco, bu paryɨ mɨihaico ɨjɨiheguemetɨ
icano,
72 tollɨrovaha bu moheedetemɨhaihɨvɨco: Ɨidaasugueji, nooboro imino un-
uunoco ajabajeevetɨnoco.
73 Jillɨ mootadi Abrahamco miyanotɨro Moocaani nuuhi:
74 Mɨihaico momɨnaatɨ ataajasujinoco, diiboco mejeecɨvequi ñɨhicugotɨmo,
75 imino ijeevadɨ mofiino diibedi icaqui jiijehallɨvɨ mihicanohachuta.
76 Jaanotɨ ɨjoho, taseemene, Moocaani caamovohɨgo iicaabo iimaamɨnaafi,
noocɨnɨji. Jaamaño feeji Mohaivojɨibo ɨmega ijɨihaico iimibachuuboro,
77 iicuumimɨnaa igaajaqui mataajajinoco, mohimitɨco ubuusujinoco icano.
78 Jaabo Moocaani igaijɨfañodɨ ɨidaasugooboro mɨihaico acɨhi Cristoco. Diibo
asaajifucuco meteemehi, imitɨfucu niija iicafucu nɨhɨbaco motoomonɨcɨbadɨ.
79 Jaabo seseeque sɨvaji cɨvohɨgo iicamedi, guijeve cɨvoguiino iicamedi icano.
Tollɨro bu mohɨgoco sɨigueji sajeebɨi iicano jɨihairi, nooboro.
80 Jaanaa iseemene jusihicauhi. Jaabadɨro bu Moocaani iimogobadɨ ijeebɨi
sefatonoro feehicauhi. Jaanobuunatɨ sɨcaihɨgovɨ icahicaubo. Jaadɨ jari Israel
cuumimɨnaavɨ ifiico jafenɨubo.

2

Jesu Fiivuuhi.
(Mt 1.18-25)
1 Tusumi aivojɨibo Augusto onoobo tajɨibauhi paryɨ jiinɨje miyamɨnaaco
iheevequi.
2 Jillɨ ohoovonoco tɨconɨumo, ɨtɨconɨ Cirenio onoobo Siria aivojɨibotɨ icau-
naaca.
3 Jaanegui famooro fuuhi iicuumijejaago tahɨ imomonoco icaatɨnɨqui.
4 Jaanegui Jose fuuhi Galilea jiinɨjetɨ Nazare cuumiri iicaumañotɨ Judea
jiinɨjevɨ Belen cuumijaagovɨ, tuucuumivɨ David ifiivuuhɨgo, Jose diibo
iyaachimɨhai cuumioobo iicaumaño.
5 Jaanegui fuubo Belen cuumijaago imomoco acaatɨnɨsutuumɨsi Mariama,
diigoco ataabavaujigo oovago icacuugoma.
6 Jaamɨsi Belen cuumiri icaumaaca Maria iseemevaqui aivucuuhi.
7 Jaago ɨtɨconɨoseeque seemevauhi. Jaagoro gaachehubaryuneri iimi-
bocɨugoro faijɨ ɨibañeri ejeebunohallɨvɨ tooseeque sɨucaruuhi miyamɨnaa
ɨcɨgafija diitɨsivɨ ɨifutucutɨmaño.

Toomomɨnaa.
8 Jaanaa Belen cuumitɨ sihɨgovɨ icahicaumo fiitɨjɨisuno joomɨ toomomɨnaa
fucuhachuta cɨgatɨmo icahicauhi ihovejamɨco otoomomo.
9 Jaamovɨ imimañobatɨ Moocaani toomomɨnaafi jafeveuhi. Jaasumiro
Aivojɨibo Moocaani imi diitohallɨdɨ arɨcuno achɨcɨuhi. Jaaneri sihidɨ igu-
iumo.

10 Jaarunaa Moocaani toomomɨnaafi diitoco nuuhi: Mihiguidino, amɨɨhaidi imibogoco sɨvahi. Jaaneri famooro imo imo icaji.
11 Jaachiijɨ fiivoobo amɨɨhaidi David cuumivɨ Taajasumɨnaafi Aivojɨɨbo Cristo.
12 Jaano gaajabadɨ iicanoco mahatyɨmeji seemeneque gaachehubaryuneri minɨcɨnɨsee faijɨ iibañeri ejeebunohallɨri sɨucɨnɨseeque, nooboro.
13 Jaasumiro sihidɨ saatoho Moocaani toomomɨnaa niquejeoto diibo cojɨvɨ jafeveuhi. Jaamo Moocaanico iimomo neehicauhi:
14 ¡Imicani Moocaani caamovohɨgo iicaaboco mihimo! Jaanotɨ jiinɨjehallɨvɨ gaifiimɨ diibo onoobadɨ imino iicamo sajeebɨɨ iicajino, noomoro.
15 Jaamoro niquejefaño ufuucuunobuunatɨ ijoomɨ toomomɨnaa sanomɨro noocasiuhi: Masɨɨgo Belenjaago jino iicanoco memeecɨtequi Aivojɨɨbo itoomomɨnaafeenedɨ mɨɨhaico ɨjɨɨbogonoco,
16 noomoro goovano ufuumo atyɨmeteuhi Jose, Maria, bu seemene faijɨɨhuri ejeebunohallɨvɨ sɨucɨnɨseema icamɨsico.
17 Jaanoco aatyɨmeumoro jɨɨbuguumo Moocaani toomomɨnaafi diitoco tooseetɨ ɨjɨɨbuguunoco.
18 Jaanoco paryɨ uguubuumo diito eneeneri eetyehicauhi.
19 Jaarunoco llɨɨvɨ Maria ijeebɨɨfañodɨ guubunɨcɨhicauhi toonoco esamaaigoro.
20 Jaanotɨ ijoomɨ toomomɨnaa dojɨcuvɨro uumicuuhi. Moocaanico agaijɨmoro, imehicauhi uguubuunotɨ aatyɨmeunoma iicamo, diitoco ɨjɨɨbuguubadɨ icauneguiiha.

Jesuco Templojafaño Ɨfusumɨsi.

21 Jaanobuunatɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu icanotɨ toosee meehe nigacɨco quitɨcɨsuumɨsi. Jaamɨsiro tooseeque momonɨumɨsi Jesutɨ Moocaani toomomɨnaafi Maria oovautɨgocoro unuumomoco.
22 Jaanobuunatɨ Moise tajɨɨba onoobadɨ ifiico iimibachufucuva iifinɨudɨ tooseeque satyuumɨsi Jerusale cuumijaago Aivojɨɨbo Moocaanidiro ificuuqui.
23 Jillɨ moonɨumɨsi Moocaani tajɨɨba jillɨ noonoro acaatɨnɨcɨnɨneguiiha: Paryɨ gaifiimɨ itɨconɨ ifiivomo Moocaanidi ijeevadɨ ficucafeteji, eneeneguiiha.
24 Jaaneguiiha fuumɨsi Moocaani tajɨɨba onoobadɨ, iicanoco jeecɨvo asimɨco ficutuumɨsi: Namuduucumɨsi iicahachiijɨ, nimɨihumɨsi iicahachiijɨ onoobadɨ iicanoco.
25 Jaasumivɨ icahicaubo Jerusalevɨ Simeon onoobo imihusene miyamɨnaafi. Jaabo Moocaanico ejeecɨvoobo teemehicauhi Israel cuumimɨnaa ataajajinoco.
26 Jaabo Simeonma Moocaani Gaija icahicauhi. Jaabo diiboco jɨɨbuguuhi: Moocaani agalluubo Cristo ifiivooboco aatyɨmetɨnohachuta iguijevejitɨnoco.
27 Jaabo templojafaño fuuhi Moocaani Gaija noojɨri. Jaanaa Jesuco caanimɨsi satyuuhi templojafaño tajɨɨba onoobadɨ imoonɨqui.
28 Jaaseeque Simeon ihiibɨcɨuboro Moocaanico imuuhi jillɨ nooboro:
29 Aivojɨɨbo, ɨvɨ sajeebɨɨ jaafa chuumucuuhi. Daatyɨmesucuuhi uujoho dijeecɨvomɨnaafico unuunoco:
30 tahaallɨɨri imino atyɨmecuuhi taajasumɨnaafico
31 paryɨɨcɨno miyamɨnaa ɨmefeenevɨ ificuuboco.
32 Diibo seseehachɨcɨ. Jaabo israelmɨ iicatɨrumoco achɨcɨjiibo, iicuumimɨnaa israelmɨco cahacɨsusujiibo, nooboro.

33 Jillɨ tooseetɨ eneeneri caanimɨsi Jose, Maria icamɨsi sihidɨ jabafiitehicauhi.
34 Jaadɨ Simeon caanimɨsico imino unuuboro, seejɨ Mariaco nuuhi: Meecɨ jiisee seemene icahi diibofeenedɨ Israel cuumimɨnaatɨ sanoodɨmo aaifomo finɨji. Jaanotɨ saatoho taajaji. Jaabo jɨibogobadɨ iicaabo. Jaaboco sihidɨ saatoho jɨiheguejimo.
35 Jillɨ gaajacafetejino paryɨ famoova ijeebɨinofaño esamaaino. Jaanotɨji ɨidi paryɨ toono aamɨgari dijeebɨico miquitɨcɨbadɨ jeevajino, nooboro.
36 Jaanaa bu tollɨro tomañeri icaugo saafigo gaigo Moocaani onoonoco ihiimaahicaugo Ana onoogo; Famuel onoobo Aser cuumioobo aicɨgai. Jaago aivo amiyagurucuu aivo bobagocaja iicausumi atajevaugo sahuse juugahusetɨ mificabacɨ ɨdɨinoro aijɨma icaugo.
37 Jaanotɨ jisumi ochenta y cuatrodɨno ficabava icacuugo fibaijɨgotɨ. Jaago templojafañotɨ iinehicautɨgo cuujehachuta, fucuhachuta icano Moocaanico jeecɨvehicaugo machuco aaigagoro Moocaanima iimaahicaugo.
38 Jaago tahɨ iicaumojaagovɨ gataavugo. Jaagoro Moocaanico itɨconɨ iimuudɨ tɨcovaugo Jesuditɨ ɨjɨibuguugo paryɨ famooro Jerusale miyamɨnaa ataajajinoco eteemehicaumoco.

Josemɨ Nazarevɨ Dojɨcuvɨro Uhuumiuno.

39 Jaadɨ aivojɨibo Moocaani tajɨiba onoobadɨ omoonɨhicaunoco iimivuuno nigacɨtɨ uumicuumo dojɨcuvɨro Galilea jiinɨjevɨ iicuumi Nazare cuumijaago.
40 Jaanaa toosee ujusisee quehecutosere feehicauhi janaanɨcɨ gaajaseere. Jaaseeque sihidɨ Moocaani imino moonɨhicauhi.

Jesu Templojafañɔ Icauhi.

41 Jaanobuunatɨ caanimɨsi fanooficaba tɨcovovɨ Jerusalejaa feehicauhi Pascua jɨibaimofiiri.
42 Jaanaa Jesu fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ iicacuudɨ famooro Jerusalejaa fuuhi fahiijɨvaro tojɨibaimojaa ofoonɨcɨbadɨ.
43 Jaanaa tobaimo ifinɨcuunobuunatɨ uumicuumaaca Jesu Jerusalevɨro fitafutuuhi seejɨmɨsi gaajacɨutɨnaaca.
44 Fɨne miyamɨnaafeenedɨ saabo, noomɨsiro safucuhachuta saaumɨsi. Jaadɨ guiinuurumɨsi iyotofañodɨ, agaajamehejefañodɨ icano.
45 Jaaruumɨsi aatyɨmeutɨneguiiha dojɨcuvɨro Jerusalejaa uumiumɨsi, tahɨ diiboco iguiinutuumɨsi.
46 Jaamɨsi mifucucɨ, safucu icano nijequetɨ jari atyɨmeumɨsi templojafañɔ, Moise tajɨiba gaajamɨnaafeeneri gɨcɨnɨba icauboco. Jaaboco diitoco uguubunɨcɨiboro dilluhicaubo.
47 Bu diito diiboco idillunoco gaajano iimusuhicauneri sihidɨro jabafiitehicauhi, sihidɨ diibo agaajaneguiiha.
48 Jaaboco caanimɨsi aatyɨmeumɨsiro sihidɨ guucɨbauhi. Jaanegui seejɨ nuuhi: Besha, ¿collɨhi mɨsico jillɨ moonɨhi? Diicaani, uujoho icano gaihuɨnɨmɨsiro ɨco miguiinehicahi.
49 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: ¿Collɨhi uco miguiinehi? ¿Nacu magaajatɨhi Guihirubi iijafañɔ iicajinoco? nooboro.
50 Jaarunoco gaajautɨmɨsi diitɨsico diibo unuunoco.
51 Jaadɨ diitɨsima fuubo Nazare cuumijaago. Jaabo diitɨsima imino icahicauhi. Jaarunoco seejɨ llɨivɨ ijeebɨifañɔ ficuhicauhi.
52 Jaanaa Jesu jusiiboro feehicauhi ifiitɨ, ihesamaajetɨ icano. Jaaboco Moocaani, tollɨro bu paryɨ miyamɨnaa icano gaijɨhicauhi.

3

Jua Nitɨmɨnaafi Jɨɨbeguehi Sɨcaihɨgotɨ.
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

1 Jaanaa Tiberio onoobo fahuseecɨ satɨhai icano ficabava aivojɨɨbotɨ icacu-
unaaca, Poncio Pilato Judea aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaanotɨ Herode onoobo*
Galilea aivojɨɨbotɨ icauhi. Tollɨro inahabo Felipe Iturea, Traconite onoojiinɨje
aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaanotɨ Lisania onoobo Abilinia jiinɨje aivojɨɨbotɨ icauhi.
2 Jaanotɨ Anas onoobo, Caifas onoobo icamɨsi sacerdotemɨ aivojɨtɨsi aivo
imiyamɨsi icauhi. Jaasumi Zacaria achi Juaco Moocaani ijɨɨbogoco acɨuhi
sɨcaihɨgovɨ.
3 Jaabo Jua fahɨgovadɨ fuuhi Jordan onoohijɨnidɨ miyamɨnaaco:
Minitɨsuquimaje. Jaamoro amɨɨhai eedeehifiico mejeevesucu amɨɨhai
imitɨco ibuusuqui, nooboro.
4 Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi Isaia tollɨ nooboro acaatɨnɨuno:
Saafi miyamɨnaafi ico guubuvusuhi sɨcaihɨgojaagotɨ: Mihimibachu Aivojɨɨbo
jɨɨhaico; tɨcovojɨ meheetavo.
5 Ifagajɨnoco sanotɨcovoro magahafusu. Paryɨ ifabaɨno, ifagajɨno icano
sanotɨcovoro moonɨcafeteji. Jɨɨhaiño cɨryu cɨryu iicajɨɨje tɨcuvusucafeteji.
Iimitɨjɨje imibachucafeteji.
6 Jaanoco paryɨ jiinɨjemɨnaa atyɨmeji taajasuco Moocaani aacɨnoco, noonoro.
7 Jaabo Jua, miyamɨnaa diibojaa ifiico initɨsuqui asaamoco neehicauhi:
¡Amɨɨhai jiinimomɨbadɨ mihicano miyamɨnaa! ¿Mɨɨjoho amɨɨhaico jɨɨbeguehi
ɨñɨhicuno ifiitɨvonotɨ magaaqui?
8 Jaanegui imino mihica, amɨɨhaitɨ, amɨɨhai eedeehifiico mejeevesuno,
foovono ihɨfuvusuqui. Jaamoro monoocasidino: Mɨɨhai Abraham
iyaachimɨhai, noomoro. Amɨɨhaico neehi: Jiba guiisiba icarubatɨ Moocaani
fiivusujirahi Abraham iyaachimɨtɨ.
9 Jɨgaaje imibaicɨnɨcuuhi ɨmohonoco iquitɨqui. Jaamaño iimitɨnoco
onoovaho quitɨcafeteji cɨɨjɨgaifaño ijɨgasucafetequi. Jaabadɨro iimitɨmo
cɨɨjɨgaifaño jɨgasucafeteji, nooboro.
10 Jaanegui miyamɨnaa diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨ jana momoonɨjirahi?
noomoro.
11 Jaanegui Jua diitoco iimusuuhi: Gaachehunoma miijaacɨ caamoo-
jama mihicaabo sajaatɨ mahacɨ icaamoojama achahaaboco. Jaabadɨro
machutaama mihicamo iinoma achahaaboma mɨhɨfocasi, nooboro.
12 Jaabadɨro Impuesto jaadusumɨnaatɨ saatoho saauhi
initɨsuquimaaivaumo. Jaamo Juaco dilluuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ¿mɨllɨ jana
mɨɨhai momoonɨji? noomoro.
13 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Tajɨɨbafaño onoonobadɨ majaadusu. Jaanotɨ
toono janaanɨcɨ miyamɨnaaco majaadusudino, nooboro.
14 Jaabadɨro saatoho amocasimɨnaa diiboco dilluuhi: ¿Jaanaa mɨɨhai mɨllɨ
momoonɨji? noomoro.
Jaanegui diitoco iimusuubo: Imitɨno momoonɨmoro, sɨcamañohallɨtɨ saa-
tohohallɨvɨ mihiimaamoro icano. Sitaanoco ajashuno mudumɨtɨɨcɨdino. Jillɨ
amɨɨhai dudɨcamaaje jaadamaryo imo imo mihica, nooboro.
15 Jaanaa miyamɨnaa esamaaihicauhi sɨɨcujeebɨɨje teemehicauhi: Fɨne Jua
diiburucu Cristo, noomoro.

---

* **3:1** Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivuusumi iicaubo chuumucuuhi. Jaaneguiiha tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

16 Jaarunaa Jua famoocoro nuuhi: Uujoho miyaano amɨɨhaico nɨfaihuri
nitɨhi. Jaanotɨ saajiibo saafi Moocaani Gaijari, cɨɨjɨgairi icano initɨjiibo. Diibo
tajanaanɨcɨ sihidɨ mityahi diibobadɨ uujoho jeevatɨhi. Jaamaño conovaha bu
diibo tɨhaipaaje duujeque sinaayujirunova.
17 Ihusefaño ibusuba icacuuhi trigo ñaava toogaiño meehunoco ibusuqui
ijeevadɨ itoogaiñotɨ. Jaano ifagaañooco ficujiibo iijafaño. Jaanotɨ iimee-
hunoco ifinɨjitɨno cɨɨjɨgaifaño jɨgasujiibo, nooboro.
18 Jiibadɨ, bu siibadɨje icano fajɨɨnɨɨboro Jua miyamɨnaaco jɨɨbeguehicauhi
iimino jɨɨbogoco.
19 Tollɨro aivojɨɨbo Herode onooboco ɨɨbaubo Herodia onoogo
inahabo Felipe taabaco udumɨtɨɨcɨunohallɨtɨ, tollɨro sihidɨ iminootɨno
omoonɨhicaunohallɨtɨ icano.
20 Jaarunoco Herode guubutɨɨbo janaanɨcɨ imitɨno moonɨubo. Juaco
cɨvojafaño ficuubo.

Jesuco Initɨuno.
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

21 Jaano ɨmega paryɨ miyamɨnaaco Jua initɨhicausumi, tollɨro bu Jesu
nitɨsuquimaaiuhi. Jaabo iteehifañotɨ ihiinuuboro Moocaanima ihiimaau-
naaca niqueje faayacafutuuhi.
22 Jaanofeenedɨ Moocaani Gaija foovono niituuhi diibohallɨvɨ nimɨihubadɨ
jeevaabo. Jaanaa guubuvusuuno niquejefañotɨ unuuno: Ɨjoho Agaijɨɨbo
Taseemene, Ɨɨri sihidɨ imo imo icahi, unuuno.

Jesu Eedeetemɨhaitɨ Ɨjɨɨbogono.
(Mt 1.1-17)

23 Jaadɨ Jesu saafi, siino fahuseecɨ icano ficabava iicacuudɨ
idudɨcamaajeque tɨconɨubo. Jaabo Jose seemeneu tollɨ esɨcɨnɨhicaurumo.
Jaabo Jose Eli seemeneu.
24 Jaabo caani Matat onoobo Levi seemeneu. Jaabo Levi caaniu Melqui.
Jaabo caaniu Janai. Jaabo caaniu Jose.
25 Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Amos. Jaabo caaniu Nahum. Jaabo
caaniu Esli. Jaabo caaniu Nagai.
26 Jaabo caaniu Maat. Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Semei. Jaabo
caaniu Jose. Jaabo caaniu Juda.
27 Jaabo caaniu Joana. Jaabo caaniu Resa. Jaabo caaniu Zorobabel. Jaabo
caaniu Salatiel. Jaabo caaniu Neri.
28 Jaabo caaniu Melqui. Jaabo caaniu Adi. Jaabo caaniu Cosam. Jaabo
caaniu Elmodam. Jaabo caaniu Er.
29 Jaabo caaniu Josue. Jaabo caaniu Eliezer. Jaabo caaniu Jorim. Jaabo
caaniu Matat.
30 Jaabo caaniu Levi. Jaabo caaniu Simeon. Jaabo caaniu Juda. Jaabo
caaniu Jose. Jaabo caaniu Jonan. Jaabo caaniu Eliaquim.
31 Jaabo caaniu Melea. Jaabo caaniu Mainan. Jaabo caaniu Matata. Jaabo
caaniu Natan.
32 Jaabo caaniu David. Jaabo caaniu Isai. Jaabo caaniu Obed. Jaabo caaniu
Boos. Jaabo caaniu Salmon. Jaabo caaniu Naaso.
33 Jaabo caaniu Aminadab. Jaabo caaniu Aram. Jaabo caaniu Esrom.
Jaabo caaniu Fares. Jaabo caaniu Juda.
34 Jaabo caaniu Jacob. Jaabo caaniu Isaac. Jaabo caaniu Abraham. Jaabo
caaniu Tare. Jaabo caaniu Nacor.
35 Jaabo caaniu Serug. Jaabo caaniu Ragau. Jaabo caaniu Peleg. Jaabo
caaniu Heber. Jaabo caaniu Salo.

36 Jaabo caaniu Cainan. Jaabo caaniu Arfaxad. Jaabo caaniu Sem. Jaabo
caaniu Noe. Jaabo caaniu Lamec.
37 Jaabo caaniu Matusale. Jaabo caaniu Enoc. Jaabo caaniu Jared. Jaabo
caaniu Mahalaleel. Jaabo caaniu Cainan.
38 Jaabo caaniu Enos. Jaabo caaniu Set. Jaabo caaniu Adan. Jaabo Adan
Moocaani seemeneu, diiboco Moocaani eheetavumaño.

4

Jesuco Ɨjɨ Ɨnɨsuuno.
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

1 Jaadɨ Moocaani Gaija Jesu ififaño gahafɨcɨnɨɨbo Jordan onoohifañotɨ
uumiuhi. Jaaboco Moocaani Gaija sɨcaihɨgovɨ satyuuhi.
2 Jahɨ icaubo sanɨhɨba, siino fahuseecɨ icano fucuva, jinejebaco
amachutɨɨboco ɨjɨ nɨsuuhi. Jaadɨ jari diiboco ajeba aivuuhi.
3 Jaanegui ihɨjɨ diiboco nuuhi: Miyaano Moocaani Achi idiicahachiijɨ jiba
guiisibaco dinoo, maahutɨ ifiivetequi, nooboro.
4 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Caatɨnɨhaamefaño noono: Miyamɨnaafi
sano maahu sefariro icajitɨhi, tollɨro bu Moocaani iijɨ sefari icajiibo, noono,
nooboro.
5 Jaadɨ ihɨjɨ diiboco satyuuhi caamovogajɨ nijequevɨ. Jaaboro diiboco
ɨɨfusuubo goovanogayɨ paryɨ jiinɨje miyamɨnaa cuuminoco.
6 Jaaboro diiboco ihɨjɨ nuuhi: Ɨco uujoho acɨji paryɨ jino mityaco. Jaabo
tuucuumijeque tajɨɨbahi uujoho gaayɨcɨuhi paryɨ jinoco. Jaanoco uujoho acɨji
uujoho iimogomoco.
7 Jaanegui taaguiino ememuɨɨvooboro uco idiimooboro edeecɨvohachiijɨ
paryɨ diinejeji, nooboro.
8 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Uutɨ buhɨgovɨ diica Satanas,
Caatɨnɨhaamefaño jillɨ noono: Aivojɨɨbo Moocaanicoro diimo. Jaaboro
saafiicoro diiboco deecɨvo, noono, nooboro.
9 Jaadɨ siino ihɨjɨ diiboco satyuuhi Jerusale cuumijaago. Jaaboro tem-
ploja niibahucuvɨ caamo diiboco asatyuuboro nuuhi: Miyaano Moocaani
Seemene idiicahachiijɨ juugatɨ daacoto baavɨ,
10 mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Moocaani itoomomɨnaaco tajɨɨbaji ɨco iteemequi.
11 Ɨco ihusenehallɨvɨ gañiiyɨcɨjimo. Jaabo guiisiba sefavɨ nanigaivatɨɨbo diic-
ahi, nooboro.
12 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Tollɨro bu Caatɨnɨhaame neehi: Di-
haivojɨɨbo Moocaanico nɨsujirahana, noono, nooboro.
13 Jaarunaa ihɨjɨ diiboco siino ɨnɨsujiruno achahacuunegui diibotɨ buhɨgovɨ
minifutuubo gueenenehachuta.

Jesu Idudɨcamaajeque Tɨconɨhi Galileavɨ.
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

14 Jaadɨ Jesu uumiuhi Galileavɨ Moocaani Gaija mitya ifiifaño gatyuucɨ
icaabo. Jaabotɨ paryɨ toojiinɨjemɨnaa jɨɨbocasihicauhi.
15 Jaabo paryɨ tuucuumije sinagogajanofaño jɨɨbogooboro feehicauhi.
Jaaboco famooro imehicauhi.

Jesu Nazarevɨ Icahi.
(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

16 Jaanegui Jesu Nazare cuumijaa fuuhi tuucuumivɨ ifiivuuhɨgo. Jaaboro
judiomɨ jaguisɨfucu sinagogajafaño jɨcafutuubo, ijeevamaje iicanɨcɨbadɨ.
Jaaboro julleeveubo Caatɨnɨhaameque ihiimaasuqui.
17 Jaaboco Moocaani iimaamɨnaafi Isaia aameque acɨumo. Jaahaameque
faayɨcɨubo jillɨ noonoco atyɨmeuhi:
18 Aivojɨɨbo Gaija tahallɨvɨ icahi. Uco ijeevadɨ ficuuhi iimino jɨɨbogoco
ɨɨdaasufiimoco acɨqui. Uco galluubo ijeebɨɨno ɨɨdaasufiimoco
buheesuqui, cɨvojafa iicamoco taajasubogoco jɨɨbeguequi,
aatyɨmetɨmo aallɨɨnoco faayɨqui, ɨɨdaasuno omoonɨmoco taajasuqui,
19 Aivojɨɨbo imino omoonɨjisumico jɨɨbeguequi, onoonoco.
20 Jaaboro Jesu toohaameque afabaacuuboro sinagogaja amusumɨnaafico
aacɨuboro casɨɨvuuhi. Paryɨ toojafaño iicaumo imino diiboco ɨɨfɨnɨcɨhicauhi.
21 Jaadɨ tɨconɨubo onoobo: Jifucu icacuuno amɨɨhai ɨmefeenevɨ
Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoono, nooboro.
22 Jaanaa paryɨ famooro Jesuditɨ iimino iimaahicauhi. Jaamoro jabafiitu-
uhi ovosɨɨno iimaaco diitoco eneehicauneri. Jaamoro noocasihicauhi: ¿Nacu
jaanɨ Jose achi icatɨno? noomoro.
23 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Fɨne amɨɨhai uco meneeji onoonɨcɨbadɨ:
Taabumɨnaafi idiicaabo tahɨ ɨɨro difiico buheesu, noomoro. Jaamoro uco
meneeji: Capernauvɨ omoonɨunoco muguubuubadɨ jino dimiya jiinɨjevɨ
moonɨ, meneeji,
24 nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi,
chahaabo aivo Moocaani iimaamɨnaafi ijiinɨjevɨ imino agaayɨcɨcafotoobo.
25 Miyaano, aivo sihidɨ fibaijɨto gaigoomɨ icaurahi Israel cuumivɨ;
Moocaani iimaamɨnaafi Elia onoobo iicausumi aiguutɨno mificabacɨ,
saficaba, sificabatɨfeenedɨ icano tɨcovovɨ. Jaaneri toojiinɨjevɨ sihidɨ ajeba
icauhi.
26 Jaarumo Israel cuumi fibaijɨtojaa Moocaani Eliaco galluutɨhi, saafigoro
Sarepta cuumi Sidon cuumi fiitɨno iicaucuumiri iicaugojaa galluubo.
27 Jaabadɨro bu sihidɨ icaumo Israel jiinɨjevɨ foojohori iguihuvaumo
Moocaani iimaamɨnaafi Eliseo iicausumi. Jaarumotɨ saafiiba
buheesurautɨhi ɨdɨɨboro Naaman onoobo Siria jiinɨjeoobo buheesucafu-
tuuhi, nooboro.
28 Jillɨ unuunoco uguubuumoro paryɨ sinagogajafaño iicaumo sihidɨ
sɨfiiratuuhi.
29 Jaamo agañɨivuumoro Jesuco tuucuumitɨ buhɨgovɨ gañɨɨuhi. Jaamoro
diiboco satyuumo ifagajɨ nijequevɨ togajɨ nijequetɨ diiboco igañɨɨqui to-
gajɨhallɨvɨ tuucuumi iicaugajɨfaño.
30 Jaarunaa Jesu diitofeenedɨ afatyuuboro fuucuuhi.

Saafi Iimitɨno Ɨjɨma Iicaubo.
(Mr 1.21-28)

31 Jaaboro Jesu fuuhi Capernauvɨ Galilea jiinɨje cuumivɨ. Jahɨ
jɨɨbeguehicaubo miyamɨnaaco jaguisɨfucusumi.
32 Jaaneri eetyehicaumo diitoco mityano aivojɨɨbo iijɨbadɨ icaneri
ɨjɨɨbeguehicauneri.
33 Jaanaa sinagogajafaño icaubo saafi iimitɨno ɨjɨma iicaubo. Jaabo gai-
hivuuhi:
34 Mɨɨhaico suufenɨ. ¿Collɨhi mɨɨhaijaa saahi ɨɨjoho Jesu Nazareoobo? ¿Jaabo
saahi mɨɨhaico finɨsuqui? Ɨco uujoho gaajahi. Ɨɨjoho idiimiibo Moocaani,
nooboro.

35 Jaanegui diiboco Jesu ɨɨbauhi: ¡Lɨɨvɨ diica! ¡Jaaboro diiboco deevesu!
nooboro.
Jaanegui ihɨjɨ imiyamɨnaafico baavɨ gañɨɨuhi diito ɨmefeenevɨ. Jaaruubo
diiboco mɨllɨ moonɨtɨɨbo diibotɨ iinuuhi.
36 Jaaneri famooro iigutuumoro fahɨgova noocasihicauhi: ¿Coyomo
iimaajɨno? Jaanɨ aivo mityano aivojɨɨbo iijɨri tajɨɨbahi ɨjɨmɨco. Jaaneri
diito iinehicahi, noomoro.
37 Jaanoco Jesuditɨ jɨɨbocasicuumo fahɨgovadɨhallɨdɨ iicaucuumijeri.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

38 Jaadɨ Jesu sinagogajafañotɨ ihiinuudɨ fuubo Simon Pedro iijafaño.
Jaanaa Simon Pedro baabo sihidɨ guihuvauhi sinafeteri. Jaaneguiiha Jesuma
iimaaumo diigohallɨvɨ.
39 Jaanegui Jesu diigojaagovɨ ɨdɨjɨɨvuuboro iguihuvaco ɨɨbaubo. Jaaneri
iguihuva diigotɨ bucuuhi. Jaasumiro agañiivuugoro diitoco jeecɨvehicaugo.

Jesu Ajashutɨmo Iguihuvamoco Buheesuhi.
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

40 Jaanaa mihiijɨcuudɨ fanoova guihuvari iguihuvamoco Jesujaa
sɨvahicaumo. Jaamohallɨvɨ ihuseque ificuuneri buheehicaumo.
41 Jaamo paryɨ iguihuvamotɨ, tollɨro saatohofañotɨ imitɨno ɨjɨmɨ ihiinomoro
gaibacɨnɨmoro neehicauhi: Ɨjoho Moocaani Achi, noomoro.
Jaarumoco Jesu ɨhɨɨbauboro iimaasuhicautɨhi, diibo Cristo iicanoco diito
ihɨjɨmɨ agaajahicauneguiiha.

Jesu Galileavɨ Jɨɨbeguehi.
(Mr 1.35-39)

42 Jaanaa meseseevecuudɨ Jesu fuuhi tuucuumitɨ buhɨgovɨ. Jaaruuboco
miyamɨnaa iguiinuumo diibovɨ ɨfutuuhi. Jaamoro diiboco gaijɨurumo
footɨɨbo iicaqui.
43 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Tollɨro bu siicuumijeque acɨji Moocaani
aivojɨ jɨɨbogoco, toonegui uco galluubo, nooboro.
44 Jillɨ ɨguehicaubo Jesu Galilea sinagogajanofaño jɨɨbogooboro.

5

Sihidɨ Ejeevano Fiicɨ.
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

1 Safoono Jesu icahicauhi Genesare muuaijɨniri. Jaanaa miyamɨnaa sihidɨ
gaseuhi. Jaamo diiboco ijene jɨmatajeruhicauhi Moocaani jɨɨbogoco ugu-
ubunoco iimugumaño.
2 Jaanaa Jesu atyɨmeuhi migaacɨ meenegaacɨco jiinɨgaibaahojɨniri icanoco.
Jaanaa togaje abajato fiicɨmɨnaa ihiinuumoro isinɨcuuhunoco nitɨhicauhi.
3 Jaanegui Jesu sagafa jɨcafutuuhi Simon meenega iicaugafaño. Jaaboro
tajɨɨbaubo tehesijɨsuno imeenegaco ijɨnitɨ iminiiyuqui. Jaadɨ Jesu ifagafaño
acasɨɨvuudɨ tɨconɨubo ɨjɨɨbuguubo tahɨgotɨ.
4 Jaabo ihiimaanoco iimivuudɨ Simonco nuubo: Dimeenegaco satyo
janaanɨcɨ amachimañovɨ. Jaaboro disinɨcuhunoco gañɨɨ. Jaabo taavaco
dɨɨcɨhi, nooboro.
5 Jaanegui Simon nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai fucuhachuta
dudɨcamaaimoro mihicacuurumo ajashuno mɨhɨcɨtɨhi. Jaarunaa ɨɨjoho
eneenegui gañɨɨji tasinɨcuhunoco, nooboro saatohoma

6 gañɨɨumo. Jaabo sihidɨ taavaco baasuuhi. Jaaneri isinɨcuuhu gallica-
maaiuhi.
7 Jaanegui saatoho igataavomɨnaa sigafaño iicaumoco coovaumo diitoco
ihamusuvaqui. Jaanegui asaaumoro fagaacɨcoro gahafusuuhi taavari.
Jaaneri togaacɨ niituurahi.
8 Jaanoco Simon Pedro aatyɨmeuboro Jesuguiino memuɨɨvuuhi. Jaaboro
diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, uutɨ buhɨ difoo, uujoho imitɨmɨnaafi, nooboro
9 sihidɨ taavaco ɨɨcɨuneri sihidɨ ajabafiivutuumañoo. Bu tollɨro famooro
igutuuhi.
10 Tollɨro bu Zebedeo seeme igutuuhi Jacoobo onoobo, bu Jua icamɨsi
Simon gataavomɨnaatɨsi.
Jaarunaa Jesu Simonco nuuhi: Diiguetejirahana. Jisumitɨro miyamɨnaa
fiicɨmɨnaafitɨ diicaji, nooboro.
11 Jaadɨ imeeneneque isi asatyuudɨ fanoocoro ejeevesuumoro fuucuumo
Jesu dojɨcutɨ.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

12 Jaanaa Jesu tuucuumijeri icaunaaca saafi gaseuhi foojohoma iicaubo.
Jaabo Jesuco aatyɨmeuboro memuɨɨvuubo, jiinɨjejaagovɨro dɨjɨɨcɨnɨɨboro dii-
boco nuuhi: Aivojɨɨbo, idiimogohachiijɨ uco buheesu, nooboro.
13 Jaanegui Jesu ihuseri diiboco ududɨɨcɨuboro nuuhi: Imeguehi.
Buheetecu, nooboro.
Jillɨ unuusumiro ifoojoho diibotɨ buuhi.
14 Jaaboro Jesu tajɨɨbauhi mɨɨhaiñoobaco jɨɨbogotɨɨbo iicaqui. Jaaboco
nuubo: Difoo. Jaaboro sacerdotejaa difiico dɨhɨfusuto. Jaaboro toono
ɨco iimibachuno jaadabadɨ iicano asigayɨtɨ satyoobo Moocaanico deecɨvoto
Moise atajɨɨbaunobadɨ iicanoco. Jaanoco miyamɨnaa aatyɨmemere igaajaqui
ubuheecunoco, nooboro.
15 Jaanaa Jesutɨ ɨjɨɨbocasiuno janaanɨcɨvɨro feehicauhi. Jaabojaa si-
hidɨ miyamɨnaa igaivehicauhi diiboco uguubunɨcɨvamoco iguihuvanotɨ
ibuheesuqui.
16 Jaarunaa Jesu miyamɨnaa achahahɨ ofooboro Moocaanima iimaahi-
cauhi.

Jesu Buheesuhi Idɨɨno Isifañɨɨboco.
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

17 Safoono Jesu miyamɨnaaco jɨɨbeguehicauhi. Jaanaa diibo fiitɨno
gɨcɨnɨumo saatoho fariseomɨoto, caatɨnɨmɨnaa icamo Galilea, Judea,
Jerusale icacuumijetɨ asaacɨnɨumo. Jaamofeenevɨ Moocaani mitya
ɨfusucafetehicauhi iguihuvamoco ubuheesunofeenedɨ.
18 Jaanaa gaseumo saatoho gaifiimɨ idɨɨno isifañɨɨuboco cɨgaiijeri
ihiibɨmoro fañoojavɨ ɨjɨɨhacumoro Jesu ɨmefeene ifaduqui moonɨhicaurumo.
19 Jaarumo ijɨcafetequi imoonɨcuuruhɨ sihidɨ miyamɨnaama
etetecɨnɨunegui caamo ufuumoro iniibahucuco afaayɨcɨumoro
iguihuvauboco icɨgaiijema caamotɨ niitusuumo miyamɨnaa uufocodɨ.
Jaamoro Jesu ɨmefeenevɨ faduumo.
20 Jaano diito miyaavogoco Jesu aatyɨmeuboro iguihuvauboco nuubo:
Miyamɨnaafi, dihimitɨ ɨco buusucafutucuuhi, nooboro.
21 Jaanoco uguubuumoro fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo tɨcovauhi
esamaaiumo: ¿Mɨɨjoho jaanɨ jillɨ onooboro Moocaanico ihiimaari imitɨno
omoonɨɨbo? ¿Mɨɨjoho imitɨco buusujitɨrahi? Saafiiro Moocaani imitɨco
buusujirahi, noomoro.

22 Jillɨ noomoro esamaaiunoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: ¿Collɨhi amɨɨhai
tollɨ mehesamaaihi?
23 Fameediro ɨtɨhɨɨrunoco dihimitɨ imibachucafutucuuhi neehi, tollɨro bu
gañiivoobo, dɨɨgo onoono.
24 Jaaneguiiha amɨɨhaico gaajasuji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
jiinɨjehallɨvɨ imitɨ imibachu mityama iicanoco, nooboro.

Jaadɨ nuubo idɨɨno isifañɨɨuboco: Ɨco neehi, gañiivo. Jaaboro dicɨgaiijeque
dɨɨcɨɨbo, fuucu diijajaago, nooboro.

25 Jaasumiro idɨɨno isifañɨɨubo gañiivuuhi diito ɨmefeenevɨ. Jaaboro
icɨgaiijeque toonohallɨvɨ ɨsɨucɨnɨhicaunoco ɨɨcɨuboro fuucuubo iijajaago
Moocaanico imooboro.
26 Jaaneri famooro ajabafiituumoro Moocaanico imehicaumo. Jaamoro
sihidɨ iigutuumoro nuumo: Jaachiijɨ mahatyɨmehi aivo ajabafiiranoco,
noomoro.

Jesu Levico Coovahi.
(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

27 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi impuesto jaadusumɨnaafi Levi onoobojaago,
ajaadusuhicaumañeri gɨcɨnɨba icauboco nuutuubo: Tadyojɨcutɨ disaa,
nooboro.
28 Jaanegui Levi fuuhi Jesuma paryɨ fanoocoro toonovɨ ejeevesuuboro.

29 Jaanegui toonobuunatɨ Levi Jesudi eetavuuhi iijafaño guiraajɨɨbaimoco.
Jaanaa sihidɨ saatoho impuesto jaadusumɨnaa imachuqui gɨcɨnɨnɨcɨnɨuhi
diitoma, bu sihidɨ saatoho miyamɨnaa icano.
30 Jaanoma iicamo fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo Jesu jɨɨbogomɨnaaditɨ
imitɨno iimaauhi: ¿Collɨhi amɨɨhai mamachuhi, mahaduhi icano impuesto
jaadusumɨnaama, bu saatoho imitɨ miyamɨnaa icamoma? noomoro.
31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Imimo iguihuvatɨmo taabumɨnaafico
imogotatɨhi. Jaanotɨ iguihuvamoro imoyɨɨcɨfihi taabumɨnaafico.
32 Jaabadɨro uujoho imino icahi onoomoco cuuhuvaqui saahinɨtɨhi. Iimi-
fiitɨmegui saahi iimitɨ ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutɨmo Aigafinohallɨvɨ.
(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Jaanegui diito Jesuco dilluuhi: ¿Collɨhi jana Jua jɨɨbogomɨnaa, fariseomɨ
jɨɨbogomɨnaa icamo machutɨmo aaigamoro sihidɨ Moocaanima iimaahi-
camo? ¿Jana mɨllɨtɨ dita machuhicahi, aduhicahi icano? noomoro.
34 Jaanegui Jesu oovɨcɨuboro iimusuuhi: Taabava jɨɨbaimovɨ oovɨcɨhi.
¿Nacu amɨɨhai taabava jɨɨbaimojaa mucuuhuvamoco machusutɨmo mahaiga-
sujirahi tojaabo icanaaca? Tobadɨ tajɨɨbogomɨnaama icahi.
35 Jaanotɨ icajinehiica diitediẗɨ uco udumɨtɨɨcɨjino. Jaadɨ jari ɨɨdaasuno
iicaneri aigajimo, nooboro.

36 Jaaboro diitoco bohono Moocaani jɨɨbogoco ijɨɨbeguequi jillɨ
ohoovɨcɨuboro nuubo: Mɨɨhaiñooba aivo bochehu gaachehutɨ quitɨcɨtatɨhi
eedeechehuco imaahunɨqui. Jaanotɨ tollɨ imoonɨruva bochehu icaruno
eedeechehubadɨ icacujiruno. Jaanomaryo bobaryu eedeechehufañotɨ
imijitɨrahi.
37 Jaabadɨro bofaihu aivofaihuco asimɨ meehe eetavota eedeejutafaño
mificutatɨhi. Jaanotɨ tollɨ momoonɨruva tofaihu tujutaco ejerucaruneri
fatyejirahi. Jaaneri tofaihu, tujuta icano gañɨɨcafetejirahi.

38 anegui bofaihuco bojutafañoo mificutahi. Jaano fanooci̇ro imino ficu-
cafetefihi.*
39 Siino nuubehiica: Eedeefaihuco aivofaihuco aadumo, bofaihuco imogo-
tati̇hi: Eedeefaihu aivofaihu imihi, noomoro.†

6

Jiibogomi̇naa Ɨci̇hi Arrozbadi̇ Ejeevano Trigo Onoonoco Jaguisi̇fucusumi.
(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

1 Safoono Jesu jaguisi̇fucusumi basutaanofeenedi̇ i̇gooboro feehicauhi.
Jaanaa ijiibogomi̇naa trigo noovataco i̇ci̇moro feehicauhi. Jaamoro ifa-
gaañoooco ihuseneri iquichec̄imoro ifagaañoooco machuhicauhi.
2 Jaanegui saatoho fariseomi̇oto diitoco dilluuhi: ¿Collɨhi amiihai
mududɨcamaaihi jaguisi̇fucusumi momooni̇tati̇noco? noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jana amiihai magaajati̇hiica
aamefa onoonoco, safoono David diiboma iicaumo ajebama icamoma
omooni̇unoco?
4 Miiro Moocaani iijafañoo ufuuboro jeeci̇vo maahunoco iici̇uboro machu-
ubo, jaaboro bu tollɨro aci̇ubo diiboma iicaumoco icano. Toono Moocaanico
ejeeci̇vucuuno maahunoco i̇diimoro sacerdotemi̇ machujirahi, nooboro.
5 Jaadi̇ bu tollɨro nuubo: Jaguisi̇fucuco mityano mehesi̇ci̇ni̇hi. Miyaano
tollɨru. Jaaruno janaani̇ci̇ uujoho Miyami̇naafibadi̇ Ifiivuubo mityahi,
nooboro.

Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

6 Jaadi̇ sifoo jaguisi̇fucusumi Jesu sinagogajafañoo ufuuboro ti̇covauhi
miyami̇naaco i̇jiibogoobo. Jaanaa icaubo saafi miyami̇naafi imiyanaago-
huse ifiigatyuubo.
7 Jaanaa caati̇ni̇mi̇naa, fariseomi̇ icamo iifi̇ni̇ci̇hicauhi Jesuco: ¿Naa
jaguisi̇fucusumi buheesujiibo? noomoro siibadi̇ iicanohallɨti̇ diibohallɨvi̇
ihiimaaqui.
8 Jaamo tollɨ eesamaaiunoco agaajaci̇uboro ihuse ifiigatyuuboco nu-
ubo: Gañiivoobo joono diitofeenevi̇ dulleeve, nooboro. Jaanegui diibo
agañiivuuboro feenevi̇ julleeveuhi.
9 Jaadi̇ Jesu diitoco nuuhi: Ene amiihaico dilluji: ¿Jinejeque Moise tajiibauhi
jaguisi̇fucusumi momooni̇qui iiminoco, nacu iimiti̇noco? ¿Mubuheesunoco,
nacu miguijeni̇noco? nooboro.
10 Jesu ihuufocori iicaumoco fahɨgovaco emeeci̇uboro nuubo ihuse ifi-
igatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru, nooboro.
Jaanegui diibo afallirihicaruuneri diibo use imituuhi.
11 Jaaneri saatoho sihidi̇ si̇fiiratuuhi. Jaamoro sanomi̇ro dillucasihicauhi:
¿Mi̇llɨ fi̇ne momooni̇jirahi? noomoro Jesuditi̇.

Jesu Ɨci̇hi Mini̇sumi̇naati̇ Fahuseeci̇ Moti̇haiti̇ Miimi̇siici̇ Ɨdiino.
(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

12 Jaasumi Jesu fuuhi ifabai̇jaago Moocaanima ihiimaaqui. Jaabo icauhi
fucuhachuta ci̇gati̇ibo Moocaanima ihiimaaboro.

---

* **5:38** Jillɨ Jesu nuuhi eedeejiibogoco mejeevesumoro bohono jiibogocoro meheetaveji. † **5:39** Jillɨ nuubo eedeehifiico mihimogomoro bohono ifiico mihimeguejiti̇noco.

13 Jaanaa meseseeveudɨ coovaubo ijɨibogomɨnaaco. Jaamotɨ
ɨcɨubo fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimoco. Jaamoco momonɨubo
minɨsumɨnaatɨ.
14 Jaamo momono jino Simon icaruuboco Pedrotɨ omomonɨubo, Andre
onoobo Simon nahabo, Jacoobo, Jua, Felipe, Bartolome,
15 Mateo, Tomas, bu Jacoobo Alfeo onoobo achi, bu Simon onoobo
cananistamɨoobo,
16 Jacoobo achi Juda, bu sajuda Iscariote onoobo Jesuco aacɨujiibo icamo.

Jesu Sihidɨ Miyamɨnaaco Jɨibeguehi.
(Mt 4.23-25)

17 Jaamoma Jesu togajɨ nigacɨtɨ iniituuboro nametɨje iicaumaño
ijɨibogomɨnaama fitafutuumo, tollɨro bu sihidɨ fahɨgovao miyamɨnaa
icauhi, Judea jiinɨjeo miyamɨnaa, Jerusale miyamɨnaa, Tiro, Sidon icano
muuaijɨnioto icamo. Jinoodɨmo gaseuhi Jesu iijɨco uguubunɨcɨvaumo, bu
diitoco iguihuvanotɨ ibuheesuqui icano asaaumo.
18 Iimitɨno ɨjɨma iicaumo tollɨro buheesucafetehicauhi.
19 Jillɨ famoova Jesuco idudɨicɨqui moonɨhicauhi famoovaaco imityari
ubuheesuhicauneguiiha.

Imo Imo Mihicano, Ɨdaasuno Mihicano Icano.
(Mt 5.1-12)

20 Jaanoma iicaabo Jesu ijɨibogomɨnaaco nuuhi: Imicani amɨihai Moocaan-
ico mihimogomo mɨhɨdaasufimañoo. Jaamañoo amɨihai Moocaani aivojɨfañoo
mihicaji.
21 Imicani amɨihai jisumi Moocaanico magaajanoco aivo mihimogomo.
Jaanegui ufucu imo imo mihicaji.
Imicani amɨihai jisumi mataacasimo. Jaarumo ufucu imo imo mihicaneri
mejejebacasiji.
22 Imicani amɨihai mihicahi miyamɨnaa amɨihaico ɨjɨihevesumi, buhɨ
amɨihaico agañɨisumi, amɨihaiditɨ imitɨno ihiimaasumi, amɨihai momoco
iimitɨnobadɨ ɨjɨihevesumi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo momoco
imiyaavogonohallɨtɨ.
23 Jaasumi mihimibaivomoro imo imo mihicacu guiraano amɨihai
jaadama niquejefañoo mihicajineguiiha. Tollɨro tuucuumijeo eedeetemɨhai
Moocaani iimaamɨnaaco ɨdaasuno moonɨhicauhi.
24 Jaanotɨ ɨdaasucani amɨihai mihicaji sihidɨ mɨnɨhɨbamɨvamo, amɨihai
imino imo imo jisumiro mihicacuumo.
25 Ɨdaasucani amɨihai jisumi mutuvacɨnɨmo, ufucu sihidɨ mahajebavajimo.
Ɨdaasucani amɨihai jisumi mejejebacasimo, ufucu ɨdaasuri mataacasijimo.
26 Ɨdaasucani amɨihaiji, amɨihaitɨ famooro miyamɨnaa iminoono ihiimaa-
sumi. Bu tollɨro diito eedeetemɨhai imitɨ jɨibogomɨnaaditɨ: Imimo, noomoro
iimaahicauhi.

Momɨnaaco Magaijɨno.
(Mt 5.38-48; 7.12)

27 Jaanotɨ amɨihai uco muguubunɨcɨmoco neehi: Amɨihai mɨnaaco magaijɨ.
Imino momoonɨ amɨihaico ɨjɨiheguemeque.
28 Imino monoo amɨihaico imitɨno onoomoco. Moocaanima mihiimaa
amɨihaico imitɨno onoomohallɨvɨ.
29 Jaanotɨ saatoho amɨihaico, amɨihai ɨme saanaago ɨmetɨ agabavac-
uhachiijɨ tollɨro saanaago ɨmeque mahacɨ tollɨro bu igabacuqui. Jaanotɨ
saatoho amɨihai caamoojaco udumɨtɨicɨhachiijɨ, bu tollɨro amɨihai sacoco
mahacɨ isatyequi.

30 Jillɨ daacɨ cajaatyohacho ɨco siinoco idillumoco. Jaanotɨ bu sita diinoco ɨɨcɨcuunoco dihiimaasucuudino.
31 Amɨɨhaico sita imino omoonɨnoco mihimogobadɨ, sitaaco imino momoonɨ.
32 Jaanotɨ amɨɨhaico agaijɨmocoro bu magaijɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne toono? Jillɨ famoova tollɨ moonɨfiihi, iimifiitɨmo bu tollɨro moonɨfiihi icano.
33 Jaanotɨ bu amɨɨhaico imino omoonɨmocoro, imino momoonɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne toono? Tollɨro bu iimifiitɨmo tollɨ moonɨfiihi.
34 Jaanotɨ: Diitotɨ siinoco ɨcɨqui, noomoro siinoco mahacɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne toono? Tollɨro bu iimifiitɨmo iimitɨmoco siinoco acɨfihi; Diitotɨ siinoco mɨhɨcɨqui, noomoro.
35 Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai mɨnaaco magaijɨ, sinehejeque diitoco mahacɨ: Diitotɨ siinoco toono jaada mɨhɨcɨqui, nootɨmo. Jaachiijɨji guiraajino amɨɨhaico niquejefaño ajaaduno. Jaamo Moocaani caamovohɨ iicaabo seemetɨ mihicahi. Jaabo diibo tollɨro imino moonɨɨbo famoocoro, bu aacɨnohallɨvɨ cahacɨsutɨmo iicahicarumoco, iimitɨmeheje iicarumoco icano.
36 Jaanegui amɨɨhai sitaaco mɨhɨdaasugo amɨɨhai tahe Moocaani iicabadɨ.

Amɨɨhai Sitaaditɨ Imitɨno Mehesɨcɨnɨmoro Mihiimaadino.
(Mt 7.1-5)

37 Sitaaditɨ imitɨno mehesɨcɨnɨmoro mihiimaadino, jaachiijɨ Moocaani amɨɨhaico tollɨro neejitɨhi. Sitaaco iimitɨco meneedino, jaachiijɨ Moocaani amɨɨhai imitɨco neejitɨhi. Sifiima mɨhɨɨbacasinoco imino mihimibachucasi amɨɨhai imitɨco Moocaani ibuusuqui.
38 Sitaaco siinoco mahacɨ. Jaaneguiiha amɨɨhaico bu Moocaani tollɨ acɨji; illeegucufaño imino oovɨcɨɨboro, imino gatyuucɨ cuhufono cabɨɨcɨɨboro tetecuuboro. Jaanotɨ amɨɨhai sitaaco mohoovobadɨro Moocaani amɨɨhaico eeveji,
39 nooboro Jesu jillɨ oovɨcɨuhi: ¿Nacu ihaallɨɨma achahaaboco bu sifi ihaallɨɨma achahaabo sɨɨguejirahi? ¿Nacu famɨsicɨro ifapaajefaño aquetetejitɨrahi?
40 Jaabadɨro cajaatyo miyamɨnaa ijɨɨbogomɨnaafi janaanɨcɨ jeevatatɨhi. Jari ɨjɨɨbogonoco iimivucuudɨ ijɨɨbogomɨnaafibadɨ jeevajirahi.
41 ¿Mɨllɨ jaabo dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨcoro adaatyɨmeebe, dihaallɨɨfaño cutuucɨdɨno iicanoco daatyɨmetɨhi?
42 ¿Mɨllɨ jaabo dinahaboco neejirahi: Tañahabo, ene ɨco dihaallɨɨfaño iicano beevagayɨco ɨcɨqui, neejirahi dihaallɨɨfaño cutuucɨdɨno iicanoco daatyɨmetɨɨbo? Tajeebɨɨ imihi, nooboro sitaaco abañɨfiibo, itɨconɨ dihaallɨɨfaño iicatuucɨco dɨɨcɨ. Jaadɨ jari imino daatyɨmeji dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨco. Jaadɨ diiboco adaamusuubo gañɨɨji.

Ɨmohoco Inoovatatɨro Magaajatahi.
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

43 Chahaho ɨmoho iimiho iimitɨnoco onoovaho. Jaabadɨro chahaho iimitɨho iiminoco onoovaho.
44 Jaamaño inoovatatɨro siyomo ɨmohonoco magaajatahi. Jarɨɨmɨho añaajebaco noovajitɨrahi. Tollɨro sisimɨcoohai baacuhico noovajitɨrahi.
45 Jaabadɨ iimihuseebe iiminocoro neefihi miyaano ijeebɨɨfaño iicamaño. Jaabadɨro iimitɨɨbo imitɨno iimaanɨcɨhi, ijeebɨɨfaño iimitɨno iicamaño. Jaamaño iijɨri ihiimaano ijeebɨɨfaño agahafɨcɨnɨnotɨ saahi.

Iija Tano Eetavovɨ Oovɨcɨno.
(Mt 7.24-27)

46 ¿Collɨhi amɨɨhai uco: Aivojɨɨbo, Aivojɨɨbo, monoomoro uujoho onoonoco
meheetavehicatɨhi?
47 Amɨɨhaico neeji: ¿Jinejebadɨ fɨne jeevaabo tajaago asaaboro uco uguubu-
uboro uujoho atajɨɨbanoco eheetavoobo?
48 Fɨne saafi miyamɨnaafi iijaco eheetavuubobadɨ itɨconɨ seediubo faicu-
vano. Jaadɨ tanooco nicuubo guiisibanohallɨvɨ. Jaanobuunatɨ teehi amachi-
tuuno inɨfaihu sefano toojaco ɨcɨhinɨurahi. Jaaruno toojaco maryɨbasuutɨhi,
guiisibanohallɨvɨ cuhufono tano inicucɨnɨumaño.
49 Jaanotɨ uco guubucuruubo uujoho atajɨɨbarunoco omoonɨtɨɨbo jillɨ jee-
vahi; tɨcovono iijaco jiinɨgaibaahohallɨvɨ cahajɨno ificuubobadɨ jeevahi.
Jaaja teehi amachituuneri inɨfaihu toojaco sefano ɨɨcɨhinɨuneri tooja acutu-
uhi. Jaaneri tooja paryɨ imivocafutuuhi ifinɨja.

7

Jesu Buheesuhi Romanomɨ Amocasimɨnaa Aivojɨɨbo Cojɨmɨnaafico.
(Mt 8.5-13)

1 Jaadɨ Jesu miyamɨnaama ihiimaahicaunobuunatɨ fuucuubo Capernau
cuumivɨ.
2 Jahɨ icaubo aivojɨɨbo romanomɨoobo. Jaabo icojɨmɨnaafico sihidɨ
agaijɨubo guihuvauhi. Jaabo niinovacuuhi.
3 Jaabo ihaivojɨɨbo Jesutɨ ihiimaaunoco uguubuuboro judiomɨfeenetɨ iquil-
lahutoco galluubo Jesuco ijɨɨbeguetequi asaaboro diibo jeecɨvomɨnaafico
ibuheesuvaqui.
4 Jaamo Jesujaa ufuumoro tɨcovauhi diiboco onoomo: Romano aivojɨɨboco
daamusu, aivo imihuseebe
5 muucuumico aivo gaijɨɨbo. Jaaboro mɨɨhaidi sinagogajaco
eetavusuhinɨɨbo, noomoro.
6 Jaanegui Jesu diitoma fuuhi. Jaamo fiitɨvucunaa romano aivojɨɨbo saa-
toho inahabonɨmɨnaaco galluuhi Jesuco ineetequi: Ɨɨjoho Aivojɨɨbo, jaafa
icacuuno sihidɨ jeevahi jaabo iijafaño asaajiruno.
7 Cono bu uuro dijaago ɨco ɨɨcɨtoobo foonova. Jaaneguiiha saatɨɨboro
tahɨgotɨro dinoo. Jaaneri tacojɨmɨnaafi buheeji.
8 Uujoho bu icaruubo aivojɨto tajɨɨbaguiino icahi. Jaabadɨro bu amo-
casimɨnaahallɨvɨ uujoho aivojɨɨbotɨ icahi. Jaamotɨ saatohoco: Difoo, un-
uusumi foonɨcɨmo. Jaamotɨ saatohoco: Disaa, unuusumi saanɨcɨmo, tollɨro
tacojɨmɨnaafico: Siinoco deetavo, unuusumi eetavonɨcɨɨbo, nooboro.
9 Jaanoco Jesu uguubuuboro sihidɨ jabafiituuhi. Jaaboro diibo dojɨcutɨ
sihidɨ asaaumoco emeecɨuboro nuubo: Miyanotɨro aivo Israel cuumimɨnaa
icarumofaño atyɨmetɨhi jaanɨ janaanɨcɨ miyaavogoco, nooboro.
10 Jaamo ihaivojɨɨbo agalluumo iijajaa dojɨcuvɨro uhuumiumo atyɨmeuhi
icojɨmɨnaafi ububeetecuunoco.

Jesu Buheesuhi Fibaijɨgo Achico.

11 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi Nain onoocuumijaago. Jaaboma feehicaumo
ijɨɨbogomɨnaa, sihidɨ miyamɨnaa icamo.
12 Jaabo tuucuumitɨ ifiitɨvuubo atyɨmeuhi chuumuhuco icɨɨtequi asatyu-
moco fibaijɨgo seemene ɨdɨɨboro iicaubo iguijeveuboco. Jaagoma sihidɨ
tuucuumio miyamɨnaa fuuhi.
13 Jaagoco Jesu aatyɨmeuboro ɨdaasuguuhi. Jaaboro diigoco nuubo:

14 Taajirahana, nooboro ichuumuhujaa ufuuboro tuuhuco dudɨicɨtuubo.
Jaasumiro tuuhuco ihiibɨumo julleecamaaiuhi. Jaanegui Jesu ichuumuhuco
nuuhi: Sɨcafefi, ɨco neehi: ¡Gañiivo! nooboro.
15 Jaasumiro uchuumucuubo agañiivuuboro casɨivuuhi. Jaaboro iimaacu-
ubo. Jaaboco Jesu siino seejɨco acɨuhi.
16 Jaanoco aatyɨmeumo sihidɨro iguiumoro Moocaanico imehicauhi: Si-
hidɨ jeevaabo aivo Moocaani iimaamɨnaafi mɨihaivɨ jafevehi, noomoro. Bu
neehicauhi: Moocaani saahi iicuumico itaajasuqui, noomoro.
17 Jaanoco guubuumo paryɨ Judea jiinɨjeri ihallɨdɨ iicaucuumineri Jesu
omoonɨunoco.

Jua Nitɨmɨnaafi Agalluumo.
(Mt 11.2-19)

18 Jaamo Juama iicahicaumo diiboco paryɨ jɨibugucuuhi Jesuditɨ. Jaanegui
diitotɨ miimɨsiicɨtɨ ocoovauboro,
19 Jesujaa galluubo idillutequi: ¿Naa miyaano ɨjoho oono Cristo asaajiibo?
¿Jaanotɨ diibo iicatɨhachiijɨ sifiico iteemequi?
20 Jaanegui Jua agalluumo Jesujaa ufuumoro nuuhi: Jua Nitɨmɨnaafi
mɨihaico galluuhi ɨco midilluqui: ¿Naa miyaano ɨjoho oono Cristo asaajiibo?
¿Nacu sifiico meteemeji? noomoro.
21 Jaamo diito diibovɨ ɨifutuunaaca Jesu buheesuuhi sihidɨ miyamɨnaaco
iguihuvanotɨ, iimitɨno ɨjɨmɨtɨ icano, tollɨro aatyɨmetɨmehejeque ihaallɨinoco
imitusuhicaubo.
22 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoo. Jaamoro Jua Nitɨmɨnaafico
mɨjɨibogo mahatyɨmeneque, muguubunoco icano. Mɨjɨibogo mɨllɨ
aatyɨmetɨmo atyɨmeneque, ɨigotɨmo ɨguehi, ifoojohoma iicamo
buheesucafetehi, inohojɨno uguubutɨmo guubucuuhi, iguijeveme siino
buheesucafetehi. Jaanotɨ ɨidaasufiimoco taajasujɨibogoco jɨibeguehi.
23 Imicani icajiibo uuvɨ iimitɨnoco aatyɨmetɨiboro imiyaavogoobo,
nooboro.
24 Jaadɨ Jua Nitɨmɨnaafi agalluumo ufuunobuunatɨ Jesu miyamɨnaaco Jua
Nitɨmɨnaafiditɨ nuuhi: ¿Jinejeque amɨihai memeecɨjeuhi sɨcaihɨgovɨ? ¿Saafi
noofaijɨcuco guibuhuba ejebehinɨnobadɨ iicatɨiboco, etɨ?
25 ¿Nacu, jinejeque memeecɨjeuhi? ¿Saafi miyamɨnaafi iminoono
gaachehunofaño jɨicɨnɨuboco? Jillɨ icautɨno. Amɨihairyo magaajahi
iminoonofaño ɨjɨicɨnɨmo aivojɨto iijanofaño icanɨcɨhi sinehejeri imo imo
iicamo.
26 Jaanotɨ ¿jinejeque nacu memeecɨjeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaamɨnaafico?
Jɨihɨ, miyaano, saafi janaanɨcɨ Moocaani iimaamɨnaa janaanɨcɨ ejeevaabo.
27 Diibo Jua, diiboco tahɨmega agalluujinoco Caatɨnɨhaamefaño jillɨ
onoobo:
Uujoho tajɨibogomɨnaafico, dihɨmegavɨ galluuhi, dihɨmega jɨihaico iim-
ibachuqui.
28 Amɨihaico neehi: Paryɨicɨno miyamɨnaafeenetɨ chahamo Moocaani
iimaamɨnaa Jua Nitɨmɨnaafi janaanɨcɨ iicamo: Jaarunofaño jisumitɨ sihidɨ
ejeevatɨibo Moocaani aivojɨfaño Jua janaanɨcɨ sihidɨ jeevahi, nooboro.
29 Jaanoco paryɨ miyamɨnaa impuesto jaadusumɨnaa icamo Jua nitɨco
agaayɨcɨumo miyaavuguuhi Moocaani tajɨiba miyaano iicaunoco.
30 Jaarunaa fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo Jua nitɨco agaayɨcɨutɨmo
tɨhɨsuuhi Moocaani iimuguuboro diitedi omoonɨujirunoco.
31 Jaanoma iicaubo Aivojɨibo Jesu nuuhi: ¿Jinejevɨ fɨne jisumio
miyamɨnaaco oovɨcɨji? ¿Jinejebadɨ fɨne jeevamo?

32 Jiihi, jilli fine oovicciji oono seeme goohasinovi acasiivomo abañamaaimoro
igataavominaaco ocoovadiinamaainicimobadi jeevamo: Amiihaidi siruuco
miguisicuurahi. Jaarunaa mihimogotihi magaaseneque, noomo. Jaanegui
iidaasujiijeque taca mamasivaqui, noomo. Jaarunaa mihimogotihi, noomo.
33 Jaabadi iicano Jua Nitiminaafi saauhi machutiiboro aigafiibo, aivofai-
huco adutiibo icano. Jaaboco amiihai iimitino ijima iicaabo meneehicauhi.
34 Jaanobuunati saahi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo amachuubo,
aaduubo icano. Jaaboco amiihai uco meneehicahi machufifiibo, adufifiibo
impuesto jaadusuminaa, imitiminaa icamo gataavominaafi uco meneehic-
ahi.
35 Jaarunaa Moocaani gaaja miyaano iicano gaajacicafetehi diiboco agaa-
jamofañodi, nuubo.

Jesu Icahi Fariseomioobo Simon Iijafañoo.

36 Jaanaa saafi fariseomioobo Jesuco coovauhi diiboma imachuqui.
Jaanegui Jesu jaahe ufuuboro imachuqui casiivuuhi.
37 Jaanaa saafigo gaigo tuucuumiogo imitino iicahicaugo Jesu Simon
fariseomioobo iijajaa amachutuunoco agaajaciugoro saaugo, alabastro
paaje gatyuuci diiriba imono facicisuciniifaihuma.
38 Jaago taagoro Jesu tihai cojivi iminifutuugoro ticoniugo Jesu tihaiñoco
ihaallii tofaihuneri ejeesugo. Jaagoro imeebaiguiri ifilluugoro totihaijeque
niniicihicaugo. Jaadi ifacicifaihuco toonohallivi tucaruugo.
39 Jaanoco, Jesuco ucuuhuvaubo ifariseomioobo aatyimeuboro
esamaaiuhi: Jaani miya, Moocaani iimaaminaafi iicaruva gaajajiruubo
miijoho diiboco coyomo miyaminaago ududiicinoco miiro diigo imitino
iicafino gaigo, nooboro ijeebiifañodi.
40 Jaanegui Jesu ifariseomiooboco nuuhi: Simon eneecau ico siinoco
neequi, nooboro.
Jaanegui ifariseomioobo iimusuuhi: Dinoo, jiibogominaafi, nooboro.
41 Jaanegui Jesu nuuhi: Miimisiicico saafi nihibamico aaciunoco debe-
hicauhi. Saafi debeuhi sahuse boogava ticovovi. Jaanoti saafi debeuhi
cincuentadi aameva iicano.
42 Jaarunoco diiboco ajaaduutinoma iicaubo famisicicoro ideudaco
jeevesucuuhi. Ene uco dinoo; ¿Naa cajaani fine diitisiti janaaniici diiboco
gaijihi? nooboro.
43 Jaanegui Simon diiboco iimusuuhi: Fine janaaniici guiraano edebeuru-
ubo, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jiihi, jahi,
44 nooboro diigoco emeeciuboro Simonco nuuhi: ¿Naa daatyimehi
jaamoco? Uujoho diijafa saarahi. Jaaruuboco nifaihuti daacitihi tatyihaico
nitiqui. Jaanoti jaamo gaigo uco tatyihaico ihaallii tofaihuri nitihi. Jaagoro
imeebaiguiri filluugo.
45 Uco niniicitihi. Jaanoti diigo agasenetiro suufenitihi tatyihaico ininiicigo.
46 Uco deesutihi facicifaihuri taañigaico. Jaanoti diigo diiriba facicinoco
tatyihaico jeesuhi.
47 Jaanegui ico neehi: Sihidi iimitico ubuusucuuneguiiha uco sihidi
agaijinofeenedi gaajacafotono. Jaanoti saafiico ajashunoco uujoho ubuusu-
ubo ajashuno uco gaijihi, nooboro.
48 Jaadi diigoco nuubo: Dihimitico ico buusucuuhi, nooboro.
49 Jaanaa saatohoco diiboma ucuuhuvaumo igicinumañoti ticovauhi
onoocasiumo: ¿Miijoho fine jaani imiti icarunoco ubuusuubo? noomoro.

50 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Taajasucafutucuuhi imiyaavogomañoo, sajeebii fuucu, nooboro.

8

Jesuco Aamusuhicaumo Gaigoomi.

1 Jaanobuunati Jesu faacuumivari feehicauhi jiibogooboro aciihicauhi Moocaani aivoji iijico. Jaaboma icahicaumo motihaiti miimisiicidimo iminisuminaa.
2 Tolliro bu saatoho gaigoomi diiboma gataavehicauhi diibo, diitoco iimitino ijimiti, iguihuvati icano ubuheesuhicaumo. Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo. Jaagoti sahuse juugahuseti miimisiici icano iimitino ijimi ihiinuugo;
3 tolliro Chuzo Herode cojiminaafi taaba Juana onoogo, bu Susana onoogo icano, bu sihidi saatoho diitoco amusuhicaumo inehejema iicaumeheje.

Basuminaafivi Ohoovicino.
(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

4 Jaasumi sihidi miyaminaa faacuumivati saahicauhi Jesuco emeecivamo. Jaamo sihidi iigaivuumoma iimaahicaubo siinovi oovicii boro nuuhi:
5 Saafi basuminaafi fuuhi abasutuubo itoogaiñoco. Jaabo basuuboro ufuuno samañoono acutuuhi jiihaifañoo. Jaanoco quicuhicaumo, bu jaanoco joomi asaaumoro machuuhi.
6 Jaanoti samañoono acutuuhi guiisihallivi. Jaano ihiinuuruno chuumuuhi amaiutimañoo.
7 Jaanoti samañoono aifuuhi jariimihoonofeenevi. Jaaruno toonoma sano ihiinurunoco ijariimi macanisuuhi toonohallivi ujusiuneri.
8 Jaanoti samañoono aifuuhi iimino jiinijevi. Jaano ifiivuuno sihidi noovauhi ciendigaiva ticovovi.

Jilli nooboro Jesu sefano nuuhi: Amiihai nohojima mihicahachiiji muguubu, nooboro.

Jesu Jiibuguuhi Millíti Tolli Ohoovicíunoco.
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

9 Jaanegui diiboco ijiibogominaa dilluuhi: ¿Milli eneejirunoco tolli dohoovicihi? noomoro.
10 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiihaico imino Moocaani aivoji agaajaratinoco gaajasuhicahi. Jaanoti sitaaco siinovi oovicii boro uujoho neehicahi. Jaamo emeecirumo aatyimetimobadi iicaqui. Bu oovicihi jaamo uguubucuurumo guubutimobadi iicaqui.

Jesu Jiibuguuhi Jilli Eneejirunoco Ohoovicíunoco.
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

11 Jilli eneejiruno toono: Itoogaiño Moocaani iiji, eneejiruno.
12 Jiihaifañoo ahaacotono onoono: Saatoho uguubucuurunoco Satanas asaaboro ijeebiifañoti icihi imiyaavogomoro ataajajiruneguiiha, eneejiruno.
13 Jaanoti guiisihallivi aacutuuno onoono: Saatoho imo imo gaayicirumo imino abacocoovatimañoo jihachutaro imiyaavogomo. Jaamoco iji inisusumi ejeevesumoro dojicuviro minifotomo, eneejiruno.
14 Jaanoti jariimihoonofeenevi aacutuuno onoono guubucuurumo gueenene icatino toonoco macanisuno sinehejejaagoro ijeebii iicamañoo nihibami imiguiiharo, jiinijeminaa iimogono jaagoviro ijeebii iicamañoo noovasutimo, eneejiruno.

15 Jaanotɨ iimino jiinɨjevɨ aacutuuno onoono imino jeebɨɨma iicamo imino
uguubunɨcɨmoro miyaaveguehi Moocaani iijɨco. Jaamo imino ofoomo imino
noovasuhi, eneejiruno.

Cɨɨjɨgai Mecuvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 4.21-25)

16 ¿Mɨɨjoho cɨɨjɨgai mecuco ɨnɨfutusumoro siineri fabaacutatɨhi,
cɨgaiijeguiino ficutatɨhi icano? Caamo mificutahi toojaco aachɨcɨnofaño
ɨjɨcafotomo ihatyɨmequi.
17 Jaabadɨ chahano otoovono ɨɨfuvusutɨno iicano, jisumi agaajaratɨno
ufucu paryɨ fanooro foovono gaajacafeteji.
18 Jaanegui imino muguubu: Diito Moocaani iijɨco agaayɨcɨmoco siino
janaanɨcɨ aciji. Jaanotɨ toonoco imiyaavogotɨɨbotɨ dumɨtɨɨcɨji: Uuma icano,
unuurunoco.

Jesu Nahabomɨ, Seejɨ Icamo.
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

19 Jaanaaca saaumo Jesu nahabomɨ, seejɨ icamo diibo iicauhɨgo ifeequi.
Jaarumo diibovɨ ɨfutuutɨhi sihidɨ miyamɨnaa iicaumaño.
20 Jaanegui saatoho Jesuco jɨɨbuguuhi: Diiseejɨ, dinahabomɨ icamo jahisi
icahi. Jaamo dijaa saajirahi, noomoro.
21 Jaanegui diitoco nuubo: Moocaani iijɨco uguubumoro omoonɨmo, diito
naha gaharubi, tañahabomɨ icano, nooboro.

Jesu Llɨɨcaruhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

22 Safoono Jesu ijɨɨbogomɨnaama jɨcafutuuhi muuaifaño iicauga meene-
gafaño. Jaaboro diitoco nuubo: Masɨɨgo onagoojɨnivɨ, nooboro.
23 Jaanegui fuumaaca Jesu imeenegafaño cɨgauhi. Jaanaa fuumoco
guibuhuba sefano ɨcɨuhi. Jaaneri imeenegafa sihidɨ nɨfaihu gahafuuhi.
Jaaneri imeenega niituurahi.
24 Jaanegui Jesuco aaicusuumoro nuumo: ¡Mojɨɨbogomɨnaafi,
Mojɨɨbogomɨnaafi, miniituucuuhi! noomoro.
Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhuba, tyuucai icanoco ɨɨbauhi. Jaasumiro
ɨllɨɨvuunoro paryɨ sɨɨcutuuno.
25 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: ¿Mɨllɨ jana amɨɨhai miyaavogo icahi?
nuubo Jesu.
Jaarunaa diito iigutuumoro jabafiituuhi. Jaamoro dillucasiuhi sanomɨro:
¿Mɨɨjoho fɨne jaanɨ? Guibuhuba, nɨfaihu icarunoco atajɨɨbano diiboco: Jii,
neehi, noomoro.

Gadarenomɨoobo Ɨjɨmɨma Iicaubo.
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

26 Jaanofeenevɨ ɨɨfutuumo gadarenomɨ jiinɨjevɨ Galilea jiinɨje cojɨvɨ.
27 Jaabo Jesu imeenegatɨ isi iinuubaaca diibojaa saaubo tuucuumioobo,
sɨɨcɨjetɨro ififaño ɨjɨmɨma iicaubo. Jaabo gaachehufaño icacuutɨɨbo, jaahe
icacuutɨɨbo cɨɨhojɨno iicahɨgo iicaaboro feehicaubo.
28 Jaabo Jesuco aatyɨmeuboro diiboguiino memuɨɨvuubo gaibacɨnɨɨboro,
sefano nuuhi: ¿Collɨhi tajaa saahi, ɨɨjoho Jesu Moocaani caamovohɨ iicaabo
Achi? Ɨco Moocaanifañodɨ neehi: Ɨdaasuno uco moonɨdino, nooboro.
29 Jillɨ nuubo Jesu ihɨjɨco: Diibotɨ dihiino, nooboro, atajɨɨbahicauneguiiha.
Fiiva foova ihɨjɨ diiboco gaayɨcɨhicauhi. Jaaneguiiha miyamɨnaa diiboco

agaayɨcɨmoro jɨgaiñehiri sisɨuhi ihusene, itɨhaiño icanoco sama iicaqui. Jaarunoco udubaicɨuboro ihɨjɨ diiboco gaasuhicauhi sihɨguehejevɨ.
30 Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Mɨɨjoho dimomo? nooboro.
Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo, nooboro.
Jillɨ nuubo diibofaño sihidɨ iimitɨno ɨjɨmɨ ɨjɨcafutuumaño. Jaamo ihɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi;
31 Moocaani eheetavuuhojɨ ɨjɨmɨco igañɨɨqui iguiraahojɨfaño diitoco gañɨɨtɨɨbo iicaqui.
32 Jaanaa sihidɨ faafaimɨ icauhi ifagajɨvɨ amachuumo. Jaanegui ihɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi ifaafaimɨfaño ijɨcafetequi. Jaanegui: Jii, nuubo.
33 Jaasumiro diibotɨ ihiinuumoro ifaafaimɨfaño jɨcafutuumo. Jaaneri paryɨ ifaafaimɨ ifagajɨtɨ imuuaifaño aaifuumoro paryɨ macanɨumo.
34 Jaanoco ifaafaimɨ toomomɨnaa aatyɨmeumoro iigutuumoro goovano fuumo ifaacuumifaño buhɨ iicameheje icamoco jɨɨbogomoro.
35 Jaanegui miyamɨnaa fuuhi: ¿Mɨillɨ iicano? noomoro emeecɨtuumo. Jaamo Jesu iicauhɨgo ɨɨfutuumo ɨjɨmɨma iicauboco atyɨmeuhi ihɨjɨmɨma chahacuuboco. Jaabo Jesu cojɨvɨ gɨcɨnɨubo imichehufaño jɨɨcɨnɨɨbo imino icacuuboco. Jaaneri sihidɨ miyamɨnaa iguiuhi.
36 Jaanoco aatyɨmeumo diitoco jɨɨbuguuhi, mɨillɨ ɨjɨmɨma iicauboco ubuheesuunoco.
37 Jaanoma iicaumo gadarenomɨnaa tɨcovauhi Jesuco agalluumo ijiinɨjetɨ ifeequi diibo tollɨ omoonɨunotɨ sihidɨ iiguiumoro. Jaanegui Jesu meenegafaño jɨcafutuuhi ifeequi.
38 Jaarunaa ihɨjɨmɨ diibotɨ ihiinuubo Jesuco dilluuhi diiboma ifeequi. Jaarunaa Jesu diiboco tajɨɨbauhi ifitafetequi.
39 Jaaboro nuubo: Diijajaa duhuumi. Jaaboro paryɨ dɨɨbogo Moocaani ɨco omoonɨnoco, nooboro.
Jaanegui paryɨ tuucuumiri jɨɨbogooboro fuuhi Jesu diiboco omoonɨunoco.

Jairo Aicɨgai, Bu Saafigo Jesu Gaachehuco Ududɨɨcɨugo Icano.
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

40 Jaanaa Jesu onagoo muuaivɨ ɨɨfutuuboco miyamɨnaa imo imo gaayɨcɨuhi, paryɨ diiboco eteemehicaumaño.
41 Jaanaa gaseubo Jairo onoobo sinagogaja aivojɨɨbo. Jaabo Jesuguiino ajavuvuuboro imino diiboco nuuhi Jesu diibo iijajaa ifeequi.
42 Ɨdɨɨgoro ille fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ ɨdɨɨno icacuurugo iguijevecuujineguiiha. Jaanegui Jesu ufuuboma sihidɨ miyamɨnaa ufuumo diiboco ijene jɨmatajeruhicauhi.
43 Jaamofeenevɨ icaugo saafigo fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ tɨcovovɨ icacuugo tɨɨjeheri.* Jaarugo buheehicautɨhi.
44 Jaago Jesu bujɨnagotɨ asaaugoro igaachehujɨnibaco dudɨɨcɨugo. Jaasumiro diigoco itɨɨjoho llɨɨvɨuhi.
45 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mɨɨjoho uco dudɨɨcɨhi? nooboro.
Jaarunoco famooro: Chahano, eneehicauneguiiha, Pedro inahabomɨ icamo nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, miyamɨnaa ɨco fahɨgovatɨ ɨjɨmatajerunoco; ¿mɨillɨ jaabo dilluhi: ¿Mɨɨjoho uco dudɨɨcɨhi? nooboro.
46 Jaarunaa Jesu nuuhi: Saatoho uco dudɨɨcɨhi gaajacɨhi tamityari saatoho ubuheeteneque, nooboro.

---

* **8:43** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaanegui taabumɨnaaco paryɨ inehejeri jaaduhicaurugo, onoonoco.

47 Diigo omoonɨunoco agaajacɨuneguiiha sihidɨ vɨvɨvɨvɨ iigutuugoro saauhi. Jaagoro iguiino ememuɨɨvuugoro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ jɨɨbuguugo mɨllɨtɨ ududɨɨcɨunoco, jaasumiro ubuheeunoco icano.
48 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaha, buheesucafutucuuhi imiyaavogo-mañoo. Sajeebɨɨ fuucu, nooboro.
49 Jesu ihiimaaunaaca Jairo sinagogaja aivojɨɨbo iijatɨ saafi asaauboro Jairoco noovauhi: Daicɨgai guijevecuuhi; Jɨɨbogomɨnaafico dihiimaasucu-udino, nooboro.
50 Jaanoco Jesu uguubuuboro Jairoco nuuhi: Diiguetedino. Jillɨ miyaavogo, daicɨgai buheeji, nooboro.
51 Toojavɨ ɨɨfutuudɨ mɨɨhaiñoobaco faño satyuutɨɨbo ɨdɨɨmoro Pedro, Ja-coobo, Jua, diigo caanimɨsi icamomaryo faño fuubo.
52 Jaanaa fañoojavɨ saatoho taacasimoro iimaafivehicauhi diigo iguijeve-uneri. Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Mataajirahana, guijevetɨgo. Jillɨ cɨgago, nooboro.
53 Jaarunaa diiboco dejecuumo iguijevecuunoco agaajaumoro.
54 Jaanegui Jesu diigoco ihusetɨ agaayɨcɨuboro sefano nuuhi: Bagocaja, gañiivo, nooboro.
55 Jaasumiro diigo ubuheeteugoro gañiivuuhi. Jaanegui Jesu tajɨɨbauhi diigoco ihobajaaqui.
56 Jaaneri caanimɨsi sihidɨ jabafiituuhi. Jaarunaa Jesu nuuhi: Mɨɨhaiñoobaco mahatyɨmeneque mɨjɨɨbeguedino, nooboro.

9

Jesu Galluuhi Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨɨmo Ijɨɨbogomɨnaaco. (Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

1 Jaanobuunatɨ Jesu fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo ijɨɨbogomɨnaaco igaiyɨɨcɨuhi. Jaaboro imitya, bu iijɨ icanoco acɨubo fanoohimitɨ ɨjɨmɨhallɨvɨ diitoco buhɨ igavaracuqui, tollɨro guihuvaco ibuheesuqui icano.
2 Galluubo diitoco Moocaani aivojɨ jɨɨbogoco ijɨɨbeguequi, iguihuvamoco ibuheesuqui icano.
3 Jaaboro diitoco nuubo: Jinehejebaco masatyedino mofoomo queseibaco, lleegucubaco, duviricubaco, nɨhɨbamɨbaco icano. Caamoojaco miijaacɨ masatyedino. Sajaamaryo mofoo.
4 Coojaavɨhacho mɨhɨfotojafañoro mihica, siijafañoo, bu siijafañoo icatɨno. Jari tomañotɨ mofoodɨ toojatɨ mihiino.
5 Jaanotɨ amɨɨhaico agaayɨcɨtɨmañotɨ mihiinomoro amɨɨhai tɨhaipaajeguiino jiinɨco diitojaa matatacu diitohallɨvɨ toono jɨɨbogobadɨ iicaqui, nooboro.
6 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa fuuhi fahɨgovadɨ taajasujɨɨbogoco jɨɨbogomoro, iguihuvamoco buheesumoro icano.

Herode Esamaaje Mɨtauhi.

7 Jaasumi aivojɨɨbo Herode guubuuhi Jesu omoonɨhicaunoco. Jaaneri sihidɨ eesamaaihicauhɨgo iinigaɨ mɨtauhi. Saatoho neehicauhi: Jua Nitɨmɨnaafi siino buheetehi, noomoro.
8 Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Moocaani iimaamɨnaafi Elia jafevehi, noomoro. Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Sɨɨcɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaafi buheetehi, noomoro.
9 Jaarunaa Herode nuuhi: Uujoho du quitɨcɨsuuhi Jua nigaɨco. Jaanegui jana, ¿mɨɨjoho jaanɨ diibeditɨ ɨjɨɨbocasinoco uguubuubo? nooboro Herode atyɨmeguehicauhi Jesuco.

Jesu Machusuhi Cinco Mildɨmoco.
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

10 Jaamo iminɨsumɨnaa uhuumiumo Jesuco jɨɨbuguuhi imino moonɨmoro efeehicaunoco. Jaanegui diitoco satyuubo buhɨgovɨ Betsaida cuumi fiitɨno.
11 Jaanoco miyamɨnaa agaajacɨumoro diito dojɨcutɨ fuuhi. Jaamoco Jesu agaayɨcɨuboro Moocaani aivojɨ iijɨco jɨɨbeguehicauhi, tollɨro iguihuvamoco buheesuhicaubo.
12 Jaanaa mihiijɨcuudɨ Jesujaago saaumo fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo iminɨsumɨnaa. Jaamoro diiboco nuumo: Miyamɨnaaco galluucu ijaguisɨtequi, jaamoro imachuqui iijano iicahɨgo jimañovɨ jinejeba chahahi, noomoro.
13 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhairyo diitoco mamachusu, nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨhaima chahano, ɨdɨɨnoro sahuse maahugayɨno, bu miimɨsiicɨ taavaabomɨsigayɨɨcɨ, ¿mɨllɨ fɨne mofoomoro machutaatɨ manaajeteji paryɨ jito miyamɨnaadi? noomoro.
14 Jaamo igaifiimɨrou cinco mildɨmo icauhi. Jaanotɨ gaigoomɨ, bu seeme icano oovarautɨhi. Jaanegui Jesu ijɨibogomɨnaaco nuuhi: Monoo icasɨɨcamaaiqui cincuentadɨmova saaje, nooboro.
15 Jaanegui tollɨ omoonɨuneri famooro casɨɨcamaaiuhi.
16 Jaadɨ Jesu sahuse imaahugayɨno, itaavaabomɨsi icanoco agaayɨcɨuboro niquejejaagoco emeecɨuboro toonohallɨvɨ Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ iquisicuuboro ijɨibogomɨnaaco acɨubo miyamɨnaaco diito ihacɨqui.
17 Jaanoco paryɨ famooro amachuumo utuvaumoro imono icauhi. Jaadɨ ihatyuuvoco ananɨumo gahafusuuhi jɨiibaiñoco fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaicɨ ɨdɨɨnoco.

Pedro Neehi Jesu Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco.
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

18 Safoono Jesu Moocaanima iinoro ihiimaahicaudɨ ijɨibogomɨnaaco dilluubo: ¿Nacu mɨɨjohova uujoho iicanoco neehicamo miyamɨnaa? nooboro.
19 Jaanegui iimusuumo: Saatoho neehicahi: Jua Nitɨmɨnaafi. Jaanotɨ saatoho: Elia neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Cajaanɨhacho fɨne sɨɨcɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaafi ubuheeteebe, neehicahi, noomoro.
20 Jaarunaa siino dilluubo: Jaana amɨɨhai, ¿mɨɨjoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.
Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Ɨjoho Cristo Moocaani agalluubo, nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

21 Jaarunaa Jesu diitoco imino faguuhi mɨɨhaiñoobaco jɨɨbogotɨmo iicaqui, nuubo.
22 Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ ɨdaasuno icaji quillahuto, sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo uco jɨɨheveji. Jaamoro gaicaausujimo. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji, nooboro.
23 Jaanobuunatɨ famoocoro nuubo: Cajaanɨhacho tadyojɨcutɨ asaagoobo difi gaijɨco ajabajeveebere tadyojɨcutɨ fafucuvaacɨvɨro isaaqui ifiico ɨdaasuno omoonɨsujinoco iguitɨibo.
24 Jaanotɨ ifiico agaijɨibo, ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ taaguiinodɨ ifiico ɨmɨtasuubo ifiico taajasuji.
25 Mɨɨro saafi miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje busumijeque gaayɨcɨruubo. Jaaruubo ijeebɨɨco ɨmɨtasuuboro ifinɨsuruva, ¿nacu mɨllɨtɨ imijiruno?

26 Jaabadɨ cajaatyohacho uutɨ, tajɨɨbogojɨtɨ icano unucufeveebetɨ,
tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo nucufeveji guihirubi aivojɨri,
itoomomɨnaama aivojɨɨbobadɨ asaadɨ.
27 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jino mihicamotɨ icamo saatoho Moocaani
aivojɨco aatyɨmetɨnohachuta guijevetɨmo iicano, nooboro.

Jesu Moocaani Aivojɨco Ɨfusuno.
(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

28 Jaanobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Jesu fuuhi ifagajɨjaago Moocaanima
ihiimaaqui Pedro, bu Jacoobo, bu Jua icamoma.
29 Jaabo Jesu Moocaanima iimaaunaaca ihɨme siibadɨ minifutuuhi
igaachehu sisesee minifutuuhi arɨcuno.
30 Jaabovɨ jafeveumɨsi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi Moise, Elia icamɨsi diiboma
iimaamɨsiro.
31 Jaamɨsi icauhi imino arɨcunofeeneri. Jaamɨsi iimaahicauhi Jesu
Jerusalevɨ iguijeveujinoco.
32 Jaanaa Pedro inahabomɨsima sihidɨ cɨgara aivuurunaa cɨgatɨmo icahi-
cauhi. Jaamo atyɨmeuhi Jesu, bu icojɨri iicaumɨsi icamo imico.
33 Jaamɨsi diitɨsi Jesutɨ fuucuunaaca Pedro diiboco nuuhi:
Mojɨɨbogomɨnaafi, Imicani jimaño mihicano. Masɨɨ mɨnɨjeganɨqui migaacɨ,
saga icano nɨjeganotɨ; ɨɨdi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nuubo Pedro.
Jillɨ onoonoco esɨcɨnɨtɨɨbo iimaauhi.
34 Jaabo ihiimaaunaaca diitoco aimuufai mibaacuuhi. Jaaneri sihidɨ
igutuumo ihaimuufaifaño iicauneri.
35 Jaanaa guubuumo ihaimuufaifañotɨ unuunoco: Jaanɨ taseemene
agaijɨɨbo. Diibo onoonoco muguubunɨcɨ.
36 Tollɨ unuunobuunatɨ Jesu iinoro icacuuboco atyɨmeumo. Jaarunoco
diito mɨɨco jɨɨbogotɨmo llɨɨvɨ icaumo.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

37 Jaano seseevedɨ Jesu Pedromɨma togajɨtɨ niituunaaca sihidɨ miyamɨnaa
Jesujaa saauhi.
38 Jaamofeenetɨ saafi Jesuco sefano nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, taseemeneque
meecɨ, ɨdɨɨboro uudi iicaaboco.
39 Jaaboco ɨjɨ agaayɨcɨɨboro gaibasuhicahi, chuumusuhicahi, iijɨri
jɨvaasecuco iinusuhicahi ɨdaasuno omoonɨɨboro suufenɨhicatɨɨbo.
40 Dijɨɨbogomɨnaaco nuucuurahi buhɨ igañɨɨqui. Jaaruuboco
ɨnɨsurunofaño iinotɨɨbo, nooboro.
41 Jaanegui Jesu nuuhi: Ɨɨ jeedɨ fɨne imiyaavogotɨno miyamɨnaa jito
iimitɨmo, ¿mɨhachuta fɨne amɨɨhaico jaabɨcɨɨboro icaji? nooboro diiboco:
Juugavɨ daachico sɨva, nuuhi.
42 Jaanegui ɨsɨvaabo Jesuvɨ fiitɨvuunaaca ihɨjɨ diiboco jiinɨjehallɨvɨ
agañɨɨuboro diiboco chuumusuubo. Jaarunaa Jesu ihɨjɨco ɨɨbauhi. Jaaboro
isɨcafefico ububheesuuboro caanico acɨubo.
43 Jaaneri famooro jabafiituuhi Moocaani sihidɨ ejeevauneri.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Jaanaa famooro Jesu omoonɨuneri eetyeunaaca nuubo ijɨɨbogomɨnaaco:
44 Jinooco imino muguubu. Jaamoro majabajeevedino: Uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo miyamɨnaa usefaño acɨcafeteji, nooboro.

45 Jaarunoco ijɨibogomɨnaa gaajahicautɨhi diitoco unuurunoco
diitedi toovono iicaumaño. Jaanoco diitoco ijɨibeguequi idillujirumo
ñɨhicuguehicauhi.

¿Cajaanɨ Fɨne Imiyaabeji? Onoocasino.
(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

46 Jaamoro ijɨibogomɨnaa jenaaucasihicauhi cajaanɨ fɨne diitotɨ imiyaabotɨ
iicaqui.
47 Jaanoco Jesu gaajacɨuhi diito tollɨ eesamaaiunoco. Jaaboro seemeneque
ɨicɨuboro iicojɨvɨ ficuubo.
48 Jaaboro diitoco nuubo: Taafeenedɨ jiisee seemeneque agaayɨcɨmo, uco
gaayɨcɨhi. Jaamo uco agaayɨcɨmo, tollɨro gaayɨcɨhi uco agalluuboco. Jaanotɨ
paryɨ amɨihaifeenetɨ sihidɨ ejeevatɨibo, diibo janaanɨcɨ jeevahi.

Momɨnaafi Iicatɨibo Mojaagodɨ Iicaabo.
(Mr 9.38-40)

49 Jaanegui Jua Jesuco nuuhi: Mojɨibogomɨnaafi, mɨihai mahatyɨmehi
saafiico dimomofañodɨ ɨjɨco agañɨiboco. Jaaruuboco mɨhɨibahi mɨihaima
ɨigotɨneguiiha, nooboro.
50 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Mɨhɨibajirahana. Momɨnaafi iicatɨibo
mojaagodɨ iicaabo, nooboro.

Jesu Ɨibahi Jacoobo, Bu Jua Icamɨsico.

51 Jesu niquejefaño ufuucuujino ifiitɨcuudɨ quehecuno iminifutuuboro
Jerusalejaagovɨ fuubo.
52 Jaaboro ihɨmega jɨibogomɨnaaco galluubo. Jaamo fuuhi Samaria jiinɨjeo
cuumijaago diibo ɨmega ɨifetejimañoco iimibachuqui.
53 Jaarunaa samaritanomɨ imuguutɨhi diiboco toonovɨ agaayɨcɨuno
Jerusalevɨ ufuunoco agaajaumoro.
54 Jaanoco Jacoobo, bu Jua icamɨsi aatyɨmeumɨsiro Jesuco nuuhi: Aivojɨibo,
¿diimeguehi niquejefañotɨ diitohallɨvɨ cɨijɨgaico magalluunoco diitoco
ifinɨsuqui? noomɨsiro.*
55 Jaarunaa Jesu diitɨsico emeecɨuboro diitɨsico ɨibauhi.†
56 Jaadɨ fuumo siicuumijaago.

Jesuma Ufuujirumo.
(Mt 8.19-22)

57 Jaamo jɨihairi fuunaa saafi Jesuco nuuhi: Aivojɨibo, ɨima feejirahi
fahɨgova ɨijoho ofoohɨgo, nooboro.
58 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Bajɨhimɨ ihojɨnoma icahi, tollɨro
joomɨ ihiicunoma icahi. Jaanotɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tañɨgaɨco
conoovɨ ɨsɨucarujirumaño chahahi, nooboro.
59 Jaadɨ Jesu saafiico nuuhi: Tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
Jaarunaa diibo nuuhi: Jaafahiica itɨconɨ guihirubi iguijevedɨhivɨ
ɨcɨidɨhiica, nooboro.
60 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tahɨ diito ifinɨjitɨno fiivoma iicatɨmo
iguijevemeque cɨiji. Jaanotɨ ɨijoho difoo. Jaaboro Moocaani aivojɨ jɨibogoco
dɨibogo, nooboro.

---

* **9:54** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Elia Moocaani iimaamɨnaafi omoonɨubadɨ, onoonoco.
† **9:55** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Amɨihai magaajatɨhi coyomo gaijama amɨihai mihicanoco. Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saautɨhi miyamɨnaa ifiinoco finɨsuqui. Diitoco taajasuqui saauhi, nooboro, onoonoco.

61 Jaanaa bu sifi nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨma feejirahi. Jaafahi itɨconɨ taa-
jamɨnaaco fitacuvahi, nooboro.
62 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Mɨɨjoho siinojaa ofoomo dojɨcujaagoco
esamaaitatɨhi imijitɨruno Moocaani aivojɨdi, nooboro.

10

Jesu Galluuhi Setentadɨmoco.

1 Jaanobuunatɨ tollɨro siino Aivojɨɨbo Jesu ɨcɨuhi setentadɨmoco. Jaaboro
ihɨmega galluubo miimɨsiicɨ saaje faacuumivari diibo ufuujihɨguehejedɨ.
2 Jillɨ nooboro: Miyaano sihidɨro basuta onoovano naamucuuhi.
Jaarunaa toono dudɨcamaajemɨnaa ajashuhi. Jaabadɨro sihidɨ miyamɨnaa
teemehi Moocaanico agaayɨcɨjinoco. Jaanegui Moocaanico midillu,
dudɨcamaajemɨnaaco igalluuqui diitojaago.
3 Jaanegui amɨɨhai mofoo; Mehesɨcɨnɨ, amɨɨhaico galluuhi oveja seeme
jɨcumɨfeenedɨ ofoonɨcɨbadɨ.
4 Lleegucubaco masatyedino. Nɨhɨbamɨbaco, tɨhaipaaje siipaajebaco
masatyedino. Mɨɨhaiñoobaco jɨɨhaivɨ midillumo mehecafetedino.
5 Itɨconɨ majaahevejaotoco midillu, jillɨ: Sajeebɨɨ mihica jiijaaoto,
noomoro.
6 Jaajaoto sajeebɨɨma iicafimo iicahachiijɨ: Amɨɨhai sajeebɨɨ, noomoro
midilluno diitoma icaji. Jaanotɨ achahahachiijɨ amɨɨhaijaagovɨro uumijino.
7 Saajafañoro mihicamoro mamachu, mahadu icano diito amɨɨhaico
aacɨnehejeque. Jillɨ dudɨcamaajemɨnaafi ijaadaco gaayɨcɨfihi. Iijaneri siijatɨ,
siijatɨ icano mefeedino.
8 Cuucuumivɨhacho amɨɨhaico imino agaayɨcɨmañovɨ mihicamoro ma-
machu amɨɨhaico aacɨnehejeque.
9 Jaamañeri iicamo iguihuvamoco mubuheesu. Jaamoro monoo:
Moocaani aivojɨ amɨɨhaitɨ fiitɨcuuhi, noomoro.
10 Jaanotɨ cuucuumivɨhacho mɨhɨfotomoco agaayɨcɨtɨmañovɨ jahisi mihi-
inomoro monoo:
11 Amɨɨhai cuumio jiinɨ motɨhaipaajeguiino ɨjɨvonoco matatacuhi amɨɨhai
mihimitɨmo jɨɨbogobadɨ icano. Jaarunaa magaaja Moocaani aivojɨ amɨɨhaitɨ
ifiitɨcurunoco.
12 Amɨɨhaico neehi: Moocaani niinoono ajaadufucu iicasumi, tuucuumi
janaanɨcɨ ɨdaasuno iicaji Sodoma cuumioto iicajino janaanɨcɨ.

Uguubutɨno Miyamɨnaa.
(Mt 11.20-24)

13 ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Corazin cuumi! ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Betsaida cu-
umi! icano. Ɨvɨ iicabadɨ aatyɨmeratatɨnoco Tiro cuumivɨ, Sidon cuumivɨ
icano moonɨruva sɨɨcɨje iimitɨ ifiico ejeevesumoro, ɨɨfusujirumo ɨdaasuvono
gaachehuco ɨjɨcamaaimoro, baiguiijɨri ejeemere icano.
14 Jaanotɨ amɨɨhai, Moocaani niinoono ajaadufucu, janaanɨcɨ ɨdaasuno
iimitɨnoco magaayɨcɨji Tiro, Sidon icaucuumijeoto janaanɨcɨvɨ.
15 Jaanotɨ ɨɨjoho Capernau cuumi: Fɨne uujoho niquejefaño
gañɨiyɨcɨcafeteji, neehi. Jaarunaa guiinovɨro gañɨɨcafeteji guijevemɨnaa
iicahɨgo, nooboro ijɨɨbogomɨnaaco nuubo:
16 Amɨɨhaico uguubumo, uco guubuhi. Jaanotɨ amɨɨhaico agaayɨcɨtɨmo, uco
gaayɨcɨtɨhi. Uco agaayɨcɨtɨmo tollɨro uco agalluuboco gaayɨcɨtɨhi.

Jɨɨbogomɨnaa Setentadɨmo Uhuumiuno.

17 Jaamo setentadɨmo ufuumo imo imo uumiuhi noomoro: Aivojɨɨbo
iimitɨno ɨjɨmɨ icarumomaryo mɨɨhaico mityagomo dimomofeenedɨ,
noomoro.
18 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨfɨnɨcɨnaaca Satanas niquejefañotɨ
aquetehi sisi anamebanɨcɨbadɨ.
19 Uujoho amɨɨhaico mityaco acɨhi jiinimomɨ, juuvemɨ icamohallɨvɨ
miquicuqui. Tollɨro paryɨ ɨjɨ mityaco miguiinonɨqui jaarumo mɨllɨ icatɨmo
mihicaqui.
20 Jaaruneri imo imo mihicadino. Ɨdɨɨnoro amɨɨhai momo niquejefaño
iicacuuneri imo imo mihica, nooboro.

Jesu Imo Imo Icahi.
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 Jaasumiro Jesu sihidɨ imo imo minifutuuhi Moocaani Gaijari. Jaaboro
Moocaanico nuubo: Guihi, imino ɨɨjoho niqueje Aivojɨɨbo, jiinɨjeo Aivojɨɨbo
idiicaabo. Jinooco agaajafiimotɨ, eesɨcɨnɨmotɨ icano afatanɨɨboro seemebadɨ
iicamoco dɨhɨfusuhi. Jɨɨhɨ Guihi, ɨɨjoho tollɨ idiimogobadɨ.
22 Guihirubi uco paryɨ fanoovaco acɨhi. Mɨɨjoho gaajatɨhi Illico. Ɨdɨɨboro
Caani gaajahi. Jaabadɨro mɨɨjoho gaajatɨhi Caanico. Ɨdɨɨboro Illi gaajahi.
Jaaboco Illi miyamɨnaaco gaajasujirahi,
23 nooboro ijɨɨbogomɨnaaco emeecɨuboro diitocoro nuubo: Imicani icamo
amɨɨhai mahatyɨmeneque aatyɨmeme.
24 Amɨɨhaico neehi: Ajashutɨmo Moocaani iimaamɨnaa, bu aivojɨto icamo
atyɨmeguehicauhi jino amɨɨhai mahatyɨmeneque. Jaarumo atyɨmeutɨhi.
Guubuguehicaumo jino amɨɨhai muguubunoco. Jaarunoco guubuutɨmo.

Iimihuseebe Samaritanoobovɨ Ohoovɨcɨno.

25 Jaanaaca saafi Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaafi agañiivuuboro fuuhi Jesuma
ihiimaatuubo. Jaabo ɨɨfuruubo diiboco ɨnɨsuubo dilluuhi: Jɨɨbogomɨnaafi,
¿mɨllɨ fɨne moonɨjirahi ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.
26 Jaanaaca Jesu nuuhi: ¿Mɨllɨ naa nacu Moise tajɨɨbaco caatɨnɨuhi? ¿Mɨllɨ
nacu meecɨhicahi? nooboro.
27 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojɨɨbo Moocaanico gaijɨ paryɨ diifiima,
dijeebɨɨma, disefama, dihesamaajema icano: Tollɨro gaijɨ difiitɨno iicamoco
difibadɨro, nooboro.
28 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jɨɨhɨ, imino neehi tollɨ omoonɨhachiijɨ
ifinɨjitɨno fiivoma diicaji, nuubo.
29 Jaarunaa diibo, Jesuco idilluunoco agaihuɨɨnɨuboro siino nuubo:
¿Mɨɨjoho nacu tafiitɨno iicamo? nooboro.
30 Jaanegui Jesu oovɨcɨɨboro nuuhi: Safoono saafi miyamɨnaafi fuuhi
Jerusaletɨ Jericojaago ofoocɨnɨjɨri. Jaaboco nanivamɨnaa ahaamɨumoro in-
ehejeque ɨcɨumo paryɨ igaachehunoma. Jaamoro niinovacuuboco ejeevesu-
umoro fuumo.
31 Jaanaaca saafi sacerdotemɨoobo toojɨri saauhi. Jaaruubo tehesinotɨro
emeecɨuboro fatyuuhi.
32 Jaanobuunatɨ tollɨro levimɨoobo toojɨri saauhi. Jaaboco tollɨro
tehesinotɨro emeecɨuboro fatyuubo.
33 Jaanaa tollɨro Samaria jiinɨjeoobo toojɨri ufuubo diiboco emeecɨuboro
ɨdaasuvuuhi.
34 Jaaboro diibojaa ufuuboro itujaavonoco taabuubo dɨɨrɨbari, vinofai-
huri icano. Jaaboro toonoco isisɨuboro iburrohallɨvɨ ificuuboro satyuubo
ɨcɨgatonɨcɨjafañoo. Jaaboro diiboco toojafañoo tuumuubo.

35 Jaano seseevedɨ isamaritano ufuucuudɨ toojaooboco acɨubo mijeecɨ
nɨhɨbajeecɨco. Jaaboro diiboco nuubo: Imino jaanɨco toomo. Janaanɨcɨ
dinɨhɨbamɨco diibohallɨvɨ agañɨɨhachiijɨ uujoho ɨco jaaduji siino asaadɨ,
nooboro.
36 Jillɨ oovɨcɨɨboro Jesu Moise tajɨiba jɨɨbogomɨnaafico dilluuhi: ¿Nani-
vamɨnaafi ahaamɨuboco diitotɨ cajaanɨ fɨne ɨɨdi ifiitɨnomɨnaafi iicanɨcɨbadɨ
aamusuubo? nooboro.
37 Jaanegui nuubo: Etɨ bu diiboco ɨɨdaasuguubo, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Foobo ɨɨjoho tollɨro dɨdaasugo, nooboro.

Jesu Icahi Martamɨ Iijafaño.

38 Jaabo Jesu efeehicaubo saacuumivɨ ɨfutuuhi. Jaaboco Marta onoogo
iijafaño gaayɨcɨuhi.
39 Jaago Marta inagoma icauhi Maria onoogoma. Jaago Maria Jesuguiino
acasɨɨvuugoro guubunɨcɨhicaugo Jesu onoonoco.
40 Jaarunaa Marta sihidɨ sinehejeque omoonɨnehejeriro icahicauhi.
Jaagoro Jesujaago asaaugoro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu daatyɨmetɨhi
uuro dudɨcamaainaaca tañago tɨcovono iicanoco? Tajɨiba diigoco uco
ihamusuqui, noogoro.
41 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Marta, Marta, sineheje
dudɨcamaajejaagovɨro idiicamaño dijeebɨɨ ɨco mɨtahi.
42 Jaarunaa icano sanooro imiyaano. Jaanoco Maria imiyaanoco gaayɨcɨhi
mɨɨjoho diigotɨ udumɨtɨɨcɨjitɨnoco, nooboro.

11

Jesu Jillɨ Jɨɨbuguuhi Moocaanima Mihiimaaqui.
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

1 Safoono Jesu Moocaanima iimaauhi samañovɨ. Jaanoco iimivuudɨ
saafi ijɨɨbogomɨnaafi nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨhaico dɨɨbogo Moocaanima mihi-
imaaqui Jua ijɨɨbogomɨnaaco ɨjɨɨbuguubadɨ, nooboro.
2 Jaanegui Jesu nuuhi:
Moocaanima mihiimaajisumi jillɨ meneehica: Moocaani niquejefaño idi-
icaabo, jaafa dimomo imino ijeevadɨ ficucafetehi. Jaafa dihaivojɨ
saahi.*
3 Mɨɨhaico daacɨ machutaatɨ fafucuvaacɨvɨro.
4 Jaaboro mɨɨhaico mohimitɨco buusu, oono bu mɨɨhai, mɨɨhaico imitɨno
omoonɨmoco toonoco mihimibachubadɨ. Jaaboro mɨɨhaico ɨjɨ ɨnɨsunofaño
gañɨɨsudino, nooboro.†
5 Jaaboro ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Jillɨ mohoovɨcɨqui; Amɨɨhaitɨ saafi
inahabonɨmɨnaafima icahi: Jaabo fucufeenevɨ iijajaa ofooboro neetehi:
Tañahabo uco daacɨ mihɨcacɨ, sahɨca icano maahunotɨ.
6 Saafi tañahabo sihɨgotɨ gasehi taajajaago. Jaaruuboco aacɨjiruno acha-
haneguiiha, nooboro.
7 Jaanoco diibova jillɨ iimusuuhi fañoojatɨ: Llɨɨvɨ diica; cuhufono guhuga
fabaacɨnɨhi, taseemema mɨcɨgacuuhi. ¿Mɨllɨ bu ɨco agañɨivooboro acɨjirahi?
nooboro.
8 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Inahabo iicaneguiiha agañɨivonoco
imogotɨruubo. Jaaruubo jillɨ agañɨivooboro paryɨ idilluunoco diiboco acɨjiibo
siino dillutɨɨbo iicaqui.

---

* **11:2** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaafa dijeebɨɨ onoobadɨ eetavocafetehi, jiinɨjehallɨvɨ, oono niquejefaño iicabadɨ, onoonoco. † **11:4** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: paryɨ iimitɨnotɨ mɨɨhaico taajasu, onoonoco.

9 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Midilluhachiijɨ amɨɨhaico Moocaani acɨji.
Bu tollɨro miguiinohachiijɨ mahatyɨmeji. Bu iguhugatɨ mocoova amɨɨhaico
ifaayɨcɨqui.
10 Idilluubo gaayɨcɨfihi. Bu tollɨro iguiinoobo atyɨmefihi. Jaabadɨro
guhugatɨ ocoovaaboco faayɨcɨfiimo.
11 ¿Nacu cajaatyo, caani iseemene maahuco idillusumi fɨne guiisibaco
acɨjirahi? ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi fɨne jiinimoco acɨjirahi?
12 ¿Nacu bu iiyɨnoco idillusumi fɨne juuvehuco acɨjiruubo?
13 Jaamo amɨɨhai mihimitɨrumo, iiminoco amɨɨhai seemeque mahacɨjirahi.
Jaanegui Moocaani niquejefaño iicaabo Igaijaco acɨji diiboco idillumoco,
nooboro.

Jesuco Ɨjɨma Iicaabo Noomo.
(Mt 12.22-30; Mr 3.19-27)

14 Safoono Jesu iimitɨno ɨjɨco gañɨɨuhi saafi miyamɨnaafico iimaasutɨɨbo
iicauboco. Jaabo ihɨjɨ ihiinuunobuunatɨ imiyamɨnaafi iimaacuuhi. Jaaneri
sihidɨ miyamɨnaa jabafiituuhi.
15 Jaarunaa saatoho nuuhi: Jaanɨ iimitɨno ɨjɨmɨco gavaracuhicahi, ɨjɨmɨ
aivojɨɨbo Beelzebu onoobo mityari, noomoro.
16 Jaanotɨ saatoho Jesuco ɨnɨsumo dilluhicauhi sihidɨ ejeevano nique-
jeonoco.
17 Jaarunaa diito esamaajeque agaajacɨuboro diitoco nuuhi: Saafi
aivojɨɨbo miyamɨnaa ijeevadɨ saaje udugaacamaaimoro sanomɨro
imonɨcasiruva diibo aivojɨ finɨjirahi. Tollɨro saajaaoto sanomɨro
igaicaaucasiruva finɨjirumo.
18 Sabadɨro Satanas iyotomaryo imoonɨcasiruva, ¿mɨlli bu imitya
gueenene icajirahi? Jillɨ neehi, ɨjɨmɨ aivojɨɨbo Beelzebu mityari buhɨ uujoho
ɨjɨmɨco agañɨɨno uco meneeneguiiha.
19 Jaanegui uujoho Beelzebu mityari agañɨɨhachiijɨ, ¿nacu mɨɨjoho mityari
amɨɨhai jɨɨbogomɨnaa ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨhicahi? Jaamaño diito amɨɨhaico
gaajasuhi amɨɨhai sɨcamañooco mihiimaanoco.
20 Uujoho ɨdɨɨboro Moocaani mityari ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨhicahi. Jaanotɨ
magaaja amɨɨhaivɨ Moocaani aivojɨ agasecuunoco.
21 Saafi miyamɨnaa sefano añɨjɨnoma iijaco otoomoobo iicasumi ineheje
imino icahi.
22 Jaarunaa sifi janaanɨcɨ esefaabo asaaboro diiboco iguiinonɨɨboro
ihañɨjɨɨnoco dumɨtɨɨcɨhi toonovɨ equehecutehicanoco. Jaadɨ inehejeque
ɨɨcɨɨboro sitaama ɨfehi.
23 Jaabadɨ tajaagodɨ iicatɨɨbo tamɨnaafi, bu tajaagovɨ iigaiyɨɨcɨtɨɨbo jillɨro
fahɨgovavɨ gavaracusuhi.

Iimitɨno Ɨjɨ Dojɨcuvɨro Siino Uhuuminɨcɨno.
(Mt 12.43-45)

24 Iimitɨno ɨjɨ miyamɨnaafitɨ ihiinoobo foonɨcɨhi, ifiigaimañehejedɨ
ijaguisɨqui guiinooboro. Jaaruubo aatyɨmecuutɨsumi esamaaihinɨcɨɨbo:
Dojɨcuvɨro uumiji taajajaago toojatɨ asaahinɨhɨgovɨ, noobo.
25 Jaabo siino uhuumiibo atyɨmehi miyamɨnaafi jeebɨɨco iija imino im-
ibachucɨnɨja imino iguijaacɨnɨbadɨ icaaboco.
26 Jaanegui ofoobo siino ɨcɨtefiibo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno
aivo diibo janaanɨcɨ iimitɨno ɨjɨmɨco. Jaamo paryɨ imiyamɨnaafi jeebɨɨfaño
ɨjɨcafotomoro icafihi. Jaaneri imiyamɨnaafi itɨconɨ imitɨno iicauno janaanɨcɨ
aivo imitɨno minifetefihi.

Miyanotɨro Imo Imo Mihicano.

27 Jillɨ Jesu nuunaaca saafigo gaigo miyamɨnaafeenetɨ sefano nuuhi: ¡Imicani icago ɨco eseemevaugoro ɨco ifiivusuugo! noogoro.
28 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Imi janaanɨcɨ imino Moocaani onoonoco uguubumoro omoonɨmo! nooboro.

Iimitɨno Miyamɨnaa Sihidɨ Ejeevano Ɨɨfusuco Dilluhi.
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Jaanaa sihidɨ Jesujaago miyamɨnaa igaivomoro saahicauhi. Jaanegui tɨconɨubo ihiimaabo. Jisumio miyamɨnaa aivo imitɨhi. Jaamoro dillumo sihidɨ ejeevano ɨɨfusuco. Jaaruno ɨɨfusurajitɨhi; ɨdɨɨnoro Moocaani iimaamɨnaafi Jonas ɨɨfusuta iicaubadɨreji.
30 Jaabo Jonas Ninive cuumi miyamɨnaadi ɨɨfusubadɨ iicaubadɨ tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jisumio miyamɨnaadi ɨɨfusubadɨ icaji.
31 Ufucu Moocaani, niinoono ajaadufucu jisumio miyamɨnaaco Saba onoocuumi jiinɨjeo aivojɨgo agañiivogoro diitoco janaanɨcɨ guiinonɨji, diigo aivo tehesirunotɨ Salomon gaajaco iguubuqui asaaumaño. Jaarunaa jino amɨɨhaifeeneri Salomon janaanɨcɨ uujoho iicaabo icahi.
32 Jaabadɨro Ninive cuumimɨnaa niino jaadufucu agañiivomoro jisumio miyamɨnaaco guiinonɨji. Mɨɨro Ninive cuumimɨnaa imitɨco jeevesuuhi Jonas diitoco Moocaani unuunoco ɨjɨɨbuguusumi. Jaabadɨro jino Jonas janaanɨcɨ uujoho iicaabo jino amɨɨhaifeeneri icahi, nooboro.

Mofi Imitɨno, Bu Imino Icano.
(Mt 5.15; 6.22-23)

33 ¿Mɨɨjoho cɨɨjɨgai mecuco ɨnɨfutusumoro otoovohɨgo ficutatɨhi, guirihilluguiino? Caamo mificutahi fañoojavɨ ɨjɨcafotomo iseseeque ihatyɨmequi.
34 Mɨɨro saafi ihaallɨɨ iimitɨɨbo imino icajitɨrahi. Jaabadɨro saafi ijeebɨɨ iimitɨɨbo imihusetɨhi. Jaabo imitɨnoguiino icaji. Jaanotɨ Moocaani ijeebɨɨco iimibachuhachiijɨ imihusetejiibo. Moocaani iimogobadɨ icacujiibo.
35 Jaanegui deesɨcɨnɨ: Uujoho imihuseebe, unuuruno dijeebɨɨfaño iimitɨno icadino.
36 Jaanotɨ paryɨ dififaño imino, imitɨno aivo achahahachiijɨ, paryɨ difi imino ɨɨfuvusujino cɨɨjɨgaimecu ɨco ifoovori aachɨcɨnɨbadɨ, nooboro.

Jesu Fariseomɨ, Caatɨnɨmɨnaa Icamoco Ɨɨbauhi.
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

37 Jaabo Jesu ihiimaaunoco iimivuudɨ, saafi fariseomɨoobo Jesuco coovauhi iijajaago imachutequi. Jaanegui Jesu ufuuboro casɨɨvuuhi imachuqui.
38 Jaarunaa ifariseomɨoobo jabafiituuhi Jesu diito tajɨɨba onoobadɨ ihuseque nitamaaitɨɨbo amachuunotɨ.
39 Jaarunaa Aivojɨɨbo Jesu nuuhi: Amɨɨhai fariseomɨ minitɨhi guirihilluno, butajene icano allɨcoro. Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai jeebɨɨfaño gahafɨcɨnɨhi imitɨno momoonɨmoro mananivahicanehejeri.
40 ¡Gaajatɨcanimo! ¿Jana nacu magaajatɨhi allɨonoco eheetavuubo tollɨro fañoonoco eheetavuunoco?
41 Jaanegui amɨɨhai jeebɨɨfaño iicanotɨ ɨɨdaasufiimedi mahacɨ. Jaadɨ jari paryɨ amɨɨhai ifi imiteji.
42 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai fariseomɨ mihicano! Amɨɨhai Moocaanidi fahuseecɨtɨ sahaame mahacɨhi menta aametɨ, ruda aametɨ, paryɨ basuta mamachufinehejetɨ icano. Jaarumo sitaaco imino momoonɨtɨhi Moocaanico magaijɨtɨhi. Jinooco jeevesutɨmo fanoocɨcoro momoonɨjirahi.

43 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai fariseomɨ mihicano! Sinagogajafaño mufuusumi
imiyaano icaganocoro mihimoyɨɨcɨfihi. Tollɨro jɨɨhaiñofaño imino amɨɨhaico
idillunoco mihimoyɨɨcɨfimo.
44 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ icamo: Mojeebɨɨ imihi,
noomoro sitaaco mabañɨfiimo! Cɨɨhojɨ toovono iicahojɨbadɨ mihicamo. Jaa-
hojɨhallɨdɨ miyamɨnaa toojɨco gaajatɨmo toojɨhallɨdɨ ɨɨgonɨcɨbadɨ mihicamo,
nooboro.
45 Jaanegui caatɨnɨmɨnaatɨ saafi iimusuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhaico enee-
jiruno tollɨ neehi, nooboro.
46 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Ɨdaasucani amɨɨhai caatɨnɨmɨnaa mihicaji!
Amɨɨhai sitaaco bocɨnoco mifiisesuhicahi mɨɨhaiñooba ajaabɨcɨtɨnoco.
Jaamoro amɨɨhai jillɨ usegai sagaibari mududɨɨcɨhicatɨhi.
47 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai mihicaji! Moocaani iimaamɨnaa cɨɨhojɨnohallɨco
mɨsumesumoro mihimibachunoco meheetavehicahi amɨɨhai
eedeetemɨhairyo agaicaaumo cɨɨhojɨnoco.
48 Jaamo tollɨ momoonɨmo amɨɨhaihallɨvɨro mɨjɨɨbeguehi amɨɨhai
eedeetemɨhai omoonɨunofañodɨ mihicanoco; Mɨɨro diito gaicaauhi. Jaamo
cɨɨhojɨnoco amɨɨhai meheetavehicahi.
49 Jaanegui Moocaani igaajafeenedɨ neehi: Galluuji Moocaani
iimaamɨnaa, Moocaani minɨsumɨnaa icamoco. Jaamotɨ saatohoco
gaicaaujimo, saatohoco ɨdaasuno moonɨjimo.
50 Jaamo jisumio miyamɨnaaco Moocaani ihiimaamɨnaa tɨɨjoho jaadaco
ɨcɨji jiinɨje ifiivuunotɨ jisumivɨ iicaumoco diito agaisiraicɨumo tɨɨjoho jaadaco,
51 Abel tɨɨjohotɨ itɨconɨɨbo Zacariaco Moocaani iijafaño, Moocaanico
ijeecɨvequi asimɨco agaicaaufimañotɨ iimimecu situvɨ agaicaaubo tɨɨjohovɨ
nijequeenɨjiibo. Jaanegui amɨɨhaico neehi: Jisumio miyamɨnaaco Moocaani
ihiimaamɨnaaco agaisiraicɨumo jaadaco ɨcɨji.
52 ¡Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji caatɨnɨmɨnaa! Tuhugari ofoomoro
agaajajiruno llaveque mafaatanɨmoro mɨjɨcafototɨhi, bu ɨjɨcafetejirumoco
mɨjɨcafutusutɨhi, nooboro.
53 Jillɨ Jesu diitoco unuunoma iicamo fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo sihidɨ
diibojaa ɨsɨfiiratuumoro tɨcovauhi fanoovaco idillumo.
54 Ɨɨfurumo diiboco siibadɨ onoonohallɨtɨ aivojɨto ɨmega diibohallɨvɨ
imitɨno ijɨɨbeguequi.

12

Uujoho Imihusehi, Noomoro Abañɨfimohallɨvɨ Ɨjɨɨbogono.

1 Jaanaaca aivo sihidɨ miyamɨnaa iigaivuumo ijene quicucasihicauhi.
Jaanaa Jesu itɨconɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Mehesɨcɨnɨ fariseomɨ juurisu-
taguiijɨ: Imihusehi, noomoro abañɨfinotɨ.
2 Aivo chahano afatanɨcɨnɨno, atyɨmeratɨno iicano. Jaabadɨro chahano
otoovono, gaajaratɨno iicano.
3 Jaamaño amɨɨhai fucu cɨvohɨ munuuruno cuuje seseehɨgo guubuvusuji.
Jaabadɨro toovono mecufaño guhugaco mafabaacumoro jaabañogayɨ mihi-
imaaruno, coovano noocafeteji iija nijequetɨ.

¿Mɨɨco Fɨne Mihiguijirahi?
(Mt 10.28-31)

4 Tañahabomɨ, amɨɨhaico neehi: Mihiguijirahana oono miyamɨnaa ifiico
agaicaaufimoco. Jaarunobuunatɨ millɨ mɨɨnoco moonɨcujitɨrumo.

5 Jaanotɨ naha ɨdɨɨbocoro mihigui iguijenɨnobuunatɨ tollɨro ijeebɨɨco
cɨɨjɨgaifaño agañɨɨjiruubo mityama iicaaboco. Diibocoro mihigui.
6 Mɨɨro sahusedɨmo joomɨco mijeegayɨɨcɨriro manaajenɨcɨhi. Diito iicaru-
motɨ Moocaani jabajeevetɨhi.
7 Mɨɨro paryɨ amɨɨhai nigaɨ ijeene paryɨ oovocɨnɨcuuhi sajehesari. Jaanegui
mihiguijirahana, mɨɨro amɨɨhai sihidɨ joomɨ guiraarumo janaanɨcɨ mag-
aijɨcafetehi.

Miyamɨnaafeenevɨ Jesucristoco: Miyaabo, Onoomo.
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Amɨɨhaico neehi: Miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uco: Miyaabo, onoomoco, uu-
joho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tollɨro Moocaani toomomɨnaa ɨmefeenevɨ:
Miyaabo, neeji.
9 Jaanotɨ uco utuunamaaimoco tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
tuunamaaiji Moocaani toomomɨnaa ɨmefeenevɨ.
10 Tollɨro cajaatyohacho uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ imitɨno
ihiimaaruno diitoco buusucafetejirahi. Jaanotɨ Moocaani Gaijaditɨ imitɨno
ihiimaamoco toono aivo buusurajitɨhi jiijehallɨvɨ, bu ufucu niquejevɨ icano.
11 Amɨɨhaico sinagogajafañо fagomɨnaa aivojɨto icanojaago asatyusumi;
¿Mɨllɨ fɨne iimusuji? ¿Mɨllɨ fɨne neeji? noomoro gaihuɨba mihicadino.
12 Tollɨ mihicasumi Moocaani Gaija jɨɨbegueji mɨllɨ mihiimusujinoco,
nooboro.

Sihidɨ Nɨhɨbamɨma Iicaubo.

13 Jaanaa saafi miyamɨnaafeenetɨ Jesuco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, tañahaboco
dinoo guihirubihɨɨvɨ nehejetɨ uco feenedɨ ihacɨqui, nooboro.
14 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu mɨɨjoho uco amɨɨhaihallɨvɨ ficuuhi
fagomɨnaatɨ nɨhɨbamɨ dugaacumɨnaafitɨ? nooboro.
15 Siino nuubo: Amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ. Jaamoro sihidɨ sinehejeque mi-
himoyɨɨcɨdino; Miyamɨnaafi ifi sihidɨ sinehejema iicanotɨ saatɨhi, nooboro.
16 Diitoco jillɨ oovɨcɨubo: Icaubo saafi sihidɨ sinehejema iicaubo. Jaabo
ijiinɨjeque abasuuno sihidɨ noovauhi.
17 Jaanoco aatyɨmeuboro esamaaiubo: ¿Mɨllɨ fɨne moonɨji? Chahano aivo
tabasuta noovaco ificujiruno,
18 nooboro esamaaihicaubo. Jaadɨ nuubo: Gaajacuuhi omoonɨjinoco.
Tamachutanoco ificuhicajaanoco agavaracuuboro siino coojano eetaveji.
Jaaboro tojaajefañо paryɨ tabasuta noovataco ficuji paryɨ tañeheje icanoco.
19 Jaaboro tajeebɨɨco neeji: Tajeebɨɨ, sihidɨ sinehejema diicahi ajashutɨno
ficabano tɨcovovɨ. Jaanegui daguisɨ, machu, daadu. Jaanoro imo imo diica,
nooboro.
20 Jaarunaa diiboco Moocaani nuuhi: Ɨɨjoho agaajatɨno miyamɨnaafi,
jaachiijɨo fucuro guijeveji. Jaanobuuna, ¿mɨɨdiji fɨne toono paryɨ ificuuno?
nuubo Moocaani.
21 Jillɨ icafiibo miyamɨnaafi sihidɨ sinehejeque ifiguiiharo ititibanɨɨbo.
Jaaruubo Moocaani ɨmefeenevɨ ɨdaasuubo.

Moocaani Iseemeque Teemefiihi.
(Mt 6.25-34)

22 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Amɨɨhaico neehi, gaihuɨba
mihicadino: ¿Jinejeque mamachuji, guijevetɨmo mihicaqui? ¿Jinejeque
mɨjɨcafeteji? noomoro gaachehutɨ mehesamaaidino.
23 Mofi machuta, gaachehu icano janaanɨcɨ jaaducafetehi.

24 Memeeci uuhimico abasumoro icitatirumo imachuta iijanoma chaharumo. Jaarumoco Moocaani machutaaco acifihi. Jaamo diito joomi janaanicivi amiihai majaaducafetehi.
25 ¿Nacu cajaatyo fine gaihuiba iicaneri ifiico janaanici medio metro ticovovi caamuvutusujirahi?
26 Jino tihiitiruunoco momooniijitirumo. ¿Collihi sinehejeque mehesamaaimoro gaihuiba mihicahicahi?
27 Eneecau oono deecanoco mihiifinici, dudicamaaitiruno jaadihunoco eetavotiruno imino ujusinoco. Jaanoti aivojiibo Salomon aivo sihidi jeevano iminoonoma icauruubo toono deecanobadi jeevautihi.
28 Jaabo Moocaani ñaavahu icarunoco imino gaachehuco miijiihacubadi omooniibo safucu jahisi icano sifucu ciijigaifaño miijigasufirunoco. Jaanegui amiihai miyaminaa ajashuno mimiyaavogomo, ¿collihi mimiyaavogotihi? Jaabo ñaavahu janaanici amiihaico imino jicujiibo?
29 Jaanegui ¿jinejeque mamachuji? ¿Jinejeque mahaduji? noomoro gaihuiba mihicadino.
30 Miiro imiyaavogotimo idiinoro jiiniijeonehejequere guiinefiihi. Jaanoti amiihai Caani niquejefaño iicaabo.* Jaabo gaajacuuhi amiihai paryi tonehejeri mucuujivaachunoco.
31 Jaanegui iticoni Moocaani aivojico miguiino. Jaadi jari paryi tonehejeque bu magaayiciji.

Mubusumijema Niquejefaño Mihicano.
(Mt 6.19-21)

32 Mihiguijirahana amiihai agaijimo amiihai mahajashurahi. Jaarumoco Moocaani ihaivojico aaciноco imeguehi.
33 Amiihai nehejeque manaajemere iidaasumoco mahaci; jilli meheetavo unuucujitino lleegucuco niquejefaño ifiniijitinonehejeque mificu tahi nanivaminaa achahahigo amiihai nehejeque deeira ifinisutihigo.
34 Miiro amiihai busumijeene iicahigovi tolliro amiihai jeebii icajirahi.

Mihimibaivomoro Mihicacu.

35 Mihimibaivomoro mihica amiihai ciijigai mecunoco miinifutusumoro.
36 Ihaivojiibo ataabatoobo agaseebeque iguhugati ocoovasumiro ifaayicicqui iicojiminaafi otoomoniciibadi.
37 Imicani icajimo ihaivojiibo jeecivominaa diiboco toomomovi agasesumi. Miyanotiro amiihaico neehi: Ihaivojiiboro iimibaivooboro diitoco casiihacuji, jaaboro imachutaaco diitoma iifejiibo imachuqui.
38 Jaamovi diibo fucufeenevi, cuujetavi icano toomomovi agasehachiiji imicani icajimo tolli iicano jeecivominaa.
39 Jinooco magaaja iija abajaabo tusumi nanivaminaafi asaanoco igaajaruva cigatiibo teemejiruubo. Jaaboro iijaco faayicisujitiruubo diibo nehejeque nanitiibo iicaqui.
40 Jaaneguiiha amiihai mihimibaivomoro motoomo mehesiciniitinaaca uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo siino saaji, nooboro.

Imino Jeecivominaafi, Iimitino Jeecivominaafi Icano.
(Mt 24.45-51)

41 Jaanegui diiboco Pedro dilluuhi: ¿Aivojiibo, jino odoovicino miihaidiro nacu fameediro? nooboro.

---

* **12:30** Moocaani

42 Jaanegui Aivojɨibo nuuhi: Cajaanɨhacho ihaivojɨibo cojɨmɨnaafi imino
iicaabo agaajaaboco iijamɨnaaco otoomooboro machutaaco ihacɨqui ificu-
ubo.
43 Imicani icajiibo ihaivojɨibo agasesumi imino moonɨiboco
aatyɨmevasumi.
44 Miyanotɨro amɨihaico neehi: Diiboco ihaivojɨibo paryɨ inehejehallɨvɨ
aivojɨibotɨ ficuji.
45 Jaanotɨ imitɨno ijeebɨifaño esamaaiboro: Fɨne tahaivojɨibo goovajitɨno
agasene, nooboro saatoho ihaivojɨibo jeecɨvomɨnaaco ɨdaasuno
omoonɨiboro, tɨcovono amachuuboro, aaduuboro iguiriicavoobo.
46 Jaanaa diibo gaajatɨnaaca cufucuhacho ihaivojɨibo gaseji. Jaaboro dii-
boco sihidɨro ahaamɨiboro ficujiibo saatoho iimitɨmoco omoonɨbadɨ iicaqui.
47 Jaanotɨ ihaivojɨibo atajɨibanoco gaajacuruubo iimibaivooboro
omoonɨtɨibo sihidɨro aamɨcafeteji guiraano.
48 Jaanotɨ saafi gaajatɨibo imitɨnoco omoonɨhachiijɨ mɨidɨno aamɨcafeteji.
Mɨiro Moocaanitɨ guiraano agaayɨcɨhinɨiboco, bu guiraajino idilluno.
Jaabadɨro guiraano ificusuuboco, bu guiraajino idilluno.

Jesu Dugaacusumɨnaafi.
(Mt 10.34-36)

49 Uujoho saauhi jiinɨjehallɨvɨ cɨijɨgaico ɨnɨfutusuvaabo; ¡Imeguehi jisumiro
ɨjɨgacuunoco!
50 Nitɨsubadɨ ɨdaasufañodɨhiica nɨsucafeteji. ¡Guiraacani ɨdaasuno icahi
toono afatyotɨnohachuta!
51 ¿Nacu fɨne amɨihai uco: Jiinɨjehallɨvɨ sajeebɨi icaco sɨvaabo, noomoro
mehesɨcɨnɨhi? Jaarunaa amɨihaico: Chahano, neehi. Jillɨ uujoho
miyamɨnaaco dugaacusuhi.
52 Jaamaño jisumitɨro sahusedɨmo sajaaoto iicamo dugaaveji miimɨsiicɨ,
saafi icamo miimɨsiicɨhallɨvɨ; bu miimɨsiicɨ, dugaaveji miimɨsiicɨ, saafi icamo-
hallɨvɨ.
53 Caani illima moonɨcasiji, bu illi caanima moonɨcasiji icano. Tollɨro
seejɨ illehallɨvɨ, bu ille seejɨhallɨvɨ icano, tollɨro iiyaaja ibaabohallɨvɨ, bu
ibaabohallɨvɨ iiyaaja dugaaveji icano, nooboro.

Ificabavanoco Magaajacɨno.
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

54 Tollɨro bu Jesu miyamɨnaaco nuuhi: Jimañovɨ Jerusalevɨ oestejaagotɨ
niijaba asaasumi mahaigueji meneefihi. Jaabadɨ icafiino.
55 Jaanotɨ surjaagotɨ guibuhuba asaasumi ficabavajino monoonɨcɨhi.
Jaabadɨ icafiino.
56 ¡Bañɨfiiramɨnaa! Niquejeguiino iicanoco, jiinɨjehallɨvɨ iicanoco icano
magaajarumo. ¿Collɨhiica magaajatɨhi amɨihai mihicanoco?

Dimɨnaafima Sajeebɨi Minifoto.
(Mt 5.25-26)

57 ¿Collɨhiica amɨihairyo mihimibachutɨhi?
58 Saafi ɨjoho ɨdɨihegueebe dihallɨvɨ aivojɨtoco ɨjɨibogotooboma ufu-
usumi jɨihaivɨ diiboma imino diimaa. Jaamɨsiro siino mihimitocasi ɨco
dugaacumɨnaafijaa satyediibo. Jaabo dugaacumɨnaafi ɨco sisɨmɨnaafico
acɨjirahi. Jaabo isisɨmɨnaafi ɨco cɨvojafaño jɨihacujirahi.
59 Jaanegui ɨco neehi: Tahɨgotɨ dihiinejitɨrahi niinojegayɨco
adaadutɨnohachuta.

13

Amɨihai Imitɨco Mejeevesutɨhachiijɨ Famooro Mifinɨji.

1 Tusumi saatoho Jesujaa asaaumoro diiboco jɨibuguumo Pilato Galilea
gaifiimɨco agaisiraiciuboro Moocaanico ijeecɨvequi asimɨco agaisiraiciumo
tɨijohoma diito tɨijohoco acahɨisenɨunoco.
2 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jito Galilea gaifiimɨ famoova janaanɨcɨ fɨne
iimitɨmañoo jillɨ icamo, noomoro fɨne mehesamaaihi?
3 Amɨihaico chahano neehi: Tollɨro amɨihai, amɨihai imitɨco
mejeevesutɨhachiijɨ paryɨ mifinɨji.
4 ¿Nacu fɨne amɨihai joono Siloe torrehacɨ dieciochodɨmohallɨvɨ Jerusalevɨ
aacutuuneri iguijeveumotɨ: Fɨne tahɨ iicamo janaanɨcɨ imitɨmo, noomoro
mehesamaaihi?
5 Amɨihaico chahano neehi: Tollɨro amɨihai, amɨihai imitɨco
mejeevesutɨhachiijɨ paryɨ mifinɨji, nooboro.

Higuera Onooho Ɨmohovɨ Ohoovɨcɨno.

6 Jaaboro Jesu jillɨ ohoovɨcɨuboro nuuhi: Saafi miyamɨnaafi ibasutaho
Higuerahoma icauhi. Jaahoco meecɨtuubo fɨne noovacuuho nooboro.
Jaarunaa noovautɨho.
7 Jaanegui ibasuta toomomɨnaafico nuubo: Meecɨ mificabacɨ, safi-
caba icano sanohallɨvɨ meecɨvahicarahi. Jaaruubo inoovaco atyɨmetatɨhi.
Jaanegui, diillucu; ¿Collɨhi bu toonovɨ onoovatɨho icajirahi? nooboro.
8 Jaarunaa toono toomomɨnaafi diiboco iimusuuhi: Aivojɨibo, jaafahi
jificaba icaho; ijiinɨjeque seediibo tanusuji.
9 Jaadɨ fɨne jari noovajiho. Jaanotɨ onoovacutɨhachiijɨ jei diillu, nooboro.

Jesu Jaguisɨsumi Iyoobai Iimitɨgoco Buheesuhi.

10 Safoono jaguisɨfucu Jesu sinagogajafañoo jɨibeguehicauhi.
11 Jaanaa tahɨ icaugo saafigo gaigo dieciocho ficabano tɨcovovɨ igui-
huvaugo, iimitɨno ɨjɨ omoonɨuneri iyoobai fañovɨro tejeeveuhi. Jaaneri
sanotɨcovoro julleevecutɨgo.
12 Jaagoco Jesu aatyɨmeuboro ocoovauboro nuuhi: Gaigo, diguihuvatɨ
buheetecu, nooboro
13 ihuseneque diigohallɨvɨ ficuubo. Jaasumiro diigo sanotɨcovoro
ujulleeveugoro tɨcovauhi Moocaanico iimogo.
14 Jaarunaaca sinagogaja aivojɨibo Jesu jaguisɨsumi diigoco ubuheesu-
unoma iicaubo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro miyamɨnaaco nuuhi: Sahuse juu-
gahusetɨ safucu icano icahi mududɨcamaaiqui. Jaasumi masaa amɨihaico
ibuheesuqui jaguisɨsumi icatɨno, nooboro.
15 Jaanegui Aivojɨibo Jesu diiboco iimusuuhi: Bañɨfiiramɨnaa, jaguisɨsumi
icarunaaca amɨihai joomɨco misinɨimoro masatyefihi nɨfaihutɨ mihisuu-
tomo.
16 ¿Jaanegui jaamo Abraham iyaaicɨgaico Satanas guihuvari dieciochodɨno
ficabava tɨcovovɨ isisɨhinɨgoco, jaguisɨfucuvɨ iicanegui nacu misinaayu-
jitɨrahi? nooboro.
17 Jillɨ Jesu unuuneri, paryɨ diiboco ɨjɨiheveumo nucufeveuhi. Jaarunaa
saatoho miyamɨnaa imo imo icauhi, Jesu sihidɨ jeevanoco omoonɨnoco
aatyɨmeumoro.

Mostaza Tooɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

18 Jaaboro Jesu nuuhi: ¿Jinejebadɨ fɨne jeevano Moocaani aivojɨ? ¿Jinejevɨ
fɨne oovɨcɨji?
19 Fɨne mostaza noovatabadɨ jeevano. Jaano tooɨco miyamɨnaafi abasuno
ujusinoro guiraaho ɨmohotɨ minifetehi. Jaahohaafenevɨ joomɨ agahafomo
ihiicunoco eetavehi.

Juurisutaguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno.*
(Mt 13.33)

20 Jaadɨ nuubo Jesu: ¿Jinejevɨ oovɨcɨjirahi fɨne Moocaani aivojɨco?
21 Fɨne juurisutaguiijɨco gaigo itacufaño minoocɨ, sano icano ohoovogoro
ificuuno paryɨ iitacuco adɨcɨhi, nooboro.

Ijene Jɨɨhai Aamɨjɨ.
(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Jaabo Jesu Jerusale cuumijaago ofoobo jɨɨhaivɨ afatyocuumijevɨ
jɨɨbogooboro feehicauhi.
23 Jaanaa saafi diiboco dilluuhi: Aivojɨɨbo, ¿naa mɨɨdɨmoro taajaji?
nooboro.
Jaanegui nuubo:
24 Miguiino jaamo ijene jɨɨhai aamɨjɨriro† mɨjɨcafetehi. Jaanegui amɨɨhaico
neehi: Sihidɨ miyamɨnaa imegueji ɨjɨcafotonoco. Jaarumo jɨcafetejitɨhi.
25 Iija abajaabo agañiivooboro iguhugaco afabaacunobuuna amɨɨhai jahisi
mihicamo, mocoovaji: Aivojɨɨbo, mɨɨhaico faayɨcɨ, noomoro. Jaarunaa diibo
amɨɨhaico iimusuji: ¿Mɨɨjoho amɨɨhai? Amɨɨhaico uujoho gaajatɨhi, nooboro.
26 Jaanegui amɨɨhai mɨtɨcovaji diiboco monoomo: Ɨɨma mɨɨhai
mamachuhicauhi, mahaduhicauhi icano tollɨro ɨɨjoho muucuumijefaño
dɨɨbeguehicauhi, noomoro.
27 Jaarunaa amɨɨhaico neejiibo: Amɨɨhaico nuucuuhi, amɨɨhaico uu-
joho gaajatɨhi uuditɨ buhɨgovɨ miminifoto amɨɨhai iimitɨnoco momoonɨfino
miyamɨnaa.
28 Jaamo tahɨgo mataacasimoro amɨɨhai igaiñooco mohojɨsuji. Abra-
ham, Isaac, Jacob, paryɨ Moocaani iimaamɨnaa icamo Moocaani aivojɨfaño
icamoco maatyɨmemere amɨɨhaico diitotɨ buhɨgovɨ agañɨɨcuumo mihica-
jimo.
29 Jaanaa tollɨro fahɨgovatɨ miyamɨnaa saaji Moocaani aivojɨfaño
acasɨɨvomoro imachuqui.
30 Jaasumi miyamɨnaa jisumi guiinovɨ iicarumotɨ tusumi saatoho sihidɨ
ejeevamotɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi sihidɨ jeevano iicarumotɨ saatoho
tusumi guiinovɨ minifeteji, nooboro.‡

Jesu Jerusale Cuumihallɨvɨ Taahi.
(Mt 23.37-39)

31 Jaafucu fariseomɨ asaaumoro Jesuco nuuhi: Jinootɨ sihɨ fuucu Herode
imeguehi ɨco agaicaaunoco, noomoro.
32 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Mofoo, jaamoro toonaamuhuco monoo:
Jaachiijɨ, cɨvohogo icano imitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gavaracuji, iguihuvamoco
buheesuji icano. Jaabo cɨvohogo seseevedɨ imiveji.
33 Jaaruubo ofoohɨgo feeji jaachiijɨ, bu cɨvohogo, bu seseevedɨ icano. Mɨllɨtɨ
bu Moocaani iimaamɨnaafi Jerusaletɨ buhɨgovɨ guijevejirahi.

---

* **13:19** Levaduraguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno. † **13:24** Griego iijɨri: aajashuno guhuga, noono. ‡ **13:30** Griego iijɨri noono: jisumi dojɨcuvɨ iicarumotɨ tusumi saatoho ɨmegavɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi ɨmegavɨ iicarumotɨ saatoho tusumi dojɨcuvɨ minifeteji.

34 Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaco maga-
isiraicɨfiihi, tollɨro Moocaani amɨɨhaijaago jɨɨbogomɨnaaco agalluumoco gui-
isibaneri mahaamɨfiihicahi. Jaanotɨ uujoho imeguehicahi fahiijɨvaro tuucu-
umi seemeque tajaagovɨ iigaiyɨɨcɨnoco oono catava iseemeque ijɨjecuguiino
ificuunɨcɨbadɨ. Jaarunoco amɨɨhai mihimeguehicatɨhi.
35 Eneecau bu magaaja amɨɨhai iijano jihovonodi fiiveteji. Jino amɨɨhaico
neehi: Uco siino mahatyɨmecuujitɨhi jari johono uco: Imicani Aivojɨɨbo
momofeenedɨ asaabo, meneejifucu agasetɨnohachuta, nooboro.

14

Jesu Icɨɨdɨɨhallɨvɨ Nɨfaihu Agahafuuboco Buheesuuhi.

1 Safoono jaguisɨsumi Jesu fariseomɨ aivojɨɨbo iijafaño fuuhi imachuqui.
Jaaboco saatoho fariseomɨ ɨɨfɨnɨcɨhicauhi.
2 Jaanaa Jesu ɨmega icɨɨdɨɨhallɨvɨ nɨfaihu agahafuuneri iguihuvaubo icauhi.
3 Jaanegui Jesu fariseomɨ, Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaa icamoco dillu-
uhi: ¿Fɨne jaguisɨsumi mubuheesujirahi iguihuvaaboco, nacu mubuheesu-
jitɨrahi? nooboro.
4 Jaarunaa diito iimusuutɨhi. Jaanegui iguihuvauboco ɨɨcɨuboro buheesu-
uhi. Jaaboro diiboco agalluuboro
5 ifariseomɨco nuuhi: ¿Cajaatyo fɨne amɨɨhaitɨ amɨɨhai jooɨ ifapaajefaño
aacotooboco mɨhɨcɨjitɨrahi jaguisɨfucu iicaneguiiha? nooboro.
6 Jaarunoco mɨllɨ iimusuutɨmo.

Taabava Jɨɨbaimojaago Ucuuhuvamo.

7 Jaanaa Jesu ɨɨfɨnɨcɨnaaca ucuuhuvaumo asaaumo imiyamañejevɨro
casɨɨcamaaihicauhi.
Jaanegui Jesu oovɨcɨfeenedɨ diitoco faguuhi:
8 Saafi ɨco taabava jɨɨbaimojaago ucuuhuvasumi imiyamañovɨ casɨɨvedino,
fɨne gasejiruubo sifi dijanaanɨcɨ iicaabo.
9 Jaanegui amɨɨsico ucuuhuvaabo asaaboro ɨco neejirahi: Jahɨgovɨ diica
tomañovɨ jaanɨ icasɨɨvequi, nooboro. Jaanegui ɨɨjoho unucufeveebere diito
allɨbavɨ feejirahi.
10 Tollɨ icatɨno, ɨco ucuuhuvasumi ofoobo allɨbavɨ casɨɨvo. Jaachiijɨ
fañoojaoobo asaaboro ɨco neeji: Tañahabo, jahɨ imiyagahallɨvɨ casɨɨvoto,
nooboro. Jillɨtɨ jari imiyaamo amachumofeeneri diicaji, nooboro.
11 Jaabadɨ uujoho mityahi onoobo guiinovɨ ficucafeteji. Jaanotɨ miyaabo
icaruubo mityahi onootɨɨbo miyaabotɨ ficucafeteji, nooboro.
12 Jaadɨ bu fañoojaooboco nuubo: Jɨɨbaimofaño machutaaco
edeetavusumi digataavomɨnaacoro, dinahabomɨco, diyotoco, difiitɨno
iica ɨnɨhɨbamɨvamoco icano cuuhuvadino, tollɨro bu diito ɨco coovajirahi.
Jaamaño diitoco ocoovano jaadaco dɨɨcɨcuujirahi.
13 Tollɨ icatɨno; jɨɨbaimoco edeetavusumi ɨɨdaasufiimoco, ifiino
imitɨmehejeque, ɨɨgotɨmehejeque, aatyɨmetɨmehejeque icamocoro cuuhuva.
14 Jaadɨ jari imo imo diicaji ɨco diito jaadujitɨrahi. Jaaruno jaadaco gaayɨcɨji
ufucu jari iimifiimo siino ubuheetesumi, nooboro.

Iguiraano Jɨɨbaimovɨ Ohoovɨcɨno.

15 Jillɨ Jesu unuunoco saafi ɨgɨcɨnɨumañotɨ Jesuco nuuhi: Imicani icajiibo
Moocaani aivojɨfaño machutaaco amachuubo, nooboro.
16 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Safoono saafi eetavuuhi machuta
jɨɨbaimoco. Jaaboro tajɨɨbauhi sihidɨ miyamɨnaaco icuuhuvaqui.

17 Jaanaa amachucuujino iicacuunegui iicojɨmɨnaafico galluubo, ucuuhuvaumoco ijɨɨbeguetequi: Masaacu paryɨ fanooro icacuuhi mamachuqui, nooboro.
18 Jaarunaa famooro tɨcovauhi onoomo; saafi nuuhi: Jaachiijɨro jiinɨjeque naajejehi. Jaanoco meecɨteji. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.
19 Jaanotɨ bu saafi nuuhi: Jaachiijɨro fahuseecɨdɨmo bueymɨco naajejehi. Jaamoco nɨsuteji. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.
20 Jaanotɨ bu saafi nuuhi: Jaachiijɨro atyabaco ɨcɨjehi. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.
21 Jaanegui ijeecɨvomɨnaafi uhuumiuboro ihaivojɨɨboco jɨɨbogovauhi paryɨɨcɨno. Jaaneri ihaivojɨɨbo ɨsɨfiiratuuboro, ijeecɨvomɨnaafico nuubo: Goovano difoo cuumi jɨɨhaiñeri. Jaaboro sɨva ɨɨdaasufiimoco, ifiino iimitɨmehejeque, ɨɨgotɨmehejeque, aatyɨmetɨmehejeque icano, nooboro.
22 Jaanobuunatɨ ijeecɨvomɨnaafi nuuhi: Aivojɨɨbo, onoobadɨ moonɨcuuhi. Jaarunofaño icanehiica saatoho iicajirumañeje, nooboro.
23 Jaanegui ihaivojɨɨbo diiboco nuuhi: Siino difoo. Jaaboro buhɨgueeje jɨɨhaiñofaño iicamehejeque dɨɨcɨto taaja igahafequi.
24 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Itɨconɨ ucuuhuvarumo tamachutaatɨ ajashuno itɨɨvejitɨhi, nooboro.

Cristo Dojɨcutɨ Ofoomo Jillɨ Icaji.

25 Jaanaa Jesu dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa feehicauhi. Jaanegui dojɨcuvɨro diitojaa ɨɨmeveuboro nuuhi:
26 Saafi tadyojɨcutɨ asaanoco iimogoobo caanico, seejɨco, mogaico, iseemeque, inahabomɨco, inagomɨco, bu ifi icarunoco icano ɨjɨɨhevetɨɨbo tadyojɨcutɨ saajitɨhi.
27 Tollɨro tamomohallɨtɨ ifiico iguijenɨsunoco iimogotɨɨbo tadyojɨcutɨ saajitɨhi.
28 ¿Nacu amɨɨhaitɨ saafi torrehacɨco eetavonoco iimogoobo itɨconɨ tohacɨ ajaaducafotonoco gaajajiruubo? Diiboma imino ɨɨfetejidɨno iicaruva eetavejiruubo.
29 Jaanotɨ ihɨmahacɨnocoro ɨtɨconɨɨbo inɨhɨbamɨ achahaneguiiha ijeevesuruva tohacɨjeque aatyɨmeme diiboco dejecujirahi:
30 Diibo jino tɨconɨhinɨrahi eetavonoco. Jaaruubo imivehinɨtɨhi, noomoro.
31 Jaabadɨro saafi aivojɨɨbo siijiinɨjeo aivojɨɨboma omoonɨcasijisumi imiyamɨnaa diez mildɨmoma iicaabo. ¿Nacu fɨne veinte mildɨmoma diibojaa asaaboco guiinonɨjirahi?
32 Jaarunaa diiboco sahɨgotɨro iguiinonɨjirunoco agaajaaboro tehesiibaacaro diibojaa jɨɨbogoco galluujiruubo iimitocasiqui.
33 Jaabadɨ cajaanɨhacho amɨɨhaitɨ paryɨ iinoco ejeevesutɨɨbo tadyojɨcutɨ saajitɨhi.

Ɨmuhu Iimo Afatyusumi.
(Mt 5.13; Mr 9.50)

34 Ɨmuhu imihi. Jaarunaa iimo afatyusumi, ¿mɨllɨ bu siino imitejiruno?
35 Jillɨ magañɨɨtacuuhi jiinɨjeguiiha imitɨno, bu abonoguiiha imitɨno icano. Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu, nooboro.

15

Oveja Ɨmɨtanovɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 18.10-14)

1 Jaanaaca paryɨ impuesto jaadusumɨnaa, paryɨ imitɨmɨnaa icamo saahicauhi diiboco iguubunɨcɨqui.
2 Jaanoma iicamo fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo diibeditɨ imitɨno neehicauhi: Jaanɨ iimitɨmehejequere agaayɨcɨɨboro diitoma machuubo, noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco jillɨ oovɨcɨuhi:
4 ¿Nacu mɨɨjoho fɨne amɨɨhaitɨ ciendɨno ovejamɨma iicaabo saafi diitotɨ imɨtaruva noventa y nuevedɨmoco sihɨgo iimimañovɨ ificuhinɨɨboro feejitɨrahi iguiinotoobo aatyɨmetɨnohachuta?
5 Jaaboco aatyɨmeebere imo imo ijɨjebaɨhallɨvɨ ficuunɨcɨhi.
6 Jaabo iijajaago agaseebere inahabomɨco, ifiitɨnomɨnaaco icano ocoovaaboro neehi: Uuma imo imo mihica tahoveja ɨmɨtahinɨɨboco atyɨmecuuhi, nooboro.
7 Amɨɨhaico neehi: Tobadɨro niquejefaño iicamo aivo imo imo icanɨcɨhi saafi iimitɨɨbo iimitɨco ejeevesuuboro iicasumi. Jaanotɨ noventa y nuevedɨmo iimitɨma achahamo iicamaño jinejeque bu jeevesujirumo. Jaanegui diito janaanɨcɨvɨ imo imo iicano saafi iimitɨco ejeevesucusumi.

Nɨhɨbajevɨ Ɨmɨtajevɨ Ohoovɨcɨno.

8 ¿Nacu cajaamo gaigo fahuseecɨjeva inɨhɨbamɨ iicanotɨ saje imɨtaruva cuugahuco ɨnɨɨgoro guijaagoro, iminogayɨ guiinejitɨrahi aatyɨmetɨnohachuta?
9 Jaajeque aatyɨmecuudɨ inagomɨ, ifiitɨnomɨnaa icamoco ocoovagoro neehi: Uuma imo imo mihica; atyɨmecuuhi tañɨhɨbaje ɨmɨtahinɨjeque, noogoro.
10 Amɨɨhaico neehi: Tollɨro Moocaani toomomɨnaa sihidɨ imo imo icanɨcɨhi, saafi iimitɨɨbo iimitɨco ejeevesusumi, nooboro.

Inɨhɨbamɨco Sɨcamañovɨ Agañɨɨfifiibovɨ Ohoovɨcɨno.

11 Tollɨro bu Jesu nuuhi: Saafi miimɨsiicɨ iseemene mɨsima icauhi.
12 Jaanaa iguihoobo caanico nuuhi: Guihi, jisumiro uco daacɨ dinehejetɨ ufucu uudi iicajirunoco, nooboro. Jaanegui caani diitɨsima inehejeque diitɨsima dugaacuuhi.
13 Jaanobuunatɨ iguihoobo inehejeque anaajeuboro inɨhɨbamɨco allacaruuhi. Jaaboro toonoma tehesino siijiinɨjevɨ fuuhi. Jahɨgo paryɨ inɨhɨbamɨco iimitɨnovɨ gañɨɨubo.
14 Jaanaaca diibo inɨhɨbamɨco agañɨɨcuunobuunatɨ toojiinɨjevɨ sihidɨ ajeba icauhi. Jaaneri diibo tɨcovauhi sihidɨ ajebari iicaabo.
15 Jaanoma iicaabo dudɨcamaajeque guiinutuubo toojiinɨjeomɨnaafijaago. Jaabo diibo ifaafaimɨco tuumusuuhi.
16 Jaabo ifaafaimɨ machuta imitɨnotɨ imachuqui moonɨhicaurahi. Jaarunaa mɨɨhaiñooba diiboco toonotɨ acɨhicautɨhi.
17 Jaanotɨ esafutuubo: Guihirubi iijafaño sihidɨ idudɨcamaajemɨnaa machuta sihidɨ atyuuvonɨcɨnaaca, uujoho jimañovɨ ajebari nacatehi.
18 Dojɨcuvɨro uumiji guihirubi iijajaago. Jaaboro diiboco neeji: Guihi, Moocaanihallɨvɨ, dihallɨvɨ icano imitɨno moonɨhicahi.
19 Jaanegui uujoho iimitɨmaño diseemenebadɨ icacuutɨhi. Jillɨ didudɨcamaajeebebadɨro uco deesɨcɨnɨcu, nooboro
20 dojɨcuvɨro uumicuubo caani iijajaago.
Jaaboco tehesinotɨro caani aatyɨmeuboro ɨdaasuvuuhi. Jaaboro diibojaago ijinafatyuuboro diiboco ihiibɨcɨtuuboro nɨnɨɨcɨubo.
21 Jaanegui diibo caanico nuuhi: Guihi, Moocaanihallɨvɨ, dihallɨvɨ icano imitɨno moonɨhi. Uujoho iimitɨmaño uco diseemenebadɨ icacuutɨhi, nooboro.

22 Jaarunaa caani nuuhi ijeecɨvomɨnaaco: Goovano iimichehuco mɨhɨcɨmoro diiboco mɨjɨɨhacu. Jaamoro usegaiviicutɨ ihusefa mificu, tɨhaipaajetɨ diiboco mɨjɨɨhacu icano.
23 Jaamoro niivɨgai ɨɨcavaaboco mɨhɨcɨtomoro magaicaau, muduumoro jɨɨbaimoco meheetavequi.
24 Jaanɨ taseemene uchuumucuubo siino ubuheetejirubadɨ iicaneguiiha, ɨmɨtahinɨɨboco siino mahatyɨmeneguiiha, nooboro jɨɨbaimoco eetavuumo.
25 Jaanaaca ihamiyaabo sihɨ ifaguifaño icauhi. Jaabo jaahe asaaubo guubuuhi agaaseme amasivanoco.
26 Jaanegui saafiitɨ icojɨmɨnaafico ocoovauboro dilluubo: ¿Mɨllɨ iicano oono? nooboro.
27 Jaanegui iimusuubo: Dinahabo gasehi. Jaanegui diicaani iniivɨgai ɨɨcavaaboco gaicaausuhi mɨllɨ icatɨɨbo imino agaseneguiiha, nooboro.
28 Jaarunaa diibo ihamiyaabo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro jaahe fuuguutɨɨbo. Jaanegui caani asaauboro diiboco noovauhi jaahe isaaqui.
29 Jaaboro caanico nuubo: Łɨro gaajahi sihidɨ ficabano ɨɨma dudɨcamaaihicahi diijɨco gañɨɨtɨɨbo. Jaaruuboco safooba diniivɨmɨtɨ saafi-igayɨɨba daacɨtatɨhi, tagataavomɨnaama jɨɨbaimoobaco eheetavejirunaaca.
30 Jaanotɨ jaanɨ daachi dinɨhɨbamɨco iimitɨno gaigoomɨma agañɨɨboro agaseebedi naha diniivɨgai ɨɨcavaaboco gaicaauhi, nooboro.
31 Jaanegui caani nuuhi: Besha, ɨɨjoho fahiijɨvaro uuma diicanɨcɨhi. Jaa-mañо paryɨ tañeheje diino.
32 Jaanotɨ imino jisumi jɨɨbaimoco meheetavomoro imo imo mihicano, dinahabo uchuumucuubo siino ubuheetejirubadɨ iicaneguiiha, ɨmɨtahinɨɨboco mahatyɨmeneguiiha, nooboro.

16

Iija Toomomɨnaafi Iimitɨɨbovɨ Ohoovɨcɨno.

1 Jaadɨ tollɨro Jesu nuuhi ijɨɨbogomɨnaaco: Icaubo saafi sihidɨ nɨhɨbamɨma iicaubo, guubuuhi iija toomomɨnaafi diibo nehejeque sɨcamañovɨ agañɨɨhicaunoco.
2 Jaanegui ihaivojɨɨbo ocoovauboro diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ iicanoco ɨɨditɨ guubuhi? nooboro dididɨcamaajetɨ paryɨ uco dɨɨbogo. Jisu tadyudɨcamaajemɨnaafitɨ diicacuujitɨhi, nooboro.
3 Jaanegui iija toomomɨnaafi esamaaihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne icaji jisumi tahaivojɨɨbo tadyudɨcamaajetɨ uco agañɨɨdɨ? Sefatɨhi jiinɨjeque eseedijiruubo nucufeguehi sitaaco nɨhɨbamɨco idillunoco.
4 Jaaruubo gaajacuuhi jillɨ saatohoco aamusunotɨ diito uco iijafañо tadyudɨcamaajema achahasumi agaayɨcɨjinoco, nooboro
5 coovaubo saafiiri paryɨ saatoho ihaivojɨɨboco edebeumoco. Jaaboro saafiico dilluubo: ¿Mɨnoodɨno ɨɨjoho tahaivojɨɨboco debehi? nooboro.
6 Jaanegui diibo iimusuuhi: Debehi ciendɨno illuva tyɨgabaje dɨɨrɨbanoco, nooboro. Jaanegui iija toomomɨnaafi nuuhi: Jino didebehaamene, goovano casɨɨvoobo bohonotɨ deetavo cincuentadɨnoro oono aametɨ, nooboro.
7 Jaabadɨro sifiico dilluubo: ¿Jana mɨnoodɨno ɨɨjoho tahaivojɨɨboco debehi? nooboro. Jaanegui diibo nuuhi: Trigoco ciendɨno tɨcovo tɨyɨva, nooboro. Jaanegui nuubo: Jino didebehaame, bohaametɨ deetavo ochentadɨno tɨcovo tɨyɨvaro, nooboro.
8 Jaanoco ihaivojɨɨbo agaajacɨudɨ nuuhi: Taaja toomomɨnaafi gaajaabo aivono ɨfuuruubo, sitaama imino iicaqui omoonɨnoco. Jiinɨjeo miyamɨnaa gaajahi jiinɨjeonehejeque, miyaavogomɨnaa janaanɨcɨ.

9 Jaanegui amɨihaico neehi: Jino iimitɨno jiinɨjeonehejeri gataavomɨnaatɨ
mɨhɨcɨ jiinɨjeoneheje ifinɨidɨ amɨihaico diito ufucu niquejefaño ifinɨjitɨno
iijanofaño igaayɨcɨqui.
10 Mɨidɨrunoma imino omoonɨibo, tollɨro iguiraanoma imino moonɨhi.
Jaanotɨ ajashurunoma imitɨno omoonɨibo, iguiraanoma tollɨro imitɨno
moonɨhi.
11 Jaamaño jino iimitɨno jiinɨjeonehejeri imitɨno momoonɨmoco, ¿mɨijoho
bu amɨihaico imiyaanehejeque acɨjirahi?
12 Jaanotɨ sitaano icarunoco imitɨno momoonɨhicamoco, ¿mɨijoho bu
amɨihaico acɨjirahi amɨihaiñotɨro iicaqui?
13 Chahaabo jeecɨvomɨnaafi miimɨsiicɨ aivojɨtɨsico ejeecɨvoobo, saafiico
ɨjɨihegueebere, saafiicoro gaijɨjiruubo. Saafiima imino iicaaboro saafiiditɨ
imitɨno esamaaijiruubo. Jaabadɨro Moocaani, bu nɨhɨbamɨ icanoco sano
mejeecɨvejitɨrahi, nooboro.
14 Jaanoco fariseomɨ nɨhɨbamɨma imoyɨicɨmɨnaa iicamaño jillɨ unuunoco
paryɨ uguubuumoro Jesuco dejecuumo.
15 Jaanegui Jesu diito nuuhi: Amɨihai miyamɨnaa ɨmefeenevɨ iminobadɨ
mihicahi. Jaarunaa Moocaani amɨihai jeebɨico gaajahi; miyamɨnaa sihidɨ
jeevahibadɨ eesɨcɨnɨnoco Moocaani jɨiheguehi.

Moise Tajɨiba, Moocaani Aivojɨ Icano.

16 Sɨicɨjetɨ Moise tajɨiba, Moocaani iimaamɨnaa icano icahicauhi, Jua
ifiivutɨnohachuta. Toonotɨro iimi Moocaani aivojɨ iijɨ jɨibogocafetehi.
Jaamofeenedɨ famooro sefacɨnɨhi ijɨcafetequi.
17 Tɨhɨino niqueje, bu jiinɨje icano ifinɨno. Jaano janaanɨcɨ jeevano tajɨibatɨ
sasitugayɨ afatyejiruno.

Jesu Jɨibeguehi Gaigooco Ejeevesunoditɨ.
(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12; Tollɨro meecɨ Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

18 Saafi miyamɨnaafi mogaico ejeevesuuboro sifigoco ɨicɨibo iimitɨnoco
eetavehi. Jaabadɨro ejeevesucɨnɨgoco ɨicɨibo iimitɨnoco eetavehi.

Sihidɨ Nɨhɨbamɨma Iicaabo, Lazaro Icano.

19 Safoono icaubo saafi sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaubo. Jaabo iminoono
gaachehunofaño jɨcamaaihicauhi ovosɨinoono. Jaaboro fafucuvaacɨvɨro
jɨibaimoco sihidɨ ovosɨinoono. Jaanaa tollɨro icaubo saafi
20 ɨidaasuubo sihidɨ icɨinisinoma icaabo baavɨ gɨcɨnɨhicaubo inɨhɨbamɨma
iicaabo guhugavɨ.
21 Jaabomaje tuvaveguehicaurahi inɨhɨbamɨma iicaabo machuta
usuuvɨneri. Jaaboco jɨcumɨ asaamoro itujaavonoco nejeecuhicauhi.
22 Jaanofeene iguijeveubomajeque cɨiumo. Jaaboco Moocaani
toomomɨnaa satyuuhi icojɨvɨ. Jaanaa tollɨro bu inɨhɨbamɨma iicaubo
guijeveuhi. Jaaboco cɨiumo.
23 Jaabo inɨhɨbamɨma iicaubo ɨdaasuno icahicauhi iguijeveme iicafihɨgo.
Jaabo tahɨgotɨ caamoco emeecɨubo atyɨmeuhi Abrahamco Lazaro iicojɨri
icaaboma.
24 Jaanegui coovadiivuubo: Guihi Abraham, uco dɨdaasugo. Jaaboro
Lazaroco tajɨiba ofooboro ihusegai nijequeque nɨfaihufaño amatyusuuboro
tañejeba nijequeque isɨicusuvaqui. Jino cɨijɨgaifaño sihidɨ ɨdaasuno icahi,
nooboro.
25 Jaarunaa diiboco Abraham nuuhi: Taseemene, desafoto jiinɨjehallɨri
idiicahinɨsumi imino diicahinɨhi. Jaanotɨ Lazaro ɨdaasuno icauhi. Jaaruubo
jisumi juuga jacusucɨnɨhi. Jaanotɨ ɨijoho ɨdaasuno diicahi.

26 Jaanomaryo bu amɨɨhai mɨɨhaitɨ sɨcaisitu oonaagonovɨ mihicahi. Jaamaño juugatɨ tahɨ efeejirumo. ¿Mɨllɨ bu feejirahi tahɨgotɨoto? ¿Mɨllɨ bu juugavɨ fatyejirahi? nooboro.
27 Jaanegui inɨhɨbamɨma iicaubo nuuhi: Jaaneguiiha taca Guihi Abraham, ɨco neehi: Jaabo Lazaroco galluuhi guihirubi iijajaago,
28 ofooboro sahusedɨmo tañahabomɨco ijɨɨbeguetequi. Jaanotɨ juuga jino ɨɨdaasumañovɨ tollɨro saadimo, nooboro.
29 Jaaruuboco Abraham nuuhi: Diitoma icano Moise acaatɨnɨuhaamene, Moocaani iimaamɨnaa acaatɨnɨuhaamene. Jaanoco iguubuqui, nooboro.
30 Jaanegui inɨhɨbamɨma iicaubo nuuhi: Jɨɨhɨ, guihi Abraham, jaarunaa saatoho iguijevecuumotɨ diitoco ijɨɨbogoturuva iimitɨco jeevesujirumo, nooboro.
31 Jaarunaa Abraham diiboco nuuhi: Moise, Moocaani iimaamɨnaa icamoco uguubutɨhachiijɨ, tollɨro bu saatoho iguijevecuumotɨ ifuuruva guubujitɨrumo, nooboro.

17

Iimitɨnofaño Agañɨɨsujiruno Ñɨhicu.
(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

1 Jaadɨ Jesu nuuhi ijɨɨbogomɨnaaco: Icamo iimitɨno, miyamɨnaaco imitɨnofaño agañɨɨsuno. Jaarunaa ɨdaasucani icajiibo sitaaco imitɨnofaño agañɨɨsuubo.
2 Imijiruno diiboco guiisibatyɨgabari icodaahetɨ muduujenɨmoro muuaifaño magañɨɨno. Jaano janaanɨcɨ ɨdaasuno icajiruubo seemeneque imitɨnofaño agañɨɨsuubo.
3 Mehesɨcɨnɨ amɨɨhai nahabo amɨɨhaico imitɨno omoonɨhachiijɨ diiboco mɨhɨɨba. Jaabo iimitɨco ejeevesuhachiijɨ diiboma mihimibachucasi.
4 Safucuro sahuse juugahusetɨ mifoocɨ icano imitɨno omoonɨɨboro, bu tonoodɨfovaro dijaa asaaboro siino tollɨ icacuujitɨhi onoohachiijɨ, imino diiboma mihimibachucasi, nooboro.

Miyaavogo Mitya.

5 Jaanegui iminɨsumɨnaa Aivojɨɨbo Jesuco nuuhi: Mɨɨhaico daamusu janaanɨcɨ mimiyaaveguequi, noomoro.
6 Jaanegui Aivojɨɨbo Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai miyaavogo mostaza noovata toogaidɨno iicahachiijɨ jiho sicomor onoohoco meneejirahi: Jinootɨ gaijuuvoho muuaifeenevɨ dulleevete munuuruva, amɨɨhaico tooho: Jii, neejirahi.

Jeecɨvomɨnaafi Omoonɨfino.

7 Amɨɨhaitɨ cajaanɨhacho ijeecɨvomɨnaafima iicaruva ududɨcamaaihicaabo faguifañotɨ agaseebeque: ¿Nacu saacu, casɨɨvoobo, machucu, meneejirahi?
8 Cha, tollɨ icatɨno. Fɨne meneejirahi: Tamachutaaco deetavoobo uco dihaivojɨɨboco deecɨvo machuqui, aduqui icano. Jaadɨ jari ɨɨjoho machuji, daaduji icano, meneejirahi.
9 ¿Nacu dijeecɨvomɨnaafico atajɨɨbanoco eetavonohallɨvɨ graciaco daacɨjirahi? Tollɨ icatɨno.
10 Tollɨro amɨɨhai Moocaani atajɨɨbanoco mihimivucuudɨ monoo: Jillɨ mɨɨhai mɨhɨɨfono jeecɨvomɨnaa jillɨ atajɨɨbanocoro meheetavomaño, nooboro.

Jesu Buheesuhi Fahuseecɨdɨmoco Foojohoma Iicamoco.

11 Jesu Jerusalejaago ufuubo fatyuuhi Samaria jiinɨje, Galilea jiinɨje
icanofeenedɨ.
12 Jaabo toojiinɨjeocuumi saacuumivɨ ɨɨfutuubojaago saaumo fahuseecɨ
gaifiimɨ foojohoma iicaumo. Jaarumo diibotɨ tehesino ujulleecamaaivau-
moro sefano nuumo:
13 Jesu jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhaico dɨdaasugo, noomoro.
14 Jaamoco Jesu aatyɨmeuboro nuubo: Mofoomoro sacerdotemɨco
mɨhɨfusuto, nooboro.
Jaanegui ufuumotɨ jɨɨhaivɨ ifoojoho buuhi.
15 Jaanegui saafi ubuheecuunoma iicaubo dojɨcuvɨro uumiubo Moocaan-
ico imooboro sefano.
16 Jaaboro Jesuguiino ememuɨɨvuuboro jiinɨjehallɨvɨ javuvuubo graciaco
ihacɨqui. Jaabou Samaria jiinɨjeoobo.
17 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu famooro fahuseecɨdɨmo
mubuheetɨhi? ¿Cuuca nacu saatoho nuevedɨmo?
18 ¿Jaanɨ ɨdɨɨboro siicuumioobo uumihi Moocaanico iimequi? nooboro.
19 Ifoojohoma iicauboco nuubo: Gañiivoobo, fuucu; imiyaavogomaño
buheetecuuhi, nooboro.

Mɨllɨ Fɨne Moocaani Aivojɨ Gaseji.
(Mt 24.23-28, 36-41)

20 Jaanaa fariseomɨ Jesuco dilluuhi: ¿Cusumi Moocaani aivojɨ gaseji?
noomoro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Moocaani aivojɨ agasene siinoco
mahatyɨmenɨcɨnobadɨ jeevatɨno.
21 Juu icacuuno, jahɨ icacuuno noorajitɨno, Moocaani aivojɨ amɨɨhaifeeneri
icacuuhi, nooboro.
22 Ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Ufucu amɨɨhai mihimegueji mahatyɨmeneque
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo fucutɨ. Jaarumo mahatyɨmejitɨhi.
23 Jaasumi amɨɨhaico saatoho neeji: Juu icacuuno, jahɨ icacuuno, noomoro.
Diito dojɨcutɨ mefeedino.
24 Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajino jillɨ jeevaji: Oono sisi nique-
jeguiinodɨ saanaagojetɨ siinaagojevɨ anamebanɨcɨbadɨ.
25 Jaaruubo itɨconɨ sihidɨ ɨdaasuno icaji, jisumiomiyamɨnaa uco jɨɨheveji
icano.
26 Mɨɨro johono Noe iicausumi iicaubadɨ icajino uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo asaajino ɨmega.
27 Mɨɨro miyamɨnaa machuhicaumo, aduhicaumo, taabavahicaumo,
iseemeque tajenɨhicaumo icano. Jaanaaca Noemɨ imeenegafaño jɨcafutuuhi.
Jaanaaca sihidɨ niija aaiguuneri paryɨ saatoho guijeveuhi.
28 Jaabadɨro bu Lot onoobo iicausumi icauno machuhicaumo, aduhi-
caumo, naajecasihicaumo, basuhicaumo, iijanoco eetavehicaumo icano.
29 Jaanaaca Lot Sodoma cuumitɨ ufuunobuunatɨ niquejefañotɨ aifuuno
cɨɨjɨgaima guiisibano ɨjɨgauno. Jaaneri paryɨ tuucuumi miyamɨnaa gui-
jeveuhi.
30 Tollɨreji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo ajafeveedɨ.
31 Tusumi saatoho iijahallɨri mihicahachiijɨ miniitomoro iijafañotɨ amɨɨhai
nehejeque mɨhɨcɨtedino. Jaanotɨ saatoho buhɨgo mihicahachiijɨ amɨɨhai
iijajaago muhuumidino.
32 Lot taabatɨ mehesafoto.
33 Mɨɨro ifiico ɨdaasuno omoonɨnotɨ ataajasugoobo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ
ifiico Moocaanijaagodɨ ɨmɨtasuubo ifiico taajasuji.

34 Amiihaico neehi: Tufucu miitooci saabafañoo cigaji. Jaamisiti saafi
imiyaavogotiibo satyocafeteji diiboco sihidi jeevano idaasuno imooniqui.
Jaanoti saafi imiyaavogoobo coovovacafeteji.
35 Bu miimifeeci gaigoomife sano garyiihañiji. Jaamifeti saafigo imiyaave-
guehicatigo icicafeteji diigoco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti
saafigo imiyaaveguehicago jeevesucafeteji.
36 Bu miimisiici buhigo icaji. Jaamisiti saafi icicafeteji. Jaanoti saafi
jeevesucafeteji, nooboro.*
37 Jaanoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Aivojiibo, conoovi fine tolli
icajino? noomoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Tuucita iicahigo añimi igaivefihi, nooboro. Jaabadi
niino jaadusufucusumi imiyaavogotimoco idaasuno ifeteji.

18

Iimitino Fagominaafivi Ohoovicino.

1 Jesu oovicuhi Moocaanima ihiimaamo quehecuno iicaqui.
2 Diitoco nuubo: Saacuumivi icaubo saafi fagominaafi Moocaanico
iñihicuguutiibo. Tolliro miihaiñoobaco gaijihicautiibo.
3 Jaacuumivi tolliro fibaijigo icauhi. Jaago saicino diibojaa feehicauhi
iminaafima imitino iicahicaunoco diigoma iimibachuqui.
4 Saicino diibo diigo unuurunoco: Jii, neehicautiibo. Jaanofeene esafutu-
uboro nuubo: Moocaanico ñihicugotihi, miihaiñoobaco gaijitihi icano.
5 Jaarunaa jaamo fibaijigo asaagoro gañuhusuno uco moonihicahi.
Jaanegui diigohalliti icaji siino saicino saacuutigo iicaqui tajeebiico uco
niji niji moonidigo, nooboro.
6 Jaanoco Aivojiibo Jesu nuuhi: Jilli nuubo iimitino fagominaafi.
7 ¿Nacu jaabadi Moocaani iicimo diibovi iidaasuvomo fucuhachuta, cuu-
jehachuta icano idilluruva diitohalliti Moocaani icajitiruubo? ¿Nacu fine
diitoco tuumusujiruubo?
8 Amiihaico neehi: Tuumusutiibo diitoco goovano amusujiruubo ¿Nacu
fine uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo siino jiinijevi asaadi fine miyaavo-
goco atyimeji? nooboro.

Fariseomioobo, Impuesto Jaadusuminaafi Icanovi Ohoovicino.

9 Saatoho: Miihai aivo miyaamo, noomoro sitaaco itiisuhicaunoma iicaubo
jilli ohoovicuboro nuubo:
10 Safoono miimisiici gaifiimisi templojafañoo fuuhi Moocaanima iimaaqui.
Saafiu fariseomioobo. Jaanotiu saafi impuesto jaadusuminaafi.
11 Jaanaaca ifariseomioobo julleecinijboro Moocaanima ihiimaaubo jilli
neehicauhi: Moocaani ico imehi saatoho iicabadi uujoho nanivaminaafi
icatihi, sitaaco imitino moonitatihi, gaigoomima icatatihi, jaani impuesto
jaadusuminaafibadi icatihi,
12 sajaguisivi mifooci machutiibo icafihi, uujoho pary agaananoti
fahuseeciti sano ico acifihi, nuuruubo, nooboro.
13 Jaanoti jilli impuesto jaadusuminaafi tehesino icahicauhi caamo nique-
jejaagoco meecitiibo, jilli iciidii ticovoco aamihicaubo nooboro: Moocaani
uujoho imitiminaafi uco didaasugo, nooboro.

* **17:36** Sahaamefañoo toversiculoco ficuutimo.

14 Jaanotɨ amɨɨhaico neehi: Jaanɨ impuesto jaadusumɨnaafi iijajaa fuuhi
ijeebɨɨ imicuubo. Jaanotɨ fariseomɨooboco Moocaani gaayɨcɨutɨhi. Jillɨ iica-
maño: Uujoho sihidɨ jeevahi, onoono guiinovɨ ficucafeteji. Jaanotɨ: Sihidɨ
jeevahi, onootɨɨboco sihidɨ jeevasujiibo, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

15 Tollɨro bu seemegayɨmɨco Jesujaa sɨvahicaumo diitoco idudɨɨcɨqui.
Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa aatyɨmeumoro ɨsɨvaumoco ɨɨbahicaumo.
16 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Jaafa tajaa seeme saahi:
Mefeedino, meneejirahana. Diitobadɨ iicamedi Moocaani aivojɨ icahi.
17 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Moocaani aivojɨco seemene iicabadɨ
agaayɨcɨtɨɨbo, tahɨ ufucu feejitɨhi, nooboro.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

18 Jaanaa saafi aivojɨɨbo Jesuco dilluuhi: Idiimiibo Jɨɨbogomɨnaafi, ¿mɨllɨ
fɨne moonɨji ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.
19 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨtɨ: Jaabo uco iimiibo, neehi? Ɨdɨɨboro
saafiiro iimiibo Moocaani.
20 ¿Nacu gaajahi Moocaani tajɨɨbaco? Sifigotɨ taabavadino, guijenɨdino,
nanivadino, sitaaditɨ sɨcamañooco dɨɨbeguedino, diicaani, diiseejɨ icamɨsico
gaijɨ, nooboro.
21 Jaanegui diibo nuuhi: Seemenetɨro uujoho paryɨ tollɨ moonɨfihi,
nooboro.
22 Jaanoco uguubuuboro diiboco Jesu nuuhi: Icanehiica sano dihɨmega;
Foobo dinehejeque paryɨ naajete. Jaaboro inɨhɨbamɨco ɨdaasumoco daacɨ.
Jaadɨ jari niquejefaño sihidɨ dinehejema diicaji. Jaaboro tadyojɨcutɨ disaa,
nooboro.
23 Jillɨ diiboco unuuneri sihidɨ ɨdaasuvuubo sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaumaño.
24 Diibo ɨɨdaasuvuunoco Jesu aatyɨmeuboro nuuhi: Aivo jeedɨ tɨhɨɨno sihidɨ
inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfaño ofoono.
25 Tɨhɨɨjitɨruno camello januutu ojɨri afatyono. Jaanotɨ sihidɨ jeevano sihidɨ
inɨhɨbamɨma iicaabo Moocaani aivojɨfaño ofoono.
26 Jaanoco uguubuumo nuuhi: ¿Jaanegui cajaatyo fɨne taajajirahi?
noomoro.
27 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyamɨnaadi ɨtɨhɨɨno Moocaanidi tɨhɨɨtɨhi,
nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo mɨɨhai paryɨ monehejeque
mejeevesumoro ɨɨma mɨhɨguehi, nooboro.
29 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨ amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho iijaco,
caanimɨco, inahabomɨco, mogaico, iseemeque icano
30 Moocaani aivojɨguiinodɨ ejeevesumo jiijehallɨvɨ janaanɨcɨ gaayɨcɨji.
Tollɨro ufucu niquejefaño ifinɨjitɨno fiivoma icajimo, nooboro.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

31 Jaadɨ Jesu fahuseecɨ siino miimɨsiicɨ icano icamoco ijɨɨbogomɨnaaco
ijeevadɨ ocoovauboro nuuhi: Jisumi Jerusalejaago mefeehi paryɨ Moocaani
iimaamɨnaa uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ acaatɨnɨunobadɨ iicaqui.
32 Jaaboco uco sihɨgo miyamɨnaaco acɨjimo. Jaamoro uco dejecujimo
imitɨno onoomoro jɨɨrebamaaijimo,

33 ahaamɨmoro, guijenɨjimo. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanobuunatɨ
guijevefeenetɨ siino buheeteji, nooboro.
34 Jaarunoco diito ajashuno gaajautɨhi jinejetɨ unuunoco diitedi toovono
iicaumaño.

Jesu Jerico Cuumiri Iicaubo Aatyɨmetɨɨboco Buheesuhi.
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

35 Jaanaa Jesu Jerico cuumitɨ fiitɨcuunaa saafi aatyɨmetɨɨbo jɨɨhaijɨniri
gɨcɨnɨuhi nɨhɨbamɨco idilluubo.
36 Jaanaa sihidɨ miyamɨnaa ofoomoco uguubuuboro dilluubo: ¿Millɨ
iicano? nooboro.
37 Jaanegui nuumo: Jesu Nazareoobo feehi, noomoro.
38 Jaanegui sefano coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, Jesu, uco dɨdaasugo!
nooboro.
39 Jaarunaa ɨmegavɨ ufuumo diiboco ɨɨbauhi illɨɨvequi, noomoro. Jaarunaa
janaanɨcɨvɨro coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, uco dɨdaasugo! nooboro.
40 Jaanegui Jesu ujulleeveuboro tajɨɨbauhi diiboco ihɨcɨtequi. Jaanegui
ɨɨcɨjeuboco Jesu nuuhi:
41 ¿Millɨ ɨco omoonɨnoco diimeguehi? nooboro.
Jaanegui aatyɨmeutɨɨbo nuuhi: Aivojɨɨbo, aatyɨmeneque imeguehi,
nooboro.
42 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¡Jii, daatyɨme! Imiyaavogomaño buheesu-
cafetehi, nooboro.
43 Jaasumiro diibo atyɨmeuhi. Jaaboro Jesu dojɨcutɨ fuubo Moocaanico
imooboro. Jaanoco aatyɨmeumo paryɨ miyamɨnaa Moocaanico imehicauhi.

19

Zaqueo.

1 Jaadɨ Jesu Jerico cuumifeenedɨ fuuhi.
2 Jaacuumifañoo icaubo Zaqueo onoobo impuesto jaadusumɨnaa aivojɨɨbo.
3 Jaabo Zaqueo Jesuco imuguuhi aatyɨmeneque. Jaaruubo atyɨmehicautɨhi
baareebegayɨ iicamañoo, sihidɨ miyamɨnaa iicauneri icano.
4 Jaanoma iicaubo ɨmegavɨ ijinafatyuuboro ɨmoho sicomor onoohori
caamo fuubo Jesu afatyujino fiitɨno iicauheri toohotɨ diiboco ihatyɨmequi.
5 Jaanaa Jesu toonodɨ afatyuubo caamoco emeecɨuboro diiboco nuuhi:
Zaqueo, goovano tahɨgotɨ niito jaachiijɨ diijafañoo ɨfeteji, nooboro.
6 Jaanegui Zaqueo goovano iniituuboro imo imo Jesuco gaayɨcɨubo.
7 Jaanoco paryɨ aatyɨmeumoro imitɨno neehicaumo: Imitɨmɨnaafi iijafañoo
Jesu ɨfetehi, noomoro.
8 Jaanegui Zaqueo ujulleeveuboro Jesuco nuuhi: Meecɨ Aivojɨɨbo,
tañehejetɨ feenedɨ ɨɨdaasufiimoco acɨji. Jaanotɨ saatehedɨtɨ abañɨɨboro
ananihicahachiijɨ, igueenemehejedɨno tɨcovovɨ janaanɨcɨ acɨji, nooboro.
9 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jiijaavɨ jaachiijɨ taajasu gasehi jaanɨ tollɨro
Abraham iyaachi iicamañoo.
10 Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saahi imɨtahinɨmoco iguiinooboro
taajasuqui, nooboro.

Fahuseecɨdɨno Nɨhɨbajenevɨ Ohoovɨcɨno.

11 Jaamo miyamɨnaa Jesu jillɨ onoonoco guubunɨcɨhicaumo. Jaanegui jillɨ
oovɨcɨubo Jerusaletɨ ifiitɨcuuneguiiha. Jaanaa diito esamaaihicauhi: Fɨne
jisumiro Moocaani aivojɨ gaseji, noomoro.

12 Jaanegui diitoco nuubo: Safoono icaubo saafi gaifi iyotobadɨ obocɨfiibo.
Jaabo fuuhi tehesino siijiinɨjevɨ tahɨ diiboco aivojɨɨbotɨ ificuudɨ dojɨcuvɨro
ihuumiqui, aivojɨɨbotɨ iicaqui.
13 Jaabo ifuucuquiro fahuseecɨdɨmoco ijeecɨvomɨnaaco coovaubo. Jaaboro
diitoco acɨubo nɨhɨbajene sihidɨ ijaada iicanoco. Jaamoco nuubo: Naa-
jeteque meheetavo jino nɨhɨbamɨri ofoobo agasenehachuta, nooboro.
14 Jaaruuboco ijiinɨje miyamɨnaa jɨɨheguehicauhi. Jaamoro diibo dojɨcutɨ
saatohoma jɨɨbogoco galluumo: Mihimogotɨhi diibo mohaivojɨɨbotɨ iicanoco,
noomoro.
15 Jaarunaaca diiboco aivojɨɨbotɨ ficuumo. Jaadɨ diibo siino ijiinɨjevɨ uumi-
ubo. Jaadɨ cuuhuvaubo ijeecɨvomɨnaaco nɨhɨbamɨco aacɨumoco mɨnoodɨno
agaanacuunoco igaajaqui.
16 Jaanegui itɨconɨoobo asaauboro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, dinɨhɨbamɨ
fahuseecɨdɨno janaanɨcɨ gaanacuuhi, nooboro.
17 Jaanegui ihaivojɨɨbo diiboco nuuhi: Aivo imino, ɨɨjoho aivo iimino
jeecɨvomɨnaafi ajashurunohallɨvɨ imino omoonɨmañoo ɨco fahuseecɨ cuumi-
vahallɨvɨ aivojɨɨbotɨ ficuji, nooboro.
18 Jaanaa saafi asaauboro nuuhi: Aivojɨɨbo, dinɨhɨbamɨ sahusedɨno
janaanɨcɨ gaanahi, nooboro.
19 Jaaboco tollɨro iimusuubo: Ɨɨjoho sahuse cuumivahallɨvɨ aivojɨɨbotɨ
diicaji, nooboro.
20 Jaanaa sifi asaauboro nuuhi: Aivojɨɨbo, jino dinɨhɨbamɨ filluchehufañoo
ificuhinɨno;
21 Ɨco ñɨhicuguehi sihidɨ edeevaneguiiha. Jaabo ɨɨjoho ificutɨmañotɨ dɨɨcɨhi
abasutɨrumañotɨ inoovataco dɨɨcɨhi, nooboro.
22 Jaanegui ihaivojɨɨbo diiboco nuuhi: Imitɨno jeecɨvomɨnaafi dihiimaatɨro
ɨco moonɨji, ɨɨro gaajacuuhi uujoho sihidɨ ejeevaaboro ificuutɨmañotɨ ɨɨcɨnoco
abasutɨmañotɨ onoovasunoco.
23 Jaanegui, ¿collɨhi jana tañɨhɨbamɨco bancojafañoo ficuuhinɨtɨhi uujoho
uhuumiibo tañɨhɨbamɨ agaananoco fanooro agaayɨcɨjirunaaca? nooboro.
24 Iicojɨri iicaumoco nuubo: Diibeditɨ inɨhɨbamɨco mudumɨtɨɨcɨ. Jaamoro
fahuseecɨdɨnoma iicaaboco mahacɨ, nooboro.
25 Jaarunaa diito diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, diiboma fahuseecɨdɨno icacu-
uno, noomoro.
26 Jaarunaaca ihaivojɨɨbo diitoco nuuhi: Amɨɨhaico neehi: Iicanoma
iicaaboco siino janaanɨcɨ acɨji. Jaanotɨ iinoma achahaabotɨ paryɨ iicaruno-
gayɨco dumɨtɨɨcɨji.
27 Jaanotɨ uujoho aivojɨɨbotɨ iicanoco iimeguehinɨtɨmo tamɨnaaco juuga
mɨsɨvamoro tahɨmefeenevɨ magaisiraicɨ, nooboro.

Jesu Jerusale Cuumifañoo Jɨcafetehi.
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

28 Jillɨ unuunobuunatɨ Jesu fuuhi Jerusale cuumijaago.
29 Jaabo Betfaje, Betania icano cuuminotɨ fiitɨcuunaaca tollɨro Olivohono
iicagajɨ fiitɨno iicacuudɨ miimɨsiicɨ ijɨɨbogomɨnaatɨsitɨ agalluuboro nuuhi:
30 Mofoo joono ifiitɨcuumijaago. Jaamɨsi tuucuumivɨ mɨhɨfotomɨsi ma-
hatyɨmeji burrogayɨ duujecɨnɨɨboco mɨɨhaiñooba diiberi ɨɨgotɨɨboco. Jaaboco
misinaayumɨsiro mɨsɨva.
31 Amɨɨsico cajaatyohacho: ¿Collɨhi momoonɨhi? onoohachiijɨ, monoo:
Mohaivojɨɨbo eneeneguiiha, noomɨsiro.
32 Jaanegui diitɨsi ufuumɨsi atyɨmeteuhi paryɨ Jesu unuubadɨ.

33 Jaamɨsi iburrogayɨco sinɨumɨsico abajato nuuhi: ¿Collɨhi moburroco
misinɨɨhi? noomoro.
34 Jaanegui diitɨsi nuuhi: Mohaivojɨɨbo eneeneguiiha, noomɨsiro.
35 Jaadɨ diiboco Jesujaago asatyuudɨ igaachehunoco iburrohallɨvɨ ificu-
umoro Jesuco diibohallɨvɨ casɨɨhacuumo.
36 Jesu diiberi ofoobo ɨmega igaachehunoco jeebumoro feehicaumo
jɨɨhaifañoo.
37 Jaabo Olivohono iicagajɨri guiino niituunaaca, paryɨɨcɨno miyaavo-
gomɨnaa diibo dojɨcutɨ ufuumo tɨcovauhi sefano onoomo Moocaanico
iimomo sihidɨ ejeevanoco aatyɨmeunoma iicamo
38 neehicaumo: ¡Imicani Aivojɨɨbo, Mohaivojɨɨbo memeri asaabo! ¡Nique-
jefañoo sajeebɨɨ! ¡Moocaanico mihimo! noomoro.
39 Jaanegui saatoho fariseomɨ diitofañoo iicaumo nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi,
didojɨcutɨ asaamoco dɨɨba, noomoro.
40 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico neehi diito illɨɨvuruva guiisibano
coovadiinamaaijirahi, nooboro.
41 Jaabo Jerusale ifiitɨcuunoco aatyɨmeuboro tuucuumihallɨvɨ taaubo:
42 Ɨɨjoho jaachiijɨ difucuvɨ ɨco sajeebɨɨco aacɨjirunoco gaajaruva sajeebɨɨ
diicajirahi. Jaaruno ɨɨdi otoovomañoo daatyɨmetɨhi.
43 Safucu ɨɨdi ɨdaasufucu gaseji dimɨnaa dihallɨdɨ emecuvejifucu dihallɨdɨ
emecuvomoro fahɨgovatɨ ɨco moonɨji,
44 ɨco jiinɨjehallɨvɨ agañɨɨmoro dimiyamɨnaaco gaisiraicɨjimo. Jaamoro
sababa dihallɨvɨ guiisibaco jeevesujitɨmo, Moocaani ɨco abaavafucuco agaa-
jacɨtɨmañoo, nooboro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

45 Jaaboro Jesu templojafañoo ufuuboro tɨcovaubo toojafañoo anaajemeque
isivɨ agañɨɨubo.
46 Jaaboro diitoco nuubo: Caatɨnɨhaamefañoo jillɨ noono: Taaja Moocaan-
ima iimaajareji, noono. Jaarujaco amɨɨhai nanivamɨnaa iijatɨro miminii-
yuhi, nooboro.
47 Jaabo Jesu fafucuvaacɨvɨro miyamɨnaaco templojafañoo jɨɨbogooboro
icahicauhi. Jaarunaa sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa, tuucuumi aivojɨto
icamo diiboco iguijenɨqui ituma ɨfehicauhi.
48 Jaarumo toonohallɨtɨ omoonɨjirunoco atyɨmehicautɨmo paryɨ
miyamɨnaa diibo onoonoco uguubunɨcɨmo iicaumañoo.

20

Jesu Mitya Iijɨ.
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

1 Safoono Jesu templojafañoo icaubo miyamɨnaaco taajasubogoco
jɨɨbogoobo. Jaanaa gaseumo sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa, quillahuto
icamo.
2 Jaamoro diiboco dilluumo: Mɨɨhaico dɨɨbogo, ¿mɨɨjoho iijɨtɨ jillɨ moonɨhi;
mɨɨjoho ɨco eneeneguiiha? noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tollɨro amɨɨhaico dilluji, uco mihi-
imusu:
4 ¿Nacu, mɨɨjoho Juaco tajɨɨbauhi miyamɨnaaco initɨqui? ¿Moocaani, nacu
miyamɨnaa? nooboro.

5 Jaarunaa diito sanomiro noocasihicauhi: ¿Milli fine meneeji? Moocaani
tajiibari munuuruva du: ¿Collihi jaanoco mimiyaavogotihi? miihaico nee-
jiruubo.
6 Jaanoti miyaminaa tajiibari munuuruva, miihaico paryi miyaminaa gui-
isibaneri gaicaaujirahi, miyanotiro Jua Moocaanifañodi ihiimaahicaunoco
imiyaavogomoro.
7 Jaamoro nuumo: Magaajatihi. ¿Miijohohacho fine Juaco miyaminaaco
initijinoco tajiibauhi? noomoro.
8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jii, tolliro amiihaico uujoho neejitihi miijoho
tajiibari omooninoco, nooboro.

Iimitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

9 Jaadi Jesu miyaminaama ihiimaauboro jilli oovicuhi: Saafi miyaminaafi
baacuco sihidi basuuhi. Jaaboro dudicamaajeminaaco toonoco utuumusu-
uboro. Sihi tehesino fuubo tahi gueenene iicaqui.
10 Jaano ibaacu onoovacuudi iicojiminaafico galluubo diitojaago
imañoonoti diibojaago diito igalluuqui. Jaaruuboco diito ahaamihicaumoro
botiiboco dojicuviro diibojaa galluumo.
11 Jaanegui toono abajaabo sifiico galluuhi. Jaaboco tolliro idicuno, un-
uumoro aamiumo. Jaamoro botiiboco dojicuviro galluumo.
12 Jaanegui siino bu sifiiti galluubo. Jaaruuboco itihivasuumoro buhigovi
gañiiumo.
13 Jaanegui jari ihabajaabo nuuhi: ¿Milli fine mooniji? Agaijiibo
taseemeneque galluuji. Jaaboco aatyimemere fine bociguejimo, nooboro.
14 Jaaboco aatyimeumoro noocasiumo: Jaani duhu imi toonoco
agaayicijiibo. Masii miguijeniqui. Jaadi jari miihai toono abajatoti mihicaji,
noomoro.
15 Jaamoro tomañoti sihigovi asatyumoro diiboco guijeniumo, nooboro
Jesu diitoco dilluuhi: ¿Jaamoco milli fine tofagui abajaabo diitoco fine
moonıji?
16 Asaaboro diito dudicamaajeminaaco ifinisuuboro toonoco
sidudicamaajeminaaco acijiibo, nooboro.
Jaanoco uguubuumoro nuumo: ¡Chaha, Moocaani tolli moonidino!
noomoro.
17 Jaanegui diitoco Jesu emeeciuboro nuuhi: ¿Nacu, milli eneejiruno jino
Caatinihaamefañо icahi? Jilli du noono:
Guiisiri iijanoco eetavonicimo imiguiisibaco itihisuumoro gañiihi. Jaaruno-
fañо saafi agaajaabo tobaco dojicuviro icihi toba iminoco agaajamañо.
Jaaboro aivo imimañо ficuubo, noono Caatinihaamefañо.
18 Jaabahalliviі aacotomo gafaryunamaaiji ididaaheje. Jaanoti cajaatyohalliviі
toba aacotohachiiji diitoco quicheyiicijiiba, nooboro. Jilli nuubo Jesu diiboco
imiyaavogotimoco ufucu omooninjinoco.

Impuestoditi Ihiimaano.
(Mt 22.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

19 Jaasumiro Jesuco sacerdotemi aivojito, caatinimiminaa icamo
gaayicijujirahi diitoti onoobo siinovi ohoovciiboro eneehicaunoco
agaajaumoro. Jaarumo miyaminaati iguiuhi.
20 Jaamoro saatohoti galluumo iimimobadi asaamoro diibo siibadi
onoonoco uguubuumoro diiboco asatyomoro aivojiibo usefañо ihacitequi.

21 Toonegui diito diiboco jillɨ dilluuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai magaajahi
ɨɨjoho miyaanoco imino onooboro, miyaanoco ɨdɨɨbeguehicanoco; paryɨ
miyamɨnaaco sabadɨro edeesɨcɨnɨɨboro Moocaani jɨɨhaitɨ imino dɨɨbeguehi.
22 Mɨɨhaico dinoo: ¿Naa Cesar impuestoco ajaadusunoco majaaduji? ¿Nacu,
majaadujitɨhi? noomoro.
23 Jaarunaa diito diibohallɨvɨ imitɨno ihiimaanoco agaajacɨuboro diitoco
nuuhi: ¿Collɨhi uco mabañɨhi?
24 Eneecata uco saje nɨhɨbajetɨ mɨhɨfusu. ¿Nacu mɨɨjoho ɨme jana jino, jino
imomo acaatɨnɨcɨnɨno icano?
Jaanegui diito nuuhi: Aivojɨɨbo Cesarno, noomoro.
25 Jaanegui diitoco nuubo: Cesarno iicanoco Cesarco mahacɨ. Jaanotɨ
Moocaaninoco Moocaanico mahacɨ, nooboro.
26 Jaamaño diiboco ɨnɨsuurumo ɨcɨutɨmo mɨllɨ miyamɨnaafeenevɨ un-
uutɨmaño. Jaamoro sihidɨ jabafiituumo diitoco tollɨ iimusuuneri. Jaamoro
llɨɨvɨ icacuumo.

Siino Mubuheetejinotɨ Idilluuno.
(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Jaanobuunatɨ saatoho saduceomɨ iguijevecuumo siino buheetejitɨhi
onoonɨcɨmo Jesujaago asaaumoro diiboco nuumo:
28 Jɨɨbogomɨnaafi, Moise mɨɨhaidi caatɨnɨuhi: Saafi nahabo mogai
seemevatɨgo cojɨtɨ iiguijevehachiijɨ, inahabo ifibaijɨgoco ɨɨcɨɨboro diigoma
iseemevaqui inahaboco ibuunanɨqui, nooboro.
29 Safoono icaumo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icamo saafi
seemere. Jaamotɨ ihamiyaabo itɨconɨ taabavauhi. Jaaruubo guijeveuhi
seemevatɨɨboro.
30 Jaanegui saafi inahabo ifibaijɨgoco ɨcɨuhi. Jaaruubo tollɨro
seemevatɨɨboro guijeveuhi.
31 Jaanegui jaano allɨvɨoobo diigoco ɨcɨurahi. Jaabadɨro famooro diigoma
icauhi. Jaarumotɨ saafiiba seemevatɨmoro paryɨ guijeveumo.
32 Jaanobuunatɨ bu tollɨro diigo guijeveuhi.
33 Jaamotɨ buheetefucu, ¿cajaanɨ taabaji fɨne? Famooro diigoco ataabavac-
uumotɨ, noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jino jiinɨjehallɨvɨ miyamɨnaa taabavacasihi.
35 Jaanotɨ ufucu ubuheetemere siijiinɨjevɨ Moocaani eneeneri iimihuse-
maño ɨɨfotomo tahɨ taabavajitɨhi, iseemeque tajenɨjitɨmo icano.
36 Siino tahɨgo iguijevecuujitɨmaño Moocaani toomomɨnaabadɨro icacuu-
jimo siino ubuheetecumaño Moocaani seemerucuuji iicamo.
37 Moise tollɨro mɨɨhaico gaajasuhi iguijevecuumo ubuheetejinoco
Caatɨnɨhaamefaño ɨmohogayɨ ɨjɨgahicaumañovɨ. Jaamañovɨ noono: Aivojɨɨbo
Moocaani Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojɨɨbo.
38 Jaabo Moocaani iguijevecuumo aivojɨɨbo icatɨno ubuheeme Aivojɨɨbo.
Jaabo Moocaanidi paryɨ diito buheeme, nooboro.
39 Jaanegui saatoho caatɨnɨmɨnaatɨ diiboco nuumo: Imino neehi,
jɨɨbogomɨnaafi,
40 noomoro siino diiboco dillucuutɨmo.

¿Mɨɨjoho Iyaachi Fɨne Cristo?
(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

41 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: ¿Mɨllɨ jaamo Cristoco David iyaachi neehicahi?
42 Mɨɨro David icaruubo Salmohaamefaño nuuhi:
Mohaivojɨɨbo Moocaani Tahaivojɨɨbo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovɨ
casɨɨvo,

43 dimɨnaaco ditɨhaiguiino uujoho ificuunohachuta, nuubo.
44 ¿Mɨllɨ jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco:
Aivojɨ̈bo, unuuno icanaaca? nooboro.

Jesu Caatɨnɨmɨnaaditɨ Neehi.
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

45 Jaanaaca famooro miyamɨnaa guubunɨcɨunaaca Jesu ijɨ̈bogomɨnaaco
nuuhi:
46 Mehesɨcɨnɨ, caatɨnɨmɨnaatɨ caamovonoono gaachehunoma ɨ̈gonoco
iimoyɨ̈cɨfiimotɨ. Bu tollɨro imoyɨ̈cɨfimo naajetehasinovɨ diitoco iminoco
sinagogajafaño ufuusumi imiya icaganocoro ujuvicamaaifimo machujafaño
iimimañehejequere juvicamaaifimo.
47 Tollɨro fibaijɨto iijanoco udumɨtɨ̈cɨfiimo. Jaamo ɨ̈furumo gueenene
Moocaanima iimaafimo utuvuusumo sitaaco ibañɨqui. Jaamo guiraajino
cɨ̈jɨgaifaño ijaadaco agaayɨcɨno, nooboro.

21

Fibaijɨgo Aacɨno.
(Mr 12.41-44)

1 Jaanaa Jesu templojafaño atyɨmeuhi sihidɨ inɨhɨbamɨma iicameheje
Moocaanico aacɨmo ificufiinofaño ificuhicaunoco.
2 Jaabo atyɨmeuhi tollɨro ɨdaasuno fibaijɨgo mijeegayɨ̈cɨco ificuunoco.
3 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨro amɨ̈haico neehi: Jaamo ɨdaasuno
fibaijɨgo paryɨ famoova janaanɨcɨ acɨhi.
4 Jaanotɨ paryɨ diito, diitedi sihidɨ aatyuuvucuunotɨ acɨhi. Jaanotɨ diigo
ihɨdaasutɨ iicanoco paryɨ acɨgo tooneri amachujirunoco, nooboro.

Jesu Temploja Finɨsucafeteji, Neehi.
(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

5 Jaanaa saatoho templojatɨ iimaahicauhi iminoono guiisibano
eheetavocɨnɨnotɨ, tollɨro fañoojaco Moocaanico ejeecɨvomo iminoono
iimibachuhicaunotɨ icano. Jaanegui Jesu nuuhi:
6 Ufucu icajino paryɨ jino amɨ̈hai mɨhɨ̈fɨnɨcɨnoco ifinɨsujino, sababa guiis-
iba siibahallɨvɨ covovacafetejitɨno, nooboro.

Ifinɨjino Jɨ̈bogo.
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

7 Jaanegui diiboco dilluumo: Jɨ̈bogomɨnaafi, ¿cusumi fɨne tollɨ icajino?
¿Mɨllɨtɨ fɨne magaajaji toono ɨtɨcovacuunoco? noomoro.
8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mehesɨcɨnɨ, amɨ̈haico sita bañɨdino, guiraa-
jimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, tusumi mihicacuuhi, noomoro.
Jaarumo dojɨcutɨ mefeedino.
9 Jaamo mɨnaatɨ, sanomɨro omoonɨcasinotɨ icano muguubusumi mi-
higuetejirahana; itɨconɨ jillɨ icajino. Jaaruno ifinɨcuujino icatɨno,
10 nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo: Siijiinɨjeoto, siijiinɨjeotoma
moonɨcasiji. Siijiinɨjeo aivojɨ, siijiinɨje aivojɨma moonɨcasiji.
11 Jaasumi sihidɨ sefano jiinɨje maryɨbaji, ajeba icaji, sihidɨ fahɨgovavɨ gui-
huvano icaji, niquejefaño ñɨhicunoonoco mahatyɨmeji sihidɨ jeevanoonoco.
12 Jaano jillɨ iicajino ɨmega itɨconɨ amɨ̈haico agaayɨcɨmoro ɨdaasuno
moonɨjimo amɨ̈haico satyejimo sinagogajanofaño imitɨno imoonɨqui
amɨ̈haico ɨcɨvojaanɨmoro aivojɨto ɨmegavɨ satyejimo tamomohallɨtɨ.
13 Jaamo ɨmefeenevɨ tamomoco mɨjɨ̈begueji.

14 Jaanegui jillɨ momoonɨ, ɨmegavɨro: ¿Mɨillɨ fɨne iimusuji? noomoro
mehesamaaidino.
15 Tusumi jari amɨɨhaico uujoho gaaja iimaaco acɨji. Jaaneri amɨɨhai mɨnaa
amɨɨhai iijɨco jenaaujitɨhi amɨɨhaico guiinonɨjitɨmo.
16 Jaarunaa amɨɨhaico, amɨɨhai caanimɨ, amɨɨhai nahabomɨ, amɨɨhai yoto,
amɨɨhai gataavomɨnaa icamo amɨɨhaico aivojɨtojaago satyeji. Jaamoco
amɨɨhaitɨ saatohoco gaisiraicɨsujimo.
17 Paryɨ jiinɨjemɨnaa amɨɨhaico jɨɨheveji tamomohallɨtɨ.
18 Jaarumo mɨillɨ mihicajitɨhi.
19 Tollɨ icarunofa quehecuno mihicahachiijɨ ifinɨjitɨno fiivoma mihicaji.
20 Jerusale cuumihallɨdɨ mɨnaa emecucɨnɨnoco mahatyɨmecuudɨ magaa-
jacu tuucuumi ifinɨcuujinoco.
21 Jaasumi Judea jiinɨjeri mihicamo ifagajɨnojaa magaa. Jaanotɨ Jerusale
cuumiri mihicamo tuucuumitɨ buhɨgovɨ mofoo. Jaanotɨ tuucuumitɨ buhɨgovɨ
mihicamo tuucuumijaa masaadino,
22 Caatɨnɨhaamefaño ɨdaasujino onoobadɨ tusumi icajino ɨdaasufucuno.
23 Ɨdaasucani icajimo tusumi gaigoomɨ oovato iicamo, mɨfañotɨoseejema
iicamo icano jiinɨjehallɨvɨ sihidɨ ɨdaasu iicajimañɔ jiinɨje miyamɨnaaco
ñɨhicuno ahaamɨjineri.
24 Jaanotɨ saatoho amocasifañɔ guijeveji. Jaanotɨ saatohoco fahɨgova
jiinɨjenevɨ ɨcɨvojaanɨmoro satyejimo, tollɨro Jerusale cuumico siijiinɨje
miyamɨnaa jiinɨjehallɨdɨ quicu quicu icaji diitoco Moocaani ejeevesuno-
hachutahiica.

Jesu Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Siino Asaajino.
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

25 Jaadɨ niquejeguiinodɨ jɨibogo icaji cuujeo nɨhɨbavɨ, fucuo nɨhɨbavɨ,
meecɨrɨvɨ icano; jiinɨjehallɨvɨ paryɨ jiinɨjemɨnaaco ihesamaaje mɨtaji sihidɨ
igotocɨnɨjimo muuai ñɨhicuno ojɨneri, ityuucai ñɨhicuno ojɨneri icano.
26 Jaamo miyamɨnaa jiinɨjehallɨvɨ iicajinoco eesamaaimoro iñɨhicuri
choomocɨnɨjimo, niquejeomitya icaruno maryɨbaji.
27 Jaadɨ jari mahatyɨmeji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo aimuu-
faifeenedɨ mityama, aivojɨma icano asaanoco.
28 Jineheje jillɨ iicacuudɨ caamoco memeecɨcu mataajasucafutucuujinegui-
iha,
29 nooboro jillɨ oovɨcɨubo: Memeecɨ higuerahoco tollɨro paryɨ ɨmohonoco;
30 bohono ahaamevanoco mahatyɨmesumi, amɨɨhairyo magaajafihi ficaba
ifiitɨcunoco.
31 Jaabadɨro jino onoonoco mahatyɨmecuudɨ magaajacu Moocaani aivojɨ
ifiitɨcunoco.
32 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Paryɨ jino iicanoco tusumioto aatyɨmeme
guijevejitɨhiica,
33 niqueje, jiinɨje icano finɨjirahi. Jaanotɨ taajɨ sɨcamañovɨ fatyejitɨhi.
34 Jaanegui mehesɨcɨnɨ, iimitɨnofeenedɨ amɨɨhai jeebɨɨ cuhufetedino,
guirihicavono jiinɨje busumije imoyɨɨcɨ icano guiinodɨ tufucu amɨɨhaivɨ
mehesɨcɨnɨtɨnaaca gasedino,
35 amɨɨhaihallɨvɨ tacuraba gaajacɨratɨno aacotonɨcɨbadɨ. Jillɨ tufucu gaseji
fahɨgova jiinɨjehallɨri iicamohallɨvɨ.
36 Jaanegui mihimibaicɨnɨcu. Jaamoro fahiijɨvaro Moocaanima mihiimaa,
paryɨ jino iicajinotɨ mataajaji. Jaamo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
ɨmefeenevɨ mɨhɨfeteji, nooboro.

37 Jaabo Jesu cuuje templojafañɔ jɨ̈ɨbeguehicaubo. Jaanotɨ mihiijɨcuudɨ
Olivohono iicagajɨjaago ofooboro tahɨ icahicaubo.
38 Jaanaa miyamɨnaa fucugayɨro templojafañɔ gasehicauhi diiboco igu-
ubunɨcɨqui.

22

Jesuco Iguijenɨqui Omoonɨno.
(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

1 Jaanaaca ijɨcutama achahano maahunoco amachufino Pascua jɨ̈ɨbaimo
fiitɨcuunaaca,
2 sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo moonɨhicauhi: ¿Millɨtɨ fɨne ma-
gaicaauji? noomoro Jesuco igaicaauqui. Jaarumo miyamɨnaaco iguihicauhi.
3 Jaanaa Satanas jɨcafutuuhi Juda Iscariote jeebɨ̈ɨfañɔ Jesu minɨsumɨnaa
fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ icamoobofañɔ.
4 Jaaboro sacerdotemɨ aivojɨto, temploja aivojɨto icamojaago ufuuboro
diitoma iimaatuubo Jesuco diitoco ihacɨqui.
5 Jaaneri imo imo iicaumoro diibo Judaco nɨhɨbamɨco acɨguumo.
6 Jaanegui: Jii, unuuboro tɨcovaubo iguiinuubo, ¿mɨllɨ fɨne diiboco diitoco
acɨji, miyamɨnaa chahanaaca? nooboro.

Aivojɨ̈ɨbo Niinoono Amachuuno.
(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

7 Jaanaa ijuurisutama achahano maahunoco amachufino jɨ̈ɨbaimo icacu-
uhi Pascua ovejaco agaicaaujifucu.
8 Jaanaa Jesu galluuhi Pedro, Jua icamɨsico: Pascua machutaaco mohɨme
mihimibachuto, nooboro.
9 Jaanegui diitɨsi dilluuhi: ¿Conoovɨ diimeguehi mihimibachunoco?
noomɨsiro.
10 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Cuumivɨ mɨhɨfotoodɨ saafiico mahatyɨmeji
ɨcɨñuuri nɨfaihuco asatyooboco. Jaabo dojɨcutɨ mofoo iijafañɔ.
11 Jaamɨsiro toojao aivojɨ̈ɨboco monoo: Mohaivojɨ̈ɨbo jillɨ neehi: ¿Come-
cufañɔ tajɨ̈ɨbogomɨnaama Pascua machutaaco machuji? noobo, noomɨsiro.
12 Jaadɨ amɨ̈ɨsico ɨ̈ɨfusujiibo iguiraamecu, caamovohɨ iicamecu,
imibachucɨnɨcumecuco. Jaamecufañɔ meheetavo mamachuqui, nooboro.
13 Jaanegui ufuumɨsi paryɨ Jesu unuubadɨ icanoco aatyɨmeumɨsiro toonovɨ
Pascua machutaaco eetavuuhi.
14 Jaanaa amachucuujidɨ Jesu iminɨsumɨnaama casɨ̈ɨvuuhi imachuqui.
15 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Guiraacani imeguehi, amɨ̈ɨhaima Pascua
machutaaco amachunoco iguijevecuujino ɨmega.
16 Amɨ̈ɨhaico neehi: Siino Pascua jɨ̈ɨbaimo machuco machucuujitɨhi. Jari
siino Moocaani aivojɨfañɔ meheetavoodɨ,
17 nooboro ihadutahilluco agaayɨcɨuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ
nuubo: Jinooco mɨhɨcɨmoro mɨhɨfocasi
18 amɨ̈ɨhaico neehi: Jisumitɨro siino aducujitɨhi baacufaihuco Moocaani
aivojɨ agasetɨnohachuta, nooboro.
19 Jaadɨ imaahuco agaayɨcɨuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ iquisicu-
uboro diitoco acɨubo jillɨ nooboro: Jino tafi amɨ̈ɨhaihallɨvɨ aacɨcafetejino jillɨ
momoonɨ. Jaamo uco jabajeevetɨmo mihicahi, nooboro.

20 Jaanaa amachuunobuunatɨ tollɨro ihadutahilluco agaayɨcɨuboro nuuhi:
Jihillu bohono iijɨ iicajinoco tatyɨɨjeheri eetavono tatyɨɨjoho amɨɨhaihallɨvɨ
agañɨɨcafotono.*
21 Jaarunaa jino amɨɨhaitɨ uco aacɨjiibo igaicaauqui tacojɨri icahi.
22 Jaarunaa uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo uuditɨ unuucuubadɨ feehi.
Jaarunaa ɨdaasucani iicajiibo uco aacɨɨbo, nooboro.
23 Jaanegui tɨcovaumo idillucasiumo: ¿Cajaanɨ fɨne aacɨjiibo? noomoro.

¿Cajaanɨji Fɨne Imiyaabo? Noocasiumo.

24 Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa noocasihicauhi: ¿Cajaanɨji mɨɨhaitɨ imiyaabo?
noomoro.
25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Siicuumijeoto judiomɨ iicatɨmo aivojɨto
ɨdaasugotɨmo sefano tajɨɨbanɨcɨhi. Jaamo diito aivojɨtoco imihusefiimo,
noonɨcɨmo.
26 Jaanotɨ amɨɨhai tollɨ mihicajitɨhi. Jaanotɨ siibadɨro amɨɨhai mihicaji,
amɨɨhaifañotɨ imiyaabotɨ iicaqui jillɨ saatoho jeecɨvomɨnaafitɨ miminifeteji.
Jaabadɨro atajɨɨbaabo jeecɨvomɨnaafitɨ minifeteji.
27 ¿Nacu, mɨɨjoho imiyaabo, acasɨɨvooboro amachufiibo, nacu
ejeecɨvefiibo? ¿Etɨ acasɨɨvefiibo? Jaarunaa uujoho amɨɨhaifeeneri icahi
jeecɨvomɨnaafibadɨ.
28 Amɨɨhai uuma mihicafihi uco ɨnɨsunehejefañodɨ.
29 Jaanegui uujoho amɨɨhaico aivojɨco acɨji uco guihirubi aacɨhinɨbadɨ.
30 Jaamo mamachuhi, mahaduhi icano uuma jahɨgo tahaivojɨfaño.
Jaamoro aivojɨɨbo icagafaño macasɨɨvomoro matajɨɨbahi Israel cuumino
fahuseecɨ motɨhaitɨ miicuumiicɨ icanohallɨvɨ, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

31 Jaaboro nuubo Aivojɨɨbo: Simon, Simon, mehesɨcɨnɨ jino Satanas
amɨɨhaico idillunoco siinoco agañunɨcɨbadɨ ɨdaasuno amɨɨhaico igañucuqui.
32 Jaarunofaño uujoho Moocaanima dihallɨvɨ iimaahi dimiyaavogo ɨɨtɨ
finɨtɨno iicaqui. Jaabo ɨɨjoho siino imiyaavogodɨ dinahabomɨco quehecutusu,
nooboro.
33 Jaanegui Simon diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo imibaicɨnɨcuuhi ɨɨma
cɨvojafaño feequi, ɨɨma guijevequi icano, nooboro.
34 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Pedro ɨco neehi: Jisumiro catava
ojɨtɨɨbaacaro mifoocɨ, safo icano uco tuunamaaiji; uco gaajaruubo, nooboro.

Ɨdaasuno Iicajino.

35 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico dureecuma, nɨhɨbamɨma, lleegu-
cuma, tɨhaipaajema icano masatyedino, nooboro agalluusumi: ¿Nacu
fanoova amɨɨhaidi cuujɨvaachuuhi? nooboro.
Jaanegui diito: Chahano, nuuhi.
36 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanotɨ jisumi tollɨ icatɨno dureecuma, nɨhɨbamɨ
lleegucuma icano mihicaabo masatyo. Jaanotɨ aamɨgama machahaabo
amɨɨhai caamoojaco manaajemere aamɨgatɨ mɨhɨcɨ.
37 Amɨɨhaico neehi: Uutɨ Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoono icaji:
Iimitɨmofeenevɨ ficucafetejiibo, onoono, paryɨ uuditɨ onoono tollɨ icaji,
nooboro.
38 Jaanegui diito nuuhi: Aivojɨɨbo, miigaacɨma mihicahi, noomoro.

---

* **22:20** Sahaamefaño samañovɨro ficuumo. Versiculo 19 nijeque, bu versiculo 20 iicanoco ficuutɨmo.

Jaanegui diibo nuuhi: Toonovɨrucu, nooboro.

Getsemani Onoomañovɨ Jesu Moocaanima Iimaahi.
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42; Tollɨro meecɨ Heb 5.7-8)

39 Jaadɨ Jesu toonotɨ fuuhi Olivohono iicagajɨjaago iicanɨcɨbadɨ. Jaaboma
ijɨɨbogomɨnaa fuuhi.
40 Jaamo tomañovɨ ɨɨfutuudɨ diitoco nuubo: Moocaanima mihiimaa, ɨjɨ
ɨnɨsunofaño mahaquetedino, nooboro.
41 Jaadɨ Jesu diitotɨ sihɨgovɨ fuuhi guiisibaco maganicarunohachuta.
Jaaboro memuɨɨvuubo Moocaanima ihiimaaqui.
42 Jillɨ nooboro: Guihi, idiimogohachiijɨ jino ɨdaasuno iicajinotɨ uco taa-
jasu.† Jaaruno uujoho iimogobadɨ icatɨno, jaafa ɨɨjoho idiimogobadɨro icano,
nooboro.
43 Jaanaaca diibojaago Moocaani toomomɨnaafi niquejefañotɨ saauhi dii-
boco isefatusuqui.‡
44 Jaabo sihidɨro ɨɨdaasuvooboro Moocaanima quehecuno iimaahicaubo.
Jaanaaca ituga jiinɨjehallɨvɨ aquetehicauhi tɨɨjoho ocooyɨnobadɨ.
45 Jaabo Moocaanima ihiimaaunotɨ agañiivuuboro ijɨɨbogomɨnaajaago fu-
uhi. Jaamo ihɨdaasuri cɨgacuumoco atyɨmeteubo.
46 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Collɨhi mɨcɨgahi? Magañiivomoro Moocaanima
mihiimaa ɨjɨ ɨnɨsunofaño mahaquetedino, nooboro.

Jesuco Isisɨmoro Satyomo.
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

47 Jesu ihiimaaunaacaro sihidɨ miyamɨnaa gaseuhi. Jaamoco sɨɨguubo Juda
onoobo Jesu jɨɨbogomɨnaatɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo iicahicaurumoobo. Jaabo Jesujaago fiitɨvuuhi diiboco inɨnɨɨcɨqui.
48 Jaaboco Jesu nuuhi: ¿Juda, tollɨ ɨnɨnɨɨcɨɨboro Miyamɨnaafibadɨ Ifiivu-
uboco daacɨhi? nooboro.
49 Jaabo Jesuma iicaumo tollɨ iicanoco aatyɨmeumoro Jesuco dilluuhi:
¿Aivojɨɨbo, aamɨganeri diitoco momoonɨji? noomoro.
50 Jaamotɨ saafi sacerdotemɨ jeecɨvomɨnaafico omoonɨubo buiyaacuuhi
imiyanaago nɨjɨmeehuco.
51 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Musuufenɨcu jaafa icacuumo, nooboro
sacerdote jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco ududɨɨcɨuneri buheesuubo.
52 Jaaboro sacerdotemɨ aivojɨto, temploja aivojɨto, quillahuto icamo
igaiyɨɨcɨqui asaaumoco nuubo: Tatyɨcovodɨ amɨɨhai masaahi aamɨganoma,
cudaahenema icano nanivamɨnaafico mihicanɨcɨbadɨ.
53 Amɨɨhaifeeneri fahiijɨvaro templojafaño icahicarahi. Jaaruuboco uco
magaayɨcɨhicatɨhi. Jaarunaa jisumi amɨɨhai imitɨmɨnaa tollɨ momoonɨnɨcɨhi
jino ɨcɨvono mityaguiino, nooboro.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.
(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

54 Jaasumiro Jesuco agaayɨcɨumoro satyuumo sacerdotemɨ aivojɨɨbo iija-
jaago. Jaabo dojɨcutɨ Pedro tehesinotɨ ɨɨfɨnɨcɨɨboro feehicauhi.
55 Jaamoro ihaivojɨɨbo iija goohasifeenevɨ cɨɨjɨgaico eebasuumoro
casɨɨcamaaiumo. Jaamofeenevɨ tollɨro Pedro casɨɨvuuhi.
56 Jaaboco jeecɨvomɨnaago cɨɨjɨgaijɨnivɨ gɨcɨnɨɨboco gueenene
ɨhɨɨfɨnɨcɨugoro nuuhi: Jaanɨ tollɨro diiboma iicahicaabo, noogoro.

---

† **22:42** Griego iijɨri: jihɨdaasuhilluco uutɨ buhɨgovɨ denesu, noono.
‡ **22:43** Sahaamefaño tover-siculonoco ficuutɨmo.

57 Jaarunaa Pedro utuunamaaibo nuuhi: Gaigo, uujoho diiboco gaajatɨhi,
nooboro.
58 Jaanobuunatɨ tollɨro saafi diiboco aatyɨmeuboro diiboco nuuhi: Ɨɨjoho
tollɨro diitoobo, nooboro.
Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, uujoho diitoobo icatɨhi,
nooboro.
59 Jaadɨ sano nɨhɨba oovobuunatɨ saafi diiboco jenaauhi jillɨ nooboro: Jaanɨ
miyaano diiboma iicahicahinɨɨbo Galileaoobo iicamaño, nooboro.
60 Jaanegui Pedro nuuhi: Chahano, uujoho gaajatɨhi ɨɨjoho toono
onoonoco, nooboro.
Jaasumiro Pedro ihiimaaunaaca catava ojɨuhi.
61 Jaanegui Aivojɨɨbo Jesu Pedrojaagovɨ iminifutuuboro diiboco meecɨubo.
Jaaneri Pedro esafutuuhi Aivojɨɨbo Jesu diiboco: Jaachiijɨ catava ojɨtɨnaacaro
mifoocɨ, safo icano uco tuunamaaiji, nooboro unuunoco.
62 Jaaboro Pedro ufuuboro sihidɨ aivono taauhi.

Jesuco Edejecuno.
(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

63 Jaanaa Jesuco utuumuumo diiboco edejecuumoro aamɨuhi.
64 Ihaallɨɨnoco gaachehubaryuri isiyaacuumoro ihɨmeque gabacuhicauhi:
Gaajacɨ. ¿Naa mɨɨjoho ɨco aamɨhi? noomoro
65 famañovaje diiboco ɨɨbahicaumo.

Jesu Fagomɨnaa Ɨmegavɨ Icauhi.
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

66 Jaanaa eseseeveudɨ igaivuumo judiomɨ quillahuto, sacerdotemɨ
aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo. Jaamoro Jesuco satyuumo fagomɨnaa ɨmegavɨ.
Jaamoro Jesuco dilluumo:
67 Mɨɨhaico dinoo, ¿naa miya ɨɨjoho Cristo? noomoro.
Jaanegui diitoco iimusuubo: ¿Amɨɨhaico jɨɨhɨ, nuuruva nacu mimiyaaveg-
uejitɨrahi?
68 ¿Jaanotɨ amɨɨhaico nuuruva nacu uuma mihiimaanoco mihimegue-
jitɨrahi, uco misinaayujitɨrahi icano?§
69 Jisumitɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo gɨcɨnɨji Moocaani im-
ityaabo miyanaagonovɨ, nooboro.
70 Jaanegui diiboco famooro dilluumo: Jaanegui, ¿ɨɨjoho Moocaani
Seemene? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨɨhɨ, amɨɨhai monoobadɨ, nooboro.
71 Jaanegui diito nuuhi: ¿Collɨhi bu sita onoonoco mihimeguejirahi?
Mɨɨhairyo muguubucuuhi iijɨri onoonoco, noomoro.

23

Jesu Pilato Ɨmega.
(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

1 Jaamo famooro agañiivuumoro Jesuco satyuumo Pilato ɨmegavɨ.
2 Jaamoro tɨcovaumo diibohallɨvɨ ihiimaamo: Jaanɨco mɨɨhai
mahatyɨmehi, muucuumico ñaaɨsuuboco. Jaaboro neehicaabo: Cesarco
impuestoco majaadudino uujoho Aivojɨɨbo Cristo icahi, neehicaabo,
noomoro neehicaumo.
3 Jaanegui Pilato diiboco dilluuhi: ¿Naava ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo?
nooboro.

§ **22:68** Sahaamefaño: uco misinaayujitɨrahi, onooco ficuutɨmo.

Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjoho toono onoobadɨ, nooboro.
4 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨto, miyamɨnaa icamoco Pilato nuuhi: Jaanɨvɨ
iimitɨnoco aivo atyɨmetɨhi, nooboro.
5 Jaarunaa diito janaanɨcɨ nuuhi: Paryɨ Judea jiinɨje miyamɨnaaco
ñaaɨsuhicaabo ijɨɨbegueri Galileavɨ itɨconɨhinɨɨbo, juu icacuuhi, noomoro.

*Jesu Herode Ɨmega.**

6 Jaanoco Pilato uguubuuboro dilluuhi: ¿Nacu diibo Galileaoobo? nooboro.
7 Jaanegui diiboco: Jɨɨhɨ, unuunegui Jesuco galluubo Galilea aivojɨɨbo
Herodejaago tusumi Jerusale cuumivɨ agaseubojaago.
8 Jaabo Herode Jesuco aatyɨmeuboro imo imo minifutuuhi sɨɨcɨjetɨro
Jesuditɨ ihiimaanoco guubuhicaubo. Jaaboro diiboco imeguehicaubo
aatyɨmeneque sihidɨ ejeevanoco Jesu omoonɨnoco ihatyɨmequi.
9 Jaaboro Jesuco sihidɨ dilluhicaubo. Jaarunaa Jesu diiboco iimusuutɨhi.
10 Tollɨro tomañeri icaumo sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo dii-
boco iguijenɨsuqui mityano iimaahicauhi.
11 Jaanegui Herode ihamocasimɨnaama diiboco: Jillɨ mɨhɨɨfoobo, noomoro
imitɨno moonɨumo. Jaamoro diiboco edejecumo aivojɨɨbo gaachehubadɨ
iimichehufaño jɨɨhacuumo. Jaaboco dojɨcuvɨro Herode Pilatojaago galluuhi.
Jaasumitɨ jari Herode Pilatoma imitocasiuhi.
12 Jaanotɨ itɨconɨ jɨɨhevecasihicaumɨsi.

Jesuco Igaicaauqui Unuucuuno.
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

13 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨto, tuucuumi aivojɨto, miyamɨnaa icamoco
Pilato igaiyɨɨcɨuhi.
14 Jaaboro diitoco nuuhi: Amɨɨhai jaanɨco tajaa mɨsɨvahinɨhi:
Miyamɨnaaco ñaaɨsuubo, noomoro. Jaaboco imino dillucuurahi amɨɨhai
ɨmefeenevɨ. Amɨɨhairyo magaajacuuhi diibeditɨ: Imitɨɨbo, noomoro
monoonoco aatyɨmetɨnoco.
15 Jaabadɨro bu Herode iimitɨnobaaco aatyɨmetɨɨbo siino tajaa sɨvasuuhi
magaaja mɨllɨtɨ bu miguijenɨjirahi.
16 Jillɨ ahaamɨɨboro diiboco sinaayuji, nooboro.
17 Jaabo Pilato jɨɨbaimosumi saafi cɨvojamɨnaafitɨ sinaayuujirahi
miyamɨnaaco imono iicasuqui.†
18 Jaarunaa famooro sano sefano neehicauhi: ¡Diiboco guijenɨ! ¡Barrabacoro
sinaayu! noomoro.
19 Jaabo Barrabaco cɨvojaanɨumo tuucuumi miyamɨnaaco aivojɨtohallɨvɨ
añaaɨsuuneguiiha, tollɨro bu saatohoco agaicaauneguiiha icano.
20 Jaarunaa Pilato Jesuco isinaayunoco iimuguuboro siino miyamɨnaama
iimaauruubo.
21 Jaarunaa diito janaanɨcɨ sefano nuumo: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! ¡Tetecu!
noomoro.
22 Jaarunaa siino Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu, jineje iimitɨnoco
moonɨɨbo? Diibovɨ atyɨmetɨhi iimitɨnoco toonohallɨtɨ agaicaaujirunoco.
Jillɨ ahaamɨɨboro diiboco sinaayuji, nooboro.
23 Jaarunaaca diito jenaauhi idillumo sefano noomoro: Ɨmohobujehallɨvɨ
itetecuqui diito sacerdotemɨ aivojɨto iicamo sihidɨ ocoovadiinamaaiumaño
diito iijɨ diibohallɨvɨ fatyuumo.
24 Jaanegui Pilato nuuhi: Diito onoobadɨ imoonɨqui.

---

* **23:5** Herode Antipa onoobo. Meecɨ Lc 3.1 † **23:17** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

25 Jaaboro sinaayusuubo cɨvojamɨnaafico diito idilluuboco añaaɨsuunotɨ,
agaicaaunotɨ icano ɨcɨvojaanɨuboco. Jaaboro Jesuco diito usefaño jeevesu-
ubo diito iimuguubadɨ imoonɨqui.

Jesuco Etetecuuno.
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

26 Jaamoro Jesuco itetecuqui satyuumo. Jaanaaca saafi Cirene cuumioobo
Simon onoobo buhɨgotɨ asaauboco agaayɨcɨumoro iguijeve ɨmohobujeque
iibɨsuumo Jesu dojɨcutɨ isatyequi.
27 Jaabo dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa feehicauhi. Jaamofeenedɨ sihidɨ gai-
goomɨ taamoro gaibacasimoro feehicauhi diibo ɨdaasuri.
28 Jaamoco Jesu emeecɨuboro diitoco nuuhi: Jerusale gaigoomɨ, uuri
mataajirahana. Amɨɨhaihallɨvɨro mataa, amɨɨhai seemehallɨvɨ icano
29 ufucu gasejifucu: Imicani icamo achibamɨ, eseemevatatɨno jeebɨɨno,
iisutɨno mɨfañoono icano, meneejifucu.
30 Jaasumi miyamɨnaa tɨcovaji onoomo: Ifagajɨno mohallɨvɨ daacoto,
ifabaɨno mohallɨvɨ fabaavo, noomoro.
31 Jaamo imihuseemeque jillɨ omoonɨno ɨdaasurahi. Jaarunofaño fɨne
imitɨnoco eheetavomoco janaanɨcɨ ɨdaasuno moonɨji, nooboro‡
32 Jaamo bu, tollɨro satyuumo miimɨsiicɨ nanivamɨnaatɨsico Jesuma sano
igaicaauqui.
33 Jaamo ɨfutuuhi nigaɨpaajebaɨ onoomañovɨ. Jaamoro tomañovɨ Je-
suco tetecuumo. Tollɨro nanivamɨnaatɨsico imiyanaagonovɨ saafi, inani-
naagonovɨ saafi icano tetecuumo.
34 Jaanaa Jesu nuuhi: Guihi, diitohallɨvɨ jino omoonɨno jaadabadɨ iicanoco
ficuudino, jillɨ gaajatɨmo omoonɨmaño, nooboro.
Jaanaaca amocasimɨnaa Jesu gaachehuhallɨvɨ suerteque eetavuumo: ¿Naa
mɨɨjoho ɨcɨji? onoomaño. Jaadɨ ɨfocasiumo.
35 Jaanaa miyamɨnaa diiboco ihaivojɨtoma ɨhɨɨfɨnɨcɨmoro dejecuhicauhi:
Sitaaco taajasuubo; Eneecata jisumi jaafa iinoro taajaabo miyaano Cristo
Moocaani ɨɨcɨubo iicahachiijɨ, noomoro.
36 Tollɨro amocasimɨnaa edejecumoro diibovɨ ifiitɨvomoro ɨdicuno vinoco
diiboco isuurahi.
37 Jaamoro diiboco neehicaumo: Miyaano ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo idiica-
hachiijɨ, ɨɨro difiico taajasu, noomoro.
38 Jaabo nigaɨhallɨvɨ ficuumo acaatɨnɨumoro§ JAANɨ JUDIOMɨ AIVOJɨɨBO,
onoonoco.
39 Jaanaa saafi nanivamɨnaafi saanaagonovɨ etetecucɨnɨubo Jesuco
ɨɨbahicauhi: Miyaano ɨɨjoho Cristo idiicahachiijɨ ɨɨro difiico taajasu, tollɨro
bu mɨsico taajasu, nooboro.
40 Jaarunaa saafi diiboco ɨɨbauhi: ¿Aivo ɨɨjoho Moocaanico ñɨhicugotɨhi,
tobadɨro ɨco omoonɨnoco gaajatɨɨbo?
41 Mɨsico naha jino miyaanohallɨtɨ jillɨ moonɨmo, miyaano imitɨno mo-
moonɨuno jaadaco mɨhɨcɨhi. Jaanotɨ diibo aivo imitɨno moonɨtɨruubo,
nooboro.
42 Jaadɨ Jesuco nuubo: Jesu, dihaivojɨvɨ ɨdɨɨfotoodɨ uco desafoto, nooboro.
43 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi: Jaachiijɨro ɨɨjoho
uuma diicaji imimañovɨ Moocaanico imiyaavogomo ofoomañovɨ, nooboro.

‡ **23:31** Griego iijɨri: ɨmoho buheeruhoco jillɨ omoonɨno. Jaanegui fɨne millɨjiru uchuumucuuhoco, noono. § **23:38** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: griego iijɨri, latin iijɨri, hebreo iijɨri icano, onoonoco.

Jesu Iguijeveuno.
(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

44 Jaanaaca gadɨcɨɨba mihicacuuhi. Jaarunaa paryɨ jiinɨje cɨvono minifutuuhi; jaano jari ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba ɨcaaberi seseeteuhi.
45 Jaano ɨcɨvutuusumi nɨhɨba jabaavuuhi. Jaanaaca temploja ofoboocɨnɨuchehu gaachehubaryu tyɨgaba feenedɨ gallivuuhi.
46 Jaanaaca Jesu gaihivuuhi: Guihi, dihusefaño tagaijaco gaayɨcɨ, nooboro chuumucuubo.
47 Jaanoco romanomɨ amocasimɨnaa aivojɨɨbo tonehejeque aatyɨmeuboro Moocaanico imuubo: Miyaano jahi jaanɨ imihuseebe, nooboro.
48 Jaanoco bu tollɨro miyamɨnaa aatyɨmeumoro fuuhi icɨɨdɨgameehuco aamɨmoro, sihidɨ ɨdaasuneguiiha.
49 Jaanotɨ paryɨ Jesu gataavomɨnaa, tollɨro gaigoomɨ Galileatɨ diibo dojɨcutɨ asaaumo icamo icauhi tehesinotɨ tonehejeque ɨhɨɨfɨnɨcɨumo.

Jesuco Łcɨɨuno.
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

50 Jaanaa icaubo saafi iimihuseebe imitɨno iicatatɨɨbo Jose Arimatea cuumioobo onoobo Judea jiinɨjeri iicacuumi. Jaabo judiomɨ fagomɨnaatɨoobou.
51 Jaabo Jose Moocaani aivojɨ asaaujinoco teemehicaubo. Jaamaño paryɨ fagomɨnaa omoonɨunofaño icautɨɨbo.
52 Jaaboro Pilatojaago ufuuboro diiboco Jesu ifiico dilluubo.
53 Jaadɨ Jesu ifiico ihɨmohotɨ iniitusuuboro gaachehuri iimibocɨuboro cɨɨhojɨ guiisigajɨfaño eseediuhojɨfaño cɨɨubo bohojɨ mɨɨhaiñooba ɨcɨɨrautɨhojɨfaño.
54 Jaano sifucutɨ jaguisɨ iicacuujineguiiha tufucuri imibaivucuumo.
55 Jaanaaca Jesuma Galileatɨ asaaumo ufuumoro Jesuco ɨcɨɨunoco meecɨtuuhi. Jaamo imino atyɨmeuhi diibo ifi aacaumañoco.
56 Jaamo iijanojaa ufuumoro facɨcɨfaihuno, bu facɨcɨ dɨɨrɨbano icanoco iimibaivuumo.
Jaamoro jaguisɨfucu jaguisɨumo Moise tajɨɨba onoobadɨ.

24

Jesu Siino Ubuheeteuno.
(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Jaanaa ajaguisɨuno sifucutɨ gaigoomɨ cɨvonotɨro fuuhi Jesu cɨɨhojɨjaago ifacɨcɨnoco iimibachuunoma*
2 Jaamo ɨɨfutuumo atyɨmeuhi toojɨco afabaacuuba iguiisiba sihɨgovɨ icacuubaco.
3 Jaamoro toojɨfaño ufuumo Aivojɨɨbo Jesu ifiico atyɨmecuutɨhi.
4 Jaaneri iigutuumoro: ¿Mɨllɨ momoonɨji? noocasiumo. Jaamo atyɨmeuhi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi diito cojɨvɨ julleecɨnɨmɨsico arɨcunoono gaachehunofaño jɨcucuucɨnɨmɨsico.
5 Jaamɨsitɨ iigutuumoro guiinovɨ jiinɨjehallɨvɨ javucamaaiumo. Jaamoco diitɨsi nuuhi: ¿Collɨhi amɨɨhai ubuheetecuuboco iguijeveme iicamañoco miguiinehi?
6 Jineeri chahacuubo, buheetecuubo. Mehesafoto Galileari iicausumi amɨɨhaico unuunoco:

* **24:1** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaamoma tollɨro saatoho gaigoomɨ fuuhi, onoonoco.

7 Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo acɨcafeteji imitɨ miyamɨnaa usefaño. Jaaboco
ɨmohovɨ tetecujimo. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji,
unuunoco, noomɨsiro.
8 Jaanegui tofigueje esafutuuhi Jesu unuunoco.
9 Jaamo icɨɨhojɨjaagotɨ uhuumiumoro paryɨ toonotɨ jɨɨbogovauhi Jesu
minɨsumɨnaaco fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi ɨdɨɨmoco, tollɨro paryɨ saatohoco
icano.
10 Jaanoco Jesu minɨsumɨnaaco jɨɨbuguumo Maria Magdalena onoogo, bu
Juana, bu Maria Jacoobo seejɨ, bu saafigueje icamo.
11 Jaarunoco Jesu minɨsumɨnaa: Jillɨ fɨne jeegavomo, noomoro
miyaavuguutɨmo.
12 Jaarunaa Pedro fuuhi ijinafatyuuboro Jesu cɨɨhojɨjaago. Jaaboro
ɨdɨjɨɨvuuboro toojɨfañoco emeecɨubo atyɨmeuhi tochehuri iminɨuchehu uu-
focori acaunoco. Jaaneri ajabafiituuboro uumiubo dojɨcuvɨro iijajaago.

Emaus Onoocuumi Jɨɨhaijaago.
(Mr 16.12-13)

13 Jaanaa tufucu diitotɨ miimɨsiicɨ fuuhi Emaus onoocuumijaago; Jerusaletɨ
once kilometrohachuta iicacuumijaago.
14 Jaamɨsi ufuumɨsi paryɨ tooneri iimaamɨsiro feehicauhi.
15 Jaamɨsiro ihiimaamɨsiro dillucasihicauhi. Jaanaaca diiboro Jesu
diitɨsijaa asaauboro diitɨsima fuuhi.
16 Jaaboco atyɨmecuurumɨsi gaajahicautɨhi Jesu iicanoco.
17 Jaanegui Jesu diitɨsico dilluuhi: ¿Jinejeque midillucasihicahi jɨɨhairi mo-
foomɨsi? ¿Collɨhi ɨdaasuno mihicahi? nooboro.
18 Jaanegui diitɨsitɨ Cleofas onoobo iimusuuhi: Paryɨ miyamɨnaa gaajahi
Jerusalevɨ jisumiro iicahinɨnoco. Jaanotɨ ɨɨjoho ɨdɨɨboro tuucuumiri diicaru-
ubo gaajatɨhi.
19 Jaanegui diitɨsico nuubo: ¿Nacu mɨllɨ icahinɨno? nooboro.
Jaanegui diiboco nuumɨsi: Etɨ bu Jesu Nazareooboco omoonɨhinɨnoco;
Jaabuu Moocaani iimaamɨnaafi, paryɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ, bu Moocaani
ɨmefeenevɨ ihiimaanotɨ, bu paryɨ omoonɨhicahinɨnotɨ icano sihidɨ ejee-
vahinɨɨboco.
20 Jaaboco sacerdotemɨ aivojɨto, mohaivojɨto icamo diiboco
agaayɨcɨhinɨmoro acɨhinɨhi: Imino diibo iguijevene, noomoro tetecusuumo.
21 Jaanotɨ mɨɨhai meteemehicaurahi Israel jiinɨjemɨnaaco itaajasuqui.
Jaarunaa paryɨ tollɨ omoonɨnobuunatɨ jino mifucucɨ, safucu icano mihicacu-
uhi.
22 Jaarunaaca mɨɨhaitɨ saatoho gaigoomɨ fucuro diibo cɨɨhojɨco emeecɨjeme
mɨɨhaico igutusuhi,
23 toojɨfaño diibo ifiico aatyɨmetɨneguiiha mɨɨhaico jɨɨbogovahi Moocaani
toomomɨnaaco aatyɨmeme diitoco: Jesu buheehi, onoonoco mɨɨhaico
ɨjɨɨbegueneri.
24 Jaaneguiiha mɨɨhaitɨ saatoho toojɨco emeecɨjeme gaigoomɨ onoobadɨ
icanoco atyɨmehi. Jaarumo Jesuco atyɨmetɨhi, noomɨsiro.
25 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: ¡Gaajatɨcanimɨsi, fɨne amɨɨsi goovatɨcani
mimiyaaveguehi Moocaani iimaamɨnaa unuunoco!
26 ¿Nacu itɨconɨ jinehejeri ɨdaasuno icajitɨruubo Cristo ihaivojɨfaño efeejino
ɨmega? nooboro.
27 Tɨconɨubo paryɨ Caatɨnɨhaamefaño diibeditɨ onoonehejeque diitɨsico
ɨjɨɨbogoobo Moise aameneti ɨtɨconɨubo paryɨ Moocaani iimaamɨnaa
aamenevɨ imivusuubo.

28 Jaamo tuucuumiviɨ ɨɨfutucuuneguiiha Jesu sanotɨcovoro fatyuujirahi.
29 Jaarunaa diitɨsi diiboco fiitɨhicauhi: Mɨsima jinoovɨro fitafoto mi-
hiijɨcuuhi cɨvucuuno, noomɨsiro.
Jaaneguiiha Jesu fitafutuuhi diitɨsima iicaqui.
30 Jaadɨ imachuqui diitɨsima acasɨɨvuuboro imaahuco agaayɨcɨuboro
toonohallɨvɨ Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ iquisicuuboro diitɨsico acɨubo.
31 Jaasumi jari diitɨsico ihaallɨɨno imino faayacafutuuhi. Jaadɨ jari diiboco
gaajacɨumɨsi. Jaarunaa diitɨsi ɨmefeenevɨ cuucahacho minifutuubo.
32 Jaanegui diitɨsi noocasiuhi: ¿Etɨ miyaano mojeebɨɨno imono
icahicahinɨhi jɨɨhairi masaasumi Caatɨnɨhaamefaño onoonehejeque mɨsico
jɨɨbogooboro asaahicasumi? noomɨsiro.
33 Siino gueenene icatɨmɨsiro uumicuumɨsi Jerusalejaago. Jaamɨsi
atyɨmeuhi Jesu minɨsumɨnaa fahuseecɨ, siino saafi icamo saatoho
igataavomɨnaama igaicɨnɨmoco.
34 Jaamo diitɨsico nuuhi: Miyaano Aivojɨɨbo siino buheetecuuhi. Jaaboco
Simon atyɨmecuuhi, noomoro.
35 Jaanegui diitɨsi diitoco jɨɨbuguuhi jɨɨhaivɨ diitɨsima iicaunoco, diitɨsima
maahunoco iquisicuhinɨsumi diiboco agaajacɨhinɨnoco icano.

Jesu Ijɨɨbogomɨnaavɨ Jafeveuhi.
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23; Hch 1.6-9)

36 Jaamo tonehejeri ihiimaahicaunaaca Jesu diitofeenevɨ ujulleeveuboro
diitoco dilluuhi: Sajeebɨɨ mihica, nooboro.
37 Jaaneri sihidɨ iigutuumoro esamaaiuhi: Fɨne ɨjɨco mahatyɨmehi,
noomoro.
38 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Collɨhi mihiguetehi? ¿Collɨhi uco amɨɨhai
jeebɨɨfañotɨ mimiyaavogotɨhi?
39 Eneecau tahuseneque, tatyɨhaiñooco icano memeecɨ, uujoho diiboro.
Uco mududɨɨcɨcɨmoro, memeecɨ; ɨjɨ ihuucuma, ibacɨma icano chahahi jino
uujoho iicaaboco mahatyɨmebadɨ, nooboro
40 diitoco ihusene, itɨhaiño icanoco ɨɨfusuubo.
41 Jaarunaa diito imo imo iicaumoro ajabafiituumoro imiyaavuguutɨmoco
Jesu nuuhi: ¿Naa machutaama mihicahi? nooboro.
42 Jaanegui diiboco taavaabo gaaruhaico acɨumo†
43 Jaanoco agaayɨcɨuboro diito ɨmefeenevɨ duubo.
44 Jaaboro diitoco nuubo: Jillɨ iicajinoco amɨɨhaima iicausumi amɨɨhaico
nuuhi: Uuditɨ Moise aamefaño, Moocaani iimaamɨnaa aamenefaño, Salmo
aamefaño icano onoono icaji, nuuhi.
45 Jaaboro diitoco Caatɨnɨhaamefaño onoonoco gaajasuubo.
46 Jaaboro diitoco nuubo: Jillɨ noonoro caatɨnɨcɨnɨno, Cristo guijeveji.
Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheetejiibo.
47 Jaabo momofeenedɨ fahɨgova jiinɨje miyamɨnaaco mɨjɨɨbegueji Jerusaletɨ
mɨtɨconɨmo amɨɨhai eedeehimitɨhifiico mejeevesucu amɨɨhai imitɨco ibu-
usuqui.
48 Jaamo amɨɨhai maatyɨmemere jinooco mɨjɨɨbeguejimo.
49 Jaamo magaaja, uujoho amɨɨhaihallɨvɨ galluuji Guihirubi unuunoco.
Jaanegui jiicuumitɨ buhɨgovɨ mefeedino niquejefañotɨ mitya asaanoco ma-
gaayɨcɨtɨnohachuta, nooboro.

† **24:42** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: iimɨhu gaami icanoco, onoonoco.

Jesu Niquejefañɔ Ofoono.
(Mr 16.19-20; Hch 1.9-11)

50 Jaaboro Jesu diitoco tuucuumitɨ sihɨgovɨ satyuubo Betania cuumi fiitɨno.
Jaaboro diitohallɨvɨ ihuseque agañiiyɨcɨubo diitoco imino nuubo.
51 Jaasumiro diitotɨ caamovɨ diiboco satyuumo niquejefañɔ.
52 Jaaboco diito iimuumoro Jerusale cuumijaago imo imo uumiumo.
53 Jaamoro templojafañɔ icahicaumo Moocaanico imomoro. Fɨne.

SAN JUAN

Moocaani Iimaa Cristo. Jaabofeenedɨ Miyamɨnaaco Fiivusuuhi.

1 Itɨconɨ paryɨ fanoova fiivuutɨnaaca Moocaani Iimaa icacuuhi. Jaabo
toono Iimaa Moocaanima icauhi Cristo. Jaabo bu diibo Moocaani.
2 Mɨɨro itɨconɨ diibo Moocaanima icauhi.
3 Diibofeenedɨ Moocaani paryɨ fanoovaaco eetavuuhi; mɨɨro chahano aivo
diibofeenedɨ eheetavuutɨno iicano✡
4 Diiboma icano fiivo. Jaano toono fiivo miyamɨnaadi aachɨcɨnɨno iicauno.
5 Jaano cɨvonofañotɨ achɨcɨhi. Jaanoco icɨvo jabacarutɨhi.
6 Mɨɨro icaubo saafi Moocaani agalluubo Jua onoobo.
7 Jaabo saauhi diibo aachɨcɨɨbo iicaubeditɨ ijɨɨbeguequi. Jaabo
ɨjɨɨbogonofeenedɨ miyamɨnaa imiyaaveguequi.
8 Jaabo diibo Jua aachɨcɨɨbo icatɨno. Jillɨ aachɨcɨɨbo iicaabo jɨɨbogomɨnaafitɨ
iicaqui agalluubo.
9 Jaanotɨ jino imiya achɨcɨ, miyamɨnaaco aachɨcɨnɨɨbo, jino jiinɨjehallɨvɨ
gasefivucuuhi.
10 Mɨɨro jaabo johono Iimaa iicaabo jino jiinɨjehallɨri icacuuhi.
Jaabofeenedɨ Moocaani jiinɨjeque eheetavehinɨrunofaño jiinɨjemɨnaa
diiboco gaajautɨhi.
11 Mɨɨro ijiinɨjevɨ saauruubo. Jaaruuboco miyamɨnaa diiboco gaayɨcɨutɨhi.
12 Jaarunofaño saatoho diiboco agaayɨcɨmoro miyaaveguehi. Jaamoco
ficuubo Moocaani seemetɨ iicaqui.
13 Jaano miyamɨnaatɨ saatɨhi miyamɨnaatɨ ifiivomo icatɨno, bu gaifi
iimoyɨɨcɨnotɨ icatɨno jillɨ Moocaanitɨro diibo seemetɨro minifutucuumo.
14 Jaabo johono Iimaa iicahinɨɨbo miyamɨnaafi ifiitɨ iminiiyuuboro
mofeeneri icauhi, miyaanoma, igaijɨma icano. Jaabo imico mɨɨhai
mahatyɨmeuhi, diibo ɨdɨɨboro Moocaani Seemene iicaabo imico.
15 Mɨɨro diibeditɨ Jua ɨjɨɨbuguubo nuuhi: Jaanɨ diibo diibotɨ uujoho un-
uubo taabuunatɨ asaabo tajanaanɨcɨ iicaabo, uujoho chahaunaacaro iicacu-
umañoo, nooboro.
16 Mɨɨro jaabotɨ paryɨ mɨɨhai diiboma sihidɨ iicanotɨ magaayɨcɨhi diibo
imino aacɨnoco siino dojɨcutɨ, siino dojɨcutɨ icano.
17 Mɨɨro Moisefeenedɨ Moocaani tajɨɨba saauhi. Jaanotɨ gaijɨ, miyaano
icano Jesucristofeenedɨ saahi.
18 Mɨɨro mɨɨhaiñooba Moocaanico atyɨmetɨhi, ɨdɨɨboro Illi Caanifañoo iicaabo,
diibo mɨɨhaico Caanico gaajasuhi.

Jua Nitɨmɨnaafi Jesucristotɨ Jɨɨbeguehi.
(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 Jaanaa Jerusale cuumiri iicaumo judiomɨ sacerdotemɨco, levitamɨco
icano galluuhi Juajaago diiboco: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho? noomoro idilluqui.
20 Jaamoco diibo imino jɨɨbuguuhi: Uujoho Cristo icatɨhi, nooboro.
21 Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Jaanaa mɨɨjoho ɨɨjoho? ¿Nacu Moocaani
iimaamɨnaafi, Elia? noomoro.
Jaanegui Jua nuuhi: Chahano uujoho diibo icatɨhi, nooboro.
Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu ɨɨjoho oono Moocaani iimaamɨnaafi asaa-
jiibo? noomoro.

✡ **1:3** Heb 1.2; Col 1.16-17

Jaanegui nuubo: Chahano, nooboro.
22 Jaanegui diiboco nuumo: Jaanaa mɨɨjoho ɨɨjoho mɨɨhaico dɨɨbogo, oono
mɨɨhaico agalluumoco mɨjɨɨbeguequi mɨllɨ difiitɨ ɨɨjoho neehi, noomoro.
23 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho sɨcaihɨgovɨ ocoovadiicɨnɨɨbo:
Aivojɨɨbedɨ jɨɨhaico sanotɨcovoro mihimibachu, onoobo Moocaani
iimaamɨnaafi Isaia unuubadɨ, nooboro.
24 Jaamo diito Juama ihiimaatuumou fariseomɨ agalluumo.
25 Jaamo diiboco nuuhi: Jaabogahabu Cristo idiicatɨɨbo, bu Elia idiicatɨɨbo,
bu johono Moocaani iimaamɨnaafi idiicatɨɨbo icano, ¿collɨhi jana nitɨhicahi?
noomoro.
26 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho nɨfaihuriro nitɨhi. Jaanotɨ
amɨɨhaifeeneri iicaabo saafi amɨɨhai magaajatɨɨbo.
27 Jaabo taabuunatɨ asaabo tajanaanɨcɨvɨ iicaabo, diibovɨ uujoho ɨfototɨhi.
Jaamaño diibo tɨhaipaaje duujeque sinaayujitɨrahi, nooboro.
28 Paryɨ jino jillɨ icauhi Betabara onoomañovɨ, Jordan onoohi onegueehivɨ
Jua initɨhicauhɨgo.

Jesu Guijevefeenedɨ Mohimitɨ Buusucafetehi.

29 Jaano sifucutɨ Jua, Jesu diibojaa asaauboco aatyɨmeuboro nuuhi:
Memeecɨ jaanɨ Moocaani Cordero, iguijevefeenedɨ jiinɨjemɨnaa imitɨco ubu-
usujiibo.
30 Johono uujoho diibotɨ ihiimaaubo: Taabuunatɨ saajiibo tajanaanɨcɨvɨ
iicaabo uujoho chahaunaacaro iicacuumaño.
31 Uujoho icaruubo diiboco gaajahinɨtɨhi. Jaanotɨ naha uujoho nɨfaihuri
nitɨɨboro saahi Israel cuumimɨnaa diiboco igaajaqui, nooboro.
32 Jaadɨ bu siino nuubo: Uujoho atyɨmehi Moocaani Gaijaco nimɨihubadɨ
jeevaabo diibohallɨvɨ niquejefañotɨ iniitooboro iicanoco.
33 Jaaruuboco uujoho gaajahicatɨhi mɨɨjoho diibo iicanoco; jillɨ naha uco
nɨfaihuri nitɨqui agalluubo nuuhi: Tagaija cajaanɨhallɨvɨhacho iniitooboro
iicaabo diibo tagaijari initɨjiibo, nooboro nuuhi.
34 Jaaboco atyɨmecuuhi. Jaamaño uujoho jɨɨbeguehi diibo miyaano
Moocaani Achi iicanoco, nooboro.

Itɨconɨoto Jesu Jɨɨbogomɨnaa.

35 Jaano seseevedɨ siino Jua tomañeri icauhi miimɨsiicɨ
ijɨɨbogomɨnaatɨsima.
36 Jaabo Jesu afatyunoco aatyɨmeuboro nuuhi: Memeecɨ ajaanɨ Moocaani
Cordero, nooboro.
37 Jaanoco Jua jɨɨbogomɨnaatɨsi uguubuumɨsiro Jesu dojɨcutɨ fuuhi.
38 Jaanegui Jesu dojɨcuco emeecɨuboro, diibo dojɨcutɨ ufuunoco
aatyɨmeuboro diitɨsico nuuhi: ¿Jinejeque miguiinehi? nooboro.
Jaanegui nuumɨsi: ¿Jɨɨbogomɨnaafi, cuuca diicafihi? noomɨsiro.
39 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: Juu masaa. Jaamɨsiro memeecɨva,
nooboro.
Jaanegui ufuumɨsi atyɨmeuhi diibo iicahicauhɨgoco. Jaamɨsiro mi-
hiijɨcuuneguiiha tufucu diiboma icaumɨsi.
40 Jaamɨsi diitɨsi Juatɨ uguubuumɨsiro Jesuma ufuumɨsitɨ saafi momo An-
dre, Simon Pedro nahabo.
41 Jaabo Andre jinejeque moonɨtɨɨboro inahabo Simonco iguiinutuuboro
diiboco nuuhi: Meecɨ mahatyɨmecuuhi Mesia Cristo onooboco, nooboro.
Mesia, Moocaanitɨ asaabo ihaivojɨɨsucuqui, eneejiruno.

42 Jaaboro Andre Simonco satyuuhi Jesu iicauhɨgo. Jaaboco Jesu
aatyɨmeuboro nuuhi: Ɨɨjoho Simon Jona achi, jaaruubo jisumitɨro dimemeji
Cefa, nooboro. Jaarunaa Cefa onoono jillɨ momoro, Pedro eneejiruno.

Jesu Coovahi Felipe Natanae Icamɨsico.

43 Jaano seseevedɨ Jesu imuguuhi Galilea jiinɨjevɨ ufuunoco. Jaabo Fe-
lipeque aatyɨmeuboro diiboco nuuhi: Tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
44 Jaabo Felipe Betsaida cuumioobou. Jaacuumiri tollɨro Andre, Pedro
icamɨsi icahicauhi.
45 Jaabo Felipe Natanaeque ɨɨcɨjeuboro nuuhi: Mɨɨhai mahatyɨmecuuhi, di-
ibeditɨ Moise itajɨɨba aamefaño acaatɨnɨuboco. Tollɨro Moocaani iimaamɨnaa
diibeditɨ acaatɨnɨɨboco. Jaabo Jesu, Jose Nazareoobo achi, nooboro.
46 Jaanegui Natanae nuuhi: ¿Nacu Nazare cuumitɨ iimino saajirahi?
nooboro.
Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Eneecau maha memeecɨtequi, nooboro.
47 Jaanaa Jesu Natanae asaaunoco aatyɨmeuboro nuuhi: Jaadi juuga saabo
miya israelmɨnaafi abañɨfitatɨɨbo, nooboro.
48 Jaanegui Natanae diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨtɨ uco gaajahi? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Mɨɨro ɨco uujoho atyɨmehi Felipe ɨco coo-
vatɨnaacaro higuerahoguiino diicaaboco, nooboro.
49 Jaanegui Natanae diiboco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi ɨɨjoho Moocaani Achi,
ɨɨjoho israelmɨ aivojɨɨbo, nooboro.
50 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Jillɨ ɨɨjoho uco miyaaveguehi, ɨco higuera-
hoguiino diicaaboco atyɨmehi eneeneguiiharo? Imi jino janaanɨcɨ icanehe-
jeque daatyɨmeji, nooboro.
51 Tollɨro bu Jesu nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Mahatyɨmeji niqueje
faayɨcɨnɨnotɨ Moocaani toomomɨnaa uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo-
hallɨvɨ iniitocɨnɨmoro bu caamovɨ foocɨnɨmoco, nooboro.

2

Cana Onoocuumi Jɨɨbaimo.

1 Jaanobuunatɨ mifucucɨ, safucu icano taabava jɨɨbaimo icauhi Cana cu-
umivɨ Galilea jiinɨjevɨ. Jahɨ Jesu seejɨ diitofaño icauhi.
2 Jahɨ tollɨro Jesuco ijɨɨbogomɨnaama cuuhuvaumo tobaimovɨ.
3 Jaanaa diito aduta vino ifinɨcuunegui Jesuco seejɨ nuuhi: Vino finɨcuuhi,
noogoro.
4 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Gaha, collɨhi jaanoco uco neehi? Toonovɨhi
ɨfototɨhi, nooboro.
5 Jaarunaa diigo nuuhi diito jeecɨvomɨnaaco: Paryɨ diibo amɨɨhaico
onoonoco momoonɨ, noogoro.
6 Jaanaa tomañeri icauno sahuse juugahusetɨ sañu icano ɨcɨñuuno.
Tuñuujefaño judiomɨ iicanɨcɨbadɨ ifiinoco iimibachuqui nɨfaihunoco
ificuhicauñuuje. Jaano sañufaño fɨne ɨɨfetehicauno ochenta o cien litrodɨno
nɨfaihu.
7 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryɨ jino ɨcɨñuunoco nɨfaihuneri magahafusu,
nooboro. Jaanegui diito tuñuujeque jɨti jɨti gahafusuuhi.
8 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Fɨne ɨvɨ jisumi mɨɨdɨno mɨhɨcɨmoro mahacɨto
ijɨɨbaimo toomomɨnaafico, nooboro.
Jaanegui tollɨ moonɨumo.
9 Jaafaihuco ijɨɨbaimo toomomɨnaafi nɨsuuhi vinotɨ minifutucufaihuco.
Jaanoco gaajautɨɨbo cuucatɨ ɨɨcɨunoco; ɨdɨɨmoro diito ijeecɨvomɨnaa toonoco

gaajauhi diito inɨfaihuco ɨɨcɨumaño. Jaanegui ijɨɨbaimo toomomɨnaafi tobaimo abajaaboco ocoovauboro nuuhi:
10 Itɨconɨ famoova iimi vinoco ɨfefihi. Jaanoco ijɨɨbaimo guiraano aaducuunobuunatɨ iimijɨɨsutɨnoco ɨɨfefimo. Jaanotɨ ɨɨjoho aivo iiminoco ficuuhi jihachuta, nooboro.
11 Jino aivo itɨconɨ Jesu sihidɨ ejeevanoco omoonɨuno Cana cuumivɨ Galilea jiinɨjevɨ, imityaco ɨɨfusuubo. Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa diiboco miyaavuguuhi.
12 Jaanobuunatɨ seejɨ, inahabomɨ, ijɨɨbogomɨnaa icamoma fuubo Capernau cuumijaagovɨ jahɨ icaumo fiiva fucuva.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

13 Jaanaaca judiomɨ jɨɨbaimo Pascua ifiitɨcuuneguiiha Jesu Jerusale cuumijaagovɨ fuuhi.
14 Jahɨ atyɨmeubo templojafaño bueymɨco, ovejamɨco, nimɨihumɨco icano anaajemeque. Tollɨro miyamɨnaama nɨhɨbamɨco acafaryuuacumo gɨcɨnɨmoco atyɨmeubo.
15 Jaanoco aatyɨmeuboro Jesu gaaibaɨco gaicɨɨtatɨ eheetavuuboro tooneri diitoco isi gañɨɨubo, ihovejamɨ, ibueymɨ icamoma. Tollɨro nɨhɨbamɨco acafaryuuacuhicaumo nɨhɨbamɨco baavɨ fufucuubo, jaaboro imesanoco gavaracuubo icano.
16 Jaaboro bu nimɨihumɨco anaajeumoco nuubo: ¡Toonoco jinotɨ buhɨgovɨ mɨɨcɨ! ¡Guihirubi iijaco naajetajatɨ meheetavedino! nooboro.
17 Jaanotɨ ijɨɨbogomɨnaa esafutuuhi Caatɨnɨhaamefaño: Diijaco agaijɨno uco finɨsuhi, onoonoco.
18 Jaanegui judiomɨ diiboco dilluuhi: Eneecata mɨɨhaico siibadɨ iicanoco dɨhɨfusu toonotɨ magaajaqui: Jɨɨ, ollɨ iicaneguiiha jahi ollɨ moonɨɨbo meneequi, noomoro.
19 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jiija templojaco paryɨ magavaracu, jaajaco siino uujoho mifucucɨ, safucu icanotɨ siino boobanɨji, nooboro.
20 Jaanegui judiomɨ diiboco nuuhi: Cuarenta y seisdɨno ficabava nijequetɨ jiijaaco eetavuumo. ¿Jaajaco mɨllɨ ɨɨjoho mifucucɨ, safucu icanotɨ deetavejirahi? noomoro.
21 Jaarunaa Jesu ifiicoro unuuruubo: Temploja, nuuhi.
22 Jaamaño Jesu iguijeveunofeenetɨ ubuheeteusumi ijɨɨbogomɨnaa tollɨ diibo unuunoco esafutuuhi. Jaamoro Caatɨnɨhaame onoonoco, bu Jesu iijɨco icano diitoco ɨjɨɨbuguunoco miyaavuguumo.

Jesu Famoovaaco Gaajahi.

23 Pascua jɨɨbaimosumi Jesu Jerusaleri iicausumi, sihidɨ miyamɨnaa diiboco miyaaveguehicauhi sihidɨ ejeevanoco omoonɨnoco aatyɨmemere.
24 Jaarumovɨ Jesu jeevamaaihicautɨhi famoovaaco agaajahicaumaño.
25 Mɨɨhaiñooba diiboco jɨɨbeguehicautɨhi: Diito jillɨ jeevahi, noomoro miyamɨnaaco diiboro agaajahicaumaño ijeebɨɨfaño iicanoco icano.

3

Nicodemo Onoobo.

1 Icaubo saafi fariseomɨoobo Nicodemo onoobo judiomɨ aivojɨtoobo.
2 Jaabo Jesujaago fucu asaauboro diiboco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai magaajahi ɨco Moocaani mɨɨhaico dɨɨbeguequi agalluunoco. Chahamo

mɨɨjoho sihidɨ ejeevanoco ɨɨjoho omoonɨbadɨ iicanoco omoonɨmo Moocaani diiboma iicatɨruva, nooboro.
3 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi, siino dojɨcuvɨro ifiivotɨɨbo Moocaani aivojɨfaño feejitɨhi, nooboro.
4 Jaanegui diiboco Nicodemo dilluuhi: ¿Mɨllɨ jaabo miyamɨnaafi ujusicuubo siino dojɨcuvɨro fiivejirahi? ¿Mɨllɨ jaabo siino seejɨ jeebɨɨfaño ɨjɨcafotooboro siino fiivejirahi? nooboro.
5 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi; nɨfaihuri, Moocaani Gaijari icano ifiivotɨɨbo Moocaani aivojɨfaño feejitɨhi.
6 Miyamɨnaafiditɨ ifiivoobo miyamɨnaafi. Jaanotɨ Moocaani Gaijatɨ ifiivomo Moocaani Gaijama icahi. Toono eneejiruno Moocaani seemetɨ iicamo.
7 Daabafiitedino siino fiivo ɨco onoonotɨ.
8 Mɨɨro guibuhuba iimogohɨgotɨ asaanoco ɨɨjoho guubufihi. Jaaruubo gaajatɨhi conootɨ asaanoro conoovɨ ɨɨfotonoco. Jaabadɨ jeevamo paryɨ Moocaani Gaijari ifiivomo, mɨllɨ ifiivonoco mɨllɨ miyamɨnaa gaajajirahi, nooboro.
9 Jaanegui Nicodemo siino dilluuhi: ¿Mɨllɨ fɨne jino? nooboro.
10 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Ɨɨjoho aivo sihidɨ edeevaabo israelmɨnaa jɨɨbogomɨnaafi idiicaruubo, nacu jinoco gaajatɨhi?
11 Miyanotɨro ɨco neehi: Mɨɨhai mihiimaahi magaajanoco. Jaamo mɨɨhai mɨjɨɨbeguehi mahatyɨmeneque. Jaarunoco amɨɨhai mimiyaaveguehicatɨhi mɨɨhai monoonoco.
12 Jiinɨjeono icarunoco onoonoco uco mimiyaaveguehicatɨhi. Jaanequi: ¿Fɨne mɨllɨjiru niquejeonoco jɨɨbuguruva?
13 Mɨɨhaiñooba niquejefaño footɨhi ɨdɨɨboro tahɨgotɨ iniitehinɨɨbo: Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo niquejefaño iicaabo.
14 Mɨɨro Moise sɨcaihɨgovɨ jiinimoco caamovɨ agañɨɨyɨcɨubadɨ; tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo caamovɨ guijeve ɨmohobujehallɨvɨ gañɨɨyɨcɨcafeteji.
15 Jaaboco paryɨ imiyaavogomo ifinɨjitɨno fiivoma icacuuhi*

Moocaani Jiinɨje Miyamɨnaaco Agaijɨno.

16 Mɨɨro Moocaani sihidɨ jiinɨje miyamɨnaaco agaijɨɨboro ɨdɨɨboro iicaabo Illico acɨuhi. Jaaboco paryɨ imiyaavogomo mɨtajitɨhi. Jaamo ifinɨjitɨno fiivoma icaji.
17 Mɨɨro Moocaani jiijehallɨvɨ Illico galluutɨhi jiinɨje miyamɨnaaco cɨɨjɨgaifaño igañɨɨsuqui. Jillɨ galluubo diibofeenedɨ jiinɨje miyamɨnaa itaajaqui.
18 Jaabo Moocaani Achico imiyaavogomo cɨɨjɨgaifaño ɨfetejitɨhi. Jaanotɨ imiyaavogotɨmo cɨɨjɨgaifaño ifeequi icacuuhi ɨdɨɨboro Moocaani Achi iicaaboco imiyaavogotɨmaño.
19 Jaamo imiyaavogotɨmo cɨɨjɨgaifaño ifeequi icacuuhi. Mɨɨro jiinɨjehallɨvɨ aachɨcɨnɨɨbo asaauboco imogotɨmo ɨcɨvonocoro imuguumo imitɨcoro omoonɨhicaumaño.
20 Mɨɨro famooro iimitɨnoco omoonɨmo aachɨcɨnoco jɨɨheguehi. Jaamaño aachɨcɨnɨnojaagovɨ fiitɨvotɨmo, iimitɨnoco omoonɨno foovoɨɨvotɨno iicaqui.
21 Jaanotɨ miyaanoco iimogomo aachɨcɨnɨjaagovɨ fiitɨvehi diito omoonɨnofaño Moocaani iicano igaajacafetequi.

Jua Siino Jesuditɨ Onoono.

---

* **3:15** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: finɨtimo icaji, onoonoco.

22 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi ijɨibogomɨnaama Judea jiinɨjevɨ. Jaabo toonovɨ
gueenene icaubo miyamɨnaaco initɨubo.
23 Jaabadɨro Jua nitɨhicauhi Enonvɨ Salim cuumi fiitɨno, tomañovɨ sihidɨ
nɨfaihu iicaumaño. Jaabojaa miyamɨnaa ofoomoco nitɨhicaubo.
24 Jillɨ icaumo Jua ɨcɨvojaanɨrautɨsumi.
25 Jaanaaca Jua jɨibogomɨnaa jenaaucasiuhi judiomɨma ifiino
imibachuhallɨvɨ.
26 Jaamoro Juaco nuutuumo: Mojɨibogomɨnaafi, meecɨ ɨima oono Jorda
oonegueehi iicaubo icahi diibotɨ mɨihaico ɨdɨibuguubo. Jaabojaago sihidɨ
miyamɨnaa ofoomoco nitɨhicaabo, noomoro.
27 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Cajaatyobama chahajiruno gaaja Moocaani
diitoco ihacɨtɨruva.
28 Mɨiro amɨihairyo uco muguubuhinɨcuuhi: Uujoho Cristo icatɨhi jillɨ diibo
ɨmega uco agalluubo, nooboro eneehinɨnoco.
29 Mɨiro taabava jɨibaimofaño mogaima iicaabo aijɨ. Jaabo cojɨri iicaabo jillɨ
igataavomɨnaafi. Jaabo diibo ihiimaanoco uguubuuboro imo imo icanɨcɨibo.
Jaabadɨ jisumi uujoho sihidɨ imo imo icahi.
30 Jaabo diibo jisumitɨro janaanɨcɨvɨ bocɨtoobaaca uujoho jillɨ guiinovɨro
minifeteji, nooboro.

Caamotɨ Asaabo.

31 Caamotɨ asaabo fanoohallɨvɨro icahi. Jaanotɨ jiinɨjeoobo jillɨ
jiinɨjemɨnaafi. Jaabo jiinɨjenehejequere iimaanɨcɨhi. Jaanotɨ niquejefañotɨ
asaabo famoohallɨvɨro icahi.
32 Jaabo aatyɨmenetɨ, uguubunotɨ icano iimaahi. Jaaruubo onoonoco
mɨihaiñooba miyaaveguehicatɨhi.
33 Jaanotɨ saatoho diibo onoonoco imiyaavogomo: Moocaani Miyaabo
iicanoco jɨibeguehi.
34 Moocaani agalluubo Moocaani iijɨco jɨibeguehi. Jaaboco Moocaani
Igaijaco finɨtɨno acɨhi.
35 Moocaani Illico gaijɨhi. Jaabo usefaño Moocaani paryɨ fanooco ficuuhi.
36 Jaamaño Moocaani Achico imiyaavogomo ifinɨjitɨno fiivoma icacuuhi.
Jaanotɨ Moocaani Achico imiyaavogotɨmo fiivoma chahaji. Jillɨ ñɨhicuno
Moocaani omoonɨjinofañoro icacuuhi.

4

Jesu Samariaogoma Iimaahi.

1 Jaanaa fariseomɨ guubuuhi Jua janaanɨcɨ Jesu ijɨibogomɨnaama iicaabo
initɨhicaunoco.
2 Jaarunofaño Jesu nitɨhicautɨhi ɨdɨimoro ijɨibogomɨnaa nitɨhicauhi.
3 Jaanoco Jesu uguubuuboro Judeatɨ fuuhi Galileajaago siino ihuumiqui.
4 Jaabo imuguuhi Samaria jiinɨjefeenedɨ ufuunoco.
5 Jaabo ufuubo ɨfutuuhi Sicar onoocuumi Samaria jiinɨje cuumivɨ Jacob illi
Joseque ijiinɨjeque aacɨumaño fiitɨno.
6 Jaamañeri icauno nɨfaihuhojɨ Jacob ojɨ onoohojɨ. Jaanaa Jesu asaaubo,
iniinovatucuunegui tohojɨ cojɨvɨ casɨivuubo, fɨne gadɨcɨiba nɨhɨba icacuuberi.
7-8 Jaanaa ijɨibogomɨnaa tuucuumijaago fuuhi machutaaco anaajeteumo.
Jaanaa tuucuumitɨ saafigo gaigo saauhi toojɨtɨ ɨnɨfaihuvavaugo. Jaagoco Jesu
nuuhi: Uco nɨfaihutɨ daacɨ, nooboro.

9 Jaanegui diiboco samariaogo nuuhi: ¿Mɨllɨ jaabo ɨɨjoho judio idiicaabo,
uujoho samariaogo iicagoco nɨfaihuco dilluuhi? noogoro. Jillɨ nuugo ju-
diomɨ samaritanomɨma iimogocasihicautɨmaño.
10 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Ɨɨjoho Moocaani aacɨnoco gaajaruva, bu
mɨɨjoho jino ɨco nɨfaihuco idillunoco gaajaruva; ɨɨjoho uco dilluruva ɨco
uujoho buheenɨfaihuco acɨjirahi, nooboro.
11 Jaanegui diigo nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, nacu jinejeri jaabo inɨfaihuco dɨɨcɨjirahi
aivo faicuvahojɨ? ¿Conootɨ jaabo toono buheenɨfaihuco dɨɨcɨjirahi?
12 Mɨɨro jino moheedeebe Jacob mɨɨhaidi jihojɨco ficuuhi, diibo iseeme,
paryɨ ijoomɨ icano toojɨtɨ aaduhicauhojɨco. ¿Nacu jaabo ɨɨjoho diibo janaanɨcɨ
deevahi? noogoro.
13 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Paryɨ jihojɨ nɨfaihutɨ aadumoco siino
adufira aiveji.
14 Jaanotɨ uujoho aacɨno nɨfaihuco aadumoco siino ufucuro adufira aivu-
cuujitɨhi. Uujoho aacɨno nɨfaihu diitofañotɨ finɨtɨno niivaji ifinɨjitɨno fiivoco
ihacɨqui, nooboro.
15 Jaanegui diigo diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, uco tofaihutɨ daacɨ uco adufira
aivotɨno iicaqui, bu siino jihojɨjaago nɨfaihufiiri saatɨgo icaqui, noogoro.
16 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Difo jaagoro ditajeque coovato. Jaadɨ siino
disaa, nooboro.
17 Jaanegui diiboco iimusuugo: Uujoho tajevatɨhi, noogoro.
Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Miyaanoco neehi, tajevatɨhi onoogo.
18 Mɨɨro sahusedɨmoma diicacuuhi, jisumi bu diiboma idiicaabo ditaje
icatɨɨbo. Jaanoco miyaanoco neehi, nooboro.
19 Jaanoco uguubuugoro diiboco nuugo: Aivojɨɨbo ɨɨjoho baacho Moocaani
iimaamɨnaafi.
20 Mɨɨro moheedeete samaritanomɨ Moocaanico jigajɨhallɨvɨ imejiibuuhi.
Jaarunaa amɨɨhai judiomɨ Jerusalevɨ Moocaani imomaño meneehicahi,
noogoro.
21 Jaanegui Jesu nuuhi: Gaigo, uco miyaavogo, safucu icajino amɨɨhai
Moocaanico mihimono. Tusumi jigajɨjaago footɨmo, bu Jerusale cuumijaago
footɨmo icano.
22 Mɨɨro amɨɨhai samaritanomɨ magaajatɨɨboco mihimehi. Jaanotɨ mɨɨhai
magaajaaboco mihimefihi; Mɨɨro judiomɨtɨ taajasu saahi.
23 Jaanotɨ safucu iicajino, jaano jino tusumi mihicacuuhi, miyanotɨro
Moocaanico iimomo imeji igaijari, miyaaneri icano. Mɨɨro tollɨ iimomoco
Moocaani imeguehi.
24 Moocaani Gaija jaamaño diiboco iimomo igaijari, miyaaneri icano
iimequi, nooboro.
25 Jaanegui diigo nuuhi: Uuro gaajahi Mesia, Cristo onoobo, asaajinoco.
Jaabo asaadɨ mɨɨhaico paryɨ fanoocoro jɨɨbeguejiibo, noogoro.
26 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho diibo ɨɨma ihiimaabo, nooboro.
27 Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa gaseuhi. Jaamo jabafiituuhi. Jesu gaigooma
ihiimaauneri. Jaarumo diiboco dilluutɨhi. ¿Jinejeque dilluhi? ¿Jinejeque
mihiimaacasihi? nuutɨmo.
28 Jaanegui diigo ihɨcɨñuco ejeevesuhinɨugoro fuuhi ifaacuumijaago.
Jaagoro miyamɨnaaco jɨɨbugutuuhi.
29 Eneecauhu masaamoro memeecɨva saafi gaifi, paryɨ omoonɨhicanoco
uco onooboco. ¿Naa fɨne diibo Cristo icatɨɨbo? noogoro.
30 Jaanegui diito tuucuumitɨ asaaumoro fuuhi diibojaago.

31 Jaanaaca ijɨ̈bogomɨnaa diiboco neehicauhi: Mojɨ̈bogomɨnaafi, machu, noomoro.
32 Jaarunaa diitoco nuubo: Tamachuta icahi uujoho amachujino amɨ̈haima magaajatɨno, nooboro.
33 Jaanegui ijɨ̈bogomɨnaa dillucasiuhi sanomɨro: ¿Fɨne mɨ̈joho diibedi machutaaco sɨvahi? noomoro.
34 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Uudi tamachutabadɨ oono uco agalluubo onoobadɨ eetavono, idudɨcamaajeque iimivono.
35 Mɨ̈ro amɨ̈hai meneehi: Icanehiica minɨhɨbacɨ, minɨhɨbacɨ ɨdɨ̈no basuta ujusijino, noomoro. Jaarunofaño amɨ̈haico uujoho neehi: Memeecɨ basutaaco, oono paryɨ tɨfaicuuhi ihɨcɨcafetequi.
36 Mɨ̈ro basutaaco ududɨcamaaibo ijaadaco gaayɨcɨfihi. Jaabo basuta noovaco ananɨnɨcɨbadɨ miyamɨnaaco nanɨhi ifinɨjitɨno fiivoma iicaqui. Jaaneri abasuubo, bu toonoco ɨ̈cɨ̈bo icano sano imo imo iicaqui.
37 Jinoovɨ aivo miyaano, jillɨ onoonɨcɨno: Saafi abasunoco sifi ɨcɨnɨcɨhi, onoono.
38 Jaanegui uujoho amɨ̈haico tajɨ̈bahi mɨhɨcɨqui amɨ̈hai mabasuhinɨtɨnoco; sita abasuhinɨnoco amɨ̈hai mequeheevehi ididɨcamaajeque, nooboro.
39 Jaaboco sihidɨ Samaria jiinɨje cuumimɨnaa miyaavuguuhi diigo ɨjɨ̈buguunotɨ paryɨ uujoho omoonɨhɨcano uco noobo unuunotɨ.
40 Jaanegui samaritanomɨ diibojaa asaaumoro diiboco fiitɨuhi diitoma iicaqui. Jaanegui Jesu mifucucɨ toonovɨ diitoma icauhi.
41 Jaamoro diiboco sihidɨ miyaavuguumo ihiimaaco uguubuumoro.
42 Jaamoro diigoco nuumo: Jisumi ɨ̈joho eneeneriro mimiyaavogocuutɨhi: Mɨ̈hairyo muguubucuuhi. Jaamoro magaajacuuhi miyaanoro diibo Cristo jiinɨjemɨnaa taajasumɨnaafi icanoco, noomoro.

Jesu Buheesuhi Aivojɨ̈bo Seemeneque.

43 Toonotɨ mifucucɨ iicaunotɨ fuubo Galilea jiinɨjejaagovɨ.
44 Jaabo Jesu iinoro nuuhi: Moocaani iimaamɨnaafi ijiinɨjevɨ bocɨgoratɨhi, nooboro.
45 Jaadɨ Galileavɨ agaseuboco tomañoto imino gaayɨcɨuhi. Diito tollɨro bu fuumo Jerusalevɨ Pascua jɨ̈baimojaago. Jaamo atyɨmeuhi tahɨ tobaimovɨ Jesu fanoovaco omoonɨunoco.
46 Jaadɨ Jesu siino saauhi Cana cuumijaagovɨ Galilea jiinɨjevɨ toonovɨ nɨfaihuco aivofaihutɨ iminiiyumañovɨ. Jaanaa Capernauvɨ icaubo saafi aivojɨ̈bo. Jaabo seemene guihuvauhi.
47 Jaabo guubuuhi Jesu Judeatɨ Galileavɨ agaseunoco. Jaanegui diibojaa ufuuboro diiboco nuubo iijajaa ofooboro iseemeneque ibuheesuqui aivo iniinovacuuneguiiha.
48 Jaanegui Jesu nuuhi: Botɨ siibadɨ iicanehejeque omoonɨnoco mahatyɨmetɨhachiijɨ mimiyaaveguejitɨhi, nooboro.
49 Jaarunofaño diibo Jesuco nuuhi: Aivojɨ̈bo goovano masɨ̈go taseemene guijevetɨnaacaro, nooboro.
50 Jaanegui Jesu nuuhi: Fuucu, diseemene buheecuhi, nooboro. Jaanegui diibo Jesu unuunoco imiyaavuguuboro fuucuuhi.
51 Jaabo iijatɨ fiitɨcuuboco ididɨcamaajemɨnaa asaaumoro jɨ̈bogovauhi: Diseemene buheecuuhi, noomoro.
52 Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Conootɨ nɨhɨba iicaaberi buheehinɨ̈bo? nooboro. Jaanegui diiboco nuumo: Iijɨ dɨjɨ̈veeberi iguihuva diiboco buuhinɨhi, noomoro.

53 Jaanotɨ caani gaajauhi toonotɨ nɨhɨba iicaaberi Jesu diiboco: Diseemene
buheehi, eneehinɨnoco. Jaanoma iicaubo paryɨ iyotoma Jesuco miyaavugu-
uhi.
54 Jino Jesu sihidɨ ejeevanoco Galileavɨ itɨconɨ omoonɨunoco allɨnɨuhi
Judeatɨ Galileavɨ siino uhuumiusumi.

5

Jesu Buheesuhi Ɨgotɨ̈boco.

1 Toonobuunatɨ judiomɨ eetavuuhi jɨ̈baimoco. Jaanegui Jesu fuuhi
Jerusalevɨ.
2 Jahɨgo Jerusalevɨ ovejamɨ guhuga onoohuga fiitɨno icano jɨcooba nicu-
taaba hebreomɨ iijɨri Betesda onooba. Jaabaatɨ icano sahusedɨno iguhugano.
3 Jaahugaje goohasinovɨ sihidɨ iguihuvafiimo icahicauhi aatyɨmetɨmo,
idɨ̈no iimitɨmo, ifiino isifañɨ̈neri ɨ̈gotɨmeheje icamo. Jaamo teemehicauhi
toba nɨfaihu amaryɨbanoco.
4 Mɨ̈ro tobajaago Moocaani toomomɨnaafi niitehicauhi safohosa jaaboro
inɨfaihuco maryɨcuvahicauhi. Jaasumiro tobafaño ɨmegavɨro aacotoobo
buheehicauhi, jillɨ fanoova guihuva*
5 Jaamañeri icaubo saafi treinta y ochodɨno ficabano tɨcovovɨ iguihuvacu-
ubo.
6 Jaabo sɨucɨnɨuboco Jesu aatyɨmeuboro gaajacɨuhi aivo gueenene iicacu-
unoco. Jaaboro diiboco nuubo: ¿Diimeguehi ubuheeneque? nooboro.
7 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojɨ̈bo, mɨ̈joho bu uco tobafaño
jɨ̈hacujirahi toba amaryɨbasumi fahiijɨvaro tobafaño feequi moonɨnaacaro
sita tahɨmegaro feehicahi, nooboro.
8 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Gañɨ̈vo jaaboro dicɨgaiijeque dɨ̈cɨ̈bo fuucu,
nooboro.
9 Jaasumiro diibo buheeteuhi. Jaaboro icɨgaiijeque ɨ̈cɨuboro ɨgucuubo.
Jaafucuu judiomɨ jaguisɨfucuu.
10 Jaanegui judiomɨ Jesu ubuheesuuboco nuuhi: Jaachiijɨ jino jaguisɨfucu.
Jaanegui dicɨgaiijeque satyejitɨhi, noomoro.
11 Jaanegui diibo iimusuuhi: Mɨ̈ro uco ubuheesuubo diiboro uco neehi:
Dicɨgaiijeque dɨ̈cɨ̈bo fuucu, nooboro.
12 Jaanegui dilluumo: ¿Mɨ̈joho diibo ɨco dicɨgaiijeque dɨ̈cɨ̈bo dɨ̈go
onoobo? noomoro.
13 Jaarunofaño diibo gaajautɨhi diiboco ubuheesuuboco. Tomañeri sihidɨ
miyamɨnaa iicaumo cojɨtɨ Jesu sihɨgovɨ ufucuumaño.
14 Jaanobuunatɨ Jesu diiboco siino templojafaño aatyɨmeuboro nuuhi:
Meecɨ, jisumi jino ɨ̈joho ubuheecunoco; siino imitɨno diicacuujirahana
janaanɨcɨ iicano siino dijaa saadino, nooboro.
15 Jaanegui diibo ufuuboro judiomɨco jɨ̈bugutuubo Jesujaahi diiboco
ubuheesuunoco.
16 Jaanoma iicaumo judiomɨ Jesuco imitɨno moonɨhicauhi, diibo
jaguisɨfucuvɨ tollɨ omoonɨhicaumaño.
17 Jaanegui Jesu nuuhi: Guihirubi, jisumihachuta dudɨcamaaihi. Jaano
tɨcovovɨ bu uujoho dudɨcamaaihi, nooboro.
18 Jaanoma iicamo judiomɨ janaanɨcɨ imeguehicauhi diiboco
agaicaaunoco. Mɨ̈ro toono jaguisɨfucucoro diitobadɨ teemehicautɨ̈bo, tollɨro

* **5:4** Sahaamefaño toonoono versiculonoco ficuutɨmo.

bu Moocaanico: Guihirubi, onooboro ifiico Moocaanibadɨ moonɨhicaubo icano.

Moocaani Achi Mitya Iijɨ.

19 Jaanegui diitoco nuubo: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uujoho Moocaani Seemene iinoro ijeebɨɨtɨro moonɨtɨhi. Mɨɨro Caani omoonɨnoco aatyɨmeebere, bu tollɨro Illi moonɨhi.
20 Mɨɨro Moocaani Illico agaijɨmaño fanoova moonɨnoco diiboco ɨfusuhi. Mɨɨro imi janaanɨcɨ ejeevanoco ɨɨfusujiibehiica. Jaaneri amɨɨhai majabafiiteji.
21 Moocaani uchuumucuumoco ubuheetesuuboro fiivoco aacɨbadɨro bu Illi iimogomoco fiivoco acɨji.
22 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaiñoobaco iimitɨco nootɨhi. Jaaruubo paryɨ toono imibachu mityaco Illi usefaño jeevesuubo, imitɨco iimibachuqui;
23 Toonotɨ famooro Illico ibocɨguequi Caanico iicabadɨro. Jaanotɨ Illico obocɨgotɨmo, tollɨro bu Caanico bocɨgotɨhi diiboco agalluuboco.
24 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uco agalluhinɨɨboco imiyaavogomoro uujoho onoonoco uguubuumo ifinɨjitɨno fiivoma icacuuhi. Jaamo cɨɨjɨgaifaño fuucuujitɨhi; Jillɨro guijevetɨ fiivofañovɨ fatyucuubo.
25 Miyanotɨro, miyanotɨro neehi: Ufucu icajino, jaano jino tusumi mihicacuuhi; iimitɨfaño miguijevecubadɨhiica iicamo Moocaani Achi iijɨco uguubujino. Jaanoco uguubumo fiivoma icaji.
26 Moocaanima mitya icahi fiivoco aacɨjino. Jaabo Illico mityaco acɨɨbo tollɨro Illi sitaaco fiivoco ihacɨqui.
27 Tollɨro bu mitya iijɨco acɨɨbo miyamɨnaafañotɨ iimitɨno, iimino icanoco idugaacuqui, uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iicamaño.
28 Jinotɨ meheetyedino: Ufucu icajinehiica tusumi paryɨɨcɨno cɨɨhojɨnofaño iicamo ihiimaaco uguubujino.
29 Jaamo iiminoco omoonɨumo siino buheeteji fiivoma iicaqui. Jaanotɨ iimitɨnoco omoonɨumo buheeteji cɨɨjɨgaifaño ifeequi.

Cristotɨ Ɨjɨɨbogono.

30 Mɨɨro uujoho aivo, uuro tajeebɨɨtɨro moonɨjitɨrahi. Jaamaño uujoho iimitɨnoco dugaacuhi uco atajɨɨbabadɨ. Jaano uujoho udugaacuno miyaano tajeebɨɨtɨ uuro iimogonoco omoonɨtɨmaño. Jillɨ Guihirubi uco agalluhinɨɨbo iimogonocoro moonɨhi.
31 Uujoho uuro tafiitɨro jɨɨbuguruva tajɨɨbogo saatehedi ibocɨma chahajirahi.
32 Jaanotɨ sifi uuditɨ jɨɨbeguehi. Jaamaño uujoho gaajahi uuditɨ diibo onoono miyaano iicanoco.
33 Mɨɨro amɨɨhai saatohoco magalluuhi Juajaago diiboco idillutequi. Jaanoco diibo miyaanoco nuuhi.
34 Jaarunofaño uujoho gaayɨcɨtɨhi miyamɨnaafi ɨjɨɨbogonoco. Jaarunoco uujoho jillɨ Juatɨ amɨɨhaico neehi. Jaamo uco mimiyaavogomoro mataajaji.
35 Mɨɨro Jua cɨɨjɨgaimecu ɨjɨganoro aachɨcɨbadɨ jeevauhi. Jaabo aachɨcɨnɨunofaño amɨɨhai jihachutagayɨro imo imo mihicauhi.
36 Jaaruno toono Jua ɨjɨɨbuguuno janaanɨcɨvɨ uujoho onoono jeevahi. Mɨɨro Moocaani uco agalluubo atajɨɨbaunoco omoonɨno. Toonoro tahallɨvɨ jɨɨbeguehi miyaano uco Moocaani agalluunoco.
37 Tollɨro bu Guihirubi uco agalluubo uutɨ jɨɨbeguehi. Jaaruuboco amɨɨhai safooba mahatyɨmetatɨhi, bu ihiimaaco safooba muguubutatɨhi icano.

38 Tollɨro bu diibo iijɨ amɨihaifaño chahahi; Diibo agalluuhinɨiboco amɨihai
mimiyaavogotɨmañoo.
39 Mɨiro Caatɨnɨhaameque imino amɨihai mɨhɨifɨnɨcɨhicahi fiivo ifiico
toohaamefañoo mahatyɨmeneque mihimogomoro. Jaano mɨiro toohaame
uuditɨ ɨjɨibuguruhaame.
40 Jaarumo tajaa masaanoco mihimogotɨhi fiivoma mihicajiruneguiiha.
41 Uujoho miyamɨnaa cahacɨsuco gaayɨcɨtɨhi.
42 Jaabadɨro uujoho gaajahi amɨihai Moocaanico magaijɨtɨnoco.
43 Mɨiro uujoho Guihirubi memeri saahinɨhi; Jaaruuboco uco mag-
aayɨcɨtɨhi. Jaanotɨ sifi jillɨ ijeebɨitɨro asaaboco naha amɨihai magaayɨcɨjirahi.
44 ¿Mɨillɨ jaamo mimiyaaveguejirahi sanomɨro fahɨgovavɨ miyamɨnaa
imihicacoro magaayɨcɨcasimo? Jaamañoo toonoguiinodɨ ɨdɨiboro iicaabo
Moocaanitɨ asaano imihicaco miguiinotɨhi.
45 Jaanegui uuditɨ mehesamaaidino: Caani ɨmefeenevɨ mɨihaico imitɨno
neejiibo, noomoro. Icaabo amɨihai imitɨco eneejiibo Moise. Jaabo
tajɨibafeenedɨ mataajibadɨ mehesɨcɨnɨrahi.
46 Mɨiro Moiseque mimiyaavuguruva uco tollɨro mimiyaaveguejirahi.
Mɨiro diibo uutɨ caatɨnɨuhi.
47 Jaabo acaatɨnɨunoco mimiyaavogotɨmo, ¿mɨillɨ bu taajɨco mimiyaavegue-
jirahi?

6

Cinco Mildɨmoco Amachusuno.
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

1 Toonobuunatɨ Jesu fuuhi Galilea muuai onegueehivɨ. Jaaba momoro bu
Tiberia onoomuuai.
2 Jaabo dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa feehicauhi sihidɨ ejeevanoco
omoonɨiboro iguihuvamoco ubuheesunoco aatyɨmehicauneguiiha.
3 Jaanegui Jesu ifabaɨhallɨvɨ ufuuboro ijɨibogomɨnaama casɨivuubo.
4 Jaasumi fiitɨcuuno judiomɨ jɨibaimo Pascua iicaujino.
5 Jaanaa Jesu emeecɨubo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa idojɨcutɨ asaaunoco.
Jaanegui Felipeque nuubo: ¿Cuucatɨ fɨne machutaaco manaajejirahi jito
imachuqui? nooboro.
6 Jillɨ Felipeque nuubo jillɨ diiboco ɨnɨsuubo, ¿mɨillɨ fɨne neejiibo? onoomañoo
jillɨ omoonɨjinoco imino agaajacuuboro.
7 Jaanegui Felipe nuuhi: Fɨne doscientos denario tɨcovovɨ manaajejirahi,
machutaaco. Jaaruno famoovɨro ajashuno ɨifetejitɨrahi, nooboro.
8 Jaanegui ijɨibogomɨnaatɨ saafi Andre Simon Pedro nahabo Jesuco nuuhi:
9 Jineeri icase sase sahusedɨno sebada maahuno, bu miimɨsiicɨ
tavaabomɨsi icanoma iicase. ¿Mɨillɨ jaano tonoodɨno jinoodɨmo miyamɨnaavɨ
ɨfetejirahi? nooboro.
10 Jaanegui Jesu nuuhi: Diitoco monoo icasɨicamaaiqui, nooboro. Jaa-
mañeri sihidɨ ñaavahu icauhi. Jaanohallɨvɨ casɨicamaaiumo cinco mildɨno
gaifiimɨ.
11 Jaadɨ Jesu imaahunoco ɨicɨuboro Moocaanico graciaco aacɨuboro,
toonoco ijɨibogomɨnaaco acɨubo. Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi
gɨcɨnɨumoma. Tollɨro bu itaavaco ɨifuumo iimuguudɨneheje.
12 Jaanoco amachuumo utuvacuudɨ Jesu nuuhi, ijɨibogomɨnaaco: Paryɨ
manaanɨ ihatyuuvoco gañɨicafototɨno iicaqui, nooboro.

13 Jaanoco ananiumo gahafusuuhi, jiibaiñoco fahuseeci, siino miibaici
icanoco sahusedino sebada maahuno iicaunoti aatyuvuunoco.
14 Jaano Jesu sihidi ejeevano iifusuco eheetavuunoco aatyimeumoro diito
nuuhi: Miyaanoro jahi jaani Moocaani iimaaminaafi jiinijehallivi asaauji-
ibo, noomoro.
15 Jaamoro Jesuco iicciumoro satyuujirumo aivojiiboti iheetavequi. Jaanoco
agaajaciuboro iinoro fuubo siino ifabaijaagovi.

Jesu Nifaihuhallidi Iguehi.
(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

16 Jaanaa mihiijicuudi ijiibogominaa muuaijaago fuuhi.
17 Jaamoro meenegafaño ijicamaaiumoro fuumo onegueehi Capernau-
jaagovi. Jaanaa civucuuno. Jaarunaa Jesu diitojaa gaseutihi.
18 Jaanaa imuuaifa ticovauno sihidi guibuhuba asaauno.
19 Jaamo ufuumo sahuse juugahuseti sano idiino kilometronohachuta
icacuumaaca Jesu saauhi nifaihuhallidi igooboro. Jaaboco aatyimeumoro
sihidi igutuumo.
20 Jaarunaa diitoco nuubo: Uujoho; mihiguetejirahana, nooboro.
21 Jaanegui diito diiboco imo imo imeenegafaño gaayiciuhi. Jaadi goovano
iifutuumo ufuuhigo.

Miyaminaa Jesuco Guiinehi.

22 Jaano seseevedi toonegueehivi miyaminaa ifitafutuumo gaajauhi
sagaaro meenega iicaunoco. Jaagafaño Jesu ijiibogominaama footinaaca
diito iinoro fuumo.
23 Jaanaa bu sagahaje gaseuhi Tiberia cuumiti asaauno, jaagahaje
cañavuuhi Jesu graciaco aaciunobuunati maahunoco amachuuno fiitino.
24 Jaamañovi Jesu, ijiibogominaa icano achahaunoco miyaminaa
aatyimeumoro toono imeenenefaño ijicamaaiumoro fuumo Capernaujaago
Jesuco guiinomoro.

Jesu Fiivoco Aacineguiiha Diiboco Fiivo Maahuti Momonimo.

25 Jaaboco onogoo muuaivi aatyimeumoro nuumo: Jiibogominaafi, ¿cusumi
gasehinihi? noomoro.
26 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amiihaico
neehi: Jilli mamachuhinimo mutuvahineguiiha uco miguiinehi. Jilli sihidi
ejeevanoco eheetavehinoco mimiyaaveneguiiha icatino.
27 Jaanegui ifinino machutaguiiha mududicamaaidino, ifinijitino
fiivoco aacino machutaguiiharo mududicamaaje. Toonoco uujoho
Miyaminaafibadi Ifiivuubo amiihaico aacijino. Toonoti uujoho Moocaaniti
asaanoco miyaminaa igaajaqui, bu uuvi Moocaani igaajataco ificucuuno
icano, nooboro.
28 Jaanegui diiboco dilluumo: ¿Milli jaanegui momooniji Moocaani iijico
meheetavequi? noomoro.
29 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani imeguehi, diibo uco agalluuboco
amiihai mimiyaavogonoco, nooboro.
30 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Eneecata sihidi ejeevanoco miihaico dihifusu
maatyimemere ico mimiyaaveguequi?
31 Miiro moheedeetemihai machuuhi mana onoonoco sicaihigovi
iicausumi, oono Caatinihaamefaño: Niquejeo maahunoco machusuubo,
onoobadi, noomoro.

32 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi:
Moise amɨɨhaico niqueje maahuco acɨtɨhi, Guihirubi amɨɨhaico jino miya
maahu niqueje maahuco acɨhi.
33 Jaano jino Moocaani maahu diibo niquejefañotɨ iniitoobo jiinɨjemɨnaaco
fiivoco aacɨɨbo, nooboro.
34 Jaanegui nuumo: Aivojɨɨbo, fahiijɨvaro mɨɨhaico toono maahuco
daacɨhiica, noomoro.
35 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho fiivo maahu; tajaa asaamo ajebavacuu-
jitɨhi, uco imiyaavogomoco ufucuro adufira aivucuujitɨhi icano.
36 Mɨɨro amɨɨhaico uujoho eneehinɨcuubadɨ: Uco mahatyɨmecuurumo uco
mimiyaaveguehicatɨhi.
37 Mɨɨro paryɨ fanooro Guihirubi uco aacɨno tajaa saaji, tollɨro bu tajaa
asaamoco uujoho buhɨ gañɨɨjitɨhi.
38 Uujoho niquejefañotɨ niitehinɨtɨhi uuro iimogonoco moonɨqui icatɨno,
jillɨ uco agalluuhinɨɨbo iimogobadɨ moonɨqui saahinɨhi.
39 Jaano jino Guihirubi uco agalluuhinɨɨbo iimogono; Paryɨ diibo uco
aacɨmoco saatohobaco jeevesutɨɨbo paryɨ famoocoro ufucu niinofucusumi
buheetesuji.
40 Jaano jino uco agalluuhinɨɨbo iimogono; Paryɨ famooro miyamɨnaa
Moocaani Seemeneque aatyɨmemere imiyaavogomo ifinɨjitɨno fiivoma
iicaqui. Jaamoco uujoho niinofucusumi buheetesuji, nooboro.
41 Jaanegui judiomɨ tɨcovauhi diiboco edejecuumo. Uujoho fiivo maahu
niquejefañotɨ iniituubo, unuuneguiiha
42 neehicauhi: ¿Nacu jaanɨ Jesu Jose achi icatɨɨbo? ¿Mɨɨro caani, seejɨ
icamoco mɨɨhai magaajahi? ¿Mɨllɨ jaabo: Uujoho niquejefañotɨ niitehi,
neehicahi? noomoro.
43 Jaanegui Jesu nuuhi: Musuufenɨ toono amɨɨhai dejecufiraco.
44 Mɨɨhaiñooba tajaa saajitɨrahi Guihirubi uco agalluhinɨɨbo tajaa
isɨvatɨruva. Jaamoco uujoho buheetesuji ufucu niinofucu.
45 Mɨɨro, Moocaani iimaamɨnaa aamefaño jillɨ noono: Moocaani
famoocoro jɨɨbegueji, noonoro. Jaabadɨ famooro Moocaanico uguubuumoro
diibotɨ agaajamo tajaa saahi.
46 Mɨɨhaiñooba Moocaanico atyɨmetɨhi ɨdɨɨboro uujoho Moocaanitɨ asaaubo
Moocaanico atyɨmehi.
47 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uco imiyaavogomo ifinɨjitɨno
fiivoma icaji.
48 Uujoho fiivo maahu.
49 Mɨɨro amɨɨhai eedeete manaaco sɨcaihɨgovɨ amachuurumo chuumuuhi.
50 Jaanotɨ naha jino niquejefañotɨ iniitono maahu. Jaanotɨ amachumo
guijevetɨmo iicaqui.
51 Uujoho diiburucu jino fiivo maahu iicaabo niquejefañotɨ iniitehinɨɨbo.
Jaamo uco agaayɨcɨmo ifinɨjitɨno fiivoma icaji. Jaano maahuco uujoho aacɨno
taahucu. Jaanoco uujoho jiinɨjemɨnaahallɨvɨ aacɨjino, nooboro.
52 Jaanegui judiomɨ tɨcovauhi sanomɨro iimaacasiumo: ¿Mɨllɨ jaabo jaanɨ
mɨɨhaico duusujirahi ihuucuco? noomoro.
53 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uu-
joho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo uucuco muduutɨhachiijɨ, bu itɨɨjohoco ma-
hadutɨhachiijɨ icano fiivoma mihicajitɨhi.
54 Jaanotɨ taahucuco amachuubo, tatyɨɨjohoco aaduubo icano ifinɨjitɨno
fiivoma icaji. Jaaboco uujoho niinofucu buheetesuji.

55 Jaano tafi miya machuta, tatyɨɨjoho miya adufaihu icano.
56 Jaamo tafiico amachumo, tatyɨɨjohoco aadumo icano uuma icahi.
Jaamoma bu uujoho tollɨro icahi.
57 Mɨɨro Moocaani uco agalluubo ifiima icahi, jaaberi uujoho icahi icano.
Jaabadɨro uco amachuubo uuri icaji.
58 Jino niquejetɨ iniituuno maahu; amɨɨhai caanimɨhai manaaco amachu-
umo iguijeveubadɨ iicano icatɨno. Jaanotɨ jihɨcatɨ amachumo ifinɨjitɨno
fiivoma icaji, nooboro.
59 Jillɨ nuubo Jesu Capernau cuumi sinagogajafañoo ɨjɨɨbuguubo.

Jesu Iimaa Fiivoco Acɨhi.

60 Jaanoco sihidɨ saatoho ijɨɨbogomɨnaa uguubuumoro nuuhi: Aivo jihi-
imaa sihidɨ jeevahi. ¿Mɨɨjoho fɨne gaayɨcɨjirahi? noomoro.
61 Jaanoco Jesu ijɨɨbogomɨnaa onoocasiunoco agaajacɨuboro nuubo: ¿Jaano
nacu amɨɨhaico imitɨno moonɨhi?
62 ¿Mɨllɨjiru fɨne imi, uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco caamo itɨconɨ
iicauhɨgo ofooboco mahatyɨmeruva?
63 Mɨɨro Moocaani Gaija mɨɨnoco fiivoco acɨhi. Jaanotɨ muuhucu jillɨ
jihovono. Jaanotɨ naha jino uujoho ihiimaano amɨɨhai jeebɨɨco ifinɨjitɨno
fiivoco aacɨjino.
64 Jaarunofañoo icamo amɨɨhaitɨ saatoho imiyaavogotɨmo, nooboro. Mɨɨro
Jesu ɨmegavɨro gaajacuuhi imiyaaveguejitɨmoco, bu diiboco igaicaauqui
aacɨujiiboco icano.
65 Jaamañoo nuubo: Toonegui amɨɨhaico neehinɨhi: Mɨɨhaiñooba tajaa
saajitɨrahi Guihirubi tajaa isɨvatɨruva, nooboro.
66 Jaasumitɨro sihidɨ saatoho diibo dojɨcutɨ efeehicaumo diibeditɨ
udugaavuumoro diiboma fuucuutɨmo.
67 Jaanegui Jesu saatoho ijɨɨbogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ icano
iicaumoco nuubo: ¿Nacu bu amɨɨhai tollɨro diitobadɨro mefeeji? nooboro.
68 Jaanegui Simon Pedro diiboco iimusuuhi: ¿Aivojɨɨbo, mɨɨjaago bu mɨɨhai
mefeejirahi? Mɨɨro ɨɨma icano ifinɨjitɨno fiivo iimaa.
69 Mɨɨro mɨɨhai mimiyaaveguehinɨcuuhi. Jaamoro magaajahi ɨɨjoho Cristo
Moocaani iicaabo Seemene idiicanoco, nooboro.
70 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai docedɨmoco uujoho ɨcɨhinɨhi.
Jaamo amɨɨhaifañotɨ iicaabo saafi ɨjɨ iicaabo, nooboro.
71 Jillɨ nuubo Juda Iscariote Simon achiditɨ. Jaabo Juda docedɨmoobo
iicaubo Jesucristoco iguijenɨqui aacɨujiibo.

7

Jesuco Inahabomɨ Miyaaveguehicautɨhi.

1 Jaanobuunatɨ Jesu Galilea jiinɨjeri ɨgooboro feehicauhi. Jaaboro Judea
jiinɨjevɨ ofoonoco imeguehicautɨɨbo judiomɨ diiboco tahɨ agaicaauguunegui-
iha.
2 Jaanaa fiitɨcuuno tabernaculojano jɨɨbaimo iicaujino; tusumi judiomɨ
nɨjeganofañoro icanɨcɨmo.
3 Jaaneguiiha Jesuco inahabomɨ nuuhi: Jinootɨ difo Judeavɨ. Tahɨ iicamo
didojɨcutɨ ofoonɨcɨmo edeetavonoco ihatyɨmequi.
4 Mɨɨro mɨɨhaiñooba miyamɨnaaco ifiico igaajasuqui omoonɨmo toovono
moonɨtatɨhi, tollɨ bu omoonɨɨbo famoo ɨmefeenevɨro moonɨhica, noomoro.
5 Jillɨ nuumo inahabomɨ icarumo diiboco imiyaaveguehicautɨmañoo.

6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Tufucuvɨhiica uujoho ɨɨfototɨhiica. Jaanotɨ
amɨɨhaidi naha fafucuvaro imihi.
7 Mɨɨro amɨɨhaico jiinɨjemɨnaa jɨɨheguetɨhi. Jaanotɨ uco jɨɨhegueme diito
imitɨco onoonohallɨtɨ.
8 Amɨɨhairyo tobaimojaago mofoo. Jaanotɨ uujoho tobaimovɨ footɨhiica
tahoovofucuvɨhiica uujoho ɨfototɨhi, nooboro.
9 Diitoco tollɨ unuuboro fitafutuubo Galileavɨ.

Jesu Fuuhi Nɨjegano Jɨɨbaimovɨ.

10 Jaadɨ inahabomɨ tobaimojaa ufuunobuunatɨ, Jesu tollɨro bu
fuuhi. Jaaruubo foovono fuutɨɨbo, toovonoro fuubo saatohoba diiboco
aatyɨmeujiruneguiiha.
11 Jaaboco judiomɨ tobaimoguiino iguiinomoro neehicauhi: ¿Cuuca fɨne
iicaabo? noomoro.
12 Jaabeditɨ sihidɨ miyamɨnaa mɨrɨbacasihicauhi. Saatoho neehicauhi:
Aivo imihuseebe, noomoro. Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Imitɨɨbo
miyamɨnaaco bañɨhicaabo, noomoro.
13 Jaarumo mɨɨhaiñooba foovono diibeditɨ iimaahicautɨhi judiomɨ ñɨhicutɨ.
14 Jaanaa ijɨɨbaimo feeneveunaaca Jesu templojafaño jɨcafutuuhi. Jaaboro
tɨcovaubo ɨjɨɨbuguubo.
15 Jaaneri judiomɨ sihidɨ eheetyemere neehicauhi: ¿Mɨllɨ jaabo sihidɨ
fanoovaco gaajahi aamenefaño icautɨruubo? noomoro.
16 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho tajeebɨɨtɨro jɨɨbogotɨhi uco
agalluuhinɨɨbo jɨɨbogoco uujoho jɨɨbeguehi.
17 Cajaatyohacho Moocaani iimogonocoro omoonɨgomo, gaajaji Moocaani
jɨɨbogoco ɨjɨɨbogonoco nacu tajeebɨɨtɨro uujoho onoono iicanoco.
18 Jaanotɨ ijeebɨɨtɨro ihiimaabo diiboco miyamɨnaa obocɨgonoco imegue-
fihi. Jaanotɨ diiboco agalluhinɨɨboco obocɨgoobo, miyaanoco iimaahi. Jaabo-
faño bañɨfiira chahahi.
19 Mɨɨro amɨɨhaico Moise tajɨɨbaco acɨuhi. Jaarunoco amɨɨhaitɨ saatohoba
imino moonɨtɨhi. ¿Collɨhi jaamo uco magaicaaujirahi? nooboro.
20 Jaanegui miyamɨnaa iimusuuhi: Ɨjoho ɨjɨma diicahi. ¿Mɨɨjoho nacu ɨco
gaicaaujirahi? noomoro.
21 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Sanoocoro jaguisɨfucusumi
omoonɨhinɨneri famooro meheetyehinɨhi.
22 Mɨɨro Moise amɨɨhaico tajɨɨbauhi amɨɨhai meehe nigacɨ quitɨcɨco.
Jaarunoco diibo tɨconɨutɨhi omoonɨubo, amɨɨhai eedeetemɨhai toonoco
tɨconɨuhi eheetavuumo. Jaanoco amɨɨhai jaguisɨfucusumi meheetavonɨcɨhi.
23 Jaano Moise tajɨɨba gañɨɨcafototɨno iicaqui momoonɨmoro
jaguisɨfucusumi gaifi seemene meeheque miquitɨcɨnɨcɨhi. ¿Jaamo collɨhi
tajaa mɨsɨfiiratehi jaguisɨfucusumi saafi miyamɨnaafico faabohocoro
ubuheesuhinɨnohallɨtɨ?
24 Imino meecɨtɨmoro saatohoditɨ mihiimaadino. Jari imino magaajaadɨ
mihiimaa, nooboro.

¿Naa Fɨne Jaanɨ Cristo?

25 Jaanaa saatoho Jerusaleri iicahicaumo nuuhi: ¿Nacu jaanɨco iguijenɨqui
iguiinehicaabo icatɨɨbo?
26 Memeecɨ ono famoofeenevɨro iimaaruuboco mɨɨhaiñooba mɨllɨ
moonɨtɨhi: ¿Naa fɨne jisumi aivojɨto gaajacuuhi diibo Cristo iicanoco?
27 Jaanotɨ mɨɨhai magaajahi tahɨgotɨ diibo asaahɨgoco. Jaanotɨ Cristo asaadɨ
mɨɨhaiñooba gaajajitɨhi cuucatɨ diibo asaanoco, noomoro.

28 Jaanegui Jesu templojafaño ijiibuguumañoti sefano nuubo: Uco naha
amiihai magaajahi tahigoti asaahigoco. Jaaruubo uujoho tajeebiitiro saatihi.
Jaabo uco agalluuhiniibo miyaabo iicaaboco amiihai magaajatihi.
29 Jaanoti uujoho diiboco gaajahi diiboti asaahinimaño. Miiro diibo uco
galluuhinihi, nooboro.
30 Jaanegui diito diiboco gaayicíujirahi diiboco icivojaaniqui. Jaarunofaño
miihaiñooba diiboco gaayicíutihi ihoovofucuvi iifutuutimaño.
31 Jaarunofaño sihidi diitoti saatoho diiboco miyaavuguuhi. Jaamoro
nuuhi: ¿Nacu Cristo asaadi jaani sihidi ejeevanoco eheetavehicano janaanici
eetavejiruubo fine? noomoro.

Fariseomi Sisiminaaco Galluuhi Jesuco Igaayicíqui.

32 Jaanoco fariseomi guubuuhi miyaminaa toonoti imiribacasiunoco.
Jaaneguiiha sacerdotemi aivojito, fariseomi icamo sisiminaaco galluuhi Je-
suco igaayicíqui.
33 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Gueenenehiica amiihaima icaji. Jaadi
dojicuvíro feeji uco agalluubojaago.
34 Jaaboco miguiinejirahi. Jaarumo uco mahatyimejitihi uujoho iicahigo
amiihai mihifetejitimaño uco mahatyimejitihi.
35 Jaanegui judiomi sanomiro noocasiuhi: ¿Cuuca fine jaabo ofooboco
mahatyimejitihi? ¿Nacu fine griegomifeenevi judiomi agavaracinimojaago
feejiibo griegomico ijiibeguequi?
36 ¿Milli fine eneejirunoco oono miihaico noobo: Uco miguiinejirahi.
Jaarumo uco mahatyimejitihi uujoho iicahigo mihifetejitimaño, noobo?
noomoro.

Moocaani Gaija Fiivo Muuai Nifaihubadi Icaabo.

37 Jaanaa niinofucu imiya jiibaimofucu Jesu agañiivuuboro sefano nuuhi:
Saatoho adufirari mihicahachiiji tajaa masaamoro, mahaduva.
38 Uco imiyaavogoobo, Caatinihaamefaño onoobadi: Dijeebiifañoti fiivo
muuai nifaihu cuuji, nooboro.
39 Jilli Jesu nuuhi: Diiboco imiyaavogomo Igaijaco agaayicíjinoco. Tusum-
ihiica Moocaani Gaija niituutihiica Jesu niquejefaño ufuutimañehiica.

Miyaminaa Dugaavocasiuhi.

40 Jilli Jesu unuunoco diitofeeneti saatoho uguubuumoro nuuhi:
Miyaanoro jahi jaani Moocaani iimaaminaafi asaajiibo, noomoro.
41 Jaanoti saatoho neehicauhi: Jaani Cristo, noomoro. Jaanoti saatoho
neehicauhi: ¿Nacu Galileati Cristo saajirahi?
42 Miiro Caatinihaamefaño noono: Cristo saaji, Aivojiibo David yotofañoti
tolliro Belen allio cuumijefañoti David iicauhigoti saajiibo, noono, noomoro.
43 Jaamoro miyaminaa fahigova dugaavocasiuhi Jesuhallíti.
44 Jaanegui diitoti saatoho diiboco igaayicíqui mooniurahi. Jaarumo saa-
tohoba milli diiboco mooniutihi.

Aivojito Jesuco Miyaavogotihi.

45 Jaanaa isisiminaa tahigoti siino saauhi. Jaamoco sacerdotemi aivojito
fariseomi icamo nuuhi: ¿Collihi jana jaaboco misivatihi? noomoro.
46 Jaanegui isisiminaa iimusuuhi: ¡Aivo chahamo saatohoba diibobadi
ihiimaamo! noomoro.
47 Jaanegui fariseomi diitoco nuuhi: ¿Tolliro bu nacu amiihai diibo
abañinoco mimiyaaveguehi?

48 ¿Nacu amiihaidi saatoho aivojitoti, fariseomiti icano miyaaveguehi?
Imiyaavogotimo duhu.
49 Jaanoti jito miyaminaa tajiibaco agaajatimo jilli ciijigaifaño efeejimo,
noomoro.
50 Jaanegui diitoobo saafi Nicodemo onoobo safoono Jesuco fucu
emeecijeubo, nuuhi:
51 ¿Nacu miihai tajiiba saafi miyaminaafico: Iimiti, neejirahi, iticoni diibo
omooninoco gaajaciticimoro? nooboro.
52 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu bu iijoho Galileaoobo? Eneecau,
imino Caatininhaameque dihiifinici Galileati Moocaani iimaaminaa saatatihi,
noomoro
53 ijeevadi sahaje iijanojaa foociniumo.

8

Gaifiimima Iicafifigo.

1 Jaanoti Jesu fuuhi Olivohono iicagajijaago.
2 Jaano seseevedi fucuro Jesu siino templojafaño saauhi. Jaabojaago sihidi
miyaminaa saauhi. Jaamoco acasiivuuboro ticovaubo ijiibuguubo.
3 Jaanaa fariseomi, caatinimiinaa icamo diibojaa sivauhi gaigooco
gaifiimima iicafifihicaugoco. Jaagoco diitofeenevi ificuumoro
4 nuumo: Aivojiibo Jesu, jaamo aiji icanaaca, sifiima faguifaño icagoco
mahatyimehi.
5 Miiro Moise itajiibafaño jilli miihaico neehi: Tolli iicagoco guiisiri ma-
haamimoro magaicaau, nooboro. ¿Jana iijoho milli neehi? noomoro.
6 Jilli nuumo diiboco inisuumo, iifurumo toonohalliti diiboco icivojaaniqui.
Jaanegui Jesu jiinijehallivi idijiivuuboro ticovaubo ihusegairi jiinijeque
acaatiniubo.
7 Jaarunaa suufenitimo diiboco idilluhicaunegui, agañiivuuboro diitoco
nuuhi: Eneecata amiihaiti saatoho imitima machahamo miticoni diigoco
guiisibari mahaamimo,
8 nooboro siino idijiivuuboro ijiinijeque caatinihicauhi.
9 Jilli unuunoco uguubuumoro tolliro diito iimitima iicaunoco ijeebiifañodi
agaajaumoro ihamiyatoti ticovaumo safiisari ofoociniumo. Jaanaa Jesu
diigo icanoro covovacafutuuhi tomañovi.
10 Jaadi Jesu agañiivuudi miihaiñoobaco atyimecuutiibo, idiigoro diigo
toonovi ifitafutuugoco aatyimeuboro nuubo: Gaigo, ¿cuuca icamo dihallivi
imitino ihiimaahicamo? ¿Miiro saatohoba ico milli mooniti hi? nooboro.
11 Jaanegui nuugo: Aivojiibo, saatohoba milli uco mooniti hi, noogoro.
Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho bu icaruubo milli ico mooniti hi.
Fuucu. Jaagoro siino imitino diicacuujirahana, nooboro.

Jesu Miyaminaa Jeebiinoco Aachiciniibo.

12 Jaadi siino Jesu ihiimaauboro miyaminaaco nuubo: Uujoho jiinijeminaa
jeebiico aachiciniibo, tadyojicuti asaabo civohi icajitihi. Jaano ifinijitino
fiivoco aacino foovoma icajiibo.
13 Jaanegui fariseomi diiboco nuuhi: Iijoho difiitiro diibeguehicahi. Jaano
dijiibogo ibociima chahahi, noomoro.
14 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jaaruno uujoho tahalliviro
ijiibuguruno tajiibogo ibociima icahi, uujoho asaahinihigoco, ofoohigoco
icano agaajamaño. Jaanoti amiihai magaajatihi uujoho tahigoti
asaahinihigoco, ofoohigoco icano.

15 Jaamo amɨihai miyamɨnaa imitɨco meneehi jiinɨjemɨnaa tajɨibafeenedɨ.
Jaanotɨ uujoho mɨihaiñoobaco dugaacutɨhi.
16 Jaanotɨ dugaacuruva, uujoho udugaacuno miyaanejiru, saafiiro uujoho
icatɨhi, Guihirubi uco agalluuhinɨiboma mihicamañoˌ.
17 Mɨiro amɨihai tajɨiba aamefañoˌ noocɨnɨno: Miimɨsiicɨ ɨjɨibogono ibocɨma
icahi, noonoro.
18 Mɨiro uujoho tafiitɨro jɨibeguehi, tollɨro bu Guihirubi uco agalluuhinɨibo
utɨ jɨibeguehi icano, nooboro.
19 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Cuucaˌ nacu diicaani icahicahi? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uco amɨihai magaajatɨhi, bu tollɨro Gui-
hirubico magaajatɨhi icano. Jaanotɨ uco magaajaruva tollɨro Guihirubico
magaajajirahi, nooboro.
20 Jillɨ Jesu nuuhi templojafañoˌ ɨjɨibuguubo nɨhɨbamɨco ɨjɨcuhicauno cojɨvɨ.
Jaaruuboco mɨihaiñoobaˌ gaayɨcɨutɨhi, ihoovovɨ ɨifutuutɨmañoˌ.
21 Uujoho feeji. Jaaboco miguiinurumo uco aatyɨmetɨmoro amɨihai
imitɨmaryo miguijeveji. Uujoho ofoohɨgo amɨihai mefeejitɨhi, nuubo.
22 Jaanegui judiomɨ nuuhi: ¿Nacu fɨne iinoro ifiico guijenɨjiibo. Jaamañoˌ:
Uujoho ofoohɨ mefeejitɨhi, noobo, noomoro.
23 Jaanegui Jesu nuuhi: Amɨihai baaoto. Jaanotɨ uujoho caamoobo.
Amɨihai jiijemɨnaa. Jaanotɨ uujoho jiijemɨnaafi icatɨhi.
24 Jaamañoˌ amɨihaico: Amɨihai imitɨmaryo miguijeveji, neehi. Mɨiro uco
mimiyaavogotɨhachiijɨ amɨihai imitɨmaryo miguijeveji, nooboro.
25 Jaanegui dilluumo: ¿Mɨijoho nacu ɨijoho? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Sɨicɨjetɨro amɨihaico neehicacuuhi.
26 Sihidɨ icano amɨihaico eneejino, amɨihaitɨ udugaacujino icano. Jaaruno-
fañoˌ uco agalluubo miyaanocoro neefihi. Jaabo uujoho diibotɨ uguubu-
unoco jiinɨjemɨnaaco jɨibeguehicahi, nooboro.
27 Jaarunoco diito gaajahicautɨhi Moocaaniditɨ ihiimaahicaunoco.
28 Jaadɨ nuubo: Jari caamovɨ Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco guijeve
ɨmohobujehallɨvɨ magañɨiyɨcɨdɨ magaajaji, uujoho diiboro iicanoco. Tollɨro
bu tajeebɨitɨro uujoho omoonɨhicatɨnoco magaajaji, bu tollɨro Guihirubi uco
ɨjɨibeguehicanocoro omoonɨhicanoco icano.
29 Uco agalluuhinɨibo uuma icahi. Jaabo Guihirubi uco jeevesutɨhi, diibo
iimogonocoro omoonɨhicamañoˌ, nooboro.
30 Jillɨ Jesu unuunotɨ saatoho sihidɨ diiboco miyaavuguuhi.

Moocaani Seeme, Bu Imitɨno Jɨjovoto Icamohallɨvɨ Jesu Iimaano.

31 Jaanegui judiomɨ diiboco imiyaavuguudɨmoco Jesu nuuhi: Taajɨco
jeevesutɨmo mihicahachiijɨ miyaano tajɨibogomɨnaa mihicaji.
32 Jaachiijɨ magaajaji miyaanoco. Jaano miyaano amɨihaico imitɨfañotɨ
sinaayuji, nooboro.
33 Jaanegui diito nuuhi: Mɨihai Abraham iyaachimɨhai mihicamo sita
jɨjovoto mihicatatɨhi. ¿Mɨillɨtɨ jaabo mɨihaico ɨijoho misinaayucafeteji neehi?
noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨihaico neehi:
Paryɨ famooro imitɨco omoonɨmo, imitɨ jɨjovoto.
35 Jaamañoˌ jɨjovoobotɨ iicaabo ihaivojɨibo seemefañodɨ icatatɨhi. Jaanotɨ
iseemene diitofañodɨ icanɨcɨhi.
36 Jaamañoˌ uujoho Moocaani Seemene amɨihaico isinaayuhachiijɨ
miyanotɨro jɨjovoto mihicacuujitɨhi.

37 Uujoho gaajarahi amɨihai Abraham iyaachimɨhai mihicanoco. Jaarumo
uco magaicaauguehicahi, uujoho onoonoco muguubutɨmoro.
38 Uujoho iimaahicahi Guihirubi uco ɨjɨibogobadɨ. Jaanotɨ amɨihai mo-
moonɨhicahi amɨihaico amɨihai caani ɨjɨibogobadɨ, nooboro.

Diito Caani, Ɨjɨ.

39 Jaanegui diito nuuhi: Mɨihai caani Abraham, noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaano amɨihai caani Abraham iicaruva
diibo omoonɨubadɨ momoonɨjirahi.
40 ¿Collɨhi jaamo uco magaicaaujirahi? Tollɨ iicanoco Abraham safooba
moonɨutɨhi. Mɨiro amɨihaico miyaanoco jɨibeguehicahi Moocaani uco un-
uubadɨ.
41 Jaanotɨ amɨihai, amɨihai caani omoonɨnɨcɨbadɨ momoonɨhicahi,
nooboro.
Jaanegui nuumo: Mɨihai ajeva seeme mihicatɨhi, saafiiro mɨihai caani
Moocaani, noomoro.
42 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨihai caani Moocaani iicaruva uco
magaijɨjirahi. Uujoho diibojaagotɨ saahinɨhi, tajeebɨitɨro uujoho saahinɨtɨhi
diibo uco agalluuhinɨnegui saahinɨhi.
43 ¿Collɨhi jaamo taajɨco muguubuhicatɨhi? ¿Collɨhi tajɨibogoco mihimegue-
hicatɨhi muguubunoco?
44 Amɨihai caani Ɨjɨ. Jaabo onoobadɨ momoonɨnoco mihimeguehicahi.
Mɨiro diibo sɨicɨjetɨro imoyɨicɨibo miyamɨnaaco agaicaaunoco, imoyɨicɨtatɨibo
miyaanofaño iicanoco. Jaaboma miyaano chahahi, jihovoobo iicamaño
sɨcamañooco iimaabo, bañɨfiira caani iicamaño bañɨfifiibo.
45 Jaanotɨ uujoho miyaanoco unuurunoco uco mimiyaaveguehicatɨhi.
46 ¿Nacu mɨijoho amɨihaitɨ saatoho ɨfusujirahi tafifa sanogayɨba imitɨ
iicanoco? Jaabo miyaanoco onoonoco; ¿Collɨhi uco mimiyaaveguehicatɨhi?
47 Moocaanitahe iicaabo, Moocaani iijɨco guubunɨcɨhi. Jaanotɨ amɨihai
Moocaanita mihicatɨmaño Moocaani iijɨco muguubugotɨhi, nooboro.

Cristo Sahiijɨtɨro Iicacuubo.

48 Jaanegui judiomɨ iimusuuhi: Aivo miyaano ɨijoho samariaoobo idi-
icanoco ɨco monoono. Jaabo ɨjɨma diicahi, noomoro.
49 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho ɨjɨma icatɨhi, uujoho Guihirubico
bocɨguehi. Jaaruuboco uco amɨihai mobocɨgotɨhi.
50 Jaaruubo uujoho tafi bocɨgoco guiinotɨhi, iicaabo saafi uco obocɨgonoco
iguiínooboro udugaacuubo.
51 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨihaico neehi: Taajɨco imimiyaavogomo
ifinɨjitɨno guijevefaño feejitɨhi, nooboro.
52 Jaanegui diiboco judiomɨ iimusuuhi: Jisu aivo imino magaajacuuhi
ɨjɨma idiicanoco. Mɨiro Abraham, bu paryɨ Moocaani iimaamɨnaa icamo
paryɨ guijeveuhi. ¿Millɨ jaabo ɨijoho neehi: Taajɨco uguubumo guijevetɨmo
icaji? nooboro.
53 ¿Nacu ɨijoho mootadi Abraham janaanɨcɨ deevahi? Jaaruubo du gui-
jeveuhi, bu paryɨ Moocaani iimaamɨnaa icaurumo guijeveuhi. ¿Jaanotɨ
mɨijoho ɨijoho idiicaabo guijevetɨibo diicaji? noomoro.
54 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tafiicoro bocɨgoruva, uuro
obocɨgono jaaducafetejitɨrahi. Guihirubi uco bocɨguehi diiboco amɨihai
Moocaani monoobo.
55 Jaaruuboco amɨihai magaajatɨhi. Jaanotɨ uujoho naha gaajahi. Jaanotɨ:
Uujoho diiboco gaajatɨhi, nuuruva amɨihaibadɨ bañɨfifijirahi. Miyanotɨro
uujoho diiboco agaajamaño diibo iijɨco moonɨhi.

56 Mɨiro Abraham amɨihai tyadi imo imo icauhi uco aatyɨmegueuboro.
Jaabo uujoho asaajinoco agaajacuuboro imo imo icaubo, nooboro.
57 Jaanegui judiomɨ diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ jaabo cincuentadɨno ficabano
diicatɨibo, Abrahamco daatyɨmeuhi? noomoro.
58 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨihaico neehi:
Abraham chahaunaacaro uujoho icacuuhi, nooboro.
59 Jaanegui guiisibanoco ɨcɨumo diiboco ihaamɨqui. Jaarunaa Jesu templo-
jafaño afataniivuuboro diitofeenedɨ ihiinehinɨuboro fuuhi.

9

Jesu Buheesuhi Ifiivuunotɨro Ihaallɨino Isicautɨiboco.

1 Jaanaa Jesu afatyuubo atyɨmeuhi ifiivuunotɨro aatyɨmeutɨiboco.
2 Jaabeditɨ ijɨibogomɨnaa Jesuco dilluuhi: ¿Mojɨibogomɨnaafi, mɨijoho
imitɨco omoonɨumaño, jaanɨ atyɨmetɨibo fiivuuhi, caanimɨsi nacu diibo?
noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caanimɨsi, diibo icano imitɨco
omoonɨumaño icatɨno. Jillɨ Moocaani mitya diibovɨ ihɨfusucafetequi
ifiivuuno.
4 Mɨiro cuuje iicanohachuta uco agalluuhinɨibo dudɨcamaajeque eetavehi.
Jaanotɨ mihiijɨcuudɨ mɨihaiñooba dudɨcamaaitacuutatɨhi.
5 Mɨiro jino jiinɨjehallɨri iicanohachuta uujoho jiinɨjemɨnaaco achɨcɨnɨhi,
6 nooboro jiinɨjehallɨvɨ ɨjɨireuboro toonoco jiinɨma illiheenɨuboro ijiinɨri
aatyɨmeutɨibo aallɨinoco nicuubo.
7 Jaaboro diiboco nuubo: Foobo Galluuba jɨcooba nɨfaihuri nitɨto, nooboro.
Jaaba jɨcooba momo hebreo iijɨri Siloe. Jaanegui initamaaijeuboro tahɨgotɨ
atyɨmecuubo saauhi.
8 Jaanegui ifiitɨnomɨnaa itɨconɨ atyɨmetɨibo iicahicaunoco agaajaumo nu-
uhi: ¿Nacu jaanɨ oono acasɨivooboro nɨhɨbamɨco idilluhicaubo icatɨibo?
noomoro.
9 Jaanotɨ saatoho: Jɨihɨ, diibo, neehicauhi. Jaanotɨ saatoho: Sifi diibobadɨ
ejeevaabo, neehicauhi. Jaarunofaño diibo neehicauhi: Uujoho diiboro,
nooboro.
10 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Mɨllɨ jaano ɨco dihaallɨino faayacafetehi?
noomoro.
11 Jaanegui diitoco iimusuubo: Jesu onoobo jiinɨco ijɨirema eetavooboro
uco tahaallɨinoco nicuhi. Jaaboro uco noobo: Foobo Siloe jɨcoobafaño nitɨto,
eneenegui ofooboro nitɨjehinɨhi. Jaaneri tahaallɨino uco faayacafetehinɨhi,
nooboro.
12 Jaanegui nuumo: ¿Cuuca jaabo icahi? noomoro.
Jaarunaa diibo: Coo, gaajatɨhi, nuuhi.

Fariseomɨ Dilluuhi Diiboco.

13 Jaadɨ diibo aatyɨmehicautɨiboco satyuumo fariseomɨ ɨmegavɨ.
14 Jaanaaca diiboco Jesu jiinɨbari ihaallɨinoco ataabuuboro ubuheetesuu-
fucuu jaguisɨfucuu.
15 Jaaboco siino fariseomɨ dilluuhi: ¿Mɨllɨ ɨco dihaallɨino faayacafetehinɨhi?
noomoro.
Jaanegui nuubo: Jiinɨbari uco tahaallɨinoco nicuhinɨibo. Jaanoco inita-
maainɨneri atyɨmehi, nooboro.
16 Jaanegui fariseomɨtɨ saatoho nuuhi: Diibo Moocaanitɨ saatɨhi. Jaamaño
jaguisɨfucuco imino toomotɨibo, noomoro.

Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Imitɨmɨnaafi iicaruva jino sihidɨ ejeevano mityaco eetavejitɨruubo, noomoro. Jaamañoo diito sanoodɨmo dugaacamaaiuhi.
17 Jaamoro siino aallɨɨvautɨɨboco nuumo: Jaanotɨ ɨɨjoho, ¿mɨllɨ neehi dihaallɨɨnoco afaayɨcɨhinɨɨbeditɨ? noomoro.
Jaanegui nuubo: Etɨ, Moocaani iimaamɨnaafi, nooboro.
18 Jaarunaa judiomɨ miyaavuguutɨhi diibo ihaallɨɨnoco afaayɨcɨunoco icano. Jaamoro caanimɨsico cuuhuvaumo igaajaqui.
19 Jaadɨ diitɨsico dilluumo: ¿Naa jaanɨ amɨɨsi seemene aallɨɨvatɨɨbo ifiivuubo meneehicaabo? ¿Mɨllɨ bu jaabo oono ihaallɨɨnoma icahi? noomoro.
20 Jaanegui caanimɨsi nuuhi: Jɨɨhɨ, magaajahi diibo moseemene aallɨɨvatɨɨbo ifiivuunoco.
21 Jaaruno magaajatɨhi fɨne mɨllɨhacho tahɨ atyɨmeebe, bu tollɨro magaajatɨhi mɨɨjohohacho fɨne diiboco ubuheesuhinɨnoco. Tahɨ diiboco midillu, diibo amɨyaaburucu; tahɨ mɨllɨhacho amɨɨhaico jɨɨbeguejiibo, noomɨsiro.
22 Jillɨ caanimɨsi nuuhi, judiomɨco iiguiumɨsiro, judiomɨ cajaatyohacho, Jesuco: Cristo, onoomoco sinagogajafañotɨ magañɨɨji, noomoro ifitacucasiuno ñɨhicutɨ.
23 Jillɨtɨ caanimɨsi: Amiyaaburucu tahɨ diiboco midillu, nuuhi.
24 Jaanegui siino coovaumo ihaallɨɨnoma achahauboco. Jaamoro diiboco nuumo: Moocaanicoro dihimo. Jaanotɨ diibo imitɨmɨnaafi iicanoco mɨɨhai magaajahi, noomoro.
25 Jaanegui diibo iimusuhi: Coo, tahɨ fɨne imitɨmɨnaafi uujoho gaajatɨhi. Ɨdɨɨnocoro gaajahi uujoho aatyɨmeutɨruubo jisumi aatyɨmeneque, nooboro.
26 Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Mɨllɨ dihaallɨɨnoco omoonɨhinɨneri daatyɨmehi? noomoro.
27 Jaanegui nuubo: Amɨɨhaico jɨɨbugucuurahi. Jaarunoco mimiyaavogotɨmoro bu ¿collɨhi siino muguubujirahi? ¿Nacu bu amɨɨhai tollɨro diibo jɨɨbogomɨnaatɨ mihicajirahi? nooboro.
28 Jaanegui diiboco ɨɨbaumoro nuumo: Ɨɨjohonaa diibo jɨɨbogomɨnaafi. Jaanotɨ mɨɨhai Moise jɨɨbogomɨnaa.
29 Mɨɨhai magaajahi Moocaani Moisema ihiimaaunoco. Jaanotɨ magaajatɨhi diibo cuucatɨobo iicanoco, noomoro.
30 Jaanegui diibo iimusuuhi: Toono aivo uudi sihidɨ jeevahi, cuucatɨobohacho diibo iicanoco magaajatɨno. Jaabo uco tahaallɨɨnoco atyɨmesuubo.
31 Mɨɨro mɨɨhairyo magaajahi imitɨmɨnaaco Moocaani uguubunɨcɨtɨnoco. Jaanotɨ diibojaagodɨ iicamoro, diibo iimogobadɨ omoonɨmoco icano guubunɨcɨɨbo.
32 Sɨɨcɨjetɨro guuburatatɨno saatohoba ifiivonotɨro aatyɨmetɨɨboco atyɨmesumo onoonoco.
33 Jaanɨ Moocaanitɨ isaatɨruva mɨllɨba moonɨjitɨruubo, nooboro.
34 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Ɨɨjoho aivo sihidɨ imitɨma ifiivuubo, mɨɨhaico dɨɨbeguejira? noomoro diiboco gañɨɨumo sinagogajatɨ.

Jesuco Imiyaavogotɨmo Aatyɨmetɨɨbobadɨ Jeevahi.

35 Jaanoco Jesu guubuhi diiboco agañɨɨunoco. Jaaboco atyɨmeuboro nuubo: ¿Ɨɨjoho miyaaveguehi Moocaani Achico? nooboro.
36 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojɨɨbo, uco dɨɨbogo mɨɨjoho diibo miyaaveguequi, nooboro.
37 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ɨro daatyɨmecuuhi. Jino uujoho diibo ɨɨma ihiimaabo, nooboro.

38 Jaanegui diibo Jesu ɨmega ememuɨɨvuuboro nuuhi: Miyaaveguehi,
aivojɨɨbo, nooboro.
39 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho jiijehallɨvɨ saahinɨhi dugaacuguiiha,
atyɨmetɨmo ihatyɨmequi. Jaanotɨ atyɨmeme, atyɨmecuutɨmo iicaqui,
nooboro.
40 Jaanegui saatoho fariseomɨ diiboma iicaumo jillɨ diibo unuunoco
uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Nacu bu mɨɨhai tollɨro mahatyɨmetɨmo?
noomoro.
41 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Amɨɨhai aallɨɨno ihɨfuvusutɨruva
amɨɨhai imitɨma machahajirahi. Jaanotɨ: Mahatyɨmehi, monoomañoo amɨɨhai
imitɨma mihicahi, nooboro.

10

Ovejamɨ Mecuvɨ Ohoovɨcɨno.
(Heb 12.20; 1 Pe 5.4)

1 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Ovejamɨ mecufañoo iguhugari jɨcafototɨɨboro
sinaagonodɨro ofoobo nanivamɨnaafi.
2 Jaanotɨ tomecufañoo iguhugari ɨjɨcafotoobo naha diito toomomɨnaafi.
3 Jaabedi iguhuga toomomɨnaafi iguhugaco faayɨcɨfihi. Jaahugari
ɨjɨcafotooboco ihovejamɨ ihiimaatɨro gaajacɨfihi. Jaamoco itɨcovocɨvɨ
imomono icahi. Jaabo diitoco imemeri ocoovaaboro jahisivɨ iinusufiibo.
4 Jaadɨ jahisivɨ famoocoro ihiinusuuboro ihɨme foonɨcɨibo. Jaabo dojɨcutɨ
ihovejamɨ foonɨcɨhi diibo iimaaco agaajamoro.
5 Jaanotɨ agaajatɨibo dojɨcutɨ footatɨmo. Jillɨro gaafimo diibeditɨ diibo
iimaaco agaajatɨmañoo, nooboro.
6 Jillɨ Jesu oovɨcɨuboro diitoco nuuhi. Jaarunoco diito gaajacɨutɨhi mɨllɨ
eneejirunoco unuunoco.

Jesu Iimino Toomomɨnaafi.

7 Jaadɨ bu Jesu siino diitoco nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico
neehi: Uujoho ovejamɨ guhuga.
8 Itɨconɨ tahɨmegavɨ asaaumo paryɨ nanivamɨnaa. Jaamo iimaaco ovejamɨ
gaajautɨhi.
9 Uujoho guhuga, tafañodɨ ɨjɨcafotoobo taajaji. Jaabo oveja iicanɨcɨbadɨ
tomecufañoo ɨjɨcafotooboro siino ihiinoobo ñaavahuco aatyɨmenɨcɨbadɨ icaji.
10 Jaanotɨ nanivamɨnaafi saanɨcɨhi inaniquiro, igaicaauquiro, ifinɨsuquiro
icano. Jaanotɨ uujoho saahinɨhi fiivoma mihicaqui, sihidɨ janaanɨcɨ toonoma
mihicaqui.
11 Uujoho miya toomomɨnaafi; Mɨɨro miya toomomɨnaafi iicaabo ihove-
jamɨhallɨvɨ ifiico acɨnɨcɨhi.
12 Jaanotɨ ijaadaguiiharo otoomoobo jɨcu diitojaago asaanoco
aatyɨmeebere ihovejamɨco ejeevesuhinɨɨboro iicojɨtɨ gaanɨcɨhi ita iicatɨmañoo.
Jaanobuuna ijɨcu asaaboro diitoco buhɨgovɨ gavaracunɨcɨhi.
13 Jaabo diibo diitoco jeevesunɨcɨhi jillɨ ijaadaguiiharo ududɨcamaaimañoo.
Jaamañoo diitoco jeecɨvotatɨibo.
14 Jaanotɨ uujoho iimino toomomɨnaafi. Jaamañoo taatyaco gaajahi.
Jaabadɨro bu diito uco gaajahi taatya iicamañoo.
15 Uco bu oono Guihirubi agaajabadɨ, jaaboco bu uujoho gaajahi icano.
Jaamañoo tahovejamɨhallɨvɨ uujoho tafiico acɨhi.

16 Tollɨro bu saatoho tahovejamɨ icahi jimecuoto iicatɨmo. Jaamoco tollɨro sɨvaji. Jaamo tahiimaaco guubuji. Jaamo samooro icaji. Jaamo toomomɨnaafi saafiiro icaqui,
17 uco Guihirubi gaijɨhi, tafiico diitohallɨvɨ aacɨɨboro, siino ubuheeteji-
mañɔ.
18 Mɨɨjoho uco guijenɨjitɨrahi, jillɨ uuro iimogobabadɨ tafiico acɨji. Jaabo
iguijeveruubo siino dojɨcuvɨro buheeteji mityama iicamañɔ. Jillɨ moonɨqui
Guihirubi uco tajɨɨbauhi, nooboro.
19 Jillɨ unuuneri judiomɨ siino dugaavocasiuhi.
20 Jaabotɨ sihidɨ saatoho neehicauhi: Ɨjɨma icaabo jillɨ jeegavucuubo.
¿Collɨhi jaaboco muguubunɨcɨhi? noomoro.
21 Jaarunaa saatoho neehicauhi: Ɨjɨma iicaabo jillɨ iimaatatɨhi. ¿Nacu ɨjɨ
ihaallɨino aatyɨmetɨmoco atyɨmesujirahi? noomoro.

Jesuco Judiomɨ Gaayɨcɨgotɨhi.

22 Jaanaa Jerusalevɨ eetavuumo jɨɨbaimoco templojaco Moocaanicoro
ijeecɨvehicaqui ificuuno jɨɨbaimoco jɨɨnijadɨɨhivɨ.
23 Jaasumi Jesu templojahallɨdɨ, Salomon goohasino onoohasijeri ɨgooboro
feehicauhi.
24 Jaabohallɨdɨ judiomɨ emecuvovaumoro diiboco nuuhi: ¿Mɨhachuta
jaabo mɨɨhaico, esamaaisuuboro diicaji? Miyaano ɨɨjoho Cristo idiicahachiijɨ
mɨɨhaico foovono dɨɨbugucu, noomoro.
25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico neehicacuurahi. Jaarunoco
mimiyaaveguehicatɨhi; Mɨɨro Guihirubi atajɨɨbabadɨ uujoho omoonɨno
toono foovono uutɨ jɨɨbeguehi.
26 Jaarunoco amɨɨhai mimiyaavogotɨhi, tahovejamɨoto mihicatɨmañɔ,
amɨɨhaico eneehinɨcubadɨ.
27 Mɨɨro tahovejamɨ uco tahiimaatɨ gaajahi. Jaabadɨro bu diitoco uujoho
gaajahi. Jaamañɔ tadyojɨcutɨ foonɨcɨmo.
28 Jaamoco uujoho ifinɨjitɨno fiivoco acɨhi. Jaamo ufucuro guijevejitɨhi.
Jaamoco mɨɨhaiñooba tahusefañotɨ dumɨtɨɨcɨjitɨhi.
29 Guihirubi uco diitoco acɨubo famoohallɨoocɨvɨro sihidɨ ejeevamañɔ.
Jaamoco bu cajaatyooba Guihirubi usefañotɨ dumɨtɨɨcɨjitɨrahi.
30 Jaamɨsi uujoho, Guihirubi icano mihicahi. Jaarumɨsi saafiiro mihicahi,
nooboro.
31 Jaanegui judiomɨ siino guiisibanoco ɨcɨuhi diiboco ihaamɨqui.
32 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨɨro sihidɨ iminehejeque amɨɨhai
ɨmefeenevɨ eetavehicahi Guihirubi mityari. Jaamo, ¿conohallɨtɨ uco maga-
icaaujirahi? nooboro.
33 Jaanegui judiomɨ diiboco iimusuuhi: Imino omoonɨhicanohallɨtɨ ɨco mo-
moonɨgotɨhi; Moocaaniditɨ imitɨno diimaahi miyamɨnaafi idiicaabo: Uujoho
Moocaanibadɨ jeevahi, onoonohallɨtɨ, noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caatɨnɨhaamefañɔ Moocaani jillɨ neehi:
Amɨɨhai Moocaanibadɨ mejeevamo, nooboro.
35 Mɨɨro jaanoco famooro amɨɨhai magaajahi, Caatɨnɨhaamefañɔ onoono
gañɨɨcafototɨno iicafinoco. Jaamañɔ mɨɨro Moocaani iijɨco agaayɨcɨumoco
Moocaani nuuhi: Amɨɨhai Moocaanibadɨ mejeevamo, nooboro.
36 Jaabadɨ Moocaani ijeevadɨ ɨɨcɨuboro agalluubeditɨ: ¿Mɨillɨ Moocaaniditɨ
imitɨno iimaabo, meneejirahi, Moocaani Seemene uujoho, onoonoditɨ?
37 Jaabo Moocaani omoonɨnoco uujoho omoonɨtɨhachiijɨ uco mimiyaaveg-
uedíno.

38 Jaanotɨ omoonɨhachiijɨ uco mimiyaavogotɨrumo toonoco mimiyaavogo.
Jaanoco magaajamoro mimiyaavogo mɨsi Moocaanima saafiiro mihicanoco,
nooboro.
39 Jaanoma iicaumo diiboco siino gaayɨcɨujirumo. Jaarunofaño diito use-
fañotɨ Jesu taajauhi.
40 Jaaboro siino fuubo Jordan oonegueehivɨ itɨconɨ Jua tomañovɨ
initɨhicauhɨgo. Jaaboro tahɨ icahicaubo.
41 Jaabojaa sihidɨ miyamɨnaa asaamoro, neerumo toonoco mimiyaavogo.
Jaanoco magaajamoro mimiyaavogo mɨsi Moocaanima saafihicauhi:
Miyaano Jua sihidɨ ejeevanoco moonɨhicautɨhi. Jaanotɨ diibeditɨ Jua
eneehicaubadɨ paryɨ aivo miyaano, noomoro
42 sihidɨ saatoho tomañoto Jesuco miyaavuguuhi.

11

Lazaro Iguijeveuno.

1 Jaanaa saafi Betania cuumioobo guihuvauhi, Lazaro onoobo. Jaacuumiri
icahicaumɨfe Maria, bu inago Marta icamɨfe.
2 Jaanaaca diigo Maria nahabo Lazaro onoobo guihuvauhi. Jaago diigo
Maria Aivojɨɨbo Jesuco facɨcɨfaihuri ejeesuugoro itɨhaiñoco imeebaiguiri
ifilluhicaugo.
3 Jaamɨfe Jesujaago jɨɨbogoco galluuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨjoho agaijɨhicaabo gui-
huvahi, noomɨfere.
4 Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Toono guihuva guijeve icatɨno; jillɨ
Moocaani mitya toonofeenedɨ ihɨfusucafetequi iicano, bu uujoho Moocaani
Seemene toonofeenedɨ imityaco igaajasuqui icano, nooboro.
5 Jaabo Jesu Lazaromɨco gaijɨhicauhi.
6 Jaano Lazaro iguihuvaunoco Jesu guubucuuruubo, mifucucɨ siino
tomañovɨro icauhi.
7 Jaanobuunatɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Masɨɨgo siino Judea jiinɨjejaagovɨ,
nooboro.
8 Jaanegui diiboco diito nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, tahɨgo du ɨco judiomɨ
gaicaauhinɨrahi. ¿Jahɨgo bu siino feeji? noomoro.
9 Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: ¿Nacu safucu, nɨhɨba oovo fahuseecɨ
motɨhaitɨ minoocɨ icano icatɨhi? Cuuje mɨhɨgomo mananigaivatatɨhi nɨhɨba
foovono aachɨcɨnɨmañoo.
10 Jaanotɨ fucu ɨɨgoobo nanigaivafihi, fucu eseseetɨmañoo, nooboro.
11 Jaanobuunatɨ diitoco nuubo: Mogataavomɨnaafi Lazaro ɨcɨgaabo
aaicotɨhiica. Jaanegui feeji aicusutequi, nooboro.
12 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨcɨgahicadɨ bu jei
aiquejiibo, noomoro.
13 Tollɨ Jesu diitoco nuuhi: Lazaro guijevecuuhi unuujirunoco tollɨ nuubo.
Jaanoco diito esɨcɨnɨuhi: Miya cɨgacoro fɨne noobo, noomoro.
14 Jaadɨ jari Jesu diitoco foovono nuuhi: Lazaro guijevecuuhi.
15 Jaano amɨɨhaidi aivo imino uujoho tahɨ iicatɨno. Jaaneguiiha masɨɨgo
diibojaago. Jaamo amɨɨhai mimiyaaveguehi. Jaaneri uujoho imo imo icahi,
nooboro.
16 Jaanegui Tomas onooboco, gaatyaba eneehicaubo, inahabomɨ Jesu
jɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Masɨɨgo, tollɨro bu mɨɨhai Jesuma miguijevequi,
nooboro.

Jesu Buheeteebe, Fiivoobo Icano.

17 Jaanaa Jesu gaseuhi Lazaroco ɨcɨɨuno mifucucɨ, mifucucɨ icanobuunatɨ.
18 Jaano Betania cuumi icauhi Jerusaletɨ minoocɨ, siinotɨfeenedɨ icano
kilometronohachuta.
19 Jahɨgo sihidɨ judiomɨ Martamɨfejaago fuuhi inahabo iguijeveunotɨ
diitɨfeque ijacusuqui.
20 Jaanaa Marta Jesu asaaunoco uguubuugoro fuuhi diiboco acabacutu-
ugo. Jaanotɨ Maria jaahere fitafutuuhi.
21 Jaagoro Marta diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, jineeri diicahinɨruva tagaifiibo
guijevehinɨjitɨrahi.
22 Jaarugo uujoho gaajahi Moocaanico paryɨ idillunoco ɨco aacɨjinoco,
noogoro.
23 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Dinahabo siino buheeteji, nooboro.
24 Jaanegui Marta nuuhi: Jɨɨhɨ, uuro gaajahi ufucu siino buheetefucuvɨ
siino ubuheetejinoco, noogoro.
25 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho buheetesuubo, uujoho fiivoobo;
uco imiyaavogomo chuumucuurumo buheeji.
26 Jino paryɨ iicamo uco imiyaavogomo, ifinɨjitɨno guijevefaño icajitɨhi,
nooboro diigoco nuubo: ¿Naa miyaaveguehi jinooco? nooboro.
27 Jaanegui nuugo: Jɨɨhɨ, Aivojɨɨbo, uujoho miyaaveguehi ɨɨjoho Cristo
Moocaani Achi jiinɨjehallɨvɨ asaaguubo idiicanoco, noogoro.

Jesu Lazaro Cɨɨhojɨhallɨvɨ Taauhi.

28 Jillɨ unuugoro Marta fuuhi Maria inagoco toovono unuutuugo:
Jɨɨbogomɨnaafi gasecuuhi. Jaabo ɨco coovahi, noogoro.
29 Jaanoco Maria uguubuugoro goovano agañɨivuugoro Jesujaago fuuhi.
30 Jaanaa Jesu tuucuumifañehi ɨɨfutuutɨhiica Marta diiboco
aatyɨmeumañovɨro fitafutuubo.
31 Jaanoco judiomɨ diitɨfeque ijacusuqui asaaumo iijafaño iicaumo
atyɨmeuhi Maria goovano agañɨivuugoro ufuunoco. Jaamoro nuumo:
Icɨɨhojɨjaago foogo tahɨ itaatequi, noomoro idojɨcutɨ fuuhi.
32 Jaanaa Maria Jesuvɨ ɨɨfutuugoro diiboguiino ememuɨɨvuugoro diiboco
nuuhi: Aivojɨɨbo, jineeri diicahinɨruva tagaifiibo guijevejitɨrahi, noogoro.
33 Jaanoco Jesu diigo taagoro asaaunoco, bu tollɨro judiomɨ diigoco ana-
habonɨumo taamoro asaaunoco icano aatyɨmeuboro sihidɨ ɨdaasuvuubo.
Jaaneri diiboco ijeebɨɨ nɨjɨ nɨjɨ isinafutuuneguiiha,
34 diitoco dilluubo: ¿Conoovɨ mɨcɨɨhinɨhi? nooboro.
Jaanegui nuumo: Aivojɨɨbo, saabo juuga meecɨva, noomoro.
35 Jaaneri Jesu taauhi.
36 Jaanoco aatyɨmeumoro judiomɨ nuuhi: Memeecɨ sihidɨ fɨne diiboco
gaijɨhicaubo, noomoro.
37 Jaanotɨ saatoho nuuhi: ¿Jaanɨ aatyɨmeutɨɨboco atyɨmesuubo, jineeri
iicahinɨruva Lazaroco iguijevetɨ fɨne buheesuhinɨjitɨruubo? noomoro.

Lazaroco Ubuheetesuuno.

38 Jaanaa Jesu siino aivo ɨɨdaasuvuuboro icɨɨhojɨ ɨmegavɨ fiitɨvuuhi. Jahojɨ
ifaagajɨguiinojaagovɨ eseediumoro guiisibari ihɨmegaco afabaacɨhɨgo.
39 Jaaboro Jesu nuuhi: Iguiisibaco buhɨgovɨ magañɨɨ, nooboro.
Jaarunaa Marta diiboɨvɨ nago nuuhi: Aivojɨɨbo, aivo fɨne usucuuno mifu-
cucɨ, mifucucɨ icano icacuuno, noogoro.
40 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Nacu ɨco nootɨhi: Imiyaavogohachiijɨ
Moocaani mityaco daatyɨmeji ɨco duhu neehi? nooboro.

41 Jaanegui icɨɨhojɨ ɨmegatɨ iguiisibaco gañɨɨumo. Jaadɨ Jesu niquejeque
emeecɨuboro nuuhi: Guihi, ɨco graciaco acɨhi uco uguubuneguiiha.
42 Jaarunofaño gaajacuuhi fahiijɨvaro uco uguubuhicanoco. Jaarunofaño
jito miyamɨnaa iicamedi neehi; uco ɨɨjoho agalluuhinɨnoco imiyaaveguequi,
nooboro sefano nuubo:
43 ¡Lazaro, isivɨ dihiino! nooboro.
44 Jaasumiro ichuumuhu iinuuhi, itɨhaiño, ihusene icano minɨcɨnɨɨbo.
Tollɨro bu ihɨme ijeevadɨobaryuri minɨcɨnɨɨbo. Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi:
Diiboco misinaayu ifeequi, nooboro.

Jesuco Iguijenɨqui Iimaacasiuno.
(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

45 Jaanoco judiomɨ Mariamɨfema asaaumo aatyɨmeumoro diiboco sihidɨ
miyaavuguumo.
46 Jaarunaa sanoodɨmo fariseomɨjaago ufuumoro diitoco jɨɨbuguumo Jesu
omoonɨunoco.
47 Jaanegui fariseomɨ, sacerdotemɨ aivojɨto icamo fagomɨnaaco
iigaiyɨɨcɨumoro nuuhi: ¿Mɨllɨ fɨne momoonɨjirahi? Aivo sihidɨ ejeevanoonoco
moonɨhicaabo.
48 Mɨɨro diiboco mɨllɨ momoonɨtɨhachiijɨ famooro diiboco miyaaveguejɨ.
Jaachiijɨ romanomɨ asaamoro Moocaani iijaco finɨsuvajimo, bu tollɨro moo-
jiinɨje miyamɨnaaco finɨsujimo icano, noomoro.
49 Jaanegui Caifas diitoobo tusumi sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ iicaubo diitoco
nuuhi: Amɨɨhai aivo magaajatɨhi.
50 ¿Nacu mehesɨcɨnɨtɨhi saafiiro famoohallɨvɨro iguijevejirunoco faacu-
umimɨnaaro mifinɨjirumohallɨvɨ? nooboro.
51 Ijeebɨɨtɨro tollɨ nuutɨɨbo; tusumi sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ iicaumaño
Moocaani diibo jeebɨɨfaño eesaayunoco nuubo. Jesu tuucuumimɨnaahallɨvɨ
iguijeveujinoco ɨmegavɨro jɨɨbuguubo.
52 Jillɨ tuucuumimɨnaahallɨvɨro icautɨno, tollɨro bu Moocaani seeme
fahɨgova iicamoco iigaiyɨɨcɨqui.
53 Jaamaño tusumitɨro esafutuumo Jesuco iguijenɨujinoco.
54 Jillɨtɨ Jesu foovono ɨgucuutɨhi judiomɨfeenedɨ jillɨro toonotɨ fuucu-
ubo sɨcaihɨgovɨ toonotɨ fiitɨno iicaucuumi Efrain onoocuumijaagovɨ. Jahɨ
ijɨɨbogomɨnaama fitafutuubo.
55 Jaanaa fiitɨcuuno Pascua judiomɨ jɨɨbaimo iicaujino. Jaacuumitɨ sihidɨ
saatoho Jerusalevɨ fuuhi ɨmegavɨro ijeevamaje iicanɨcɨbadɨ ifiinoco iim-
ibachuqui.
56 Jaanaa Jesuco guiinehicaumo. Jaamoro templojafaño icamo noocasihi-
cauhi: ¿Mɨllɨ mehesɨcɨnɨhi, fɨne saajiibo? ¿Nacu fɨne jino jɨɨbaimovɨ saajitɨɨbo?
noomoro.
57 Jaanaa fariseomɨ, sacerdotemɨ aivojɨto icamo miyamɨnaaco tajɨɨbauhi.
Saatohotɨ Jesuco mahatyɨmehachiijɨ mɨɨhaico mɨjɨɨbogo, magaayɨcɨmoro dii-
boco mɨcɨvojaanɨcɨqui, noomoro.

12

Betaniavɨ Jesuco Facɨcɨfaihuri Jeesuugo.
(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

1 Jaanaaca Pascua jɨɨbaimoco eheetavuujino sahuse juugahusetɨ safucu
icano icaunaaca Jesu fuuhi Betaniavɨ tuucuumivɨ Lazaro iguijeveuboco
ubuheesuubo iicauhɨgo.

2 Jahɨ diibedi eetavuumo machutaaco. Jaanoco Marta ɨfehicauhi. Jaanotɨ
Lazaro amachumofeeneri icahicauhi Jesuma.
3 Jaanaaca Maria sɨvauhi sano libra tɨcovovɨ nardo onoono facɨcɨfaihuco
aivo iimino guiraano ijaada iicanoco. Jaagoro tofaihuri Jesu tɨhaiñoco
ejeesuugoro imeebaiguiri filluhicauhi. Jaaneri tooja gahafuuhi ifacɨcɨfaihu
usuri.
4 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaatɨ saafi nuuhi Juda Iscariote Simon achi Jesuco
aacɨujiibo:
5 ¿Collɨhi jana jino facɨcɨfaihuco trescientos denariori anaajemere
ɨɨdaasufiimoco acɨtɨmo bañamaaihi? nooboro.
6 Jillɨ nuubo ɨɨdaasufiimoco agaijɨumaño icatɨno. Jillɨ nanivamɨnaafi iicau-
maño. Jaaboco diito inɨhɨbamɨ lleegucuco utuumusuunotɨ nanihicaubo.
7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tollɨ moonɨgo, tacɨɨhojɨ ɨmegavɨ uco jillɨ
moonɨgo.
8 Mɨɨro amɨɨhaifeenevɨ fahiijɨvaro ɨɨdaasufiimo icaji. Jaanotɨ uujoho
amɨɨhaima fahiijɨvaro icajitɨhi, nooboro.

Lazaroco Iguijenɨqui Ihiimaauno.

9 Jaanaa ajashutɨmo judiomɨ guubuuhi Jesu Betaniari iicaunoco. Jaamoro
tahɨ fuumo. Jaaruno Jesuguiiharo icatɨno, tollɨro bu Lazaroco Jesu ubuheete-
suuboco ihatyɨmequi.
10 Jaamoro sacerdotemɨ aivojɨto Lazarohallɨvɨ iimaacasiuhi, tollɨro bu
diiboco igaicaauqui.
11 Diibotɨ sihidɨ saatoho judiomɨ Jesuco imiyaavuguumoro udugaaca-
maaiunoma iicaumo.

Jerusale Cuumifaño Jesu Ɨjɨcafotono.
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

12 Jaanaa sihidɨ miyamɨnaa Pascua jɨɨbaimovɨ Jerusalevɨ fuuhi. Jaamo,
jaano seseevedɨ guubuumo Jesu tuucuumivɨ agaseujinoco.
13 Jaamoro ɨmohono jaaɨnoco iquitɨumoro diiboco cabaacutuumo sahago-
moro: ¡Hosana! ¡Jaafa imocafotoobo! Imicani Moocaani memeri asaabo;
Israel miyamɨnaa aivojɨɨbo, noomoro.
14 Jaanaa Jesu burroco aatyɨmeuboro diibohallɨvɨ casɨɨvuubo.
Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
15 Diiguetejirahana Sion cuumi; Meecɨ oono dihaivojɨɨbo burrogayɨhallɨri
gɨcɨnɨɨboro saahi, noonoro onoobadɨ.
16 Jaarunoco ijɨɨbogomɨnaa gaajautɨhi; jari Jesu niquejefaño ufuunobuu-
natɨ gaajacɨumo Caatɨnɨhaamefaño onoocɨnɨubadɨ omoonɨunotɨ.
17 Jaanaa Jesu Lazaroco ubuheetesunoco atyɨmeumo jɨɨbeguehicauhi Jesu
omoonɨuboro ubuheetesunoco.
18 Jaanoma icamo miyamɨnaa Jesu asaauboco cabaacutuuhi sihidɨ ejee-
vano mityaco omoonɨunoco uguubuumoro.
19 Jaanoma iicamo fariseomɨ noocasiuhi: Mahatyɨmecuhi fɨne jino
mɨɨhairyo mɨllɨba momoonɨtɨnoco. Memeecɨ paryɨ miyamɨnaa diibo dojɨcutɨ
ofoonoco, noomoro.

Griegomɨ Jesuco Guiinehi.

20 Jaanaaca Jerusalevɨ Pascua jɨɨbaimovɨ Moocaanico iimequi
ufuumofeeneri, bu icaumo saatoho griegomɨoto.
21 Jaamo Felipejaago asaaumoro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨhai mi-
himeguehi Jesuco mahatyɨmeneque, noomoro. Jaabo Felipeu Betsaida
cuumioobo Galilea jiinɨjeri iicaucuumioobo.

22 Jaanegui Felipe ufuuboro Andreque jɨibugutuuhi. Jaadɨ famɨsicɨro
ufuumɨsiro Jesuco jɨibugutuuhi.
23 Jaanegui Jesu nuuhi: Tufucu mihicacuuhi, uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo sihidɨ jeevanofañɔ iicajifucu.
24 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨihaico neehi: Trigo noovatayɨ jiinɨjehallɨvɨ
aacotoyɨro jiinɨjefañɔ ofooyɨ chuumucuyɨbadɨ icahi. Jaaruyɨ ihiinoyɨro
janaanɨcɨ guiraano noovafihi. Jaanotɨ abasuratɨyɨ sayɨiro icafihi. ¿Mɨllɨ bu
guiraatejiruyɨ?
25 Jaabadɨ ifiico agaijɨibo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ jiijehallɨvɨ ifiico agaijɨtɨibo
ifinɨjitɨno fiivoguiiha ficuuhi.
26 Cajaatyohacho tadyojɨcutɨ asaagomo uco ijeecɨvequi. Jaamo uco
ejeecɨvomo uujoho icahɨgo tollɨro icajimo, bu jaamo cajaatyohacho uco
ejeecɨvomoco Guihirubi bocɨgusuji.

Jesu Iguijevejinoco Jɨibeguehi.

27 Jisumi uco tajeebɨi gaihuɨba icahi. ¿Jaanoco mɨllɨ fɨne uujoho neeji? ¿Fɨne
Guihi uco jillɨ iicajinotɨ taajasu, neeji? Etɨ du, tooneguiiha uujoho saahinɨhi.
28 Jaanegui Guihi dimomoco cahacɨsu, nuubo. Jaasumiro niquejefañotɨ
guubuvusuuno: Cahacɨsucuuhi, bu siino cahacɨsujihica, unuuno.
29 Jaanaa iicojɨri miyamɨnaa iicaumo niquejefañotɨ unuunoco uguubu-
umoro: Sisi iimaahi, neehicauhi. Jaanotɨ saatoho: Moocaani toomomɨnaafi
iimaahi, neehicauhi.
30 Jaanegui Jesu nuuhi: Uuguiiha jino niquejefañotɨ Moocaani iimaatɨhi,
amɨihaiguiiha ihiimaano.
31 Jisumi jino jiinɨjehallɨvɨ imitɨ jaadaco acɨcafeteji, bu jisumi jino Ɨjɨ jiije
aivojɨibo icahicaabo buhɨ gañɨicafeteji.
32 Jaabo uujoho guijeve ɨmohobujehallɨvɨ jiinɨjehallɨtɨ agañiivoodɨ, paryɨ
famoocoro tajaagovɨ sɨvaji, nooboro.
33 Jillɨ neehicaubo coguijeveri fɨne iguijevejinoco diitoco agaajasuubo.
34 Jaanegui imiyamɨnaa iimusuuhi: Mɨiro mɨihai muguubuhicahi
tajɨibahaamefañɔ: Cristo asaadɨ guijevetɨibo icaji, onoonoco. Jaano
icanaaca, ¿mɨllɨ jaabo ɨijoho neehicahi: Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo guijeve
ɨmohobujehallɨvɨ gañiiyɨcɨsucafeteji, neehicahi? ¿Nacu, mɨijoho diibo
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo? noomoro.
35 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨihai feenerihiica gueenejɨsuno ica-
jino seseene aachɨcɨnɨno. Jaanegui mɨhɨgo amɨihaifeeneri jino seseene
aachɨcɨnɨno iicanohachuta, amɨihaihallɨvɨ cɨvono iijɨtɨnaacaro. Jaanotɨ cɨvohɨ
ɨigomo gaajatɨhi ihɨmega ofoohɨgoco.
36 Jaanegui amɨihaifeeneri sesee iicanohachuta seseeque mimiyaavogo.
Jaamo seseene aachɨcɨnɨno miyamɨnaa mihicahi, nooboro. Jillɨ Jesu ihi-
imaahicaudɨ ufuuboro diitedɨtɨ fataniivutuuhi.

Judiomɨ Imiyaavogotɨno.

37 Diitofeenevɨ Jesu ajashutɨno sihidɨ ejeevanehejeque eetavehicacuu-
runaaca diiboco miyaaveguehicautɨmo.
38 Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuuno imiyaavequi iicaumañɔ. Mɨiro
noono:
Aivojɨibo, ¿mɨijoho nacu mojɨibogoco miyaaveguehi? ¿Mɨico fɨne Moocaani
imityaco ɨfusuhi? noonoro.
39 Jillɨtɨ miyaaveguehicautɨmo. Jaaboro bu Isaia caatɨnɨuhi:

40 Diito aallɨɨnoco Moocaani jabaiyɨɨtusuuhi; tollɨro ijeebɨɨnoco cuhufutusu-
ubo ihaallɨɨneri atyɨmetɨmo iicaqui, tollɨro bu ijeebɨɨri esɨcɨnɨtɨmo
iicaqui. Jaamoro tajaa asaamoco uujoho buheesudino.
41 Jillɨ nooboro Isaia Jesuditɨ iimaauhi Jesu aivojɨco aatyɨmeuboro.
42 Jaarunofaño sanoodɨmo ihaivojɨto Jesuco miyaavuguuhi. Jaarumo
foovono neehicautɨhi fariseomɨ ñɨhicutɨ diitoco sinagogajatɨ gañɨɨtɨmo
iicaqui.
43 Miyamɨnaa diitoco obocɨgomocoro imuguumo Moocaani obocɨgonoco
imogotɨmo iicaumañoʼ.

Jesu Iijɨ Miyamɨnaaco Dugaacusuji.

44 Jaanaa Jesu sefano nuuhi: Uco imiyaavogomo, ucoro miyaavogotɨhi
tollɨro uco agalluuboco miyaaveguehi.
45 Tollɨro bu uco atyɨmeme uco agalluuboco atyɨmehi.
46 Uujoho seseene aachɨcɨnɨɨbo jiinɨjehallɨvɨ saahinɨhi uco imiyaavogomo
cɨvohɨ icatɨmo iicaqui.
47 Jaanotɨ taajɨco guubucuurumo imiyaavogotɨmoco uujoho: Diito imitɨco,
neejitɨhi. Uujoho jiinɨjehallɨvɨ saahinɨtɨhi jiinɨje miyamɨnaaco cɨɨjɨgaifañoʼ
gañɨɨsuqui, jillɨ taajasuqui saahinɨhi.
48 Jaanotɨ uco iimogotɨmoro taajɨco imiyaavogotɨmoco uujoho eneehicano,
diitoco ufucu niinofucu cɨɨjɨgaifañoʼ gañɨɨsuji.
49 Uujoho tajeebɨɨtɨro iimaahicatɨhi Guihirubi uco agalluhinɨɨbo
atajɨɨbahinɨbadɨ iimaahicahi, jɨɨbeguehicahi icano.
50 Jaabo uujoho gaajahi Guihirubi tajɨɨba ifinɨjitɨno fiivoco aacɨno. Jaa-
mañoʼ uujoho iimaahicahi Guihirubi unuubadɨ, nooboro.

13

Jesu Ijɨɨbogomɨnaa Tɨhaiñoco Nitɨhi.

1 Jaanaa safucurucu icauno ihɨmega Pascua jɨɨbaimo iicaujino. Jaanaa Jesu
gaajacuuhi, jiijehallɨtɨ Caanijaagovɨ ufuujino oovovɨ ɨɨfutucuunoco. Jaabo ita
jiinɨjehallɨri iicamoco gaijɨhicaubo. Jaaboro ɨɨfusuubo diitoco sihidɨ agaijɨno
finɨtɨno iicajinoco.
2 Jaamo niinoono amachuumo icaunaaca ɨjɨ Juda Iscariote Simon achi
eesamaajefañoʼ jɨɨhacucuuhi Jesuco aacɨujinoco.
3 Jaanaa Jesu Caani diiboco fanoovaco ihusefañoʼ aacɨunoco agaajauboro,
bu tollɨro Moocaanitɨ asaaunoco, bu siino diibojaago ufuujinoco icano agaa-
jauboro.
4 Amachuumañotɨ agañɨivuuboro igaachehuco jujuuvuubo. Jaaboro ifil-
lubaryuri ifeeneebeque isiyaavuuboro
5 nɨfaihuco butajefañoʼ ificuuboro ijɨɨbogomɨnaa tɨhaiñoco nitɨhicaubo.
Jaaboro ifillubaryuri isiyɨcɨnɨuneri filluhicaubo.
6 Jaanaa Simon Pedrovɨ ɨɨfutuubo. Jaanegui Pedro diiboco nuuhi:
Aivojɨɨbo, ¿mɨllɨ jaabo ɨɨjoho uco tatyɨhaiñoco nitɨji? nooboro.
7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jino uujoho omoonɨnoco jisumihiica ɨɨjoho
gaajatɨhi. Jaaruubehi ufucu gaajaji, nooboro.
8 Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, ufucuro tatyɨhaiñoco ɨɨjoho uco
nitɨjitɨhi, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ɨco initɨtɨhachiijɨ tajaagodɨ diicajitɨhi,
nooboro.
9 Jaanegui Simon Pedro nuuhi: Aivojɨɨbo, tatyɨhaiñocorota nitɨdino,
tollɨrota bu tahusene, tañigaɨ icanoco nitɨ, nooboro.

10 Jaanegui diiboco Jesu nuuhi: Ejeecuubo siino faabohoro jetatɨhi
itɨhaiñocoro nitɨfihi ɨmɨhɨnivatɨmañoo. Jaabadɨ amɨɨhai mɨmɨhɨnivatɨhi.
Jaarumo famooro icatɨno, nooboro.
11 Tollɨ nuubo diiboco aacɨujiiboco agaajaumañoo, famooro mɨmɨhɨnivatɨhi,
nuubo.
12 Jaadɨ diito tɨhaiñoco Jesu initɨhicaudɨ siino igaachehuco ɨjɨcafutuuboro
casɨɨvuubo. Jaaboro diitoco nuubo: ¿Magaajahi jino uujoho amɨɨhaico
omoonɨnoco?
13 Mɨɨro amɨɨhai uco meneehicahi jɨɨbogomɨnaafi, aivojɨɨbo icano. Etɨ,
miyaanoco meneehicahi, uujoho diibo iicamañoo.
14 Jaaruubo amɨɨhai tɨhaiñoco initɨbadɨ, bu amɨɨhai sanoomɨro amɨɨhai
tɨhaiñoco fahɨgovavɨ minitɨcasihicaji.
15 Mɨɨro amɨɨhaico jɨɨbeguehicacuuhi. Jaamo uujoho omoonɨhicabadɨ mo-
moonɨhicahi.
16 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Chahaabo saafi jeecɨvomɨnaafi
ihaivojɨɨbo janaanɨcɨvɨ iicaabo. Tollɨro bu chahaabo siinojaa agalluubo
diiboco agalluubo janaanɨcɨ iicaabo.
17 Jinoco magaajamoro jillɨ momoonɨhachiijɨ miyanotɨro imino mihicaji.
18 Fameeditɨro amɨɨhaiditɨ iimaatɨhi. Uuro gaajahi amɨɨhaico uujoho
ɨɨcɨhinɨmoco. Jaarunofañoo, jaafa tollɨ icano, Caatɨnɨhaamefañoo onoono
imiyaavequi. Uuma sano amachuhicaruubo: Tamɨnaafitɨ minifetehi,
onoono.
19 Jaanegui amɨɨhaico ɨmegavɨro jino neehi. Jaamo tollɨ iicacuudɨ magaa-
jamoro mimiyaaveguehi uujoho diiboro iicaabo, iicanoco.
20 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uujoho agalluuboco
agaayɨcɨmo, uco bu tollɨro gaayɨcɨhi. Jaamo uco agaayɨcɨmo, tollɨro bu
uco agalluuhinɨɨboco gaayɨcɨhi, nooboro.

Jesu Jɨɨbeguehi Juda Diiboco Aacɨjinoco.
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

21 Jillɨ Jesu unuuboro gaajacɨuhi ifi ijeebɨɨfañoo gaihuɨba iicaunoco. Jaaboro
foovono nuubo: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Amɨɨhaitɨ saafi uco
acɨji, nooboro.
22 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa fahɨgova meecɨcasiuhi: ¿Cajaanɨtɨ fɨne noobo?
noomoro.
23 Jaanaa saafiico ijɨɨbogomɨnaatɨ Jesu agaijɨhicaubo diibovɨ fitocɨnɨuhi.
24 Jaaboco Simon Pedro ihaallɨɨri tajɨɨbauhi Jesuco idilluqui cajaanɨditɨ Jesu
tollɨ unuunoco igaajaqui.
25 Jaanegui diibo Jesuvɨ fañogayɨ ifiitɨvuuboro diiboco dilluubo: ¿Aivojɨɨbo,
cajaanɨ diibo? nooboro.
26 Jaanegui nuubo: Toovotɨno uujoho diiboco maahuco amatyusuuboro
acɨji, nooboro imaahuco amatyusuuboro acɨubo Juda Iscariote Simon
achico.
27 Jaanoco Juda amachuusumiro Satanas ɨjɨ diibo jeebɨɨfañoo jɨcafutuuhi.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Omoonɨjinoco jisumiro moonɨcu, nooboro.
28 Jaarunoco diito amachuumo gaajacɨutɨhi mɨllɨtɨ diibo tollɨ unuunoco.
29 Jaanotɨ saatoho esamaaihicauhi. Juda inɨhɨbamɨ lleegucuma
iicaunegui diiboco baacho, noobo: Naajecu jisumiro jɨɨbaimovɨ
mucuujɨvaachujirunoco. Jaanotɨ ɨɨdaasufiimoco siinotɨ ihacɨqui noobo
baacho, noomoro.
30 Jaabo Juda amachuuboro tahɨgotɨ iinuuruubaaca mihiijɨcuuhi.

Bohono Tajɨɨba.

31 Jaabo Juda ufuunobuunatɨ Jesu nuuhi: Jisumi jari uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo cahacɨsucafeteji. Jaabofeenedɨ Moocaani bocɨ
cahacɨsucafeteji.
32 Jaabo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Moocaani bocɨco ɨɨfusumaño
Moocaani, bu ɨfusuji Illi bocɨco. Jaanoco jisumiro ɨɨfusucuujiibo.
33 Taseeme amɨɨhaima uujoho gueenene icacuujitɨhi: Uco miguiinejirahi.
Judiomɨco eneehinɨbadɨ. Tollɨro bu amɨɨhaico neehi: Uujoho ofoohɨgo
amɨɨhai mefeejitɨhi.
34 Jaanegui amɨɨhaico bohono tajɨɨbaco uujoho acɨhi. Fahɨgova magaijɨcasi.
Amɨɨhaico uujoho agaijɨbadɨ fahɨgova magaijɨcasi.
35 Jaamo fahɨgova magaijɨcasihachiijɨ miyamɨnaa gaajaji miyaano amɨɨhai
tajɨɨbogomɨnaa mihicanoco, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

36 Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, cuuca feeji? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho jisu ofoobo dojɨcutɨ ɨɨjoho fee-
jitɨhi, ufucu jari tadyojɨcutɨ feeji, nooboro.
37 Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, mɨllɨtɨ jaabo jisumi didojɨcutɨ
feejitɨrahi? Dihallɨvɨ uujoho tafiico aacɨnoco imeguehi, nooboro.
38 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu difiico ɨɨjoho tahallɨvɨ daacɨjirahi?
Miyanotɨro ɨco neehi: Jaafañiino catava ojɨtɨnaacaro, uco agaajaruubo uco
ɨɨjoho tuunamaaiji mifoocɨ, safo ɨdɨɨno, nooboro.

14

Jesu Moocaanijaa Ofoono Jɨɨhai.

1 Amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ mihiguetedino. Moocaanicoro mimiyaavogo, bu
tollɨro uco mimiyaavogo.
2 Guihirubi iijafaño mihicajimañeheje sihidɨ icahi; tollɨ iicatɨruva
amɨɨhaico uujoho neejitɨrahi. Jaanegui feehi amɨɨhai ɨmega amɨɨhai
mihicajimañehejeque imibachuqui.
3 Jaabo jino ofoobo amɨɨhai mihicajimañehejeque iimibachuudɨ siino saaji;
amɨɨhaico ɨɨcɨvaabo. Jaamo uujoho iicahɨgo amɨɨhai tollɨro mihicaji.
4 Amɨɨhairyo magaajacuuhi uujoho ofoohɨgoco, tollɨro bu tahɨ ofoono
jɨɨhaico magaajahi icano, nooboro.
5 Jaanegui diiboco Tomas nuuhi: Aivojɨɨbo, magaajatɨhi ɨɨjoho efeejihɨgoco;
¿Mɨllɨ fɨne magaajajirahi toono jɨɨhaico? nooboro.
6 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho toono Jɨɨhai, bu uujoho Miyaano, bu uujoho
Fiivo icano. Ɨdɨɨnoro tafeenedɨ Moocaanivɨ mɨhɨfetejirahi.
7 Uco magaajahachiijɨ bu tollɨro Guihirubico magaajahi. Jaaboco
jisumitɨro magaajacuuhi mahatyɨmecumaño.
8 Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨhaicota dɨhɨfusu: Moocaan-
ico maatyɨmemere siino dillucuutɨmo mihicaqui, nooboro.
9 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Sɨɨcɨjetɨro amɨɨhaima icahicacuuhi. ¿Jaaru-
uboco nacu ɨɨjoho Felipe uco gaajatɨhiica? Mɨɨro uco aatyɨmeme bu Guihiru-
bico atyɨmehi. ¿Mɨllɨ jaabo uco: Moocaanico dɨhɨfusu, neehi?
10 ¿Nacu mimiyaavogotɨhi uujoho Guihirubifaño iicanoco, bu Guihirubi
tafaño iicanoco icano? Mɨɨro amɨɨhaico uujoho eneehicano, jillɨ tajeebɨɨtɨro
eneehicano icatɨno. Guihirubi tafaño iicaabo dudɨcamaajeque moonɨhicahi.

11 Uco mimiyaavogo, uujoho Guihirubifañoo, diibo tafañoo icano iicanoco.
Jaabadiro bu siibadi omooniihicanoti uco mimiyaavogo.
12 Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Uco imiyaavogoobo bu tolliro
mooniji uujoho omooniihicanoco. Jaabo imi janaaniici mooniijiibo uujoho
jimañoo icacutiibo Guihirubijaago efeejimañoo.
13 Jaamo amiihai paryi tamemeri Moocaanico midillunoco uujoho aciji
uujoho Illifañodi Moocaani sihidi ejeevanoco miyaminaa igaajaqui.
14 Jaamo siinoco tamemeri midillunoco uujoho aciji, nooboro.

Jesu Moocaani Gaijaco Agalluujinoco Jiibeguehi.

15 Uco magaijihachiiji tatyajiibaco imino momooni.
16 Jaadi uujoho Guihirubico dilluji amiihaijaago Igaija, miya Gaija
iicaaboco igalluuqui, amiihaico ijacusuqui. Jaabo amiihaima fahiijivaro
icaji.
17 Jaaruuboco jiinijeminaa gaayicijitirahi diiboco aatyimetimoro agaa-
jatimañoo. Jaanoti amiihai diiboco magaajacuuhi amiihaima diibo iicamañoo.
Jaabo amiihaifañoo fahiijivaro icajiibo.
18 Amiihaico jeevesujitihi jijovonoti mihicaqui; siino saaji amiihaijaago.
19 Fiiticuuno miyaminaa uco aatyimecuujitino: Jaanoti amiihai uco ma-
hatyimeji. Uujoho ubuheemañoo, jaabadiro bu amiihai mihicaji.
20 Jaasumi amiihai magaajaji uujoho Guihirubifañoo iicanoco. Jaabadiro bu
amiihai tafañoo mihicaji bu, uujoho amiihaifañoo icaji icano.
21 Jaanoti tatyajiibaco imiyaavogooboro imino omooniibo, uco agaijiibo.
Jaabo uco agaijiiboco Guihirubi gaijiji, tolliro bu uujoho gaijiji icano, uujoho
diitoma iicanoco igaajaqui.
22 Jaanegui saafi Juda onoobo, jaarunaa Juda Iscariote iicatiibo nuuhi:
¿Aivojiibo, milli jaabo miihaicoro difiico agaajasuuboro jiinijeminaaco difiico
gaajasujitihi? nooboro.
23 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uco agaijiibo taajico mooniihi. Jaaboco
Guihirubi gaijihi. Jaabojaago masaamisiro diiboma sano mihicaji.
24 Jaanoti uco agaijitiibo, taajico mooniitihi. Jaano jino uujoho amiihaico
ijiibeguehicabogo tabogoro icatino Guihirubi uco agalluuhiniibobogo.
25 Jaanoco jilli amiihaico jiibeguehicahi, jino amiihaima iicanohachuta.
26 Jaarunaa tafañodi Moocaani Igaijaco agalluubo amiihaico fanoovaco
jiibegueji, tolliro paryi amiihaico uujoho eneehicanoco esaayujiibo icano.
27 Miiro jino amiihaico fitacuhi sajeebii mihicaqui. Tasajeebii ifiico
amiihaico aciihi. Jaaruno jiinijeminaa isajeebiico aaciibadi uujoho acijitihi.
Amiihai jeebiifañodi gaihuiba mihicadino, bu mihiguidino icano.
28 Amiihairyo magaajacuuhi amiihaico eneehiniinoco: Uujoho feeji.
Jaaboro amiihaijaago siino saaji, nooboro eneehiniinoco. Miyaano uco ma-
gaijiruva imo imo mihicajirahi Guihirubijaa ofoonoco magaajamoro. Miiro
Guihirubi tajanaaniicivi sihidi jeevahi.
29 Jaanoco amiihaico imegaviro neehi, tolli iicacuudi jaamo mimiyaaveg-
uehi.
30 Gueenene amiihaima iimaacuujitihi, jiije aivojiibo iji asaacumañoo.
Jaaruubo tahalliivi mityama chahahi.
31 Uco Guihirubi atajiibaubadi jino uujoho mooniihi, jiinijeminaa igaajaqui
uujoho Guihirubico agaijinoco, nooboro diitoco: Magañiivucu, jinooti mufu-
ucuqui, nuubo.

15

Ifahaafe Ifahoovɨ Icanɨcɨbadɨ Mɨɨhai Mihicahi Jesufañodɨ.

1 Uujoho imiyacoohai, añɨmɨnaa baacu coohaibadɨ iicaabo. Jaacoohai
abajaabobadɨ iicaabo Guihirubi.
2 Mɨɨro baacu coohai aafene iimitɨhaafejeque iquitɨmoro
agavaracunɨcɨbadɨ, tollɨro uco gaayɨcɨcurumo imitɨno iicamoro taajɨco
iguiraatusutɨmoco Guihirubi gavaracuji. Jaanotɨ iguiraatusumoco tooco
aafene onoova aafejeque imibachunɨcɨbadɨ Guihirubi imibachuji janaanɨcɨ
siino iguiraatusuqui.
3 Jaanotɨ amɨɨhai mɨmɨhɨnivaficuutɨhi amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicacuunofañodɨ.
4 Jaanegui uuvɨro mihica uujoho amɨɨhaivɨ icaqui icano. Mɨɨro oono basuta
aafe ifahootɨ ihiinocɨnɨtɨhaafe iinoro noovajitɨrahi. Jaabadɨro bu amɨɨhai
mihicaji uutɨ mihicatɨhachiijɨ.
5 Mɨɨro uujoho ifacoohai. Jaanotɨ amɨɨhai ifahaafene; uuma iicaabo,
bu uujoho diiboma iicaabo icano sihidɨ noovasuhi. Jaanotɨ uutɨ ijeevadɨ
mihicahachiijɨ aivo mɨllɨba momoonɨjitɨrahi.
6 Jaabo uutɨ icatɨɨbo buhɨ gañɨɨcafeteji iimitɨhaafeque iquitɨcɨmoro
buhɨ agañɨɨnɨcɨbadɨ. Jaano ifiigatyonoco ananɨmoro cɨɨjɨgaifañо agañɨɨno
nɨfetefihi.
7 Jaanotɨ uutɨ mihicahachiijɨ taajɨ amɨɨhaima icaji. Jaachiijɨ paryɨ mihi-
mogonoco midillu amɨɨhaico acɨqui.
8 Mɨɨro amɨɨhai sihidɨ monoovasuhachiijɨ Moocaani cahacɨsucafeteji.
Jaachiijɨ amɨɨhai miyaanoro tajɨɨbogomɨnaa mihicahi.
9 Guihirubi uco agaijɨbadɨro, bu amɨɨhaico uujoho gaijɨhi. Jaanegui
amɨɨhaico agaijɨnofañoro mihica.
10 Tatyajɨɨbaco imino momoonɨhachiijɨ amɨɨhaico agaijɨnofañoro mihi-
caji; Uujoho Guihirubi tajɨɨbaco imino omoonɨmañо diibo uco agaijɨnofañо
iicabadɨ.
11 Jillɨ amɨɨhaico neehi, tahimohica amɨɨhaima iicaqui. Jaaneri jaamo imo
imo mihicahi.
12 Jaano jino amɨɨhaico uujoho atajɨɨbano: Fahɨgova magaijɨcasi, amɨɨhaico
uujoho agaijɨbadɨ.
13 Janaanɨcɨ aivo gaijɨma mihicano; mɨɨno gataavomɨnaafihallɨvɨ mofiico
mahacɨno.
14 Jaabadɨ amɨɨhai tañahabomɨ mihicaji, uujoho amɨɨhaico atajɨɨbanoco
momoonɨhachiijɨ.
15 Amɨɨhaico tajeecɨvomɨnaa nuucuujitɨhi, mɨɨro jeecɨvomɨnaafi gaajatatɨhi
ihaivojɨɨbo omoonɨnoco. Jaaneguiiha jino amɨɨhaico tañahabomɨ neehi; paryɨ
Guihirubitɨ agaajahinɨnoco amɨɨhaico agaajasumañо.
16 Amɨɨhai uco mɨhɨcɨutɨhi. Jaanotɨ uujoho amɨɨhaico ɨcɨuhi. Jaaboro
amɨɨhaico ficuuhi, toonoco mofoomoro sihidɨ miguiraatusuqui. Jaanoco su-
ufenɨtɨmo mihica; Jaamo tamomofeenedɨ Moocaanico siinoco midillunoco
amɨɨhaico ihacɨqui.
17 Jino amɨɨhaico atajɨɨbano: Fahɨgova magaijɨcasi.

Jiinɨjemɨnaa Amɨɨhaico Jɨɨheveji.

18 Jiinɨjemɨnaa amɨɨhaico ɨjɨɨhevehachiijɨ magaaja, amɨɨhai ɨmegaro uco
ɨjɨɨheveneque.
19 Amɨɨhai jiinɨjemɨnaa mihicaruva amɨɨhaico jiinɨjemɨnaa gaijɨjirahi.
Jaanotɨ uujoho jiinɨjemɨnaafeenetɨ amɨɨhaico ɨcɨuhi. Jaamañо jiinɨjemɨnaa
amɨɨhaico jɨɨhevehi, jiinɨjemɨnaa mihicacuutɨmañо.

20 Mehesafoto amɨɨhaico eneehinɨnoco, mɨɨro jeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨbo
janaanɨcɨvɨ jeevatatɨhi. Uco icaruno ɨjɨɨheveme, imi amɨɨhaico jɨɨheveji.
Amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicanoco imino momoonɨhachiijɨ, tollɨro bu amɨɨhaiño
ficucafeteji.
21 Jillɨ tahallɨtɨ amɨɨhaico moonɨjimo, uco agalluuboco agaajatɨmaño.
22 Uujoho saahinɨtɨruva, bu diitoco jɨɨbeguehicatɨruva icano iimitɨco gaa-
jajitɨrumo. Jaanotɨ jisumi mɨllɨba eneejiruno chahacuhi iimitɨco agaajasu-
cumaño.
23 Mɨɨro uco ɨjɨɨhegueme, bu tollɨro Guihirubico jɨɨheguehi.
24 Uujoho diitofeenevɨ mɨɨhaiñooba eheetavotɨnoco sihidɨ ejeevanoco ee-
tavehicatɨruva iimitɨma chahajirumo. Jaanotɨ toono sihidɨ ejeevanoco
atyɨmehicacuurumo uco jɨɨhevehi, bu Guihirubico jɨɨheveme icano.
25 Jaaruno tɨcovono icatɨno jillɨ diito tajɨɨba aamefaño onoono imiyaavequi
iicano: Sɨcamañohallɨtɨ uco jɨɨheveme, onoono.
26 Jaarunaa Jacusumɨnaafico uujoho Guihirubifañodɨ agalluubo miyaano
Gaija asaadɨ, diibo uutɨ iimaaji.
27 Jaasumi tollɨro amɨɨhai uuditɨ mɨjɨɨbegueji, itɨconɨtɨro uuma mihicahica-
maño.

16

1 Jillɨ amɨɨhaico neehi jinejeba amɨɨhaico dugaacusutɨno iicaqui.
2 Amɨɨhaico gañɨɨjimo sinagogajanofañotɨ. Tollɨro bu icajino cajaatyohacho
amɨɨhaitɨ iguijenɨmo esamaaiji: Jillɨ omoonɨneri Moocaanidi fɨne imino
moonɨhi, noomoro omoonɨmo.
3 Jillɨ moonɨjimo Guihirubico agaajatɨmaño, uco agaajatɨmaño icano.
4 Jaanoco jillɨ amɨɨhaico neehi. Jaamo tollɨ iicacuudɨ magaajahi uujoho
toonoco amɨɨhaico eneehinɨcuunoco.

Moocaani Gaija Eheetavono.

Jillɨ itɨconɨ amɨɨhaico nuutɨhi, amɨɨhaima icaumaño.
5 Jaaruubo jisumi fuucuji uco agalluubojaago. Jaaboco amɨɨhaitɨ saato-
hoba midillujitɨhi: ¿Cuuca feeji? noomoro.
6 Jaarunaa itɨconɨ tollɨ amɨɨhaico unuuneri mɨhɨdaasuvuuhi.
7 Jaarunaa miyaanoco amɨɨhaico neehi: Aivo amɨɨhaidi imino uujoho
ofoono. Jaanotɨ footɨruva Jacusumɨnaafi amɨɨhaijaa saajitɨrahi. Jaanotɨ
ofooboro amɨɨhaijaa galluuji.
8 Jaadɨ diibo asaadɨ jiinɨjemɨnaaco gaajasujiibo imitɨmɨnaa iicanoco, bu
tollɨro ɨtɨcovono jɨɨhai iicanoco, bu diitoco Moocaani udugaacujinoco icano.
9 Jaabo: Diito imitɨmɨnaa iicanoco, neeji uco diito imiyaavogotɨmaño.
10 Tollɨro bu gaajasujiibo ɨtɨcovono jɨɨhai iicanoco, uujoho Guihirubi
iicahɨgo ofoomaño. Jaaboco amɨɨhai siino uco mahatyɨmecujitɨhi.
11 Tollɨro bu gaajasujiibo Moocaani udugaacujinoco, diibo jiije aivojɨɨbo
iicaabo ɨjɨco cɨɨjɨgaifaño igañɨɨqui ificucuumaño icano.
12 Sihidɨ amɨɨhaico eneejiruno icarahi. Jaarunoco jisumi amɨɨhai magaaja-
jitɨrahi.
13 Jaanotɨ miyaano Gaija asaadɨ amɨɨhaico miyanotɨro jɨɨbeguejiibo.
Jaaruno ijeebɨɨtɨro jɨɨbeguejitɨɨbo Moocaani onoonoco jɨɨbeguejiibo, tollɨro bu
amɨɨhaico gaajasujiibo ufucu iicajinehejeque icano.
14 Diibo uco bocɨgusuji taaño iicanotɨ agaayɨcɨɨboro amɨɨhaico gaajasujiibo.
15 Guihirubima iicano paryɨ taaño. Jaamaño uujoho neehi: Moocaani Gaija
taaño iicanotɨ agaayɨcɨɨboro amɨɨhaico gaajasujiibo, nooboro.

Ɨdaasuno Mihicarumo Imo Imo Miminifeteji.

16 Goovacujino amɨɨhai uco siino atyɨmecutɨmo mihicano. Jaarunobuunatɨ
goovajɨɨsutɨnotɨ siino uco mahatyɨmeji Guihirubijaago efeejimaño, nooboro.
17 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaatɨ saatoho noocasiuhi: ¿Mɨllɨ fɨne enee-
jirunoco mɨɨhaico noobo: Goovacujino uco atyɨmecutɨmo mihicano, siino bu
goovajɨɨsutɨnotɨ siino uco mahatyɨmeji Guihirubijaa efeejimañoʔ onoono
18 neehicaumo: ¿Mɨllɨ eneejiruno goovajɨɨsujitɨno, bu goovajɨɨsujino
onoono? Magaajatɨhi ihiimaanoco, noomoro.
19 Jaanoco Jesu diiboco diito idillujirunoco agaajacɨuboro diitoco nuubo:
Sanomɨro midillucasihi, uujoho goovajɨɨsujino uco atyɨmecuutɨmo mihi-
cano, bu toonobuunatɨ goovajɨɨsutɨnotɨ siino uco mahatyɨmeji onoonotɨ.
20 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Mataacasimoro ɨdaasuno mi-
hicaji. Jaaneri jiije miyamɨnaa imo imo icaji. Jaaruno amɨɨhai ɨdaasu imo
icatɨ minifeteji.
21 Mɨɨro gaigo eseemevajisumi ɨdaasuno minifotogo ihaivofucuvɨ
ɨɨfotomañoʔ Jaarugo eseemevacuunobuunatɨ ihaivoco esɨcɨnɨcuutatɨgo
jiinɨjehallɨvɨ sisee seemene ifiiveneri imo imo iicamañoʔ
22 Jaabadɨ amɨɨhai jisumi mɨhɨdaasuvehi. Jaarunaaca amɨɨhai siino uco
mahatyɨmeneri amɨɨhai jeebɨɨno sihidɨ imo imo minifeteji. Jaano imo icaco
mɨɨhaiñooba amɨɨhaiditɨ udumɨtɨɨcɨjitɨno.
23 Jaasumi uco siino midillucujitɨhi. Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Gui-
hirubi amɨɨhaico acɨji fanoovaco tamomofeenedɨ midillunoco.
24 Jisumihiica amɨɨhai jinejebaco midillutɨhiica tamomofeenedɨ: Midillu.
Jaamo magaayɨcɨhi. Jaamo sihidɨ imo imo mihicahi.

Jesu Jiinɨjeque Guiinonɨuhi.

25 Jillɨ amɨɨhaico neehi siinovɨ oovɨcɨɨboro. Jaarunofañoʔ tufucu gaseji siino
amɨɨhaico siinovɨ oovɨcɨɨboro ɨjɨɨbugucuujitɨno. Jillɨ foovonoro amɨɨhaico
Guihirubitɨ ɨjɨɨbugucujino.
26 Jaasumi amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico uujoho dilluji amɨɨhaico nootɨhi:
27 Guihirubiro amɨɨhaico gaijɨhi, uco amɨɨhai magaijɨmañoʔ tollɨro bu uu-
joho Moocaanitɨ asaahinɨnoco mimiyaavogomañoʔ icano.
28 Uujoho Guihirubitɨ ihiinehinɨɨboro jiijehallɨvɨ saahinɨhi. Jaaruubo siino
jiinɨjeque ejeevesuuboro dojɨcuvɨro Guihirubijaago fuucuuji, nooboro.
29 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: Jisumi naha foovono diimaahi
siinovɨ oovɨcɨtɨɨbo.
30 Jisumi naha jari magaajacuuhi ɨɨjoho fanoovaco agaajanoco. Jaa-
mañoʔ mɨɨhaiñooba ɨco dillucujitɨrahi, bu mɨɨhai imino magaajacuuhi ɨɨjoho
Moocaanitɨ asaahinɨnoco, noomoro.
31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jaaneguiʔ nacu jari jisu mimiyaaveg-
uehi?
32 Tufucu jino gasecuji; fɨne tusu mihicacuuhi, jino amɨɨhai fahɨgovavɨ
safiisa amɨɨhai naagonovɨ magavaranamaaijino tacojɨtɨ uco mejeevesumoro.
Jaaruubo uujoho uuro icajitɨhi Guihirubi uuma icaji.
33 Jillɨ amɨɨhaico neehicahi. Jaamo uuvɨ sajeebɨɨ mihicahi. Jiinɨjehallɨvɨ
sihidɨ ɨdaasuma mihicaji. Jaarunofañoʔ ucoro mehesɨcɨnɨ, uujoho jiinɨjeque
guiinonɨcuuhi, nooboro.

17

Jesu Ijɨɨbogomɨnaahallɨvɨ Moocaanima Iimaahi.

1 Jillɨ Jesu unuunobuunatɨ, niquejeque emeecɨuboro, nuuhi: Guihihi,
tusumi mihicacuuhi; Daachico cahacɨsu, tollɨro bu Daachi ɨco icahacɨsuqui.
2 Ɨɨjoho Daachico diijɨco daacɨhi paryɨ miyamɨnaahallɨvɨ. Jaamo paryɨ
ɨɨjoho uco adaacɨmoco ifinɨjitɨno fiivoco acɨqui.
3 Jaano jino ifinɨjitɨno fiivo, ɨdɨɨboro ɨɨjoho miyaabo Moocaani idiicanoco
agaajano, bu tollɨro Jesucristoco ɨɨjoho agalluuhinɨɨboco agaajano icano.
4 Uujoho ɨco jiinɨjehallɨvɨ bocɨgusuhi; imivucuuhi uco atajɨɨbahinɨnoco
omoonɨhicaabo.
5 Jaaneguiiha, Guihi, uco dicojɨvɨ bocɨgusu jiinɨje fiivuutɨnaacaro dicojɨvɨ
uco obocɨgusuubadɨ.
6 Jiinɨjemɨnaatɨ ɨdɨɨcɨɨboro uco adacɨmoco dimomoco gaajasucuuhi. Dita
iicahinɨmoco uco daacɨhinɨhi. Jaamo imino diijɨco ficuhi.
7 Jisumi gaajacuumo paryɨ uco adaacɨhinɨno ɨɨtɨ asaanoco.
8 Diijɨco uco adaacɨhinɨnoco diitoco acɨhicacuuhi. Jaanoco agaayɨcɨmoro
gaajacuumo miyaanoro uujoho ɨɨtɨ asaahinɨnoco. Jaamoro miyaavogomo
miyaanoro ɨɨjoho uco agalluuhinɨnoco.
9 Jaamohallɨvɨ ɨco dilluhi, Famoohallɨvɨro jiinɨjemɨnaahallɨvɨ ɨco dillutɨhi,
dita iicamoco uco adaacɨhinɨmohallɨvɨro dilluhi.
10 Mɨɨro paryɨ taaño iicano diino, tollɨro bu diino iicano taaño icano.
Jaamofañodɨ uujoho cahacɨsucafetehi.
11 Jaaruubo uujoho jiinɨjehallɨvɨ icacuujitɨhi. Jaanotɨ diito jiinɨjehallɨri
icaji. Jaanotɨ uujoho dijaa feeji. Jaanegui, Guihi, ɨɨjoho idiimiibo, uco
adaacɨhinɨmoco dimityari toomo, saafiibadɨro diito iicaqui ɨɨma mɨsi saafiiro
mihicabadɨ.
12 Uujoho jiinɨjehallɨri iicahinɨsumi diitoco teemehicahinɨhi dimityari
uco adaacɨhinɨmoco imino teemehinɨhi. Jaamaño saafiiba diitotɨ mɨtatɨhi;
ɨdɨɨboro johono ɨmɨtacuubo Caatɨnɨhaamefaño onoono imiyaavequi.
13 Jaaruubo jisumi dijaago fuucuuji. Jillɨ neehi jino jiinɨjehallɨri
iicanohachutahiica tahimohicari diito tollɨro imo imo iicaqui.
14 Mɨɨro diijɨco uujoho diitoco acɨcuuhi. Jaarumoco jiinɨjemɨnaa diitoco
gaayɨcɨtɨhi jiinɨjeoto iicatɨmaño, uujoho bu jiinɨjemɨnaafi iicatɨmaño icano.
15 Jaanegui diitoco jiinɨjehallɨtɨ dɨɨcɨqui ɨco dillutɨhi. Diitoco ɨjɨtɨ
dɨhɨɨfɨnɨcɨquiro ɨco dilluhi.
16 Jaamo diito jiinɨjemɨnaa icacuutɨmo uujoho jiinɨjemɨnaafi iicatɨbadɨro.
17 Jaamoco ɨɨguiiharo ijeevadɨ ficu miyaanofeenedɨ, dijɨɨbogo aivo
miyaano.
18 Ɨɨjoho uco jiinɨjemɨnaafeenevɨ agalluuhinɨbadɨro, bu uujoho diitoco
jiinɨjemɨnaafeenevɨ galluuhi.
19 Jaamaño uujoho diitofañodɨ uuro tafiico ɨɨdiro ijeevadɨ ficuuhi. Tollɨro
bu diito ɨɨdiro ijeevadɨ ificucafetequi miyaanofeenedɨ.
20 Diitohallɨvɨro ɨco dillutɨhi, tollɨro bu diito jɨɨbogofeenedɨ uco imiyaaveg-
uejimohallɨvɨ ɨco dilluhi,
21 sano famooro saafiibadɨro mɨsima iicaqui; Guihi, ɨɨjoho uuma, bu
uujoho ɨɨma icano mihicabadɨ iicaqui, jiinɨjemɨnaa imiyaaveguequi ɨɨjoho
uco agalluuhinɨnoco.
22 Diitoco acɨcuuhi, uco adaacɨhinɨno bocɨyomonoco, sanobadɨro iicaqui
ɨɨma mɨsi sanooro mihicabadɨ icano.
23 Uujoho diitofaño, ɨɨjoho tafaño icano mihicaqui diito sanobadɨro
iminifetequi. Jaanofañodɨ jiinɨjemɨnaa igaajaqui ɨɨjoho uco agalluuhinɨnoco,
bu diitoco agaijɨnoco, bu uco agaijɨnoco icano igaajaqui.

24 Guihi, imeguehi uco adaacɨhinɨmo uujoho iicahɨgo tollɨro iicano
uco bocɨco adaacɨhinɨnoco ihatyɨmequi, jiinɨje fiivuutɨnaacaro uco ɨɨjoho
agaijɨumaño.
25 Guihi, miyaano, ɨco jiinɨjemɨnaa agaajatɨmo. Jaanotɨ uujoho ɨco gaajahi,
tollɨro bu jito gaajacuuhi ɨɨjoho uco agalluuhinɨnoco.
26 Jaamoco gaajasuhicacuuhi dimomoco. Jaarunoco janaanɨcɨhiica gaaja-
suji ɨɨjoho uco agaijɨno diitofaño iicaqui, bu uujoho diitoma icaqui icano.

18

Jesuco Agaayɨcɨno.
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

1 Jillɨ unuuboro Jesu ijɨɨbogomɨnaama fuuhi Cedro onoohigayɨ onegueehi
iicaubajɨgayɨ tuhiguiino diitoma fuubo.
2 Tollɨro bu Juda diiboco aacɨujiibo tomañoco gaajauhi fahiijɨvaro Jesu
tobajɨjaago ijɨɨbogomɨnaama efeehicaumaño.
3 Jaanegui amocasimɨnaa, temploja toomomɨnaa icamoco fariseomɨ, sac-
erdotemɨ aivojɨto icamo agalluumoco Juda ɨɨcɨuboro satyuuhi. Jaamo fuuhi
ihaamɨganoma, iniisuganoma, cuugahuneri, cɨɨjɨgaimecuneri icano.
4 Jaanoco Jesu paryɨ gaajacuuhi diiboco omoonɨujinoco. Jaaboro
ɨmegavɨro diitoco nuubo: ¿Mɨɨco amɨɨhai miguiinehi? nooboro.
5 Jaanegui diiboco iimusuumo: Jesu Nazareooboco, noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Etɨ du uujoho diibo, nooboro. Jaamofañ
icaubo Juda Jesuco igaayɨcɨqui diitoco ɨsɨɨguubo.
6 Jaamoco Jesu: Uujoho diibo, unuuneri diito ibujɨnaagovɨro aifuumo
jiinɨjehallɨvɨ.
7 Jaadɨ Jesu siino diitoco dilluuhi: ¿Mɨɨco miguiinehi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Jesu Nazareooboco, noomoro.
8 Jaanegui Jesu nuuhi: Amɨɨhaico duhu: Uujoho diibo, nuucuuhi. Uco
miguiinohachiijɨ taca jitoco mejeecɨvedino, nooboro.
9 Jillɨ nuubo: Uco adaacɨhinɨmotɨ saafiiba mɨtatɨhi, unuuno imiyaavequi.
10 Jaasumiro Pedro iniisugaco ifajutafañotɨ iguiiyɨcɨuboro saafiico
buiyaacuuhi, jahɨ saafi Malco onoobo sacerdotemɨ aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaafi
nɨjɨmeehuco quitɨcɨsuuhi imiyanaagomeehuco.
11 Jaanegui Jesu Pedroco nuuhi: Diniisugaco dojɨcuvɨro dɨɨhacu. ¿Nacu
ɨɨjoho gaajatɨhi ɨdaasuno iicaqui uco Guihirubi atajɨɨbanoco? Jaanoco bu,
¿mɨllɨ jaabo uujoho: Chahano, neejirahi? nooboro.

Jesuco Sacerdotemɨ Aivojɨɨbo Ɨmegavɨ Asatyuno.
(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

12 Jaasumiro ihamocasimɨnaa, diito aivojɨɨboma, bu judiomɨ sisɨmɨnaa
icamo Jesuco agaayɨcɨumoro sisɨuhi.
13 Jaamoro tɨconɨumo Jesuco Anas onoobo Caifas baabojaago asatyumo
tusumi Caifas sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ iicaumañ.
14 Jaabo diibo Caifas judiomɨco afajɨɨnɨubo: Imino saafiiro faacuumi-
hallɨvɨro iguijevene, nooboro unuubo.

Pedro Anas Goohasifañ Icauhi.
(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

15 Jaabo dojɨcutɨ fuumɨsi ijɨɨbogomɨnaatɨsi, Simon Pedro, bu saafi icano.
Jaabo saafiu sacerdotemɨ aivojɨɨboco agaajacuubo. Jaamañ diibo Jesuma
jɨcafutuuhi sacerdotemɨ aivojɨɨbo goohasifañ.

16 Jaarunaa Pedro iguhugavɨro fitafutuuhi. Jaanegui diibo sacerdotemɨ
aivojɨɨboco agaajaubo ufuuboro iguhuga toomomɨnaagoma ihiimaauboro
Pedroco fañovɨ jɨɨhacuuhi.
17 Jaanegui diigo Pedroco nuuhi: ¿Nacu ɨɨjoho tollɨro diibo jɨɨbogomɨnaafi
idiicaabo? noogoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Chahano uujoho diibo icatɨhi, nooboro.
18 Jaanaa ɨsɨɨcuneguiiha cɨɨjɨgaico eebasuumoro feemehicaumo
jeecɨvomɨnaa, sisɨmɨnaa icano. Jaamofeeneri tollɨro bu Pedro icauhi
efeemeubo.

Anas Jesuco Dilluhicauhi.
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

19 Jaanaa sacerdotemɨ aivojɨɨbo Jesuco dilluhicauhi ijɨɨbogomɨnaaditɨ,
ijɨɨbogotɨ icano.
20 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho foovono iimaahicahi.
Fahiijɨvaro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ sinagogajanofaño, templojafaño icano.
Fahiijɨvaro jɨɨbeguehicahi famooro judiomɨ iigaivonɨcɨjahajefaño uujoho
toovono iimaahicatɨhi.
21 ¿Collɨhi jaanoco uco dilluhi? Diitoco dillu, uujoho ihiimaahicanoco
uguubuhicamoco. Diito gaajahi uujoho eneehicanoco, nooboro.
22 Jesu jillɨ diiboco unuunegui, saafi sisɨmɨnaafi Jesuco ihɨmetɨ gabacuuhi:
¿Nacu tollɨ ɨɨjoho aivo diimusuhi sacerdotemɨ aivojɨɨboco? nooboro.
23 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Imitɨno ihiimaahachiijɨ, eneecata
dinoo. ¿Cono nacu imitɨno onoono? ¿Collɨhi jaabo uco daamɨhi? nooboro.
24 Jaanegui Anas Jesuco sisɨcɨnɨuboco sacerdotemɨ aivojɨɨbo Caifasjaago
galluuhi.

Pedro Jesuco Siino Tuunamaaiuhi.
(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

25 Jaanaa Pedro julleecɨnɨɨboro feemehicauhiica diitoma. Jaaboco nuumo:
¿Nacu ɨɨjoho diibo jɨɨbogomɨnaaobo diicatɨhi? noomoro.
Jaanegui Pedro tuunamaaiuhi: Chahano uujoho diitoobo icatɨhi, nooboro.
26 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaafi nuuhi: ¿Jaaruno du Olivo-
hono iicagajɨguiino ɨco uujoho diiboma atyɨmehinɨhi? nooboro. Mɨɨro Pedro
diibo yoobo nɨjɨmeehuco Olivohono iicagajɨguiino iquitɨcɨubo.
27 Jaarunaa Pedro siino tuunamaaiuhi. Jaasumiro ɨvɨ catava ojɨcuuhi.

Pilato Ɨmefeenevɨ Jesuco Satyehi.
(Mt 27.1-2, 11-31; Mr 15.1-20; Lc 23.1-25)

28 Jaamoro Jesuco satyuumo Caifas iijatɨ tomañohaivojɨɨbo iijajaago.
Jaanaa seseevecuuno. Jaanegui judiomɨ toojafaño jɨcafutuutɨmo ijeeva-
maje onoobadɨ imitɨri ijeebɨɨco ɨmɨhɨninɨumoro Pascua machuco amachuu-
jitɨruneguiiha.
29 Jaanegui aivojɨɨbo Pilato ihiinuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejehallɨtɨ diiboco
mɨsɨvahi? nooboro.
30 Jaanegui iimusuumo: Gaicaaumɨnaafi iicatɨruva ɨco mahacɨjitɨrahi,
noomoro.
31 Jaanegui diitoco nuubo: Amɨɨhairyo masatyomoro amɨɨhai tajɨɨba
onoobadɨ momoonɨ, nooboro.
Jaanegui judiomɨ diiboco iimusuuhi: Mɨɨhai judiomɨ, mɨɨhaiñoobaco mɨllɨtɨ
magaicaaujitɨrahi, noomoro.
32 Jillɨ miyaavuuno, Jesu jillɨ guijeveji, nooboro eneehicauno.

33 Jaadɨ siino Pilato fañoojavɨ ɨjɨcafutuuboro tahɨ Jesuco ocoovauboro dilluubo: ¿ɨ̈joho naa judiomɨ Aivojɨ̈bo? nooboro.
34 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Dijeebɨ̈tɨro nacu tollɨ uco dilluhi? ¿Nacu sita uuditɨ ɨco tollɨ neehi? nooboro.
35 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Nacu uujoho judiomɨoobo? Chaha, siicuumioobo. Mɨ̈ro diijiinɨjemɨnaaro, sacerdotemɨ aivojɨtoma ɨco uco acɨhi. ¿Jinejeque jana moonɨhi? nooboro.
36 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jijeono tahaivojɨ icatɨhi. Jijeono tahaivojɨ iicaruva tajeecɨvomɨnaa tahallɨtɨ icajirahi judiomɨ usefaño uco acɨtɨmo iicaqui. Jaanotɨ tahaivojɨ jijeono icatɨhi, nooboro.
37 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jaaneguiihacuva ɨ̈joho aivojɨ̈bo? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuhi: ¿ɨ̈joho du etɨ, uco aivojɨ̈bo, neehi? Tooneguiiha uujoho ifiivehinɨ̈bo jiijehallɨvɨ saahinɨhi miyaanocoro neequi. Jaano miyaano iicanoco paryɨ agaajamo uujoho onoonoco guubunɨcɨhi, nooboro.
38 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jineje nacu miyaano? unuuboro siino Pilato judiomɨjaago saauhi diitoma ihiimaavaubo. Jaaboro diitoco nuubo: Diibovɨ uujoho iimitɨnobaco atyɨmetɨhi, nooboro.
39 Mɨ̈ro amɨ̈hai amɨ̈hai jeevamaajefi uujoho Pascua jɨ̈baimosumi saafiitɨ cɨvojamɨnaafitɨ isinaayuno. Jaaneguiiha, ¿naa mihimeguehi judiomɨ Aivojɨ̈boco isinaayunoco? nooboro.
40 Jaanegui famooro sefano coovadiivuuhi: Diiboco sinaayujitɨhi, Barrabacoro sinaayu, noomoro. Jaabo Barraba nanivamɨnaafiu.

19

1 Jaanegui Pilato Jesuco ɨ̈cɨuboro aamɨsuuhi.
2 Jaadɨ amocasimɨnaa januutuno coohaiñooco minɨhaitɨ eheetavuumoro iinigaɨvɨ diiboco javucaruumo. Jaamoro bu diiboco jɨ̈hacuumo aivojɨ̈bo gaachehubadɨ gachicohai deecano tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco.
3 Jaamoro diiboco sahaguehicaumo: ¡Judiomɨ Aivojɨ̈bo Diica! noomoro, diiboco ihɨmefaño ganɨ̈cɨhicaumo.
4 Jaanegui Pilato siino asaauboro diitoco nuuhi: Memeecɨ, eneecau diiboco isivɨ sɨvaqui, jaamo magaajahi diibovɨ iimitɨnobaco uujoho aatyɨmetɨnoco, nooboro.
5 Jaanaa Jesu iinovauhi ijanuutuno minɨhaima, igaachehu tɨfaihɨba iicachehuma icano. Jaanegui Pilato nuuhi: ¡Jaanɨ diibo! nooboro.
6 Jaaboco sacerdotemɨ aivojɨto, bu isisɨmɨnaa icamo aatyɨmeumoro sefano coovadiivuumo: ¡Diiboco ɨmohobujehallɨvɨ metetecu! ¡Metetecu! noomoro.
Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: Etɨ tahɨ masatyomoro metetecu. Jaanotɨ uujoho diibovɨ iimitɨco atyɨmetɨhi, nooboro.
7 Jaarunofaño judiomɨ diiboco iimusuuhi: Mɨ̈haima icano tajɨ̈ba jaano onoobadɨ guijevejiibo imoonɨqui ijeebɨ̈tɨro: Uujoho Moocaani Seemene, neehicaabo, noomoro.
8 Jillɨ diito unuunoco Pilato uguubuuboro janaanɨcɨ aivo iguiubo.
9 Jaaboro siino iijafaño ɨjɨcafutuuboro Jesuco dilluubo: ¿Cuucatɨobo ɨ̈joho? nooboro. Jaarunoco Jesu iimusucuutɨhi.
10 Jaanegui diiboco Pilato nuuhi: ¿Uco diimusujitɨrahi? ¿Nacu gaajatɨhi ɨco etetecusujiruno, isinaayujiruno icano mityama iicanoco? nooboro.
11 Jaanegui diiboco Jesu iimusuuhi: Tahallɨvɨ mityabama chahajirahi ɨco Moocaani ihacɨtɨruva. Jaamaño ɨco uco aacɨ̈bo aivo dijanaanɨcɨ imitɨma icahi, nooboro.

12 Tollɨ unuunoma iicaabo Pilato diiboco isinaayuqui moonɨhicauhi.
Jaarunaa judiomɨ sefano neehicauhi: ¡Diiboco isinaayuhachiijɨ aivojɨ̈bo
Cesar nahabonɨmɨnaafi diicatɨhi! Mɨ̈ro: Uujoho aivojɨ̈bo, onoomo Ce-
sarmɨnaafitɨ minifetehi, noomoro.
13 Jaanegui Pilato diito tollɨ unuunoco uguubuuboro Jesuco isivɨ
ɨsɨvauboro casɨ̈vuubo ihaivojɨ icagahallɨvɨ. Jaano hebreomɨ iijɨri Gabata,
onoono guiisibano nicuta eneejiruno.
14 Jaasumi Pascua jɨ̈baimo iicaujino fiitɨcuuhi gadɨcɨ̈barucuu iicauno.
Jaaboro Pilato judiomɨco nuuhi: ¡Jaanɨ amɨ̈hai Aivojɨ̈bo! nooboro.
15 Jaarunofaño diito sefano coovadiivuuhi: ¡Jaafa guijeveebe! ¡Jaafa gui-
jeveebe! ¡Tetecu! noomoro.
Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Amɨ̈hai Aivojɨ̈boco jaabo tetecuji? nooboro.
Jaarunofaño sacerdotemɨ aivojɨto iimusuuhi: Mohaivojɨ̈bo Cesar uufocovɨ
sifi mohaivojɨ̈bo chahahi, noomoro.
16 Jaanegui diito usefaño diiboco jeevesuubo itetecuqui. Jaaboco ɨ̈cɨumoro
satyuumo.

Jesuco Etetecuuno.
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 Jaadɨ Jesu fuucuuhi icubujeque agafaiyɨ̈cɨhinɨ̈boro nigaɨpaajebaɨ
onoomañovɨ. Jaanotɨ hebreomɨ iijɨri Golgota onoobaɨvɨ.
18 Jaamañovɨ diiboco tetecuumo, tollɨro bu miimɨsiicɨco tetecuumo icano.
Jaamɨsifeenevɨ Jesuco ficuumo.
19 Jaabo Pilato imomoco acaatɨnɨuboro Jesu guijeve ɨmohobujevɨ ficusu-
uhi: JESU NAZAREOOBO JUDIOMɨ AIVOJɨ̈BO onoonoco.
20 Jaanoco guiraamo saatoho judiomɨ toonoco meecɨuhi. Jesuco etetecu-
umaño tuucuumitɨ ifiitɨumaño. Jaano toono imomo caatɨnɨcɨnɨuhi hebreo
iijɨri, griego iijɨri, latin onoojɨri icano.
21 Jaanegui judiomɨ sacerdotemɨ aivojɨto Pilatoco nuuhi: Judiomɨ Aivojɨ̈bo
nooboro, caatɨnɨdino. Jillɨ: Judiomɨ Aivojɨ̈bo uujoho, eneehicaabo nooboro,
caatɨnɨ, noomoro.
22 Jaarunofaño diitoco Pilato iimusuuhi: Acaatɨnɨbadɨro icacuujino,
nooboro.
23 Jaamo ihamocasimɨnaa Jesuco etetecuunobuunatɨ Jesu gaachehuco
dugaacuumo sano nahabovacasidɨno. Jaamoro sanohosa itɨcovovɨ
ɨfocasiumo. Tollɨro bu icamooja falluuratɨno sadaahere caamotɨ guiinovɨ
nɨ̈cɨnɨujaco ɨ̈cɨumoro
24 noocasiumo: Jichehuco masɨ̈ ɨfocasitɨmoro tochehuhallɨvɨ suerteque
meheetavequi: ¿Naa cajaanɨ tochehuco ɨcɨji, noomoro. Jillɨ moonɨumo
Caatɨnɨhaamefaño onoono imiyaavequi: Tagaachehuco ɨfocasiumo.
Jaamoro tacamoojahallɨvɨ suerteque eetavuumo, onoono. Jaabadɨ jillɨ
ihamocasimɨ moonɨuhi.
25 Jaanaa Jesuco etetecuuboguiino icahicaugo seejɨ, bu diigo nago Maria
onoogo Cleofa taaba, bu Maria Magdalena onoogo icano.
26 Jaanaa Jesu seejɨco aatyɨmeuboro, bu tollɨro aivo agaijɨhicaubo
ijɨ̈bogomɨnaafico ihuufocori icauboco aatyɨmeuboro seejɨco nuubo: Gaha,
diiburucuji daachibadɨ ɨ̈ma iicajiibo, nooboro.
27 Jaadɨ bu tollɨro ijɨ̈bogomɨnaafico nuubo: Diigurucuji diiseejɨbadɨ ɨ̈ma
iicajigo, nooboro. Jaasumitɨro diigoco ijɨ̈bogomɨnaafi iijafaño satyuuhi.

Jesu Iguijeveuno.
(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

28 Toonobuunatɨ Jesu idudɨcamaajeque iimivucuunoco agaajacɨuboro nuuhi: Adujirahi, nooboro Caatɨnɨhaamefañoo onoono imiyaavequi.
29 Jaamañeri guirihillufañoo icaufaihu iquigañoo aivofaihu ɨɨdicufaihu. Jaafaihufañoo faatata icanoco amatyusuumoro hisopo onooho usuho. Jaaho aafeque ɨɨcɨumoro tootaataco toohaafe nijequevɨ ificuumoro diibo iijɨfañoo cabuyaacuumo.
30 Jaanoco Jesu aaduuboro nuuhi: Łvɨ paryɨ imivocafutucuuno, nooboro. Jaadɨ acanuvuuboro guijevecuubo.

Jesu Mecuhuco Ahaamɨuno.

31 Jaanaa Pascua jɨɨbaimo seseevedɨ iicacuujineguiiha. Tufucu jaguisɨfucu iicauneguiiha judiomɨ imuguutɨhi diito ifiino tubujejevɨro iicaunoco. Mɨɨro diito jaguisɨfucuvɨ jinejeba aivo eheetavorahicautɨmañoo. Jaanegui Pilatoco dilluumo saatohoco itajɨɨbaqui idɨɨnoco agafaryucumoro diitoco toonotɨ sihɨgovɨ ificuuqui.
32 Jaanegui amocasimɨ asaaumoro saafiico idɨɨnoco gafaryucuumo. Jaadɨ bu tollɨro saafiico moonɨumo Jesu cojɨvɨ etetecucɨnɨumɨsico.
33 Jaadɨ Jesuvɨ ɨɨfutuurumaaca chuumucuubo. Jaanoma iicaumo diibo idɨɨnoco gafaryucuutɨmo.
34 Jaarunaaca diitotɨ saafi Jesu mecuhuco ihaamɨgari cafatyɨcaruuhi. Jaasumiro diibofañotɨ iinuuno tɨɨjoho, nɨfaihu icano.
35 Jaanoco aatyɨmeubo miyaanocoro jɨɨbeguehi. Jaabo gaajahi toono miyaano iicanoco. Jaamo amɨɨhai tollɨro bu mimiyaaveguehi.
36 Jillɨ icauno Caatɨnɨhaamefañoo: Dibacɨno quisicurajitɨhi, onoono imiyaavequi.
37 Jaabadɨro bu samañoohaamefañoo noono: Cafatyɨcarucɨnɨɨboco mahatyɨmeji, noonoro.

Jesuco Łcɨɨuno.
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

38 Toonobuunatɨ Jose Arimatea cuumioobo Jesuma efeehicauruubo judiomɨ ñɨhicutɨ toovono ufuuboro Pilatoco dilluubo Jesu ifiico ihɨcɨqui. Jaaneguiiha Pilato: Jii, nuuhi. Jaaneguiiha ufuuboro Jesu ifiico ɨcɨjeubo.
39 Tollɨro bu Nicodemo fuuhi itɨconɨ Jesuma fucu ihiimaajeubo. Jaabo guiraano facɨcɨfaihuco sɨvauhi treinta kilo tɨcovovɨ. Tofaihuco mirra, aloe iicaneri eetavuuhi.
40 Jaamɨsiro gaachehubaanoco tooneri afacɨcɨsumɨsiro Jesu ifiico minɨuhi, judiomɨ jeevamaaje tollɨ ɨcɨɨnɨcɨbadɨ.
41 Jaano diiboco etetecuumañeri icauno bajɨgayɨ. Jaamañeri bohojɨ cɨɨhojɨ icauhi mɨɨhaiñoobaco tohojɨfañoo ɨcɨɨutɨhojɨ.
42 Jaahojɨfañoo Jesu ifiico cɨɨumɨsi tohojɨ tomañotɨ ifiitɨumañoo judiomɨ jaguisɨfucu ɨtɨcovacuuneguiiha.

20

Jesu Siino Ubuheeteuno.
(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

1 Jaanaa judiomɨ jaguisɨ iicauno seseevedɨ Maria Magdalena onoogo Jesu cɨɨhojɨjaa fuuhi fucugayɨro cɨvonaacaro. Jaago atyɨmeuhi icɨɨhojɨco afabaacuuba iguiisiba sihɨgovɨ aacaubaco.

2 Jaanegui Simon Pedro, bu saafi Jesu agaijɨhicaubo ijɨɨbogomɨnaafi
icamɨsijaa ijinafatyuugoro diitɨsico nuuhi: Aivojɨɨboco icɨɨhojɨfañotɨ cuu-
cahacho satyucuumo. Jaanoco magaajatɨhi, ¿cuucahacho fɨne ficuumo?
noogoro.
3 Jaaneguiiha Pedromɨsi icɨɨhojɨjaago
4 jinoomɨsiro fuuhi. Jaanaa saafi Pedro ɨmegaro icɨɨhojɨvɨ ɨfutuuhi.
5 Jaaboro tohojɨfañoco ɨdɨjɨɨvuuboro emeecɨubo atyɨmeuhi iminɨtaacoro.
Jaaruubo tohojɨfaño fuutɨhi.
6 Jaanobuunatɨ jari Simon Pedro gaseuhi diibo dojɨcutɨ. Jaabo tohojɨfaño
ɨjɨcafutuubo atyɨmeuhi iminɨta tomañeriro acaacɨnɨunoco.
7 Tollɨro bu Jesu ɨmeque iminɨubaryu imino minɨcɨnɨubaryu ijeevadɨ
acaaubaryuco atyɨmeubo.
8 Jaanegui bu tollɨro saafi jɨcafutuuhi tohojɨfaño, itɨconɨ tohojɨvɨ agaseubo.
Jaabo toonoco aatyɨmeuboro miyaavuguuhi.
9 Jaarumɨsi gaajautɨmɨsihiica Caatɨnɨhaamefaño: Jesu iguijeveebe siino
buheeteji, onoonoco.
10 Jaadɨ Pedromɨsi siino dojɨcuvɨro iijajaago uumicuuhi.

Jesu Maria Magdalena Onoogovɨ Jafeveuhi.
(Mr 16.9-11)

11 Jaanaa Maria iinoro fitafutuuhi tohojɨ ɨmega taagoro. Jaago taagoro
dɨjɨɨvuugo tohojɨfañoco emeecɨugo.
12 Jaago atyɨmeuhi miimɨsiicɨ Moocaani toomomɨnaatɨsico seseechehuno-
faño icamɨsi gɨcɨnɨuhi saafi Jesu nigaɨ iicaunaagonovɨ, jaanotɨ saafi itɨhai
iicaunaagonovɨ icano icaumɨsico.
13 Jaamɨsi diigoco nuuhi: ¿Jinejeri jaago ɨɨjoho taahi? noomɨsiro.
Jaanegui diigo nuuhi: ¿Cuucahacho tahaivojɨɨboco asatyomoro ificuuneri?
noogoro
14 ibujɨnaagoco emeecɨugo Jesuco atyɨmeuhi. Jaarugo diibo Jesu iicaunoco
gaajautɨhi.
15 Jaagoco Jesu nuuhi: ¿Jinejeri jaago taahicahi? ¿Mɨɨco guiinehi? nooboro.
Jaanegui diigo tobajɨgayɨ toomomɨnaaficoro eesɨcɨnɨumaño nuugo:
Aivojɨɨbo, ɨɨjoho baacho asatyooboro, ¿cuucahacho ficuuhi? Uco dɨɨbogo
ɨɨcɨɨtogoro satyequi, noogoro.
16 Jaanegui Jesu diigoco dilluuhi: Maria, nooboro.
Jaanegui diigo diiboco emeecɨugoro hebreomɨ iijɨri nuuhi: Raboni,
noogoro; Jɨɨbogomɨnaafi, eneejiruno.
17 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uco dudɨɨcɨdino; uujoho caamo Guihiru-
bijaago footɨhiica. Jillɨro foogo tañahabomɨco dɨɨbogoto: Guihirubi, bu tollɨro
amɨɨhaitɨ amɨɨhai Caani iicaabojaago feehi. Taacaani Moocaani iicaabojaago
feehi. Jillɨ noogoro dɨɨbogoto, nooboro.
18 Jaanegui Maria Magdalena onoogo fuuhi ijɨɨbogomɨnaajaago Jesuco
aatyɨmeunoco, bu diibo unuunoco icano diitoco ɨjɨɨbugutuugo.

Jesu Ijɨɨbogomɨnaavɨ Jafeveuhi.
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Hch 1.8)

19 Jaafucuro iijɨcuuvɨ ijɨɨbogomɨnaa igaicɨnɨuhi samecufañoro judiomɨ
ñɨhicutɨ iguhuganoco cuhufono ofoboocɨumoro icauhi. Jahɨ Jesu
ɨjɨcafutuuboro diitofeenevɨ ujulleeveuboro diitoco dilluubo: Sajeebɨɨ mihica,
nooboro.

20 Tollɨ unuuboro diitoco ɨɨfusuubo ihuseneque etetecuunopaajeneque, bu
imecuhutɨ ahaamɨupaajeque icano. Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa imo imo minifu-
tuuhi Ihaivojɨɨboco aatyɨmeumoro.
21 Jaadɨ siino Jesu diitoco nuuhi: Sajeebɨɨma mihica; Guihirubi uco agallu-
ubadɨro bu uujoho amɨɨhaico galluuhi,
22 nooboro diitohallɨvɨ fuunaruubo. Jaaboro nuubo: Magaayɨcɨ Moocaani
Gaijaco, nooboro.
23 Jaamo cajaatyocohacho iimitɨco mubuusumo iimitɨma chahacuji.
Jaanotɨ mubuusutɨmo imitɨ buusuracujitɨhi, nooboro.

Tomas Miyaavogotɨ.

24 Jaarunaa Tomasco Gaatyaba eneehicaubo diitoma chahauhi Jesu diitovɨ
ajafeveusumi.
25 Jaaboco saatoho ijɨɨbogomɨnaa jɨɨbuguuhi: Aivojɨɨboco mahatyɨmehi,
noomoro.
Jaarunofaño Tomas diitoco nuuhi: Ihusenefaño diiboco etetecuunopaa-
jeneque aatyɨmeebere toopaajejefaño tahusegaiñoco ɨjɨɨhacutɨnohachuta, bu
tollɨro imecuhutɨ diiboco ahaamɨupaajefaño ɨjɨɨhacutɨnohachuta miyaaveg-
uejitɨhi, nooboro.
26 Jaanobuunatɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu icano nigacɨtɨ siino
ijɨɨbogomɨnaa igaivuuhi toojafaño. Jaasumi Tomas diitoma icauhi. Jaanaa
iguhugano cuhufono foboocɨnɨrunaa Jesu ɨjɨcafutuuboro diitofeenevɨ
ujulleeveuboro diitoco dilluubo: Sajeebɨɨma amɨɨhai mihica, nooboro.
27 Jaaboro Tomasco nuubo: Ɨfaaji ɨvɨ jisumi dihusegaico jinofaño dɨɨhacu.
Jaaboro jino tahuseneque meecɨ, bu juugavɨ saabo jino tamecuhufaño di-
huseque dɨɨhacu. Jaaboro mabañɨhi nootɨɨbo, miyaavogo, nooboro.
28 Jaanegui Tomas diiboco iimusuuhi: ¡Tahaivojɨɨbo Moocaani! nooboro.
29 Jaaboco Jesu nuuhi: Tomas jari uco adaatyɨmeebere miyaaveguehi.
Imino icajino atyɨmetɨrumo imiyaavogomo, nooboro.
30 Tollɨro bu Jesu sihidɨ ejeevanoonoco ijɨɨbogomɨnaa ɨmefeenevɨ guiraano
eetavehicauhi. Jaaruno jihaamefaño paryɨ caatɨnɨcɨnɨtɨno.
31 Jaanotɨ jinoocoro caatɨnɨumo amɨɨhai mimiyaaveguequi Jesu diiburucu
Cristo Moocaani Seemene iicanoco. Jaaboco mimiyaavogonofañodɨ diibovɨ
ifinɨjitɨno fiivoma mihicahi.

21

Jesu Jafeveuhi Sietedɨmo Ijɨɨbogomɨnaavɨ.

1 Jaanobuunatɨ siino Jesu ijɨɨbogomɨnaavɨ jafeveuhi Tiberia muuaijɨnivɨ.
Jillɨ diitovɨ jafeveubo.
2 Jaamo samañeriro icaumo Simon Pedro, bu Tomasco Gaatyaba
eneehicaubo, bu Natanae Cana de Galilea onoocuumioobo, bu Sevedeo
seemenetɨsi, bu tollɨro sitɨsi diitootɨsi icamoco
3 Simon Pedro nuuhi: Uujoho fiicɨteji, nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Tollɨro mɨɨhai ɨɨma masaaji, noomoro fuumo meene-
gari. Jaarumo tufucu saafiiba icɨutɨmo.
4 Jaanaa seseevecuunaaca Jesu diitovɨ jafeveuhi jiinɨgaibaahovɨ. Jaaru-
uboco ijɨɨbogomɨnaa gaajacɨutɨhi diibo iicaunoco.
5 Jaabo diitoco nuuhi: ¿Sɨcafe, naa saafiiba mɨhɨcɨtɨhi? nooboro.
Jaanegui: Chahano, nuumo.

6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai sinɨcuuhuco amɨɨhai meenegatɨ momiyanaagonovɨ magañɨɨ. Jaamo mɨhɨcɨhi, nooboro. Jaanegui tahɨgovɨ agañɨɨumo isinɨcuuhuco guiiyɨcɨcuutɨhi itaava bocɨri sihidɨ ɨjɨvusuumaño.
7 Jaanegui Jesu ijɨɨbogomɨnaafico agaijɨhicaubo, Pedroco nuuhi: ¡Mohaivojɨɨbo jahi! nooboro.
Jaanegui Pedro Jesu jahi iicaunoco uguubuuboro igaachehuco siyaavuubo, igaachehuco ujujuuvuumaño. Jaaboro muuaifaño acutuubo.
8 Jaanaa sanoodɨmo ijɨɨbogomɨnaa isinɨcuuhuco meenegari guicɨmoro ijɨnijaagovɨ sɨvaumo ijɨnitɨ cien metrohachutaro iicaumaño.
9 Jaamo isivɨ ihiinuumo atyɨmeuhi cɨɨjɨgaihallɨri taavaabo gaarucɨnɨɨbo aacaaboco maahuma.
10 Jaamoco Jesu nuuhi: Toono taavaco mɨhɨcɨmotɨ juu mɨsɨva, nooboro.
11 Jaanegui Pedro imeenegafaño ufuuboro isinɨcuuhuco isivɨ guiiyɨcɨubo sihidɨ queefimo taavaco ciento cincuenta y tresdɨmo icaurumoma isinɨcuuhu gallivuutɨhi.
12 Jaamoco Jesu nuuhi: Masaamoro mamachuva, nooboro.
Jaaruuboco ijɨɨbogomɨnaatɨ saafiiba dilluutɨhi: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho? noomoro Ihaivojɨɨbo iicaunoco agaajaumaño.
13 Jaadɨ Jesu asaauboro itaavaaboco ɨɨcɨuboro diitoco acɨubo, bu tollɨro imaahuco acɨubo icano.
14 Toonoma mifoocɨ, safo icano icacuuno Jesu ijɨɨbogomɨnaavɨ ajafeveuno iguijeveubo siino ubuheeteunobuunatɨ.

Jesu Simon Pedroco Atajɨɨbauno.

15 Jaamo amachuunobuunatɨ Jesu Simon Pedroco nuuhi: ¿Simon, Jona achi, uco gaijɨhi jino janaanɨcɨvɨ? nooboro.
Jaanegui Simon Pedro iimusuuhi: Jɨɨhɨ, Aivojɨɨbo, ɨɨro gaajacuuhi ɨco agaijɨnoco, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaaneguiiha taca oono toomomɨnaafi ihoveja seemeque ojoobɨnɨcɨbadɨ oono uco imiyaavogomoco dɨɨbeguehica, nooboro.
16 Jaadɨ bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijɨhi? nooboro.
Jaanegui Pedro iimusuuhi: Jɨɨhɨ, Aivojɨɨbo, ɨɨro gaajacuuhi ɨco agaijɨnoco, nooboro.
Jaanegui diiboco nuubo: Taañocota toomo ovejamɨco otoomonɨcɨbadɨ, nooboro.
17 Jaadɨ bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijɨhi? nooboro.
Jaaneri Pedro ɨdaasuvuuhi diiboco mifoocɨ, safo icano: ¿Uco gaijɨhi? nooboro idillucuuneguiiha. Jaaboro nuubo: Aivojɨɨbo, ɨɨro paryɨ gaajacuuhi ɨco agaijɨnoco, nooboro.
Jaanegui Jesu nuuhi: Taañocota dɨɨbeguehica ovejamɨco ojoobɨnɨcɨbadɨ.
18 Miyanotɨro, miyanotɨro ɨco neehi: Sɨcafefi idiicausumi digaachehuco ɨdɨcafotooboro idiimogohɨgovɨ feehicauhi. Jaanotɨ amiyaabo idiicacuudɨ dihuseque gañɨiyɨcɨɨboco ɨco sita digaachehuco jɨɨhacuji. Jaamoro ɨco satyejimo idiimogotɨruhɨgovɨ, nooboro.
19 Jillɨ nuubo Jesu Pedro coyomo guijeveri iguijeveujinoco agaajasuubo neehicauhi. Tooneri Moocaani bocɨco agaajasuujinoco. Jaadɨ diiboco nuubo: ¡Tadyojɨcutɨ disaa! nooboro.

Ijɨɨbogomɨnaafico Agaijɨhicaubo.

20 Jaanaaca Pedro idojɨcuco emeecɨubo atyɨmeuhi Jesu agaijɨhicaubo ijɨɨbogomɨnaafi idojɨcutɨ ufuunoco niinoono amachuusumi diibovɨ ifituuvuuboro: ¿Aivojɨɨbo, cajaanɨ ɨco aacɨjiibo? nooboro idilluubo.

21 Jaaboco Pedro aatyɨmeuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, jana jaanɨji mɨllɨ?
nooboro.
22 Jaanegui Jesu nuuhi: Iimogohachiijɨ icajiibo uujoho siino uhuumino-
hachuta. ¿Jaaruno ɨɨdi mɨllɨ icatɨhi? Jaanotɨ ɨɨjoho tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
23 Jillɨ diiboco unuunoco inahabomɨ jɨɨbocasiuhi: Diibo jɨɨbogomɨnaafi fɨne
guijevejitɨhi, noomoro. Jaarunofaño Jesu guijevejitɨɨbo nuutɨhi. Iimogo-
hachiijɨ siino uhuuminohachuta icajiibo. ¿Jaaruno ɨɨdi mɨllɨ icatɨhi? nuubo.
24 Jaabo diibo jɨɨbogomɨnaafi jinooco jɨɨbeguehicahi. Jaaboro caatɨnɨubo.
Jaanoco mɨɨhai magaajahi diibo ɨjɨɨbogono miyaano iicanoco.
25 Tollɨro bu sihidɨ saneheje Jesu omoonɨhicauno icarahi. Jaanehejeque
sanohosari paryɨ icaatɨnɨruva uujoho onoono fɨne paryɨ jiinɨjehallɨri iicano
aamenevɨ ɨɨfetejitɨruno.

HECHOS

Jillɨ Jesu Jɨɨbogomɨnaa Omoonɨhicauhaame

Moocaani Gaija Asaajino.

1 Agaijɨɨbo Teofilo, itɨconɨ acaatɨnɨuhaamefa caatɨnɨuhi Jesu jiinɨjehallɨvɨ
iicaunohachuta omoonɨuboro ɨjɨɨbeguehicaunoco.
2 Mɨɨro niquejefa ufuucujino ɨmega, iminɨsumɨnaaco ocoovauboro Igai-
jafañodɨ diitoco imino jɨɨbeguehicaubo.
3 Jaabo Jesu iguijeveunobuunatɨ diitovɨ siino jafevehicaubo cuarentadɨ
fucuva tɨcovovɨ diitoco imino igaajasuqui diibo ubuheeneque. Jaabo diitoco
jɨɨbeguehicauhi Moocaani aivojɨtɨ.
4 Jerusaletɨ mefeedino. Moocaani Gaija asaajinoco motoomo, diibo enee-
hinɨnoco amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehinɨbadɨ.
5 Miyaano naha Jua nɨfaihuri nitɨhicauhi. Jaanotɨ amɨɨhai goovajino
Moocaani Gaijari minitɨcafotono, nooboro.
6 Jaamo toono Jesuma iicausumi diiboco dilluumo: Mohaivojɨɨbo, ¿jaanegui
jisumi Israel aivojɨco siino dojɨcuvɨro gasesuji? noomoro.
7 Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: ¿Collɨhi magaajajirahi tusumico ɨdɨɨboro
Moocaani tufucuco omoonɨjiibo gaajahi?
8 Jaanotɨ Moocaani Gaija amɨɨhaihallɨvɨ iniitodɨ mityaco magaayɨcɨji.
Jaadɨ uutɨ mɨjɨɨbegueji Jerusalevɨ mihicabadɨro Judea jiinɨjevɨ, Samariavɨ,
paryɨ jiinɨjejɨnibaacɨdɨ icano, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.
(Lc 24.49-53)

9 Jillɨ nooboro diito ɨɨfɨnɨcɨnaaca caamovɨ fuucuubo aimuufaifeenedɨ
niquejefaño. Jaaboco atyɨmecuutɨmo.
10 Jaanegui imino ɨɨfɨnɨcɨumo atyɨmeuhi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi
seseechehunofa jɨɨcɨnɨumɨsico.
11 Jaamɨsi diitoco nuuhi: Galilea gaifiimɨ, ¿collɨhi niquejeque mɨhɨɨfɨnɨcɨhi?
Diiboro jaanɨ Jesu jino niquejefa mɨhɨɨfɨnɨcɨnaaca ofoobo siino saaji
jiinɨjehallɨtɨ jino ofoobadɨro, noomɨsiro.

Judabuunavɨ Matiaco Boobanɨmo.

12 Jaanegui dojɨcuvɨro Jerusalejaa uumiumo Olivohono iicagajɨtɨ fiitɨno
jaguisɨfucuvɨ judiomɨ ɨɨgonɨcɨnohachuta.
13 Jaamo ijɨɨbogomɨnaa dojɨcuvɨro tuucuumivɨ agaseudɨ fuumo caamovɨ
iicamecufaño iicahicauhɨgo. Jaamofeeneri icaumo Pedro, Jacoobo, Jua,
Andre, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo, Jacoobo Alfeo achi, Simon
cananistamɨoobo, Juda Jacoobo nahabo icamo.
14 Jaamo diito famooro igaivehicauhi Moocaanima ihiimaaqui Jesu na-
habomɨ, seejɨ Maria, bu sihidɨ saatoho gaigoomɨ icamo.
15 Jaasumi Pedro diito ciento veintedɨmofeenetɨ ujulleeveuboro nuuhi:
16 Tañahabomɨ, Moocaani Gaija Caatɨnɨhaamefañodɨ unuucuuno miyaavu-
cuuhi Davidfeenedɨ Judaditɨ ihiimaauno: Jesuco miyamɨnaa usefaño
aacɨjiibo, unuuno.✡
17 Jaabo Juda mɨɨhaiobou jino dudɨcamaajefa iicauruubo.

✡ **1:16** Mt 22.3-10

18 Jaaboco iimitɨhallɨvɨ ajaaduuruuno nɨhɨbamɨri jiinɨjeque naajeumo.
Jaaruubo Juda ufuuboro iinoro caamotɨ iinigaɨjaagotɨ acutuubo. Jaaneri
paryɨ iiba isi aifuuhi.
19 Jaanoco Jerusale cuumiri iicaumo guubuuhi toono Juda nɨhɨbamɨri
anaajeumañoco Alcedamatɨ momoonɨumo tɨɨjohojɨcɨcɨ eneejirunoco.
20 Jaamaño Salmohaamefaño jillɨ noono: Jaafa iija sɨcaijarucu mɨɨhaiñooba
toojafa iicacuutɨqui. Jaabadɨro simañovɨ noono: Sifiirucu idudɨcamaajeque
gaayɨcɨji, noonoro.
21 Jaabadɨro mofeeneri icamo saatoho gaifiimɨ Mohaivojɨibo Jesu
mɨihaima iicausumi,
22 Jua diiboco initɨunotɨ niquejefa ufuunohachuta iicaumotɨ. Jaanegui ca-
jaanɨhacho saafi diitotɨ mɨihaijaa iminifetequi Mohaivojɨibo ububeeteunoco
ijɨibeguequi, nooboro.
23 Jaanegui miimɨsiicɨtɨ diitotɨ coovaumo Jose Barsaba Justo onoobo, Matia
icamɨsico.
24 Jaamoro diitɨsihallɨvɨ Moocaanima iimaaumo, jillɨ noomoro: Moocaani
ɨijoho famoojeebɨico agaajaabo. Mɨihaico gaajasu, ¿naa diitɨsitɨ cajaanɨco
dɨicɨhi
25 Judabuunavɨ iicaqui? Jaabo Juda imitɨnoco omoonɨubo inaagonovɨ
fuuhi, noomoro.
26 Jaamoro suerteque agañɨiuno Matiavɨ ɨfutuuhi. Jaabo tusumiro diito
fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi iicaumofa minifutuuhi.

2

Moocaani Gaija Asaano.
(Jn 7.37-39)

1 Jaanobuunatɨ Pentecostefucu agaseusumi famooro samañovɨro
igaicɨnɨuhi.
2 Jaanaa sefano guibuhubabadɨ niquejefañotɨ guubuvusuuno ifajafañovɨ
diito ɨcɨnɨuhɨgo.
3 Jaasumiro famoovahallɨvɨ niituuno cɨɨjɨgaiguiihunobadɨ jeevano.
4 Jaamo Moocaani Gaijari paryɨ gahafuuhi. Jaamoro sijɨɨjeri iimaaumo
Moocaani Gaija ihiimaasubadɨ.
5 Jaasumi Jerusalevɨ icaumo judio gaifiimɨ. Jaamo judio iijɨco imino
imiyaaveguehicaumo fahɨgova jiinɨjetɨ agaseumo
6 toonoco uguubuumoro sihidɨ miyamɨnaa igaivuuhi. Jaamo sihidɨro
eetyeuhi faaboho iijɨneri ihiimaaunoco saafi sifi iijɨri, bu saafi sifi iijɨri icano
ihiimaaunoco uguubuumoro.
7 Jaaneri eheetyeumoro dillucasihicaumo:
8 ¿Mɨillɨ jaamo galileamɨnaa iicarumo moojɨneri iimaamoco muguubuuhi
muucuumi iijɨri ihiimaanoco?
9 Jimañovɨ icamo Partia miyamɨnaa, Media jiinɨjeo miyamɨnaa,
Elam jiinɨjeo miyamɨnaa, Mesopotamia jiinɨjemɨnaa, judeamɨnaa,
capadociamɨnaa, Ponto jiinɨjemɨnaa, Asia jiinɨjemɨnaa,
10 frigiamɨnaa, panfiliamɨnaa, Egipto jiinɨjemɨnaa, Africa cuumino Cirene
janaanɨcɨ iicacuumijemɨnaa, bu tollɨro romamɨnaa icahi, saatoho judiomɨ,
jaanotɨ saatoho judiomɨ jɨibogoco agaayɨcɨcuumo.
11 Tollɨro bu icamo Creta miyamɨnaa, Arabia miyamɨnaa icano. Jaarumo
paryɨ faajɨvari iimaanoco muguubuhi Moocaani mityatɨ ihiimaanoco,
noomoro.

12 Famooro jaaneri ajabafiituumoro sihidɨ esamaaimoro dillucasihicauhi:
¿Mɨllɨ fɨne jino iicano? noomoro.
13 Jaarunaa saatoho dejecuhicauhi: Jillɨ guiriicavomo, noomoro.

Pedro Ihiimaauno.

14 Jaanegui Pedro paryɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi icamoma ujulleeveeboro
sefano nuuhi: Judea miyamɨnaa, Jerusale cuumiri mihicamo icano imino
uco muguubu. Jaamoro magaaja, nooboro.
15 Jito miyamɨnaa guiriicavotɨmo amɨɨhai monoobadɨ mɨɨhaiñooba fucuro
guiriicavotatɨhi.
16 Jino Moocaani iimaamɨnaafi Joel, jillɨ unuucuuno:

17 Moocaani neehi: Niinosumi paryɨ miyamɨnaahallɨvɨ Tagaijaco niitusuji.
Moseeme ufucu jillɨ iicajinoco jɨɨbegueji. Sɨcafe atyɨmeji Moocaani
Gaija ɨɨfusunoco. Quillahuto tɨgaji.
18 Tagaijaco niitusuji tusumi tajeecɨvomɨnaahallɨvɨ ufucu iicajinoco
ijɨɨbeguequi.
19 Caamo niquejefaño ɨfusuji jabafiiranoco, baavɨ jiinɨjehallɨvɨ ɨfusuji toono
jɨɨbogoco, tɨɨjoho, cɨɨjɨgai, aimuufaiguiihu icano.
20 Cuujeo nɨhɨba cɨveteji, fucuo nɨhɨba tɨɨjohobadɨ minifeteji, Moocaani fucu
ɨñɨhicufucu ɨmegavɨ.
21 Jaasumi paryɨ Moocaanico idillumo taajaji.

22 Muguubu jino onoonoco amɨɨhai Israel gaifiimɨ: Moocaani Jesu Nazare-
ooboco miyaabotɨ ɨfusuhinɨcuhi amɨɨhai ɨmefeenevɨ jabafiirano mityanoco
eetavonofeenedɨ amɨɨhaico ɨɨfusucuunoco magaajacubadɨ.
23 Jaarunofaño diiboco magaayɨcɨumoro mahacɨuhi Moocaani sɨɨcɨjetɨro
unuucuubadɨ masatyuumoro magaicaauhi. Jaamoro ɨmoho bujevɨ metete-
cuusuhi iimitɨno gaifiimɨ useri.
24 Jaaruuboco Moocaani buheetesuhi guijeve aivotɨ ataajasuubo. Jaamaño
diiboco guijeve gaayɨcɨutɨhi.
25 Mɨɨro aivojɨɨbo David Jesutɨ iimaaubo nuuhi:

Aivojɨɨboco uujoho fahiijɨvaro atyɨmehicauhi tahɨmefeene icaaboco. Jaabo
tamiyahusenaagonovɨ icahi jineje uco maryɨbasutɨno iicaqui.
26 Jaaneri uco tajeebɨɨ imo imo minifetehi. Taajɨri imo imo iimaahi.
Jaabadɨro tafi sajeebɨɨ jaguisɨji.
27 Jaabo ɨɨjoho tajeebɨɨco iguijevehicamo iicahɨ deevesujitɨhi. Dihimi
jeecɨvomɨnaafi agaijɨɨbo ifiico tuucɨsusujitɨhi.
28 Uco dɨɨbeguehi fiivojaa asatyono jɨɨhaico. Jaaboro uco dihɨme ificuuneri
imo imo miniiyuji, nooboro.

29 Fañɨ, jaanegui jino amɨɨhaico foovono neehi: Moheedeebe David igui-
jeveubo cɨɨhojɨ jino mofeeneri icahi.
30 Jaabo David Moocaani iimaamɨnaafiu. Jaabo gaajacuuhi Moocaani
diiboco miyanotɨro ufucu saafi Cristo diiyaachi mɨɨhaitɨ dihaivojɨfaño
acasɨɨvejiibo unuucuunoco.
31 Jaabo sɨɨcɨjetɨro mahatyɨmecubadɨ gaajacuubo Jesucristo ubuheeteu-
jinoco. Jaamaño nuubo Cristotɨ: Tajeebɨɨco deevesujitɨhi iguijevehicamo
iicahɨgo tafiico tuucɨsusujitɨhi, nuubo.
32 Jaabo jaanɨ Jesuco Moocaani guijevefañotɨ buheetesuuhi. Jaanoco paryɨ
mɨɨhai magaajahi.

33 Jaaboco Moocaani agañiiyɨcɨuboro imiyanaagonovɨ ficuuhi. Jaabo
Caanitɨ Igaijaco gaayɨcɨuhi Caani unuubadɨ. Jaabotɨ jino jisumi muguubuno,
mahatyɨmene icano saahi.
34 Jaabo David niquejefa eguejeutɨhi. Jaaruubo jillɨ nuuhi:
Moocaani Mohaivojɨɨbo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo,
35 dimɨnaaco ditɨhaiguiino ificuunohachuta, nooboro.
36 Jaanoco paryɨ Israel cuumimɨnaa imino magaaja, jaanɨ diibo Cristoco
amɨɨhai metetecuuboco Moocaani Aivojɨɨbotɨ ificuunoco, nooboro.
37 Jillɨ onoonoco uguubuumoro ɨdaasuvuumo ijeebɨɨfañoo. Jaamoro dillu-
umo Pedroco, bu sajɨɨbogomɨnaaco icano: Fañɨ, ¿mɨllɨ jaanegui mihicaji?
noomoro.
38 Jaanegui Pedro iimusuuhi: Moocaani ɨmefeenevɨ amɨɨhai imitɨco
mejeevesucu. Jaamoro Aivojɨɨbo Jesucristo momofeenedɨ minitɨsuquimaaje
amɨɨhai imitɨco ibusuqui. Jaasumiro Moocaani amɨɨhaico Igaijaco acɨji.
39 Jaano jino iimaa amɨɨhaidi, ufucu icaji amɨɨhai seemedi icano, tollɨro
bu fahɨgova tehesino iicamedi, paryɨɨcɨno Aivojɨɨbo Moocaani ocoovagomedi
icano, nooboro.
40 Jillɨ sihidɨ nooboro Pedro diitoco fajɨɨnɨuhi: Mataaja jino miyamɨnaa
iimitɨmofañotɨ, nooboro.

Jillɨ Moocaani Iija Fiivuuhi.

41 Jaamo diibo jɨɨbogoco imiyaavuguumo nitɨsuquimaaiuhi. Jaasumiro
tresmildɨmo Cristojaagovɨ minifutuuhi.
42 Jaamoco minɨsumɨnaa ɨjɨɨbogobadɨ imino icahicaumo. Jaamoro sahɨ
igaivehicaumo Moocaanima ihiimaamoro panco iquisicuqui.

Cristota Itɨconɨ Jillɨ Icahicauhi.

43 Jaaneri famooro jabafiitehicauhi minɨsumɨnaa mityanehejeque
omoonɨhicauneri.
44 Jaamo famooro imiyaavuguudɨmo sahɨ icahicauhi. Jaamoro inehejeque
ɨfocasihicauhi.
45 Inehejeque anaajemere inɨhɨbamɨco ucuujɨvaachudɨno saje
ɨfocasihicaumo.
46 Fafucuvaacɨvɨro templojafa igaivehicaumo. Jaadɨ iijanofañoo panco
iquisicumoro machuhicaumo, sabadɨro imo imo ijeebɨɨno iicamoro.
47 Moocaanico imehicaumo. Jaamoco miyamɨnaa gaijɨhicauhi. Jaamo-
jaagovɨ Moocaani gataacuhicaubo bohono imiyaavogomoco.

3

Ɨgotɨɨboco Ɨigusuno.

1 Jaanaaca safoono Pedro, Jua icamɨsi fuuhi templojajaago ɨmohonohallɨtɨ
nɨhɨba icaaberi Moocaanima ihiimaahicausumi.
2 Jaanaa ifiivuunotɨro ɨɨgotɨɨboco asatyumoro fafucuvaacɨvɨro temploja
guhuga ɨmegavɨ diiboco ficuhicaumo imomo ovosɨɨhuga iicahuga ɨmegavɨ
toojafañoo ofoomoco nɨhɨbamɨco idilluqui.
3 Jaabo Pedromɨsi toojafañoo ofoomɨsico aatyɨmeuboro diitɨsico nɨhɨbamɨco
dilluubo.
4 Jaaboco diitɨsi emeecɨudɨ Pedro diiboco nuuhi: Mɨsicoro dɨhɨɨfɨnɨcɨ,
nooboro.
5 Jaanegui diibo diitɨsicoro imino ɨɨfɨnɨcɨuhi: Fɨne uco nɨhɨbamɨco acɨjimɨsi,
nooboro.

6 Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Nɨhɨbamɨma chahahi, oroma chahahi.
Jaarunaa uuma iicanoco ɨco acɨji Nazareoobo Jesucristo momofeenedɨ
gañiivoobo, dɨɨgo,
7 nooboro diiboco Pedro imiyahusetɨ agaayɨcɨuboro caamo gañiiyɨcɨuhi.
Jaasumiro irubuɨno, itɨhaiño icano diiboco imituuhi.
8 Jaasumiro acasiniivuuboro ujulleeveuboro ɨgucuubo. Jaaboro diitɨsima
toojafa fuubo casiniinamaaiboro Moocaanico imehicaubo.
9 Jaaboco famooro miyamɨnaa atyɨmeuhi ɨgooboro Moocaanico iimehi-
cauboco.
10 Jaaneri sihidɨ ajabafiitomoro sihidɨ eetyehicaumo famooro diiboco
agaajacuumañо ovosɨɨhuga imomo iicahuga ɨmega acasɨɨvooboro
nɨhɨbamɨco idilluhicaubo iicaumañо.

Pedro Iimaahi Salomon Portal Onoomañovɨ.

11 Jaabo Pedromɨsico jeevesutɨɨbo diitɨsima feehicauhi. Jaaneri sihidɨ
miyamɨnaa eheetyeumoro goovano sihidɨ gahafuumo Salomon Portal-
mañovɨ.
12 Jaanoco Pedro aatyɨmeuboro miyamɨnaaco nuuhi: Israel gaifiimɨ,
¿collɨhi mɨsico majabafiihi mɨsiro jaanɨco momityari mubuheesumɨsiro
mɨhɨgusu ɨvɨbadɨ mohiimihiijɨri mihica ɨvɨbadɨ?
13 Tollɨ icatɨno diiboro Moocaani, sɨɨcɨje moheedeebe Abraham, Isaac,
Jacob icamo imiyaavuguubo Moocaani Illi Jesuco janaanɨcɨ miyaabotɨ mini-
iyuubo amɨɨhai magaayɨcɨumoro amɨɨhai aivojɨtoco mahacɨuboco. Jaaboco
Pilato sinaayuujirunaa amɨɨhai mihimugutɨhi.
14 Jaabo iimitɨma iicatɨɨbo Iimiiboco mɨjɨɨheguemere iimitɨɨbocoro
gaicaaumɨnaafico misinaayusuumoro,
15 fiivoco aacɨɨboco magaicaausuhi. Jaaruuboco Moocaani guijevefañotɨ
buheetesuhi. Jaanoco mɨɨhai imino magaajahi.
16 Jino ɨɨgoobo Jesu momoco imiyaavegueneri buheeteebe amɨɨhai ma-
hatyɨmehicacuubo magaajacuubo Jesuco imiyaavogono diiboco buheesuhi
jino amɨɨhai mahatyɨmebadɨ.
17 Jaarunoco fañɨ, uujoho gaajacuuhi famooro amɨɨhai aivojɨtoma maga-
icaauhi esɨcɨnɨtɨmo.
18 Moocaani jillɨ sɨɨcɨje paryɨ iimaamɨnaafañodɨ unuucuuno miyaavucuuhi
Cristo ɨdaasuno iicaujinoco.
19 Jaanegui amɨɨhai imitɨco mejeevesucu. Jaamoro Moocaanijaagovɨ
masaa amɨɨhai imitɨ ibuuqui. Jaadɨ Aivojɨɨbo amɨɨhaidi galluji buheefucuco
20 Jesuco agalluunofeenedɨ sahiijɨtɨro amɨɨhaidi Cristo unuucuuboco.
21 Jaarunaa Jesucristo gueenene niquejefañо icajiibo Moocaani paryɨ
fanoovaco iimibachunohachuta ihiimaamɨnaa sɨɨcɨje iicaumofeenedɨ unuu-
cuubadɨ.
22 Mɨɨro Moise nuuhi: Aivojɨɨbo Moocaani galluuji ihiimaamɨnaafiico
uubadɨ iicaabotɨ amɨɨhai nahabomɨfañotɨ. Jaabo Moocaani agalluujiibo
amɨɨhaico paryɨ onoonoco muguubu.
23 Jaaboco uguubutɨdɨmoco Israel cuumitɨ udugaacumoro paryɨ finɨsuji,
nooboro.
24 Mɨɨro famooro Moocaani iimaamɨnaa Samuel iicaunotɨ jisumivɨ iicamo
paryɨ jillɨ iicajinoco jɨɨbuguuhi.
25 Amɨɨhai jaamo Moocaani iimaamɨnaa iyaachimɨhai mihicamo.
Jaamañо mootadi Abrahamco Moocaani unuunofañо amɨɨhai mihicahi.
Mɨɨro Moocaani Abrahamco nuuhi: Abraham, paryɨ jiinɨjemɨnaa
diiyaachimɨhaifeenedɨ imino icaji, nooboro.

26 Mɨiro jaabo Moocaani Illi Cristoco ubuheetesuuboro itɨconi amɨihaijaa
galluubo amɨihaico imino imoonɨqui. Jaamo amɨihai, amɨihai imitɨco
mejeevesuhi, nooboro.

4

Pedromɨsico Cɨvojaanɨmo.

1 Pedromɨsi jillɨ miyamɨnaaco jɨibeguehicaunaacaro saaumo sacerdotemɨ
temploja toomomɨnaafi aivojɨiboma, saduceomɨma icano.
2 Jaamoro sihidɨ sɨfiiratuumo Pedro, Jua icamɨsi miyamɨnaaco: Jesu
ubuheeteunotɨ ufucu siino mubuheetejinoco magaajacuuhi, noomɨsiro
ɨjɨibeguehicaunotɨ.
3 Jaamoro diitɨsico agaayɨcɨumoro cɨvojafa ficuumo seseevedɨ iinusuqui
mihiijɨcuuneguiiha.
4 Jaamɨsico uguubuumotɨ sihidɨ saatoho miyaavuguuhi. Jaamo
imiyaavoguunoco sano gaifiimɨcoro ihoovo fɨne cinco mildɨmo ɨfutuuhi.
5 Jaano sifucu Jerusalevɨ igaivuumo judiomɨ aivojɨto, iquillahuto,
caatɨnɨmɨnaa icamo.
6 Jaamoma bu tollɨro icaubo Anas sacerdotemɨ aivojɨibo, tollɨro bu Caifas,
Jua, Alejandro icamo, bu paryɨ saatoho diibo yoto icano.
7 Jaamoro Pedromɨsico ucuuhuvaumoro ifeenevɨ ificuumoro diitɨsico dil-
luumo: ¿Mɨijoho iijɨtɨ, mɨijoho momofeenedɨ icano jillɨ amɨisi momoonɨhi?
noomoro.
8 Jaanegui Pedro Moocaani Gaija ijeebɨifaño iicaabo diitoco nuuhi: Israel
cuumimɨnaa aivojɨto, quillahuto icamo
9 ɨigotɨiboco fɨne mubuheesuhinɨnoco mɨsico midilluhi diibo ubuhee-
hinɨnoco magaajaqui.
10 Jaanoco amɨihai ɨmefeenevɨ mɨjɨibegueji paryɨ Israel miyamɨnaa igaa-
jaqui. Mɨiro jaanɨ amɨihaifeeneri ujulleecɨnɨibo buheeteuhi Cristo Jesu
Nazareoobo momofeenedɨ amɨihai metetecuuboco Moocaani guijevefañotɨ
ubuheetesuubofeenedɨ.
11 Jaabo diibo Jesu guiisibaco amɨihai iijano eetavomɨnaa mɨtɨhɨsumoro
magañɨiubo aivo iimimañovɨ iminifutucuubo.
12 Jaamaño sififeenedɨ taaja chahahi; niquejeguiinovɨ simomo
miyamɨnaafeenevɨ chahahi tomomofeenedɨ mataajajimomo, noomɨsiro.
13 Jaamɨsi igototɨmɨsi Moocaanitɨ ihiimaaunoco uguubuumoro, bu
aamenefaño icautɨrumɨsi sihidɨ agaajaunoco iicaneri aivojɨto eheetyeumoro
gaajauhi Jesuma iicaunoco.
14 Jaanomaryo ɨigotɨiboco ubuheesuubo diitɨsifeeneri julleecɨnɨuhi. Jaa-
maño mɨllɨ nuutɨmo.
15 Jaamoro Pedromɨsico ifeenetɨ galluumo diitɨsi ofoonobuuna iinoro
toonotɨ iimaacasiqui.
16 Jaamoro noocasihicaumo: ¿Mɨillɨ jaamɨsico momoonɨji? Famooro
Jerusale miyamɨnaa gaajacuhi sihidɨ ejeevano mityaco diitɨsi omoonɨnoco.
Jaanoco ¿mɨillɨ bu mutuunamaaijirahi?
17 Jaarunofaño paryɨ miyamɨnaafaño tobogo ɨfetedino masɨi diitɨsico
mɨhɨibaqui. Jisumitɨro diibo Jesu momofañodɨ miyamɨnaaco mɨjɨibeguedino.
Musuufenɨtɨhachiijɨ amɨisico momoonɨji, noomoro, noocasiumo.
18 Jaamoro diitɨsico ocoovaumoro nuumo: Jisumitɨro saatohobaco
mɨjɨibugucudino miyamɨnaaco diibo Jesu momofañodɨ, noomoro.

19 Jaarunaa Pedromɨsi diitoco iimusuuhi: Eneecata mehesamaaimoro monoo; ¿Naa imijiruno miyamɨnaa iijɨco: Jii, monoomoro, Moocaani iijɨco magañɨɨno?
20 ¿Mɨllɨ bu jɨɨbogotɨmɨsi mihicajirahi mahatyɨmeumɨsiro muguubuunoco? noomɨsiro.
21 Jaanegui aivojɨto diitɨsico sihidɨ ɨhɨɨbaumoro tɨcovono suufenɨuhi mɨllɨtɨ bu diitɨsico moonɨjirumo paryɨ miyamɨnaa Moocaanico imehicauhi diitɨsi omoonɨhicaunotɨ.
22 Jaabo diitɨsi ubuheesuubo ficabano icauhi miimɨsiicɨ tɨcovovɨ.

Miyaavogomɨnaa Moocaanico Mityaco Dilluhi.

23 Pedromɨsico isinaayuumɨsi fuuhi inahabonɨmɨnaajaago. Jaamɨsiro diitoco jɨɨbuguumɨsi sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto icamo diitɨsico unuunoco.
24 Jaanoco uguubuumoro sabadɨro famooro Moocaanico nuuhi: Moocaani Mohaivojɨɨbo, ɨɨjoho paryɨ niquejeque, jiinɨjeque, muuaico icano fanooco ifiivusuubo.
25 Ɨɨjoho Digaijafeenedɨ mootadi dijeecɨvomɨnaafi Davidfeenedɨ nuuhi:
¿Collɨhi cuumimɨnaa Moocaanijaa cajuruuvehi? ¿Jaamoro miyamɨnaa sɨcamañooco esamaaihi?
26 Jiinɨjemɨnaa aivojɨto gañiivehi, bu cuumimɨnaa aivojɨto sahɨ igaivehi Moocaanihallɨvɨ, bu Cristohallɨvɨ icano, nuubo David.
27 Jaano miyaano. Mɨɨro Herode,* Poncio Pilato icamɨsi jiicuumivɨ igaivuuhi siicuumijeotoma, israelmɨma icano iimiibo daachi Jesuco ɨɨjoho Moocaani ijeevadɨ ificuubohallɨvɨ.
28 Jaamo tollɨ moonɨumo ɨɨjoho Moocaani edeesamaaiuboro: Jillɨ icajiibo, nooboro unuucuubadɨ diiboco moonɨumo.
29 Jaaneguiiha ɨɨjoho Moocaani idiicaabo, jino dijeecɨvomɨnaaco omoonɨgonoco meecɨ. Jaaboro mɨɨhaico daamusu igototɨmo diijɨco miyamɨnaaco mɨjɨɨbeguequi, bu
30 jaamoro dihuse mityari iguihuvamoco mubuheesuqui, bu ɨɨfusuco ajabafiiranehejeque momoonɨqui iimiibo daachi Jesu momofeenedɨ, noomoro.
31 Jillɨ iimaaumoro llɨɨvɨmaacaro tomaño diito iigaicɨnɨumaño sefano maryɨbauhi. Jaasumiro paryɨ famoojeebɨɨfañoro Moocaani Gaija gahafuuhi. Jaamoro nucufeguetɨmo Moocaani jɨɨbogoco jɨɨbeguehicaumo.

Itɨconɨ Jillɨ Cristota Icauhi.

32 Jaasumi sihidɨ Cristoco imiyaavuguumo jeebɨɨno sabadɨro icahicauhi, bu sabadɨro ihesamaajene jeevahicauhi icano, bu saatohoneheje iino icaruno fameedirehicau.
33 Jaanaa minɨsumɨnaa sihidɨ Moocaani mityari Jesu ubuheeteunoco jɨɨbeguehicauhi. Jaamo Moocaani imihuseri jinejetɨ cuujɨvaachutɨmo icahicauhi.
34 Diitofeene siinotɨ ucuujɨvaachuboba chahahicauhi. Iijanoma ijiinɨjenema iicadɨmo anaajemere nɨhɨbamɨco ɨsɨvamoro minɨsumɨnaaco acɨvahicauhi.
35 Jaanoco ɨfocasihicaumo ucuujɨvaachudɨneheje.
36 Jaanaaca bu Jose icaruuboco minɨsumɨnaa Bernabetɨ omomonɨubo jacusumɨnaafi eneejiruno Levitamɨnaafi Chipre onoochugaivɨ ifiivuubo.
37 Jaabo ijiinɨjeque anaajeuno nɨhɨbamɨco ɨsɨvauboro minɨsumɨnaaco acɨvauhi.

---

* **4:27** Herode Antipa onoobo. Meecɨ Mc 6.14; Lc 3.1; 23 6.

5

Ananiamɨsi Imitɨ.

1 Jaanaa saafi Anania onoobo, Safira onoogo mogaima ijiinɨjeque anaa-
jeumɨsiro
2 samañooco ɨɨciumɨsiro samañoonoco minɨsumɨnaajaago satyuuhi fanooro
iicahɨvɨbadɨ. Jaanoco mogai gaajauhi.
3 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Anania, ¿collɨhi Satanas dijeebɨɨfaño
jɨcafetehi Moocaani Gaijaco ibañɨsuqui? ¿Jaaboro diijiinɨjeque anaajene
nɨhɨbamɨco samañoonoco dɨɨcɨqui?
4 ¿Nacu diije jiinɨje icahinɨtɨhi? Bu jaajeque anaajecuuno, diino inɨhɨbamɨ.
¿Collɨhi dijeebɨɨfaño deesamaaihi tollɨ omoonɨnoco? Miyamɨnaaco
bañɨsutɨhi. Moocaanico bañɨsuhi, nooboro.
5 Unuunoco Anania uguubuuboro baavɨ aacutuuboro chuumuubo. Jaanoco paryɨ miyamɨnaa agaajaumoro sihidɨ iguiumo.
6 Jaaboco sɨcafe iminɨumoro satyuuhi icɨɨqui.
7 Jaanobuunatɨ minoocɨ, sano ɨdɨino nɨhɨba oovobuunatɨ mogai fuuhi aijɨ
tollɨ iicaunoco gaajatɨgo.
8 Jaagoco Pedro nuuhi: Uco dɨɨbogo, ¿naa miya tonoodɨneri amɨɨsi jiinɨjeque
manaajehinɨhi? nooboro.
Jaanegui diigo: Jɨɨhɨ, tonoodɨneri, nuuhi.
9 Jaanegui Pedro nuuhi: ¿Collɨhi sabadɨro mihicamɨsiro Moocaani Gaijaco
minɨsujirahi? Oono jahisi gasecuumo ditajeque ɨɨcɨɨjeme. Jaamo tollɨro ɨco
cɨɨteji, nooboro.
10 Jaasumiro diigo acutuugoro chuumucuuhi Pedroguiino. Jaamo sɨcafe
faño agaseumo atyɨmeuhi diigo chuumucuugoco. Jaagoco asatyumoro itaje
cojɨvɨ cɨɨjeumo.
11 Jaanoco Moocaani iijamɨnaa, bu sihidɨ miyamɨnaa icano agaajaumoro
sihidɨ iguiumo.

Mityaco Omoonɨno.

12 Jaamo minɨsumɨnaafeenedɨ sihidɨ ejeevano ɨɨfusu ajabafiirano
moonɨcafetehicauhi miyamɨnaafeenevɨ. Jaamoro igaivehicaumo Salomon
Portal onoomañovɨ.
13 Jaarunaa saatohoba minɨsumɨnaavɨ fiitɨvehicautɨhi. Jaarumo famooro
miyamɨnaa diitoco gaijɨhicauhi.
14 Jaamo sihidɨ miyamɨnaa Moocaanico miyaaveguehicauhi gaifiimɨ, gai-
goomɨ icano.
15 Jaamoro iguihuvamehejeque jɨɨhaiñojɨninovɨ ficuhicaumo
cɨgaiijenefaño, sɨucɨnɨtajefaño icano Pedro tomañodɨ afatyoobo ɨjɨ ihallɨdɨ
afatyeneri ibuheequi.
16 Jaabadɨro uufocoo cuuminooto Jerusalejaa saahicauhi iguihuvamehe-
jeque, emeimɨvatomehejeque icano ɨsɨvaumo. Jaamoco paryɨ buheesuhi-
caumo.

Pedroco Sacerdotemɨ Aivojɨto Jɨɨhevehi.

17 Jaanoma iicamo sacerdotemɨ aivojɨɨboma saduceomɨoto iicamo diitoco
sihidɨ jɨɨheveuhi.
18 Jaamoro minɨsumɨnaaco agaayɨcɨumoro cɨvojafaño ficuumo.
19 Jaarumoco Moocaani toomomɨnaafi fucu iguhuganoco afaayɨuboro di-
itoco iinusuuhi.
20 Jaaboro diitoco nuubo: Mofoo. Jaamoro Moocaani iijafaño mu-
julleevetemere miyamɨnaaco mɨjɨɨbogo Cristo fiivoco aacɨnoco, nooboro.

21 Jaanegui seseevedɨ fucuro templojafaño ufuumoro miyamɨnaaco jɨɨbeguehicaumo.
Jaanohachuta sacerdotemɨ aivojɨɨbo diiboma iicaumoma, igaiyɨɨcɨumo fagomɨnaaco, paryɨ Israel cuumimɨnaa quillahutoco icamoco. Jaamoro jɨɨbogomɨnaaco cuuhuvaumo cɨvojafañotɨ isɨvaqui.
22 Jaanegui sisɨmɨnaa ufuurumo sɨcaijaco emeecɨjeumoro ijɨɨbogoma saauhi.
23 Cɨvoja cuhufono fabaacɨnɨjaco memeecɨjehi ɨmegari paryɨ itoomomɨnaa icarahi icano. Jaadɨ mafaayɨcɨmoro fañoco memeecɨrumo mɨɨhaiñoobaco mahatyɨmetɨhi, noomoro.
24 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨɨbo, temploja toomomɨnaa aivojɨɨbo, paryɨɨcɨno sacerdotemɨ icamo uguubumoro igutuuhi. Jaamoro noocasiumo: ¿Mɨhachuta fɨne jino jillɨ feeji? noomoro.
25 Jaanaaca saafi agaseuboro diitoco noovauhi: Amɨɨhai cɨvojafaño mificuhinɨmo Moocaani iijafaño icahi miyamɨnaaco jɨɨbogomo, nooboro.
26 Jaanegui toomomɨnaa aivojɨɨbo isisɨmɨnaama ufuuboro diitoco sɨvauhi, millɨ moonɨtɨɨbo, miyamɨnaaco iiguimoro diitohallɨtɨ guiisiri diitoco ahaamɨujiruneguiiha.
27 Jaamoco ɨsɨvaumoro gasesuumo fagomɨnaa ɨmefeenevɨ. Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨɨbo nuuhi:
28 Amɨɨhaico du aivo imino mafaguuhi tomomotɨ mɨjɨɨbeguedino, noomoro. Jaano icanaaca aivo magahafusucuuhi paryɨ Jerusale cuumico amɨɨhai jɨɨbegueri. Jaamoro mohallɨvɨ majavucarujirahi diibo Jesu tɨɨjohoco agañɨɨumoro agaicaaunoco, nooboro.
29 Jaanegui Pedroma famooro iimusuuhi: ¿Millɨ bu Moocaani iijɨco magañɨɨmoro miyamɨnaa iijɨco: Jii, meneejirahi? noomoro.
30 Mɨɨro mootadi imiyaavuguubo Moocaani buheetesuuhi Jesuco amɨɨhai magaicaaumoro ɨmohobujevɨ metetecuuboco.
31 Jaaboco Moocaani caamo imiyanaagonovɨ ficuuhi Aivojɨɨbotɨ Taajasumɨnaafitɨ Israel cuumimɨnaa diibofeenedɨ iimitɨco ijeevesuqui. Jaabo diito imitɨco ibuusuqui.
32 Jaano gaajamɨnaa mɨɨhai tollɨro Moocaani Gaija gaajamɨnaafi. Jaaboco Moocaani acɨhi diiboco imiyaavogomoco.
33 Unuunoco fagomɨnaa, quillahuto icamo uguubuumoro sihidɨ diitojaa sɨfiiratuumo. Jaamoro diitoco gaicaaujirumo.
34 Jaarunaa diito aivojɨtofeene icaubo saafi fariseoobo Gamaliel onoobo Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaa aivojɨɨbo paryɨ miyamɨnaa agaijɨhicaubo. Jaabo diitofeenetɨ ujulleeveuboro iminɨsumɨnaaco diitofeenetɨ buhɨgovɨ galluubo jihachutagayɨ.
35 Jaaboro ihaivojɨtoco nuubo: Israel gaifiimɨ, mehesɨcɨnɨ jito gaifiimɨco momoonɨjinoco.
36 Eneecau bu mehesafoto amɨɨhai, mɨɨro safoono Teuda onoobo agañɨɨvuuboro nuuhi: Uujoho aivo sihidɨ jeevahi, nooboro. Jaaboma minifutuumo cuatro cientodɨmova. Jaarumo paryɨ finɨuhi diiboco agaicaaunobuunatɨ imiyamɨnaa paryɨ gavaranamaaiuhi.
37 Jaanobuunatɨ miyamɨnaa momonoco acaatɨnɨusumi bu gañɨɨvuubo Juda galileaoobo. Jaaboma sihidɨ minifutuumo. Jaaboco agaicaaunobuunatɨ tollɨro diibo dojɨcutɨ efeehicaumo gavaranamaaiuhi.
38 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Diitoco mejeevesu. Jaamoro millɨ momoonɨdino. Jino miyamɨnaa iijɨcoro omoonɨno iicahachiijɨ finɨjino.

39 Jaanoti Moocaani iiji iicahachiiji amiihai mifinisujitihi. Mehesicini,
Moocaanimaryo momooniicasidino, nooboro.
40 Jaanoco famooro miyaavuguuhi. Jaamoro minisuminaaco ucuuhuvau-
moro jilli diitoco aamiuhi. Jaamoro siino Jesu momofeenedi mijiibeguedino,
noomoro diitoco suufeniuhi.
41 Jaamo minisuminaa aivojitofeeneti imo imo iinuuhi Moocaani diitoco
agaijiiboro imitino covamomovaumo Cristo momohalliti.
42 Jaamoro fafucuvaaciviro suufenitimo jiibogomoro iimaahicaumo Jesu-
cristoti Moocaani iijafaño, bu iijanofaño icano.

6

Diaconomiti Ficuumo.
(1 Ti 3.8-13)

1 Jaasumi imiyaavogomo sihidi guiraatomoro feehicauhi. Jaamoti saatoho
griegomi iijiri ihiimaamo judiomi iijiri iimaamoditi isifiiratuumoro noocasi-
uhi: Mofibaijitoco imino moonihicatimo amachusumi, noomoro.
2 Jaanegui motihaiti miimisiici idiimo minisuminaa iicaumo, paryi
miyaavogominaaco iigaiyiiciumoro nuuhi: Imijitiruno miihai Moocaani
iijico mijiibogonoco mejeevesumoro machutaaco mahacino.
3 Jaaneguiiha fañi, amiihaifeeneti iimihusemeti mihici sahuse juugahuseti
miimisiici idiino Moocaani Gaija ijeebiifaño agahaficiniimoti. Jaamoro
toonofa mificu ijeecivequi.
4 Jaanoti miihai Moocaanima iimaamoro mijiibegueji Moocaani iijico,
noomoro.
5 Jaanoco paryi iimuguumoro iciumo Esteba onooboco ijeebiifaño
miyaavogo, Moocaani Gaija icano agahaficiniiboco, bu Felipeque,
Procoroco, Nicanoroco, Tiomooco, Parmenaco, Nicolo antioquiaobo,
judiomi iijico agaayiciuboco icano.
6 Jaamoco sivaumo minisuminaajaago. Jaamohallivi ihuseneque ificu-
umoro Moocaanima iimaaumo.
7 Jaanaa Moocaani iiji janaaniciviro jusinoro feehicauhi. Jaaneri
Jerusalevi sihidi guiraatehicaumo miyaavogominaa tolliro sihidi judiomiti
sacerdotemi Cristoco gaayicihicauhi.

Esteba Onooboco Civojanimo.

8 Estebafaño sihidi Moocaani mitya icahicauhi sihidi imiyaavogomaño
Moocaani noojiri sihidi mityanoco miyaminaafeenevi moonihicaubo.
9 Jaanaa sinagogaja momo Taajaminaaja onooja. Taajaoto cirenemina,
bu alejandriaminaa, Cilicia jiinijemina, Asia jiinijeminaa icamo ticovauhi
Estebama ejenaaucasiumo.
10 Jaarumo diibovi ifetehicautihi Moocaani Gaija diiboco sihidi gaajaco
aacineri ihiimaahicaumaño.
11 Jaanoma iicamo iimitimoco tajiibaumo ibañiqui: Miihai muguubuuhi
Moiseti, Moocaaniti icano imitino ihiimaaboco, noomoro ineequi.
12 Jilliti Estebahallivi miyaminaaco sifiiratusumo quillahutoco,
caatinimiinaaco icano. Jaamoro asaaumoro diiboco agaayiciumoro
satyuumo fagominaa imega.
13 Jaamoro diibohallivi saatohoco ficuuhi sicamañooco ibañiqui: Jaani aivo
suufenihicatihi Moocaani iija templojati, Moise tajiibati icano iminootino
ihiimaabo.

14 Jaabadɨrova diibo Jesu Nazareoobo toojaco ifinɨsuuboro mɨɨhaico Moise atajɨɨbauno mojeevamaajequeva buunanɨjiibo onoonoco muguubuhi, noomoro.
15 Jaanegui paryɨ fagomɨnaa Estebaco emeecɨumo atyɨmeuhi ihɨmeque Moocaani toomomɨnaafi ɨmebadɨ jeevahɨmeque.

7

Esteba Onoobo Fagomɨnaa Ɨmefeene Iimaahi.

1 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨɨbo Estebaco dilluuhi: ¿Naava miyaano paryɨ jino diito onoono? nooboro.
2 Jaanegui diibo iimusuuhi: Amɨɨhai agaijɨno nahabomɨ, bu amɨɨhai caanimɨhai icamo, uco muguubu. Mɨɨro Moocaani ihaivojɨma buhugaavuuhi Mootadi Abrahamvɨ Mesopotamia jiinɨjeri iicausumi Haran jiinɨjevɨ fuutɨbaacaro.
3 Jaabo diiboco nuuhi: Diijiinɨjeque deevesu paryɨ diyotoma. Jaaboro difo ɨco uujoho ɨjɨɨbeguejino jiinɨjejaagovɨ, nooboro.
4 Jaaneguiiha Abraham fuuhi Caldea jiinɨjetɨ. Jaaboro icatuubo Haran jiinɨjevɨ jahɨ caani chuumuuhi. Jaadɨ Moocaani Abrahamco sɨvauhi jino jiinɨjevɨ jino amɨɨhai jisu mihicajevɨ.
5 Jaaruuboco jinejebatɨ acɨutɨɨbo jiinɨjebaco itɨhaico ificujirumañobaco. Jaaruubo diiboco acɨguuhi iguijevenebuuna diseemedi iicaqui, nooboro. Jaarunaa tusumi Abraham iseemenebama chahaunaaca
6 Moocaani diiboco nuuhi: Diiyaachimɨhai sita jiinɨjehallɨvɨ icaji sitafeenevɨ. Jaamoco jɨjuvusujimo. Jaamoro imitɨno moonɨjimo cuatro cientodɨ ficabava tɨcovovɨ, nooboro.
7 Jaaboro bu nuubo Moocaani: Jaaru jiinɨjemɨnaaco uujoho moonɨji diitoco ɨjɨjuvusu jiinɨjeque. Jaadɨ tahɨgotɨ asaamoro uco jeecɨvejimo jimañovɨ, nooboro.
8 Moocaani iijɨco acɨuhi Abrahamco iimeeheque iquitɨcɨqui Moocaani unuubadɨ. Jaaneguiiha Abraham Isaaco eseemevausumi iimeeheque quitɨcɨubo juugahusetɨ mifucucɨ, safucu icanotɨ. Jaabadɨro bu Isaac moonɨuhi Jacobco eseemevausumi. Jaabadɨro Jacob moonɨuhi iseemeque Israel cuumiva motɨhaitɨ miicuumicɨdɨmo iicajimo caanimɨhaico.
9 Jaamo diito Jacob seeme moheedete iicamo inahabo Joseque jɨɨheveuhi. Jaamoro sitaaco naajeumo. Jaaboco Egipto jiinɨjevɨ satyuumo. Jaaruuboma Moocaani icauhi.
10 Jaaboro diiboco ihɨdaasutɨ ataajasuuboro sihidɨ diiboco gaajatɨ acɨuhi. Jaanoma iicaubo Egipto aivojɨɨbo diiboco sihidɨ agaijɨuboro Egipto aivojɨɨbotɨ ficuuhi, tollɨro bu iija aivojɨɨbotɨ ficuuhi icano.
11 Jaanobuunatɨ paryɨ ajeba icauhi Egipto jiinɨjevɨ, Canaan jiinɨjevɨ icano. Jaaneri moheedetemɨhai ɨdaasuno machutabama chahauhi.
12 Jaanaa Jacob guubuuhi Egiptovɨ machutaaco ucuuhunɨuno iicaunoco. Jaaboro iseemeque tahɨ galluubo moheedetemɨhai iicaumoco jillɨtɨ fuumo tahɨgo aivo itɨconɨ.
13 Jaanohallɨvɨ ufuumovɨ Jose inahabomɨvɨ ihɨmeque imino jafenɨuhi. Jaanotɨ jari Egipto aivojɨɨbo gaajauhi Jose yotoco.
14 Jaanobuunatɨ Jose caanico cuuhuvauhi paryɨ famooro iyotoma setenta y cincodɨmoma.
15 Jillɨtɨ Jacob icatuuhi Egipto jiinɨjevɨ jahɨgo guijeveubo. Jahɨ tollɨro moheedete paryɨ guijeveuhi.

16 Jaamo bacinoco buunati asatyumoro ciituumo Siquem onoomañovi
Abraham Hamor seemeti nihibamiri anaajeuciihojifaño.

17 Jaanaa Moocaani Abrahamco unuuno ifiitivucuudi Egiptovi Israel cu-
umi sihidiro ifiivuumo guiraatucuuhi.
18 Jaasumi Egiptovi bohaivojiibo icauhi Joseque agaajautiibo.
19 Jaabo muucuumiotoco abañiuboro idaasuno mooniuhi moheedeteque
atajiibaubo iseemeque ijeevesuqui bohono ifiivomo iguijevequi, nooboro.
20 Jaasumi Moise fiivuuhi. Jaabo Moocaanidi ovosiiuhi. Jaaboco caanimi
jaahe tuumuuhi minihibaci, sanihiba icanohachuta.
21 Jaasumi ejeevesuuboco Egipto aivojiibo aicigai aatyimeugoro iiciuboco
fiivusuuhi iseemenebadi.
22 Jaamaño Moiseque egiptominaa paryi agaajanoco jiibuguumo. Jaamaño
mityano ihiimaaboro icahicaubo.

23 Jaabo cuarentadi ficabava iicacuudi imogooboro fuubo iyoto is-
raelminaaco emeecitoobo.
24 Jahi jaabo atyimeuhi saafi egiptominaafi Israel cuumiooboco idaasuno
omooniunoco. Jaabohalliti Moise ijaadaco ihicíqui diiboco gaicaauhi.
25 Jaabo esamaaihicauhi: Tayoto israelminaa fine gaajacuumo uujo-
hofeenedi Moocaani diitoco ataajasujinoco, nooboro. Jaarunoco iyoto gaa-
jaciutihi.
26 Jaano seseevedi Moise atyimeuhi samisi Israel cuumiotisi
omoonicasiunoco. Jaamisico faguubo: ¿Collihi jaamisi samisiro
mahamocasihi musuufenicasi? nooboro.
27 Jaanegui inahaboco ahaamiubo Moiseque ichimucaruuboro nuuhi:
¿Miijoho ico mohallivi aivojiiboti, fagominaafiti icano ficuuhi?
28 ¿Nacu uco gaicaaujirahi iiji egipcioco agaicaauhinibadi? nooboro.
29 Jilli diiboco onoonoco uguubuuboro Moise gaauhi. Jaaboro fuubo
Madia jiinijevi. Jahi miseecico gaifiimisico seemevaubo siicuumifeenevi.

30 Jaabovi cuarentadi ficabavabuunati sicaihigovi Sinai gaji fiitino
Moocaani toomominaafi jafeveuhi ciijigaiguiihu imohogayihallidi
jiganofeenedi.
31 Jaanoco aatyimeuboro Moise jabafiituuhi. Jaaboro faño imino
ihatyimequi ifiitivuubo guubuuhi Moocaani icooco:
32 Uujoho Moocaani, dihedeete Abraham, Isaac, Jacob icamo uco
ejeecivuubo onoonoco. Jaaneri Moise sihidi veveveve igutuuboro
meeciutihi.
33 Jaaboco Moocaani nuuhi: Ditihaipaajeque dujuuvo jino uujoho
Moocaani iicamaño imino jiinije.
34 Uujoho atyimecuuhi taacuumiminaa idaasuno Egiptovi iicanoco
idaasuno acanifonoco guubuucuuhi. Jaanegui niitehi diitoco taajasuqui.
Jaanegui difo ico Egiptovi galluuhi, nooboro.

35 Moiseque diito itihisuumoro: ¿Miijoho ico aivojiiboti, fagominaafiti
icano mohallivi ficuuhi? unuuboco Moocaani galluuhi aivojiiboti,
taajasuminaafiti, Moocaani toomominaafi imohogayihallidi ciijigaiguiihu
jiganoco aatyimeunofeenedi.
36 Jaabo Moise Egiptoti moheedeteque iinusuuhi sihidi ejeevano mityaco
Egipto jiinijevi Tifai Muuaifeenevi omooniuboro. Tolliro sicaihigofeenevi
cuarentadi ficabava ticovovi mooniubo.

37 Jaabo diiboro Moise israelmɨco nuuhi: Moocaani galluuji amɨɨhaidi
iimaamɨnaafico amɨɨhai nahabomɨfeenetɨ uco iicabadɨ. Jaaboco: Jii, meneeji,
nooboro.
38 Jaabo Moise sɨcaihɨgofeenevɨ igaiyɨɨcɨumofeeneri iicaubo. Sinai gajɨvɨ
Moocaani toomomɨnaafi diiboma ihiimaaubo moheedetefeeneri iicaubo.
Jaabo fiivo iimaaco mɨɨhaidi agaayɨcɨubo.
39 Jaaruuboco moheedete: Miyaano, nootɨmo Moocaanico imuguutɨmo.
Jaamoro ijeebɨɨnofañodɨ imuguumo Egiptovɨ dojɨcuvɨro uuminoco.
40 Jaamoro Aaronco nuumo: Mihimeguehi mɨɨhaidi diosmɨco edee-
tavonoco mohɨmega isɨɨguequi. Magaajatɨhi mɨllɨhacho Moise mɨɨhaico
Egipto jiinɨjetɨ ɨsɨvahinɨɨbo icahi,
41 noomoro oroco ɨɨcɨumoro niivɨgai seemenetɨ eheetavuumoro asimɨco
gaisiraicɨumo ihɨjɨnɨta jeecɨvotɨ. Jaamoro diibohallɨvɨ imo imo icaumo ihuse
eetavotahallɨvɨ.
42 Jaanoma iicaubo Moocaani diitotɨ buhɨgovɨ minifutuuhi. Jaaboro di-
itoco niquejeo meecɨrɨcoro jeecɨvusuubo. Jillɨ Moocaani iimaamɨnaa aame-
faño noocɨnɨno:
¿Nacu amɨɨhai Israel miyamɨnaa uco mejeecɨvequi asimɨco magaisiraicɨuhi
cuarentadɨ ficabava tɨcovovɨ sɨcaihɨgovɨ?
43 Tollɨ icatɨno. Jillɨ Moloc onooboco dios noomoro, magaayɨcɨuhi. Tollɨro
Refan onoobo meecɨrɨgaico magaayɨcɨuhi amɨɨhairyo mɨhɨjɨnɨnehejeque
mejeecɨvehicauhi. Jaanoma iicaabo uujoho amɨɨhaico amɨɨhai jiinɨjetɨ sihɨ
tehesino gañɨɨji Babilonia janaanɨcɨvɨ, nooboro.
44 Mɨɨro moheedete Egipto jiinɨjetɨ agaaumo Moocaani unuuneguiiha
ijiinɨjejaagovɨ ɨmevaurumo sɨcaisituvɨro icahicaumo ɨɨgomoro.* Jaamañeri
Moocaani iijama iicaumo toojafaño tajɨɨba guiisiba bujeque ificuhicauja.
Jaaja eetavocɨnɨuhi Moocaani Moiseque ɨɨfusuuboro: Jillɨ jei deetavo, un-
uubadɨ.
45 Jaajaco moheedete gaayɨcɨuhi. Jaamoro Josuema ufuusumi satyuumo
sita jiinɨjeneque udumɨtɨɨcɨtuusumi juvivuumo. Moocaani diito ɨmegatɨ
agaasuumo jiinɨjeque. Jillɨ iicaunaa David fiivuuhi.
46 Jaabo David Moocaani ɨmefeenevɨ imihusene icauhi. Jaabo eedeebe
Jacob Moocaanico miyaavuguuhi. Jaaneguiiha David Moocaani iijaco ee-
tavuujiruubo Moocaani toojafaño iicaqui.
47 Jaajaco Salomon eetavuuhi Moocaani iijaco.
48 Jaarunaa Moocaani caamovono iicaabo miyamɨnaa userio eetavota-
jafaño icatɨhi. Ihiimaamɨnaafi unuubadɨ:
49 Niqueje tagɨcɨnɨta jiinɨje tatyɨhai jaguisɨsuta. ¿Jineje iijaco uudi mehee-
taveji? noobo Moocaani. ¿Nacu comañovɨ uujoho jaguisɨji?
50 ¿Nacu uujoho tahuseri paryɨ fanoovaco eetavehinɨtɨhi? nooboro.
51 Jaano icanaaca amɨɨhai aivo jihovoto, amɨɨhai Moocaanico agaa-
jatɨmobadɨ, cuhufono aivo amɨɨhai jeebɨɨ, amɨɨhai nohojɨno, amɨɨhai aivo
Moocaani Gaijaco mejenaauhicahi. Amɨɨhai caanimɨhai iicaubadɨro amɨɨhai
momoonɨhicahi.
52 ¿Cojɨɨbogomɨnaafico nacu amɨɨhai edeete ɨdaasuno moonɨutɨhi? Diito
gaisiraicɨuhi sɨɨcɨjetɨro diibo Iimiibo asaaujinoco ɨjɨɨbuguumoco. Jaabo jino
diibo asaaboco amɨɨhai mahacɨmoro magaicaausuhi.
53 Amɨɨhai Moocaani toomomɨnaafeenedɨ tajɨɨbaco magaayɨcɨhinɨrumo
miyaano meneehicatɨhi, nooboro.

---

* **7:44** Toono jɨɨbogogayɨ Exodohaamefaño iicabogocoro jimañovɨ ficuuhi imino igaajaqui.

Esteba Onooboco Guijeni̇umo.

54 Jilli̇ diibo unuunoco uguubuumoro sihidi̇ i̇si̇fiiratumoro igaiñooco oji̇suumo Estebajaago.
55 Jaarunaa Estebafaño Moocaani Gaija gahafi̇ci̇ni̇ibo caamo niquejeque emeeci̇ubo Moocaani imi ari̇cuco atyi̇meuhi Jesu Moocaani miyanaagueneri julleeci̇ni̇iboma.
56 Jaaboro nuuhi: ¡Memeeci̇! Niqueje afaayacafotonoco atyi̇mehi Miyami̇naafibadi̇ Ifiivuubo Moocaani miyanaagonovi̇ icaaboma, nooboro.
57 Jaarunaa diito inohoji̇noco cuhufono afabaacuumoro sefano coovadiivuuhi.
58 Jaamoro diiboco i̇ti̇gabaacuumoro tuucuumiti̇ buhi̇govi̇ satyuumo. Jaamoro saafi si̇cafefi Saulo onooboco igaachehunoco utuumusumoro diiboco guiisibaneri aami̇umo.
59 Jaabo diiboco aami̇maaca Moocaanima iimaaubo Esteba: Aivoji̇ibo Jesu, tagaijaco gaayi̇ci̇, nooboro.
60 Jaadi̇ ememui̇ivuuboro sefano gaihivuubo: Aivoji̇ibo, jino imiti̇co diitohalli̇vi̇ ficuudino, nooboro guijevecuubo.

8

Saulo Miyaavogomi̇naaco Bucasihi.
(Ga 1.13-14)

1 Jaamo diiboco agaicaaumofañodi̇ Saulo icauhi. Jaamo tufucuro ti̇covacuumo Cristoco imiyaavogomoco i̇daasuno omooni̇umo Jerusalevi̇.
Jaanoti̇ gaaci̇ni̇umo fahi̇govavi̇ Judea cuumineri, Samaria cuumineri icano i̇di̇imoro mini̇sumi̇naa fitafutuuhi.
2 Jaanaa Estebaco saatoho iimihusene gaifiimi̇ i̇ci̇umoro sihidi̇ taaumo.
3 Jaano ti̇covo Saulo Cristoco imiyaavogomoco bucasiiboro feehicauhi iijanofañodi̇ feehicaubo gaifiimi̇, gaigoomi̇ icamoco i̇i̇ci̇iboro ci̇vojafaño isatyequi.

Moocaani Iiji̇co Samariavi̇ Ji̇ibogomo.

4 Jaanaa Jerusaleti̇ ofooci̇ni̇umo Moocaani iiji̇co ji̇ibogomoro fahi̇govadi̇ feehicauhi.
5 Felipe Samaria jiini̇jeri iicacuumivi̇ ufuuboro tuucuumivi̇ Cristoti̇ ji̇ibeguehicaubo.
6 Jaanoco sihidi̇ miyami̇naa igaivomoro guubuni̇ci̇hicaumo Felipe i̇ji̇ibogonoco, sihidi̇ ejeevano mityaco omooni̇noco atyi̇mememere icano.
7 Bu sihidi̇ i̇ji̇mi̇ma iicamoco buheetesuhicaubo. Jaamo ihi̇ji̇mi̇ diitoti̇ iinehicauhi gaibaci̇ni̇moro, bu ifiino isifañi̇ineri i̇i̇goti̇mehejeque buheesuhicaubo, iti̇haiño ifilluumoco buheesuhicaubo icano.
8 Jilli̇ti̇ tuucuumio miyami̇naa imo imo icahicauhi.
9 Jaanaa tolli̇ro tuucuumiri icaubo Simon onoobo apichumi̇naafi iti̇coni̇ ihapichuco omooni̇iboro Samaria miyami̇naaco abañi̇hicaubo: Aivo uujoho miyaabo, nooboro.
10 Jilli̇ti̇ famooro diiboco guubuni̇ci̇hicauhi ihaivoji̇tejemaryo. Jaamoro neehicaumo: Jaani̇ aivo miyaano Moocaani mitya, noomoro.
11 Jaabo onoonoco miyaano neehicaumo si̇i̇ci̇jeti̇ro ihapichuri diitoco abañi̇hicaumaño.
12 Jaarunaa Moocaani ji̇ibogoco Cristoti̇ Felipe diitoco i̇ji̇ibuguunegui gaifiimi̇, gaigoomi̇ icamo imiyaavuguumoro niti̇suquimaaiuhi.

13 Jaanoma iicaubo Simon imiyaavuguuboro nitɨsuquimaaiuhi. Jaaboro
Felipema gataavuubo sihidɨ ejeevano mityaco, bu ɨɨfusunoco icano
omoonɨhicauneri ajabafiituuboro.
14 Jaanoco minɨsumɨnaa Jerusaleri iicaumo guubuuhi samariamɨnaa
Moocaani jɨɨbogoco agaayɨcɨunoco. Jaanegui tahɨ Pedro, Jua icamɨsico gal-
luumo.
15 Jaamɨsi tahɨ ɨɨfutuudɨ Moocaanima iimaaumɨsi Samaria miyamɨnaa
Moocaani iijɨco imiyaavuguumohallɨvɨ, Moocaani Gaijaco diito igaayɨcɨqui.
16 Tusumihiica saatohoba diitotɨ Moocaani Gaijaco gaayɨcɨutɨhiica; jillɨro
nitɨsuquimaaiumo Aivojɨɨbo Jesu momofeenedɨ.
17 Jaadɨ Pedromɨsi diitohallɨvɨ ihuseneque ificuuneri jari Moocaani Gaijaco
gaayɨcɨumo.
18 Jaanoco Simon apichumɨnaafi minɨsumɨnaa miyamɨnaahallɨvɨ ihuseque
ificuuneri Moocaani Gaija iniitehicaunoco aatyɨmeuboro nɨhɨbamɨco
acɨguubo:
19 Uco mahacɨ toono mityaco, tollɨro uujoho tahuseque saatohohallɨvɨ
ificuumo Moocaani Gaijaco igaayɨcɨhicaqui, nooboro.
20 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Paryɨ dinɨhɨbamɨma ɨɨjoho finɨ; Moocaani
aacɨnoco nɨhɨbamɨri magaayɨcɨhi, neehi fɨne.
21 Ɨɨdi jino icatɨno jinofaño ɨɨjoho diicatɨhi. Moocaani ɨmefeene dijeebɨɨ
tɨcovotɨhi.
22 Toono dihimitɨco deevesu. Jaaboro Moocaanico dillu toono dijeebɨɨfaño
edeesamañoco ɨco buusujirubeheje.
23 Mɨɨro uujoho ɨco ɨɨfɨnɨcɨhi aivo sihidɨ dihimitɨ faafañofaño idiicanoco,
aivo imitɨfaño cuhufono isisɨcɨnɨcuunoco, nooboro.
24 Jaanegui Simon apichumɨnaafi iimusuuhi: Moocaanima tahallɨvɨ mihi-
imaa. Toono uco monoonofaño ɨdaasuno icadino, nooboro.
25 Jaadɨ Pedromɨsi Jesutɨ, Moocaani iijɨtɨ icano ihiimaahicaudɨ
jɨɨbeguehicaumɨsi taajasuhiijɨco Samaria jiinɨje cuuminovɨ. Jaadɨ dojɨcuvɨro
uumiumɨsi Jerusalejaago.

Felipe Etiopia Jiinɨjemɨnaafima.

26 Jaanobuunatɨ Felipeque Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Gañiivoobo,
difo gadɨcɨɨbahachuta Jerusaletɨ sɨcaihɨgo Gasa onoomañodɨ ofoocɨnɨjɨri,
nooboro.
27 Jaanegui Felipe agañiivooboro ufuubo atyɨmeuhi gaigooco agaajatɨɨbo
etiopiaoboco; aivojɨgo tajɨɨbamɨnaafi Candace onoogo, etiopiamɨnaa
aivojɨgo, nɨhɨbamɨ ficumɨnaafi Jerusalevɨ Moocaanima ihiimaaqui ufuubovɨ.
28 Jaabo dojɨcuvɨro ijiinɨjejaago uhuumiubo ijeejɨmɨ meenegafaño
gɨcɨnɨɨboro ɨɨfɨnɨcɨhicauhi Moocaani iimaamɨnaafi Isaia aameque.
29 Jaanaa Moocaani Gaija Felipeque nuuhi: Fiitɨvo diibovɨ, nooboro.
30 Jaanegui Felipe diibovɨ ifiitɨvuubo Isaia aameque ihiimaasunoco guubu-
uhi. Jaanegui diiboco dilluubo: ¿Naa gaajahi toono idiimaasunoco? nooboro.
31 Jaanegui diiboco iimusuubo: ¿Mɨɨjoho bu uco ɨjɨɨbegueneri gaajajirahi?
nooboro Felipeque iicojɨvɨ coovaubo.
32 Jaano jillɨ toohaamefaño onoonoco ɨɨfɨnɨcɨɨboro feehicaubo, jillɨ
noonoco:
Ovejaco igaicaauqui iicanɨcɨbadɨ satyuumo; ajashu ovejaco ijeeneque iq-
uitɨmoguiino iimaatɨɨbo iicanɨcɨbadɨ diibo iimaautɨhi.
33 Diiboco guiinonɨumo, miyaano iicatɨneri. Ifiico agaicaaumoro jiinɨjehallɨtɨ
gañɨɨumo. ¿Jaabo iyaachimɨhaitɨ mɨɨjoho jɨɨbeguejirahi? onoonoco.

34 Jaaboro diibo ihetiopiaobo Felipeque dilluuhi: Uco dɨibogo. ¿Mɨiditɨ jillɨ
iimaaubo Moocaani iimaamɨnaafi, ifiitɨro nacu sifiitɨ? nooboro.
35 Jaanegui diibo ihiimaasumañotɨ Felipe tɨconɨuhi Jesutɨ diiboco
ɨjɨibuguubo.
36 Jaamɨsi nɨfaihu iicaumañodɨ afatyuhɨ ihetiopiaobo Felipeque nuuhi:
Jimaño nɨfaihu icahi fɨne uco nitɨjitɨrahi, nooboro.
37 Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Paryɨ dijeebɨimaryo imiyaavogohachiijɨ,
nooboro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Miyaaveguehi Jesucristo Moocaani Achi
iicanoco, nooboro.*
38 Jaanegui imeenegaco jullehacusuubo. Jaadɨ samɨsi teehifa iniituudɨ
Felipe diiboco nitɨuhi.
39 Jaanaa iteehifañotɨ ihiinuudɨ Moocaani Gaija Felipeque satyuuhi.
Jaaboco ihetiopiaobo siino atyɨmecuutɨhi jillɨ imo imo fuucuubo ijɨihairi.
40 Jaanaa Felipeque Azoto onoomañovɨ atyɨmeumo. Jaabo fuuhi tuucuumi-
jeri taajasubogoco jɨibogooboro Cesareavɨ ɨifutuubo.

9

Jillɨ Saulo Moocaani Gaijari Fiivutuuhi.
(Hch 22.6-16; 26.9-18)

1 Jaanohachuta Saulo suufenɨtɨibo Jesuco imiyaavogomoco gaicaau-
gooboro feehicauhi. Jaaboro fuubo sacerdotemɨ aivojɨibojaago.
2 Diiboco aameneque acaatɨnɨiboro ihacɨqui Damasca sinagoga-
jamɨnaafico ihacɨteque. Jaaboro Jesu jɨibogo iijɨfañodɨ iicamoco gaigoomɨ,
gaifiimɨ icamoco isisɨiboro Jerusalevɨ cɨvojafaño isatyequi.
3 Jaabo ufuubo Damascatɨ fiitɨcuuruubaaca imimañobatɨ niquejefañotɨ
diiboco achɨcɨuno.
4 Jaaneri Saulo baavɨ aacutuubo guubuuhi niquejefañotɨ diiboco un-
uunoco: Saulo, Saulo, ¿collɨhi uco bucasihi? unuunoco.
5 Jaanegui Saulo iimusuuhi: ¿Mɨijoho nacu ɨijoho aivojɨibo? nooboro.
Jaanegui diiboco iimusuuno: Uujoho diiboro Jesu ɨijoho uco ubucasiibo.*
6 Jaanegui Saulo iimusuuhi: Aivojɨibo, ¿nacu mɨllɨ iicanoco diimeguehi?
nooboro.
Jaanegui diiboco nuuno: Gañiivoobo difo tuucuumijaago tahɨ ɨco
ijɨibeguequi omoonɨjinoco, noonoro.
7 Jaaneri Sauloma ufuumo sihidɨ igutuuhi. Tollɨ onoonoco uguubuumoro
jaarumo mɨihaiñoobaco atyɨmeutɨhi.
8 Jaadɨ Saulo baatɨ agañiivuudɨ emeecɨuruubo atyɨmecuutɨhi. Jaanegui
diiboco ihusetɨ agaayɨcɨumoro Damascajaa satyuumo.
9 Jahɨ icaubo mifucucɨ, safucu ɨdɨino jinejebaco machutɨibo, adutɨibo,
atyɨmetɨibo icano.
10 Jaanaa Damascavɨ icaubo saafi Anania onoobo Cristoco imiyaaveguehi-
caubo. Jaabovɨ Jesu buhugaavuhi. ¡Anania! nooboro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Juu icahi Aivojɨibo, nooboro.
11 Jaanegui Aivojɨibo diiboco nuuhi: Gañiivoobo difo jɨihai tɨcovojɨ onoojɨri.
Jaaboro Juda iijafa foobo dillu Saulo tarsoobo Moocaanima ihiimaaboco.

---

* **8:37** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

* **9:5** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Ɨɨro difiico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo imogobadɨ iicanoco imogotɨiboro iinoro fegaɨ nijequeque ɨtɨvadiivooboro icanɨcɨbadɨ, nooboro, onoonoco.

12 Jaabo gaijafaño Anania onooboco atyɨmehi asaaboro ihuseque ifihallɨvɨ
ificuuneri siino aatyɨmeneque, nooboro.
13 Jaanegui Anania nuuhi: Aivojɨɨbo, famoova uco diibotɨ jɨɨbeguehicahi
paryɨ Jerusalevɨ ɨco imiyaavogomoco imitɨno omoonɨhicanoco.
14 Toonegui saabo juuga sacerdotemɨ aivojɨto iijɨma paryɨ dimomoco
imiyaavogomoco isisɨqui, nooboro.
15 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Difo, diiboco uujoho ɨɨcɨcuubo si-
ijiinɨjemɨnaaco ihaivojɨtoco tollɨro israelmɨ icamoco taajɨco ijɨɨbeguequi.
16 Jaaboco uujoho gaajasuji tahallɨtɨ sihidɨ ɨdaasuno iicajinoco, nooboro.
17 Jaanegui Anania ufuuboro Saulo iicauhɨgo jɨcafutuubo. Jaaboro
ihuseque ihallɨvɨ ificuuboro diiboco nuubo: Nahabo Saulo, Aivojɨɨbo Jesu ɨɨvɨ
jɨɨhaivɨ asaahinɨsu ajafevehinɨɨbo uco dijaa galluuhi, jaabo siino daatyɨmehi,
jaabo Moocaani Gaijaco gaayɨcɨhi icano, nooboro.
18 Jaasumiro Saulo aallɨɨfañotɨ aifuuno taavaabo meehebadɨ jeevano. Jaa-
sumiro Saulo agañɨɨvuuboro nitɨsuquimaaiubo.
19 Jaadɨ jari siino amachuudɨ sefatuubo. Jaadɨ gueenejɨsuno icaubo Dam-
ascavɨ Cristoco imiyaavogomoma.

Damascavɨ Saulo Jɨɨbeguehi.

20 Jaasumitɨro Saulo jɨcafutuhi sinagogajanofaño ɨjɨɨbogoobo: Jesu
Moocaani Achi, nooboro.
21 Jaanoco paryɨ uguubuumo ajabafiitomoro neehicauhi: ¿Nacu jaanɨ
icatɨɨbo Jerusalevɨ Jesu momoco imiyaavogomoco ɨdaasuno omoonɨhicaubo
icatɨno? Mɨɨro tooneguiiha juu saahinɨɨbo jimañootoco isisɨɨboro sacerdotemɨ
aivojɨtojaago isatyequi. noomoro.
22 Jaarunaa Saulo gaajano jɨɨbeguehicauhi Jesucristo iicanoco. Jaabo
Damascavɨ iicamo judiomɨco ihiimaari mɨtasuhicaubo.

Saulo Judiomɨtɨ Taajahi.

23 Jaanobuunatɨ goovacuutɨnotɨ sanoomɨro judiomɨ iimaacasiuhi Sauloco
igaicaauqui.
24 Jaamoro fucuhachuta, cuujehachuta icano tuucuumi guhugaco ca-
sicuhicaumo diiboco igaicaauqui. Jaanoco Saulo gaajacɨuhi.
25 Jaanegui miyaavogomɨnaa jɨɨibaifaño diiboco ɨjɨɨhacuumoro fucu tuucu-
umi mecuhallɨdɨ baavɨ iniitusuneri taajaubo.
26 Jaadɨ Saulo Jerusalevɨ ɨɨfutuudɨ tomaño miyaavogomɨnaama igataave-
qui moonɨuruubo. Jaarunaaca diiboco ñɨhicuguumo: Fɨne miyaavo-
gomɨnaafi icatɨɨbehiica, noomoro.
27 Jaarunaa Bernabe diiboco minɨsumɨnaajaa saatuuhi. Jaaboro diitoco
jɨɨbuguubo Saulo jɨɨhaivɨ Cristoco aatyɨmeuboro uguubuunoco, Damascavɨ
Cristotɨ ñɨhicugotɨɨbo ɨjɨɨbeguehicaunoco icano.
28 Jaadɨ jari Saulo Jerusalevɨ ifitafutuudɨ diitoma gataavuubo.
29 Jaabo ñɨhicugotɨɨbo Jesucristotɨ iimaahicaubo. Judiomɨ, griego iijɨri
ihiimaahicaumoma jenaaucasiiboro feehicaubo. Jaanoma iicamo diiboco
gaicaauguumo.
30 Jaanoco inahabomɨ agaajacɨumoro Sauloco satyuumo Cesareavɨ. Jaa-
mañotɨ diiboco Tarsovɨ galluumo.
31 Jaamaño faacuumivavɨ miyaavogomɨnaa famooro imino icacuuhi,
judeaoto, galileaoto, samariaoto icamo quehecutomoro feehicauhi
Moocaani ñɨhicufaño icamoro, Moocaani Gaija aamusuneri guiraatomoro
feehicaumo.

Enea Onooboco Buheetesuhi.

32 Jaasumi Pedro inahabomɨco meecɨɨboro efeehicaubo ɨfutuuhi Lidavɨ, tomañeri iicamoco emeecɨtuubo.
33 Jahɨ atyɨmeubo Enea onooboco ifi iniinovaneri sahuse juugahusetɨ mificabacɨ, saficaba icano tɨcovovɨ ɨgotɨɨbo iicahicauboco. Jaabo icɨgaiijefañoro sɨucɨnɨɨboco.
34 Jaaboco Pedro nuuhi: Enea Jesucristo ɨco buheesuhi, gañiivoobo dicɨgaiijeque dimibachu, nooboro.
Jaasumiro Enea gañiivuuhi.
35 Jaanoco paryɨ lidamɨnaa, saromɨnaa icamo aatyɨmeumoro iheedehiijɨco ejeevesuumoro Cristoco miyaavuguumo.

Dorca Iguijevegueque Buheetesuhi.

36 Jaasumi Jope cuumivɨ icaugo Cristo miyaavogomɨnaago Tabita imomo iicagoco griegomɨ iijɨri Dorca eneehicaugo. Jaago imino miyamɨnaaco moonɨhicauhi ɨɨdaasumehejeque sinehejeque acɨhicaugo.
37 Jaasumi Dorca iguihuvaugo guijeveuhi. Jaagoco imino ejeesuumoro caamo iicamecufaño ficuumo.
38 Jaanaa Jope cuumi, Lida cuumitɨ fiitɨuhi. Jaacuumiri Pedro iicaunoco miyaavogomɨnaa uguubuumoro miimɨsiicɨco galluumo diibojaago ijɨɨbeguetequi: Jopevɨ goovano disaa, noomoro.
39 Jaanegui Pedro diitɨsima fuuhi. Jaabo ɨɨfutuudɨ Dorca ifi icahɨgovɨ diiboco satyumo. Jaabohallɨdɨ paryɨ fibaijɨto gaigoomɨ meecɨguuhi taamoro igaachehunoco Dorca ubuheeusumi diitedi eheetavehicaunoco ɨfusuhicaumo.
40 Jaanegui Pedro paryɨ famoocoro jahisi iinusuhi. Jaadɨ ememuɨɨvuuboro Moocaanima iimaaubo. Jaaboro diigo chuumuhuco emeecɨuboro nuuhi: Tabita gañiivo, nooboro.
Jaasumiro emeecɨugo Pedroco aatyɨmeugoro casɨɨvuuhi.
41 Jaanegui ihusetɨ diigoco agaayɨcɨuboro gañiiyɨcɨubo. Jaaboro inahabomɨ, bu fibaijɨto icamoco ocoovauboro ɨɨfusuubo buheecuugoco.
42 Jaanoco paryɨ Jope cuumimɨnaa uguubumoro saatoho sihidɨ Cristoco miyaavuguuhi.
43 Jaadɨ Pedro tuucuumivɨ gueenene icauhi asimɨmeehene imibachumɨnaafi Simon onoobo iijafaño.

10

Cornelio Onoobo Pedroco Cuuhuvahi.

1 Jaanaa Cesarea cuumiri icaubo Cornelio onoobo italianomɨ Amocasimɨnaa onoomo aivojɨɨbo.
2 Jaabo paryɨ iijamɨnaama Moocaani ñɨhicufaño icahicauhi. Jaabo sihidɨ nɨhɨbamɨco acɨhicaubo judiomɨguiiha ɨɨdaasumoco ihamusuqui. Jaabo saicɨno Moocaanima iimaahicaubo.
3 Jaanaa safucu ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba iicaaberi gaijafaño imino atyɨmeubo Moocaani toomomɨnaafi diibojaa asaaunoco. Jaabo diiboco: ¡Cornelio! noovaubo.
4 Jaaneri Cornelio sihidɨ iigutuuboro diiboco ɨhɨɨfɨnɨcɨuboro dilluuhi: ¿Mɨllɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui itoomomɨnaafi diiboco nuuhi: Moocaanima idiimaahicanoco guubuucuubo, judiomɨ ɨɨdaasumoco adaamusuhicanoco gaajacuubo icano.
5 Jaanegui gallu Jope cuumivɨ saatohotɨ Simon Pedroco ihɨcɨtequi.
6 Oono Simon onoobo asimɨmeehene imibachumɨnaafi iija muuaijɨniri iicajafaño iicaaboco. Jaabo ɨco jɨɨbegueji omoonɨjinoco, nooboro.

7 Jaanegui itoomomɨnaafi diiboma ihiimaauboro ufuunobuunatɨ Cornelio
coovauhi saafi soldaomɨoboco Moocaani iijɨmɨnaafi inahabonɨmɨnaafico, bu
miimɨsiicɨ iicojɨmɨnaatɨsima.
8 Jaaboro diitoco imino ɨjɨɨbuguuboro Jopevɨ galluubo.
9 Jaano seseevedɨ diito Jopetɨ fiitɨcuunaaca Pedro caamovɨ fuuhi iijahallɨvɨ
gadɨcɨɨba Moocaanima ihiimaaqui.
10 Jaaboco sihidɨ ajeba aivuuneguiiha imachuqui diibedi eheetavuumaaca
gaijaco atyɨmeubo,
11 niqueje afaayacafotonofañotɨ niituuno baavɨ gaachehubaryutyɨgababadɨ
jeevano fahɨgovatɨ duujecɨnɨno.
12 Jaanofaño faaboho asimɨ icauhi igueenemeheje itɨhaiño iicameheje,
faaboho joomɨ, faaboho jiinimomɨ icano.
13 Jaanaa Pedro guubuuhi niquejefañotɨ diiboco unuunoco: Pedro,
gañiivohɨ diitotɨ gaicaaubo diidu, onoonoco.
14 Jaanegui Pedro iimusuuhi: Chahano Aivojɨɨbo, uujoho duutatɨhi ji-
hovonoco ɨɨdicunoco, nooboro.
15 Jaanegui siino diiboco nuuno: Moocaani: Imino, onoonoco ɨɨjoho:
Ɨdicuno, needino, noonoro.
16 Mifoocɨ, safo icano iniituunoro caamo niquejefaño fuucuuno.
17 Jaano esamaajeri Pedro: ¿Mɨllɨ fɨne eneejiruno? nooboro icaunaaca
Cornelio agalluumo Simon iijaco dilluumoro ufuumo iguhugavɨ ɨfutuuhi.
18 Jaamoro sefano dilluumo: ¿Naa jiijafaño Simon Pedro onoobo icahi?
noomoro.
19 Jaanaa Pedro gaijaco aatyɨmeuno esamaajeri icauboco Moocaani Gaija
nuuhi: Meecɨ johono miimɨsiicɨ, saafi icamo ɨco guiinehi.
20 Gañiivo. Jaaboro niitoobo bañɨmo nootɨɨbo diitoma difo. Uujoho diitoco
agalluumo, nooboro.
21 Jaanegui Pedro niituuhi baavɨ Cornelio agalluumojaago. Jaaboro diitoco
nuubo: Uco amɨɨhai miguiinehi. ¿Jaamo jinejefiri masaahi? nooboro.
22 Jaanegui diiboco nuumo: Aivojɨɨbo Cornelio agalluuneguiiha. Imi-
huseebe Moocaani ñɨhicufa iicaabo. Jaaboco famooro judiomɨ agaijɨɨbo.
Jaaboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Pedroco cuuhuva. Jaabo iijɨco
guubuuhi, eneeneguiiha masaahi, noomoro.
23 Jaanegui Pedro diitoco jaahevesuuhi. Jaamo tufucu toono diiboma
cɨgaumo. Jaano seseevedɨ Pedro diitoma fuuhi. Jaaboma saatoho inahabomɨ
gataavuuhi Joperi iicaumo.
24 Jaano seseevedɨ ɨɨfutuumo Cesareavɨ Cornelio iyotoma igataavomɨnaaco
iigaiyɨɨcɨumoma diitoco utuumuuhɨgo.
25 Jaanaa Pedro Cornelio iijavɨ ɨɨfutuuhi. Jaaboco Cornelio idilluuboro
iguiino memuɨɨvuubo Pedroco iimequi.
26 Jaarunaa Pedro diiboco gañiiyɨcɨuhi: Dulleeve, uujoho tollɨro ɨɨbadɨro
miyamɨnaafi, nooboro.
27 Jaaboma ihiimaaboro fañoojavɨ ufuubo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa
igaicɨnɨmoco.
28 Jaanegui Pedro nuuhi: Amɨɨhairyo magaajahi sacerdotemɨ neefihi
imijitɨruno judiomɨoobo siicuuornelio iijavɨ ɨɨfutuuhi. Jaaboco Cornelio
idilluuboro iguiino memuɨɨvuubo miooboma agataavooboro diibo iijafa
ofoono onoonɨcɨnoco. Jaarunofaño uco Moocaani jɨɨbeguehi sitaaco ɨdicumo
mɨhɨnivamo needino, nooboro.

29 Jaaneguiiha amiihai uco mucuuhuvanoco milli nootiibo saahi. ¿Jaamo jinejeguiiha uco mucuuhuvahi? nooboro.
30 Jaanegui Cornelio iimusuuhi: Igueenemeheje fucuva mihicacuuhi jisumi nihiba icaaberi jaahe machutiibo iijicuuvi Moocaanima iimaanaaca uuvi jafevehiniibo gaifi aricuchehufa jiiciniibo.
31 Jaabo uco neehinihi: Cornelio, Moocaani guubuuhi idiimaanoco gaajacuubo iidaasumoco adaamusuhicanoco.
32 Jaanegui gallu Jope cuumivi saatohoti Simon Pedroco ihicitequi asimeehene imibachuminaafi tolliro Simon onoobo iija muuaijiniri iicajafa icaaboco. Jaabo asaadi iima iimaajiibo, nooboro.
33 Jaanegui galluuhi tusumiro ico ihicitequi. Jaabo imino saahi. Jaanegui jino famooro Moocaani imefeene mihicahi. Moocaani ico atajiibanoco mihimeguehi muguubunoco, nooboro.

Cornelio Iijafaño Pedro Jiibeguehi.

34 Jaanegui Pedro ticoniuhi nooboro: Jari jisu gaajahi Moocaani sabadiro miyaminaaco agaijinoco.
35 Sabadiro agaayicinoco fahigova miyaminaati diiboco iñihicugomoro imino iicamoco.
36 Miiro Moocaani iimaauhi Israel cuumiminaaco sajeebii icano jiibogoco ijiibuguubo Jesucristofeenedi. Jaabo diibo famoo Aivojiibo.
37 Amiihairyo imino magaajacuuhi paryi judiomi jiinijevi iicaunoco. Miiro Jua jiibogooboro initihicaunobuunati.
38 Galileavi jilli ticovauno Moocaani Jesu Nazareooboco Gaijaco imityama aciubo. Jaaneri feehicaubo imino mooniiboro iimitino ijima iicamoco taajasuuboro feehicaubo. Jilli mooniiboro feehicaubo Moocaani diiboma iicaumaño.
39 Jaanoco miihai magaajahi Jesu Jerusale cuumifaño, paryi Judea jiinijevi icano omoonihicaunoco. Jaaboco agaicaaumoro imohobujevi tetecuumo.
40 Jaaruuboco Moocaani buheetesuuhi mifucuci, safucu icanoti. Jaabo miihaivi jafeveuhi.
41 Jaaruno famooviro jafevetiibo miihaiviro jafeveubo miihaico iticoniiro Moocaani toono gaajaminaati iicciumovi. Jaaboma miihai mamachumoro mahaduhicauhi iguijeveubo ubuheeteunobuunati.
42 Jaabo miihaico galluuhi miyaminaaco mijiibeguequi Moocaani diiboco iguijevemehallivi, ubuheemehalliviı icano Aivojiiboti ificuunoco mijiibeguequi icano.
43 Tolliro famooro siicijetiro Moocaani iimaaminaa Jesuti iimaauhi: Paryi diiboco imiyaavogomo diibofeenedi taajaji, noomoro. Jaanoco Pedro nuuhi.

Judiomi Icatirumo Moocaani Gaijaco Gaayicihi.

44 Pedro ihiimaaunaacaro Moocaani Gaija niituuhi paryi diibo jiibogoco uguubuniciumohalliviı.
45 Jaaneri sihidi jabafiituumo judio miyaavogominaa Pedroma asaaumo, tolliro judiomi icatirumoco, Moocaani Igaijaco aaciuneri,
46 bu tolliro sijiijeri ihiimaamoro Moocaanico imehicaumo icanoco uguubuumoro.
47 Jaanegui Pedro nuuhi: Jaanegui, ¿miijoho bu collihi neejirahi nifaihuri nitiratimo iicaqui miihaibadiro bu Moocaani Gaijaco agaayicicuumo? nooboro.
48 Jaanegui tajiibaubo diito initisuquimaaiqui Jesucristo momofeenedi. Jaadi Pedroco ifiitiunegui diitoma gueenejisuno icaubo.

11

1 Jaanaa saatoho minisuminaa, inahabomi icamo Judeari iicaumo guubuuhi tolliro siicuumioto icarumo Moocaani jiibogoco agaayiciunoco.
2 Jaanaa Pedro Jerusalevi agaseuboco saatoho judiomi miyaavogominaa itihiisuumoro, nuuhi:
3 ¿Collihi judiomi icatimojaago edeeguejeebere diitoma machuhi? noomoro.
4 Jaanegui Pedro diitoco jiibuguuhi fanootiro nijequevi tahi iicaunoco.
5 Jilli nooboro: Uujoho Jope cuumivi iicahinisumi Moocaanima ihiimaahiniibo atyimehinihi gaijafaño gaachehubaryutygababadi jeevanoco fahigovati duujecinino niquejefañoti tajaa iniitonoco.
6 Jaanegui imino atyimequi emeeciibo atyimehinihi fanoo asimi igueenemeheje itihaiño iicamehejeque, iñihicufiimoco, jiinimomico, agahafomehejeque icano.
7 Jaanaa niquejefañoti uco onoonoco guubuuhi: Pedro gañiivo. Jaaboro diitoti gaisiraiciibo diidu, onoonoco.
8 Jaarunaa uujoho neehinihi: Chahano, Aivojiibo, uujoho duutatihi jihovono iidicunoco, nooboro.
9 Jaanegui niquejefañoti siino uco noono: Moocaani iimibachucuunoco iijoho: Ɨdicuno, needino, noonoro.
10 Jaanoro mifooci, safo icano niituuhi. Jaanoro niquejefa siino fuucuuno.
11 Jaanaaca miimisiici, saafi icamo ifutuuhi uujoho iicaujavi uco iicivamo Cesarea cuumiti agalluumo.
12 Jaanegui Moocaani Gaija uco diitoma galluuhi bañigotiibo difo, nooboro. Jaanegui sahuse juugahuseti saafi icamo uuma fuuhi. Jaamoma saafi iijafa majaaheveuhi.
13 Jaabo miihaico jiibeguehi Moocaani toomominaafico aatyimehiniibo ujulleeveebere diiboco eneehininoco: Saatohoti Jope cuumivi gallu Simon Pedro onooboco ihicitequi.
14 Jaabo ico jiibegueji diijaminaama ataajajinoco, nooboro eneehininoco.
15 Jaanegui uujoho ihiimaabo ticovahinaacaro Moocaani Gaija diitohallivi niitehinihi iticoni miihaihallivi iicaubadi.
16 Jaanoti uujoho esafetehinihi Jesu unuunoco: Miyaano Jua nifaihuri nitiuhi. Jaanoti amiihai miniticafeteji Moocaani Gaijari, unuunoco.
17 Miihai Aivojiibo Jesucristoco mimiyaavuguusumi aacicuubadiro diitoco aacicuunoco. Jaanegui uujoho miyaminaafiro, ¿milli Moocaanico jenaaujirahi? nooboro.
18 Jaanoco Jerusaleri iicaumo inahabomi uguubuumoro lliivi uhi. Jaamoro Moocaanico imuumo: Jaanegui tolliro Moocaani siicuumioto icarumo iheedehifiico ejeevesumoco aci hi ifinijitino ifiico, noomoro.

Antioquia Cuumivi Moocaani Iija Iicano.

19 Esteba onooboco agaicaaunotiro saatoho miyaavogominaaco idaasuno omoonininoti sanoodimo gaacininuhi Feniciavi, Chiprevi, Antioquiavi icano. Jahi jaamo Moocaani iijico jiibeguehicauhi saatohocoro judiomico sitaaco jiibogotimo.
20 Jaarunaa saatoho Chipre, Cirene icano miyaavogominaa Antioquia cuumivi iifutuumo judiomi icatirumoco jiibuguuhi Jesucristo Moocaani Achi jiibogoco.
21 Jaamoma Moocaani mitya icahicauhi. Jaamaño sihidi saatoho iheedehiijico ejeevesuumoro Aivojiibo Jesuco miyaavuguumo.

22 Jaanoco Jerusaleri iicaja Moocaani iijamɨnaa uguubuumoro Bernabeque galluumo Antioquiavɨ.
23 Jaabo Bernabe ɨɨfutuubo atyɨmeuhi Moocaani imihuseri diito imino iicanoco. Jaaneri imo imo iminifutuuboro diitoco fajɨɨnɨubo sefano ijeebɨɨco omoonɨmoro Aivojɨɨbo Jesucristo iijɨfañoro iicaqui.
24 Jaabo Bernabe imihuseebe Moocaani Gaija ijeebɨɨfa icaabo sihidɨ miyaavogoobo. Jaamaño sihidɨ miyamɨnaaco Jesucristodi ɨcɨhicaubo.
25 Jaanobuunatɨ Bernabe fuuhi Tarso cuumivɨ Sauloco ɨɨcɨtuubo. Jaaboro Antioquiavɨ satyuubo.
26 Jahɨ Cristoco imiyaavuguumoma icaumɨsi saficaba Antioquiavɨ sihidɨ miyamɨnaaco jɨɨbogomɨsiro. Jaamañovɨ itɨconɨ Antioquiavɨ momonɨumo miyaavogomɨnaaco Cristotatɨ.
27 Jaasumi Moocaani iimaamɨnaa Jerusaletɨ fuumo Antioquiavɨ.
28 Jaanaa diitotɨ saafi Agabo onoobo inahabomɨfeenetɨ ujulleeveuboro Moocaani Gaija diiboco unuunoco nuubo: Fanoo jiinɨjevɨro aivo sihidɨ ajeba icaji, nooboro. Jaano icauhi aivojɨɨbo Claudio onoobo atajɨɨbausumi.
29 Jaanegui Antioquiari iicau miyaavogomɨnaa esamaaiumoro inahabomɨ Judeari iicaumoja nɨhɨbamɨco galluumo inehejema iicaudɨmo aacɨunehejeque icano.
30 Tollɨro bu Moocaani iija quillahutojaago galluumo nɨhɨbamɨco Bernabe, Saulo icamɨsima.

12

Cristotaco Ɨdaasuno Moonɨmo.

1 Jaasumi aivojɨɨbo Herode* tɨconɨuhi Cristotaco ɨdaasuno omoonɨubo.
2 Jua nahabo Jacooboco aamɨgari gaicaausuubo.
3 Jaano judiomɨdi iimiunegui Herode Pedroco sisɨsuubo Pascua jɨɨbaimosumi.
4 Jaaboco isisɨsuuboro cɨvojafaño ficusuubo. Jaaboco igueenemehejedɨhaiva icamo toomomɨnaa teemehicauhi ifahaiva tɨcovovɨ igueenemehejedɨmova icamo. Jaaboco Pascuabuunatɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ iinusuguubo.
5 Jaabo Pedro cɨvojafa icaaboco imino teemehicaumo. Jaarunaa Cristota diibohallɨvɨ suufenɨtɨmo Moocaanico dilluhicauhi.

Moocaani Pedroco Cɨvojafañotɨ Iinusuhi.

6 Jaanaa Herode Pedroco miyamɨnaa ɨmega ihiinusuujino iijɨcuuvɨofucu Pedro miimɨsiicɨ soldaomɨsifeene cɨgahicauhi mihicɨ jɨgaiñehiicɨri sisɨcɨnɨɨbo tollɨro saatoho icɨvoja guhuga ɨmegaco teemehicauhi.
7 Jaanaa Moocaani toomomɨnaafi icɨvojafaño jafevevauhi. Jaaneri paryɨ icɨvojafaño achɨcɨuhi. Jaadɨ Moocaani toomomɨnaafi Pedroco imecuhutɨ ganɨɨcɨuhi ihaiquequi. Goovano gañiivo, nooboro.
Jaasumiro Pedrotɨ ijɨgaiñehi ihusetɨ acutuuhi.
8 Jaaboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Diniivɨgai meeheque cuhufono siyaavoobo ditɨhaipaajeneque dɨcamaje, eneenegui Pedro jɨcamaaiuhi.
Jaadɨ siino Pedroco nuubo: Simon, diijeebutachehuco gafaivoobo tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
9 Jaanegui Pedro idojɨcutɨ saauhi: Fɨne jillɨ tɨgahi, nooboro itoomomɨnaafi omoonɨunoco.

* **12:1** Herode Agripa onoobo. Jaabo Herode Imityaabo onoobo iyaachi.

10 Jaamɨsi tɨconɨuhi afatyumɨsi ɨmegari iicautoomomɨnaaco. Jaanohallɨvɨ
iicaumoco icano afatyuudɨ ɨɨfutuumɨsi jɨgaiño guhuga jahisivɨ
ɨɨfotocɨnɨhugavɨ jaahuga iinoro faayacafutuuhi. Jaaneri ihiinuumɨsiro
jɨɨhairi fuumɨsi. Jaanaa itoomomɨnaafi diibotɨ imimañobatɨ sihɨ minifutuuhi.
11 Jaadɨ jari Pedro imino eesafutuuboro nuuhi: Jari gaajacɨhi miyaano
iicanoco. Moocaani jahi itoomomɨnaafico galluuhi uco Herode usetɨ, ju-
diomɨ omoonɨjirunotɨ icano itaajasuqui, nooboro.
12 Jaanoco esamaaiboro Pedro fuuhi Maria, Jua Marco onoobo seejɨ iija-
jaago. Jahɨ sihidɨ miyamɨnaa igaicɨnɨuhi Moocaanima ihiimaaumo.
13 Jaabo ɨɨfutuuboro jahisio guhugaco tutucutuubo. Jaanegui bagocaja
Rode onoogo iinuuhi: ¿Mɨɨjoho fɨne? noogoro emeecɨtogo.
14 Jaago Pedro ico iicanoco uguubuugoro imo imo iminifutuugoro
iguhugaco faayɨcɨutɨgoro jinafatyuugo ɨjɨɨbogotogo Pedro iguhuga ɨmegavɨ
iicaunoco.
15 Jaanegui diigoco nuumo: Jillɨ fɨne degavehi, noomoro.
Jaarunaa diigo: Miyaano, noogoro jenaauhicauhi.
Jaanegui nuumo: Diibo icatɨno fɨne jillɨ diibo gaija, noomoro.
16 Jaarunaa Pedro suufenɨtɨɨbo iguhugaco tutucuhicauhi. Jaanegui
iguhugaco afaayɨcɨumo diiboco aatyɨmeumoro jabafiituuhi.
17 Jaanegui Pedro diitoco ihuseri faguuhi llɨɨvɨ iicaqui. Jaaboro diitoco
jɨɨbuguubo Moocaani diiboco cɨvojafañotɨ ihiinusuunoco. Jaaboro jillɨ Ja-
cooboco, saatoho monahabomɨco icano mɨjɨɨbogo, nooboro sihɨgovɨ fuubo.
18 Jaanaa meseseeveudɨ icɨvoja toomomɨnaa ñaaɨvocasiuhi: ¿Mɨllɨ Pedro
cuuca icahi? noomoro.
19 Jaamoco Herode guiinusuuhi. Jaarumo aatyɨmeutɨnegui diitoco: ¿Mɨllɨ
jana taajaabo? nooboro itoomomɨnaaco gaisiraicɨsuubo. Jaaboro Herode
Judeatɨ ufuuboro Cesarea cuumivɨ icatuubo.

Herode Guijevehi.

20 Jaabo Herode sɨfiiratuuhi Tiro, Sidon icamo miyamɨnaajaago.
Jaanegui diito sabadɨro ihiimaacasiumoro saaumo Herodejaago. Ítɨconɨ
Herode iija aivojɨɨbo Blasto onooboco nɨhɨbamɨco jaaduumo diitohallɨvɨ
ihiimaaqui. Jaabofeenedɨ Iherodeque dilluumo sajeebɨɨ iicaqui diibo jiinɨjetɨ
machutaaco agaayɨcɨhicauneguiiha.
21 Jaanegui Herode diitoco tufucu jei masaa unuufucu, ihaivojɨ
gaachehuco ɨjɨcafutuuboro ihaivojɨ gɨcɨnɨtafa casɨɨvuubo. Jaaboro diito
ɨmefeenevɨ iimaaubo.
22 Jaaneri miyamɨnaa coovadiinamaaiuhi: ¡Jino ihiimaabo miyamɨnaafi
icatɨɨbo Moocaaniro! noomoro.
23 Jaasumiro Moocaani toomomɨnaafi diiboco chuumusuuhi Moocaanico
iimuunoco diiboro agaayɨcɨumaño. Jaasumiro guijeveubo jɨɨjoho uduuneri.
24 Jaano tɨcovo Moocaani iijɨ guiraatonoro feehicauhi fahɨgovadɨ
ɨjɨɨbegueneri.
25 Jaadɨ Bernabemɨsi idudɨcamaajeque imivuudɨ Jerusaletɨ dojɨcuvɨro uhu-
umiumɨsi Jua Marco onooboco satyuumɨsi.

13

Bernabe, Saulo Icamɨsi Tɨconɨhi Siicuumijaa Ofoomɨsi.

1 Jaanaa Moocaani iimaamɨnaa icauhi Antioquiari iicaja Moocaani ii-
jafaño. Jaamou diito jɨɨbogomɨnaa Bernabe, Simon Cɨvucu onoobo, Lucio

cireneobo, Manae onoobo Galilea aivojɨibo Herode* cojɨvɨ ifiivuubo, Saulo
icamo.
2 Jaamo safucu igaivuumo Moocaanima machutɨmo iimaaqui. Jaamo
machutɨmo Moocaanima ihiimaaumaaca Moocaani Gaija nuuhi: Bernabe,
Saulo icamɨsico ijeevadɨ uudi mudugaacu diitɨsico toono dudɨcamaajejaa
ucuuhuvaunojaago, noonoro.
3 Jaanegui saatoho jɨibogomɨnaa machutɨmo Moocaanima ihiimaaunobu-
unatɨ ihuseneque diitɨsihallɨvɨ ificuumoro diitɨsico galluumo.

Jɨibogomɨnaa Chipre Chugaivɨ Jɨibeguehi.

4 Jaamɨsico Moocaani Gaija agallunegui Bernabe, Sauloma icamɨsi fuuhi
Seleucia cuumivɨ. Jaamañotɨ muuairi fuumɨsi Chipre chugaivɨ.
5 Jaamɨsi Salamina cuumivɨ ɨifutuudɨ judiomɨ sinagogajanofaño Moocaani
iijɨco jɨibeguehicaumɨsi. Jaamɨsima Jua Marco onoobo fuuhi diitɨsico
ihamusuqui.
6 Jaamo tuchugairiro efeehicamo Pafo cuumivɨ ɨfutuuhi. Jahɨ atyɨmeumo
judiomɨoobo BarJesu onoobo maaimoco. Jaabo bañɨhicauhi: Uujoho
Moocaani iimaamɨnaafi, nooboro.
7 Jaamaaimo Sergio Paulo onoobo aivojɨibo fanoovaco gaajaabo cojɨri ic-
ahicauhi. Jaabo ihaivojɨibo cuuhuvauhi Bernabe, Saulo icamɨsico Moocaani
iijɨco iguubuqui.
8 Jaarunaa tomaaimo griego iijɨri Elimas onoobo diitɨsico jenaauhicauhi
ihaivojɨibo imiyaavugujiruneguiiha.
9 Jaanegui Saulo icaruubo Pablo onoobo Moocaani Gaija ijeebɨifaño ga-
hafɨcɨnɨibo diiboco imino ɨhɨifɨnɨcɨuboro nuuhi:
10 ¡Bañɨfiiramɨnaafi ɨjɨ seemene idiicaabo, idiimitɨibo miyaano
jɨihevemɨnaafi idiicaabo! Ɨtɨcovojɨ Moocaani jɨihaico, ¿collɨhi suufenɨtɨibo
cɨryu cɨryu moonɨiboro diicahicahi?
11 Jisu ɨco Moocaani use aamɨji dihaallɨi ɨco ijaabavequi. Jaabo nɨhɨba
seseeque atyɨmetɨibo diicahi gueenene, nooboro.
Jaasumiro cɨvono diibedi minifutuuno aimuufaibadɨ. Jaaneri dudɨivɨ
icaubo. Jaanegui saatohoco guiinuubo ihusetɨ agaayɨcɨmoro diiboco isatye-
qui.
12 Jaanoco ihaivojɨibo aatyɨmeuboro miyaavuguhi. Jaaboro Moocaani
iijɨco ɨjɨibogonoco uguubuuboro eetyehicauhi.

Pablomɨ Pisidia Jiinɨjeri Iicano Antioquiavɨ Ɨfetehi.

13 Jaadɨ Pablomɨ ɨjɨcamaaimoro Pafo cuumitɨ ufuumo ɨfutuuhi Pergevɨ Pan-
filia jiinɨjevɨ. Jaamañovɨ Jua Marco onoobo diitɨsico ejeevesuuboro uumiuhi
dojɨcuvɨro Jerusalevɨ.
14 Jaanobuunatɨ diitɨsi Pergetɨ fatyuuhi Antioquiavɨ Pisidia jiinɨjevɨ. Jahɨ
judiomɨ jaguisɨsumi sinagogajafaño ufuumɨsiro casɨivutuumɨsi.
15 Jaadɨ Moise tajɨiba aameneque, bu Moocaani iimaamɨnaa aameneque
icano emeecɨudɨ sinagogaja aivojɨto atajɨibaunegui dilluumo: Fañɨ,
fagojɨibogoma mihicahachiijɨ miyamɨnaadi jisu mihiimaa, noomoro.
16 Jaanegui Pablo agañiivuuboro ihuseri faguubo llɨivɨ iicaqui. Jaaboro
nuubo: Israel miyamɨnaa muguubu; amɨihai tollɨro Moocaani jeecɨvomɨnaa.
17 Moocaanico amɨihai Israel cuumimɨnaa mimiyaavogoobo
moheedeeteque ɨcɨuhi. Jaaboro diitotɨ ajashutɨ cuumi eetavuubo
siicuumifeenevɨ Egiptori iicausumi. Jaadɨ toojiinɨjetɨ imityari diitoco
iinusuubo.

---

* **13:1** Herode Antipa onoobo. Mc 6.14; Lc 3.1; Hch 4 22.

18 Jaadɨ Moocaani miimɨsiicɨ tɨcovovɨ ficabano sɨcaihɨgo diitoco jaabɨcɨuhi.
19 Jaaboro sahuse juugahusetɨ miicuumiicɨ icano jiinɨje miyamɨnaaco
Canaan jiinɨjevɨ ifinɨsuuboro moheedeeteque ijiinɨjeneque acɨubo.
20 Jaadɨ cuatro ciento cincuentadɨ ficabavabuunatɨ diitoco
fagomɨnaafeenedɨ tajɨibahicaubo. Jaanobuunatɨ Moocaani iimaamɨnaafi
Samuel iicausumi
21 Moocaanico dilluumo aivojɨibotɨ diitoco ihacɨqui diitoco itajɨibahicaqui.
Jaanegui Moocaani diitoco acɨuhi miimɨsiicɨ ficabanohachuta tɨcovovɨ
aivojɨibotɨ Saul onooboco Sis onoobo achico, Benjamin cuumiooboco.
22 Jaadɨ Moocaani Saulco ihaivojɨtɨ gañɨiuhi. Jaaboro aivojɨibotɨ Davidco
ficuubo. Jaabotɨ Moocaani nuuhi: Isai achi Davidco atyɨmehi: Tajeebɨi
onoobadɨ iicaaboco uujoho iimogobadɨ iicajiiboco, nooboro.
23 Jaabo David iyaachimɨhaioobou Jesu, Moocaani Israel cuumimɨnaaco
itaajasuqui ificuubo diibo unuubadɨ.
24 Jaabo Jua Jesu saautɨnaacaro jɨibeguehicauhi paryɨ Israel
cuumimɨnaaco: Minitɨsuquimaaje amɨihai eedeehifiico mejeevesumoro,
nooboro.
25 Jaabo Jua ijɨibogoco imivucuujino fiitɨno nuubo: Amɨihai uco diiborucu,
noomoro mehesɨcɨnɨibo icatɨhi. Tabuunatɨ saajiibo tajanaanɨcɨvɨ iicaabo.
Jaabovɨ ɨfototɨhi diibobadɨ sihidɨ jeevahi. Jaabou, diibo tɨhaipaaje duujeque
isinaayujiruunova, nooboro.
26 Jaamo amɨihai tañahabomɨ Abraham yoto seeme mihicamo, tollɨro
amɨihaifeene siicuumioto Moocaanico mejeecɨvomo icano. Amɨihaidi iicano
jino taajasujɨibogo.
27 Mɨiro Jerusaleri iicamo paryɨ ihaivojɨtoma Jesuco gaajautɨhi, Moocaani
iimaamɨnaa aameque fahiijɨvaro jaguisɨsumi ɨifinɨcɨrumo gaajahicautɨmo.
Jaamoro diitoro Jesuco iguijenɨguusumi toohaamefaño onoonoco
miyaavusuumo.
28 Toonohallɨtɨ agaicaaujirunoco diibovɨ aatyɨmeutɨnegui Pilatoco dillumo
diiboco igaicaauqui.
29 Jaamoro diibotɨ aamefaño onoobadɨ iicacuusumi ihɨmohobujetɨ ini-
itusuumoro cɨiumo.
30 Jaaruuboco Moocaani guijevefañotɨ buheetesuuhi.
31 Jaabo gueenene fucuva jafevehicaubo diiboma Galilea jiinɨjetɨ Jerusale
cuumivɨ ufuumovɨ. Jaamo diito jisumi diibotɨ miyamɨnaaco jɨibeguehicahi.
32 Jaamo mɨihai amɨihaico mɨjɨibeguehicahi iimino jɨibogoco Moocaani
moheedeeteque unuunoco.
33 Mɨihai diito iyaachimɨhai mihicamedi diibo unuuno miyaavehi Je-
suco ubuheetesuubo Salmo onoohaamefaño capitulo dos onoobadɨ: Ɨijoho
taseemene jifucu uubadɨro idiicaabo, noonoro.
34 Moocaani diiboco ifi tuucɨtɨno iicaqui ubuheetesuujinoco jillɨ nuubo.
Jaabo ɨco uujoho acɨji Davidco unuunoco, nooboro.
35 Jaabadɨro bu Sisalmovɨ noono: Agaijɨibo dijeecɨvomɨnaafi ifiico deevesu-
jitɨhi tuucɨtɨno iicaqui, noonoro.
36 Jaabo David isumiotoco imino moonɨubo Moocaani onoobadɨ: Jaabo
iguijeveuboco iheedete cojɨvɨ cɨiumo. Jaabo tuucɨuhi.
37 Jaanotɨ Moocaani ubuheetesuubo tuucɨutɨhi.
38 Jaanegui fañɨ, magaaja diibo Jesufeenedɨ imitɨ buusuco amɨihaico
mɨjɨibogonoco.

39 Miiro Moise tajiibaco omoonirumo taajatimo iicahicamo paryi Jesuco
imiyaavogomo diibofañodi taajaji.
40 Jaanegui imino mehesicini; Moocaani iimaaminaa jilli unuuno
amiihaihalliivi icadino:
41 Memeeci amiihai dejecuminaa, majabafiitomoro mifinicini uujoho
Moocaani iicaabo amiihai mihicasumi sihidi ejeevanoco eetaveji.
Jaarunoco saatoho amiihaico ijiibogorunoco miyaano meneejitirahi,
onoono.
42 Jaadi Pablomisi inahabonimiinaama judiomi sinagogajati ihiinuumoco
judiomi iicatimo nuuhi: Sijaguisivi jei miihaico siino mijiibogo, noomoro.
43 Jaadi Pablomisi jahisivi iinuucuumisi dojicuti fuumo sihidi judiomioto,
siicuumio miyaavogominaa icamo. Jaamoco diitisi fajiinihicauhi: Moocaani
imihiijiguiinoro mihica, sefano noomisiro.
44 Jaadi sifoo jaguisivi fiiticuujiruno faacuumiro ufuuno Moocaani iijico
iguubuqui.
45 Jaanegui judiomi sihidi miyaminaa ufuunoco aatyimeumoro diitohalliti
Pabloco jiiheveuhi. Jaamoro Pabloco ejenaaumoro dejecuhicaumo.
46 Jaarunaa Pablomisi igototimisi nuuhi: Iticoni amiihai judiomico
Moocaani iijico mijiibeguejirahi. Jaarunoco magaayicitimoro ifinijitino ifi-
ima mihicagotihi. Jaanegui amiihai cojiti siicuumiotojaagoviro mefeeji,
noomisiro.
47 Jilli nooboro Moocaani miihaico tajiibauhi:
Łco ficuuhi faajiinijeminaahalliivi judiomi icatirumoco gaajasuqui.
Amiihaifeenedi taajasujiibogoco jiinijejinibaaciivi galluuji, nooboro.
48 Jaanoco siicuumioto uguubuumoro imo imo minifutuuhi. Jaamoro:
Moocaani iiji aivo imihi, noomoro miyaavuguumo, paryi fiivo ifiima iicaqui
iicicuudimo.
49 Jilli paryi toojiinijevi Moocaani iiji jiibogocafutuuhi.
50 Jaarunaa judiomi iimaacasiuhi Moocaani iija gaigoomi obocifimoma,
tuucuumio gaifiimi obocifimo icamoma. Jaamoro ticoniuhi Pablomisico
ijiihevemere idaasuno omooniumo. Jaamoro diitisico toojiinijeti gañiiumo.
51 Jaanoma iicaumisi diitohalliivi itihaipaaje jiinico tatacuumisi toono
jiibogobadi iicano. Jaamisiro Iconio cuumijaa fuumisi.
52 Jaarunaa Cristotaco ejeevesuumo imo imo icauhi Moocaani Gaija
ijeebiinofaño iicaumaño.

14

Pablomisi Iconio Cuumivi.

1 Jaadi Iconiovi Pablo, Bernabe icamisi judiomi sinagogajafaño fu-
uhi. Jaamisiro jiibeguehicauhi. Jaanoco sihidi miyaavuguumo judiomi
griegomioto icamo.
2 Jaarunaa saatoho judiomi imiyaavuguutimo siicuumiotoco esaayusuuhi
inahabomico ijiihevequi.
3 Jaarunoco igototimisi tuucuumivi gueenene icaumisi Moocaaniti
jiibogomisiro. Jaabo Moocaani iimihuseti ihiimaanoco miyaavugusuhi-
cauhi iifusunoco, sihidi ejeevanehejeque icano omoonihicanofeenedi.
4 Jaarunaa tuucuumio miyaminaa dugaaciniuhi saatoho judiomijaagodi,
saatoho minisuminaajaagodi icano.
5 Jaanoma iicamo judiomi, siicuumioto icano aivojitoma jicucasiuhi di-
itoco idaasuno omoonimoro guiisibaneri ihaamiqui.

6 Jaanoco Pablomisi agaajaciumisiro gaauhi Listra, Derbe icanovi, Licaonia jiinije uufocono cuuminovi icano.
7 Jahi tolliro taajasubogoco jiibeguehicaumisi.

Listra Cuumivi Pabloco Guiisibaneri Aamimo.

8 Listra cuumivi icaubo saafi ifiivuunotiro igotiibo iicaubo. Jaabo giciniuhi igotiibo itihai iimiutineri.
9 Jaabo Pablo iimaanoco imino guubuniciihicauhi. Jaanegui Pablo diiboco imino emeeciubo gaajaciuhi: Uujoho buheeji, nooboro imiyaavuguunoco.
10 Jaanegui Pablo sefano nuuhi: ¡Sano ticovoro ditihaihallivi dulleeve! nooboro. Jaanegui sefano casiniivuubo.

Jaaboro igooboro fuubo.

11 Jaano Pablo omooniunoco miyaminaa aatyimeumoro sefano coovadiivuumo Licaonia iijiri: ¡Diosmi, miyaminaa ifibadi ifiivotomoro mojaago niitehi! noomoro.
12 Jaamoro Bernabeque Jupiter neehicaumo. Jaanoti Pabloco Mercurio neehicaumo, diibo ijiibeguehicauneguiiha.
13 Jaanegui Jupiter sacerdote Jupiterque iimehicauja cuumi imegari iicaja abajaabo sivauhi niivimico deecaneri imino iimibachuhicauboro. Jaamisico sihidi miyaminaa diitisico iimomoro jeecivuujirumo iniivimico agaisiraiciumoro.
14 Jaanoco iminisuminaatisi Bernabemisi agaajaciudi igaachehunoco agallicumisiro jicafutuuhi miyaminaafeenedi coovadiicinimisiro:
15 Amiihai, ¿collihi tolli momoonihi? Amiihaibadiro misi miyaminaatisi, tooneguiiha misi masaahi. Tolli iicaneheje jihovonehejeque mejeevesuqui. Jaamo idiiboro Moocaani iicaabojaago miminifetequi, niquejeque, jiinijeque, muuaiñoco icano paryi faabohoco ifiivusuubojaago.
16 Siicijenaha Moocaani paryi cuumiminaaco ficuuhi iimogobadi iicaqui.
17 Jaaruubo fahiijivaro: Uujoho iicanoco igaajaqui, nooboro imino mooniibo, niijabaco aigusuubo, basutaaco noovasuubo, mamachujidinoco aciibo imo imo mihicaqui.
18 Jilli noomisiro diitoco faguumisi. Jaarunofaño suufeniutirumo iniivimico agaisiraicimo diitisico ijeecivequi.
19 Jaanaa gaseumo judiomi Antioquia, Iconio icanoti. Jaamo tomaño miyaminaaco diitisihallivi abañiumo miyaavugusuuhi. Jaamoro Pabloco guiisibaneri aamiuhi. Jaaboco: Fine guijevecuubo, noomoro tuucuumiti buhigovi iguiiyiciumoro gañiijeuhi.
20 Jaabohallivi Cristota igaivuuhi. Jaanaa Pablo agañiivuuboro siino tuucuumifaño fuuhi. Jaano seseevedi Bernabema Derbe cuumivi fuumisi.
21 Jaacuumivi taajasujiibogoco jiibeguehicaumisi. Jaadi sihidi Cristota iicacuudi dojicuviro uumiumisi Listra, Iconio, Antioquia icanovi.
22 Jaacuumijevi Cristota iicaumoco quehecutusuumisi. Jaamisiro fajiinihicaumisi quehecuno miyaavogofaño iicaqui. Moocaani aivojifaño mefeejimoco idaasuno moonijimo, noomisiro.
23 Jaamisiro Moocaani iijanohallivi iquillahutoti ficuumisi. Jaadi machutimo Moocaanima iimaahicaumo Moocaanico imiyaavuguudimohallivi Moocaani iteemequi.

Pablomisi Siino Uumihi Siria Jiinijeri Iicano Antioquiavi.

24 Jaanobuunati fatyuumisi Pisidia jiinijefeenedi. Jaamisi ifutuuhi Panfilia jiinijevi.

25 Jaamisiro Perge cuumivi jiibeguehicaumisi. Jaadi fuumisi Atalia cuumivi.
26 Toonoti ijicafutuumisiro muuairi fuumisi Antioquiavi iticoni diitisico Moocaani imihiijifañodi idudicamaaiqui ificucuumivi. Jaanoco toono imivucuumisi.
27 Jaamisi Antioquiavi agaseudi igaiyiicicumisi paryi Cristotaco. Jaamisiro jiibeguehicaumisi paryi Moocaani diitisima omoonihicaunoco judiomi icatirumedi Moocaani iguhugaco faayicicuhi diito imiyaaveguequi.
28 Jaamañovi Pablomisi gueenene icauhi Cristotama.

15

Jerusalevi Igaivuumo.

1 Jaasumi saatoho Judeati Antioquiavi ufuumo inahabomico ijiibogomo ticoniuhi: Mataajaqui iticoni amiihai meeheque miquiticiji Moise atajiibaubadi, noomoro.
2 Jaamoma Pablomisi sihidiro idillucasiumisiro jenaaucasihicauhi. Jaanofeenevi Pablomisico ficuumo saatoho icano Jerusalevi ifeequi minisuminaama, Jerusaleri iicaja Moocaani iija quillahutoma tobogoco ihiimaatequi.
3 Jaamoco Antioquiari iicamo Cristota agalluumo fuuhi. Jaamo fatyuuhi Fenicia jiinije, Samaria jiinije icanofeenedi. Jaamo inahabomico jiibogomoro feehicauhi siicuumioto icarumo iheedehiijico ejeevesuumoro Moocaanico agaayicicumoco. Jaabogoco uguubuumoro sihidi imo imo icaumo.
4 Jaanaa Pablomisi Jerusalevi iifutuumisico paryi Cristota, minisuminaa, iquillahuto icamo imo imo diitisico gaayicicuhi. Jaamoco diitisi jiibeguehicauhi Moocaani diitoma omoonihicaunoco.
5 Jaarunaa saatoho fariseomiototi imiyaavuguumo ujulleeveumoro nuuhi: Imijiruno tolliro judiomi iicatirumo imiyaavogomo meeheneque miquiticino. Jaamoro mataajiibano Moise atajiibaubadi iicaqui, noomoro.
6 Jaanegui igaivuumo paryi minisuminaa, iquillahuto icamo toonoco ihiimaaqui.
7 Jaanoco sihidi ejenaaucasihicaunobuunati Pedro agañiivuuboro diitoco nuuhi: Tañahabomi, amiihairyo magaajacuuhi iticoni uco Moocaani icicuhi amiihaifeeneti, taajasujiibogoco judiomi iicatirumoco jiibeguequi jaamo imiyaaveguequi.
8 Jaabo Moocaani famoo jeebiinocoro agaajaabo ifusuuhi tolliro diito agaayicicunoco Igaijaco aacicunofeenedi miihaico iicaubadiro.
9 Moocaani diitoco miihaifañoti guiinovi ficuutihi. Jaamo jeebiinoco niticuubo diiboco imiyaavuguumañoo.
10 Jaamo ¿collihi amiihai mimiyaavogotihi Moocaani omoonihoco? Jaamoro jito imiyaavogomohallivi obocitajiibaco mificuuhi, moheedeete, miihai icarumo meheetavejitirunoco.
11 Jaanoco diitobadiro miihai mataajajinoco magaajahi Jesucristo imihiijifeenedi.
12 Jaanegui famooro illiivuumoro Bernabemisi ijiibogonoco guubunicicumo gaajataco, ajabafiiranehejeque icano diitisifeenedi Moocaani omoonihicaunoco siicuumiotofeenevi.
13 Jaanoco ihiimaaunobuunati Jacoobo nuuhi: Tañahabomi, uco muguubunici, nooboro.

14 Simon Pedro mɨɨhaico jɨɨbeguehi, ɨtɨconɨɨbo Moocaani judiomɨ
iicatɨrumotɨ iyototɨ ɨɨcɨnoco.
15 Mɨɨro jillɨ noono Moocaani iimaamɨnaa acaatɨnɨuno:
16 Jinobuunatɨ uumiji. Jaaboro siino gañɨɨyɨcɨji aacutuuja David iijaco. Aacutuunoco siino iimibachuuboro eetaveji.
17 Jaano coovooto paryɨ Moocaanico iguiinequi paryɨ jiinɨjemɨnaa tamomoco
ijeecɨvequi icano.
18 Jillɨ noobo Moocaani jinooco agaajasuubo sɨɨcɨjetɨro.
19 Jaanegui uujoho amɨɨhaico neehi: Judiomɨ iicatɨmoco gañuhusuno
momoonɨdino iheedehiijɨco ejeevesucuumoro Moocaanijaagovɨro iicacuumoco.
20 Imicuujino aameque macaatɨnɨhaamefaño jillɨ meneeji: Ɨjɨnɨta jeecɨvoco
deetavucuudino, saatohoba ataabavatɨmo buhɨgueejedɨ gaigoomɨma
icadino, bu asimɨco udusuucɨneri amacanɨsumehejeque duucuudimo,
tɨɨjohoco aducuudimo. Jillɨ noomoro
21 faacuumivariro icamo sɨɨcɨjetɨro Moise tajɨɨbaco ɨjɨɨbeguehicamo sinagogajanofaño fahiijɨvaro jaguisɨfucuva tɨcovoocɨvɨ, nuubo Jacoobo.
22 Jaanegui minɨsumɨnaa, quillahutomɨhai, paryɨ Moocaani iijamɨnaama
ihiimaacasiumoro saatohotɨ ifeenetɨ ɨcɨuhi. Juda icaruuboco Barsaba eneehicaubo, Sila onoobo aivo diitofeenetɨ imiyaamɨsi iicamɨsico ɨcɨumo Pablo,
Bernabe icamɨsima Antioquiavɨ igalluuqui.
23 Jaamoma aameque galluumo: Mɨɨhai minɨsumɨnaa, quillahuto, paryɨ
monahabomɨ icamo moojɨco magalluuhi, monahabomɨ judiomɨ iicatɨrumo
Antioquiari, Siria, Cilicia icano jiinɨjeri iicamojaago.
24 Mɨɨhai muguubuhi jimañotɨ saatoho ofoomovaha amɨɨhaico ihiimaari
gañuhusuno moonɨhicahi mɨɨhai matajɨɨbatɨmo. Jaamo amɨɨhaico
mɨtasuhicahi: Amɨɨhai meeheque miquitɨcɨ. Jaamoro Moise atajɨɨbabadɨ
mihica, eneehicamo.
25 Jaanoma mihicamo sabadɨro monoomoro moofeenetɨ saatohotɨ mɨhɨcɨhi
amɨɨhaijaa magalluuqui magaijɨno nahabomɨsi Bernabe, Pablo icamɨsima.
26 Jaamɨsi ñɨhicunofeenedɨ ifiico ficuuhi Jesucristo momohallɨtɨ.
27 Jaanegui amɨɨhaijaago magalluuhi Juda, Sila icamɨsico. Jaamɨsi
amɨɨhaima ihiimaamɨsiro imino amɨɨhaico jɨɨbeguejimɨsi.
28 Jillɨ Moocaani Gaijadi imino, mɨɨhaidi imino icano janaanɨcɨ siinoco
amɨɨhaico matajɨɨbatɨhi. Jino ɨdɨɨnocoro amɨɨhaico meneehi:
29 Ɨjɨnɨtaco ejeecɨvucuunoco meheetavucuudino. Jaabadɨro udusuucɨneri
amacanɨsumehejeque muduudino, tɨɨjohoco mahaduudino, saatohoba
ataabavatɨmo jahisihijedɨ gaigoomɨma icadino. Jillɨ mihicahachiijɨ imino
momoonɨji. Tahɨ imino mihica, noomoro.
30 Jaamoco agalluumo fuuhi Antioquiavɨ. Jaamañootoco iigaiyɨɨcɨumoro
toohaameque acɨuhi.
31 Jaahaameque inahabomɨ emeecɨumoro sihidɨ imo imo minifutuuhi
toohaamefaño diito ajacusunoco aatyɨmeumoro.
32 Jaamɨsi Juda, Sila icamɨsi Moocaani iimaamɨnaatɨsi icauhi. Jaamaño
inahabomɨco sihidɨ iijɨri afajɨɨnɨmɨsiro diitoco quehecutusuuhi.
33 Jaanobuunatɨ gueenene iicauno nijequetɨ inahabomɨ diitoco galluuhi:
Sajeebɨɨma mofoo, noomoro dojɨcuvɨro diitoco agalluumojaago.
34 Jaarunaa Sila toonovɨro fitafutuuhi.*

* **15:34** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

35 Tollɨro Pablo, Bernabe icamɨsi Antioquiavɨ fitafutuuhi. Jaamo sihidɨ
saatohoma jɨɨbogomoro icahicauhi Jesucristo jɨɨbogoco.

Pablo Siino Allɨnɨhi Ɨjɨɨbogotoobo.

36 Jaanobuunatɨ goovacuutɨnotɨ Pablo Bernabeque nuuhi: Maha siino
faacuumivavɨ monahabomɨco memeecɨtequi, ¿naa mɨllɨ iicamo? nooboro.
37 Jaanegui Bernabe satyujirahi Jua Marco onooboco.
38 Jaarunaa diibo diitɨsico Panfiliavɨ ejeevesuuboro uumiuhi diitɨsico
idudɨcamaajeque amusutɨɨbo. Jaaneguiiha, Pablo diiboco imuguutɨhi
asatyunoco.
39 Jaanoco sihidɨ ejenaaucasiunoma iicaumɨsi dugaavocasiuhi. Bernabe
Marcoma ɨjɨcafutuumɨsiro Chipre chugaivɨ fuuhi.
40 Jaanotɨ Pablo Silaco ɨɨcɨuboma fuuhi Moocaani imihiijɨfañodɨ inahabomɨ
agalluudɨ.
41 Jaamɨsi fatyuuhi Siria jiinɨje, Cilicia jiinɨje icanofeenedɨ inahabomɨco
quehecutusumɨsiro Cristotaco.

16

Pablomɨsima Timoteo Gataavehi.

1 Pablo, Sila icamɨsi ɨfutuuhi Derbe, Listra icano cuuminovɨ. Jahɨ
atyɨmeumɨsi miyaavogomɨnaafi Timoteo onooboco miyaavogomɨnaago ju-
diomɨogo griegooboma iicaugo achico.
2 Jaabotɨ inahabomɨ Listrari, Iconiori icano iicaumo imino iimaahicauhi.
3 Jaaboco Pablo imuguuhi diitɨsima igataavequi. Jaaboro iimeeheque
quitɨcɨsuhi tahɨ iicaumo judiomɨ iimuguujitɨruneguiiha famooro diibo caani
griegoobo iicaunoco agaajaumaño.
4 Jaamɨsi faacuumivafañodɨ ufuumɨsi inahabomɨco jɨɨbogomɨsiro feehi-
cauhi Jerusaleri iicaumo minɨsumɨnaa, iquillahuto icamo diitɨsico un-
uubadɨ.
5 Jaaneri paryɨ Cristota quehecumo minifutuuhi miyaavogofañ o. Jaaneri
Cristota fafucuvaacɨvɨro guiraatomoro feehicauhi.

Pablo Macedonia Jiinɨjeomɨnaafi Gaijaco Atyɨmehi.

6 Jaanaa Moocaani Gaija jɨɨbugusuutɨhi Moocaani iijɨco Asia jiinɨjevɨ.
Jaanegui fatyuumo Frigia, Galacia icano jiinɨjefeenedɨ.
7 Jaamo ɨfutuuhi Misia jiinɨjejɨnivɨ. Jaamañotɨ esamaaiumo Bitinia jiinɨjevɨ
ifeequi. Jaarunaa Jesu Gaija imuguutɨhi.
8 Jaanegui Misia jiinɨjefeenedɨ sanotɨcovoro afatyumo ɨfutuuhi Troa
mɨcuvɨ.
9 Jaamañovɨ Pablo fucu gaijafañ o atyɨmeuhi macedoniamɨnaafi
julleecɨnɨɨboco. Jaabo diiboco neehicauhi: Macedonia jiinɨjevɨ disaa.
Jaaboro mɨɨhaico daamusu, nooboro.
10 Jaanoco Pablo aatyɨmeunegui mihimibaivo Macedoniavɨ mefeequi:
Fɨne Moocaani mɨɨhaico coovahi tahɨ taajasubogoco mɨjɨɨbeguequi,
munuuhi.

Pablo Filipo Cuumivɨ.

11 Jaadɨ Troa mɨcutɨ mɨjɨcafutuumoro sanotɨcovoro mufuumo mɨhɨfutuuhi
Samotracia chugaivɨ. Jaano seseevedɨ mɨhɨfutuuhi Neapolis mɨcuvɨ.
12 Toonotɨ mufuuhi Filipovɨ Roma cuumi Macedonia jiinɨjeri iicacuumi
imiyacuumivɨ. Jaamañovɨ gueenejɨsuno mihicauhi.

13 Jaamo jaguisɨfucusumi tuucuumitɨ jahisivɨ mufuuhi muuaijɨnivɨ
tomañovɨ Moocaanima ihiimaanɨcɨmañovɨ macasɨɨvuumoro Moocaani
iijɨco mɨjɨɨbuguuhi gaigoomɨ igaivuumoco.
14 Jaamotɨu saafigo Lidia onoogo Tiatira cuumiogo. Jaago iiminoono
gaachehunoco tɨfaihɨba iicacheunoco naajehicaugo. Jaago Moocaanico
ejeecɨvehicaugo mɨjɨɨbogonoco guubunɨcɨhicauhi. Jaago jeebɨɨco Moocaani
faayɨcɨuhi Pablo ɨjɨɨbogonoco imino iguubunɨcɨqui.
15 Jaago paryɨ iijamɨnaama nitɨsuquimaaiugo. Jaagoro mɨɨhaico neehi-
cauhi: Miyaano uujoho Cristotahe iicahachiijɨ taajafa masaamoro mihicava,
noogoro mɨɨhaico iijavɨ fiitɨuhi.
16 Jaanaa safoono Moocaanima ihiimaahicaumañovɨ mufuumo
mahatyɨmeuhi saafigo bagocajaco. Jaagofañotɨ gaajacɨ ɨjɨ gaajacɨhicauhi.
Jaaneri diigo abajato sihidɨ nɨhɨbamɨco gaayɨcɨhicauhi diigo
agaajacɨnohallɨvɨ.
17 Jaago mɨɨhai Pabloma mufuumo dojɨcutɨ fuugo coovadiicɨnɨgoro: Jito
Moocaani caamovohɨ iicaabo jeecɨvomɨnaa. Jaamo amɨɨhaico taajasu
jɨɨhaico jɨɨbeguehi, noogoro feehicaugo fahiijɨvaro.
18 Jaanofeene Pablo agañuhusuvuuboro dojɨcuvɨro diigojaa acafesaavu-
uboro igaajacɨ ɨjɨco nuubo: Jesucristo momofeenedɨ ɨco tajɨɨbahi. Diigofañotɨ
diino, nooboro.
Jaasumiro diigotɨ ihɨjɨ iinuuhi.
19 Jaanoco diigo abajato atyɨmeuhi diigofeenedɨ nɨhɨbamɨco ɨɨcɨhicaurumo
ɨɨcɨcuujitɨnoma ɨicamo Pablomɨsico agaayɨcɨumoro satyuumo aivojɨtojaago
naajetehasifeenevɨ.
20 Jaamɨsico fagomɨnaa ɨmega ɨɨfutusuumoro nuumo: Jitɨsi judiomɨsi
iicamɨsi muucuumico gañuhusuno ñaaɨsuvahi ijɨɨbegueneri.
21 Jaanoco mɨɨhai magaayɨcɨmoro mɨnɨsugotɨhi romanomɨ mihicamaño,
noomoro.
22 Jaanoma iicamo sihidɨ miyamɨnaa Pablomɨsijaa sɨfiiratuuhi. Jaanegui
ifagomɨnaa tajɨɨbauhi igaachehunoco ujujuucumoro diitɨsico ɨmeiñeri
ihaamɨqui.
23 Jaamɨsico sihidɨ ahaamɨhicaumoro cɨvojafaño ficuumo. Jaamoro
itoomomɨnaafico tajɨɨbaumo imino iteemequi.
24 Jaanegui itoomomɨnaafi diitɨsico aivo fañoomecufa iicauhɨmonobafaño
cuhufono jɨɨhacuuhi.
25 Jaafucu fucufeene Pablomɨsi Moocaanima ihiimaamɨsiro Cristo
masinoco masivahicauhi. Jaanoco sacɨvojamɨnaa guubunɨcɨhicauhi.
26 Jaanaa imimañobatɨ sefano icɨvoja nicuta maryɨbauhi. Jaaneri paryɨ
icɨvoja guhugano faayanamaaiuhi, bu icɨvojamɨnaa sisɨta ijɨgaiñehino
sinanamaaiuhi icano.
27 Jaanaa itoomomɨnaafi aaicuuboro meecɨurunaaca paryɨ icɨvoja
guhugano faayɨcɨnɨuhi. Jaanoco itoomomɨnaafi aatyɨmeuboro ihaamɨgaco
guiiyɨcɨuhi ifiico iinoro igaicaauqui: Paryɨ fɨne icɨvojamɨnaa gaacuuhi,
nooboro.
28 Jaarunaa Pablo diiboco sefano nuuhi: Mɨllɨ difiico moonɨdino. Famooro
mihicahi, nooboro.
29 Jaanegui itoomomɨnaafi cuugahuco dilluuhi. Jaaboro goovano
jɨcafutuubo icɨvojafaño sihidɨ vɨvɨvɨ iigutuuboro Pablomɨsiguiino
memuɨɨvutuubo.
30 Jaanegui fañoomecutɨ diitɨsico ihiinusuuboro nuubo: Aivojɨtɨsi, ¿mɨllɨ
uujoho moonɨji niquejefaño taajaqui? nooboro.

31 Jaanegui diitɨsi iimusuuhi: Aivojɨ̈bo Jesucristoco miyaavogo. Jaabo
taajahi paryɨ diijaotoma, noomɨsiro.
32 Jaamɨsiro diiboco paryɨ iijaotoma jɨ̈buguumɨsi Moocaani iijɨco.
33 Jaafucuro itoomomɨnaafi diitɨsico ahaamɨhicauno tujaavonoco nitɨubo.
Jaadɨ paryɨ iijamɨnaama nitɨsuquimaaiumo.
34 Jaadɨ diitɨsico iijajaago asatyuuboro machusuubo. Jaabo paryɨ ii-
jamɨnaama imo imo icauhi Moocaanico imiyaavuguuneri.
35 Jaanaa fucuro ifagomɨnaa sisɨmɨnaaco galluuhi icɨvoja
toomomɨnaafijaago diitɨsico isinaayuqui.
36 Jaanegui itoomomɨnaafi Pablomɨsico nuuhi: Fagomɨnaa uco tajɨ̈bahi
amɨ̈sico sinaayuqui. Jaanegui sajeebɨ̈ mihiinucu, nooboro.
37 Jaarunaa Pablo isisɨmɨnaaco nuuhi: Mɨsi romanomɨotɨsi mihicamɨsico
miyamɨnaafeenevɨ ahaamɨhicamoro. ¿Mɨsivɨ iimitɨnoco aatyɨmetɨmoro
mɨsico toovono sinaayujirahi? Jaafa iinoro asaamoro mɨsico iinusuvamo,
nooboro.
38 Jaanoco isisɨmɨnaa ufuumoro ifagomɨnaaco jɨ̈bugutuuhi. Jaanoco ro-
manomɨotɨsi diitɨsi iicaunoco uguubumoro sihidɨ iguutumo.
39 Jaanegui ufuumoro diitɨsima toonoco iimibachujeumoro diitɨsico ii-
nusuumo. Jaamoro diitɨsico: ¿Jiicuumitɨ collɨhi mufuucuutɨhi? nuumo.
40 Jaadɨ icɨvojafañotɨ ihiinuudɨ Lidia onoogo iijajaa fuumɨsi. Jaamɨsiro
inahabomɨco emeecɨjeudɨ diitoco equehecutusumɨsiro tuucuumitɨ fuumɨsi.

17

Tesalonica Cuumivɨ Ñaaɨvomo.

1 Jaanaa Pablomɨsi Silama ufuumɨsi Anfipoli, Apolonia icano cuumi-
nofeenedɨ afatyumɨsi Tesalonica cuumivɨ ɨfutuuhi judiomɨ sinagogaja ica-
mañovɨ.
2 Jaajafaño Pablo ijeevamaje iicanɨcɨbadɨ sinagogajafaño feehicauhi mi-
jaguisɨcɨ, sajaguisɨ ɨdɨino fucuva diitoma iimaahicaubo.
3 Jaabo Caatɨnɨhaamefañodɨ diitoco jɨ̈beguehicaubo Cristo ɨdaasuno
iicauboro iguijeveebe ubuheeteunoco. Jaaboro diitoco neehicaubo: Diibo
jaanɨ Jesuco uujoho amɨ̈haico jɨ̈beguehicahi. Jaabo diibo Cristo, nooboro.
4 Jaanoco saatoho judiomɨtɨ imiyaavuguumoro Pablo, Sila icamɨsijaa mini-
futuuhi, tollɨro sihidɨ griegomɨ Moocaanico ejeecɨvehicaumo miyaavuguuhi,
bu sihidɨ ajashutɨno obocɨfino gaigoomɨ miyaavuguuhi icano.
5 Jaanoma iicamo judiomɨ imiyaavuguutɨmo ataaquivuumoro iimitɨno
gaifiimɨco iigaiyɨ̈cɨumoro tuucuumico gañuhusuno ñaaɨsumo. Jaamoro Jason
onoobo iijaco cabocɨumo Pablo, Sila icamɨsico agaayɨcɨmoro miyamɨnaaco
ihacɨqui.
6 Jaarumo Pablomɨsico aatyɨmeutɨnegui toojao abajaabo Jason onooboco
satyuumo saatoho inahabomɨma tuucuumi aivojɨtojaago. Jaamoro sefano
coovadiivuumo Pablomɨsiditɨ: Jito faajiinɨjequere rugueenɨmoro efeehi-
camo juu gasecuuhi.
7 Jaamoco Jason iijafaño ficuuhi. Jaamo famooro romano aivojɨ̈bo*
tajɨ̈baco imino moonɨtɨmo: Sifi aivojɨ̈bo icahi Jesu neehicamo, noomoro.
8 Jaanoco paryɨ miyamɨnaa aivojɨto icamo uguubuumoro sihidɨ
ñaaɨvuumo.
9 Jaanegui Jason, bu saatoho icamo fagomɨjaago inɨhɨbamɨco ificuumoro
iinuuhi.

* **17:7** Cesar onoobo.

Pablomɨsi Silama Berea Cuumivɨ.

10 Jaasumiro inahabomɨ Pablomɨsico fucu Berea cuumivɨ galluuhi. Jaadɨ tahɨ ɨɨfutuumɨsiro judiomɨ sinagogajafaño fuuhi.
11 Jaamo tomaño judiomɨ Tesalonica cuumiri iicaumo janaanɨcɨ imihuseuhi. Jaamaño Moocaani iijɨco imino agaayɨcɨumoro fafucuvaacɨvɨro Caatɨnɨhaamefaño onoonoco ɨɨfɨnɨcɨhicauhi: ¿Naa miyaanoco mɨɨhaico noomɨsi? noomoro.
12 Jaamoro sihidɨ saatoho diitotɨ miyaavuguuhi. Tollɨro griegomɨtɨ sihidɨ gaigoomɨ obocɨfimo miyaavuguuhi, bu sihidɨ gaifiimɨ icano.
13 Jaanoco Tesalonicao judiomɨ Pablo tollɨro Bereavɨ Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogonoco uguubuumoro tahɨ fuuhi. Jaamoro tomaño miyamɨnaaco ñaaɨsutuuhi.
14 Jaarunaa Bereari iicaumo inahabomɨ Pabloco goovano galluuhi muuaijɨnivɨ ifeequi. Jaanotɨ Sila, Timoteo icamɨsi Bereavɨ fitafutuuhi.
15 Jaamo Pabloma ufuumo diiboco satyuuhi Atena cuumivɨ. Jaamo uhuumiumoco Pablo nuuhi: Sila, Timoteo icamɨsico mɨjɨibogo goovano tajaa isaaqui, nooboro.

Pablo Atena Cuumivɨ Icahi.

16 Jaabo Pablo Timoteo, Sila icamɨsico Atenatɨ otoomoobo atyɨmehicauhi faacuumifañoro ɨjɨnɨta iicanoco. Jaaneri sihidɨ ɨdaasuvehicaubo.
17 Jaanoma iicaabo judiomɨ siicuumioto Moocaanico ejeecɨvehicaumoma sinagogajafaño iimaahicaubo. Jaabadɨro fafucuvaacɨvɨro goohasinofaño iicamoma ihiimaaboro feehicaubo.
18 Jaanotɨ saatoho gaifiimɨ epicureo onoono jɨɨbogoco nɨsuquimaaihicaumo. Jaanotɨ saatoho estoico onoono jɨɨbogoco nɨsuquimaaihicauhi. Jaamo tɨconɨuhi Pabloma ihiimaamo. Jaamoro saatoho neehicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne mɨɨhaico neejiruubo, jaanɨ ihiimaafifiibo? noomoro. Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Fɨne siomo diosmɨ jɨɨbogomɨnaafi, neehicauhi Pablo Jesu ubuheeteunoco ɨjɨɨbeguehicauneguiiha.
19 Jaanoma iicaumo diiboco satyuumo Areopago onoobaɨvɨ: Mɨɨhaico dɨɨbogo jino bojɨɨbogoco ɨsɨvanoco.
20 Magaajatɨnehejeque mɨɨhaico dɨɨbeguehicahi, ¿mɨllɨ iicanehejeque neehicahi? noomoro.
21 Jaamo atenamɨnaa, siicuumijeoto icamo jinejebaco moonɨtɨmo toono iimaariro icahicaumo bohonoco uguubuuneriro.
22 Jaanegui Pablo Aeropagobaɨvɨ diitofeenetɨ ujulleeveuboro nuuhi: Amɨɨhai atenamɨnaa diosmɨ jeecɨvomɨnaa mihicamo.
23 Mɨɨro amɨɨhai diosmɨco mejeecɨvehicamañehejedɨ afatyoobo samañovɨ atyɨmehi, jillɨ noonoro acaatɨnɨcɨnɨnoco: Dios Agaajaratɨɨboco, onoonoco. Mɨɨro diiboco gaajatɨmo mejeecɨvehicaabotɨ jino uujoho iimaahicahi.
24 Jaabo diibo Moocaani jiinɨjeque paryɨ fanoova icanoco eetavuubo. Jaabo jiinɨje, niqueje icano abajaabo. Jaabo miyamɨnaa eetavotajafaño icatɨibo, miyamɨnaa jeecɨvo sefari icatɨibo,
25 jinejetɨ cuujɨvaachutɨibo icano. Jaabo mɨɨhai famoocoro fiivoco acɨibo, guibuhubaco majaguisɨqui acɨibo, fanoovaco acɨibo icano.
26 Jaabo miyamɨnaaco saafi tɨɨjotɨro faacuumiva miyamɨnaaco fiivusuubo fanoojiinɨjehallɨvɨro iicaqui. Jaaboro jino paryɨ mihicajisumije, mihicajimañeje icanoco ohoovooboro ficucuubo.
27 Jaamo Moocaanico miguiinehi dudɨɨvɨ mahatyɨmequi famoova cojɨtɨ tehesijitɨruuboco.

28 Jaabo Moocaanifeenedɨ mɨhɨguehi, mihicahi. Tollɨro amɨɨhai poeta caatɨnɨmɨnaafi: Mɨɨhai Moocaani yoto, nooboro, unuubadɨ.
29 ¿Mɨllɨ bu Moocaani yoto mihicamo mehesamaaijirahi, Moocaani oro eetavota, nɨhɨbamɨ eetavota, guiisi eetavota icano iicanoco? Jillɨ gaifiimɨ: Jillɨ fɨne jeevaabo, noomoro ijeebɨɨfañodɨ esɨcɨnɨmoro eheetavonoco.
30 Sɨɨcɨjenaha miyamɨnaa gaajatɨmo iicaunoco Moocaani aatyɨmetɨɨbobadɨ icauhi. Jaanotɨ jisumi Moocaani paryɨ fahɨgova miyamɨnaaco tajɨɨbahi iimitɨco ijeevesuqui.
31 Jaabo Moocaani oovɨcɨcuuhi miyamɨnaaco ijaadaco aacɨjifucuco. Jaafucugui saafiico ificuubofeenedɨ miyamɨnaaco miyaajɨri jaadusujiibo. Jaanoco diibo guijevefeenetɨ ubuheeteunofañodɨ Moocaani gaajasucuhi, nooboro.
32 Jaanoco diito miguijevenebuunatɨ siino mubuheetejinoco uguubuumoro saatoho diiboco dejecuuhi. Jaanotɨ saatoho nuuhi: Jei cusumihacho siino toonotɨ muguubuji, noomoro.
33 Jaanoma iicaabo Pablo diitoco jeevesuhinɨuhi.
34 Jaarunaa saatoho imiyaavuguumo diibo dojɨcutɨ fuuhi. Jaamofaño icaubo Dionisio Aeropagobaɨvɨ efeefimo bocɨɨbo iicaubo, bu tollɨro saafigo gaigo Damari onoogo, bu saatoho icamo.

18

1 Jaanobuunatɨ Pablo Atena cuumitɨ fuuhi Corinto cuumijaago.
2 Jahɨ atyɨmeubo saafi judiomɨoobo Aquila onoobo, Ponto jiinɨjeooboco, bohonoro mogaima Pricila onoogoma Italia jiinɨjetɨ asaaumɨsi gaseuhi. Tahɨgo aivojɨɨbo Claudio onoobo iinusuuhi paryɨ judiomɨco Roma jiinɨjetɨ ifeequi. Jaamɨsico Pablo baatuuhi.
3 Jaabo diitɨsi ududɨcamaaiño yomonocoro bu ududɨcamaaihicauhi carpa iijano eetavoco. Jaanegui diitɨsima fitafutuubo sano ududɨcamaaiqui.
4 Jaabo Pablo fajaguisɨvavɨro sinagogajafaño feehicaubo. Jaabo diitoma ihiimaaboro judiomɨ, griegomɨ icamoco miyaavugusuhicaubo.
5 Jaanaa Sila, Timoteo icamɨsi Macedonia jiinɨjetɨ asaaumɨsi gaseunaa Pablo judiomɨco ɨjɨɨbogohɨgovɨro icacuuhi diitoco foovono neehicaubo: Diiburucu Jesucristo amɨɨhai meteemehicaabo, nooboro.
6 Jaarunaa diito tɨcovauhi diiboco ɨjɨɨhevemere ɨdicunoono onoomo. Jaanoma iicaabo Pablo diitojaago igaachehuco gaivɨrɨsuubo diitoco ejeevesuno jɨɨbogobadɨ iicano. Jaaboro diitoco nuubo: Amɨɨhai tɨɨjoho amɨɨhaihallɨvɨro icaji, tahallɨvɨ icajitɨno. Jisumitɨro judiomɨ iicatɨmojaagovɨro fuucuuji, nooboro sinagogajatɨ iinuubo.
7 Jaaboro Justo onoobo Moocaanico ejeecɨvehicaubo iijajaa fuubo sinagogaja uufequeriro iicaujajaago.
8 Jaarunaa Crispo onoobo sinagogaja aivojɨɨbo Jesuco miyaavuguuhi paryɨ iijari iicaumo iyotoma. Tollɨro bu sihidɨ Corinto cuumimɨnaa uguubuumoro miyaavuguumo. Jaamoro nitɨsuquimaaiuhi.
9 Jaanobuunatɨ Jesu, fucu gaijafeenedɨ Pabloco nuuhi: Diiguetejirahana, suufenɨtɨɨbo dɨɨbogo.
10 Ɨɨma uujoho icahi, mɨɨhaiñooba ɨco mɨllɨ moonɨjitɨhi, jiicuumiri sihidɨ tamiyamɨnaa iicamaño, nooboro.
11 Jaanoma iicaabo Pablo fitafutuuhi Corintovɨ saficaba, sificabatɨfeenedɨ icano Moocaani iijɨco diitofeenevɨ jɨɨbogooboro.

12 Jaarunaa Galion onoobo Acaya jiinɨjevɨ aivojɨɨbotɨ iicaudɨhivɨ. Judiomɨ ɨjɨcucasiumoro Pabloco satyuumo ihaivojɨɨbo itajɨɨba icagahallɨri gɨcɨnɨubojaago.
13 Jaamoro diiboco nuumo: Jaanɨ miyamɨnaaco miyaano nuusuuboro feehicahi Moocaanico siibadɨro ijeecɨvequi tajɨɨbafa onootɨbadɨ, noomoro.
14 Jaanegui Pablo iimaacuujirunaa ihaivojɨɨbo Galion onoobo judiomɨco nuuhi: Jaanɨ imitɨno iicaaboro sitaaco imoonɨruva amɨɨhai judiomɨ monoonoco miyaano uujoho guubunɨcɨjirahi.
15 Jillɨ tɨcovo iimaano, bu tɨcovo momonoro, bu jillɨ amɨɨhai tajɨɨbaro icano iimaanoco: ¿Millɨ bu uujoho moonɨjirahi? Tahɨ amɨɨhairyo mihimibachucasi imogotɨhi uujoho tonehejeri ihiimaanoco,
16 nooboro diitoco tomañotɨ galluubo.
17 Jaanoma iicamo paryɨ griegomɨ, sinagogaja aivojɨɨbo Sostene onooboco agaayɨcɨumoro aamɨumo Galion ɨmefeene. Jaarunoco Galion mɨllɨ nuutɨhi.

Pablo Siino Uumihi Antioquiavɨ.

18 Jaanobuunatɨ Pablo toonovɨ gueenene icauhi. Jaadɨ inahabomɨco ifitacuuboro Pricila, Aquila icamɨsima fuumo Cencrea cuumivɨ. Jahɨgo iinigaɨco cɨɨdaubo Moocaani unuunoco ihɨfutusuqui. Jaadɨ ɨjɨcafutuumoro Siria jiinɨjevɨ muuairi fuumo.
19 Jaamo Efeso cuumivɨ ɨɨfutuudɨ Aquilamɨsico ificuhinɨuboro sinagogajajaago fuubo. Jaaboro judiomɨma iimaahicaubo.
20 Jaaboco inahabomɨ fiitɨuhi. Jaarunaa diibo imuguutɨhi.
21 Jaaboro diitoco ifitacuubo nuuhi: Moocaani iimogohachiijɨ siino uumiji, nooboro fuucuubo Efesotɨ.
22 Jaabo Cesarea mɨcuvɨ ɨɨfutuudɨ Jerusalejaa fuubo Moocaani iijamɨnaaco idillutuubo. Jaadɨ Antioquiavɨ fuubo.
23 Jaanobuunatɨ gueenene nijequetɨ tuucuumitɨ fuubo siino dojɨcuvɨro. Jaabo Galacia, Frigia icano jiinɨje cuumineri iicamo Cristotaco quehecutusuuboro feehicauhi.

Apolo Onoobo Efeso Cuumivɨ Jɨɨbeguehi.

24 Jaasumi Efeso cuumivɨ gaseubo Apolo onoobo judiomɨoobo Alejandria cuumioobo iicaubo. Jaabo Caatɨnɨhaamefaño onoonoco imino agaajauboro jɨɨbeguehicauhi.
25 Jaabo imino jɨɨbogocɨnɨuhi Moocaani jɨɨhaitɨ. Jaabo imo imo foovono Jesutɨ jɨɨbeguehicauhi Jua nitɨcoro gaajauruubo.
26 Jaabo Apolo sinagogajafaño quehecuno jɨɨbeguehicauhi. Jaanoco Pricilamɨsi uguubuumɨsiro iijajaago diiboco asatyumɨsiro imino jɨɨbuguuhi Moocaani jɨɨhaitɨ.
27 Jaabo Apolo Acaya jiinɨjevɨ uufuujinegui inahabomɨ aamusuumoro diibedi aameque caatɨnɨuhi. Tahɨ iicaumo Cristotaco ihacɨqui diiboco imino igaayɨcɨqui. Jaabo Acayavɨ ɨɨfutuudɨ sihidɨ amusuhicaubo Moocaani imihiijɨri imiyaavuguumoco.
28 Jaabo mityano judiomɨco miyamɨnaafeenevɨ taajahicaubo, Caatɨnɨhaamefeenedɨ diiburucu Jesu, Cristo iicanoco diitoco ɨjɨɨbogoobo.

19

Pablo Efeso Cuumivɨ.

1 Apolo Corinto cuumivɨ iicaunaaca Pablo ifagajɨnofeenedɨ ofoocɨnɨjɨri fuubo Efesovɨ. Jahɨ atyɨmeubo fiivaamova Cristotaco.

2 Jaamoco dilluubo: ¿Amiihai Moocaani Gaijaco magaayicuhi
mimiyaavuguusumi? nooboro.
Jaanegui diito iimusuuhi: Miihai magaajatihi Moocaani Gaijaco mag-
aayicinoco, noomoro.
3 Jaanegui siino Pablo diitoco dilluuhi: ¿Coyomo nitico jana amiihai mag-
aayicuhi? nooboro.
Jaanegui iimusuumo: Eti bu Jua initiunoco, noomoro.
4 Jaanegui Pablo nuuhi: Jua miyaminaaco nitihicauhi iheedehifiico
ejeevesuno jiibogobadi iicanoco. Jaabo tolliro bu neehicauhi tabuunati
asaaboco mimiyaavegueji neehicauhi Jesuditi.
5 Jaanoco uguubuumoro nitisuquimaaiuhi Jesucristo momofeenedi.
6 Jaadi Pablo ihuseque diitohallivi ificuuneri Moocaani Gaija diitohallivi
niituuhi. Jaaneri diito sijiijeri iimaaumo. Jaamoro Moocaani iijico
jiibeguehicaumo.
7 Jaamo paryi fahuseeci motihaiti miimisiicidimou.
8 Jaabo Pablo toonovi minihibaci, sanihiba icanohachuta sinagogajafaño
feehicauhi ñihicugotiibo miyaminaaco ijiibeguequi. Jaabo ihiimaaboro
miyaminaaco miyaavugusuhicauhi Moocaani aivoji iijico.
9 Jaarunaa saatoho mityano ifiico eesicinumoro miyaavuguutihi.
Jaamoro Jesu jiibogoti miyaminaafeenevi imitino iimaahicauhi. Jaanoma
iicaubo diitoti sihigovi fuubo. Jaaboro Cristotaco iiciuboro satyuubo
Tiraano onoobo aameneque ijiibequehicajafaño. Jaamoma fafucuvaacivi ro
iimaahicaubo mificabaci ticovovi.
10 Jaamaño paryi Asia jiinijeri iicaumo Moocaani iijico guubuuhi Jesuti
ijiibeguehicaunoco judiomi, bu judiomi iicatimeheje icano.
11 Jaabo Pablofeenedi Moocaani sihidi ejeevano mityaco moonihicauhi.
12 Jaamaño filluchehuno, bu gaachehuno icaruno diibo ifiivi
ijivonehejeque asatyeneri iguihuvameheje buheehicauhi, bu iimitino ijimi
diitoti iinehicauhi icano.
13 Jaarunaa saatoho judiomi gaifiimi iiguefifimo: Miihai ijimico ma-
gañiifihi, noomoro feehicauhi. Jaamoro Aivojiibo Jesu momoco nisuumo
iimitino ijimico igañiiqui.
14 Jilli moonihicaumo sahuse juugahuseti miimisiici idiimo icamo saafi
Esceva onoobo seeme. Jaabo judioobo, sacerdotemi aivojiibou. Jaanofeene
safoono ijico nuumo: Ico matajiibahi Pablo ijiibeguehicaabo Jesu mo-
mofeenedi saafiiti dihiinequi, noomoro.
15 Jaarunaa diitoco ihiji iimusuuhi: Jesuco uujoho gaajahi, tolliro Pabloco
gaajacuuhi icano. ¿Jaanoti nacu miijoho amiihai? nooboro.
16 Jaasumiro ihijima iicaubo diitohallivi tigaifiivuuhi. Jaaboro diitoco gui-
inoniubo sefano diitoco ahaamiiboro iijati gaasuubo diitoco utujaacuuboro
sicaimehejeque.
17 Jaanoco paryi Efeso cuumiri iicaumo judiomi, bu judiomi icatimo icano
agaajaumoro sihidi iguiuhi. Jaamoro Jesu momoco sihidi imehicaumo.
18 Tolliro bu sihidi imiyaavuguumeheje iticoni imitino iicahicaunehejeque
jiibogomoro saahicauhi.
19 Jaabadiro bu sihidi apichuco ihiimaahicaumo ihapichuno aameneque
isivaumoro miyaminaafeenevi jigasuhicauhi ijaada cincuenta mildino
ticovovi nihibami icanoco.
20 Jilli Moocaani iiji guiraatonoro feehicauhi imityafeenedi.

21 Jaanobuunatɨ Pablo fuuguuhi siino Macedonia, Acaya icano jiinɨjejaago.
Jaamañotɨ Jerusalevɨ fatyuguubo. Jaanobuunatɨ tollɨro Roma cuumivɨ feeji,
nuubo.
22 Jaaboro Macedoniavɨ galluubo Timoteo, Erasto icamɨsi
ihamusumɨnaatɨsico. Jaanobuuna diibo Asia jiinɨjevɨ ifitafutuubo tomañovɨ
gueenene icauhi.

Efeso Cuumivɨ Ñaaɨsumo.

23 Tusumi sihidɨ ñaaɨumo Jesu jɨibogotɨ.
24 Saafi Demetrio onoobo Jesuco iimogotɨɨboro miyamɨnaaco fajɨɨnɨubo
Jesujaagodɨ iicatɨmo iicaqui. Jaabo nɨhɨbamɨri eetavehicauhi diosa
Diana onoogo* iija ɨjɨnɨtagayɨɨnoco. Jaaneri sahomonocoro diibobadɨ
ududɨcamaaimo sihidɨ nɨhɨbamɨco gaayɨcɨhicauhi.
25 Jaamoco paryɨ sano iigaiyɨɨcɨuboro nuubo: Amɨɨhairyo magaajahi
jidudɨcamaajehallɨvɨ sihidɨ mɨɨhai nɨhɨbamɨco magaayɨcɨhicanoco.
26 Jaano icanaaca amɨɨhairyo maatyɨmemere muguubuhicacuuhi diibo
Pablo: Miyamɨnaa eetavomo diosmɨ icatɨmo, nooboro efeehicanoco. Jaa-
maño miyamɨnaaco: Miyaano, nuusuuboro feehicaabo. Jaano jiicuumivɨro
icatɨno fahɨgovavɨro jino Asia jiinɨjevɨ.
27 Jaamaño mududɨcamaaje gañɨɨcafeteji. Jaabadɨro bu sihidɨ ejee-
vago diosa Diana jeecɨvo iija ibocɨma chahacuuji. Jaadɨ jillɨtɨ diigoco
bocɨgucuujitɨrumo paryɨ Asia jiinɨjemɨnaa, bu paryɨ jiinɨjemɨnaa icamo
ejeecɨvehicarugoco, nooboro.
28 Jaanoco uguubuumoro, sihidɨ sɨfiiratuuhi. Jaamoro sefano coovadiivu-
umo: ¡Imino diica Diana efesiomɨ aivojɨgo idiicago! noomoro.
29 Jaaneri faacuumiro añaaɨvumoro Gayo onoobo, Aristaco onoobo icamɨsi
macedoniaotɨsi Pablo gataavomɨnaatɨsico agaayɨcɨumoro satyuumo sineheje-
que ihiimaaqui iigaivojafaño.
30 Jaanegui Pablo diitojaa fuujirahi miyamɨnaama iimaaqui. Jaarunaa
Cristota diiboco galluutɨhi.
31 Jaabadɨro bu saatoho Pablo nahabovamɨnaa Asia jiinɨje aivojɨto iicaumo
saatohoma jɨibogoco galluuhi: Diitofaño feediibo, noomoro.
32 Jaanohachuta iigaivuumo coovadiicɨnɨhicauhi saatoho siibadɨ onoono,
saatoho siibadɨ onoono icano ñaaɨcɨnɨhicaumo. Jaanoco sihidɨ samañooto
gaajautɨmo jinejefiri fɨne iigaivuunoco. Jaamoro sɨcamañehejeque coovadi-
inamaaihicaumo.
33 Jaanegui diitofeeneri iicaumo Alejandro onooboco toonotɨ
imino jɨibuguumo. Jaamoro judiomɨ diiboco chimucumoro satyuuhi
miyamɨnaama diitohallɨvɨ ihiimaaqui. Jaanegui imiyamɨnaaco ihuseri
faguuruubo illɨɨvequi.
34 Jaarunaa Ihalejandro judiomɨyoobo iicaunoco agaajacɨumoro sefatu-
umo janaanɨcɨvɨro famooro ocoovadiinamaaiumo, siino minoocɨ nɨhɨba
oovo tɨcovoocɨvɨ: ¡Imino diica Diana efesiomɨ aivojɨgo idiicago! noomoro.
35 Jaamo illɨɨvuudɨ tuucuumio aivojɨto nahabonɨmɨnaafi miyamɨnaaco nu-
uhi: Efeso miyamɨnaa, mɨɨro famooro miyamɨnaa gaajahi jiicuumivɨ sihidɨ
ejeevago diosa Diana caamotɨ Mercurio onoobo† iicahɨgotɨ ihɨjɨ iniituugoco.
Jaago iija abajacuumi Efeso.
36 Jaanoco bu ¿mɨɨjoho tuunamaaijirahi? Jaanegui millɨvucu. Jaamoro
imino esamaaitɨmoro siibadɨ momoonɨdino.

* **19:24** Griego iijiri, Artemis onoogo. † **19:35** Sahaamefaño ficuumo Jupiter. Jaanotɨ sihaamefaño imomoco ficuutɨmo.

37 Mɨɨro jiitɨsi gaifiimɨsico amɨɨhai mɨsɨvahi amɨɨhai diosa Dianatɨ imitɨno
omoonɨmɨsiro ɨdicuno ihiimaatɨmɨsico.
38 Jaanotɨ Demetrio, bu diiboma ududɨcamaaihicamo icano sitahallɨvɨ
ihiimaajihachiijɨ jaafa fagomɨnaama toneheje imibachujafaño toonoco
iimaamo iimibachucasiqui.
39 Jaanotɨ sinehejeque mihigaivomoro mihiimaajihachiijɨ aivojɨto
atajɨɨbanɨcɨbadɨ iminoro mihigaivomoro mihiimaa.
40 Jillɨ ñaaɨmoro mihicamaño jimañoo jiinɨje aivojɨɨbo mɨɨhaiditɨ imitɨno
neejirahi. ¿Jaanoco mɨllɨ mɨɨhai mihiimusujirahi jino mañaaɨnotɨ? nooboro.
41 Jillɨ nooboro diitoco llɨɨcaruubo.

20

Pablo Macedonia Jiinɨje, Bu Grecia Jiinɨje Icanoco Meecɨɨboro Fuuhi.

1 Jaamo ɨllɨɨvuudɨ Pablo Cristotaco coovaubo ijɨɨbeguequi. Jaaboro diitoco
ifitacuuboro fuucuubo Macedonia jiinɨjevɨ.
2 Jaabo paryɨ Macedonia jiinɨjeotoco emeecɨɨboro, equehecutusuuboro
icano fuuhi. Jaadɨ ɨɨfutuubo Grecia jiinɨjevɨ.
3 Jahɨgo icaubo minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icano. Jaadɨ meenegari fuujiru-
ubo Siria jiinɨjevɨ. Jahɨgo judiomɨ diiboco agaicaauguunoco agaajacɨuboro
dojɨcuvɨro Macedoniavɨ uumiubo siino.
4 Jaaboma gataavuumo Sopater onoobo Berea cuumioobo, bu Aristacu,
Segundo icamɨsi Tesalonica cuumiotɨsi, bu Gayo, Timoteo onoomɨsi Derbe
cuumiotɨsi, tollɨro bu Tiquico, Trofimo onoomɨsi Asia jiinɨjeotɨsi icano.
5 Jaamo ɨmegavɨ ufuumoro ɨɨfutuumo Troa mɨcuvɨ mɨɨhai Pablomɨma
mihicaumoco iteemetequi.
6 Jaadɨ jari mɨɨhai ijɨcutaama achahano maahuno, jɨɨbaimobuunatɨ, Fil-
ipo cuumitɨ meenegari mufuuhi. Jaamo sahuse fucuvatɨ Troa mɨcuvɨ
mɨhɨfutuuhi. Jahɨgo sajaguisɨ toono mihicauhi.

Pablo Troa Mɨcuco Meecɨtuubo.

7 Jaanaa jaguisɨbuunatɨ Cristota igaivuumo panco iquisicuqui. Jaanaa
Pablo ufuucujinegui jɨɨbogooboro fucuvuubo.
8 Jaamo igaicɨnɨuhi caamo mecufaño sihidɨ cuugahuno aachɨcɨnɨhɨgo.
9 Jaanaa saafi sɨcafefi Eutico onoobo gɨcɨnɨuhi iventanavɨ. Jaanaa Pablo
gueenene ɨjɨɨbugumaño sihidɨ diiboco cɨgara aivuuhi. Jaaneri ɨcɨgaubo tercer
pisotɨ caamotɨ acutuuhi. Jaaboco gañɨɨyɨcɨmo chuumucuuboco.
10 Jaanegui Pablo iniituuboro diiboco ihiibɨcɨuhi. Jaaboro nuubo ina-
habonɨmɨnaaco: Mihiguetedino. Jaanɨ buheebe, nooboro.
11 Jaadɨ Pablo caamo ufuuboro ipanco iquisicuuboro ɨɨfunoco machumo.
Jaanobuunatɨ siino ihiimaaboro seseeveubo. Jaadɨ fuubo.
12 Jaanaa isɨcafefico satyuumo buheecuuboco. Jaaneri famooro sihidɨ imo
imo icauhi.

Pablo Troa Mɨcutɨ Mileto Cuumivɨ Fuuhi.

13 Jaanaa mɨɨhai ɨmegavɨ mufuuhi meenegari Ason cuumivɨ toonotɨ
Pabloco meteemequi, diibo jɨɨhairi asaajiiboco.
14 Jahɨ diiboco mahatyɨmedɨ Asontɨ meenegari saano mufuucuhi. Jaamo
Mitilene cuumivɨ mɨhɨfutuuhi.
15 Jaano seseevedɨ Quio cuumi cojɨdɨ mafatyuuhi. Jaano sifucutɨ
Samo mɨcuvɨ mɨhɨfutuumo majaguisɨhi Trogilio cuumivɨ. Jaano sifucutɨ
mɨhɨfutuuhi Mileto cuumivɨ.

16 Jillɨ momoonɨuhi Pablo gueenene Asia jiinɨjevɨ icanoco iimuguutɨmaño
Efeso cuumivɨ footɨɨbo iicaqui goovano Jerusalevɨ ihɨfetequi, tahɨ Pascua
jɨɨbaimoco ifatyequi.

Efesovɨ Pablo Moocaani Iija Quillahutoco Jɨɨbeguehi.

17 Jaabo Mileto cuumitɨ Pablo cuuhuvauhi Efesojaagovɨ Moocaani iija
quillahutoco.
18 Jaamo asaaumoco Pablo nuuhi: Amɨɨhairyo magaajahi Asia jiinɨjevɨ
icausumi iicahicaunoco.
19 Mɨɨro fahiijɨvaro amɨɨhaifeenevɨ icahicauhi Aivojɨɨbo Jesuco
jeecɨvooboro: Uujoho sihidɨ gaajahi, nootɨɨbo. Jillɨ icahicauhi sihidɨ ɨdaasuno
icahicauhi judiomɨ uco aamɨgueneri tahaallɨɨ tofaihuco filluuboro.
20 Jaarunaa suufenɨtɨɨbo jɨɨbeguehicauhi amɨɨhaidi iiminoco
miyamɨnaafeenevɨ, bu tollɨro iijanofaño icano.
21 Judiomɨco, bu tollɨro judiomɨ icatɨmoco icano ɨjɨɨbogooboro neehicauhi:
¡Amɨɨhai eedeehifiico mejeevesu Moocaani ɨmefeenevɨ! ¡Jaamoro Aivojɨɨbo
Jesucristoco mimiyaavogo! nooboro.
22 Jaabo jisumi uujoho Jerusalevɨ feeji Moocaani Gaija tajɨɨbari, tahɨgo uco
omoonɨjinoco gaajatɨɨboro.
23 Jaarunaa Moocaani Gaija uco faacuumivavɨ ɨjɨɨbogooboro neehicahi:
Ɨɨjoho Jerusalejaago ɨdaasuno cɨvojafaño diicaji, nooboro.
24 Jaarunoco uujoho esamaaitɨhi. Tafiico gaijɨtɨhi, ɨdɨɨnocoro imeguehi
tajɨɨhai niquejevɨ ɨɨfotonoco, bu tollɨro uco Aivojɨɨbo Jesu imino jɨɨbogoco
atajɨɨbahinɨno Moocaani imihusetɨ ɨjɨɨbogonoco imivequi icano.
25 Jisumi gaajacuuhi uujoho saatohobatɨ amɨɨhaifeenevɨ Moocaani aivojɨ
iijɨco ɨjɨɨbogomotɨ siino uco mahatyɨmecujitɨnoco.
26 Jaanegui jisumi uujoho amɨɨhaico neehi: Amɨɨhai imitɨ jaadaco jisu
amɨɨhaihallɨvɨro icacujino, tahallɨvɨ icacujitɨno.
27 Jillɨ amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi paryɨ Moocaani iijɨco tuunamaaitɨɨbo.
28 Jaanegui amɨɨhairyo mehesɨcɨnɨ. Tollɨro imino motoomo igaivomɨnaaco
Moocaani Gaija amɨɨhaico tajɨɨbauhi diitoco meteemequi atajɨɨbaunoco.
Aivojɨɨbo Jesu imiyatɨɨjeheri diitoco ajaaducumoco.
29 Jaanotɨ bu gaajahi uujoho, ofoonobuunatɨ saatoho amɨɨhaifeenevɨ gaseji
amɨɨhaico ifinɨsuqui jɨcu ovejamɨco ifinɨsunɨcɨbadɨ.
30 Mɨɨro amɨɨhaifañotɨ saatoho agañiivomoro jɨɨbeguejimo sɨcamañehejeque
miyaanobadɨ, toonoguiinodɨ amɨɨhai mimiyaavogonoco mejeevesuqui.
Jaanegui mehesɨcɨnɨ,
31 majabajeevedino mificabacɨ, saficaba icano tɨcovovɨ paryɨ amɨɨhaico
fafucuvaacɨvɨro tahaallɨɨ tofaihuco gañɨɨboro ɨjɨɨbeguehicaunoco.
32 Jaanegui jisumi tañahabomɨ Moocaanima mihica. Diibo imihiijɨ jɨɨbogoco
mehesɨcɨnɨ. Jaano toonofeenedɨ sefano mihicahi, jaano amɨɨhaico Moocaan-
ico ejeecɨvehicamofeenevɨ ificuqui.
33 Uujoho saatoho nɨhɨbamɨco, gaachehuco icano imeguehinɨtɨhi.
34 Amɨɨhairyo magaajahi tahuseri ududɨcamaaiboro ucuujɨvaachunoco
ɨɨcɨhicanoco, tollɨro bu uuma iicamedi ɨɨcɨhicanoco icano.
35 Mɨɨro saicɨno amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi jillɨ mududɨcamaaiqui. Jaamoro
ucuujɨvaachuuboco tooneri mahamusuqui Aivojɨɨbo Jesu unuubadɨ: Im-
icani icaabo sitaaco aacɨɨbo, toonoco agaayɨcɨɨbo janaanɨcɨvɨ, unuubadɨ.
Jaanoco mehesɨcɨnɨ, nooboro.
36 Jaaboro ememuɨɨvuuboro diitoma Moocaanima iimaaubo.
37 Jaadɨ famooro Pabloma ihiibɨcɨcasiumoro taaumo,

38 sihidɨ ɨidaasuvumoro Pablo diitoco: Ofoodɨ uco mahatyɨmecujitɨhi siino,
unuuneri. Jaamoro diiboco ficujeumo meenegafaño.

21

Pablo Fuuhi Jerusale Cuumivɨ.

1 Jaamo monahabomɨco mejeevesuumoro meenegari sanotɨcovoro mu-
fuuhi Cos onoochugaivɨ. Jaano sifucutɨ Roda cuumivɨ. Jaamañotɨ Patara
cuumivɨ mɨhɨfutuuhi.
2 Pataratɨ Fenicia cuumijaa ufuugaco mahatyɨmeugari mufuuhi.
3 Jaamo mafatyuumo mahatyɨmeuhi Chipre onoochugaico
monaninaagonovɨ iicachugaico. Jaamo mufuuhi Siria jiinɨjevɨ Tiro
cuumijaago sinehejeque ificutuugari.
4 Jaamo tahɨ Cristotaco mahatyɨmeuhi. Jaamoma toonovɨ mihicauhi sa-
jaguisɨ tɨcovovɨ. Jaamo diito Pabloco jɨibuguuhi Moocaani Gaijari: Jerusalevɨ
feejirahana, noomoro.
5 Jaadɨ tojaguisɨ ifinɨudɨ mufuumo famooro mogaimɨma, iseemema
icano mɨihaico ficutuumo. Jaamo mɨhɨfutuhi tuucuumijɨnivɨ. Jaamoro
jiinɨgaibaahohallɨvɨ mememuɨinamaaiumoro Moocaanima mihiimaauhi.
6 Jaamoco mifitacumoro mɨjɨcafutuhi meenegafaño. Jaanotɨ diito
dojɨcuvɨro uumiumo iijanojaago.
7 Jaamo Tiro cuumitɨ mufuumo mɨhɨfutuuhi Tolemaida cuumivɨ. Jahɨ mon-
ahabomɨ Cristotaco midilluhi. Jaamo diitoma mihicauhi safucu tɨcovovɨ.
8 Jaano sifucutɨ mɨihai Pabloma mufuumoro Cesarea cuumivɨ, Fe-
lipe Cristo iijɨ jɨibogomɨnaafi iijafaño mɨjɨcafutuuhi, sahuse juugahusetɨ
miimɨsiicɨ ɨdɨinomoobo diaconomɨobo iijafaño.
9 Jaabo Felipe igueenemehejedɨmo iseemema icauhi sano gaigoomɨro
ataajevatɨmo. Jaafigueje Moocaani diitoco onoonoco iimaahicauhi.
10 Jaamo mɨihai toono fiiva fucuva mihicaunaaca, Moocaani iimaamɨnaafi
Agabo onoobo Judea jiinɨjetɨ gaseuhi.
11 Jaabo mɨihaico emeecɨiboro Pablo niivɨgai meeheque ɨcɨuhi. Jaaboro
toomeeheri ifiico itɨhaiño, ihusene icanoco isisɨuboro nuuhi: Moocaani Gaija
jillɨ neehi: Jerusalevɨ judiomɨ jimeehe abajaabo ofooboco jillɨ sisɨji. Jaamoro
siicuumiotoco acɨjimo, nooboro.
12 Jaanoco muguubumoro Pabloco munuuhi, Jerusalevɨ ifootɨqui.
13 Jaarunaa Pablo iimusuuhi: ¿Collɨhi uuri mataahi, uco
mɨhɨdaasuvusuqui? Jaarunoco uujoho iguitɨhi uco isisɨmoro agaicaaujinoco
Aivojɨibo Jesu momohallɨtɨ, nooboro.
14 Jaanoco gaajacuruubo imuguuhi ofoonoco. Jaanegui mɨllɨ munuu-
cuutɨhi. Jillɨro: Jɨi, munuuhi tahɨ Moocaani Aivojɨibo jeebɨi onoobadɨ diica,
noomoro.
15 Jaanobuunatɨ mihimibaivumoro Jerusalevɨ mufuuhi.
16 Jaamoma saatoho Cesarea cuumiri iicaumo Cristota gataavuuhi. Jaamo-
ñaño bu saafi icauhi Chipre onoochugaiobo Mnason onoobo. Jaabo iijafaño
mɨhɨfutuumoro gueenene mihicahicauhi sɨicɨjetɨro Cristoco imiyaavuguubo
iicaubo iijafaño.

Pablo Jacooboco Meecɨtuuhi.

17 Jaamo Jerusalevɨ mɨhɨfutuudɨ monahabomɨ imo imo mɨihaico
gaayɨcɨuhi.

18 Jaano sifucuti miihaima Pablo fuuhi Jacooboco memeecitequi. Jahigo tolliro icaumo famooro quillahuto.
19 Jaamoco Pablo idilluuboro jiibuguhi, paryi Moocaani diibo jiibogofeenedi judiomi iicatirumofeenevi omooniunoco.
20 Jaanoco uguubumoro Moocaanico imuumo. Jaamoro Pabloco nuumo: Fañi, imiruno aivono. Jaarunaaca iiro gaajacuuhi judiomiti sihidi ajashutimo, imiyaavugucuumo famooro Moise atajiibaubadi iicaqui ejenaauhicanoco.
21 Jaamoro neehicahi iijohova diibeguehicahi paryi judiomi siicuumijejaa iicamoco, Moise atajiibaunoco mimiyaaveguedino. Tolliro bu seeme meeheque miquiticujitihi, siino mojeevamaajebadi momooniicujitihi, iijohova neehicahi, noomoro.
22 ¿Milli jaanoco momooniji? Ijoho jinovi agasecuunoco agaajacumoro ñaaivejimo.
23 Jaanegui jilli mooni: Miihaifaño icamo igueenemehejedimo gaifiimi Moocaanico unuucuunoco omooniijimo.
24 Jaanegui diitoma ofooboro sacerdotemi unuubadi amiihai ifiinoco mihimibachu. Jaaboro toonoco diitedi daadu. Jaanobuunati inigainoco ciidasujimo. Jaanoti famooro gaajajimo iiditi miyaano iicatinoco ihiimaahicanoco. Jilli iijoho imihusene Moise tajiibajico edeetavehicanoco gaajajimo.
25 Jaanoti saatoho judiomi iicatimo imiyaaveguemedi, aameneque magalluumoro matajiibahi: Ijiniitaco ejeecivucuunoco meheetavucuudino. Jaabadiro tiijohoco mahaduudino, bu udusuucimoro amacaniisumehejeque muduudino, bu saatohoba ataabavatimo jahisihijedi gaigoomima icadino icano, noomoro.

Pabloco Templojafaño Agaayicimoro Civojaanimo.

26 Jaanegui Pablo diito igueenemehejedimo iicamoco iiciuboro satyuuhi. Jaano sifucuti diitoma ifiinoco iimibachumoro fuumo templojafaño ijiibeguequi, ifiinoco iimibachuno imivocafutuujinoco. Jaadi ijeecivonoco ificujinoco.
27 Jaamo sajaguisico imivusutimaacaro judiomi Asia jiinijeti agaseumo atyimeuhi Pablo templojafa icaaboco. Jaamoro tuucuumio miyaminaaco añaaisumoro Pabloco gaayiciumo.
28 Jaamo agaibacasimoro nuuhi: Israel miyaminaa, miihaico mahamusu. Jaani fahigovadi feehicahi imitino jiibogooboro israelminaahalliviı, bu Moise tajiibajihalliviı icano. Jaaboro jino saatoho griegomico jiija templojafaño sivaabo toojaco imihininiqui, noomoro.
29 Jilli neehicaumo Efeso cuumioobo Trofimo onooboco Pabloma tuucuumivi aatyimeumoro: Fine diiboma templojafaño foobo, noomoro.
30 Jaanoco famooro tuucuumioto imiyaavuguumoro Pablojaa saaumo jinoomoro. Jaadi diiboco agaayicimoro templojati sihigovi sefano satyuumo. Jaamoro goovano foboociumo temploja guhuganoco.
31 Jaamoro diiboco gaicaaujirumo. Jaarunaa jiibogo gaseuhi amocasiminaa aivojiibojaago, famooro Jerusale cuumioto añaaiunojiibogo.
32 Jaanegui ihaivojiibo, ihamocasiminaama, saatoho ihaivojitoco icano igaiyiiciubo. Jaamo jinoomoro fuuhi imiyaminaa iicauhigo. Jaamo miyaminaa imiya aivojiiboco, bu amocasiminaaco icano aatyimeumoro Pabloco aamicuutimo.

33 Jaanegui imiya aivojɨɨbo ifiitɨvuuboro tajɨɨbaubo Pabloco cɨvojamɨnaafitɨ
isisɨqui mihicɨri jɨgaiñohicɨri. Jaadɨ dilluubo: ¿Mɨɨjoho diibo? ¿Jinejeque
moonɨɨbo? nooboro.
34 Jaanegui coovadiinamaaihicaumo saatoho siibadɨ onoono, bu saatoho
siibadɨ onoono icano. Jaanoco imiya aivojɨɨbo guubutɨɨbo diito iimaauno
toovodɨ. Jaanegui diibo galluubo esefano cɨvojano iicauhɨgo.
35 Jaadɨ toojafaño ɨɨfutuudɨ goovano cuuhuri, isoldaomɨ Pabloco ihiibɨmoro
satyuhi miyamɨnaa diiboco agaicaaujiruneguiiha.
36 Jaamo sihidɨ miyamɨnaa idojɨcutɨ bucasiuhi: ¡Magaicaau! noomoro
sefano.

Pablo Miyamɨnaa Ɨmefeenevɨ Iimaauhi.

37 Jaabo Pabloco toojafaño ɨjɨɨhacucuuneguiiha nuubo ihaivojɨɨboco:
Imeguehi ɨɨma ihiimaanoco, nooboro.
Jaanegui iimusuubo: ¿Nacu ɨɨjoho gaajahi griego iijɨco?
38 ¿Nacu ɨɨjoho egipciobo diicatɨhi? ¿Johono safoono aivojɨtojaago
ɨsɨfiiratuuboro cuatro mildɨmo gaicaaumɨnaaco sɨcaihɨgovɨ asatyuubo
diicatɨhi? nooboro.
39 Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho judiomɨnaafi Tarso cuumi, Cilicia
jiinɨjeocuumi obocɨcuumiobo. Jaanegui uco musuufenɨ miyamɨnaama
iimaaqui, nooboro.
40 Jaanegui ihaivojɨɨbo Pabloco iimaasuuhi. Jaabo cuuhutɨ ujulleeveuboro
ihuseri faguubo miyamɨnaa illɨɨvequi. Jaadɨ ɨllɨɨvɨudɨ iimaaubo hebreo iijɨri:

22

1 Caanimɨ, bu tañahabomɨ icamo muguubunɨcɨ amɨɨhaifeenevɨ jino ihi-
imaanoco, nooboro.
2 Jaanoco uguubumoro hebreo iijɨri ihiimaaunegui llɨɨvɨumo.
Jaanegui Pablo janaanɨcɨvɨ ihiimaauboro nuuhi:
3 Uujoho judiomɨoobo Tarso cuumi Cilicia jiinɨjevɨ ifiivoobo. Jaaru-
ubo jusihi jino Jerusale cuumivɨ. Jaabo uco Gamaliel jɨɨbeguehicauhi
imino sɨɨcɨjemɨnaa tajɨɨbajɨco. Jisumi amɨɨhai Moocaanico sefano imino
mejeecɨvobadɨro uujoho jeecɨvehicahi.
4 Jaabo uujoho safoono Cristotaco ubucasiuboro gaicaauhicauhi, bu
isisɨɨboro satyehicauhi gaifiimɨ, gaigoomɨ icamoco cɨvojafaño diitoco
ijɨɨhacuqui.
5 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨɨbo, famooro quillahuto iicamo miyaano
iicanoco gaajahi. Jaamo aameneque uuma galluuhi monahabomɨ ju-
diomɨdi. Jaanegui uujoho Damasca cuumivɨ ufuuboro Cristotaco sɨvaujirahi
Jerusalevɨ ɨdaasuno imoonɨqui.

Pablo Imiyaavuguunoco Jɨɨbeguehi.
(Hch 9.1-18; 26.9-18)

6 Jaabo uujoho jɨɨhairi fuunaaca gadɨcɨɨba Damascatɨ fiitɨcuurunaaca imi-
mañobatɨ niquejefañotɨ uco sefano achɨcɨuno.
7 Jaaneri uujoho baavɨ aacutuubo guubuuhi, niquejefañotɨ uco unuunoco:
Saulo, Saulo, ¿collɨhi uco bucasihi? noonoro.
8 Jaanegui iimusuuhi: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho, aivojɨɨbo? nooboro. Jaanegui uco
iimusuuno: Uujoho Jesu Nazareoobo iicaaboco, ɨɨjoho bucasihi, noonoro.
9 Jaaneri uuma ufuumo sihidɨ igutuuhi, tollɨ onoonoco uguubuumoro.
Jaarumo mɨɨhaiñoobaco atyɨmeutɨhi.

10 Jaanegui uujoho nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿jaanegui mɨllɨ iicanoco diimeguehi?
nooboro. Jaanegui Jesu uco nuuhi: Gañiivo. Jaaboro difo Damasca cuumi-
jaago tahɨ ɨco idiicajinoco ijɨɨbeguequi, nooboro.
11 Jaabo uco aachɨcɨuneri tahaallɨɨ jaabatuuhi. Jaanegui tañahaboniminaa
uco tahusetɨ agaayɨcɨumoro feetuucumoro satyuuhi Damascavɨ
ihɨfutusuqui.
12 Jaanaa tahɨ icaubo saafi Anania onoobo sihidɨ imiyaaveguehicaubo
Moise tajɨɨbajɨco. Jaabeditɨ judiomɨ Damascavɨ iicamo famooro imino
iimaahicaumo.
13 Jaabo Anania uco emeecɨvaubo tajaago ujulleeveuboro uco nuuhi:
Tañahabo Saulo, imino siino daatyɨme, nooboro. Jaasumiro uujoho diiboco
atyɨmecuuhi.
14 Jaanegui Anania uco nuuhi: Motadimɨ Dios ɨco ficuhi diibo jeebɨɨ
iimogobadɨ iicanoco gaajaqui, bu Iimiiboco ihatyɨmequi, bu diibo iimaaco
guubuqui icano.
15 Jaabo ɨɨjoho faabohoco dɨɨbegueji paryɨ adaatyɨmeebere uguubunoco.
16 Jaanegui jisu, ¿collɨhi gañiivoobo nitɨsuquimaaitɨhi? Imino miyaavo-
goobo, Aivojɨɨbo Jesu memeri dihimitɨ initɨcafetequi, nooboro Anania uco
nuuhi.

Pablo Judiomɨ Iicatɨmoco Ɨjɨɨbugunoco Jɨɨbeguehi.

17 Jaadɨ Jerusalevɨ dojɨcuvɨro uhuumiudɨ fuuhi templojafaño Moocaanima
iimaaqui. Jaabo iimaanaaca gaijafañodɨ Aivojɨɨboco atyɨmeuhi.
18 Jaabo uco nuuhi: Goova difo Jerusaletɨ. Uutɨ ɨɨjoho onoonoco miyaave-
guejitɨmo, nooboro.
19 Jaanegui Ihaivojɨɨboco nuuhi: Diito paryɨ gaajahi uujoho sinagogajafaño
ofooboro ɨco imiyaavogomoco cɨvojafaño asatyooboro ahaamɨhicaunoco.
20 Jaabadɨro Esteba dihiimaaminaafi tɨɨjohoco agañɨɨusumi uujoho
ujulleecɨnɨɨboro diiboco agaicaaumofañodɨ icauhi, diito gaachehunoco
utuumuubo.
21 Jaaruuboco Aivojɨɨbo Jesu uco nuuhi: Difo. Ɨco galluuji tehesino judiomɨ
iicatɨmojaagovɨ, nooboro.

Pabloco Amocasiminaa Aivojɨɨbo Cɨvojanɨji.

22 Jaanoco jihachutaro uguubunɨcɨumoro sefano nuumo: Diiboco maga-
icaau. Mihimogotɨhi diibo iicanoco, noomoro.
23 Jaamoro sihidɨ ocoovadiivumoro igaachehunoco sefano caamovɨ
gavaracuumo, bu baiguiijɨnoco ɨɨcɨmoro gaifificɨhicaumo caamovɨ icano.
24 Jaanegui ihamocasiminaa aivojɨɨbo tajɨɨbauhi Pabloco cɨvojafaño isatye-
qui. Jaaboro saatohoco tajɨɨbaubo Pabloco niivɨgai meeheri ihaamɨqui.
Jaaneri ijɨɨbeguequi collɨhi diibotɨ sihidɨ miyaminaa añaaɨnoco.
25 Jaaboco ihaamɨqui sisɨumo. Jaanegui Pablo sahaivojɨɨbo ifiitɨno
iicauboco nuuhi: ¿Nacu ɨɨjoho niivɨgai meeheri dahaamɨjirahi
romanomɨooboco, itɨconɨ mɨllɨ iicanoco gaajatɨɨboro? nooboro.
26 Jaanoco diibo uguubuuboro imiya aivojɨɨboco jɨɨbugutuubo. Deesɨcɨnɨ
omoonɨjinoco. Jaanɨ romanoobo, nooboro.
27 Jaanegui ihaivojɨɨbo Pablovɨ ifiitɨvuuboro dilluuhi: ¿Naava miyaano
ɨɨjoho romanoobo? nooboro.
Jaanegui Pablo: Jɨɨhɨ, nuuhi.
28 Jaanegui ihaivojɨɨbo nuuhi: Uujoho sihidɨ jaaduhinɨcuuhi romanoobo
icaqui, nooboro.

Jaanegui Pablo nuuhi: Jaanotɨ uujoho romanoobo sahiijɨtɨro fiivuuhi, nooboro.
29 Jaanegui aamɨtɨmoro diibeditɨ sihɨgovɨ minifutuumo. Jaanoco ihaivojɨibo romanooboco isisɨnoco agaajauboro ñɨhicugucuuhi.

Pablo Judiomɨ Fagomɨnaa Ɨmefeenevɨ Icaaubo.

30 Jaanoco sifucutɨ ihamocasimɨnaa aivojɨibo imuguuhi agaajanoco; mɨllɨtɨ Pablodiẗɨ judiomɨ ihiimaahicanoco. Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨtoco, famooro fagomɨnaaco icano tajɨibaubo iigaivequi. Jaadɨ Pabloco ijɨgaiñohinoco isinaayuuboro satyuhi diito ɨmefeenevɨ.

23

1 Jaabo Pablo diito judiomɨ fagomɨnaaco aatyɨmeuboro nuuhi: Amɨihai tayoto, uujoho imino icafihi imino tajeebɨico esɨcɨnɨmañovɨ sajeebɨi Moocaani ɨmefeenevɨ icahi jisumihachuta, nooboro.
2 Jaanegui Anania onoobo sacerdotemɨ aivojɨibo tajɨibauhi Pablo cojɨri iicaaboco Pabloco ihaamɨqui iijɨtɨ.
3 Jaarunaa Pablo iimusuhi: Moocaani ɨco aamɨji. Ɨjoho miyamɨnaa ɨmefeenevɨ imiibobadɨ difiico omoonɨhicaaboco. ¿Jaabo nacu toono gɨcɨnɨhi Moocaani tajɨibafañodɨ tahimitɨco daatyɨmequi? Jaamoro bu uco mahaamɨsuhi Moocaani tajɨiba onootɨbadɨ, nooboro.
4 Jaanegui saatoho nuuhi: ¿Tollɨ aivo ɨjoho neehi obocɨibo Moocaani sacerdotediẗɨ? noomoro.
5 Jaanegui Pablo nuuhi: Tayoto, uujoho gaajatɨhi diibo jahi obocɨno sacerdote iicanoco. Mɨiro Moocaani Caatɨnɨhaamefaño noono: Diicuumi aivojɨibotɨ imitɨno diimaajirahana, noonoro, nooboro.
6 Jaabo Pablo, diito fagomɨnaatɨ saatoho saduceomɨ iicaumoco, bu saatoho fariseomɨ iicaumoco icano agaajauboro sefano nuuhi: Tayoto, uujoho fariseomɨoobo guihirubimɨ fariseomɨ iicaumaño. Jaaruubo uujoho uchuumuumo siino ubuheetejinoco miyaaveguehi. Jaanegui fɨne uco mocoovahi toonoco uco midilluqui, nooboro.
7 Jaanoco uguubuumoro fariseomɨ, saduceomɨ iicamo jenaaucasiuhi sanoomɨro. Jaamoro ijeevadɨ dugaavocasiumo ifariseomɨ isaduceomɨtɨ.
8 Mɨiro saduceomɨ noonɨcɨhi uchuumucuumo buheetecuujitɨhi, bu Moocaani toomomɨnaa chahahi, bu gaijamɨ chahahi, noonɨcɨhi. Jaanotɨ fariseomɨ fanoocoro miyaavogonɨcɨhi.
9 Jaadɨ famooro sefano ocoovadiivuunobuunatɨ saatoho caatɨnɨmɨnaa gañiivuuhi fariseomɨjaagodɨ iicaumo. Jaamoro nuuhi: Jaanɨ imitɨno moonɨtɨhi. Jaabofañodɨ baacho gaija iimaahi, Moocaani toomomɨnaafi baacho iimaahi. Jaanegui Moocaanimaryo momoonɨcasidino, noomoro
10 sefano jenaaucasihicaumo. Jaaneri ihamocasimɨnaa aivojɨibo ñɨhicuguuhi Pabloco fahɨgovatɨ agallicujirunotɨ. Jaaboro ihamocasimɨnaaco tajɨibaubo diitofeenetɨ Pabloco ɨicɨmoro cɨvojafaño siino isatyequi.
11 Jaano sifucutɨ Pablojaa Aivojɨibo Jesu asaauboro nuuhi: Quehecuto Pablo. Uuditɨ jino Jerusalefaño idiimaabadɨ tollɨro Roma cuumijaago diimaateji, nooboro.

Pabloco Igaicaauqui Afajɨinɨcasiuno.

12 Jaanaa sifucutɨ sanoodɨmo judiomɨ iimaacasiuhi Pabloco igaicaauqui. Jaamoro imitɨno unuunofañodɨ nuumo: Mamachujitɨhi, mahadujitɨhi icano diiboco magaicaautɨnohachuta, noomoro.
13 Jaamou tollɨ unuumo cuarentadɨmou tollɨ esamaaiumo.

14 Jaanobuunatɨ sacerdotemɨ aivojɨɨbojaago, judiomɨ quillahuto icamo-
jaago ufuumoro diitoco nuumo: Mɨɨhai munuucuuhi iimitɨnofañodɨ Pabloco
magaicaautɨnohachuta mamachujitɨhi, noomoro.
15 Jaanegui amɨɨhai fagomɨnaama mofoomoro amocasimɨnaa aivojɨɨboco
cɨvohogo midilluto diiboco isɨvaqui amɨɨhai ɨmefeenevɨ, siino imino diiboco
midilluqui, noomoro. Jaabo Pablo gasetɨɨbo ɨmegaro mɨɨhai mihimibaivucu-
uji diiboco magaicaauqui, noomoro.
16 Jaanoco Pablo nago achi uguubuuboro icɨvojafa fuubo Pabloco
ijɨɨbeguequi.
17 Jaanegui Pablo saatohotɨ aivojɨtoco ocoovauboro nuuhi: Jaanɨco
sɨcafefico masatyo imiya aivojɨɨbojaago siinoco diiboco ijɨɨbeguequi,
nooboro.
18 Jaanegui tosɨcafefico ihaivojɨɨbojaa asatyuuboro nuuhi: Pablo
cɨvojafañotɨ uco galluhi jaanɨ sɨcafefico dijaago sɨvaqui ɨcova siinoco
ijɨɨbeguequi, nooboro.
19 Jaanegui ihaivojɨɨbo tosɨcafefico ihusetɨ agaayɨcɨuboro sihɨgovɨ diiboco
asatyuuboro dilluuhi: ¿Mɨllɨ uco neejirahi? nooboro.
20 Jaanegui isɨcafefi nuuhi: Judiomɨ esamaaihi ɨco idilluqui cɨvohogo
Pabloco satyequi fagomɨnaa ɨmefeenevɨ. Jaamo jillɨ ɨco neeji: Siino mi-
himeguehi imino diiboco midillunoco, noomoro.
21 Jaarumoco miyaaveguejirahana, sihidɨ cuarenta janaanɨcɨvɨ icamo
teemeji Pabloco. Jaamo imitɨno onoonofañodɨva machujitɨmo, adujitɨmo
icano Pabloco agaicaautɨnohachuta. Jaamo imibaicɨnɨcuumo ɨɨjohova: Jɨɨhɨ,
Pabloco galluji, eneejinoco otoomomo, nooboro.
22 Jaanegui ihaivojɨɨbo isɨcafefico ifitacuuboro nuuhi: Dɨɨbeguedino
mɨɨhaiñoobaco jino uco ɨdɨɨbogonoco, nooboro.

Pabloco Galluumo Felix Onoobojaago.

23 Jaadɨ ihaivojɨɨbo coovauhi saatɨsi aivojɨtɨsico. Jaaboro diitɨsico nuuhi:
Mihimibaivusu doscientodɨmo amocasimɨnaa baadɨ efeejimoco, bu seten-
tadɨmo jeejɨmɨri efeejimoco, bu doscientodɨmo aamɨganoma efeejimoco
icano Cesarea cuumivɨ tufucuro ifeequi, nooboro.
24 Jaamoma ihaivojɨɨbo galluhi Pabloco jeejɨri ifeequi. Imino Pablo tahɨ
ihɨfetequi aivojɨɨbo Felix onoobojaago.
25 Jaaboro diitoma galluubo aameque jillɨ onoohaameque:
26 Uujoho Claudio Lisio, imino iijɨco galluuhi ɨɨjoho idiimihusene aivojɨɨbo
idiicaabo Felixjaago.
27 Jaanɨ Pabloco judiomɨ ɨcɨvojanɨmoro diiboco gaicaaujirahi. Jaarunaa
romanoobo iicanoco uguubuuboro, soldaomɨma ofooboro diiboco taajasuhi
judiomɨ usetɨ.
28 Jaadɨ diiboco judiomɨ fagomɨnaa ɨmegavɨ satyehinɨhi jinejeque diibeditɨ
ihiimaanoco gaajaqui.
29 Jaarunaa judiomɨ tajɨɨbajɨhallɨtɨ idilluhicaunoco agaajauboro mɨllɨ
nuutɨhi: Toonohallɨtɨ magaicaaujirunoco, mɨcɨvojaanɨjirunoco icano uujoho
atyɨmetɨhi.
30 Jaarunaa diiboco agaicaaujinoco uguubuuboro jino galluuhi dijaago.
Tollɨro bu jito diibeditɨ ihiimaahicamoco dijaa galluuhi tahɨ dihɨmefeenevɨ
diibeditɨ ihiimaaqui. Tahɨ imino diica, nooboro.
31 Jaanegui ihamocasimɨnaaco ihaivojɨɨbo unuubadɨ fucu satyumo
Pabloco Antipatri cuumivɨ.

32 Jaano sifucutɨ ihamocasimɨnaa baadɨ ufuumo uumiumo dojɨcuvɨro icɨvojajaago. Jaanotɨ jeejɨmɨri ufuumo Pabloma fuuhi.
33 Jaamo Cesarea cuumivɨ ɨɨfutuudɨ aivojɨɨbo Felix onooboco acɨumo Pabloco toohaamema.
34 Jaahaameque emeecɨuboro ihaivojɨɨbo dilluuhi Pabloco: ¿Cuucaoobo ɨɨjoho? nooboro. Jaadɨ gaajaubo Cilicia jiinɨjeoobo iicanoco.
35 Jaanegui nuubo: Jisumi uco ɨdɨɨbogonoco guubunɨcɨtɨhi. Jaanotɨ jarihiica ɨɨditɨ ihiimaamo asaadɨ ɨɨjoho onoonoco bu guubunɨcɨji, nooboro Pabloco ficusuubo Herode palaciojafaño, toomomɨnaa diiboco iteemequi.

24

Pablo Aivojɨɨbo Felix Ɨmefeenevɨ Iimaahi.

1 Jaadɨ sahuse fucuvabuunatɨ Anania onoobo sacerdotemɨ aivojɨɨbo ɨfutuuhi sanoodɨmo quillahutoma Cesarea cuumivɨ. Jaamoma saafi iimaamɨnaafi Tertulo onoobo saauhi. Jaamo agaseudɨ aivojɨɨbo ɨmefeenevɨ ujulleecamaaiumoro Pablohallɨvɨ imitɨno iimaaumo.
2 Jaanaa Pabloco agasesuudɨ Tertulo onoobo tɨcovauhi ihiimaaubo jillɨ nooboro: Aivojɨɨbo Felixco, imino aivo ɨɨjoho aivojɨɨbo mɨɨhaico teemehi. Jaamaño aivo sajeebɨɨ mihicahi imino mɨɨhaico atajɨɨbamaño.
3 Jaanoco fanooro aivo imino magaayɨcɨhi fahɨgova ɨɨjoho aivojɨɨbo Felix idiimihuseebe idiicanoco.
4 Jaabo uuchuvotɨɨbo diicatɨqui imeguehi ajashuno ɨɨma ihiimaanoco.
5 Mɨɨhai jaanɨ Pabloco magaajacuhi gañuhusuno ɨsɨramaaihicanoco. Jaabo fahɨgovavɨ judiomɨco dugaacusuuboro feehicahi, nazarenomɨ dugaavomɨnaa aivojɨɨbo iicamaño.
6 Jaamaño templojaco mɨhɨninɨjiruubo. Jaarunaa mɨɨhai diiboco magaayɨcɨuhi diiboco midilluqui motajɨɨbajɨ onoobadɨ.
7 Jaarunaa amocasimɨnaa aivojɨɨbo Lisio onoobo asaauboro sefano dumɨtɨɨcɨuhi mɨɨhaitɨ.
8 Jaabo ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo galluuhi, Pablodiẗɨ ihiimaamoco, dihɨmefeenevɨ diibediẗɨ ihiimaaqui. Jaabo eneecau ɨɨro diiboco dillu. Jaabo ɨɨro gaajahi mɨɨhai monoono miyaano icanoco, nooboro.
9 Jaanoco paryɨ judiomɨ: Aivo miyaano, neehicauhi.
10 Jaanegui ihaivojɨɨbo Felix Pabloco tajɨɨbauhi ihiimaaqui.

Jaanegui Pablo nuuhi: Aivo imeguehi dihɨmefeenevɨ ihiimaanoco. Ɨco uujoho gaajahi sɨɨcɨjetɨro jiicuumi aivojɨɨbo idiicanoco.
11 Jaabo eneecahicau bu ɨɨro dilluubo gaaja uujoho Jerusalevɨ Moocaanico imequi asaahinɨɨbo agasehinɨnotɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ mifucucɨ ɨdɨino fucuvaro iicanoco.
12 Jaaruubo uujoho ejenaaubo templojafaño, sinagogajafaño, tuucuumifeenevɨ buhɨgueeje icano ñaaɨsuuboro ofoonoco atyɨmetɨmo.
13 Jaamo jino uudiẗɨ iimaano miyaano icatɨno.
14 Jaanotɨ naha miyaano uujoho tadimɨhai Caani Moocaani iicaaboco jeecɨvehicahi bohono jɨɨhai onoobadɨ. Jaanoco oono diito dugaacumɨnaa neehicahi. Jaarunaa jillɨ uujoho Moocaani iimaamɨnaa aamenefaño, bu Moocaani tajɨɨbano aamenefaño iicanoco miyaaveguehi.
15 Jaabo uujoho tollɨro Moocaanico miyaaveguehi diitobadɨro. Jaabo teemehi paryɨ uchuumucumo iimifiimo, bu iimitɨfimo icano ububheetejinoco.

16 Jaamaño uujoho quehecuno tajeebiico ficuhicahi Moocaani imefeenevi,
bu miyaminaa imefeenevi icano imino icaqui.
17 Jaabo uujoho siicuumijeri igooboro efeehicadi taacuumijaago saahinihi
judiomico nihibamico aciqui, Moocaanidi jeecivoco ficuqui icano.
18 Jaanoco uujoho eheetavuubo templojafaño icaunaaca judiomi Asia
jiinijeti asaaumo uco templojafaño atyimeuhi tafiico iimibachuuboco.
Jaaruubo miyaminaama sihidi igaivuutihi, ñaaisuuboro icautihi icano.
19 ¿Jaamo judiomi Asia jiinijeoto collihi saatihi jinoovi dihimefeenevi ihi-
imaavamo uuditi imitino iicanoco eesicinihachiiji?
20 Jaanoti jito asaamoco dillu ¿Naa milli judiomi fagominaa imefeenevi
iicahinisumi uco gaajacihinimo imitino iicanoco?
21 Ivi idiinoro uujoho diito imefeenevi iicahinisumi sefano nuuhi: Uujoho
uchuumucumo ubuheetejinoco imiyaavogonoco fine magaajaqui uco midil-
luhi jaachiiji, ivi uujoho nuuhi diito imefeenevi iicasumi, nooboro.
22 Jaanoco Felix uguubuuboro milli nuutiibo. Cristota imiyaavogonoco
agaajauboro nuubo: Jari amocasiminaa aivojiibo Lisio asaadi toonoti imino
uujoho gaajaji, nooboro.
23 Jaaboro Felix saafi aivojiiboco galluuhi Pabloco palaciojafaño
ijiihacuqui. Jaaruubo civojaminaafibadi icautihi. Jaabo toojafa
icaunohachuta igataavominaa diiboco meecitehicauhi diiboco siinoco
ihaciqui.
24 Jaadi goovacutinoti Felix mogai judiomiogo Drusila onoogoma saauhi.
Jaaboro Pabloco cuuhuvauhi diibojaa asaaboro Jesucristoco mimiyaavo-
gonoti diiboco ijiibogonoco iguubuuqui.
25 Jaabo Pablo iticovono ifiiti, bu mofiicoro miguiinoninoti, bu ufucu
Moocaani mohimiti jaadufucu icajinoti icano Pablo ijiibuguunoti Felix
ihigutuuboro nuuhi: Difo. Ufucu jei, ¿cusumihacho ico siino cuuhuvaji?
nuubo.
26 Jaadi Felix esamaaihicauhi: Fine Pablo uco nihibamico acijiibo dii-
boco sinaayuqui, nooboro Pabloco fiiva foova cuuhuvahicaubo diiboma
ihiimaaqui.
27 Jaadi mificabaci afatyuudi Felixco bohobavaubo saafi aivojiibo Porcio
Festo onoobo. Jaanegui Felix judiomima imino iicaqui Pabloco civojafañoro
ficuubo iinusutiiboro.

25

Festo Onoobo Imefeenevi Pablo Icauhi.

1 Jaabo Festo mifucuci, safucu idiino aivojiiboti icacuudi fuubo Cesareati
Jerusalevi.
2 Jahigo sacerdotemi aivojito judiomi obocifimo iicamo, Pablohallivi
imitino iimaaumo.
3 Jaamoro Festoco dillumo Pabloco Jerusalejaagovi ihicitequi, iifurumo
Pabloco jiihaivi igaicaausuqui.
4 Jaarunaa Festo iimusuhi: Pablo Cesareavi civojafaño icahi. Tolliro
uujoho goovano feeji tahigo.
5 Jaanegui amiihai aivojito uuma Cesareavi feeji diibediti imitino iicahi-
canoco ihiimaaqui. Miyaano diibo imitino iicahicahachiiji, nooboro.
6 Jaabo Festo Jerusalevi fahuseeci fucuva ticovoviro fine icacuuhi. Jaadi
siino Cesareavi uumiubo. Jaano sifucuti ihaivoji icagahallivi acasiivuuboro
Pabloco cuuhuvaubo.

7 Jaabo Pablo agaseudɨ, Jerusaletɨ asaaumo judiomɨ diibojaa igaivuhi.
Jaamo iimaacasiuhi siibadɨjere aivo imitɨno Pablodiẗɨ. Jaarunoco
ɨnɨsuurunofaño miyaano icautɨno.
8 Jaanegui Pablo ihallɨvɨ iimaauhi: Uujoho judiomɨditɨ, templojaditɨ, bu
romanomɨ aivojɨ̈bo Cesarditɨ icano imitɨno iimaatatɨhi, nooboro.
9 Jaanegui Festo Pabloco dilluhi judiomɨma imino iicanoco iimuguuboro:
¿Naa dimeguehi Jerusalevɨ ofoonoco ɨco uujoho tahɨ dilluqui? nooboro.
10 Jaanegui Pablo iimusuhi: Uujoho jinoovɨ aivojɨ̈bo Cesar onoobo
tajɨ̈bamañeri icahi imino uco idilluqui ɨ̈ro imino gaajacuhi imitɨno judiomɨtɨ
ihiimaatɨnoco.
11 Jaanotɨ miyaano imitɨno omoonɨhachiijɨ jaafa uco magaicaau. Jaanotɨ
sɨcamañooco ihiimaahicahachiijɨ diito usefaño mɨ̈haiñooba uco acɨjitɨhi.
Jaanegui imeguehi romanomɨ aivojɨ̈bo Cesar onoobo uco idillunoco,
nooboro.
12 Jaanegui toonobuunatɨ Festo ifajɨ̈nɨmɨnaama ihiimaauboro Pabloco
nuuhi: Ɨco romanomɨ aivojɨ̈bo ɨmefeenevɨ idillunoco dimeguehi. Jaanegui
romanomɨ aivojɨ̈bojaago ɨ̈joho feeji, nooboro.

Pablo Aivojɨ̈bo Agripa Onoobo Ɨmefeenevɨ Icauhi.

13 Jaanobuunatɨ aivojɨ̈bo Agripa onoobo Berenice onoogoma ɨ̈futuhi Ce-
sareavɨ Festoco abaatuumɨsi.
14 Jaamɨsi tahɨ gueene fucuva icauhi. Jaabo Agripa onooboco Festo
Pablodiẗɨ ɨjɨ̈buguuboro nuuhi: Jineeri icaabo saafi Felix cɨvojafaño ifi-
cuhinɨ̈bo.
15 Jaabohallɨvɨ sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto icamo dilluuhi diiboco
imitɨno imoonɨqui Jerusalevɨ uujoho iicahinɨsumi. Jaamo imuguuhi uujoho
diiboco agaicaausujinoco.
16 Jaanegui uujoho nuuhi: Mɨ̈hai romanomɨ mejeevamaaitɨhi tɨcovono
miyamɨnaafico magaicaaunoco. Itɨconɨ diiboco diibohallɨvɨ imitɨno ihi-
imaano ɨmefeene ifihallɨvɨ ihiimaaqui, mificuutɨnohachuta, nooboro.
17 Jaanegui diito jimañovɨ asaahinɨsumi uujoho gueenene icatɨ̈bo sifucutɨ
tatyajɨ̈bamañotɨ cuuhuvauhi diibo Pabloco.
18 Jaaboditɨ diito iimaauno aivo iimitɨnoco nuutɨhi uujoho esamaaiubadɨ
icautɨno.
19 Ɨdɨ̈nocoro diibeditɨ neehicaumo jillɨ diito iimaa iijɨtɨro, bu tollɨro Jesu
uchuumuuboco Pablo buheebe eneehicaunotɨro icano.
20 Jaanoco, uujoho mɨllɨ fɨne moonɨji, onoomaño Pabloco dilluhi: ¿Naa
Jerusalevɨ diimeguehi ofoonoco, tahɨ ɨco idilluqui? nooboro.
21 Jaarunaa Pablo imuguuhi aivojɨ̈bo Cesar Augusto onoobo diiboco idil-
lunoco. Jaanegui uujoho diiboco cɨvojafañoro ficuuhi. ¿Cusumihacho diibo
Cesar Augustojaago galluuqui? nooboro.
22 Jaanegui Agripa onoobo Festoco nuuhi: Uujoho tollɨro diiboco ugu-
ubuunɨcɨnoco imeguehi, nooboro.
Jaanegui Festo ihiimusuuboro nuuhi: Cɨvohogo diiboco jei guubuunɨcɨ,
nooboro.
23 Jaano sifucutɨ Agripa, Berenice icamɨsi atajɨ̈bafimañovɨ aivo sihidɨ jee-
vano ɨ̈futumɨsi miyamɨnaa diitɨsico iimuunofeenedɨ. Jaamɨsima saaumo
amocasimɨnaa aivojɨto, bu tuucuumio bocɨfimo icano. Jaanobuunatɨ Festo
Pabloco cuuhuvauhi.
24 Jaaboro Festo nuuhi: Aivojɨ̈bo Agripa, famooro jino mɨ̈haima mihi-
camo, memeecɨ jaanɨco. Jaanɨditɨ sihidɨ judiomɨ Jerusalevɨ, bu Cesareavɨ
icano uuma iimaahinɨhi. Jaafa guijeveebe, sefano noomoro.

25 Jaarunaa uudi jinejebaco imitɨno moonɨhicatɨɨbo. ¿Mɨllɨtɨ bu jaaboco
magaicaaujirahi? Jaabo inoro imeguehinɨɨbo aivojɨɨbo Augusto diiboco
idillunoco. Jaanegui diiboco diibojaago galluuji.
26 Jaarunaa chahano diibo aivojɨɨbojaago acaatɨnɨjiruno diibohallɨvɨ.
Jaanegui tahaivojɨɨbo, Agripa, dihɨmefeenevɨ diiboco sɨvahi. Jaabo ɨɨjoho
diiboco idilluudɨ fɨne diibohallɨvɨ iicanoco caatɨnɨji.
27 Mɨɨro uudi imitɨno cɨvojamɨnaafico agalluuno aivojɨɨbojaago mɨllɨ di-
ibeditɨ icanoco jɨɨbogotɨɨbo, nooboro.

26

Pablo Aivojɨɨbo Agripa Ɨmefeenevɨ Iimaauhi.

1 Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: Ɨɨro diimaa, nooboro.
Jaanegui Pablo ihuseque agañɨɨyɨcɨuboro tɨcovauhi jillɨ iimaaubo:
2 Aivojɨɨbo Agripa aivo imo imo icahi dihɨmefeenevɨ tafihallɨvɨ ihiimaaboro
jɨɨbeguequi famooro judiomɨ uuditɨ ihiimaahicanoco.
3 Fanoocoro ɨɨjoho imino gaajahi paryɨ judiomɨ jeevamaajeque, tollɨro
fanooro mihiimaanɨcɨnoco icano. Jaanegui ɨco dilluhi uco guubunɨcɨqui
sɨɨcuno.
4 Mɨɨro famooro judiomɨ uco seemenetɨro gaajauhi. Itɨconɨ taacuumivɨ
iicahicaunoco, bu Jerusalevɨ iicahicaunoco icano.
5 Jaanoco bu diito gaajahi jaafa jaanoco iimogohachiijɨ ɨmɨɨdɨusumi
fariseobadɨ iicaunoco jɨɨbogomo. Jaamo mɨɨhai fariseomɨ mihicamo
Moocaanico saatoho janaanɨcɨ aivo imino mejeecɨvonɨcɨhi.
6 Jaanegui uujoho miyaaveguehi Moocaani uchuumucumoco siino
ubuheetesujinoco. Mohɨmegaotoco Moocaani unuubadɨ. Jinohallɨtɨ jino
uco sɨvamo ihaamɨqui.
7 Jaamaño mɨɨro Israel cuumino fahuseecɨ motɨhaitɨ miicuumiicɨ icano
iicamo. Toono imiyaavejinoco otoomomo Moocaanico jeecɨvehicahi cuu-
jehachuta, fucuhachuta icano. Jaanoco uujoho imiyaavogonohallɨtɨ uuditɨ
judiomɨ jisumi imitɨno iimaahi.
8 Ɨɨjoho aivojɨɨbo Agripa, ¿nacu amɨɨhai judiomɨ mimiyaavogotɨhi Moocaani
uchuumucumoco ubuheetesujinoco?

Pablo Cristotaco Ɨdaasuno Omoonɨhicaunoco Jɨɨbuguhi.

9 Mɨɨro uujoho itɨconɨ imino moonɨhi nooboro Jesu Nazareoobo momo-
hallɨtɨ sihidɨ imitɨno miyamɨnaaco moonɨhicauhi.
10 Jillɨ uujoho moonɨhicauhi Jerusalevɨ, sacerdotemɨ aivojɨto iijɨtɨ
cɨvojafaño ficuhicauhi sihidɨ Cristoco imiyaavogomoco. Jaamoco
agaicaaumofañodɨ uujoho icahicauhi.
11 Jaaboro Cristotaco sihidɨ aamɨhicauhi paryɨ sinagogajanofaño,
imiyaavogoco jeevesusuqui, nooboro. Bu uujoho aivo sihidɨ ɨsɨfiiratooboro
diitoco bucasihicauhi fahɨgova jiinɨjenedɨ.

Pablo Siino Jɨɨbeguehi Cristoco Agaayɨcɨunoco.
(Hch 9.1-19; 22.6-16)

12 Jaabo tooneguiiharo fuuhi Damascavɨ sacerdotemɨ aivojɨto iijɨco uco
aacɨumoro agalluuneguiiha.
13 Jaabo aivojɨɨbo Agripa, uujoho jɨɨhairi fuunaaca gadɨcɨɨba niquejefañotɨ
uco sefano achɨcɨuno sano uuma ufuumoma, nɨhɨba aachɨcɨno janaanɨcɨ
icano sefano namecuno.

14 Jaaneri famooro baavɨ mahaifuuhi. Jaanobuunatɨ niquejefañotɨ guubu-
uhi uco hebreo iijɨri unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collɨhi uco bucasihi? Ɨiro di-
fiico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo iimogobadɨ iicanoco imogotɨiboro
iinoro fegaɨ nijequeque ɨtɨvadiivooboro iicanɨcɨbadɨ, unuunoco.
15 Jaanegui uujoho nuuhi: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho, aivojɨɨbo? nooboro. Jaanegui
Aivojɨɨbo uco nuuhi: Uujoho Jesu. Jaaboco ɨɨjoho uco bucasihi.
16 Jisumiro gañiivo. Toonegui ɨɨvɨ uujoho buhugaavehi uco deecɨvequi
fanoocoro uuditɨ adaatyɨmecunoco, tollɨro adaatyɨmejinoco icano
dɨɨbeguequi.
17 Jaabo ɨco uujoho taajasuji judiomɨ usetɨ, bu judiomɨ iicatɨmo usetɨ icano.
Jaamojaago ɨco galluhi jisumi diito aallɨɨnoco faayɨcɨsuqui.
18 Jaamo imitɨno icacutɨmo iicaqui cɨvonoguiinodɨ ɨgotɨmo seseehɨ iicacu-
uqui Satanasco ejeevesumoro Moocaanima iicaqui. Jaamo uco imiyaavogo-
moro agaayɨcɨmo imitɨco buusuji Moocaani ɨcɨumofeenevɨ iicaqui, nooboro.

Pablo Gaijafaño Unuunoco Miyaavuguuhi.

19 Jaanegui, aivojɨɨbo Agripa, uujoho niquejetɨ gaijafaño aatyɨmeunoco
miyaavuguuhi.
20 Jaaboro jɨɨbeguehicauhi itɨconɨ Damasca cuumivɨ. Jaadɨ jɨɨbeguehicauhi
Jerusale cuumivɨ, bu fahɨgova Judea jiinɨjevɨ icano, bu tollɨro judiomɨ
iicatɨmoco icano. Jaamo famoocoro jɨɨbeguehicauhi iimitɨco ejeevesumoro
Moocaanijaagovɨro iicaqui. Jaamoro imino iicanoco toonofañodɨ ihɨfusuqui.
21 Jinohallɨtɨ judiomɨ uco templojafaño agaayɨcɨumoro gaicaaujirahi.
22 Jaarunaa Moocaani uco aamusuneri jisu imino jɨɨbeguehi paryɨ
miyamɨnaaco obocɨfitɨmoco, obocɨfimoco icano. Jaanoco tollɨro fahiijɨvaro
jɨɨbeguehicahi siibadɨ jɨɨbogotɨɨbo Moocaani iimaamɨnaa, bu Moise icamo
jillɨ iicajino unuubadɨ.
23 Cristoditɨ nuumo Cristo asaadɨ ɨdaasuno icajiibo. Jaadɨ chuumucuru-
ubo buheetejiibo, uchuumucumo ubuheetejinoco ɨtɨconɨɨbo. Jaanoco jillɨ
jɨɨbuguubo mataajajinoco judiomɨdi, bu tollɨro judiomɨ iicatɨmedi icano,
nooboro.

Pablo Imuguuhi Agripa Onoobo Cristoco Agaayɨcɨnoco.

24 Jillɨ Pablo unuunegui Festo sefano nuuhi: Pablo fɨne ɨɨjoho jillɨ dee-
gavehi. Toono sihidɨ agaajano ɨco jeegavusuhi, nooboro.
25 Jaanegui Pablo nuuhi: Idiimihuseebe Festo, uujoho jeegavotɨhi. Imino
eesamaaiboro miyaanoco neehi.
26 Jaanɨ jino aivojɨɨbo Agripa iicaabo toonoco imino gaajahi. Jaanegui
jino diibo ɨmefeenevɨ ñɨhicugotɨɨboro iimaahi. Jaanoco diibo tollɨro gaajahi
fanooro toovono iicatɨnoco.
27 Jaanegui aivojɨɨbo Agripa ɨco dilluuhi: ¿Naa Moocaani iimaamɨnaa
unuunoco miyaaveguehi? Fɨne miyaaveguehi, nuubo.
28 Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: ¿Mɨllɨ nacu ajashuno idiimaaneri uco
fɨne miyaavugusuji? nooboro.
29 Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho Moocaanico dilluhi, sihidɨ ihiimaaneri,
ajashuno ihiimaaneri icano mimiyaaveguequi. Jaabo ɨɨro icatɨno, paryɨ
jaachiijɨ jino uco uguubuunɨcɨmo, bu tollɨro uubadɨ iicaqui. Jaarumo jillɨ
uubadɨ jɨgaiñehiri sisɨcɨnɨtɨmo iicaqui, nooboro.
30 Jillɨ Pablo unuunobuunatɨ aivojɨɨbo Agripa, bu aivojɨɨbo Festo, bu
Berenice, bu famooro toono iicaumo icano agañiivuumoro

31 fuumo sihɨgovɨ. Jaamoro toonotɨ sanoomɨro ihiimaacasimoro noocasihicaumo: Jaanɨ imitɨno moonɨhicatɨibo. ¿Mɨllɨtɨ bu jaaboco magaicaaujirahi? ¿Mɨllɨtɨ bu mɨcɨvojanɨjirahi? noomoro.
32 Jaanegui Agripa nuuhi Festoco: Fɨne misinaayujirahi jaanɨco inoro romano aivojɨibo Cesar uco idillunoco imeguehi, inuutɨruva, nooboro.

27

Pabloco Galluumo Roma Cuumijaago.

1 Jaadɨ mɨɨhaico Italia jiinɨjevɨ igalluuqui acɨumo Pablo saatoho cɨvojamɨnaa iicamoco saafi aivojɨibo Julio onooboco. Jaabou Julio ijeevadɨo amocasimɨnaa Augusto onoomo amocasimɨnaa aivojɨibo iicaubo.
2 Jaamo Adramitio cuumi meenegari mufuuhi, Asia cuuminoco muuaijɨniri iicamɨcujeque emeecɨtuugari. Tollɨro Aristacu onoobo Tesalonica cuumioobo, Macedonia jiinɨjeoobo mɨɨhaima fuuhi.
3 Jaano seseevedɨ Sidon onoomɨcuvɨ mɨhɨfutuhi. Jaamañovɨ Julio Pabloco imino omoonɨuboro galluuhi inahabonɨmɨnaaco imeecɨtequi diiboco sinehejetɨ ihacɨqui.
4 Jaadɨ tomɨcutɨ mufuumo Chipre onoochugaico mafatyuhi monaninaagueneri iicachugaico sihidɨ guibuhuba mɨɨhaico sihɨgovɨro asatyuneri.
5 Jaadɨ Cilicia jiinɨjeque, bu Panfilia jiinɨjeque icano mafatyumoro mɨhɨfutuuhi Mira unuucuumivɨ, Licia jiinɨjevɨ.
6 Jahɨgo amocasimɨnaa aivojɨibo Alejandria meenegaco atyɨmeuhi Italia jiinɨjevɨ ufuugaco. Jaaboro mɨɨhaico togafaño jɨcafutusuubo mefeequi.
7 Jaadɨ guiraafucuva mɨhɨguunobuunatɨ sihidɨ jeevanotɨ mɨhɨfutuuhi Gnido cuumi onegueehivɨ. Jaanaa guibuhuba sihidɨ iicaunegui sihɨgodɨ mufuumo Salmon onoocuumi onegueehidɨ, Creta onoochugaihallɨdɨ mafatyuhi.
8 Jaarunaa sihidɨ jeevaneri mufuumo mɨhɨfutuuhi Imimɨcu onoomɨcuvɨ Lasea cuumi fiitɨno.
9 Jaamo gueenene tahɨ mihicaumaño ñɨhicucuuno muuairi mufuujino jɨɨnija guibuhubama iicacuujino ifiitɨcuumaño. Jaanegui Pablo diitoco afajɨɨnɨuboro nuuhi:
10 Amɨɨhaico gaifiimɨco neehi: Ñɨhicuno aivo sihidɨ jeevaneri mefeeji. Jaaneri meenega ifiimaaveneri sihidɨ sineheje gañɨɨcafeteji, jaabadɨro saatoho miyamɨnaa ifiino gañɨɨcafeteji icano, nooboro.
11 Jaarunoco Pabloco ihamocasimɨnaa aivojɨibo miyaavugutɨhi. Jaaboro imeenega abajaabo, toga tɨcuvusumɨnaafi icano unuunocoro miyaavuguuhi.
12 Jaanaa guiraamo nuuhi: Imitatɨmɨcu jɨɨnijadɨɨhivɨ. Jaanegui masɨɨgo mufuucuqui jinootɨ Creta jiinɨjevɨ Fenice mɨcuvɨ mɨhɨfetequi, noomoro. Tomañotɨ noreste, sureste icahɨgo ɨɨfuvusuhicauneguiiha, tomɨcuvɨ jɨɨnijaco mafatyequi.

Sihidɨ Guibuhuba Muuaifeenevɨ.

13 Jaadɨ guibuhuba sɨɨcuɨba surjaagotɨ iguibunegui: Imino fɨne mefeeji, noomoro mufuuhi Creta chugai fiitɨnodɨ.
14 Jaanobuunatɨ gueenejɨsunotɨ momeenegahallɨvɨ sefano guibuhuba saauhi, aivo esefano guibuhuba Noreste onooguibuhuba.
15 Jaano sefano guibuhuba mɨɨhaico agaayɨcɨnoro ɨɨgusuutɨnegui mejeevesucuuhi. Jaaneri mɨɨhaico iguibuhuba sihɨgovɨro satyucuuhi.

16 Jaamo mafatyuhi ajashuchugai Clauda onoochugai bujɨnaagodɨ iguibuhuba sefano achahauhɨgodɨ. Jaamoro sihidɨ jeevanotɨ imɨɨdɨ meenegaco imino mudujenɨuhi iguiraagatɨ.
17 Jaadɨ ihajashugaco caamo iguiraagajɨnibaavɨ duujenɨumo. Jaamoro iguiraagaco sisɨumo gaibaɨneri ifaaga agallivujiruneguiiha. Jaamoro muuaifaño jiinɨgaibaaho Sirte onoobaahohallɨvɨ ifiigatyujirunoco ɨñɨhicugumoro imeenega gaachehuco niitusuumo guibuhuba sihɨgovɨro diitoco isatyequi.
18 Jaano sifucutɨ guibuhuba icauhiica sefano. Jaanegui imeenegafañoonoco gaifificɨumo muuaifaño.
19 Jaano sifucutɨ bu famooro siino magaifificɨuhi togaonehejeque muuaifaño.
20 Jaamo fiiva fucuva mahatyɨmehicautɨhi nɨhɨbaco meecɨrɨ icanoco sihidɨ guibuhuba iicaumaño. Jaamoro: Mataajajitɨhi fɨne, munuuhi.
21 Jaamo gueenene amachucutɨnegui Pablo diitofeenevɨ ujulleeveuboro nuuhi: Imino uujoho eneehinɨnoco muguubuhinɨruva Creta chugaivɨ masaajitɨrahi. Jaarunaa masaamaño ɨdaasuno mihicahi monehejeque magaifificɨhi.
22 Jaarunaa ñɨhicugotɨmo quehecuno mihica. Saatohobatɨ miguijevejitɨhi ɨdɨgaaro meenega fiimaveji.
23 Jaanoco uujoho gaajacɨhi Moocaanico ejeecɨvehicaabofañodɨ uujoho icamaño. Jaabo itoomomɨnaafico tajaago agalluubo fucu uco neehi:
24 Pablo diguetejirahana, romano aivojɨɨbo ɨmefeenevɨ dɨhɨfeteji. Tollɨro difañodɨ ɨɨri Moocaani taajasuji famooro ɨɨma meenegafaño iicamoco, nooboro.
25 Jaanegui quehecuno mihica ñɨhicugotɨmo. Uco Moocaani itoomomɨnaafifañodɨ onoobadɨ iicajinoco miyaaveguehi.
26 Jaarunaa mɨɨhaico sachugaivɨ gañɨɨjino guibuhuba, nooboro.
27 Jaadɨ mijaguisɨcɨhachuta mɨhɨgucuudɨ Adria muuaivɨ mɨhɨfutuuhi. Jaamañovɨ sihɨgovɨ agañɨɨno, sihɨgovɨ agañɨɨno fuuhi. Jaanaa toga dudɨcamaajemɨnaa fucufeenevɨ gaajacuuhi jiinɨjetɨ ifiitɨvuunoco.
28 Jaamoro uuvumo imuuai faicuvaco. Jaarunaa treinta y seis metrohachuta inɨfaihu faicuva icauhi. Jaano janaanɨcɨ siino uuvumo. Jaarunaa veintisiete metrohachuta inɨfaihu faicuva icauhi.
29 Jaanegui guiisihallɨvɨ imeenegaco agañɨɨjirunoco iiguiumoro igueenemehejedɨno obocɨnoonoco toga dojɨcuogatɨ udujenɨumoro imuuaifaño gañɨɨumo sihɨ footɨga iicaqui. Jaamoro tuumuumo iseseevequi.
30 Jaamoro toga dudɨcamaajemɨnaa togatɨ itaajaqui moonɨuhi ihajashugaco togatɨ imuuaifaño iiniitusuumoro isivɨ ifeequi. Jaamoro ibocɨsutaco niitusumobadɨ nijequeogatɨ moonɨumo abañɨsumo.
31 Jaanegui Pablo ihamocasimɨnaa aivojɨɨboco nuuhi: Diito meenegatɨ ofoohachiijɨ amɨɨhai mataajajitɨhi, nooboro.
32 Jaanegui ihamocasimɨnaa ihajashuga sisɨtaaco iquitɨumoro togaco muuaifaño gañɨɨuhi.
33 Jaadɨ Pablo cuujetavɨ diitoco nuuhi: Aivo gueenene mijaguisɨcɨ mɨcɨgacutɨhi, bu mamachucutɨhi icano.
34 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Mamachuqui. Jaamo mamachumoro mataajahi. Mɨɨro saatohoba mɨllɨ icacujitɨhi, nooboro
35 Pablo maahuco agaayɨcɨuboro Moocaanima iimaauhi diito ɨmefeenevɨ. Jaadɨ toonoco iquisicuuboro machuubo,

36 bu tollɨro famooro amachumoro imo imo minifutuuhi.
37 Jaamo mɨɨhai meenegafañɔ mihicauhi doscientas setenta y seisdɨmo miyamɨnaa.
38 Jaadɨ machuta iicaunoco muuaifañɔ gañɨɨumo imeenega ijadijetequi.

Meenega Niituhi Muuaifañɔ.

39 Jaanaa eseseeveudɨ toga dudɨcamaajemɨnaa gaajautɨmo comañoo jiinɨjerihacho mihicaunoco. Jaadɨ ifadɨcaico atyɨmeumo. Jaamañovɨ jiinɨgaibaaho icauhi. Jaanegui: Tomañɔ macañaveji, nuumo.
40 Jaadɨ imeenega duujeneque quitɨumo. Jaaneri ibocɨsutano muuaifañoro fitanamaaiuhi. Jaasumiro sinaayumo ibuhuduganoco imeenegaco itɨcɨvusuqui. Jaamoro ɨmegaogaachehuco guibuhuba naagonovɨ miniiyuumo. Jaaneri fiitɨvuga jiinɨgaibaahojaagovɨ.
41 Jaadɨ ɨɨfutumo samañɔ fahɨgovacɨtɨ sefano cucuumañovɨ. Jaaneri jiinɨgaibaahohallɨvɨ nijequeoga fiigatyuhi cuhufono. Jaaneri dojɨcuoga gatahunamaaiuhi sefano tyuucai icauneri.
42 Jaanegui ihamocasimɨnaa gaisiraicɨujirahi icɨvojamɨnaaco isimoro ataajaujiruneguiiha.
43 Jaarunaa diito aivojɨibo Pabloco itaajasuqui mɨllɨ moonɨsuutɨhi. Jaaboro iisico agaajamoco itɨconɨ tajɨibaubo muuaifañɔ acasiniivomoro ijɨinija iisiqui.
44 Jaadɨ saatoho agaajatɨmoco tajɨibaubo cubujeneri, bu imeenega udujavanamaaiubujeneri ifeequi. Jaaneri famooro ataajaumoro jiinɨjevɨ ɨɨfutumo.

28

Pablo Malta Onoochugaivɨ Icauhi.

1 Jaamo famooro mataajacuudɨ tuchugai Malta onoochugai iicanoco magaajacɨuhi.
2 Jaamo toojiinɨjeoto imino mɨɨhaico gaayɨcɨuhi. Jaamoro sihidɨ niija sɨɨcura icaneri mihicahicauneguiiha cɨɨjɨgaico mɨɨhaidi ebasumo. Jaamoro mɨɨhaico famoocoro feemesuumo.
3 Jaanaa Pablo ɨcɨuhi cuuhafene ifiigañoco. Jaaboro cɨɨjɨgaifañɔ cabicuubo. Jaanaaca toono aiguucuri toonotɨ jiinimo iinuuhi. Jaaboro Pabloco ihusetɨ eheedumañovɨro gueenene feetucɨnɨubo.
4 Jaanoco tuchugai miyamɨnaa atyɨmeuhi ijiinimo Pablo usetɨ efeetucɨnɨunoco. Jaamoro ihiimaacasiumoro nuumo: Miyaano jahi jaanɨ gaicaaumɨnaafi. Jaamañɔ muuaifañɔ ifiimaavonotɨ ataajacuruuboco Moocaani ɨmucugai icasujitɨhi, noomoro.
5 Jaaboco Pablo cɨɨjɨgaifañɔ ijiinimoco efeefaiquiyuuboro mɨllɨ icautɨhi.
6 Jaarunaa famooro esɨcɨnɨumo: Fɨne ujuurineri cheemejiibo, noomoro. Jaarumo gueenene ihesɨcɨnɨcuuruhɨ mɨllɨ iicacutɨnegui boobanɨumo ihesamaajeque. Jaamoro Pablotɨ nuumo: Fɨne diibo saafi dios, noomoro.
7 Jaano fiitɨno tuchugai aivojɨibo Publio onoobo faguino icauhi. Jaabo mɨɨhaico imino gaayɨcɨuhi mifucucɨ, safucu icano tɨcovovɨ imino mɨɨhaico ficuubo.
8 Jaabo Publio caani iguihuvaubo icɨgaiijefañɔ icauhi. Jaabo sihidɨ guihuvari, fatiicɨri icano icauhi. Jaanegui Pablo diiboco meecɨtuuhi. Jaaboro Moocaanima ihiimaauboro diibohallɨvɨ ihuseque ficuubo. Jaaneri tusumiro buheeteubo.

9 Jaanobuunatɨ tollɨro tuchugairi iicaumo iguihuvamo Pablojaago saauhi
diitoco ibuheesuqui.
10 Jaamoco ubuheesuunoma iicaumo mɨɨhaico imino jeecɨvuuhi. Jaadɨ
bohoga meenegafañoo mɨjɨcafutuudɨ acɨumo mɨɨhaico sihidɨ duvirucuco.

Pablo Ɨfetehi Roma Cuumivɨ.

11 Jaanobuunatɨ minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icanotɨ tuchugaitɨ meenegari mu-
fuuhi jɨɨnijaco tuchugaivɨ afatyugari. Jaagau Alejandria jiinɨje meenega.
Jaagahallɨvɨ eetavocɨnɨumo jihovo diosmɨ Casto onoobo, Polu onoobo icamɨsi
ɨjɨmɨ.
12 Jaagari mufuumo mɨhɨfutuuhi Siracusa onoomɨcuvɨ. Jaamañovɨ mifu-
cucɨ, safucu ɨdɨɨno mihicauhi.
13 Toonotɨ mufuuhi Italiajɨni fiitɨno. Jaadɨ mɨhɨfutuhi Regio cuumivɨ. Jaano
sifucutɨ guibuhuba saauhi surjaagotɨ. Jaano sifucutɨ mɨhɨfutuhi Puteoli
cuumivɨ.
14 Jaamañovɨ mahatyɨmeuhi Cristotaco. Jaamo mɨɨhaico gaijɨuhi diitoma
mihicaqui sajaguisɨ tɨcovovɨ. Jaadɨ mufuuhi Roma cuumivɨ.
15 Jaanoco Romari iicaumo Cristota gaajacuuhi mɨɨhai tahɨ mufuunoco.
Jaamoro saaumo mɨɨhaico otoomovaumo. Jaamovɨ macabɨvuuhi jɨɨhaivɨ,
Apio naajehasi Tres Tabernas onoomañovɨ. Jaamoco Pablo aatyɨmeuboro
Moocaanico imuuhi. Jaaboro quehecutuubo.
16 Jaadɨ Romavɨ mɨhɨfutuudɨ ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo icɨvojamɨnaaco
acɨuhi Roma cɨvojamɨnaa toomomɨnaa aivojɨɨboco. Jaanotɨ Pabloco ijeevadɨ
ficuumo saafi amocasimɨnaafima diiboco iteemequi.

Pablo Romavɨ Ɨjɨɨbogono.

17 Jaabo Pablo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨno iicauno nijequetɨ cuuhuvaubo
Romari iicaumo judiomɨ aivojɨtoco. Jaamo igaivuumoco Pablo nuuhi:
Tañahabomɨ, uujoho judiomɨditɨ mɨllɨ iimaatɨhi, tollɨro motadimɨ jeevamaa-
jeditɨ mɨllɨ iimaatɨrahi icano. Jaarunaaca Jerusalevɨ uco romano cɨvojafañoo
ficuumo.
18 Jaadɨ uco idilluumo uuvɨ imitɨco atyɨmeutɨhi: Jaamoro ¿mɨllɨtɨ bu maga-
icaaujirahi? onoomoro uco sinaayujiruumo.
19 Jaarunaa judiomɨ sihidɨ uuditɨ imitɨno ihiimaauneguiiha uujoho imugu-
uhi Roma aivojɨɨbo uco idillunoco. Jaaruubo uujoho taacuumimɨnaahallɨvɨ,
¿mɨllɨ nootɨhi?
20 Jaanegui amɨɨhaico cuuhuvahi amɨɨhaico aatyɨmeebere iimaaqui. Jaano
israelmɨ imiyaavogobadɨ uujoho imiyaavogomañoo uco jino mahatyɨmehi
jɨgaiñeri sisɨcɨnɨɨboco, nooboro.
21 Jaanegui nuumo: Mɨɨhai aamebaco magaayɨcɨtɨhi Judea jiinɨjetɨ ɨɨditɨ
iimaanoco. Tollɨro saatohoba monahabomɨ judiomɨ tahɨgotɨ agaserumo
imitɨno idiicanoco mɨɨhaico jɨɨbogotɨhi.
22 Jaanegui mihimeguehi ɨɨjoho edeesamaaiñoco magaajanoco. Toono bo-
hono iijɨtɨ fahɨgovavɨ imitɨno ihiimaahicanotɨ muguubuhicanotɨ, noomoro.
23 Jaanegui safucuco uuvumo. Jaafucu sihidɨ miyamɨnaa gaseuhi Pablo
iicaujafañoo. Jaamoco fucurotɨro Moocaani aivojɨ iijɨtɨ ɨjɨɨbogoobo suufenɨuhi
iijɨcuuvɨ. Jaabo Moise tajɨɨbafañodɨ, bu Moocaani iimaamɨnaa aamenefañodɨ
Jesuditɨ jɨɨbeguehicaubo diitoco imiyaavugusuqui.
24 Jaanoco saatoho miyaavuguhi, jaarunaa saatoho miyaavugutɨhi icano.
25 Jaamañoo sabadɨro ihesamaaje iicautɨmañoo Pablodɨtɨ fuumo. Jaanegui
diitoco Pablo nuuhi: Imino jahi motadimɨco Moocaani Gaija nuuhi ihi-
imaamɨnaafi Isaiafeenedɨ. Jillɨ nooboro:

26 Foobo tomiyamɨnaaco dinoo: Amɨɨhai fɨne muguubuji. Jaarunoco magaa-
jajitɨhi. Fɨne bu mahatyɨmeji. Jaarunoco mehesɨcɨnɨjitɨhi.
27 Amɨɨhai jeebɨɨ cuhufono iminifotomañoo, imitɨno muguubumo. Amɨɨhai
aallɨɨno mihicɨcɨnɨhi. Jaaneri amɨɨhai aallɨɨneri aatyɨmetɨmo mihicaji. Bu
amɨɨhai nohojɨri guubutɨmo mihicaqui. Bu jaamo amɨɨhai jeebɨɨri gaa-
jatɨmo mihicaqui. Jaamo tajaago masaamoco uujoho ubuheesujirunegui-
iha, nooboro. nuubo.
28 Jaanegui amɨɨhai magaaja, jisumitɨro Moocaani taajasu jɨɨbogoco ju-
diomɨ iicatɨmediro iicacuujinoco. Jaanoco diito imino guubuji, nooboro.
29 Jillɨ Pablo unuunoco uguubumoro toonotɨ fuumo sanoomɨro jenaaucasi-
moro.*
30 Jaanobuuna Pablo icauhi mificabacɨ tɨcovovɨ sita iijaco iicanohachuta
jaaduuboro. Jahɨ diiboco imeecɨtomoco imino gaayɨcɨhicaubo toojafañoo.
31 Jaaboro ñɨhicugotɨɨbo jɨɨbeguehicaubo Moocaani aivojɨ iijɨco. Tollɨro
Aivojɨɨbo Jesucristoditɨ jɨɨbeguehicaubo. Jaaruuboco mɨɨhaiñooba Pabloco
mɨllɨ neehicautɨhi.

* **28:29** Sahaamefañoo toversiculoco ficuutɨmo.

ROMANOS

Pablo Romanomɨdi Acaatɨnɨuhaame.

Pablo Caatɨnɨuhi Romari Iicaja.

Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo jeecɨvomɨnaafi, Moocaani uco ucuuhuvaubo
diibo minɨsumɨnaafitɨ icaqui, Moocaani iijɨco jɨɨbeguequi uco ɨɨcɨubo.
2 Jibogoco Moocaani sɨɨcɨjetɨro ihiimaamɨnaafeenedɨ Caatɨnɨhaamefaño
unuucuuno.
3 Moocaani Achi Aivojɨɨbo Jesucristoditɨ ihiimaano jɨɨbogo diibo
miyamɨnaa ifiitɨ iicausumi ɨjɨɨbogono, Jesucristou aivojɨɨbo David
iyaachimɨhaiooboti icaubo.
4 Jaarunaa iimino Gaija imityari jafenɨuhi, diibo Moocaani Achi iicanoco.
Jaamaño iguijevemefeenetɨ ubuheeteubo.
5 Jesucristofañodɨ Moocaani mɨɨhaico iminoco acɨhi diibo momofañodɨ
mɨɨhaico igalluqui, jaamofeenedɨ fahɨgova jiinɨjemɨnaa uguubumoro
imiyaavogomo iicaqui.
6 Jaamofeeneri tollɨro amɨɨhai mihicahi Jesucristota miicaqui Moocaani
amɨɨhaico ucuuhuvamo.
7 Jino aameque amɨɨhaidi caatɨnɨhi paryɨ Roma cuumiri mihicamedi.
Jaamoco Moocaani agaijɨɨboro ucuuhuvamo iimino ifiima diibedi iicaqui.
Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo iicamɨsi imihuse, sajeebɨɨ icanoma
mihica.

Pablo Roma Jiinɨjemɨnaaco Abaatonoco Imeguehi.

8 Ɨmegavɨro tɨconɨji Jesucristofeenedɨ paryɨ amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico
iimehicanoco aacɨɨbo amɨɨhai miyaavogotɨ fahɨgova jiinɨjemɨnaa
ijɨɨbogocasimaño.
9 Moocaani uujoho diiboco tajeebɨɨmaryo ejeecɨvehicaabo Illi jɨɨbogoco
jɨɨbogooboro iicahicaabo gaajahi diiboma ihiimaahicasumi amɨɨhaiditɨ
esafetehicanoco.
10 Moocaanico dilluhicahi diibo imogohachiijɨ mɨllɨtɨhacho tahɨ jisumi
amɨɨhaico baateji.
11 Imeguehi amɨɨhaico aatyɨmeebere amɨɨhai jeebɨɨnoco Moocaani Gaijari
sefatusuqui. Jaamo janaanɨcɨ sefano mihicahi.
12 Tollɨ imeguehi uujoho fahɨgovavɨ mahamusucasinoco jino momiyaavo-
gofañodɨ mihicamo.
13 Tañahabomɨ, imeguehi amɨɨhaico fahiijɨvaro abaateguehicanoco
magaajanoco. Jaarunofaño fanoova uco tɨhɨɨtusuhicahi. Imeguehicahi
ofoonoco amɨɨhaifeenedɨ saatohoco miyaavugusuqui fahɨgova jiinɨjevɨ
omoonɨhicabadɨ moonɨqui.
14 Uco Moocaani tajɨɨbahi famoovahallɨvɨro jɨɨbogooboro feequi añɨmɨnaa
iijɨco agaajamoco, bu agaajatɨmoco icano. Tollɨro bu fanoovaaco agaa-
jamoco, agaajatɨmoco icano jɨɨbogooboro feequi.
15 Jaamaño uujoho imeguehi taajasubogoco amɨɨhaico ɨjɨɨbogonoco
paryɨɨcɨno amɨɨhai Romari mihicamoco.

Jesucristo Jɨɨbogo Mitya.

16 Uujoho nucufevetɨhi Jesucristo jɨ̈bogo iiminotɨ Moocaani mitya iicamaño paryɨ̈cɨno toonoco imiyaavogomoco ataajasuno iicamaño itɨconɨ judiomɨco, bu tollɨro judiomɨ iicatɨmoco icano.
17 Jibogo mɨ̈haico jɨ̈beguehi Moocaani mɨ̈haico gaayɨcɨhi momiyaavogotɨ, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ: Jaamaño Moocaani agaayɨcɨ̈bo imiyaavogofeenedɨ icaji.
18 Jaamaño Moocaani sɨfiira paryɨ iimitɨmo miyamɨnaahallɨvɨ ñɨhicuno niquejefañotɨ saahi. Jaamaño diito iimitɨ diitoco miyaanoco gaajasutɨhi.
19 Iimuguruva imino gaajajirumo Moocaanitɨ magaajajirunoco. Jaanoco diiboro ɨ̈fusucuhi,
20 Moocaanitɨ aatyɨmeratɨno gaajacafetejirahi diibo fanoovaaco eheetavuunofeenedɨ. Foovono mahatyɨmejirahi jiinɨjeque ifiivusuusumitɨ, diibo Moocaani imityaabo fahiijɨvaro iicanoco. Jaamaño diito siinohallɨvɨ agatyavequimaajirunoma chahahi.
21 Jillɨ Moocaanico gaajacurumo imino diiboco jeecɨvotɨhi bu tollɨro diiboco imotɨmo. Jillɨro ajaaducafototɨno esamaajeneriro ijeebɨ̈no mɨtahi. Jaamaño iguubutɨjeebɨ̈ diitoco cɨvono minifetehi.
22 Magaajahi, unuurumo gaajatɨhi.
23 Jillɨro Moocaani sihidɨ ejeevaabo ufucuro ifinɨjitɨ̈boco ejeecɨvotɨmoro cafaryuhacumo, miyamɨnaafi ifinɨfiibo ɨjɨmɨriro, bu tollɨro joomɨ ɨjɨmɨri, jiinimomɨ ɨjɨmɨri, paryɨ̈cɨno faaboho asimɨ* ɨjɨmɨri icano.
24 Jillɨtɨ Moocaani diitoco iimitɨ iimogovɨro jeevesuhi toonocoro imegueneguiiha. Jaamaño nucufesunoonoco fahɨgova moonɨmo.
25 Moocaani miya iijɨco iimiyaavogotɨmoro sɨcamañehejequere miyaavogomo. Jaamoro Moocaani ifiivusuunocoro ejeecɨvomoro imehicamo, Moocaanico imotɨmoro ɨdɨ̈bocoro naha diiboco fahiijɨvaro mihimejiruubo. Fɨne.
26 Jillɨtɨ Moocaani diitoco jeevesuhi unucufesuneheje imogovɨro; aivo gaigoomɨtɨ mɨ̈haiñomaryo gaifiimɨma iicanɨcɨnoco ejeevesumoro sano gaigoomɨro fahɨgovavɨ icacasihicahi.
27 Jaabadɨro buunajɨ gaifiimɨ gaigoomɨma iicanɨcɨnoco ejeevesumoro aivo sihidɨ imogomo sifiima sano gaifiimɨro iicacasinoco. Sano gaifiimɨro nucufesunoonoco moonɨhicahi fahɨgovavɨ. Jaamaño toono iimitɨ jaada ifihallɨvɨro guihuvanehejeque ɨcɨmo Moocaani afaijaneri.
28 Moocaanico eesafototɨmañoʼ; diitoco iimitɨ esamaajefañovɨro jeevesuubo momoonɨtatɨnehejeque imoonɨqui.
29 Fanoova imitɨma icamo ifiico ɨdicunonoomonɨneheje, imitɨneheje, sitaanoco imoyɨ̈cɨneheje, sitaaco imitɨno omoonɨneheje icano. Siinohallɨtɨ sitaaco jɨ̈heveme, gaicaaufifimo, ɨbacasififimo, bañɨfifimo, sitaaco jɨ̈hevefifimo, sɨcamañehejeque jɨ̈bocasififimo.
30 Sitaaditɨ iminotɨno iimaamo, Moocaanico jɨ̈heveme, sitaaco gaijɨtɨmo, uujoho sihidɨ jeevahi noomoro ifiico cahacɨsumo, imitɨno omoonɨjinehejequere esamaaimo, caanimɨco: Jii, nootɨmo.
31 Aivo esɨcɨnɨtɨmo, unuucuunoco eheetavotatɨmo, gaijɨtɨmo, sitaaco imitɨno omoonɨnoco iimibachunoco gaajatɨmo, sitaaco ɨdaasugotɨmo.
32 Moocaani atajɨ̈banoco imino gaajacurumo. Tollɨ omoonɨfimo ifinɨjitɨno guijeveque gaajacurumo. Jaarumo suufenɨtɨmo moonɨhicahi, tollɨro sita omoonɨnoco atyɨmemere imo imo icahicahi.

---

* **1:23** Griego iijɨri: faaboho asimɨ igueenemeheje itɨhaiño iicamo, noono.

2

Moocaani Imino Dugaacufihi.

1 Jillɨ iicamaño agatyavequimaajirunoma chahahi, ɨɨjoho sitaaco imitɨco
udugaacuubo. Ɨɨjoho cajaanɨhacho idiicaruubo, sita: Imitɨco, onooboro
udugaacuubo, ɨɨro bu difiicoro toonofaño gañɨɨsuhi sita: Imitɨco, onooboro
bu ɨɨjoho tobadɨro moonɨhicahi.
2 Magaajacuhi Moocaani imino udugaacuuboro tollɨ omoonɨmoco
ijaadaco acɨfinoco.
3 ¿Nacu ɨɨjoho fɨne deesɨcɨnɨhi: Moocaani ɨdaasuno omoonɨnotɨ taajaji,
onoobo? Jaaboro ɨɨjoho sitaaco iimitɨhallɨtɨ ɨdaasuno omoonɨhicaabo, bu
diito omoonɨbadɨro moonɨhicahi.
4 ¿Nacu ɨɨjoho diimogotɨhi Moocaani imihuseque, bu ijaabɨcɨfifihicanoco;
ɨɨjoho gaajatɨhi diibo imihuse ɨco dihimitɨco ejeevesusujirunoco?
5 Dijeebɨɨ aivo ɨco ucuhufomaño dihimitɨco deevesugotɨhi. Jaamaño
dihallɨvɨro sihidɨ titibanɨhi Moocaani ɨco ɨdaasuno omoonɨjinoco ufucu
atyɨmecafetejino Moocaani imino udugaacuuboro ijaadaco acɨjifucuvɨ.
6 Tusumi jari jaadujiibo famoovaaco itɨcovoocɨvɨ iiminoco omoonɨɨboco
iimineri, bu iimitɨnoco omoonɨɨboco iimitɨneri icano.
7 Jaamoco Moocaani imico, bu bocɨco icano iguiinomoco, ifinɨjitɨno fi-
ivofeenedɨ iminoco suufenɨtɨmo omoonɨmoco ifinɨjitɨno fiivoco acɨjiibo.
8 Jaanotɨ sefano ɨdaasuno moonɨjiibo: Uujoho sihidɨ jeevahi, onoomoco,
jaamoro miyaanoco ɨjɨɨvotɨmoro iimitɨnocoro eheetavomoco
9 sihidɨ aivoma ɨdaasuno icaji paryɨɨcɨno imitɨnoco omoonɨhicamedi,
ɨmegavɨ judiomɨdi, tollɨro bu judiomɨ iicatɨmedi.
10 Jaanotɨ Moocaani acɨjiibo imico, bocɨco, sajeebɨɨco icano paryɨɨcɨno
imino iicahicamoco, ɨmegavɨ judiomɨco, bu jaabadɨro judiomɨ iicatɨmoco
icano.
11 Moocaanidi miyamɨnaa sabadɨro iicamaño.
12 Paryɨɨcɨno Moise tajɨɨbama achahamo imitɨco omoonɨmo finɨji to-
tajɨɨbama chahamo. Jaanotɨ Moise tajɨɨbama iicacuurumo imitɨco omoonɨmo
totajɨɨbafeenedɨ dugaacucafetejimo ifinɨqui.
13 Moocaani gaayɨcɨtɨhi totajɨɨbaco jillɨ tɨcovono uguubumoco. Jaanotɨ
imino uguubumocoro imino iicamoco gaayɨcɨɨbo.
14 Jaanotɨ siicuumioto Moise tajɨɨbama chaharumo ijeebɨɨtɨro Moise tajɨɨba
onoobadɨ moonɨmo. Jaamo Moise tajɨɨbama chaharumo, tollɨ ijeebɨɨ
onoobadɨ omoonɨno. Toono diitedi tajɨɨbabadɨ jeevahi.
15 Iimihiicafeenedɨ gaajasumo ijeebɨɨfañO Moocaani tajɨɨbama iicanoco
ijeebɨɨ diitoco jɨɨbeguehi miyaano icanoco. Jaamoco ihesamaajere ufucu
jɨɨbegueji iminoco, bu imitɨnoco icano omoonɨhicanoco.
16 Ufucu Moocaani paryɨɨcɨno miyamɨnaa toovono omoonɨhicanoco
emeecɨɨboro jaaduji Jesucristofeenedɨ taajasujɨɨbogoco uujoho ɨjɨɨbogooboro
eneehicabadɨ.

Judiomɨ Moise Tajɨɨbaguiino Icahi.

17 Jaanotɨ cajaatyohacho: Uujoho judiomɨoobo, onooboro Moise
tajɨɨbafañodɨ icahi, bu Moocaani uco gaijɨhi, neehicahi.
18 Jaabo ɨɨjoho Moocaani jeebɨɨ onoobadɨ iicanoco gaajahi. Jaaboco ɨco
Moise tajɨɨba gaajasuhi iimino ifiico dɨɨcɨqui.
19 Jaabo: Uujoho aivo gaajahi, onoomaño diito Moocaanico agaajatɨmoco
jɨɨbeguejirahi, bu imitɨfaño iicamoco gaajasujirahibadɨ deesɨcɨnɨhi.

20 Agaajatɨmoco jɨɨbeguejirahi, bu uguubutɨmoco fajɨɨnɨjirahi, nooboro
deesɨcɨnɨhi, tajɨɨbafaño miyaanoco, bu agaajanoco icano agaajamaño.
21 Jaarunofaño ɨɨjoho sitaaco ɨdɨɨbeguehicaabo, ¿collɨhi jaabo difiicoro
dɨɨbeguehicatɨhi? Ɨɨjoho sitaaco: Mananidino, nooboro ɨdɨɨbeguehicaruubo,
¿collɨhi jaabo nanivahicahi?
22 Ɨɨjoho sitaaco: Sifigoma diicajirahana, eneehicaruubo, ¿collɨhi jaabo
ɨɨjoho sifigoma diicahicahi? Ɨɨjoho sitaaco: Ɨjɨnɨtaco jɨɨheguehi, eneehicaru-
ubo, ¿collɨhi jaabo jihovono caanimɨ iijano busumijeque nanihicahi?
23 Tajɨɨbafañodɨ quehe quehe diicarahi. Jaaruubo Moocaanico nu-
cufevesuhicahi diibo tajɨɨba onoobadɨ omoonɨtɨmañ.
24 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañ noono: Amɨɨhai tollɨ mihicamañ judiomɨ
iicatɨmo Moocaaniditɨ imitɨno iimaahicahi, noonoro.
25 Moise tajɨɨbaco imino moonɨruva dimeehe nijequeque iquitɨcɨno ɨɨdi
imijirahi. Jaanotɨ Moise tajɨɨbaco imino omoonɨtɨhachiijɨ Moocaanita
iicatɨmobadɨ diicahi. ¿Jaanegui imeehe nijeque iquitɨcɨnotɨ jinehejebaco
mɨhɨcɨjitɨrahi?
26 Jaanotɨ iquitɨcɨratɨruubo tajɨɨba onoobadɨ omoonɨɨbo imeehe nijeque
iquitɨcɨnɨɨbobadɨ gaayɨcɨcafetehi quitɨcɨratɨruubo.
27 Imeehe nijeque quitɨcɨratɨruubo tajɨɨba onoobadɨ omoonɨhicaabo ɨco
dihimitɨco atyɨmesuji, ɨɨjoho tajɨɨbaco: Jii, eneehicatɨmañ toohaamema
diicaruubo, dimeehe nijeque quitɨcɨnɨruubo icano.
28 Jaabo judioru jaaruubo Moocaani iimogobadɨ omoonɨtɨmañ miya ju-
diobadɨ jeevatɨɨbo. Jaano tollɨro quitɨcɨnɨrumo ijeebɨɨfañodɨ imino imiyaavo-
gotɨmo miya quitɨcɨma icatɨno.
29 Jaanotɨ naha miya judio iicaabo Moocaani iimogobadɨ ijeebɨɨfañodɨ
omoonɨɨbo miya quitɨcɨma iicaabo. Jillɨ aamefañ acaatɨnɨbadɨro iicaqui
icatɨno, bu mojeebɨɨfañ Moocaani Gaija onoobadɨ miicaqui. Jillɨ
omoonɨɨboco miyamɨnaa imotɨhi, ɨdɨɨboro Moocaani imehi.

3

1 ¿Jaanegui collɨhi judiotɨ mihicajirahi? ¿Collɨhi bu miquitɨcɨjirahi? nee-
jirumo.
2 Jaarunofañ aivo sihidɨ imino judiomɨtɨ mihicano judiomɨco Moocaani
ijɨɨbogoco aacɨumañ.
3 ¿Jaanaa mɨllɨjiru, diitotɨ saatoho imino imoonɨtɨruva? ¿Nacu jillɨ diito
iicanotɨ Moocaani diitoco aacɨguunoco dumɨtɨɨcɨjirahi?
4 ¡Cha, tollɨ icatɨno! Tollɨ icarunehejehaca Moocaani iimihuseque
jeevesutɨhi. Jillɨ Moocaani imino paryɨ miyaanoco onoobadɨ eetavehi,
paryɨɨcɨno miyamɨnaafi bañɨfifirunaaca. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañ noono:
Iimiibotɨ diicaji dihimi icafeenedɨ, bu ɨco ɨnɨsumoro emeecɨrunotɨ imino
dihiineji, onoonoro.
5 Jaanotɨ mohimitɨfeenedɨ Moocaani iiminoco saatoho gaajahi. Jaanoco
jillɨ: Moocaani imitɨhi, monoonɨcɨhi mɨɨhaico ɨdaasuno diibo omoonɨmañ.
Jillɨ miyamɨnaa esamaaje ɨmɨtacɨnɨmo noonɨcɨhi.
6 ¡Jaarunaa tollɨ icatɨno! Moocaani imitɨmɨnaafi iicaruva, ¿mɨllɨ bu jaabo
miyamɨnaaco iimitɨhallɨtɨ ɨdaasuno moonɨjirahi?
7 Jaanotɨ saatoho esamaaje ɨmɨtacɨnɨɨbo neejirahi: Uujoho abañɨfifiibotɨ
saatoho Moocaani miya iijɨco onoonoco agaajamoro janaanɨcɨ diiboco aca-
hacɨsuhachiijɨ, ¿collɨhi jana uco imitɨmɨnaafibadɨ ɨdaasuno moonɨjiibo?
8 Jaaneguiiha iimitɨnoco momoonɨqui iiminoono isaaqui, nooboro.
Jillɨ saatoho imitɨno esamaaimoro neehicahi mɨɨhaiva iminotɨno

mɨjɨɨbeguehicanoco. Jaarumo tollɨ eneehicamo ɨdaasuno moonɨcafeteji toonovɨ ɨɨfotomo.

Famooro Mihimifitɨhi.

9 ¿Mɨllɨ jaanoco meneejirahi? ¿Nacu mɨɨhai judiomɨ diito janaanɨcɨ mihimifihi? ¡Cha, tollɨ icatɨno! Mɨɨro: Judiomɨ imitɨco, munuucuhi, bu famoovaaco monoobadɨro, imitɨguiino paryɨ famoovaro mihicahi.
10 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Iimimo chahahi, aivo saafiiba iiminoco omoonɨɨbo chahahi.
11 Mɨɨjoho agaajamo chahahi. Mɨɨjoho chahahi Moocaanico iguiinomo.
12 Famooro mɨtacuhi, iimitɨjɨri famooro iimitɨhɨgovɨro fuucuuhi. Mɨɨhaiñooba iiminoco omoonɨmo chahahi, aivo saafiiba chahahi.
13 Oono iijɨ cɨɨhojɨco mafaayɨcɨjirubadɨ jeevahi aivo ɨdicuno ihiimaamaño. Jaamo bañɨfifihicamo, ihiimaa jiinimo namitabadɨ jeevano imitɨno moonɨsumo.
14 Sano iminotɨnocoro iimaamo aivonoonocoro.
15 Sitaaco iguijenɨjinojaagovɨro goovano foomo.
16 Ɨdaasuno moonɨmoro finɨsumoro ɨgomo.
17 Jaamo sajeebɨɨ icaco gaajatɨmo.
18 Moocaanico ɨñɨhicugonoco esamaaitɨmo, noono Caatɨnɨhaamefaño.
19 Jaanoco magaajacuhi paryɨɨcɨno Moise tajɨɨbafaño iicano totajɨɨbaguiino iicamedi noono. Jaanotɨ famooro ɨllɨɨvomoro Moocaani aivojɨguiino iminifetequi.
20 Mɨɨhaiñooba Moocaani ɨmefeene gaayɨcɨcafetejitɨhi tajɨɨba onoonoco omoonɨnofeenedɨ. Jillɨ tajɨɨba mɨɨhaico mohimitɨco gaajasuhi.

Miyaavogofañodɨro Mataajatahi.

21 Jaanotɨ jisumi tajɨɨba uufocodɨ magaajahi mɨllɨtɨ Moocaani mɨɨhaico agaayɨcɨnoco. Jaarunofaño tajɨɨba aamefaño, bu Moocaani iimaamɨnaa aamefaño icano toono mataajajinohallɨtɨ ihiimaacuno.
22 Jaanotɨ jino naha Moocaani mɨɨhaico agaayɨcɨno Jesucristoco mimiyaavogonofeenedɨ. Chahamo saatoho sita janaanɨcɨvɨ iicamo icano.
23 Famooro imitɨco momoonɨuhi. Jaamaño Moocaani imi iijɨtɨ tehesino mihicahi.
24 Jaarunaa Moocaani famoocoro jillɨ iimihuseri tɨcovono gaayɨcɨhi, Cristo Jesufañodɨ ataajasucumaño.
25 Moocaani Cristoco miyamɨnaa imitɨhallɨvɨ guijenɨsuhi. Jaamaño diito imiyaavuguusumi diitoco taajasuubo. Jillɨ moonɨubo iimihuseque igaajasuqui sɨɨcɨjeo imitɨ icarunoco ajaabɨcɨuboro jeecɨvotɨɨbo fatyuubo.
26 Jillɨ moonɨubo diibo Moocaani jisumihachuta iimihuseneque igaajasuqui. Jaabo Jesuco imiyaavogomoco agaayɨcɨcunofeenedɨ gaajasuubo jisumihachuta iimihuseneque.
27 ¿Jaamaño mɨllɨ bu mofiicoro quehe quehe mehesɨcɨnɨjirahi? Tollɨ mihicahicano chahacuuhi. ¿Collɨhi jaano tollɨ icatɨno? Cha, tajɨɨba onoonoco momoonɨnotɨ icatɨno jillɨ Jesucristoco mimiyaavogonotɨ.
28 Jaamaño magaajahi miyaavogofeenedɨro Moocaani mɨɨnoco agaayɨcɨnoco. Jillɨ tajɨɨba onoonoco momoonɨmaño icatɨno.
29 ¿Nacu Moocaani saatohoro judiomɨtahere? ¿Nacu bu tollɨro judiomɨ iicatɨmotahe icatɨno? ¡Janabuu! Tollɨro bu diitotahe.

30 Ɨdɨɨboro Moocaani saafiiro iicamaño miyaavogofeenedɨ gaayɨcɨɨbo judiomɨco, bu judiomɨ iicatɨmoco icano.*
31 ¿Jillɨ miyaavogofañodɨ mataajahi, monoomaño jaanegui nacu Moise tajɨɨbaco imitɨno meneehi? ¡Cha, tollɨ icatɨno! Jillɨro janaanɨcɨvɨ tajɨɨba miyaano iicanoco meneehi.

4

Abrahamtɨ Magaajano.

1 Masɨɨ Abraham mɨɨhai judiomɨ eedeebeditɨ mehesamaaiqui. ¿Nacu jinejeque fɨne gaayɨcɨubo?
2 Siinoco omoonɨunofeenedɨ Moocaani diiboco igaayɨcɨuruva quehe quehe icaujiruubo. Jaaruubo Moocaani ɨmefeenevɨ icatɨno.
3 ¿Naa mɨllɨ noono Caatɨnɨhaamefañoʔ Abraham Moocaanico miyaavuguuhi. Jaamaño diiboco Moocaani gaayɨcɨuhi, noonoro.
4 Jaanotɨ saatoho idudɨcamaaje jaadaco agaayɨcɨno tɨcovono diiboco aacɨno icatɨno. Jillɨ idudɨcamaajeque ajaaduno.
5 Jaanotɨ saatoho jinejeque moonɨtɨrumo Moocaanico miyaaveguehi. Jaabo Moocaani iimitɨrumoco agaayɨcɨɨboco miyaavogomo. Jaamoco Moocaani gaayɨcɨhi jillɨ tɨcovono diiboco imiyaavogomañoʔ
6 Tollɨro bu David nuuhi: Imo imo icaabo saafiico Moocaani agaayɨcɨɨbo. Jaaruno iimihusetɨ agaayɨcɨno icatɨno.
7 Jillɨ David nuuhi:

Imicani icamo jaatyo diito imitɨco Moocaani ubuusumo; diito imitɨco esafototɨɨbo ejeecɨvucuutɨno.

8 Imicani icaabo diibo imitɨco Moocaani ejeevesucuubo, nuubo.
9 ¿Nacu fɨne jino imo imo ica saatohoro imeehe nijeque iquitɨcɨnɨmedi? ¿Nacu bu fɨne tollɨro iquitɨcɨnɨratɨmedi? Mɨɨro munuucuuhi, Abraham imiyaavuguumañoʔ Moocaani diiboco agaayɨcɨunoco.
10 Jaaboco, ¿cusumi gaayɨcɨubo iimeeheque iquitɨcɨunobuunatɨ? ¿Nacu ɨmegavɨro? Toonobuunatɨ icatɨno, ɨmegavɨro.
11 Buunatɨ Abraham meehe quitɨcɨco gaayɨcɨuhi imiyaavuguunofeenedɨ diiboco Moocaani agaayɨcɨuno jɨɨbogobadɨ iicano. Jillɨtɨ Abraham paryɨɨcɨno imiyaavogomo caanitɨ icahi. Jaamo imeehe quitɨcɨratɨrumoco Moocaani tollɨro gaayɨcɨhi.
12 Miyaano Abraham imeehe iquitɨcɨnɨmo caanitɨ icahi. Moheedeebe Abraham iquitɨcɨrautɨsumi imiyaavuguubadɨ, imiyaavogomo caani eneejiruno. Jaamaño diito caani icatɨɨbo, iimeehequere iquitɨcɨumañoʔ

Moocaani Unuunoco Magaayɨcɨhi Miyaavogofeenedɨ.

13 Mɨɨro Moocaani: Amɨɨhaico jiinɨjeque acɨji, nuuhi Abrahamco, iyaachimɨhaico icano; atajɨɨbaco omoonɨumaño acɨguutɨɨbo. Jillɨ imiyaavuguumañoʔ Moocaani diiboco agaayɨcɨuboro: Jiinɨjeque acɨji, nuuhi.
14 Jaaneguiiha Moise tajɨɨbaco omoonɨmo ɨdɨɨmoro Moocaani aacɨguunoco igaayɨcɨruva. Jaaneguiiha jahi miyaavogo miyaano icacuutɨhi, tollɨro bu Moocaani aacɨguuno miyaano icacuutɨhi jahi.
15 Mɨɨro tajɨɨba mɨɨhaico gaajasuhi Moocaani mohimitɨhallɨtɨ mɨɨnoco ɨdaasuno omoonɨjinoco. Jaanotɨ tajɨɨba achahahɨgo magaajatɨhi imitɨno mihicanoco.

---

* **3:30** Griego iijɨrɨ: miyaavogofeenedɨ gaayɨcɨɨbo iimeehe nijeque iquitɨcɨnɨmoco, bu iquitɨcɨnɨratɨmoco icano, noono.

16 Jaamañoo miyaminaa imiyaaveguenegueiiha Moocaani unuunoco
aciguubo ticovono, paryiiciino Abraham iyaachimihaidi aivo miyaano
iicaqui. Jino Moocaani aaciguuno idiimoro Moise tajiibaco omoonimediro
icatino, tolliro buunaji Abraham imiyaavuguubadi paryi imiyaaveguemedi.
Jaamañoo diibo Abraham paryiiciino imiyaavogomo caaniti icahi
17 Moocaani imefeenevi, diiboco Abraham imiyaavuguubo imefeenevi.
Jilli Moocaani Abrahamco Caatinihaamefañoo neehi: Ico ficuuhi ajashutimo
miyaminaa caaniti, nooboro. Jaabo Moocaani iguijevecuurumoco fiivoco
aciihi. Jaabadiro bu ifiivejitirunehejeque fiivusuubo.
18 Abrahamco Moocaani unuunoco aatyimeratirunoco eesiciniuboro
miyaavuguubo. Imiyaavogoma iicaumañoo ajashutimo miyaminaa
caaniti icaabo. Moocaani diibo iseemema iicautiruuboco: Tonoodimeji
diiyaachimihai, unuunoco imiyaavuguumañoo.
19 Jaasumi Abraham icauhi ciendino ficabavano ticovoocivi. Jaaruubo
jeevesuutihi imiyaavogoco, diibo mogai Sara icano aivo amiyatisi iicacu-
umañoo eseemevacuujitirunoco
20 guuciibautiibo. Bu tolliro bañiguutiibo Moocaani unuunoco. Jilliro
imiyaavuguuboro esiciniubo. Jaaboro Moocaanico imuuboro
21 esiciniubo Moocaani imityari aaciguuno imiyacarujinoco
iyaachimihaiditi.
22 Jillitii diibo imiyaavogoco agaajauboro Moocaani diiboco gaayiciuhi.
23 Tolli diibo miyaavogoco Moocaani gaayiciuhi, toono diibo Abra-
hamditiro caatinirautihi,
24 tolliro bu miihaidi caatiniumo. Miihai miyaavogoco tolliro Moocaani
gaayicihi miihai Jesu Mohaivojiiboco guijevefañotii ububheetesuuboco
mimiyaavogomañoo.
25 Jaabo Jesu mohimitihallivi aciicafutuuhi iguijevequi. Jaaruubo siino
buheeteuhi diibofeenedi miihaico Moocaani igaayiciqui.

5

Mohimitico Jesu Jaaducuuhi.

1 Jaamañoo Moocaani miihaico momiyaavogofeenedi mohimitico ubuusu-
uboro agaayicicuumo, sajeebii Moocaanima mihicacuuhi, Mohaivojiibo Je-
sucristofeenedi.
2 Diiboco mimiyaavogonofeenedi Moocaanivi mifiitivehi, diibo imi-
huseque magaayiciqui. Jaanofeenedi quehecuno mihicahi. Jaamoro imo
imo mihicahi ufucu Moocaani imifañoo mihicajinoco magaajamañoo.
3 Toonotiro imo imo mihicatihi, tolliro bu idaasuno mihicarunofeenedi
imo imo mihicahi, toono fanoovaaco majaabicinoco miihaico agaaja-
sumañoo.
4 Jaano majaabicinofeenedi Moocaani imefeenevi imino mihiinehi. Jaamo
imino mihiinomañoo mehesicinihi Moocaani miihaico imino omoonijinoco.
5 Jaanoco mehesiciniino miihaico jeevesutihi Moocaani mojeebiinoco
igaijiri gahafusucuuhi Igaijaco aaciinofeenedi.
6 Miihairyo mofiico mataajasujitirahi. Jaaneguiiha Cristo guijeveuhi
paryiiciino imitiminaahallivi.
7 ¿Cajaani fine guijevejirahi sifi Moise tajiiba onoobadi omooniibohallivi,
nacahajiru? Jaarunaa fine tahi icaabo saafi iimihuseebehallivi iguijevejiru-
ubo.
8 Jaanoti naha Moocaani miihaico agaijinoco ifusuuhi, mihiimi-
fiitirumohallivi Cristo iguijeveunofeenedi.

9 Jaamañoo jisumi Cristo iguijeveunofeenedii miihaico Moocaani
agaayiciicuumañoo, diibofeenedii mataajacuuhi idaasuno miihaico Moocaani
omooniijirunotii.
10 Iticonii iminaatii mihicaurumo Moocaanima sajeebii miminifutuuhi Illi
mohalliviii iguijeveunofeenedii. Jaamo sajeebii mihicacuumañoo magaajahi
mataajajinoco diibo ubuheeteubofeenedii.
11 Jaano toonoro icatino. Tolliro bu Moocaanifañoo imo imo mihicahi
Mohaivojiibo Jesucristofeenedii. Miiro diibofeenedii Moocaanima sajeebii
mihicacuuhi.

Adan, Cristo Iicamisiditi Pablo Iimaano.

12 Jaamañoo saafi Adan onoobofeenediro jiiniijehalliviii imitii jicafutuuhi.
Jaano imitifeenedii, bu tolliro guijeve jicafutuuhi. Jaano guijeve paryii
miyaminaaviii fatyuuhi famooro imitico eheetavuumañoo.
13 Tajiiba chahaunaaca imegaviiro imitii jiiniijehalliviii icacuuhi. Jaasumi
tajiiba achahaumañoo imitico omooniuno gaajaveechurautihi.
14 Jaanotii tusumi Adan iicaudihitii Moise iicaunohachuta guijeve im-
ityama icacuuhi imitico omooniumohalliviii. Moocaani tajiibaco Adan
ijiihiivuutimañoo imitico omooniubadii diito miyaminaa imitii icatihi. Jaabo
Adan jaadi Cristo asaaujiibo jiibogobadii iicaubo.
15 Jaaruno Adan imitii oviiciicafotono ifototihi miihaico Moocaani aaciinoviii.
Miiro saafi Adan imitifeenedii famooro guijeveuhi. Jaanotii Moocaani
miihaico ticovono taajasuco aciihi, saafiiro Jesucristofeenedii. Jino aivo
alliinoociviii guiraahi, ajashutimoco imino omooniijino.
16 Saafi imitiro ifototihi Moocaani miihaico taajasuco aaciinoviii. Saafiiro
imitico omooniuno famoohalliviiro javuvehi. Jaabadiro bu miyaminaa sihidii
imitico mooniirumoco Moocaani ticovono taajasuco aciihi.
17 Miiro saafi imitifeenediro guijeve mityatehi famoohalliviiro. Jaano
janaaniicii imi ticovono Moocaani agaayiciimo mityano icaji bohofifañoo saafi-
iiro Jesucristofeenedii.
18 Jaamañoo saafiiro Adan imitifeenedii famooro idaasufañoo icahi. Jaanotii
Jesucristofeenedii famoocoro Moocaani agaayiciiboro bohofico aciihi, diiboro
Cristo omooniuno Moocaanidi iimiumañoo.
19 Miiro saafi guubutiifeenedii ajashutimohalliviii imitii javuvuuhi. Jaanotii
bu saafi guubufeenedii ajashutimoco Moocaani gaayiciiji.
20 Jaamañoo tajiiba saauhi imitico omooniino ihatyimecafetequi. Imitii
ajashutirunaaca, Moocaani miihaico agaijino aivo alliinoociviii.
21 Jaabadii imitii imityari guijeveque isiivaubadiro bu Moocaani imi iijii
mitya iguiraatono miihaico diiboviii ifiitivusuqui. Jaano miihaico ifiniijitino
fiivoco ihaciqui Mohaivojiibo Jesucristofeenedii.

6

Mohimitii Ifiico Mifiniisucuuhi, Cristodiro Mihicacuuhi.

1 ¿Jaanoco milii meneeji? ¿Imitico mooniimoro mihicaji toonotii miihaima
Moocaani gaijii iguiraatequi?
2 ¡Tolii icatino! Miihai mohimitii ifiico miguijeniicuumo, ¿miii bu jaamo
imitifañoo icamoro mihicajirahi?
3 ¿Nacu amiihai magaajatihi nitii Cristo Jesujaago miihaico iminiiyuno
eneejirunoco? Jaabadiro diibo guijevefañoo miihaico iminiiyuno eneejiruno.

4 Jaamaño nitɨsumi Cristoma sano miguijevemere mɨcɨɨcafotonobadɨ jeevahi. Jillɨ mohimitɨ ifiico mejeevesucuunoco, eneejiruno. Bu tollɨro mubuheetemere bohono ifiima mihicano siino imitɨco momoonɨjitɨno eneejiruno oono Cristo Caani mitya imiri guijevefañotɨ ubuheeteubadɨ.

5 Cristofaño mihicacuuhi. Jaanegui mihicacujitɨhi mohimitɨ ifi onoobadɨ. Jaanotɨ bohono ifi onoobadɨro mihicacuhi, oono Cristo iguijeveunotɨ ubuheeteubadɨ.

6 Mɨɨhai imino magaajacuuhi itɨconɨ mihicauno ifi Cristoma etetecucafutucuunoco, mɨɨhai ifi iimitɨnoco iimeguehicano ifinɨcuuqui. Jaamoro siino imitɨ jɨjovoto icacuutɨmo miicaqui, mɨɨno aivojɨɨbo atajɨɨbanoco momoonɨnɨcɨbadɨ moonɨcuutɨmo miicaqui.

7 Mɨɨro iguijevecuumo imitɨ mityatɨ sihɨgovɨ icacuuhi.

8 Mɨɨhai mohimitɨ ifiico mejeevesusumi Cristoma sano miguijevecuumobadɨ jeevahi. Jaanotɨ mehesɨcɨnɨhi diiboma sano mihicajinoco.

9 Jaamaño magaajahi safooro Cristo guijevefañotɨ ubuheeteubo siino uchuumucuujitɨnoco. Guijeve diibohallɨvɨ janaanɨcɨ imityama chahacuuhi.

10 Mɨɨro Cristo sano paryɨɨcɨno imitɨhallɨvɨ safooro guijevecuuhi. Jaabo ubuheeteubo Moocaanidiro icacuuhi.

11 Jaabadɨro bu amɨɨhai imitɨco momoonɨcudino. Jaarumo Moocaani iimogobadɨro mihicaji Cristo Jesufaño mihicamaño.

12 Jaaneguiiha amɨɨhai ifi iguijeveji ifihallɨvɨ imitɨco mimityacarusucuudino, amɨɨhai ifi iimoyɨɨcɨnehejeque momoonɨnofañodɨ.

13 Amɨɨhai ifiico imitɨguiinovɨ mificuudino. Jillɨro Moocaanijaagovɨro miminifoto iguijevecuumo siino ubuheeteme iicanɨcɨbadɨ. Amɨɨhai ifiico Moocaanidi mificu iiminocoro momoonɨqui.

14 Mɨɨro imitɨ amɨɨhaihallɨvɨ mityacuujitɨhi. Amɨɨhai tajɨɨbaguiino mihicacuutɨhi Moocaani gaijɨfaño mihicacuumaño.

Jeecɨvomɨnaavɨ Oovɨcɨno.

15 ¿Jaaneguiiha mɨllɨ meneeji? ¿Imitɨco momoonɨji tajɨɨbaguiino icatɨmo Moocaani imihusefañoro mihicacumaño? ¡Cha, tollɨ meneejitɨrahi!

16 Amɨɨhairyo imino magaajacuuhi sifiguiino jɨjovonotɨ miminifutusumi diibo atajɨɨbanocoro: Jii, meneehi. Jaabadɨ mihicatahi ifinɨjitɨno guijeveque aacɨnoguiino. Jaanotɨ Moocaani atajɨɨbanoco: Jii, monoohachiijɨ ɨtɨcovono ifiima mihicaji.

17 Jaamaño uujoho Moocaanico imehi; itɨconɨ amɨɨhai imitɨ jɨjovoto mihicaurumo, amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ magaayɨcɨcuuhi toono jɨɨbogojaagovɨ miminifutucumaño.

18 Imitɨtɨ mataajacuumo imino jeecɨvomɨnaatɨro mihicacuuhi.

19 Miyamɨnaa ihiimaanɨcɨbadɨ iimaahi amɨɨhai jeebɨɨtɨro magaajajitɨrahi jinooco. Jaabadɨ amɨɨhai itɨconɨ amɨɨhai ifiinoco, fanoova ɨɨdicunoono iimitɨnoco icano momoonɨqui mificuubadɨro, bu jisumi amɨɨhai ifiinoco mificu ɨtɨcovono ifi eetavoguiiharo ijeevadɨ Moocaanidiro iicaqui.

20 Amɨɨhai imitɨ jɨjovototɨ mihicausumi ɨtɨcovono ifi ica eetaveguiiha mihicautɨhi.

21 ¿Jinejeque nacu mɨhɨcɨuhi tonehejetɨ toono amɨɨhai jisumi munucufegueneti? Mɨɨro toono guijevejaagovɨro mɨɨnoco asatyono.

22 Jaanotɨ jisumi imitɨ mɨɨnoco ɨjɨjuvusunotɨ mataajacuumo Moocaaniguiiharo mihicacuuhi. Jino naha ɨdɨɨnocoro amɨɨhaidi iimino. Mɨɨro amɨɨhaico Moocaaniguiiharo ficuuno. Jaanoro ifinɨjitɨno fiivojaago satyono.

23 Mɨiro imitɨ jaada ifinɨjitɨno guijeve. Jaanotɨ Moocaani aacɨno ifinɨjitɨno
fiivo Cristo Jesu Mohaivojɨibofeenedɨ.

7

Taabavavɨ Oovɨcɨno.

1 Tañahabomɨ, amɨihai tajɨibaco magaajacuumo, magaajahi
tajɨiba mityaguiino mihicafinoco mochoomotɨnohachuta. Jaanotɨ
miguijevenebuunatɨ toojiinɨje tajɨibatɨ mataajacuumo.
2 Mɨiro gaigo atajevacuugo aijɨvɨ gataacɨnɨhi tajɨiba onoobadɨ aijɨ igui-
jevetɨnohachuta. Jaanotɨ aijɨ iguijevecuudɨ toono tajɨiba, diigoco diibovɨ
agataacɨnɨsuhicanotɨ taajacuugo.
3 Jillɨ iicamaño aijɨ icanaaca sifiima iicago ajeva imitɨco eetavehi. Jaanotɨ
aijɨ iguijevecuudɨ tɨcovono minifutucuugo. Jaadɨ ɨvɨ sifiico atajevaruno,
toono ajeva icatɨno.
4 Jaabadɨro bu amɨihai tañahabomɨ, jisumi Cristotaro mihicacuuhi, uchu-
umucuumo tajɨibaguiino iicacuutɨbadɨ mihicacumaño, Cristojaagovɨro mi-
minifutucuuhi. Jaamo jisumi Cristo guijevefañotɨ ububeeteubotaro mihi-
cacuuhi Moocaanidiro imino momoonɨmoro mihicacuqui.
5 Jaanotɨ mɨihai moheedehifi iimogobadɨ momoonɨhicausumi tajɨiba nu-
uhi: Momoonɨdino, unuurunoco janaanɨcɨvɨro momoonɨhicauhi. Jaano
mɨihaico guijevefaño satyuuhi.
6 Jaarumo jisumi uchuumucuumo tajɨiba mityaguiino iicacuutɨbadɨ, mi-
hicacuuhi. Jaamaño toonotɨ mataajacumaño Moocaanicoro mejeecɨvucuuji
bohofiri Moocaani Gaijafeenedɨ eedeetajɨiba acaatɨnɨcɨnɨnofañodɨ mihi-
cacuutɨmo.

Imitɨ Mɨino Ififaño Iicano.

7 ¿Jaanoco, millɨ meneeji? ¿Tajɨiba nacu imitɨhi? ¡Tollɨ icatɨno! Uujoho imitɨco
gaajajitɨrahi tajɨiba: Imitɨ, inootɨruva. Mɨiro uujoho gaajajitɨrahi sitaanoco
mihimogono imitɨ iicanoco, tajɨiba: Sitaanoco diimeguejirahana, inootɨruva.
8 Toonofeenedɨ imitɨco gaajacuruubo mejeevesutano janaanɨcɨ imegue-
hicauhi imitɨnocoro. Jaanotɨ tajɨiba achahahɨgo gaajaratɨno imitɨno mihi-
caruno.
9 Safoono uujoho tajɨibaco agaajautɨsumi imono icaurahi. Jaanotɨ tajɨiba
agasecuudɨ uco imitɨco esaayuvauhi. Jaanotɨ uujoho gaajacuuhi iguijeveu-
jinoco.
10 Jillɨ moonɨuno tajɨiba fiivoco aacɨvauruno. Jaaruno aacɨtɨnoro jillɨro uco
ifinɨjitɨno guijevefaño ficuuhi.
11 Tajɨibaco imino omoonɨiboro ifinɨjitɨno fiivoma fɨne iicaji, nuurunaaca
tahimitɨco gaajasuuno. Jaaneri cɨijɨgaifaño efeejinoco gaajacuuhi. Jillɨ
tahimitɨ toono tajɨibafeenedɨ uco bañɨuhi.
12 Jaaruno toono Moise atajɨibauno imitɨno icatɨno. Jillɨro aivo imino paryɨ
Moocaani unuuno imino tɨcovono.
13 ¿Jaaneguiiha nacu fɨne jino imi tajɨiba uco guijenɨuhi? ¡Cha, tollɨ icatɨno!
Imitɨ uco guijenɨuhi. Jaanotɨ tajɨibafeenedɨ magaajahi toono imitɨ aivo
iimitɨnoco.
14 Magaajacuuhi tajɨiba Moocaani Gaijatɨ asaanoco. Jaanotɨ tafi jillɨ tɨcovo
miyamɨnaa ifi imitɨ jɨjovonotɨ iicano.
15 Uujoho gaajatɨhi millɨtɨhacho fɨne tollɨ iicanoco. Iimogonoco
omoonɨtɨiboro, iimogotɨnocoro ɨjɨiheguenеque moonɨhicahi.
16 Uujoho: Imitɨno, onoobadɨ bu tajɨiba: Imitɨno, onoomaño tajɨiba
miyaano.

17 Jaamaño uujoho toono omoonɨnoco imogotɨrahi. Jaarunaa imitɨ tafaño
iicano moonɨsuhicahi.
18 Uuro gaajahi tafifaño iimino aivo achahanoco. Iiminocoro omoonɨnoco
imogorahi. Jaaruubo moonɨhicatɨhi.
19 Iiminoco iimugurunoco moonɨhicatɨhi, iimitɨnoco iimogotɨrunocoro
moonɨhicahi.
20 Jaabo iimogotɨnocoro omoonɨɨbo, uujoho moonɨhicatɨhi imitɨ tafifaño
iicano moonɨsuhicahi.
21 Jaamaño jillɨ uudi icahicano; iiminoco omoonɨjirusumi iimitɨnocoro
moonɨhicahi tafifaño sano imitɨro iicamaño.
22 Tajeebɨɨfañodɨ Moocaani tajɨɨbaco imogorahi.
23 Jaarunaaca tafifaño iicano tajeebɨɨfañodɨ iimugurunoco tɨhɨɨsuhicahi;
imitɨ tafiico isisɨnoro atajɨɨbacumaño.
24-25 Mɨɨro tajeebɨɨ tajɨɨbahicahi Moocaani onoobadɨ moonɨqui. Jaarunaaca
tafi uco imitɨjaagovɨro satyehicahi. Ɨdaasucaniji fɨne uujoho. ¿Mɨɨjoho fɨne
uco taajasuji jino ifinɨjitɨno guijevefaño asatyono ifiitɨ? Ɨdɨɨboro Moocaani
uco taajasujirahi, Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ. Jaamaño ¡Moocaanicoro
mihimehi!

8

Moocaani Gaijafañodɨ Iicano Ifi.

1 Jaanotɨ jisumi Cristo Jesufañodɨ iicacuumo ɨdaasuno moonɨracuujitɨhi.
2 Mɨɨro Moocaani Gaija fiivoco Cristo Jesufeenedɨ aacɨɨbo tajɨɨba uco taaja-
suhi imitɨ jɨjovooboti, ifinɨjitɨno guijeve mityatɨ icano.
3 Mɨɨro Moise tajɨɨbafeenedɨ mɨɨhaiñooba taajajitɨrahi. Tajɨɨbaco saatohoba
miyamɨnaa imino moonɨjitɨrahi iniinovamaño. Jaanotɨ naha Moocaani
ɨdɨɨbocoro Illico galluuhi miyamɨnaafi ifiitɨ iminiiyuuboro. Jaabo iguijeve-
unofeenedɨ imitɨco guiinonɨubo, mɨɨhaico imitɨ guiinonɨcuutɨno iicaqui.
4 Jillɨ moonɨubo Moise tajɨɨba onoobadɨ meheetavehicautɨneguiiha, jillɨro
tajɨɨba onoobadɨ imino miicaqui. Mɨɨro mofi onoobadɨ mihicacuutɨhi,
Moocaani Gaija onoobadɨro mihicacuuhi.
5 Mɨɨro ifi onoobadɨro iicamo ifi onoonehejequere moonɨfihi. Jaanotɨ
Moocaani Gaija onoobadɨ iicamo toonojaagovɨro ɨjeebɨɨ icahi.
6 Mofi onoonocoro momoonɨno guijevejaagovɨro mɨɨnoco satyehi. Jaanotɨ
Moocaani Gaija onoonoco momoonɨno mɨɨnoco satyehi sajeebɨɨ, bu fiivo
icanojaago.
7 Jaanotɨ ifi onoonocoro omoonɨhicamo Moocaanimɨnaatɨ icahi. Jaamo
iimogotɨmo, bu imityama chahamo diibo tajɨɨbaco omoonɨjirumo.
8 Jaamaño ifi onoobadɨro iicahicamo Moocaanico imo imo moonɨtɨhi.
9 Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai ifiguiiharo mihicatɨhi, Moocaani Gaijadiro
mihicahi diibo Gaija amɨɨhaifaño iicacuumaño. Jaamaño Cristo Gaijama
iicatɨmo Cristota icatɨmo.
10 Jaanotɨ Cristo amɨɨhaifaño iicahachiijɨ amɨɨhai ifi imitɨri guijeveji.
Jaarunaaca amɨɨhai jeebɨɨ buheehi, Moocaani agaayɨcɨcumaño.
11 Cristoco guijevefañotɨ ubuheetesuubo Gaija amɨɨhaifaño iicahachiijɨ, dii-
boro Moocaani amɨɨhai ifi echeemejirunoco bohofitɨ acɨjiibo diibo Moocaani
Gaija amɨɨhaifaño iicanofeenedɨ.
12 Jaamaño tañahabomɨ, mɨɨhai Moocaaniguiiharo mihicacuuhi.

13 Jaanoti amiihai, amiihai ifi onoobadiro mihicahachiiji miguijeveji.
Jaanoti Moocaani Gaijafeenedi amiihai ifi imitinoco atajiibahicanoco
mejeevesuhachiiji mihicaji.
14 Paryi famooro Moocaani Gaija onoobadi iicamo Moocaani seemeti icahi.
15 Miiro amiihai miinoco ijijuvusuno gaijaco magaayicihinitihi, siino toono-
fañodi miñihicuguequi icatino, miinoco Moocaani seemeti eheetavono Gai-
jaco magaayiciuhi. Jaamo Togaijafeenedi Moocaanico meneehi: Ijoho
Guihirubi, monooniciihi.
16 Jaabo diiboro Moocaani Gaija jiibeguehi mojeebiifañoo miihai Moocaani
seeme mihicanoco.
17 Jaamo miihai diibo seeme mihicamañoo magaayiciji Moocaani
aaciigonoco. Jaamo toonoco magaayiciji sano Cristoma. Jisumi diibo
idaasuno iicaubadi mihicamo tolliro ufucu diiboma ihaivojifañoo sano
imo imo mihicaji.
18 Jisumi idaasuno mihicaruno sihidi jeevatihi iifototino aivo ufucu imino
mihicajinovi.
19 Paryi fanoova Moocaani ifiivusuudino, Moocaani seeme
ihifusucafetejifucuco ihatyimequi sihidi iimogonoro teemehicahi
miyaminaa icatiruneheje.
20 Jaaruno paryi fanoovaaco Moocaani ifiivusuuruno Adan imitinoco
omooniusumi Moocaani afaijacuuno imicuutihi. Jaarunofañoo esiciniino,
21 toonoco unucusuhicanoti, ifinisuhicanoti icano ufucu ataajasucafete-
jinoco. Jaano Moocaani seeme ufucu imino ataajasucafotonofeenedi, bu
tolliro fanoova taajasucafetejino.
22 Magaajacuuhi paryi fanoovaaco Moocaani eheetavuuno
jisumihachuta, acanifehicanoco gaigo iseemevaqui aivogo acaniifoniicibadi.
23 Jaano idiinoro toono idaasuno icatihi. Tolliro bu miihai, ufucu sinehe-
jeque sihidi magaayiciji. Jaanoti jisumi Moocaani Gaijamaryehiica mihic-
ahi. Mojeebiifañodi mahaivovomoro meteemehi Moocaani ufucu iseemeti
miihaico agaayiciijifucuco. Jaaneri mofi ataajacafetejinoco.
24 Miiro Moocaani Jesufeenedi mataajaji, eneehicanoco
mehesiciniihicanofeenedi mataajahiniicuuhi. Jaanoti mahatyimecuunoco
mehesiciniino toono esiciini icatino. ¿Mahatyimecuunoco colliihi bu
mehesiciniijirahi?
25 Jaanoti mahatyimetinoco mehesiciniimo tolli icarunofañoo
majaabiicimoro meteemehi.
26 Jaamañoo Moocaani Gaija miihaico miniinovarumoco amusuhicahi,
Moocaanima imino mihiimaanoco magaajatimañoo. Jaabo Moocaani Gaija
mohalliivi dilluhicahi Moocaanico siijiri magaajatirujiri.
27 Jaabo Moocaani famoo jeebiinofañooco agaajaabo gaajahi milli Igaija
eneejirunoco. Jaabo Igaija diiboco ijeebii onoobadi dilluhicahi diibota
iicamohalliivi.

Fanoohalliivi Mimityano.

28 Magaajacuuhi Moocaani diiboco agaijimedi fanoovaaco imino
omooniinoco, jaamo diitoco cuuhuvaubo ijeebii onoobadi.
29 Siiciijetiro Moocaani agaajacuumoco imegaviro ijeevadi dugaacucuubo,
Illibadiro iicaqui. Jaamo ajashutimofeeneti, Illi diito amiyaaboti iicaqui.
30 Jaamoco Moocaani siiciijetiro udugaacucuumoco bu tolliro coovaubo.
Jaamo ocoovaumoco gaayiciubo. Jaamo agaayiciumoco, bu tolliro ihaivojico
aciubo.

31 ¿Jaanoco bu mɨllɨ meneejirahi? Moocaani bu mojaagodɨ iicacuunofaño,
momɨnaa mɨɨhaico guiinonɨcujitɨrahi.
32 Mɨɨro Moocaani Illi icaruuboco mɨɨhaiditɨ gaijɨtɨɨbo paryɨ mohallɨvɨ
acɨubo iguijevequi. ¿Mɨllɨ bu jaabo mɨɨhaico sano Illima fanoovaaco acɨtɨɨbo
icajirahi?
33 ¿Mɨɨjoho bu Moocaani ananɨcuumoco: Iimitɨ, neejirahi? Ɨdɨɨboro
Moocaani agaayɨcɨɨbo iimimo unuucuumoco.
34 ¿Mɨɨjoho bu jaamoco iimitɨ neejirahi? Ɨdɨɨboro Cristo mohallɨvɨ igu-
ijeveubo ububeeteubo. Jaabo Moocaani miyanaagonovɨ jisumi iicaabo
mohallɨvɨ Moocaanima ihiimaaqui.
35 ¿Mɨɨjoho nacu mɨɨhaico Cristo gaijɨtɨ dugaacujirahi? ¿Nacu fɨne ɨdaasuno
mɨɨnoco omoonɨneheje? ¿Nacu fɨne mɨɨnoco ɨtɨhɨɨsuhicaneheje? ¿Nacu fɨne
Moocaani iijɨhallɨtɨ mɨɨnoco ijɨɨheveneheje? ¿Nacu fɨne ajeba? ¿Nacu fɨne
gaachehutɨ mucuujɨvaachuneheje? ¿Nacu fɨne mutujaavoneheje? ¿Nacu fɨne
guijeve? Cha, chahano.
36 Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ mihicahi. Jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono:
Moocaanihallɨtɨ mɨɨhaico fahiijɨvaro guijenɨguehicamo. Ovejamɨco igui-
jenɨqui asatyonɨcɨbadɨ mɨɨhaico moonɨhicamo, noonoro.
37 Jaarunehejefañotɨ mityano mihicahi, jaadi Jesu mɨɨhaico agaijɨubofeenedɨ.
38 Jaamaño uujoho gaajahi chahano jineje mɨɨhaico Moocaani agaijɨnotɨ
udugaacujiruno guijeve icaruno, bu fiivo icaruno, bu Moocaani
toomomɨnaa icarumo, mityano icaruno, bu iimitɨno gaijano icaruno, jisumi
iicaneheje, bu ufucu iicajineheje icaruno,
39 bu caamo iicaruneheje, jiinɨje dojɨbavɨ iicaruneheje icaruno, chahano aivo
sanooba Moocaani ifiivusuuno mɨɨhaico udugaacujiruno Moocaani Cristo
Jesu Mohaivojɨɨbofeenedɨ mɨɨhaico agaijɨnoco ɨɨfusuunotɨ.

9

Moocaani Israel Cuumico Ɨɨcɨumo.

1 Miyaanoco neehi, Cristoco imiyaavugucuumañо bañɨɨtɨhi. Mɨɨro tahe-
samaajeque Moocaani Gaija ɨtɨcuvusuubo uco jɨɨbeguehi miyaano iicanoco.
2 Aivo ɨdaasuno icahi tajeebɨɨfañо fahiijɨvaro ɨdaasuno aivo icahicahi.
3 Jaaneguiiha uuro taacuumiotohallɨvɨ Cristotɨ sihɨgovɨ, bu Moocaani
ɨmucugaiguiino icajirahi toono tollɨ iicano tayotoco itaajasujiruva.
4 Mɨɨro diito Israel iyaachimɨhai. Jaamoco Moocaani iseemetɨ
agaayɨcɨcuumo. Mɨɨro diitofeenevɨ Moocaani icauhi ihaivojɨ ifiima.
Jaaboro diitoco unuunoco acɨubo, Moise tajɨɨbaco, Moocaanico iijafañо
ɨimejinehejeque, imino moonɨji unuunehejeque icano acɨubo.
5 Jaamo motadimɨhai iyaachimɨhai diito iicamofañotɨ Cristo
imiyamɨnaafivuuboro saauhi. Jaabo Moocaani fanoohallɨdɨ iicaabo.
Jaaboco fahiijɨvaro mihimo. Fɨne.
6 Jaabo Moocaani iijɨ imiyaavotɨno icatɨno. Paryɨ Israel cuumifañо ifiivu-
rumo miya israelmɨbadɨ icatɨhi.
7 Jaabadɨro Abraham seeme paryɨ imiya seeme icautɨhi. Mɨɨro Moocaani
diiboco nuuhi: Isaacfeenedɨro diiyaachimɨhaima diicaji, nuubo.
8 Jillɨtɨ magaajahi tuucuumitɨ ifiivomo paryɨ Moocaani seeme iicatɨnoco.
Jillɨ ɨdɨɨmoro Moocaani unuubotɨ ifiivomo Abrahamtɨ imiya iyaachimɨhai
iicamo.
9 Mɨɨro jino Abrahamco Moocaani unuuno: Ɨco unuufucu gaseji. Jaasumi
diitaaba Sara gaifiico seemevaji, nuubo.

10 Jaano toonoro icatino, Rebeca achimisiu saafi seemenetisiruu mo-
heedeebe Isaac seemenetisi.
11-13 Jaamisi fiivuutinaaca bu iimino, iimitinoco icano moonıutimısihaaca
Moocaani Rebecaco nuuhi: Diitisiti ihamiyaabo iguihooboco jeecıveji,
nooboro. Jaano jino bu tolliro Caatinihaamefaño onoobadiro neehi: Jacobco
gaijihi. Jaanoti Esauco jiiheguehi, nooboro. Jilliti magaajahi Moocaani
miyaminaaco omoonırunehejeque jeecıvotiiboro iimogobadi iicinoco.
14 ¿Jaanoco bu milli: Moocaani imitihi, meneejirahi? ¡Tolli icatino!
15 Miiro Moiseque nuubo: Iimogomoco gaijiji bu diitocoro iidaasugueji,
nooboro.
16 Jaamaño miyaminaa mihimogonoti, bu toonegui mesefaquimaaiñoti
icatino. Jilli Moocaani iidaasugomaño.
17 Miiro Caatinihaamefaño Moocaani Faraoco nuuhi: Ico aivojiiboti fi-
cuuhi, tamityaco iivi iifusuqui. Jaanofañodi tamomoco gaajasuqui fanoo-
jiinijeri, nooboro.
18 Jaamaño iimogomoco idaasugoobo. Jaabadiro bu saatoho jeebiico
Moocaani iimogobadi cuhufutusuubo.
19 Jaano bu tolli icanaaca, ¿millıti jaabo Moocaani miyaminaa imitico
neejirahi? ¿Nacu miijoho diibo onoonoco: Chahano, neejirahi? Jilli fine uco
saatoho nooniciihi.
20 ¿Nacu miijoho iijoho, Moocaanima denaauqui? ¿Nacu nifaquihillu to-
hilluco eheetavooboco: ¿Collihi uco jilli deetavehi? neejirahi?
21 Miiro guirihilluno nicuminaafi sabaatiro siibadije iimogobadi eetave-
jirahi; sabaatiro eetavejiruubo sahilluco iimihilluco, bu tobatiro sihilluco
eetavejiruubo oovosiitihillu fanoova eetavoguiiha.
22 ¿Jaanoco bu milli Moocaaniditi meneejirahi? Jaabo imitino iicahicamo
ufucu ifinisujimoco idaasuno moonijiruubo. Jaaruubo jaabicihicahi imity-
aco igaajasuqui.
23 Jilli moonıibo ihaivoji sihidi ejeevanoco igaajasuqui. Miiro miihaico
iidaasugooboro siicijetiro ificucuumo ihaivojifaño miicaqui.
24 Miiro miihaico Moocaani judiomifañoti icihi, bu tolliro saatohoco ju-
diomi iicatimofañoti icıibo icano.
25 Oseas onoobo aamefaño jilli caatinicinino:
Ufucu: Taacuumi, Moocaani neeji diibo cuumi iicautirucuumijeque. Jaacu-
umijequere agaijutirucuumijeque: Amiihaico gaijihi, neejiibo.
26 Amiihai taacuumi mihicatihi, unuurumañoviro mihicarumoco: Moocaani
uujoho iicaabo seeme, monoocafeteji, noono.
27 Jaanoti Isaia israelmiditi nuuhi: Israel iyaachimihai ajashutino muuaijinio
jiinigaiyihaidimo icarumoti miidimoro taajasucafeteji.
28 Miiro Aivojiibo jiinijehallıvi paryi unuunoco goovano moonijiibo,
nooboro.
29 Miiro iticoni tolliro diiboro bu Isaia nuuhi:
Niqueje Aivojiibo sihidi ejeevaabo miihaico ihatyucaruutiruva, Sodoma,
Gomorra icano iicaubadi mihicajirahi, nooboro.

Miyaavogofeenedi Imino Omoonino.

30 ¿Milli bu jaanoco meneejirahi? Judiomi iicatimo tajiibafeenedi
Moocaani diitoco igaayicıqui guiinotirumo gaayicicafetehi miyaavo-
gofeenedi.
31 Jaanoti israelmi moonihicauhi diitoco Moocaanivi iifutusujiruno
tajiibaco. Jaarumo toonovi ifutuutihi.

32 ¿Jaamo mɨllɨtɨ ɨɨfutuutɨmo? Etɨ bu diitoco agaayɨcɨsuujiruno miyaavogojaagovɨ ijeebɨɨ iicautɨmaño jillɨ iinoro omoonɨnojaagovɨro ijeebɨɨno iicaumaño. Jaamaño nanigaiva guiisibavɨ ananigaivaumoro ɨɨfutucuutɨmo,
33 Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
Uujoho Sion cuumivɨ ficuuhi saafiico nanigaiva guiisibatɨ, aacoto guiisibatɨ icano. Jaaboco imiyaavogomo jeevevetɨmo taajajimo Moocaanivɨ ɨfeteji, noono.

10

1 Tañahabomɨ, imeguehicahi israelmɨ ataajanoco. Jaamaño uujoho Moocaanima diitohallɨvɨ iimaahicahi.
2 Uujoho neehi diito Moocaanijaagodɨ aivo iicanoco. Jaarumo imino moonɨtɨhi agaajatɨmaño.
3 Mɨɨro gaajatɨmehiica mɨllɨtɨ miyamɨnaafico Moocaani agaayɨcɨnoco, jillɨ iinoro: Jillɨtɨ magaayɨcɨcafeteji, onoomaño tollɨ moonɨmo. Moocaani miyaano toonofañodɨ agaayɨcɨjirunoco imiyaavogotɨmoro.
4 Mɨɨro Moise tajɨɨbaco saafiiro Cristo imino moonɨuhi. Jaaboco imiyaavogomocoro Moocaani gaayɨcɨhi.
5 Jaanotɨ tajɨɨbafeenedɨ Moocaani agaayɨcɨnoco iimogomoco Moise jillɨ caatɨnɨuhi: Tajɨɨbaco aivo imino omoonɨɨbo toonofañodɨ taajajirahi, nooboro.
6 Jaanotɨ miyaavogofañodɨ Moocaani agaayɨcɨnotɨ jillɨ noono: Cristo ɨɨtɨ tehesino iicaaboco deesamaaiboro dijeebɨɨfañodɨ needino: ¿Mɨɨjoho caamo niquejefaño feeji Cristoco iniitusuqui? nooboro.
7 Bu ¿mɨɨjoho jiinɨje dojɨbavɨ feejirahi Cristoco guijevefañotɨ siino isɨvaqui? Jillɨ meneedino.
8 ¿Jaabo fɨne jinejeque neehi? Jillɨ du Caatɨnɨhaamefaño neehi: Uujoho Moocaani taajasu iimaa ɨɨtɨ fiitɨcuuhi diijɨfañotɨ, bu dijeebɨɨfañotɨ icano, nooboro. Jino iimaa miyaavogojɨɨbogoco mɨɨhai mɨjɨɨbogono.
9 Jaamaño Jesu Aivojɨɨbo iicanoco diijɨri ɨdɨɨbogooboro diiboco Moocaani guijevefañotɨ ububeetesuunoco dijeebɨɨfañodɨ imiyaavogohachiijɨ taajaji.
10 Mɨɨro mojeebɨɨfañodɨ mimiyaavogomaño mɨɨnoco Moocaani gaayɨcɨhi. Jaabadɨro bu moojɨri monootahi Jesucristo miyaabo iicanoco mataajaqui.
11 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Diiboco imiyaavogomo jeevevejitɨhi, noono.
12 Judiomɨ icarumo bu saatohobadɨro jeevahi. Jaabadɨro bu Aivojɨɨbo Jesucristo famoo Aivojɨɨboro. Jaaboco ejeecɨvomoco guiraano imino moonɨɨbo.
13 Jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono: Paryɨ famooro diiboco ejeecɨvomo taajaji, noono.
14 Jaaboco bu ¿mɨllɨ jeecɨvejirumo imiyaavogotɨɨboco? ¿Mɨllɨ jaaboco miyaaveguejirumo diibotɨ ɨjɨɨbogonoco agaajatɨɨboco? ¿Mɨllɨ jaanoco gaajajimo mɨɨjoho diitoco ɨjɨɨbogotɨnoco?
15 ¿Mɨllɨ jaanoco jɨɨbeguejirumo, mɨɨjoho diitoco: Mɨjɨɨbogoto, noomoro agalluutɨnoco? Caatɨnɨhaamefaño jillɨ noono: Ovosɨɨcani sajeebɨɨco aacɨno jɨɨbogoma asaamo, bu iimino jɨɨbogoco ɨsɨvamo icano agasesumi, noono.
16 Jaaruno toono taajasubogoco famoovaro miyaaveguehicatɨhi. Jaamaño Isaia jillɨ nuuhi: Aivojɨɨbo, chahamo aivo mojɨɨbogoco imiyaavogomo, nuubo.
17 Jillɨ iicamaño muguubunofañodɨ miyaavogo saahi. Jaano toono muguubuno Cristo jɨɨbogo.
18 Jaanoco uujoho dilluhi: ¿Nacu fɨne guubuutɨmo tobogoco? Cha, imino du guubucuurumo. Mɨɨro toonotɨ Caatɨnɨhaame jillɨ neehi:

Diito ɨjɨɨbogono fanoojiinɨjeri guubuvusurahi, diito iimaa jiinɨjejɨnibacɨvɨ ɨfutucuurahi, noono.
19 Jaarunaaca siino bu dilluhi: ¿Nacu fɨne Israel cuumimɨnaa jaanoco gaajatɨhi? Cha, Moise unuunotɨ diito gaajacuurumo. Jaabo Moise jillɨ nuuhi:
Moocaani neehi: Uujoho amɨɨhaico cɨgueguesuji siicuumi taacuumi icatɨcuumihallɨtɨ. Bu tollɨro amɨɨhaico sɨfiiratusuji igaajatɨ munuurucuumiditɨ, nooboro.
20 Jaabadɨro bu Isaia guucɨbatɨɨbo nuuhi:
Jillɨ Moocaani neehi: Uco iguiinuutɨrumo, jisumi uco iguiinomoro atyɨmehi, uutɨ idillutɨrumo, jisumi idillumovɨ jafevehi, nooboro.
21 Jaanotɨ israelmɨditɨ Isaia ihiimaaubo nuuhi: Fahiijɨvaro coovaaboro icahicahi uguubutɨno, iicajɨɨsuno miyamɨnaaco, Moocaani noobo, nooboro.

11

Israelmɨtɨ Ataajacuumo.

1 Jaanegui jisumi dilluhi: ¿Nacu fɨne Moocaani icuumi Israel cuumico jeevesucuuhi? ¡Tollɨ icatɨno! Mɨɨro uujoho Pablo israelmɨoobo, Abraham iyaachimɨoobo, Benjamimɨo cuumioobo.
2 Sɨɨcɨjetɨro Moocaani israelmɨ ita iicanoco gaajacuuhi. Jaamañɔ jisumi diitoco jeevesutɨɨbo. ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi Moocaani iimaamɨnaafi Eliaditɨ ɨjɨɨbogohaame Caatɨnɨhaamefañɔ jillɨ onoonoco? Diibo Elia Moocaanima ihiimaaunofañodɨ israelmɨ imitɨco nuubo:
3 Aivojɨɨbo, dihiimaamɨnaaco guijenɨcuumo, bu jaabadɨro dijeecɨvomañehejeque finɨsucuumo. Jaanotɨ uujoho saafiiro atyuuvooboco guijenɨgomo, nooboro.
4 Jaanegui Moocaani diiboco iimusuuhi: Cha, ɨɨro diicatɨhi. Ajashutɨmo siete mildɨmoco uujoho ijeevadɨ dugaacuhi Baal onoobo jihovo caani ɨjɨnɨtaguiino ememuɨɨvotɨmoco, nooboro.
5 Jaabadɨro bu jisumi mɨɨdɨmoco Moocaani ɨɨdaasugooboro gaayɨcɨhi.
6 Jaano Moocaani ɨɨdaasugomañɔ agaayɨcɨno. Jaaneguiiha mɨɨhai imino momoonɨmañɔ mɨɨhaico agaayɨcɨno icatɨno. Jaanotɨ mɨɨhaico mohimihusetɨ igaayɨcɨruva, toono Moocaani ɨɨdaasugono icajitɨrahi.
7 ¿Nacu mɨllɨ? Mɨɨro israelmɨ iguiinuurunovɨ ɨɨfutuutɨhi. Jaanotɨ sanoodɨmoco Moocaani ɨɨcɨumo toonovɨ ɨfutuuhi. Jaanotɨ sanoodɨmo ijeebɨɨno ucuhufomoco nuubo: Jillɨ mihimogobadɨ mihica, nooboro.
8 Jillɨ Caatɨnɨhaamefañɔ onoobadɨ:
Moocaani diito jeebɨɨnoco cuhufutusuhi ihaallɨɨnoco jabacaruubo atyɨmetɨmobadɨ iicaqui, inohojɨnoco jabacaruubo guubutɨmobadɨ iicaqui. Jaamañɔ jisumihachuta tollɨ iicamoro Moocaani jɨɨbogoco gaajatɨmo, noonoro.
9 Jaabadɨro bu David nuuhi:
Jaafa diito jɨɨbaimono jegañɨbadɨ, sinɨcuuhunobadɨ icano minifeteji toonotɨ ananigaivamoco ɨdaasuno imoonɨqui.
10 Jaafa ihaallɨɨno ajabayɨɨtobadɨ Moocaani iimaanoco gaajatɨmo iicaqui, tollɨro bu iyoobaiñɔ diitoco iimitɨbocɨri ijebeiivequi ufucuro gañɨivucuutɨmo iicaqui, nooboro.

Judiomɨ Iicatɨmo Ataajano.

11 Jaaneguiiha dilluuhi: ¿Nacu fɨne judiomɨ ananigaivaumoco Moocaani siino gaayɨcɨcuujitɨhi? ¡Cha, tollɨ icatɨno! Diito tollɨ guubutɨmo iicamañɔ

judiomɨ iicatɨmo itaajaqui diitofeenedɨ Israel cuumimɨnaa eesafotomoro diito iicabadɨ iicaqui.

12 Jaanegui judiomɨ imitɨno iicauno jiinɨjemɨnaadi imino minifutuuhi, bu diito Moocaani iimugunotɨ aacutuuno judiomɨ iicatɨmedi aivo imino iminifutuuno. Imi fɨne janaanɨcɨ imijino paryɨ judiomɨ siino iimitoodɨ.

13 Jaanegui amɨɨhai judiomɨ mihicatɨmoco neehi, judiomɨ iicatɨmojaago Moocaani uco agalluumaño: Uuro tadyudɨcamaajeque cahacɨsuhi.

14 Jaaneguiiha imeguehi saatoho tayototɨ amɨɨhaibadɨ iicanoco imogomoro ataajanoco.

15 Diitoco Moocaani ejeevesuunofeenedɨ jiinɨjemɨnaaco sajeebɨɨ Moocaanima iminiiyuuno. Jaanegui fɨne imi diitoco Moocaani siino agaayɨcɨdɨ guijevefañotɨ siino ubuheetemebadɨ icajimo.

16 Moocaani judiomɨ eedeetemɨhaico ɨɨcɨuneguiiha, jisu bu paryɨ judiomɨ ɨɨcɨcafotomo icano. Mɨɨro itɨconɨ meheetavohɨca maahu Moocaani jeecɨvoguiiha iimibadɨro bu iisɨhi faasɨhiro Moocaanidi imihi. Jaabadɨro bu ɨmohohife Moocaanidi iimibadɨro bu ihaafenema imihi.

17 Jaabadɨ judiomɨtɨ saatoho miya olivohohaafeneque iquitɨnɨcɨbadɨ quitɨcafutuuhi. Jaanobuuna ɨɨjoho siicuumioobo jihoro olivohohaafe diicaruubo tooho aafeneque iquitɨunobuuna camayaacucafetehi. Jaabo tohifefañodɨ idiicamaño toohotɨ diicahi. Toono jillɨ eneejiruno: Moocaani judiomɨco uufocovɨ ificuuboro judiomɨ iicatɨmoco igaayɨcɨqui, onoono.

18 Jaarunaa: Toohohaafe imiyahaafe janaanɨcɨvɨ sihidɨ sihidɨ jeevahi, needino. Jaanotɨ tollɨ onoohachiijɨ imino deesɨcɨnɨ, disefari tohife icatɨhi, ɨɨjoho tohife sefari diicahi.

19 Jaanoco fɨne: Jɨɨhɨ, neejirahi: Jaarunaa ihaafene quitɨcafutuuhi iibuuna uujoho toohovɨ camayaacucafetequi, nooboro.

20 Jɨɨhɨ; mɨɨro toohaafeje quitɨcafutuuhi imiyaavuguutɨmaño. Jaanotɨ ɨɨjoho tohotɨ diicahi imiyaavogomaño. Jaaruubo difiico: Uujoho aivo sihidɨ jeevahi, needino. Imino deesɨcɨnɨ.

21 Buhɨcaga imiyahaafe icaurunoco Moocaani gaijɨutɨhi. Jaabadɨro imi ɨco gaijɨjitɨruubo.

22 Magaaja Moocaani iimihuseneque. Jaaruubo bu iimitɨmoco gaijɨjitɨruubo. Jaamaño aacutuumoco ɨdaasuno moonɨubo. Jaaruubo amɨɨhaima imihuseebe. Jaanegui iimihusefaño imino diiboma diica. Jaanotɨ imino mihicatɨhachiijɨ, tollɨro bu amɨɨhaico iquitɨcɨɨboro gañɨɨjiibo.

23 Jaanotɨ bu judiomɨ siino imiyaavogohachiijɨ diitoco siino toohovɨ camayaacujiibo, Moocaani sihidɨ imityamaño diitoco siino dojɨcuvɨro camayaacujiruubo diito siino diibota iicamo iicaqui.

24 Jaabadɨ ɨɨjoho judio diicatɨruuboco jihovo olivohohaafetɨ iquitɨcɨuboro imiya olivohovɨ ɨco camayaacuubo. Jaanegui judiomɨ imiya olivoho aafe iicamo siino dojɨcuvɨro camayaacucafeteji.

Israel Cuumico Ufucu Ataajasujino.

25 Tañahabomɨ, imeguehi amɨɨhai jino agaajarautɨnoco magaajanoco: Jaamo amɨɨhai: Aivo sihidɨ mɨɨhai magaajahi, nootɨmo mihicahi. Mɨɨro israelmɨtɨ sanoodɨmo cuhufutusucafetehi, israelmɨ iicatɨmo Moocaanijaagovɨ paryɨ ɨjɨcamañohachuta.

26 Jaanobuunatɨ jari paryɨ famooro israelmɨ taajasucafeteji, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
Taajasumɨnaafi saaji Sion cuumitɨ. Jaabo israelmɨ* imitɨco buusuji.

---

* **11:26** Griego iijɨri: Jacob iyaachimɨhai, noono.

27 Jinoco diitoma uujoho ihiimaano icaji, diitoco imitico ubuusuudi,
nooboro.
28 Taajasujiibogoco agaayicitimaño judiomi Moocaanimiinaabadi icahi,
amiihai Moocaanijaagovi miminifetequi. Jaamoco Moocaani gaijihi diito
eedeeteque diibo iiciumaño.
29 Miiro Moocaani aacicuunoco dumitiicitatiibo, bu tolliro diito ucuuhu-
vacuumoco sihigovi siino jeenesutatiibo.
30 Amiihai iticoni Moocaanico muguubutihi. Jaarumoco jisumi Moocaani
idaasuguehi judiomi diiboco uguubutimaño.
31 Jaamaño jisumi diito Moocaanico guubutihi, tolliti Moocaani diitoco
ihidaasuguequi amiihaico iicabadiro.
32 Miiro famoovaro guubutihi. Jaamoco Moocaani: Muguubuhicatihi,
nuuhi diito famoovaacoro sabadiro ihidaasuguequi.
33 Guiraacani icano Moocaani esamaaje, igaaja, ihaivoji icano icahi, aivo
diibo esamaaje jiibogoratino, aivo diibo jiihai gaajaratino.
34 ¿Nacu miijoho Moocaani esamaajeque gaajajirahi? ¿Miijoho nacu dii-
boco jiibeguejirahi?
35 ¿Cajaani nacu Moocaani Aivojiiboco jinejeque acijirahi toono jaadaco
igaayicíqui?
36 Miiro paryi fanoova Moocaaniti saahi diibo useti fanoova eetavocafutu-
uhi. Jaano paryiiciino diibonoro. Imicani Moocaani fahiijivaro. Fine.

12

Moocaanidiro Iicano Ifi.

1 Jaaneguiiha tañahabomi, amiihaico aivo neehi Moocaani
idaasugofeenedi: Amiihairyo amiihai ifi ubuheeneque Moocaanico mahaci
jeecivobadi diibediro iicaqui diiboco imo imo imooniqui. Tolli aivo
Moocaanico imino mejeecivotahi mojeebiifañodi.
2 Jaanegui Moocaanico agaajatimo onoobadi* siino mihicacuudino. Jilliro
amiihai esamaajeneque paryi siibadi mubuunani tolliti amiihai ifiino
paryi ibuunanicafetequi. Jaadi jari magaajaji conoocohacho Moocaani
iimogonoco, bu paryi iiminoco, bu diiboco imo imo omooninoco, bu aivo
iimicuunoco icano.
3 Uco Moocaani iimihusefeenedi atajiibanegui famoocoro amiihaico
neehi: Amiihaiti saatohoba amiihai ifiitiro janaanici mehesamaaidino.
Jilliro imino mehesamaaje amiihaico Moocaani dudicamaajeque aacino
ticovoviro. Jino dudicamaajeque miyaavogofeenediro meheetavejirahi.
4 Miiro mofiivi oovicinino; mofi saafiiro mihicaruuboti fiivaano icano.
Sano mohaallii, bu sano motihai, bu janaanici sihidi icano. Jaaruno sanegui-
iharo icatino.
5 Jaabadiro paryi miihai miyaavogominaa saafiibadiro mihicahi Cristo-
faño. Jaamo famooro sahi magataacininihi saafi ififañoro.
6 Jaanoti Moocaani miihaico dudicamaajeque acihi saatohoco siibadi,
saatohoco siibadi icano, diibo iimihusefeenedi aacibadi. Jaano diibo
aacinoco imino momooni. Moocaani iimaaco mijiibeguejinoco magaayiciibo
mimiyaavogono ticovovi momooni.
7 Jaabadiro sitaaco mejeecivejinoco magaayiciibo imino mejeecivo,
mijiibogonoco magaajamo toonojaagoviro miminifoto.

* **12:2** Griego iijiri: Jaanegui jiinije onoobadi, noono.

8 Sitaaco mequehecutusunoco magaajamo, toonojaagovɨro mihica.
Jaanotɨ saatohoco mahacɨmo, amɨɨhaiguiiharo gaijɨtɨmo mahacɨ. Sitahallɨvɨ
aivojɨɨbotɨ mihicamo, esɨcɨnɨmoro momoonɨ. Jaanotɨ sitaaco mahamusumo,
imo imo mahamusu.

Cristota Jillɨ Iicano.

9 Miyaanoro imino fahɨgova magaijɨcasi, iimitɨnoco mɨjɨɨhegue, jaamoro
iiminocoro momoonɨ.
10 Fahɨgova magaijɨcasi momiyanahaboco magaijɨɨboma mihicanɨcɨbadɨ,
goovano mobocɨgocasi.
11 Mequehecu. Majaparyadino. Jaamo Aivojɨɨbo Moocaanico quehecuno
jeebɨɨri mejeecɨvehi.
12 Imo imo mihica mataajajinoco mehesɨcɨnɨneri, majaabɨcɨhica ɨdaasuno
mihicarunoco, Moocaanima mihiimaanoco mejeevesudino.
13 Miyaavogomɨnaaco ucuujɨvaachunehejetɨ mahamusuhica, amɨɨhaico
abaamoco imino magaayɨcɨhica.
14 Amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨrumoco imino momoonɨ diitohallɨvɨ
Moocaanico iimitɨnoco dillutɨmoro iiminocoro midillu.
15 Imono iicamoma imo imo mihica. Jaanotɨ ataacasimoma bu mataacasi.
16 Fahɨgovavɨ sabadɨro mihicacasi. Aivo mɨɨhai sihidɨ mejeevahi, meneed-
ino. Amɨɨhai jeebɨɨco sɨɨcuno miminiiyu. Aivo magaajafihi, meneedino.
17 Sita amɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco bu iimitɨneri macabɨɨacudino,
iiminocoro momoonɨ famoova ɨmegavɨ.
18 Fanoovavɨro imimo mihica. Jaamo famoovama sajeebɨɨ mihicahi.
19 Agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhairyo, amɨɨhaiño jaadaco mɨhɨcɨdino. Jillɨro
Moocaani usefaño mejeevesu diibo toonoco ijaadaco ihɨcɨqui. Mɨɨro
Caatɨnɨhaamefaño noono: Uujoho toono jaadaco ɨcɨji. Uujoho toonoco
jaaduji, noobo Moocaani.†
20 Jaabadɨro bu noono: Dimɨnaafi ajebavahachiijɨ machusu. Jaanotɨ bu
adufirari iicahachiijɨ diisu; tollɨ momoonɨno diiboco inucufevesuqui, noono.
21 Jaaneguiiha iiminotɨno amɨɨhaico sahɨgotɨro guiinonɨdino, sahɨgotɨro
iimineri iimitɨnoco miguiinonɨ.

13

1 Famooro aivojɨto tajɨɨbaguiino miminifoto, chahano aivojɨto mitya
Moocaanijaagotɨ asaatɨno, paryɨɨcɨno aivojɨto mitya iicamo Moocaani ificu-
umo.
2 Jaamaño aivojɨtoco ejenaauumo Moocaani atajɨɨbaanoco jenaauuhi.
Jaamo ejenaauumoco ɨdaasuno moonɨmo.
3 Mɨɨro aivojɨto, imino omoonɨmoco iigutusuqui icatɨmo. Jaanotɨ imitɨno
iicamocoro iigutusuqui iicamo. ¿Nacu diimeguehi aivojɨtotɨ iguitɨɨbo idi-
icanoco? Imino diica ɨco aivojɨto icahacɨsuqui.
4 Diito Moocaani atajɨɨbanoco omoonɨmo, ɨɨjoho imino diicaqui. Jaanotɨ
imitɨno idiicahachiijɨ ɨvɨ diigui. Sɨcamañotɨ iicajitɨno ɨco aivojɨto ɨdaasuno
omoonɨjino, Moocaani dudɨcamaajemɨnaa iicamaño miyaanohallɨtɨ imitɨno
iicamoco ɨdaasuno moonɨjimo.
5 Jaaneguiiha aivojɨto onoobadɨ mihicatahi, mɨɨnoco ɨdaasuno
omoonɨjirunotɨ mihiguimoro icatɨno, jillɨ diito atajɨɨbanoco: Jii, monoono
imino momoonɨnoco magaajamaño.
6 Jaamaño amɨɨhai impuestoco majaaduhicahi aivojɨto Moocaani
dudɨcamaajemɨnaa iicamaño tonehejeque tajɨɨbamo.

† **12:19** Griego iijɨri: Aivojɨɨbo, noono.

7 Majaadu paryɨ medebemeque siomo impuesto nɨhɨbamɨco aivojɨto idillunoco mahacɨ, impuestoco medebeneque majaadu. Jaanotɨ mobocɨgomoco mobocɨgo, magaijɨjimoco magaijɨ.
8 Sitaaco medebedino ɨdɨinoro sitaaco magaijɨjinehejequere miguiino. Mɨiro sitaaco agaijɨmo Moocaani Moisefeenedɨ atajɨibanoco imino moonɨcuuhi.
9 Mɨiro Moise tajɨiba jillɨ neehi: Sifigoma diicadino, gaicaaudino, nanivadino, sitaaditɨ sɨcamañooco dɨibeguedino, sitaanoco diimeguedino, noono. Jaano paryɨ tajɨibano icaruno sanoovɨro jinoovɨ ɨfetehi: Sitaaco gaijɨ difiico agaijɨbadɨro, onoonovɨ.
10 Gaijɨma iicaabo sitaaco imitɨno moonɨtɨhi. Jaamaño sitaaco magaijɨnovɨ tajɨiba onoobadɨ paryɨ momoonɨcuuhi.
11 Jaanegui paryɨ tonehejetɨ mehesɨcɨnɨcu jino mihicasumico cɨgaabobadɨ iicatɨmoro jillɨro aaicucuubobadɨ Cristodiro mududɨcamaaje. Mɨiro mataajacuujino jisumi mɨihaitɨ aivo fiitɨvucuuhi. Itɨconɨ taajasujɨibogoco mimiyaavuguunotɨ aivo jisumi fiitɨcuuno.
12 Toojiinɨjehallɨvɨ gueenene mihicacuuhi. Motaajasumɨnaafi Jesucristo asaajino fiitɨvucuuhi. Jaamaño mejeevesucu cɨvohɨgo imitɨco momoonɨfinehejeque. Jaamoro seseehɨ momoonɨfinehejeque mɨjɨcamaaicuuqui amocasimɨnaa moonɨcasi gaachehunoco ɨjɨcamaainɨcɨbadɨ.
13 Iminoro mɨhɨguequi cuuje mɨhɨgonɨcɨbadɨ guiriicavofaño icacuutɨmo miicaqui, bu jɨibaimono agañuhusunofaño icacuutɨmo miicaqui, bu gaigoomɨma imitɨno icanehejefaño icacuutɨmo miicaqui, bu iiminotɨno imoyɨicɨco, bu amocasinehejefaño, bu sitaaco iinohallɨtɨro mɨjɨiheguenehejefaño icano icacuutɨmo miicaqui.
14 Jillɨro Aivojɨibo Jesucristocoro amɨihaihallɨvɨ mificu amocasigaachehuco mohallɨdɨ mɨjɨcafotonɨcɨbadɨ. Jaamoro amɨihai ifi imitɨ atajɨibanoco momoonɨqui mehesamaaicuudino.

14

Dinahaboditɨ Imitɨno Diimaadino.
(1 Co 8.1-13; 10.23-33)

1 Saatoho imiyaavogo equehecutɨmoco magaayɨcɨ. Jaarumo diiboma mejenaaucasidino diibo imino agaajatɨnohallɨvɨ.
2 Mɨiro saatoho imiyaavogomo icahi fanoovaaco uduujirumo. Jaanotɨ saatoho icahi asimɨco duutɨmo botɨ basutaacoro amachumo imiyaavogo ajashumaño.
3 Jaamo fanoovaaco uduumo, fanoovaaco uduutɨmoco dejecujitɨrahi. Jaabadɨro fanoovaaco uduutɨmo uduumoco medejecudino Moocaani diitoco agaayɨcɨcumaño.
4 ¿Nacu mɨijoho ɨijoho sita jeecɨvomɨnaafico dejecuqui? Ɨdɨiboro diiboco ihaivojɨibo: Jino imino, jaanotɨ jino imitɨhi, neejirahi. Jaamo imijirahi. Jaaboco ɨdɨiboro Aivojɨibo imityari imitusujirahi.
5 Jaanotɨ bu saatoho safucuco sifucu sihidɨ jeevahibadɨ esɨcɨnɨmo. Jaanotɨ saatoho miyaaveguehi fafucuva sabadɨro iicanoco. Jaanegui tonoocɨtɨ sanoocoro mimiyaavogonojaagovɨro mihicacuqui.
6 Jaabo safucuco ificuubo Aivojɨibo Moocaanicoro iimequi ficuuhi. Jaanotɨ bu safucu sihidɨ jeevahibadɨ ificuutɨibo, bu: Aivojɨibo Moocaani jillɨ bachu imogoobo, noobo. Jaabadɨro bu fanoovaaco uduubo: Aivojɨibo Moocaani jillɨ bachu imogoobo, nooboro duuhi, toonohallɨvɨ Moocaanico iimomaño.

Jaabadiro bu fanoovaaco uduutiibo: Aivojiibo Moocaani jilli bachu imogoobo, nooboro duutihi, amachujinohalliviro Moocaanico iimooboro.
7 Miiro miihaiti saatoho ifiguiiharo icatihi, bu jaamo ifiguiiharo guijevetihi icano.
8 Jaamaño mihicasumi Aivojiibo Cristoguiiharo mihicahi. Jaanoti bu miguijevecuudi Aivojiibo Cristojaagovi mefeeji. Jaamaño mubuheerumo, bu miguijevecuurumo icano Aivojiibo Cristotaro mihicaji.
9 Miiro Cristo iguijevecuubo siino buheeteuhi, ubuheeme, bu uchuumucuumo icamo Aivojiiboti iicaqui.
10 ¿Jaabo iijoho, collihi: Dinahabo imitico, neehi? ¿Collihi jaaboco diiheguehi? Miiro famooro ufucu Cristo imefeenevi mihigaiveji miihaico diibo imeeciqui.
11 Miiro Caatinihaamefaño noono:
Uujoho iicaabo noobo Aivojiibo, Moocaani tahimefeenevi paryi miyaminaa memuiiveji. Jaadi paryi famooro uujoho Moocaani iicanoco neeji.
12 Jaamaño paryi miihai Moocaanico jiijehalliviı mihicahicadinoco mijiibegueji.

Dinahaboco Gañiisudino.

13 Jaaneguiiha fahigova tihiisucasicuutimo mihica. Jaamo amiihai nahaboco nanigaañisutimo mihicahi, bu imitifaño gañiisutimo mihicahi icano.
14 Uujoho Aivojiibo Jesuco imiyaavogomaño gaajahi, chahano jinejeba iinoro iimitino. Jaanoti saatoho toono iimitino iicanoco eesamaaimedi bu imicutino.
15 Jaanoti iijoho uduunoco dinahabo aatyimeebere iimitinobadi eesiciniiboro idaasuvohachiiji diiboco imino gaijitihi. Jaaneguiiha dinahaboco mitasudino fanoovaaco uduunofeenedi diibohalliviı Cristo iguijevecuuboco.
16 Jaanegui toono amiihaidi iiminoco momoonidino, sita amiihaiditi: Imitinoco mooniibo, eneejiruneguiiha.
17 Miiro Moocaani aivoji mamachujiruno, mahadujiruno icanohalliviı mejenaaucasiqui icatino. Jilli iticovono ifi ica, sajeebii ica, imo imo ica icano Moocaani Gaijafeenedi mihicahi.
18 Jilli Cristoco ejeeciivoobo Moocaanico imo imo moonihi. Jaabo miyaminaa imega imino iinehi.
19 Jaaneguiiha masii guiinomoro mefeequi sajeebii icaco aaciinoco. Jaaneri fahigova mahamusucasiqui miihai miyaavogo jeebii ijusiqui.
20 Jaaneguiiha Moocaani sita jeebiifaño omooninoco iijoho fanoovaaco amachunoco aatyimenefeenedi mitasudino. Miiro paryi machutaano idicunootihi. Jaarunofaño mamachunofañodi sifiico imitifaño magañiisuno imitihi.
21 Imijiruno asimico duutiibo idiicano, bu vino aivofaihuco adutiibo idiicano icano, bu saneheje toonofañodi dinahaboco imitifaño agañiisujirunoco icano.
22 Iiro dimiyaavogoma diica ijeevadi Moocaani imegaviı. Imicani icajiibo ijeebiifañodi imino iicanoco eesiciniibo.
23 Jaanoti siinoco ñihicugooboro uduubo imitico icihi miyaavogooboro uduutimaño. Jaamaño imiyaavogotimoro esamaaimoro omooninno imiti.

15

Sitaguiiharo Moonii Imo Imo Iicaqui.

1 Mɨihai momiyaavogo mequehecumo saatoho imiyaavogo iniinovamoco
mahamusuji mɨihaiguiiharo moonɨtɨmo.
2 Jaanegui paryɨ mɨihai sitaaco imo imo momoonɨsu diitedi imino mo-
moonɨnofeenedɨ imiyaavogo iquehecutequi.
3 Mɨiro Cristo icauruubo ifiguiiharo icautɨhi. Jillɨro Caatɨnɨhaamefaño
onoobadɨ icaubo: Ɨco Moocaanico imitɨno eneehicano tahallɨvɨ jɨfaifetehi,
nuubo Cristo.
4 Mɨiro sɨicɨjetɨro Caatɨnɨhaamefaño paryɨ unuunoco caatɨnɨumo
toonotɨ mɨihaico ijɨibeguequi toonofeenedɨ Moocaani mɨihaico
aamusunoco mehesɨcɨnɨmofeenedɨ fanoovaaco majaabɨcɨhi. Jaanofañodɨ
majacusucafetehi.
5 Moocaani mɨinoco fanoova jaabɨcɨco, jacusuco icano aacɨibo, jaafa
amɨihaico amusuhi. Jaamo imo imo sajeebɨi fahɨgova mihicacasihi Cristo
Jesu onoobadɨ.
6 Jaamo sano mihimehi Moocaanico Mohaivojɨibo Jesucristo Caanico.

Judiomɨ Iicatɨmoco Taajasujɨibogoco Acɨmo.

7 Jaaneguiiha Moocaani imiguiiha fahɨgova sitaama magaayɨcɨcasi,
mɨihaico Cristo agaayɨcɨbadɨ.
8 Mɨiro uujoho amɨihaico neehi: Cristo saauhi judiomɨco ejeecɨvovaubo,
moheedetemɨhaico unuuno imiyaavequi. Jaanoco Cristo igaajasuqui
Moocaani onoonoco abañɨtatɨnoco.
9 Tollɨro bu saaubo judiomɨ iicatɨmo Moocaanico iimequi miyamɨnaaco
ɨidaasugueneguiiha, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
Jaamaño Moocaanico imeji judiomɨ iicatɨrucuumimɨnaafeenevɨ, bu diibeditɨ
imino masivaji, noono.
10 Jaabadɨro bu simañoohaamefañovɨ noono:
Judiomɨ iicatɨrucuumimɨnaa imo imo mihica, Moocaani cuumimɨnaama.
11 Jaabadɨro bu simañovɨ noono:
Aivojɨibo Moocaanico mihimo, paryɨ cuumimɨnaa diibo mityaco famooro
miyamɨnaa macahacɨsu, noono.
12 Jaabadɨro bu Isaia caatɨnɨuhi:
Isai onoobo iyaachimɨhaioobo agañiivooboro cuumimɨnaa Aivojɨibotɨ icaji.*
Jaabo diitoco ataajasujinoco esɨcɨnɨjimo, nooboro.
13 Moocaani mɨihaico taajasu, esɨcɨnɨ icanoco aacɨibo. Jaafa Moocaani
amɨihaico imo imo omoonɨiboro sajeebɨi icaco acɨhi diiboco mimiyaavo-
gonofeenedɨ, amɨihai sihidɨ janaanɨcɨvɨ mimiyaaveguehi Moocaani Gaija
mityari.
14 Tañahabomɨ, uujoho imino gaajacuuhi amɨihai mihimihuseneque, sihidɨ
magaajanoco, bu fahɨgova mafagocasinoco magaajanoco icano.
15 Jaaneguiiha jihaamefaño amɨihaidi caatɨnɨhi nucufeguetɨibo
ɨjɨibogonotɨ. Jaanoco jaamo jabajeevetɨmo mihicahi Moocaani uco
iimihusefañodɨ atajɨibaaboro acɨhi moonɨqui,
16 Jesucristoco jeecɨvequi judiomɨ iicatɨmofeenevɨ. Diiboco ejeecɨvoobo
uujoho jɨibeguehicahi Moocaani jɨibogoco taajasuguiiha judiomɨ iicatɨmoco
Moocaanijaagovɨ satyequi, ijeecɨvobadɨ igaayɨcɨqui Igaijafeenedɨ ijeevadɨ
iiguiiharo ificucuumoco.
17 Cristo Jesuco imiyaavogonofeenedɨ imo imo icahi Moocaani
dudɨcamaajeque omoonɨmaño.

---

* **15:12** Griego iijiri: Isaia onoobo caacamɨtɨ ruutuji. Jaabo agañiivooboro cuumimɨnaa Aivojɨibotɨ icaji, noono.

18 Uujoho jinejeti iimaatihi idiinoro Jesucristo tafañodi omooninoti. Judiomi iicatimoco Moocaani onoonoco: Jii, nuusuqui. Jaanoco uujoho moonihi tafañodi Jesucristo ihiimaaneri, bu iiminoco omooninneri,
19 bu gaajasu mityafeenedi, bu aatyimeratino eetavofeenedi, bu Moocaani Gaija mityafeenedi icano. Jiibadi Cristo taajasujiibogoco jiibuguucuuhi Jerusaleti fahigovadi ifutusucuuhi Iliricu jiinijevi.
20 Jaanoco iimogooboro jilli jiibeguehi taajasujiibogoco johono Cristo momo agaajaraticuumijefaño sita iticoni ijiibogonohallivi ijiibogonoco iimogotimaño.
21 Jilliro moonihi Caatinihaamefaño onoobadi:
Jaatyo diibioti agaajatimo atyimeji, bu diibioti uguubutatimo gaajaji, noono.

Pablo Roma Cuumijaagovi Feeguehi.

22 Jillitii jimañovi sihidi dudicamaaje iicamaño uujoho feehicatihi fahiijiva amiihaico abaateguehicaruubo.
23 Jaarunaa jisumi jiicuumijefaño tadyudicamaajeque iimivucumaño, bu siicijetiro amiihaico abaatonoco iimeguehicamaño,
24 España jiinijejaago ofoodi amiihaico baahiniji. Jaadi imino mahatyimecasinobuunati uco mahamusu Españavi feequi.
25 Jaanoti jisumihiica feehi Jerusalejaago, tahi iicamo monahabomico mahamusunoco asatyoobo.
26 Miiro Macedoniari, Acayari icano iicamo allacaruhi nihibamico Jerusaleri monahabomi iidaasumoco ihamusuqui.
27 Tolli moonimo judiomioto imiyaavogomo Cristo jiibogoco diitojaagovi asatyuneguiiha. Jaaneguiiha diito judiomiti imiyaavogomoco inehejeti aciimo.
28 Jaaneguiiha jinehejeque paryi iimivooboro toono nihibamico diitoco aacidi Españajaago ofoobo amiihaico meecihiniji.
29 Imino uujoho esicinihi, tahigo iifotoodi Cristo iimihuseri imino uco mooniji.
30 Tañahabomi, Mohaivojiibo Jesucristofeenedi amiihaico neehi, bu Moocaani Gaija gaijico aacinofeenedi: Tajaagovi miminifoto. Jaamoro mesefaquifoto Moocaanima tahallivi mihiimaamo.
31 Tahallivi Moocaanico midillu Judeari iicamo Cristoco imiyaaveguehicatimediti uco itaajasuqui. Jaabadiro jino monahabomi Jerusaleri iicamedi asatyonoco imino igaayicicqui.
32 Jaabadiro bu Moocaani iimogohachiiji uujoho imo imo amiihaico atyimequi, bu jaabo amiihaico abaatonofeenedi jaguisiqui icano.
33 Jaafa sajeebiico aaciibo Moocaani amiihaima icahi. Fine.

16

Iijico Agalluuno.

1 Amiihaico neehi, monago Febe onoogohallivi siicijetiro Cencrea cuumiri iicaja Moocaani iijafaño ejeecivehicagoti:
2 Jaagoco imino magaayici Mohaivojiibo momofeenedi miyaavogonahabomima mihicanicibadi. Diigoco mahamusu ucuujivaachunehejeti, miiro diigo sihidi saatohoco amusuhicahi, bu uco tolliro amusuhicago.
3 Tolliro bu Aquila, itaaba Pricila icamisi taajico mahaci Cristo Jesu dudicamaajeti uco anahabonihicamisico.

4 Diiti̇si ifiico ñi̇hicunofaño tahalli̇vi̇ ficuuhi uco agaicaaujirunoti̇ itaajasuqui. Jaami̇sico uujoho toonohalli̇vi̇ imehi. Jaabo uuro icati̇no, tolli̇ro bu famooro monahabomi̇ Moocaani iijami̇naa judiomi̇ iicati̇mo icano.
5 Tolli̇ro bu parẏi̇ monahabomi̇co taaji̇co mahaci̇ Aquilami̇si iijafañoo iigaivehicamoco. Tolli̇ro bu tagataavomi̇naafi Epeneto onooboco taaji̇co mahaci̇ diibo aivo iti̇coni̇ Acaya jiini̇jevi̇ Cristoco imiyaavuguubo.
6 Tolli̇ro bu Mariaco taaji̇co mahaci̇ ami̇i̇haifeenevi̇ sihidi̇ ududi̇camaaihicagoco.
7 Tolli̇ro bu tajaagoobo Andronicu, Junias icami̇sico taaji̇co mahaci̇, ci̇vojafañoo iicausumi uco anahaboni̇umi̇sico, Jesucristo mini̇sumi̇naafeenevi̇ aivo obociṁi̇si, diiti̇si Cristoco iti̇coni̇ tahi̇megaro imiyaavuguumi̇si.
8 Tolli̇ro Ampliatu onooboco Aivoji̇i̇bofañodi̇ agaiji̇i̇bo tagataavomi̇naafico taaji̇co mahaci̇.
9 Jaabadi̇ro bu Urbano Cristo Jesu dudi̇camaajeque mi̇i̇haico aamusuhicaaboco taaji̇co mahaci̇, tolli̇ro bu agaiji̇i̇bo Estaqui onooboco.
10 Tolli̇ro bu taaji̇co mahaci̇ Apele onooboco sihidi̇ Cristoco imiyaavogonoco i̇i̇fusuhicaaboco. Jaabadi̇ro bu Aristobulo yotoco.
11 Tolli̇ro bu tayoobo Herodio onooboco taaji̇co mahaci̇, tolli̇ro bu Aivoji̇i̇boco imiyaavuguumo Narciso yotoco taaji̇co mahaci̇.
12 Tolli̇ro bu taaji̇co mahaci̇ Trifena, Trifosa icami̇feque Aivoji̇i̇bo dudi̇camaajefañoo ududi̇camaaimi̇feque. Tolli̇ro bu magaiji̇go monago Persidaco sihidi̇ Aivoji̇i̇bo dudi̇camaajefañoo ududi̇camaaihicagoco.
13 Tolli̇ro bu Rufo onoobo miyaavogofañoo obociṁi̇boco taaji̇co mahaci̇. Tolli̇ro bu seeji̇co tamiya seeji̇badi̇ uco omooni̇ugoco.
14 Tolli̇ro bu taaji̇co mahaci̇ Asincritoco, bu Flegonte onooboco, bu Hermas onooboco, bu Patroobo onooboco, bu Herme onooboco, bu parẏi̇ monahabomi̇ diitoma iicamoco icano.
15 Tolli̇ro bu Filoloobo onooboco, bu Julia onoogoco, bu Nereo onoobo, inago icami̇sico. Tolli̇ro bu Olimpo onooboco, bu famooro miyaavogofeenedi̇ monahabomi̇ iicamoco taaji̇co mahaci̇ icano.
16 Fahi̇gova mihibi̇ci̇casimoro midillucasi Moocaani sajeebi̇i̇co ihi̇fusuqui. Parẏi̇ci̇no Cristo iijami̇naa ami̇i̇haijaago iiji̇co galluuhi.
17 Tañahabomi̇, ami̇i̇haico neehi: Imino mehesi̇ci̇ni̇ miyaavogomi̇naaco udugaacumoro agañi̇i̇suhicamoti̇. Diito omooni̇no ami̇i̇haico mi̇i̇hai mi̇ji̇i̇beguehicabadi̇ icati̇hi. Jaamoti̇ buhi̇govi̇ mihica.
18 Tolli̇ omooni̇i̇bo Mohaivoji̇i̇bo Jesucristoco jeeci̇voti̇hi ifi onoobadi̇ro omooni̇moro bañi̇hicamo ci̇vojeebi̇i̇ba iicamehejeque imo imo ihiimaanehejefeenedi̇ bañi̇hicamo.
19 Famooro gaajacuuhi ami̇i̇hai mimiyaavogonoco. Jaamañoo uujoho imo imo icahi. Imeguehi ami̇i̇hai iiminocoro momooni̇qui mihimibaici̇ni̇noco imiti̇nocoro momooni̇qui icati̇no.
20 Jaanofañodi̇ sajeebi̇i̇co aaci̇i̇bo Moocaani saajiibo i̇ji̇ Satanasco ifini̇suvaqui* ami̇i̇haiguiino. Jaabo Mohaivoji̇i̇bo Jesucristo jaafa ami̇i̇haico imino mooni̇hi.
21 Tolli̇ro buunaji̇ Timoteo tadyudi̇camaaje nahaboni̇mi̇naafi ami̇i̇haijaago iiji̇co galluuhi. Tolli̇ro bu Lucio, bu Jason, bu tolli̇ro Sosipatu onoobo icamo tayoto.
22 Uujoho Tercio jihaamefañoo Pablo uco onoonoco acaati̇ni̇i̇bo ami̇i̇haijaa taaji̇co galluuhi Mohaivoji̇i̇bofeenedi̇.

---

* **16:20** Griego iiji̇ri: iji̇matajeruqui, noono.

23-24 Tollɨro bu Gayo onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi jino diibo iijafaño uujoho iicaabo, tollɨro toojaco acɨfiibo Moocaani iijamɨnaaco. Tollɨro bu Erasto onoobo jiicuumi nɨhɨbamɨ ficumɨnaafi, bu tollɨro monahabo Cuarto icamɨsi.†

Moocaanico Iimono.

25 Jaanegui masɨɨ Moocaanico mihimequi. Diibo amɨɨhai miyaavogoco equehecutusujiruubo uujoho ɨjɨɨbeguehicaabogo onoobadɨ, bu Jesucristoditɨ ɨjɨɨbeguehicabadɨ, bu sɨɨcɨjetɨro jiinɨje ifiivuusumi iicauno agaajaratɨnoco ificuunoco Moocaani agaajasuuno onoobadɨ icano.

26 Jaaruno jisumi gaajacafutucuuno Moocaani ifinɨtɨɨbo tajɨɨba onoobadɨ, Moocaani iimaamɨnaa Acaatɨnɨuhaamefeenedɨ. Jaano toono agaajarautɨruno jisumi gaajacafutucuuhi paryɨ faacuumivariro. Jaanoco uguubumoro imiyaaveguequi.

27 Jaanegui jaafa ɨdɨɨboro Moocaani sihidɨ gaajama iicaabo, Jesucristofeenedɨ diiboco mihimono ufucuro finɨjitɨhi. Fɨne.

† **16:23-24** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo amɨɨhaico imino moonɨhi, onoonoco.

1 CORINTIOS

Pablo Caatɨnɨuhi Corintomɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsumɨnaafitɨ icahi, Moocaani onoobadɨ, bu
nahabo Sostene onoobo icano
2 Moocaani iija Corintori iicajamɨnaadi caatɨnɨhi. Jaamo Cristo Jesufeenedɨ
Moocaanita iicacuumo diibediro iicaqui ucuuhuvamo, bu paryɨ fahɨgova
jiinɨjevɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristo, bu diito Aivojɨɨbo icaabo momoco mihi-
imaahicamo icano.
3 Jaamo imino sajeebɨɨma mihica Moocaani Diosfañodɨ, bu Aivojɨɨbo Jesu-
cristofeenedɨ icano.

Cristofeenedɨ Moocaani Imino Omoonɨno.

4 Fahiijɨvaro amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico imehicahi; Cristo Jesufeenedɨ
Moocaani amɨɨhaico imino omoonɨnohallɨvɨ.
5 Mɨɨro Cristofañodɨ mihicamaño Moocaani amɨɨhaico acɨuhi mojeebɨɨ gai-
jadi fanoova busumijebadɨ fanoohiijɨco, bu fanoogaajaco icano.
6 Oono amɨɨhaivɨ Cristotɨ jɨɨbogo miyaano iicano imino agaajacafotobadɨ.
7 Jaamaño amɨɨhaiditɨ jinehejeba cuujɨvaachutɨhi Moocaani
aacɨnehejeonotɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristo asaajinoco motoomonohachuta.
8 Jaabo amɨɨhaico imino teemejiibo niinofucuvɨ. Jaamo imino
mɨhɨnivatɨmo mihicahi Mohaivojɨɨbo Jesucristo agasejifucu.
9 Bañɨtatɨɨbo Moocaani. Jaabo amɨɨhaico cuuhuvahinɨhi Illi Jesucristo
Mohaivojɨɨbojaagodɨ miicaqui.

Moocaani Iijamɨnaa Udugaacamaaiuno.

10 Jaanegui jino amɨɨhaico neehi; Tañahabomɨ, Mohaivojɨɨbo Jesucristo mo-
mofeenedɨ, famooro sabadɨro sayomonocoro mihiimaa, bu amɨɨhaifeenevɨ
dugaavocasineheje icadino. Jillɨ iminoro sahɨgovɨro miminifoto sano
eesamaajejaagovɨro sabadɨro miminifoto.
11 Tañahabomɨ, mɨɨro amɨɨhaiditɨ uco jɨɨbogomo Cloe onoobo yoto,
amɨɨhaifeenevɨva ɨɨbacasi iicanoco.
12 Toonotɨ jillɨ amɨɨhaico neejirahi: Amɨɨhaiva jillɨ meneehicahi: Saatohova
uujoho Pabloobo, meneehicahi. Jaanotɨvaha bu saatoho uujoho Apoloobo,
bu saatoho uujoho Pedroobo, bu jaanotɨ saatoho uujoho Cristoobo, menee-
hicahivaha.
13 ¿Nacu Cristo dugaacɨnɨhi? ¿Nacu uujoho Pablo amɨɨhaihallɨvɨ tetecucafu-
tuuhi? ¿Nacu amɨɨhai uujoho Pablo memeri minitɨcafutuuhi?
14 Mɨɨro uujoho, amɨɨhaitɨ mɨɨhaiñoobaco nitɨhinɨtɨhi, ɨvɨ ɨdɨɨmɨsiicoro
nitɨuhi, Crispo onooboco, Gayo onooboco icanoro. Jaaneguiiha toonohallɨvɨ
uujoho Moocaanico imehi.
15 Jaamo mɨɨhaiñooba: Uujoho Pablo memeri nitɨcafetehinɨhi, nootɨmo
mihicahi,
16 bu tollɨro nitɨuhi Estefanoco iijamɨnaama. Jaanotɨ saatohobaco gaa-
jacuutɨhi tahɨ fɨne cajaatyocohacho nitɨuhi.
17 Mɨɨro uco Cristo nitɨfiiri galluutɨhi, iimino jɨɨbogocoro jɨɨbeguequi uco
galluubo. Jaaruno bu sihidɨ gaaja iijɨri jɨɨbeguequi icatɨno jillɨ Cristo
ɨmoholliigavɨ iguijeveuno sɨcamañovɨ minifototɨno iicaqui.

Cristo Moocaani Mitya, Gaaja Icano.

18 Jaamaño mɨɨro Cristo ɨmohohallɨvɨ iguijeveuno jɨɨbogo jillɨ jihovonobadɨ
jeevahi cɨɨjɨgaifaño efeejimedi. Jaanotɨ ataajajimedi, jino mɨɨhaidi, Moocaani
mitya icahi.
19 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Finɨsuji gaajamɨnaa gaajaco, bu tɨhɨɨsuji gaajacɨmɨnaa esɨcɨnɨco, noono.
20 ¿Nacu cuuca icaabo gaajamɨnaafi? ¿Cuuca icaabo jɨɨbogomɨnaafi? ¿Cu-
uca nacu icaabo jisumio jenaaumɨnaafi? Mɨɨro Moocaani jeegavusucuhi
jiinɨjemɨnaa gaajaco.
21 Imoonɨqui jiinɨjemɨnaa, Moocaani gaajafeenedɨ, Moocaanico
gaajacɨhinɨtɨhi. Jaabo Moocaani igaajafeenedɨ diibedi imineguiiha
taajasuubo miyaavogomɨnaaco iimino jɨɨbogofeenedɨ saatehedi tobogo
jihovonobadɨ iicarunofañodɨ.
22 Mɨɨro judiomɨ dilluhicahi sihidɨ ejeevano gaajataco. Bu tollɨro griegomɨ
jiije gaajacoro guiinehicahi.
23 Jaarunaaca mɨɨhai mɨjɨɨbeguehicahi Cristo etetecucɨnɨɨboco. Jaanoco
judiomɨ unucufeguemere tɨɨmejetasuhicamo. Tollɨro judiomɨ iicatɨmedi jillɨ
jihovono.
24 Jaanotɨ naha ucuuhuvacɨnɨmedi, judiomɨtɨ, bu judiomɨ iicatɨmedi icano,
Cristo Moocaani mitya iicaabo, bu Moocaani gaaja iicaabo icano.
25 Mɨɨro Moocaani gaajatɨ iicarunovaha miyamɨnaa gaajahallɨnohocɨvɨ
sihidɨ jeevahi, bu Moocaani niinova iicaruno miyamɨnaa sefa janaanɨcɨ
sihidɨ jeevahi.
26 Eneecau magaaja, tañahabomɨ, Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvaumotɨ bu
mɨɨdɨmo jijeogaajamɨnaaotou. Jaabadɨro bu mɨɨdɨmo aivojɨma iicamootou
miyaamo ɨyaachimɨhaiototɨ.
27 Jaanotɨ naha Moocaani ɨcɨuhi jiinɨjemɨnaadi mɨhɨɨfomo iicamoco agaa-
jafiimoco inucufevesuqui, tollɨro bu Moocaani jiinɨjemɨnaadi iniinovafi-
moco ɨcɨuhi esefafiimoco inucufevesuqui,
28 tollɨro bu ɨcɨubo jiinɨjehallɨvɨ jihovono iicanoco, mɨhɨɨfomo iicamoco
icano jiijehallɨvɨ miyaamo iicamoco inucufevesuqui.
29 Jillɨtɨ diibo ɨmefeenevɨ mɨɨhaiñooba: Uujoho aivo sihidɨ jeevahi, nootɨmo
iicaqui.
30 Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico Cristo Jesujaagovɨ miniiyuhi, tollɨro bu
moonɨubo Cristo mɨɨhai gaaja iicaaboco. Diibofañodɨ Moocaanima sajeebɨɨ
miicaqui, mataajacuumoro diibediro miicaqui.
31 Jaanegui Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ: Difiico iidiimuuruubo;
Aivojɨɨbocoro diimo.

2

Cristo Etetecucɨnɨɨboco Mɨjɨɨbogono.

1 Tañahabomɨ, mɨɨro Moocaanitɨ jɨɨbeguequi amɨɨhaijaago eeguejeusumi
iimino ihiimaajinoma, bu gaaja iimaama icano fuutɨhi.
2 Jillɨro amɨɨhaifeenevɨ jinejebaco gaajatɨɨbobadɨ minifutuuhi ɨdɨɨbocoro
Jesucristoco jaanɨ etetecucɨnɨɨboco gaajauhi.
3 Jaabo uujoho amɨɨhaifeenevɨ niinovano icauhi. ¿Mɨllɨ fɨne diitoco
jɨɨbegueji? nooboro sihidɨ iguiiboro veveveve.
4 Jaabadɨro bu tahiimaa, tojɨɨbogo icano miyamɨnaa gaajasuri icautɨno.
Jillɨro Moocaani Gaijari, mityari icano ɨfusuhinɨhi.
5 Jillɨtɨ amɨɨhai miyaavogo miyamɨnaa gaajafañodɨro icatɨno Moocaani
mityafañodɨro iicaqui.

Moocaani Gaijafeenedɨ Magaajacɨno.

6 Jaarunofaño mihiimaahi gaajaco miyaavogofaño ujusicuumofeenevɨ. Jaaruno jijeo gaajari icatɨno, bu jidɨhijeo aivojɨto iimitɨmo gaaja goovano ifinɨfineri icatɨno.
7 Jillɨ Moocaani gaajaco mihiimaahi agaajaratɨno ɨtɨhɨinoco toovonono iicano gaajaco. Jaanoco Moocaani sɨɨcɨjetɨro ficucuuhi mɨɨhai taajasuco.
8 Jaanoco cajaatyoba saatohotɨ jijeo aivojɨto gaajacɨutɨhi. Mɨɨro igaajacɨuruva tetecujitɨrumo niquejeo imi Aivojɨɨboco.
9 Jillɨro jillɨ, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
Miyamɨnaa aatyɨmeutɨnehejeque, bu uguubutɨnehejeque, bu miyamɨnaa jeebɨɨfaño ɨjɨcafetehinɨtɨnoco icano, Moocaani imibachucuuhi diiboco agaijɨmeguiiha, noonoro.
10 Jaarunoco Moocaani mɨɨhaico gaajasuhi Igaijafeenedɨ. Mɨɨro Igaija paryɨ fanoocoro gaajahi, bu Moocaani jeebɨɨ faicuvahɨ iicarunoco.
11 ¿Nacu, cajaanɨ gaajahi sifi esamaajeque? Ɨdɨɨboro igaija diibofaño iicaabo gaajahi. Jaabadɨro buunajɨ mɨɨjoho gaajatɨhi Moocaani esamaajeque, ɨdɨɨboro diibo Gaija gaajahi.
12 Jaabadɨ mɨɨhai magaayɨcɨhinɨtɨhi jiinɨjeo gaijaco, ɨdɨɨboro Moocaanitɨ asaano Gaijaco magaayɨcɨhinɨhi, toonotɨ magaajaqui Moocaani mɨɨhaico iimihuseri aacɨhinɨnoco.
13 Jaanehejeque mɨɨhai mihiimaahi Moocaani Gaija mɨɨhaico ɨjɨɨbogobadɨ. Jaano mɨɨhai gaajariro magaajanoco icatɨno. Jillɨ mɨjɨɨbeguehi Moocaani jɨɨbogoco miyaavogomɨnaaco.
14 Jaanotɨ Moocaani Gaijama achahaabo gaayɨcɨtɨhi Moocaani Gaijaonehejeque, diibedi jillɨ jihovonobadɨ icano, agaajatɨmañoɨ. Jaanoco Moocaani Gaijariro magaajacɨtahi miyaano iicanoco.
15 Jaanotɨ naha Moocaani Gaijama iicaabo paryɨ fanoovaaco agaajaaboro dugaacuhi. Jaabo imitɨco, mɨɨjoho neejitɨrahi.
16 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: ¿Nacu, mɨɨjoho gaajacɨuhi Moocaani esamaajeque? ¿Nacu, Moocaanico mɨɨjoho conooco jɨɨbeguejirahi? Jaanotɨ naha mɨɨhai Cristo esamaajema mihicahi.

3

Moocaani Amusumɨnaa.

1 Jaamañoɨ tañahabomɨ, uujoho amɨɨhaima Moocaani Gaijama iicamoma mihicanɨcɨbadɨ iimaatɨhi, jillɨ Moocaani Gaijama achahamoma mihicanɨcɨbadɨ iimaahi, Cristojaagodɨ seemehiica iicamoma mihicanɨcɨbadɨ iimaahi.
2 Amɨɨhaico ɨtɨhɨɨtɨnocoro jɨɨbeguehinɨhi oono seemeneque machuco acɨtɨmoro mɨfañocoro ihiisunɨcɨbadɨ. Ɨtɨhɨɨtɨnocoro jɨɨbeguehinɨhi magaayɨcɨujitɨruneguiiha, bu jisumihiica magaayɨcɨtɨhiica icano.
3 Jillɨ amɨɨhaihiica tɨcovomiyamɨnaarehiica. Mɨɨro amɨɨhaifeeneri icanehejehiica siinohallɨtɨ sitaaco mɨjɨɨheveneheje, ɨɨbacasineheje, dugaacamaajeneheje icano. Jillɨ tɨcovomiyamɨnaarehiica mihicahi. Jaamañoɨ paryɨ miyamɨnaa omoonɨnɨcɨbadɨro momoonɨhicahi.
4 Mɨɨro saafi: Uujoho naha miyaano Pabloobo, meneehicahi. Jaanotɨ bu saafi: Uujoho naha Apoloobo, meneehicahi. Jillɨ meneehicamañoɨ tɨcovomiyamɨnaarehiica mihicahi.
5 ¿Nacu mɨɨjoho Pablo? ¿Nacu mɨɨjoho Apolo? Jillɨ mɨɨhai Moocaani amusumɨnaa toonofeenedɨ amɨɨhai mimiyaaveguehinɨno. Jaano toonoco meheetavehi motɨcovohocɨvɨ mɨɨhaico Aivojɨɨbo aacɨdɨneheje.

6 Mɨɨro uujoho basuuhi. Jaanoco Apolo maaisuuhi. Jaanoco Moocaani
jusisuhi.
7 Jaamaño abasuubo sihidɨ ejeevano icatɨno, bu amaaisuubo sihidɨ ejee-
vano icatɨno. Jaanotɨ naha Moocaani fanooco omoonɨɨbo toohoco ujusisu-
ubo.
8 Mɨɨro jaamaño abasuubo, amaaisuubo icano sabadɨro jeevahi.
Jaarunaaca ijeevadɨsahaje idudɨcamaajedɨno ijaadaco Moocaanitɨ gaayɨcɨji.
9 Mɨɨro mɨɨhai Moocaani nahabonɨmɨnaa. Jaanotɨ amɨɨhai Moocaani
dudɨcamaaje faguibadɨ mihicahi. Jaanotɨ bu tollɨro Moocaani iijaco ehee-
tavojabadɨ mihicahi.
10 Jaamaño Moocaani imihusetɨ uco aacɨdɨno, uujoho aivo iijano eetavoco
agaajaabobadɨ ihɨmahacɨnoco cuhufono basuhi. Jaanohallɨvɨ sita ifajaaco
majaanɨjihachiijɨ imino esɨcɨnɨmoro majaanɨ.
11 Mɨɨro siino sita ihɨmahacɨtɨ ficuucuujitɨrahi ihɨmahacɨ Jesucristo iicacu-
umaño.
12 Jaanotɨ diibo iicacuunohallɨvɨ saatoho orori, nɨhɨbajeneri, sihidɨ
ijaadama icano guiisiyɨneri icano iijaco eetavoobo. Jaanotɨ saatoho
ɨmohoneri, jaaɨneri, jɨɨhuneri icano ajaanɨhachiijɨ
13 eheetavodɨɨbo dudɨcamaaje gaajacafeteji foovono, ufucu dugaacufu-
cusumi; mɨɨro cɨɨjɨgairi nɨsucafetejino. Jaadɨ gaajacafetejino naa cajaanɨ
miyaanoco eheetavuunoco.
14 Jaanotɨ cajaanɨ dudɨcamaajehacho Moocaani nɨsufañodɨ afatyoobo
ijaadaco gaayɨcɨji.
15 Jaanotɨ cajaanɨnocohacho finɨsujino diibo dudɨcamaaje gañɨɨcafeteji.
Jaarunofaño diiboro taajaji oono cɨɨjɨgai iijaco ɨjɨgasunotɨ ataajanɨcɨbadɨ.
16 ¿Nacu magaajatɨhi amɨɨhai Moocaani iija mihicanoco? ¿Bu Moocaani
Gaija amɨɨhaifaño iicanoco?
17 Jaanotɨ bu cajaanɨhacho Moocaani iijaco ifinɨsuuboco, bu Moocaani
diiboco finɨsuji. Mɨɨro amɨɨhai Moocaani iija. Jaaja mɨhɨnivatɨja.
18 Jaanegui cajaanɨ amɨɨhai ifiico jillɨ mabañɨsudino. Cajaanɨhacho
amɨɨhaifañotɨ: Jidɨhivɨ uujoho gaajamɨnaafi, monoobo gaajatɨɨbobadɨ mi-
minifoto. Jaabo miya gaajamɨnaafitɨ minifetehi.
19 Mɨɨro jijeo gaaja Moocaanidi jillɨ jihovono. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño
noocɨnɨno: Moocaani gañɨɨsuhi agaajamoco abañɨficamañovɨ, noonoro.
20 Tollɨro bu noono: Aivojɨɨbo gaajahi gaajamɨnaa esamaaje jillɨ sɨcamaño
iicanoco, onoono.
21 Jaanegui mɨɨhaiñooba miyamɨnaafi jɨɨbegueri amɨɨhai ifiico mitya mitya
momoonɨdino. Mɨɨro paryɨ sabadɨro amɨɨhaiñeheje.
22 Mɨɨro uujoho Pablo icaruubo, Apolo icaruubo, Pedro icaruubo icano
amɨɨhaico mɨjɨɨbeguequi fanooro Moocaani amɨɨhaico aacɨno jiinɨjehallɨvɨ
mihicanohachuta, jisumi iicaneheje, bu ufucu iicajineheje icano paryɨ
amɨɨhaiguiiha. Tollɨro guijevefeenedɨ Moocaanijaago mɨhɨfetejineguiiha
icano.
23 Jaanotɨ amɨɨhai Cristota, bu Cristo Moocaanitahe icano.

4

Minɨsumɨnaa Dudɨcamaaje.

1 Jaaneguiiha amɨɨhai mɨɨhaico Cristo jeecɨvomɨnaatɨ mehesɨcɨnɨ, bu
Moocaani jɨɨbeguejɨ ɨtɨhɨino jɨɨbogomɨnaatɨ icano.
2 Jaamo paryɨ diito toono tajɨɨbama iicamo imino omoonɨfimotɨ mihica.

3 Jaanotɨ naha uudi mɨllɨ icatɨno miyamɨnaa tahimitɨ unuuruno, bu
miyamɨnaa aivojɨ icagavɨ tahimitɨco unuuruno icano, bu uuro tahimitɨco
neejitɨrahi.
4 Jinejetɨ uujoho tahesamaaje imitɨno icatɨrahi. Jaaruno toonotɨ uujoho
imitusucafototɨhi. Jaanotɨ naha ɨdɨɨboro Aivojɨɨbo Moocaani uco tahimitɨco
neejirahi.
5 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Ɨmegavɨro sifi imitɨco, meneedino Aivojɨɨbo
Jesu asaatɨnohachuta. Jaabo diibo jari foovoɨɨcaruji, bu tollɨro cɨvoguiino
toovono iicarunehejeque. Bu tollɨro jaabo jɨɨbeguejiibo miyamɨnaa jeebɨɨno
eesamaaiñehejeque. Jaadɨ naha jari itɨcovoocɨvɨ Moocaanítɨ gaayɨcɨjimo di-
itoco acahacɨsunoco.
6 Tañahabomɨ, jillɨ amɨɨhaico neehi amɨɨhai imiguiiha Apolotɨ, uutɨ icano,
jaamo magaajahi. Jaanoco mɨsitɨ magaaja. Jaamoro oono Caatɨnɨhaamefaño
onoono janaanɨcɨvɨ esamaaicuutɨmo mihicahi. Jaamo saafiiditɨ mitya mitya
mihicamoro sifiico tɨhɨɨsutɨmo mihica.
7 ¿Nacu mɨɨjoho ɨco miyaabotɨ ficuuhi? ¿Nacu cono ɨɨma chahahi
agaayɨcɨtɨno? Jaano bu agaayɨcɨcunoco, ¿collɨhi sifiitɨ agaayɨcɨtɨɨbobadɨ:
Aivo uujoho mityahi, neehi?
8 Mɨɨro paryɨɨcɨno toonoma mihicacuuhi. Mɨɨro sihidɨ mubusumijevac-
uuhi. Mɨɨhai aivo aivojɨtorucu, monoomoro mɨɨhaico uufocovɨ miminiiyuhi.
Jaanova miyaano mahaivojɨɨvejirahi, mɨɨhai amɨɨhaima bu sano
mahaivojɨɨvequi.
9 Mɨɨro jillɨ tahesɨcɨnɨ neehi: Moocaani mɨɨhai minɨsumɨnaaco
famooguiinovɨro ficuuhi iguijenɨguucuumoco iicanɨcɨbadɨ. Mɨɨro
mɨɨhaico miyamɨnaa iimogotɨmoro ajabafiinovɨ mɨhɨfutucuuhi, Moocaani
toomomɨnaa ihatyɨmequi, miyamɨnaa ihatyɨmequi icano.
10 Mɨɨhaico naha jihovotobadɨ esɨcɨnɨumo Cristohallɨtɨ. Jaanotɨ naha
amɨɨhaico Cristotɨ: Aivo gaajafiimo, neehicamo. Mɨɨhai miniinovafihi.
Jaanotɨ amɨɨhai mequehecufihi. Amɨɨhaico: Miyaamo, noomo. Jaanotɨ
mɨɨhaico jillɨ: Mɨhɨɨfomo, noomo.
11 Jisumihachuta ajebanoco jaabɨcɨmoro mihicahi, adufirari mihicahi,
gaachehuma machahahi, maganɨɨcɨcafetehi, moojanoma machahahi,
12 miniinovatehicahi, muhuseneri mududɨcamaaimo. Mɨɨhaico imi-
nootɨno noomo. Jaarumoco imineeriro meneehi. Mɨɨhaico ɨdaasuno
omoonɨnehejeque majaabɨcɨhicahi.
13 Mɨɨhaitɨ aivonoono neehicamo. Jaarumoco sɨɨcuno mihiimusuhicahi.
Jiinɨje beevabadɨ mɨɨhaico moonɨhicamo beemeubadɨ jisumihachuta mihic-
ahi.
14 Jino amɨɨhaico nucufevesuqui jillɨ caatɨnɨtɨhi. Jillɨ amɨɨhaico fajɨɨnɨqui
agaijɨmo taseemeque icabadɨ.
15 Mɨɨro diez mildɨmo amɨɨhai jɨɨbogomɨnaa Cristotɨ amɨɨhaico ɨjɨɨbogomo
icarunaaca, diito amɨɨhai caanimɨbadɨ icatɨhi. Mɨɨro uuro amɨɨhaico
seemevahinɨhi Cristo Jesufañodɨ iimino jɨɨbogofeenedɨ.
16 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Uujoho jino iicabadɨro mihica.
17 Tooneguiiharo bu amɨɨhaijaago Timoteoco galluuhi taseemenebadɨ
agaijɨɨbo Aivojɨɨbofañodɨ imino iicaabo. Jaabo diibo amɨɨhaico imino esaayuji
Cristofañodɨ uujoho omoonɨnoco, fahɨgova iicajahaje Moocaani iijanofaño
jɨɨbogooboro efeehicabadɨ.
18 Saatohovaha amɨɨhaitɨ mitya mitya icahicahi uujoho amɨɨhaijaago ufu-
curo ufuucujitɨɨvɨbadɨ.

19 Jaanegui amɨɨhaijaago goovajino ofoono Aivojɨɨbo iimogohachiijɨ. Jaadɨ
jari gaajaji diito mitya mitya iicahicamo ihiimaarunoco, omoonɨtɨnoco
icano.
20 Mɨɨro Moocaani aivojɨ jillɨ tɨcovo iimaa icatɨno, mityaono.
21 Jaanegui ¿jinejeque mihimeguehi? ¿Amɨɨhaijaa feeji ɨmeima, nacu
gaijɨma, sɨɨcu ifi gaijama?

5

Ajevatɨ Onoono.

1 Miyaano amɨɨhaifeenevɨva ajeva iicano guubuvusuhicahi. Jaano toono
ajevaco ajashuno muguubusudino Moocaanico agaajatɨmofeenevɨ. Mɨɨro
saafivaha caanimɨ taabamɨma icahi.
2 Jaamo amɨɨhai mitya mitya mihicahicahi. Jillɨ toonotɨ munucufevemere
ɨdaasuno mihicatano. Tollɨ omoonɨɨboco amɨɨhaifeenetɨ buhɨgovɨ magañɨɨ.
3 Mɨɨro uujoho, tafi sihɨgo icarunaaca tajeebɨɨ amɨɨhaifeeneri icahi. Jaa-
mañoo: Tollɨ iicaabo imitɨco, nuucuuhi amɨɨhaifeeneri iicaabobadɨ.
4 Mohaivojɨɨbo Jesucristo momofañodɨ amɨɨhai mihigaicɨnɨmoma sano
tajeebɨɨ icahi, bu tollɨro Mohaivojɨɨbo Jesucristo imityama amɨɨhaima icaji
icano.
5 Jaabo diibo iimitɨɨboco Satanasco mahacɨ ifi iimogonoco ifinɨsuqui
oomoonɨruubo, ɨdaasuno iicaneguiiha dojɨcuvɨro Moocaanijaago asaaboro
ufucu Mohaivojɨɨbo Jesu asaajifucu iicasumi ijeebɨɨ itaajaqui.

6 Aivo imitɨno toono momoonɨnotɨ mitya mitya mihicano. ¿Nacu magaa-
jatɨhi ajashuruno levaduraguiijɨ paryɨ ifaasɨhifañoo acaɨsecafetefinoco.
7 Jaanegui toono eedeelevaduraguiijɨco magañɨɨnɨcɨbadɨ toonoco
amɨɨhaifeenetɨ magañɨɨ. Jaamo boosɨhi toguiijɨma achahasɨɨhibadɨ
mihicahi, toono amɨɨhai mihicabadɨ. Mɨɨro sɨɨcɨjemɨnaa oveja seemeneque
gaicaaujibuumo Pascua jɨɨbaimo iicajisumi. Jaanotɨ jisumi Cristo Jesuco
guijenɨumo safooro mɨɨhai imitɨhallɨvɨ.
8 Jaanegui masɨɨ Pascua jɨɨbaimoco meheetavequi tohimitɨco
magañɨɨmoro, oono eedeelevaduraguiijɨ iimitɨguiijɨco mihicanɨcɨbadɨ.
Jaamoro ɨvɨ toguiijɨma achahano maahuneriro meheetavequi abañɨtɨno
jeebɨɨri, miyaaneri icano.

9 Mɨɨro amɨɨhaico juufaijɨ acaatɨnɨuhaamefañodɨ nuucuuhi: Aajevafi-
imoma magataavedino, nooboro.
10 Jaaruno tollɨ onoobo paryɨ jiinɨjehallɨri iicamo aajevafiimotɨ, ifigui-
iharo fanoovaaco imeguefimotɨ, bu ananivafifimotɨ, oono bu tollɨro ɨjɨnɨtaco
ejeecɨvefimotɨ icano nootɨhi. Mɨɨro tollɨ diitoma iimaatɨmo mihicaruva
toojiinɨjetɨ siijiinɨjevɨ mefeejirahi.
11 Jaanotɨ cajaanɨhacho: Miyaavogomɨnaafi uujoho, unuuruubo ajevaco
imoyɨɨcɨɨbo, ifiguiiharo fanoovaaco imeguififiibo, ɨjɨnɨtaco ejeecɨvefifiibo,
sɨcamañooco ɨjɨɨbocasififiibo, bu iguiriicavefifiibo, bu ananigaififiibo
icano, icaaboma magataavedino eneejirunoco, jillɨ neehi. Tollɨ iicaaboma
ajashuno safooba mamachudino.
12-13 ¿Mɨllɨtɨ bu uujoho imiyaavogotɨmo: Iimitɨco, neejirahi? Ɨdɨɨboro
Moocaani diito: Imitɨco, neeji. Jaanotɨ naha amɨɨhai miyaavogomɨnaa mihi-
cacuumo: Imitɨco, meneejirahi. Jaaneguiiha diibo iimitɨɨboco amɨɨhaifeenetɨ
buhɨ magañɨɨ.

6

Dugaacumɨnaa Ɨmefeenevɨ Dinahaboco Satyedino.

1 Amɨɨhaitɨ saatoho amɨɨhai nahaboma imitɨno mihicasumi toonoco mihimibachuqui miyaavogomɨnaajaagovɨ footɨmoro, ¿collɨhi miyaavogomɨnaa iicatɨmo dugaacumɨnaajaagovɨ mofoonɨcɨhi?
2 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi miyaavogomɨnaa jiinɨjemɨnaaco udugaacujinoco? Jaano bu jiinɨje amɨɨhairi udugaacucafetejino icanaaca, ¿collɨhi toono sihidɨ ejeevatɨnoco amɨɨhaifeenevɨro mihimibachutɨhi?
3 ¿Nacu magaajatɨhi Moocaani toomomɨnaaco mɨɨhai mudugaacujinoco? Jaano bu icanaaca? ¿Mɨllɨtɨ jijeonoco dugaacutɨmo mihicajirahi?
4 Jaamo bu amɨɨhai jijeonehejehallɨtɨ mɨhɨɨbacasinoma mihicamo bu, ¿collɨhi jaamo miyaavogomɨnaa iicatɨmojaagovɨ tonehejeque mihimibachuqui mefeehicahi?
5 Jino amɨɨhaico nucufevesuqui neehi: ¿Nacu amɨɨhaifeenevɨ gaajamɨnaafi saafiiba chahahi inahabomɨfeenevɨ udugaacujiruubo?
6 Jaano icanaaca, ¿collɨhi masatyehicahi amɨɨhai nahabomɨco miyaavogomɨnaa iicatɨmo dugaacumɨnaa ɨmefeenevɨ?
7 Amɨɨhaifeenevɨ ɨɨbacasima mihicamaño aivo imitɨno mihicacuuhi. ¿Collɨhi jillɨ tollɨ icarunoco majaabɨcɨtɨhi? Jaafa jillɨ amɨɨhaico nanimo.
8 Jaarunaa amɨɨhai sahɨgotɨro imitɨno momoonɨhicahi, mananihicahi amɨɨhai nahabomɨcoro.
9 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi iimifiitɨmo Moocaani aivojɨco agaayɨcɨjitɨnoco? Amɨɨhai ifiico mabañɨsudino, ajevamɨnaa, jihovo caanimɨco ejeecɨvefimo, sifigoma iicafifimo, bu sano gaifiimɨmaryo iicafimo,
10 ananivafifimo, fanoovaaco iiguiiharo iimoyɨɨcɨfifimo, bu iguiriicavefifimo, bu sitaaco imitɨno eneefifimo, bu sitaaco imitɨno omoonɨfifimo icano Moocaani aivojɨfaño feejitɨhi.
11 Jillɨ icauno amɨɨhaitɨ itɨconɨ saatoho. Jaarumo jisumi imibachucafutucuhi, Moocaanidiro iicacuqui diiboma sajeebɨɨ icacuumo Aivojɨɨbo Jesu momofeenedɨ, bu Moocaani Gaijafeenedɨ icano.

Mofiico Moocaanidiro Mificuno.

12 Paryɨ fanoovaaco uujoho moonɨjirahi. Jaarunaa paryɨ fanoovaro tamiyaavogoco uco amusutɨno. Uujoho paryɨ fanoovaaco moonɨjirahi. Jaarunotɨ conooba uco guiinonɨjitɨhi.
13 Miyaanoco noonɨcɨmo: Machuta mɨɨno jeebɨɨguiiha, mojeebɨɨ machutaguiiha icano. Jaarunohocɨco sabadɨro Moocaani finɨsuji. Jaanotɨ mofi ajevaguiiha icatɨhi Aivojɨɨbo Cristoguiiharo icano. Jaabadɨro bu diibo mofiguiiha iicaabo.
14 Jaabo Moocaani Cristoco siino ubuheetesubadɨro bu mɨɨhaico imityari tollɨro buheetesujiibo.
15 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi amɨɨhai ifiino Cristo ifiioneheje iicanoco? ¿Nacu Cristo ifiitɨ ɨɨcɨɨboro ajevamɨnaago ifiivɨ ficuji? Cha, tollɨ icatɨno.
16 ¿Nacu bu amɨɨhai magaajatɨhi ajevamɨnaagoma ɨɨcɨcasiibo diigoma saafi ifibadɨro iminifetefinoco? Jaano toono imitɨ ifi. Mɨɨro Caatɨnɨhaame neehi: Famɨsicɨro sahucurucuuji, noonoro.
17 Jaabadɨro Aivojɨɨbojaa iminifotoobo sagaijarucuji diiboma.
18 Jaanegui ajevatɨ magaa. Paryɨ oono cohimitɨhacho iicanoco miyamɨnaafi moonɨfihi mofifañodɨ iicatɨnoco. Jaanotɨ ajevaco omoonɨɨbo ifiicoro imitɨno moonɨhi.

19 ¿Nacu magaajatɨhi amɨihai ifiino Moocaani Gaija iijano iicanoco? Jaabo
amɨihaifaño iicaabo, Moocaani amɨihaico aacɨibo. Jaamo amɨihai, amɨihai ifi
abajatoro mihicatɨhi.
20 Mɨiro amɨihaico ajashutɨno jaadari Cristo guijeveri Moocaani jaaducu-
uhi. Jaanegui Moocaanico amɨihai ifiiri macahacɨsu.*

7

Taabavaditɨ Onoono.

1 Jaanotɨ oono uco aamefaño meneehinɨneditɨ amɨihaico neehi: Aivo
imijiruno gaifi gaigooco dudɨicɨtɨibo iicano.
2 Jaarunofaño ajevahaño iicamaño amɨihai tɨcovohocɨvɨ amɨihai
taabamɨma mihica. Jaabadɨro bu gaigoomɨ amɨihai tɨcovohocɨvɨ amɨihai
tajemɨma mihica.
3 Amɨihai tajemɨ amɨihaico iimugusumi imino: Jii, monoo. Jaabadɨro bu
amɨihai taabamɨ amɨihaico iimugusumi imino: Jii, monoo.
4 Mɨiro mogai ifi abajagoro icatɨhi, ɨdɨiboro aijɨ abajaabo. Jaabadɨro bu aijɨ
ifi abajaaboro icatɨhi, ɨdɨigoro mogai abajago.
5 Jaanegui: Chahano, meneedino mihimogocasisumi ɨvɨ ɨdɨsumiro
famɨsicɨro sabadɨro mihiimaacasimɨsiro: Jillɨ tɨcovono miicaqui
Moocaanima mihiimaanohachuta, munuusumi ɨvɨ tɨcovono mihicaji.
Jaanobuunatɨ siino dojɨcuvɨro mihicacasi ɨjɨ Satanas onoobo amɨihaico
abañɨneri sitama imitɨco momoonɨdino.
6 Jillɨ, jillɨ amɨihaico uujoho neehi, tajɨiba icatɨno.
7 Aivo imeguejirahi famooro gaifiimɨ jino uujoho iicabadɨ iicanoco.
Jaarunofaño itɨcovoocɨvɨ Moocaani aacɨhinɨbadɨ icamo. Saatohoco siibadɨ,
bu saatohoco siibadɨ icano.
8 Jaanegui neehi: Ataabavatɨmehejeque, fibaijɨgomɨhaico icano imicani-
jiru aivo jino uujoho uuro iicabadɨro mihicano.
9 Jaanotɨ saatoho tɨcovono mihicajitɨruumo siino matajeva. Jillɨ imicani-
jiru siino atajevacuuno mihicano, majaabɨcɨjitɨruneri ɨdaasuno mihicatɨqui.
10 Jaanotɨ bu mogaimɨma iicacuumoco tajɨibahi. Jaaruno uujoho icatɨno
Aivojɨibo tajɨibahi, mogai aijɨco jeevesutɨgo iicaqui.
11 Jaanotɨ mejeevesuhachiijɨ siino tajevacuutɨno mihica. Jaanotɨ
jillɨro siino ditajema dojɨcuvɨro dimijɨivo. Jaabadɨro aijɨmɨ mogaimɨco
mejeevesudino.
12 Jaanotɨ bu jino uujoho onoono, Aivojɨibo onoono icatɨno: Miyaavo-
gomɨnaatɨ saafi taaba miyaavogomɨnaago icatɨrugo diiboma imino iica-
gogoco mejeevesudino.
13 Jaabadɨro bu saafigo miyaavogomɨnaago taje miyaavogomɨnaafi
icatɨruubo diigoma imino iicagohachiijɨ mejeevesudino.
14 Mɨiro aijɨ imiyaavogotɨruubo mogaifañodɨ Moocaanidi imicuubobadɨ
icahi. Jaabadɨro bu imiyaavogotɨgo gaigo aijɨfañodɨ Moocaanidi imicugobadɨ
icahi. Jaanotɨ tollɨ mihicaova amɨihai seeme imifijitɨrahi imiyaavogotɨmo
seemebadɨ icajirahi. Jaanotɨ saafi imiyaavogomañо toseeheje Moocaanidiro
icacuuhi.
15 Jaanotɨ oono imiyaaveguehicatɨmo ejeevesugohachiijɨ, jaafa jeevesumo.
Jillɨtɨ tollɨ iicaabo ejeevesugo, bu tollɨ iicago ejeevesuubo icano sajeebɨi
icacuuhi. Mɨiro Moocaani mɨihaico sajeebɨiguiiharo cuuhuvauhi.

---

* **6:20** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Moocaanico amɨihai ifiiri, amɨihai gaijari icano macahacɨsu. Jaano toonocɨ fanoocɨro Moocaaninohocɨ, onoonoco.

16 ¿Nacu fine ɨɨjoho gaigo ditajeque miyaavugusujirahi itaajaqui?
Jaabadiro bu, ¿ɨɨjoho gaifi diitaabaco fine miyaavugusujirahi itaajaqui?
17 Oono amɨɨhai ticovohocivi amɨɨhaico Aivojɨɨbo aaciuno iicabadi, bu
Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvausumi mihicaubadiro icano mihica. Jilli
tajɨɨbahi paryɨɨcino Moocaani iijanofaño.
18 Saatoho mucuuhuvacafutuuhi amɨɨhai meehe quiticinimo mihicamo,
tobadiro quiticicinimo mihica. Jaabadiro bu saatoho quiticiratimo mihicamo
mucuuhuvacafutuuhi tobadiro quiticiratimo mihica.
19 Miquiticinino sihidi jeevatihi. Jaabadiro bu miquiticiratino sihidi jee-
vatihi. Ɨdɨinoro Moocaani tajɨɨbaco meheetavano naha sihidi jeevahi.
20 Jaanegui famoovaro mucuuhuvacafutusumi mihicaubadiro mihica.
21 ¿Sifi jɨjovono diicaabo cuuhuvacafutuuhi? Jaarunoco deesicinidino.
Jaanoti bu toonoti ataajajino iicahachiiji, tolli mooni.
22 Mɨiro sifi jɨjovono iicauboco ucuuhuvaubo jisumi Aivojɨɨbo ataajasu-
cuuborucu. Jaabo jilli sajeebɨɨ diiboco jeecivucuji. Jaabadiro bu sajeebɨɨ
iicauboco ucuuhuvaubo jisumi Cristo jɨjovonurucu.
23 Mɨiro ajashutino jaadari Cristo guijeveri majaaducafutuuhi. Jaanegui
miyaminaa jɨjovototi amɨɨhai ifiico meheetavedino.
24 Jaanegui tañahabomi, oono amɨɨhai mucuuhuvacafutusumi
mihicaubadiro, bu jisumi Moocaanima mihica.
25 Jaanoti ivi bagocajamihallivi Aivojɨɨbo tajɨɨbama chahahi. Jaarunaa jino
eesicininoco neehi, uco Aivojɨɨbo idaasugonofeenedi imihuseebe iicamaño,
jilli amɨɨhaico neehi:
26 Uudi imino gaifi oono iicabadiro iicano jisumihije jino idaasuno mihi-
caneheje iicamaño.
27 Gaigooma idiicacuubo, diigoti dugaavedino. Gaigooma achahaabo,
ataabavanoco diimeguedino.
28 Jaaruubo bu ataabavahachiiji, imitico dɨicijitihi. Jaabadiro bu bagocaja
atajevago imitico icitihi. Jaarumo idaasuno icaji. Jaanoco jeedi uujoho
amɨɨhaiti buhigovi miniiyujirahi.
29 Tañahabomi, jilli uujoho eneejiruno: Jiijehallivi gueenene mihicajitihi.
Jaanegui amɨɨhai taabamima mihicamo mataabavatimobadi mihica.
30 Jaanoti bu mataamo mataatimobadi mihica, bu imono mihicamo imono
mihicatimobadi mihica. Jaanoti bu manaajeme siinoma mihicatimobadi
mihica.
31 Jaanoti bu jijeonehejeque anaajeme tooneri mutuvavotimobadi mihica.
Mɨiro jijeononeheje jilli ihifuvusuro icaruno finifihi.
32 Uujoho imogotihi sineheje esamaajeri mihicanoco. Ataabavatɨɨbo
Aivojɨɨbo Cristo nehejeque imino teemehi, Aivojɨɨboco imo imo imooniqui.
33 Jaanoti ataabavacuubo jiinijeonehejejaagoviro icahi mogaico imo imo
imooniqui.
34 Jaabadiro bu atajevacuugoti atajevatimo siibadiro diitoti icahi. Ataje-
vatigo Aivojɨɨbo nehejeque imino mooniihi; ijeebɨɨ, ifi icano imino Moocaani-
diro iicaqui. Jaanoti bu atajevacuugo jiinijeonocoro imino mooniifihi aijico
imo imo imooniqui.
35 Jaanoco jilli neehi amɨɨhaidi iimiqui, amɨɨhai imega jegaiteereque fi-
cuuqui icatino, jilli iminoro miicaqui neehi. Jaamo Aivojɨɨboco miyaano
fanoovari jeecivomoro mihicahi.
36 Ɨvi jaanoti saatehedi ille bagocaja ujusicugo, tajevatigo iicano
imitihachiiji, matajeni. Matajenino imiti icatino.

37 Jaanoti ijeebiifañodi quehecuno eesicinii̇bo: Jinejeti ucuujivaachutiibo
ifi, onoobadiro iicaabo ijeebiifañodi ille bagocajaco imino ificugoobo aivo
imino moonihi.
38 Jaanoti bu atajeniibo imino moonihi. Jaanoti bu atajenitiibo aivo sihimi
moonihi.
39 Gaigo atajevacuugo tajiibari aijimaryo icaji diibo iicanohachuta. Jaanoti
aiji iguijevehachiiji, toonoti taajacuugo. Jaadi iimogooboco tajevajirugo ivi
miyaavogominaafi iicaabocoro.
40 Jaanoti ivi uudi, aivo imijiruno iinoro iicano. Miiro uujoho tafiico
esicinihi, tolliro bu fine Moocaani Gaijama iicanoco.

8

Jihovocaanimico Ejeecivono.
(Rm 14.1-23)

1 Jaanoti ivi jisumi jihovo caanimico ejeecivehicanoti amiihaico neehi:
Miyaano famoovaro aivo toonoco magaajacuuhi. Jaaruno togaaja miihaico
mofiicoro mitya mitya momoonionovi̇ro jusisuhi. Jaanoti naha saatohoco
magaijimo diito miyaavogoco mujusisuhi.
2 Jaanoti bu saatoho: Uujoho aivo gaajahi, unuurumo miya gaajaquehiica
gaajatimo.
3 Jaanoti saatoho Moocaanico agaijiiboco, bu Moocaani diiboco gaayicihi.
4 Jaabadi ijinitaco machutari ejeecivucuunoco mamachunoti neehi:
Miyaano ijinita jiinijehalliviʼ sihidi jeevatihi ivi idiiboro saafiiro Moocaani.
5 Jaarunaa niquejefañoo, bu jiinijehalliviʼ icano bu sihidi jaatyo diosmi
onoomo icahi, tolli eneehicamedi icamo sihidi diosmi onoomo, bu sihidi
aivojito onoomo icano.
6 Jaanoti naha miihaidi icaabo saafiiro Dios Moocaani. Jaabo Moocaani
paryi fanoovaaco eetavuuhi. Jaabeguiiha miihai mihicahi. Tolliro bu icaabo
saafiiro Aivojiibo, Jesucristo, diibofeenedi paryi fanoova icahi, bu miihai
mihicahi icano.
7 Jaaruno jinooco paryi famoovaro gaajatihi. Jaanoti saatoho ijinitaco
ejeecivejibuumañoo, ijinitaco ejeecivucuunoco amachusumi, ihesamaaje ini-
inovamañoo, toonoti ijeebiico mimihinini̇badi esicinimo.
8 Miiro mamachunoti Moocaani miinoco gaayicitihi. Miiro mamachunoti
mojeebii imitejitihi, bu mihinivatejitihi icano.
9 Jaarunoco mehesicini, amiihai siibadi esicinitimo mamachunofañodi, sifi
imiyaavogo iniinovaaboco imitifañoo magañiisudino.
10 Eneecau bu amiihaico neequi: Ɨjoho tonehejeque agaajacuubo ijinitaco
ejeecivehicamañovi acasiivooboro amachuuboco, saafi miyaavogominaafi
miyaadi imiyaavogo equehecutiibo aatyimeebere, bu machujiruubo
ijinitaco ejeecivucuunoco.
11 Jaamañoo jillitiʼ iijoho agaajacuubo saafi dinahabo imiyaavogo equehe-
cutiiboco mitasujirahi diibohalliviʼ, bu tolliro Cristo iguijevecuuboco.
12 Jaamañoo jillitiʼ amiihai nahabomi miyaavogo iniinovamo jeebiico
mimitasumañoo amiihairyo Cristoco imitino momoonihicahi.
13 Jaaneguiiha uduunofañodi tañahaboco imitifañoo igañiisujiruva uujoho
ufucuro asimico duujitihi.

9

Miɨsumɨnaafi Dudɨcamaaje.
(Ga 1.11-2.10)

1 Miɨro uujoho sifi jɨjovono icatɨhi, uujoho miɨsumɨnaafi. Uujoho Aivojɨɨbo
Jesuco atyɨmehiɨcuuhi. Jaamo amɨɨhai Aivojɨɨbedi ududɨcamaaiñofañotɨ
mihicamo.
2 Saatehedi uujoho miɨsumɨnaafi icatɨhi. Jaanotɨ naha amɨɨhaidi uu-
joho miɨsumɨnaafi. Amɨɨhai Aivojɨɨboco magaayɨcɨmaño uujoho miyaano
miɨsumɨnaafi iicanoco magaajasuhi.
3 Jillɨ uujoho neehi imitɨno uuditɨ eneehicamoco:
4 Miɨro famoovadiro imino. Jaanoco mɨsi paryɨ magaayɨcɨhi machuqui
aacɨnoco, aduqui aacɨnoco icano.
5 Tollɨro bu imuguruva imijiruno miyaavogomɨnaagoco ataabavano uuma
ihɨguequi. Tollɨro bu Bernabe ihɨcɨruva diiboma ihɨguequi, oono saatoho
miɨsumɨnaa iicabadɨ, oono bu Aivojɨɨbo Jesu nahabomɨ iicabadɨ, bu oono
Pedro iicabadɨ icano.
6 Jaanegui fɨne amɨɨhai mehesɨcɨnɨhi ɨdɨɨmɨsiro mɨsi Bernabe, uujoho icano
dudɨcamaajeque jeevesutɨmɨsiro, bu jɨɨbegueriro mihicanoco.
7 ¿Nacu cajaanɨ amocasimɨnaafitɨ iicaabo iinoro inehejeque naajenɨcɨhi?
Jaabadɨro bu, ¿cajaanɨ nacu baacuco abasuubo inoovatɨ gueenetɨɨbo
icanɨcɨhi? Jaabadɨro bu, ¿cajaanɨ nacu ihovejamɨco imɨfañoco amaamɨɨbo
toonotɨ adutɨɨbo icanɨcɨhi?
8 Jillɨ onoonoco miyamɨnaaro onoono noomoro mehesɨcɨnɨdino. Miɨro bu
tajɨɨbafaño tollɨro noono.
9 Moise tajɨɨbahaame jillɨ neehi: Buey itrigohallɨdɨ ɨɨgoneri jehetɨɨbo. Jaabo
iijɨco siyaacudino. Jaafa machuubo ududɨcamaaimaño, noonoro. Jaaruno
jillɨ bueymɨcoro agaijɨumaño nuutɨɨbo.
10 Miɨhaiditɨ unuunoco jillɨ nuubo. Miɨhai imiguiiha totajɨɨbaco eetavuubo.
Miɨro jiinɨjeque acaajaabo, bu itoogaiñoco ejehetɨɨbo icano ufucu inoovataco
ɨɨcɨjinoco esɨcɨnɨɨboro moonɨfihi.
11 Jaaneguiiha amɨɨhaifeenevɨ Moocaani dudɨcamaajeque meheetavomo.
¿Mɨllɨ bu jaamo busumijeque gaayɨcɨtɨmo mihicajirahi?
12 Buhɨcaga sita icarumo amɨɨhaitɨ ijaadaco gaayɨcɨhicahi. Jaanegui imi
mɨɨhai.
Jaarumo mɨɨhai toonoco midillutɨhi. Jillɨro paryɨ jaabɨcɨmoro mihicahicahi
Cristo iijɨ jɨɨbogoco jeevesutɨmo miicaqui.
13 Miɨro amɨɨhairyo magaajahi temploja jeecɨvomɨnaa tooja jeecɨvo sefari
iicafinoco. Jillɨ eneejirunoco jillɨ neehi: Tooja jeecɨvo asimɨco agaicaaumoro
ejeecɨvefimo toonotɨ duufihi.
14 Jaabadɨro bu Aivojɨɨbo nuuhi: Cristo jɨɨbogoco ɨjɨɨbogomo Moocaanico
ajaaduno sefari iicaqui.
15 Jaarunoco uujoho safooba dillutɨhi, bu jillɨ nooboro caatɨnɨtɨhi uco
siinotɨ mahacɨqui. Imeguehi aivo mɨɨhaiñooba uutɨ: Miɨhaico dilluhicaabo,
nootɨmaacaro iguijeveneque.
16 Uujoho Cristo jɨɨbogoco ɨjɨɨbogonotɨ tafiico sihidɨ mityano esɨcɨnɨtɨhi.
Miɨro toono dudɨcamaajeque Moocaani uco tajɨɨbauhi. Jaamaño
ɨdaasucanijiru uudi toonoco jɨɨbogotɨɨbo icaruva.
17 Jaamaño jillɨ uuro iimogooboro toonoco moonɨruva ijaadaco
gaayɨcɨjirahi. Jaanotɨ tajɨɨbari omoonɨmaño jino toono tadyudɨcamaaje
Moocaani uco atajɨɨbauno.

18 ¿Cono nacu ijaadaco uujoho agaayɨcɨno? Ijaada uudi Cristo jɨɨbogoco
ɨjɨɨbogono sitaaco toono jaada busumijeque dillutɨɨbo iicano.
19 Mɨɨro uujoho sifi jɨjovono icatɨruubo famoojɨjovonotɨ minifetehi Cristodi
sihidɨ miyamɨnaaco ɨcɨqui.
20 Judiomɨfaño iicasumi judiomɨbadɨ minifetefihi diitoco Cristodi ɨcɨqui.
Oono judiomɨ Moise tajɨɨba onoobadɨ iicamo iicabadɨ icafihi, diitoco ɨcɨqui;
miyaano totajɨɨbaguiino icatɨruubo.
21 Jaabadɨro bu Moise tajɨɨbaguiino iicatɨmofaño iicasumi diitobadɨro
minifetefihi miyaano Moocaani tajɨɨbaguiino icaruubo, Cristo
tajɨɨbaguiinodɨ iicamaño.
22 Jaanotɨ bu iimiyaavogo iniinovamofaño iicasumi diitobadɨ minifetefihi
diitoco Cristodi ɨcɨqui. Jillɨ oono famoova iicabadɨro minifetehicahi tollɨtɨ
diitotɨ saatohobaco taajasuqui.
23 Paryɨ jillɨ moonɨhicahi taajasujɨɨbogoguiiha, tobogo iminoco
ɨsɨvanofañodɨ icaqui.
24 Amɨɨhairyo magaajacuuhi jinafatyofaño iicamo paryɨ famooro jineefihi.
Jaarumotɨ saafiiro ijaadaco gaayɨcɨfihi. Jaaneguiiha tolliro amɨɨhai Cristo
iimogobadɨ imino momoonɨ. Jaamo ijaadaco magaayɨcɨhi.
25 Mɨɨro paryɨ bañamaajefaño iicamo diitoco iniinovatusujirunoco
moonɨtatɨhi. Jaamo tollɨ moonɨfihi ijaada minɨhaico igaayɨcɨqui, jillɨ
gueenene iicajitɨrunoco. Jaanotɨ naha mɨɨhai momoonɨhi ufucuro ifinɨjitɨno
jaadaco magaayɨcɨqui.
26 Jaanotɨ naha uujoho mihicɨcɨnɨɨboro ijiinoobobadɨ icatɨhi. Jaabadɨro bu
sɨcamañehejeque aganɨhɨcɨɨbobadɨ amocasitɨhi.
27 Jillɨro ɨvɨ tafiico uuro tajɨɨbafihi uujoho imogobadɨ iicaqui, uujoho saato-
hoco ɨjɨɨbogonobuunatɨ uujoho imitɨno ihiinejiruneguiiha.

10

Ɨjɨnɨtaditɨ Afajɨɨnɨno.

1 Tañahabomɨ imeguehi amɨɨhai magaajanoco moheedete paryɨ famooro
Moocaani aimuufaihacɨguiinodɨ efeehicaunoco. Jaamaño famooro Tɨfai
Muuai oono muuaico fatyuuhi.
2 Moise dojɨcutɨ Moocaani aimuufaihacɨguiinodɨ, Tɨfai Muuaifeenedɨ icano
ufuunofeenedɨ Moise nitɨmɨnaabadɨ minifutuuhi.
3 Jaabadɨro bu famooro sabadɨro machuumo Moocaani aacɨuno
machutaaco,
4 bu paryɨ famooro aduumo Moocaanitɨ asaanonɨfaihuco. Mɨɨro di-
ito Cristotɨ sefaco agaayɨcɨnotɨ quehecutehicaumo, nɨfaihutɨ, mahadunotɨ
mequehecutonɨcɨbadɨ. Jaabehicau Cristo diitoma ofoobo.
5 Jaarumotɨ ajashutɨno sanoodɨmo Moocaani ɨmefeenevɨ imitɨno icauhi.
Jaamaño jɨɨhaifeenevɨro sɨcaisituvɨ finɨumo ofoohɨgovɨ ɨɨfototɨmoro ijiinɨjevɨ.
6 Jillɨ icauno toonotɨ mɨɨhai magaajaqui. Jaamoro iimitɨnoco mihimogo-
moro moonɨtɨmo miicaqui diito omoonɨubadɨ.
7 Jaaneguiiha amɨɨhai ɨjɨnɨtaco mejeecɨvedino diitotɨ saatoho
ejeecɨvuubadɨ. Mɨɨro Caatɨnɨhaame neehi: Jaamoro machuumo, aduumo
icano. Jaadɨ jɨɨbaimɨnɨcuumo, noonoro.
8 Ajevaco momoonɨdino, diitotɨ saatoho ajevaco omoonɨubadɨ. Jaamoco
safucuro finɨsuubo sano ajashutɨno veintitres mildɨmoco.
9 Bu Moocaanico mɨnɨsudino, diitotɨ saatoho ɨnɨsuubadɨ. Jaamoco jiini-
momɨri eheedusuneri finɨumo.

10 Bu imitino Moocaaniditi mihiimaadino, diitoti saatoho iimaaubadi.
Jaamoco guijeve abajaabo, Moocaani toomomiaafi, finisuuhi.
11 Jilli icauno moheedetemihaima. Jaanoco Caatinihaamefaño ficuumo
toonoti miihai mihiguicivomoro magaajaqui. Jino niinosituvi mihicamo.
12 Jaaneguiiha: Uujoho imino aivo sefano icahi onoobo, deesicini daaque-
tedino.
13 Amiihaico iji inisunicibadiro bu pary famoovaaco nisufiibo. Jaasumi
Moocaanicoro mehesicini, diibo amiihaico teemeji iji janaanici amiihaico
inisunofaño gañiisutiibo iicaqui. Jaano toono nisu amiihaivi agasesumi
toonoti mataajajino icahi. Jinooco Moocaani amiihaico aciji. Jaamo ma-
jaabicihi.
14 Tañahabomi, jaaneguiiha ijinitanoco mejeecivedino.
15 Jilli amiihaico neehi, gaajaminaa mihicacuuneguiiha. Jaanoco jino
amiihaico afajiininoco amiihairyo mehesamaaje. Jaamoro magaajaci.
16 Jesu guijeveque mehesafotomoro imi adutahilluco mahadumoro
Moocaanico mihimonicihi, Cristo itiijohoco etetecucafutusumi
agañiiunofañodi, famooro sahigoviro saafiibadiro mihicanoco eneejirunoco.
Jaamoro bu imaahuco miquisicaruniciihi Cristo ifiico itetecucafetequi
aaciunofañodi saafiibadiro mihicahi eneejirunoco.
17 Miiro miihai Mohaivojiibo Jesucristo Machuta onoonoco
meheetavusumi mahajashutirumo tomaahuti famooro mamachuhi.
Jaahica tohica idiihicaro sahicaro. Jaamaño saafiibadiro miihai Jesucristoco
mimiyaavogoniciihi.
18 Eneecau oono Israel cuumiminaati magaaja, oono jeecivo asimiti udu-
umo imitino gaijamima saafiibadiro icamo toonoco uduunofañodi.
19 Jilli onoobo: Ijinita miyaamo iicanoco, nootihi. Jaabadiro bu: Diitoco
ejeecivoniciimaño asimico ificuniciimaño sihidi jeevano, nootihi.
20 Jaanoti naha jilli neehi: Saatoho Moocaanico agaajatimo jeecivoco ehee-
tavomo jihovo gaijamicoro jeecivefihi Moocaanico jeecivotimoro. Jaanegui-
iha uujoho imogotihi amiihai imitino gaijamifañodi mihicanoco.
21 Jaamaño imijitiruno Moocaani imi adutahilluti mahadumoro, bu ijimi
adutahilluti mahaduno. Jaabadiro bu imijitiruno Aivojiibo imi machutati
mamachumoro, bu ijimi machutati mamachuno.
22 Mohaivojiiboco misifiiratusudino. Miihai diibo janaaniciv sihidi mejee-
vatihi.

Jilli Cristotaco Magaijineri Imino Mihicano.
(Rm 11.1-23)

23 Miyaanoco nooniciimo: Jilli mihimogonoco pary fanoovaaco mo-
moonijirahi, onoomo. Jaaruno pary fanoovaro miinedi imitatihi. Jiihi,
miyaano fanoovaaco momoonijirahi. Jaaruno momiyaavogoco ujusisunoco
amusutihi.
24 Ivinaaca naha mofiicoro imino moonitimoro sitaacoro imino mo-
moonijirahi.
25 Jaabadiro bu pary fanoovano machuta naajehasivi anaajenehe-
jeque mamachujirahi. Jaarumo dillutimo: ¿Naha tohasimi jihovocaanidi
ejeecivugucuuno asimi iicanoco? magaajaruva amiihai esamaajedi iimi-
jitiruneguiiha.
26 Miiro pary jiinijehalliri iicano Aivojiibo Moocaanino.

27 Jaanotɨ bu saafi miyaavogomɨnaafi iicatɨɨbo amɨɨhaico diiboma
mamachuqui ucuuhuvasumi, mamachu paryɨ fanoovaaco amɨɨhaico
aacɨnehejeque dillutɨmo, amɨɨhai esamaajedi imijitɨruneguiiha.
28 Jaanotɨ saatoho amɨɨhaico: Jino asimɨ ɨjɨnɨta jeecɨvo, noomoro
ɨjɨɨbogohachiijɨ muduudino, diibo amɨɨhaico ɨjɨɨbegueebedi imi-
jitɨruneguiiha, bu ihesamaajedi imijitɨruneguiiha.
29 Jaanoco saatoho dillujirahi: ¿Collɨhi sifi esamaajedi imitɨrunoco, uudi
iminoco uujoho moonɨtɨɨbo icajirahi?
30 Uujoho bu amachunohallɨvɨ Moocaanico graciaco aacɨcunoco, bu ¿collɨhi
sita uujoho amachunotɨ: Imitɨno, neejirahi? noomoro.
31 Jɨɨ, mamachusumi, mahadusumi, bu fanoovaaco momoonɨsumi icano
paryɨ Moocaani imiguiiharo momoonɨ.
32 Mɨɨhaiñoobaco toonofañodɨ imitɨfañovɨ magañɨɨsudino judiomɨco, bu ju-
diomɨ iicatɨmoco, bu Moocaani iijanomɨnaaco icano.
33 Jaanotɨ naha uujoho paryɨ famoovaaco fanoovavɨ imino moonɨɨboro
icaji. Tafiiguiiharo imino omoonɨnoco imogotɨhi, sitaaco imino omoonɨnoco
imeguehi, Moocaani diitoco itaajasuqui.

11

1 Jaaneguiiha jino uujoho iicabadɨro mihica, jino bu uujoho Cristo iicabadɨ
iicanotɨ.

Jillɨ Gaigoomɨ Cultofaño Mihica.

2 Tañahabomɨ, amɨɨhaico sihidɨ imehi, fahiijɨvaro uutɨ mehesafotomoro,
amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehinɨbadɨ mihicahicaneguiiha.
3 Jinooco bu imeguehi magaajanoco Cristo gaifiimɨ abajaabo. Jaabadɨro bu
mogai abajaabo gaifi. Jaabadɨro bu Cristo abajaabo Moocaani.
4 Jaamaño gaifi iinigaɨco afabaacuuboro Moocaanima cultofaño ihiimaa-
jisumi, bu diibo iimaaco ɨjɨɨbeguejisumi icano imoonɨruva Cristo ihabajaabo
iicaabedi nucufesujiruno.
5 Jaabadɨro bu gaigo iinigaɨco fabaacutɨgo Moocaanima cultofaño ihiimaa-
sumi, bu diibo iimaaco ɨjɨɨbugusumi icano imoonɨruva ihabajaabo iicaabo
aijɨdi nucufesujiruno diibo omoonɨbadɨro iicano. Oono iinigaɨco icɨɨdaruva
iicajirubadɨ.
6 Jaamaño gaigo iinigaɨco afabaacugotɨhachiijɨ jillɨro paryɨ iinigaɨco
icɨɨdacuqui. Jaanotɨ gaiguedi iinigaɨco iquitɨcɨno, bu icɨɨdano icano unucufe-
suhachiijɨ, jillɨro ifoboocɨqui.
7 Jaanotɨ gaifi foboocɨjitɨrahi, diiboco Moocaani ifibadɨro ifiivusumaño, bu
diibo iminehejequere omoonɨnofañodɨ Moocaani imi ɨɨfuvusucafotomaño
icano. Jaanotɨ naha gaigo iminehejequere omoonɨnofañodɨ gaifi imi
ɨfuvusucafetehi.
8 Mɨɨro Moocaani gaifiico eheetavusumi gaigo bacɨtɨ diiboco eetavutɨɨbo.
Jaanotɨ naha gaigooco gaifi bacɨtɨ eetavuubo.
9 Jaago gaigo gaifiiguiiha eetavocafutuuhi. Jaanotɨ gaifi gaigooguiiha
eetavocafututɨhi.
10 Jaamaño jillɨtɨ gaigo iinigaɨco fabaacunɨcɨhi aijɨ mityaguiino iicanoco
Moocaani toomomɨnaaco ihɨfusuqui.
11 Jaarunaaca Cristofañodɨ mihicamaño magaajahi gaigo ichaharuva gaifi
chahajirahi, bu gaifi ichaharuva gaigo chahajirahi icano iicanoco.
12 Jaamaño miyaano gaigo gaifiitɨ eetavocafutuhi. Jaabadɨro bu gaifi
gaigootɨ fiivehi. Jaaruno paryɨ Moocaanitɨ saahi.

13 Eneecata amɨihairyo monoo: ¿Naa imino gaigo iinigaɨco fabaacutɨgo
Moocaanima iimaano?
14 Mifiivucubadɨro mihicanotɨ magaajahi gaifi imeebaiguima iicano un-
ucufesunoco.
15 Jaanotɨ naha gaiguedi imino imeebaiguima iicano iinigaɨco tooneri
ifabaacuqui aacɨumaño.
16 Jaanotɨ saatoho toonotɨ ejenaauhachiijɨ igaajaqui mɨihai, bu Moocaani
iijanomɨnaa iicamo magaajatɨhi uufocovɨ siinoco.

Aivojɨibo Imi Machu Onoonovɨ Miyamɨnaa Imitɨno Omoonɨno.

17 Jaanotɨ naha jinooco amɨihaico onoonovɨ amɨihaico imotɨhi. Mɨiro
amɨihaivaha mihigaivusumi imino moonɨtɨmoro imitɨno momoonɨhicahi.
18 Mɨiro uco jɨibogomo cultocovaha meheetavequi mihigaivusumi
sabadɨro icatɨmo mefeehicahi. Jaano fɨne miyaano.
19 Jaano miya tollɨ iicahachiijɨ ijeevadɨ diitotɨ mudugaavo miya miyaavo-
gomɨnaa iicamo igaajacafetequi.
20 Jaamaño tollɨ mudugaacɨnɨmaño Aivojɨibo Imi Machuco meheetavono
miyaano Aivojɨibo Imi Machu icacutɨno.
21 Mɨiro mamachucujisumi saatohova ijeevadɨsahaje ɨmegavɨro ma-
machuhicahi. Jaamaño saatoho ajebama icanaaca saatoho mutuvamoro
miguiriicavocɨnɨhicahi.
22 ¿Nacu amɨihai iijano chahahi mahadujiruhɨgo, mamachujiruhɨgo
icano? Jaamaño jillɨtɨ Moocaani iijaco jihovonobadɨ momoonɨhicahi, bu
imachutama achahamoco munucufevesuhicahi icano. Jaanoco ¿mɨillɨ fɨne
uujoho amɨihaico neeji? ¿Nacu toonotɨ amɨihaico imeji? Chaha, imotɨhi.

Aivojɨibo Imi Machu.
(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

23 Jillɨ uco Aivojɨibo ɨjɨibugunoco amɨihaico jɨibuguhi: Mɨiro Aivojɨibo
Jesuco aacɨjifucu ihusefaño maahuco gaayɨcɨubo.
24 Jaaboro Moocaanico toonohallɨvɨ iimuudɨ iquisicuuboro nuuhi: Ɨfaaji,
mamachu. Jino taahucu amɨihaihallɨvɨ iquisicucafotono. Jillɨ momoonɨhica.
Jaamo uco mehesafetehicahi, nooboro.
25 Jaabadɨro bu toonoco amachunobuunatɨ ihusefaño ihadutahilluco
agaayɨcɨuboro nuubo: Jihillu bohono iimaaco miyanotɨro eheetavono
tatyɨijohofañodɨ. Jaanoco fahiijɨvaro mahaduno tɨcovovɨ uco mehesafete-
hica, nooboro.
26 Jaaneguiiha amɨihai fahiijɨvaro tohɨcaco mamachusumi, tohilluco ma-
hadusumi icano toonofañodɨ magaajasuhicahi Aivojɨibo Jesucristo iguijeve-
unoco, diibo siino asaajinohachuta.

Jillɨ Mamachu Aivojɨibo Imi Machuco.

27 Jaamaño Aivojɨibo Jesucristo Imi Machu onoonoco meheetavusumi ca-
jaatyohacho Aivojɨibo maahuco imitɨno amachumo, bu ihaduhillutɨ imitɨno
aadumo icano imitɨno moonɨhi Aivojɨibo ifiico, itɨijohoco icano.
28 Jaaneguiiha itɨconɨ paryɨ amɨihai imitɨco mehesamaaimoro Moocaanico
mɨjɨibogo. Jaadɨ jari tohɨcatɨ mamachu, bu tohillutɨ mahadu icano.
29 Jaanegui toono Aivojɨibo ifi eneejirunoco gaajatɨmo toonoco amachumo,
aadumo icano ifihallɨvɨro imitɨno iicajinoco ɨcɨhi.
30 Jaamaño amɨihaitɨ ajashutɨmo saatoho guihuvahi, bu saatoho niinovahi,
bu saatoho guijevecɨnɨcuhi icano.

31 Jaaneguiiha imino mɨihai mofiico mehesamaaimoro Moocaanico
mɨjɨibogomoro momoonɨruva Moocaani mɨihaico tollɨ moonɨtɨibo iicaqui.
32 Jaamaño Moocaani mɨihaico mohimitɨhallɨtɨ jillɨ moonɨfihi mɨihaico
ahaamɨibo sano Moocaanico imiyaavogotɨmoma mɨihaico cɨijɨgaifaño
igañɨijiruneguiiha.
33 Jaaneguiiha tañahabomɨ, Aivojɨibo Imi Machuco mamachuqui mihi-
gaivusumi motoomocasimoro sano mamachu.
34 Jaanotɨ saatoho sihidɨ mahajebavahachiijɨ itɨconɨ amɨihai iijafañerehiica
mamachu, amɨihaico Moocaani imitɨno mihigaivomoro momoonɨnohallɨtɨ
aamɨdiibo. Jaanotɨ sanehejeque ufucu amɨihaico uujoho Pablo abaatodɨ
imibachuji.

12

Moocaani Gaija Aacɨno.

1 Tañahabomɨ, imeguehi jinooco magaajanoco Moocaani Gaija mɨihaico
aacɨfinehejeque.
2 Amɨihairyo magaajacuhi Moocaanico mimiyaavugutɨsumi jillɨ jihovoto
ɨjɨnɨta ihiimaatɨmoco mejeecɨvehicaunoco.
3 Jaaneguiiha imeguehi jisumi magaajanoco: Cajaatyohacho Jesuco afai-
jamo Moocaani Gaijari toono ihiimaano icatɨno. Jaanotɨ naha saatoho: Jesu
Aivojɨibo, onoomo naha jino Moocaani Gaija mityariro ihiimaamo.
4 Mɨiro icano siibadɨhɨje Moocaani Gaija aacɨnoco miyamɨnaafi agaayɨcɨno.
Jaaruubo saafiiro Moocaani Gaija toonoco aacɨibo.
5 Jaamaño siibadɨhɨje omoonɨno dudɨcamaajeri Aivojɨiboco jeecɨvefimo.
Jaaruno saafiiro iicaaboco Aivojɨiboco mejeecɨvehi.
6 Jaabadɨro bu Moocaani dudɨcamaajeque momoonɨmo fanoovaaco si-
ibadɨhɨje momoonɨnɨcɨhi. Jaarunoco saafiiro Moocaani famoovafeenedɨ tollɨ
moonɨhi.
7 Moocaani famoovaaco siibadɨhɨje aacɨnoco momoonɨhi Igaija diitoma
iicanoco igaajasuqui famoova imiguiiharo.
8 Moocaani Igaijafañodɨro saatohoco acɨibo gaaja iimaaco. Jaabofeenedɨro
bu saatohoco acɨibo sihidɨ gaajari ihiimaanoco.
9 Jaabofeenedɨro bu saatoho gaayɨcɨhi miyaavogoco. Jaabofeenedɨro bu
saatoho gaayɨcɨhi iguihuvamoco ubuheesuno mityaco.
10 Jaanotɨ bu saatoho gaayɨcɨhi sihidɨ ejeevano mityaco omoonɨjinoco.
Jaanotɨ bu saatoho gaayɨcɨhi Moocaani iimaaco ɨjɨibogonoco. Jaanotɨ bu
saatohoco Moocaani acɨhi agaajacɨjino mityaco jihovo gaijaco, miya Gaijaco
icano, cono miya Gaija iicanoco. Jaanotɨ saatoho gaayɨcɨhi agaajaratɨjɨri
ihiimaano mityaco. Jaanotɨ bu saatoho gaayɨcɨhi toojɨri ihiimaanoco agaa-
jacɨiboro ɨjɨibogono mityaco.
11 Jaano paryɨ jinehejeque omoonɨnoco ɨdɨiboro Moocaani Gaija acɨhi.
Diibo famoovaaco ijeevadɨsahaje omoonɨno mityaco acɨhi diibo imogobadɨ.*

Saafi Ifiihotoro Mɨihai.

12 Mɨiro mofi sanooro icaruno fiivaano mɨino ifiitɨ sihidɨ dugaacacɨnɨneheje
iicanobadɨ, bu Cristota famañova jeecɨvomañehejeque meheetavorahi.
Jaarumo saafiitaro mihicahi.
13 Jaabadɨro mɨihai judiomɨ mihicarumo, griegomɨ mihicarumo, sifi
jɨjovoto mihicarumo, bu sifi jɨjovoto mihicatɨrumo icano, sagaijariro

* **12:11** Meecɨ Col 4.7-16.

minitɨcafotonofeenedɨ saafi ifibadɨro miminifutucuuhi bu sagaijacoro paryɨ
mɨɨhai magaayɨcɨcuumaño.
14 Mɨɨro mofiitɨ fiivaano inonohocɨnɨhi sanooro icatɨno.
15 Jaamañoo tɨhai: Uujoho use iicatɨmañoo ifiiono icatɨhi, neejiruno. Jaaruno
bu toofiionoro.
16 Jaabadɨro bu nohojɨ: Uujoho aallɨɨ iicatɨmañoo ifiiono icatɨhi, neejiruno.
Jaaruno bu toofiionoro.
17 Jaamañoo paryɨ mofi sano aallɨɨro iicaruva, ¿mɨllɨ bu muguubujirahi?
Jaabadɨro bu mofi paryɨ sano nohojɨro iicaruva, ¿mɨllɨ mɨnɨnɨhɨcɨjirahi?
18 Jaamañoo Moocaani mofiionehejeque iimogomañehejevɨ ficuubo.
19 Jaanotɨ sanooro muhusere iicaruva, ¿cuuca mofi icajirahi?
20 Mɨɨro mofiioneheje fiivaahi. Jaaruno mofi sanooro.
21 Jaamañoo mohaallɨɨ muhuseque: Ɨcoo imogotɨhi, neejitɨrahi. Jaabadɨro bu
monigaɨ motɨhaico: Ɨcoo imogotɨhi, neejitɨrahi.
22 Tollɨ icatɨno. Mofiiono ajaaparyanehejeque janaanɨcɨ magaijɨhi.
23 Jaabadɨro bu mofiitɨ mɨɨvɨro magaijɨnehejeque imino gaachehuri
mɨjɨcunɨcɨhi. Jaabadɨro bu oovosɨɨtɨmañehejeque imino mofoboocɨhi
gaachehuri.
24 Jaanotɨ naha oovosɨɨmañehejeque mofoboocɨtɨhi oovosɨɨmañoo. Jillɨ
Moocaani mofiico eetavuuhi, mofi oovosɨɨtɨmañehejeque janaanɨcɨ mag-
aijɨqui.
25 Toonotɨ mofiioneheje ijeevadɨ dugaacamaaitɨno iicaqui. Jillɨro
fanoovaro sabadɨro igaijɨcasiqui.
26 Jaaneguiiha samañoo aaivuvusumi, bu paryɨ faabohoro aivevehi.
Jaabadɨro bu samañooco imino momoonɨsumi paryɨ faabohoro imo imo
icahi.
27 Jaamañoo jaabadɨ amɨɨhai Cristo ifi mihicamo. Jaamo famooro diibo
ifiioneheje mihicamo.
28 Jaamañoo Moocaani famooco saafiisari itɨcovoocɨvɨ acɨhi Moocaani
iijafañoo dudɨcamaajeque: Itɨconɨ minɨsumɨnaaco, jaanohallɨvɨ Moocaani
iimaaco agaayɨcɨnoco ɨjɨɨbeguefimoco, jaanohallɨvɨ jɨɨbogomɨnaaco,
jaanohallɨvɨ sihidɨ ejeevanehejeque omoonɨfimoco, jaanohallɨvɨ
iguihuvamoco ubuheetesufimoco, bu aamusumɨnaaco, bu aivojɨtoco, bu
agaajaratɨno iijɨneri ihiimaafimoco icano.
29 ¿Nacu jaamo famooro minɨsumɨnaa? ¿Nacu famooro Moocaani
iimaamɨnaa? ¿Nacu bu famooro jɨɨbogomɨnaa? ¿Nacu famooro sihidɨ
ejeevano eetavomɨnaa?
30 ¿Nacu bu famooro iguihuvamoco ubuheesuno mityama icahi? ¿Nacu
famooro iimaafihi agaajaratɨno iijɨneri? ¿Nacu bu famooro jɨɨbeguefihi toojɨri
ihiimaanoco? Chaa, tollɨ icatɨno.
31 Jaaneguiiha janaanɨcɨ iiminoco Moocaanitɨ magaayɨcɨjinoco miguiino.
Jaarunaaca uujoho amɨɨhaico jɨɨbegueji aivo janaanɨcɨ jino imino esamaa-
jeque.

13

Gaijɨma Mihica.

1 Mɨɨro uujoho miyamɨnaa iijɨneri, bu Moocaani toomomɨnaa iijɨneri icano
iimaaruubo, gaijɨma chaharuva, jillɨ cɨɨmɨbaco ahaamɨno tɨcovono ojɨbadɨ
jeevajirahi, bu jɨgaiño meehuco mohojɨsuno ɨdicuno iicabadɨ jeevajirahi.

2 Jaabadiro bu Moocaani iijico jiibuguruubo, bu fanoova itihiinehejeque gaajaruubo, bu fanoova gaajama icaruubo, bu sihidi miyaavogoma iicanofeenedi ifabainoco sihigovi afatyusunoma icaruubo, gaijima chaharuva, jilli uujoho mihifoobejiru.
3 Jaabadiro bu paryi tabusumijeque sitaaco iifehicaruubo, bu tolliro tafiico gaijitiibo acijirahi Moocaanico imogobadi ijigasuhachiiji, jaarunaa gaijima chaharuva, ¿jilli tolli omoonirano uudi jinehejeguiiha imijitirahi?
4 Jaanoti naha gaijima iicaabo, bu fanoova jaabiciima icahi. Jaabo bu imihusehi, sitaaco inohallitiro jiihevetatiibo, uujoho sihidi jeevahi nootatiibo, tafiico mitya mitya moonitatiibo icano.
5 Bu tolliro idicunoono moonitatiibo, gaijififtatiibo icano. Tolliro bu sifiiratotatiibo, bu imitino omoonimoco gueenene jiihevetatiibo.
6 Bu tolliro sita imitico omoonineri imo imo icatatiibo miyaaneriro imo imo iicafiibo,
7 fanoovaaco miyaavogooboro jaabicifiibo toomooboro siicujeebiiri.
8 Gaiji ufucuro finijitihi. Jaanoti naha ufucu iicajinoco jiibogoneheje finiji. Jaabadiro bu agaajaratino iijineri ihiimaa lliiveji. Jaabadiro bu gaajahaño finiji.
9 Miiro Moocaani iijiti sasitusacohoro magaajahi. Jaasitusacoro mijiibeguehicahi.
10 Jaanoti fanoocoro imino magaajacuudi toono miidimañehejequere magaajahicano finiji.
11 Uujoho seemene iicausumi seemene iicanicibadi iimaahicauhi, esamaaihicauhi, esicinihicauhi icano. Jaaruubo amiyaabo iicacuudi seemenebadi iicahicaunoco jeevesucuhi.
12 Jaabadiro jisumi miihai jaabaiba mahatyimehi oono meecimefaño jaabaiba mahatyimenicibadi. Jaarumo ufucu imino foovono mahatyimeji. Jaabadi jisumi uujoho paryiicino gaajatihi. Jaaruubo ufucu paryiicino gaajaji, uco Moocaani imino agaajabadi.
13 Jaamaño idiinoro Moocaani miyaavogo, bu diibo onoono miyaavogo, bu gaiji icano ufucuro finijitihi. Jaarunehejeti aivo gaiji janaanici jeevahi.

14

Agaajaratino Iijineri Iimaanoco Onoono.

1 Jaaneguiiha gaijima miicaqui imino miguiino. Tolliro bu Moocaani Gaija aacinoco miguiino. Jaano janaanici miguiino Moocaani iijico mijiibeguejinoco amiihaico ihaciqui.
2 Jaanoti agaajaratino iijiri ihiimaabo Moocaanidiro iimaahi miyaminaaguiiha iimaatiibo, miihaiñooba toonoco uguubutimañoo. Jilli Moocaani Gaijariro iimaabo toovono iicaruno iiminuru iicanoco.
3 Jaanoti naha Moocaani iijico ijiibogoobo sitaaco jiibeguehi. Jaanofeenedi diito miyaavogoco jusisuubo, bu quehecutusuubo, jacusuubo icano.
4 Jaanoti agaajaratino iijiri ihiimaabo ifiguiiharo iimaahi. Jaaneri diibo miyaavogoro jusihi. Jaanoti Moocaani iijico ijiibogoobo paryi Moocaani iijaminaa miyaavogoco jusisuhi.
5 Uujoho imogorahi paryiicino amiihai agaajaratino iijiri mihiimaanoco. Jaano janaanicivi imeguehi Moocaani iijico mijiibogonoco. Miiro Moocaani iiji jiibogo aivo janaanicivi imihi. Jaanoti agaajaratino iijiri iimaano miyaadi jeevatihi. Toojiri onoonoco saatoho ijiibogotiruva aivo sihidi jeevajitiruno. ¿Milli bu Moocaani iijaminaa uguubuneri imiyaavogo jusijirahi?

6 Jaabadɨ tañahabomɨ amɨɨhaico abaatoobo agaajaratɨno iijɨri amɨɨhaima
iimaaruva, ¿jinejeque toonotɨ magaayɨcɨjirahi? Jaanotɨ naha mɨɨhaico
Moocaani agaajasunotɨ, bu amɨɨhaico miyaanotɨ jɨɨbuguruva, Moocaani iijɨco
jɨɨbuguruva icano naha amɨɨhaidi imijirahi.
7 Eneecau bu masɨɨ oono ifiima achahano siruubavɨ, arpavɨ icano mo-
hoovɨcɨqui. Jaanoco jillɨ tɨcovono mohojɨsuruva, ¿mɨllɨ bu magaajajirahi
imasijɨco?, ¿cojɨɨco ojɨsunoco?
8 Jaabadɨro bu corneta jillɨ tɨcovono ihojɨruva, ¿mɨɨjoho bu imibaivejira
imoonɨcasiqui?
9 Jaabadɨro bu amɨɨhaidi magaajatɨjɨri onoonoco, ¿mɨllɨ bu muguubujirahi?
Jillɨ sɨcamañoma ihiimaamobadɨ jeevajiruno.
10 Fɨne jiinɨjehallɨvɨ ajashutɨno iijɨno icahi. Jaaruno parɨ fanooro gaa-
javeechuhi.
11 Jaanotɨ uujoho agaajatɨno iijɨri saatoho uuma ihiimaamedi diitedi uu-
joho siijiinɨjeoobobadɨ jeevajirahi, uutɨ bu diibo siijiinɨjeoobobadɨ jeevaji-
rahi.
12 Jaamaño amɨɨhai Moocaani Gaija aacɨnoco mihimogomaño, migui-
inomoro magaayɨcɨ oono Moocaani iijamɨnaa miyaavogoco ujusisunoco.
13 Jaanotɨ bu agaajaratɨno iijɨri ihiimaabo toono iimaahallɨvɨ Moocaanico
idilluqui. Jaanoco agaajaaboro ɨjɨɨbeguejino mityaco Moocaani diiboco
ihacɨqui.
14 Jaanotɨ uujoho agaajaratɨno iijɨri Moocaanima iimaaruva miyaano
tagaijafañodɨro iimaahi. Jaaruno imino eesɨcɨnɨno icatɨno.
15 Jaaneguiiha fɨne, ¿mɨllɨ moonɨjirahi? Jillɨ fɨne Moocaanima ihiimaasumi
tagaijari, bu tahesɨcɨnɨma icano sano iimaajirahi. Jaabadɨro bu Moocaani
masinoco amasivasumi tagaijari, bu tagaajama icano sano masivajirahi.
16 Jaamaño ɨɨjoho Moocaanico digaijariro diimuruva, saafi jillɨ tɨcovono
iicaabo, ¿mɨllɨ bu ɨco nahabonɨjirahi? Mɨɨro ɨɨjoho onoonoco gaajatɨɨbo.
17 Jaano toono ɨɨjoho Moocaanico idiimono aivo imijirahi. Jaarunofeenedɨ
diibo miyaavogo jusijitɨrahi.
18 Jaaneguiiha Moocaanico uujoho imehi, parɨ amɨɨhai janaanɨcɨvɨ agaa-
jaratɨno iijɨri iimaanohallɨvɨ.
19 Jaaruubo Moocaani iijafaño imeguehi ajashunogayɨ ihiimaarunoco
imino muguubunoco, toonotɨ sitaaco gaajasuqui. Aivo jino sihidɨ imihi,
agaajaratɨno iijɨri diez mildɨno munuuruno janaanɨcɨvɨ.
20 Jaaneguiiha tañahabomɨ, fɨne seemebadɨ mehesamaaiño. Jaanotɨ
iimitɨnojaagodɨro seeme agaajatɨsejebadɨ mihica. Jaarumo amiyatobadɨro
mehesamaaje iiminojaagodɨro.
21 Mɨɨro Moise tajɨɨba Caatɨnɨhaamefaño jillɨ neehi: Jiicuumimɨnaaco si-
icuumimɨnaa iijɨri neeji siicuumiotofeenedɨ. Jaarunaaca uco: Miyaano
neejitɨmo, noobo Moocaani, noonoro.
22 Jaamaño agaajaratɨno iijɨri iimaano imiyaavogotɨmocoro igaajasuqui
iicano; imiyaavugucumoco igaajasuqui iicatɨno. Jaanotɨ bu Moocaani iijɨ
jɨɨbogo mitya imiyaavugucumoco agaajasuno. Jaanotɨ imiyaavogotɨmoco
agaajasuno icatɨno.
23 Jaabadɨro bu parɨ Moocaani iijamɨnaa sahɨgovɨro iigaivomoro sabadɨro
agaajaratɨno iijɨneri ihiimaamofeenevɨ saafi agaajatɨɨbo, bu imiyaavogotɨɨbo
icano ijɨcafuturuva: Jillɨ fɨne jito jeegavehi, neejiruubo.
24 Jaanotɨ famooro Moocaani iijɨco mɨjɨɨbogomofeenevɨ imiyaavogotɨɨbo,
bu agaajatɨɨbo icano ijɨcafuturuva, diibo imitɨno iicahicanoco gaajacujiru-
ubo, toono parɨ amɨɨhai monoonoco uguubunofeenedɨ.

25 Jillɨtɨ jari diibo jeebɨɨfaño iicano agaajarahicatɨno foovoɨɨveji. Jaadɨ jari
ememuɨɨvooboro Moocaanico imeji: Miyaano jahi amɨɨhaifeenevɨ Moocaani
icahi, nooboro.

Moocaani Iijafaño Mufuusumi Imino Meheetavo.

26 Jaaneguiiha tañahabomɨ, jillɨ amɨɨhaico neejirahi: Mihigaivusumi
amɨɨhaitɨ saatoho masima iicahachiijɨ, bu ɨjɨɨbeguejinoma iicahachiijɨ, bu
Moocaani agaajasunoco ɨjɨɨbeguejinoma iicahachiijɨ, bu agaajaratɨno iijɨri
ihiimaanoma iicahachiijɨ, bu toojɨri ihiimaanoco ɨjɨɨbeguejinoma iicahachiijɨ
icano, imino momoonɨ Moocaani iijamɨnaa miyaavogoco ujusisujino iica-
hachiijɨ.
27 Jaamo bu agaajaratɨno iijɨneri ihiimaajisumi miimɨsiicɨro mihiimaa;
sihidɨ iicasumi miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨnoro mihiimaa. Jaarumo sano icatɨno,
saafiisariro mihiimaa. Jaanoco bu saatoho ijɨɨbequi diito onoonoco.
28 Jaanotɨ toonoco ɨjɨɨbeguejirumo achahahachiijɨ sijɨɨjeri mihiimaadino
mihigaivusumi. Jillɨro amɨɨhaifañodɨro mihiimaa Moocaanimaryo.
29 Jaabadɨro bu Moocaani iijɨco mɨjɨɨbeguejino iicahachiijɨ miimɨsiicɨro
mihiimaa. Jaanotɨ iguiraasumi miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨnoro mihiimaa. Jaanoco
saatoho muguubunɨcɨmoro mehesamaaje: ¿Naa miyaanoco? noomo,
noomoro.
30 Jaanotɨ bu ɨgɨcɨnɨɨboco sabogoco Moocaani igaajasuruva ɨmegavɨ ihi-
imaabo illɨɨvequi.
31 Jillɨtɨ paryɨ amɨɨhai Moocaani iijɨco magaayɨcɨhicamo saafiisari
mɨjɨɨbogo, famooro imino uguubumoro iquehecucafetequi.
32 Jaaneguiiha Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogomo ihesamaajeque iguiinonɨqui
saafi ihiimaanohachutahiica.
33 Mɨɨro Moocaani sajeebɨɨ icaco aacɨɨbo ɨmɨtasuubo icatɨno.
Oono fahɨgova iicamo miyaavogomɨnaa Moocaani iijanofaño iicanɨcɨbadɨ.
34 Jaabadɨro bu gaigoomɨ cultofaño llɨɨvɨ iimaatɨmo iicaqui, Moise
tajɨɨbafaño onoobadɨ iicaqui.
35 Jaanotɨ agaajanoco iimogohachiijɨ jari iijafaño ofoodɨ aijɨco idilluqui.
Imijitɨruno gaigo cultofaño ihiimaano.
36 Jaabadɨro bu magaaja Moocaani iijɨ amɨɨhaitɨ tɨcovahinɨtɨhi, bu ɨdɨɨmoro
amɨɨhai toonoco magaayɨcɨhinɨmo mihicatɨhi.
37 Amɨɨhaitɨ saatoho: Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogonoco aivo gaajahi, monoomo,
bu Moocaani Gaijafeenedɨ gaajahi, noomoro mehesɨcɨnɨmo iicano. Jinooco
magaaja jihaamefañodɨ jillɨ amɨɨhaico onoono jino Aivojɨɨbo Moocaani tajɨɨba
iicanoco.
38 Jaanotɨ jinooco imiyaavogotɨɨbo onoonoco: Miyaano, meneedino.
39 Jaaneguiiha tañahabomɨ, Moocaani iijɨco mɨjɨɨbeguejinocoro aivo migui-
ino. Jaamoro bu agaajaratɨno iijɨneri iimaaco mafaguedino.
40 Jaanoco ɨvɨ iminoro meheetavo mɨtasutɨmo.

15

Cristo Siino Ubuheeteunotɨ Ɨjɨɨbogono.
(Mt 26.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

1 Jaaneguiiha tañahabomɨ, imeguehi taajasujɨɨbogoco amɨɨhaico
uujoho ɨjɨɨbeguehinɨnoco mehesafotonoco. Tobogoco amɨɨhai
magaayɨcɨhinɨbogofaño quehecuno mihicabogo.
2 Jaabogofeenedɨro bu amɨɨhai mataajacuhi amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehinɨbadɨro
mihicahachiijɨ miyaano mimiyaaveguehinɨhachiijɨ.

3 Mɨɨro amɨɨhaico itɨconɨ jɨɨbeguehinɨhi Moocaanitɨ agaayɨcɨhinɨbogoco:
Cristo mohimitɨhallɨvɨ iguijeveunoco, oono Caatɨnɨhaamefaño unuubadɨ.
4 Jaaboco ɨcɨɨcuruubo siino mifucucɨ, safucu icanotɨ buheeteubo, oono bu
Caatɨnɨhaamefaño unuubadɨ.
5 Jaabo Pedrovɨ jafeveuhi. Jaadɨ bu tollɨro saatoho paryɨ famooro
iminɨsumɨnaavɨ icano.
6 Jaabadɨro bu tollɨro safoono saatoho miyaavogomɨnaavɨ jafeveubo
ajashutɨmo quinientodɨmo janaanɨcɨvɨ icaumovɨ. Jaamehiica icacɨnɨhi, Pablo
unuusumi. Jaanotɨ saatoho diitotɨ choomocɨnɨcuhi.
7 Jaanobuunatɨ bu Jacoobovɨ jafeveubo. Jaadɨ bu paryɨ iminɨsumɨnaavɨ
icano.
8 Jaanobuunatɨ bu niinoonoro uuvɨ jafeveubo. Jaabo uco sisituvɨro
minɨsumɨnaafitɨ ɨcɨuhi, oono oovago iseemeneque sisituvɨro agañɨɨnɨcɨbadɨ
iicauboco.
9 Mɨɨro uujoho minɨsumɨnaatɨ sihidɨ ejeevatɨɨbo uco minɨsumɨnaafi
monootatɨruubo Moocaani iijamɨnaaco imitɨno omoonɨhinɨmañoo.
10 Jaaruubo jino uujoho diibotɨ icahi Moocaani uco agaijɨmañoo. Jaamañoo
diibo uco imino omoonɨuno sɨcamañovɨ footɨhi. Mɨɨro paryɨ diito janaanɨcɨvɨ
dudɨcamaaihi. Jaaruno uujoho omoonɨno icatɨno, jillɨ Moocaani iimihuseri
tafañodɨ omoonɨno.
11 Jaanoco uujoho, diito icano sabogocoro mɨjɨɨbeguehi. Jaabogoco amɨɨhai
mimiyaavuguuhi.

Uchuumucuumo Siino Ubuheetejino.

12 Jaano bu mojɨɨbogo Cristo uchuumucumofeenetɨ siino buheeteuhi
onoono bu iicanaaca, bu ¿mɨllɨ amɨɨhaitɨ saatoho siino mubuheetejino cha-
hahi, neehicahi?
13 Jaano bu tollɨ iicaruva, ¿jaana mɨllɨtɨ bu Cristo siino buheeteuhi?
14 Jaanotɨ miyaano Cristo siino ubuheeteutɨhachiijɨ jino mojɨɨbogo jillɨ
sɨcamañovɨ, bu oono amɨɨhai miyaavogo jillɨ sɨcamañovɨ icano.
15 Jaaneguiiha jahi bu mɨɨhai Moocaanitɨ sɨcamañooco mɨjɨɨbeguehicahi,
Moocaani Cristoco guijevefañotɨ buheetesuuhi, monoomo. Jaanotɨ miyaano
uchuumucuumo siino buheetesuracutɨmo iicajiruva, jaanaa ¿mɨllɨtɨ bu siino
Cristo buheeteuhi?
16 Jaaneguiiha uchuumucuumo siino buheetesuracutɨmo iicajiruva, Cristo
siino buheetesurautɨhi.
17 Jaanotɨ bu Cristo siino ubuheetesurautɨhachiijɨ, amɨɨhai miyaavogo jillɨ
sɨcamañoo. Jaaneguiiha jahi amɨɨhai imitɨfañerehiica mihicahi.
18 Jaaneguiiha jahi bu Cristoco imiyaavogomo iguijevecumo taajacujitɨhi.
19 Jaaneguiihacu Cristoco mehesɨcɨnɨno jillɨ jiijehallɨvɨro mihicaquigui-
iharo iicahachiijɨ mɨɨhai famoo janaanɨcɨvɨ ɨdaasuno mihicahi.
20 Chaha, tollɨ icatɨno miyaano aivo Cristo uchuumucuuboco siino
Moocaani ubuheetesuuno. Jaamañoo Cristo ɨmegaoobo ufucu siino
ubuheetejimotɨ ubuheetecuubo.
21 Mɨɨro oono saafi Adan onoobofañodɨro guijeve asaaubadɨro, bu saafi
Cristofañodɨro iguijevecumo siino ubuheetejino saahi.
22 Oono paryɨ Adanoto iicamañoo iguijevenɨcɨbadɨro, bu oono paryɨ
Cristooto iicamañoo fiivoma icaji.
23 Jaarumo sano diiboma icajitɨno; itɨconɨ diibo buheetehinɨcuuhi. Jaadɨ
jari diito, diibota iicamo, buheeteji diibo asaadɨ.

24 Jaadɨ jari jiinɨje ifinɨjino icaji. Jaasumi Cristo finɨsuji paryɨ jihovo
tajɨibaco, bu fanooro paryɨ aivojɨco, bu paryɨ mityaco icano. Jaadɨ Moocaan-
ico ihaivojɨco acɨjiibo.
25 Mɨiro Cristo aivojɨiveji jari paryɨicɨno Moocaani imɨnaaco iguiinomɨcudɨ.
26 Jaadɨ bu guijeveque niinoono finɨsujiibo.
27 Mɨiro Moocaani paryɨicɨno Cristoguiinovɨ ficucuuhi. Jaaruno
Caatɨnɨhaamefaño paryɨ diiboguiino ficucafotono nuurunaaca ɨdɨiboro
Moocaani diiboguiino ficucafototɨhi. Mɨiro diibo paryɨ fanoovaaco
Cristoguiinovɨ ficuuhi.
28 Jaadɨ paryɨicɨno Cristoguiinovɨ ificuucafutucuudɨ, Cristo Illi iicaabo
Moocaaniguiinovɨ ficuucafeteji; mɨiro diibo Cristoguiinovɨ fanoovaaco ificu-
ubo. Jaamaño jillɨtɨ Moocaani fanoovahallɨvɨ icaji.
29 Jaanotɨ bu saatoho ochoomocɨnɨhicaumeguiiha ifiinoco nitɨhicahi.
¿Collɨhi bu jaamo tollɨ moonɨhicahi? Mɨiro diito siino ubuheetejinoco
imiyaavogotɨruva tollɨ moonɨhicajitɨrumo.
30 ¿Nacu mɨllɨtɨ mɨihai fahiijɨvaro ñɨhicunofaño mihicahicahi?
31 Mɨiro uujoho fahiijɨvaro guijevefaño icahicahi. Jaano aivo miyaano,
tañahabomɨ, oono amɨihai Cristoco mimiyaavogomaño uujoho imo imo icahi-
cano miyaano iicabadɨ.
32 Uujoho jillɨ onoomaño Efeso cuumivɨ jɨcumɨbadɨ iicahinɨmo
miyamɨnaama moonɨcasihinɨhi. Jaaneguiiha, ¿toonotɨ jinejeque ɨcɨjirahi,
miyaano uchuumucuumo siino buheetecuutɨmo icajiruva? Jaaneguiiha
saatoho eneehicabadɨ imijiruno mihicano: Mamachuqui, bu mahaduqui
icano cɨvohogo miguijevecujimaño, noomoro.
33 Amɨihaico sita bañɨdino. Mɨiro noonɨcɨmo: Imitɨno gataavomɨnaa imino
iicafiruuboco imitɨno jeevamaaisufihi, noomoro.
34 Jaaneguiiha amɨihai iminoro mihica ɨtɨcovono ifiima. Jaamoro imitɨco
momoonɨdino. Mɨiro oono amɨihaitɨ saatehehiica Moocaanico gaajatɨhi. Jillɨ
amɨihaico neehi, jaanotɨ jaamo munucufevehi.

Jillɨ Uchuumucuumo Siino Buheeteji.
(1 Ts 4.14-17)

35 Fɨne saatoho dillujirahi: ¿Mɨllɨ fɨne uchuumucuumo siino buheeteji?
¿Mɨllɨ jeevano ifiinoma fɨne icajimo? noomoro.
36 Jeedɨ fɨne aivo agaajatɨmo. Mɨiro siino toogaico mabasuno
ochoomonobuunatɨ ifaho iinefihi.
37 Mɨiro trigoco, bu tobadɨ iicanoco mabasujisumi, ifahooco mabasuno
ihiinotatɨhi itoogaico mabasuno iinefihi.
38 Jaano mabasunoco Moocaani iimogobadɨ fiivusufihi siyomono toogaico
siibadɨ, bu siyomono toogaico siibadɨ icano.
39 Mɨiro sabadɨro ifiino icatɨhi: Siibadɨro miyamɨnaa ifi, bu siibadɨro asimɨ
ifi, bu siibadɨro joomɨ ifi, bu siibadɨro taava ifi icano.
40 Jaabadɨro bu icano niquejemɨnaa ifi, bu jiinɨjemɨnaa ifi icano. Jaarunaa
niquejemɨnaa ifi ovosɨi siibadɨro, bu jiinɨjemɨnaa ifi ovosɨi siibadɨro icano.
41 Jaabadɨro bu cuujeo nɨhɨba sesee siibadɨro, bu fucuo nɨhɨba sesee si-
ibadɨro icano. Jaabo sesee bu meecɨrɨ seseetɨ siibadɨro. Jaabadɨro bu meecɨrɨ
sesee saafi sesee siibadɨ, bu sifi sesee siibadɨ icano.
42 Jaabadɨ bu jeevano uchuumucuumo siino ubuheetejimo. Jaamo
utuucɨfino ifiico mɨcɨinɨcɨhi. Jaanobuunatɨ siino mubuheeteedɨ
utuucɨcujitɨno ifiima mihicaji.

43 Ɨidicunoco mɨcɨɨnɨcɨhi. Jaaruno siino ubuheetecudɨ ovosɨɨcɨnɨcuhi. Bu niinovanoco mɨcɨɨnɨcɨhi. Jaaruno siino ubuheetecudɨ sefacuno.
44 Miyamɨnaafi ifiico mɨcɨɨnɨcɨhi. Jaaruno siino ubuheetecudɨ gaija ifiirucu iicano. Jaamaño miyamɨnaa ifi iicabadɨro, bu gaija ifi icahi.
45 Mɨɨro jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono: Itɨconɨo miyamɨnaafi Adan onoobo fiivo ifiima eetavocafutuhi. Jaanobuunatɨ Cristoco: Niinoo Adan, neehicaumo jillɨ Gaijafeenedɨ fiivoco aacɨneguiiha.
46 Jaaruno Gaija ifi itɨconɨ mihicatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa ifiitɨ itɨconɨ mihicahi. Jaadɨ jari Gaija ifiitɨ mihicatahi.
47 Itɨconɨo miyamɨnaafico jiinɨjetɨ eheetavuubo jiinɨjemɨnaafiu. Jaano allɨvɨoobo iicaabo Aivojɨɨbo Jesucristo niquejeoobo.
48 Jaamaño jiinɨjemɨnaa ifiino johono jiinɨjetɨ eheetavuubo ifibadɨ jeevahi. Jaanotɨ niquejeoto igaijano johono niquejeoobo igaijabadɨ jeevahi.
49 Jaabadɨro mɨɨhai oono jiinɨjetɨ eheetavuubo ifibadɨ mejeevamaño, bu ufucu oono niquejeoobo ifibadɨ mejeevaji.
50 Tañahabomɨ, jillɨ amɨɨhaico eneejirunoco neehi: Oono ihuucuma, itɨɨjohoma icano iicamo Moocaani aivojɨfaño feejitɨhi. Mɨɨro oono gueenene iicatɨno ufucuro ifinɨjitɨnofaño icajitɨhi, eneejiruno.
51 Imeguehi bu jino agaajaratɨnoco magaajanoco: Famooro miguijevejitɨhi. Sano famooro siibadɨ mifiiveteji.
52 Jillɨ goovanogayɨ oono mɨɨno aallɨɨco mimichɨhɨyaacuno iicanɨcɨbadɨ, niinoono trompetaco ojɨsucudɨ. Jaasumi toono trompeta ojɨdɨ uchuumucuumo siino buheeteji ufucuro chuumucuutɨmo iicaqui. Jaanotɨ mɨɨhai sifiitɨ miminifeteji.
53 Oono mofi gueenene icatɨno ifi, ufucuro mɨllɨ iicajitɨno ifiitɨ fiiveteji. Jaabadɨro bu mofi iguijevefino ifi iguijevefitɨno ifiitɨ fiiveteji.
54 Jaano oono mofi gueenene iicatɨno ifi, ufucuro mɨllɨ iicajitɨno ifiitɨ ifiivutucuudɨ, bu oono mofi iguijevefino ifi iguijevefitɨno ifiitɨ ifiivutucuudɨ icano, Caatɨnɨhaamefaño onoono miyaaveji:
Guijeveque Moocaani mitya guiinonɨji.
55 Guijeve, ¿cuuca icano dimitya mɨɨhaico iguijenɨhicano? Guijeve, ¿cuuca icano dimitya guiinonɨji eneehicano? Caatɨnɨhaamefaño onoono.
56 Mɨɨro imitɨ, guijeveque mityaco acɨhicahi, mɨɨhaico iguijenɨqui. Jaabadɨro bu Moise sɨɨcɨjeo tajɨɨba imitɨco mityaco acɨhicahi.
57 Jaanotɨ naha jisumi mɨɨhai Moocaanico mihimehi, Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ mɨɨhai guijevecuutɨmo mihicajino mityaco aacɨnohallɨvɨ.
58 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, quehecuno sefano mihica, fahiijɨvaro janaanɨcɨvɨro Mohaivojɨɨbo dudɨcamaajeque eetavomoro mihica. Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuuhi Mohaivojɨɨbedi mududɨcamaaiño sɨcamañovɨ iicatɨnoco.

16

Cristofañodɨ Monahabomɨ Iicamedi Nɨhɨbamɨco Mahallacaruno.

1 Jaanotɨ bu amɨɨhaico neehi Cristofañodɨ monahabomɨ iicamedi nɨhɨbamɨco mahallacarunotɨ: Johono Galacia jiinɨjeri iicajano Moocaani iijanomɨnaaco ɨjɨɨbuguubo unuubadɨ momoonɨ.
2 Fajaguisɨvavɨro famooro amɨɨhai magaayɨcɨnotɨ ijeevadɨ mudugaacumoro mificuhica magaayɨcɨdɨnotɨ gaajacɨmoro. Jaamo uujoho ɨɨfotodɨ toonoco eheetavotɨmo mihicahi.

3 Jaabo uujoho ɨɨfotodɨ amɨɨhai monoomoco galluji Jerusalevɨ aamenema, diito isatyequi monahabomɨ tahɨgo iicamedi amɨɨhai mahallacaruno nɨhɨbamɨco.
4 Jaanotɨ bu uuro ofoono uudi iimihachiijɨ, uuma feejimo.

Pablo Efeejinoco Ifitacamaañoo.

5 Jaabo amɨɨhaijaago ofoodɨ, itɨconɨ fatyeji Macedonia jiinɨjefañodɨ. Jaadɨ jari amɨɨhaivɨ Corinto cuumivɨ ɨfeteji.
6 Jaabo amɨɨhaima gueenejɨsuno iicahachiijɨ. Jaanotɨ bu paryɨɨcɨno jɨɨnijaco toonovɨro afatyohachiijɨ. Jaachiijɨ uco mahamusu efeejihɨgovɨ ofooboco.
7 Imogotɨhi amɨɨhaijaago ofoobo jillɨ ifatyodɨ ofoonoco. Imeguehi amɨɨhaima gueenene iicanoco Mohaivojɨɨbo Jesucristo iimogohachiijɨ.
8 Jaaruubo jino Efeso cuumivɨ icajihiica Pentecoste jɨɨbaimo afatyonohachuta.
9 Jisumi jimañovɨ aivo imino Moocaani dudɨcamaaje eetavo, aivo imino ofoomañoo, bu sihidɨ saatoho imogotɨmo uco ɨjɨɨhegueme iicamañoo icano.
10 Jaanotɨ Timoteo amɨɨhaivɨ ɨɨfotohachiijɨ imino diiboco magaayɨcɨ sajeebɨɨ iicaqui. Diibo bu uubadɨro Mohaivojɨɨbedi ududɨcamaaibo.
11 Jaaneguiiha amɨɨhaitɨ saatohoba diiboco mɨtɨhɨmejetasudino. Jillɨro diiboco mahamusu sajeebɨɨ ofooboro uco imeecɨvaqui. Jinotɨ diiboco teemehi, bu saatoho monahabomɨ asaajimoco icano.
12 Jaanotɨ Apolo onoobotɨ amɨɨhaico jɨɨbeguehi: Monahabomɨma diiboco galluucuurahi amɨɨhaico ibaatequi. Jaaruubo foogotɨhi. Jaaruubo iimugusumi feejiibo.

Niinoono Afajɨɨnɨno.

13 Jaaneguiiha allɨvano mihica, bu quehecuno mihica miyaavogofañoo, gaifiimɨ mihica, sefano mihica.
14 Paryɨ fanoovaaco meheetavonoco sitaaco magaijɨnofañodɨro meheetavo.
15 Tañahabomɨ, amɨɨhairyo magaajacuuhi Estefano iijamɨnaama itɨconɨ Acaya jiinɨjevɨ Jesu jɨɨbogoco agaayɨcɨmoco, bu tollɨro miyaavogomɨnaaco ejeecɨvehicamoco icano.
16 Jaaneguiiha uujoho imeguehi diito onoobadɨ momoonɨnoco, bu saatoho diitobadɨ iicamo onoobadɨ, bu jaamoco aamusumo ududɨcamaaimo onoobadɨ icano momoonɨnoco.
17 Aivo imo imo icahi diibo Estefano onoobo, bu Fortunato onoobo, bu Acaico onoobo icamo tajaago asaaneri. Jaamo uco amusuhi amɨɨhai uco mahamusutɨnoco, juuga machahamañoo.
18 Jaaneri uujoho aivo imo imo icahi, oono amɨɨhaico abaahinɨsumi amɨɨhai mihicahinɨbadɨro. Jaaneguiiha diitobadɨ iicamoco mobocɨgo.
19 Moocaani iijano Asia jiinɨjeri iicajahajemɨnaa amɨɨhaijaa iijɨco galluuhi. Jaabadɨro bu Aquila onoobo, bu mogai Pricila onoogo iicamɨsi, bu diitɨsi iijafañoo iigaivehicamo icano, amɨɨhaijaago Aivojɨɨbo momofañodɨ iijɨco galluuhi.
20 Bu paryɨ monahabomɨ jino uuma iicamo iijɨco agalluunoco magaayɨcɨ fahɨgovavɨ midillucasi ihiibɨcɨcasimoro.
21 Jaanoco uujoho Pablo onoonoco saafi caatɨnɨhicauhi. Jaanotɨ jari jinootɨ uujoho caatɨnɨhi tahuseri. Amɨɨhaijaago taajɨco galluhi.
22 Jaanotɨ cajaatyohacho Mohaivojɨɨbo Jesucristoco agaijɨtɨmo imitɨno iicaqui.
Jaanotɨ Mohaivojɨɨbo, mojaa disaa.

23 Jaafa amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino moonɨhi.
24 Paryɨ amɨɨhaijaago galluuhi Cristo Jesufañodɨ tagaijɨ iicanoco. Fɨne.

2 CORINTIOS

Pablo Caatɨnɨuhi Corintori Iicaja Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsumɨnaafi Moocaani jeebɨɨ onoobadɨ. Jaabo
uujoho onoonoco nahabo Timoteo caatɨnɨhi jihaameque monahabomɨ
Moocaani iijamɨnaa Corintori iicamedi, jaabadɨro bu paryɨ Acaya jiinɨjeri
iicamo, paryɨ Moocaanita iicamedi icano.
2 Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨqui imi icaco, sajeebɨɨ icaco icano Moocaanitɨ,
bu Mohaivojɨɨbo Jesucristotɨ icano.

Pablo Ɨdaasuno Iicano.

3 Masɨɨ Moocaani, Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico mihimequi. Mɨɨro diibo
Moocaani mɨɨhaico ɨdaasugoobo, bu jaabo diibo Dios mɨɨhaico fahiijɨvaro
ajacusuhicaabo.
4 Mɨɨro Moocaani mɨɨnoco jacusufihi paryɨ fanoovari ɨdaasuno mihi-
camoco. Jaabadɨro bu mɨɨhai ɨdaasuno iicamoco majacusuqui, oono
mɨɨhaico Moocaani ajacusubadɨro.
5 Mɨɨro mɨɨhai Cristo ɨdaasufañodɨ mihicamaño, bu diibo Cristofañodɨro
ajashutɨno majacusucafetehi.
6 Jaamo mɨɨhai amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbogonotɨ ɨdaasuno mihic-
ahi. Jaanotɨ amɨɨhai majacusucafetequi, mataajaqui icano. Jaabadɨro bu
mɨɨhaico Moocaani ajacusuneri amɨɨhai bu majacusucafetequi. Jaamo bu
tollɨro amɨɨhai sɨɨcujeebɨɨri majaabɨcɨhi jino mɨɨhai ɨdaasuno mihicanehe-
jeque majaabɨcɨhicabadɨ.
7 Jaamaño amɨɨhaico mɨɨhai imino mehesɨcɨnɨhi. Oono mɨɨhai ɨdaasuno
mihicanofañodɨ tollɨro amɨɨhai mihicamaño, bu tollɨro Moocaani ajacusuno-
fañodɨ mihicajinoco icano.
8 Monahabomɨ, mihimeguehi amɨɨhai magaajanoco sihidɨro imitɨneri
Asia jiinɨjevɨ mɨɨhai mihicahicahinɨnoco, sihidɨ jeevano ɨdaasuno mihicahi-
caunoco. Jaaneri mosefama machahacuuhi majaabɨcɨcujitɨhi: Fɨne aivo
muchuumucuuji, munuurahi.
9 Iguijenɨcuujimo iicanɨcɨbadɨ mihicahicauhi. Jaaruno fɨne jillɨ
mofiivɨro esɨcɨnɨtɨmo Moocaani uchuumucuumoco ubuheetesufiibocoro
mehesɨcɨnɨqui iicauno.
10 Jaabo Moocaani mɨɨhaico toonotɨ taajasuuhi, bu jisu mɨɨhaico taajasu-
uboro icahi, toono sihidɨ ejeevano mɨɨhaico iguijenɨjirunotɨ. Diibovɨro mɨɨhai
mohesɨcɨnɨco mificuuhi mɨɨhaico taajasuuboro iicajinoco.
11 Amɨɨhai mɨɨhaico mahamusu, mohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa.
Jaaneguiiha ajashutɨmo mohallɨvɨ Moocaanima ihiimaahachiijɨ, diibo
mɨɨhaico imino moonɨji. Jaanoco aatyɨmemere ajashutɨmo Moocaanico
imeji, mɨɨhaico Moocaani imino omoonɨnohallɨvɨ.

Jillɨtɨ Pablo Corintovɨ Fuutɨhi.

12 Mɨɨro icano sano mɨɨhaico imo imo omoonɨno; jiijehallɨvɨ mɨɨhai
miyanotɨro Moocaani imogobadɨ imino mihicanoco magaajaneri imo imo
mihicahi. Jaamo aivo amɨɨhaifeenevɨ imino mihicahicahi. Moocaani
mɨɨhaico iimihuseri amusuhicahi tollɨ imino miicaqui. Jaaruno mɨɨhai
gaajariro tollɨ mihicano icatɨno.

13 Mɨɨro amɨɨhaidi paryɨ aameneque macaatɨnɨhaamenefaño meneehicahi amɨɨhai memeecɨmoro magaajajidɨnoco. Jaanoco imeguehi imino magaajanoco.
14 Oono samañosacoro magaajacuubadɨ, jaamo ufucu, Mohaivojɨɨbo Jesucristo asaajifucu, mɨɨhaitɨ imo imo mihicahi, bu mɨɨhai amɨɨhaitɨ mihicajibadɨ icano.
15 Jino miyaanoco eesɨcɨnɨɨboro itɨconɨ esamaaihinɨrahi amɨɨhaico mifoocɨ abaahinɨjinoco, amɨɨhaico imo imo moonɨqui.
16 Uujoho esamaaihinɨhi Macedoniajaago ofoobo amɨɨhaico abaahinɨjinoco, bu siino tahɨgotɨ uhuumiibo amɨɨhaico abaahinɨjinoco icano. Jaamo amɨɨhai uco mahamusuhi imino Judeavɨ feequi.
17 Jillɨ nooboro uujoho esamaaihurunoco, ¿fɨne uco bañɨɨbobadɨ mehesɨcɨnɨhi? ¿Nacu fɨne uco amɨɨhai mehesɨcɨnɨhi oono imiyaavogotɨmo saatohoco: Jɨɨhɨ, onoomoro, bu saatohoco: Chahano, onoonɨcɨmobadɨ?
18 Mɨɨro Moocaani gaajahi mɨɨhai amɨɨhaico: Jɨɨhɨ, monoomoro, bu siino: Chahano, monootatɨnoco.
19 Mɨɨro mɨɨhai Silvano, Timoteo, uujoho, icamo Cristo Jesu Moocaani Achi jɨɨbogoco mɨjɨɨbeguehicaabo: Jɨɨhɨ, onooboro, bu siino: Chahano, neejibuutɨhi. Mɨɨro Cristofañodɨ paryɨɨcɨno miyaano mɨɨhaiñoobaco bañɨtatɨɨbo.
20 Mɨɨro diibovɨ paryɨ miyaavono Moocaani unuuno. Jaamaño Moocaanico mihiimusumi: Aívo Miyaabo idiicaabo, monoonɨcɨhi Cristo Jesuco magaajacuunofeenedɨ.
21 Jaabo diibo Moocaani mɨɨhaico, bu amɨɨhaico icano Cristofaño quehecuno ificuuboro itaatɨ miicaqui ijeevadɨ ficuuhi.
22 Jaaboro mɨɨhaico igaajataco ificuuboro Igaijaco mojeebɨɨnofaño ficuubo, toonotɨ magaajaqui ufucu niquejefaño magaayɨcɨjinoco.
23 Jaanotɨ eesamaahinɨbadɨ Corintovɨhiica footɨhi amɨɨhaico agaijɨmaño. Jaano miyaano iicanoco Moocaani gaajahi. Jaanotɨ miyaano iicatɨhachiijɨ imijiruno uudi uco Moocaani agaicaauno, uujoho iguijevene icano.
24 Jaarumo mɨɨhai mihimogotɨhi amɨɨhaico: Jillɨ mimiyaavogo, noomoro amɨɨhaico matajɨɨbanoco. Mɨɨro amɨɨhairyo, miyaavogofaño quehecuno mihicacuuhi. Ɨvɨ jillɨro mihimeguehi amɨɨhaico janaanɨcɨ imo imo momoonɨsunoco.

2

1 Jillɨtɨ imeguehinɨtɨhi amɨɨhaico siino abaatonoco siino ɨdaasuno amɨɨhaico omoonɨjiruneguiiha.
2 Jaabo uujoho amɨɨhaico ɨdaasuno moonɨruva, ¿mɨɨjoho bu uco imo imo moonɨjirahi? Amɨɨhaico bu uujoho ɨdaasuno omoonɨnobuuna.
3 Jillɨtɨ amɨɨhaidi jino uujoho aameque jillɨ caatɨnɨuhi amɨɨhaijaago ofooboco, uco amɨɨhai imo imo momoonɨjirumo, jillɨro ɨdaasuno momoonɨjirunoco iimogotɨmaño. Jaamaño amɨɨhai imitɨco mejeevesuhachiijɨ uujoho imo imo icaji. Jaaneri tollɨro amɨɨhai imo imo mihicaji.
4 Mɨɨro toohaameque amɨɨhaidi acaatɨnɨusumi ɨdaasuno iicaneri tafi uco nɨjɨ nɨjɨ iicahicauneri taahicauhi. Jaaruubo toohaameque caatɨnɨutɨhi amɨɨhaico ɨdaasuvusuqui icatɨno, jillɨ amɨɨhaico gaajasuqui sihidɨ amɨɨhaico agaijɨnoco.

Imitɨno Omoonɨuboco Iimibachuno.

5 Jaanotɨ oono saafi ɨdaasuno omoonɨubo saafiicoro uco ɨdaasuno moonɨutɨhi. Tollɨro bu paryɨ amɨɨhaico moonɨubo. Jillɨro mɨɨvɨro neehi. Imogotɨhi janaanɨcɨ sefano ɨhɨɨbanoco.

6 Mɨɨro amɨɨhai Moocaanico mihiimuusumi diiboco amɨɨhaifañotɨ mihiinusucuuhi. Jaanotɨ eesafotooboro gaajacuubo.
7 Jaaneguiiha jillɨro ɨvɨ jisumi diiboma mihimibachumoro diiboco majacusucu, sihidɨ ɨdaasuno iicaneri janaanɨcɨvɨro imitɨno icaadiibo.
8 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Siino diiboco magaajasu diiboco magaijɨnoco.
9 Mɨɨro itɨconɨo aamefañodɨ toonotɨ amɨɨhaico nooboro caatɨnɨuhi, amɨɨhaico gaajasuqui ¿naa uujoho onoobadɨ moonɨjimo? onoomaño.
10 Jaanegui jisumi amɨɨhai oono iimiutɨɨboco mihimibachucuuhachiijɨ, bu uujoho tollɨro diiboco imibachucuuhi. Mɨɨro uujoho iimibachuuboco imibachuhi Cristo ɨmefeenevɨ amɨɨhaico agaijɨɨboro.
11 Toonotɨ mɨɨhaico Satanas quehevediino iguiinonɨɨboro, mɨɨro diibo omoonɨgonoco mɨɨhai imino magaajahi.

Troa Cuumivɨ Pablo Jeebɨɨ Nɨjɨ Nɨjɨ Icauhi.

12 Jaanotɨ Troa mɨcuvɨ Cristo jɨɨbogoco jɨɨbeguequi ufuubo ɨɨfutusumi, aivo uudi imiuno Aivojɨɨbo dudɨcamaajeque toonovɨ eetavuujino.
13 Jaarunofañɔ tajeebɨɨ uco sajeebɨɨ icautɨhi, monahabo Titoco toonovɨ aatyɨmeutɨmañɔ. Jaaneguiiha diitoco ifitacuuboro toonotɨ fuuhi Macedonia jiinɨjejaago.
14 Jaanegui uujoho Moocaanico imehi, diibo mɨɨhaico Cristo Jesuta ɨjɨmɨtaco iguiinonɨmoro miyamɨnaa mitya mitya agaimuaivomofañɔ mɨɨhaico asatyefinohallɨvɨ. Bu jaaboro mɨɨhaifeenedɨ ijɨɨbogoco jɨɨbugusuhicaabo. Oono facɨcɨ uusuno fahɨgovadɨ ofoonɨcɨbadɨ icaqui.
15 Mɨɨro mɨɨhai oono aimoguiijɨco, Cristo Moocaanico ejeecɨvoobo, ɨjɨgasuno uusu fahɨgovadɨ ataajajimofañodɨ, bu ataajajitɨmofañodɨ icano ofoonɨcɨbadɨ mɨɨhai paryɨ miyamɨnaa iicadɨmoco mɨjɨɨbeguehicahi.
16 Jaano ataajajitɨmedi namita uusunɨcɨbadɨ jeevahi. Jaanotɨ ataajajimedi facɨcɨno uusuno, fiivoco aacɨno uusubadɨ jeevahi. ¿Jaanoco mɨɨjoho fɨne iinoro eetavejirahi?
17 Mɨɨro mɨɨhai nɨhɨbamɨguiiharo Moocaani iijɨco mɨjɨɨbogotɨhi, saatoho iicabadɨ simañehejedɨro iinoro ubuunanɨmoro ɨjɨɨbeguehicabadɨ. Miyanotɨro naha mɨɨhai mɨjɨɨbeguehicahi Moocaani ɨmefeenevɨ, diibo Moocaani mɨɨhaico agalluumo mihicamañɔ, bu Cristo jeecɨvomɨnaa mihicamañɔ icano.

3

Bohono Iijɨ Jɨɨbogo.

1 ¿Nacu mɨɨhai jillɨ munuusumi fɨne amɨɨhaidi, mɨɨhai mofiitɨro imino mihiimaamo meneehicahi? Cha, ¿collɨhi jaamo mihimeguehi mɨɨhaiditɨ sita aameri: Diito aivo iimihuseme, onoonoco? Amɨɨhairyo imino mɨɨhaico magaajacuuhi. Jaabadɨro mɨɨhai magaajagotɨhi sita aameri amɨɨhaiditɨ ijɨɨbogonoco. Jaamañɔ uujoho ¿collɨhiica aamema icajirahi uuditɨ sita: Imiibo, noomoro acaatɨnɨhaamema?
2 Mɨɨro uujoho amɨɨhaico ɨjɨɨbugusumi, amɨɨhai jeebɨɨfañɔ mimiyaavuguumoro imino miminifutucuumoco aatyɨmemere tadyudɨcamaaje imino iicanotɨ gaajajirumo.
3 Mɨɨro amɨɨhai toohaamebadɨ mihicahi, Cristo acaatɨnɨuhaamebadɨ mihicacuuhi. Mɨɨro mɨɨhai mɨjɨɨbogomo amɨɨhai jeebɨɨfañɔ macaatɨnɨcuunobadɨ mificuhicacuuhi. Jaanotɨ caatɨnɨiri macaatɨnɨcɨnɨtɨhi. Jillɨ Moocaani

iicaabo Gaijariro macaatiniciniihi. Guiisibabujehalliivi Moise tajiibano acaatiniciinobadi icatino. Jilli miyaminaa jeebiifañoro acaatiniciinicuuno.

4 Jaano miihaidi toono miyaano iicanoco miihai magaajahi Moocaanifañodi, bu Cristofañodi icano.
5 Jaamaño miihai momityariro siinoco momooniino icatino. Paryiiciino fanoovaaco momooniino Moocaaniti saahi.
6 Miiro diibo miihaico mityaco aaciineri bohono iiji onoobadi diibedi mududicamaaihi. Jaano toono bohono iiji oono eedeetajiibano acaatiniciniino iicabadi icatihi. Jilli Moocaani Gaijati magaayiciniotionoro iicamaño. Miiro oono acaatiniciniino tajiiba Moise tajiiba, guijevefaño satyefihi. Jaanoti naha Moocaani Gaija miinoco fiivoco aciihi.
7 Jaano toono Moise tajiiba guiisibabujehalliivi acaatiniciniino ariicuno saauhi. Jaamañoo israelmi Moise imeque meeciihicautihi ihime sihidi ariicuno iifuvusuhicaumañoo. Jaaruno toono ihariicu jaabavonoro fuuhi jaano totajiiba guijevefaño asatyefiruno sihidi iimima saauhi.
8 Jaanegui fine, aivo sihimi icano oono Moocaani Gaija ijiibogoco mojaago isivano.
9 Buhicagaha oono miinoco guijevefaño asatyefiruno tajiiba iimima icauhi. Jaanegui fine aivo sihimi icano, oono Moocaani jiibogo miihaico: Amiihai imitima machahacuuhi, onoobogo.
10 Miiro totajiiba iticoni iimima iicaruno jisumi miyaadi jeevacuutihi, jino sihidi iimima iicanoguiinodi.
11 Jaano toono gueenene iicaujitiruno iimima icauhi. Jaano janaanici aivo imijino ufucuro ifinijitino iimima icahi.
12 Jaamañoo miihai toonoco imino magaajamañoo, nucufeguetimo mijiibeguehicahi.
13 Jaamo miihai Moise omooniubadi momooniitihi diibo naha ihimeque gaachehubaryuri fabaacuuhi israelmi toono gueenene iicajitino ariicu ajaabavonoco atyimetimo iicaqui.
14 Jaarunoco diito gaajatihi. Jaabadiro bu jisumi toono eedeetajiibaco emeecisumi tobaryuro diito esamaajeque afabaacuciniino iicabadi jeevamo gaajatimo. Miiro tobaryu diitoti gañiicafototihiica idiiboro naha Cristofañodi tobaryu gañiicafetejirahi.
15 Miiro jisumihachuta Moise tajiiba aameneque emeecisumi tobaryubadi diitoco ihesamaajeque fabaacuhicahi gaajatimo iicaqui.
16 Jaano naha jari gañiicafetefihi Aivojiibojaagovi iminifutusumi.
17 Jaabo Moocaani Gaija iicano, bu Moocaani iicaabo. Jaaneguiiha diibo Moocaani Gaija iicahigo sajeebii icahicahi.
18 Jaamañoo paryi miihai tobaryuri mohimeque mafabaacuciniicuutimo. Mofiivi Mohaivojiibo imi ifuvusuhi, oono meecimefañoo mofi iifuvusuniicibadi. Jaamañoo miihai janaaniciviro diibobadi minifotomoro mefeehi fahiijivaro janaaniciviro diibo imibadi minifotomoro mofoomañoo. Jaano toono Aivojiibo Gaija iicaabo eheetavono.

4

1 Jaanegui masii suufeniitimo momooniqui, Moocaani miihaico iidaasugooboro idudicamaajeque atajiibaunoco.
2 Miiro miihai toovono omooniifinehejeque, bu unucufesunehejeque icano mihimugucuutihi. Bu tolliro sitaaco bañimoro mofootihi, bu Moocaani iijico

simañehejedɨro buunanɨmoro mofootɨhi icano. Jillɨ miyaanocoro meneehicahi. Jaamaño jillɨtɨ Moocaani ɨmefeenevɨ saatohoco magaajasuhi, mɨɨhai Moocaani ɨmefeenevɨ imino mihicanoco.

3 Jaanotɨ jino Moocaani taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbogono toovono iicahachiijɨ, oono cɨɨjɨgaifaño ufuucuujimediro toovono.

4 Mɨɨro diito imiyaavogotɨmo, jiije caani ɨjɨ ijeebɨɨnoco mɨtasucuuhi. Jaaneri gaajacuutɨmo Cristo jɨɨbogo imico. Jaabo bu Cristo Moocaani iicaabo.

5 Jaamo mɨɨhai Moocaani jɨɨbogoco mɨjɨɨbugusumi, mofiiditɨro mɨjɨɨbeguehicatɨhi, ɨdɨɨboro Jesucristo amɨɨhai Aivojɨɨbo iicaabeditɨ mɨjɨɨbeguehicahi. Jaanotɨ naha mɨɨhai jillɨ amɨɨhai jeecɨvomɨnaa mihicamo Cristoco magaijɨmañoʼ.

6 Mɨɨro diiboro Moocaani: Ɨcɨvuuneguiiha daachɨcɨsu, nuubo. Jaaboro jisumi bu diiboro mojeebɨɨnofaño achɨcɨsuhi. Tooneri Moocaani imico magaajaqui Jesucristo ɨmefañotɨ ɨɨfuvusunoco.

Miyaavogofeenedɨ Mihicano.
(1 Co 2.1-5)

7 Jaano toono Moocaani Gaija mofifañoʼ icahi, oono aivo iiminoco nɨfaqui eetavotahillu guirihillufañoʼ mificujirubadɨ jeevano. Toonotɨ igaajaqui toono sihidɨ ejeevano mitya mɨɨhaitɨ saatɨnoro Moocaanitɨ asaanoco.

8 Jaamañoʼ fanoovari imitɨno mihicarumo, toonotɨ mataajanɨcɨhi, bu fanoovari gaihuɨbaro mihicarumo, aivo tooneri ɨdaasuno mihicatatɨhi,

9 bu mɨɨhaico sihidɨ ɨjɨɨheverumo, Moocaani mɨɨhaico jeevesutatɨhi, bu mɨɨhaico iguiinonɨrumo, miguijevetatɨhi icano.

10 Jaamañoʼ fahɨgovadɨ mofoomoco gaicaaujirumo Jesuco agaicaaumañoʼ. Jaaneguiiha mofifañodɨ bohono ifiico Jesu aacɨnoco mɨhɨfusuhicahi.

11 Mɨɨro mɨɨhai jino mihicanohachuta fafucuvaacɨvɨro ñɨhicunofañoʼ mihicahi mɨɨhaico agaicaaujirunofañoʼ Jesuco magaijɨmañoʼ. Toonofeenedɨ bohono ifiico Jesu aacɨno ihɨfusucafetequi.

12 Mɨɨro taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbeguehicanohallɨtɨ mɨɨhaico sita gaicaaujirahi. Jaanofeenedɨ amɨɨhai mataajajino ifiico magaajaqui.

13 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañoʼ noono: Miyaaveguehi, jaamañoʼ iimaahi, noonoro. Jaabadɨro bu mɨɨhai tomiyaavogofañodɨro, mimiyaavogomoro mihiimaahi.

14 Jaamañoʼ mɨɨhai magaajahi Moocaani Mohaivojɨɨbo Jesuco ubuheetesuubo, bu mɨɨhaico sano amɨɨhaima buheetesujiibo, Jesuma miicaqui.

15 Jaaneguiiha jillɨ fanooñɨhicufañoʼ mihicahi amɨɨhai iiminofañoʼ miicaqui. Jaamo sihidɨ Moocaani imino omoonɨnoco agaayɨcɨmo, toonohallɨvɨ ajashutɨmo Moocaanico sihidɨ ihiimequi.

16 Jaamañoʼ mɨɨhai suufenɨtɨmo momoonɨhicahi. Jaamo mɨɨhaico mofiino niinovatonoro fuurunaaca, mogaija jillɨro fafucuvaacɨvɨro buheetenere feehi.

17 Mɨɨro jino jiijehallɨvɨ ɨdaasuno mihicaruno goovano fatyonoro feehi. Jaanofañotɨ magaayɨcɨji ifinɨjitɨno imi, aivo aajashutɨnoco.

18 Jaamo mɨɨhai mahatyɨmenehejequere mehesamaaitɨhi. Jillɨ jisumi mahatyɨmetɨnehejequere mehesamaaihi. Mɨɨro mahatyɨmeneheje gueenene icatatɨhi. Jaanotɨ jisumi mahatyɨmetɨneheje ufucuro finɨtɨno iicajino.

5

1 Mɨɨro mɨɨhairyo magaajahi oono mofi iija goovano unucufijabadɨ ejee-
vanoco. Jaarumo ufucu mihicaji, Moocaani mɨɨhaidi niquejefaño ifinɨjitɨno
ifiico aacɨnoma. Toonoco miyamɨnaatɨ saafiiba acɨjitɨrahi.
2 Mɨɨro miyaano jino mofiima mihicanohachuta macanɨfehicahi, niquejefaño ifinɨjitɨno fiivoma mihicacujirunotɨ.
3 Jaanofaño mɨjɨcafeteji mofi gaachehufaño iicanɨcɨbadɨ. Jaanegui mojeebɨɨ
sɨcaimobadɨ iicatɨqui.
4 Mɨɨro jino mofifaño mihicanohachuta macanɨfehicahi, ɨdaasuno mihicaneri. Jaaruno moheedehifiico mujujuuvequi icatɨno. Jillɨ bohono ififaño
mɨjɨcafetejinoco mihimeguehicahi. Jino jijeo ifi echeemefino ifi bohofitɨ
iminifetequi.
5 Jineguiiha Moocaani mɨɨhaico iimibachuuboro Igaijaco acɨuhi ufucu
magaayɨcɨjino gaajatabadɨ iicano.
6 Jaamañoɨ mɨɨhai imino magaajamoro mehesɨcɨnɨhi jino jiijehallɨri
muuhucuma mihicanohachuta toofiitɨ buhɨgovɨ mihicanoco. Aivojɨɨboma
niquejefaño mihicatɨnequehiica.
7 Jaamañoɨ miyaavogofañodɨro mihicahi. Jijeonoco mahatyɨmenejaagodɨ
mihicatɨhi.
8 Jaamañoɨ mɨɨhai mesefaquifotomoro mihimeguehi jijeo ififañoɨ mihicanoco mejeevesumoro Aivojɨɨboma mihicatonoco.
9 Tooneguiiha mihimeguehi fahiijɨvaro Mohaivojɨɨboco imo imo momoonɨnoco, jifiima mihicanohachuta, bu bohono ifiima mihicacuudɨ icano.
10 Mɨɨro paryɨ famooro Cristo aivojɨ icaga ɨmegavɨ mihigaiveji
paryɨɨcɨno motɨcovoocɨvɨ momoonɨhicano jaadaco magaayɨcɨqui, jiijehallɨri
mihicausumi imino momoonɨuno jaadaco, bu imitɨno momoonɨuno jaadaco
icano.

Sajeebɨɨco Aacɨno Jɨɨbogo.

11 Jaamañoɨ mɨɨhai Aivojɨɨbo ñɨhicuno omoonɨjinoco magaajamañoɨ
paryɨɨcɨno miyamɨnaaco mimiyaavugusuqui momoonɨhicahi. Mɨɨro
Moocaani mɨɨhaico gaajacuuhi. Jaabadɨro bu mihimeguehi amɨɨhai mɨɨhaico
magaajanoco.
12 Jillɨ monoomo, mɨɨhaiditɨro siino imino mihiimaano icatɨno.
Jillɨ amɨɨhaico meneehi. Jaamo mɨɨhai imino momoonɨnoco amɨɨhai
magaajamoro quehe quehe miicaqui. Jaamo saatoho ijeebɨɨfañoonoco
esɨcɨnɨtɨmo ifiicoro: Aivo mɨɨhai sihidɨ mejeevahi, onoomoco mejenaaujirahi
mɨɨhaihallɨtɨ.
13 Jaamo mɨɨhai mejeegavomo mihicahachiijɨ, jaafa Moocaaniguiiharo
mejeegavehi. Jaanotɨ jeegavotɨmo mihicahachiijɨ jaafa amɨɨhaidi mihimimo.
14 Mɨɨro Cristo mɨɨhaico agaijɨnoguiino mihicahi, saafiiro famoohallɨvɨro
iguijeveunoco magaajamañoɨ. Jaaneri bu famooro iguijevecuunoco.
15 Jaabo Cristo famoohallɨvɨro guijeveuhi ubuheeme diito ifiguiiharo
icacuutɨmo iicaqui, diibo uchuumuuboro diitedi siino ubuheeteubeguiiharo
iicaqui.
16 Jaamañoɨ mɨɨhai saatohoco jijeo miyamɨnaa eesɨcɨnɨbadɨ
mehesɨcɨcuutɨhi, itɨconɨ naha mɨɨhai Cristoco jijeo miyamɨnaa iicabadɨ
mehesɨcɨnɨhicauhi. Jaarumo jisu tollɨ mehesɨcɨnɨcuutɨhi.
17 Mɨɨro Cristoma iicacuubo bomiyamɨnaafirucu eedeeneheje finɨcuuhi,
jisu paryɨ bonehejerucu.

18 Jinehejeque paryɨ Moocaani eetavehi Cristofañodɨ mɨɨhai diiboma sajeebɨɨ miicaqui. Jaaboro mɨɨhaico tajɨɨbaubo famoovaaco diiboma sajeebɨɨ miminiiyuhicaqui.
19 Oono Moocaani Cristofañodɨ jiinɨjemɨnaaco ifiivɨ sajeebɨɨ iminiiyuhicaabo diito imitɨco jeecɨvotɨɨbo. Jaabo mɨɨhaico tajɨɨbauhi toono sajeebɨɨ ica jɨɨbogoco miyamɨnaaco magaajasuqui.
20 Jaamaño mɨɨhai Cristo gallumɨnaa mihicamo. Jaamo mɨɨhaifeenedɨ Moocaani amɨɨhaico cuuhuvahi. Jaaneguiiha amɨɨhaico mɨɨhai meneehi Cristo mɨɨhaico atajɨɨbaneguiiha: ¡Moocaanima sajeebɨɨ miminifoto! meneehi.
21 Jaabo Cristo imitɨco ajashuno moonɨutɨhi. Jaaruuboco mohallɨtɨ Moocaani iimitɨɨboco mihicanɨcɨbadɨ moonɨuhi, diibojaagovɨ mɨɨhai miminifotomoro ɨtɨcovono ifiima mihicaqui Moocaani imogobadɨ.

6

1 Jaaneguiiha mɨɨhai Moocaani dudɨcamaaje nahabonɨmɨnaa mihicamaño amɨɨhaico meneehi: Sɨcamañovɨ magañɨɨsudino Moocaani imihuseque aacɨnoco.
2 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño jillɨ Moocaani noobo: Jino iimihusesumi ɨco guubuhi. Jino taajasufucu iicasumi ɨco amusuhi, nooboro. Jaaneguiiha mɨɨhaidi jisumi jino Moocaani imihusefucu, taajasufucu icano.

3 Jaamaño mɨɨco mɨɨhai mihiijevesutɨhi, mɨɨhai dudɨcamaajeditɨ mɨɨhaiñooba imitɨno iimaatɨmo iicaqui.
4 Jillɨro ɨvɨ fanoovavɨ Moocaani jeecɨvomɨnaa mihicanoco mɨhɨfusunoco mihimeguehi: fanoovari ɨdaasuno mihicanoco, fanootɨ mucuujɨvaachunoco, fanoovari iminotɨno mihicaneri icano, sɨɨcuno jeebɨɨri fanoovaaco majaabɨcɨnofeenedɨ.
5 Mɨɨro mɨɨhaico aamɨhicamo, mɨɨhaico cɨvojaanɨhicamo, mɨɨhaiditɨ ñaaɨhicamo, bu sihidɨ jeevano dudɨcamaajeneri mihicahicahi, bu cɨgaraco jaabɨcɨmoro mihicahicahi, bu sihidɨ ajebaco jaabɨcɨmoro mihicahicahi icano.
6 Jaanoco mɨɨhai mɨhɨfusuhicahi mohimi icafañodɨ, miyaanoco magaajanofañodɨ, bu mosɨɨcujeebɨɨri majaabɨcɨhicahi, mohimihusefañodɨ, bu mofifaño Moocaani Gaija iicanoco mɨhɨfusunofañodɨ, bu mɨɨhai miya gaijɨma mihicanofañodɨ,
7 bu miyaavogoco mɨjɨɨbogonofeendɨ, bu mɨɨhaifaño Moocaani mitya iicanofeenedɨ icano. Jaamo toono ɨtɨcovono icaco magaayɨcɨnɨhi, mahamocasiqui niisugaco magaayɨcɨnɨcɨbadɨ. Jaamoro tooneri mofiico magaihuɨnɨmoro mefeehi imitɨmehejeditɨ, bu mahamocasihi imitɨnehejema icano.
8 Jaamo safo mɨɨhaico imino obocɨgomoco iicanɨcɨbadɨ magaayɨcɨhi. Jaanotɨ safo mɨɨhaico aatajagomoco iicanɨcɨbadɨ magaayɨcɨhi. Safo mɨɨhaitɨ imino iimaamo. Jaanotɨ safo mɨɨhaiditɨ imitɨno iimaamo. Safo mɨɨhaico abañɨfifimoco iicabadɨ moonɨmo. Jaarunofaño mɨɨhai abañɨfifimo mihicatɨhi.
9 Jaamoco mɨɨhaico agaajaratɨmoco iicabadɨ moonɨmo. Jaarunofaño mɨɨhai imino agaajacumo mihicahi. Safo iguijevecuumoco iicanɨcɨbadɨ mɨɨhaico moonɨrumo. Jaarumo ¿mɨllɨ mihicatɨhi? Safo mɨɨhaico aamɨmo. Jaarumo miguijenɨcafototɨhi.

10 Ɨdaasuno mihicarahi. Jaarumo fahiijɨvaro Cristofañodɨ imo imo mihicahicahi. Siinotɨ mucuujɨvaachurumo, ajashutɨmoco mubusumijenɨhi niquejeo busumijeri. Jinehejebama machaharumo, fanoova iminonoma mihicahi icano.
11 Monahabomɨ, corintomɨnaa, aivo amɨɨhaico imino miyaanoco meneehi, paryɨ mojeebɨɨfaño iicanoco.
12 Chahacuuno mojeebɨɨfaño amɨɨhaico meneejiruno. Jaanotɨ naha amɨɨhai jeebɨɨfaño icano mɨɨhaico amɨɨhai meneejiruno.
13 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi. Oono caani iseemeque paryɨ miyaanoco onoonɨcɨbadɨ, paryɨ amɨɨhai jeebɨɨfaño iicanoco uco monoo, oono amɨɨhaico uujoho iicabadɨ.

Mɨɨhai Moocaani Iijatɨ Mihicahi Mojeebɨɨfaño Diibo Iicamañoo.

14 Amɨɨhaico neehi: Imiyaavogotɨmehejema magataavocasidino. Tollɨ mihicaruva sabadɨro mihicajitɨrahi. ¿Mɨllɨ bu iimino iimitɨnoma gataavejirahi? Jaabadɨro bu, ¿mɨllɨ cuuje fucuma gataavejirahi?
15 Jaabadɨro bu ¿mɨllɨ Cristo ɨjɨma gataavejirahi? Jaamañoo ¿mɨllɨ imiyaavogoobo imiyaavogotɨɨboma gataavejirahi?
16 Mɨɨro Moocaani jeecɨvo iijafañoo ɨjɨnɨtama sano diibo jeecɨvotatɨmo. Mɨɨro mɨɨhai Moocaani iicaabo iija mihicamo, diiboro jillɨ unuubadɨ:
Diitofañoo iicaaboro diitoma ɨgueji. Uujeheji diito Caani, bu diiteji taacuumimɨnaa icano, nooboro.
17 Jaadɨ bu jillɨ noobo Aivojɨɨbo:
¡Diito iimitɨmofeenetɨ mihiinomoro sihɨgovɨ mudugaavo! ¡Jaamoro ɨɨdicunoco mududɨɨcɨcuudino! Jaachiijɨ amɨɨhaico gaayɨcɨji.
18 Jaaboro amɨɨhai caanitɨ icaji. Jaanotɨ amɨɨhai taseemetɨ mihicaji, noobo Aivojɨɨbo sihidɨ ejeevaabo.

7

1 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, jillɨ Moocaani nuuhi. Jaaneguiiha mɨɨhaico mofiico, mojeebɨɨco icano ɨmɨhɨninɨjirunoco moonɨtɨmo miicaqui, bu Moocaanico mihiguimoro diibeguiiharo ijeevadɨ mofiico mificuuqui icano.

Corintio Cuumimɨnaa Iimitono.

2 Jaanegui mɨɨhaima imino mihica. Mɨɨro mɨɨhaiñoobaco mɨɨhai imitɨno momoonɨtɨhi, bu mɨɨhaiñoobaco imitɨno mejeevamaaisutɨhi, bu mɨɨhaiñoobaco mabañɨhicatɨhi icano.
3 Jaaruubo jillɨ onoobo amɨɨhai imitɨco onoono icatɨno. Mɨɨro itɨconɨ amɨɨhaico unuucubadɨ: Amɨɨhaico uujoho sihidɨ gaijɨhi. Tacɨɨdɨɨtɨ muduujecɨnɨhi sano mihicamoro, bu sano mecheemequi.
4 Amɨɨhaico imino eesɨcɨnɨɨboro aivo amɨɨhairi imo imo icahi. Jaamañoo jino sihidɨ ɨdaasuno mihicarunofañoo aivo imo imo iicaaboro, quehecuno icahi.
5 Jino Macedonia jiinɨjevɨ magasehinɨnotɨro aivo mojaguisɨbama machahahi. Jillɨ fahɨgovavɨ mofoohɨgo ɨdaasuno mihicahicahi, saatoho mɨɨhaico aamɨneri, bu mojeebɨɨfañotɨ mihiguinehejeri icano.
6 Jaarunaaca Moocaani iniinovafimoco equehecutusufiibo, mɨɨhaico imo imo miniiyuhi Tito agaseneri.
7 Jillɨ agaseneriro icatɨno, bu diibo Tito amɨɨhaitɨ imo imo iicaneri icano. Jaabo mɨɨhaico jɨɨbeguehi amɨɨhai mɨɨhaico mahatyɨmegueneque sihidɨ mihimogonoco, bu tollɨro jɨɨbogoobo ɨdaasuno mihicanotɨ, bu tahallɨtɨ mihicagonotɨ icano. Jaaneri sihidɨ janaanɨcɨ aivo imo imo icahi.

8 Amiihaijaago agalluhiniihaame amiihaico idaasuvusuhiniirunaaca
jaaruneri uujoho idaasuvotihi. Iticoni naha idaasuvehiniirahi amiihaico
toohaame idaasuno omooniihiniineri. Jaaruno jilli jihachutarehini.
9 Jaamaño jisumi imo imo icahi. Jaaruno oono amiihai idaasuno mihi-
caneri imo imo icatihi, jilli toono idaasuno mihicahiniineri amiihai imitico
mejeevesumaño. Jaanoco amiihai majaabiciuhi Moocaani iimogoniciibadi.
Jaamaño miihai amiihaico imitino momooniino icatino.
10 Miiro oono miino imitico mehesafotomoro miihidaasuvonoco Moocaani
imeguehi. Jaaneri miino imitico mejeevesuhi. Jaano jino taajasuco
miticoniino. Jaaneri miihidaasuvotatihi. Jaanoti naha idaasuvurumo
Moocaanico agaayiciitimo ifiniijitino guijevefaño feeji.
11 Miiro amiihai imitico mehesafotomoro miihidaasuvehiniihi Moocaani
iimogoniciibadi. Jaamaño amiihai miyaanocoro mehesamaaiuhi. Jaa-
maño magaajacuuhi iimitiiboco. Bu amiihai jaabojaago misifiiratucuuhi.
Bu jaamoro amiihai mihigutuuhi. Jaamaño uco mahatyimeneque mi-
himeguehi. Bu jaamoro tohimitico omooniiboco toonohalliti miihiibaumoro
Moocaani iijati magañiiuhi. Jaamaño miihai magaacuuhi amiihai diibo
omoonihinibadi momooniihinitinoco.
12 Miiro uujoho toohaameque acaatiniihinisumi toono imitico eheetavu-
uboti eesamaaiumaño icatino, bu saafiico imitino omooniuboco eesamaaiu-
maño icatino. Jilli miihaico sihidi aivo amiihai magaijinoco, Moocaani
imefeenevi magaajasuqui.
13 Jaanoco miihai muguubumoro imo imo miminifetehi.
Jaano bu iicanaaca aivo janaanici imo imo mihicahi Tito aivo imo imo
iicanoco mahatyimeneri. Miiro amiihai diiboco mahamusuhiniihi sajeebii
iicaqui.
14 Jaamaño amiihaiti uujoho: Imihuseme, diiboco unuunoti nucufevetihi.
Miiro paryi amiihaico meneehicano miyaano. Jaabadiro bu amiihaiti Titoco:
Imimo, munuuno miyaanoti icahi.
15 Jaamaño amiihaico sihidi gaijiibo, paryi amiihaico onoonoco meheetavehicaunoco eesafotooboro, bu diiboco mobociigumoro imihusene magaayiciumaño icano.
16 Jaamaño amiihaico imino imiyaavogooboro aivo imo imo icahi.

8

Miyaavogominaa Gaijitimo Aaciino.

1 Tañahabomi, mihimeguehi amiihaico mijiibogonoco Macedonia jiinijeri
iicajaje Moocaani iijaminaavi Moocaani imihuse iifusucafotonoco.
2 Miiro idaasuno iicaneri nisucafuturumo aivo imo imo icauhi, bu aivo
idaasufiirumo gaijitimo aciuhi sihidi iniihibamima iicamobadi.
3 Jaanoco uujoho imino gaajahi aivo gaijitimo iicadinoco aaciunoco.
Jaarunofaño bu aivo janaaniciivi aciumo.
4 Jaamoro bu imogomoro dilluumo monahabomi Cristofeenedi Judeari
iicamojaa uujoho niihibamico asaatyonoco inahaboniqui.
5 Jaamo aivo miihai imino mehesiciniuno janaaniciivi mooniumo. Miiro
iinoro Mohaivojiibojaagovi minifutuumo. Jaadi mojaagovi minifutuumo,
Moocaani imuguubadi.
6 Jaaneguiiha Titoco sihidi munuuhi toono amiihai mihimihusemaño ma-
haciinoco igaayiciqui, bu toono niihibamico ticoniihiniicuubo iiciinoco tahimega
ificuqui.

7 Mɨɨro amɨɨhai sihidɨ janaanɨcɨ fanoovama mihicahi; sihidɨ miyaavogoma
mihicahi, bu mɨjɨɨbogonoco imino magaajahi, bu sihidɨ gaajama mihicahi,
bu sihidɨ imogoma mihicahi, bu mɨɨhaico magaijɨnoma mihicahi icano.
Jaabadɨro bu toono sitaaco magaijɨmoro mahamusunovɨ janaanɨcɨvɨ mihica.
8 Jillɨ uujoho onoobo toonohallɨvɨ amɨɨhaico atajɨɨbano icatɨno. Jillɨ
imeguehi amɨɨhai imino momoonɨnoco, toonotɨ amɨɨhai miyaano sitaaco
magaijɨno igaajacafetequi.
9 Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuuhi Mohaivojɨɨbo Jesucristo imihuseeque.
Mɨɨro diibo sihidɨ busumijeevauruubo amɨɨhaico agaijɨmaño ɨɨdaasuubotɨ
minifutuhi. Jaamo amɨɨhai diibo ɨdaasufañodɨ sihidɨ mubusumijeevahi.
10 Jaaneguiiha amɨɨhaidi iimiqui toonotɨ jino eesɨcɨnɨnoco neehi: Mɨɨro
amɨɨhairyo juufaijɨo ficabatɨro mɨtɨcovaumo imino momoonɨhicahi. Jaaruno
tɨcovono momoonɨhicautɨhi. Jillɨ mihimogomoro momoonɨhicauhi.
11 Jaaneguiiha jisumi tollɨ momoonɨnoco mihimivusu, oono itɨconɨ mi-
himugumoro momoonɨubadɨro, amɨɨhaima iicadɨnotɨ acɨmoro.
12 Mɨɨro saafi sitaaco imogooboro diiboma iicadɨnoco aacɨno Moocaanidi
aivo imino. Jaaruubo Moocaani mɨɨnoma achahano janaanɨcɨvɨ mɨɨnoco
dillutatɨɨbo.
13 Jaamaño uujoho nootɨhi: Saatohoco mahacɨmoro amɨɨhai ɨdaasuno
miicaqui.
14 Jillɨ sabadɨro miicaqui neehi. Jisumi amɨɨhaima sihidɨ icano.
Jaaneguiiha diitoma achahanoco mahacɨ. Jaabadɨro bu safo amɨɨhai
mucuujɨvaachusumi diito amɨɨhaico acɨji. Jillɨtɨ jaamo sabadɨro mihicahi.
15 Oono Caatɨnɨhaame onoobadɨ iicaqui: Sihidɨ ɨɨcɨubedi atyuuvuutɨno.
Jaabadɨro bu mɨɨdɨno ɨɨcɨuruubedi, cuujɨvaachutɨno, onoobadɨ.

Tito Inahabonɨmɨnaa Iicano.

16 Aivo uujoho Moocaanico imehi, diibo Tito jeebɨɨfañо amɨɨhaico
agaijɨɨboro amusunoco ificuunohallɨvɨ jino uco iicabadɨro.
17 Jaabo uujoho diiboco onoonoco imino guubuhi, bu diiboro imeguehi
amɨɨhaico aamusunoco. Jaabo iinoro imogooboro feejiibo amɨɨhaico
emeecɨtoobo.
18 Jaaboma magalluhi saafi monahaboco. Jaabo diibotɨ fahɨgova iicajaaje
Moocaani iijamɨnaa imino ihiimaahicaaboco, taajasujɨɨbogotɨ aamusuhica-
mañо.
19 Bu tollɨro diiboco Moocaani iijamɨnaa ɨɨcɨmoro galluuhi mɨɨhaima
ɨɨgooboro mɨɨhaico ihamusuhicaqui, jino sitaaco magaijɨno dudɨcamaajeque
meheetavomoco ihamusuhicaqui. Jaanoco jino meheetavehicahi Mo-
haivojɨɨboco mihimequi, bu amɨɨhai mihimogomoro momoonɨhicanoco ma-
gaajasuqui icano.
20 Jillɨtɨ mɨɨhaiditɨ mɨɨhaiñooba jino nɨhɨbamɨco mahallacarunotɨ imitɨno
iimaatɨmo iicaqui.
21 Mɨɨro mɨɨhai mihimeguehi imino momoonɨnoco Mohaivojɨɨbo
ɨmefeenevɨro imino momoonɨno icatɨno. Tollɨro bu paryɨ miyamɨnaa
ɨmefeenevɨ imino momoonɨhicahi.
22 Jaamɨsima bu tollɨro monahabomɨtɨ saafiico magalluhi. Jaabo
fanoovaaco momoonɨnoco iimogooboro mɨɨhaico amusuhicahi. Jaabo
bu jisumi amɨɨhaico imino eesɨcɨnɨcumañо aivo imeguehi amɨɨhaico
aamusunoco.
23 Jaanotɨ saatoho amɨɨhaico Titoditɨ idilluhachiijɨ diitoco monoo: Pablo
gataavomɨnaafirucu diiboma dudɨcamaaibo amɨɨhaico ihamusuqui,
noomoro. Jaabadɨro bu oono saatoho monahabomɨsitɨ idilluhachiijɨ monoo:

Moocaani iijamɨnaa agalluumɨsi, Mohaivojɨɨbo Cristoco iimehicamɨsi, noomoro.
24 Jaaneguiiha diitoco magaayɨcɨ amɨɨhai gaijɨma mihicanoco fahɨgova
Moocaani iijafaño iicadɨmo igaajaqui, bu amɨɨhaitɨ mɨɨhai imo imo mihicahi-
cano miyaano iicaqui.

9

Moocaani Iijamɨnaadi Nɨhɨbamɨco Mahallacaruno.

1 Jaanotɨ miyaavogofeenedɨ monahabomɨ Judeari iicamedi nɨhɨbamɨco
mahallacarunotɨ siino amɨɨhaidi caatɨnɨcujitɨhi.
2 Mɨɨro amɨɨhai imihuseque uujoho imino gaajacuhi. Fahiijɨvaro
amɨɨhaiditɨ imo imo iicaaboro Macedonia jiinɨjemɨnaaco neehicahi: Amɨɨhai
Acaya jiinɨjemɨnaa juufaijɨo ficabatɨro mehesɨcɨnɨhicauhi monahabomɨ
Judeari iicamoco mahamusuqui. Toonotɨ saatoho sihidɨ Macedonia
jiinɨjemɨnaa agaajamoro imeguehi tollɨro diitoco aamusunoco.
3 Jaaneguiiha jito monahabomɨco amɨɨhaijaago galluuhi, amɨɨhaiditɨ
toonotɨ imino eneehicano sɨcamaño iicajiruneguiiha. Jaamo onoobadɨ tollɨ
momoonɨqui mihimibaicɨnɨcuuhi.
4 Jillɨ amɨɨhaico neehi saatoho Macedonia jiinɨjemɨnaa uuma ofoomo
amɨɨhaico atyɨmedino mihimibaivotɨmoco. Jaaneri mɨɨhai munucufevejirahi
sihidɨ amɨɨhaiditɨ imino mihiimaahicarumo. ¿Mɨllɨ bu amɨɨhai nucufesuco
neejirahi?
5 Tooneguiiha jito monahabomɨco ɨmegavɨ galluuhi amɨɨhaico ibaatequi.
Jaamo amɨɨhai mahallacaruji, munuunoco ihamusuqui. Jillɨtɨ amɨɨhai mahallacaruno
imitucuuno. Tollɨtɨ amɨɨhai imihuse igaajacafetequi, mɨɨhai
amɨɨhaico midilluneguiiharo mahacɨno iicatɨqui.
Jaaneguiiha amɨɨhai
6 ollɨ onoonoco mehesafoto: Mɨɨdɨno abasuubo, bu mɨɨdɨno ɨcɨji. Jaanotɨ bu
guiraano abasuubo guiraano ɨcɨji.
7 Jaaneguiiha famooro mahacɨ amɨɨhai jeebɨɨ onoodɨno, gaijɨmoro icatɨno,
bu sita idilluneguiiharo icatɨno. Mɨɨro Moocaani gaijɨhi gaijɨtɨɨbo imo imo
aacɨfiiboco.
8 Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico fanoovaaco sihidɨ acɨjirahi. Jaamo jinehejebatɨ
cuujɨvaachutɨmo mihicahi. Jaamoco bu janaanɨcɨvɨ acɨjiibo, tooneri
iminoono dudɨcamaaje eheetavomoco mahacɨqui.
9 Mɨɨro Caatɨnɨhaame jillɨ neehi:
Jaabo imihuseebe gaijɨtɨɨbo ɨɨdaasumoco acɨfihi. Jaanɨ iimihuse ufucuro
finɨjitɨhi, noonoro.
10 Jaabo Moocaani fanoova toogaiñoco mabasuqui aacɨfiibo, bu amɨɨhaico
machutaaco acɨji. Jaaboro bu amɨɨhaico acɨji paryɨ diibo dudɨcamaajeque
meheetavejinoco. Jaaboro bu toonoco ujusisuuboro guiraatusujiibo
ajashutɨno iiminoono dudɨcamaajeenetɨ.
11 Jaamo tollɨtɨ amɨɨhai fanoova imima mihicaji. Jaamo gaijɨtɨmo mahacɨhicahi.
Jaano toono nɨhɨbamɨco mahallacarunoco mofeenedɨ magalluunohallɨvɨ
monahabomɨ Moocaanico imeji.
12 Jaano toono nɨhɨbamɨco monahabomɨco mahacɨno ucuujɨvaachuneguiiharo
mahacɨno icatɨno, bu tollɨro toonohallɨvɨ Moocaanico sihidɨ iimequi icano.
13 Mɨɨro diito Moocaanico imeji. Jaamoro toonofeenedɨ gaajajimo, amɨɨhai
Cristo jɨɨbogo onoobadɨ momoonɨhicanoco. Jaanohallɨvɨ bu Moocaanico
bocɨguejimo amɨɨhai gaijɨtɨmo diitedi, fameeguiiharo icano mahacɨnohallɨvɨ.

14 Jaamoro amɨɨhaico sihidɨ agaijɨmoro amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanima iimaa-
jimo amɨɨhaifeenedɨ Moocaani iimihuseque ɨɨfusumaño.
15 Jaaneguiiha Moocaanico mihimo Illi sihidɨ ejeevaaboco mɨɨhaico
aacɨnohallɨvɨ.

10

Pablo Idudɨcamaajehallɨtɨ Iimaahi.

1 Uujoho Pablo amɨɨhaico dilluhi Cristo sɨɨcujeebɨɨri, imihuseri icano.
Mɨɨro uco neehicamo, amɨɨhaima iicasumivaha, uujoho sɨɨcuno iimaahicahi.
Jaanotɨvaha sihɨgo iicasumi mityaabobadɨ amɨɨhaima iimaahicahi icano.
2 Jɨɨ, jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Uujoho amɨɨhaico emeecɨtodɨ, uco
mɨsɨfiiratusudino, oono amɨɨhaitɨ saatoho mɨɨhaico: Jillɨ tɨcovo jiinɨje
miyamɨnaa iicahicabadɨro moonɨhicamo, eneehicamohallɨvɨ. Mɨɨro diitoma
ɨɨbacasijinoco imibaicɨnɨcuuhi.
3 Jɨɨ, miyaanoco, noomo mɨɨhai miyamɨnaa mihicanoco. Jaarumo mɨɨhai
jillɨ tɨcovo jiinɨjemɨnaa aamocasinɨcɨbadɨ mahamocasitɨhi.
4 Mɨɨro mɨɨhai jiinɨjemɨnaa ɨɨbacasinɨneri, abañɨneri, bu fanoovari
omoonɨcasinɨcɨbadɨ momoonɨcasitɨhi. Jillɨ Moocaani mityariro miyamɨnaa
sefa eesamaaiñehejeque mifinɨsuhi.
5 Jaabadɨ mifinɨsuhi mɨɨhaiditɨ iminootɨno eneehicanehejeque, bu
comityanehejehacho icano Moocaanico agaajasujitɨrunehejeque icano.
Jaamoro paryɨ miyamɨnaa esamaajeque Cristoguiinovɨ mificuuhi, diiboco
imityaguequi.
6 Jaamo amɨɨhai imino muguubucuudɨ, saatoho uguubutɨnehejeque mɨɨhai
mahaamɨji.
7 Mɨɨro amɨɨhai allɨonocoro magaajahi. Jaanotɨ saatoho Cristotahe icanoco
imino agaajamo, bu igaajaqui tobadɨro mɨɨhai Cristota mihicanoco.
8 Jaabo uujoho Cristo mɨɨhaico aacɨno mityama mihicanotɨ sihidɨ ihi-
imaaruubo, uujoho toonotɨ nucufevetɨhi. Mɨɨro Mohaivojɨɨbo mɨɨhaico jino
mityaco acɨuhi amɨɨhai miyaavogoco mujusisuqui, jillɨ mifinɨsuqui icatɨno.
9 Jaanegui uujoho amɨɨhaico aamenefañodɨ jillɨ iigutusuuno, noomoro
saatoho eesamaaiñoco imogotɨhi.
10 Mɨɨro neehicamo: Tahaamenefañodɨvaha sefano, mityano iimaahicahi.
Jaanotɨ amɨɨhaimavaha iicasumi niinovano icahicahi, sɨɨcuno iimaahicahi
icano, noomoro.
11 Jaamo tollɨ meneehicamo magaaja, mɨɨhai sihɨgotɨ aameneque ma-
galluhaamejefaño mihiimaahicabadɨro, bu amɨɨhaifeenevɨ mihicadɨ mo-
moonɨjinoco.
12 Mɨɨro mɨɨhai mofiico momoonɨtɨhi, oono saatoho ifiiditɨro imino ihi-
imaahicamo tɨcovovɨ mɨhɨfetequi icatɨno, bu diitobadɨ mejeevaqui icatɨno
icano. Diito jillɨ mɨhɨɨfomo icamo, ifiivɨro ifiico ohoovɨcɨmañoo, bu samɨnaaro
fahɨgova ohoovɨcɨcasimañoo icano.
13 Jaanotɨ naha mɨɨhai mofiico mitya mitya momoonɨtɨhi mɨɨhaiñoo
iicatɨneri. Jaanotɨ naha ɨdɨɨboro Moocaani mɨɨhaico onoodɨnoro
meheetavehi. Jaabo bu onoobadɨ amɨɨhaijaago mɨhɨfetehi Corintovɨ.
14 Jaamañoo mɨɨhaico Moocaani atajɨɨbano janaanɨcɨvɨ mafatyotɨhi. Jaanotɨ
naha amɨɨhaivɨ mɨhɨfututɨruva naha, Moocaani unuuno janaanɨcɨvɨ mafatye-
jirahi mɨɨro mɨɨhai itɨconɨ amɨɨhaijaago Cristo jɨɨbogoco masatyuuhi.
15 Jaamañoo mɨɨhai sita dudɨcamaajeriro quehe quehe mihicatɨhi. Ɨvɨ jillɨro
mihimeguehi amɨɨhai miyaavogo iguiraatonoco. Bu tollɨro mihimeguehi

amɨihaifeenevɨ janaanɨcɨ mududɨcamaaiñoco. Jaarumo Moocaani mɨihaico uhuuvuunoco mafatyejitɨhi.
16 Jaadɨ bu janaanɨcɨvɨ mafatyeji amɨihai janaanɨcɨ iicamojaago, diitoco taajasujɨibogoco mɨjɨibeguequi icano. Jaamaño uujoho sita dudɨcamaajeriro quehe quehe icatɨhi.
17 Jaanotɨ cajaatyohacho ifiico quehe quehe omoonɨhachiijɨ, Aivojɨiboditɨro quehe quehe iicaqui.
18 Mɨiro ifiicoro: Uujoho aivo imino icahi, onoobo diibo iimiibo icatɨno. Jaanotɨ naha ɨdɨiboro Aivojɨibo diiboco: Imino icaabo, onoobo naha iimiibo.

11

Pablo Jihovo Minɨsumɨnaaditɨ Ijɨibogono.

1 Jaanovaha uco majaabɨcɨjirahi sɨcamañotɨ mihiimaabadɨ ihiimaaboco. Jillɨ tollɨ icarunofaño uco majaabɨcɨ.
2 Mɨiro amɨihaico uujoho cɨgueguehi Moocaanitɨ asaano cɨgueegueri. Mɨiro amɨihaico uujoho Cristodi ficucuuhi. Jaamaño diiboco amɨihaico acɨguehi, oono bagocaja imino iicago saafiicoro atajevago iicanɨcɨbadɨ. Jaamo mihicahi.
3 Jaarunofaño oono jiinimo ibañɨfiirari Evaco abañɨubadɨ, bu amɨihaico mabañɨcafetejirunoco iguihi. Jaaneri imino miyanotɨro Cristoco mejeecɨvehicanoco mejeevesujirahi.
4 Mɨiro sita asaamoro mɨihai mɨjɨibogoyomoobo iicatɨibo siyomo Jesutɨ ɨjɨibogonoco muguubunɨcɨhicahi. Jaamoro bu magaayɨcɨhinɨcuubo iicanaaca siyomo gaijaco imo imo magaayɨcɨhicahi. Bu tollɨro magaayɨcɨhinɨcuubogo iicanaaca, bu siyomo jɨibogoco imo imo magaayɨcɨhicahi.
5 Bu oono diito ifiicoro: Sihidɨ mejeevano minɨsumɨnaa, eneehicamo onoonoco: Jii, meneehicahi. Jaarunaa uujoho diitoguiinovɨ icatɨhi.
6 Tahiimaajaagotɨ naha sɨicuno iimaarahi. Jaaruubo tahesamaajejaagotɨ sihidɨ gaajahi. Mɨiro jaanoco amɨihaico magaajasuhicahi fahiijɨvaro fanoovaaco momoonɨhicanofeenedɨ.
7 ¿Nacu fɨne imitɨno moonɨuhi, oono taajasujɨibogoco amɨihaico ɨjɨibuguusumi jaadusutɨibo iicaumaño, bu amɨihaico bocɨgusuqui tafiico guiinovɨ ificuumaño icano?
8 Mɨiro fahɨgova iicajahaje Moocaani iijamɨnaa nɨhɨbamɨco tajaa agallunoco mudumɨtɨicɨnɨcɨbadɨ gaayɨcɨhicauhi, toono sefatɨ amɨihaico amusuqui.
9 Jaabo amɨihaima iicausumi siinotɨ cuujɨvaachuuruubo mɨihaiñoobaco dilluutɨhi. Mɨiro monahabomɨ Macedonia jiinɨjetɨ agaseumo uco acɨuhi ucuujɨvaachuunoco. Tollɨ iicauboro idilluutɨbadɨro, bu icaji.
10 Mɨiro Cristo miyaanoco imino agaajano tajeebɨifaño iicabadɨro, bu toono idilluutɨneri imo imo iicanoco mɨihaiñooba paryɨicɨno Acaya jiinɨjeri iicamo dumɨtɨicɨjitɨhi.
11 ¿Jaanoco mɨllɨtɨ fɨne jillɨ uujoho neehi? ¿Nacu fɨne amɨihaico agaijɨtɨmaño? Chaa, tollɨ icatɨno. Mɨiro uujoho amɨihaico guiraano agaijɨnoco, Moocaani gaajahi
12 Jaabo jino uujoho iicahicabadɨro moonɨhicaji. Jaaneri: Diitobadɨ mududɨcamaaihi, eneehicarumo abañɨno gaajacafeteji.
13 Mɨiro jaamo diito jillɨ jihovo minɨsumɨnaa, jillɨ bañɨsumɨnaa iicamo, Cristo minɨsumɨnaabadɨ minifetehicahi.
14 Jaano jillɨ agaajaratɨno icatɨno. Mɨiro ɨjɨ Satanas Moocaani toomomɨnaafibadɨ iminifotooboro saajirahi.

15 Jaabadiro bu tihiitino diiboco ejeecivomo iminoco omoonimobadi minifetejirahi. Jaamo oono omoonino jaadaco iicineri finiji.

Pablo Moocaani Minisuminaafi Idaasuno Iicano.

16 Jaaneguiiha siino amiihaico neehi: Miihaiñooba uco jilli jeegavoobo needino. Jaanoti tolli uco mehesicinihachiiji, muguubunicihica amiihaima iimaanoco, toonofañodi uujoho mitya mitya iicanoco magaajaqui.
17 Jaaruno uco Aivojiibo atajiibaneguiiha tolli nootihi. Jilli ejeegavoobobadi neehi mitya mitya iicanoco.
18 Miiro sihidi saatoho mitya mitya icahicahi jijeo nehejeditiro. Jaabadiro bu uujoho tooneri mitya mitya icajirahi.
19 Miiro amiihai: Sihidi magaajahi, munuurumo. Jaarunaa paryi ejeegavomoco imino muguubunicifihi.
20 Miiro amiihai imino muguubunicifihi, oono: Miihaico mejeecivo, noomoro amiihaico atajiibahicamoco, bu amiihaico ananihicamoco, bu amiihaico iguiinonihicamoco, bu amiihaico jihovotobadi omoonihicamoco, oono bu amiihai imefaño amiihaico agabacuhicamoco icano.
21 Jaanoti naha miihai tolli momooniutihi mesefautimaño. Jaano nucufesurunoco jino neehi.

Jaanoti saatoho nucufeguetimo ihiimaabadiro bu uujoho iimaahi; jino jilli ejeegavoobo iicanicibadi.
22 ¿Nacu jaamo hebreomi diito? Jaabadiro bu uujoho hebreomioobo. ¿Nacu Israel jiinijeoto diito? Jaabadiro bu uujoho? ¿Nacu bu Abraham iyaachimihai diito? Jaabadiro bu uujoho icahi.
23 ¿Nacu diito Cristo jeecivominaa? Miiro diito janaanicivi uujoho icahi. Jino ihiimaano ejeegavoobo onooniciibadi neehi. Miiro diito janaanicivi uujoho dudicamaaihi, bu diito janaanicivi uujoho gaicicafetehi, bu diito janaanicivi uujoho civojanicafetehi, bu fiiva foova uujoho guijeveti fatyehicahi,
24 bu sahusefoova uco judiomi aamiuhi treinta y nuevedifoova gaicihicaumo.
25 Bu mifooci, safo icano aamicafutuhi imeiri. Jaanoti safooro uco guiisibaneri aamiumo. Bu tolliro mifooci, safo icano ufuuboma ciijigaimeenene fiimacamaaiuhi. Jaabo safoono imuuaifaño icauhi fucu, cuuje icano fatyuuhi nifaihufaño.
26 Bu ajashutino igooboro feehicahi teehino ñihicunofañodi, bu tolliro nanivaminaa ñihicumehejefañodi, bu tolliro taajiinijeminaa, bu siijiinijeminaa icamo ñihicumehejefañodi feehicahi. Bu tolliro cuumino ñihicunehejefañodi feehicahi. Tolliro buhigueeje muuaiño icano ñihicunehejefañodi feehicahi. Bu tolliro miya gataavominaa iicatimo, ñihicumehejefañodi feehicahi.
27 Tolliro bu sihidi dudicamaaiboro feehicahi, bu fanoova uco iidaasuvusunofañodi feehicahi. Fiiva foova cigaraco jaabicii boro feehicahi. Ajebanoco, adufiraco icano jaabicii boro feehicahi. Guiraafoova machutiibo icauhi. Bu siicuraco jaabicihicauhi, gaachehubama chahahicauhi icano.
28 Jaana janaanicivi bu iicarunehejeque nootihi. Miiro fafucuvaacivi paryi Moocaani iijaminaati eesamaaiñeri tajeebii nijii nijii icahicahi.
29 Miiro saatoho iniinovasumi, uujoho bu niinovano icahicahi. Bu saatohoco sita imitinofaño agañiisusumi, uujoho sifiirari idaasuno icahicahi.
30 Jaanocoro toneheje tañiinovaco iifusunocoro uujoho iimaajirahi.

31 Mɨɨro Moocaani Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico fahiijɨvaro iimono
ufucuro finɨtɨno icaji. Jaabo gaajahi uujoho jino miyaanoco onoonoco.
32 Mɨɨro Damasca cuumiri iicausumi, tuucuumi aivojɨɨbotɨ, imiya aivojɨɨbo
Aretas onoobo ificuubo itoomomɨnaaco tuucuumi guhuganovɨ ficuuhi, uco
agaayɨcɨmoro cɨvojafaño isatyequi.
33 Jaarunaaca uco jɨɨibaifaño ɨjɨɨhacuumoro tuucuumi mecuhallɨdɨ jahisivɨ
niitusuumo. Jaamaño jillɨtɨ taajauhi diibo usetɨ.

12

Gaijanoco Pablo Aatyɨmeuno.

1 Mɨɨnoditɨro imino mihiimaano jillɨ mɨhɨɨfono. Jaarunofaño iimaaji
Aivojɨɨbo uco gaijaco ɨɨfusuhicanoco, bu agaajasuhicanoco icano.
2 Mɨɨro uujoho gaajahi saafiico Cristoco imiyaavogooboco. Jaabo satyoca-
futuuhi niquejefaño, aivo janaanɨcɨ iicajefaño, sɨɨcɨje toonotɨ fahuseecɨ siino
mificabacɨ, mificabacɨ ɨdɨɨno ficabanoco mafatyucuuhi. Jaanoco gaajatɨhi
fɨne ifiima baacho fuubo, igaijaro baacho fuuhi. Jaanoco ɨɨdɨɨboro Moocaani
gaajahi.
3 Jaarunoco uujoho gaajahi diibo ufuunoco; ifiima baacho, igaijaro baacho
ɨdɨɨboro Moocaani toonoco gaajahi.
4 Mɨɨro Moocaani iicahɨgo niquejefaño satyocafutuubo. Jahɨgo guubuubo
agaajaratɨno iimaaco aivo mɨɨhaiñooba ɨjɨɨbeguejitɨrunoco.
5 Jaabeditɨ uujoho: Aivo mityaabo, neejirahi. Jaanotɨ tafiiditɨro: Aivo
mityahi, nootɨhi; ɨdɨɨnoro naha tañiinovatɨ iimaajirahi.
6 Jaanotɨ naha tafiiditɨro imino jɨɨbuguruva, bu sɨcamaño icajitɨruno,
miyaanehejequere ɨjɨɨbogomaño. Jaaneguiiha tafiiditɨro imino jɨɨbogotɨhi,
saatoho uuditɨ janaanɨcɨ eesamaajiruneguiiha. Jillɨ uco aatyɨmenetɨro, bu
tahiimaaco uguubunotɨro icano igaajaqui.
7 Jaano toono Moocaani uco ɨɨfusuno, aivo uudi sihidɨ ejeevauno. Jaaneri
uujoho sihidɨ tafiico mitya mitya omoonɨjiruneguiiha tafifaño aivoco
Moocaani ficuuhi. Jaano taahucufaño icahi januutu macafatyɨcɨnɨbadɨ.
Jaanoco ɨjɨro juvivehi, tooneri uco ɨdaasuno imoonɨqui.
8 Jaano toonohallɨvɨ mifoocɨ, safo ɨdɨɨno Aivojɨɨboco dillucuurahi toono
aivoco uutɨ ibuusuqui.
9 Jaarunofaño Aivojɨɨbo uco neehi: Ɨco agaijɨnofañodɨ fanoovari diica. Mɨɨro
ifi iniinovamofañodɨ tamitya aivo janaanɨcɨ ɨfusucafetehi, nooboro. Jaamaño
jino iniinovaneri imo imo icahi tafifeenedɨ Cristo mitya ihɨfusucafetequi.
10 Jaamaño tañiinovaneri imo imo icahi, bu tollɨro uco imitɨno onoonehejeri,
bu fanoovatɨ ucuujɨvaachunehejeri, bu uco ɨjɨɨheguenehejeri icano. Mɨɨro
uujoho niinovaabobadɨ iicasumi aivo janaanɨcɨ Cristo sefama icahi.

Pablo Corintomɨnaaco Agaijɨɨboro Esamaaihi.

11 Amɨɨhai uuditɨ imino mihiimaaujirahi. Jaaruno iicanaaca uuro tafi-
iditɨro ihiimaamaño jeegavomɨnaafibadɨrucu. Mɨɨro uujoho sihidɨ jee-
vatɨruubo, oono amɨɨhai: Sihidɨ ejeevano minɨsumɨnaa, noomoro diito
dojɨcutɨ mefeehicamo guiinovɨ icatɨhi.
12 Mɨɨro oono amɨɨhaifeenevɨ sihidɨ fanoovaaco jaabɨcɨɨboro
ududɨcamaaihicauno imino gaajacafutuuhi ɨɨfusuneri,
aatyɨmeratatɨnehejeri, ajabafiiranehejeri icano. Jaanotɨ magaajahi uujoho
miya minɨsumɨnaafi iicanoco.

13 Mïiro sijahaje Moocaani iijanomïnaaguiinovï amïihaico moonïtïrahi
ïdïinoro naha tafiiguiiha nïhïbamïco amïihaico dilluutïhi. Jaaneri fïne
amïihaico imitïno omoonïunoco mihimibachucasiqui sajeebïï miicaqui.

14 Mïiro amïihaico mifoocï baajecuuhi. Jaabo siino bu amïihaico baatequi
imibaivucuuhi. Jaabo amïihaico uujoho jinejebaco dillujitïhi. Mïiro amïihai
nehejeguiiha feejitïhi, jillï amïihaiguiiharo feeji. Mïiro caanimï iseemeguiiha
nïhïbamïco allacarufihi, iseeme caanimïguiiha allacarutatïhi.

15 Jaabadï uujoho paryï tañehejeque amïihaihallïvï gañïijirahi imo imo.
Jaabadïro bu tafiico uujoho finïsujirahi amïihai jeebïinohallïvï. Mïiro uujoho
amïihaico sihidï agaijïtonaaca, amïihai uco guiinovïro mïidïno magaijïhi.

16 Mïiro amïihaitï saatoho, uujoho amïihaico jinejebaco idilluutïnoco,
imino gaajarumo neehicahi: Amïihaico abañïuborovaha tacuraihufaño
gañïisuuhi, noomoro.

17 ¿Nacu amïihaico bañïuhi amïihaijaago oono saatohoco agallu-
umofeenedï?

18 Mïiro Titoco uujoho tajïibauhi amïihaico ibaatequi. Jaaboma bu saafi
monahaboco galluuhi. ¿Nacu Tito amïihaico bañïuhi? Mïiro mïsi sabadïro
mihicafihi, bu sagaijafeenedïro.

19 Fïne amïihai mehesïcïnïhi; jillï mofeenevï ifiguiiharo icamïsi, noomoro.
Jaaruno tollï icatïno. Mïiro mïsi Cristotaotïsi Moocaani ïmefeenevï mihi-
imaahi. Jaamo paryï agaijïno nahabomï, amïihai miyaavogoco amusuqui.

20 Mïiro uujoho ñïhicuguehi amïihaico emeecïtodï, uujoho iimogobadï
mihicatïmoco aatyïmeneque, jaabadïro bu amïihai mihimogobadï iicaaboco
mahatyïmejitïnoco icano. Bu tollïro ñïhicuguehi amïihaifeenevï ïibacasino
iicanoco, bu sitaaco inohallïtïro mïjïiheveneheje, bu icajïisuhañoo, bu
gaijïraneheje, bu sïcamañoo jïibogoneheje, bu dejecuneheje, bu mitya mitya
icaneheje, bu igaivusumi imino momoonïtïneheje icano iicanoco.

21 Bu tollïro ñïhicuguehi jino siino amïihaico abaatoobo, Moocaani amïihai
imitïco aatyïmeneri unucufeveneque. Bu jaabadïro ajashutïmo saatoho
amïihaitï sïicïjetïro imitïco omoonïhicamo; toono iimitïco jeevesutïmo iic-
ahicamoditï, bu oono ajevanehejeque, bu fanoova iimitïno imogonehejeque
icano omoonïhicamoditï uujoho aivo ïdaasuveji.

13

Afagoono, Niino Iimaa Icano.

1 Mïiro amïihaico mifoocï baajecuuhi. Jaabo siino bu jino amïihaico
baateji. Jaamo saatoho imitïco omoonïmohallïvï mïjïibogodï miimïsiicï, saafi
ïdïimo diibohallïvï mïjïibogohachiijï miyaaveguеji.

2 Jaamo sïicïjetïro imitïco omoonïhicaumoco faguucuuhi siino eegue-
jeusumi. Bu paryï famoocoro jino siino tehesinotï neehi: Jino siino amïihaico
abaatodï amïihaico ïdaasugucujitïhi.

3 Jaadï jari magaajaji, Cristo tafeenedï ihiimaanoco, magaajaguehicanoco.
Jaabo Cristo amïihaico omoonïdï niinovajitïibo mïiro amïihaifeenevï isefaco
gaajasujiibo.

4 Mïiro miyaano iniinovaaboco icanïcïbadï tetecuumo. Jaaruubo oono
icahi Moocaani mityari. Jaabadïro bu mïihai diibo niinovajaagodï mi-
hicahi. Jaarumo diibofañodï mihicacumañoo Moocaani mityari mihicaji,
toonofeenedï amïihaico mahamusuqui.

5 Jaaneguiiha amɨɨhairyo amɨɨhai ifiico magaajacɨ. ¿Naa imino miyaavogo-
faño mihicanoco? Amɨɨhai ifiico imino mɨnɨsu. Mɨɨro amɨɨhairyo magaajahi
Jesucristo amɨɨhaifaño iicanoco, miya miyaavogomɨnaa mihicahachiijɨ.
6 Jaabadɨro bu uujoho imeguehi amɨɨhai magaajanoco, mɨɨhai miya
miyaavogomɨnaa mihicanoco.
7 Jaamo mɨɨhai amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanima mihiimaahicahi, imitɨco
amɨɨhai moonɨtɨmo miicaqui. Jaaruno mɨɨhai imino mihicanoco
magaajasuqui icatɨno, jillɨ amɨɨhai iminocoro momoonɨquiguiiha, jillɨ
mɨɨhaiditɨ imitɨno mehesɨcɨnɨrunaaca.
8 Mɨɨro mɨɨhai miyaanoditɨ imitɨno momoonɨtatɨhi, miyajɨɨbogoguiiharo
momoonɨhicahi.
9 Jaamañо mɨɨhai niinovano mihicarunaaca amɨɨhai sefano iicamañо
mɨɨhai imo imo mihicahicahi. Jaamo mɨɨhai Moocaanima amɨɨhaihallɨvɨ
iimaamoro mihicahi, aivo amɨɨhai imitɨbama ufucu chahamo miicaqui.
10 Jaaneguiiha jihaameque amɨɨhaidi caatɨnɨhi amɨɨhaico abaatejino
ɨmegavɨro. Jaabo amɨɨhaijaago ufuusumi sefano amɨɨhaico moonɨtɨɨbo
icaqui, jino tamitya Aivojɨɨbo uco aacɨhinɨno mityari. Tooneri amɨɨhaico
jusisuqui aacɨhinɨno, jillɨ amɨɨhaico finɨsuqui icatɨno.
11 Jaaneguiiha tañahabomɨ, tahɨgo imino mihica, bu amɨɨhai jeebɨɨfañо
iimitɨnobama chahamo mihicajinocoro miguiino, bu amɨɨhaico afajɨɨnɨnoco
magaayɨcɨ, bu sabadɨro imo imo mihicamoro sajeebɨɨ mihica icano. Jaafa
Moocaani gaijɨco, sajeebɨɨ icaco icano aacɨɨbo amɨɨhaima icahi.
12 Fahɨgovavɨ midilluucasi ihiibɨcɨcasimoro.
13 Jimañeri iicamo miyaavogofañodɨ monahabomɨ paryɨ iijɨco amɨɨhaijaago
galluuhi.
14 Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino omoonɨnoco magaayɨcɨ, bu Moocaani
gaijɨco, bu Igaija amɨɨhaima iicajinoco icano.

GALATAS

Galacia Jiinɨjeri Iicamedi Pablo Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo minɨsumɨnaafi, miyamɨnaa uco ɨɨcɨmoro agalluubo icatɨno.
Jesucristoro uco agalluubo, bu diiboco guijevefeenetɨ ubuheetesuubo
Moocaani uco agalluubo.
2 Jaamo mɨɨhai, uujoho, bu paryɨ monahabomɨ icamo jihaameque
macaatɨnɨhi Galacia jiinɨjeri iicajano Moocaani iijanomɨnaadi.
3 Jaamo amɨɨhai Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi aacɨno
sajeebɨɨ imino omoonɨno icanoma mihica.
4 Jaabo ifiico mohallɨvɨ aacɨuboro guijeveuhi mohimitɨhallɨvɨ, mɨɨhaico
itaajasuqui jihimitɨ jiinɨjetɨ; Dios Moocaani jeebɨɨ onoobadɨ.
5 Jaabo Moocaanico mihimo fahiijɨvaro. Fɨne.

Chahabogo Sibogo Taajasujɨɨbogo.

6 Uco aivo sihidɨ meheetyesuhi gueenene icatɨmoro Moocaanico
mejeevesuneri Cristo mɨɨhaico agaijɨnofeenedɨ amɨɨhaico ucuuhu-
vahinɨɨboco. Jaamoro siibadɨ iicano jɨɨbogocoro magaayɨcɨhi.
7 Sibogo chahahi miya taajasujɨɨbogo. Jillɨ ɨɨfurumo sita amɨɨhaico ca-
sivusuhicahi. Jaamoro imogomo Cristo taajasujɨɨbogoco sibogotɨ ubuu-
nanɨnoco.
8 Jaanotɨ amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco mahacɨhinɨnobuunatɨ uujoho, bu
niquejefañotɨ asaabo Moocaani toomomɨnaafi iicaruubo, bu saatoho sita
iicaruva icano siibadɨ iicabogoco mɨjɨɨbogohachiijɨ, mɨɨhai Moocaani afai-
janoguiino mihicajirahi.
9 Jaanoco uujoho fone nuucuuhi. Jaarunoco bu jino siino neehi:
Amɨɨhai taajasubogoco magaayɨcɨhinɨcubogohallɨvɨ sita amɨɨhaico sibogoco
ɨjɨɨbogohachiijɨ diito Moocaani faijaguiino icahi.
10 ¿Nacu jillɨ onoonotɨ miyamɨnaa uco cahacɨsuhi? Cha, tollɨ icatɨno
Moocaani uco acahacɨsunoco imeguehi. Uujoho jaanotɨ imogotɨhi uco
miyamɨnaa acahacɨsujirunoco omoonɨnoco. Jaanotɨ miyamɨnaaco ca-
hacɨsuruva, uujoho Cristo jeecɨvomɨnaafi icajitɨrahi.

Jillɨ Pablo Minɨsumɨnaafitɨ Minifutuuhi.
(Hch 8.1-3)

11 Jaanegui magaaja jinooco tañahabomɨ: Uujoho taajasujɨɨbogoco
ɨjɨɨbogono miyamɨnaafi esamaajere icatɨno.
12 Toonoco uujoho cajaanɨ miyamɨnaafitɨ gaayɨcɨhinɨtɨhi. Mɨɨhaiñooba uco
jɨɨbeguehinɨtɨhi. Jesucristoro uco jinooco gaajasuhinɨhi.
13 Amɨɨhairyo magaajacuuhi itɨconɨ judiomɨ iijɨco omoonɨhicausumi
imino omoonɨhicaunoco. Amɨɨhairyo magaajacuuhi uujoho Moocaani
iijanomɨnaaco finɨsuqui ɨdaasuno omoonɨhicaunoco.
14 Jaabo uujoho judiomɨ iijɨco aivo tayoto tatyɨcovovɨro ificabano iicau-
rumo janaanɨcɨvɨ imino moonɨuhi. Uujoho aivo imino moonɨhicauhi mo-
heedetemɨhai iijɨco.
15 Jaaruuboco uco Moocaani sahiijɨtɨro ɨcɨuhi fiivuutɨɨbocoro, sihidɨ
agaijɨmaño uco ɨcɨubo.
16 Tollɨ iimuguuboro uco Illico gaajasuubo, uujoho diibo taajasujɨɨbogoco
jɨɨbeguequi judiomɨ iicatɨmofeenevɨ. Jaabo jillɨ iicausumi mɨɨhaiñoobajaago
fuutɨhi toonotɨ uco ijɨɨbeguequi.

17 Bu Jerusalevɨ fuutɨhi itɨconɨ tahɨmegavɨ minɨsumɨnaatɨ iicacuumoco
toonotɨ idillutoobo. Jillɨro gueenene icatɨɨboro fuuhi Arabia jiinɨjevɨ. Jahɨgotɨ
uhuumiubo gaseuhi Damasca cuumivɨ.
18 Jaabo mificabacɨ, saficaba icanobuunatɨ jari Jerusalevɨ fuuhi. Jahɨgo jari
Pedroco gaajauhi. Jaaboma fahuseecɨ satɨhai ɨdɨino fucuvaro icauhi.
19 Jaaruubo bu saatohoba minɨsumɨnaaco atyɨmeutɨhi ɨdɨibocoro Jacoobo
Aivojɨibo Jesu nahaboco atyɨmeuhi.
20 Moocaani ɨmefeenevɨ miyanotɨro jino neehi acaatɨnɨibo.
21 Jaanobuunatɨ fuuhi Siria, Cilicia icano jiinɨjevɨ.
22 Jaaboco uco monahabomɨ Cristota Judea jiinɨjeri iicamo imino
atyɨmeutɨhi.
23 Jillɨro uguubuumoro uuditɨ neehicauhi: Itɨconɨ mɨihaico toonohallɨtɨ
ɨdaasuno omoonɨhicaubo, jisumi taajasujɨibogoco jɨibogooboro feehicahi
toonoco itɨconɨ ifinɨsuqui omoonɨhicaurunoco, noomoro.
24 Jillɨ noomoro uuditɨ Moocaanico imehicaumo.

2

Saatoho Minɨsumɨnaa Pabloco Gaayɨcɨhi.
(Hch 11.1-30)

1 Jaanobuunatɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ igueenemeheje ɨdɨino ficabavabuunatɨ
siino fuuhi Jerusalevɨ, Bernabe onooboma. Jaabo uujoho satyuuhi tahɨgo
Tito onooboco.
2 Tahɨ fuuhi, Moocaani uco tahɨ difo unuuneguiiha. Jahɨ Jerusalevɨ
Moocaani iijamɨnaa imiyaamoma ijeevadɨ mihigaivuuhɨ diitoco imino
jɨibuguuhi taajasujɨibogotɨ judiomɨ iicatɨmofeenevɨ ɨjɨibeguehicaabotɨ. Jillɨ
moonɨuhi ududɨcamaaihicauno jihovonobadɨ iicajiruneguiiha.
3 Jahɨgo uuma ufuubo Tito judiomɨoobo icautɨruuboco iimeeheque mɨihai
miquitɨcɨsuutɨhi.
4 Jaarunaa miya nahabomɨ iicautɨmo mofañodɨ toovono ɨjɨcafutuumo
imuguuhi diibo meeheque iquitɨcɨunoco. Jaamo diito mofeenevɨ jɨcafutuuhi
gaajamɨnaatɨ ufuumo, Cristo Jesuma mihicacuunofeenedɨ judiomɨco
atajɨibahicanotɨ mataajacuunoco agaajatuumo. Jaamoro mɨihaico siino
Moise tajɨiba jɨjovototɨ imoonɨsuqui ufuumo.
5 Jaarumoma sihidɨ mejenaaucasiuhi. Amɨihai taajasujɨibogoco
miyaanoco magaayɨcɨcuunoco jeevesutɨmo toonofañoro miicaqui.
6 Jaarumo diito imiyaamo iicaurumo uco bohobogobadɨ iicanoco
ajashuno jɨibuguutɨhi. Jaaruno diito tollɨ iicano uco mɨllɨ moonɨtɨhi,
Moocaani miyamɨnaaco udugaacutɨmaño.
7 Jaamo uco bohonobatɨ jɨibogotɨmoro jillɨro gaajacɨumo uco Moocaani
judiomɨ iicatɨmojaago taajasujɨibogoco satyequi aacɨuboro atajɨibaunoco,
Pedroco diiboro tobogocoro judiomɨjaago isatyequi acɨubo.
8 Mɨiro diiboro Moocaani Pedroco minɨsumɨnaafitɨ judiomɨfeenevɨ agallu-
ubo, uco minɨsumɨnaafitɨ galluuhi judiomɨ iicatɨmofeenevɨ.
9 Jaamaño Jacoobo, Pedro, Jua iicamoco aivo imiyaamo eneehicaumo
gaajacɨuhi Moocaani uco toono dudɨcamaajeque aacɨunoco. Jaamoro
mɨsico ihuseneque acɨumo uco, Bernabeque icano. Jillɨ moonɨumo ma-
gaijɨcasimoro manahabovacasijinoco. Jaamoro bu imuguumo mɨsi ju-
diomɨ iicatɨmofeene mududɨcamaaituujinoco. Jaanotɨ diito judiomɨguiiha
toonovɨro fitafutuuhi diitofeenevɨ idudɨcamaaiqui.

10 Jaamo mɨsico ɨdɨɨnocoro tajɨɨbauhi ɨɨdaasumoco mehesafetehicajinoco.
Jaanoco uujoho jabajeevetɨɨbo imino moonɨhicahi.

Pablo Ɨɨbahi Pedroco Antioquia Cuumivɨ.
(Hch 11.1, 2)

11 Jaanobuunatɨ Pedro Antioquia cuumivɨ ufuuboco ihɨmefeenevɨ uujoho
ɨɨbauhi, imitɨno omoonɨunohallɨtɨ.
12 Itɨconɨ machuhicaubo sano judiomɨ iicatɨmehejema. Jaanaa Jacoobo-
jaagodɨ iicaumo saatoho judiomɨ agasecuudɨ diito judiomɨ iicautɨmotɨ
udugaavuuboro siino diitoma machucuutɨɨbo, diito ibaɨ meehe quitɨcɨ
tajɨɨbamɨnaa iicaumaño diitoco iiguiuboro.
13 Jaabadɨro bu saatoho judiomɨtɨ Cristoco imiyaavugucuurumo Pedro
abañɨsuubo omoonɨhicaubadɨro minifutuumo, bu Bernabe icauruubo diito-
badɨro minifutuuhi.
14 Jaamo diito miyaano taajasujɨɨbogo onoobadɨ icatɨmo iicaunoco
aatyɨmeuboro Pedroco famoohɨmefeenevɨ nuuhi: Ɨɨjoho judiomɨoobo
diicaruubo judiomɨ iicanɨcɨbadɨ icatɨɨboro, judiomɨ iicatɨmo iicabadɨ
diicahicahi. Bu, ¿mɨllɨ jaabo toono judiomɨ iicatɨmoco judiomɨbadɨ iicaqui
tajɨɨbahicahi? nooboro nuuhi.

Judiomɨ, Saatohobadɨro Miyaavogofeenedɨ Taajahi.

15 Mɨɨhai naha mifiivuunotɨro judiomɨ. Jaamo mɨɨhai siijiinɨjeoto
imitɨmɨnaa iicabadɨ mihicatɨhi.
16 Jaarunofañoo magaajahi, Moise tajɨɨbaco omoonɨrumoco mɨɨhaiñoobaco
Moocaani agaayɨcɨjitɨnoco. Jaanotɨ ɨdɨɨnotɨro mɨɨhaico gaayɨcɨjiibo
Jesucristoco mimiyaavogonofeenedɨ. Jaamañoo bu mɨɨhai Jesucristoco
mimiyaavuguuhi mɨɨhaico toonofeenedɨ Moocaani igaayɨcɨqui. Jaamo
mɨɨhai tajɨɨbaco momoonɨnotɨ magaayɨcɨcafototɨhi. Jaamañoo mɨɨhaiñoobaco
Moocaani gaayɨcɨjitɨhi tajɨɨba onoonoco omoonɨmoco.
17 Jaanotɨ Cristofeenedɨ mɨɨhaico Moocaani agaayɨcɨnoco momoonɨnaaca
saatoho mɨɨhaico neehicahi: Imitɨmo, Moise tajɨɨba onoobadɨ moonɨtɨmo,
noomoro. ¿Nacu fɨne Cristo mɨɨhaico imitɨmɨnaatɨ eetavehi? ¡Cha, tollɨ icatɨno!
18 Jaanotɨ naha ifinɨsucuuno tajɨɨbaco, bu siino dojɨcuvɨro eetavuruva
uujoho imitɨmɨnaafitɨ icajirahi.
19 Mɨɨro uujoho tajɨɨbatɨ iguijevecuubobadɨ icacuuhi; toonoro tajɨɨba uco
gaajasuuhi toonofeenedɨ taajatɨɨbo iguijevejinoco. Jaaneguiiha jisumi uu-
joho Moocaani imogobadɨ moonɨhicahi diibeguiiharo iicacumañoo.
20 Jaabo Cristo ɨmohohallɨvɨ iguijevehinɨsumi uuma sano guijeve-
hinɨcuubo. Jaaneguiiha uujoho iguijevecunobadɨ. Jaamañoo uujoho diibo
icacuutɨhi, Cristorucu jino tafifañoo iicano. Jino uujoho iicano ifiima icahi,
Moocaani Achico imiyaavogonofeenedɨ. Diibo uco agaijɨuboro tahallɨvɨ
ifiico acɨubo guijevefañoo.
21 Jaamañoo Moocaani imihuseque uujoho tɨhɨɨsutɨhi. Jaanotɨ tajɨɨba
onoonoco momoonɨnotɨ mɨɨnoco Moocaani igaayɨcɨruva, Cristo iguijeveuno
jaaduveechujitɨrahi.

3

¿Tajɨɨba Nacu Imihi? ¿Nacu Miyaavogo Imihi?
(Rm 4.1-25)

1 ¡Ayɨ! Aivo jihovoto amɨɨhai Galata cuumioto. ¿Mɨɨjoho amɨɨhaico bañɨhi
miyabogo taajasujɨɨbogoco miyaavogotɨmo miicaqui? Mɨɨro amɨɨhaico

mɨjɨɨbogomoro imino amɨɨhaico mɨhɨfusucuuhi diiboro Jesucristo etetecucɨnɨɨboco foovono magaajaqui.
2 Eneecata jinotɨ uco mɨjɨɨbogo: ¿Mɨllɨtɨ amɨɨhai Moocaani Gaijaco magaayɨcɨhinɨhi? ¿Nacu Moise tajɨɨba onoonoco momoonɨhicaunotɨ? ¿Nacu muguubuhinɨnoco mimiyaaveguehinɨnotɨ?
3 Mɨllɨtɨ jaamo amɨɨhai jihovotobadɨ mejeevahi. ¿Nacu Moocaani Gaija sefari mɨtɨconɨhinɨnoco, jillɨ mosefariro mɨhɨfutusuji, noomoro mehesɨcɨnɨhi?
4 Sɨcamañobadɨro mafatyusudino toonohallɨtɨ ɨdaasuno mihicanoco. Tollɨ fɨne icajitɨno.
5 ¿Nacu mɨllɨtɨ amɨɨhaico Moocaani Igaijaco aacɨɨboro amɨɨhaifeenevɨ aatyɨmeratɨnehejeque moonɨhicahi? Tajɨɨba onoonoco momoonɨhicamaño icatɨno, muguubunoco mimiyaavuguumaño.
6 Mɨɨro Abraham Moocaanico imiyaavuguumaño diiboco Moocaani gaayɨcɨuhi.
7 Toonotɨ amɨɨhai magaaja, paryɨ imiyaavogomo miyaano Abraham iyaachimɨhai.
8 Mɨɨro Moocaani sɨɨcɨjetɨro judiomɨ iicatɨmoco imiyaavogofeenedɨ agaayɨcɨujinoco aatyɨmeuboro Abrahamco sɨɨcɨjetɨro jɨɨbugucuuhi jino iimino jɨɨbogoco Caatɨnɨhaamefañoʼ: Difeenedɨ paryɨɨcɨno jiinɨje cuumimɨnaa imino moonɨcafeteji, nooboro.
9 Jaamaño paryɨ imiyaavogomo, Abraham imiyaavuguuboma sano imino moonɨcafotonɨcɨno.
10 Jaamaño paryɨ Moise tajɨɨba onoonocoro imiyaavogomo Moocaani afaijanoguiino icahi. Mɨɨro Caatɨnɨhaame neehi: Paryɨ tajɨɨba Caatɨnɨhaamefaño onoonoco imino ɨɨfutusutɨmo Moocaani afaijaunoguiino icahi, noonoro foovono aivo icano.
11 Jaamaño mɨɨhaiñoobaco Moocaani gaayɨcɨtɨhi tajɨɨba onoonoco omoonɨnotɨ. Mɨɨro Caatɨnɨhaame neehi: Moocaani agaayɨcɨmo, imiyaavogofeenedɨ icaji, noonoro.
12 Jaamaño Moise tajɨɨba miyaavogoyomono icatɨhi. Mɨɨro noono: Jinehejeque paryɨ imino omoonɨmo toonofeenedɨ icaji, noonoro.
13 Jaano toono tajɨɨba faijatɨ Cristo mɨɨhaico taajasucuuhi. Mɨɨro diibo mohallɨtɨ faijaguiino minifutuuhi. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Afaijacɨnɨmo paryɨ ɨmohohallɨvɨ etetecucafotomo, noonoro.
14 Jillɨ icauno Abrahamco imino omoonɨguunoco Jesucristofeenedɨ judiomɨ iicatɨmo igaayɨcɨqui, bu famooro miyaavogofeenedɨ Moocaani Igaijaco aacɨguuboco magaayɨcɨqui icano.

Tajɨɨba, Bu Aacɨguuno Icano.

15 Tañahabomɨ, miyamɨnaa ifiivɨ oovɨcɨɨboro jino amɨɨhaico jɨɨbeguehi. Saafi miyamɨnaafi onoonoco eheetavoobo toonohallɨvɨ imomoco acaatɨnɨnoco mɨɨhaiñooba siino toonohallɨvɨ cuhubarutatɨhi, bu buusutatɨhi icano.
16 Jaabadɨ Moocaani Abrahamco, iiyaachico icano aacɨjinoco eetavuuhi. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañoʼ: Ajashutɨmoco monoonɨcɨbadɨ, diiyaachimɨhaico, nootɨno. Mɨɨro: Diiyaachico, noono. Jaabo saafiiro diibo Cristo.
17 Jaanoco jino uujoho neehi: Moocaani Abrahaama ihiimaauboro diiboco aacɨguunoco eetavuubo miyanotɨro iicaqui. Jaamaño toonobuunatɨ Moise tajɨɨba cuatrocientos treintadɨ ficabavabuunatɨ agaseuno, toonoco finɨsuvajitɨrahi Moocaani acɨji unuunoco jaaduveechucuutɨnobadɨ moonɨjitɨrahi.

18 Jaano bu Moocaani aacɨguuno Moise tajɨɨbafeenedɨ isaacɨnɨruva,
tɨcovono aacɨguuno icajitɨruno. Jaarunaa mɨɨro Abrahamco Moocaani
acɨguuhi jillɨ tɨcovono.
19 Jaanegui, ¿nacu, collɨhiicaqui Moise tajɨɨba icahi? Jillɨro imitɨno
mihicanoco igaajasuqui. Jaaruno Abrahamco: Diiyaachi, unuubo
asaautɨnohachutaro Moise tajɨɨba iicaqui. Jaano tajɨɨbaco Moocaani
itoomomɨnaafeenedɨ Moiseque jɨɨbuguuhi diibo miyamɨnaaco ijɨɨbeguequi.
20 Jaanotɨ saafiiro jillɨ tɨcovono aacɨguunoco aacɨmañɔ sififeenedɨ
acɨtatɨɨbo. Jaabo Moocaani saafiiro ihacɨguunoco jillɨ tɨcovono acɨɨbo.

Tajɨɨba Onoono.

21 ¿Nacu jino Moise tajɨɨba Moocaani aacɨguunojaagodɨ icatɨhi, eneejiruno?
Cha, icano. Mɨɨro fiivoco ihacɨqui tajɨɨbaco ihacɨruva Moocaani mɨɨnoco
gaayɨcɨjirahi tajɨɨba onoonoco momoonɨnofeenedɨ.
22 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañɔ noono: Paryɨ famooro miyamɨnaa imitɨ
jɨjovoto, noonoro. Jaano tollɨ icamañɔ Jesucristoco imiyaavogomo imiyaavo-
gofeenedɨ Moocaani aacɨguunoco gaayɨcɨji.
23 Itɨconɨ jino miyaavogo agaseutɨsumi tajɨɨba mɨɨhaico iiguiinovɨ jɨjovototɨ
ficuhicauhi, miyaavogoco aacɨno agaajacafutuutɨnohachuta.
24 Jaamañɔ tajɨɨba, seeme toomomɨnaabadɨ jeevauhi. Seemeque mihi-
canɨcɨbadɨ mɨɨhaiotoco jɨɨbeguehicauno Cristo asaautɨnohachuta. Jaamo
mɨɨhai diiboco mimiyaavogomoco Moocaani igaayɨcɨqui.
25 Jaamañɔ jisumi Cristoco mimiyaavogono agasecumañɔ tajɨɨba mɨɨhaico
otoomonoguiino mihicacuutɨhi.
26 Mɨɨro miyaavogofeenedɨ paryɨ famooro amɨɨhai Moocaani seemetɨ mi-
hicahi Cristo Jesuma mihicacumañɔ.
27 Paryɨɨcɨno famooro amɨɨhai Cristo Jesujaagovɨ miminifetequi
minitɨcafutuumo diiberi mɨjɨɨcɨnɨhi gaachehuco mohallɨdɨ mɨjɨɨcɨnɨbadɨ.
28 Jaamañɔ judiomɨ, griegomɨ monoono chahacuuhi, bu jɨjovoto, bu
jɨjovoto iicatɨmo, bu gaifiimɨ, bu gaigoomɨ oono icamo. Mɨɨro Cristo Jesu-
jaagodɨ mihicacumañɔ paryɨ famooro saafiiro mihicacuuhi.
29 Jaamo Cristota mihicacumañɔ Abraham iyaachimɨhaitɨ mihicacuuhi.
Jaamo magaayɨcɨji Moocaani aacɨguunoco.

4

1 Jaamañɔ uujoho neehi: Mɨɨro seemene caanimɨ busumijeque
agaayɨcɨjiibo seemene iicasumi jɨjovoobobadɨ icafihi, paryɨ toneheje
abajaabo icajiruubo.
2 Mɨɨno saatoho tonehejeque otoomomoro imino ficufihi caanimɨ: Jino
dinoo, noomoro ohoovɨcɨjifucu agasenehachuta.
3 Jaabadɨ mɨɨhai mihicauhi momiyaavogo seemebadɨ ujusitɨnohachuta.
Jillɨ miyamɨnaa esamaaje onoonoguiino mihicahicauhi.
4 Jaarunaa tufucu agasecuudɨ Moocaani Illi Cristoco galluuhi gaigootɨ
ifiivuuboco. Jaabo jiijehallɨvɨ saauhi judiomɨ tajɨɨbaguiino iicaubo.
5 Jillɨ saaubo mɨɨhai toono tajɨɨbaguiino toono jɨjovototɨ mihicamoco itaaja-
suqui; Jaadɨ mɨɨhaico Moocaani iseemetɨ igaayɨcɨqui.
6 Jaamo amɨɨhai Moocaani seeme mihicacuunoco igaajasuqui Illifeenedɨ
Igaijaco* amɨɨhai jeebɨɨfañɔ galluubo. Jaabo Igaijafeenedɨ meneehicahi:
Moocaani, ɨɨjoho Taacaani, noomoro.

---

* **4:6** Griego iijɨri: Illi Gaijaco, noono.

7 Jaamaño ɨɨjoho Moocaani seemenerucu, jɨjovono diicacuutɨhi. Jaabo ɨɨjoho iseemene idiicamaño ɨco Moocaani ibusumijeque aacɨguunoco acɨji Cristofeenedɨ.

Pablo Jeebɨɨ Miyaavogomɨnaajaagovɨro Icahi.

8 Itɨconɨ naha amɨɨhai Moocaanico magaajautɨsumi, jihovoto caanimɨ jɨjovototɨ mihicauhi.
9 Jaarumo jisumi Moocaanico magaajacuuhi. Cha, tollɨ icatɨno, imiga amɨɨhaico Moocaani agaajacuumo. ¿Collɨhi jaamo siino dojɨcuvɨro mi-minifetehi toono iniinovano esamaajefaño, bu ɨɨdaasunofaño icano siino toonoguiinovɨ jɨjovotobadɨ?
10 Amɨɨhaihiica suufenɨtɨmo mificuhicahi siibadɨ iicafucujeque, bu nɨhɨbanoco, bu ifafucuvaaco, bu ficabanoco icano Moise tajɨɨba unuubadɨrehiica.
11 Aivo ñɨhicuguehi tadyudɨcamaaje amɨɨhaifeenevɨ sɨcamañovɨ ofoomañovɨ.
12 Tañahabomɨ, amɨɨhaico neehi: Jaamo uubadɨ miminifetehi, uujoho amɨɨhaibadɨ iminifotobadɨro. Amɨɨhai uco imitɨno momoonɨuno icatɨno.
13 Amɨɨhairyo magaajacuuhi itɨconɨ amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco iguihuvau-maño sihɨgo footɨɨbo amɨɨhaico ɨjɨɨbuguunoco.
14 Jaano toono iguihuvauno jillɨ amɨɨhaico ɨnɨsuuno. Jaaruuboco amɨɨhai uco mɨtɨhɨsuutɨhi, mɨjɨɨhegueutɨhi icano. Jillɨro Moocaani toomomɨnaafico, bu Cristo Jesuco icano mihicanɨcɨbadɨ uco magaayɨcɨuhi.
15 Tusumi imo imo mihicauno. ¿Cuuca jaano jisumi icahi? Amɨɨhaiditɨ neehi: Sihidɨ jeevatɨno iicauruva amɨɨhai aallɨɨnoco tusumi mɨhɨcɨumoro uco mahacɨjirahi sihidɨ uco magaijɨumaño.
16 ¿Nacu jaabo jisumi amɨɨhaimɨnaafitɨ minifutucuuhi, amɨɨhaico miyaanoco onoonohallɨtɨ?
17 Diito Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaa amɨɨhaico imeguehicahi, jillɨ amɨɨhaico imino imoonɨqui icatɨno. Jillɨro amɨɨhaico mɨɨhaiditɨ sihɨgovɨ udugaacunoco imogomo. Jaamo amɨɨhai diito onoonocoro mihimeguequi.
18 Imijiruno saatoho amɨɨhaico agaijɨnoco mihimogono. Jaarunofaño amɨɨhaima iicasumiro icatɨno uujoho iicabadɨ fahiijɨvaro.
19 Taseemegayɨmɨ, siino bu uujoho aiveneri ɨdaasuno icahi amɨɨhaiditɨ, gaigo iseemevaqui aivogo iicanɨcɨbadɨ. Jaabo ɨdaasuno icaaboro icaji amɨɨhaifaño Cristo jɨɨbogo ujusitɨno, bu diibobadɨ mihicatɨnohachuta icano.
20 Jaachiijɨro amɨɨhaima iicacuujirahi, simañodɨ amɨɨhaima iimaaqui. ¿Jaaruubo mɨllɨ bu amɨɨhaico neejirahi tahɨ iicatɨmaño?

Sara, Agar Icamɨfevɨ Ohoovɨcɨno.

21 Amɨɨhai Moise tajɨɨbaguiino mihicanoco mihimogomo jinooco uco monoo: ¿Nacu amɨɨhai muguubutɨhi toono tajɨɨba onoonoco?
22 Mɨɨro Abraham miiseecɨico seemevauhi noono. Saseeque seemevaubo ijɨjovogo Agar onoogoma. Jaanotɨ saseeque seemevaubo imiyataaba Sara onoogoma jɨjovogo iicautɨgoma.
23 Ijɨjovogo seemene fiivuuhi paryɨ famoova seeme ifiivonɨcɨbadɨro. Jaanotɨ imiyaago seemene fiivuuhi diibofeenedɨ Moocaani aacɨguuno imiyaavequi.
24 Jaano jino jillɨ diitɨfevɨ oovɨcɨcafetehi minoocɨ unuuno. Agar oovɨcɨcafetehi Sinai onoogajɨvɨ unuunoco. Tusumivɨ unuuno seeme fiivehi tajɨɨba jɨjovototɨ iicaqui.

25 Jaago Agar oovɨcɨcafetehi Arabiari iicagajɨ Sinaigajɨvɨ, bu Jerusale cuumi jisumi iicacuumivɨ icano. Jaamaño tuucuumi paryɨ judiomɨma toono tajɨɨbaguiino jɨjovototɨ icahi.
26 Jaanotɨ niquejefaño iicano Jerusale sajeebɨɨma iicacuumi. Jaacuumi seeme mɨɨhai.
27 Mɨɨro Caatɨnɨhaame neehi:
Imo imo diica ɨɨjoho achiba idiicago, eseemevatɨgo. Imo imo idiicaneri janaanɨcɨvɨro coovadiinamaahicahi ɨɨjoho seemeva aivoco agaajatɨguehiica. Mɨɨro ɨɨjoho edeevesucafutuugo sihidɨ diseemema diicaji, aijɨma iicago janaanɨcɨvɨ, noonoro Moocaani aacɨguuno Moise tajɨɨba janaanɨcɨvɨ sihidɨ jeevahi, eneejiruno.
28 Tañahabomɨ, jaamaño mɨɨhai Isaac iicabadɨ mihicamo. Mɨɨhai Moocaani aacɨguuno seeme.
29 Jaamaño mɨɨro Agar achi Ismael onoobo johono jisumi famooseeme ifiivonɨcɨbadɨ fiivuubo. Jaanotɨ Sara achi Isaac onoobo, Moocaani Gaija Abrahamco unuubadɨ ifiivuuboco Ismael jɨɨheguehicauhi. Jaabadɨro bu jisumi Ismael yoto jɨɨheguehi Isaac yotoco.
30 ¿Nacu mɨllɨ Caatɨnɨhaame neehi? Mɨɨro noono: Buhɨ gallu dijɨjovogoco illima. Mɨɨro ijɨjovogo seemene ibusumijeque gaayɨcɨjitɨhi sano imiyaago seemenema, noono.
31 Tañahabomɨ, jaamaño mɨɨhai ijɨjovogo seemebadɨ mihicatɨhi. Imiyaago seemebadɨro mihicahi.

5

*Sefano Mihica Mataajacuunofañ*o.

1 Mɨɨro mɨɨhaico Cristo taajasuhinɨcuuhi sajeebɨɨ mihicacuuqui. Jaanegui toonofaño sefano mihica. Jaamoro siino tajɨɨbaguiino jɨjovototɨ miminifutucuudino.
2 Uujoho Pablo jino amɨɨhaico onoonoco muguubu. Siino amɨɨhai meehe quitɨcɨ eetavoguiino miminifotohachiijɨ, Cristo amɨɨhaico taajasujitɨrahi.
3 Siino bu neehi: Cajaanɨhacho amɨɨhai meeheque miquitɨcɨibo matajɨɨbacafetehi paryɨ Moise tajɨɨba onoonoco imino momoonɨqui.
4 Tajɨɨbaco imino momoonɨmaño Moocaani mɨɨhaico gaayɨcɨji, noomoro mehesɨcɨnɨmo. Cristoditɨ sihɨgovɨ miminifutucuuhi, bu Moocaani gaijɨtɨ sihɨgovɨ miminifutucuuhi icano.
5 Jaanotɨ mɨɨhai Moocaani Gaijafeenedɨ, bu miyaavogofeenedɨ icano mehesɨcɨnɨhi Moocaani mɨɨhaico agaayɨcɨcuunoco.
6 Jaamo Cristo Jesufañodɨ mihicacumaño mɨɨhaidi sihidɨ jeevacuutɨno miquitɨcɨnɨno, bu miquitɨcɨratɨno icano. Jaanotɨ naha miyaano ijaadama iicano magaijɨmoro mimiyaavogono.
7 Itɨconɨ amɨɨhai imino mufuuhi. Jaarumoco, ¿mɨɨjoho amɨɨhaico miyaanoco jeevesusuhi?
8 Toono ejeevesusuno amɨɨhaico ucuuhuvaubo Moocaanitɨ asaano icatɨno.
9 Mehesɨcɨnɨ, ajashuruno levaduraguiijɨ sɨɨhifaño paryɨ adɨcɨfihi.
10 Uujoho aivojɨɨboco amɨɨhaiditɨ esɨcɨnɨhi. Jaamo amɨɨhai siino simañodɨ esamaaicuutɨmo mihicahi. Jaanotɨ amɨɨhaico nɨjɨ nɨjɨ omoonɨsuhicamoco Moocaani ɨdaasuno moonɨji, cajaanɨhacho icaruuboco.
11 Tañahabomɨ, mɨɨro uujoho quitɨcɨcoro jɨɨbuguruva judiomɨ uco jɨɨhevejitɨrahi. Jaanova bu Cristo guijeve ɨmoho jɨɨbogo diitoco taficugusujitɨruno.

12 Jaamaño oono amɨihaico quitɨcɨco jɨibogomoro efeehicamo. ¡Jaanova
paryɨ jisumiro finɨcuujirumo fanuucu!
13 Tañahabomɨ, mɨiro amɨihai mɨhɨcɨcafutuuhi tajɨiba mityaguiinotɨ mataa-
jaqui. Jaarumo: Mɨihai jisumi mihimogobadɨ momoonɨjirahi, meneedino.
Jillɨro fahɨgovavɨ mejeecɨvocasi magaijɨcasinofañodɨ.
14 Mɨiro paryɨicɨno tajɨiba onoono jinoovɨ sano ɨfetehi: Sitaaco gaijɨ difiico
agaijɨbadɨro, onoonovɨ.
15 Jaanotɨ amɨihai meheeducasimoro muduucasihachiijɨ, imino mehesɨcɨnɨ
sanomɨro mifinɨsucasidino.

Moocaani Gaija Aacɨno.
(Rm 8.5)

16 Jino amɨihaico onoono: Moocaani Gaijafeenedɨro mihica. Jaachiijɨ
amɨihai ifi iimogonoco momoonɨjitɨhi.
17 Mɨiro mofi iimogono Moocaani Gaijajaagodɨ icatɨhi. Jaabadɨro bu
Moocaani Gaija mofi iimogonojaagodɨ icatɨhi. Jaamaño amɨihai mihimugu-
runoco momoonɨjitɨhi.
18 Jaanotɨ Moocaani Gaija amɨihaico ɨsɨigohachiijɨ tajɨibaguiino mihi-
cacuutɨhi.
19 Tɨhɨitɨno magaajacɨnɨcɨhi mofi atajɨibanocoro omoonɨmo omoonɨfinoco:
Jahisihijedɨ mogaimɨ iicatɨmehejema icamo, ɨidicunehejeque moonɨmo,
fanoova imogocoro,
20 jihovocaanimɨco iimomoro jeecɨvomo, gaibanɨcoro eetavomo, sitaaco
jɨihegueme, ɨibacasififimo, cɨgueeguefifimo, chahanotɨ sɨfiiratefimo,
dugaacufifimo, ijeevadɨ sitaama dugaavefimo,
21 sitaaco iinohallɨtɨro jɨihevefimo, sitaaco gaicaaufifimo, guiriicavefifimo,
machufifimo jillɨ iicanehejequere moonɨfimo. Jaanoco jino amɨihaico nuu-
cuuhi itɨconɨ eneehinɨcubadɨ: Paryɨ jinehejeque omoonɨhicamo Moocaani
aivojɨfaño feejitɨhi.
22 Jaanotɨ naha Moocaani Gaija onoovasuno toono naha gaijɨ, imo ica,
sajeebɨi ica, jaabɨcɨ, sitaaco magaijɨno, imihuse, miyaavogo icano, bu
23 sɨicujeebɨi mihicano, mofi esamaajeheneque miguiinonɨno icano. Jine-
hejehallɨvɨ chahano tajɨiba tollɨ momoonɨjirahana onoono.
24 Jaamaño Cristota iicamo sano diito ifiinoma fanoova imitɨco iimeguehi-
canehejeque jeevesucuuhi iguijevecuunobadɨ.
25 Jino Moocaani Gaijafeenedɨ mihicabadɨro bu jaafa mɨihaico diiboro
tɨcuvusuhi paryɨ meheetavonehejefaño.
26 Jaaneguiiha mofiicoro: Aivo mimityahi, noomoro sitaaco fiivusu-
cuutɨmo miicaqui, bu iinohallɨtɨro sitaaco jɨihevecuutɨmo miicaqui icano.

6

Fahɨgovavɨ Mahamusucasi.

1 Tañahabomɨ, saafi imitɨfaño aacotooboco mahatyɨmesumi amɨihai
miyaavogofaño imino mihicacumo tollɨ iicamoco mahamusu siino
miyaavogofaño quehecuno miicaqui. Jaamo sɨicuno amɨihai jeebɨico
miminiiyumoro momoonɨ. Amɨihai ifiico gaihuɨnɨmoro, tollɨro bu amɨihai
toonofaño mahaquetedino.
2 Fahɨgovavɨ mahamusucasimoro sifi ɨdaasuno iicanoco mahamusu sifi
bocɨnoma ofooboco mihicanɨcɨbadɨ. Tollɨtɨ jaamo imino Cristo tajɨibaco
mɨhɨfutusuhi.

3 Jaanotɨ saatoho: Uujoho aivo sihidɨ gaajahi, noomoro ifiico esɨcɨnɨmo.
Tollɨ iicamo ifiicoro bañɨhi.
4 Famoovaro amɨɨhai ifiinoco imino magaaja. Jaadɨ jari imo imo mihica,
amɨɨhai ifiiditɨro sita ifiiditɨro icatɨno.
5 Mɨɨro famoova ijeevadɨsahaje itɨcovoocɨvɨ ibocɨco imitɨ jaadabadɨ iicano
bocɨco satyeji.
6 Jaaneguiiha amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbogomo amɨɨhai jɨɨbogomɨnaa
iicamoco amɨɨhai busumijetɨ fanoovatɨ mahacɨ.
7 Amɨɨhai ifiico mabañɨsudino: ¿Mɨɨjoho Moocaanico dejecutɨhi? Paryɨ
miyamɨnaa abasuno, paryɨɨcɨno ɨcɨcafeteji.
8 Jaanotɨ saatoho ifiico imo imo omoonɨnocoro abasumoco toono ifiiro
diitedi ifinɨjitɨno guijeveque noovasuji. Jaanotɨ Moocaani Gaijaco imo imo
omoonɨnoco abasumoco Moocaani Gaija ifinɨjitɨno fiivoco onoovasuuboro
acɨji.
9 Jaaneguiiha suufenɨtɨmo iiminoco momoonɨqui. Jaamo suufenɨtɨmo
imino momoonɨhachiijɨ ufucu inoovaco mɨhɨcɨji.
10 Jaaneguiiha fahɨgovaro imino momoonɨjino iicanohachuta famoovaa-
coro imino momoonɨqui, imi janaanɨcɨ miyaavogofañodɨ iicamo mona-
habomɨco imino momoonɨqui.

Afagoono, Niinohiimaa Iicanoco Pablo Inoro Acaatɨnɨcuuno.

11 Memeecɨ cono noono tyɨgabaje jino amɨɨhaidi tahuseri caatɨnɨhi.
12 Amɨɨhaico meehe quitɨcɨguiinovɨ ificuunoco iimeguehicamo
moonɨhicahi, jillɨ miyamɨnaa diitoco iimeguequiro, bu jaamoco mɨɨjoho
Cristo guijeve ɨmohohallɨtɨ jɨɨhevetɨmo.
13 Jaarumo diito meehe quitɨcɨguiinovɨ icarumo tajɨɨba onoonoco imino
moonɨhicatɨhi. Jaarumo imeguehicahi amɨɨhai tollɨro amɨɨhai meeheque
miquitɨcɨnoco. Jaamoro toonotɨ ifiico quehe quehe imoonɨqui amɨɨhai ifi tollɨ
iicanoco agaajacɨmoro.
14 Jaanotɨ naha uujoho jinehejetɨ tafiico quehe quehe omoonɨnoco
imogotɨhi, ɨdɨɨnoro Mohaivojɨɨbo Jesucristo ɨmohovɨ iguijeveuneri imo
imo icahi. Mɨɨro Cristo guijeve ɨmohofeenedɨ uudi paryɨ jiinɨjeoneheje
finɨhinɨcuuhi. Jaabadɨro bu uudi toojiinɨje imitɨco iimeguehicauno
finɨhinɨcuuhi.
15 Jaamañoo Cristo Jesufañodɨ mihicacuumedi jaaducafutucuutɨno miq-
uitɨcɨnɨno, miquitɨcɨnɨtɨno icano sabadɨro ɨdɨɨnoro naha ajaaducafotono bo-
hono ifiima mihicano.
16 Jaanegui amɨɨhai sajeebɨɨma, Moocaani ɨdaasugonoma icano mi-
hica. Amɨɨhai jiibadɨ iicanoco momoonɨmo, bu paryɨ famooro miyanotɨro
Moocaani cuumimɨnaa mihicamo icano.
17 Jaaneguiiha jisumi imugucuutɨhi mɨɨhaiñooba uco siino ɨtɨhɨɨsunoco.
Mɨɨro jino tahallɨri iicano tatyujaavono jɨɨbeguehi uujoho Aivojɨɨbo Jesu
jeecɨvomɨnaafi iicanoco.
18 Tañahabomɨ, jaafa paryɨ amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino
moonɨhi. Fɨne.

EFESIOS

Efeso Cuumiri Iicamedi Pablo Agalluhaame.

1 Uujoho Pablo Moocaani iimogobadɨ Jesucristo minɨsumɨnaafitɨ icahi. Jaabo uujoho jihaameque caatɨnɨhi Moocaanita iicamo Jesucristoco imiyaavogomo Efeso cuumiri iicamedi.

2 Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨ Dios Moocaani, Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi imino omoonɨnoco, sajeebɨɨco aacɨnoco icano.

Moocaani Cristofeenedɨ Iiminoco Aacɨno.

3 Mihimo Dios Moocaanico Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico, mɨɨro Cristofeenedɨ mɨɨhaico Moocaani niquejefañoonehejeri imino moonɨhi.

4 Mɨɨro mɨɨhaico Moocaani Cristofañodɨ ɨcɨcuuhi sɨɨcɨjetɨro jiinɨje fiivuutɨnaacaro, aivo imimo mɨhɨnivatɨmo diibo ɨmega miicaqui.

5 Igaijɨfeenedɨ sɨɨcɨjetɨro mɨɨhaico ficuubo, Jesucristofañodɨ mɨɨhaico iseemetɨ igaayɨcɨqui ijeebɨɨ unuubadɨ.

6 Jaamaño Moocaanico fahiijɨvaro mihimehicahi iimihuse ovosɨɨhallɨvɨ. Jaano iimihuseri mɨɨhaico imino omoonɨmaño agaijɨɨbo Illima sano mɨɨhai mihicahi.

7 Jaamaño ajashutɨno Moocaani gaijɨ iicanofeenedɨ Illi mɨɨhaico taajasuhi iguijeveunofeenedɨ mohimitɨco ubuusuuboro.

8 Jaabo Moocaani mɨɨhaico ajashutɨno igaijɨ iicanoco ɨfusuhi fanoovaaco magaajaqui gaajaco aacɨnofeenedɨ.

9 Jaamaño mɨɨhaico gaajasuubo diibo iimogono agaajarautɨnoco ijeebɨɨfañodɨ eesamaaiuboro iinoro omoonɨjinoco.

10 Jaano toono ufucu ficabano ifinɨjino oovovɨ ɨɨfotodɨ eetavocafetejino. Jaasumi Moocaani igaiyɨɨcɨjiibo Cristo tajɨɨbaguiino, paryɨ fanoovaaco niquejefaño iicanehejeque, paryɨ jiinɨjehallɨri iicanehejeque icano.

11 Jaamo Cristofaño mihicamaño sɨɨcɨjetɨro mɨɨhaico Moocaani ɨɨcɨuboro ficuuhi ufucu diibo aacɨjinotɨ magaayɨcɨqui, Moocaani ijeebɨɨ iimogobadɨ fanoovaaco omoonɨmaño.

12 Jillɨ moonɨubo mɨɨhai itɨconɨ Cristoco mimiyaavogomo Moocaanico mihimequi fanoova imihallɨvɨ.

13 Jaabadɨro bu amɨɨhai taajasujɨɨbogoco muguubuusumi Cristoco mimiyaavuguumo diibojaagovɨ miminifutucuuhi. Moocaanitaro miicaqui Igaijaco acɨji unuubofeenedɨ Moocaani amɨɨhaifaño igaajataco ficucuuhi.

14 Moocaani Gaija mofifaño iicacumaño ufucu Moocaani mɨɨhaico aacɨnoco magaayɨcɨji ufucu niquejefaño mufuucuudɨ. Jaabo Moocaanico sihidɨ ejeevanohallɨvɨ mihimequi.

Pablo Miyaavogomɨnaaguiiha Moocaanico Gaajaco Dilluhi.

15 Jaaneguiiha uujoho, Aivojɨɨbo Jesuco amɨɨhai mimiyaavogonotɨ, bu Moocaanita iicamoco magaijɨnotɨ icano uguubuuboro

16 suufenɨhicatɨhi amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico iimoobo, diiboma fahiijɨvaro ihiimaano tɨcovoocɨvɨ,

17 iimino Moocaanico dilluhicahi, Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico, amɨɨhaico gaajaco ihacɨqui. Jaamo Moocaani ijɨɨbogonoco imino magaajahi.

18 Tollɨro bu Moocaanico dilluhi amɨɨhai esamaajeque foovono iminiiyuqui. Jaamo imino magaajahi toonoco meteemehicanoguiiha amɨɨhaico

ucuuhuvanoco, tollɨro bu aivo sihidɨ iimino busumijeque Moocaani ita iicamoco aacɨjinoco magaajahi icano.
19 Guiraacanino imitya, aivo nijequebavɨ ɨɨfotoratɨno. Jaano toono mitya mɨɨhai diiboco mimiyaavogomofaño dudɨcamaaiño. Jaano tomityaco Moocaani ɨfusuuhi sihidɨ sefano
20 Cristoco guijevefañotɨ ubuheetesuuboro imiyanaagonovɨ casɨɨhacuubo niquejefaño.
21 Fanoo aivojɨ janaanɨcɨ, fanootajɨɨba iijɨ janaanɨcɨ, fanoomitya janaanɨcɨ, fanoovaro jiijehallɨvɨ iicano aivojɨ janaanɨcɨ icano, jisumi iicano janaanɨcɨ, ufucu iicajino janaanɨcɨ icano iicaqui.
22 Paryɨ fanoovaaco Cristoguiinovɨ ficuubo. Tollɨro bu Moocaani iijamɨnaaguiiha Cristoco acɨubo diito nigaɨbadɨ iicaqui.
23 Jaanotɨ mɨɨhai Moocaani iijamɨnaa Cristo ifibadɨ mihicahi. Jaamo mɨɨhai ifiinofaño Cristo gahafehi. Jaabo fanoovaaco eheetavooboro fahɨgovavɨ icaabo.

2

Moocaani Gaijɨri Mataajano.

1 Mɨɨro Moocaani Cristofeenedɨ amɨɨhaico fiivoco acɨhi amɨɨhai imitɨfaño muchuumucuurumoco.
2 Jaamo jijeonocoro momoonɨhicauhi niqueje feenesituo aivojɨɨbo iimitɨno gaija iimogonocoro. Jaabo diibo quehecutusuhicahi Moocaani onoonoco: Jii, nootɨmo iicahicamoco.
3 Jaabadɨro bu paryɨ mɨɨhai itɨconɨ tollɨro mihicahicauhi mofi iimogonocoro momoonɨhicauhi, toono onoobadɨ meheetavehicaumaño, bu mohesamaaje onoobadɨro momoonɨhicauhi icano. Jaamaño, saatoho iicabadɨro, ñɨhicuno ɨdaasuno Moocaani omoonɨjinofaño mihicauhi.
4 Jaarunofaño Moocaani mɨɨhaico ɨɨdaasugono aivo ajashutɨhi. Jaamaño mɨɨhaico sihidɨ agaijɨuboro,
5 Cristofeenedɨ mɨɨhaico fiivoco acɨubo, mohimitɨfaño muchuumucuurumoco. Jaabo Moocaani imihuseri amɨɨhaico taajasucuuhi.
6 Mɨɨro diibo Moocaani mɨɨhaico sano Cristo Jesuma buheetesucuuhi. Jaaboro mɨɨhaico sano diibo cojɨvɨ niquejefaño casɨɨhacujiibo.
7 Jillɨ moonɨɨbo ajashutɨno mɨɨhaico agaijɨnoco ufucu ihɨfusuqui Cristo Jesufañodɨ mɨɨhaico iimihuseque aacɨhicanoco.
8 Mɨɨro Moocaani gaijɨri amɨɨhai mataajacuuhi mimiyaavogonofeenedɨ. Jaano jino amɨɨhairyo meheetavono icatɨno. Jillɨ Moocaani amɨɨhaico aacɨno.
9 Mɨɨhairyo siinoco meheetavono jaadaco magaayɨcɨno icatɨno. Jaano jeevari mɨɨjoho toonotɨ ifiico quehe quehe eesɨcɨnɨjiruno.
10 Mɨɨro Moocaani fiivusutamo mɨɨhai Cristo Jesufeenedɨ mɨɨhaico fiivusuubo iiminoonocoro momoonɨqui sɨɨcɨjetɨro Moocaani eheetavucuunoco imino momoonɨqui.

Cristofañodɨ Sajeebɨɨ Mihicano.

11 Jaaneguiiha mehesafoto itɨconɨ mihicahicaunoco. Amɨɨhai judiomɨ cuumioto mihicautɨhi. Jaamaño judiomɨ gaifiico iimeeheque iquitɨcɨfimoro ifiicoro: Mɨɨhai miquitɨcɨnɨmo, neefihi. Jaamoro amɨɨhaico iquitɨcɨratɨmo, neehicahi.
12 Tusumi naha amɨɨhai Cristoma machahaumaño israelmɨ cuumitɨ buhɨgovɨ mihicauhi, Moocaani unuuboro aacɨguunoco gaajatɨmo, jiijehallɨri mihicahicauhi jinehejebaco esɨcɨnɨtɨmo, Moocaanibama chahamo icano.

13 Jaarumo jisumi Cristo Jesuma mihicacumañoo iticoni tehesino mihicaurumo fiitino mihicacuuhi Cristo iguijeveubo tiijohofañodi.
14 Miiro Cristo sajeebii miihaico omooniibo. Jaabo saacuumiro eetavehi judiomima judiomi iicaticuumico, fagajityigaba iicano diitoco udugaacunoro iminaanisuhicaunoco ifinisucuuboro.
15 Jaabo Cristo ifiivi finisucuuhi judiomi tajiiba eneehicanoco. Jaaboro tuucuumicico saacuumiro eetavucuubo diibofañoro iicaqui. Jilli sajeebii icaco eetavuubo.
16 Tuucuumicico iminaanisuhicaunoco Cristo imohohallivi iguijeveuneri finisucuuhi. Jaaboro tuucuumicico Moocaanima sajeebii ficuubo saacuumiro tuucuumicico eheetavuuboro.
17 Cristo asaauboro famoocoro imibogo sajeebiico aacino jiibogoco jiibuguuhi, amiihai tehesino mihicaurumoco, bu judiomi fiitino iicaurumoco icano.
18 Jaamañoo Cristofeenedi Sagaijariro Moocaanijaagovi mifiitivehi judiomi mihicarumo, bu judiomi iicatirumo icano.
19 Jaamañoo amiihai jisumi siicuumiotobadi mihicacuutihi, icaminaatiro mihicacuuhi, Moocaanita iicamo iicabadiro mihicacuuhi, Moocaani yotorucu.
20 Miyaminaa iijaco imitoohacijehallivi eheetavonicibadi, Moocaani imitoonohallivi amiihaico ficuuhi iminisuminaa, bu ihiimaaminaa icamo ijiibugucuunohallivi. Jaabo Jesucristo tooja imiyahacibadi iicaabo.
21 Jaabohallivi momiyaavogo imino ifeequi. Jaamo miihai mimiyaavogomo Moocaani iijabadi mihicahi. Diibediro imino mihicahi Aivojiibofañodi.
22 Jaabadiro bu amiihai Cristoma magataacininofeenedi paryi saatohoma famoomaryo sano magataacini. Jaamo sajaabadiro Moocaani iijaminaati miicaqui. Jaamofañoo Moocaani Gaija iicaqui.

3

Pablo Judiomi Iicatimocoro Jiibeguehi.
(Col 1.24-27)

1 Jillati uujoho Pablo amiihaico jiibeguehi Cristo Jesu jiibogoco amiihai judiomi mihicatimoco. Jaanohalliti civojafañoo icahi.
2 Amiihairyo magaajacuuhi uco iimihuseri Moocaani amiihaiguiiha taajasujiibogoco atajiibahinino.
3 Jaabo Moocaani agaajarautinoco uco iifusuuboro gaajasuhi toonoti amiihaidi jihaamefañoo miidino unuucubadi.
4 Jaanoco memeecidi magaajaji uujoho Cristono agaajarautinoco agaajanoco.
5 Jino agaajarautinoco siicije cajaatyobaco agaajasuutinoco, jisumi Moocaani Igaijafeenedi gaajasuhi iminisuminaaco, ihiimaaminaaco icano.
6 Jino toono agaajarautino: Jesucristo taajasujiibogofeenedi judiomi iicatirumo, bu gaayicíji judiomico aacijinoti saafi ifiotoro mihicamañoo magaayicíji Moocaani Cristo Jesufañodi aaciguunoco.
7 Toono jiibegueguiiha uujoho icicafutuuhi Moocaani mitya toonoco ticovono uco aacimañoo.
8 Jaabo uujoho Moocaanita iicamoti aivo famooguiinovi iicaabo janaanici guiinovi uujoho icaabo. Jaaruuboco uco aciibo judiomi iicatimoco jiibeguequi taajasujiibogoco aivo ohoovoratino Cristo busumijeti.
9 Amiihaico gaajasuqui Moocaani fanoova fiivusuminaafi esamaajeque siicijetiro iicauno agaajarautinoco.

10 Jillɨ icano jaanoco jisumi Moocaanico imiyaavogomofeenedɨ paryɨ
niquejefaño iicano aivojɨto, bu tajɨɨbamɨnaa icamo igaajaqui, paryɨ
Moocaani sihidɨ agaajanoco.
11 Jillɨ Moocaani moonɨuhi sahiijɨtɨro eesamaaicuunoco Mohaivojɨɨbo Jesu-
cristofeenedɨ.
12 Jaamaño Cristofañodɨ iguitɨmoro Moocaanijaagovɨ mifiitɨvehi
nucufeguetɨmo diiboco mimiyaavogonofeenedɨ.
13 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Mejeevesudino, jillɨ uujoho ɨdaasuno
amɨɨhaihallɨtɨ icarunaaca. Jillɨ uujoho iicano, amɨɨhai miyaamo mihicanoco
nuusuhi.

Cristo Mɨɨhaico Agaijɨno.

14 Jaaneguiiha uujoho Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caaniguiinovɨ
memuɨɨvehicahi,
15 diibotɨ saamo paryɨ cuumimɨnaa jiinɨjehallɨri iicamo, paryɨ niquejefaño
iicamo icano.
16 Jaaneguiiha Moocaanico uujoho amɨɨhaiguiiha dilluhi; iimi busumijetɨ
mityaco, sefaco icano amɨɨhaico ihacɨqui Igaijari amɨɨhai jeebɨɨfaño,
17 bu Cristo amɨɨhai jeebɨɨfaño iicaqui diiboco mimiyaavogonofeenedɨ
amɨɨhai gaijɨ sefano Moocaanifaño ibacocoovaqui.
18 Jaamo famooro miyaavogomɨnaama magaajahi, ajashutɨno Cristo gaijɨ
iguiraanoco tehesino ofoocɨnɨnoco, afaicuvanoco, acaamovonoco icano.
19 Amɨɨhaico neehi: Jaamo toono Cristo gaijɨco magaajahi, amɨɨhai
ifiinofaño gatyuucɨ Moocaani igahafequi. Jaarunofaño aivo ufucuro
mɨhɨfetejitɨrahi fanoocoro Moocaani gaijɨco magaajamo.
20 Jaaneguiiha Moocaanico mihimo mɨɨhai midillunoco mehesɨcɨnɨno
janaanɨcɨvɨ eetavoobo, imitya mofifaño iicanofeenedɨ.
21 Jaaboco mihimo diibo iijamɨnaa Cristo Jesufeenedɨ fahiijɨvaro ufucuro
finɨtɨno. Fɨne.

4

Moocaani Gaijafeenedɨ Sano Magataacɨnɨhi.

1 Jaaneguiiha jino uujoho, Aivojɨɨbo Cristohallɨtɨ cɨvojafaño iicaabo,
amɨɨhaico neehi: Iminoro mihica Moocaani amɨɨhaico ɨɨcɨcuumo.
2 Sɨɨcuno amɨɨhai jeebɨɨco momoonɨ, imihusene mihica, fanoovaaco
fahɨgovavɨ majaabɨcɨcasi magaijɨcasimoro mequehecu.
3 Jaamo Moocaani Gaija amɨɨhaico aamusuneri sabadɨro mihicahi, sajeebɨɨ
ica amɨɨhaico agataacunofañodɨ.
4 Saafiiro, Sagaijaro icano icahi. Jaabadɨro oono meteemehicano sanooro
iicabadɨ tooneguiiha Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvano.
5 Saafiiro Aivojɨɨbo, sanooro miyaavogo, sanooro nitɨ,
6 saafiiro Dios Moocaani famoocaaniro iicaabo icano. Jaabo
famoohallɨvɨro icahi, famoofañodɨro icaabo, fahɨgova fanoovafaño icaabo
icano.
7 Jaabotɨ mɨɨhaico iimihusetɨ acɨhi Cristo mɨɨhaico aacɨuno tɨcovovɨ.
8 Jaamaño Caatɨnɨhaamefaño jillɨ noono:
Caamo niquejefaño ufuubo satyuuhi ajashutɨmo cɨvojamɨnaaco. Jaaboro
miyamɨnaaco acɨɨbo fanoovaaco, noonoro.
9 Jaano toono: Caamo niquejefaño fuubo, onoono, ¿mɨllɨ eneejiruno? Mɨɨro
jillɨ eneejiruno: Itɨconɨ niituubo jiinɨje dojɨbavɨ aivo faicuvano

10 diiboro jiinije dojibavi eeguejeubo, bu caamo niquejefaño fuuhi, iimihifiiri
paryi fanoovaaco igahafusuqui.
11 Jaabo fanoovaaco famoovaacoro aci hi saatohoco aciubo Moocaani
minisuminaa iicajimoco. Jaanoti saatohoco aciubo Moocaani iimaaminaati
iicajimoco. Jaanoti saatohoco aciubo taajasujiibogoco jiibogomoro efeejimoco. Jaanoti saatohoco aciubo Moocaani iijaminaa toomominaati iicajimoco. Jaanoti saatohoco aciubo jiibogominaati iicajimoco icano.
12 Jilli imibachuubo ita iicamoco, ijeeci vominaa idudicamaajeque eheetavejimoco, Cristo ifi ujusibadi diiboco imiyaavogomoco ijusisuqui
13 famooro mihifetequi sano miyaavogofañoo, bu Moocaani Achi gaajafañoo
icano. Tolliti imino mujusiji miguiraateji Cristo ifiidino.
14 Jaadi seemebadi mihicacuujitihi sibogoguiinodi agaajacuunoco
ejeevesuniciciмobadi, sita iimitimo miihaico abañimoro iimitino jiihaijaagovi
asatyonoco mimiyaavugucuujitihi.
15 Jilliro miyaanocoro mihiimaamoro magaijicasi. Jaamo mujusihi Cristo
mitya ticovovi, diibo Moocaani iijaminaa Aivojiibo inigaibadi iicaabodimo
miicaqui.
16 Jaanoti miihai Cristo ifibadi mihicamoco diibo imino igaiyiiciсuhi. Tolliro
bu paryi miihai imino Moocaani iimogobadi meheetavomoro fahigova mahamusucasihi. Jaaneri paryi Moocaani iijaminaa imino iicamoro ijusiqui
gaijima guiraatonoro.

Cristofañodi Bohono Ifiima Mihicano.

17 Jaanegui jino amiihaico miyaano iicanoco onooboro jiibeguehi Mohaivojiibo momofeenedi: Siino mihicacuujirahana Moocaanico agaajatimo
icaniciбadi, diito imihiifo esamaaje onoobadiro icahicamo.
18 Jaamoco ihesamaaje civono minifutucuuhi. Jaamo Moocaaniti asaano
fiivoma chahahi aivo gaajatimo ucuhufojeebiiмañoo.
19 Inucufeguema achahacumañoo iimitinoono imogocoro ifiico aci mo.
Jaamoro fanoova imitico imo imo moonimo.
20 Jaanoti amiihai tolli Cristoti magaajahinitihi.
21-22 Diibofañoo miyaano iicabadi, miyaano diiboti muguubuhinihachiiji,
bu miyaano diiboti magaajahinihachiiji icano, amiihai eedeehifi imitiri
utuucicu ifiico mejeevesucu imiti abañihicahifiico.
23 Amiihai jeebiico, esamaajeque icano bohofiti miminiiyu
24 bohoboti siino miminifoto Moocaani iimogooboro eheetavobadi.
Jaanofeenedi mihifusu miyaano ifiico, iticovono ifiico, aivo iimino ifiico
icano.
25 Jaamoro sicamañooco siino mihiimaacuudino. Famooro sitaama
miyaanocoro mihiimaa miiro famooro miihai saafi ifiiotoro.
26 Misifiiraturumo janaanici imitico mihicidino, bu amiihai icajiisuco
gueenene mificuudino.
27 Toonofañodi ijico amiihai ififañoo mijiihacusudino.
28 Ananivahicaubo siino nanivacuudino. Jilliro dudicamaaje. Jaabo
ududicamaajeebere idiicinoti ucuujivaachumoco daaci hi.
29 Iimitino iimaaco mihiimaadino iiminocoro mihiimaa miyaavogoco ujusisuno iimaaco, jaanoco uguubumoco imino imoonqui.
30 Moocaani Gaijaco mihidaasuvusudino. Diiberi amiihaico, Moocaanita
miicaqui ihoovoco ificucuumañoo amiihaico ataajasujifucu iicadi,
mihicicafetequi.

31 Fanoova ɨibacasitɨ buhɨgovɨ miminifoto, bu sɨfiiratotɨ, sitaaco mɨhɨibamo
mocoovadiivonotɨ, sitaaco aivonoono monoonotɨ, fanoova imitɨtɨ icano
buhɨgovɨ miminifoto.
32 Tollɨ icatɨmoro imino mihica fahɨgova mɨhɨdaasugocasi. Fahɨgovavɨ
amɨihai ɨibacasico mihimibachucasi, amɨihaico Moocaani Cristofeenedɨ
amɨihai imitɨco iimibachucubadɨ.

5

Jillɨ Moocaani Seeme Mihicamo Mihicahi.

1 Mɨiro amɨihai Moocaani seeme agaijɨmo. Jaamo diibo iicabadɨro mihica.
2 Gaijɨma mihica, oono Cristo mɨihaico agaijɨiboro mohallɨvɨ
aacɨcafutuuboro guijeveubo asico agaicaaumoro Moocaanico ejeecɨvono
imono usuhicaubadɨ Moocaanidɨ aivo imino.
3 Jaamaño amɨihai Moocaanitaro mihicacumaño ajashuno amɨihaifeenevɨ
miguiiyɨcɨcuudino gaigoomɨma ica iimaaco, bu siomo imitɨbaco, bu fanoova
imogo imitɨbaco icano.
4 Munuucuudino unucufesuno iimaaco, bu sɨcamañehejeque,
bañɨfiiranehejeque icano, imino iicamo tollɨ icatatɨhi. Jillɨro Moocaanico
mihimo fanoovahallɨvɨ.
5 Jaanotɨ saatoho fanoovaaco iimogomo jihovo caanimɨco
ejeecɨvefimobadɨro jeevahi, saatoho jahɨsihijedɨ gaigoomɨma iicafimo,
bu fanoova imitɨco omoonɨno icano Cristo Moocaani icamɨsi aivojɨfaño,
efeejitɨnoco amɨihairyo magaajacuuhi.
6 Amɨihaico sita bañɨdino ibañɨfiira iimaari, toneheje imitɨhallɨtɨ Moocaani
ñɨhicuneri ɨdaasuno moonɨji diiboco uguubuhicatɨmoco.
7 Jaaneguiiha amɨihai diitojaagodɨ toonofañodɨ mihicadino.
8 Itɨconɨ naha amɨihai cɨvonoguiino mihicabadɨ mihicahicauhi
Moocaanico magaajautɨsumi. Jaarumo jisumi seseehɨ mihicacuuhi Aivojɨibo
Cristoma mihicacumaño. Jaanegui seseehɨ iicamobadɨ mihica.
9 Mɨiro seseehɨgo iicamo imihusehi, miyaanoco iimaamo, bu ɨtɨcovo ifiima
icamo icano.
10 Magaaja cono Aivojɨiboco imo imo omoonɨnoco.
11 Mɨhɨifono ifijaagodɨ mihicajirahana; cɨvonoguiino iicamo
omoonɨfinoco. Jaanoco jillɨro eseseehɨgovɨro miminiiyu.
12 Aivo nucufesuno diito toovono eetavonehejetɨ mihiimaano.
13 Jaaruno paryɨ fanoovaaco seseene aachɨcɨcuuno foovohɨ icafihi, sesee
fanoovaaco aatyɨmesufimaño.
14 Jaamaño jillɨ noono:
Ɨɨjoho Moocaanico uguubutɨibo cɨgarama iicaabobadɨ idiicaabo, deesɨcɨnɨ.
Jaaboro Moocaanico agaajatɨmo uchuumucuumobadɨ iicamofeenetɨ
sihɨgovɨ diica. Jaadɨ ɨco Cristo gaajasuji, noonoro.
15 Jaaneguiiha imino mehesɨcɨnɨ amɨihai icaco, agaajatɨmo iicabadɨro mihi-
cadino, agaajamo iicabadɨro mihica.
16 Jifucuje iminootɨhi. Jaaneguiiha ifafucuvaaco sɨcamañovɨ mafatyusudino.
17 Jaanegui fɨne jihovotobadɨ mihicano, magaaja conooco Mohaivojɨibo
Moocaani iimogonoco.
18 Guiriicabobaco meheetavedino toono mɨinoco ɨmɨtasuno. Jillɨro Moocaani
Gaijari amɨihai jeebɨico magahafusu.
19 Fahɨgova imono midillucasi Moocaani masinoco mamasiva paryɨ amɨihai
jeebɨinofañodɨ, Mohaivojɨiboco mihimo, masivamoro.

20 Fahiijɨvaro Moocaanico fanoovahallɨvɨ mihimo Mohaivojɨibo Jesucristo
momofeenedɨ.
21 Fahɨgovavɨ sifi guiinovɨ miminifotocasi Moocaanico mobocɨgomoro.

Jillɨ Miyaavogomɨnaa Iijamɨnaama Iicano.

22 Gaigoomɨ amɨihai tajemɨ iijɨguiinovɨ miminifoto Mohaivojɨibo
iijɨguiinovɨ mihicabadɨ.
23 Mɨiro aijɨ mogai aivojɨibo inigaɨbadɨ, oono Cristo Moocaani iijamɨnaa
Aivojɨibo inigaɨ iicabadɨ iicaabo. Mɨiro monigaɨ onoobadɨ meheetavonɨcɨhi.
Jaabo bu Cristo, Moocaani iijamɨnaa Taajasumɨnaafi.
24 Jaanegui oono Cristo mityaguiino Moocaani iijamɨnaa iicabadɨro, gai-
goomɨ amɨihai tajemɨ mityaguiinovɨ fanoovavɨ miminifoto.
25 Jaabadɨro bu amɨihai taabamɨco magaijɨ oono Cristo Moocaani ii-
jamɨnaaco agaijɨuboro diitohallɨvɨ ifiico acɨubo.
26 Jaamaño jillɨ moonɨuhi diitoco iimibachuuboro ijeevadɨ ificuuqui,
inɨfaihuri, itaajasujɨibegueri icano ifilluuboro,
27 iimino iijamɨnaatɨ ihɨmefeenevɨ ificuuqui, imɨhɨnibama ichahaqui,
ajashunogayɨ añahiicɨnɨmañobama ichahaqui icano, ajashuno tobadɨ
iicanobama chahamo iicaqui, jillɨ imimo ijeevadɨ diibedi ificucafetequi.
28 Jaabadɨ amɨihai taabamɨco magaijɨ amɨihai ifiico magaijɨbadɨro. Mo-
gaico agaijɨibo ifiico gaijɨhi.
29 Mɨiro cajaatyoba ifiico ɨjɨiheguemeba chahahi. Jillɨro amachusumoro
imino toomomo. Jaabadɨro Cristo moonɨhi Moocaani iijamɨnaaco,
30 mɨihai diibo ifibadɨ mihicamaño.* toofiioto diibo uucu, diibo bacɨ icano,
onoonoco.
31 Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono: Jillɨ iicamaño gaifi caanico, seejɨco icano
jeevesuji mogaima sano igataavequi. Jaamɨsi saafiirucuji, noonoro.
32 Jino aivo sihidɨ ejeevanoco miyamɨnaa gaajatɨhiica. Jaanoco bu
uujoho jɨibegueji jillɨ eneejiruno neeji: Jino miyaano gaifi mogaico
ataabavasumi iicanɨcɨbadɨ mihica. Jaanoro bu Cristo Moocaani iijamɨnaaco
ataabavaabobadɨ iicanotɨ noono.†
33 Jaaneguiiha famooro amɨihai, amɨihai taabamɨco magaijɨ mɨino ifiicoro
magaijɨnɨcɨbadɨ, bu jaabadɨro gaigoomɨ amɨihai tajemɨco mobocɨgo icano.

6

1 Seeme amɨihai caanimɨco: Jii, monoo Cristofeenedɨ jino aivo iimino.
2 Jino aivo tajɨiba aivo itɨconɨono aacɨgonoma iicano: Diicaani, diiseejɨ,
icamɨsico bocɨgo.
3 Jaabo imino diicahi, bu jaabo gueenene jiinɨjehallɨri diicahi icano,
noonoro.
4 Jaabadɨro bu amɨihai caanimɨ amɨihai seemeque mɨsɨfiiratusudino. Jillɨro
fajɨinɨmoro mujusisu jɨibogomoro Aivojɨibo Cristoco imiyaaveguequi.
5 Jaabadɨro bu amɨihai jeecɨvomɨnaa, amɨihai aivojɨtoco: Jii, monoo jiije-
hallɨvɨ mihicanohachuta, bocɨgomoro, ñɨhicugomoro, miyanotɨro Cristoco
mejeecɨvomo mihicabadɨ.
6 Imino mejeecɨvo, diito amɨihaico ɨhɨifɨnɨcɨsumiro diito ɨmefeenevɨ imi-
mobadɨ mihicaquiro icatɨno. Jillɨ Cristo jeecɨvomɨnaabadɨro mihica, paryɨ
amɨihai jeebɨifañodɨ imino meheetavo Moocaani iimogobadɨ.

---

* **5:30** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaamo mɨihai † **5:32** Griego iijɨri ficuumo: Jino aivo sihidɨ ejeevano agaajaratɨno. Jino uujoho Cristoditɨ, Moocaani iijamɨnaaditɨ icano, onoonocoro.

7 Imo imo amɨihai dudɨcamaajeque meheetavo, miyamɨnaaco mihicabadɨ
icatɨno. Jillɨ Mohaivojɨibo Moocaanico mejeecɨvono iicabadɨ.
8 Amɨihairyo magaajacuuhi famooro iiminoco meheetavono jaadaco,
jaabadɨro Aivojɨibotɨ magaayɨcɨjinoco jɨjovoto icarumo, bu jɨjovoto icatɨrumo
icano.
9 Jaabadɨro bu amɨihai diito aivojɨto, tobadɨro bu diitoma mihica, di-
itoco aamɨgotɨmo. Mehesafoto diitobadɨro bu amɨihai Aivojɨibo niquejefaño
iicaaboguiinovɨ mihicahi. Jaabo miyamɨnaaco dugaacutɨhi.

Moocaani Moonɨcasi Gaachehuno.

10 Tañahabomɨ, jaaneguiiha quehecuno miminifoto Aivojɨibofañodɨ, diibo
sefa mityari.
11 Mɨjɨcamaaje Moocaani moonɨcasi gaachehunofaño. Jaamo quehecuno
mihicahi ɨjɨ amɨihaico abañɨjiruneguiiha.
12 Mɨiro ihuucuma, itɨijohoma icano, miyamɨnaama mahamocasitɨhi,
imitɨ gaijamɨ mityama momoonɨcasihi, caamo jisituo gaijama, ɨcɨvo jiinɨje
aivojɨtoma, jisumi jiijehallɨvɨ atajɨibamoma icano.
13 Jaaneguiiha mɨjɨcamaaje paryɨ Moocaani moonɨcasi gaachehunoco.
Jaamo majaabɨcɨhi iimitɨfucu iicasumi. Jaamo toono afatyoodɨ quehecuno
mihicahi.
14 Amɨihaifeeneebetɨ miyaanoco misiyaavo niivɨgai meeheque
mihicanɨcɨbadɨ, miya iijɨri amɨihai feeyɨjeque mafabaacu amocasimɨnaafi
cuhufeneri ifeeyɨjehallɨdɨ ɨjɨcafetefibadɨ,
15 mihimibaivomo mɨjɨibeguehi sajeebɨico aacɨno jɨibogoco
amocasimɨnaafi iimibaivoobo itɨhaipaajeque ɨjɨcafotonɨcɨbadɨ.
16 Aivo fanoohallɨvɨro miyaavogoma mihica. Jaamo toono tɨcovo mafa-
taniivehi ɨjɨ ɨnɨsunotɨ oono amocasimɨnaa ijagabamaaje bujeque ihusevari
cɨijɨgaima icaneri diitoco ɨtɨhɨbunoco ijagabamaaiqui asatyonɨcɨbadɨ.
17 Taajasuco amɨihai nigaɨhallɨvɨ majavuuvo amocasimɨnaafi jɨgaiño
nɨjegaco ajavuvonɨcɨbadɨ. Jaamoro Moocaani iijɨco magaayɨcɨ aamɨgabadɨ
iicanoco Moocaani Gaija amɨihaico aacɨnoco.
18 Paryɨ jinooco meheetavo Moocaanima iimaamoro suufenɨtɨmo midillu
Moocaanico Igaijafeenedɨ. Jaamo paryɨ jinooco momoonɨhi mehesɨcɨnɨ.
Jaamo niinovatotɨmo mihicahi. Moocaanima mihiimaa famooro miyaavo-
gomɨnaahallɨvɨ.
19 Tahallɨvɨ bu tollɨro Moocaanima mihiimaa uco Moocaani iimaahiijɨco
ihacɨqui, ihiimaasumi quehecuno iimaaboro gaajasuqui agaajaratɨno taaja-
sujɨibogoco.
20 Mɨiro uco Moocaani tobogoguiiha agalluubo tobogohallɨtɨ
cɨvojamɨnaafitɨ jino icahi. Jaanegui Moocaanima tahallɨvɨ mihiimaa
quehecuno jibogoco jɨibeguequi.

Niino Iimaa.

21 Magaijɨibo monahabo Tiquico onoobo Mohaivojɨibo dudɨcamaaje
amusumɨnaafi amɨihaico uuditɨ paryɨ imino jɨibegueji, bu jisumi
eetavonehejetɨ icano.
22 Tooneguiiha diiboco amɨihaijaago galluuhi, amɨihaico, jillɨ mɨihai mihic-
ahi, ineequi. Jaamo toonofeenedɨ mequehecutehi.
23 Jaafa Moocaani, Mohaivojɨibo Jesucristo icamɨsi monahabomɨco acɨhi
sajeebɨi icaco, gaijɨco miyaavogoma.
24 Bu jaafa Moocaani imino moonɨhi paryɨ famooro Mohaivojɨibo Jesu-
cristoco agaijɨmoco, mɨllɨ iicajitɨno gaijɨri.

FILIPENSES

Filipomɨnaadi Acaatɨnɨuhaame Cɨvojafañotɨ Pablo Jihaameque Caatɨnɨuhi.

1 Uujoho Pablo, Timoteo icano Jesucristo jeecɨvomɨnaatɨsi jihaameque
macaatɨnɨhi paryɨ monahabomɨguiiha, bu tollɨro Moocaani iija aivojɨtedi,
bu tollɨro diito nahabonɨmɨnaa diaconomɨ onoomedi icano. Filipo cuumiri
iicamo Moocaanita Jesucristofañodɨ iicamedi.
2 Moocaani Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi iimihuse, isajeebɨɨ icanoma
mihica.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogomɨnaahallɨvɨ.

3 Amɨɨhaiditɨ fahiijɨvaro eesafutusumi Moocaanico imehicahi
amɨɨhaihallɨvɨ.
4 Moocaanima fahiijɨvaro ihiimaasumi imo imo paryɨ amɨɨhaihallɨvɨ dil-
luhicahi.
5 Mɨɨro amɨɨhaima sano miyaavogofaño mihicamoro mɨjɨɨbeguehi
mɨtɨconɨunotɨ jisumihachuta.
6 Uujoho imino gaajahi, Moocaani amɨɨhai jeebɨɨfaño iimihiijɨco ificu-
unoco. Jaabo suufenɨtɨɨbo eetavejiibo imino ujusisunohachuta Jesucristo
siino jiijehallɨvɨ asaadɨ.
7 Imino aivo jillɨ uujoho amɨɨhaiditɨ eesamaaiño, amɨɨhaico agaijɨmaño, bu
tollɨro tajaagotɨ uco Moocaani imino omoonɨnoma mihicamaño. Jaamaño
uujoho cɨvojafaño icarunaaca, bu aivojɨto ɨmega uco asatyurunofaño jillɨ
diitoco jɨɨbegueji taajasujɨɨbogoco, bu miyaano iicanoco neeji.
8 Moocaani gaajahi amɨɨhaico uujoho paryɨ sihidɨ agaijɨnoco Jesucristo
gaijɨri.
9 Moocaanico amɨɨhaihallɨvɨ dilluhicahi amɨɨhai gaijɨ sihidɨ iguiraatequi
sihidɨ gaajama mihicamoro paryɨ Moocaani agaijɨbadɨ sitaaco magaijɨqui.
10 Jaamo magaajahi aivo iiminoco mɨhɨcɨnoco. Jaamo mɨhɨnivatɨno ifiima
mihicahi. Jaadɨ Cristo asaasumi iimitɨno amɨɨhaihallɨvɨ chahaji.
11 Jaachiijɨ Jesucristo amɨɨhai ifiinoco imino eetaveji. Jaamo iiminoono-
coro miguiraatusuhi Moocaani sihidɨ ejeevaaboco magaajasuqui, mihime-
qui icano.

Pablo Neehi: Jiijehallɨri Iicanohachuta Cristo Iimogonocoro Moonɨhi, Noobo.

12 Tañahabomɨ, imeguehi magaajanoco uuma jillɨ iicanofañodɨ janaanɨcɨ
taajasujɨɨbogo ɨjɨɨbogocafotonoco.
13 Jaamaño toomomɨnaa paryɨ tuucuumi aivojɨɨbo iijaco eteemehicamo, bu
sitahaje icamo gaajacuuhi Cristotɨ ɨjɨɨbeguehicanohallɨtɨ uco ɨcɨvojaanɨnoco.
14 Cɨvojafaño iicaruubo imo imo iicanoco tañahabomɨ aatyɨmemere queh-
ecutehi Moocaani jɨɨbogoco Aivojɨɨbofeenedɨ iguihitɨmo ijɨɨbeguequi.
15-16 Jaanotɨ saatoho Cristotɨ jɨɨbeguehicahi uco ɨjɨɨhevemere uuma
ɨhɨɨbacasimaño. Jaamo Cristotɨ jɨɨbeguehicahi jillɨ imiyaavogomoro icatɨno.
Jillɨ ɨɨfurumo cɨvojafaño iicaaboco uco janaanɨcɨ ɨdaasuno imoonɨsuqui.
Jaanotɨ saatoho miyanotɨro jɨɨbeguehicahi.
17 Jaamo uco agaijɨmoro imino moonɨhicahi, gaajamo uujoho taaja-
sujɨɨbogohallɨtɨ jineeri iicanoco.
18 Jaaruno uudi mɨllɨ icatɨno. Tollɨ icarunaaca saatoho miyanotɨro
jɨɨbeguehicahi. Jaanotɨ saatoho jillɨ miyaavogotɨrumo jɨɨbeguehicahi. Paryɨ

jaaruno uudi imino Cristoditɨ ɨjɨɨbogono. Jaano uco imo imo moonɨhi, imi
janaanɨcɨ imo imo icaqui.
19 Uuro gaajahi paryɨ tollɨ fanoova icarunofañotɨ cɨvojafañotɨ ihiinejinoco
amɨɨhai tahallɨvɨ Moocaanima mihiimaahicanofeenedɨ, bu Jesucristo Gaija
uco aamusunofeenedɨ icano.
20 Uujoho sihidɨ iimogooboro esamaahicahi nucufeguetɨɨbo icaqui,
iguitɨɨbo jɨɨbeguequi jisumi, fahiijɨva iicahicabadɨro janaanɨcɨ Cristo sihidɨ
ejeevanoco fahiijɨvaro uuvɨ ihɨfuvusuqui uujoho iicaabovɨ, bu iguijevecuudɨ
icano.
21 Uujoho jiijehallɨri iicanohachuta Cristo iimogonocoro moonɨhi.
Jaabadɨro bu iguijevedɨ janaanɨcɨ iiminoco gaayɨcɨji.
22 Jaanegui guijevetɨɨbo icaruva Aivojɨɨbo Jesuguiiha dudɨcamaaijirahi.
Jaamaño gaajatɨhi conooco uujoho iimogonoco.
23 Uudi tɨhɨɨno toonoocɨtɨ conoocohacho iimogono. Saanaagoobo imegue-
hicahi iguijeveneque Cristoma icacuuqui toono aivo uudi iimino.
24 Jaanotɨ saanaagoobo imeguehicahi iicanoco toono amɨɨhaiguiiha iimi-
maño.
25 Jaabo jinooco iimogonoco imino agaajacumaño, gaajahi jiijehallɨvɨ
amɨɨhaima gueenene iicajinoco amɨɨhaico amusuqui. Jaamo janaanɨcɨ
mefeehi, bu jaamo janaanɨcɨ imo imo mihicahi amɨɨhai miyaavogofañ o.
26 Jillɨtɨ amɨɨhaima uujoho gueenene icaji imo imo miicaqui Cristo Jesu-
fañodɨ.
27 Jaanegui amɨɨhai ifiico imino momoonɨ Cristo Jesu jɨɨbogo onoobadɨro
miicaqui. Jaaneguiiha amɨɨhaico meecɨturunaaca, bu tollɨro amɨɨhaitɨ
tehesino icarunaaca sabadɨro imeguehi amɨɨhai quehecuno sahɨgovɨro mi-
hicanoco. Bu tollɨro imeguehi amɨɨhai miyaavogo taajasujɨɨbogofañotɨ
asaanohallɨvɨ quehecuno mihicano jɨɨbogoco uguubunoco.
28 Amɨɨhaico amɨɨhai mɨnaa omoonɨnotɨ mihiguetedino. Toono diito
omoonɨnotɨ foovono magaajajirahi diito ifinɨjihɨgo efeejinoco. Jaabadɨro bu
diito amɨɨhaico omoonɨnotɨ foovono ɨɨfusumo amɨɨhai mataajacuudɨmoco.
Jino amɨɨhai mataajacuuno Moocaanitɨ asaano.
29 Mɨɨro Cristo amɨɨhaico acɨhi diiboco mimiyaavogonocoro icatɨno, tollɨro
bu amɨɨhaico diibohallɨtɨ sita ɨdaasuno omoonɨjinoco.
30 Amɨɨhai, bu uujoho icano sabadɨro ɨdaasunofañ o miicaqui. Amɨɨhairyo
mahatyɨmehinɨcuuhi toonohallɨvɨ equehecucafetehinɨnoco. Jisumi bu
jaamo uuditɨ muguubuhicahi toonohallɨtɨ quehecuno iicaaboro iicanoco.

2

Cristo Iimogobadɨ Ifiico Iguiinonɨsuno, Bu Sihidɨ Ejeevasuno Icano.

1 Jaanegui Cristo amɨɨhaico equehecutusuhachiijɨ, diibo gaijɨ amɨɨhaico
ajacusuhachiijɨ, diibo Gaija amɨɨhaima iicahachiijɨ, gaijɨco, ɨdaasugoco icano
magaajahachiijɨ,
2 uco sihidɨ imo imo miminiiyu famooro sabadɨro mihicanofeenedɨ,
gaijɨfañ o sahɨgo mihicanofeenedɨ, bu sagaijafeenedɨro, bu sabadɨro mo-
moonɨnofeenedɨ icano.
3 Amɨɨhaiguiiharo momoonɨdino, bu quehe quehe amɨɨhai ifiico
mehesɨcɨnɨmoro momoonɨdino. Jillɨ sɨɨcuno amɨɨhai jeebɨɨco miminiiyumoro
momoonɨ. Amɨɨhaitɨ famooro amɨɨhai janaanɨcɨvɨ diitoco mejeevasu.
4 Paryɨ amɨɨhai imino mihicajinocoro miguiinedino, sita imino iica-
jinocoro miguiino.
5 Amɨɨhaifañ o mificu, Cristo Jesu esamaaje iicaubadɨ iicanoco.

6 Mɨɨro diibo Moocaani ifiima icauruubo Moocaanibadɨ iicanoco gaijɨutɨɨbo
7 uufocovɨ ficuubo iino iicaurunoco. Jaaboro jeecɨvomɨnaafi ifibadɨro ifiico
miniiyuuhi ifiivovaunofeenedɨ.
8 Jaabo miyamɨnaafi ifibadɨ iicauboro ifiico guiinovɨ miniiyuubo eje-
naautɨmaño guijevefaño fuubo. Jaamaño guijeve ɨmohobujehallɨvɨ gui-
jeveubo.
9 Jaamaño Moocaani diiboco acɨuhi janaanɨcɨ allɨnoocɨvɨ bocɨco, bu
fanoohallɨnoocɨvɨ sihidɨ ejeevano momoco acɨubo icano.
10 Jaamo ufucu Jesu momoco muguubumoro mememuɨɨvequi paryɨɨcɨno
niquejefaño iicamo, jiinɨjehallɨri iicamo, bu jiinɨjeguiino iicamo icano.
11 Jaamo famooro Jesuco magaajamoro: Jesucristo Mohaivojɨɨbo, menee-
qui, Dios Moocaani obocɨcafetejineguiiha.*

Cristota Jiinɨjehallɨvɨ Aachɨcɨnɨnobadɨ Iicamo.

12 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhaima iicasumi uco: Jii, me-
neehicabadɨro jisumi uco: Jii, monoo tehesino icaruuboco. Amɨɨhaico
ataajasunofañoro mududɨcamaaje. Amɨɨhai jeebɨɨco sɨɨcuno miminiiyumoro
ɨñɨhicunoguiinoro mihica.
13 Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico acɨhicahi iimineheje imogoco. Jaaboro
amɨɨhaico amusuhicaabo meheetavequi diibo jeebɨɨ iimogobadɨ.
14 Paryɨ fanoovaaco imino meheetavo gaiquirari canɨfobamaaitɨmo, bu
jenaautɨmo icano.
15 Amɨɨhaivɨ mɨɨhaiñooba amɨɨhai imitɨco atyɨmejitɨhi. Jillɨro iimitɨno ji-
hovotobadɨ iicano miyamɨnaafeenevɨ Moocaani seemetɨro mihica. Amɨɨhai
diitofeenevɨ imino mihicaneri mahachɨcɨnɨ, meecɨrɨ ɨcɨvono jiinɨjehallɨvɨ
aachɨcɨnɨcɨbadɨ.
16 Fiivo jɨɨbogoco masatyonofeenedɨ tollɨro uujoho Cristo asaasumi
imo imo icaji amɨɨhaitɨ, sɨcamañovɨ ɨjɨɨbeguehicatɨmaño, bu sɨcamañovɨ
tadyudɨcamaaje ofootɨmaño icano.
17 Bu tafiico guijenɨsujirahi amɨɨhai miyaavogofeenedɨ Moocaanico
mejeecɨvonoco ɨfutusujirahi. Jaaneri uujoho imono icahi. Jaanoco paryɨ
amɨɨhaima uujoho dugaacuhi.
18 Amɨɨhai bu tollɨro imo imo mihica. Jaamoro uujoho imo imo
iicanofañodɨ mihica.

Timoteo, Epafrodito Icamɨsico Pablo Agalluuno.

19 Aivojɨɨbo Jesu iimogohachiijɨ Timoteoco goovano galluji amɨɨhaico
imeecɨtequi. Jaabo amɨɨhaiditɨ uhuumiibo uco ɨjɨɨbogonoco uguubuuboro
imo imo icaqui.
20 Uuma chahamo saatoho uujoho eesamaaibadɨ eesamaaimo, bu cha-
hamo saatoho miyanotɨro amɨɨhai imino mihicajinoco aivo iimogomo.
21 Famooro imeguehicahi ifiicoro imino omoonɨnoco. Jaamo imogotɨmo
Cristo Jesuguiiha imino omoonɨnoco.
22 Jaanotɨ amɨɨhairyo magaajacuuhi Timoteo iimihuseque ɨɨfusuhicanoco,
jaabo caanico illi aamusunɨcɨbadɨ uco amusuhicaabo taajasujɨɨbogoco
ɨjɨɨbeguehicaaboco.
23 Jaaneguiiha mɨllɨhacho uco omoonɨjinoco agaajacudɨ diiboco
amɨɨhaijaago galluuji amɨɨhaico imeecɨtequi.
24 Jaabadɨro bu Aivojɨɨbo Jesufeenedɨ esɨcɨnɨhi uujoho bu amɨɨhaico
goovano emeecɨtejinoco.

---

* **2:11** (Apocalipsis 5.13-14)

25 Tollɨro bu aivo uudi imino monahabo Epafrodito onooboco
amɨɨhaijaago agalluuno, tadyudɨcamaajeque, tajɨɨbogoco icano uco
anahabonɨhicaaboco amɨɨhairyo uco ihamusuqui magalluuhinɨɨboco.
26 Jaabo imogoobo amɨɨhaico aatyɨmeneque guiraano ɨdaasuvehinɨɨbo
diibo iguihuvaunoco amɨɨhai muguubuhinɨnotɨ.
27 Miyaano guihuvahinɨɨbo guijevehinɨcuruubo. Jaaruuboco Moocaani
ɨdaasuguehinɨhi, diibocoro icahinɨtɨno, tollɨrehinɨ bu uco. Jino ɨdaasuno
iicano diibo iguijevehinɨneri janaanɨcɨ ɨdaasuno iicajiruneguiiha.
28 Jaaneguiiha imeguehi diiboco agalluunoco. Jaamo siino diiboco
maatyɨmemere imo imo mihicahi, toonotɨ uujoho sihidɨ ɨdaasuno icatɨibo
icaqui.
29 Jaanegui imo imo diiboco magaayɨcɨ Aivojɨiboco mimiyaavo-
gonofeenedɨ monahabo iicamaño. Jaanegui fahiijɨvaro mobocɨgusuhica
diibobadɨ iicamehejeque.
30 Jaabo Cristoco ejeecɨvonofañodɨ iguijeveruubo miyamɨnaa agaicaau-
jirunotɨ iiguitɨmaño uco amusuubo amɨɨhai uco mahamusujitɨrunotɨ.

3

Miyaano Łtɨcovono Ica.

1 Jaaneguiiha tañahabomɨ Mohaivojɨiboco mimiyaavogomo, imo imo mi-
hica. Jaamaño uudi gaiquiveechutɨno sano ɨɨvɨcoro amɨɨhaidi acaatɨnɨno
amɨɨhaico imino ificuuqui.
2 Mehesɨcɨnɨ jɨcumɨbadɨ iicamotɨ, iimitɨnocoro omoonɨhicamo iimeehe-
quere iquitɨhicamo judiomɨditɨ.
3 Jaanotɨ mɨɨhai miyanotɨro mojeebɨɨfañodɨ Moocaanico mejeecɨvehicamo.
Jaamaño imo imo mihicahi Cristo Jesuta mihicamaño. Jaamaño mofiicoro
macahacɨsujitɨrahi.
4 Uujoho naa tafiico acahacɨsujiruubo, mɨɨhaiñooba tajanaanɨcɨ tonehe-
jeque eetavejirumo chahahi.
5 Mɨɨro uco judiomɨooboco tameeheque quitɨcɨumo ifiivuunotɨ sahuse
juugahusetɨ mifucucɨ, safucu ɨdɨino icauboco. Mɨɨro uujoho israelmɨoobo,
Benjamin cuumioobo. Uujoho ifiivuunotɨro hebreomɨoobo, hebreomɨotɨsi
seemene. Jaabo uujoho fariseo. Jaamaño judiomɨ tajɨibaco imino
miyaavuguuhi.
6 Jaanohallɨtɨ iicaaboro Jesujaagodɨ iicamoco ɨdaasuno moonɨhicauhi,
tajɨiba onoobadɨ imino iicahicaumaño. Jaamaño mɨɨhaiñooba uutɨ mɨllɨ
neehicautɨhi.
7 Jaano jino uudi itɨconɨ sihidɨ aivo miyaano iicahicauruno jisumi uudi
sihidɨ jeevacutɨhi Cristomaryo icacuuqui.
8 Jaamaño paryɨɨcɨno fanoovaaco jeevesucuhi, toono janaanɨcɨ iicanoco
Cristo Jesu Tahaivojɨiboco agaajacumaño. Cristoguiinodɨ paryɨ fanoovaaco
ejeevesucuunoco jihovonobadɨ esɨcɨnɨcuuhi Cristoco agaayɨcɨiboro diibo-
maryo icacuuqui.
9 Moise tajɨibanofañodɨ ɨtɨcovono ifiima icacutɨibo icaqui. Jillɨ Moocaani
uco igaayɨcɨqui Cristoco imiyaavogonofeenedɨ. Mɨɨro Moocaani imiyaavo-
gomoco gaayɨcɨhi.
10 Uujoho imeguehi Cristoco agaajanoco, bu diibo ubuheeteuno mityama
icaqui, tollɨro bu diibo ɨdaasuno iicaubadɨ icaqui, bu diibo iguitɨiboro igui-
jeveubadɨ guijevequi,
11 diibo guijevefañotɨ siino ubuheeteubadɨ buheetequi icano.

Niquejefaño Efeejimo Jillɨ Jisumi Icahi.

12 Paryɨ tonehejevɨ ɨfutucuuhi, bu aivo imicuuhi onoonoco imogotɨhi. Jillɨ
gaɨmicɨnɨhi ofoobo toonovɨ ɨɨfetequi Cristo Jesu itɨconɨ uco ɨɨcɨumaño.
13 Tañahabomɨ: Uujoho toonovɨ imino ɨfutucuuhi, nootɨhi. Dojɨcuvɨ imini-
fotonoco iimogotɨɨboro sefaquifetehi tahɨmega iicanovɨ ɨɨfetequi,
14 nijequevɨ ɨɨfetequi sefano moonɨhi ijaadaco gaayɨcɨqui. Tooneguiiha
Moocaani mɨɨhaico niquejefaño cuuhuvahi Cristo Jesufañodɨ.
15 Paryɨ famooro imino mimiyaavugucuumo sabadɨro mehesɨcɨnɨcuuhi.
Jaanotɨ siibadɨro mehesɨcɨnɨhachiijɨ, Moocaani amɨɨhaico tollɨro gaajasuji.
16 Jaanotɨ oono mɨhɨfutucuunofañoro masɨɨ sabadɨro quehecuno mihicacu-
uqui.
17 Tañahabomɨ, jino uujoho iicabadɨro mihica. Jaamo maatyɨmemere
magaaja, ¿naa mɨɨjoho imino amɨɨhaico monoobadɨ icahi?
18 Fahiijɨvaro amɨɨhaico neehicacuuhi. Jaarunoco bu siino jino neehi
taaboro. Ajashutɨmo icahi Cristo ɨmohohallɨvɨ iguijeveubo jɨɨbogoco
jɨɨheguemere iicamo. Jaamo ufucu finɨji.
19 Jaamo Moocaanico caanivahicatɨhi. Jillɨ ifi iimogonocoro moonɨhicamo.
Unucufeguejirunoco nucufeguetɨmoro: Aivo sihidɨ mimityahi, noomo. Jillɨ
jiinɨjehallɨonocoro esamaaimo icano.
20 Jaanotɨ naha mɨɨhai niqueje cuumimɨnaa, tahɨgotɨ Motaajasumɨnaafi
Aivojɨɨbo Jesucristo asaajiiboco meteemehicahi.
21 Diibo mɨɨhaico mohimitɨ ifinɨjino ifiico iimino ifiitɨ miniiyuji. Jaabo diibo
ifi ovosɨɨbadɨ iicaqui, imityari tollɨ moonɨjiibo paryɨ jiinɨjeque iguiinonɨjino
mityari.

4

Aivojɨɨbofaño Imo Imo Mihica.

1 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhaico sihidɨ aivo
aatyɨmeguehicamo, amɨɨhai tahimohica, tadyudɨcamaaje jaada mihicamo,
agaijɨmo quehecuno Aivojɨɨbofaño mihica.
2 Evodia onoogo, Sintique onoogo icamɨfeque neehi: Sabadɨro miminifoto
Aivojɨɨbofañodɨ.
3 Bu ɨɨjoho tadyudɨcamaaje nahabonɨmɨnaafico neehi: Diitɨfeque
daamusu. Mɨɨro diitɨfe sihidɨ jenaauno dudɨcamaaiuhi uuma,
taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbuguuboma, tollɨro Clemente onooboma, bu saatoho
sano uuma ududɨcamaaiumoma icano. Jaamo momono niquejefaño
fiivohaamefaño caatɨnɨcɨnɨcuuhi.
4 Jaaneguiiha Aivojɨɨbofaño imo imo mihica. Siino bu neehi: Imono
mihica,
5 famoovaro amɨɨhai imihuseque igaajaqui. Jaanegui mehesɨcɨnɨ, Mo-
haivojɨɨbo fiitɨcuuhi.
6 Fanoovatɨ ɨdaasuvotɨmoro toonohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa. Diibo-
coro midillu. Jaamoro toonohallɨvɨ diiboco mihimo.
7 Jaachiijɨ amɨɨhaico Moocaani isajeebɨɨco acɨji, miyamɨnaafi eesɨcɨnɨno
janaanɨcɨvɨ afatyocɨnɨnoco. Jaano amɨɨhai jeebɨɨco, bu amɨɨhai esamaajeque
icano imino teemeji Cristo Jesufañodɨ.

Iiminocoro Mehesamaaje.

8 Niinoono jino ɨjɨɨbogono: Tañahabomɨ, paryɨ miyaano iicanocoro
mehesamaaje: Paryɨɨcɨno mɨɨnoco obocɨgusunehejeque, paryɨɨcɨno
ɨtɨcovonehejeque, ɨɨdicutɨnehejeque, aivo oovosɨɨnehejeque, mɨɨnoditɨ imino

unuusunehejeque, paryɨɨcɨno iiminehejequere mehesamaaje mɨɨnoco acahacɨsusunehejequere icano.
9 Amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicanoco momoonɨ ɨɨfusuhicanoco, uujoho eheetavonoco, mahatyɨmehicano muguubuhicanoco icano. Tollɨ momoonɨhachiijɨ Moocaani sajeebɨɨco aacɨɨbo amɨɨhaima icaji.

Filipomɨnaa Pabloco Aacɨno.

10 Jaanegui Aivojɨɨbofañodɨ imo imo icahi uco siino mehesafeteneguiiha: Uco majabajeevecuuhi, uujoho nootɨhi. Gaajacuuhi uco mahamusujiruno nɨhɨbamɨma machahanoco.
11 Ucuujɨvaachumaño, nootɨhi. Uuma iicadɨnomaryo imo imo iicanoco jeevamaaicuuhi.
12 Gaajacuuhi ɨdaasuno iicajirunoco, bu sihidɨ sinehejema iicajirunoco icano. Jeevamaaicuuhi fanoovavɨ iicanoco utuvanovɨ, bu ajebaco ajaabɨcɨnovɨ, sihidɨ iicanovɨ, achahanovɨ icano.
13 Fanoovavɨ jeevamaaicuuhi Cristo uco mityaco aacɨmañoo.
14 Jaarunofañoo amɨɨhai uco imino momoonɨhi tahɨdaasufañodɨ mihicamañoo.
15 Mɨɨro amɨɨhai Filipo cuumimɨnaa magaajacuuhi taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbuguubo ɨtɨconɨunoco. Jaabo Macedoniatɨ ufuusumi ɨdɨɨmoro amɨɨhai Filipori iicaja Moocaani iijamɨnaa tajaa magalluuhi uco mahamusuno nɨhɨbamɨco tafeenedɨ Moocaani amɨɨhaico aamusunoco magaayɨcɨno jaada.
16 Mɨɨro uujoho Tesalonicarirehiica icaunaaca amɨɨhai tajaa nɨhɨbamɨco magalluhicauhi;
17 uuro gaayɨcɨqui icatɨno, tollɨro bu amɨɨhai ufucu toono jaadaco Moocaanitɨ magaayɨcɨqui.
18 Jaanotɨ uujoho iimogono janaanɨcɨvɨ gaayɨcɨcuuhi. Epafroditoma tajaa magalluuno uudi imino ɨfutucuuhi. Jaano uudi Moocaanico ejeecɨvobadɨ jeevano. Mɨɨro sɨɨcɨjemɨnaa Moocaanico afacɨcɨneri ejeecɨvuunoco Moocaani imo imo gaayɨcɨuhi. Jaabadɨ uco mejeecɨvonoco Moocaani imo imo gaayɨcɨhi.
19 Jaanegui amɨɨhai Cristo Jesuco imiyaavogomoco Moocaani jaafa acɨhi paryɨ mucuujɨvaachudɨnoco, diiboma niquejefañoo fanoo ajashutɨno iicamañoo.
20 Jaanegui Moocaanico mihimo fahiijɨvaro. Fɨne.

Niino Fitacu.

21 Jesucristofeenedɨ tajɨɨco paryɨ famoocoro mahacɨ Moocaanita iicamoco. Paryɨ monahabomɨ uuma iicamo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi.
22 Tollɨro bu iijɨco galluumo famooro jimañeri Moocaanita iicamo, bu tollɨro imi janaanɨcɨ Roma aivojɨɨbo Cesar onoobo iijamɨnaa amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi.
23 Jaafa amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino moonɨhi.

COLOSENSES

Colosa Jiinɨjeri Iicamedi Pablo Acaatɨnɨuhaame. Pablo Caatɨnɨuhi Colosa Cuumiri Iicaja Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Moocaani jeebɨɨ iimogobadɨ Cristo Jesu minɨsumɨnaafi, diibo agalluubo eneejiruno. Sano monahabo Timoteoma
2 jiihaameque macaatɨnɨhi Colosa cuumiri iicamo Cristoco imiyaavogomo Moocaanita iicamedi. Jaafa Dios Moocaani amɨɨhaico imino omoonɨɨboro isajeebɨɨco acɨhi.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogomɨnaahallɨvɨ.

3 Fahiijɨvaro Moocaanico Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico mihimehicahi diiboma amɨɨhaihallɨvɨ mihiimaamoro.
4 Mɨɨhai amɨɨhaitɨ muguubuhi Cristo Jesuco mimiyaavogonoco, tollɨro bu paryɨ Moocaanita iicamoco magaijɨnotɨ icano.
5 Jillɨ amɨɨhai momoonɨhicahi, amɨɨhaidi niquejefaño ificuucɨnɨnoco motoomoro. Jaamo amɨɨhai toono eesɨcɨnɨnoma mihicahi taajasujɨɨbogoco muguubuunofaño.
6 Tobogocoro amɨɨhaico ɨjɨɨbuguubogo jino guiraatobogoro ofoobogo fanoojiinɨjeriro guiraatobogoro feehi, oono amɨɨhai Moocaani gaijɨtɨ amɨɨhaifeenevɨ ihiimaaunoco muguubuuno iicaubadɨro. Jaanoco amɨɨhai magaajauhi toono gaijɨ miyaano iicaunoco.
7 Jaano toonoco amɨɨhaico magaijɨɨbo monahabo Epafra onoobo jɨɨbuguuhi. Diibo mɨɨhaima ududɨcamaaiubo. Jaaboma mɨɨhai mihicahi Cristoco jeevesutɨɨbo ejeecɨvehicaaboma.
8 Diibo mɨɨhaico jɨɨbeguehi amɨɨhaiditɨ, bu amɨɨhai Moocaani Gaija aamusunofeenedɨ magaijɨcasinoditɨ icano.
9 Jaamaño mɨɨhai toonoco amɨɨhaiditɨ muguubuhinɨnotɨro suufenɨtɨmo Moocaanima mihiimaahicahi amɨɨhaihallɨvɨ, dilluumoro amɨɨhaico Moocaani igaajasuqui imino iimogonoco. Jaaboro amɨɨhaico fanoovaaco igaajasuqui, bu fanooheedene Moocaanitɨ asaanoco igaajasuqui icano.
10 Tollɨro bu midilluhicahi jaamo imino mihicahi Aivojɨɨbota iicamo iicanɨcɨbadɨ fahiijɨvaro momoonɨ diiboco imo imo omoonɨnoco fanoova imico sihidɨ eetavomoro. Jaamo imino Moocaanico magaajahi.
11 Tollɨro bu midilluhicahi amɨɨhaico sefano imoonɨqui ihovosɨ mityari. Jaamo imo imo fanoova icarunoco majaabɨcɨhi.
12 Jaamoro Moocaanico mihimo mɨɨhaico iimibachuuboro ufucu ita iicamoco foovohɨ aacɨjinotɨ niquejefaño magaayɨcɨjinohallɨvɨ.
13 Jaabo Moocaani mɨɨhaico taajasucuuhi ɨcɨvono mityatɨ. Jaaboro mɨɨhaico agaijɨɨbo Illi aivojɨfaño ficuucuubo.
14 Diibo mɨɨhaico taajasuhinɨcuuhi mohallɨvɨ iguijeveunofañodɨ mohimitɨco ubuusuuboro.

Moocaanima Sajeebɨɨ Mihicacuuhi Cristo Iguijeveunofeenedɨ.
(Jn 1.3; Heb 1.2)

15 Moocaani otoovoobo foovono saauhi jiijehallɨvɨ Illi ifiiri. Jaabo diibo sahiijɨtɨro iicacuubo, fanoova chahaunaacaro iicacuubo.
16 Diibofeenedɨ Moocaani paryɨ fanoovaaco eetavuuhi niquejefaño iicanehejeque, jiinɨjehallɨri iicanehejeque icano; ɨɨfuvusunehejeque,

bu ɨɨfuvusutɨnehejeque icano. Tollɨro bu paryɨ aivojɨnoco, paryɨ guiinonɨnehejeque, bu paryɨ tajɨɨbanehejeque, paryɨ gaijano mityanehejeque icano, paryɨ diibofeenedɨ eheetavocafutuuno diibeguiiharo.
17 Cristo fanoohɨmegavɨro icacuuhi. Jaabofeenedɨ paryɨ fanoova sahɨgo imino icahi.
18 Jaabadɨro buunajɨ mɨɨhai Moocaani iijamɨnaa mihicamo. Jaanotɨ Cristo Moocaani iijamɨnaa Aivojɨɨbo inigaɨbadɨ iicaabo. Jaabo sefari mɨɨhai mihicahi. Jaabo aivo itɨconɨ guijevefañotɨ buheeteuhi fanoova mityahallɨvɨ diibo iicaqui.
19 Mɨɨro Dios Moocaani Jaabo achi Jesucristo tollɨro bu Dios. Jaaneri Moocaani imo imo icahi iimogobadɨ iicamaño.
20 Tollɨro bu Moocaani imuguuhi Cristofañodɨ paryɨɨcɨno fanoovaaco sajeebɨɨ ificuunoco, paryɨɨcɨno jiinɨjehallɨri iicanehejeque, bu paryɨɨcɨno niquejefaño iicanehejeque icano. Paryɨɨcɨno sajeebɨɨ fanoovaaco Cristo ɨmohovɨ itɨɨjoho ucuunofañodɨ ificucuuboro.
21 Itɨconɨ naha amɨɨhai, amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ Moocaanimɨnaatɨ mihicauhi, iiminotɨnoco momoonɨhicaumaño. Jaarumoco jisumi Moocaani ifiimaryo sajeebɨɨ ficucuuhi,
22 Cristo ɨdaasuno ifiiri iguijeveunofeenedɨ. Jillɨ moonɨubo diiboco amɨɨhaico diibo ɨmefeenevɨ ihɨfusuqui iimibachuuboro mɨhɨnivatɨmoco, imitɨbama chahamoco icano.
23 Jaaneguiiha quehecuno mihica miyaavogofaño faicuvano mabacoocovamoro taajasujɨɨbogoco mimiyaavuguunofeenedɨ mehesɨcɨnɨnotɨ buhɨgovɨ minifototɨmo. Jaabogo jɨɨbogocafetehi paryɨ fanoojiinɨjeri. Jaabogoco uujoho Pablo amusuhi ɨjɨɨbogoobo.

Pablo Moocaani Iijano Jeecɨvomɨnaafitɨ Ficucafetehi.
(Ef 3.1-11)

24 Jaabo jisumi amɨɨhaihallɨtɨ ɨdaasuno omoonɨruneri imo imo icahi. Jaamaño jillɨtɨ ɨɨfutusuuboro feehi tafiivɨ, oono Moocaani iijamɨnaaguiiha Cristo dudɨcamaajeque eheetavomaño ɨdaasuno iicanofeenedɨ.
25 Jaamaño uujoho Moocaani iija jeecɨvomɨnaafitɨ icahi amɨɨhaico imino moonɨqui Moocaani uco atajɨɨbaumaño, bu tollɨro paryɨ jiinɨjemɨnaaco imino Moocaani jɨɨbogoco jɨɨbeguequi icano.
26 Tollɨro bu aivo sɨɨcɨjetɨro agaajaratɨno, paryɨ sɨɨcɨjemɨnaadi toovono iicanoco gaajasuqui. Jaanoco bu Moocaani ita iicamoco gaajasucuuhi.
27 Diitoco naha Moocaani imeguehi agaajasunoco ihovosɨ busumijeque, toono agaajaratɨnofaño iicanoco judiomɨ iicatɨmedi. Jaano toono agaajaratɨno Cristo amɨɨhaifaño iicano. Jaabo diibo imino niquejefaño mihicajinoco mehesɨcɨnɨɨbo.
28 Jaamaño mɨɨhai Cristotɨ mɨjɨɨbeguehicahi, bu famoovaaco mafajɨɨnɨhicahi. Famoovaaco magaajasuhicahi imino igaajaqui. Jaamo famooro imino Cristofañodɨ ijusiqui.
29 Tooneguiiha uujoho sefano ejenaauuboro Cristo uco mityaco aacɨnofeenedɨ dudɨcamaaihicahi.

2

1 Jaanegui imeguehi magaajanoco sefano amɨɨhaihallɨtɨ omoonɨcasinoco, bu tollɨro Laodicea cuumiri iicamohallɨtɨ, bu paryɨ uco tahɨmeque aatyɨmetɨmohallɨtɨ icano.

2 Imeguehi amɨihai diito jeebɨinoco mequehecutusunoco sano gaijɨfaño
iminifotomoro paryɨicɨno gaajaco igaayɨcɨqui. Jaamoro imino Cristoco igaa-
jaqui diibo Moocaani iijɨ gaajaratɨno iicauboco. Jaarunofaño jisumi diiboco
magaajacuuhi.
3 Mɨiro diibofaño paryɨ gaaja, bu gaajacɨ icaneheje busumije paryɨ fi-
cucɨnɨcuuhi.
4 Jillɨ amɨihaico neehi mɨijoho amɨihaico ihiimaari bañɨtɨmo iicaqui.
5 Amɨihaitɨ tehesino icaruubo tahesamaajeri amɨihaifeenevɨ iicajirubadɨ
icahi. Jaaboro imo imo icahi amɨihai sabadɨro mihicamoro quehecuno
Cristoco mimiyaavogonofaño mihicanoco agaajaaboro.
6 Jaanegui Jesucristoco amɨihai jeebɨi aivojɨibotɨ magaayɨcɨuhi. Jaanegui-
iha jisumi sano diiboma mihica,
7 diibofañodɨ amɨihai ifiico quehecuno mabacooconɨmoro mificu, sefano
amɨihai miyaavogoma oono amɨihaico ɨjɨibuguubadɨ, fahiijɨvaro Moocaanico
imomoro.

Cristofañodɨ Bohono Ifiima Mihicano.

8 Jeedɨ mehesɨcɨnɨ. Amɨihaico sita sɨcamañehejeque onoomoro abañɨnoco
miyaano meneedino diito Cristofañodɨ icatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa jeevamaaje-
quere sɨvamo, miyamɨnaa ejeecɨvefinocoro sɨvamo icano.
9 Jaanotɨ Moocaani Dios. Jaabo achi Cristo, tollɨro bu Dios.
10 Jaamaño amɨihai paryɨ fanoomaryo mihicahi diiboma mihicamaño.
Diiboguiinovɨ icano paryɨ tajɨibaneheje, gaijano mityaneheje icano.
11 Jaabadɨro bu amɨihai miquitɨcɨcafutuuhi. Jaaruno ifiico iquitɨcɨfibadɨ
icatɨno, jillɨ amɨihai ifi iimogonotɨ mataajacuuneri. Jino naha Cristotɨ asaano
quitɨcɨ.
12 Mɨiro minitɨcafotoneri amɨihai sano Cristoma mɨcɨhacafetehi. Jaamoro
bu sano diiboma mubuheetesucafetehi, Moocaani mitya diibo guijevefañotɨ
siino ubuheetesuunoco mimiyaavogomaño.
13 Itɨconɨ naha amɨihai muchuumucuuhi amɨihai jeebɨifañodɨ amɨihai
imitɨri, bu miquitɨcɨnɨutɨmaño icano. Jaarumoco jisumi Moocaani fiivoco
acɨcuuhi sano amɨihaico Cristoma, paryɨ amɨihai imitɨco ubuusuuboro.
14 Moocaani paryɨ mohallɨvɨ jaaducuuhi. Mɨihaico mohimitɨco eneehi-
caunoco finɨsucuubo ɨmohovɨ etetecuuneri.
15 Mɨiro Cristo ɨmohovɨ iguijeveuneri paryɨ guiinonɨcuuhi tajɨibanoco,
gaijano mityanoco icano miyamɨnaa ɨmefeenevɨ guiinonɨuhi. Jaanoco
ɨcɨvojaanɨuboro satyuubo ɨmohovɨ iguijeveuneri toonoco iguiinonɨuboro.

Niquejeonehejequere Miguiino.

16 Jaaneguiiha mɨihaiñooba amɨihaico mamachunotɨ, mahadunotɨ icano
amɨihaico dejecudimo, bu tollɨro bohono nɨhɨba iinuusumi jɨibaimonoco
meheetavonoditɨ, bu jaguisɨfucujeditɨ icano amɨihaico dejecudimo.
17 Toneheje jillɨ asaaujino ɨjɨno iicauno. Jaanotɨ naha miyaabo iicaabo
Cristo.
18 Jaanegui mehesɨcɨnɨ, oono saatoho sɨicujeebɨimobadɨ iicahicarumo
Moocaani toomomɨnaacoro ejeecɨvehicamo, amɨihaico ufucu ajaadunoco
magaayɨcɨjirunoco ɨcɨsutɨmo icadino. Diito jillɨ aatyɨmetɨnehejeque
omoonɨmoro: Aivo sihidɨ mejeevahi, noomoro quehequimaaihicamo,
jillɨ sɨcamañocoro ifiitɨro tollɨ jeevanobadɨ eesamaaimoro.
19 Jaamo diito, Cristo monigaɨbadɨ iicaaboma gataacɨnɨtɨhi. Jaanotɨ
mɨihai Cristo ifibadɨ mihicamoco diibo aamusuuboro ujusisubadɨ ficuubo,
Moocaani esamaaje onoobadɨ icano.

20 Jaanoti naha amiihai sano Cristoma miguijevecuumoro sinehejequere miyaminaa esamaajeque momoonicuutihi. Jaamaño ¿collihi jaamo jiinijeminaa agaajatimobadi mihicahicahi, jiinijeoneheje atajiibanoguiinovi miminifotomoro?
21 Oono:
Jinooco dudiicidino, toonoco machudino, dihusefaño gaayicidino, onoonehejequere momoonimo.
22 Paryi toneheje jilli miyaminaa tajiibanehejere. Jaano paryi finijino itajiiba omoonihicanehejema.
23 Jaaneheje aivo gaajama iicanehejebadi jeevajirahi, sihidi ejeevano iijicoro atajiibamaño siicujeebii icanehejequere, sihidi jeevanehejeri ifiinoco omooninehejequere. Jaaruneri mofi iimogonehejeque miguiinonijitirahi.

3

1 Jaanegui amiihai Cristoma sano mubuheetehinicuumo miguiino niquejefañoonocoro, oono Cristo Moocaani miyanaagueneri igicinioh igonehejequere.
2 Jiinijeonehejequere esamaaitimo niquejeonehejequere mehesamaaje.
3 Miiro amiihaima sano Cristo miguijevehinicuuhi. Jaamaño jisumi amiihai ifi diiboma sano Moocaanifaño fataniicinicuuhi.
4 Jaabo Cristoro jino miihai mihicano ifi. Jaamaño diibo ubuhugaavusumi amiihai sano diiboma bu mubuhugaaveji. Jaamo diibo ovosiihaivojifaño mihicaji.

Eedeehifi, Bohono Ifi Icano.

5 Jaaneguiiha jiinijeono amiihai ififaño iicanehejeque miguijeni. Miihaiñooba buhigueejedi amiihai taabami iicatimehejema mihicadino, bu tolliro iidicunehejeque momoonidino, fanoovaaco iimeguehicanehejeque, iimitino imogonehejeque icano momoonidino. Fanoovaaco saatohoro mujuvihicinidino toono jihovo caanimi jeecivobadiro jeevahi.
6 Tonehejehallitii ñihicuneri idaasuno Moocaani omoonino saahi, paryi diibo onoonoco: Jii, onootimohallivi.
7 Tonehejeque amiihai paryi momoonihicauhi eedeehifiima mihicausumi.
8 Jaarumo paryi jinehejeque jisumi mejeevesucu. Sifiiratedino, icajiisunehejeque mifinisu, bu imitinoco momoonidino, sitaaco aivono noojohoco, iidicuno iimaaneheje amiihai iijiti ihiinejirunehejeque icano mifinisu.
9 Fahigovavi mabañicasidino. Amiihai eedeehifiico, bu iticoni momoonihicaunehejeque icano mejeevesucuunoco siino momoonicuudino.
10 Bohono ififaño mijicafutucuuno janaanicivi imitonoro ifeequi miyaabo Moocaani toonoco eheetavuubo ifi iicabadi. Jaamo imino diiboco magaajanovi mihifetehi.
11 Diibofaño chahano diito griegomi, diito judiomi, diito iquiticinimo, bu iquiticinitimo, siijiinijeoto, bajiminaa, jijovoto, bu sajeebii iicamo icano oononeheje. Jilli paryiicino fanoovaro Cristo. Jaabo paryi famoovafañoro icahi.
12 Amiihaico Moocaani gaijihi diibotaro miicaqui amiihaico iicicuumo. Jaaneguiiha idaasugo mityanofaño mihica, imihusema, famooguiinoviro iicasunoma mihica, siicujeebiiba omooninoma, bu fanoova jaabicima icano.
13 Jaamoro sabadiro fahigovavi majaabicicasi, fahigovavi amiihai iibacasico mihimibachucasi. Jaanoti bu saatoho sitaama imitino iicahachiiji oono Cristo amiihai imitico iimibachucubadiro mihimibachucasi.

14 Fanoohallɨvɨro aivo gaijɨma mihica. Toono paryɨ fanoovaaco sahɨ agataacunoro imino fanoovaaco ɨɨfutusuno.
15 Jaaneguiiha jaafa amɨɨhai jeebɨɨnoco Moocaani isajeebɨɨri tɨcuvusuhi. Tooneguiiha amɨɨhaico cuuhuvaubo saafi ifiitɨro miicaqui. Jaamo diiboco mihimehicamotɨ mihica.
16 Tollɨro bu jaafa Cristo jɨɨbogo amɨɨhai jeebɨɨnoco paryɨ imino gahafusuhi. Jaaneri fahɨgovavɨ mɨjɨɨbogocasi, bu fanoogaajari fahɨgovavɨ mequehecutusucasi. Tollɨro bu Moocaanico iimono masinoco mamasiva, bu Cristo masinoco mamasiva, fanoova Moocaaniguiiha iicano masinoco, diiboco amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ imomoro mamasiva.
17 Paryɨ fanoovaaco monoonehejeque, meheetavonehejeque icano momoonɨ Aivojɨɨbo Jesu momofeenedɨ, diibofeenedɨ fanoovahallɨvɨ Moocaanico imomoro.

Cristota Jillɨ Iyotoma Iicano.

18 Gaigoomɨ amɨɨhai tajemɨ iijɨguiinovɨ miminifoto. Jillɨ moonɨ Aivojɨɨbo Cristoco imiyaavogomo tollɨ icafihi.
19 Jaabadɨro bu amɨɨhai gaifiimɨ amɨɨhai taabamɨco magaijɨ. Jaamoro diitoma mɨsɨfiiratedino.
20 Jaabadɨro bu amɨɨhai seeme amɨɨhai caanimɨ, seejɨmɨ icano atajɨɨbanoco: Jii, monoo. Toono mohaivojɨɨboco imo imo omoonɨno.
21 Caanimɨ amɨɨhai seemeque mɨsɨfiiratusudino, diito ifiico mejeevevesudino.
22 Jaabadɨro amɨɨhai jeecɨvomɨnaa amɨɨhai aivojɨtoco fanoovavɨ: Jii, monoo, jiijehallɨvɨ mihicanohachuta diitoma imino mihicaquiro. Diito ɨhɨɨfɨnɨcɨsumiro icatɨno, jillɨ miya jeebɨɨri Moocaanico mɨñɨhicugomoro.
23 Paryɨ fanoovaaco momoonɨnoco imo imo momoonɨ Aivojɨɨbo Jesuco mejeecɨvonɨcɨbadɨ, miyamɨnaaco mihicanɨcɨbadɨ icatɨno.
24 Amɨɨhairyo magaajacuuhi toono jaadabadɨ iicano Aivojɨɨbo ibusumijeque amɨɨhaico aacɨjinoco. Mɨɨro amɨɨhai Cristoco mejeecɨvehicahi amɨɨhai miya Aivojɨɨbo iicaaboco.
25 Jaabadɨro bu iimitɨnoco omoonɨhicaabo toono jaadaco gaayɨcɨji. Mɨɨro Moocaani miyamɨnaaco dugaacutɨhi ijeevadɨsahaje.

4

1 Jaabadɨro bu amɨɨhai aivojɨto, amɨɨhai jeecɨvomɨnaaco imihuseme omoonɨbadɨ, imino momoonɨ. Mehesafoto tollɨro bu amɨɨhai, amɨɨhai Aivojɨɨbo niquejefaño iicaaboma mihicahi.
2 Suufenɨtɨmo Moocaanima mihiimaa imino mehesɨcɨnɨmoro, bu Moocaanico fanoovahallɨvɨ imomoro mihica icano.
3 Tollɨro bu mɨɨhaihallɨvɨ Moocaanima mihiimaa, Aivojɨɨbo mɨɨhaico aamusunofeenedɨ taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbeguequi, Cristo jɨɨbogo agaajarautɨnotɨ mɨjɨɨbeguequi icano. Mɨɨro tobogohallɨtɨ jino uujoho cɨvojafaño icahi.
4 Jaanohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa imino foovono uujoho toonoco gaajasuqui omoonɨjibadɨ.
5 Quehecuno mihica miyaavogomɨnaa iicatɨmoma sɨcamañovɨ ifafucuvaaco mafatyusudino.
6 Fahiijɨvaro imino mihiimaahica imo imo. Imino magaaja sitaaco mihiimusuhicajinoco.

Niino Iimaa.

7 Magaijɨɨbo monahabo Tiquico onoobo mɨɨhaico jeevesutɨɨbo aamusuhicaabo, bu uuma sano Aivojɨɨboco ejeecɨvehicaabo, amɨɨhaico paryɨ uutɨ imino jɨɨbegueji.
8 Tooneguiiha amɨɨhaijaago diiboco galluuhi amɨɨhaico jillɨ mihicahi ineequi, bu amɨɨhaico iquehecutusuqui icanouno mihica miyaavogomɨ.
9 Tollɨro bu diiboma foobo magaijɨɨbo mɨɨhaicoro ejeevesuhicatɨɨbo monahabo Onesimo diibo amɨɨhaitɨ saafi iicaabo. Diitɨsi amɨɨhaico jɨɨbegueji paryɨ juu iicanoco.
10 Tacɨvojatɨ uco anahabonɨɨbo Aristaco onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi, tollɨro bu Marco Bernabe nahabo icoomoobo achi amɨɨhaijaa iijɨco galluuhi. Diibo amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicacuubo. Jaabo amɨɨhaico abaatohachiijɨ diiboco imino magaayɨcɨ.
11 Tollɨro bu Justo onooboco bu Jesu eneehicaabo iijɨco amɨɨhaijaago galluuhi. Jito ɨdɨɨmoro judiomɨtɨ imiyaavugucuumotɨ Moocaani aivojɨguiiha uuma sano ududɨcamaaimo. Jaamofeenedɨ uujoho tafiico jacusucafetehi.
12 Tollɨro bu Cristo jeecɨvomɨnaafi Epafra onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi, diibo, bu saafi amɨɨhaioobo iicaabo. Diibo fahiijɨvaro sihidɨ amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico dilluhicahi diiboma ihiimaaboro. Jaamo amɨɨhai quehecuno mihicamoro aivo imino amɨɨhai jeebɨɨco miminiiyuhi Moocaani iimogonocoro meheetavejinojaagovɨro.
13 Uujoho imino gaajahi Epafra amɨɨhaiditɨ ifiico nɨjɨ nɨjɨ omoonɨhicanoco, bu tollɨro Laodicea cuumiri iicamedit̀ɨ, bu Hierapoli cuumiri iicamedit̀ɨ icano iicahicanoco.
14 Tollɨro bu magaijɨɨbo taabumɨnaafi Lucas iijɨco amɨɨhaijaa galluuhi, tollɨro bu Demas onoobo icano.
15 Tollɨro bu monahabomɨ Laodiceari iicamoco taajɨco mahacɨ. Tollɨro bu Ninfa onoogoco taajɨco mahacɨ, bu tollɨro diigo iijafaño iigaivehicamoco icano.
16 Jaamoro jihaameque amɨɨhaifeenevɨ memeecɨdɨ magallu, bu tollɨro Laodiceari iicaja Moocaani iijafaño imeecɨqui. Tollɨro bu amɨɨhai memeecɨ uujoho Laodicea iicamedi acaatɨnɨcuuhaameque.
17 Bu jinooco mɨjɨɨbogo Arquipo onooboco: Meecɨ, jaaboro imo dɨhɨfutusu Aivojɨɨbo ɨco diibo jeecɨvo dudɨcamaajeque aacɨhinɨnoco.
18 Uujoho Pablo jino ɨco idillunocoro, caatɨnɨhi jino tahuseri. Uco mehesafotomoro Moocaanima mihiimaa jino cɨvojamɨnaafitɨ iicanohallɨvɨ. Jaafa amɨɨhaico Moocaani imino moonɨhi.

1 TESALONICENSES

Pablo Inahabonɨmɨnaama Caatɨnɨuhi Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamɨsima caatɨnɨhi jihaameque
monahabomɨ Tesalonica cuumivɨ iicajahaje Moocaani iijamɨnaadi.
Moocaani, Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsima sano agataacɨnɨmedi. Jaamo
amɨɨhai Moocaani, Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi iiminoco aacɨnoma,
sajeebɨɨma icano mihica.

Tesalonicamɨnaa Miyaavogoco Agaajasuhicauno.

2 Fahiijɨvaro mɨɨhai Moocaanico graciaco mahacɨhicahi paryɨ
amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanima mihiimaasumi.
3 Mehesafetehicahi suufenɨtɨmo Moocaani ɨmefeenevɨ guiraano amɨɨhai
miyaavogofeenedɨ mududɨcamaaihicano, sihidɨ amɨɨhai gaijɨfañodɨ
mejeecɨvehicahi, amɨɨhai Aivojɨɨbo Jesucristoco mehesɨcɨnɨhicano
quehecuno iicaneguiiha.
4 Tañahabomɨ, Moocaani amɨɨhaico gaijɨhi. Jaamaño diibo amɨɨhaico
ɨɨcɨuboro ificuunoco mɨɨhai magaajahi,
5 amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbuguusumi tɨcovohiijɨri mɨjɨɨbuguutɨhi,
Moocaani Gaija mityari. Tobogo miyaano iicanoco imino magaajamoro
mɨjɨɨbuguuhi. Amɨɨhairyo magaajahi amɨɨhaifeenevɨ mɨɨhai imino mihi-
caunoco, amɨɨhai imino miicaqui.
6 Jaamo amɨɨhai, mɨɨhaitɨ, Aivojɨɨbo Jesucristotɨ icano magaajauhi.
Jaamoro mɨɨhaibadɨro mihicahi. Jaamoro tobogoco magaayɨcɨuhi imo imo
amɨɨhaico Moocaani Gaija aacɨuneri, ɨdaasuno sihidɨ mihicaurunofeenedɨ.
7 Amɨɨhaitɨ paryɨ imiyaavugucuumo Macedonia jiinɨjemɨnaa, Acaya
jiinɨjemɨnaa icamo igaajaqui.
8 Jillɨtɨ amɨɨhai magaajasuhi Aivojɨɨbo Jesu jɨɨbogoco. Macedonia, Acaya
icano jiinɨjevɨro icatɨno. Tollɨro fahɨgova jiinɨjemɨnaa gaajacuuhi, amɨɨhai
Moocaanico mimiyaavogonoco. Jaamaño mɨɨhai diitoco mɨlli munuucu-
jitɨrahi.
9 Diitoro mɨɨhaico sahɨgotɨro jɨɨbeguehicacuuhi, mɨɨhai amɨɨhaijaago
mɨhɨgutuumoco imino magaayɨcɨunoco, bu tollɨro amɨɨhai ɨjɨnɨtaco
mejeecɨvehicaunoco mejeevesuumoro Moocaani iicaabo miyaabocoro
mejeecɨvequi diibojaagovɨ miminifutuumoco,
10 tollɨro bu jɨɨbeguehicamo amɨɨhai, Jesu niquejefañotɨ asaajiiboco mo-
toomonoco. Jaabo Jesu Moocaani Achi. Jaaboco, Moocaani iguijevecuuboco
siino buheetesuuhi. Jaabo diibo Jesu mɨɨhaico taajasuji ɨdaasuno mihica-
jirunotɨ.

2

Pablo Tesalonica Cuumivɨ Ududɨcamaaihinɨno.

1 Tañahabomɨ, amɨɨhairyo magaajahi, amɨɨhaico mabaajeunoco sɨcamañovɨ
icautɨnoco.
2 Itɨconɨ Filipo cuumivɨ mɨɨhaico: Imitɨno, unuumoro ɨdaasuno
moonɨurumo amɨɨhairyo magaajacuno. Jaarunofaño mɨɨhaico Moocaani
amusuuhi itaajasujɨɨbogoco amɨɨhaico iguitɨmoro mɨjɨɨbeguequi sihidɨ
jeevarunofeenedɨ.
3 Tobogoco sɨcamañodɨ mɨjɨɨbuguutɨhi imitɨno momoonɨqui icautɨno, bu
mabañɨqui icautɨno.

4 Iticoni Moocaani miihaico inisuuboro aciubo tajiibaubo fiivo jiibogoco.
Jaabadi miihai mijiibeguehicahi. Jilli miyaminaaco imo imo mihicasuqui
icatino Moocaanicoro imo imo mihicasuqui mojeebiinoco agaajaciiboco.
5 Amiihairyo magaajacuuno miihai amiihaico mabañamaaihicautihi
oovosiinoono ihiimaaneri. Jilli nihibamicoro amiihaiti mihiciqui
icahicautino. Jaamoco Moocaani gaajahi.
6 Tolliro bu miyaminaa miihaico obocigonoco miguiinotihi amiihaiditi,
bu sitaaditi icano. Miihaico Cristo agalluumoco amiihai mobociguejiruno
icarunaaca,
7 jilli amiihaico miihairyo icigusuno momooniuhi gaigo iseemegayiimico
otoomoniciibadi.
8 Sihidi amiihaico magaijimaño Moocaani jiibogocoro mahaciihi, tolliro
bu amiihaihallivi mofiico mahacijirahi sita iguijeniqui, amiihaico sihidi
magaijicumaño.
9 Tañahabomi, amiihairyo magaajacuuhi miihai dudicamaajeque sihidi
jeevarunofaño; fucu, bu cuuje icano mududicamaaihicauhi toono sefati
miicaqui, amiihaiñoco mudumitiiciqui icatino Moocaani iijico amiihaico
mijiibeguehicaunohachuta.
10 Jaanoco amiihai magaajahi, bu tolliro Moocaani gaajahi, amiihai
mimiyaavogomofeenevi mojeebii imino iicaunoco imino momooniihicauhi,
miihaiñooba miihaiti: Imitino, nootimo iicaqui.
11 Tolliro bu magaajahi amiihaico saafiisari mafajiiniihicauhi, majacusuhi-
cauhi icano caani iseemeque iicaniciibadi.
12 Amiihaico meneehicauhi imino miicaqui Moocaanita iicamo
iicaniciibadi. Jaabo amiihaico cuuhuvahi diibo bociguiino ihaivojifaño
miicaqui.
13 Jaamaño jillitii miihai fahiijivaro Moocaanico graciaco mahaciihicahi
amiihai Moocaani iijico miihaiditi muguubuusumi magaayiciuhi miyabogo
Moocaani jiibogoco; miyaminaatiobogobadiro icatino. Jaabogo amiihai
miyaavogominaafeeneri sihidi ejeevanoco eetavehicauhi.
14 Monahabomi, amiihai yotoro amiihaico idaasuno mooniihi. Moocaani
iijaomo Judeari iicajahajeminaa Cristota iicaubadi mihicahi. Diitoco tolliro
iyotoro judiomi idaasuno mooniuhi.
15 Diito judiomi, Mohaivojiibo Jesuco guijeniuhi. Tobadiro bu iticoni
Moocaani iimaaminaa iicaurumoco guijeniumo. Jaamoro miihaico buhigovi
gañiimo. Moocaanidi imino mooniitimo. Jaamoro paryiiciino miyaminaaco
jiiheveme.
16 Jaarumo bu judiomi iicatimoco itaajaqui mijiibeguejirunaaca imegue-
hicatimo. Jillitii janaaniciviro imitico guiraatusumo. Jaamaño jisumi imino
Moocaani ñihicuno omooniijino gasecuhi diitohallivi.

Pablo Tesalonicaminaaco Abaatonoco Siino Imeguehi.

17 Tañahabomi, amiihaiti sihigovi miminifutusumi, amiihaico fafucu-
vaaciviro mahatyimetirumo mojeebiifañodi amiihaico mehesiciniihicahi.
Tolliro bu sihidi mihimeguehi amiihaico mabaatonoco.
18 Jaamoro mefeeguehicarahi, fiiva foova uujoho Pablo, fiiva foova feequi
mooniihicaurahi. Jaarunofaño iji miihaico casivusuhicahi.
19 ¿Nacu cono miihai esicini, cono miihai imo ica? ¿Toono jinejeti nacu miihai
imo imo mihicahi? Fine toono, Mohaivojiibo Jesucristo asaabo imefeenevi
amiihai mihicajineguiiha miihai imo imo mihicahi.
20 Amiihaiti miihai macahacisucafeteji, imo imo mihicaji.

3

1 Jaamo amɨihai mihicanoco magaajagonoco majaabɨcɨcuutɨmoro Atenavɨro mifitafetehi.
2 Jaamoro monahabo Timoteocoro amɨihaijaago magalluuhi Moocaani jeecɨvomɨnaafi iicamaño, bu mohamusumɨnaafi Jesucristo jɨibogoco mɨjɨibogonoco meheetavehicamañovɨ. Jaabo amɨihaico afajɨinɨiboro iquehecutusuqui amɨihai miyaavogoco.
3 Jillɨ iicanotɨ saatohoba Moocaani iijɨco jeevesutɨmo iicaqui, amɨihairyo magaajahi tollɨ iicanehejeri ɨdaasuno mihicanoco.
4 Jaanotɨ amɨihaima mihicausumi mɨjɨibugucuuhi ɨdaasuno mihicajinoco, jaabadɨ icauno magaajacuubadɨ.
5 Jaarunaaca jaabɨcɨcuutɨhi uujoho galluuhi amɨihaico idilluqui, amɨihai miyaavogotɨ gaajaqui, ɨjɨ amɨihaico iimitɨnofaño agañɨisujirunoco iiguiiboro. Jaanotɨ mɨihai dudɨcamaaje sɨcamañovɨ iicajiruneguiiha.
6 Jaarunaaca Timoteo amɨihaijaagotɨ uhuumiubo mɨihaico imino amɨihai miyaavogo iicaunotɨ mɨihaico jɨibuguuhi, tollɨro bu amɨihai gaijɨtɨ icano. Tollɨro bu mɨihaico magaijɨmoro mehesafetehicano mahatyɨmeguehicanoco icanotɨ. Tollɨro bu mɨihai amɨihaico mihicabadɨro.
7 Tañahabomɨ, tobogotɨ mɨihai, iminootɨno ɨdaasuno mihicahicaurumo imo imo miminifutuuhi amɨihai miyaavogo imino iicanotɨ.
8 Jaamaño mɨihai bohono ifiima mihicabadɨ mihicahi amɨihai Aivojɨibofañodɨ sefano mihicahachiijɨ.
9 Jaamo mɨihai sihidɨ janaanɨcɨ graciaco Moocaanico mahacɨji amɨihaihallɨvɨ, amɨihaiditɨ Moocaani ɨmefeenevɨ sihidɨ imo imo mihicaneguiiha.
10 Fahiijɨvaro suufenɨtɨmo Moocaanima iimaamoro mihicahicahi mɨihaico amɨihaico ihatyɨmesuqui. Amɨihaico imino mɨhɨfutusuqui amɨihai miyaavogo imino ɨifototɨnoco.
11 Mihimeguehi Moocaani, Mohaivojɨibo Jesucristo icano aamusunoco, amɨihaico mabaatequi.
12 Jaabo Aivojɨibo amɨihai gaijɨco iguiraatusuqui. Jaamo magaijɨcasihi fahɨgova jino mɨihai amɨihaico mihicabadɨ.
13 Amɨihai jeebɨinoco diibo quehecuno ijeevadɨ ificuqui Moocaani ɨmefeenevɨ iimitɨnobama icatɨno iicaqui, ufucu Aivojɨibo Jesucristo asaasumi famooro diibotama iicaqui.

4

Moocaanico Imo Imo Momoonɨno.

1 Tañahabomɨ, tooneguiiha amɨihaico monoomoro matajɨibahicahi Aivojɨibo Jesufañodɨ. Imino mihicamoro Moocaanico imo imo momoonɨqui amɨihaico mɨjɨibeguehicabadɨro amɨihai momoonɨhicaqui janaanɨcɨ.
2 Amɨihairyo magaajacuuhi amɨihaico Aivojɨibo Jesu onoobadɨ mɨjɨibeguehicanoco.
3 Moocaani imeguehi amɨihai ifiinoco diibojaagovɨro miminiiyumoro saatohoba buhɨgueejedɨ gaigoomɨma icacuutɨmo mihicanoco.
4 Tollɨro bu famooro amɨihai taabamɨma iminoro mihicamoro magaijɨqui.
5 Sihidɨ aivo iimitɨnoco mihimogomoro icatɨno, siicuumije miyamɨnaa Moocaanico agaajatɨmo iicanɨcɨbadɨ icatɨno.
6 Mehesɨcɨnɨ, mɨihaiñooba amɨihai nahaboco imitɨno momoonɨdino, toonohallɨtɨ Aivojɨibo Jesucristo aivono aamɨjirahi amɨihaico meneehicacubadɨ.

7 Moocaani mɨihaico imitɨgui cuuhuvatɨhi, imino mihicaquiro cuuhuvaabo.
8 Jibogoco agaayɨcɨgotɨibo miyamɨnaafico guubutɨibo icatɨhi jillɨro Moocaanicoro guubutɨibo. Jaabo Moocaani mɨihaico Igaijaco aacɨuboco guubutɨhi.
9 Jaanotɨ amɨihai nahabomɨma magaijɨcasiqui amɨihaidi caatɨnɨtɨhi; amɨihairyo Moocaanitɨ magaijɨcasinoco magaajacuuneguiiha.
10 Jaamoro tollɨ momoonɨhicahi famoomaryo monahabomɨma Macedonia jiinɨjeri iicamoma. Jaarunofaño monohabomɨ, amɨihaico meneehi: Janaanɨcɨvɨro amɨihai imihuseque miguiraatusu.
11 Jaamoro sajeebɨi mihicamoro amɨihai dudɨcamaajeeneriro mihica amɨihairyo dudɨcamaaimoro mihica amɨihaico munuubadɨ.
12 Jaamo Moocaanico imiyaavogotɨmo amɨihaico imityaguequi, bu amɨihai jinejebatɨ cuujɨvaachutɨmo mihicahi.

Aivojɨibo Asaajino.

13 Monahabomɨ, iguijevecumo mɨillɨ iicajinoco gaajatɨmo iicanɨcɨbadɨ mihicadino. Jaamo ɨdaasuvotɨmo miicaqui saatoho Cristoma niquejefaño iicajinoco eesɨcɨnɨtɨmo iicanɨcɨbadɨ icatɨmo mihicahi.
14 Jesu iguijeveubo siino ubuheeteunoco mimiyaavogobadɨro, bu diitoco Moocaani buheetesuhi Jesuco iicaubadɨro diiboco imiyaavogomoro iguijeveumoco.
15 Jillɨ iicanegui amɨihaico meneehi Aivojɨibo jɨibogo onoobadɨ: Mɨihai jino Aivojɨibo asaajinohachuta guijevetɨmo mihicajimo, iguijevehinɨcuumoco mɨsɨiguejitɨhi.
16 Aivojɨibo Jesu tɨconɨji niquejefañotɨ iniitoobo imitya iijɨma. Jaasumi Moocaani toomomɨnaa aivojɨibo mityano sahagueji. Moocaani mɨriicuco iguisɨnofeenedɨ niitejiibo. Jaasumiro Jesucristoco imiyaavuumoro iguijevecɨnɨumo tɨconɨji siino ubuheeteme.
17 Jaasumiro mɨihai miguijevetɨmo jiinɨjehallɨri mihicamo sano diitoma magañɨiveji aimuufaifeenedɨ Aivojɨibo Jesuma mahatyɨmecasiqui caamovɨ. Jaamo tollɨ fahiijɨvaro diiboma mihicacuuji.
18 Jaanegui fahɨgovavɨ mequehecusuquimaje jinofeenedɨ.

5

1 Tañahabomɨ, jaanotɨ diibo asaajisumitɨ ifafucu oovotɨ icano amɨihaico caatɨnɨtɨhi.
2 Amɨihairyo imino magaajacuuhi, Aivojɨibo asaajifucu gaseji imimañobatɨ fucu nanivamɨnaafi agasenɨcɨbadɨ.
3 Jaasumi miyamɨnaa sajeebɨi mihicahi, imino mihicahi nuurunaaca diitohallɨvɨ imimañobatɨ aivo gaseji, gaigo iseemevacuuqui aivonɨcɨbadɨ, aivo ifinɨsujinotɨ taajajitɨmo.
4 Jaanotɨ tañahabomɨ, amɨihai gaajatɨmo mihicatɨhi. Jaamaño amɨihaivɨ tufucu nanivamɨnaafi iicanɨcɨbadɨ iicafucu gasejitɨhi iiguitusuqui.
5 Jaamo paryɨ amɨihai magaajacumo cuuje eseseenefañodɨ mɨhɨgobadɨ mihicacuumo. Mɨihai fucu ɨcɨvonofaño mihicacutɨhi.
6 Jaanegui saatoho miyaanoco agaajatɨmobadɨ mɨcɨgadino imino esɨcɨnɨmoro motoomo.
7 Jaanotɨ ɨcɨgamo fucu cɨgahi, tollɨro iguiriicavomo fucu guiriicavehi.
8 Jaanotɨ mɨihai Cristoco magaayɨcɨcuumo imino mehesɨcɨnɨhi miyaavogo, gaijɨ icaneri mofiico mofoboocɨhi, amocasimɨnaafi jɨgaiño meehuri ifiico

ofoboocɨnɨcɨbadɨ. Tollɨro mataajajinoco mehesɨcɨnɨneri, monigaɨnoco mofoboocɨhi amocasimɨnaafi jɨgaiño nɨjegari iinigaɨco ofoboocɨnɨcɨbadɨ.
9 Moocaani mɨɨhaico ɨdaasuno imoonɨqui ficuutɨhi jillɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristofañodɨ mataajaquiro ficuubo.
10 Diibo Jesucristo mohallɨvɨ guijeveuhi diibomaryo miicaqui mubuheerumo, miguijevecuurumo icano.
11 Jaanegui mesefaquifoto. Jaamoro fahɨgovavɨ mequehecutusucasi toono mihicabadɨ.

Pablo Inahabomɨco Fajɨɨnɨhi.

12 Tañahabomɨ, amɨɨhaico meneehi: Jaamo amɨɨhaifaño ududɨcamaaimoro amɨɨhaico Aivojɨɨbo Jesufañodɨ ɨjɨɨbogomoro afajɨɨnɨmoco mobocɨgusu.
13 Jaamoro diitoco mihimogomoro guiraano magaijɨ toono dudɨcamaajemɨnaa iicamaño. Jaamoro sajeebɨɨ fahɨgovavɨ mihica.
14 Tañahabomɨ, tollɨro bu amɨɨhaico meneehi: Mafago ududɨcamaaiñoco iimogotɨmoco, bu tollɨro imiyaavogotɨ iniinovamoco mequehecutusu iniinovafimoco mahamusu fanoovaaco jaabɨcɨmoro famoomaryo mihica.
15 Mehesɨcɨnɨ saatohoba mɨɨhaiñoobaco imitɨno omoonɨmoco, bu imitɨno moonɨdimo. Tollɨro moonɨtɨmoro iminoro mihica fahɨgovavɨ, bu famoovamaryo icano.
16 Fahiijɨvaro imo imo mihicahica.
17 Fahiijɨvaro Moocaanima iimaamoro mihicahica.
18 Fanoohallɨvɨro graciaco acɨmoro jillɨ Moocaani iimogono amɨɨhaiditɨ Cristo Jesufañodɨ.
19 Moocaani Gaijaco mojeebɨɨfañotɨ miguihanɨsudino.
20 Moocaani Gaijari Moocaani iimaamɨnaa ɨjɨɨbogonoco mɨtɨɨsuguedino.
21 Fanoonɨsuco iimino magaajamoro iiminocoro jeevesutɨmo toonoma mihica.
22 Paryɨ iiminotɨnotɨ amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ.
23 Diiboro Moocaani sajeebɨɨ iicaabo amɨɨhai ifiico imino ijeevadɨ ificuuqui, paryɨ amɨɨhai ifiico amɨɨhai jeebɨɨco, amɨɨhai gaijaco icano mɨhɨnivatɨno ificuuqui Mohaivojɨɨbo Jesucristo asaajino ɨmega.
24 Jeevesutatɨɨbo amɨɨhaico ucuuhuvaabo. Jaabo mɨɨnoco bañɨsutatɨɨbo jillɨ moonɨji onoonoco.

Niino Iimaa.

25 Monahabomɨ, Moocaanima mohallɨvɨ fahiijɨvaro mihiimaahica.
26 Moojɨco mahacɨ paryɨ monahabomɨco imino iijɨri.
27 Amɨɨhaico tajɨɨbahi Mohaivojɨɨbo mityari. Jaamo jihaameque paryɨ monahabomɨdi mihiimaasuhi.
28 Mohaivojɨɨbo Jesucristo jaafa amɨɨhaico imino teemehi.

2 TESALONICENSES

Pablo Inahabonɨmɨnaama Moocaani Iijamɨnaadi Caatɨnɨuhi.

1 Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamo Moocaani iijamɨnaa Tesalonicari
iicamedi macaatɨnɨhi Moocaani, Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsifeenedɨ.
2 Jaamo amɨɨhai imino mihica, sajeebɨɨma mihica icano Dios Moocaani,
Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsifeenedɨ.

Moocaani Dugaacuji Imitɨmɨnaaco Cristo Asaadɨ.

3 Monahabomɨ, amɨɨhaihallɨvɨ mɨɨhai fahiijɨvaro Moocaanico graciaco ma-
hacɨhicaji imino aivo jillɨ momoonɨno amɨɨhaihallɨvɨ amɨɨhai miyaavogo
iguiraatomaño, tollɨro fahɨgova magaijɨcasino fahiijɨvaro janaanɨcɨ igu-
iraatomaño.
4 Jaamaño mɨɨhairyo imo imo amɨɨhaiditɨ mihiimaahicahi Moocaani
iijanofaño amɨɨhai, amɨɨhai ɨdaasuno mihicarunofañodɨ majaabɨcɨmoro
mimiyaaveguehicamaño.
5 Jillɨtɨ amɨɨhai magaajasuhi Moocaani iminoro udugaacunoco. Jaamaño
amɨɨhai diibo aivojɨma mefeejinoma mihicahi toonohallɨtɨ ɨdaasuno mihica-
maño.
6 Jaano amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨmoco Moocaani ɨdaasuno moonɨji.
7 Jaamo mɨɨhaima amɨɨhaico sano jaguisɨsujiibo ɨdaasuno mihicahicamoco
ufucu Aivojɨɨbo Jesu niquejefañotɨ imitya toomomɨnaama asaadɨ.
8 Jaabo cɨɨjɨgaiguiihuma saajiibo ɨdaasuno imoonɨqui Moocaanico agaa-
jatɨmoco, Mohaivojɨɨbo Jesucristo taajasujɨɨbogoco imiyaaveguehicatɨmoco.
9 Jaamoco ɨdaasuno moonɨjiibo ufucuro ifinɨjitɨno guijevefaño. Tehesino
gañɨɨcafetejimo Aivojɨɨbotɨ, diibo bocɨ, diibo mitya icanotɨ sihɨgo tehesino.
10 Jaabo Aivojɨɨboco ita iicamo icahacɨsuqui asaajifucu tollɨro
diiboco imiyaaveguehinɨmeditɨ itoomomɨnaa iheetyequi mɨɨhai jɨɨbogo
amɨɨhaifeenevɨ imiyaavogocafotomaño.
11 Jaaneguiiha jillɨtɨ mɨɨhai amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico midilluhicahi
amɨɨhaico ɨɨcɨhinɨmo Moocaani ɨɨcɨcumo iicanɨcɨbadɨ miicaqui. Tollɨro bu
midilluhicahi, Moocaani imityari imoonɨqui amɨɨhai mimiyaavogomoro
meheetaveguehicanehejeque iimivusucafetequi.
12 Amɨɨhaifañodɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristo momo icahacɨsucafetequi.
Tollɨro bu amɨɨhai diibofañodɨ miicaqui Moocaani Mohaivojɨɨbo Jesucristo
icamɨsi imihusefañodɨ.

2

Iimitɨ Miyamɨnaafi.

1 Tañahabomɨ, jaanotɨ amɨɨhaico meneehi, Aivojɨɨbo Jesucristo mɨɨhaico
iigaiyɨɨcɨqui asaajifucutɨ amɨɨhaico meneehi:
2 Bañɨgayɨro mejeevesudino mihicahicabadɨ mihicanoco. Jihovoto
igaijafeenedɨ ɨjɨɨbogono jɨɨbogoco muguubumoro mihiguetedino.
Miyamɨnaa onoonoco muguubumoro mɨɨhai aamenebadɨ iicanoco jillɨ
noonoco: Aivojɨɨbo asaajifucuri mihicacuuhi, noomoro ɨjɨɨbogonoguiinodɨ
mejeevesudino.
3 Mɨɨhaiñooba amɨɨhaico abañɨnoco mimiyaaveguedino; itɨconɨ diibo asaa-
jino ɨmegavɨ icajino Moocaanico ɨmɨnaanɨvamo asaajino. Jaasumi gasevaji-
ibo imitɨ miyamɨnaafi cɨɨjɨgaifañoɨ igañɨɨqui iicacuubo.

4 Jaabo diibo paryɨ Moocaanitaco, bu fanooco ejeecɨvefimoco
ɨmɨnaanɨfiibo. Jaabo diibo Moocaani iicanɨcɨbadɨ Moocaani templojafaño
acasɨɨvooboro: Uujoho Moocaani, nooboro.
5 ¿Nacu mehesɨcɨnɨtɨhi amɨɨhaico amɨɨhaima iicausumi toonotɨ eneehi-
caunoco?
6 Jaarunoco amɨɨhai jisumi magaajacuuhi saafi toonoco ugucɨcarunoco
ɨmegavɨro ihoovovɨ ɨɨfototɨnaacaro asaajiruneguiiha.
7 Agaajaratɨno imitɨ mitya asaano icacuuhi ɨdɨɨboro icaabehiica toonoco
ifiitɨcɨsuhicaaboco jiinɨjetɨ buhɨgovɨ ɨɨcɨdɨ.
8 Jaadɨ jari tohimitɨɨbo gaseji. Jaabo iimitɨɨboco Mohaivojɨɨbo Jesu finɨsuji
ijagabari diiboco ufuunaruneri, bu imino agasevaneri icano.
9 Diibo tohimitɨɨboba asaajiibo ɨjɨjaagodɨ iicaabo. Jaabo saaji sihidɨ
mityama sihidɨ ejeevanoono mityaco ɨɨfusunofañodɨ bañɨɨboro.
10 Fanoova imitɨco moonɨjiibo miyamɨnaaco ibañɨsuqui jaahaivofaño efee-
jimoco, miyaanoco ataajasujirunoco gaayɨcɨtɨmo iicaumaño.
11 Jillɨtɨ Moocaani diitojaago bañɨfiira mityaco galluuhi diibo abañɨnoco
imiyaaveguequi.
12 Jaamo cɨɨjɨgaifaño igañɨɨcafetequi miyaano icarunoco imiyaavo-
gotɨnoma iicaabo jillɨ iimitɨnocoro iimegueneguiiha.

Itaajasuqui Ɨɨcɨmo.

13 Jaanotɨ mɨɨhai fahiijɨvaro amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico graciaco ma-
hacɨhicahi Mohaivojɨɨbofañodɨ amɨɨhai magaijɨno nahabomɨ mihicaneguiiha
Moocaani amɨɨhaico sahiijɨtɨro mataajaqui ɨɨcɨcuumo Gaijafeenedɨ amɨɨhaico
ijeevadɨ ificuucumaño, bu miyaanoco mimiyaavogomaño icano.
14 Tooneguiiha amɨɨhaico Moocaani coovauhi taajasujɨɨbogoco mɨɨhai
mɨjɨɨbogonofeenedɨ. Jaamo tollɨro Mohaivojɨɨbo Jesucristo bocɨfaño
mɨhɨfetejinoma mihicahi.
15 Monahabomɨ, jaanegui mejeevesumoro majabajeevedino amɨɨhaico
moojɨri, bu aamefeenedɨ icano mɨjɨɨbeguehicanoco.
16 Diiboro Mohaivojɨɨbo Jesucristo, bu Dios Moocaani iimihuseri mɨɨhaico
agaijɨɨbo ifinɨjɨtɨno jacusuco aacɨɨbo, imino miyaavogo esɨcɨnɨco iimihuseri
aacɨɨbo.
17 Jaabo amɨɨhai jeebɨɨnoco sefatusuji, jaamo iiminocoro monoomoro
meheetavehi icano.

3

Mohallɨvɨ Moocaanima Mihiimaa.

1 Monahabomɨ, jaamoro bu mohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa
Mohaivojɨɨbo iijɨ goovano fahɨgovavɨ ihɨfetequi. Jaanoco gaijɨma igaayɨcɨqui
amɨɨhai mihicabadɨ.
2 Tollɨro bu mihiimaa mɨɨhaico iimitɨmo miyaamo iicatɨmo usetɨ itaaja-
suqui. Famooro miyaavogomɨnaa icatɨmo. Jaanotɨ sanoodɨmoro miyaave-
guehi.
3 Jaarunofaño Mohaivojɨɨbo mɨɨnoco jeevesutatɨɨbo. Jaabo amɨɨhaico ese-
fasuuboro iimitɨɨbotɨ teemeji.
4 Mɨɨhai Mohaivojɨɨbofañodɨ magaajahi mɨɨhai amɨɨhaico matajɨɨbanoco
suufenɨtɨmo momoonɨhicabadɨ momoonɨjinoco.
5 Jaabo Aivojɨɨbo amɨɨhaico amusuji. Jaamo Moocaani gaijɨco magaajacɨhi,
bu Cristofañodɨ majaabɨcɨnoco magaajahi icano.

Jillɨ Mududɨcamaaje.

6 Monahabomɨ, amɨɨhaico matajɨɨbahi Mohaivojɨɨbo Jesucristo
momofeenedɨ. Jaamo imitɨno iicano nahabomɨditɨ mudugaavehi
ududɨcamaaigotɨmoditɨ, mɨɨhai mɨjɨɨbogobadɨ iicagotɨmoditɨ icano.
7 Amɨɨhairyo magaajacuuhi mɨllɨ mihicamoro mɨɨhai mihicabadɨ mihica-
jinoco mɨɨhai amɨɨhaifeenedɨ dudɨcamaaitɨmo tɨcovono mɨhɨguutɨhi.
8 Mɨɨhaiñooba machutaaco safooba jaadutɨmo mamachutatɨhi. Tollɨ icatɨno
fucu, bu cuuje icano mududɨcamaaihicauhi amɨɨhaiñoco dumɨtɨɨcɨtɨmo mi-
icaqui.
9 Moocaani dudɨcamaajemɨnaaco sita oobajaji Moocaani unuurunofaño
mɨɨhai dillutɨmoro mududɨcamaaihicauhi, mɨɨhaitɨ magaajamoro mɨɨhai mi-
hicaubadɨro momoonɨqui.
10 Amɨɨhaima mihicausumi jillɨ amɨɨhaico matajɨɨbauhi cajaatyohacho
ududɨcamaaiñoco iimogotɨmo, bu machutɨmo iicaqui, noomoro.
11 Amɨɨhaifañotɨ saatoho imino icatɨmo dudɨcamaaitɨmoro sitaacoro ca-
sivusumoro feehicahi onoonoco muguubuhicahi.
12 Jaamo diitoco mɨjɨɨbogomoro matajɨɨbahi Mohaivojɨɨbo Jesucristo
mityafeenedɨ: Iinoro ududɨcamaaimoro sajeebɨɨ iicamoro iino sefatɨro
iicaqui.
13 Monahabomɨ, jaanotɨ amɨɨhai imino momoonɨnotɨ muhuuchuvedino.
14 Jaanotɨ saatoho jihaamefañodɨ matajɨɨbanoco agaayɨcɨtɨɨbotɨ
mudugaavomoro diiboma magataavucujirahana inucufevequi.
15 Jaaruuboco amɨɨhai mɨnaafibadɨ mɨjɨɨhevedino. Jillɨro mafajɨɨnɨ amɨɨhai
nahabobadɨro.

Fitacu Iimaa.

16 Jaabo Aivojɨɨbo sajeebɨɨco aacɨfiibo amɨɨhaico fahiijɨvaro sajeebɨɨco acɨji
siibadɨje mihicarunaaca. Aivojɨɨbo famoomaryo jaafa icahi.
17 Uujoho Pablo amɨɨhaidi jino taajɨco jihaamefañoo tahuseri
jimañogayɨcoro caatɨnɨhi. Jillɨ tahiimaanogayɨcoro caatɨnɨhicahi paryɨɨcɨno
agalluhicahaamenefañoo.
18 Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo paryɨɨcɨno amɨɨhaico amusuji iimihuseri.

1 TIMOTEO

Pablo Acaatɨnɨuhaame Timoteodi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsumɨnaafi Moocaani Motaajasumɨnaafi
atajɨɨbaneguiiha uco agalluubo, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icano, diibo
mohesɨcɨnɨ iicaabo.
2 Timoteo ɨɨdi caatɨnɨhi jihaameque ɨɨjoho tamiyaabo tamiyaavogofeenedɨ
ɨɨcɨɨbo taseemene idiicaabedi. Imeguehi ɨco Dios Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo
Jesucristo icamɨsi ɨɨdaasugomaño imino omoonɨnoma, sajeebɨɨco aacɨnoma
icano idiicanoco.

Sɨcamaño Jɨɨbogoco Sita Ɨjɨɨbeguejirunoditɨ Onoono.

3 Macedonia jiinɨjevɨ ufuusumi ɨco unuucuubadɨ: Efeso cuumivɨro fitafoto.
Jaabo tajɨɨbahi saatohoco, sɨcamañoo jɨɨbogoco jɨɨbogotɨmo iicaqui.
4 Jaamoco guubunɨcɨdimo eede jɨɨbogojɨnoco, ifinɨtɨno sɨɨcɨjemɨnaa
momono guicɨbadɨ iicanehejeque. Toneheje jillɨro mɨhɨɨfono
jenaaucasijaagovɨro satyehi. Toono mɨɨnoco amusutɨhi Moocaani atajɨɨbano
miyaavogovɨ imino mɨhɨfutusuqui.
5 Jaano tatajɨɨba imeguehi imɨhɨnima achahano jeebɨɨtɨ, bu iimino esamaa-
jetɨ icano ifiivono gaijɨri magaijɨcasinoco, bu miya miyaavogotɨ asaaneri
icano.
6 Saatoho jinootɨ ɨmɨtamoro mɨhɨɨfono jenaaucasicoro moonɨhicahi.
7 Imogomo Moise tajɨɨbano jɨɨbogomɨnaatɨ iicanoco. Jaarunoco
gaajatɨmo unuurunehejeque, bu sitaaco: Aivo jillɨ icano, noomoro
ɨjɨɨbugurunehejeque icano.
8 Mɨɨhairyo magaajacuuhi toono Moise tajɨɨba onoobadɨ mihicahachiijɨ
tajɨɨba aivo imijino iicanoco.
9 Magaaja iiminoco omoonɨmohallɨvɨ tajɨɨba chahahi. Jaanotɨ naha toono
tajɨɨba icahi iiminoco omoonɨhicatɨmeguiiha, uguubuhicatɨmeguiiha, iimi-
hicatɨmo imitɨmɨnaaguiiha, imitɨ esamaajemɨnaa, Moocaanico, bu ihiimaa
iijɨco icano obocɨguehicatɨmeguiiha, bu caanico, seejɨco icano agaicaaufimo
bu paryɨ gaicaaumɨnaaguiiha icano ificuuno.
10 Bu tollɨro sitahajema buhɨgueejedɨ mogaimɨ iicatɨmehejema iicahi-
camedi, bu tollɨro sano gaifiimɨro iicacasihicamedi, bu miyamɨnaaco anani-
hicamedi, bu abañɨfifimedi, bu abañɨmoro sɨcamañovɨ Moocaani momoco
iguiiyɨcɨhicamedi icano ificuuno. Tollɨro bu toono tajɨɨba ficucafetehi paryɨ
oono iimino jɨɨbogoco iimeguehicatɨmohallɨvɨ icano.
11 Jaano toono iimino jɨɨbogo, aivo iimibogo taajasujɨɨbogoco, Moocaani
uco utuumusuubogo.

Moocaani Mɨɨhaico Ɨdaasugonohallɨvɨ Diiboco Mihimo.

12 Uujoho Mohaivojɨɨbo Jesucristoco imehi, diibo jinohallɨvɨ uco
sefaco aacɨɨboco. Mɨɨro diiboco ejeevesujitɨnoco agaajacɨɨboro uco
idudɨcamaajefaño ficuubo.
13 Paryɨ jillɨ uco imino moonɨɨbo itɨconɨ uujoho tahiimaari diiboco imitɨno
omoonɨhicauruuboco, diiboco ɨmɨnaanɨhicauboro imitɨnoono neehicauhi.
Jaaruuboco uco Moocaani ɨdaasuguuhi, tusumi uujoho miyaavogomɨnaafi
iicautɨmaño. Jillɨ gaajatɨɨbo tollɨhɨje moonɨhicauhi.
14 Jaamaño Mohaivojɨɨbo aivo ajashutɨno uudi imino moonɨhi sano
miyaavogoma icano, bu tollɨro gaijɨma Cristo Jesuma sano mihicamaño
toonoma mihicaneri icano.

15 Jaamañoo jino aivo miyaano. Jaanoco famooro mimiyaavogo: Cristo
Jesu jiijehallɨvɨ saauhi imitɨmɨnaaco itaajasuqui. Jaamo imitɨmaatɨ uujoho
ihaivojɨɨbo.
16 Jaabo jineguiiha Moocaani uco ɨdaasuguuhi, aivo guiraano tafeenedɨ
paryɨ Jesucristo ijaabɨcɨco ihɨfusuqui, bu jaanotɨ uutɨ agaajamoro diiboco
imiyaavogomo ifinɨjitɨno fiivoma iicaqui.
17 Jaanegui masɨɨ fahiijɨvaro ufucuro ifinɨjitɨno Aivojɨɨboco mobocɨgomoro
macahacɨsuqui, ufucuro iguijevetɨɨboco, aatyɨmeratɨɨboco, diibo ɨdɨɨboro
Moocaani iicaaboco icano. Fɨne.
18 Timoteo taseemene, ɨco jinooco tajɨɨbahi. Jaabo iimino moonɨcasico
moonɨcasihi miyaavogoma, bu imino esamaajema icano itɨconɨ mona-
habomɨ ɨitɨ ihiimaaumoro Moocaani momofañodɨ unuubadɨ.
19 Jaanotɨ saatoho iimino esamaaje onoonoco omoonɨutɨmañoo imiyaavo-
gotɨ acutuumo iimitɨnofañovɨ.
20 Tollɨ icaumɨsi Himeneo, Alejandro icamɨsi. Jaamɨsico uujoho acɨuhi ɨjɨ
Satanasco toonotɨ agaajamoro Moocaanico iijɨri: Imitɨno, nootɨmo iicaqui.

2

Moocaanima Jillɨ Mihiimaaqui Ɨjɨɨbogono.

1 Tɨconɨhi jinohallɨvɨ ɨco atajɨɨbaabo dilluunoco iheetavequi, Moocaan-
ima ihiimaaqui, dillumoro miyamɨnaahallɨvɨ Moocaanico imomoro iicaqui
icano.
2 Moocaanico midillu miyamɨnaaco atajɨɨbamo aivojɨtohallɨvɨ imimo
miicaqui sajeebɨɨ Moocaanijaagodɨ mihicamoro, paryɨ fanoovaaco
bocɨgomoro.
3 Jino aivo iimino Moocaani Motaajasumɨnaafi iimogono.
4 Jaabo imeguehi famooro ataajanoco, bu famooro miyaanoco agaajanoco
icano.
5 Saafiiro Moocaani icahi. Jaabo Achifeenedɨ mɨhɨfetejirahi, bu
jaabofeenedɨ mɨɨhaico amusuubo. Jaabo Jesucristo miyamɨnaafi.
6 Jaabo Jesucristo guijevefañoo ifiico acɨuhi famooro mataajaqui, mohallɨvɨ
jaaduubo. Jaano ɨfusucafutuuhi ihoovovɨ ɨifutuusumi.
7 Tooneguiiha uujoho ficucafutuuhi jɨɨbogo satyomɨnaafitɨ,
minɨsumɨnaafitɨ icano, judiomɨ iicatɨmoco miyaavogotɨ, miyaanotɨ icano
jɨɨbeguequi. Jaabo uujoho miyaanoco neehi bañɨtɨɨbo.
8 Tooneguiiha imeguehi fahɨgovatɨ gaifiimɨ Moocaanima ihiimaanoco
ihuseneque caamovɨ agañɨiyɨcɨmobadɨro imino jeebɨɨri, sɨfiirama, ɨɨbacasima
icano achahano jeebɨɨri.
9 Jaabadɨro bu gaigoomɨ unucufesutɨno gaachehunofañoo. Tɨcovono,
sɨɨcuno icano ijeebɨɨco omoonɨmoro ijɨcamaaiqui, bu iimibaiquimaaiqui.
Jaaruno siibadɨ iicaneheje feedamaajeeneri icatɨno, bu oroneri, perlaneri
icano aarɨcunehejeri icatɨno, bu sihidɨ ijaadama iicano gaachehuneri icatɨno
icano.
10 Jillɨro iiminoonocoro meheetavo oono Moocaanidi amɨɨhai jeebɨɨco mi-
himibachucuumobadɨro mihica.
11 Jaamo amɨɨhai gaigoomɨ amɨɨhaico ɨjɨɨbogonoco llɨɨvɨ muguubunɨcɨ.
Jaamoro onoonoco: Jii, monoo.
12 Uujoho imogotɨhi gaigo miyamɨnaafeenevɨ ijɨɨbogonoco, bu tollɨro
imogotɨhi gaifiico gaigo iguiinonɨnoco. Jillɨ llɨɨvɨro iicaqui.
13 Mɨɨro Moocaani tɨconɨuhi Adanco itɨconɨ eheetavuubo. Jaanohallɨvɨ
Evaco eetavuubo.

14 Jaabo Adan bañɨcafutuutɨhi, igaigo bañɨcafutuuhi. Jaago
abañɨcafutuumaño imitɨfaño jɨcafutuugo.
15 Jaaneguiiha gaigo ɨdaasuno icafigo eseemevasumi toono jaadabadɨ
iicano. Jaarugo ufucu niinofucusumi taajaji miyaavogoco ejeevesutɨhachiijɨ,
gaijɨfañoro iicahachiijɨ, bu mɨhɨnivatɨno iicahachiijɨ, sɨɨcuno ijeebɨɨco
omoonɨhachiijɨ icano.

3

Moocaani Iija Jɨɨbogomɨnaa Aivojɨto.

1 Jino aivo miyaano: Saatoho aivo sihidɨ ejeevano dudɨcamaajeque
Moocaani iijafaño omoonɨnoco iimogono, toono aivo iimino
dudɨcamaajeque omoonɨgono.
2 Jaamaño Moocaani iija aivojɨɨbotɨ iicagoobo iimino ifiima iicaqui,
saatoho diibotɨ imitɨno iimaatɨmo iicaqui. Jaabo saafigomaryo
mogaima iicaqui, bu sɨcamañehejequere eesamaaitɨɨbo iicaqui, imino
iicaqui, famoovaro diiboco ibocɨguequi, fahiijɨvaro baamɨnaaco imino
igaayɨcɨhicaqui iijafaño, bu imino ijɨɨbeguequi,
3 guiriicavotɨɨbo iicaqui, amocasico guiinotɨɨbo iicaqui, bu nɨhɨbamɨco
gaijɨtɨɨbo iicaqui. Jillɨro iimihusequi, sɨɨcujeebɨɨba iicaqui, nɨhɨbamɨjaagovɨro
ijeebɨɨ icatɨɨbo iicaqui.
4 Imino iijamɨnaaco atajɨɨbanoco igaajaqui, iseemeque afagueeneri
ijɨɨhɨcuqui, sitaaco ibocɨguehicaqui icano.
5 Mɨɨno iijaco imino matajɨɨbanoco magaajatɨɨbo, bu ¿mɨllɨ Moocaani iija
sihidɨ ejeevanoco meteemejirahi?
6 Jaabo Moocaani iija aivojɨɨbo bohono Cristoco agaayɨcɨɨbo icajitɨno. Aivo
uujoho sihidɨ jeevahi, nooboro ifiico mityano eesɨcɨnɨnotɨ, ifiico iinoro
gañɨɨsudiibo ijɨ aacutuuno ɨdaasuno yomonofañovɨ.
7 Tollɨro bu jaaboco ibocɨguequi miyaavogomɨnaa iicatɨmofeenevɨ, diiboco
obocɨgotɨnehejetɨ aacototɨɨbo iicaqui, bu conohacho ijɨ itacuraco ificuuno-
faño aacototɨɨbo iicaqui icano.

Diaconomɨ.
(Hch 6.1-7)

8 Jaabadɨro bu diaconomɨtɨ iicamoco ibocɨguequi, unuucuunoco bañɨtɨmo
iicaqui, guiriicavotɨmo, ajashurunoco guiraano ajaadusumoro guiraano
nɨhɨbamɨco ɨɨcɨnoco imogotɨmo iicaqui icano.
9 Tollɨro bu miyaavogono agaajarautɨnoco imino igaajaqui, bu tollɨro
mɨhɨnivatɨno esamaajema iicaqui icano.
10 Jaamo imino inɨsucɨnɨqui. Jaadɨ jari iimihachiijɨ jari diaconotɨ icajimo.
11 Jaabadɨro bu diito gaigoomɨ sitaaco ibocɨguequi, bu sɨcamañehejeque
jɨɨbocasifiifitɨmo iicaqui, sɨcamañehejequere eesamaaitɨmo iicaqui, fanoovavɨ
iminoro iicaqui icano.
12 Jaabo diaconotɨ iicaabo saafigomaryo mogaima iicaqui. Jaabo imino
igaajaqui iseemeque, iijamɨnaaco icano atajɨɨbanoco icano.
13 Jaamo diaconomɨ imino idudɨcamaajeque eheetavomo ɨfetehi janaanɨcɨ
iimino obocɨgonehejevɨ. Jaamo iguitɨmoro Cristo Jesuco mimiyaavogonotɨ
imino iimaamo.

Moocaani Iimaa Iijɨ Agaajaratɨno.

14 Goovajino ɨco emeecɨtono. Jaarunaaca jihaameque ɨɨdi caatɨnɨhi.

15 Jaabo uujoho goovano ɨɨfototɨhachiijɨ, jaabo gaajahi Moocaanico miyaavogomɨnaama mɨllɨ mihicanɨcɨnoco. Jaamo Moocaani mɨllɨba iicatɨɨbo iijamɨnaa. Jaamoco Moocaani miya jɨɨbogoco acɨubo toonoco sitama ihi-imaahicaqui.

16 Aivo miyaano, mɨɨhai iimaa iijɨ aivo agaajarautɨno aivo sihidɨ ejee-vanoco:

Moocaani miyamɨnaafi ifiiri acavirivuuboro buhugaavuuhi, Igaijafeenedɨ:

Iimiibo, noocafutuubo. Itoomomɨnaa jaaboco aatyɨmeubo. Jaabo jɨɨbogocafutuuhi fanoojiinɨje cuumimɨnaariro. Fanoojiinɨjeriro jaabo imiyaavogoobo, bu jaabo niquejefaño agaayɨcɨcafotoobo.*

4

Ufucu Miyaavogotɨ Udugaavejimo.

1 Mɨɨro Moocaani Gaija foovono neehi: Niinoosumi saatoho miyaavo-gotɨ dugaacamaaiji, abañɨfifino gaijamaryo ifeequi, jillɨ ɨjɨmɨ demoniomɨtɨ asaano jɨɨbogocoro imoonɨqui.

2 Jaamo diito guubunɨcɨjimo abañɨfifimo miyamɨnaa abañɨsumo onoone-hejequere, diito esamaajene aivo, ɨñɨhicugonoco gaajacuutɨhi. Jillɨ diito esamaajene mɨɨno usegaico miquitɨcɨnaagono uchuumucubadɨ jeevahi.

3 Jaamo diito imogotɨhi miyamɨnaa ataabavanonoco, bu tollɨro machusutɨmo siomoneheje machutaanoco, miyaanoco agaajacuumoro imiyaavogomo imachuqui Moocaani eheetavucuunoco, toonohallɨvɨ diiboco iimomoro.

4 Mɨɨro paryɨ Moocaani eheetavuuno sabadɨro iminehi. Jaanegui jineje-baco jɨɨheguetɨmoro magaayɨcɨ toonohallɨvɨ Moocaanico mihimomoro.

5 Mɨɨro toonohallɨvɨ Moocaanima mihiimaacuno. Jaano iim-ibachucɨnɨcuuno, noobo.

Aivo Imino Jesucristoco Ejeecɨvoobo.

6 Jaanotɨ jinooco dinahabomɨco ɨdɨɨbogohachiijɨ aivo iimino jeecɨvomɨnaafi Jesucristo jeecɨvomɨnaafitɨ diicaji. Jaabo miyaavogo iimaa sefari diicaji, bu toono iimino jɨɨbogoco omoonɨno sefari icano.

7 Jaanotɨ jihovobogoje jiinɨje jɨɨbogono onoonoco uguubunɨcɨɨboro: Jii, needino. Jillɨro Moocaanijaagovɨro dijeebɨɨco iminiiyunocoro nɨsuquimaaje.

8 Jaanotɨ naha bu siineje bañamaaijeneque mejeevamaaisuno imihi mofi isefaquiguiiha. Jaanotɨ Moocaaniguiiha mejeevamaaisuno momiyaavogo isefaqui famooguiiharo imihi. Jino jiijehallɨri mihicano ifiguiiha imino, bu ufucu mihicajino ifiguiiha imino icano.

9 Jino aivo miyaano. Jaanoco famooro mimiyaavogo.

10 Tooneguiiha bu mududɨcamaaihicahi, sita mɨɨhaico imitɨno onoonehejeri ɨdaasuno mihicahicahi icano, mɨɨhai iicaabo Moocaanicoro mehesɨcɨnɨhicamaño. Diibo Jesucristo miyamɨnaa Taajasumɨnaafiro iicaabo, diibo miyamɨnaa imiyaavogomo Taajasumɨnaafi iicaabo.

11 Jaanegui paryɨ jinehejeque tajɨɨbaabo dɨɨbogo.

12 Imino moonɨ ɨco tɨhɨɨsudimo aivo sɨcafefi idiicanotɨ. Jillɨro difiiri gaajasu miyaavogomɨnaa iicamoco, imino idiimaaneri, imino idiicaneri, gaijɨma idiicaneri, bu miyaavegueri, difi mɨhɨnivatɨno idiicaneri icano.

13 Uujoho ɨɨfototɨnohachuta miyamɨnaafeenevɨ Caatɨnɨhaameque ɨdɨɨfɨnɨcɨnɨnovɨro diica, monahabomɨco equehecutusuuboro jɨɨbogo diica.

---

* **3:16** (Jn 1.14) Aivo miyaano, mɨɨhai iimaa iijɨ aivo agaajaraut

14 Daabajeevedino Moocaani ɨco deetavequi aacɨhinɨnoco, oono Moocaani
iija amiyato diibo noojɨri dihallɨvɨ ihuseneque ificuunoco.
15 Tonehejejaagovɨro dijeebɨico ficu. Difiico sahɨgovɨro miniiyu, famooro
ihatyɨmequi janaanɨcɨvɨ imino ofoonoco.
16 Difiico imino deesɨcɨnɨ, bu ɨdɨibogonehejeque icano. Fanoovavɨro que-
hecuno diica. Jillɨ idiicahachiijɨ ɨiro difiico imino taajasuji, bu tollɨro ɨco
uguubunɨcɨmoco taajasuji icano.

5

Jillɨ Diica Miyaavogomɨnaama.

1 Quillahutooboco dɨhɨbadino. Jillɨro fagoo diicaanico idiicajirubadɨro.
Tollɨro bu sɨcafeque moonɨ dinahabomɨbadɨro.
2 Tollɨro bu gaigoomɨ quillahutoco moonɨ diiseejɨco idiicabadɨro. Tollɨro bu
bagocajamɨco dinagomɨbadɨro moonɨ, mɨhɨnivatɨno.
3 Fibaitoco daamusu miyanotɨro aivo fanoovatɨ ucuujɨvaachumoco.
4 Jaanotɨ safibaijɨto iseemema iicamoco, bu ihiyaachimɨhaima iicamoco
icano dɨibogo seejɨmɨhaico, bu itagomɨco imino iteemequi. Jaaneri diitoco
ifiivusunoco ajaadubadɨ iicano. Toono aivo iimino Moocaani toonoco
iimogono.
5 Jaanotɨ bu miyanotɨro fibaijɨgo iicago, bu aivo iyotobama achahago
Moocaanicoro esɨcɨnɨfihi. Jaago fahiijɨvaro Moocaanima iimaahicahi.
6 Jaanotɨ saafigo fibaijɨgo ifiico iinoro imugusugoro iicago, imiyaavo-
gotɨmobadɨ icahi.
7 Tollɨ iicagoco, bu paryɨ jinehejeque tajɨiba imino iicaqui, toonohallɨtɨ
ɨhɨibajirunoma ichahaqui.
8 Jaanotɨ saatoho iijamɨnaa icarumoco toomotɨmo iicamo, bu aivo iyoto
icarumoco otoomotɨmo imiyaavogoco jillɨro tuunamaaihi. Jaamo saatoho
imiyaavogotɨmo iicano janaanɨcɨvɨ imitɨno jeevahi.
9 Jaanegui fibaijɨto toojafaño ududɨcamaaimo aamefaño mificu sesen-
tadɨno janaanɨcɨvɨ ificabano iicacugo momoco, bu jaago saafi taabaro iicau-
goco,
10 bu imino omoonɨhicanoco magaajacuugoco, seemeque imino
iimibayɨcɨgocoro ifiivusuhicagoco, bu baamɨnaaco imino iijafaño
agaayɨcɨhicagoco, bu miyaavogo nahabomɨ tɨhaiñoco initɨsugoro fanoovavɨ
diitoco imino ejeecɨvehicahachiijɨ, ɨdaasuno iicamoco aamusuhicahachiijɨ,
bu conohacho sano iiminoco omoonɨhicahachiijɨ icano.
11 Jaanotɨ fibaijɨto momono aamefaño mificuudino saafigo
fibaijɨgoguiinovɨro ificabano iicagoco. Tonoodɨno ificabano iicagoco ifi
iimogonocoro iimogogoro Cristotɨ buhɨgovɨ iminiiyudɨ siino atajevanoco
imeguejirugo.
12 Jaaneri imitɨco ɨcɨjirugo diigo unuubadɨ imino omoonɨtɨmaño.
13 Jaabadɨro bu iijaneriro ɨgomoro ofoomoro gaiquifitejirumo. Jaano
toonoro icatɨno, tollɨro bu sɨcamañeheje jɨibocasɨcoro moonɨjirumo, sita
iimaanehejefaño juvihicɨnɨmoro ofoomo.
14 Jaanegui tollɨ iicajiruneguiiha uujoho imeguehi fibaijɨto bagocajamɨ
iicamo atajevanoco. Jaamo eseemevamoro iijano abajatotɨro iicaqui.
Jaamoro momɨnaafi ɨjɨco ijaagovɨ fiitɨvusutɨmo iicaqui: Diito imitɨ, nuusudi-
ibo.
15 Mɨiro saatoho fibaijɨto gaigoomɨ udugaavomoro ɨjɨ Satanas dojɨcutɨro
fuucuuhi.

16 Jaanegui cajaatyohacho miyaavogomɨnaa ifibaijɨgoma iicamo
diigoco ihamusuqui Moocaani iija nɨhɨbamɨ sefari iicatɨgo iicaqui. Tollɨtɨ
jari Moocaani iija aivo miyaano fanoovatɨ ucuujɨvaachuno fibaijɨgoco
ihamusuqui.
17 Jaabadɨro bu quillahuto Moocaani iijaco imimo otoomomoco guiraano
mobocɨgomoro imino majaadu. Jaano janaanɨcɨvɨ aivo mobocɨgo oono
Moocaani jɨɨbogoco ihiimaamoro ijɨɨbogonojaagovɨro iicamoco.
18 Mɨɨro Caatɨnɨhaame neehi: Buey itrigohallɨdɨ ɨɨgoneri jehetɨɨbo. Jaabo
iijɨco siyaacudino. Jaafa machuubo ududɨcamaaimaño, noonoro. Bu tollɨro
noono: Dudɨcamaajemɨnaafi idudɨcamaaje jaadaco gaayɨcɨhicaji, noonoro.
19 Mɨɨro quillahutoobohallɨvɨ: Imitɨno icahicaabo, nooboro saafiiro
ɨjɨɨbogonoco gaayɨcɨjirahana. Jaanotɨ diibohallɨvɨ miimɨsiicɨ ɨjɨɨbogohachiijɨ
jari miyaavogo.
20 Jaanotɨ imitɨno icamoro iicamoco dɨhɨba famoo ɨmefeenevɨro, toonotɨ
saatoho ihiguetequi.
21 Jino ɨco tajɨɨbahi Moocaani ɨmefeenevɨ, bu tollɨro Mohaivojɨɨbo Jesucristo
ɨmefeenevɨ, bu diibo toomomɨnaa nanɨtamofeenevɨ icano. Jaabo jinooco
imino moonɨhi miyamɨnaaco dugaacutɨɨbo, bu saatohoco guiinovɨ mini-
iyutɨɨbo diicaqui icano.
22 Bu tollɨro cajaanɨbaco imimañobatɨ Moocaani iija quillahutoobotɨ ficu-
udino. Sita imitɨfaño dɨcafetedino. Jaanegui paryɨ iimitɨno iicajirunoco
sihɨgovɨro jeecɨvotɨɨbo minifoto.
23 Dihibari saicɨno aivo guihuvahicahi. Jaanegui sano nɨfaihucoro
daadudino, vino aivofaihutɨ bu mɨɨdɨno daadu.
24 Saatoho imitɨ foovono ɨfuvusuhi diitoco udugaacujihɨgo footɨmocoro.
Jaanotɨ saatoho imitɨ ɨfuvusutatɨhi ɨmegavɨro jaribuunatɨ ɨɨfuvusujino.
25 Jaabadɨro bu iimino moonɨ foovono ɨɨfuvusufino, atyɨmeratɨruno
toovono icajitɨhi.

6

1 Jeecɨvomɨnaa iicamo ihaivojɨtoco sihidɨ ibocɨguequi. Toonotɨ imitɨno
nuusudimo Moocaani momotɨ, tollɨro bu mojɨɨboditɨ icano.
2 Jaanotɨ bu jeecɨvomɨnaa ihaivojɨto miyaavogomɨnaa iicahachiijɨ diitoco
jɨɨheguedimo miyaavogofañodɨ inahabomɨro iicamaño. Jillɨro janaanɨcɨ imi-
noro ijeecɨvequi; toono diitoco imino mejeecɨvonoco agaayɨcɨmo miyaavo-
gomɨnaa, magaijɨno nahabomɨ. Jaanegui paryɨ jinehejeque dɨɨbogo imino.

Sɨcamaño Jɨɨbogomɨnaa.

3 Jaanotɨ bu cajaatyohacho sɨcamañooco ɨjɨɨbogomo, mɨɨhai iiminoco
Mohaivojɨɨbo jɨɨbogoco mɨjɨɨbeguehicanobadɨ bu mohiimaahiijɨ onoobadɨ
iicatɨnoco ɨjɨɨbeguehicahachiijɨ,
4 jillɨ diibo ifiicoro mitya mitya omoonɨɨbo. Jaabo jinejeba ajashuno
agaajatɨɨbo. Jillɨ sɨcamañeheje iimaahallɨvɨ ejenaaucasifiiibo. Jaaboro toono-
hallɨtɨ diitoco jɨɨhevefiibo ɨɨbafiibo, sitaaco aivonoono neefiibo, sitaaco imino
eesɨcɨnɨtɨɨbo,
5 ifinɨtɨno amocasineheje ihesamaajene iimicuutɨmofaño icaabo. Jaabo
miyaanoco agaajacuutɨɨbo. Jaabo esɨcɨnɨhi: Moocaani iimaa iijɨco fɨne sihidɨ
fɨne tooneri busumijeque sihidɨ magaayɨcɨno, noobo.
6 Jɨɨhɨ, etɨ miya iimaahiijɨ imino icasunohiijɨ, oono diiboma iicadɨnomaryo
janaanɨcɨ sinehejeque imogotɨɨbo. Jaabo jillɨro imo imo icaabo.
7 ¿Mɨɨro jiijehallɨvɨ jinejebaco mɨsɨvautɨhi, bu ajashuno jinejebaco masatye-
jitɨhi icano?

8 Jaamo gaachehuma, bu machutaama icano mihicahachiijɨ
tonoodɨnomaryo imo imo miicaqui.
9 Jaanotɨ sihidɨ ibusumijema iicanoco iimogomo jaabɨcɨtɨhi diitoco
ɨnɨsunoco. Jaamaño mɨhɨɨfono fanoovama ica imogo tacurafaño aacotono
miyamɨnaaco imitɨno omoonɨnoro jinejebama achahanofaño, finɨsufaño
icano ficuhi.
10 Mɨɨro nɨhɨbamɨma mihicanoco sihidɨ mihimogono, aivo fanoova
imitɨtano. Jaamaño saatoho sihidɨ toonoco iimogomaño miyaavogotɨ
sihɨgovɨro minifetehinɨmo. Jaamaño ifiico jillɨro ɨdaasuno icariro
gahafusumo.

Iimino Moonɨcasi.

11 Jaanegui ɨɨjoho, Moocaani miyamɨnaafi, paryɨ jinehejetɨ digaa. Jaaboro
ɨtɨcovonocoro moonɨ, iminoco, miyaavogoco, gaijɨco, jaabɨcɨco, ɨsɨɨcuno
jeebɨɨco icano moonɨ.
12 Iimino moonɨcasi, miyaavogo moonɨcasicoro daamocasi. Ifinɨjitɨno
fiivoco imino gaayɨcɨ. Mɨɨro tooneguiiha ɨco Moocaani cuuhuvahinɨhi.
Jaabo ɨɨjoho imino omoonɨɨboro dimiyaavogoco gaajasuuhi ajashutɨmo
ɨmefeenevɨ.
13 Siino bu jino ɨco tajɨɨbahi Moocaani fanoova jiijehallɨri iicanoco fiivoco
aacɨɨbo ɨmefeenevɨ. Bu tollɨro Jesucristo imino ifiico agaajasuuboro Poncio
Pilato ɨmega miyaanocoro unuubo ɨmefeenevɨ icano ɨco tajɨɨbahi.
14 Jaabo jino ɨco atajɨɨbanoco: Jii, neehi. Jaaboro siibadɨ toonoco bu-
unanɨtɨɨbo diicahi ɨco toonohallɨtɨ ɨɨbatɨmo icaqui Mohaivojɨɨbo Jesucristo
asaatɨnohachuta.
15 Jaano ihoovofucu agasedɨ Moocaani jinooco paryɨ moonɨji diibo
ɨdɨɨboro Moocaani imino omoonɨnɨcɨɨbo, sihidɨ ejeevaabo, tajɨɨbamɨnaa
Tajɨɨbamɨnaafi, bu fanoova aivojɨto Aivojɨɨbo iicamaño icano.
16 Diibo ɨdɨɨboro iguijevetɨɨbo mɨɨhaiñooba ifiitɨvotɨhɨgo seseefeeneri
iicaabo. Jaaboco cajaanɨ miyamɨnaafi aatyɨmetɨɨbo, bu aatyɨmeratɨɨbo
icano. Jaanegui diibonoro bocɨgo, bu mitya icano fahiijɨvaro. Fɨne.
17 Jiije busumijenema iicamoco fagoo: Toonotɨ mitya mitya icatɨmo
iicaqui. Bu toono ibusumijevɨro ihesɨcɨnɨco ficuudimo toono miyaano
icatɨhi. Jillɨro Moocaanivɨro ihesɨcɨnɨco ficuuqui diibo iicaaboro mɨɨhaico
fanoovaaco ajashutɨno aacɨɨbo imino miicaqui.
18 Tajɨɨba diitoco iiminocoro imoonɨqui, aivo ajashutɨno iimino iheetave-
qui, ihacɨfifiqui, ihɨfefifiqui icano diitoma iicanotɨ.
19 Tollɨtɨ jari janaanɨcɨ niquejefaño sihidɨ busumijevajimo. Jaaneri jari
cuhufono iicamoro ufucu imino iicajino ɨmega igaayɨcɨqui. Jaamo ifinɨjitɨno
fiivoco imino igaayɨcɨqui.

Niinoono Timoteoco Atajɨɨbano.

20 Timoteo, ɨco atajɨɨbanoco imino toomo. Guubunɨcɨdino jiinɨje iimaano
sɨcamañeheje iimaanoco, bu tollɨro sɨcamañehejeque ejenaaunehejeque, jino
miya gaaja onoonehejeque icano.
21 Mɨɨro saatohosa toneheje miya gaaja onoonehejejaagovɨro iminifo-
tomaño miyaavogotɨ mɨtacuumo.
Jaafa ɨco Moocaani imino moonɨhi.

2 TIMOTEO

Pablo Timoteodi Acaatiniuhaame.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafi, Moocaani iimogobadi uco agalluubo, Cristo Jesuma sano magataavonofañodi fiivoco aaciguuno onoobadi.
2 Jaabo iidi jihaameque caatinihi Moocaanifeenedi taseemene, agaijiibo Timoteodi. Imeguehi Dios Moocaani, bu Aivojiibo Jesucristo icamisi ico iidaasugomaño imino omooninoma, sajeebiico aacinoma icano idiicanoco.

Cristoditi Ijiibogomo.

3 Uujoho Moocaanico imehicahi taheedemihai iicaubadi imihinima chahano esamaajefañodi. Jaabo uujoho suufenitiibo iiti esafetehicahi dihalliivi Moocaanima ihiimaabo cuuje, bu fucu icano.
4 Bu fahiijivaro uujoho asaausumi iijoho ataaunoco esafetehicahi. Jaaboro ico atyimecuujirahi sihidi imo imo icaqui.
5 Tolliro bu esafetehi aivo miya miyaavogoma idiicanoco. Iticoni diitaago Loida, bu diiseeji Eunice icamife iticoni tomiyaavogoma icauhi. Jaabadiro bu iijoho tolliro toonoma idiicanoco gaajahi.
6 Tooneguiiha ico tajiibahi. Jaabo quehecutusuhi Moocaani ico dihalliivi uujoho tahuseque ificuusumi aaciuno dudicamaajeque diibeguehicaqui.
7 Miiro Moocaani gaijama mihicamo fanoovaaco miñihicugotihi. Jilliro mityama mihicahi, saatohoco magaijihi, imiti esamaajeque imino esamaajeriro miguiinonihi.
8 Jaaneguiiha nucufeguejirahana Mohaivojiibo Jesucristoditi idiibogonoco. Bu uuti nucufeguedino jino diibohalliti civojafaño iicanoti. Jilliro dimañoonoti gaayici taajasujiibogohalliti miinoco idaasuno omooninoco, Moocaani ico sefaco aaciino ticovovi.
9 Moocaani miihaico ataajasuuboro cuuhuvahi diibedi mofiico imino mihimibachumoro ijeevadi diibedi miicaqui. Iiminoco momooninoti icatino. Jilli tolli diibo iimuguubadi, bu tolliro Cristo Jesufañodi mihicacuunoti miihaico agaijiiboro. Jaabo Moocaani miihaico gaijiuhi siicijetiro jiinije fiivuutinaacaro.
10 Jaabo toono igaijico iifusucuubo jisumi Motaajasuminaafi Jesucristo asaaneri. Jaabo diibo guijeve mityaco finisuuhi, bu taajasujiibogofeenedi eseseehigovi icicuubo miihaico ifinisujitino ifiico ihaciqui.
11 Miiro uco Moocaani ficuuhi jibogoco jiibeguequi. Jaaboro uco galluubo minisuminaafiti judiomi iicatimoco jiibeguequi.
12 Jaamaño uujoho paryi jinehejeri idaasuno icahi. Jaaruubo toonoti nucufevetihi, cajaanivi tahesicini iicanoco agaajamaño. Jaamaño imino gaajahi diibo imityama iicamaño uujoho tafiico diiboco acihinicuuhi imino ificuuqui ufucu diibo dojicuvi asaajifucuguiiha.
13 Jaanegui suufenitiibo mooni ico iimino jiibogoco atajiibahinibadi. Jaaboro diica miyaavogofaño, bu Cristo Jesufañodi mihicacumaño gaijima mihicanofaño icano.
14 Moocaani Gaija mofifaño icaabo. Jaaneguiiha diibo miihaico aamusuneri Moocaani ico atajiibanoco imino toomo.
15 Iiro agaajacuuno paryi famooro Asia jiinijeoto uco jeevesuhinihi. Jaamotisi bu tolliro Figelo, Hermogene icamisi.

16 Jaanoti jaafa Moocaani idaasuguehi Onesiforo onoobo yotoco. Diibo fiiva foova uco tafiico buheesuvahicauhi, civojafaño iicanoti nucufevetiiboro.
17 Jaabo Roma cuumineri iicausumi, uco iguiinehicauboro atyimeteubo.
18 Jaafa ufucu niinofucuvi Mohaivojiibo Jesucristo diiboco idaasugueji. Ɨiro imino gaajacuuhi diibo uco Efeso cuumivi minoodino aamusunoco.

2

Iimino Jesucristo Jiibogominaafi.

1 Jaanegui Cristo Jesuco mimiyaavogomaño imino moonico magaayicineri sefano diica, iijoho taseemenebadi idiicaabo.
2 Fiivaamofeenevi eneehicanoco gaajamo; jaanoco iijoho uuti uguubuhicanoco saatoho imihusene gaifiimico tajiiba sitaaco ijiibeguequi.
3 Jaaboro iijoho Jesucristo jiibogominaafi, daabici sihidi idaasuno idiicarunoco, amocasiminaafi amocasinohachuta idaasuno iicarunoco ajaabicinicibadi.
4 Miiro cajaatyo amocasiminaati iicamo sineheje naaje dudicamaajejaagovi minifototatihi ihaivojiibo diiboco amocasiminaafiti iicaqui iiciibo atajiibanocoro imoonique iicamaño.
5 Jaabadiro bu saatoho bañamaajefaño iicacuumo toono tajiiba onoobadi imino omoonimoro sefano omoonitimo ijaadaco gaayicitihi.
6 Jaabadiro bu faguinofaño sefano ududicamaaimo aivo imegaviro imañoonoti gaayicifihi.
7 Jino ico onoonoco deesamaaje. Jaadi Aivojiibo paryi fanoocoro ico gaajasuji.
8 Desafoto Jesucristo, aivojiibo David iyaachimioobo iicaubo guijevefañoti siino ubuheeteubediti, tobogo uujoho taajasujiibogoco ijiibeguehicabogo.
9 Tobogohalliti uujoho sihidi idaasuno iicarunoco jaabiciihicahi, gaicaauminaafi iicanicibadi jigaiñehiri isisicininehejeque. Jaarunofaño Moocaani jiibogo sisicinitihi.
10 Jaamaño paryi uujoho jaabiciihicahi Moocaani iicicuumoco jiibogohalliti. Jaamo oovosiino taajama iicaqui ufucuro ifinijitinoma Cristo Jesufañodi mihicacumaño diiboti asaanoma.
11 Jino aivo miyaano:
Diiboma sano miguijevehinicuhachiiji, bu diiboma sano mihicaji.
12 Tolliro bu idaasuno mihicarunehejeque majaabiciihachiiji, sano diiboma mahaivojiiveji. Jaanoti bu diiboco mutuunamaaihihachiiji, miihaico bu tuunamaaijiibo.
13 Diiboco mejeevesurumoco, diiboco miihaico jeevesutihi, Moocaani ifibadi mihicacumoco, ¿milli bu ifiicoro jeevesujiruubo?

Imino Agaajacuuno Dudicamaaje.

14 Jinoco desaayuubo diitoco tajiiba Mohaivojiibo imefeenevi jihovonehejeque jenaaucasitimo iicaqui, jilli mihiifono toneheje. Jilli toonoco uguubumehejeque imitino omoonino.
15 Jaanegui quehecuno diica. Jaabo Moocaani imefeenevi iimino dudicamaajeminaafiti idiicanoco igaajacafetequi, bu jaabo jinehejebati nucufevetiibo diicahi, imino aivo miyaano iicano jiibogoco idiibeguehicamaño.
16 Sicamañeheje iimaa, jiinijeo iimaanoco diimaadino. Tonehejeque ihiimaamo jilli janaanicivi ro imitifaño feefihi.

17 Jaamo jiibogono sitaavi jivonoro feehi ciinisi ijivoniciibadi. Jaamootisi
Himeneo, Fileto icamisi.
18 Jilli miyaanoti imitacuumisi. Jaamisi: Siino mubuheetejino, eneehi-
cano siicije fatyehinicuuhi, noomisiro saatoho miyaavogoco sihigoviro mini-
iyumisiro efeehicamisi.
19 Jaarunofaño Moocaani sefano iicaqui cuhufeneri dojibaniicuuhi. Jaamo
gaajataco ificuuhaame neehi: Aivojiibo Moocaani gaajahi ita iicamoco,
noonoro. Tolliro bu noono: Paryi famooro: Uujoho Cristota, onoomo
iimitinoti sihigovi idugaavequi, noonoro.
20 Miiro iguiraaja iijafaño sanooro oro eetavota, nihibami eetavota icano
icatatihi. Bu tolliro imohono, bu nifaqui guirihilluno icano. Fano iimigui-
iharo icatino. Sanoodinoro iiminehejeguiiharo icafihi, bu jaanoti sanoodino
iidicunonoguiiha, beevanoguiiharo icafihi icano.
21 Jaabadi sano imiguiiharo miicaqui imino mofiico mihimibachumoro
ijeevadi Mohaivojiibo dudicamaajeguiiharo mihicajimo iimitinehejeti
mihinivatino mofiico mificuuqui. Jaachiiji jari fanoova iiminoono
eetavoguiiharo mihicahi.
22 Jaanegui iijoho sicafefi idiicaabo sicafe iimogonehejeque jeecivotiibo.
Jaaboro iticovono ifiicoro deesamaaje, miyaavogoco, gaijico, sajeebii icaco
icano sano imino jeebiiri Aivojiibo Jesucristoco ejeecivomoma.
23 Bu mihiifono fanoova jenaaucasico deecivedino. Ɨiro gaajacuuhi tone-
heje amocasicoro omoonisufinoco.
24 Aivojiibo Jesucristo jeecivominaafi sitaama aamocasiiboro igotatihi.
Tolli icatiiboro famoovamaryo imino icafihi. Jaabo imino jiibogominaafi
fanoovaaco jaabiciiboro icafihi.
25 Jaabo siicuno jeebiiri iicajiisumoco ifagueequi, Moocaani diiboco tolli
iicano ifiico ubuunaniiboro miyaanoco agaajasujinoco esiciniiboro.
26 Jaamo aaicomoro itaajaqui iji diitoco itacurahiihufaño agañiisuneri
iiciiboro diitoco iimogobadi imooniqui ificuunoti.

3

Niinoosumi Jilli Miyaminaa Icaji.

1 Tolliro bu gaaja ufucu niinoosumi icajino siibadi ñihicuno iicafucuje.
2 Jaasumi icajimo miyaminaa ifi imiguiiharo fanoovaaco omoonififimo,
sihidi nihibamima iicanoco iimeguefifimo, ifiicoro sihidi jeevahi eneefi-
fimo, mihiifonehejeque aivo fanoovama icahi, noomoro quehe quehe
iicafifimo. Jaamoro Moocaanidit iminootino ihiimaafifimo, bu caanimi
onoonoco: Jii, nootimo iicafifimo, sita diitoco imino omoonirunehejeque
diitoco cabiiacujitimo, bu jaamo Moocaani iimaahiijico bociguejitimo,
3 sitaaco agaijimoro idaasuguejitimo, sicamañehejeque jiibohocasififimo,
iimoyiiciinocoro omoonififimo, idaasugotimo omoonififimo, fanoova iimino
jiiheguemiinaa iicamo,
4 iyotocoro imitino omoonisufifimo, guucibatimo fanoovaaco
omoonififimo, sicamañeheje mihiifoneriro ijeebiino agahafucuumo.
Moocaanico guiinotimoro jilli ifiicoro imo imo omoonisunehejequere
iguiinomo.
5 Jaamo Moocaani iimaahiijico jilli ihifuvusuro alliohifiiriro imino
moonijimo. Jaarumo tuunamaaijimo toono mityaco miyaano iicarunoco.
Tolli iicamoti diifiico gaihuini.

6 Diitoototi saatoho iijanofaño ijicafotomoro agaajatimo gaigoomico
bañihicahi. Jaamo gaigoomi imitiri ifiinoco gahafusuhicahi fanoova
imogocoro efeehevemere,
7 fahiijivaro gaajamoro icarumo miyaanovi ufucuro iifototimo.
8 Oono Jane onoobo, Jambre onoobo icamisi Moiseque ejenaauubadiro,
bu diito miyaano iicanoco jenaauhicauhi, diitoco ihesamaajene imitacumo,
iimicuutimo icano, bu miyaavogofañodi agaajaracuutimo.
9 Jaarunaa Moiseque ejenaauumisico gaajaciumo jihovotisi iicaunoco.
Jaabadiro bu diito bañijitihi paryi jiinije miyaminaa diito jilli jihovoto
iicanoco agaajacicuudi icano.

Pablo Timoteoco Atajiibano.

10 Jaanoti naha iijoho imino uujoho ijiibeguehicabadi, bu uujoho iicahi-
cabadi, uujoho omooniguehicabadi, tamiyaavogoco, tajaabicico, tagaijico
icano, bu uco ijiihevenehejeque ajaabicihicano,
11 bu uco idaasuno omoonihicanehejeque, iiro bu gaajacuuhi uco
ijiihevenehejeri idaasuno iicahicaunehejeque Antioquia cuumivi, Iconio
cuumivi, Listra cuumivi icano. Jaaruno paryi tonehejeti Aivojiibo uco
taajasuhinihi.
12 Jaabadi paryi famooro Cristo Jesuguiiha ifiico iimibachumoro ijeevadi
ificuumo. Toonohalliti diitoco ijiiheveneri idaasuno icaji.
13 Jaanoti iimifiitimo, abañififimo icamo imitifaño janaaniciviro feeji
bañimoro, bu ifiicoro abañineri icano.
14 Jaanoti iijoho agaajahininofañoro mityano diica, iiro toonoco imino
agaajacuunofaño. Iiro gaajahi jaanoco miijoho ico ijiibeguehininoco.
15 Miiro seemenetiro iijoho gaajahi iimino Caatinihaamefaño onoonoco.
Toono ico ijiibogonoro taajasufaño ico asatyejino Cristo Jesuco imiyaavo-
gonofeenedi.
16 Miiro paryiiciino Caatinihaamefaño onoono Moocaani iifusuuboro agaa-
jasuunoco acaatiniuno. Jaano miinoco jiibeguehi. Jaanoro imitino mi-
hicanohalliti miinoco iibano, fagoono, miinoco jiibogono iticovono ifiima
miicaqui icano.
17 Jaaneri Moocaani jeecivominaafi imino agaajaaboro, bu imino iim-
ibaivooboro paryi fanoova imicoro imooniqui.

4

1 Jino ico guiraano tajiibahi Moocaani imegavi, bu Mohaivojiibo Je-
sucristo aivojiibobadi asaaboro uchuumucuumoco, ubuheemeque icano
emeeciiboro ijeevadi sahaje udugaacujiibo imefeenevi.
2 Jaabo diibeguehi taajasujiibogoco suufeniitiibo, jaguisifucuro icatino, bu
tolliro miyaminaa agaajagomo iicasumi idiibeguejitirusumi icano. Imino
gaajasu, bu saatoho imino omooniitimoco dihiba, fanoovaaco daabiciibo
fagojiibogo iijiri.
3 Miiro ufucu iicajino gaseji. Jaasumi miyaminaa jaabicicuujitihi aivo
iimino jiibogo iijico. Jilli iinoro iimogobadi ajashutimo jiibogominaati igui-
inomoro ficujimo diitoco ijiibeguequi. Jilli diito uguubunicinoco iimogono-
coro.
4 Miyaano jiibogoco ibujinaago ificucuumoro jihovobogoje fanoova
jiibogocoro miyaano onoomoro: Jii, neejimo.

5 Jaanoti iijoho iimino iijico imino ficu, idaasuno idiicarunehejeque
daabici, taajasujiibogoco idiibeguejinojaagoviro minifoto, imino
dididicamaajeque dihifutusu.
6 Jaanoti uujoho tafiico acicuuji Moocaani jeeciveguiiha idaasuno
imoonicafetequi, fiitivucuuno iguijevejino oovo agasene.
7 Jaabo uujoho iimino moonicasico moonicasicuuhi, tooneguiiha ijinee-
hicaabobadi nijeciVi ifutucuuhi, miyaavogoco uujoho ejeevesutiiboro imino
eetavucuuhi.
8 Jaano jisumi iimino icari ajaadujino uco toomociniicuuhi. Jaanoco
ufucu uco acijiibo Aivojiibo iimino emeeciiboro udugaacufiibo. Jaabo ucoro
acijitiibo, bu tolliro paryi famooro diibo asaajinoco iimogomoco icano.

Pablo Timoteoco Onoono.

9 Goovano jei disaa uco emeecivaabo.
10 Miiro Demas onoobo uco jeevesucuuhi jijeonehejequere janaanici aivo
iimoyiicimaño. Jaaboro Tesalonica cuumivi feehiniicuubo. Jaanoti bu tolliro
Crescente onoobo feehiniicuuhi Galacia jiinijevi ijiibeguequi, bu tolliro Tito
Dalmacia jiinijevi feehiniicuuhi ijiibeguequi.
11 Jaanoti idiiboro Lucas uuma icahi. Jaanegui Marcoco iguiinooboro siva
juuga uco tadyudicamaajeti ihamusuqui.
12 Jaanoti uujoho Tiquicoco galluhinihi Efeso cuumivi.
13 Asaadi jei uudi siva tagaachehu tajeebutachehuco Troa micuvi Carpo
onoobo iijafañovi ejeevesuhinichehuco, tolliro bu tahaameneque, bu
tahaamene pergaminohaamehalliVi acaatinihaameneque icano.
14 Alejandro onoobo jigaiño dudicamaajeminaafi aivo uco imitino
moonuhi. Jaaboco jaafa Moocaani toono jaadaco acihi.
15 Jaaboti bu iijoho difiico gaihuini, mojiibogoco iimogotiiboro toono-
jaagodi iicatiiboti.
16 Tolliro bu iticoni aivojitoma tahalliVi ihiimaausumi miihaiñooba tahalliti
icautihi uco aamusumo. Jilliro famooro uco jeevesuhiniumo. Jaarunoco
uujoho teemehi Moocaani toonoco esafototiibo iicaqui.
17 Jaarunoti uco Aivojiibo Jesucristo uco aamusuubo sefaco aciuhi. Jaa-
maño uujoho imino imivehi taajasujiibogoco ijiibogoobo. Jaamaño faa-
jiinijeminaacoro tobogoco guubusucuuhi, judiomi iicatimehejeque. Jilli
Aivojiibo uco sihidi iñihicunehejeti taajasuuhi.
18 Jaaboro bu uco fanoova iimitinehejeti ataajasuuboro ficujiibo nique-
jefaño iicano ihaivojiguiiha. Jaabo Mohaivojiibo Jesuco macahacisu
fahiijivaro. Fine.

Niinoono Iijico Agalluuno, Bu Imino Onoono Icano.

19 Taajico daaci Prisca onoogoco, bu Aquila onooboco icano, bu tolliro
Onesiforo onoobo iijaminaaco icano.
20 Jaanoti Erasto onoobo Corinto cuumiviro fitafetehinihi. Jaanoti Trofi
onooboco ficuuhinihi guihuvaaboco Mileto cuumivi.
21 Jaabo asaadi jiinija imegaviROCAHI disaa. Dijaago Eubulo onoobo iijico
galluuhi, bu Pudente onoobo, Lino onoobo, Claudia onoogo icano, bu tolliro
paryi monahabomi icano iijico galluuhi.
22 Jaafa iima Aivojiibo Jesucristo icahi, bu jaafa Moocaani famooro
amiihaico imino moonihi icano.

TITO

Pablo Tito Onoobedi Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo Moocaani jeecɨvomɨnaafi, bu Jesucristo minɨsumɨnaafi
icano. Jaabo uujoho miyaavogojaagovɨ sɨvaqui Moocaani ɨɨcɨmoco, bu miya
ɨimaano ɨtɨcovono imino fiivojaagovɨ ɨsɨvajinoco igaajaqui,
2 bu ifinɨjitɨno fiivoma mihicajinoco mehesɨcɨnɨnoco igaajaqui icano.
Jaanoco Moocaani abañɨtatɨɨbo: Ifinɨjitɨno fiivoco acɨji, nuuhi sɨɨcɨjetɨro jiinɨje
fiivuutɨnaacaro.
3 Jaamaño jino diibo unuusumi mihicacumaño, mɨɨhaico ijɨɨbogoco gaa-
jasucuubo, jino uco Motaajasumɨnaafi Moocaani ijɨɨbogoco jɨɨbeguequi
atajɨɨbanofeenedɨ.
4 Jaaneguiiha ɨɨdi jihaameque caatɨnɨhi Tito ɨɨjoho tamiyaavogo seemene
tamiyaabo idiicabedi. Jaano miyaavogoma ɨɨma mɨsi mihicano. Jaabo
uujoho imeguehi Dios Moocaani, bu Motaajasumɨnaafi Jesucristo icamɨsi ɨco
imino omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco aacɨnoco icano.

Tito Creta Chugaivɨ Ududɨcamaaiño.

5 Ɨco uujoho Creta chugaivɨ ficuuhinɨuhi oono imibachurautɨnoco dim-
ibachuqui, bu quillahutoco ficuuqui Moocaani iijano faacuumivari iicajaje-
faño oono ɨco atajɨɨbaubadɨ.
6 Jaanegui quillahutoobo imino iicaqui, sita diibeditɨ: Imitɨno, nootɨmo
iicaqui, bu jaabo saafigo tajere iicaabo iicaqui, bu jaabo seeme miyaavo-
gomɨnaa iicamedɨtɨ sita diitoco: Iimitɨmo, bu guubutɨmo icano, nootɨmo
iicaqui icano.
7 Mɨɨro Moocaani iija toomomɨnaafi obispo onoobo iimino ifi ɨtɨcovono
ifiima icanɨcɨhi. Jaabo jenaaufifitɨɨbo iicaqui, bu icajɨɨsutɨɨbo iicaqui, bu
guiriicavefitɨɨbo iicaqui, amocasifitɨɨbo iicaqui, bu ajashurunoco guiraano
ajaadusuuboro guiraano nɨhɨbamɨco ɨɨcɨnoco imogotɨɨbo iicaqui icano.
8 Ɨvɨ jillɨro baamɨnaaco imino iijafaño igaayɨcɨhicaqui, bu iimino icaco
iimeguequi, bu imihuseebe iicaqui, bu imino imoonɨhicaqui, bu Moocaani-
diro ifiico ificuuqui, bu ifi imitɨnoco iimogonoco moonɨtɨɨbo iicaqui,
9 bu miyaano jɨɨbogoco diiboco ɨjɨɨbuguunoco jeevesutɨɨbo iicaqui icano.
Jaaboro sitaaco iimino jɨɨbogori iquehecutusuqui, bu ejenaauhicamoco
imiyaavuvusuhicaqui icano.
10 Mɨɨro sihidɨ icamo aivo uguubuhicatɨmo, bu aivo janaanɨcɨ judiomɨfaño
icamo icano. Jaamo sɨcamañooco ihiimaamoro miyamɨnaaco bañɨhicamo.
11 Jaamoco llɨɨnocɨ iimaatɨmo iicaqui. Mɨɨro fajavamɨnaacoro mɨtasumoro
feehicamo mɨjɨɨbogotatɨnoco ɨjɨɨbogomo ɨɨfurumo toonohallɨvɨ nɨhɨbamɨco
igaayɨcɨqui.
12 Mɨɨro diito Cretamɨnaa jihovotoco acaanivamo iimaamɨnaafi iyotoditɨro
nuuhi: Cretamɨnaa aivo bañɨfifimo, bu aivo asimɨbadɨ jeevamo, aivo machu-
fifimo, gaiquifiifimo icano, nooboro.
13 Jaabo aivo miyaanoco nuuhi. Jaanegui sefano diitoco fagoo imino
imiyaavomoro iicaqui.
14 Bu jaamoro judiomɨ bañɨfiira jɨɨbogoco miyaavogotɨmo iicaqui, bu oono
miyaano jɨɨbogotɨ uuvuduvehicamo ɨjɨɨbogonehejetɨ icano.

15 Mɨɨro ihesamaaje ɨmɨhɨnivatɨmedi paryɨ fanoova mɨhɨnivatɨhi. Jaanotɨ
imiyaavogotɨmedi, bu ihesamaaje ɨmɨhɨnivamedi icano fanooro mɨhɨnivano.
Mɨɨro ihesamaaje, ijeebɨɨ icano paryɨ diitoco ɨmɨhɨnivamaño.
16 Jaamo: Moocaanico magaajahi, unuuruno omoonɨhicanofañodɨ gaa-
javeechuno miyaano iicatɨno. Mɨɨro ɨdicufimo, bu guubutɨmo, bu iimino
moonɨco ajashuno gaajatɨmo icano.

2

Miyaano Jɨɨbogo.

1 Jaabo ɨdɨɨbugusumi miyaano jɨɨbogofañodɨro dɨɨbeguehica.
2 Bu amiyato gaifiimɨco dɨɨbogo guiriicavotɨmo iicaqui, bu iminoro ih-
esamaaiqui, bu miyaavogofaño imino iicaqui, bu gaijɨma iicaqui, bu
jaabɨcɨma iicaqui icano.
3 Bu tollɨro amiyato gaigoomɨ Moocaani iimogobadɨro iicaqui,
sɨcamañehejeque jɨɨbohocasitɨmo, bu guiriicavotɨmo iicaqui icano. Jaaneri
imino,
4 bagocajamɨco ejeevamaaisuneri diito aijɨmɨco igaijɨqui, iseemeque
igaijɨqui,
5 bu diigo iminoro ihesamaaiqui, bu ajevatɨgo iicaqui, bu iijaco imino
iteemequi, imihusegue iicaqui, aijɨ onoonoco jenaautɨgo: Jii, ineehicaqui
icano. Jaanofañodɨ mɨɨhaiñooba Moocaani jɨɨbogo imitɨno iimaatɨmo iicaqui.
6 Jaabadɨro bu sɨcafeque dinoo: Imihusene iicaqui.
7 Paryɨ ɨɨjoho omoonɨnofañodɨ diitoco gaajasu. Jaamoco ɨdɨɨbogosumi
imihusene dɨɨbogo, jejeejeje icatɨɨbo,
8 iminoro diimaa, toonofeenedɨ mɨɨjoho: Ɨco dihimitɨ, needino. Tollɨtɨ
nucufevejimo oono paryɨ Moocaani jɨɨbogoco imeguehicatɨmo. ¿Jaamo mɨllɨtɨ
bu mɨɨhaitɨ imitɨno iimaajirahi?
9 Tollɨro bu jeecɨvomɨnaaco fajɨɨnɨ ihaivojɨto atajɨɨbanoco paryɨ: Jii, ineehi-
caqui, diitoco imo imo imoonɨhicaqui, bu onoonoco iimusufifitɨmo,
10 bu nanivatɨmo imihusenere iicaqui. Jaanoco aatyɨmemere famooro
igaajaqui Motaajasumɨnaafi Moocaani jɨɨbogo oovosɨɨnoco.
11 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico iimihuseque ɨɨfusuno sɨvahi taajasuco paryɨ
miyamɨnaadi.
12 Jaano toono Moocaani imihuse mɨɨhaico jɨɨbeguehi mohimitɨco
mejeevesuqui, bu jiinɨjeo imogonehejeque icano. Jaamoro jiijehallɨvɨ imino
miicaqui, tɨcovono ifiima Moocaanidiro.
13 Tollɨro bu mɨɨhaico gaajasuno oono oovosɨɨno sihidɨ ejeevaabo Moocaani
Motaajasumɨnaafi Jesucristo asaajinoco oono motoomo mɨɨhaico unuunoco.
14 Jaabo mɨɨro mohallɨvɨ guijeveuhi paryɨ mohimitɨco initɨuboro mɨɨhaico
itaajasuqui, diibota mihicamoro imino momoonɨhicaqui.
15 Jaano jinooco diitoco dɨɨbogo, quehecutusuuboro, mityama fagooboro
icano. Ɨvɨ saatohotɨ difiico taajavusudino.

3

Miyaavogomɨnaa Jillɨ Iicano.

1 Tollɨro bu diitoco desaayu paryɨ aivojɨtoco imityaguehicaqui, bu paryɨ
fanoova iiminoonocoro imoonɨhicaqui icano.
2 Tollɨro bu sitaaditɨ imitɨno iimaatɨmo iicaqui, bu sajeebɨɨma iicamoro
sitaama imihiijɨno iicaqui, bu sɨɨcujeebɨɨma paryɨ famoovamaryo iicaqui
icano.

3 Miiro bu miihai iticoni tolliro mihiifomo mihicauhi, bu Moocaani
onoonoco: Jii, meneehicautihi, jilli mimitaciniuhi, bu fanoohimiti imogono,
bu fanoohimiti imo icaneheje icano jijovoto mihicauhi fanoohimitifaño mi-
hicaumaño, bu sitaanoco mihimeguehicauhi, mijiihevecinuhi, bu fahigova
sitaama mijiihevecasihicauhi icano.
4 Jaarunaaca Moocaani Motaajasuminaafi igaijico, bu iimihuseque icano
miyaminaaco iifususumi
5 miihaico taajasuubo. Jaaruno miihai iiminoco momooniunoti icatino,
jilli miihaico iidaasuguumaño. Jaabo miihaico taajasuubo Igaijari miihaico
initiuno bohofiico aacinofeenedi. Jaano Moocaani Gaija miihaico bohofiima
icasuhi.
6 Tolliro bu Motaajasuminaafi Jesucristofeenedi Moocaani miihaico Igai-
jaco ajashutino aciuhi.
7 Jaaboro iimihusefañodi miihaico igaayicíqui jaanofeenedi miihai
ifinijitino fiivoco meteemehicanoco magaayicíqui.
8 Jaano jino aivo miyaano. Jaaneguiiha imeguehi iijoho jinooco
sefano atajiibanoco. Jaaneri Moocaanico imiyaavogomo iiminocoro
imoonihicaqui. Jino aivo paryi fameediro imino.
9 Jaanoti mihifono iimaaco deecivedino siicijeminaa momono guiciba di
iicanehejeque, bu jiihevecasinehejeque, bu oono Moise tajiibahallivi jenaau-
casinehejeque icano. Toono jilli mihiifoneheje, jihovoneheje.
10 Jaanoti bu saatoho Moocaani iijaminaaco siibadije udugaacuhachiiji
fagoo mifoociro. Jaanoco: Jii, onootihachiiji diiboco buhigovi gañii.
11 Jaano uguubutinoti gaaja diibo miyaanoti imitacuunoco, bu iimitiro
diiboco: Imitino, unuucuunoco.

Titoco Ifitacuuno.

12 Uujoho dijaago Artemas onooboco, bu Tiquico onooboco icano agal-
luudi, tolli icarunofaño disaa Nicopoli cuumijaago uco emeecitoobo. Uujoho
tuucuumivi jiinijadiihico afatyonoco imeguehi.
13 Bu disefadino daamusu saafi abogado Zena onooboco, bu Apolo
onooboco icano. Jaamisi ucuujivaachunoco daaci jinejeti cuujivaachutimisi
ifeequi.
14 Jaanoco aatyimemere mota iicamo igaajaqui imino moonico. Jaamoro
ucuujivaachumoco ihaamusuhicaqui. Tolliti ifiino sinejeguiiha iimiqui.

Niino Fitacu.

15 Paryi jino uuma iicamo dijaa iijico galluuhi. Ijoho bu moojico daaci
miyaavogofañodi monahabomi iicamoco. Jaafa Moocaani paryi amiihaico
imino moonihi.

FILEMON

Pablo Filemodi Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo, jino Cristo Jesu momohallɨtɨ cɨvojafaño iicaabo jihaameque
caatɨnɨhi sano monahabo Timoteoma ɨɨdi, agaijɨɨbo Filemon mududɨcamaaje
nahabonɨmɨnaafidi,
2 bu Moocaani iijamɨnaa oono diijafaño igaivehicamedi, tollɨro bu monago
Apiadi, bu Arquipo mɨɨhaico mududɨcamaajeque aamusuhicaabedi icano.
3 Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨ Moocaani, bu Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi imino
omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco aacɨnoco icano.

Filemon Gaijɨ, Miyaavogo Icano.

4 Fahiijɨvaro uujoho Moocaanico dihallɨvɨ imehicahi. Jaabo diiboma ihi-
imaasumi ɨɨtɨ esafetehicahi,
5 Aivojɨɨbo Jesuco ɨɨjoho agaijɨnoco, imiyaavogonoco icano, bu paryɨ
Moocaanita iicamoco agaijɨnoco icano uguubuuboro.
6 Tollɨro bu Moocaanico dilluhicahi oono dimiyaavogoco aatyɨmemere
imiyaavogomohallɨvɨ, jaamo Cristo Jesufañodɨ paryɨ iiminoco
magaayɨcɨnoco imino igaajaqui.
7 Jaabo tajeebɨɨ jacusucafetehi, bu uujoho sihidɨ imo imo icahi ɨɨjoho sihidɨ
gaijɨma idiicanotɨ. Mɨɨro ɨɨjoho tañahabo, difañodɨ miyaavogomɨnaa jeebɨɨ
jacusucafetehi.

Pablo Filemon Jɨjovonohallɨvɨ Filemoco Idilluno.

8 Jaanegui uujoho Cristo minɨsumɨnaafi iicaruubo ɨco tajɨɨbajitɨhi ɨɨjoho
omoonɨjinoco.
9 Ɨvɨ jillɨro gaijɨfeenedɨ ɨco dilluhi. Uujoho Pablo amiyaabo iicacuubo, bu
jino Cristo Jesuhallɨtɨ cɨvojafaño iicaabo,
10 ɨco dilluhi jaanɨ Onesimo onoobohallɨvɨ. Jaabo jino cɨvojafaño miyaavo-
gofeenedɨ taseemenetɨ minifutucuuhi.
11 Itɨconɨ naha Onesimo jillɨ mɨhɨɨfoobo dijɨjovono icauhi. Jaaruubo jisumi
miyaabotɨro mɨsidi icacuuhi, ɨɨdi bu uudi icano.
12 Jaaboco dijaago uujoho siino galluhi. Jaaboco imino gaayɨcɨ tafiico
idiicajirubadɨ.
13 Imogorahi jinoovɨ uuma iicanoco dibuunavɨ uco ijeecɨvequi jino Cristo
jɨɨbogohallɨtɨ cɨvojafaño iicaaboco.
14 Jaaruubo uujoho imogotɨhi ɨɨjoho idiimogotɨnoco omoonɨnoco. Jaabo
uudi ɨɨjoho omoonɨno uujoho atajɨɨbaneri icatɨno iicaqui, jillɨ ɨɨro idiimo-
gooboro omoonɨno iicaqui.
15 Fɨne Onesimo ɨɨtɨ dugaavuuhi gueenene sihɨ iicatɨqui. Jaaruubo jisumi
ɨɨma fahiijɨvaro icacuujiibo.
16 Jaaruubo jɨjovonobadɨ icacujitɨhi. Jillɨ jɨjovono janaanɨcɨvɨ imino icacu-
jiibo. Jaabo agaijɨɨbo dinahaborucuuji. Jaaboco uujoho sihidɨ gaijɨhi.
Imi jaano janaanɨcɨvɨ ɨɨjoho diiboco gaijɨ dijɨjovono iicamaño, bu Mo-
haivojɨɨbofañodɨ dinahabo iicamaño icano.
17 Jaaneguiiha digataavomɨnaafi uujoho iicahachiijɨ diiboco gaayɨcɨ uco
idiicajirubadɨ.
18 Jaanotɨ ɨco diibo imitɨno omoonɨuhachiijɨ, bu ɨco edebehachiijɨ icano
ucoro toonoco daadusu.

19 Jaabo uujoho Pablo, jinoocoro tahuseri caatɨnɨhi: Uujoho ɨco jaaduji.
Mɨɨro bu uujoho ɨco neejirahi: Ɨɨjoho tahallɨvɨ guijevejirahi uco edebeneque
daaduqui, neejirahi. Jaarunoco ɨco uujoho nootɨhi.
20 Jaaneguiiha tañahabo, uudi jino iminoco deetavo Aivojɨɨbo Jesuco
imiyaavogomo iicanɨcɨbadɨ. Jaaneguiiha tajeebɨɨco daacusu Cristofañodɨ
tañahabo idiicamaño.
21 Jillɨ ɨɨdi caatɨnɨhi ɨɨjoho omoonɨjinoco agaajaaboro, bu jino ɨco onoonoco
janaanɨcɨvɨ omoonɨjinoco agaajaaboro icano.
22 Bu tollɨro uudi uujoho ɨɨfetejimañoco tahɨmega dimibachu. Mɨɨro jino
teemehi amɨɨhai Moocaanico midilluhicanoco amɨɨhaico ihacɨqui uujoho
amɨɨhaico emeecɨtejinoco.

Niino Fitacu.

23 Jaanɨ Epafra onoobo dijaago iijɨco galluhi, jino Cristo Jesuhallɨtɨ uuma
cɨvojafaño iicaabo.
24 Tollɨro bu Marco onoobo, bu Aristaco onoobo, bu Demas onoobo, bu Lu-
cas icamo jino uco tadyudɨcamaajetɨ aamusuhicamo dijaago iijɨco gallumo.
25 Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo amɨɨhaico imino moonɨhi.

HEBREOS

Moocaani Illifeenedɨ Ihiimaano.
(Jn 1.3)

1 Sɨɨcɨje naha Moocaani moheedetemɨhaima iimaajiibuuhi saicɨno si-
ibadɨhɨje, jɨɨbogomɨnaafeenedɨ.
2 Jaaruubo jisumi jino niinoosumi mɨɨhaima iimaabo Illifeenedɨ. Jaabo
Illifeenedɨ Moocaani paryɨ jiinɨjeneque eheetavuuboro diibo usefaño paryɨ
fanoovaaco iicaqui ficuubo.
3 Jaabo diibo Moocaani imi arɨcuco ɨɨfusuubo Moocaani ifi tollɨ ejeevanoco
ɨɨfusuubo. Jaabo sefari paryɨ fanoova icahi imityahiijɨfeenedɨ. Jaaboro bu
mohimitɨco ifilluuboro casɨɨvuubo niquejefaño Moocaani aivojɨ icagahallɨvɨ,
imiyanaagonovɨ.

Moocaani Achi Sihidɨ Jeevahi Niqueje Toomomɨnaa Janaanɨcɨvɨ.

4 Jaamaño Moocaani Achi sihidɨ jeevano minifetehi Moocaani
toomomɨnaa allɨnoocɨvɨ. Mɨɨro caani busumijetɨ gaayɨcɨibo diito janaanɨcɨvɨ
aivo imityamañovɨ.
5 Jaamaño cono bu Moocaani safooba itoomomɨnaatɨ cajaanɨbaco:
Ɨɨjoho taseemene, jifucu uubadɨro idiicaabo, noonova.
Bu cajaanɨbaco:
Uujoho diibo caanitɨ icaji. Jaanotɨ diibo taseemenetɨ icaji, nuunova.
6 Jaanotɨ ɨdɨɨboro Illi iicaaboco jiijehallɨvɨ ɨsɨvauboro nuubo:
Mihimo diiboco paryɨ amɨɨhai Moocaani toomomɨnaa, nooboro.
7 Jaanotɨ diito itoomomɨnaaditɨ nuubo:
Itoomomɨnaaco guibuhubatɨ eheetavoobo, bu ijeecɨvomɨnaaco
cɨɨjɨgaiguiihutɨ eheetavoobo icano, noonoro.
8 Jaanotɨ Illiditɨ noono:
Moocaani dihaivojɨ icaga; Jaafa ufucuro ifinɨtɨno fahiijɨvaro icahi, bu di-
tajɨɨba imino atajɨɨbano iicano.
9 Ɨtɨcovonocoro idiimogooboro imitɨnoco dɨɨheguehi. Jaamaño Moocaani
Didios iicaabo ɨco sihidɨ imono icaco acɨhi, digataavomɨnaa allɨnoocɨvɨ,
noonoro.
10 Tollɨro bu noono:
Aivojɨɨbo, ɨɨjoho aivo itɨconɨ jiinɨjeque tanooco ficuuhi. Bu jaaboro dihuseri
niquejeque deetavuuhi.
11 Jaaruno toneheje finɨji. Jaanotɨ ɨɨjoho ufucuro finɨtɨɨbo fahiijɨvaro diicaji.
Jaanotɨ toneheje queemeveji gaachehu ocoomovonɨcɨbadɨ.
12 Jaanoco gaachehuco mihicanɨcɨbadɨ gatatahuruji. Bu jaanoco buu-
nanɨji gaachehuco siino mubuunanɨnɨcɨbadɨ. Jaanotɨ naha ɨɨjoho diiboro
fahiijɨvaro diicaji; ufucuro difi finɨjitɨhi, noonoro.
13 Jaamaño mɨɨro Moocaani itoomomɨnaatɨ cajaanɨbaco nuutɨhi:
Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo, dimɨnaaco iguiinonɨjinohachuta, nooboro.
14 Mɨɨro paryɨ Moocaani toomomɨnaa jillɨ gaijamɨro Moocaanico ejeecɨvomo.
Jaamoco gallufiibo taajasuco agaayɨcɨjimoco ihamusuqui.

2

Mataajajinoco Mejeevesudino.

1 Jaano jillɨ iicaneguiiha aivo imino muguubunɨcɨji oono mugu-
ubuhinɨnoco, iimino jɨɨhaitɨ buhɨgovɨ minifototɨmo miicaqui.
2 Jaanotɨ naha sɨɨcɨje Moocaani toomomɨnaafeenedɨ aacɨuno jɨɨbogo sefano
icauhi. Jaanoco guubuutɨmo imitɨco omoonɨumoco toonohallɨtɨ ɨdaasuno
moonɨcafutuuhi.
3 Jaabadɨro bu mɨɨhai aivo aajashutɨno taajasuco mejeecɨvotɨhachiijɨ,
mɨɨhaico ɨdaasuno moonɨjiruubo. Mɨɨro toono taajasuco itɨconɨ diiboro,
Aivojɨɨbo jɨɨbuguuhi. Jaanobuunatɨ jari toonoco uguubuumo imino agaa-
jacɨumoro mɨɨhaijaagovɨ fatyusuuhi.
4 Jaabadɨro bu Moocaani toonoco imino gaajasuuhi miyaano iicanoco.
Toonotɨ igaajaqui ajabafiiranehejeque, sihidɨ ejeevano, mityano
aatyɨmeratɨnehejeque omoonɨhicaunofeenedɨ, bu tollɨro mɨɨhaico Igaijaco
siibadɨhɨje aacɨnofeenedɨ icano ijeebɨɨ onoobadɨ.

Jesu Inahabomɨ Iicabadɨ Minifutuuhi.

5 Mɨɨro oono toojetɨ mihiimaaje ufucu icajino jiinɨjeque Moocaani
itoomomɨnaa usefaño ficuutɨhi toojeque itaajɨɨbaqui.
6 Mɨɨro samañoohaame Caatɨnɨhaamefaño saatoho neehi:
¿Mɨllɨ ɨɨjoho Moocaani sihidɨ edeevaabo miyamɨnaa sihidɨ ejeevatɨmeditɨ
deesamaajirahi? ¿Jaabo collɨhi diito iguijevefimojaago feejirahi?*
7 Mɨɨro jihachutasituro diitoco diitoomomɨnaaguiinovɨ ficuuhi. Jaaruumoco
fanoova imiri, bocɨri icano diitoco bocɨsuuhi. Bu jaaboro diitoco mityaco
daacɨuhi paryɨ edeetavuunohallɨvɨ.
8 Paryɨ fanoovaaco diitoguiinovɨ ficuuhi, noono.
Jaamaño tollɨ paryɨ miyamɨnaafiguiino ificuucumaño diitoguiinovɨ fanooro
icacuuno. Jaaruno fañehiica mahatyɨmetɨhiica paryɨ fanoovaro diito iijɨco
obocɨgonoco.
9 Jaarunofaño mahatyɨmehi Jesuco jihachutasituro Moocaani
itoomomɨnaatɨ guiinovɨ ificuunoco. Moocaani sihidɨ igaijɨma iicamaño
imuguuhi diibo famoohallɨvɨro iguijeveujinoco. Jaaruubo jisumi diiboco
Moocaani bocɨgusuhi ɨdaasuno iicauboro iguijeveuno jaada.
10 Jaamaño Moocaanidi fanoova choomotɨhi diibofeenedɨ. Jaabo
Moocaani imeguehi famooro iseeme iimihɨgo niquejefaño ofoonoco.
Tooneguiiha Moocaani Jesucristoco ɨdaasuno moonɨsuuhi imi
Taajasumɨnaafitɨ iicaqui.
11 Jaamaño paryɨ imibachucɨnɨcuumoco ijeevadɨ ificuucuumo, bu diitoco
imibachuubo icano paryɨ sacaanitaro. Tollɨ iicamaño Moocaani Achi nu-
cufeguetɨhi diitoco: Tañahabomɨ, onoobo
12 Caatɨnɨhaamefañodɨ:
Ɨitɨ iimaaji uujoho tañahabomɨma. Jaaboro ɨco imeji dimasineri
igaivomɨnaafeenevɨ, noonoro.
13 Tollɨro bu noono:
Uujoho Moocaanicoro esɨcɨnɨji, noonoro.
Jaabadɨro bu siino noono:
Jineeri icahi, jino seemeque Moocaani uco aacɨhinɨmoma, noonoro.
14 Mɨɨro jaamo miyamɨnaa seemere ihuucuma, itɨɨjohoma icano iicamo.
Jaabadɨro bu tollɨro Jesu minifutuuhi ihuucuma, bu itɨɨjohoma icano
iguijeveuqui. Jaano iguijeveuneri oono guijenɨ mityama iicauboco ɨjɨco
ifinɨsuqui.

* **2:6** Sahaamefaño noono: Miyamɨnaafi.

15 Jaamaño jillitɨ taajasuubo oono paryɨ famooro iguijeveneque iiguimoro
jɨjovotobadɨ iicacuumoco.
16 Jaamaño Moocaani toomomɨnaaco ihamusuqui saautɨibo. Jillɨ Abraham
iyaachimɨhaicoro aamusuvaubo saauhi.
17 Jaamaño diito inahabomɨ iicaubadɨro icaubo sacerdotemɨ aivojɨiboti
iicaqui jeevesutɨibo iicamaño, bu sihidɨ ɨdaasugoma iicaqui Moocaani
ɨmefeenevɨ, tollɨro bu miyamɨnaa imitɨco ibuusuqui ifiico ɨdaasuno
omoonɨnofeenedɨ.
18 Mɨiro ɨdaasuno iicauneri ifi nɨsucafutuuhi. Jaamaño jisumi amusuubo
tollɨro ɨnɨsucafotomoco.

3

Jesu Moise Janaanɨcɨvɨ Jeevahi.

1 Tañahabomɨ, amɨihai mihimibachucɨnɨcumaño ijeevadɨ mihicamo,
Moocaani ita iicaqui ucuuhuvamooto mihicamo imino magaaja Cristo
Jesu mohiimaa iijɨ minɨsumɨnaafitɨ iicanoco, bu sacerdotemɨ aivojɨibo diibo
iicanoco icano.
2 Jaabo Jesu Moocaanima imino icauhi. Jaaboco Moocaani jino
dudɨcamaajehallɨvɨ ficuuhi. Jaabadɨro bu tollɨro Moise imino icauhi
Moocaani iijano miyamɨnaaco ejeecɨvuunovɨ.
3 Jaarunofaño Jesu janaanɨcɨ toonovɨ ibocɨma icahi Moise janaanɨcɨvɨ; oono
iijaco eheetavoobo tooja janaanɨcɨvɨ ibocɨma iicanɨcɨbadɨ.
4 Mɨiro iijanoco eheetavomo itɨcovoocɨvɨ icahi. Jaarunofaño paryɨ
fanoovaaco eheetavuubo Moocaani.
5 Jaabadɨ Moise aivo imino icauhi Moocaani iijaco ejeecɨvehicaunovɨ:
Ududɨcamaaihicaunobuunatɨ Moocaani eheetavuujinoco ɨjɨibogono.
6 Jaarunofaño aivo Cristo janaanɨcɨ imino icahi Moocaani iijamɨnaa mɨihai
mihicamoco otoomoobo. Jaamo mɨihai Moocaani iijamɨnaa mihicamo se-
fano mihicamoro mehesɨcɨnɨqui, diibo onoonoco imo imo momoonɨmoro
mimiyaaveguequi niinofucuvɨ.

Moocaani Cuumimɨnaa Ajaguisɨjino.

7 Mɨiro jaamaño, Moocaani Gaija neehi Caatɨnɨhaamefañodɨ:
Jaachiijɨ amɨihai Moocaani iijɨco muguubuhachiijɨ
8 amɨihai jeebɨico mucuhufutusudino, johono sɨcaihɨgovɨ iicausumi
Moocaanijaagovɨ ɨsɨfiiratuumoro diiboco ɨnɨsuumo iicaubadɨ.
9 Tahɨgo amɨihai eedeetemɨhai uco nɨsuuhi, buhɨcagaha cuarentadɨ ficabava
tɨcovovɨ tahɨ uujoho omoonɨhicaunoco atyɨmehicaurumo.
10 Jaanoma iicaubo diitojaa ɨsɨfiiratuuboro nuuhi:
Jillɨ fahiijɨvaro ijeebɨinoco ɨmɨtasumoro fahɨgova ɨgomoro icahicamo,
jaamoro imeguehicatɨmo taajɨihaico agaajanoco, nooboro.
11 Jaamaño uujoho toonohallɨtɨ diitojaa ɨsɨfiiratuuboro tamomofañodɨ, nu-
uhi:
Uuma ajaguisɨjimañovɨ diitoco ɨfutusujitɨhi nooboro, noono.
12 Tañahabomɨ, jaaneguiiha mehesɨcɨnɨ cajaatyoba amɨihaitɨ iimitɨno
jeebɨima iicamoro toonoco mɨtasudino iicaabo Moocaanidititɨ diiboco
mimiyaavogotɨmaño.
13 Tollɨ icatɨmoro fahɨgovavɨ fafucuvaacɨvɨro mequehecutusucasi jisumi
jino iicanohachuta. Jaamo amɨihaitɨ cajaatyobaco imitɨ bañɨtɨno icadino.
Jaaneri amɨihai jeebɨi Moocaanidititɨ jenaauno minifetedino.

14 Jaanoti siicijetiro mehesicininoco suufeniticmo toonofañoro quehecuno mihicamoro niinofucuvi mihifotohachiiji, Cristojaagoti samañoonoti mataañovaji.
15 Miiro jilli noono:
Jaachiiji Moocaani onoonoco muguubuhachiiji amiihai jeebiinoco mucuhufutusudino, johono diibojaa isifiiratuumo iicaubadi.
16 ¿Cajaatyo nacu diibo iimaaco guubucuurumo diibojaa isifiiratuumo? Eti bu johono paryi Moise Egipto jiinijeti isivaumo.
17 ¿Nacu bu cajaatyoma Moocaani sifiiratuuhi cuarentadino ficabava ticovovi? Eti bu diito Egipto jiinijeti isivaumo oono imitico eheetavuumoma. Jaamo diito paryi finiuhi sicaihigovi, iguijeveumo.
18 ¿Nacu bu cajaatyoco Moocaani imomofañodi nuuhi: Tafaño majaguisijihigo mihifetejitihi, nooboro? Eti bu diibo unuunoco: Jii, unuutimoco.
19 Miiro magaajacuuhi imiyaavuguutimaño diito iifutuutinoco.

4

1 Jaamaño ufucu Moocaanima majaguisijinoco aaciguunoma mihicanohachuta imino mehesicini amiihaiti saatoho toonovi iifototimo mihicadino.
2 Miiro miihaico bu aciumo tobogo taajasujiibogoco diitoco iicaubadiro. Jaaruno diito uguubuuruno diitoco imino mooniutihi uguubuurunoco imiyaavuguutimaño.
3 Jaanoti naha miihai toonoco mimiyaavogomaño toono jaguisifaño mihifetehi. Oono Moocaani jilli nuuhi:
Jaamaño diitojaago uujoho isifiiratuuboro diitoco nuuhi tamomofañodi, uuma ajaguisijimañovi iifetejitimo, nuubo Moocaani.
Jaarunofaño Moocaani jiinijeque ifiivusunotiro iticoniubo eetavuubo imivuudi jaguisiubo.
4 Jaamaño miiro samañoohaame Caatinihaamefaño jilli noono jaguisifucuditi:
Sahuse juugahuseti safucu icano nigaciti idudicamaajeti Moocaani jaguisiuhi, noonoro.
5 Siino bu Caatinihaamefaño noono:
Ifetejitimo uuma ajaguisijihigo, noonoro.
6 Jaarunofañehiica icamo saatoho toono jaguisifaño ijicafetejimo. Jaanoti iticoni toono taajasujiibogoco uguubuurumo toonofaño ifutuutihi: Jii, noomoro imiyaavuguutimaño.
7 Jaamoma iicaubo Moocaani siino bu oovicuhi jisumico, jino mihicasumico. Miiro Moocaani miihaima iimaahi, toonobuunati goovacuutinoti David unuunofeenedi. Oono Caatinihaamefaño onoonoco munuucuuhi. Jaanoco bu siino meneehi:
Jaachiiji Moocaani iijico muguubuhachiiji amiihai jeebiico mucuhufutusudino, noono.
8 Jaanoti Josue diito israelmico toono jaguisico ihaciuruva, Moocaani siino sifucuditi iimaacuujitirahi.
9 Jaanegui icanehiica sano Moocaani cuumiminaa ajaguisijino.
10 Jaamaño miiro Moocaanima ijaguisiqui ijicafotoobo, idudicamaajeti ajaguisicuubo, oono Moocaani iinoti ajaguisicuubadi.
11 Jaanegui masii mesefaquifetequi toono majaguisijinofaño mihifetequi. Jaanegui saatohoba johono, imiyaavuguutimo iicaubadi mihicadino.

12 Mɨiro Moocaani iijɨ buheehi mityama icano aivo janaanɨcɨ sɨijevano
fanoova aamɨgano fahɨgovaacɨtɨ iijɨno iicano sɨijeva janaanɨcɨvɨ sɨijevano.
Jaamaño mojeebɨi, mohesamaaje icano faicuvano icarunoco adɨcɨno, bu
miyamɨnaafi ifiico faabeheri adɨcɨno icano. Jaanoro foovono miniiyuno
mohesamaajeque, mojeebɨi esɨcɨnɨco icano.
13 Aivo jinehejeba chahahi Moocaani ifiivusuuno toonotɨ afataniivejiruno.
Paryɨ fanoovaro foovono icacuuhi faayacafutucuuno. Jaadɨ johono diibo
ɨmefeenevɨ mohimitɨco mihimibachujiibo ɨmefeenevɨ.

Jesu Aivo Janaanɨcɨvɨ Sacerdotemɨ Aivojɨibotɨ Icahi.

14 Jesu Moocaani Achi aivo janaanɨcɨvɨ mɨihai sacerdote aivojɨibotɨ icahi.
Jaabo niqueje janaanɨcɨ Moocaani ɨmefeenevɨ aivo ɨifotoobo. Jaanegui imino
momoonɨqui mohiimaa iijɨco.
15 Mɨiro mɨihai sacerdotemɨ aivojɨibo mɨihaico ɨdaasuguejirahi moni-
inovanotɨ, mɨiro mɨihaico icabadɨro diiboco fanoova ɨnɨsuuneri ɨdaasuno
icaubo. Jaaruubo imitɨco moonɨutɨhi.
16 Jaanegui masɨi imino mimiyaavogomoro Moocaani sihidɨ gaijɨma
iicaabovɨ mifiitɨvequi. Toonotɨ mɨihaico ihɨdaasuguequi, jaaboro iimihuseri
mɨihaico ihamusuqui sihidɨ ɨdaasuno mihicasumi.

5

1 Famooro sacerdotemɨ aivojɨto iicamoco miyamɨnaafeenetɨ ɨicɨmoro
toonofaño ficuumo Moocaani ɨmefeenevɨ miyamɨnaahallɨvɨ iimaajinoco, bu
diibo jeecɨvoco iheetavequi, asimɨco agaisiraicɨmoro Moocaanico tooneri
ijeecɨvequi miyamɨnaa imitɨhallɨvɨ icano.
2 Jaabo diibo sacerdotemɨ aivojɨibo, bu icaruubo ififañodɨ iniinovanoma
iicamaño, bu amusujiruubo agaajatɨmehejeque, iimino jɨihaitɨ
ɨmɨtamehejeque icano.
3 Jaabo bu ifi niinovama iicamaño jeecɨvo asiri Moocaanico iimitɨhallɨvɨ
jeecɨvefihi, oono miyamɨnaa imitɨhallɨvɨ iicanɨcɨbadɨro.
4 Jaamaño aivo cajaatyooba jillɨ iinoro sacerdotemɨ aivojɨibotɨ icatatɨhi.
Moocaaniro ɨicɨiboro toono obocɨmañovɨ ficufihi, johono Aaron onooboco
iicaubadɨ.
5 Jaabadɨ tollɨ Cristoco moonɨubo: Jillɨ iinoro diibo sacerdotemɨ aivojɨibotɨ
icautɨhi. Jillɨ Moocaaniro diiboco toono bocɨfaño ficuuhi diiboco unuubadɨ:
Ɨɨjoho taseemene, jifucu uubadɨro idiicaabo, nooboro.
6 Jaabadɨro bu samañoohaame Caatɨnɨhaamefaño diiboco nuubo:
Ɨɨjoho sacerdotemɨ aivojɨibotɨ fahiijɨvaro idiicaabo, Melquisede onoobobadɨ
edeevaabo, nooboro.
7 Jaabo Cristo jiijehallɨri iicausumi sihidɨ Moocaanima iimaahicaubo sefano
ihaallɨi tofaihuco gañɨiboro dilluhicaubo diibo Moocaani diiboco guijeve-
fañotɨ ataajasuujiruno mityama iicaaboco. Jaanoco Moocaani guubuuhi
diiboco idilluhicaunoco Moocaanico miyanotɨro ejeecɨvehicamaño.
8 Jaamaño Cristo Illi icauruubo gaajauhi: Jii, onoonoco ɨdaasuno iicauboro
iguijeveunofañodɨ.
9 Jaaneri aivo ifiico imino ɨifutusucuumaño ufucuro ifinɨtɨno taajasu aba-
jaabotɨ iicanovɨ ɨifutuubo paryɨ oono diibo onoonoco: Jii, onoomedi.
10 Jaamaño Moocaani diiboco sacerdotemɨ aivojɨibotɨ ficuuhi Melquisede-
badɨ ejeevaaboco.

Aivo Ñɨhicuno Miyaavogoco Mejeevesuruva.

11 Aivo ajashutɨno jinohallɨvɨ meneejino icahi. Jaaruno aivo tɨhɨino
mɨjɨibeguejiruno, amɨihai magaajagotɨmañoo.
12 Aivo gueenecuuno mihicano jisumi jɨibogomɨnaatɨ mihicatacuuno.
Jaarumehiica mihimeguehi siino amɨihaico sita ɨjɨibogonoco; Moocaani iijɨ
jɨibogo aivo ɨtɨhɨitɨnotɨ. Aivo jillɨ fañoovɨro miniinovatucuuhi. Aivo jillɨ
miyaavogofañoo mujusitɨhi. Jillɨro mɨfañofaihuco aaducuujimobadɨ mejeevac-
uhi.
13 Mɨiro Moocaani iijɨco ajashunoro agaajamo seeme mɨfañotɨotobadɨ
iicamo. Jaamehiica gaajatɨhi ɨtɨcovono ifi icaco.
14 Jaanotɨ fanoocoro imino emeecɨmo oono jusitamobadɨ ejeevacu-
umo, fanoovaaco udugaacunoco agaajacuumo, iimitɨnoco iiminofeenetɨ
aatyɨmeneque ejeevamaaicuumo icano.

6

1 Jaanegui masɨi janaanɨcɨvɨro mefeequi miyaavogofañoo jusimoro
Cristoditɨ ɨtɨconɨ mɨihaico ɨjɨibuguunocoro meesudino, siino janaanɨcɨvɨro
gaajamoro mofoo. Mɨinoco guijevefañoo asatyefinehejeque mejeevesunoco
magaajacuuhi. Bu tollɨro Moocaanico mimiyaavogonoco magaajacuuhi.
2 Bu nitɨhallɨvɨ ɨjɨibogonehejeque, bu miyaavogomɨnaahallɨvɨ ihuseque
ificujinehejehallɨvɨ ɨjɨibogonehejeque, bu uchuumucuumo siino ububeete-
jinehejeque, bu ufucuro ifinɨjitɨno cɨijɨgaifañoo efeejinehejeque icano magaa-
jacuuhi. Jaarunaaca janaanɨcɨvɨro gaajamorohiica mofoo.
3 Jaanoco tollɨ momoonɨji Moocaani iimogohachiijɨ.
4 Jaamañoo mɨiro saatoho seseeque agaayɨcɨhinɨcuurumo, bu Moocaani
aacɨno imoco gaajacɨhinɨcuurumo, bu tollɨro Moocaani Gaijatɨ
agaayɨcɨhinɨcuurumo.
5 Moocaani jɨibogo imoco gaajacɨhinɨcuurumo, bu ufucu iicajino jiinɨje
mityaco icano agaajacɨhinɨcuurumo,
6 siino dojɨcuvɨro eedeehifijaagovɨro uhuumimoro Cristoco
ejeecɨvucuutɨmo siino eedeehifi jeevesufeenedɨ bohomotɨ miniiyuracu-
ujitɨhi. Jaamo diitoro siino Moocaani Achico dojɨcuvɨro ɨmohobujehallɨvɨ
metetecubadɨ omoonɨmoro diiboco miyamɨnaa ɨmefeenevɨ dejecumoro
icahicahi.
7 Jaamo jiinɨjebadɨ, fahiijɨvaro toojehallɨvɨ niijaba aaigonoco adujere
iicanɨcɨbadɨ jeevamo: Jaaje toojeque ududɨcamaaimedi imino basutaaco
ihiinusujere inoovasuruva, toojeque Moocaani imino omoonɨnoma icaje.
8 Jaanotɨ jarɨimocoro, ñaavahucoro icano ihiinusuhachiijɨ jinehejebaguiiha
imitɨje. Jaamañoo Moocaani: Imitɨno, onooboro afaijanoguiinovɨ aaquetejije.
Jaanofeenevɨ jɨgasucafetejije. Jaabadɨ dojɨcuvɨro eedeehifijaagovɨro uhu-
umimoro Cristoco ejeevesumoco Moocaani faijaji.

Mohesɨcɨnɨ Mɨinoco Sefano Ficuuhi.

9 Agaijɨmo tañahabomɨ, jillɨ munuurunaaca, aivo imino magaajahi,
amɨihaitɨ ajashutɨno Moocaani mɨihaico imino omoonɨno mohallɨvɨ
taajasuma asaanoco.
10 Mɨiro Moocaani aivo iimiibo. Jaamañoo jabajeevejitɨibo amɨihai
momoonɨhicanoco, bu diiboco amɨihai gaijɨco mɨhɨfusumoco, miyaavo-
gofeenedɨ monahabomɨ iicamoco mahamusuhicanofeenedɨ; bu jaanoco
jisumihachutahi moonɨmerehi mihicahi.

11 Jaanegui mihimeguehi famooro mɨɨhai toonoco mɨhɨfusumoro mo-
foomo nijequevɨ mɨhɨfotonoco. Jaamo imino mɨhɨfutusuhi oono meteeme-
hicanoco.
12 Mɨɨhai mihimogotɨhi amɨɨhai majaparyatonoco. Mihimeguehi oono
imiyaavogofeenedɨ, bu ijaabɨcɨfeenedɨ icano Moocaani aacɨguunoco
agaayɨcɨmoro iicabadɨ mihicanoco.
13 Mɨɨro Moocaani onoonoco Abrahamco aacɨusumi ififañodɨro oovɨcɨuhi
miyaano iicaujinoco. Aivo diibo janaanɨcɨvɨ iicamo momofeenedɨ
ohoovɨcɨujirumo achahaumaño.
14 Mɨɨro jillɨ nuubo: Miyanotɨro aivo ɨco imino moonɨji. Jaaboro ɨco
ajashujitɨno diiyaachimɨhaitɨ aacɨno, nooboro.
15 Jaanoco Abraham tuumuuhi jaabɨcɨɨboro. Jaamaño gaayɨcɨubo
Moocaani diiboco unuubadɨ.
16 Jaabadɨro bu miyamɨnaa siinoco unuusumi noonɨcɨmo diito allɨnoocɨvɨ
iicaabo Moocaani momofeenedɨ. Jaano siino miyaano iicanoco, unuusumi
Moocaani momofeenedɨ unuucuunoco, ¿mɨillɨ bu janaanɨcɨvɨ siino mejenaau-
ucuujirahi?
17 Jaamaño Moocaani imomofeenedɨ nuuhi aacɨguuno miyaano iicajinoco
foovono ihɨfusuqui toono ibusumijeque aacɨguunoco agaayɨcɨjimoco, bu
jaano unuucuuno siino boobanɨcafutucuutɨhi iicaujinoco icano.
18 Jaamaño icano minoocɨ diibo, bu diibo unuucuuno icano
oboobanɨracuutɨno. ¿Jaanohocɨfeenedɨ mɨillɨ bu Moocaani unuucuunoco
bañɨjirahi? Jaanofeenedɨ mɨɨhaico Moocaani acɨhi sefano majacusucafoto-
moro meteemehicanoco mohɨmega ificuunoco magaayɨcɨqui.
19 Jaano toono esɨcɨnɨ sefano iicanoro mojeebɨɨco cuhufono ficuuno. Jaano
jino esɨcɨnɨ iicanoma mɨɨhai mihicano mɨɨhaico cuhufono ficuuhi niqueje-
faño iicaja Moocaani iija gaachehubaryutyɨgaba tɨcovo.*
20 Jahɨgo tobaryu tɨcovo Jesu jɨcafutuuhi mohallɨvɨ mɨɨhaidi jɨɨhaico
ifaayɨcɨqui. Jaamaño jillɨtɨ Jesu sacerdotemɨ aivojɨɨbo fahiijɨvaro iicanovɨ
ɨfutuuhi. Jaamaño Melquisedebadɨ jeevaabo.

7

Jesu Sacerdotemɨ Aivojɨɨbo Melquisedebadɨ Jeevaabo.

1 Jaanɨ Melquisede onoobou Salem cuumio aivojɨɨbou. Jaabo Moocaani
caamovohɨ iicaabo sacerdoteu. Jaabo Melquisede Abraham mɨnaavɨ
jiinɨjene aivojɨtoco iguiinonɨjeuhɨgotɨ uhuumiuboco acabaacutuuboro dii-
boco: Imino, nuuhi.
2 Jaaboco Abraham acɨuhi fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro toono
abajatoco iguiinonɨunotɨ iicɨunoco. Jaano Melquisede onoono momo jillɨ
eneejiruno: Itɨconɨ, iimino Aivojɨɨbo, eneejiruno. Jaabo Salem aivojɨɨbo
iicaumaño, bu: Sajeebɨɨ ica aivojɨɨbo, eneejiruno.
3 Jaabo buhugaavocafetehi caanima, seejɨma, bu iheedetemɨhaima icano
chahaabo. Jɨɨbogoratɨno diibo fiivotɨ, bu iguijevetɨ icano. Jaabo Moocaani
Achibadɨro iicacuubo sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ fahiijɨvaro icacuubo.
4 Jaanoco jisu magaajacuuhi Melquisede aivo sihidɨ jeevaabo iicaunoco.
Mɨɨro moheedeebe Abraham icauruubo diiboco acɨuhi fahuseecɨsaaje
iicanotɨ sanoosaacoro moonɨcasivɨ aivojɨto nehejeque udumɨtɨɨcɨunotɨ.

---

* **6:19** Sahaamefaño jillɨ ficuumo: Toono esɨcɨnɨ sefano iicanoro mojeebɨɨco cuhufono ficuuno, ancla cɨɨjɨgai meenegaco samañovɨro cuhufono ificuunɨcɨbadɨ onoonoco.

5 Mɨiro Moise tajɨiba onoobadɨ Levi iyaachimɨhai sacerdotemɨ iicamo
miyamɨnaaco inehejetɨ fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro ajaadusuno
tajɨibama icamo; buhɨcagaha diitobadɨro bu Abraham iyaachimɨhai
icarumo.
6 Jaanotɨ Melquisede Levi iyaachimɨoobo icautɨruubo Abrahamco
jaadusuuhi fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro. Jaabou diiboro Abraham
Moocaani aacɨguunoco agaayɨcɨubo. Jaamaño jillɨtɨ Melquisede Abrahamco:
Imino iicajinoco, nuuhi.
7 Jaanoco famooro gaajacuhi diiboco: Imino iicajinoco, onoobo diibo
janaanɨcɨ sihidɨ ejeevaabo iicafinoco.
8 Jaanotɨ jino mofeeneri iicamo fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro
agaayɨcɨmo, jillɨ tɨcovo miyamɨnaaro iguijevefimoro. Jaanotɨ Caatɨnɨhaame
iimaahi Melquisede iguijevetɨibobadɨ iicaabedɨtɨ.
9 Jaamo paryɨ Levi iyaachimɨhai sacerdotemɨtɨ iicamo jisumi
fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro miyamɨnaaco ajaadusuhicamo, bu
Levi icano tollɨro Melquisedeque fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro
jaaduuhi sano Abraham ajaadusumiro.
10 Mɨiro jaasumi Abraham ififañerehiica iyaachimɨhai icauhi Melquisede
diiboco aatyɨmeteusumi.
11 Mɨiro Israel cuumimɨnaa tajɨibaco gaayɨcɨuhi sacerdotemɨ Levitamɨ
jaamoro Aaron iyaachimɨhaifeenedɨ. Jaano miyanotɨro toono tajɨibaco
omoonɨmoco Moocaanijaagovɨ isatyejiruva collɨhiicaqui, bu siino sifi sacerdote
saajirahi. Jaabo Aaron yomoobo icacuujitɨno Melquisedebadɨro
iicaburucuuji.
12 Jaamaño sacerdotemɨ sifiitɨ ubuunanɨcafutucubadɨro, bu tajɨiba buunanɨcafetehi.
13 Jaabo Mohaivojɨibo diibeditɨ jino Caatɨnɨhaame jillɨ onoobo, siicuumi
israelmɨ cuumioobo, tuucuumitɨ mɨihaiñoobahiica sacerdotetɨ iicatɨ cuumioobo.
14 Mɨiro imino gaajaveechuno Mohaivojɨibo Juda cuumitɨ asaauno. ¿Mɨiro
Moise mɨllɨba nuutɨhi jiicuumiditɨ, sacerdotemɨditɨ ihiimaausumi?
15 Jaano jino aivo foovono icahi bohono sacerdote Melquisedebadɨ ejeevaabo
ajafevene.
16 Jaamaño miyamɨnaa tajɨiba unuumaño diibo sacerdotetɨ icautɨhi. Jillɨ
oono ifinɨsuratɨno ifi mityari diibo sacerdotetɨ icahi.
17 Mɨiro jino Moocaani jillɨ diibeditɨ onoono:
Ɨjoho fahiijɨvaro sacerdotetɨ idiicaabo, Melquisedebadɨ edeevaabo,
nooboro.
18 Jaamaño jillɨtɨ eedeetajɨiba buhɨgovɨ ficucafetehinɨcuuhi, toono iniinovaumaño
iimiutɨmaño.
19 Mɨiro toono Moise tajɨiba jinejebaco imitusuutɨhi. Jaamaño toonobuuna
aivo iiminoco mehesɨcɨnɨnoma mihicahi, toonofeenedɨ Moocaanivɨ mifiitɨvonoma.
20 Jinooco Moocaani eetavuuhi imomofeenedɨ unuuboro.
21 Jaanotɨ saatoho sacerdotemɨ jillɨ tɨcovonoro icauhi Moocaani imomofañodɨ
unuutɨmo. Jaanotɨ naha diibo sacerdotetɨ iicajino Moocaani momofañodɨ
noocafutuuhi. Mɨiro Caatɨnɨhaamefañodɨ diibotɨ neehi:
Aivojɨibo imomofañodɨ unuucuuno, siino boobanɨcafutucuujitɨhi: Ɨjoho
fahiijɨvaro sacerdotetɨ idiicaabo Melquisedebadɨ edeevaabo,
nooboro.
22 Jaamaño Jesu bohonohiijɨ eedeejɨhallɨvɨ aivo iiminoco agaajasuubo.

23 Miiro iticonio sacerdotemi aivo ajashutihi, iguijevehicaumañoo gueenene
icahicautimo.
24 Jaanoti Jesu iguijevetatimañoo diibo sacerdoteti iicano sifiivi siino jeenetihi.
25 Jaamañoo fahiijivaro taajasujiruubo diibofeenedi Moocaanivi ifiitivomoco,
ufucuro milli iicatimañoo diitohallivi Moocaanico idilluhicaqui.

26 Jaamañoo Jesu aivo miya sacerdotemi aivojiibo miihai mihimogoobo.
Diibo aivo iimiibo, idícubama achahaabo imitibama achahaabo
imitiminaati ijeevadi udugaacuubo, bu caamovono niqueje janaanicivi
agañiiyicicafutuubo icano.

27 Jaamañoo saatoho sacerdotemi aivojito iicabadi jeevatiibo diito naha
asimico agaisiraicimoro fafucuvaaciviro jeecivoco eetavehicamo. Jaanoco
iticoni sacerdote iimitihallivi jeecivehi. Jaanohallivi jari miyaminaa
imitihallivi jeecivomo. Jaanoti Jesu sano famoohallivíro jeecivucuuhi,
safooro ifiico iinoro aaciusumi.

28 Jaanoti Moise tajiiba ficuuhi miyaminaa iimitimoco. Jaanoti toono
tajiibabuunati Moocaani imomofeenediro unuuno Illi Jesuco ficuuhi sacer-
dotemi aivojiiboti. Jaamañoo diibo milli iicatiibo fahiijivaro iicaqui imiiboti
eetavocafetehi.

8

Jesu Bohono Iijihallíti Iicaabo.

1 Aivo jino imiyaanoco monoono, miihai sacerdotemi aivojiibo Cristo
jilli ejeevaabo casiivutuuhi niquejefañoo Moocaani aivoji icagahallivi
imiyanaagonovi.

2 Jahigo sacerdoteti jeecivoobo imiyaaja iimija Moocaani iijafañoo. Jaaja
miyaminaao useti eheetavocafotoja icatino; Aivojiibofeenediro iicaja.

3 Paryiicino sacerdotemi aivojitoti ificucafotomo icahi asimico agaisir-
aicimoro Moocaanico ijeecivequi. Jaamañoo bu tolliro Jesucristo iguijeve-
uneri ita iicamohallivi jeecivuuhi.

4 Jaabo jiijehallivíro iicaruva ajashunogayi sacerdoteti icajitiruubo. Miiro
icamehiica sacerdotemi Moise tajiiba onoono jeecivoquerehiica omoonimo.

5 Jaamo jito sacerdotemi ijeecivoco moonihicahi niquejefañoo iicaja ijimico
iicijahajefañoro. Magaajahi jilli ihijimiro iicanoco, miiro Moise tabernac-
ulo onoojaco iheetavequi omooniusumi, Moocaani diiboco nuuhi: Meeci,
jaaboro imino deetavo paryi, johono ico ifagajihallivi iifusuujabadiro,
nooboro.

6 Jaanoti naha miihai sacerdotemi aivojiibo Cristo ijeecivoco eetavehi. Aivo
janaanici imiyajeecivoco eetavoobo diibo bohono iijihallíti iicaabo toono
aivo imino onoocininoco aaciguunofañoti iicano iicamañoo.

7 Jaanoti iticoni unuuno iiji iimiuruva, chahajiruno siino bohono iijico
eheetavono.

8 Jaarunaa miiro Moocaani tusumio miyaminaa imitico atyimeuhi
Caatinihaamefañoo diitoti unuubadi:

Aivojiibo Moocaani neehi: Icajinehiica uujoho bohono iijico Israel
miyaminaama, Juda miyaminaama icano eheetavono.

9 Diito eedeetemihaima eheetavuno iicabadi icajitino, johono diitoco ihuseti
agaayiciuboro Egipto jiinijeti ihiinusuusumi. Jaaruno diitoco unuuno taajico
imino moonioutimo. Jaanoma iicaubo diitoco jeevesuuhi, noobo Moocaani.

10 Jaanoti ufucu iicaji tufucujebuunati Israel cuumiminaama taajico eehe-
tavejino jilliji, noobo Moocaani: Tatyajiibaco ficuji diito esicinifañoo. Jaaboro

ijeebɨinofaño toonoco caatɨnɨji. Jaadɨ jari uujoho diicaaniji. Jaanotɨ diito uutɨ
taacuumimɨnaaji.
11 Jaadɨ itɨcovoocɨvɨ saafiisari igataavomɨnaafico, bu inahaboco icano
Aivojɨiboco igaajaqui jɨibogorajitɨno, famoovaro uco agaajajimañoo. Famooro
diitotɨ uco gaajajimo iguiraabo, aajashuubo icano.
12 Jaamoco uujoho iimitɨco imibachuji. Jaaboro siino ufucuro diito imitɨco
esafutucuujitɨhi, nooboro.
13 Jillɨ Moocaani bohono eheetavono iijɨtɨ ihiimaaboro, itɨconɨo iijɨco:
Eedeenetɨ, nuucuubo. Jaano eedeenetɨ iicacuuno unuucucuubadɨ iicamañoo
goovacuujino ifinɨno.

9

Moocaani Iijahacɨ Jiinɨjeoja, Niquejeoja Icano.

1 Mɨiro itɨconɨ unuuno iijɨfañoo noocɨnɨno mɨllɨ Moocaanico iimejinehejeque
jiijehallɨri iicaja Moocaani iija tabernaculo onoojafañoo.
2 Jaaja tooja jillɨ eetavocɨnɨuhi, ɨmeganaagonovɨ aivo iimimañoo
onoomañeri icauno cɨɨjɨgai iicuno, sano mesa icano, tomesahallɨri ijeecɨvo
maahuno icauhi icano,
3 bu jaanohallɨvɨ iicaubaryutyɨgaba bujɨnago icauno aivo janaanɨcɨ iimi-
mañoo onoomañoo.
4 Jaamañeri icauno Moocaani jeecɨvoco toonohallɨvɨ ɨjɨgasuhicauno altar
onoono. Jaaruno aivo fañoo icautɨno igaachehubaryutyɨgaba ɨmegariro
icauno jahisinaagonovɨ. Jaano oro eetavota imono uusuno maaniguijɨnoco
toonohallɨvɨ ɨjɨgasuhicauno, bu Moocaani ihiimaauno jɨibogoba cajonbabadɨ
jeevahi arca del pacto onooba. Jaaba paryɨ ihallɨdɨ orori jeesucɨnɨuhi.
Jaabafañoo icauhillu guirihillugayɨ oro eetavotahillu. Jaahillufañoo icauno
mana onoono. Bu tollɨro icauno Aaron quesei uruhutuuhi, bu tollɨro icaubu-
jecɨ guiisibabujecɨ. Tubujecɨhallɨvɨ Moocaani atajɨibaunoco acaatɨnɨubujecɨ.
5 Bu toobahallɨvɨ eetavuumo miimɨsiicɨ Moocaani toomomɨnaatɨsi querubin
onoomɨsi ɨjɨco. Diitɨsitɨ miyamɨnaa igaajaqui tooneri Moocaani iicanoco.
Jaamɨsi ijɨjecuhucɨri toobahallɨdɨ foboocɨnɨhicauhi asimɨ tɨɨjeheri efefachuhi-
camañoco miyamɨnaa imitɨco Moocaani ubuusuhicaumañoco. Jaarunotɨ
jisumi fanooro mɨjɨibugucuutɨhi.
6 Jaajaco tollɨ eheetavuudɨ toojafañoo sacerdotemɨ fafucuvaacɨvɨro feejiibu-
uhi ɨmegaomañoo imimañoo onoomañovɨ Moocaani jeecɨvoco iheetavequi.
7 Jaanotɨ naha janaanɨcɨvɨ iicamañoo aivo iimimañoo onoohɨgovɨ saafiiro
ɨdɨiboro diito sacerdotemɨ aivojɨibo feejibuuhi safooro saficabavɨ. Jaabo tahɨ
ufuusumi asimɨ tɨɨjohoco asatyooboro Moocaanico jeecɨvejiibuuhi. Jaaneri
iimitɨco Moocaani ibuusuqui, bu miyamɨnaa imitɨco ibuusuqui icano.
8 Jaano toonotɨ Moocaani Gaija mɨihaico gaajasuhi, oono ɨmegaomañoo
imimañovɨ Moocaani jeecɨvoco eheetavehicaunohachuta, aivo imimañovɨ
ɨifetehicautɨnoco.
9 Jaano toonotɨ jisumi magaajaqui. Mɨiro oono tomañovɨ Moocaanico
ejeecɨvono, bu asimɨco agaisiraicɨno icano. Jaamo tollɨ ejeecɨvomo jeebɨi
imitɨ buusucafototatɨhi.
10 Toono jillɨ tɨcovo machutahallɨvɨ, bu tɨcovo adutahallɨvɨ, bu tɨcovo im-
ibachuhallɨvɨ icano onoono. Jaano jillɨ allɨoneheje imibachucoro atajɨibano.
Jaarunoco Moocaani ubuunanɨcuudɨ sihidɨ jeevacuutɨno.
11 Jaamañoo jisumi Cristo asaacuumañoo, jino iiminoono asaano sacerdotetɨ
Cristo icacuuhi, aivo imiyasacerdotetɨ. Jaabo diibo Cristo Moocaanico jisumi

jeecᵢvucuuhi janaanᵢcᵢ aivo imijafaño. Jaaja miyamᵢnaa useri eheetavoratᵢja: Jiijehallᵢri iicatᵢja, eneejiruno.
12 Mᵢᵢro Cristo aivo imimañovᵢ jᵢcafutucuuhi. Jaaruubo asimᵢ tᵢᵢjeheri ijeecᵢvequi icatᵢno, jillᵢ itᵢᵢjeheriro ijeecᵢvequi. Mᵢᵢro jaabo safooro tahᵢgo jᵢcafutuubo famoohallᵢvᵢro. Jaaneri ifinᵢjitᵢno fiivoco mᵢᵢhaidi ᵢcᵢubo.
13 Mᵢᵢro asimᵢ tᵢᵢjoho, bu niivᵢmᵢ seemeque altar onoonohallᵢvᵢ ᵢjᵢgasuguijᵢno icaneri, iimitᵢma iicamohallᵢvᵢ fefachufimo. Jaano imityama iicamaño ifihallᵢnocoro imitusuno Moocaaniguiiharo iicaqui.
14 Jaano toono icaruno imityama icauhi. Jaanegui fᵢne imi Cristo tᵢᵢjoho janaanᵢcᵢ imityama icahi. Mᵢᵢro mᵢllᵢ iicatᵢno Gaijafeenedᵢ Cristo ifiiriro Moocaanico jeecᵢvuuhi imᵢhᵢnibama achahano ifiico iguijenᵢuneri. Jaabo tᵢᵢjoho mojeebᵢᵢ imitᵢ mᵢᵢnoco guijevefaño asatyonoco, mᵢᵢhaico nitᵢhi, Moocaani iicaaboco mejeecᵢvequi.
15 Jaamaño Jesucristo jino bohono iimaa eetavomᵢnaafi. Mᵢᵢro diibo guijevefeenedᵢ, eedeehiimaaguiinovᵢ imitᵢnoco omoonᵢuno buusucafetehi. Jaamo diito Moocaani ucuuhuvaumo, ifinᵢjitᵢno busumijeque diibo unuunoco gaayᵢcᵢji.
16 Mᵢᵢro saafi inehejeditᵢ: Jillᵢcahi momoonᵢ, nooboro ihiimaahaameque acaatᵢnᵢno. Jari diibo iguijevecuudᵢ toohaame onoobadᵢ moonᵢcafetefino.
17 Mᵢᵢro diibo iguijevetᵢnohachuta toohaame onoobadᵢ moonᵢratatᵢno. Jari diibo iguijevecuunobuunatᵢ toohaame onoobadᵢ moonᵢcafetefino.
18 Jaamaño itᵢconᵢo iimaa eetavo tᵢconᵢcafutuuhi tᵢᵢjoho gañᵢᵢfeenedᵢ.
19 Mᵢᵢro Moise paryᵢ Moocaani atajᵢᵢbaunoco paryᵢ famoocoro miyamᵢnaaco jᵢᵢbuguuhi. Jaaboro oveja ijeene taataco tᵢfaiñoco ᵢᵢcᵢuboro, bu hisopo onoohohaafeque ᵢᵢcᵢuboro, toohaafe nijequevᵢ tootaataco ificuuboro, asimᵢ tᵢᵢjoho nᵢfaihuma icanofañо acaduuhacuuboro, itajᵢᵢba aameque fefachuubo, bu tollᵢro paryᵢ miyamᵢnaahallᵢvᵢ icano.
20 Jaaboro diitoco nuubo: Jino tᵢᵢjoho miyaavusuhi amᵢᵢhaidi Moocaani iimaaco atajᵢᵢbanoco.
21 Jaabadᵢro bu iimija tabernaculo onoojaco, bu paryᵢ toojafañо iicaunehejeque tooneri Moocaanico ejeecᵢvehicauji nehejeque icano fefachuubo.
22 Jaano toono tajᵢᵢba onoobadᵢ fiitᵢcujiruno paryᵢ fanoovaaro tᵢᵢjeheri imibachucafotonᵢcᵢno. Jaamaño tᵢᵢjohoco igañᵢᵢtᵢruva, imitᵢ buusurajitᵢrahi.

Cristo Agaicaaucafutuuno Imitᵢco Buusuuhi.

23 Mᵢᵢro toono niquejefañо iicanobadᵢ jiijehallᵢvᵢ iicaunoco imibachuhicaumo asimᵢco agaisiraicᵢnofañodᵢ. Jaano toono niquejefañо iicaneheje asimᵢco agaisiraicᵢno janaanᵢcᵢ aivo iiminocoro esuhi.
24 Jaabadᵢ Cristo mᵢᵢro tooja iimija, miyamᵢnaa useri eheetavocᵢnᵢjafañо jᵢcafutuutᵢhi. Mᵢᵢro jillᵢ tooja niquejefañо imiyaaja iicaja ᵢjᵢro iicauja. Jillᵢ niquejefañoro jᵢcafutuubo. Jahᵢgo jisumi Moocaani ᵢmefeenevᵢ icaabo mohallᵢvᵢ ihiimaaqui.
25 Jaanotᵢ judiomᵢ sacerdotemᵢ aivojᵢᵢbo faficabacᵢvᵢro safooro jᵢcafetefihi aivo iimihᵢgo onoohᵢgovᵢ itᵢᵢjoho iicatᵢneri Moocaanico ijeecᵢvequi. Jaanotᵢ Cristo saicᵢno iguijeveneri jeecᵢvotatᵢhi.
26 Jaanotᵢ tollᵢ iicaruva, Cristo saicᵢno guijevehicajiruubo sᵢᵢcᵢjetᵢro jiinᵢje ifiivuunotᵢro. Jaaruno tollᵢ icatᵢno. Mᵢᵢro jisumi jino niinosumi Cristo safooro saauhi fanoohallᵢvᵢro. Jaaboro guijeveubo imitᵢco ibuusuqui.
27 Jaabadᵢ famooro miguijeveji safooro. Jaanobuunatᵢ Moocaani ajaadujino icaji.

28 Jaabadiro Cristo safooro guijenicafutuuhi paryi jiinijeminaa imitico
ibuusuqui. Jaanobuunati siino saajiibo jiijehalliviı. Jaaruno tusumi imitico
ibuusuqui icacuujitino. Jilli diiboco otoomomocoro ataajasuvaabo saaji.

10

1 Jaanoti miiro Moise tajiiba oono iminoono asaaujino gaijaro iicauno.
Jaaruno aivo imiyaano ifibadi jeevatihi. Jaamaño tajiiba, toono asimi
gaicaauco faficabavaviro omooninofeenedi Moocaanijaagovi ofoomoco im-
itusutatihi.
2 Jaanoti miiro tolli tajiiba onoobadi omoonino imitico ibuusufiruva siino
tolli moonihicacuujitirumo. Miiro tolli omoonihicamoco iimiti ibuucuuruva,
iimitima iicanoco esicicinicujitirumo.
3 Jaanoti tolli iicatimaño, toono asimi gaicaauco eheetavono diitoco fafi-
cabavaviro imitima iicanoco esaayusuhicahi,
4 toono asimi tiijoho miyaminaa imitico ubuusuutimaño.
5 Jaamaño jiinijehalliviı asaaujino imega Cristo Moocaanico nuuhi:
Uuro gaajacuhi iijoho idiimogotinoco asimico iidi agaisiraicinoco, bu asimico
ico aacinoco icano. Jilliro uco miyaminaafiti deetavehi.
6 Miiro ico imo imo moonitino iidi asimico ijigasuneheje, bu tolliro imitico
ibuusuuqui asimico agaisiraicineheje icano.
7 Jaaneguiiha ico neehi: Jino saacuuhi iijoho Moocaani idiimogobadi eetave-
qui; oono uuti Caatinihaamefaño onoobadi iicaqui, nooboro.
8 Miiro iticoni noobo; Moocaani imogotihi, asimico diibedi agaicaaunoco, bu
asimico diiboco aacinoco, bu imitico ibuusuqui asimico ijigasunoco icano.
Jaabadiro bu toono Moocaanico imo imo moonitihi, toono tajiiba onoobadi
omooniruno.
9 Jaanohalliviı bu noobo: Jino saacuuhi iijoho Moocaani idiimogobadi ee-
tavequi, nooboro. Toono eedeehasimi gaicaauco Moocaani ifinisuuboro,
toonoco boobaniibo bohono uujoho iguijevejineri, eneejirunoco.
10 Jaamaño Moocaani miihaico mohimitico buusuucuuhi, Moocaani
iimogobadi Jesucristo sano safooro famoohalliviro iguijeveumaño.
11 Jaarunaaca paryi judiomi sacerdotemi fafucuvaaciviro tolli
moonihicahi. Jaamo saicino sahomonocoro asimi gaicaauco jeecivomoro
icaniciihi, imitico buusuujitirunoco.
12 Jaanoti naha Jesucristo safooro sano paryi mohimitihalliviı guijeveuhi.
Jaaboro Moocaani miyanaagonovi casiivuubo fahiijivaro iicaqui.
13 Jaaboro tahigoti toomoobo diibo minaa iguiinovi ificucafetejinoco.
14 Miiro safooro iguijeveunofañodi iimitico ubuusuucuumoco imitusucu-
ubo, ufucuro milli icacuutimo iicaqui.
15 Jaabadiro bu Moocaani Gaija miihaico toono miyaano iicanoco gaaja-
suhi. Miiro iticoni jilli nuubo:
16 Miiro jilli noobo Aivojiibo Moocaani: Tufucuje afatyonobuunati diitoma
jilliji tahiimaaco eheetavono. Diito jeebiifaño tatyajiibaco ficuji, bu
tolliro ihesamaajefaño ficuji, nooboro.
17 Jaadi bu siino noobo:
Ufucuro esafutucujitihi diito imitico, bu diito imitico omoonino icano,
nooboro.
18 Jaamaño imiti ubuusuucafutucuudi siino jeecivoco toonohalliviı eetavorat-
acuutatihi.

Moocaanijaagovi Mifiitivequi.

19 Jaaneguiiha tañahabomɨ, jisumi masɨɨ ñɨhicugotɨmo aivo iimihɨgovɨ
mɨjɨcafetequi Jesucristo tɨɨjohofañodɨ.
20 Bohojɨri mefeequi, fiivo jɨɨhairi igaachehubaryutyɨgaba bujɨnagovɨ
mafatyequi: Diibo Cristo ififañodɨ mafatyequi, eneejiruno.
21 Jaabo Jesu aivo momiyasacerdotetɨ icacuuhi, Moocaani iija niquejevɨ
iicajafaño.
22 Jaaneguiiha masɨɨ Moocaanijaago mefeequi miyajeebɨɨma mihicamoro,
bu aivo imino mimiyaavogomoro icano. Mɨɨro diibo mojeebɨɨnoco nitɨcuuhi
mohimitɨco esɨcɨnɨcuutɨmo miicaqui, bu jaabadɨro mofiinoco imino nɨfaihuri
nitɨcuubo.
23 Jaaneguiiha masɨɨ sefano jino mimiyaavogonoco mehesɨcɨnɨnofañoro
miicaqui, siino iijɨjaagovɨ fatyucuutɨmoro; mɨɨro Moocaani mɨɨhaico un-
uunoco acɨji, abañɨtatɨmaño.
24 Jaaneguiiha masɨɨ miguiinequi fahɨgovavɨ mahamusucasinoco
toonofeenedɨ sitaaco magaijɨnoco mɨhɨfusuqui, bu iiminocoro momoonɨqui
icano.
25 Bu tollɨro Moocaanico mihimequi mihigaivusumi efeehicatɨmobadɨ
iicatɨmo miicaqui. Ɨvɨ jillɨro fahɨgovavɨ mesefasucasimoro mefeehicaqui.
Jaano janaanɨcɨ aivo jisumi miicaqui, oono Aivojɨɨbo Cristo asaajifucu
ifiitɨvucuunoco magaajamoro.
26 Jaanotɨ miyaanoco magaajacuurumo jillɨ imitɨco mihimogomoro mo-
moonɨhachiijɨ, chahacuuno siino imitɨco ibuusuuqui toonohallɨvɨ igui-
jenɨmoro ejeecɨvejino.
27 Ɨdɨɨnoro naha mohallɨvɨ icaji ñɨhicuneri mɨɨhaico ajaadujino
dugaacusumi. Jaasumi cɨɨjɨgai, sihidɨ ɨnɨfotono ɨjɨgasunoro, finɨsuji
Moocaanimɨnaaco.
28 Mɨɨro saatoho Moise tajɨɨba onoobadɨ omoonɨtɨmohallɨvɨ miimɨsiicɨ
ɨjɨɨbugusumi, diitoco ɨdaasugotɨmoro gaicaaufimo.
29 Imi fɨne jaano janaanɨcɨvɨ ɨdaasuno moonɨcafetejimo, Moocaani
Seemeneque jihovoobobadɨ omoonɨmoro, bu itɨɨjohoco ɨtɨhɨɨsumoro, bu
tollɨro Moocaani Gaija diitoco agaijɨɨboco: Imitɨno, eneehicamo. Mɨɨro
totɨɨjeheri Moocaani iimaa miyaavuhi. Jaaneri diito nitɨcafutuuhi.
30 Mɨɨro magaajacuuhi Aivojɨɨbo Moocaani unuunoco: Uujoho ɨdɨɨboro
ahaamɨjiibo. Uujoho ijaadaco acɨji, nooboro. Tollɨro bu nuubo: Aivojɨɨbo
iicuumimɨnaaco ijaadaco acɨji, nooboro.
31 Jaamañoo aivo sihidɨ jeevano ñɨhicuno iimitɨno miyamɨnaa Moocaani
iicaabo usefañoo ɨɨfetejino.
32 Jaaneguiiha amɨɨhai itɨconɨ mihicaunoco mehesafoto Moocaani
jɨɨbogoco magaayɨcɨnobuunatɨ, amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨusumi
majaabɨcɨunoco.
33 Mɨɨro amɨɨhaitɨ saatoho miyamɨnaa ɨmefeenevɨ ɨdaasuno
moonɨcafutuuhi. Jaamohallɨtɨ mihicamoco mihimuguuneri tollɨro ɨdaasuno
mihicauhi.
34 Tollɨro bu amɨɨhai cɨvojafañoo iicaumoco mɨhɨdaasuguehicauhi, tollɨro
bu imo imo majaabɨcɨuhi amɨɨhai busumijeque udumɨtɨɨcɨhicausumi, nique-
jefañoo aivo janaanɨcɨ imino busumije ufucuro ifinɨjitɨno iicanoco magaa-
jamoro.
35 Jaaneguiiha toono iguitɨmo mimiyaaveguehicanoco mejeevesudino;
toono amɨɨhaico imino busumijeque acɨji.
36 Jaaneguiiha imino majaabɨcɨmoro Moocaani iimogobadɨ momoonɨ.
Jaamo diibo unuunoco magaayɨcɨji.

37 Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Jaabo asaajiibo goovajino, aivo goovajino asaano, gueenene icatɨibo.
38 Jaanotɨ imino iicamo imiyaavogo sefafeenedɨ icaji. Jaanotɨ dojɨcuvɨro
iminifotohachiijɨ, diiboma imo imo icajitɨhi, noonoro.
39 Jaaruno mɨihai dojɨcuvɨro iminifetefimoco ifinɨsufimooto mihicatɨhi. Jillɨ
miyaavogofeenedɨ ijeebɨico ataajasufimootoro mihicahi.

11

Miyaavogo.

1 Jino miyaavogo: Ufucu magaayɨcɨjinoco imino magaajamoro mo-
toomono, bu tollɨro mahatyɨmetɨruno miyaano iicanoco imino magaajano
icano.
2 Mɨiro moheedetemɨhai ɨvɨ imitocafutuuhi imiyaavuguumañoo.
3 Bu miyaavogofeenedɨ magaajahi jiinɨjeque, bu paryɨ niquejefañoo iicane-
hejeque icano Moocaani ihiimaafeenedɨ eheetavuunoco. Jaamañoo sɨicɨje
aatyɨmerautɨnotɨ jino mahatyɨmeneheje eetavocafutuuhi.
4 Mɨiro bu Abel imiyaavuguumañoo, Cain jeecɨvo janaanɨcɨ, aivo imineri
Moocaanico jeecɨvuuhi. Jaamañoo Moocaani diiboco iimitusuuboro
ijeecɨvoco gaayɨcɨuhi. Jaamañoo Abel guijevecuurunaaca, diibo miyaavogo
jɨibogotɨ magaajahicahi.
5 Bu tollɨro Enoc onoobo imiyaavuguumañoo choomotɨiboro niquejefañoo
satyocafutuuhi. Jaaboco siino atyɨmecuutɨmo Moocaani asatyuumañoo.
Mɨiro Caatɨnɨhaamefañoo noono diiboco asatyujino ɨmegavɨ: Enoc imino
iicahicauneri Moocaani imo imo icahicauhi, noonoro.
6 Jaarunaa miyaavogoma achahamo Moocaanico imo imo
moonɨsujitɨrahi. Mɨiro Moocaanijaago mefeejimo, Moocaani iicaaboco,
bu diiboco iguiinomoco ajaadufinoco icano mimiyaavogotahi.
7 Jaabadɨro bu Noe imiyaavuguumañoo Moocaani diiboco iicajinoco
ɨjɨibuguunoco atyɨmerautɨrunoco miyaavuguuhi. Jaaboro meenegaco ee-
tavuubo paryɨ iyotoco togari itaajasuqui. Jaamañoo toonofeenedɨ jiinɨje
miyamɨnaaco ifinɨsuqui ficuubo. Jaamañoo Moocaani diiboco imitusuuhi
imiyaavuguumañoo.
8 Jaabadɨro bu Abraham imiyaavuguumañoo, Moocaani diiboco ucuuhu-
vaunoco: Jii, unuuboro fuubo Moocaani diiboco aacɨujino jiinɨjejaago. Jaabo
ijiinɨjetɨ fuuhi, jillɨ agaajatɨno jiinɨjejaago.
9 Jaabo Abraham imiyaavuguumañoo, Moocaani diiboco aacɨguuno
jiinɨjehallɨvɨ siicuumimɨnaafibadɨ icaubo. Jaabo tahɨgo nɨjeganoguiinoro
icaaboro feehicauhi. Jaabadɨro bu Isaac onoobo, bu Jacob onoobo icano
icahicauhi toono unuunoco agaayɨcɨurumɨsi.
10 Mɨiro Abraham guiinehicauhi ufucuro ifinɨjitɨnocuumico. Jaacuumi
oovomɨnaafi, bu iheetavomɨnaafi icano Moocaani.
11 Jaabadɨro bu Sara imiyaavuguumañoo, aivo amiyago icacuurugo
seemevauhi. Mɨiro gaifiico seemevaugo, Moocaani unuunoco
imiyaavuguumañoo.
12 Jaamañoo Abraham aivo amiyaabo iicauneri niinovacuuruubo si-
hidɨ iyaachimɨhaivauhi, ajashutɨno niqueje meecɨrɨdɨmo, bu paryɨ muuai
jiinɨgaiyɨhaiño ajashutɨno oovoratɨno iicadɨno.
13 Jaarumo paryɨ famooro guijeveumo Moocaani unuunoco gaayɨcɨtɨmoro.
Jillɨ imiyaavuguumañoo tehesinotɨro aatyɨmeuneriro imo imo icahicaumo.

Jaamoro nuumo: Mɨɨhai jijeoto mihicacuutɨhi. Jillɨ jiijehallɨri gueenene mihicajitɨhi, noomoro.

14 Jaamaño tollɨ ihiimaamo imino gaajasuhi siijiinɨje imiyajiinɨjeque guinomoro ofoonoco.

15 Jaanotɨ mɨɨro tahɨgotɨ asaauno jiinɨjequere ihesamaaiuruva, tahɨgovɨ dojɨcuvɨro uumiujirumo.

16 Jaanotɨ iimino jiinɨje imiyajiinɨje iicajeque imuguumo, niquejefaño iicano jiinɨjeque. Jaamaño Moocaani neehi: Diito Caani uujoho, nooboro onooneri nucufevetɨɨbo, mɨɨro diibo diitedi cuumico tahɨ eheetavucuumaño.

17 Jaabadɨro bu Abraham imiyaavuguumaño Moocaani diiboco ɨnɨsuusumi, illi Isaac onooboco asatyuuboro gaicaaujirahi Moocaanico ijeecɨvequi. Mɨɨro ɨdɨɨboro illi iicauboco; diibofeenedɨ Moocaani unuunoma iicaujiruuboco.

18 Mɨɨro jillɨ nuubo: Isaacfeenedɨ diiyaachimɨhaima diicaji, nooboro.

19 Mɨɨro Abraham imino gaajahicauhi uchuumucuumoco Moocaani ubuheetesuhicaujirunoco. Jaamaño Abraham illico siino gaayɨcɨuhi iguijenɨurunofañotɨ.

20 Jaabadɨro bu Isaac imiyaavuguumaño illimɨsi Jacob, Esau icamɨsico: Imino mihicaji, nuuhi.

21 Jaabadɨro bu Jacob imiyaavuguumaño iguijeveujino ɨmegavɨro Jose seemeque: Imino mihicaji, nuuhi. Jaaboro iqueseivɨ esefaquifutuuboro Moocaanico imuubo.

22 Jaabadɨro bu Jose imiyaavuguumaño ichuumucuuquiro israelmɨco nuuhi, Egipto jiinɨjetɨ ihiinuujinoco. Jaaboro bu diitoco tajɨɨbauhi: Jillɨ jei tabacɨnoco momoonɨ, nooboro.

23 Jaabadɨro bu imiyaavuguumaño Moiseque caanimɨsi fatanɨuhi ifiivuusumi miinɨhɨbaacɨ, sanɨhɨba ɨdɨino tɨcovovɨ aivo oovosɨɨuneguiiha. Jaamɨsiro iguiutɨmɨsi Egipto jiinɨje aivojɨɨbo: Seemeque magaisiraicɨ, nooboro atajɨɨbaunotɨ.

24 Jaabadɨro bu diibo Moise ujusicuudɨ imiyaavuguumaño imuguutɨhi Egipto jiinɨje aivojɨɨbo aicɨgai iseemenetɨ ificujirunoco.

25 Jillɨro imuguubo Moocaani cuumimɨnaama ɨdaasuno iicaunoco. Jaaboro imuguutɨɨbo jiinɨje imitɨri jihachutaro imo imo iicaunoco.

26 Mɨɨro diibedi Egipto busumije janaanɨcɨ aivo imiuno Cristohallɨtɨ ɨdaasuno iicaujino, toono jaada Moocaani diiboco aacɨujinocoro utuumumaño.

27 Jaaboro bu imiyaavuguumaño Egipto jiinɨjetɨ fuubo toojiinɨje aivojɨɨbo icajɨɨsuco iguitɨɨbo. Mɨɨro sefano icaubo omoonɨujinofaño Moocaani aatyɨmeratɨɨboco aatyɨmeubobadɨ.

28 Jaaboro bu imiyaavuguumaño Pascua jɨɨbaimoco eheetavuuboro tajɨɨbaubo iguhuganoco ovejamɨ tɨɨjeheri ijeesuqui toonotɨ Moocaani toomomɨnaafi guijenɨmɨnaafi, Israel seemetɨ ihamiyaaboco guijenɨtɨɨbo iicaqui.

29 Jaabadɨro bu imiyaavuguumaño israelmɨ Tɨfai Muuaifeenedɨ fatyuuhi, imuuai nɨfaihuco fahɨgovaacɨvɨ udugaacusuumoro ijiinɨjehallɨdɨro fatyuumo. Jaamo dojɨcutɨ egiptomɨnaa ufuurumo jillɨro macanɨuhi.

30 Jaabadɨro bu imiyaavuguumaño Jerico cuumihallɨdɨ emecucɨnɨuno callajaavuuhi, israelmɨ tuucuumihallɨdɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ icano iviuvuuno nijequetɨ.

31 Jaabadiro bu ajevaminaago Rahab onoogo imiyaavuguumaño
Moocaanico uguubuutimo iguijeveusumi guijeveutigo, diigo Israel gaajavi
agalluumoco imino agaayicicumaño.
32 ¿Jinejeque fine siino neeji? Aivo finijitiruno Gedeoditi jiibuguruva,
bu Barac onooboditi, bu Sansonditi, bu Jefte onooboditi, bu Davidi-
ti, bu Samuelditi, bu paryi Moocaani iimaaminaaditi icano jiibuguruva.
33 Jaamo imiyaavuguumañ siijiinijemi naaco ajashutino guiinoni umo, bu
tolliro imino ijiinijeque tajiibahicaumo, bu tolliro Moocaani aaciguunoco
gaayicicumo. Jaamoro bu tolliro jicumi eedujirumo iijinoco jimihicusuumo,
34 bu ciijigaiño sefarunoco jabaasuumo, bu aamiganeri iguijeni jirunoti
taajaumo, bu iniinovafiurumo quehecufiituuhi, bu minaavi mityano iicau-
moro siijiinijeo amocasiminaaco guiinoni umo,
35 bu saatoho gaigoomi iyoto uchuumucuurumo siino ubuheeteumoco
gaayicicuhi. Jaanoti saatoho guijeveuhi diitoco idaasuno omooni uneri, toono
diitoco idaasuno omooni unoti igutuutimo, siino ubuheetemere imino iica-
jinocoro imuguumoro.
36 Jaanoti bu saatoho idaasuno icauhi diitoco eedeejecunehejeri, bu
ahaaminehejeri, bu jigaiñehineri isisimoro icivojaani unehejeri icano.
37 Jaanoti saatoho guijeveuhi guiisibaneri ahaami uneri. Jaanoti bu saato-
hofeenedi feeducucafutuuhi. Jaanoti saatoho aamigari guijeveuhi. Jaanoti
saatoho fahigovavi iguefiivomoro feehicauhi, asimibadi asimimeeheneri
ofoboocamaaimoro, diitoco idaasuno omooni neri sihidi idaasuno iicamoro.
38 Jaamo diito miyaavogofañodi aivo obocicumañ jiijehalliri iicaujitirumo
icahicauhi. Jaamo sicaihiguehejedi igomoro feehicauhi, bu ifagajinohallidi,
bu jiinijepaajenefañodi, bu guiisihojinofañodi icano.
39 Jaarumo paryi diito imiyaavogofeenedi iimitusucafutuurumo
Moocaani aaciguunoco gaayicicutimehiica,
40 m-mihaidi aivo imino mohimegaro agaayicitino.* Jaadi jari diito
miihaima sano iimitusunoco gaayiciji.

12

Jesucristocoro Mihiifinici.

1 Jaaneguiiha sihidi diito miyaavogoma iicaumo fahigovadi miihaico
imibocinoco magaajamoro, masii uufocovi mejeevesuqui paryi imitico
miihaico iijeevesunoco, bu tolliro jino imiti miihaico imitasunoco icano.
Jaamoro masii majaabicimoro sefano mefeequi jino mohimega ofoocinineri.
2 Jesucoro iifinicimoro, diiboti jino momiyaavogo asaaboco. Jaanoco
bu diiboro ujusisuubo. Miiro jaabo Jesu imohobujehalliv guijeveuhi.
Tohoomono guijeve nucufesuno icarunoco jeecivotiiboro, tolli idaasuno
iicaunobuunati aivo imo imo iicaujinoco agaajaumañ. Jaaboro Moocaani
miyanaagonovi casiivutuubo.
3 Jaanoco amiihai mehesamaaje, jaamoro Jesuditi magaaja imitimi naa
useri idaasuno iicaunoco. Jaaneguiiha muhuuchuvomoro mejeevesudino.
4 Miiro amiihaihiica miguijevetihi imitima momooni casihicanohallitti.
5 ¿Nacu fine amiihai majabajeevecuuhi Moocaani amiihaico iseemebadi
afajiinihicanoco? Miiro Caatinihaame jilli neehi:
Taseemene, imino guubu Moocaani ico ahaamiiboro afagoonoco, bu
deevesudino ico ihiibasumi.

* **11:40** Sahaamefañ noono: iminoco ificuumañ.

6 Mɨɨro Moocaani agaijɨmoco ahaamɨɨboro fagueefihi, bu tollɨro aamɨfiibo
iseemetɨ iicaqui agaayɨcɨcuumoco, noonoro.
7 Jaaneguiiha amɨɨhai majaabɨcɨ amɨɨhaico ahaamɨnoco. Mɨɨro Moocaani
amɨɨhaico iseemebadɨ moonɨhi. ¿Nacu cajaanɨ iseemeque ahaamɨmoro fago-
tatɨhi?
8 Jaanotɨ Moocaani iseemeque afajɨɨnɨbadɨ amɨɨhaico ahaamɨɨboro
afajɨɨnɨtɨhachiijɨ, diibo miyaseeme mihicatɨhi, jillɨ ajevaseemebadɨro
mihicahi.
9 Jaabadɨro bu seeme mihicausumi jiijehallɨvɨ mɨɨhai caanimɨ mɨɨhaico
afajɨɨnɨmoro aamɨjiibuuhi. Jaamoco mobocɨguejiibuuhi. Jaamo bu nique-
jeoobo Moocaaniguiinovɨ miminifoto fiivoma miicaqui.
10 Mɨɨro mɨɨhai caanimɨ mɨɨhaico faguejiibuuhi jino gueenene mihicajitɨno
jiinɨjehallɨvɨ miicaqui. Jaamo mɨɨhaico faguejiibuuhi diito imino iimogobadɨ.
Jaanotɨ naha Moocaani mɨɨhaico faguehi mɨɨhai miyanotɨro imino mihica-
jineguiiha, mɨɨhaico iimimotɨ ificuuqui, diibo iimiibo iicabadɨ.
11 Mɨɨro magaajacuuhi mɨɨnoco ahaamɨmoro afagueeneri imo imo
mihicatatɨhi, jillɨ mɨɨnoco aaivomaño. Jaano afagoonoco uguubuumo
toonofeenedɨ gaayɨcɨfihi tɨcovo jeebɨɨma iicanoco, bu sajeebɨɨ iicaco icano.

Moocaani Iijɨco Muguubutɨno Aivo Ñɨhicuuhi.

12 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Mesefatusu miyaavogofaño miniino-
vanoco, bu Cristoditɨ muhuumigonoco icano.*
13 Jaamoro ɨtɨcovono jɨɨhaicoro miguiino amɨɨhai sefa niinovatucurunoco
mesefatusumoro Cristoma mofoo. Jaadɨ siino miniinovacujitɨhi.†
14 Jaaneguiiha mesefaquifotomoro famoovamaryo sajeebɨɨ mihica. Jaamo
iimino ifiima mihica. Mɨɨro iimino ifiima achahamo Aivojɨɨboco atyɨmejitɨhi.
15 Jaaneguiiha mehesɨcɨnɨ Moocaani aacɨgonoco saatoho gaayɨcɨtɨmo mi-
hicadino. Jaabadɨro bu saatohoba namita coohai uchuumusufimobadɨ
mejeevadino. Jaamo saatoho ajashutɨmo imiyaavogomo miyaavogoco chu-
umusuutɨmo mihicahi.
16 Jaaneguiiha amɨɨhaitɨ saatohoba buhɨgueejedɨ gaigoomɨma icadino,
bu Moocaaninehejeque mɨtɨhɨsudino. Mɨɨro tollɨ Esau moonɨuhi itɨconɨo
seemenedi iicafinoco naajeubo safo machutahallɨvɨro.
17 Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuuhi dojɨcuvɨro toonoco Esau agaayɨcɨnoco
imuguurusumi diiboco tɨhɨsuubo. Jaaneri sihidɨ ataarunofaño tollɨ
omoonɨuno siino imibachucafutucuutɨhi.
18 Mɨɨro amɨɨhai israelmɨ jogajɨ ifagajɨ mududɨɨcɨjirugajɨvɨ ufuubadɨ
masaatɨhi. Jaagajɨ cɨɨjɨgairi nɨfotocɨnɨuhi, bu jaagajɨ cɨvonoguiino icauhi
fucubadɨ icanoguiino, bu tollɨro sefano quijeba icaunoguiino icano.
19 Bu tollɨro muguubuutɨhi mɨriicu oojɨnoco, bu Moocaani icooco diitoma
ihiimaaunoco icano. Jaano Moocaani ihiimaaunoco uguubuumoro sihidɨ
dilluuhi: Mɨɨhaima iimaacuudiibo, noomoro.
20 Tollɨ nuumo Moocaani atajɨɨbaunoco iguiumoro ajaabɨcɨutɨmaño. Jaano
jillɨ nuuhi: Ifagajɨco iquicumoco magaicaau guiisibaneri, bu saatohoco
aamɨgari magaicaau icano, bu asi iicaruuboco, noonoro.
21 Aivo jano sihidɨ ñɨhicuno ɨɨfuvusuumaño, Moise icauruubo nuuhi: Aivo
iñɨhicuri sihidɨ iguiiboro tererere icahi, nooboro.

---

* **12:12** Griego iijɨri noono: mesefatusu amɨɨhai usene iniinovatonoco, bu amɨɨhai memuɨɨjene iniinovatonoco icano. † **12:13** Griego iijɨri noono: Jaamoro ɨtɨcovono jɨɨhaico miguiino amɨɨhai tɨhai iimicuutɨrutɨhai siino iimitequi. Jaadɨ siino amɨɨhaico cɨryɨjeevecuujitɨhi.

22 Jaanotɨ naha amɨihai masaahi Sion iicagajɨjaago, bu Moocaani iicaabo
cuumijaago icano. Jaacuumi niquejeo Jerusale cuumi, jaacuumifaño sihidɨ
aivo ajashutɨno Moocaani toomomɨnaa icahi.
23 Jaamo sahɨ igaicɨnɨhi Moocaanico iimomo. Jaabadɨro bu masaahi
Moocaani seeme niquejefaño imomono acaatɨnɨcɨnɨmo iigaicɨnɨmojaagovɨ.
Tollɨro bu Moocaani famoo dugaacumɨnaafi iicaabojaagovɨ, tollɨro bu imino
miyamɨnaa gaijaco Moocaani iimibachucuumojaagovɨ.
24 Tollɨro bu Jesujaagovɨ, bohono iimaa eetavomɨnaafijaagovɨ, tollɨro
bu itɨijoho efefachucɨnɨno Abel tɨijoho janaanɨcɨvɨ mɨihaico imino
ɨjɨibogonojaagovɨ icano.
25 Jaaneguiiha mehesɨcɨnɨ jaamo, mɨihaima ihiimaaboco tɨhɨsutɨmo mihic-
ahi. Mɨiro taajautɨmo, jaatyo jiijehallɨvɨ diitoco Moocaani unuurunoco ugu-
ubuutɨmo. Jaanegui imi mɨihai mataajajitɨrahi oono niquejefañotɨ mɨihaico
ocoovaaboco muguubutɨhachiijɨ.
26 Mɨiro Moisema ihiimaausumi Moocaani ico jiinɨjeque maryɨbasuuhi.
Jaabo nuuhi: Siino bu safooro maryɨbasuji jiinɨjeque, bu niquejeque icano,
nooboro.
27 Jaamaño: Siino bu safooro maryɨbasuuji, onoonotɨ magaajahi, diibo
eheetavuuno paryɨ amaryɨbanoco ifinɨsujinoco. Jaanobuuna ɨdɨinoro atyu-
uvejino amaryɨbatɨno.
28 Jaanotɨ naha Moocaani ihaivojɨco mɨihaico aacɨno maryɨbajitɨhi.
Jaanohallɨvɨ masɨi Moocaanico mejeecɨvomoro mihimequi, ñɨhicugomoro
bocɨgomoro icano. Jaaneri diibo imo imo iicaqui.
29 Mɨiro Moocaani cɨijɨgai ifinɨsufinobadɨ jeevahi.

13

Jillɨ Momoonɨhachiijɨ Moocaani Imo Imo Icaji.

1 Jaaneguiiha Cristofeenedɨ amɨihai nahabomɨ iicamoma magaijɨcasinoco
mejeevesudino.
2 Amɨihai iijavɨ agasemeque imino magaayɨcɨhiica. Mɨiro tollɨ
omoonɨhicaumaño saatoho Moocaani toomomɨnaaco iijafaño gaayɨcɨuhi,
diito Moocaani toomomɨnaa iicaunoco gaajatɨmoro.
3 Tollɨro bu mehesafoto cɨvojafaño iicamotɨ, diitoma sano cɨvojafaño mi-
hicamobadɨ. Bu tollɨro ɨdaasuno iicamotɨ mehesafoto, tollɨro bu amɨihai
ɨdaasuno mihicajirumaño.
4 Tollɨro bu mataabavacasicuumo imino mihica. Amɨihai taabavacasico
mɨmɨhɨninɨdino. Mɨiro Moocaani aamɨji aajevamoco, bu buhɨgueejedɨ sitaa-
jema iicamoco icano.
5 Bu nɨhɨbamɨco sihidɨ mihimoyɨicɨdino, amɨihaima iicadɨnomaryo imo
imo mihica. Mɨiro Moocaani jillɨ nuuhi:
Ɨco jeevesujitɨhi, bu ɨco gañɨijitɨhi icano, nooboro.
6 Jaaneguiiha iguitɨmoro meneejirahi:
Aivojɨibo tahamusumɨnaafi iicaabo. Jaamaño iguitɨhi miyamɨnaa uco
omoonɨjirunoco, noomoro.
7 Tollɨro bu mehesafoto amɨihaico atajɨibajiibuumo iicajiibuunoco, bu tollɨro
amɨihaico Moocaani iijɨco ɨjɨibuguumo iicajiibuunoco. Jaamo diito ɨvɨ
miyaavogoco magaajamoro tollɨro momoonɨ.
8 Mɨiro Jesucristo diiboro fahiijɨvaro icaabo, ubuunavatɨibo iijɨ iic-
ahinɨiboro, bu fahiijɨvaro iicajiibo icano.
9 Jaaneguiiha amɨihai siyomojɨibogo agaajaratɨnoco magaayɨcɨcuudino.
Jaanotɨ naha aivo imino mojeebɨino Moocaani gaijɨ sefaco agaayɨcɨno.

Jaanoti toono machutahallivi atajiibanoti mojeebiino sefaco gaayicijitirahi.
Miiro toonoco eheetavurumo, ¿toonofañodi jinejebaco icitatihi?
10 Jaanoti naha miihai Moocaanico mejeecivono siibadiro jeevahi. Jaa-
maño sacerdotemi, eedeehimihiijafaño ejeecivejibuubadi omoonihicamo,
miihai jeecivofaño iicajitirahi.
11 Miiro judiomi sacerdotemi aivojiibo asimi tiijohoco aivo iimihigo
onoohigovi satyefihi, imitico ibuusuqui tooneri jeecivomo. Jaanoti ifaamoco
tuucuumiti buhigovi jigasunicimo.
12 Jaabadiro bu cuumiti buhigovi Jesu guijeveuhi, miyaminaa imitico
itiijeheri ibuusuqui.
13 Jaaneguiiha masii Jesujaago mefeequi cuumiti buhigovi, diibo nucufe-
suno iicaubadiro miicaqui.
14 Miiro jiijehallivi miihaidi chahacuumi ufucuro ifinijitino cuumi. Jaa-
maño miguiinehicahi ufucu asaajino cuumico.
15 Jaaneguiiha fahiijivaro masii Moocaanico mihimehicaqui
Jesucristofeenedi. Miiro jino mihimono mojeecivo iicanoco, masii
fahiijivaro meheetavehicaqui. Jaaneguiiha masii mihimequi moojiri.
16 Jaamoro majabajeevedino imino momoonihicanoco, bu saatohoma
mihiifocasihiica amiihaima iicanehejeque icano. Miiro jilli mejeecivono
Moocaanico imo imo moonihi.
17 Bu amiihai jiibogominaaguiinovi miminifotomoro diito amiihaico
onoonoco: Jii, meneehica, miiro diito amiihai jeebiinoco otoomomo iica-
maño. Miiro amiihairyo magaajahi diito amiihai jeebiinohallivi Moocaanico
ijiibeguejinoco. Jaachiiji diito Moocaani dudicamaajeque eheetavonoco imo
imo moonijimo. Jaanoti imo imo moonitimo idaasunoba omoonihachiiji,
¿amiihai jinejebaco toonoti mihicijitirahi?
18 Tolliro bu mohallivi Moocaanima mihiimaahica. Miiro miihairyo mag-
aajahi mohesamaaje imono iicanoco, fanoovavi imino mihicagonoco mihi-
mogomaño.
19 Tolliro bu amiihaico neehi: Jaamo Moocaanima tahallivi mihiimaahic-
ahi, diibo uco siino goovano amiihaijaagovi igalluuqui.

Niino Iimaa.

20 Jaabo Moocaani sajeebiico aacifiibo, Mohaivojiibo Jesucristo
ita toomominaafi aivo sihidi ejeevaabo itiijeheneri bohono iimaaco
imiyaacaruuboco siino guijevefañoti ubuheetesuubo,
21 amiihaico iimibachuqui. Jaamo fanoovaviro imino mihicahi. Jaamoro
diibo imogobadi mihicahi. Jaabo bu mofifaño iimogonoco imoonigui Jesu-
cristofeenedi. Jaaneguiiha Cristoco macahacisu fahiijivaro. Fine.
22 Tañahabomi, majaabici jino amiihaico afajiiniibo onoonoco. Miiro
amiihaidi jihaameque miidinoro caatinihi.
23 Bu tolliro imeguehi amiihai magaajanoco, monahabo Timoteo civojati
ihiinucunoco. Jaabo goovano agasehachiiji, diiboco satyeji amiihaico
emeecitodi.
24 Tolliro bu paryi amiihai jiibogominaaco taajico mahaci, bu tolliro paryi
miyaavogofañodi monahabomi iicamoco taajico mahaci icano, tolliro bu
Italiari iicamo monahabomi amiihaijaago iijico galluuhi icano.
25 Jaafa paryi amiihaico Moocaani imino moonihi. Fine.

SANTIAGO

Santiago Fahɨgova Iicamedi Caatɨnɨuhi.

1 Uujoho Santiago, Moocaani jeecɨvomɨnaafi, bu Jesucristo jeecɨvomɨnaafi
icano iicaabo, taajɨco galluuhi fahuseecɨ motɨhaitɨ miicuumiicɨ ɨdɨino iicamo
Israel cuumimɨnaa faajiinɨjeri agavaracɨnɨmedi.

Moocaanitɨ Gaaja Saahi.

2 Tañahabomɨ imo imo mihica fanoova amɨɨhaico ɨnɨsusumi.
3 Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuhi amɨɨhai miyaavogoco ɨnɨsusumi toonotɨ
magaajahicahi janaanɨcɨ majaabɨcɨnoco.
4 Jaanoco amɨɨhai jeebɨɨfa mificu. Jaamo imino mujusihi sanooba atyuuvo-
ratɨno imino majaabɨcɨhicaqui.
5 Jaanotɨ saatoho amɨɨhaitɨ gaajama machahahachiijɨ Moocaanico midillu
amɨɨhaico ihacɨqui. Diibo famoovaaco acɨhi gaijɨtɨɨbo, sɨguubutɨɨbo, bu mɨllɨ
nootɨɨbo icano.
6 Jaanegui midillu aacɨjinoco miyaavogomoro: Acɨjitɨɨbo, nootɨmo. Jaanotɨ
imiyaavogotɨɨbo muuai tyuucaibadɨ jeevahi guibuhuba juugahitɨ sinaague-
hivɨ asatyonɨcɨbadɨ.
7 Jaanegui tollɨ iicaabo Aivojɨɨbo Jesucristotɨ agaayɨcɨjinoco esɨcɨnɨdino.
8 Jaamaño tollɨ iicaabo jaachiijɨ sanooco imeguehi. Jaadɨ bu cɨvoho siinoco
imogoobo icano foobo. Jaamaño ijeebɨɨ sahɨgovɨro icatatɨhi.
9 Jaanotɨ saafi monahabo miyamɨnaa ɨmega jillɨ mɨhɨɨfoobo iicaabo, imo
imo iicaqui Moocaani ɨmega miyaabo iicaneri.
10 Jaanotɨ sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaabo miyamɨnaa ɨmega obocɨtɨsumi
imo imo iicaqui. Mɨɨro inɨhɨbamɨma iicaabo, ñaavahu deecano gueenene
iicatɨbadɨro gueenene icatatɨhi.
11 Nɨhɨba ihiinoobo sefano aachɨcɨsumi, iñaavahu ochoomoneri ideecano
aifefihi. Jaamaño ihovosɨ goovano finɨhi. Jaabadɨ inɨhɨbamɨma iicaabo
inajeetefeenetɨ finɨji.

Mɨɨnoco Ɨnɨsunoco Majaabɨcɨno.

12 Imicani icaabo diiboco ɨnɨsunoco ajaabɨcɨɨbo. Jaabo ɨnɨsucɨnɨcuubo
toono jaadabadɨ iicano fiivoco gaayɨcɨjiibo chaahimɨgaco magaayɨcɨnɨcɨbadɨ
gaayɨcɨji, toono fiivoco Moocaani: Uco agaijɨmoco acɨji, unuunoco.
13 Jaanotɨ saatohoco ɨnɨsuno iimitɨnoco imoonɨqui eesamaaisunoco:
Moocaani mojeebɨɨco ɨnɨsuno, meneedino. Moocaani jeebɨɨfaño iimitɨno
eetavo esamaaje chahahi. Jaabadɨro bu mɨɨhaiñoobaco nɨsutatɨɨbo iimitɨnoco
imoonɨsuqui.
14 Jillɨ saatoho iinoro ifiitɨ iimitɨnoco iimoyɨɨcɨno asaano diitoco imitɨno
moonɨsuhi. Jaaneri tollɨ icafimo.
15 Jaano toono imitɨco mihimoyɨɨcɨnotɨ imitɨ fiivehi. Jaano imino ujusicuudɨ
guijeveque fiivusuno.
16 Jaanegui agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhaico sita bañɨdino.
17 Paryɨ miyaano iiminoco mɨɨhaico aacɨno niquejetɨ, Moocaanijaagotɨ
saahi, jino aachɨcɨnɨmoco eheetavuubojaagotɨ. Jaabo Moocaani diiboro.
Jaamaño chahano ɨcɨvono diiboco ubuunavajiruno.
18 Jaabo mɨɨhaico fiivoco acɨhi miyaano jɨɨbogofeenedɨ. Jaamo diibo ehee-
tavuuno basuta itɨconɨo onoovano iicabadɨ miicaqui. Jillɨ imuguubo, ijeebɨɨ
onoobadɨ.

Imino Miyaanoco Meheetavo.

19 Jaanegui agaijɨmo tañahabomɨ, goovano muguubuhica. Jaarumo
goovano mihiimaahicadino, bu goovano mɨsɨfiiratehicadino icano.
20 Jaanotɨ goovano ɨsɨfiiratefiibo Moocaani imogobadɨ moonɨtɨhi.
21 Jaaneguiiha mejeevesu paryɨ ɨɨdicunoco, imitɨno sihidɨ agahafucunoco
icano. Jaamoro sɨɨcuno amɨɨhai jeebɨɨco miminiiyumoro, magaayɨcɨ iimino
jɨɨbogoco amɨɨhai jeebɨɨfaño abasucunoco. Jaabogo amɨɨhai jeebɨɨco ataaja-
sujino mityama icahi.
22 Jaanegui tobogo onoonobadɨ, momoonɨ. Jillɨ tɨcovono
muguubunɨcɨdino. Amɨɨhai ifiico jillɨ mabañɨsudino.
23 Jaanotɨ tɨcovono uguubunɨcɨɨboro omoonɨtɨɨbo meecɨmefaño ihɨmeque
emeecɨɨbobadɨ jeevahi.
24 Jaabo ihɨmeque meecɨhi mɨllɨ ejeevanoco. Jaaruubo ofoodɨro jaba-
jeeveficuubo mɨllɨ ejeevanoco.
25 Jaanotɨ uguubunoco ajabajeevetɨɨbo imino mataajajino tajɨɨbaco
emeecɨɨboro toono onoobadɨ moonɨɨboro ofoobo imicani icahi omoonɨnovɨ.
26 Jaanotɨ saatoho: Moocaanico gaajacuhi, nuurumo inejebaco
ɨtɨcɨvusutɨno jillɨ ifiico bañɨsuhi. Jaabo miyaavogo jillɨ sɨcamaño.
27 Jaanotɨ miya miyaavogo, ɨmɨhɨnivatɨno Moocaani ɨmefeenevɨ icano jino;
jɨjovotoco mahamusuno, fibaijɨto ɨdaasuno iicamoco mahamusuno icano,
bu jaamoro jiinɨjemɨnaa imitɨri mɨhɨnivatotɨmo mihicano icano.

2

Miyamɨnaa Sabadɨro Mihicahi.

1 Tañahabomɨ, amɨɨhai Mohaivojɨɨbo Jesucristo caamovohɨgo iicaaboco
mimiyaavogomo saatohoco mobocɨgomoro saatohoco guiinovɨ mificudino.
2-3 Mɨɨro amɨɨhai Moocaani iijafaño mihigaivusumi, saafi iminoonofaño
ɨjɨcamaaiboro, ihusetɨ iminoono usegaiviicunoma iicaaboco imino ma-
gaayɨcɨmoro: Jino imimañovɨ casɨɨvo, meneejirahi. Jaanotɨ ɨɨdaasuubo
imitɨchehujema asaaboco, meneejirahi: Ɨɨjoho jahɨgovɨ jillɨ dulleeve, jahɨ
baavɨ casɨɨvo, noomoro.
4 Jaamo tollɨ momoonɨmaño amɨɨhaifeenevɨro saafiico guiinovɨ mificuhic-
ahi. Jaamo dugaacumɨnaatɨ mihicahicahi imitɨno esamaajema.
5 Agaijɨmo tañahabomɨ, jinooco muguubu: Moocaani jiijehallɨtɨ ɨcɨhi
ɨɨdaasufiimoco, sihidɨ miyaavogoma iicaqui. Jaamo diito igaayɨcɨqui diiboco
agaijɨmoco aacɨguuno ihaivojɨco oono nɨhɨbamɨco magaayɨcɨnɨcɨbadɨ.
6 Jaamaño amɨɨhai ɨɨdaasufiimoco munucufevesuhicahi. ¿Nacu diito
oono inɨhɨbamɨma iicamo amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨmoro, bu amɨɨhaico
guicɨmoro aivojɨto ɨmega asatyehicamo icatɨno?
7 Mɨɨro diito imitɨno iimaahicahi, sihidɨ ejeevaabo Jesucristo momotɨ, diibo
momofañodɨ amɨɨhai Cristota mihicaabotɨ.
8 ¿Nacu jeedɨ miyaano amɨɨhai imiya tajɨɨba Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ
momoonɨhicahi? Mɨɨro noono: Sitaaco gaijɨ, difiico agaijɨbadɨro, onoonoro.
Jaabadɨ momoonɨhachiijɨ, imino momoonɨhi.
9 Jaanotɨ saatohoco mobocɨgomoro, bu saatohoco guiinovɨ mificuhachiijɨ,
imitɨco momoonɨhi. Jaamaño Moocaani Moisefeenedɨ atajɨɨbaunohallɨvɨ
imitɨco mɨhɨcɨhi.
10 Jaanotɨ bu saafi Moocaani Moisefeenedɨ atajɨɨbanoco paryɨ onoobadɨ
imino moonɨhi, unuuruubo sanooco imino omoonɨtɨmaño paryɨ
fanoohimitɨfaño minifutucuuhi.

11 Mɨɨro bu diiboro Moocaani: Jahisihijedɨ gaigoomɨma diicadino, unuuboro bu nuuhi: Sitaaco gaicaaudino, nuuhi. Jaamaño jahisihijedɨ gaigoomɨma mihicatɨrumo, sitaaco magaicaaumo, paryɨ Moocaani Moisefeenedɨ atajɨɨbanoco imino momoonɨcutɨhi.
12 Jaanotɨ jisumi imino mihiimaamoro momoonɨ, Jesu taajasu tajɨɨba onoobadɨ mihicatɨhachiijɨ ufucu Moocaani amɨɨhaico omoonɨjinoco magaajacumaño.
13 Jaanotɨ sitaaco ɨdaasugotɨmo omoonɨhicamoco, bu tollɨro ɨdaasugoratɨno moonɨcafeteji. Jaanotɨ ɨɨdaasugomoro omoonɨhicamo taajaji ufucu jaadusufucu iicasumi.

Miyaavogofañodɨ Imino Momoonɨno.

14 Tañahabomɨ: Uujoho miyaaveguehi, nuurumo iiminoco omoonɨtɨmo, ¿mɨllɨ bu jano imijirahi? Jaano toono miyaavogo diiboco taajasujitɨrahi.
15-16 Eneecau bu oono saafi monahabo, bu monago icamo sɨcaimo imachutabama chahamo asaamoco, amɨɨhaitɨ saatoho cɨɨjɨgaico, machutaaco icano acɨtɨmo meneejirahi: Tahɨ feemeebe, machuubo, imino fuucu, noomoro magallujirahi. Jaarumo mahacɨtɨhi ɨjɨcafetejiruno gaachehutɨ, bu ucuujɨvaachunoco icano. Jaano bu, ¿mɨllɨ bu jano imijirahi?
17 Jaabadɨro bu jeevano miyaavogo imino sitaaco momoonɨtɨruva momiyaavogo sɨcamañejiru.
18 Jaanotɨ bu saatoho neejirahi: Ɨɨjoho jillɨ tɨcovo miyaavogoma diicahi. Jaanotɨ uujoho tamiyaavogofañodɨ imino moonɨnɨcɨhi. Jaabo uco dɨhɨfusu jillɨ toono tɨcovono miyaavogocoro. Jaanotɨ uujoho ɨco ɨfusuji tamiyaavogoco imino omoonɨhicanofeenedɨ, nooboro.
19 Jaanegui ɨɨjoho miyaaveguehi Moocaani saafiiro iicanoco. Jɨɨ, imino moonɨhi. Jaabadɨro bu ɨjɨmɨ tomañogayɨcoro miyaaveguehi. Jaamoro iiguimoro iñɨhicuri tererere icamo.
20 Jaaruubo gaajatɨhi mɨɨro mimiyaavuguruubo imino momoonɨtɨmaño momiyaavogo icaruno uchuumucuunobadɨ jeevahi.
21 Mɨɨro mootadi Abraham imibachucafutuhi illi Isaac onooboco Moocaanico ijeecɨvequi asimɨco agaicaaufimañovɨ illico isisɨuboro agaicaaurumaño.
22 Jaamaño Abraham miyaavogo gaajacafutuhi tollɨ omoonɨrumaño. Jaamaño imiyaavogo imino jusiuhi tollɨ omoonɨmaño.
23 Jillɨtɨ miyaavuno Caatɨnɨhaamefaño onoono. Abraham Moocaanico miyaavuguuhi. Jaano aivo Moocaanidi iimicuumaño diiboco gaayɨcɨubo. Jaamaño Moocaani Abrahamco: Tañahaburucu, nuuhi.
24 Jaanoco magaajacuhi amɨɨhai, Moocaani miyamɨnaafico gaayɨcɨtɨhi jillɨ tɨcovo miyaavogotɨ mimiyaavogomoro, bu tollɨro imino momoonɨnotɨ gaayɨcɨɨbo.*
25 Jaabadɨro bu Rahab onoogo ajevamɨnaago icauhi, gaajavɨ ufuumoco iijavɨ gaayɨcɨugo. Jaagoro diitoco aamusugoro sihɨgodɨ iicajɨri galluugo. Jaamaño bu diigoco Moocaani gaayɨcɨuhi.
26 Jaabadɨro bu mofi igaijama achahacuuno chuumucuuhi. Jaabadɨro bu miyaavogo imino momoonɨtɨno uchuumucuunobadɨ jeevahi.

3

Monejeba.

* **2:24** (Rm 4.1-25)

1 Tañahabomɨ, amɨɨhaifaño sihidɨ jɨɨbogomɨnaatɨ mihicadino. Mɨɨro
amɨɨhairyo magaajacuuhi jɨɨbogomɨnaatɨ mihicamoco janaanɨcɨ idillujinoco.
2 Mɨɨro famooro imitɨno momoonɨfihi. Jaanotɨ saafi imitɨno iimaatatɨɨbo
aivo ijeebɨɨ imino iicaabo. Jaabo tollɨro bu paryɨ ifiico imino ɨtɨcuvusunoco
gaajahi.
3 Jaabadɨro bu mɨɨhai caballomɨ iijɨfaño jɨgaiñehico mɨjɨɨhacumoro muduu-
jenɨtahi tohiri mihimogohɨgovɨ diiboco mɨtɨcuvusuqui.
4 Jaabadɨro bu mahatyɨme, tollɨro bu meenegaco guiraarugaco guibuhuba
sefano sihɨgovɨ satyefihi. Jaarugaco itɨcuvusumɨnaafi tɨcuvusufihi ajashu-
ruga itɨcuvusutagari imogohɨgodɨ.
5 Jaabadɨro bu tollɨro monejeba jeevahi ajashuruno mofiitɨ iicano
iimaajirahi sihidɨ jeevanoco. Jaabadɨ guiraarubajɨco ajashuruno cɨɨjɨgai
jɨgasujirahi.
6 Jaano monejeba cɨɨjɨgaibadɨ jeevahi, mɨɨno ifiivɨ ajashutɨno jiinɨjedɨɨno
imitɨ ficuucɨnɨhi monejebavɨ. Jaano paryɨ mofiico faabohocoro mɨhɨninɨhi.
Jaano ɨjɨmɨ cɨɨjɨgairi nɨfotocɨnɨno. Jaamaño paryɨ diifi jɨɨhaico jɨgasujirahi.
7 Mɨɨro miyamɨnaa paryɨ faaboho asico jeevamaaisujirahi
joomɨco, jiinimomɨco, bu paryɨ teehifañoo asimɨco icano. Jaamoco
jeevamaaisunɨcɨcuumo.
8 Jaanotɨ mɨɨhaiñooba aivo monejebaco jeevamaaisujitɨrahi. Toono imitɨ
iicano aivo guiinonɨratɨhi, namita agaicaaufineri mataanɨcɨnɨbadɨ jeevano.
9 Tobariro Mohaivojɨɨbo Moocaanico mihimehicahi. Jaabariro bu
miyamɨnaaco: Ɨdicuno, meneehicahi Moocaani ifibadɨro eheetavumoco.
10 Mɨɨro sahɨgotɨro moojɨtɨ saano: Imino, monoono, bu: Imitɨno, monoono
icano. Jaano tañahabomɨ tollɨ icatɨno.
11 Jaabadɨ ¿nacu bu sahojɨtɨro nɨfaihuno cuujirahi anaamofaihu, bu
afaafafaihu icano?
12 Jaabadɨ ¿nacu bu baacuho añaajebaco noovajirahi? ¿Nacu bu gachico-
hai moomohico noovajirahi? Chaa. Jaabadɨ sahojɨtɨro nɨfaihu saajitɨrahi
anaamofaihu, iquigaifaihu icano.

Miya Gaaja.

13 Jaanotɨ amɨɨhaifeenevɨ saafi fanoovaaco agaajaabo iicahachiijɨ toonoco
ihɨfusuqui imino iicanofeenedɨ, bu toono igaaja diiboco ijeebɨɨco sɨɨcutiyɨba
omoonɨnofeenedɨ icano.
14 Jaanotɨ amɨɨhai jeebɨɨfaño sitaaco iinohallɨtɨro mɨjɨɨheveneheje iica-
hachiijɨ, bu jillɨ amɨɨhaiguiiharo sinehejeque momoonɨfihachiijɨ icano toono
amɨɨhai gaajari mitya mitya mihicadino: Aivo sihidɨ gaajahi, noomoro.
Jaamo tollɨ omoonɨmo miyaano iicanoco bañɨhi.
15 Jaamaño toono Moocaanijaagotɨ asaano gaaja icatɨno. Jillɨ jiinɨjeo
gaajaro, mɨɨno esamaajetɨro asaano gaajaro, bu ɨjɨtɨro asaano gaajaro.
16 Mɨɨro iinohallɨtɨro sitaaco ɨjɨɨhevene iicahɨgo, bu ifiguiiharo omoonɨfino
iicahɨgo icano sajeebɨɨ chahahi. Jillɨ fanoova imitɨro icahi.
17 Jaanotɨ Moocaanijaagotɨ asaano gaajama iicamo jeebɨɨ mɨhɨnivatɨhi.
Jaamo sajeebɨɨ icahi, bu sɨɨcujeebɨɨma icamo, imihuseme eesɨcɨnɨmo, bu
ɨɨdaasugomo, imino moonɨmo, onoonoco jeenesutɨmo, jillɨ miyaanocoro
neefimo icano.
18 Jaanotɨ bu sajeebɨɨ iicanoco imogomo, sajeebɨɨ icaco moonɨfihi ifi
itɨquevequi.

4

Jiinɨje Imitɨco Mihimeguedino.

1 ¿Cuucatɨ amocasi, ɨɨbacasi icano amɨɨhaifeenevɨ saahicahi? Amɨɨhai
jeebɨɨfaño imitɨ imogoneheje, sihidɨ iicahɨgotɨ saahicano.
2 Mɨɨro amɨɨhai siinoco mihimeguehicahi. Jaarunoma mihicatɨnoma
mihicamo sitaaco magaicaauhicahi. Siinohallɨtɨ mataquivomoro
mɨhɨcɨtɨnohallɨtɨ momoonɨcasimoro mɨhɨɨbacasihicahi. Jaamaño amɨɨhai
siomonoma machahahicahi Moocaanico midillutɨmaño.
3 Jaanotɨ midillurumo magaayɨcɨhicatɨhi imino midillutɨmaño. Jaamo
mihimeguehicahi imitɨnoco mihimogonohallɨvɨro magañɨɨqui.
4 Amɨɨhai miyamɨnaa: Oono gaigo aijɨco ejeevesugoro sifiima
efeefigobadɨ mejeevahi. ¿Nacu magaajatɨhi amɨɨhai jiinɨje icaco iimogomo,
Moocaanimɨnaatɨ iicanoco? Mɨɨro cajaatyohacho jiinɨjeque anahabovamo
Moocaanimɨnaatɨ iminifutucuumo.
5 Mɨɨro sɨcamaño iicatɨnoco jahi Caatɨnɨhaamefaño noono: Moocaani Igai-
jaco mofifaño ificuubo mɨɨhaico sihidɨ gaijɨhi, noonoro.
6 Jaabo Moocaani mɨɨhaico amusuhi iimihuseri siinoco aacɨnofeenedɨ.
Mɨɨro jillɨ noono Caatɨnɨhaamefaño: Moocaani quehe quehe ifiico
omoonɨmoma ɨbacasihi. Jaanotɨ iimihuseri amusuubo ijeebɨɨ ɨsɨɨcumoco,
noonoro.
7 Jaanegui diibo iijɨguiino mihica. Jaamoro ɨjɨco mejenaau amɨɨhaitɨ
igaaqui.
8 Moocaanijaagovɨro mifiitɨvo, amɨɨhaijaagovɨ bu diibo ifiitɨvequi icano.
Imitɨmɨnaa amɨɨhai eedeefiico mejeevesu. Toono sasumiro Moocaani, jiinɨje
iicanoco magaijɨhicamo, amɨɨhai jeebɨɨnoco mihimibachucu.
9 Jaamoro ɨdaasuno miminifotomoro, mataacasi macanɨfobamaje, bu
amɨɨhai jejebaco, taafiratɨ miminiiyu; imo imo mihicanoco, ɨdaasuno mi-
miniiyu.
10 Jaamoro Aivojɨɨbo Jesuguiino amɨɨhai ifiico miguiinonɨ. Jaadɨ amɨɨhaico
sihidɨ ejeevamotɨ ficujiibo.

Dinahabotɨ Diimaadino.

11 Tañahabomɨ, fahɨgova imitɨno mihiimaadino. Mɨɨro inahabeditɨ imitɨno
eesamaaiboro: Iimitɨco, onoobo, bu Moise tajɨɨbatɨ imitɨno ihiimaaboro
toonoco: Iimitɨco, onoobo. Jaabo: Tajɨɨba imitɨco, onoomaño, jillɨro toono-
hallɨvɨ fagomɨnaafitɨ minifetehi.
12 Jaanotɨ naha saafiiro icahi tajɨɨbaco aacɨubo. Jaabo diibo fagomɨnaafi
ɨdɨɨboro ifinɨsujiruubo, ataajasujiruubo icano. ¿Jaanotɨ mɨɨjoho nacu ɨɨjoho:
Sita imitɨco, eneejiruubo?

Gaajaratɨno Cɨvohofucuvɨ Iicajino.

13 Jaanegui jisu muguubu amɨɨhai jillɨ meneehicamo: Jaachiijɨ mefeeji.
Jaanotɨ iicatɨhachiijɨ cɨvohogo mefeeji tuucuumivɨ. Jaamoro tahɨgo mihi-
caji saficaba tɨcovovɨ naajeteuco mificumoro manaajeji sihidɨ nɨhɨbamɨco
mɨhɨcɨqui, meneehicamo.
14 Jaarumo magaajatɨhi cɨvohofucu siibadɨ mɨllɨhacho mihicajinoco. ¿Mɨllɨ
fɨne mɨɨno ifi? Oono fucuro aimuufai agaasenere goovano afatyonɨcɨbadɨ
jeevano.
15 Jaanegui jillɨro meneehica: Moocaani iimogohachiijɨ tollɨ mihicamoro
tollɨ meheetaveji, noomoro.
16 Jaaruno icanaaca amɨɨhai suufenɨtɨmo mejenaauhicahi mitya mitya
amɨɨhai jeebɨɨco momoonɨmoro. Jaano paryɨ toono imitɨ.

17 Jaanoti bu imino omooninoco gaajaruubo imino omoonitimaño imiticoro icii̇bo.

5

Inihibamima Iicamediti Onoono.

1 Jinooco muguubu sihidi minihibamivamo, mataacasimoro sefano magaibacasi idaasuno ufucu mihicajineri.

2 Miiro oono amiihai nihibami tuucicuhi, amiihai imi gaachehuno nucucinicuuhi.

3 Amiihai nihibami, amiihai oro icano tivacinicuuhi. Jaamaño magaajacafutucuuhi jaabadiro amiihai ifi gueenene icajitihi ciijigairi ijigasunicibadi finiji. Jaarunaa nihibamico sihidi aivo mititibaanihi jino niinoofucuje mihicacuunaaca.

4 Miiro bu amiihai faguinoco ududicamaaihicamoco majaaduhicatinoco, amiihaico dillujimo. Jaanoco guubuujiibo Moocaani mitya Aivojiibo iicaabo, amiihai dudicamaajeminaa amiihaico ajaadusunoco.

5 Jaamo amiihai jiije jiinijehallivi iminoonoma mihicahicahi, mihimogobadi. Jilli amiihai ifiinoco mihicavasuhi niivimibadi jino gaisiraicifucu gasecuunaaca.

6 Jaamo bu amiihai iimihusemeque magaicaausuhicahi ajaagabamaajirunobama achahamoco.

Majaabicimoro Moocaanima Mihiimaa.

7 Tañahabomi, jaanegui majaabicimoro sajeebii motoomo Aivojiibo Jesu asaajinohachuta. Eneecau bu memeeci, oono faguico abasuubo ajaabiciiboro sajeebii toomoniciihi iticonio niija aigonoco. Jaadi niino niija afatyonobuunati ibasuta imino onoovanoco ihicicqui iicaniciibadi.

8 Jaabadi amiihai majaabicimoro sajeebii motoomo, quehecuno mihicamoro. Miiro jino Mohaivojiibo Jesu asaajino fiitivucuhi.

9 Tañahabomi, sifiiditi fahigova imitino mihiimaacasidino, amiihaico ufucu toonoco jaadusudiibo. Miiro Moocaani fagominaafi iicaabo fiiticuuhi jino guhugari icacuubo.

10 Jaaneguiiha tañahabomi, eneecau magaaja johono Moocaani iimaaminaa diibediti ijiibeguehicaumo idaasuno iicamoro ajaabicihicaunoco.

11 Miiro miihai: Aivo imino icamo, meneehi idaasuno iicanoco ajaabicimoco. Miiro amiihairyo bu muguubuhicacuuhi, Job onoobo idaasuno iicanoco ajaabicihicaunoco. Jaano nijequeti Aivojiibo Moocaani sihidi iidaasugunoco magaajacuhi. Miiro Aivojiibo miinoco agaijiiboro idaasuguefiibo.

12 Tañahabomi, amiihaico bu neehi: Jinooco imino mehesicini. Siinoco munuusumi niquejefañodi, jiinijefañodi, bu sinehejefañodi icano oovicimoro meneedino. Jaanegui: Jiihi, munuusumi: Jiihi, meneehica sanooro. Jaanoti bu: Chahano munuusumi: Chahano, meneehica sanooro. Amiihaico Moocaani toonohalliti idaasuno moonidino.

13 Jaanoti bu amiihaiti saafi idaasuno iicasumi diibohallivi Moocaanima mihiimaa. Jaanoti bu saatoho imo imo iicasumi, Moocaanico mihimomoro mamasiva.

14 Jaanoti bu saatoho iguihuvahachiiji Moocaani iija quillahutoco mucuuhuva diibohallivi Moocaanima ihiimaamoro diiribari ihalli aivomañoco ijeesuqui Moocaani momofeenedi.

15 Jaamo miyaavogomoro Moocaanima ihiimaaneri iguihuvaabo taajaji
Moocaani ubuheesuneri. Bu tollɨro imitɨco omoonɨno ijeebɨɨfaño iicahachiijɨ
Moocaani diibo imitɨco buusuji.
16 Jaaneguiiha amɨɨhai imitɨco fahɨgovavɨ mihimibachucasi amɨɨhai na-
haboma. Jaamoro Moocaanima toonohallɨvɨ mihiimaa amɨɨhaitɨ toonoco
ibuusuqui. Imino iicaabo Moocaanima ihiimaano sihidɨ jeevahi.
17 Mɨɨro Moocaani iimaamɨnaafi Elia onoobo mɨɨhaibadɨruu miyamɨnaafi.
Jaaruubo aigotɨno iicaqui Moocaanico idilluneguiiha mificabacɨ, saficaba,
bu sificabatɨfeenedɨ icano aigotɨno icauno.
18 Jaadɨ siino Moocaanima iimaaubo, jaadɨ aaiguuneri jiinɨje basutaano
noovauhi.
19-20 Tañahabomɨ, amɨɨhaitɨ saatoho miyajɨɨbogoco ejeevesumoco saatoho
dojɨcuvɨro uhuumisuhachiijɨ, magaaja diiboco iimitɨ jɨɨhaitɨ uhuumisuuboro
diibo jeebɨɨco guijevetɨ ataajasunoco. Jaamaño diibo imitɨ sihidɨ iicanoco
buususuubo.

1 SAN PEDRO AAME

Pedro Caatɨnɨuhi Miyaavogomɨnaa Agaacɨnɨumedi.

1 Uujoho Pedro, Jesucristo minɨsumɨnaafi iicaabo jihaameque caatɨnɨhi
ijiinɨjenetɨ sihɨ agaacɨnɨumedi Ponto jiinɨjeri, bu Galacia jiinɨjeri, bu Capado-
cia jiinɨjeri, bu Asia jiinɨjeri, bu Bitinia jiinɨjeri icano iicamedi.
2 Jaamo amɨɨhaico Moocaani ɨcɨuhi sɨɨcɨjetɨro ihesamaaje iicaubadɨ. Jaamo
amɨɨhaico Igaijafeenedɨ itaatɨro ificucuumo. Jaamo diibo onoonoco: Jii,
meneequi, bu Jesucristo guijeve tɨɨjohofañodɨ minitɨcafetequi icano. Jaamo
magaayɨcɨ sihidɨ Moocaani imino omoonɨnehejeque, bu sajeebɨɨ icanehe-
jeque icano.

Moocaanico Mihimono.

3 Masɨɨ mihimequi Moocaani iicaabo, Jesucristo Caanico. Jaabo si-
hidɨ mɨɨhaico ɨdaasugooboro mɨɨhaico iseemetɨ fiivusucuubo. Jaabo Je-
sucristo guijevefañotɨ siino ububeeteunofeenedɨ mɨɨhaico acɨhi imo imo
mehesɨcɨnɨno ifiico.
4 Jaanoro amɨɨhaico gaayɨcɨsujino amɨɨhaidi Moocaani ibusumijeque
niquejefaño ificuunoco. Jaano finɨsurajitɨhi, bu mɨhɨnivatusurajitɨhi, bu
deecano ochoomobadɨ icajitɨno.
5 Jaamo amɨɨhai Moocaanico mimiyaavogomaño imityari amɨɨhaico
teemejiibo. Jaamo taajasuvɨ mɨhɨfetehi niinofucusumi ihacɨqui ificunovɨ.
6 Jaamaño amɨɨhai sihidɨro imo imo mihicahi. Jaarumo fanoova amɨɨhaico
ɨjɨ ɨnɨsuneri ɨdaasuno gueenejɨsuno mihicajihiica.
7 Mɨɨro amɨɨhai miyaavogo orobadɨ jeevahi. Jaano nɨsucafetefihi cɨɨjɨgairi
iiminoco igaajacɨqui. Jaano amɨɨhai miyaavogoco ɨjɨ ɨnɨsunoco ajaabɨcɨno
oro ifinɨfino janaanɨcɨvɨ sihidɨ jaaducafetehi. Jaamaño amɨɨhai miyaavogo
tollɨ ɨnɨsucafotono cahacɨsucafeteji, imocafeteji, bu bocɨgocafeteji icano Je-
sucristo siino asaadɨ.
8 Mɨɨro amɨɨhai Jesucristoco magaijɨhi diiboco mahatyɨmetɨrumo. Jaamo
jisumi diiboco mimiyaaveguehi mahatyɨmetɨrumo. Jaamoro sihidɨ imo imo
mihicahi aivo ovosɨɨno ajashutɨno jɨɨbogoratɨno.
9 Jaano jino amɨɨhai jeebɨɨ taajasuco magaayɨcɨno, toono amɨɨhai
miyaavogo jaada.
10 Mɨɨro sɨɨcɨje Moocaani iimaamɨnaa jino taajasuco idilluumoro gui-
inehicauhi. Jaamoro iimaahicaumo Moocaani iimihusemaño amɨɨhaico
aacɨujinoco.
11 Jaabo Cristo Gaija diitoco gaajasuhicauhi diibo Cristo ɨdaasuno iicau-
jinobuunatɨ iiminoco agaayɨcɨujinoco. Jaanoco diito esamaaihicauhi:
¿Mɨɨjoho fɨne diibo? noomoro, bu diitofaño diibo Gaija iicaubo diibo asaau-
jisumico ɨjɨɨbugunoco igaajaqui icano.
12 Jaamoco Moocaani gaajasuuhi idudɨcamaaje diitedi icatɨno, mɨɨhaidiro
iicaunoco. Jaano jino toonocoro jisumi amɨɨhaico jɨɨbogomo, bu di-
itoro amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco Moocaani Gaija niquejefañotɨ agalluubo
mityafeenedɨ ɨjɨɨbuguumoro. Jaano jinoco Moocaani toomomɨnaa, angeles
onoomo, emeecɨmoro agaajaguehicano.

Moocaani Mɨɨhaico Cuuhuvahi Imino Miicaqui.

13 Jaaneguiiha imino mehesamaaimoro momooni. Jaamoro imihusene
mihicamoro imino mehesicini Jesucristo asaadi Moocaani amiihaico iimi-
husefañodi aacijinoco.
14 Oono, amiihai: Jii, eneefimo seeme mihicamaño Moocaanico magaa-
jautisumi mihimeguehicaunehejeque momooniicuudino.
15 Jilliro aivo imino mihica, oono Moocaani amiihaico ucuuhuvaubo iimi-
ibo iicamaño.
16 Miiro Caatinihaamefaño noono: Amiihai imimo mihica, jino uujoho
iimibadi, nooboro.
17 Jaamo amiihai diiboco: Moocaani, meneehicaabo paryi
momooniihicanoco ihiifiniciiboro gaajaciihicahi sabadiro saatohoco guiinovi
miniiyutiibo. Jaaboco mihigui jino jiinijehalliri mihicanohachuta.
18 Miiro Moocaani amiihaico taajasuhi amiihai imiti ifiiti oono amiihai
eedeetemihaiti magaayiciunoco. Jaanoco amiihai imino magaajahi jino
taajasu iicanoco oro, nihibami icano ifinifineri ajaaduutiiboco.
19 Jaanoti naha idiinoro jino Cristo tiijoho iimineri jaaduubo, oono cordero
iimiibo, imihinima achahaaboco agaicaaunicibadi diiboco agaicaauno
tiijeheri.
20 Jaabo Cristo siicijetiro jiinije fiivutinaacaro tooneguiiha ificucafutuubo.
Jari jisumi, niinosumi buhugaavuhi amiihai iminoco magaayiciqui.
21 Jaabo diibo Cristofeenedi amiihai Moocaanico mimiyaaveguehi. Jaabo
Moocaani Cristoco guijevefañoti siino ubuheetesuuboro, diiboco sihidi
bocico aci hi. Jaamaño amiihai Moocaanico mimiyaavogomoro diiboco
mehesiciniihicahi.
22 Jaamo amiihai jino miyaano jiibogoco: Jii, monoomoro amiihai
jeebiinoco mihimibachucuuhi. Jaaneguiiha amiihai nahabomico
miyanotiro imino magaiji.
23 Miiro amiihai siino mifiivucuuhi Moocaani seemetiro miicaqui.
Jaaruno iguijevefino miyaminaati mifiivono icatino, jilli Moocaani ifinijitino
iijifeenedi mifiivucuuhi.
24 Miiro Caatinihaamefaño noono:
Miiro miyaminaa ñaavahubadi jeevahi, bu imitya ideecanobadi jeevahi. Miiro
iñaavahu echeemeneri ideecano aifefihi. Jaabadi miyaminaa, bu im-
itya goovano finiji, noonoro.
25 Jaanoti naha Aivojiibo Moocaani iiji ufucuro finijitihi. Jaaji jiiji tooji taajasu
iijico amiihaico mijiibogono.

2

1 Jaaneguiiha fanoova imitico mejeevesu, oono fanoo bañifiiranehejeque,
bu inehejehallitiro mijiihevenehejeque, bu fanoova sicamañeheje
jiiboocasico icano.
2 Jaamoro oono seeme bohono ifiivomo mifañoco iicaniicibadi sihidi mi-
himogomoro miguiino Moocaani iijico aivo miyaano iicanoco. Jaamo
toonofeenedi mujusimoro mataajahi.
3 Mohaivojiibo iiminoco magaajacuumo.

*Cristo, Ubuheeneguiisiba.**

4 Jaaneguiiha Mohaivojiibojaa masaa, oono guiisiba ubuheeba iicaba iica-
jirubadi iicaabojaagovi. Miiro jaaboco miyaminaa iimuguutimoro gañiiuhi.
Jaaruubo Moocaanidi imiyaabo iicaabo sihidi ijaadama iicaabo.

* **2:3** Cristo buheebe. Jaaruubo guiisibabadi jeevahi.

5 Jaabadɨ bu amɨɨhai diibo guiisibabadɨ ejeevaabobadɨ mejeevamoco,
Moocaani itemplojatɨ eetavehi, itaatɨro iicaqui sacerdotemɨtɨ eheetavoobo.
Jaamo amɨɨhai Jesucristofeenedɨ jeecɨvoco meheetavonoco Moocaani
igaayɨcɨqui.
6 Jaamaño mɨɨro jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono:
Uujoho Sion cuumifaño saafiico ficuuhi iija tano guiisibatɨ iicaaboco. Jaabo
aivo iimiibo sihidɨ ijaadama iicaaboco. Jaaboco imiyaavogomo nu-
cufevetɨmo iicaqui, noonoro.
7 Jaamo amɨɨhai mimiyaaveguemedi aivo diibo sihidɨ ejeevaabo. Jaanotɨ
imiyaavogotɨmedi jino Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoono ɨfeteji:
Iija eetavomɨnaa ɨtɨhɨsuumoro agañɨɨuba jisumi aivo imiyaabatɨ minifetehi,
onoono.
8 Jaabadɨro bu jillɨ noonoro onoono ɨfeteji:
Jiba nanigaiva guiisiba, bu gañɨɨsuguiisiba icano, onoono.
Jaamo diito Moocaani jɨɨbogoco imiyaavogotɨmo oono toba Cristo iicaabotɨ
ananigaivacuumo, tollɨ iicaqui iicacuumaño.

Moocaanita Icano.

9 Jaanotɨ naha amɨɨhai Moocaani ɨɨcɨcucuumi, diiboco mejeecɨvequi
sacerdotemɨtɨ mihicacuumo, mihimicuumi, Moocaanitaro mihicacuumo.
Jaaneguiiha Moocaani ifiivusuneheje oovosɨɨnehejeque mɨjɨɨbogo. Jaabo
amɨɨhaico tajɨɨbahi ɨcɨvonoguiinotɨ mihiinomoro ihovosɨ seseefaño
mɨjɨcafetequi.
10 Jaamo amɨɨhai itɨconɨ cuumibadɨ mihicautɨhi. Jaarumo jisumi Moocaani
cuumitɨ miminifutucuuhi. Jaamo amɨɨhaico itɨconɨ mɨɨjohoba ɨdaasuguutɨhi.
Jaarumoco jisumi Moocaani ɨdaasuguehi.

Moocaanicoro Mejeecɨvequi Mihica.

11 Agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhai jiinɨjetɨ sitabadɨ sihɨ mihicamoco neehi:
Mihimeguedino amɨɨhai ifi imitɨnoco. Mɨɨro mofi imitɨ mojeebɨɨ imi esamaa-
jeque finɨsujirahi.
12 Jaaneguiiha imino mihica Moocaanico agaajatɨmo ɨmefeenevɨ. Tollɨtɨ
diito jisumi amɨɨhaiditɨ imitɨmɨnaa iicanɨcɨbadɨ ihiimaarumo amɨɨhai imino
momoonɨnoco aatyɨmemere Moocaanico imejimo diibo ajaadujifucu
agasedɨ.
13 Jaaneguiiha jillɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristo iimegueneguiiha miyamɨnaa
aivojɨto onoobadɨ mihica. Emperador onoobo imiyahaivojɨɨbo onoobadɨ,
14 bu tajɨɨbamɨnaa iimitɨmoco icɨvojanɨqui, bu imino iicamoco ibocɨguequi
icano agallumo onoobadɨ icano.
15 Mɨɨro Moocaani imeguehi amɨɨhai imino mihicanoco. Toonoco
aatyɨmemere diito agaajatɨmo, bu jillɨ mɨhɨɨfomo iicarumoco icano
amɨɨhaiditɨ: Imitɨmo, eneehicarumo illɨvequi.
16 Jaaneguiiha Moise tajɨɨbaguiino mihicatɨrumo mihimogomoro
imitɨnoco momoonɨdino. Jaarumo ɨvɨ jillɨro Moocaani jɨjovotobadɨro mihica.
17 Jaaneguiiha famoovaacoro mobocɨguehica, bu amɨɨhai nahabomɨco
magaijɨ, Moocaanico mɨñɨhicugo, bu emperador aivojɨɨboco mobocɨgo icano.

Cristo Ɨdaasuno Iicaunotɨ Magaaja.

18 Jeecɨvomɨnaa amɨɨhai aivojɨto onoonoco: Jii, monoo, iimimocoro
amɨɨhaico ɨɨdaasugomocoro icatɨno, bu tollɨro iimitɨmoco icano.
19 Mɨɨro imino Moocaanico magaijɨmoro sɨcamañohallɨtɨ ɨdaasuno mihi-
canoco majaabɨcɨno.

20 Jaanotɨ bu, ¿mɨllɨtɨ amɨɨhaidi imijiruno iimitɨnoco momoonɨnohallɨtɨ amɨɨhaico ahaamɨnoco majaabɨcɨno? Jaanotɨ naha iiminoco momoonɨnohallɨtɨ ɨdaasuno mihicanoco majaabɨcɨno, toono naha Moocaani ɨmefeenevɨ aivo iimino.
21 Mɨɨro tooneguiiha Moocaani amɨɨhaico cuuhuvauhi, Cristo ɨdaasuno iicaunotɨ cuuhuvauhi, Cristo ɨdaasuno iicaunotɨ magaajamoro diibo iicaubadɨ miicaqui.
22 Mɨɨro diibo sanooba imitɨco moonɨutɨhi, bu bañɨfiira diibofaño chahauhi icano.
23 Mɨɨro diiboco aivono eneehicausumi, bu aivono nooboro iimusuhicautɨɨbo. Bu diiboco ɨdaasuno omoonɨusumi jaadamaaiutɨɨbo, jillɨro Moocaanico imino emeecɨɨboro udugaacufiibovɨro sefahicaubo.
24 Jaabo Cristo mohimitɨco ifihallɨvɨ ɨɨcɨuboro ɨmohohallɨvɨ satyuuhi mohimitɨ ifiico miguijenɨmoro ɨtɨcovono ifiimaryo miicaqui. Jaabo tujaaveneri amɨɨhai mubuheeuhi.
25 Mɨɨro itɨconɨ amɨɨhai ovejamɨ ɨmɨtamobadɨ mihicahicauhi. Jaarumo jisumi Cristojaagovɨ muhuumicuuhi. Jaaboro amɨɨhaico ovejamɨ toomomɨnaafibadɨ otoomooboro amɨɨhai jeebɨɨnoco imibaiyɨɨcɨhi.

3

Jillɨ Ataabavacumo Miicaqui.

1 Jaabadɨro bu amɨɨhai gaigoomɨ, amɨɨhai tajemɨ atajɨɨbanoco: Jii, meneehica. Jaaneri diitotɨ saatoho imiyaavogotɨmo mɨjɨɨbogotɨrunaaca imiyaaveguequi amɨɨhai imino mihicanofeenedɨ;
2 jaamo amɨɨhai imino mihicamoro diitoco mobocɨgonoco aatyɨmemere.
3 Jaabadɨro bu amɨɨhaihallɨcoro mihimibaiquimaaidino, oono janaanɨcɨ famañoovaje feedamaajebadɨ iicanehejeque, bu oro eetavotaneheje ficamaajeque, bu aivo iiminoono gaachehuno jɨcamaajeque icano.
4 Ɨvɨ amɨɨhai jeebɨɨfaño aatyɨmeratɨhɨgocoro mihimibachu. Jaamoro ifinɨjitɨno ovosɨɨ sajeebɨɨ, sɨɨcuno icano jeebɨɨma mihica. Toono naha aivo Moocaani imogono.
5 Mɨɨro sɨɨcɨjeo gaigoomɨ Moocaanidiro iicaumo jillɨ imibaiquimaaiuhi. Jaamo Moocaanico imiyaavuguumoro aijɨmɨ onoonoco: Jii, neehicaumo.
6 Mɨɨro tollɨ iicaugo Sara aijɨ Abraham atajɨɨbanoco: Jii, onoogoro diiboco: Tahaivojɨɨbo, neehicauhi. Jaagobadɨ amɨɨhai mihicajirahi iguitɨmo imino momoonɨhachiijɨ.
7 Jaabadɨro bu amɨɨhai aijɨmɨ, amɨɨhai taabamɨco gaajacɨmoro mificu, bu mobocɨgo. Jillɨ iniinovaneguiiharo icatɨno, bu oono iimihuseri Moocaani amɨɨhaico aacɨyomo ifiimaryo iicamaño. Jaanegui jillɨ mihica amɨɨhai Moocaanima mihiimaanoco jinejeba tɨhɨsudino.

Imino Omoonɨjinoco Iimogomo.

8 Niinoono jino amɨɨhaico neehi: Famooro sabadɨro imino mihica, bu fahɨgova mɨhɨdaasugocasi, bu mɨino nahabomɨma mihicanɨcɨbadɨ, bu magaijɨcasi, bu sɨɨcujeebɨɨma mihica icano.
9 Bu amɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco, imitɨno momoonɨdino bu aivono onoomoco, bu aivono meneedino jillɨro diitoco imino monoo. Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico cuuhuvauhi diibo amɨɨhaico imino omoonɨnoco magaayɨcɨqui.
10 Mɨɨro ifiico agaijɨmoro imo imo iicanoco iimogomo, iimitɨnoco iimaatɨmo iicaqui, bu bañɨfiiraco iimaatɨmo iicaqui icano.

11 Bu imiti̇noti̇ buhi̇govi̇ iminifotomoro iiminocoro imooni̇qui, bu sajeebi̇i̇ icaco iguiinomoro toonoma iicaqui icano.
12 Mi̇i̇ro Moocaani imino iicamoco teemefihi, bu diiboma iimaanoco guubufiibo icano. Jaanoti̇ imiti̇noco omooni̇moco imogoti̇i̇bo.
13 ¿Mi̇i̇joho bu ami̇i̇haico imiti̇no mooni̇jirahi iiminocoro aivo mihimogomoro momooni̇moco?
14 Jaarumo iminohalli̇ti̇ i̇daasuno mihicarumo imo imo mihicaji. Jaanegui mi̇i̇ti̇ mihiguidino, mihiguetedino.
15 Ivi̇ jilli̇ro Cristoco moboci̇go ami̇i̇hai jeebi̇i̇ Aivoji̇i̇boco. Jaaneguiiha fahiiji̇varo mihimibaici̇ni̇. Jaamo ami̇i̇haico ami̇i̇hai miyaavogoditi̇ idillumoco mihiimusuji. Jilli̇ Moocaanico boci̇gomoro si̇i̇cujeebi̇i̇ri mihiimaa.
16 Jaarumo imino mihica ni̇ji̇ ni̇ji̇ icati̇mo, oono ami̇i̇hai Cristoco mimiyaavogomo imino mihicahicanoti̇ imiti̇no iimaahicamo inucufevequi.
17 Jaamañoo iiminoco momooni̇nohalli̇ti̇ i̇daasuno mihicano aivo imihi, Moocaani tolli̇ iimogohachiiji̇. Jaanoti̇ imiti̇nohalli̇ti̇ i̇daasuno mihicano imiti̇hi.
18 Mi̇i̇ro Cristo mohimiti̇halli̇ti̇ i̇daasuno iicauboro sano guijeveuhi safooro siino guijevecuuti̇i̇bo iicaqui. Jaabo imiti̇ma chahauruubo mi̇i̇hai mihimiti̇mohalli̇vi̇ Moocaanijaagovi̇ mi̇i̇haico isatyequi. Jaaruuboco ifi guijeveurahi. Jaaruuboco igaija buheetesuuhi.
19 Jaano Igaijari ufuuboro bu si̇i̇ci̇je iguijeveci̇ni̇hicaumo jeebi̇i̇no i̇ji̇ ci̇vojafañoo iicaumoco ji̇i̇beguejeubo.
20 Jaamo diito si̇i̇ci̇je Noe iicausumi imiyaavuguuti̇mo, oono Noe imeenegaco eheetavehicaunohachuta Moocaani diito imiti̇co ajaabi̇ci̇i̇boro teemehicauboro: Fi̇ne imitejimobadi̇, esi̇ci̇ni̇uboro. Jaagari ni̇faihuti̇ taajaumo sahuse juugahuseti̇ miitooci̇, saatoho i̇di̇i̇noro.
21 Jaano toni̇faihu mi̇i̇noco initi̇no ni̇faihubadi̇ iicano. Jaafaihufeenedi̇ jisumi mi̇i̇hai mataajacuuhi. Jaano toono niti̇ mi̇i̇no ifiico initi̇no icati̇no, i̇di̇i̇noro Moocaanico mi̇i̇no esamaaje mi̇hi̇nivati̇no iicaqui midilluno. Jaanoro mi̇i̇noco taajasuno Jesucristo siino ubuheeteunofeenedi̇.
22 Jaabo niquejefañoo ufuuboro Moocaani miyanaagonovi̇ acasi̇i̇vutuuboro gi̇ci̇ni̇hi. Jaabo mityaguiino Moocaani toomomi̇naa, bu aivoji̇to, bu mityano icano iicamo.

4

Moocaani Mi̇i̇haico Aaci̇di̇neri Sitaaco Mahamusuno.

1 Jaaneguiiha bu ami̇i̇hai i̇daasuno miicaqui mihimibaici̇ni̇, oono Cristo i̇daasuno iicaubadi̇. Mi̇i̇ro i̇daasuno omooni̇noco ajaabi̇ci̇mo imiti̇co ejeevesucuumo.
2 Jaamo jiini̇jehalli̇ri iicaunohachuta Moocaani iimogobadi̇ iicaqui; ifi imogonocoro imooni̇qui icacuuti̇no.
3 Mi̇i̇ro aivo ajashucuti̇no oono Moocaanico agaajati̇mo omooni̇ni̇ci̇badi̇ iti̇coni̇ momooni̇hicauno. Mi̇i̇ro tusumi ami̇i̇hai fanoova imiti̇co mihimoyi̇i̇ci̇hicauhi, bu iimiti̇no imogoco mihimoyi̇i̇ci̇moro momooni̇hicauhi, bu guiriicavonehejeque, bu agañuhusuno ji̇i̇baimonoco icano, bu jeebi̇i̇bati̇ro adumoro, mi̇i̇haiñoobaco mejeeci̇vehicauti̇hi, bu Moocaani afaguunoco fanoova i̇ji̇mi̇co eheetavonoco jeeci̇vomoro mihicahicauhi icano.
4 Jaamoma siino magataavomoro iimiti̇noco momooni̇cuuti̇neri eheetyemere ami̇i̇haiditi̇ imiti̇no iimaahicamo.
5 Jaarumo diito Moocaani ubuheemeque, bu uchuumucumoco icano emeeci̇i̇boro ijaadaco aaci̇jiiboma paryi̇ imibachujimo.

6 Jaabadiro bu jino uchuumucumoco Moocaani jiibogoco jiibugucuumo, igaijano Moocaani iicabadi iicaqui. Jiijehalliri iicausumi famoovaaco iicabadiro Moocaani omooniurumo.
7 Miiro jino fanoova ifinijino fiiticuuhi. Jaaneguiiha imihusene mihica. Jaamoro imino mehesicinimoro Moocaanima miyanotiro mihiimaa.
8 Jaano janaanicivi gaijicasima mihica. Miiro gaiji ajashutino imitico finisufihi.
9 Jaaneguiiha amiihai iijanofaño fahigovavi magaayicicasi iimaafiivotimo.
10 Bu fahigovavi mejeecivocasi amiihaico Moocaani aacidinehejeri. Jaano Moocaani amiihaico fanoovaaco aacinoco imino motoomomoro momooni.
11 Jaanoti bu saatoho mihiimaano Moocaani iimaabadiro iicaqui. Jaanoti bu saatoho sitaaco siinoco mahamusuhachiiji, Moocaani amiihaico aacino sefari mahamusu. Jaano paryi momoonino Moocaanico Jesucristofañodi mihimequiro iicano iicaqui. Jaabediro jaafa cahacisu, bu mitya icano icahi fahiijivaro. Fine.

Cristohalliti Idaasuno Mihicano.
12 Amiihai tañahabomi, sefaneri inisuno amiihaihalliviasaasumi meheetyedino, ajabafiiranoti mihicaniicibadi.
13 Ivi jilliro imo imo mihica Cristo idaasuno iicaubadi mihicaneri. Jaamo ufucu diibo ihovosiima asaanoco mahatyimeneri sihidi imo imo mihicahi.
14 Jaaneguiiha amiihaico Cristo iijihalliti aivonoono unuusumi, imicani amiihai mihicahi, iimiibo Moocaani Gaija amiihaihalliri iicamaño.
15 Jaanoti amiihai sita gaicaau, bu naniva, bu imiti moon, bu sita iimaa juvihici icanohalliti ivi idaasuno mihicadino.
16 Jaanoti naha saatoho Cristo momohalliti idaasuno mihicaneri munucufevedino. Jilliro toonohalliviMoocaanico mihimo.
17 Miiro jino tusumi mihicacuuhi Moocaani idaasuno omoonijino iseemeti iticovano. Jaano miihaiti jilli iticonino, ¿jaanequi milliji fine Moocaani jiibogoco imiyaavogotimovi aalliibaanijiibo omooniibo?
18 Miiro jino iimimo icarumo sihidi jeevanoti taajahi. ¿Jaanegui milli fine icajimo iimitimo?
19 Jaamaño Moocaani imogobadi idaasuno iicarufeenedi imino iicamoro diitoco ifiivusuubo Moocaani usefaño ijeebiico ificuuqui. Miiro diibo abañitatiibo.

5

Miyaavogominaaco Afagoono.
1 Jino uujoho amiihai igaivominaa quillahutoco faguehi. Jino uujoho diitobadiro quillahutoobo iicaabo, bu Cristo idaasuno iicaunoco aatyimeubo icano. Jaamo bu diito iicabadiro uujoho tamañoma icaji Jesu ihovosiima ufucu asaadi.
2 Jaaneguiiha amiihai quillahuto, Moocaanico imiyaavugucuumo ovejamibadi iicamoco motoomo amiihaico utuumusumoco. Jaanoco mihimogomoro momooni Moocaani imogobadi. Jilli amiihaico atajiibaneguiiharo icatino, bu jilli nihibamicoro magaayicquiro icatino icano. Jilliro imino mududicamaaje.
3 Amiihaiñocoro mihicabadi mihimogobadiro momoonidino. Jaamo amiihai momoonino aatyimemere igaajaqui.
4 Tolli momoonihachiiji, imiya toomominaafi agasedi amiihai magaayiciji imino chaahimigaco, milli icajitinoco.

5 Jaabadɨro bu amɨɨhai sɨcafe quillahuto iijɨguiinovɨ miminifoto. Jaamoro
sabadɨro sɨɨcujeebɨɨma mihicamoro fahɨgovavɨ: Jii, monoocasi:
Mɨɨro Moocaani imogotɨhi: Aivo uujoho sihidɨ jeevahi, eneefimoco. Jaanotɨ
naha sɨɨcujeebɨɨma iicamoco iimihuseri amusufiibo.
6 Jaaneguiiha sihidɨ ejeevano Moocaaniguiino* miminifoto amɨɨhaico diibo
unuufucu agasedɨ sihidɨ mejeevamotɨ iminiiyuqui.
7 Jaaneguiiha paryɨ amɨɨhai esamaajeque Moocaani usefañoro mificu. Mɨɨro
diibo amɨɨhai imino mihicanoco imeguehi.
8 Jaamoro bu imino magaajamoro mehesɨcɨnɨ. Mɨɨro oono amɨɨhaimɨnaafi ɨjɨ
jɨcubadɨ nɨɨgooboro ɨguehi, aatyɨmeme miyaavogoco ifinɨsuqui.
9 Jaaboco mejenaau miyaavogofañodɨ sefano mihicamoro, tollɨro bu
fahɨgova iicamo amɨɨhai nahabomɨ, tobadɨro bu ɨdaasuno iicanoco
magaajamoro.
10 Jaarumo gueenejɨsuno ɨdaasuno mihicanobuunatɨ Moocaani amɨɨhaico
imino imibachujiibo, bu quehecuno, mityano, sefano icano ficujiibo. Jaabo
diiboro Moocaani paryɨ fanoovaaco aacɨfiibo mɨɨhaico cuuhuvahi Jesu-
cristoma sano ifinɨjitɨno fiivofaño miicaqui.
11 Jaabo jaafa mityama icahi fahiijɨvaro. Fɨne.

Niino Fitaacu.

12 Jino tañahabobadɨ eesɨcɨnɨubo Silvano onoobofeenedɨ jihaamegayɨco
caatɨnɨhi amɨɨhaico fajɨɨnɨɨboro miyaano iicanoco oono Moocaanitɨ paryɨ ma-
gaayɨcɨneheje Moocaani mɨɨhaico sihidɨ agaijɨnoco ɨjɨɨbogono. Jaanofañodɨ
quehecuno mihica.
13 Tollɨro bu Moocaani iija Babiloniari iicajamɨnaa Moocaani
amɨɨhaico iicaubadɨro ɨɨcɨumo amɨɨhaijaago iijɨco galluhi, bu tollɨro diibo
taseemenebadɨ iicaabo Marco onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluhi.
14 Jaanegui fahɨgovavɨ mihibɨcɨcasimoro midillucasi.
Jaamo paryɨ amɨɨhai Jesucristota mihicamo sajeebɨɨma mihica.

* **5:6** Griego iijɨri janaanɨcɨ jillɨ noonɨcɨno: Moocaani useguiino.

2 SAN PEDRO AAME

Miyaavogomɨnaadi Pedro Acaatɨnɨuno.

1 Uujoho, Simon Pedro iicaabo Jesucristo jeecɨvomɨnaafi, bu diibo minɨsumɨnaafi iicaabo amɨɨhaidi jihaameque caatɨnɨhi, mɨɨhai mihicabadɨro imino mimiyaavogomedi. Mɨɨro Moocaani, bu Motaajasumɨnaafi Jesucristo icamɨsi famooro imiyaavogodɨmoco acɨhi iimico.
2 Jaaneguiiha Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsico magaajanofeenedɨ amɨɨhaico sihidɨ imino omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco icano magaayɨcɨ.

Moocaani Miyaavogomɨnaaco Aacɨno.

3 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico imityafañodɨ paryɨ mofiguiiha mucuujɨvaachunoco, bu diiboco mejeecɨvequi mucuujɨvaachunoco icano acɨɨbo, toonofeenedɨ diiboco magaajaqui, sihidɨ ejeevanofeenedɨ, bu ovosɨɨnoonoco eheetavonofeenedɨ icano mɨɨhaico ucuuhuvauboco.
4 Jaanehejefeenedɨ unuunoco mɨɨhaico acɨɨbo, jaano ajashutɨno, sihidɨ ijaadama iicanoco. Jaano toono diibo unuunofeenedɨ amɨɨhai Moocaani iicabadɨ miminifetehi iimitɨno imogo jiinɨjehallɨvɨ imitɨco ɨsɨvanotɨ mataajamoro.
5 Jaaneguiiha mesefaquifotomoro amɨɨhai miyaavogoco mahamusu imino mihicaneri, jaanoco bu mahamusu janaanɨcɨ gaajari,
6 jaanoco bu mahamusu amɨɨhai ifiicoro imino matajɨɨbaneri, jaanoco bu mahamusu jaabɨcɨri, jaanoco bu mahamusu Moocaanico mejeecɨveneri,
7 jaanoco bu mahamusu amɨɨhai nahabomɨma magaijɨcasineri, jaanoco bu mahamusu gaijɨma mihicaneri icano.
8 Jaano jinehejema mihicanoco miguiraatusuhachiijɨ amɨɨhai ifiino mɨhɨfonotɨ icajitɨhi, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristoco magaajano sɨcamañovɨ feejitɨhi.
9 Jaanotɨ jinehejema achahamo ihaallɨɨnoma chahahi, jabaiyɨɨmo; itɨconɨono iimitɨ initɨcafutuunoco ajabajevecuumo.
10 Jaaneguiiha tañahabomɨ, mityano mihicamoro imino mehesɨcɨnɨ Moocaani amɨɨhaico ɨɨcɨuboro ucuuhuvaunoco. Jaanoco tollɨ momoonɨhachiijɨ ufucuro imitɨnofaño mahaquetejitɨhi.
11 Jaachiijɨ amɨɨhai imino tɨhɨɨtɨno mɨjɨcafeteji Mohaivojɨɨbo, Motaajasumɨnaafi Jesucristo aivojɨ ifinɨjitɨnofaño.
12 Jaaneguiiha amɨɨhaico jinehejeque magaajacurunoco esaayuuboro icahi, oono miyaanofaño quehecuno mihicarumoco.
13 Mɨɨro uudi imino jino uujoho iicanohachuta amɨɨhaico eesaayuuboro afajɨɨnɨno.
14 Mɨɨro Mohaivojɨɨbo Jesucristo uco gaajasuhi iguijevedɨ jiijeeque goovano ejeevesujinoco.
15 Jaaneguiiha uujoho tasefadɨno moonɨhi. Jaamo uujoho iguijevenebuuna jinehejeque mehesafetehi.

Cristo Sihidɨ Ejeevauboco Aatyɨmeumo.

16 Mɨɨro amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo mityatɨ, bu jiijehallɨvɨ asaaunotɨ icanoco mɨjɨɨbuguno sɨcamañooco mɨɨhairyo meheetavomoro mɨjɨɨbuguno

icatɨno. Mɨɨro mɨɨhai mohaallɨɨri mahatyɨmeuhi Mohaivojɨɨbo sihidɨ jee-
vaaboco.
17 Jaaboco mɨɨhai mahatyɨmeuhi Dios Moocaani bocɨco, bu imico icano
diiboco aacɨusumi, bu tollɨro muguubuuhi Moocaani ihovosɨɨri: Jaanɨ
taseemene diiberi uujoho imo imo iicaabo, unuunoco.
18 Jaano toono niquejefañotɨ unuunoco mɨɨhai monohojɨneri muguubuuhi
Mohaivojɨɨboma imibaaɨri mihicausumi.
19 Jaabadɨ bu aivo jino miyaano iicanoco magaajahi Moocaani iimaamɨnaa
acaatɨnɨuno co. Jaanoco amɨɨhai mimiyaavogomo aivo imino momoonɨ.
Jaano toono diito acaatɨnɨuno ɨfuvusuhi oono cɨvohɨgotɨ cɨɨjɨgaimecu
meseseevetɨnohachutaro ɨɨfuvusunɨcɨbadɨ. Jaanotɨ Cristo cuujetavɨo
meecɨrɨgai onoobobadɨ asaacudɨ amɨɨhai jeebɨɨnoco achɨcɨjiibo janaanɨcɨ
imino Moocaanico magaajaqui.
20 Jaaneguiiha itɨconɨ jinooco magaaja, chahano Caatɨnɨhaamefañoo inoro
ihesamaajeriro onoono.
21 Mɨɨro toonoco Moocaani iimaamɨnaa jillɨ ijeebɨɨtɨro onoomoro
acaatɨnɨuno icatɨno. Jillɨ Moocaani Gaija diitoco unuunoco Moocaaniditɨ
jɨɨbuguumo.

2

Sɨcamañooco Ɨjɨɨbeguefimo.

1 Jaabadɨro bu Israel cuumifañoo icaumo Moocaani iimaamɨnaabadɨ
icarumo abañɨfifimo. Jaabadɨro bu icajimo bañɨfiira jɨɨbogomɨnaa. Jaamo
amɨɨhaifeenevɨ toovono ɨjɨcafotomoro sɨcamañehejeque jɨɨbeguejimo amɨɨhai
miyaavogoco ifinɨsuqui, oono Aivojɨɨbo aamɨɨbo ataajasuubotɨ bañɨmoro.
Jaarumo goovajino ifiicoro ifinɨsuno.
2 Jaamoco sihidɨ saatoho imiyaavogomoro diitobadɨro iminotɨno
moonɨjimo. Jaamo tollɨ iicanotɨ sita miyahiijɨ jɨɨbogoditɨ imijitɨno ihiimaano.
3 Jaamo nɨhɨbamɨco sihidɨ iimogomoro amɨɨhaico nanijimo
sɨcamañehejeque ɨjɨɨbogonohallɨvɨ. Jaarumo ifinɨjinotɨ taajajitɨmo mɨɨro
sɨɨcɨjetɨro diitoco Moocaani ahaamɨjinofañoo icacuumo.
4 Buhɨcagaha itoomomɨnaa icaurumo imitɨco omoonɨumoco gaijɨutɨɨbo
jillɨro diitoco jɨgaiñehiri isisɨuboro cɨɨjɨgaifañoo ɨcɨvohɨgo gañɨɨuhi, tahɨ iicaqui
jaadusufucu agasejinohachuta.
5 Tollɨro bu sɨɨcɨjeo miyamɨnaaco iimitɨhallɨtɨ gaijɨtɨɨbo nɨfaibari
amacanɨsuuboro diitoco finɨsuuhi. Jaaboro ɨdɨɨbocoro Noeque iyotoma
taajasuuhi: Imino mihica, nooboro tomiyamɨnaaco ɨjɨɨbuguuboco. Jaabo
Noe taajauhi iyoto sietedɨmomaryo.
6 Tollɨro bu Moocaani finɨsuuhi Sodoma cuumi, bu Gomorra cuumi
icanoco cɨɨjɨgairi ɨjɨgasuuboro, baiguiijɨtɨ miniiyuuhi, toonobuunatɨ iicano
imitɨ miyamɨnaa toonotɨ igaajaqui.
7 Jaanotɨ ɨdɨɨbocoro Lot onooboco taajasuubo imino iicaaboro diito imitɨno
iicanoco aatyɨmeebere ɨdaasuno iicahicauboco.
8 Mɨɨro diibo imino iicahicaubo fafucuvaacɨvɨro iimijeebɨɨfañodɨ ɨdaasuno
icahicauhi diito imitɨno omoonɨnoco aatyɨmeebere, bu imitɨno ihiimaanoco
uguubuuboro icano.
9 Jillɨ Aivojɨɨbo taajasufihi ɨjɨ abañɨno ɨnɨsunotɨ diibota iicamoco. Jaanotɨ
iimitɨmoco ficuubo jaadusufucusumi ɨdaasuno imoonɨqui.
10 Jaabadɨro bu Moocaani ɨdaasuno moonɨji janaanɨcɨvɨ oono ɨɨdicunoco
ifi iimogonoco omoonɨmoro, bu diibo tajɨɨbaco iimeguehicatɨmoco icano.

Jaamo jenaaufifimo, jeebɨibatɨro moonɨfimo, iguitɨmo ɨñɨhicunoono mityatɨ imitɨnoono ihiimaanoco icano.
11 Buhɨcaga Moocaani toomomɨnaa sihidɨ imityama icarumo diito Aivojɨibo ɨmefeenevɨ: Imitɨno, onoomoro ɨibatɨhi.
12 Jaamo diito asimɨbadɨ ihesɨcɨnɨbama chahahi, oono sahiijɨtɨro iicacubadɨ iicamo iimitɨmo, ifiivomoco agaayɨcɨmoro agaicaaufimo asimɨbadɨ iicacuumo. Jaamo diito agaajatɨnotɨ imitɨno iimaahicahi. Jaamaño asimɨ iicanɨcɨbadɨ guijevejimo.
13 Jaamo ɨdaasuno icaji sitaaco ɨdaasuno omoonɨhicabadɨro. Jaamo: Imo imo mihicahi, neehicamo gueenene icajitɨno safesugoco omoonɨmo. Jaamo amɨihai jɨibaimonofaño ofoomoro amɨihaico nucufevesuhicahi jihovonehejeri asafesuvomoro. Jaanotɨ amɨihaiditɨ sita imitɨno iimaahicahi.
14 Jaamo bu gaigooco jillɨ tɨcovono ɨifɨnɨcɨhicatɨmo, bu iimitɨco jeevesuhicatɨmo, bu ajashuno imiyaavogo iicamoco jeevamaaisuhicamo, bu aivo gaajamo fanoovaaco iimogomoro ɨicɨnoco. Jillɨ Moocaani afaijacuumo iicamo.
15 Jaamo iimino jɨihaitɨ ɨmɨtacumo, johono Moocaani iimaamɨnaafi Balaam onoobo Beor achibadɨ jeevamo. Mɨiro diibo imuguuhi iimitɨnoco omoonɨunohallɨvɨ nɨhɨbamɨco agaayɨcɨujirunoco.
16 Jaaruuboco iimitɨhallɨtɨ asi burro ɨibauhi miyamɨnaafibadɨ ihiimaauboro. Jaamaño fuutɨibo ijeegavoma.
17 Jaamo diito pisirigai inɨfaihuma achahanobadɨ jeevahi, bu aimuufaico guibuhuba sihɨgo asatyonɨcɨbadɨ jeevahi icano. Jaamo ficucɨnɨcuhi fahiijɨvavɨro aivo ɨcɨvonoguiino iicacuuqui,
18 mɨhɨfonehejeque sihidɨ ejeevamobadɨ ihiimaahicamaño. Jaamo iimitɨnoco ifi iimogonehejeque iimoyɨicɨhicanofeenedɨ jeevamaaisuhicamo iimitɨnofaño iicahicaumotɨ miyanotɨro agaacuumoco.
19 Jaamoro diitoco: Amɨihaico iimino iicaco mahacɨji, neehicamo, diito bu jɨjovoto icarumo. Mɨiro fanoohimitɨ iguiinonɨcumo imitɨ jɨjovotorucu.
20 Jaanotɨ bu Aivojɨibo, Taajasumɨnaafi Jesucristoco agaajaumoro jiinɨje imitɨtɨ ataajacuurumo siino dojɨcuvɨro tonehejefaño ɨmɨtamo siino tonehejeguiino minifetehi. Jaamo itɨconɨ Jesuco agaajautɨno janaanɨcɨvɨ imitɨno minifetehi.
21 Jaamedi imijiruno oono imino jɨihaico gaajatɨmo iicano. Jaanotɨ iimino tajɨibaco diitoco aacɨunoco gaajacuurumo siino ejeevesumaño aivo imitɨno icacuumo.
22 Jaamovɨ aivo imino ɨifotono jillɨ onoonɨcɨno: Jɨcu siino iguibamaajeque dojɨcuvɨro faiyɨhi, bu faafaibaco initɨcuubo siino dojɨcuvɨro caamefaño jeefiji, onoono.

3

Aivojɨibo Asaajino.

1 Agaijɨmo tañahabomɨ, jino siino amɨihaidi acaatɨnɨhaame. Jaahaamecɨfaño imeguehi jino afajɨinɨnofaño dɨ miyanotɨro amɨihaico eesamaaisunoco.
2 Jaanegui mehesafoto johono Moocaani iimaamɨnaa unuunoco, bu Mohaivojɨibo Taajasumɨnaafi tajɨibaco gallumɨnaa amɨihaico ɨjɨibuguunoco icano.
3 Jaaneguiiha jinooco itɨconɨ mehesɨcɨnɨ: niinosumi saajimo miyamɨnaa Moocaaninehejeque edejecujimo, ifi iimitɨco iimogono onoobadɨro iicamo.

4 Jaamoro dillujimo: ¿Mɨllɨ iicanoco Cristo saaji, nooboro unuuno? Mɨɨro
jiinɨjeque ifiivusuunotɨ moheedetemɨhaivɨ iguijeveunotɨ, bu jisumihachuta
jino jiinɨje iicabadɨro icahi, noomoro.
5 Mɨɨro diito imogotɨhi agaajanoco niquejene sɨɨcɨjetɨro ifiivusucafutu-
unoco, bu Moocaani noojɨri nɨfaihufañotɨ jiinɨje iinuunoco jaanɨunobadɨ.
Jaanotɨ bu fahɨgovadɨ nɨfaihu iicanoco,
6 bu oono nɨfaihuri jiinɨjehallɨri iicaunoco ifinɨsunoco icano.
7 Jaabadɨro bu jisumio niquejene, bu jisumio jiinɨje icano jino iicano
cɨɨjɨgaiguiiharo ficuucɨnɨhi, diiboro Moocaani onoobadɨ. Jaagai cɨɨjɨgai
toonoco jɨgasuji jaadusufucusumi. Jaasumi bu tollɨro iimihicatɨmo
finɨsucafeteji.
8 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, jinooco majabajeevedino, mɨɨro Mo-
haivojɨɨbedi safucu mil añobadɨ jeevahi, bu mil año safucubadɨro jeevahi
icano.
9 Jaabo Mohaivojɨɨbo unuunoco ajabajevecuuno icatɨno, oono saatoho
eneehicabadɨ. Jillɨ mɨɨhaico ajaabɨcɨɨboro imogoobo famooro iimitɨco
ejeevesunoco, mɨɨhaiñooba cɨɨjɨgaifaño footɨmo iicaqui.
10 Mɨɨro Mohaivojɨɨbofucu gaseji mehesɨcɨnɨtɨnaaca, oono nanivamɨnaafi
gaajacɨratɨnofucu asaanɨcɨbadɨ. Jaasumi niquejene paryɨ dubaicamaaiji
ñɨhicuno guubuvusunoro. Jahɨ paryɨ iicaneheje cɨɨjɨgairi finɨsucafeteji.
Jaabadɨro bu jiinɨje paryɨ toojehallɨri iicanoma jɨgasucafeteji icano.
11 Mɨɨro paryɨ jillɨ finɨsucafetejino. Jaaneguiiha aivo imino Moocaanigui-
iharo mihicano, bu diiboco imino mejeecɨvono icano.
12 Jaaneguiiha Moocaani fucu agasejinoco motoomomoro diiboco ma-
hamusu goovano isaaqui. Jaasumi niquejene cɨɨjɨgairi finɨcafeteji. Jaano
icɨɨjɨgairi tahɨ iicaneheje paryɨ chucucamaaiji.
13 Jaanotɨ naha mɨɨhai meteemehi Moocaani eetaveji unuunoco bohono
niquejeneque, bu bojiinɨjeque icano. Jahɨgo paryɨ famooro imifiimo imino
mihicaji.
14 Jaaneguiiha, agaijɨmo tañahabomɨ, toonoco motoomonohachuta imino
mihica amɨɨhaico Moocaani sajeebɨɨma mihicamoco, bu mɨhɨnivatɨmoco
ihatyɨmequi. Jaanotɨ imitɨno icano mihicamoco atyɨmevadiibo.
15 Jaamoro magaajamoro Mohaivojɨɨbo asaatɨnohachuta sanoodɨmo
imiyaavogomoro itaajaquihica. Mɨɨro bu jinooco tollɨro amɨɨhaidi caatɨnɨubo
magaijɨɨbo monahabo Pablo Moocaani diiboco gaajaco aacɨudɨneri.
16 Mɨɨro paryɨ ihaamenefañodɨ jinehejeque amɨɨhaico neehicaabo,
samañosafaño tɨhɨɨno noocɨnɨrunaaca. Jaanoco agaajatɨmoro, imino
imiyaavogotɨmo sihɨgovɨro iimitɨnojaagovɨro miniiyuhicahi, bu tollɨ
oono Caatɨnɨhaamefaño simañoohaamefaño onoonehejeque siibadɨ
iimitɨnojaagovɨro oovɨcɨmoro iimitɨnocoro moonɨhicamo icano. Jaamaño
ifiinocoro finɨsujimo.
17 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, jinooco ɨmegavɨro magaajacumaño
imino amɨɨhai ifiico motoomo. Jaamo iimitɨmo amɨɨhaico abañɨnofaño
minifototɨmoro amɨɨhai miyaavogofaño quehecuno mihicanotɨ aacototɨmo
mihicahi.
18 Jaaneguiiha aivo janaanɨcɨ imino Mohaivojɨɨbo Motaajasumɨnaafi Jesu-
cristoco magaajamoro diibo gaijɨfaño imino mujusi. ¡Jaaboco macahacɨsu
jisumi, bu fahiijɨvaro icano! Fɨne.

1 SAN JUAN AAME

Fiivo Iimaa Cristo.

1 Amɨihaidi macaatɨnɨhi jino itɨconɨ jiinɨje ifiivutɨnaacaro iicacuunoco
mɨihai muguubuunoco, mohaallɨineri mahatyɨmeunoco icano. Jaaboco
mahatyɨmeumoro diiboco muhuseneri mududɨicɨuhi. Jaabo jino Fiivo Iimaa
iicaabo.
2 Jaabo miyamɨnaaco fiivusuuhi. Jaaboco mɨihai mahatyɨmeumoro
toonotɨ mɨjɨibeguehicahi. Jaamo amɨihaico mɨjɨibeguehi jino ifinɨjitɨno fi-
ivoco, Moocaanima iicauhiijɨ mɨihaivɨ ubuhugaavuunoco.
3 Jaanoco amɨihaico mɨjɨibeguehi muguubuunoco, mahatyɨmeunoco
icano. Jaamo mɨihaima manahabovahi Moocaanima mɨihai mihicabadɨ, bu
Illi Jesucristoma mihicabadɨ icano.
4 Jaanegui amɨihaidi jillɨ macaatɨnɨhi. Jaamo sihidɨ imo imo mihicahi.

Moocaani Seseene Aachɨcɨnɨibo.

5 Jibogoco Jesucristo mɨihaico jɨibuguhi. Jaanoco amɨihaico mɨjɨibeguehi
Moocaani seseene aachɨcɨnɨibo iicanoco. Jaabovɨ ajashuno ɨcɨvono chahahi.
6 Jaamo: Diiboma magataavehi, munuurumo cɨvohɨ mihicamo jillɨ
mabañɨhi moojɨri, sɨcamañooco monoomaño, bu momoonɨmaño icano.
7 Jaanotɨ Moocaani iicabadɨ seseehɨ mihicahachiijɨ diiboma magataacɨnɨhi.
Jaamaño mɨihaico Illi Jesucristo tɨijoho mohimitɨco paryɨ nitɨhi.
8 Jaanotɨ: Tahimitɨma chahahi, monoomo jillɨ mofiico mabañɨhi. Jaamaño
mojeebɨifaño miya iijɨ chahahi.
9 Jaanotɨ mohimitɨco Moocaanico mɨjɨibogohachiijɨ diibo aivo imihuseebe
abañɨtatɨibo, mohimitɨco ubuusuuboro paryɨ nitɨjiibo.
10 Jaanotɨ: Tahimitɨma chahahi, monoohachiijɨ Moocaanico: Bañɨfifiibo,
meneehi. Jaamofaño diibo iijɨ chahahi.

2

Ɨjɨ Moocaani Ɨmefeenevɨ: Imitɨmo, Unuusumi Jesucristo Mohallɨtɨ Iicaabo.

1 Taseeme amɨihaidi jillɨ caatɨnɨhi. Jaamo iimitɨnoco moonɨtɨmo mihic-
ahi. Jaanotɨ mimiyaavugucuumo imitɨnoco momoonɨhachiijɨ Moocaani
ɨmefeenevɨ mohallɨtɨ iicaabo jisumi icahi Jesucristo imihuseebe.
2 Jaabofeenedɨ mohimitɨ jaaducafutucuuhi. Jaano mɨihaidiro icatɨno,
faajiinɨjemɨnaadiro bu icano.
3 Jaanotɨ Moocaani atajɨibabadɨ mihicahachiijɨ magaajaji diiboco mag-
aayɨcɨcunoco.
4 Jaanotɨ saatoho: Diiboco gaajacuhi, onoomo, itajɨibaco imiyaavo-
gotɨmaño, bañɨfifimo. Jaamofaño miya iijɨ chahahi.
5 Jaanotɨ diibo tajɨibaco imiyaavogoobo Moocaanico aivo imino agaijɨibo.
Jillɨtɨ magaajahi diiboma magataavonoco.
6 Jaabo Moocaanima gataavehi onoobo Jesucristo imino iicaubadɨ iicaqui.

Bohono Tajɨiba.

7 Tañahabomɨ, botajɨibaco amɨihaidi caatɨnɨtɨhi amɨihai Cristoco
mimiyaavuguunotɨro amɨihaico atajɨibacunoco. Jaano jino sɨicɨjetɨro
atajɨibauno jɨibogoco amɨihairyo muguubuhicacuuno.

8 Jaano tajɨɨbaco amɨɨhaidi acaatɨnɨno jino bohonobadɨ minifetehi. Jaano aivo miyaano Cristofañodɨ, amɨɨhaifañodɨ icano. Jaamañoɨ cɨvono afatyucunoguiinodɨ miya sesee achɨcɨnɨcuhi.
9 Jaanotɨ saafi: Seseehɨ icacuuhi, nuuruubo inahaboco ɨjɨɨhegueebe cɨvohɨguerehiica icahi.
10 Jaanotɨ inahaboco agaijɨɨbo seseehɨgo icahi. ¿Jineje bu diiboco iimitɨnofañoɨ gañɨɨsujirahi?
11 Jaanotɨ inahaboco ɨjɨɨhegueebe cɨvonofañoɨ icahi. Jaabo ofoohɨgoco gaajatɨhi, icɨveri aatyɨmetɨmañoɨ.
12 Taseeme, jaaneguiiha amɨɨhaidi caatɨnɨhi, Moocaani amɨɨhai imitɨco Jesucristofeenedɨ ubuusucumañoɨ.
13 Amiyato, amɨɨhaidi caatɨnɨhi, itɨconɨ jiinɨje fiivutɨnaaca iicauboco magaajacumañoɨ. Sɨcafe, amɨɨhaidi caatɨnɨhi, ɨjɨ Satanasco miguiinonɨcumañoɨ.
Taseeme, amɨɨhaidi caatɨnɨhi, Moocaanico magaajacumañoɨ.
14 Amiyato, amɨɨhaidi caatɨnɨhi, itɨconɨ jiinɨje fiivutɨnaacaro iicauboco magaajacumañoɨ. Sɨcafe, tollɨro amɨɨhaidi caatɨnɨhi, mequehecufimañoɨ Moocaani jɨɨbogoco amɨɨhai jeebɨɨfañoɨ magaayɨcɨmoro ɨjɨco miguiinonɨcumañoɨ.
15 Jaaneguiiha jiinɨjeque magaijɨdino, bu jiinɨjehallɨri iicanoco magaijɨdino icano. Jaanotɨ saatoho jiinɨjeque agaijɨmo Moocaanico gaijɨtɨhi.
16 Mɨɨro paryɨ jiinɨjehallɨvɨ iicano imitɨ Moocaanitɨ saatɨhi. Jillɨ jiinɨjehallɨtɨro asaano, oono mofi imitɨnoco iimogoneheje, mohaallɨɨ imitɨnoco iimogoneheje, bu: Uujoho aivo sihidɨ jeevahi, noomoro mihicaneheje icano. Paryɨ jino jiinɨjeonehejere.
17 Jaano jino jiinɨje paryɨ iimitɨnoco iimugusuhicanoma finɨnoro fuucuuhi. Jaanotɨ Moocaani iimogobadɨ iicahicaabo finɨjitɨhi.

Abañɨfifiibo Saaji.

18 Taseeme, jino niinosumi mihicacuuhi. Amɨɨhairyo magaajacuuhi Cristomɨnaanɨmɨnaafi asaajinoco. Mɨɨro jino jisumi icacumo Cristoco ɨmɨnaanɨhicamo. Jinotɨ magaajahi jino niinosumi mihicacunoco.
19 Jaamo mofeenetɨ fuuhi. Jaarumo mɨɨhaioto icautɨmo, mɨɨhaioto iicauruva mɨɨhaima icajirumo. Jaamañoɨ tollɨ fuumo famooro maatyɨmemere magaajaqui paryɨ famooro mɨɨhaioto iicatɨnoco.
20 Jaanotɨ naha amɨɨhaico Cristo Igaijaco acɨcuhi. Jaamañoɨ amɨɨhai famooro imino magaajacuhi.
21 Jaaneguiiha amɨɨhaidi caatɨnɨhi miyaanoco magaajacumañoɨ, magaajatɨmañoɨ icatɨno. Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuhi miyaanofañotɨ sɨcamañoɨ asaajitɨrunoco.
22 Jaabo, ¿nacu mɨɨjoho abañɨfifiibo? Etɨ bu oono: Jesuco Cristo icatɨɨbo, eneehicaabo. Diibo Cristomɨnaanɨmɨnaafi iicaabo. Mɨɨro Moocaani Achi Jesuco utuunamaaihicaabo, bu Moocaanico tuunamaaihicaabo icano.
23 Mɨɨro paryɨ Moocaani Achico utuunamaaimo Moocaanima chahahi. Jaanotɨ Moocaani Achico ɨjɨɨbogomo Moocaanima icahi.
24 Jaaneguiiha amɨɨhai jeebɨɨfañoɨ mificu oono itɨconɨtɨro muguubuunoco. Jaano amɨɨhai jeebɨɨfañoɨ iicahachiijɨ Moocaanima, Illima icano mihicahi.
25 Mɨɨro Jesucristo mɨɨhaico acɨguuhi ifinɨjitɨno fiivoco unuubadɨ.
26 Jaaneguiiha jino amɨɨhaidi caatɨnɨhi jillɨ amɨɨhaico abañɨhicamoditɨ.
27 Jaanotɨ naha amɨɨhai Moocaani Gaijama mihicahi Jesucristo amɨɨhaico aacɨuboma. Jaamañoɨ sita amɨɨhaico jɨɨbeguejitɨrahi, Moocaani Gaijaro amɨɨhaico paryɨ ɨjɨɨbogomañoɨ. Jaabo jɨɨbogo miyaano sɨcamañoɨ

icatino. Jaaneguiiha Cristoma icamoro mihica Moocaani Gaija amiihaico ijiibogobadi.

28 Taseeme, jaaneguiiha amiihaico neehi: Cristomaryo mihica. Jaabo asaadi diiboti nucufevetimo, bu ñihicugotimo icano miicaqui.

29 Miiro amiihairyo magaajacuhi Jesucristo iimihuseebe iicanoco. Jaabadiro bu oono iimihuseme Moocaani seeme iicamo.

3

Moocaani Seeme Iicamo.

1 Jaaneguiiha magaaja miiro sihidi Moocaani miihaico agaijiiboro, iseemeti miihaico oovicihi. Jaano miyaano diibo seeme miihai. Jaamaño jiinijeminaa miihaico gaajatihi, Moocaanico agaajatimaño.

2 Agaijimo tañahabomi, Moocaani seeme mihicacuuhi. Jaarunaaca miihaico gaajasutiibehiica ufucu mihicajinoco. Jaarumo magaajahi Jesucristo asaadi diibobadi mihicajinoco, miiro iicabadiro iicaaboco mahatyimejimaño.

3 Jaanoco paryi eesicinimo, jeebii imibachucafetehi diibo Jesu imiibo iicabadi.

4 Jaanoti paryi famooro iimitinoco omoonimo Moocaani tajiibaco imitino moonihi. Miiro imitinoco momoonino Moocaani tajiibaco: Jii, monootihi.

5 Miiro amiihairyo magaajacuhi Jesucristo mohimitico ibuusuqui asaaunoco. Jaabofaño imiti chahahi.

6 Jaaboma paryi iicamo imitico moonitihi. Jaanoti imitico moonimoro iicamo diiboco atyimetimo, gaajatimo icano.

7 Taseeme, miihaiñooba amiihaico bañidino. Jaanoti imino iicaabo Cristo imihuseebebadi jeevahi.

8 Jaanoti imitino iicaabo ijitahe. Miiro iji sahiijitiro iimitinoco omoonifiibo. Jaanegui Moocaani Achi saauhi iji omoonisunoco ifinisuqui.

9 Jaanoti paryi Moocaaniti ifiivomo iimitinoco moonitihi, Moocaani ifiico mojeebiifaño ificucumaño. Jaamaño iimitinoco momoonicutihi, Moocaani seeme mihicamaño.

10 Miiro gaajaveechuno Moocaani seeme iicamo, bu iji seeme iicamo icano. Jaanoti paryi iimitinoco omoonimo, inahaboco agaijitimo Moocaani seeme icatihi.

Sabadiro Fahigova Magaijicasi.

11 Miiro mimiyaavuguunotiro muguubuno jiibogo jino: Sabadiro fahigovavi magaijicasi, onoono.

12 Cainbadi mihicadino. Miiro ijitahe iicaumaño inahaboco gaicaaubo. ¿Nacu milliti jaaboco gaicaaubo? Eti bu Cain iimihicautimaño, jaanoti inahabo iimihicaumaño.

13 Tañahabomi, majabafiitedino jiinijeminaa amiihaico ijiihevehachiiji.

14 Miihai naha guijeveti buheefaño mafatyucuhi. Jaanoco magaajahi monahabomico magaijimaño. Jaanoti inahaboco agaijitiibo guijeveti taajatihiica.

15 Miiro paryi inahabomico ijiihegueme gaicaauminaa. Amiihairyo magaajahi gaicaauminaa ifinijitino fiivoma ijeebiifaño achahanoco.

16 Miiro jillici magaajahi magaijicasinoco Jesucristo mohallivi ifiico aacinoti. Jaabadiro bu miihai mofiico mahacijirahi monahabomihallivi.

17 Jaanoti sihidi inehejema iicamo inahabo idaasuno iicanoco atyimecuurumo diiboco iidaasugotimo. ¿Milli bu: Moocaanico gaijihi, neejirahi?

18 Taseeme, tɨcovo iijɨriro magaijɨdino, miyanotɨro magaijɨ imino mo-
moonɨnofañodɨ.

Moocaani Ɨmefeenevɨ Quehecuno Mihica.

19 Jaamaño jillɨtɨ magaajahi miyaamo mihicamoro, Moocaani ɨmefeenevɨ
quehecuno mihicanoco.
20 Jaanotɨ mojeebɨɨ mofi iimitɨnoco gaajacufihi. Jaarunofaño Moocaani
ajashutɨɨbo mojeebɨɨfaño iicanoco gaajaabo. Jaabo paryɨ fanoovaaco gaa-
jahi.
21 Jaanotɨ agaijɨno nahabomɨ, mojeebɨɨ Moocaani ɨmefeenevɨ mɨɨhaico mɨllɨ
onootɨhachiijɨ Moocaani ɨmefeenevɨ quehecuno mihicahi.
22 Jaabo mɨɨhaico siinoco midillunoco acɨji diibo tajɨɨbaco: Jii, noomoro
momoonɨmaño diibo iimogobadɨ.
23 Jaano jino itajɨɨba: Illi Jesucristoco mimiyaavogono, bu jaamoro sitama
sabadɨro magaijɨcasino icano, diibo atajɨɨbaubadɨ.
24 Jaamo itajɨɨbaco imiyaavogomo diiboma icahi, bu diitoma diibo ic-
ahi icano. Jaanoco magaajahi diibo mɨɨhaima iicanoco Igaijaco mɨɨhaico
aacɨnofeenedɨ.

4

Moocaani Gaija, Bu Abañɨfiibo Gaija Icano.

1 Agaijɨmo tañahabomɨ, famoova gaijaco mimiyaaveguedino. Itɨconɨ
mɨnɨsu; ¿Naa Moocaani Gaija diibo iicanoco? Mɨɨro jiinɨjehallɨvɨ sihidɨ gaha-
fucumo bañɨfiiramɨnaa: Moocaani iijɨco mɨjɨɨbeguehi, onoomo.
2 Jaamo jillɨtɨ magaajajirahi Moocaani Gaijama iicaaboco. Mɨɨro paryɨ oono
Jesucristo miyamɨnaafibadɨ ifiivuuboro saauhi, nooboro ɨjɨɨbogoobo, diibo
Moocaani Gaijama iicaabo.
3 Jaanotɨ Jesucristoditɨ tollɨ onootɨɨbo Moocaani Gaijama chahahi. Diibo
jillɨ Jesucristomɨnaanɨmɨnaafi gaijama iicaabo. Mɨɨro amɨɨhairyo mugu-
ubuhicacuuhi togaija asaajinoco. Jaabo jisumi jiinɨjehallɨri icacuhi.
4 Taseeme, amɨɨhai Moocaanita. Jaamo abañɨfifimoco amɨɨhai migui-
inonɨcuhi. Mɨɨro amɨɨhaifaño iicaabo janaanɨcɨ mityahi jiinɨjemɨnaa iicamo-
faño iicaabo janaanɨcɨ iicamaño.
5 Jaamo diito jiinɨjemɨnaa. Jaamaño jiinɨjeonehejequere iimaamo.
Jaanoco jiinɨjemɨnaa iicamo diitoco guubunɨcɨhi.
6 Jaanotɨ mɨɨhai Moocaanioto. Moocaanico agaajamo mɨɨhaico gu-
ubunɨcɨhi. Jaanotɨ Moocaanioto iicatɨmo mɨɨhaico guubunɨcɨtɨhi. Jillɨtɨ ma-
gaajahi Miya Gaijama iicamoco, bu abañɨfifiibo gaijama iicamoco icano.

Moocaani Mɨɨhaico Gaijɨhi.

7 Agaijɨno nahabomɨ, fahɨgova magaijɨcasi. Moocaanitɨ magaijɨcasino
saahi. Paryɨ famoovaaco agaijɨɨbo Moocaani seemene. Jaabo Moocaanico
gaajahi.
8 Jaanotɨ sitaaco agaijɨtɨɨbo Moocaanico gaajatɨhiica, Moocaani saatohoco
agaijɨfifihicaaboco.
9 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico agaijɨnoco ɨfusuhi mɨɨhaidi ɨdɨɨbocoro Illico
jiinɨjehallɨvɨ agalluunofeenedɨ, diibofeenedɨ fiivoma miicaqui.
10 Mɨɨro mɨɨhai Moocaanico magaijɨnotɨ gaijɨ saatɨhi. Jaanotɨ naha
Moocaani mɨɨhaico agaijɨuboro Illico galluuhi mohimitɨco ijaaduqui. Jaano
jino naha miya gaijɨ.

11 Agaijɨmo tañahabomɨ, mɨɨhaico Moocaani agaijɨbadɨro mɨɨhai tollɨro sabadɨro magaijɨcasiqui.
12 Mɨɨro Moocaanico mɨɨhaiñooba atyɨmetatɨhi. Jaanotɨ sabadɨro magaijɨcasihachiijɨ, Moocaani mɨɨhaima icaji. Jaano igaijɨ mɨɨhaifaño aivo imino jusiji.
13 Jaamo jillɨtɨ magaajahi Moocaanima mihicanoco, bu mɨɨhaima diibo iicanoco icano Igaijaco mɨɨhaico aacɨunofañodɨ.
14 Mɨɨro mɨɨhai mahatyɨmeumoro mɨjɨɨbeguehi Moocaani Illico jiinɨjemɨnaaco itaajasuqui agalluunoco.
15 Jaamo paryɨ Jesucristoco: Moocaani Achi, onoomo Moocaanima icahi, bu Moocaani diitoma icahi icano.
16 Jillɨtɨ magaajamoro mimiyaaveguehi Moocaani mɨɨhaico agaijɨnoco. Mɨɨro Moocaani saatohoco agaijɨfifihicaabo. Jaabo gaijɨma iicaabo Moocaanima icahi, bu Moocaani diiboma icahi icano.
17 Jillɨtɨ gaijɨ mɨɨhaivɨ jusihi ufucu jaadufucu iicasumi ñɨhicugotɨmo miicaqui. Mɨɨro mɨɨhai jiijehallɨvɨ Jesucristo iicabadɨ mihicahi.
18 Mɨɨro gaijɨ iicamañovɨ ñɨhicugo chahahi, gaijɨ ñɨhicugoco buhɨ agañɨɨmaño. Mɨɨro ñɨhicugo ɨɨdaasuhɨgovɨ mɨɨnoco satyehi. Jaamaño iiguiibovɨ gaijɨ imino jusitɨhiica.
19 Jaanotɨ naha mɨɨhai Moocaanico magaijɨhi itɨconɨ mɨɨhaico diibo agaijɨumaño.
20 Jaanotɨ saatoho: Uujoho Moocaanico gaijɨhi, onoomo inahaboco ɨjɨɨhegueme bañɨfifihi. Jaamo mɨɨno nahabo mahatyɨmeebeque magaijɨtɨmo, ¿mɨllɨ bu Moocaanico magaijɨjirahi mahatyɨmetɨɨboco?
21 Jaabo mɨɨhaico atajɨɨbauno jino Moocaanico agaijɨɨbo tollɨro inahaboco igaijɨqui.

5

Miyaavogo Jiinɨjeque Guiinonɨhi.

1 Paryɨ famooro Jesu Cristo iicanoco imiyaavogomo Moocaani seeme iicamo. Jaamo bu caanico agaijɨmo tollɨro iseemeque gaijɨfihi.
2 Jaamo Moocaanico magaijɨmo, diibo tajɨɨbaco momoonɨsumi magaajahi diibo seemeque, bu magaijɨnoco.
3 Mɨɨro Moocaanico magaijɨno itajɨɨbaco momoonɨno. Jaano itajɨɨba sihidɨ jeevatɨhi.
4 Mɨɨro oono paryɨ Moocaani seeme iicamo jiinɨjeque guiinonɨhi. Jaano momiyaavogofeenedɨ jiinɨjeque miguiinonɨhi.
5 Mɨɨro ɨdɨɨboro jiinɨjeque guiinonɨhi Jesu Moocaani Achi iicanoco imiyaavogoobo.

Jesu Moocaani Achi Iicano.

6 Mɨɨro diibo Jesucristo asaauno jɨɨbogocafutuuhi nɨfaihufeenedɨ, bu itɨɨjohofeenedɨ icano. Jaabo initɨcafutusumi unuuneriro icatɨno, bu tollɨro iguijeveuneri icano. Jaano miyaano iicanoco Moocaani Gaija jɨɨbeguehi, diibo Moocaani Gaija iicaabo Miyaabo iicamaño.
7 Jaano jɨɨbogomɨnaa icahi niquejefaño miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨno; Moocaani, Illi, Igaija icano. Jinoodɨmo icarumo saafiivɨro gataacɨnɨhi.*

* **5:7** Sahaamefaño ficuutɨmo: Jaano jɨɨbogomɨnaa icahi niquejefaño miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨno, onoonoco.

8 Jaabadiro bu minooci, sano idiino icahi jiinijehalliri; Moocaani Gaija, bu nifaihu, bu tiijoho icano. Jaano jino minooci, sano idiino iicano sabadiro iimaahi.
9 Miiro miyaminaa onoonoco mimiyaavogoniciihi. Jaamo bu, ¿milli mimiyaaveguejitirahi Moocaani Illi Jesucristo iicanoco ijiibogonoco?
10 Jaamo Moocaani Achico imiyaavogomo toono jiibogoma icahi ijeebiifaño. Jaanoco Moocaanico imiyaavogotiibo Moocaanico: Bañifiifiiboti, neehi, Moocaani Illiditi ijiibogonoco imiyaavogotimaño.
11 Jaano jino Moocaani onoono: Diibo miihaico ifinijitino fiivoco aaciino. Jaano toono fiivo Illima icahi.
12 Jaamo Moocaani Achima iicamo ifinijitino fiivoma icahi. Jaanoti Moocaani Achima iicatimo toofiivoma chahahi.

Niino Fajiini.

13 Jaamo amiihaidi jinoco caatiniihi Moocaani Achico mimiyaaveguemedi. Jaamo magaajahi ifinijitino fiivoma mihicanoco.
14 Miiro miihai Moocaanico mimiyaavogomoro magaajahi diiboco siinoco midillunoco, ijeebii onoobadi, miihaico uguubunoco.
15 Jaano miihai Moocaanima mihiimaanoco diibo uguubuunoco magaajabadiro, bu magaajacuhi diiboco midillunoco miihaico aaciicunoco.
16 Jaanoti saatoho inahabo imitico omooniruno guijevefaño iifutusutinehiica iicahachiiji, diibohalliivi Moocaanima ihiimaaqui. Jaadi diiboco Moocaani aciji fiivoco, guijevefaño iifutusuno imiti iicatihachiiji. Miiro jaanoti icano guijevefaño iifutusuno imiti. Jaanoti uujoho nootihi toonohalliivi Moocaanima mihiimaaqui.
17 Miiro paryi fanooro imiti imitihi. Jaarunofaño icano sanoodino imiti guijevefaño iifutusutino.
18 Miiro magaajahi paryi Moocaani seeme iicamo iimitinoco omoonitatinoco. Jaamoco Moocaani Achi otoomomaño iji diitoco dudiiciitatihi.
19 Miiro miihai Moocaanioto mihicanoco magaajahi, bu tolliro paryi jiinijeoto iji mityaguiinovi iicanoco icano.
20 Tolliro bu magaajahi Moocaani Achi asaauboro miihaico gaajaco aaciinoco, tooneri Miyaabo iicaabo Moocaanico magaajaqui. Miiro bu Miyaabo iicaaboma mihicahi, Illi Jesucristoma mihicahi. Jaabo jaani Moocaani Miyaabo, ifinijitino fiivoma iicaabo.
21 Taseeme, mehesiciini jihovo ijinita caanimiti.

2 SAN JUAN AAME

Cristo Jɨɨbogofaño Mihica.

1 Uujoho quillahutoobo iicaabo caatɨnɨhi jihaameque monagotɨ Moocaani
ificuuguedi, tollɨro bu iseemeque uujoho miyaano agaijɨmedi. Saafiiro
uujoho icatɨno, bu paryɨ oono miyaanoco agaajacumo icano.
2 Jaabo uujoho amɨɨhaico gaijɨhi miyaano mojeebɨɨfaño iicanofeenedɨ.
Jaano fahiijɨvaro mɨɨhaima iicajino.
3 Jaabo Moocaani, bu Illi Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi amɨɨhaico imino
moonɨji, bu ɨdaasugueji, bu sajeebɨɨ icaco acɨji icano miyaanofañodɨ, bu
gaijɨfañodɨ icano.
4 Uujoho aivo imo imo icahi diseemetɨ saatoho miyanotɨro Moocaani
mɨɨhaico atajɨɨbabadɨ imino ɨɨgomoco aatyɨmeneri.
5 Jaanegui tañago, jisumi masɨɨ sabadɨro magaijɨcasiqui. Jino ɨco onoono
bohono tajɨɨba icatɨno, itɨconɨtɨro toonoma mihicacuunoco neehi:
6 Mɨɨro Moocaani atajɨɨbabadɨ mihicano toono gaijama mihicano. Jaano
toono tajɨɨba itɨconɨtɨro muguubucuuno, gaijɨcasifaño mihica, onoono.

Bañɨmɨnaa.

7 Mɨɨro jino jiinɨjehallɨri sihidɨ icamo bañɨfiiramɨnaa, Jesucristo
jiinɨjehallɨvɨ miya miyamɨnaafibadɨ asaauboco utuunamaaimo. Tollɨ
iicaabo, jillɨ bañɨmɨnaafi, Cristomɨnaanɨmɨnaafi iicaabo.
8 Jaanegui amɨɨhai imino mehesɨcɨnɨ amɨɨhai dudɨcamaajetɨ mɨhɨcɨcuunoco
mɨmɨtasudino. Jaamo ufucu ijaadaco paryɨ magaayɨcɨhi.
9 Jaanotɨ saatoho Cristo ɨjɨɨbugunoco ejeevesumoro sihɨgovɨ iminifotomo,
bu Moocaanitɨ buhɨgovɨ minifetehi. Jaanotɨ Cristo jɨɨbogofaño mihicahachiijɨ
Moocaanima mihicahi, bu tollɨro Illima mihicahi icano.
10 Jaaneguiiha saatoho jɨɨbogomɨnaa amɨɨhaijaago agasevamoro Cristo
jɨɨbogoma ofootɨmoco amɨɨhai iijafaño magaayɨcɨdino, bu: Tahɨ imino difoo,
meneedino icano.
11 Mɨɨro diitoco ifitacumo diito imitɨfaño bu minifetefihi.

Niino Iimaa.

12 Sihidɨ amɨɨhaico eneejiruno icarahi. Jaarunaa imogotɨhi aamefeenedɨ,
acaatɨnɨnoco. Cusumihacho feeji amɨɨhaima faño mihiimaacasiqui. Jaaneri
mohimohica imino ijusiqui.
13 Moocaani ɨɨcɨcugo, dinago seeme dijaa iijɨco galluuhi.

3 SAN JUAN AAME

Gayo Onooboti, Imino Ihiimaano.

1 Uujoho quillahutoobo iicaabo caatiniihi jihaameque agaijiibo tañahabo Gayodi, diiboco miyanotiro agaijiibedi.

2 Agaijiibo tañahabo, dihalliviı Moocaanima iimaahicahi. Fanoova iima imino ifeequi tolliro guihuvatiibo diicaqui, bu oono imino dijeebii ofoobadii diicaqui icano.

3 Miiro saatoho monahabomii asaaumo imino dijeebii miyaanofañodii iicanoco, bu imino jiibogo onoobadii idiicanoco icano ijiibuguunoco uguubuhiniiboro imo imo icahi.

4 Jaano toonobadii chahahi sanooba uco imo imo iminiiyuno. Jino, taseeme, miyaanofañodii imino miihigonoco guubuhi.

5 Agaijiibo tañahabo, imino aivo mooniihicahi monahabomico adaamusuubo sihigotii asaamoco adaamusunofeenedii aivo imino mooniihicahi.

6 Jaanoco diito Moocaani iijanominaafeenevii jiibeguehicahi iijoho sihidii gaijiima idiicanoco. Jaanegui diitoco imino daamusu, ucuujivaachunehejeque daacii imino ifeequi, Moocaani imogobadii.

7 Miiro diito Cristo dudicamaajeguiiha iigomo. Jaamo imogotiihi Moocaanico agaajatimo aaciinehejeque agaayiciinoco.

8 Jaaneguiiha miihai diitoco imino momooninofeenedii mahamusuqui iimino jiibogoco.

Diotrefe Onoobo Imitino Iicano.

9 Uujoho caatiniuhi aameque Moocaani iijaminaadi. Jaarunoco Diotrefe guubuutiihi miihai iijico, diitofeenevii aivojiibotii iicanoco imogooboro.

10 Jaaneguiiha ofoohachiijii faamo imefeeneviiro neeji: Miihaiditii siicamañooco ihiimaaboro abañiihicanoco, bu tolliro monahabomii tahii iifotomoco gaayiciihicatiibo, bu agaayiicigomoco gaayiicisuhicatiibo icano. Jaaboro Moocaani iijatii diitoco gañiihicaabo.

11 Jaaneguiiha agaijiibo tañahabo, diito imitino omooniibadii diicadino iminoro diica. Miiro iiminoco omooniibo, Moocaanitahe. Jaanotii iimitinoco omooniibo, Moocaanico atyimetiihiica.

Demetrio Imino Omooniino.

12 Jaanotii famooro Demetriotii imino iimaahicahi. Jaano miyaanofeenedii gaajacafetehi. Jaanoco miihai bu tolliro mijiibeguehi. Bu jaanoco amiihai magaajahi miyaano iicanoco.

Niino Iimaa.

13 Sihidii ico neejirahi. Jaaruubo imogotiihi caatinitafaihu, bu caatinitai icanofeenedii eheetavonoco.

14 Imeguehi goovano ico aatyimeneque. Jaadii jari mihiimaacasiji fañoo.

15 Jaanegui sajeebii diica. Juuga nahabomii dijaa iijico galluuhi. Iijoho bu paryii famooro monahabomico moojico daacii.

SAN JUDA AAME

Juda Caatɨnɨuhi Moocaani Ocoovamedi.

1 Uujoho Juda Jesucristo jeecɨvomɨnaafi, Jacoobo nahabo, jihaameque
caatɨnɨhi Moocaani ocoovaaboro itatɨ ijeevadɨ ificumedi. Jaamo imino
toomocɨnɨhi Jesucristofeenedɨ.
2 Jaabo Moocaani amɨɨhaico sihidɨ ɨdaasugueji, bu gaijɨji, bu sajeebɨɨ icaco
acɨji icano.

Sɨcamañooco Abañɨfimo.

3 Agaijɨmo tañahabomɨ, sihidɨ imogorahi mataajajinohallɨvɨ amɨɨhaidi
acaatɨnɨnoco. Jaarunaa momiyaavogoditɨ amɨɨhaidi caatɨnɨhi. Jaamo
momiyaavogohallɨtɨ mejenaauqui, Moocaanita iicamoco aacɨnohallɨtɨ,
toonoco mubuunanɨjitɨrahi.
4 Jaanaaca sihidɨ bañɨmɨnaa amɨɨhaifeenevɨ icacuhi. Jaamo
gaajacɨratɨno amɨɨhaifeenevɨ jɨcamaaimo sɨɨcɨjetɨro Caatɨnɨhaamefañoo diitotɨ
ɨjɨɨbugucumo, cɨɨjɨgaifañoo ifeequi iicacumo. Jaamo imifitɨno miyamɨnaa,
Moocaani imihiijɨco ɨɨcɨmoro siibadɨ miniiyuhicamo fanoova imitɨnocoro
iimoyɨɨcɨqui. Jaamoro ɨdɨɨboro Mohabajaabo Aivojɨɨbo Jesucristoco
tuunamaaihicamo.
5 Amɨɨhairyo magaajacurunoco siino amɨɨhaico esaayuhi. Moocaani Israel
cuumimɨnaaco Egipto jiinɨjetɨ taajasuuhi. Jaadɨ saatoho imiyaavuguutɨmoco
finɨsuubo.
6 Tollɨro itoomomɨnaa niquejefañoo imino iicaurumo, Moocaani
atajɨɨbauno mityaco aacɨjirunoco iimogotɨmoro iijanoco jeevesuuhi.
Jaamoco Moocaani cɨvojanɨuhi cɨvonoguiino ifinɨjitɨno jɨgaiñehineri
isisɨuboro niinofucuguiiha ificuumo.
7 Jaabadɨro Sodoma, Gomorra onoocuumicɨ miyamɨnaa, bu ifiitɨno iicau-
cuumijemɨnaama Moocaani ifinɨjitɨno cɨɨjɨgairi jɨgasuuhi, itoomomɨnaa
imitɨno iicaumoco omoonɨbadɨro. Jaamo Moocaani toomomɨnaa iicaubadɨ
imitɨno icaumo: Sano gaifiimɨro gaifiimɨma iicamo, Moocaani gaigooma
miicaqui eheetavunoco ejeevesumoro, siibadɨro iicaneheje fanoovaaco
moonɨhicahi. Jaamoco tollɨ moonɨɨbo. Jaanotɨ famooro igaajaqui tollɨ
iicahicamo ifinɨjitɨno cɨɨjɨgairi ɨdaasuno ɨjɨgajinoco.
8 Jaamoco imitɨno gaija onoobadɨ omoonɨmo ifiico ɨdicuno moonɨhi.
Moocaani iijɨco mityagotɨmo, niqueje toomomɨnaatɨ imitɨno iimaamo.
9 Jaarunaaca Moocaani toomomɨnaa aivojɨɨbo Miguel icaruubo Moise
chuumuhuhallɨtɨ ijɨma ɨhɨɨbacasiusumi ɨɨdicuno nuutɨhi ɨdɨɨnoro nuubo:
Moocaani jei ɨco ɨɨbaji, nooboro.
10 Jaanotɨ diito imitɨno iimaahicahi agaajatɨnotɨ. Jaamo sahiijɨtɨro
jɨɨbogoratɨno gaajamo bajɨo asimɨ ihesɨcɨnɨma chaharumo agaajamoro
omoonɨnɨcɨbadɨ, moonɨmo ifihallɨvɨro ifinɨqui.
11 ¡ɨdaasucani icajimo! Cain imitɨcoro agaajaumo, nɨhɨbamɨco
iimoyɨɨcɨmañoo mɨtamo Balaam iicaubadɨ. Jaamo finɨji Core iicaubadɨ
ɨsɨfiiratuuboro Moocaani onoonoco imuguutɨmañoo guijeveubo.
12 Jaabobadɨ iicamo amɨɨhai imo imo mamachuqui mihigaivomoma
ofoomo amɨɨhaico nucufevesuhicahi iimitɨri. Jaamo amɨɨhaifeenevɨ imo
imo iicamoro sihidɨ amachumoro aduhicahi famoovaaco nucufeguetɨmo.
Itaadɨmo iicarumoco jeecɨvotɨmo ifiicoro toomomo. Aimuufai nɨfaihuma

achahanoco guibuhuba asatyonicibadi ejeevamo. Imoho onoovafisumi onoovatihobadi aivo ifahifema agaijuyiciho aivo ochoomoniciibadi ejeevamo.
13 Muuai tyuucai aivo isifiirano ijivaaseque agañiiniciibadi diito imiti ifuvusuhi nucufesuno. Meeciri gai ijiihaiti imitaabo iicabadi. Moocaani diitoco ficuji civono fucuro ifinijitinoguiino.
14 Adan iyaachi seemene, iyaachi seemene, seemene Enoc onoobofeenedi, diitediti Moocaani nuuhi: Memeeci, Aivojiibo Jesu ajashutino itoomominaama asaajinoco.
15 Jaabo famooco dilluji. Jaaboro paryi imifitimoco ciijigaifaño gañiiji, imitino imoonihicanohalliti, paryi diibediti imifitimo aivo imitino iimaahicanohalliti icano, nooboro.
16 Jaamo fanoovati famañovaje iimaafifimo, sitaaditi iimaafifimo, iimiticco iguiraasumo, ifihalliviro ifiico mityano eesiciniimoro sitaaco neefimo. Jaamoro saatohoditi imino iimaamo siinoco diitediti ihiciquiro.

Cristotaco Afagoono.

17 Jaanoti amiihai, agaijimo tañahabomi, mehesicini, siicijetiro amiihaico Mohaivojiibo Jesucristo minisuminaa unuucuunoco:
18 Niinosumi icajimo dejecuminaa imitijeebii onoobadi iicamo, noomoro.
19 Jaamo amiihaico dugaacusuji, jiinije iimogobadi iicamo Moocaani Gaijama chahahi.
20 Jaanoti amiihai, agaijimo tañahabomi, quehecuno mihica amiihai imi miyaavogofaño. Moocaanima mihiimaa Moocaani Gaija mityafañodi.
21 Moocaani gaijifaño mihicamoro, motoomo Mohaivojiibo Jesucristo iidaasugofeenedi ifinijitino ifiico miihaico aaciijinoco.
22 Imino imiyaavogotimoco, mimiyaavugusu.
23 Saatohoco mataajasu ciijigaiti. Sitaaco mihidaasugo. Jaarumo diito imititi gaihuinimoro, bu jiiheguemere icano.

Niino Iimaa.

24-25 Idiiboro Moocaani agaajaabo, bu Motaajasuminaafi icano imityari amiihaico teemeji acototimo miicaqui, mihinivatimoco isatyequi imo imo iimihimefeenevi. Jaaboco mihimo, sihidi ejeevanoco, imityaco, itajiibaco, Mohaivojiibo Jesucristofeenedi siicijetiro, bu jisumi, bu fahiijivaro icano. Fine.

APOCALIPSIS

Jesucristo Ihiifusuuno.

1 Moocaani Jesucristoco aciuhi diibo idudicamaajeminaaco ihifusuqui goovano iicajinehejeque. Jaanoco Jesucristo ifusuuhi idudicamaajeminaafico Juaco itoomominaafico agalluubofeenedi.
2 Jaabo uujoho Jua miyaanoco jiibuguuhi paryi aatyimeunoco, bu Moocaani iijico icano Jesucristo onoonofeenedi.
3 Imicani iicamo jihaameque ihiifiniciimo. Tolliro bu imicani iicamo Moocaani jihaamefañodi ihiimaanoco uguubuniciimoro imino jihaamefaño onoonoco omoonimo. Miiro tufucu fiitivucuuhi.

Jua Moocaani Iijaminaadi Caatiniihi.

4 Uujoho Jua caatiniihi Moocaani iijano Asia jiinijeri sahuse juugahuseti mijaaci icano iicajahajeminaadi. Jaamo amiihai magaayici Moocaani imino omooninoco, bu sajeebii icaco aaciinoco icano. Jaabo Moocaani iicaabo bu diiboro iicaubo, bu diiboro asaajiibo icano. Bu tolliro sahuse juugahuseti miimisiici icano imino gaijami Moocaani aivoji icaga imefeeneri iicamo aaciinoco magaayici.
5 Bu tolliro Jesucristo aaciinoco magaayici. Diibo miyaanoco ijiibogoobo, bu iguijevemefeeneti iticoni ubuheeteubo. Jaabo jiinijeminaa aivojito aivojiibo iicaabo. Jaabo Cristo miihaico agaijiiboro itiijeheri mohimitico nitiuhi.
6 Jaaboro miihaico aivojitoti, bu sacerdoteti icano eetavuuhi diibo Caani Diosco mejeeciivequi. Jaabo jaafa mitya, bu cahaciisu icano icahi fahiijivaro finiratino. Fine.
7 Memeeci oono Cristo aimuufaifeenedi saaji. Jaaboco famooro atyimeji, bu diiboco ahaamiumo atyimeji icano. Jaaboco paryi jiinijeminaa aatyimemere taaji. Jiihi tolliji. Fine.
8 Uujoho imegaoobo, bu alliviioobo icano, abecedario iticoni A iicabadi, bu alliibati Z iicabadi iicaabo, noobo Jesu Aivojiibo Moocaani sihidi ejeevaabo. Diibo iicaabo, bu iicaubo, bu asaajiibo icano.

Cristo Imi Gaija.

9 Uujoho Jua miyaavogofaño amiihai nahabo. Jaabo amiihaima sano idaasuno icahi, bu Moocaani aivojifaño icahi, bu tolliro jaabicico Jesucristo aaciinofaño icano. Jaabo uco iciivojaaniujirunohachuta uco gañiiumo Patmo onoochugaivi Moocaani iiji Jesucristofañodi miyaano iicanoco ijiibeguehicaunohalliti.
10 Jaanaaca Aivojiibo fucu jaguisifucusumi uujoho Moocaani Gaijafeenedi esamaaihicaunaaca tabujinaagoti sefano guubuvusuuno miriicu ojibadi.
11 Jaano uco nuuhi:* Jino adaatyimeneque aamefaño caatini. Jaaboro Asia jiinijeri sahuse juugahuseti mijaaci icano iicajahajejaagovi gallu. Jino imomo iicajahajejaagovi; Efeso, Esmirna, Pergamo, Tiatira, Sardi, Filadelfia, Laodicea icanojaago, noonoro.
12 Jaaneguiiha acafesaavooboro meeciuhi: ¿Miijoho ico, fine, uuma iimaahi? nooboro. Jaabo atyimeuhi sahuse juugahuseti minooci icano cuugahu ficuta iicuno oro eetavotaco.

---

* **1:11** Sahaamefaño janaaniici jilli ficuumo: Uujoho imegaoobo, bu alliviioobo icano A, Z icano iicabadi, onoonoco.

13 Jaanofeeneri Miyaminaafibadi Ifiivuubo ifibadi iicaaboco atyimeuhi. Jaabo itihaicivi ifotociniichehuco jiiciniiboco jaachehu oro niivigaimeeheri siyiciniuhi ifeeyijevi.
14 Jaabo nigaijeeneu aivo seseene jadiotobadi. Jaanoti ihaalliinou ciijigaiguiihunobadi jeevauhi.
15 Jaanoti itihaiñou namecuno ifuvusuhi bronce aparyicisuciniinobadi, ciijigaifañodi eheetavociniinobadi. Jaanoti ico sefano guubuvusuuhi sihidi guiisino uguubuvusuniciibadi.
16 Jaanoti imiyanaagohusefaño icaumo meeciri sahuse juugahuseti miimisiici idiimo. Jaanoti iijifañoti inoociniga niisuga siijevaga fahigovahaciti siijevasuciniga. Jaanoti ihime nihiba sefano aachiciinisumi iicabadi jeevauhi.
17 Jaaboco aatyimeuneri iguiinovi acutuuhi chuumuhubadi. Jaarunaaca imiyanaagohuseque tahalliivi ificuuboro uco nuubo: Diguetejirahana Uujoho iticoniioobo, bu diiboro alliviioobo iicaabo icano.
18 Uujoho iicaabo guijeveurahi. Jaaruubo buheehi, ufucuro milli icacutiibo iicaqui. Jaabo uujoho guijeve janaanici mityacuuhi. Jaaneguiiha guijevemiinaa iicahigo uudi sihidi jeevatino. Jilli iimogobadi mooniijirahi.
19 Jaaneguiiha jino adaatyimeneque caatini, jino jisumi icanoco, bu ufucu icajinoco icano.
20 Jino tamiyanaagohusefaño sahuse juugahuseti miimisiici icamo meeciriico adaatyimeme agaajaratino jilli eneejiruno: Jaamo diito meeciri sahuse juugahuseti mijaaci icano Moocaani iijano jiibogominaaditi, eneejiruno. Jaanoti bu sahuse juugahuseti minooci icano cuugahu ficuta iicuno oro eetavota jilli eneejiruno: Sahuse juugahuseti mijaaci icano Moocaani iijanoco, eneejiruno.

2

Moocaani Iijanojaagovi Iijico Agalluuno: Efeso cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

1 Efeso cuumiri Moocaani iija iicaja jiibogominaafidi caatini: Jilli noobo imiyanaagohusefaño sahuse juugahuseti miimisiici icamo meecirima iicaabo, bu tolliro sahuse juugahuseti minooci icano oro eetavota cuugahu ficuta iicunofeenedi iigoobo icano:
2 Uujoho gaajahi paryi fanoovaaco edeetavehicanoco, bu sefano dudicamaajeque edeetavehicanoco, bu adaabicihicanoco icano. Bu tolliro gaajahi iimitimoco adaabicitinoco. Bu uujoho tolliro gaajahi Moocaani gallminaa eneehicarumo miyaano iicatimoco iijoho inisuuboro bañiminaa iicanoco agaajaciinoco.
3 Jaabo iijoho sihidi daabicihicahi, sihidi idaasuno dicahicahi, bu uuguiiha sihidi dudicamaaihicahi niinovatotiibo icano.
4 Jaarunaa dihalliivi icano sano: Miiro iticoni imiyaavuguusumi uco sihidi gaijiuhi. Jaaruubo jisumi miidinoro gaijicuuhi.
5 Jaaneguiiha deesafoto iticoni edeesamaaiunoco. Jaaboro difiico dimibachuubo iticoni omooniihicaubadi mooni. Jaanoti tolli omoonitihachiiji dijaagovi ofooboro dicuugahu iicuco idiiti dumitiiciji, dihimitico edeevesutihachiiji.
6 Jaarunofaño jino iimino dihalliivi icahi, Nicolaitami omooninoco idiiheguene. Jaanoco bu uujoho jiiheguehi.
7 Amiihai nohojima mihicamo muguubu jino Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco: Mityano iicamoco fiivo imoho Moocaani goohasihalliti icaho noovatati machusuji.

Esmirna Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

8 Esmirna cuumiri iicaja Moocaani iija jɨibogomɨnaafidi caatɨnɨ: Jillɨ noobo ɨmegaoobo, bu diiboro allɨvɨoobo icano iicaabo, iguijeveuruubo, siino ubuheeteubo:

9 Uujoho gaajahi paryɨ ɨijoho omoonɨhicanoco, ɨdaasuno idiicahicanoco, bu fanoovatɨ ucuujɨvaachunoco icano. Jaaruubo ɨijoho jinejetɨ cuujɨvaachutɨhi. Tollɨro bu uujoho gaajahi: Mɨihai judiomɨ, unuurumo ɨiditɨ imitɨno ihiimaahicanoco. Jaamo judiomɨ unuurumo jillɨ Satanas ɨjɨ igaivomɨnaaro.

10 Jaaneguiiha diguetedino ɨdaasuno idiicajinotɨ. Mɨiro ɨjɨ amɨihaitɨ saatohoco cɨvojafañɔ jɨihacusuji. Jaamo paryɨ amɨihai mɨnɨsucafetehi. Jaamo fahuseecɨ fucuva tɨcovovɨ ɨdaasuno mihicaji. Jaarunofañɔ suufenɨtɨibo diica iguijevejinohachuta. Jaachiijɨ toono jaada ɨco uujoho fiivoco acɨji.

11 Amɨihai nohojɨma mihicamo muguubu jino Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco: Mityano iicamo iguijeveme cɨijɨgaifañɔ feejitɨhi.

Pergamo Cuumijaago Iijɨco Agalluuno.

12 Tollɨro bu Pergamo cuumiri iicaja Moocaani iija jɨibogomɨnaafidi caatɨnɨ: Jillɨ noobo iniisuga fahɨgovacɨtɨ ɨsɨijevasucɨnɨgama iicaabo:

13 Uujoho gaajahi paryɨ ɨijoho omoonɨhicanoco, bu gaajahi Satanas atajɨibahɨgo ɨijoho idiicanoco. Jaaruubo ɨijoho uco jeevesutɨibo diicahicahi. Bu tamiya jɨibogomɨnaafi Antipa onooboco amɨihaifeenevɨ oono Satanas iicamañovɨ agaicaausumi uco imiyaavogonoco jeevesutɨibo diicahicahi.

14 Jaarunofañɔ dihallɨvɨ fiivaano icano: Toono Pergamo cuumivɨ ɨima iicamo saatoho Balaam jɨibogoco jeevesutɨmo icamo. Jaabo diibo Balaam onoobo Balac onooboco fajɨinɨuhi israelmɨ imitɨco imoonɨqui jihovo caanimɨ jeecɨvo asimɨco uduuneri, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicaqui icano.

15 Tollɨro bu ɨima icamo oono Nicolaitamɨ jɨibogoco jeevesutɨmo iicamo, toonoco uujoho ɨjɨiheguene.

16 Jaaneguiiha iimitɨco mejeevesu. Jaanotɨ mejeevesutɨhachiijɨ goovano amɨihaijaago feeji. Jaaboro diitoma amocasiji taajɨfañotɨ ihiinoga niisuga fahɨgovahacɨtɨ isɨijeva iicagari.

17 Amɨihai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco: Mityano iicaaboco toovono iicano manatɨ machusuji. Jaaboro diiboco acɨji seseeyɨ guiisiyɨco. Jaayɨhallɨvɨ bohono imomo caatɨnɨcɨnɨji. Jaamomoco mɨijoho gaajajitɨhi ɨdɨiboro toonoco agaayɨcɨibo gaajaji.

Tiatira Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

18 Tollɨro bu caatɨnɨ Tiatirari Moocaani iija iicaja jɨibogomɨnaafidi: Jillɨ noobo Moocaani Achi oono ihaallɨino cɨijɨgaiguiihunobadɨ iicaabo, bu itɨhaiño bronce aparyɨcɨsucɨnɨnobadɨ iicaabo:

19 Uujoho gaajahi paryɨicɨno ɨijoho omoonɨhicanoco, gaijɨma idiicanoco gaajahi, bu dimiyaavogoco gaajahi, edeecɨvehicanoco, dijaabɨcɨco icano. Bu gaajahi itɨconɨ omoonɨuno janaanɨcɨvɨ jisumi omoonɨnoco.

20 Jaarunaaca sano icahi dihallɨvɨ. Oono Jezabel onoogo: Moocaanijaagodɨ iimaahi, onoogoro tajeecɨvomɨnaaco ijɨibegueneri abañɨhicagoco adaabɨcɨhicanoco. Diigo jɨibeguehicahi diitoco gaigoomɨma imitɨnoono iicaqui, bu tollɨro jihovo caanimɨ jeecɨvo asimɨnoco iduuhicaqui.

21 Jaagoco uujoho teemehicarahi iimitɨco ijeevesuqui. Jaarunofañɔ ihajevaco jeevesuhicatɨgo.

22 Jaaneguiiha diigo omoonɨhicanoco diito ejeevesutɨhachiijɨ diigoco uujoho guihuvasuji, diigojaago efeehicamo ɨdaasuno iicaqui.
23 Jaaboro diigo seemeque gaisiraicɨji. Jillɨtɨ paryɨɨcɨno Moocaani iijanomɨnaa gaajaji uujoho miyamɨnaa esamaajeneque paryɨ agaajanoco, bu paryɨ ijeebɨɨnofaño iicanoco agaajanoco icano. Jaaboro paryɨ amɨɨhaico amɨɨhai momoonɨhicano jaadaco acɨji.
24 Jaanotɨ bu amɨɨhaitɨ saatoho toono Tiatira cuumiri mihicamo tobogoco mihimogotɨmo, bu oono diito sihidɨ ejeevano agaajaratɨno Satanas iijɨ eneehicanoco mɨnɨsutɨmoco neehi: Sibogoco siino amɨɨhaihallɨvɨ ficutɨhi.
25 Jino toonoma mihicanoco imino mificu uujoho tahɨ asaajinohachuta.
26 Jaaneguiiha mityano iicamoro uujoho iimogonoco eetavomoro nijequevɨ ɨɨfotomoco acɨji mityaco jiinɨjemɨnaahallɨvɨ.
27 Jino uco Guihirubi mityaco aacɨbadɨ. Jaamo jiinɨjemɨnaaco tajɨɨbaji sefano jɨgaiñehiri nɨfaqui illunoco magasuucunɨcɨno iicabadɨ.
28 Jaamoco bu cuujetavɨo meecɨrɨgaico acɨji.
29 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco.

3

Sardi Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

1 Tollɨro bu caatɨnɨ Sardi cuumiri iicaja Moocaani iija jɨɨbogomɨnaafidi: Jillɨ noobo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino Moocaani gaijamɨma iicaabo, bu tonoodɨmoro imeecɨrɨgaimɨma iicaabo: Uujoho gaajahi paryɨɨcɨno ɨɨjoho omoonɨhicanoco, bu saatoho: Buheebe, ɨco eneehicarunoco. Jaarunaa ɨco dijeebɨɨ iguijevecunoco uujoho gaajahi.
2 Jaaneguiiha deesɨcɨnɨɨboro sefatusu imino omoonɨnoco, mɨɨro oono fiitɨcuuno mɨɨnoco imɨtasuquiguiiha. Mɨɨro uujoho gaajahi toono ɨɨjoho omoonɨhicano Moocaani ɨmegavɨ imino iicatɨnoco.
3 Jaanegui desafoto oono jɨɨbogoco agaayɨcɨunoco deevesudino. Jaaboro dihimitɨco deevesu. Jaanotɨ edeesɨcɨnɨtɨhachiijɨ oono nanivamɨnaafi ofoonɨcɨbadɨ gaajacɨratɨno uujoho dijaa feeji ɨco dihimitɨhallɨtɨ aamɨqui.
4 Jaarunofaño ɨɨma icamo tahɨ Sardi cuumivɨ mɨɨdɨmo imino iicamo imitɨco eetavotɨmoro iicamo. Jaamo uuma seseechehujefaño ɨjɨcamaaimoro ɨgueji imino iicamaño.
5 Jaamaño mityano iicamo seseechehujefaño jɨcucafeteji. Jaamo ifinɨjitɨno fiivoma iicamo momoco caatɨnɨhi fiivohaamefaño. Toohaamefañotɨ imomoco fillujitɨhi. Jillɨro diitoco Guihirubi ɨmefeenevɨ, bu itoomomɨnaa ɨmefeenevɨ icano: Diitoco uujoho gaajahi, neeji.
6 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco.

Filadelfia Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

7 Tollɨro bu Filadelfia cuumiri iicaja Moocaani iija jɨɨbogomɨnaafidi caatɨnɨ: Jillɨ noobo iimiibo, aivo miyaabo iicaabo, aivojɨɨbo David llavema iicaabo. Jaabo afaayɨcɨnoco mɨɨjoho fabaacujitɨrahi, bu afabaacɨnɨnoco mɨɨjoho faayɨcɨjitɨrahi icano:
8 Uujoho gaajahi paryɨ ɨɨjoho omoonɨhicanoco. Jaabo uujoho dihɨmegavɨ guhugaco faayɨcɨhi dɨɨbeguequi. Jaanoco mɨɨhaiñooba jillɨ: Dɨɨbeguedino, neejitɨrahi. Mɨɨro sihidɨ sefatɨruubo tajɨɨbogoco agaayɨcɨɨboro uco tuunamaaitɨhi.

9 Jaaneguiiha Satanas igaivomɨnaaco galluji: Mɨɨhai judiomɨ, noomoro
abañɨfifihicamoco. Jaaboro diguiinovɨ diitoco tajɨɨbaji imemuɨɨnamaaiqui,
toonotɨ ɨco uujoho agaijɨnoco igaajaqui.
10 Jaanotɨ uujoho atajɨɨbanoco imino moonɨhi ɨɨjoho fanoovaaco
adaabɨcɨɨbo. Jaaneguiiha bu ɨco uujoho imino teemeji nɨsufucu paryɨ
jiinɨjehallɨvɨ asaajinotɨ, paryɨɨcɨno jiinɨje miyamɨnaaco nɨsuqui.
11 Goovano saaji. Jaaneguiiha imino ficu ɨɨma iicanoco, sita dihacɨtaco
dumɨtɨɨcɨdino.
12 Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho Guihirubi iijafaño ficuji tooja
ɨmahacɨnobadɨ iicaqui; jaamo tahɨgotɨ ufucuro inuucuutɨmo iicaqui. Jaamo-
hallɨvɨ uujoho caatɨnɨji Taacaani momoco, bu Taacaani cuumi momoco
icano. Jaacuumi Moocaani niquejefañotɨ asaacuumi momo bohono Jerusale
onoocuumi. Tollɨro bu uujoho diitohallɨvɨ tamomo bomomo iicamomoco
caatɨnɨji.
13 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani ii-
janomɨnaaco onoonoco.

Laodicea Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

14 Tollɨro bu caatɨnɨ Moocaani iija Laodicea cuumiri iicaja
jɨɨbogomɨnaafidi: Jillɨ noobo aivo miyaabo iicaabo, miyaanoco eneefiibo,
diibotɨ paryɨ Moocaani ifiivusuno atanoocɨnɨɨbo:
15 Jaabo uujoho gaajahi ɨɨjoho paryɨ omoonɨhicanoco. Jaabo ɨɨjoho mɨɨdɨno
miyaavogoma idiicaabo mɨɨvɨ nɨfaihu aiguucufaihubadɨ edeevanoco gaa-
jahi.
16 Jaaneguiiha iijɨfañotɨ foomovaɨba iicafaihuco agañɨɨnɨcɨbadɨ ɨco uujoho
esɨcɨnɨhi.
17 Mɨɨro: Uujoho sihidɨ busumijema icahi, bu uuma aivo imino foono nee-
hicahi, bu jinejebatɨ ucuujɨvaachutɨhi, neehicahi. Jaaruubo ɨɨjoho gaajacɨtɨhi
ɨdaasuubo idiicanoco, imo icama idiicatɨnoco, bu cuujɨvaachuma idiicanoco,
dihaallɨɨnoma achahanoco, bu botɨɨbo idiicanoco icano.
18 Jaaneguiiha ɨco uujoho neehi: Uutɨ naaje oroco cɨɨjɨgairi imino im-
ibachucɨnɨcunobadɨ iicano miyaavogoco. Jaabo miyanotɨro sihidɨ busum-
ijema diicahi. Bu jaaboro uuditɨ naaje eseseene gaachehunoco. Jaabo
ɨdɨcamaaiboro nucufesuno sɨcaibo diicacujitɨhi. Tollɨro bu uuditɨ aallɨɨno
taabutaco anaajeebere dihaallɨɨnofaño ficu. Jaabo imino daatyɨmehi.
19 Uujoho agaijɨmoco ɨbahi, aamɨhi icano. Jaaneguiiha aivo quehecuno
diicaabo dihimitɨco deevesu.
20 Meecɨ jino uujoho dihɨmegari julleecɨnɨhi coovaaboro. Jaanoco cajaaty-
ohacho uco uguubuuboro: Tajaa disaa, onooboma icaji, bu diibo uuma icaji
icano.*
21 Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho tahaivojɨ icagahallɨvɨ tacojɨvɨ
casɨɨhacuji, oono uujoho mityano iicamaño Guihirubima ihaivojɨ icaga-
hallɨvɨ acasɨɨvobadɨ.
22 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani ii-
janomɨnaaco onoonoco.

4

Niquejefaño Moocaanico Iimono.

---

* **3:20** Griego iijɨri noono: Meecɨ jino uujoho guhuga ɨmegari julleecɨnɨhi tetecuuboro. Jaanoco cajaatyohacho uco uguubuuboro iguhugaco afaayɨcɨmo iijafaño jɨcafeteji diiboma imachuqui, diibo bu uuma imachuqui icano.

1 Jinobuunatɨ emeecɨubo atyɨmeuhi niquejefaño guhuga faayɨcɨnɨhugaco. Jaanaaca oono uuma mɨriicu ojɨbadɨ itɨconɨ ihiimaauno uco nuuhi: Juu caamovɨ disaa, jinobuunatɨ iicajinehejeque ɨco ɨɨfusuqui.

2 Jaasumiro uujoho sano Moocaani Gaija mityaguiinovɨ minifutuuhi. Jaabo atyɨmeuhi aivojɨ icaga niquejefaño iicagaco. Jaagahallɨvɨ saafi gɨcɨnɨɨboco atyɨmeuhi.

3 Jaanohallɨri ɨgɨcɨnɨɨbo ifi ɨfuvusuuhi namecuno jaspe onoono guiisiyɨ namecubadɨ, bu cornalina onoono guiisiyɨ namecubadɨ icanoco. Jaagahallɨdɨ bu tɨɨhi cajetacɨnɨuhi esmeralda onoono guiisiyɨ namecubadɨ inamecu icaabo.

4 Jaagahallɨdɨ bu sigaaje veinticuatrodɨgaava gɨcɨnɨgaaje icauhi. Jaagaajehallɨvɨ itɨcovoocɨvɨ quillahuto icauhi. Jaamo seseechehujefaño jɨcucuucɨnɨuhi, bu inigaɨnohallɨri icauno oro eetavota chaahimɨgano icano.

5 Jaagafañotɨ anamebanoro sefano sisiimɨ guubuvusuhicauhi. Bu jaaga ɨmegatɨ nɨfotocɨnɨhicauno sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨno cuugahuno. Jaano toono Moocaani gaijano sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨno iicano.

6 Jaaga ɨmegavɨ bu icauno muuaibadɨ jeevano jacuno sinaagonovɨ foovono ɨɨfuvusuno. Bu jaagahallɨdɨ icaumo igueenemehejedɨmova fahɨgovatɨ sihidɨ ihaallɨɨnoma iicaumo.

7 Jaamotɨ saafiu leonbadɨ jeevauhi. Jaanotɨ allɨvɨoobo torobadɨ jeevauhi. Jaano allɨvɨoobo miyamɨnaafi ɨmebadɨ jeevauhi. Jaano allɨvɨoobo cɨɨmɨmɨ mogaaje agahafotoobobadɨ jeevauhi.

8 Jaamo paryɨ diito itɨcovoocɨvɨ sahuse juugahusetɨ sacu ɨdɨɨno ijɨjecunoma icauhi. Jaamo ifi sanohaallɨɨneriro gahafɨcɨnɨuhi allɨomotɨ fañoomotɨ icano. Jaamo fucuhachuta, cuujehachuta icano suufenɨtɨmo neehicauhi:

Imiibo, imiibo, imiibo, Aivojɨɨbo, Moocaani sihidɨ ejeevaabo. Diiboro iicaubo, bu diiboro iicaabo, bu diiboro asaajiibo icano, noomoro.

9 Jaamoro diito ihaivojɨ icagafaño ɨgɨcɨnɨɨbo ufucuro ifinɨjitɨɨboco acahacɨsusumi, iimosumi, obocɨgosumi icano

10 oono veinticuatrodɨmo quillahuto iicamo diibo ɨmegavɨ ememuɨɨvomoro imehicahi ono ufucuro ifinɨjitɨɨboco. Jaamoro diibo aivojɨ icaga ɨmega ichaahimɨganoco atafusumoro neehicamo:

11 Aivojɨɨbo Moocaani, ɨɨjoho aivo sihidɨ edeevamaño gaayɨcɨ; cahacɨsuco, bocɨgoco, mityaco icano, ɨɨjoho fanoovaaco edeetavumaño, ɨɨjoho idiimogomaño ifiivuunoro icano, noomoro.

5

Afaayɨcɨratɨno Aame.

1 Jaadɨ atyɨmeuhi ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨubo miyanaagovɨ usefaño aame paɨmicɨnɨhaame fahɨgovaacɨtɨ caatɨnɨcɨnɨhaameque. Jaahaame sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨneri cuhufono sisɨcɨnɨuhi.

2 Jaanaa guubuuhi Moocaani toomomɨnaafi sefano idilluhicaunoco: ¿Cajaanɨ fɨne aivo iimiibo isisɨtaaco udubaicɨɨboro jihaameque faayɨcɨjirahi? nooboro.

3 Jaarunofaño niquejefaño, bu jiinɨjehallɨvɨ, bu jiinɨjeguiino icano mɨɨhaiñooba aivo chahauhi toohaameque afaayɨcɨmoro emeecɨjirumo.

4 Jaaneri uujoho sihidɨro taahicauhi. Sano imifitɨmoro iicauneri toohaameque afaayɨcɨɨboro jillɨ ajashunogayɨ emeecɨjiruubo achahauneri.

5 Jaanaa quillahutotɨ saafi uco nuuhi: ¡Taacudino! Mɨɨro Juda cuumi
Leon onoobo, aivojɨɨbo David Iyaachimɨhaioobo iicaabo fanoohimitɨco gui-
inonɨcuuhi. Jaaboro paryɨ toohaame sisɨtaaco udubaicɨɨboro ifaayɨcɨqui.
6 Jaanaaca ihaivojɨ icaga, bu igueenemehejedɨmova iicamo, bu quillahut-
ofeenevɨ icano atyɨmeuhi saafi Corderobadɨ iicaabo julleecɨnɨuboco. Jaabo
agaicaaucɨnɨɨbo ifibadɨ ifi ɨɨfuvusuuhi. Jaabo sahuse juugahusetɨ minoocɨ
ɨdɨɨno iinicunoma icaubo, bu tonoodɨnoro icauno ihaallɨɨno. Jaano toono
ihaallɨɨno sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨno iicano Moocaani gaijano paryɨ
faajiinɨjehallɨvɨro agalluuno.
7 Jaanaa diibo Corderobadɨ iicaabo ufuuboro ihaivojɨ icagahallɨri
ɨgɨcɨnɨubo miyanaagohusefañotɨ toohaameque ɨcɨjeuhi.*
8 Jaahaameque gaayɨcɨubaaca igueenemehejedɨmo iicaumo, bu vein-
ticuatrodɨmo quillahuto iicaumo icano diibo Corderobadɨ iicaabo ɨmega
memuɨɨnamaaiuhi. Jaamo iquillahuto itɨcovoocɨvɨ iharpanoma icauhi, bu
oro guirihillunofaño maaniguijɨnoma icauhi icano. Jaamo Moocaanita
iicamo diiboma ihiimaasumi maaniguijɨco ɨjɨgasuno diibojaa uusunɨcɨbadɨ
jeevahi.
9 Jaamo jiijɨ bohono masijɨco jillɨ masivahicauhi:
Ɨjoho aivo idiimimañoo toohaameque ɨdɨɨcɨɨboro isisɨtaaco sinaayu. Mɨɨro
iguijeveumañoo ditɨɨjeheri diitoco Moocaanidi naajeuhi fahɨgova
miyamɨnaatɨ, fanoohiijɨ miyamɨnaatɨ, faacuumivatɨ, bu fanoojiinɨje
cuumino miyamɨnaatɨ icano.
10 Jaaboro diitoco Moocaanidi aivojɨtotɨ, bu sacerdotemɨtɨ icano deetavehi.
Jaamo diito jiinɨjehallɨvɨ tajɨɨbaji, noomoro.
11 Jaadɨ emeecɨubo guubuuhi ajashutɨmo Moocaani toomomɨnaa
ihiimaaunoco, togahallɨdɨ, bu igueenemehejedɨmo iicaumohallɨdɨ, bu
quillahuto iicaumohallɨdɨ icano. Jaamo itoomomɨnaa aivo ajashuutɨmo
millones y millonesdɨmo iicamo sefano neehicauhi:
12 Jaanɨ Corderobadɨ iicaabo agaicaaucafutuubo aivo iimimañoo, jaafa
gaayɨcɨɨbo mityaco, sihidɨ busumijeque, bu gaajaco, bu sefaco, bu
bocɨgoco, bu cahacɨsuco, bu imoco icano, onoonoco.
13 Tollɨro bu guubuuhi fanoova Moocaani ifiivusuuno niquejefañoo iicano,
bu jiinɨjehallɨri iicano, bu jiinɨjeguiino iicano, bu muuaifañoo iicano, paryɨ
tonehejefañoo iicano jillɨ unuuno:
Bocɨgoco, bu imoco, bu cahacɨsuco, bu mityaco icano jaafa acɨcafetehi oono
ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨɨboco, bu tollɨro Corderobadɨ iicaaboco
fahiijɨvaacɨvɨro, unuunoco.
14 Jaanotɨ oono igueenemehejedɨmo iicamo neehicauhi: Jaafa tollɨ icano,
noomoro.
Jaanotɨ bu veinticuatrodɨmo iicamo iquillahuto ememuɨɨvuumoro
imuumo fahiijɨvaro iicaaboco.†

6

Sahuse Juugahusetɨ Minoocɨ Ɨdɨɨno Isisɨta Icano.

1 Jaadɨ atyɨmeuhi Icorderobadɨ iicaabo toohaame sisɨtaatɨ sanooco
ɨtɨconɨɨbo isinaayuunoco. Jaanaa guubuuhi igueenemehejedɨmo iicamotɨ
saafi sefano sisi ɨgɨɨrɨrɨbabadɨ: ¡Juu saabo meecɨva! nooboro uco unuunoco.

* **5:7** (Lc 1.33) † **5:14** (Filipenses 2.9-11)

2 Jaaneguiiha emeeciubo atyimeuhi caballo seseebeque. Jaabohalliri iicaubo usefaño tiibuga icauhi. Jaaboco Moocaani aciuhi chaahimigaco. Jaanoma fuubo guiinoniiboro, bu fahiijivaro guiinoniiboro iicaqui.

3 Jaanaa allivio sisitaaco siino Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi guubuuhi igueenemehejedimo iicaumoti sifi: ¡Juu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

4 Jaabo atyimeuhi sicaballo tifaibo ihiinuuboco. Jaabohalliri iicaubo mityaco gaayiciuhi jiinijehalliti sajeebii icaco ifinisuuboro miyaminaaco fahigovavi imoonicasisuqui. Jaaboco Moocaani ajashutino niisugaco aciuhi.

5 Jaano allivionoco bu siino Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi guubuuhi igueenemehejedimo iicaumoti sifi: ¡Juu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

Jaanegui emeeciibo atyimeuhi saafi caballo civooboco. Jaabohalliri iicaubo oovota meecuco gaayiciniuhi.

6 Jaanaa guubuuhi igueenemehejedimo iicaumofeeneti unuunoco: Safucuo dudicamaaje jaada trigoti sano kilovиro ifeteji; jaabadiro bu safucuo dudicamaaje jaada cebadati tres kilodinoviro ifeteji icano. Jaanoti diiribanoco, bu vinofaihunoco icano bañamaaisudino, noonoro.

7 Jaanobuunati bu siino allivio sisitaaco Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi igueenemehejedimo iicaumoti niinoobo: ¡Juu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

8 Jaaneguiiha emeeciubo atyimeuhi saafi caballo guiguivaaboco. Jaabohalliri iicaubo momo Guijeve onoobo. Jaabo dojicuti saaubo saafi guijevemінaa iicahigo abajaabo. Jaabo Guijeve onooboco Moocaani mityaco aciuhi jiinije miyaminaati samañootohalliviі diitoco imінaaniineri, bu ajebari, bu guihuvari, bu jiinijehalliri iicamo iñihicufiino asimiri icano iguijeniqui.

9 Jaano allivio sisitaaco Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi jeecivoco omoonifinoguiino, iicamoco atyimeuhi Moocaani iiji miyaano iicanoco ijiibugunohalliti iguijeniumo jeebiinoco.

10 Jaamo sefano jilli neehicauhi: Idiimiibo Aivojiibo, onoonoco abañitatiibo, ¿mihachutahiica diicaji miihaico iguijeniumo jiinijehalliri iicamoco emeeciiboro ijaadaco adaacijino? noomoro.

11 Jaasumiro diitoco Moocaani aciuhi seseeneene gaachehunoco. Jaaboro diitoco nuubo: Majaguisihiica jaafahi amiihai nahabomi Cristodi ududicamaaimo ihoovovi ifetehi, jaamoco amiihaico iicaubadiro agaicaaunohachuta, nooboro.

12 Jaano allivio sisitaaco Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi emeeciubo atyimeuhi jiinije sefano amaryibanoro udujavanamaaiunoco, bu nihiba icivono gaachehubadi iminifutuunoco. Jaanoti fucuo nihiba tiijohobadi minifutuuhi.

13 Bu meeciri niquejefañoti jiinijehalliviі aifuuhi oono imoho noovata seenere sefano guibuhuba iicaneri baavi aaifoniciibadi.

14 Bu niqueje sano finiuhi aameque mapaimirubadi. Bu paryi ifabaino, bu ifachugaiño icano simañehejevi jeeneuhi.

15 Jaano ñihicuti jiinije aivojito ifahojinofaño, bu guiisigajinofaño icano fataniinamaaiuhi. Jaamo tahi fanoohaivojitoma, sihidi inihibaminoma iicamehejema, bu amocasiminaa aivojitehejema, bu aivo sihidi ejeevafiimoma, bu paryi faaboho jijovotoma, bu jijovoto iicatimoma icano

16 ifabaɨnoco, ifagajɨnoco icano neehicauhi: Mohallɨvɨ mahaifo. Jaanoro mɨɨhaico jaadi johono ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨɨbedɨtɨ mafataanɨ, bu oono sihidɨ jeevaneri Corderobadɨ iicaabo aamɨjino ñɨhicutɨ icano.
17 Mɨɨro jino sihidɨ jeevano ahaamɨjifucu gasecuuhi. ¿Jaanoco bu mɨɨjoho jaabɨcɨjirahi? noomoro.

7

Israel Cuumimɨnaatɨ Ɨɨcɨmo.

1 Toonobuunatɨ atyɨmeuhi igueenemehejedɨmo Moocaani toomomɨnaa paryɨ jiinɨjejɨnibacɨhallɨri jullelleecɨnɨmoco. Jaamo igueenemehejedɨno iicano jiinɨje guibuhubaco gaayɨcɨnɨuhi, jiinɨjehallɨvɨ ajashuno guibuutɨno iicaqui, bu muuaihallɨvɨ, bu ɨmohonohallɨvɨ icano.
2 Tollɨro bu atyɨmeuhi saafi Moocaani toomomɨnaafi Moocaani iicaabo mityama icaabo aamɨjɨjaagotɨ saauboco. Jaabo sefano coovadiivuuhi saatoho igueenemehejedɨmo iicaumo jiinɨjeque, bu muuaico icano imitɨno imoonɨqui mityaco agaayɨcɨumoco.
3 Jillɨ nooboro: Jiinɨjeque imitɨno momoonɨdino, bu muuaico, bu ɨmohonoco icano Moocaani jeecɨvomɨnaaco ihɨmecunotɨ diitoco Moocaani gaajataco mificutɨnohachuta icano, nooboro.
4 Jaamo diito ɨɨcɨcafutuumo oovoco jinoodɨno guubuuhi: Ciento cuarenta y cuatro mildɨmo paryɨ israelmɨ cuuminootoẗɨ.
5 Jillɨ faacuumivatoẗɨ ɨɨcɨubo. Juda cuumiẗɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu doce mildɨmo Ruben cuumiẗɨ oovocafutuuhi, bu Gad cuumiẗɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi,
6 bu Ase cuumiẗɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Neftali cuumiẗɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Manase cuumiẗɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi,
7 bu Simeon cuumiẗɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Levi cuumiẗɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Isaca cuumiẗɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi,
8 bu Zabulo cuumiẗɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Jose cuumiẗɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Benjamin cuumiẗɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi icano. Jaamo famooro ciento cuarenta y cuatro mildɨmou.

Ajashutɨmo Seseechehujefaño Ɨjɨɨcucuucɨnɨmo.

9 Toonobuunatɨ emeecɨubo atyɨmeuhi ajashutɨmo miyamɨnaaco fanoojiinɨjemɨnaaoẗɨ, bu simiyamɨnaaoẗɨ, bu faajɨva miyamɨnaaoẗɨ, bu faacuumivaoẗɨ icano. Jaamo jullelleecɨnɨuhi aivojɨ icaga ɨmegavɨ, bu Corderobadɨ iicaabo ɨmegavɨ icano icaumoco. Jaamo aivo ajashutɨno icaumo oovorautɨmo seseechehujefaño jɨcucucɨnɨmo tucojɨhunoco gaayɨcɨnɨumo.
10 Jaamo paryɨ famooro sefano neehicauhi:
Moocaani ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨɨboẗɨ, bu Corderobadɨ iicaaboẗɨ icano taajasu saahi, noomoro.
11 Jaanaa paryɨ Moocaani toomomɨnaa jullelleecɨnɨuhi Moocaani aivojɨ icagahallɨdɨ, bu quillahutohallɨdɨ, bu igueenemehejedɨno iicaumohallɨdɨ icano. Jaamo toga ɨmega jiinɨjehallɨvɨ ajavucamaaiumoro Moocaanico ɨimomo nuuhi:
12 ¡Fɨne! Cahacɨsucu, imo, bu gaaja, bu imino monoono, bu bocɨgo, bu mitya, bu sefa icano. Jaafa Moocaanidɨ icahi fahiijɨvaro icano. Fɨne, noomoro.
13 Jaanaaca quillahutooboẗɨ saafi uco dilluuhi: ¿Mɨɨjoho jino jito seseechehunofaño ɨjɨɨcucuucɨnɨmo, cuucatɨ asaamo? nooboro.
14 Jaaneguiiha uujoho nuuhi: Aivojɨɨbo ɨɨro gaajahi, nooboro.

Jaaneguiiha uco nuubo: Jito jino sihidɨ jeevano ɨidaasufañodɨ afatyomo. Jaamo imifiiutɨmoco Corderobadɨ iicaabo tɨijeri iimitusucuumo.

15 Jaamaño Moocaani aivojɨ icaga ɨmefeeneri icamo. Jaamoro cuujehachuta, fucuhachuta icano diiboco itemplojafaño jeecɨvomoro icahicahi. Jaamoco ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨibo imityaguiino ficuji; ¿Mɨllɨ icatɨmo iicaqui?

16 Jaamo ajebari, bu adufirari icano ɨdaasuno icacujitɨhi, bu nɨhɨba ihaiguucuri diitoco jɨgasucujitɨhi, bu jinejeba aiguucu diitoco ɨdaasuno moonɨcujitɨhi icano.

17 Oono mɨiro Corderobadɨ iicaabo aivojɨ iicagafeeneri iicaabo diitoco teemeji ovejamɨco motoomonɨcɨbadɨ. Jaaboro fiivoco aacɨno nɨfaihunojaagovɨ diitoco satyejiibo, bu jaamo taafiraco Moocaani buusuji icano.

8

Niino Sisɨtaaco Isinaayuuno.

1 Jaanaaca Icorderobadɨ iicaabo niino sisɨtaaco isinaayuuno tɨcovovɨ niquejefaño lliivɨ icauno fɨne sano nɨhɨba oovofeene tɨcovovɨro.

2 Jaadɨ atyɨmeuhi sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino Moocaani toomomɨnaa Moocaani ɨmefeeneri julleecɨnomoco. Jaamoco itɨcovoocɨvɨ acɨuno mɨriicunoco.

3 Jaanobuunatɨ saaubo sifi Moocaani toomomɨnaafi maaniguiijɨno jɨgasutahiillu oro eetavotahilluma. Jaaboro jeecɨvobuje ɨmegavɨ julleeveuhi. Jaaboco saafi acɨuhi sihidɨ maaniguiijɨnoco paryɨ Moocaanita iicamo Moocaanima ihiimaanoma sano Moocaanico ihacɨqui. Jaaboro jeecɨvobuje oro eetavotahallɨvɨ ificuuboro ijɨgasuqui. Oono ihaivojɨ icaga ɨmega iicabujehallɨvɨ.

4 Jaano imaaniguiijɨnoco ɨjɨgasuuno aimuufai itoomomɨnaafi usefañotɨ Moocaanijaagovɨ fuuhi sano Moocaanita iicamo diiboma ihiimaanehejema.

5 Jaadɨ bu imaanijɨgasuta iilluco itoomomɨnaafi ɨcɨuboro tubuje cɨijɨgaicuneri tohilluco agahafusuuboro jiinɨjehallɨvɨ ganicaruhi. Jaaneri sihidɨ sisiimɨ icauhi, bu jiinɨje sefano guubuvusuuhi, sihidɨ namebahicauno, bu jiinɨje sefano maryɨbauhi icano.

Mɨriicuno.

6 Jaanaaca sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino iicaumo Moocaani toomomɨnaa itɨcovovɨ mɨriicunoma iicaumo imibaivuuhi iguisɨqui.

7 Jaadɨ saafi tɨconɨuhi imɨriicuco iguisɨubo. Jaano tɨcovovɨ jiinɨjehallɨvɨ aifuuno nɨfaihu ifiigatyono guiisiyɨnobadɨ ejeevano, bu cɨijɨgai icano sano tɨijohoma caɨsecɨnɨno. Jaaneri samañooje jiinɨje jɨgauhi. Jaabadɨro bu ɨmohonotɨ samañoono jɨgauhi, bu faijɨhutɨ icano.

8 Jaanaa allɨvɨoobo imɨriicuco iguisɨuno tɨcovovɨ ifabaɨbadɨ jeevano jɨganoro muuaifaño acutuuhi. Jaaneri samaño muuai tɨijohotɨ minifutuuhi.

9 Jaaneri tumuuaijefaño iicaumotɨ samañooto guijeveuhi, bu tollɨro cɨijɨgai meeneneti samañoono finɨuhi icano.

10 Jaanaa allɨvɨoobo imɨriicuco iguiisɨuno tɨcovovɨ ajashutɨno meecɨrɨgai niquejefañotɨ acutuuhi nɨfotocɨnɨiboro teehinotɨ samañoonohallɨvɨ, bu pisirigañotɨ samañoonohallɨvɨ icano.

11 Jaabo momou Namita onoobo. Jaaneri paryɨ nɨfaihunotɨ samañoono namitatɨ minifutuuhi. Jaaneri sihidɨ miyamɨnaa chuumuuhi inɨfaihu faafaño iminifutuuneri.

12 Jaanaa allɨvɨoobo bu imɨriicuco iguiisɨuno tɨcovovɨ nɨhɨbatɨ samañoobo jabaavuuhi, bu fucuoobotɨ samañoobo jabaavuuhi, tollɨro bu meecɨrɨtɨ samañoobo jabaavuuhi icano. Jaamaño diitotɨ samaño achɨcɨcuutɨhi. Jaamaño cuujetɨ samañoono achɨcɨcuutɨhi. Jaabadɨro fucutɨ samañoono achɨcɨcuutɨhi.

13 Jaadɨ emeecɨubo atyɨmeuhi saafi Moocaani toomomɨnaafi niquejefeenedɨ cɨimɨmɨ mogaaje agahafobadɨ fuuhi, sefano jillɨ nooboro: ¡Ayɨɨ! Ɨdaasucani jiinɨjehallɨri iicamo icaji siino miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨinehiica iicamo Moocaani toomomɨnaa imɨriicunoco iguiisɨdɨ, nooboro.

9

1 Jaanaaca bu allɨvɨoobo imɨriicuco iguiisɨno tɨcovovɨ bu atyɨmeuhi saafi meecɨrɨgai jiinɨjehallɨvɨ aacutuuno. Jaaboco ɨñɨhicuno ojɨ llaveque aacɨunoco atyɨmeuhi.

2 Jaahojɨco afaayɨcɨuneri tohojɨfañotɨ sihidɨ aimuufai inuuhi gaicuhai aimuufaibadɨ. Jaahojɨ aimuufairi iinuuneri nɨhɨbaco fabaacuuhi. Jaaneri jiinɨje cɨvutuuhi.

3 Jaano toono ihaimuufaifañotɨ inuumo sihidɨ chahacamɨ jiinɨjehallɨvɨ gahafomoro. Jaamo mityaco gaayɨcɨuhi inɨɨqui oono jiinɨje juuvemɨ iicabadɨ.

4 Jaamoco tajɨɨbaubo: Jiinɨje faijɨhuco imitɨno momoonɨdino, bu jinejebaco, ɨmohobaco icano. Jaanotɨ ɨdɨɨmocoro miyamɨnaaco Moocaani gaajatari ihɨmecunotɨ agaajaratɨmoco momoonɨ, nooboro.

5 Jaaruumo miyamɨnaaco muchuumusudino jillɨro sahuse nɨhɨbava tɨcovovɨ mahaivuvusu, nooboro. Jaamo ɨnɨɨno aivo juuvehu ɨnɨɨno aivobadɨ jeevauhi.

6 Jaasumi miyamɨnaa guijeveque guiineji. Jaarumo atyɨmejitɨhi. Iguijevequi moonɨrumedi guijeve chahaji.

7 Jaamo ichahacamɨ caballomɨco aamocasivɨ ifeequi imibachunɨcɨbadɨ jeevauhi. Jaamo nigaɨnohallɨri oro chaahimɨgabadɨ jeevano icauhi ihɨmeneu miyamɨnaa ɨmenebadɨ jeevauhi.

8 Jaanotɨ imeebaiguino gaigoomɨ meebaiguinobadɨ jeevauhi. Jaanotɨ igaiño jɨcu igaiñobadɨ jeevauhi.

9 Jaanotɨ imeehene cuhufunuuhi jɨgaiñomeehunobadɨ. Jaanotɨ bu ijɨjecuno sefano guubuvusuuhi aamocasivɨ ofoomo sihidɨ caballomɨ icarronoco iguicɨno uguubuvusuunɨcɨbadɨ,

10 bu ibuhuno juuvehu ibuhunobadɨ jeevauhi nijequenetɨ ituunoma iicauno icano. Jaamo toono ibuhunofaño imitya icauhi miyamɨnaaco sahuse nɨhɨbava tɨcovovɨ aivono imoonɨqui.

11 Jaabo ichahacamɨ aivojɨɨbo toono ɨñɨhicuhojɨ abajaabuu. Jaabo momo hebreomɨ iijɨri Abadon onoobo. Jaanotɨ griegomɨ iijɨri Apolion onoobo. Jaanotɨ moojɨri Finɨsumɨnaafi onoobo.

12 Jino ɨmegao ɨdaasu fatyuuhi. Jaarunaaca icanehiica minoocɨ.

13 Jaano allɨvɨoobo imɨriicuco iguiisɨuno tɨcovovɨ guubuuhi Moocaani ɨmegari iicano ijeecɨvobuje oro eetavotabuje inicuno igueenemeheje iicaunofañotɨ diiboco unuunoco:

14 Sinaayu oono igueenemehejedɨmo iicaumo imitɨno toomomɨnaa Eufrate onoomuuaijɨniri isisɨcɨnɨmoco, noonoro.

15 Jaamo diito igueenemehejedɨmo iicaumo sinaayucafutuuhi miyamɨnaatɨ sanoodɨmoco iguijenɨqui. Jaamo toono horavɨ, tufucuvɨ, bu tonɨhɨbavɨ, bu toficabavɨ icano tollɨ imoonɨqui ifiivusuumo.

16 Jaamo amocasimɨnaa caballomɨhallɨri iicaumo oovo doscientos millones tɨcovovɨ ɨɨfutuunoco guubuuhi.
17 Jillɨ uujoho icaballomɨco gaijafeenedɨ atyɨmeuhi. Jaamohallɨri iicaumo ifeeyɨjehallɨvɨ cuhufono jɨgaiño meehu tɨfaiño, bu atyɨvano, bu guiguivano icaneri tɨfaisucɨnɨnoma iicaunoco. Jaanotɨ icaballomɨ nigaɨnou jɨcu nigaɨbadɨ jeevauhi. Jaamo iijɨnotɨ cɨɨjɨgai, aimuufai, azufre icano ineehicauhi.
18 Jaaneri miyamɨnaatɨ sanoodɨmo guijeveuhi toono minoocɨ, sano ɨdɨɨno icano imitɨ diito iijɨnotɨ iineehicauneri. Jaano toono minoocɨ, sano ɨdɨɨno iicano imitɨ cɨɨjɨgai, bu aimuufai, bu azufre icano.
19 Jaamo diito icaballomɨ mitya icauhi iijɨnofaño, bu ibuhunofaño icano. Jaanotɨ ibuhuno nigacɨno jiinimo nigaɨnobadɨ jeevauhi. Jaaneri imitɨno miyamɨnaaco moonɨhicaumo.
20 Jaanotɨ sanoodɨmo diitoco ɨdaasuno omoonɨcuurunotɨ guijevetɨmo ataajaumo iimitɨco jeevesuutɨhi. Jillɨ suufenɨtɨmo imitɨno gaijamɨco, bu oro, plata, bronce, guiisiba, ɨmoho icano eetavota ɨjɨmɨco icano jeecɨvehicauhi; jaamo ihɨjɨmɨ atyɨmetɨmo, bu guubutɨmo, ɨgotɨmo icamoco.
21 Bu tollɨro suufenɨutɨmo sitaaco agaicaaunoco, bu agaibanɨnoco, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicanehejeque, bu ananivanehejeque icano.

10

Moocaani Toomomɨnaafi Aamegayɨma Iicaabo.

1 Jaadɨ atyɨmeuhi bu sifi Moocaani toomomɨnaafi sihidɨ jeevaabo, aimuufairi minɨcɨnɨɨbo, inigaɨhallɨtɨ tɨɨhi cajetacɨnɨuboma niquejefañotɨ iniituunoco. Jaabo ɨme nɨhɨbabadɨ achɨcɨnɨuhi, bu idɨɨno cɨɨjɨgai ɨmahacɨnobadɨ jeevauhi.
2 Jaabo usefaño aamegayɨ faayɨcɨnɨhaamegayɨ icauhi. Jaabo imiyanaagotɨhaico muuaihallɨvɨ ficuuhi, jaanotɨ inaninaagotɨhaico jiinɨjehallɨvɨ ficuubo icano.
3 Jaaboro sefano coovadiivuubo oono jɨcu sefano ɨnɨɨgonɨcɨbadɨ. Jaano tɨcovovɨ sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno sisiimɨ ojɨuhi.
4 Jaamo isisiimɨ oojɨunoco uujoho caatɨnɨqui moonɨunaaca sifi niquejefañotɨ uco unuunoco guubuuhi: Jillɨ llɨɨvɨ guubunɨcɨ oono sisiimɨ ihiimaanoco. Jaaboro caatɨnɨdino, unuunoco.
5 Jaanaaca Moocaani toomomɨnaafi jiinɨjehallɨvɨ, bu muuaihallɨvɨ icano ujulleecɨnɨubo imiyanaagohuseque caamo niquejejaagovɨ gañɨɨyɨcɨuhi.
6 Jaaboro fahiijɨvaro iicaabo niquejeque, jiinɨjeque, muuaiñooco, bu paryɨ tonehejefaño iicamoco icano ifiivusuubo momofañodɨ miyaano iicanoco nuuhi: Tusumi mihicacuuhi.
7 Niinoobo imɨriicuco iguiisɨcudɨ Moocaani esamaaje agaajarahicatɨno icacuuji ijeecɨvomɨnaa, ihiimaamɨnaa iicamoco unuubadɨ, nooboro.
8 Jaanaaca niquejefañotɨ uuma ihiimaauno siino bu uco nuuhi: Foobo dɨhɨcɨto jaadi Moocaani toomomɨnaafi johono muuaihallɨri, jiinɨjehallɨri icano ujulleecɨnɨɨbo usefaño iicahaame afaayɨcɨnɨhaamegayɨco, nooboro.
9 Jaanegui diibojaa ufuuboro toohaamegayɨco diiboco dilluuhi uco ihacɨqui.

Jaanegui uco nuubo: Ɨfaajɨ machu. Jaano diijɨfaño imono naamejino iimɨhubadɨ. Jaanotɨ dihibafaño faafaityejino, nooboro.
10 Jaaneguiiha diibo usefañotɨ toohaamegayɨco ɨɨcɨuboro machuuhi. Jaano taajɨfaño imɨɨno iimɨhu imobadɨ. Jaanoco amachuuno taabafaño faafaituuhi.

11 Jaadi uco nuumo: Siino diibogo ajashutino cuuminoditi, jiinijeminaaditi,
siijiminaaditi, bu aivojitoditi icano Moocaani onoonoco, noomoro.*

11

Miimisiici Moocaaniti Ihiimaamisi.

1 Jaadi uco aciumo noofaijicuco metrobadi iicanoco. Jaamoro uco nuuhi:
Gañiivo. Oono Moocaani templojaco doovo, bu ijeecivobujeque doovo icano,
bu doovo, ¿naa minoodimo tomañovi ejeecivehicamo miyaminaa icahi?
2 Jaanoti idiinocoro igoohasico deevedino tohasi siicuumijeo
miyaminaaguiiharucu iicano. Jaamo diito tuucuumi imino cuumico quicuji
cuarenta y dosdi nihibava ticovovi.
3 Jaasumi uujoho tajibogominaatisico galluji uujoho onoonoco
ijibeguequi mil doscientos sesentadi fucuva ticovovi, civochehujefaño
jiicinimisico.
4 Jaamisi diitisi Moocaani jiinije Aivojibo imega iicahooci olivohooci, bu
cuugahu ficuta miihiicuuci icahicuci iicanobadi jeevamisi.
5 Jaamisico saatoho imitino omoonigohachiiji diitisi iijiti ciijigai iineeji
diito iminaaco ijigasuqui. Tolli guijevejimo paryi diitisico imitino imooniqui
omooniimo.
6 Jaamisi jiinijehalliviı Moocaaniti ihiimaanohachuta aigotino iicaqui
niquejeque afabaacujino mityama icahi, bu tolliro nifaihuco tiijohoti imini-
iyujino mityama icahi, bu jiinijeminaaco idaasuno fanoovari imugusumi
omooniijino mityama icahi icano.
7 Jaamisi idudicamaajeque iimivucuudi iñihicuubo oono iñihicuhojifañoti
asaaboro diitisico mooniivaji. Jaabo diitisico iguiinoniiboro gaicaauji.
8 Jaamisi chuumuhuno tuucuumi sihidi ejeevacuumi, Mohaivojiiboco
etetecuucuumi jiihaifaño acaji. Jaacuumi Sodoma, Egipto icanovi ooviciniihi.
9 Bu jaamisi ciirajitihi mifucuci, safucu, bu sifucutifeenedi icano icajimisi.
Jaamisico faaboho miyaminaa, faacuumiva miyaminaa, faajiva miyaminaa,
bu faajiinije miyaminaa icamo ihatyimequi.
10 Jaamisi iguijeveneri jiinije miyaminaa sihidi imobaaji. Jaamo imo
imo iicamoro sinehejeque fahigovavi acicasiji; Oono diitisi Moocaaniti
ijiibeguehicamisi diitoco idaasuno omoonihicamisi iguijeveneri.
11 Jaarunaa mifucuci, safucu, sifucutifeenedi icano nijequeti Moocaani
diitisico siino buheetesuji. Jaamisico paryi aatyimemere sihidi iguetejimo.
12 Jaanaa diitisico sefano niquejefañoti: Juu caamovi masaa, unuunoco
guubumisi.
Jaaneguiiha caamo fuumisi aimuufaifeenedi. Jaanoco iminaa atyimeuhi.
13 Jaano ticovovi aivo sefano jiinije amaryibauneri tuucuumiti
fahuseecijaava iicamañoti sajaaro callajaavehicauhi. Jaabadiro
tuucuumiviro ajashutino iijano callajaavuuhi. Jaaneri siete mildimo
miyaminaa guijeveuhi. Jaaneri saatoho iguituumoro Moocaani niquejefaño
iicaaboco imuuhi.
14 Jino alliviono imiti fatyehi. Jaano allivio imiti goovajino asaano.

Niino Miriicuco Iguiisino.

15 Jaadi niinoobo Moocaani toomominaafi imiriicuco iguiisiuno ticovovi
sefano guubuvusuuno niquejefaño ajashutimo jilli unuuno:
Jiinije aivojino Mohaivojiibedi, bu Icristodi icano icacuuhi. Jaabo tajiibaji
fahiijivaro, noomoro.

* **10:11** Sahaamefaño: nooboro, noono.

16 Jaanaa veinticuatrodɨmo quillahuto Moocaani ɨmefeeneri ihaivojɨ
icaganohallɨri iicaumo jiinɨjehallɨvɨ ajavucamaaiumoro Moocaanico
imuuhi,
17 jillɨ noomoro:
Łco mihimehi Moocaani sihidɨ mityama idiicaaboco. Łɨjoho idiicauboco,
bu idiicaaboco, bu asaajiiboco icano, bu dimityaco agaayɨcɨɨboro
atajɨɨbacuumaño icano.
18 Mɨɨro jiinɨjemɨnaa dijaa sɨfiiratehi. Jaarunofaño ɨɨjoho adaamɨjifucu,
bu uchuumucuumoco udugaacujifucu icano gasecuuhi. Jaasumi di-
jeecɨvomɨnaa ɨɨjoho onoonoco ɨjɨɨbeguehicamoco, bu ɨɨdiro iicahicamoco,
bu dimomoco obocɨguehicamoco icano sabadɨro sihidɨ ejeevamehejeque,
bu sihidɨ ejeevatɨmehejeque icano adaadujifucu, bu tollɨro jiinɨjeque
ifinɨsuhicamoco ifinɨsujino icano, noomoro.
19 Jaasumiro niquejefaño Moocaani temploja faayɨcɨcafutuuhi. Jaaneri
Moocaani unuunohaameque ificuuba cajonbaco atyɨmeuhi. Jaasumiro
sisiimɨ sihidɨ namebauhi, jiinɨje ñɨhicuno guubuvusuuhi, bu sisiimɨ
gɨɨrɨrɨbauhi, bu jiinɨje sefano maryɨbauhi, bu guiisiyɨnobadɨ ejeevano sihidɨ
sefano aifuuhi icano.

12

Łñɨhicuubo Dragon Onoobo, Gaigo Icano.

1 Jaanobuunatɨ niquejefaño jabafiirano ɨɨfuvusuuno: gaigo nɨhɨbari
imibocɨnɨgobadɨ arɨcuno ɨɨfuvusuuno, fucuo nɨhɨbahallɨri julleecɨnɨgo,
docedɨmo meecɨrɨri ichaahimɨga eheetavocɨnɨgaco javucɨnɨgo.
2 Jaago oovago icago iseemevaqui aiveveneri gaibahicauhi.
3 Jaanobuunatɨ bu siino niquejefaño ɨfuvusuuhi: dragon ñɨhicuubo tɨfaibo,
sahuse juugahusetɨ miyɨɨcɨ ɨdɨɨno inigaɨnoma icaubo, bu fahuseecɨdɨno ini-
cuno, bu inigaɨno tɨcovoocɨvɨ ichaahimɨganoma icaaubo.
4 Jaabo ibuhuri samañooto meecɨrɨco niquejefañotɨ ubuutuucɨuboro
jiinɨjehallɨvɨ gañɨɨuhi. Jaaboro iseemevaqui omoonɨugo ɨmegavɨ julleeveubo
diigo eseemevasumiro tooseeque iduuqui.
5 Jaago gaifi seemeneque seemevauhi. Jaabo jiinɨjemɨnaaco sefano
tajɨɨbaji jɨgaiñohiri iicanɨcɨbadɨ. Jaabo niquejefaño satyocafutuuhi Moocaani
aivojɨ icagahallɨri iicaabojaago.
6 Jaanotɨ igaigo gaauhi sɨcaihɨgo iicahɨgovɨ Moocaani diiguedi
imibachuhɨgo tahɨ diigoco machuco ihacɨqui mil doscientos sesentadɨ
fucuva tɨcovovɨ.
7 Jaanobuunatɨ niquejefaño idragon fuuhi iyotoma. Jaamoma
moonɨcasiubo Moocaani toomomɨnaa aivojɨɨbo Miguel onoobo iyotoma.
8 Jaaruubo idragonco sahɨgotɨro guiinonɨumo, bu tahɨ niquejefaño diito
iicajirumaño samaño chahauhi.
9 Jaamaño diibo sihidɨ ejeevano dragonco baavɨ gañɨɨumo, johono
sɨɨcɨjeo jiinimo oono imomo ɨjɨ, Satanas iicaaboco. Jaabo jiinɨjemɨnaaco
abañɨhicaaboco iyotoma baavɨ jiinɨjehallɨvɨ gañɨɨumo.
10 Jaanaa guubuuhi sefano niquejefañotɨ unuunoco: Moocaanitɨ asaano
taajasu, bu imitya, bu ihaivojɨ icano, bu Icristo mitya icano gasecu-
uhi. Mɨɨro baavɨ gañɨɨcafutucuubo Moocaanico monahabomɨhallɨvɨ imitɨno
ɨjɨɨbeguehicaabo fucuhachuta, cuujehachuta icano.
11 Jaaruuboco monahabomɨ guiinonɨcuuhi Corderobadɨ iicaabo
tɨɨjohofañodɨ, bu Moocaani jɨɨbogo miyaano iicanoco ɨjɨɨbeguehicaneri
icano. Mɨɨro ifiico gaijɨutɨmo, bu guijeveque iguihiutɨmo icano.

12 Jaaneri niquejefaño iicamo imo imo icahi, bu amiihai tahi paryi mihicamo icano. Jaanoti idaasucani mihicaji amiihai jiinijehalliri, bu muuaiñofaño mihicamo icano. Miiro oono iji tahigo sihidi isifiiratooboro niitehi gueenene iicajitinoco agaajaaboro.

13 Jaabo idragonco agañiiunoma iicaabo oono gaifiico eseemevaugoco bucasiubo.

14 Jaanegui diigoco ciimimi mogaaje jijecuucico aciumo jiinimobadi iicaaboti tehesino igaaqui sicaihigovi diiguedi iimibachuuhigovi. Tahi digoco machuco ihaciqui mificabaci, bu saficaba, bu sificabatifeenedi icano ticovovi.

15 Jaago dojicuti ijiinimobadi iicaabo iijifañoti nifaihuco galluuhi muuaiti ifiivotonoro diigoco ibecasuqui.

16 Jaarunofaño jiinije diigoco amusuuhi, idragon iijifañoti agalluufaihuco aaduneri.

17-18 Jaanoma iicaabo diigojaa sihidi isifiiratuuboro fuuhi diigo iyaachimihai aatyuvuudimo sanoodimo Moocaani tajiibaco imino omoonimoro, bu Jesucristo jiibogoco jeevesutimo iicahicaumoma ihamocasiqui.

13

Iñihicumisi.

1 Jaadi muuai jiinigaibaahohallivi ujulleeveubo atyimeuhi iñihicuubo muuaifañoti inuuboco. Jaabo nigainou sahuse juugahuseti miyiici icano, bu iniicuno fahuseecidinou icano. Jaano iiniicuno iticovoocivi ichaahimiganoma icauhi, bu inigainohallivi caatinicininuno Moocaaniditi idicuno onoono momo icano.

2 Jaabo iñihicuubo jicubadi ejeevaubo, tihaiño jeeji tihaiñobadi jeevauhi, bu iiji leon iijibadi jeevauhi icano. Jaaboco idragon imitya, ihaivoji icaga, sihidi boci iiji icanoco aciuhi.

3 Jaabo iñihicuubo nigaiti sahiti icauno itujaavo diiboco muchuumusujibadi iicauno. Jaaruno diiboco buuhi. Jaaneri paryi jiinije miyaminaa ajabafiituumoro diiboco miyaavuguuhi.

4 Jaamoro idragonco cahacisuumo diibo iñihicuuboco mityaco aaciumaño. Jaabadiro bu iñihicuuboco cahacisuumo jilli noomoro: ¿Miijoho fine jaani iñihicuubobadi jeevahi? ¿Miijoho fine diiboma amocasijirahi? noomoro.

5 Bu tolliro diibo iñihicuubo Moocaaniditi idicunoono ihiimaauno jaabicicafutuuhi cuarenta y dosdi nihibava ticovovi tolli imoonique.

6 Jaamaño ticovaubo Moocaaniditi imitino ihiimaaboro imomoco idicunoono nuuhi, bu diibo iimihiijati, bu niquejefaño paryi iicamoti icano.

7 Tolliro bu ajaabiciuboro jilli iifinicíubo Moocaanita iicamoma amocasiuboro diitoco iguiinoniunoco. Bu gaayiciubo mityaco fahigova miyaminaahallivi, bu faacuumivahalliviı, fanoohiiji miyaminaahalliviı, bu faajiinije miyaminaahalliviı icano.

8 Jaabo diibo iñihicuuboco cahacisuumo paryi jiinijehalliri iicamo oono jiinije ifiivuunotiro diito momono Corderobadi iicaabo agaicaaucufutuubo fiivohaamefaño acaatinirautimo.

9 Amiihai nohojima mihicamo jinooco imino muguubu.

10 Sitaaco civojafaño asatyomo, bu tolliro civojafaño satyocafeteji. Jaanoti bu niisugari sitaaco agaicaaumo, bu niisugari gaicaaucafeteji. Jilli iicaneguiiha Moocaanita iicamo imiyaavogomoro ijaabiciihicaqui.

11 Jaanobuunatɨ sifi ɨñɨhicuubo jiinɨjefañotɨ asaaunoco atyɨmeuhi. Jaabo iiniicuucɨ cordero iniicuucɨbadɨ jeevauhi. Jaaruubo dragonbadɨ iimaahicauhi.
12 Jaabo itɨconɨo ñɨhicuubo mityaco paryɨ gaayɨcɨuhi, diibo itɨconɨo ñɨhicuubo ɨmefeenevɨ. Jaaboro jiinɨjeque, bu toojehallɨri iicamoco icano tajɨɨbaubo itɨconɨo ñɨhicuubo oono sihidɨ ejeevauno itujaavo ubuhuuboco icahacɨsuqui.
13 Bu tollɨro sihidɨ ejeevanehejeque, bu niquejefañotɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ jiinɨjehallɨvɨ cɨɨjɨgaico iniitusunehejeque icano.
14 Tonehejeque diibo itɨconɨo ñɨhicuubo ɨmefeenevɨ omoonɨhicaunofeenedɨ jiinɨje miyamɨnaaco bañɨubo. Jaaboro diitoco tajɨɨbaubo diibo itɨconɨo ñɨhicuubo niisugari agavɨrɨɨcunoma iicauruubo ubuheeteubo ɨjɨco iheetavequi.
15 Jaadɨ diibohallɨvɨ asaauno ñɨhicuuboco mitya acɨcafutuuhi itɨconɨo ñɨhicuubo ɨjɨco eetavuuboco ijeebɨɨco aacɨɨboro ihiimaasuqui. Jaaboco iimotɨmoco igaisiraicɨsuqui.
16 Jaabadɨro bu tajɨɨbaubo paryɨ miyamɨnaaco ihoovoco imiyanaagohuseneti, bu ihɨmecunotɨ icano ificuuqui; sihidɨ ejeevatɨmoco, bu sihidɨ ejeevamoco, bu ɨdaasumehejeque, bu sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamehejeque, bu miyaamoco, bu jɨjovotoco icano.
17 Jaadɨ mɨɨhaiñooba tɨcovono naajejitɨhi diibo oovotama achahamo. Jaano toono diibo ɨñɨhicuubo momo, bu imomo oovo icano.
18 Jaano jino gaajacoro esuhi. Agaajaabo jino ɨñɨhicuubo oovoco gaajacɨ; jino saafi miyamɨnaafi oovota. Jaano jino seiscientos sesenta y seis.

14

Ciento Cuarenta y Cuatro Mildɨmo Amasivano.

1 Jaanobuunatɨ emeecɨubo atyɨmeuhi Corderobadɨ iicaaboco Sion cuumibaɨhallɨri julleecɨnɨuboco. Jaaboma iicaumo ciento cuarenta y cuatro mildɨmo miyamɨnaa ihɨmecunotɨ Corderobadɨ iicaabo momo, bu Caani momo icano acaatɨnɨcɨnɨumo.
2 Jaadɨ guubuuhi niquejefañotɨ sihidɨ teehiguiisi uguubuvusunɨcɨbadɨ, bu sisi sefano ɨgɨɨrɨrɨbanɨcɨbadɨ icano uguubuvusunoco. Jaanou sihidɨ miyamɨnaa iharpanoco oojɨsunɨcɨbadɨ jeevauhi.
3 Jaamo bohono masijɨco masivahicauhi Moocaani aivojɨ icaga ɨmegavɨ, bu igueenemehejedɨmo iicaumo ɨmegavɨ, bu quillahuto ɨmegavɨ icano. Jaajɨco mɨɨhaiñooba aivo gaajahicautɨhi ɨdɨɨmoro diito ciento cuarenta y cuatro mildɨmo iicaumo jiinɨje miyamɨnaafeenetɨ ataajasucafutuumoro.
4 Jaamo diito gaigoomɨvɨ ɨjɨvuutɨmo. Jaamaño mɨhɨnivatɨmo iicaumo. Jaamo Corderobadɨ iicaabo dojɨcutɨ feehicahi diibo fahɨgova ofoohɨgovɨ. Jaamo taajasucafutuuhi. Jaanotɨ Moocaani, bu Corderobadɨ iicaabo iicamɨsi gaajacuhi sihidɨ ataajasucafetejinoco.
5 Jaamo Moocaani ɨmegavɨ mɨhɨnivatɨmo iicaumaño diitofaño bañɨfiira atyɨmerautɨhi.

Moocaani Toomomɨnaa Miimɨsiicɨ, Saafi Ɨdɨɨno Ɨjɨɨbogono.

6 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi Moocaani toomomɨnaafi niquejeguiinodɨ ifinɨjitɨno taajasujɨɨbogoma icaabo gahafooboco. Jaanoco jiinɨjemɨnaaco, bu famoovaaco, bu faajɨva miyamɨnaaco, bu faacuumiva miyamɨnaaco icano ijɨɨbeguequi.

7 Jaabo sefano nuuhi: Moocaanico mihiguimoro diiboco mihimo. Mɨiro
jino tufucu gasecuuhi iimitɨhallɨtɨ jiinɨjemɨnaaco ɨdaasuno omoonɨjifucu.
Jaaneguiiha niquejeque, bu jiinɨjeque, bu muuaiñooco, bu pisirigañooco
icano ifiivusuuboco mihimo, nooboro.
8 Jaanobuunatɨ bu sifi saauhi jillɨ nooboro: Acutucuuno, acutucuuno
sihidɨ ejeevacuumi Babilonia cuumi paryɨ jiinɨjemɨnaaco ihajevari iguiri-
icavusumaño, nooboro.
9 Jaanobuunatɨ niinoobo saauhi sefano jillɨ nooboro: Oono ɨñɨhicuuboco,
bu ihɨjɨco icano, imomoro ihoovotaco ihusevɨ, bu ihɨmecuvɨ icano ificu-
usumoco
10 Moocaani ñɨhicuno moonɨji. Jaamo ɨdaasuno moonɨcafeteji cɨɨjɨgai
azufrema iicaneri Moocaani toomomɨnaa ɨmefeenevɨ, bu Corderobadɨ
iicaabo ɨmefeenevɨ icano.
11 Jaano diitoco ɨdaasuno omoonɨno aimuufai icaji fahiijɨvaro
ufucuro finɨratɨno fucuhachuta, cuujehachuta icano jaguisɨsuratɨno
diito ɨñɨhicuuboco, bu ihɨjɨco icano acahacɨsumoco, bu imomo oovoco
agaayɨcɨmoco icano.
12 Jillɨ iicaneguiiha Moocaanita iicacuumo, diibo atajɨɨbanoco omoonɨmo,
bu Jesuco jeevesutɨmo iicamo icano jaabɨcɨma iicaqui.
13 Jaanaa guubuuhi niquejefañotɨ: Jinooco caatɨnɨ, noonoro uco un-
uunoco: Jisumitɨ imicani icajimo Aivojɨɨbo Cristo imiyaavogomo iguijeveme.
Jɨɨhɨ tollɨ, noobo Moocaani Gaija: idudɨcamaajetɨ jaguisɨjimo, bu imino
omoonɨhicanotɨ gaajaveechujimo icano.

Basuta Ujusicunoco Mɨhɨcɨnɨcɨbadɨ Moocaani Niinofucu Nanɨji Iimifiimoco Imino Imoonɨqui, Jaanotɨ Iimitɨfiimoco Imitɨno Imoonɨqui Icano.

14 Jaadɨ emeecɨubo atyɨmeuhi aimuufai seseeneque. Jaanohallɨri gɨcɨnɨubo
saafi miyamɨnaafi seemenebadɨ jeevaabo. Jaabo ichaahimɨga oroogaco
inigaɨhallɨvɨ javucɨnɨuhi, bu meeyuhu sɨɨjevahuco gaayɨcɨnɨuboco.
15 Jaanaa templojafañotɨ saafi Moocaani toomomɨnaafi inuuhi. Jaaboro
sefano nuuhi oono aimuufaihallɨri ɨgɨcɨnɨuboco: Dimeeyuhuri quitɨcɨɨbo
basuta noovataco dɨɨcɨcu tufucu mihicacuuhi. Jino jiinɨje basuta noova
tɨfaicuuhi, nooboro.
16 Jaaneguiiha aimuufaihallɨri ɨgɨcɨnɨubo imeeyuhuco jiinɨjehallɨdɨ igu-
iiyɨcɨuboro jiinɨje basuta noovataco ɨcɨuhi.
17 Jaanobuunatɨ bu sifi Moocaani toomomɨnaafi inuuhi niquejefaño iicaja
templojafañotɨ, tollɨro bu ihusefaño sɨɨjevahu meeyuhu icahuma.
18 Jaanaaca bu sifi Moocaani toomomɨnaafi Moocaani jeecɨvobujejaagotɨ
saauhi cɨɨjɨgaihallɨvɨ mityama iicaabo. Jaaboro imeeyuhu sɨɨjevahuma
iicauboco sefano nuuhi: Disɨjeva meeyuhuri quitɨcɨɨbo dɨɨcɨ jiinɨje baacuco
oono ɨcɨvucuunoco, nooboro.
19 Jaanegui diibo imeeyuhuco jiinɨjehallɨdɨ iguiiyɨcɨuboro ɨcɨuhi jiinɨje
baacuco. Jaaboro ajashutɨba Moocaani sɨfiira nitɨbafaño gañɨɨuhi ima-
hamɨcafetequi.
20 Jaanoco cuumitɨ buhɨgovɨ mahamɨcafutuuhi. Jaano initɨbafañotɨ tɨɨjoho
ucuuno trescientos kilometrohachuta ɨfutuuhi fahɨgovavɨ, bu ifaicuva
ɨfutuuhi caballomɨ ujulleecɨnɨmo iijɨhachuta icano. Miyamɨnaa tɨɨjoho enee-
jiruno baacutofaihuvɨro oovɨcɨcafutuuhi.

15

Niino Imitɨ Iicajino.

1 Jaadɨ bu siino atyɨmeuhi niquejefaño ɨɨfuvusuuno jabafiiranoco. Jaanou sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno Moocaani toomomɨnaa itɨcovoocɨvɨ niino ɨdaasuno omoonɨjinoma iicaumo. Jaamo imivusuhi Moocaani sɨfiiratacо.
2 Tollɨro bu atyɨmeuhi muuai vidriobadɨ jeevano cɨɨjɨgaima icano foovono sinaagonovɨ ɨɨfuvusunoco. Jaanojɨniri jullelleecɨnɨumo Moocaani aacɨuno iharpanoma johono ɨñɨhicuuboco, bu ihɨjɨco icano iguiinonɨumoro, bu diibo momo oovotaco agaayɨcɨutɨmo.
3 Jaamo masivahicauhi Moocaani jeecɨvomɨnaafi Moise masijɨco, bu Corderobadɨ iicaabo masijɨco icano jillɨ noomoro:

Aivo ajashutɨno, ollɨ jeevatɨno paryɨ ɨɨjoho edeetavono Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ imityaabo. Jaano diica aivo tɨquevehi, bu aivo miyaano icano, Ɨɨjoho jiinɨje miyamɨnaa Aivojɨɨbo idiicaabo.

4 ¿Mɨɨjoho bu ɨco, Aivojɨɨbo, ñɨhicugotɨmo icajirahi? Paryɨ famooro ɨco cahacɨsuji. Mɨɨro ɨɨjoho ɨdɨɨboro ɨmɨhɨnivatɨɨbo. Jaamaño fanoojiinɨje miyamɨnaa asaamoro ɨco imeji, aivo ɨɨjoho imino omoonɨno aatyɨmecafotomaño, noomoro.
5 Jaanobuunatɨ emeecɨubo atyɨmeuhi niquejefañotɨ temploja iimimañoma iicauja afaayacafutuunoco. Tomañovɨ tajɨɨba guiisibabujecɨco ificuhicaumaño.
6 Jaamaño iimimañotɨ inuumo diito sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo Moocaani toomomɨnaa Moocaani ɨdaasuno omoonɨjinoma itɨcovoocɨvɨ iicaumo. Jaamo imichehuje, arɨcuchehuje, mɨhɨnivatɨchehujefaño jɨɨcɨnɨumo. Jaamo oro niivɨgaimeeheneri ifeeyɨjenehallɨdɨ siyɨyɨɨcɨnɨuhi.
7 Jaamoco igueenemehejedɨmo iicaumotɨ saafi acɨuhi itɨcovoocɨvɨ oro guirihillunoco. Jaanofaño Moocaani fahiijɨvaro iicaabo sɨfiira gahafɨcɨnɨnoma.
8 Jaasumiro iimimaño onoomaño aimuufairi gahafuuhi Moocaani sihidɨ ejeevano, bu mityatɨ icano asaauno. Jahɨgo mɨɨhaiñooba jɨcafutuujitɨrahi oono sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icano iicaumo Moocaani toomomɨnaa itɨcovoocɨvɨ Moocaani ɨdaasuno omoonɨjinoco asatyumo toonoco omoonɨumo imivuutɨnohachuta.

16

Moocaani Sɨfiira Guirihilluno Aamɨtaditɨ Ɨjɨɨbogono.

1 Jaanaa guubuuhi templojafaño iicano iimimañotɨ Moocaani toomomɨnaa sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno iicaumoco sefano unuunoco: Mofoomoro jiinɨjehallɨvɨ mutucaruto toono sihidɨ ejeevano Moocaani sɨfiira iguirihillunofaño iicanoco, noonoro.
2 Jaaneguiiha diitotɨ saafi tɨconɨuhi jiinɨjehallɨvɨ iguirihillufaño iicaunoco utucaruubo. Jaaneri paryɨ miyamɨnaa oono ɨñɨhicuubo oovotaco agaayɨcɨumoco, bu ihɨjɨco iimuumoco icano fiivuuno ɨdicuno cɨɨnisino sihidɨ aivonoono.
3 Jaanaa allɨvɨoobo bu iguirihillufaño iicaunoco muuaiñofaño tucaruuhi. Jaaneri inɨfaihuno chuumuhu tɨɨjohobadɨ minifutuuhi. Jaaneri paryɨ tumuuaijefaño iicaumo chuumuuhi.
4 Jaanaa allɨvɨoobo bu iguirihillufaño iicaunoco teehinohallɨvɨ, pisirigañohallɨvɨ icano tucaruuhi. Jaaneri inɨfaihuno tɨɨjohotɨ minifutuuhi.
5 Jaanaa guubuuhi diiboro unuunoco: Aivojɨɨbo Moocaani, ɨɨjoho aivo imino omoonɨfiibo, idiimiibo icano. Jaabo idiicaabo, bu idiicaubo icano.

6 Mɨɨro diito ɨɨdiro iicaumoco, bu dijɨɨbogoco ihiimaaumoco icano itɨɨjohoco
agañɨɨumoro guijenɨuhi. Jaamaño ɨɨjoho jisumi diitoco tɨɨjohoco diisuhi tollɨ
diito imogomaño, nooboro.
7 Jaanaaca bu guubuuhi saafi Moocaani jeecɨvobuje iicauhɨgotɨ unuunoco:
Jii, Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ mityama idiicaabo, miyaanohallɨtɨ imino
moonɨhi, nooboro.
8 Jaanaa allɨvɨoobo bu iguirihillufaño iicaunoco nɨhɨbahallɨvɨ tucaruuhi.
Jaaboro inɨhɨbaco mityaco acɨubo miyamɨnaaco ihaiguucuri ijɨgasuqui.
9 Jaaneri paryɨ miyamɨnaaco ñɨhicuuno jɨgasuubo. Jaarunofaño iimitɨco
jeevesuutɨmo, bu Moocaanico imuutɨmo icano; jillɨro diibeditɨ ɨdicunoono
iimaaumo toono ɨñɨhicuunoono imitɨhallɨvɨ mityama iicaubeditɨ.
10 Jaano allɨvɨoobo iguirihillufaño iicaunoco oono ɨñɨhicuubo aivojɨ ica-
gahallɨvɨ tucaruuhi. Jaaneri diibo aivojɨ jiinɨje cɨvonoguiino minifutu-
uhi. Jaanaa miyamɨnaa aaivovomoro cuhufono imicɨcɨfotomoro ma-
jaabɨcɨnɨcɨbadɨro diito inehejebanoco jɨmɨcamaaihicauhi.
11 Jaarumo iimitɨco jeevesutɨmo omoonɨmoro Moocaani niquejefaño
iicaabeditɨ imitɨnoono iimaauhi icɨɨnisiino, bu aivono icanohallɨtɨ.
12 Jaano allɨvɨoobo bu iguirihillufaño iicaunoco sihidɨ ejeevamuuai Eufrate
onoomuuaifaño tucaruuhi. Jaaneri tumuuai fiigatyuuhi jɨɨhaitɨ iminifetequi
tojɨri aamɨjɨjaagotɨ jiinɨje aivojɨto isaaqui.
13 Jaadɨ atyɨmeuhi dragon iijɨfañotɨ, bu ɨñɨhicuubo iijɨfañotɨ, bu jihovo
iimaamɨnaafi iijɨfañotɨ icano inuumoco, miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨmova iimitɨno
gaijamɨ jacucugamɨbadɨ jeevamoco.
14 Jaamo diitou ɨjɨ gaijamɨ sihidɨ ejeevanehejeque omoonɨhicaumo, bu
jiinɨjemɨnaa aivojɨtoco iigaiyɨɨcɨtuumo Moocaani sihidɨ ejeevaaboma ihamo-
casiqui.
15 Jaanegui mehesɨcɨnɨ uujoho gaajacɨratɨno saaji nanivamɨnaafi
asaanɨcɨbadɨ. Imicani icajiibo ifiico imino imibachuubo gaachehuco
imibachunɨcɨbadɨ. Jaabo ɨcɨgatɨɨbo iicanɨcɨbadɨ teemejiibo. Jaabo
nucufeguecujitɨɨbo sɨcaibo iicaabo iicanɨcɨbadɨ.
16 Jaamo diito imitɨno gaijamɨ aivojɨtoco igaiyɨɨcɨuhi hebreomɨ iijɨri Ar-
magedon onoomañovɨ.
17 Jaanobuunatɨ niinoobo iguirihillufaño iicaunoco tucaruuhi sɨcaisituvɨ.
Jaanaa niquejefaño iicaja iimimañotɨ Moocaani aivojɨ icagatɨ sefano unuuno
guubuvusuuhi: Fɨne imivocafutucuuno, noonoro.
18 Jaasumiro sihidɨ namebauno, bu jiinɨje ñɨhicuno guubuvusuuhi, bu si-
hidɨ sisiimɨ icauhi icano. Jaaneri sihidɨ sefano jiinɨje maryɨbauhi jiinɨjehallɨri
miyamɨnaa iicanotɨ amaryɨbahicauno janaanɨcɨvɨ.
19 Jaaneri sihidɨ ejeevacuumi dujavavuuhifeenedɨ minoocɨ, sano ɨdɨɨno.
Tollɨro bu jiinɨje miyamɨnaa cuumino callajanamaaiuhi icano. Jaadɨ bu
Moocaani sihidɨ ejeevacuumi Babilonia cuumitɨ esafutuuhi. Tuucuumico
isɨfiirafaihuco ifayɨɨsuqui tuucuumijaago ɨsɨfiiratuuboro agalluufaihuco.
20 Jaaneri bu ifachugaiño, bu ifabaɨno icano buuhicauno.
21 Tollɨro bu miyamɨnaahallɨvɨ niquejefañotɨ guiisibanobadɨ ejeevano
aifuuhi. Jaanaa saba bocɨ cuarenta kilodɨno icauhi. Jaanohallɨtɨ
miyamɨnaa Moocaanico: Imitɨnoono, nuuhi jihishɨtɨneri diitoco ɨdaasuno
omoonɨunohallɨtɨ.

17

Sihidɨ Ejeevano Ajevamɨnaagoco Ahaamɨno.

1 Jaanaa tajaago saaubo oono Moocaani toomomɨnaa sɨfiira
guirihillunoma iicaumotɨ saafi. Jaaboro uco nuuhi: Juu disaa, ɨco ɨɨfusuqui
oono sihidɨ ejeevano ajevamɨnaago muuaiñohallɨri ɨgɨcɨnɨgoco ahaamɨnoco,
nooboro.
2 Mɨɨro jiinɨjemɨnaa aivojɨto diigoma imitɨno icahicahi. Jaaneri jiinɨjehallɨri
iicamo diigo ajevafaihuri guiriicavehicahi.

3 Jaanobuunatɨ Moocaani Gaija uco ɨɨfusuunofañodɨ Moocaani
toomomɨnaafi uco sɨcaihɨgovɨ satyuuhi. Jahɨgo atyɨmeuhi gaigooco
ɨñɨhicuubo tɨfaibohallɨri gɨcɨnɨgoco. Jaabo ɨñɨhicuubohallɨ sihidɨ
caatɨnɨcɨnɨuno Moocaanidɨtɨ ɨdicuno onooneheje, bu jaabo nigaɨno sahuse
juugahusetɨ miyɨɨcɨ ɨdɨino, bu fahuseecɨdɨno iinicuno icano.
4 Jaago diigo diibohallɨri ɨgɨcɨnɨugo jɨɨcɨnɨuhi tɨfaihɨba iicachehuri, bu
atyɨvachehuco icano. Jaago imibaiquimaaicɨnɨuhi orori, bu iminoono gui-
isiyɨneri, bu perlari icano. Jaago gaayɨcɨnɨuhi oro guirihilluco ɨɨdicuneneri,
bu ihajeva ɨdicuri icano gatyuucɨ icahilluco.
5 Jaago ɨmecuri caatɨnɨcɨnɨuno ɨtɨhɨino momo: Sihidɨ ejeevano Babilonia
cuumi ajevamɨnaa seejɨ, bu paryɨ jiinɨjehallɨri iicano ɨɨdicunoono seejɨ icano,
onoono.
6 Jaadɨ uujoho gaajacɨuhi diigo Moocaanita iicamo tɨɨjeheri, bu Jesu
miyaabo iicanoco ɨjɨɨbeguehicaumo tɨɨjeheri icano imo imo iicagoro guiri-
icavocɨnɨgoco. Jaanoco aatyɨmeuboro sihidɨ jabafiituuhi.

7 Jaaneguiiha Moocaani toomomɨnaafi uco nuuhi: ¿Collɨhi daabafiitehi?
Ɨco uujoho gaajasuji oono ɨtɨhɨino diigoco adaatyɨmene mɨllɨ eneejirunoco, bu
ɨñɨhicuubo sahuse juugahusetɨ miyɨɨcɨ ɨdɨino, bu fahuseecɨ iinicuno iicaabo
diigoco ifiiseebetɨ icano.
8 Diibo ɨñɨhicuuboco adaatyɨmeebe johono iicahinɨɨbo. Jaaruubo jisumi
chahacuhi. Jaaruubo siino ɨñɨhicuhojɨfañotɨ saajiibo ifinɨcujihɨgovɨ efeejino
ɨmegavɨ. Jaaneri jiinɨjehallɨri iicamo jiinɨje ifiivuunotɨro fiivohaamefaño
imomono achahamo sihidɨro jabafiiteji oono ɨñɨhicuubo iicahinɨɨbo, acha-
hacuubo, siino asaadɨ.
9 Jimañeri onoonoco gaajama iicamo gaajaji: Mɨɨro oono inigaɨno, sahuse
juugahusetɨ mibaɨcɨ ɨdɨino ifabaɨno iicanoco eneejiruno: Tobaɨjehallɨri diigo
ɨgɨcɨnɨbaɨjeditɨ.
10 Jaayɨɨjere bu sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino aivojɨto iicamedɨtɨ
eneejiruno. Jaamotɨ sahusedɨmo finɨcuuhi. Jaanotɨ saafi jino icahi. Jaanotɨ
saafihiica gasetɨhi. Jaaruubo agasedɨ gueenene icajitɨhi.
11 Jaabo oono ɨñɨhicuubo iicahinɨɨbo, achahacuuruubo diitobuunatɨ asaa-
jiibo aivojɨɨbotɨ iicaqui. Jaaboma ochodɨmo minifetejimo. Jaabo bu
diito sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino iicaumooboro. Jaadɨ feejiibo
ifinɨcujihɨgovɨ.

12 Jaanotɨ bu fahuseecɨdɨno iinicunoco adaatyɨmene fahuseecɨdɨmo
aivojɨto iicajimoco onoono. Jaamo tajɨɨbatɨhiica. Jaarumo sano nɨhɨba
oovotɨ aivojɨ iijɨco gaayɨcɨjimo sano oono ɨñɨhicuuboma.
13 Jaamo diito aivojɨto sabadɨ ihiimaamoro imitya, bu ihaivojɨ icanoco
oono ɨñɨhicuuboco acɨjimo.
14 Jaamoro Corderobadɨ iicaaboma amocasijimo. Jaarumoco Corder-
obadɨ iicaabo guiinonɨji, mɨɨro diibo aivojɨto Aivojɨɨbo, bu tajɨɨbamɨnaa
Tajɨɨbamɨnaafi icano iicamaño. Jaaboma iicamoco Moocaani ocoovauboro
ɨcɨuhi. Jaamo diiboco jeevesutɨmo icahi, nooboro.

15 Jaadɨ bu siino uco nuubo: Johono muuaiñooco ajevamɨnaago tumuuaije-
hallɨri gɨcɨnɨgoco adatyɨmemuuaije oono cuumino miyamɨnaa, bu fanoohiijɨ
miyamɨnaa, bu jiinɨjemɨnaa icano.
16 Jaabadɨro bu oono ɨñɨhicuubo nigaɨnohallɨvɨ fahuseecɨdɨno iinicunoco
adaatyɨmene ajevamɨnagoco ɨjɨihevenere sɨcaiigoco jeevesujimo, bu tollɨro
diigo uucunoco uduumoro diigoco cɨɨjɨgaifaño jɨgasujimo icano.
17 Mɨɨro Moocaani diito jeebɨɨfaño ficuji diibo iimogobadɨ diito imoonɨqui.
Jaamaño sabadɨro ihiimaamoro ihaivojɨ iijɨco ɨñɨhicuuboco acɨjimo
Moocaani unuuno imivocafotonohachuta.
18 Jaanotɨ bu gaigooco adaatyɨmene oono sihidɨ ejeevacuumi jiinɨje
miyamɨnaa aivojɨtoco atajɨibahicacuumitɨ onoono, nooboro.

18

Babilonia Cuumi Ifinɨjino.

1 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi Moocaani toomomɨnaafi sihidɨ mityama icaabo
niquejefañotɨ iniituunoco. Jaabo seseene jiinɨjeque achɨcɨuhi ihar̈ɨcuri.
2 Jaabo sefano nuuhi: Acutucuuno, acutucuuno sihidɨ ejeevacuumi Babilo-
nia cuumi ɨjɨmɨ iijanotɨro fiivutucuuno, bu fanoohimitɨ gaijamɨ iijanorucu,
bu faaboho jooɨ agahafomo ɨɨdicufiimo, bu ɨjɨihechufiimo icamo iijanurucu
icano.
3 Mɨɨro paryɨ jiinɨjemɨnaa tuucuumi ajevafaño imo imo icahicahi, bu
jiinɨjemɨnaa aivojɨto diigoma ihajevari imitɨneheje icahicahi, bu jiinɨje naa-
jemɨnaa tuucuumi imitɨ naajeteque omoonɨmoro sihidɨro nɨhɨbamɨvahicahi
icano, nooboro.
4 Jaadɨ siino guubuuhi niquejefañotɨ unuunoco: Amɨɨhai tatya mihi-
camo tuucuumitɨ mihiino tuucuumi imitɨfañodɨ mihicadino, bu tuucuumico
ɨdaasuno omoonɨjino amɨɨhaivɨ ɨfetedino.
5 Mɨɨro tuucuumi imitɨ ajashutɨno jiinɨjetɨ niquejevɨ ɨɨfutucuuhi. Jaaneri
Moocaani diigo imitɨco esafutucuuhi.
6 Jaanegui diigoco mahacɨ oono saatohoco diigo aacɨhicabadɨro buuna. Bu
diigoco majaadu oono diigo omoonɨuno allɨnoocɨvɨ. Bu oono diigo sitaaco
iimitɨno eheetavehicano janaanɨcɨvɨ meheetavo diiguedi.
7 Sihidɨro aivono, ɨdaasuno icano diigoco momoonɨ oono diigo sihidɨ mitya
mitya icahicagoro, sihidɨ imitɨco iimogogoro omoonɨhicano tɨcovovɨ icano.
Mɨɨro diigo ijeebɨɨfañodɨ neehicahi: Jino uujoho aivojɨgobadɨ icahi, bu uujoho
fibaijɨgo iicatɨmaño ɨdaasuno icajitɨhi, noogoro.
8 Jaamaño safucudɨro diigoco ɨdaasuno omoonɨjino ihallɨvɨ gaseji: guijeve,
bu ɨdaasu, bu ajeba, bu cɨɨjɨgairi jɨgasucafetejigo icano. Mɨɨro jishɨtɨɨbo
Moocaani diigohallɨvɨ jillɨ neehi.
9 Jaaneri jiinɨjemɨnaa aivojɨto diigoma iicahicamo, bu imitɨco sihidɨ
iimeguehicamo icano ataacasimoro sihidɨ diigueri ɨdaasuveji diigo ɨjɨgano
aimuufaico aatyɨmemere.
10 Jaamoro diigoco ɨdaasuno omoonɨno ñɨhicutɨ tehesino iicahɨgotɨ nee-
jimo: ¡Ayɨ! Ɨdaasucani diicahi, ɨɨjoho Babilonia cuumi iguiraacuumi, sihidɨ
edeevacuumi. Dihallɨvɨ sano goovanogayɨ ɨco ɨdaasuno omoonɨno gasehi,
noomoro.
11 Bu tollɨro jiinɨje naajemɨnaa tuucuumico ɨɨdaasuvomoro taacasiji diito
inaajeteque ɨsɨvanoco mɨɨhaiñooba anaajecuujitɨneri.
12 Jaano diito naajetene: oroneheje, plataneheje, bu oovosɨɨno gui-
isiyɨneheje, perlaneheje, bu iiminoono gaachehuboogano, sedaboogano,
aatyɨvaneheje, bu tɨfaihɨba iicaneheje icano, bu tollɨro fanoova ɨmohono

afacɨcɨnoono, bu marfilneheje, bu iimino ɨmohono, bu bronceneheje, jɨgaiñoneheje, bu ucuhufono guiisibano marmol onooneheje,
13 bu canelaneheje naajete, bu afacɨcɨnoono, maaniguiijɨno, mirraneheje, facɨcɨfaihuno, vinofaihuno, diɨrɨbano, bu harinaguiijɨno, bu ñaavaneheje, bu tollɨro asimɨnaajeteneheje, ovejamɨ, caballomɨ, bu carrono, bu miyamɨnaa jɨjovotehejeque icano.
14 Jaamoro tuucuumico neejimo: Ɨjoho sihidɨ idimeguehicano chahacuuhi, bu fahiijɨvaro chahacuujino sihidɨ dibusumije, dihovosɨneheje icano, noomoro.
15 Paryɨ jinehejeque tuucuumico anaajemere sihidɨ ɨnɨhɨbamɨvahicamo tehesinotɨro iicajimo tuucuumico ɨdaasuno omoonɨno ñɨhicutɨ, ihɨdaasuri ataamoro neeji:
16 ¡Ayɨ! Ɨdaasucani sihidɨ ejeevacuumi icahi. Miɨro gaigo imichehujefaño, ɨtɨfaihɨba iicachehujefaño, aatyɨvachehujefaño icano jɨicɨnɨgo, bu orori, imino guiisiyɨneri, perlari icano imibachucɨnɨgobadɨ jeevauhi.
17 Jaano ajashutɨno busumije mɨllɨ goovanogayɨ finɨhi, noomoro.

Jaabadɨro bu paryɨ ciɨjɨgaimeenene aivojɨto bu togajeri ɨigomo, bu togaje dudɨcamaajemɨnaa, bu paryɨ muuaiñofaño ududɨcamaaimeheje icano tehesinoro julleecamaaiji.
18 Jaamoro tuucuumi ɨjɨgano aimuufaico aatyɨmene ɨdaasuri coovadiivejimo: ¿Cuucuumi aivo jiicuumi ɨvɨbadɨ iicacuumi chahahi? noomoro
19 inigaɨnohallɨvɨ jiinɨnoco gavaracuuji ɨidaasuvomoro, taacasimoro gaibacasiji: ¡Ayɨ! Ɨdaasucani sihidɨ ejeevacuumi icahi. Miɨro tuucuumi busumijeri paryɨ muuaifaño icɨɨjɨgaimeenenema iicamo sihidɨ nɨhɨbamɨvahicahi. Jaacuumi mɨllɨ goovanogayɨ finɨhi, noomoro.
20 Jaarunofaño amɨɨhai niquejefaño iicamo tuucuumico mihimoba, bu amɨɨhai Moocaani minɨsumɨnaa bu mihimoba, bu paryɨ Moocaani iijɨco mɨjɨɨbeguehicamo, bu diibota mihicamo icano. Miɨro tuucuumico tollɨ omoonɨneri amɨɨhaiño jaadaco Moocaani ɨcɨhi, nooboro.
21 Jaanaaca Moocaani toomomɨnaafi sihidɨ jeevaabo guiisibatyɨgabaco gañiiyɨcɨuhi machuta cahasutaguiisibatyɨgababadɨ iicabaco. Jaaboro muuaifaño gañɨɨuhi, jillɨ nooboro: Jillɨ gañɨɨcafetejicuumi baavɨ sihidɨ ejeevacuumi Babilonia cuumi. Jaacuumi siino ufucuro atyɨmeracujitɨhi.
22 Bu ufucuro dijɨɨhaiñofaño arpa, bu siru, miɨriicuno icano guubuvusucujitɨhi, bu fanododudɨcamaajemɨnaa, bu machutaaco acahasuno guubuvusucuujitɨhi icano,
23 bu ɨco achɨcɨnɨhicano ciɨjɨgaimecuno ɨfuvusucuujitɨhi, bu ufucuro ɨivɨ guubuvusucuujitɨno taabava jɨɨbaimo masino icano, dinaajemɨnaa sihidɨ ejeevamo paryɨ jiinɨje miyamɨnaaco dihapichuneri abañɨhicaumaño.
24 Miɨro tuucuumifaño Moocaani iijɨco ɨjɨɨbeguehicaumo tɨɨjohoco agañɨɨuno atyɨmecafetehi, bu tollɨro Moocaanita iicamo tɨɨjoho, bu paryɨ jiinɨjehallɨvɨ agaicaauhicamo tɨɨjoho icano, nooboro.

19

1 Jaanobuunatɨ niquejefañotɨ sefano sihidɨ miyamɨnaa unuunoco guubuuhi:
¡Aleluya! Itaajasu, iimi, imitya icano paryɨ Moocaanino.
2 Miɨro diibo imino miyaanoro emeecɨiboro dugaacufihi. Miɨro sihidɨ ejeevano ajevamɨnaago jiinɨjemɨnaaco ihajevari ɨmɨhɨninɨgoco, toono jaadaco acɨcuubo. Ijeecɨvomɨnaa tɨɨjohoco agañɨɨuno jaadaco ɨcɨcuubo, noomoro.

3 Jaadɨ siino sefano nuumo: ¡Aleluya! Diigoco ɨjɨgasuno aimuufai suufenɨtɨno
aimuuji, noomoro.
4 Jaadɨ bu veinticuatrodɨmo quillahuto iicamo, bu igueenemehejedɨmo
iicamo icano jiinɨjehallɨvɨ ajavucamaaiumoro Moocaani ihaivojɨ icagahallɨri
iicaaboco imuumoro neehicauhi: ¡Fɨne! ¡Aleluya! noomoro.
5 Jaanaaca Moocaani aivojɨ icagajaagotɨ unuunoco guubuuhi: Moocaanico
mihimo paryɨ amɨɨhai diibo jeecɨvomɨnaa, diiboco mihiguimo mequehefi-
imo, bu munumefiimo icano, noomoro.

Corderobadɨ Iicaabo Jɨɨbaimo Iicajino.

6 Tollɨro guubuuhi sihidɨ miyamɨnaa ihiimaabadɨ iicano, sefano
guubuvusuuhi guiisino uguubuvusunɨcɨbadɨ iicano, bu sefano sisiimɨ
ɨgɨɨrɨrɨbanɨcɨbadɨ icano, jillɨ neehicauhi:
¡Aleluya! Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ mityama iicaabo atajɨɨbacumaño.
7 Masɨɨ imono mihicamoro imo imo miicaqui. Jaamoro diiboco maca-
hacɨsuqui. Mɨɨro jino Corderobadɨ iicaabo taabava jɨɨbaimo iicajino gasecu-
uhi, bu mogai iicajigo imibaivucuuhi.
8 Jaagoco iimino gaachehu, mɨhɨnivatɨchehu, arɨcuchehufaño jɨɨhacucuumo,
noonoro.
Jaano toono iimichehufaño ɨjɨɨhacuno onoono Moocaanita iicamo
mɨhɨnivatɨmo iicanoco eneejiruno.
9 Jaadɨ uco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Jinooco bu caatɨnɨ: Imicani ica-
jimo Corderobadɨ iicaabo taabava jɨɨbaimojaagovɨ ucuuhuvamo, nooboro.
Jaadɨ bu uco siino nuubo: Jino Moocaani iijɨ aivo miyaano iicano, nooboro.
10 Jaanegui uujoho diiboguiino memuɨɨvuuhi diiboco imequi.
Jaarunaa uco nuubo: Tollɨ moonɨdino uujoho, bu tollɨro Moocaani
jeecɨvomɨnaafi ɨɨjoho idiicabadɨro, bu dinahabomɨ Jesu jɨɨbogoco
suufenɨtɨmo ɨjɨɨbeguehicamobadɨro icano. Jaanegui Moocaanicoro diimo,
nooboro.
Mɨɨro toono Jesu jɨɨbogoco ɨjɨɨbogomo Moocaani iimaa jɨɨbogomɨnaa.

Eseseene Caballohallɨri Iicaabo.

11 Jaadɨ atyɨmeuhi niqueje faayɨcɨnɨunoco. Jaanofañotɨ inuubo seseebe ca-
ballo. Jaabohallɨri iicaubo momou Abañɨtatɨɨbo, Miyaabo icano. Jaabo imino
atajɨɨbahicaaboro miyaano iimitɨnoco iguiinonɨqui mɨnaaco eheetavefiibo.
12 Jaabo aallɨɨno cɨɨjɨgaiguiihunobadɨ jeevauhi, bu inigaɨhallɨvɨ sihidɨ
chaahimɨgano icauhi, bu imomo caatɨnɨcɨnɨuhi. Jaamomoco ɨdɨɨboro diibo
gaajauhi.
13 Bu jaabo tɨɨjohori jeesucɨnɨchehufaño jɨɨcɨnɨuhi. Jaabo momou Moocaani
Iimaa.
14 Jaabo dojɨcutɨ fuumo niqueje amocasimɨnaa imichehuje,
mɨhɨnivatɨchehuje, seseechehujefaño jɨcucucɨnɨmo. Jaamo bu tollɨro
seseefiimo caballomɨhallɨri icaumo.*
15 Jaabo iijɨfañotɨ sɨɨjevaga niisuga inoocɨnɨuhi. Togari jiinɨjemɨnaaco igui-
inonɨqui. Jaaboro tajɨɨbajiibo jɨgaiñohiri iicanɨcɨbadɨ. Jaaboro aamɨjiibo oono
baacufaihuco ihɨcɨqui itɨhairi iquicunɨcɨbadɨ. Jaaboro diitoco Moocaani
imityaabo ɨdaasuno moonɨji.
16 Jaabo idɨhallɨvɨ igaachehutɨ caatɨnɨcɨnɨuno aivojɨto Aivojɨɨbo, bu
tajɨɨbamɨnaa Aivojɨɨbo icano onoomomo.
17 Jaadɨ bu atyɨmeuhi saafi Moocaani toomomɨnaafi nɨhɨbahallɨri
julleecɨnɨɨboco. Jaabo sefano coovadiivuhi paryɨ joomɨ asimɨ

* **19:14** Griego iijɨri noono: Jaaboro diitoco iisujiibo Moocaani imityaabo sɨfiira aivofaihuco.

niquejeguiinodɨ agahafomoco: Masaa. Jaamoro mihigaivova ajashutɨno Moocaani machutajaagovɨ.

18 Jaamo aivojɨto uucunoco, amocasimɨnaa aivojɨto uucunoco, bu esefafiimo uucunoco, bu caballomɨ uucunoco, bu diitohallɨri iicahicamo uucunoco miyaamo uucunoco, bu jɨjovoto uucunoco bu unumefiimo uucunoco, bu equehefiimo uucunoco icano muduuva, nooboro.

19 Jaadɨ atyɨmeuhi ɨñɨhicuuboco, bu tollɨro jiinɨjemɨnaa aivojɨto ihamocasimɨnaama igaivuumoro oono eseseene caballohallɨri iicaaboma, bu diibo amocasimɨnaama icano imoonɨcasiqui asaaumoco.

20 Jaadɨ ɨñɨhicuuboco, bu jihovo iimaamɨnaafico icano sano agaayɨcɨuboro sisɨɨbo. Jaabo diibo jihovo iimaamɨnaafi ɨñɨhicuubo ɨmegavɨ jabafiiranehejeque omoonɨhicaubo. Tonehejefeenedɨ diibo jihovo iimaamɨnaafi miyamɨnaaco bañɨhicauhi oono ɨñɨhicuubo oovotaco agaayɨcɨumoco, bu jaamoro diibo ɨjɨco iimuumoco icano. Jaamɨsico gañɨɨubo buheemɨsico cɨɨjɨgai jɨcooba azufrema ɨjɨgabafaño.

21 Jaanotɨ diitɨsi yoto guijenɨcafutuuhi oono eseseene caballohallɨri iicaubo iijɨfañotɨ niisuga iinoocɨnɨugari. Jaamo uucuneri paryɨ añɨmɨ sihidɨro tuvauhi.

20

Mil Año Tɨcovovɨ Imino Iicajino.

1 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi Moocaani toomomɨnaafi ihusefaño ɨñɨhicuhojɨ llave, bu jɨgaiñehityɨgaba icanoma niquejefañotɨ niituuboco.

2 Jaaboro dragonco agaayɨcɨuboro tohiri sisɨuhi. Jaaboco sɨɨcɨjeo jiinimo, ɨjɨ, Satanas iicaaboco mil año tɨcovovɨ ficuubo.

3 Jaaboro diiboco ɨñɨhicuhojɨfaño agañɨɨuboro ihallɨvɨ maaninɨuhi. Jaaboro tuhuga ɨmega igaajataco ficuuhi siino miyamɨnaaco bañɨcuutɨibo iicaqui mil año tɨcovovɨ. Jaadɨ mil año afatyonobuunatɨ siino sinaayucafetejiibo. Jaaruubo gueenene icajitɨibo.

4 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi sihidɨ aivojɨ icagano iicanoco. Jaanohallɨri gɨcɨnɨumo itajɨibaqui mityaco agaayɨcɨumo. Tollɨro bu atyɨmeuhi johono Moocaani iijɨco Jesucristofañodɨ ɨjɨibeguehicaunohallɨtɨ inigaɨnoco iquitɨumo jeebɨinoco. Jaamo diito ɨñɨhicuuboco, bu ihɨjɨco icano imuutɨhi. Tollɨro bu diibo oovotaco ficusuutɨmo ihɨmecutɨ, bu ihusetɨ icano. Jaamo ubuheeteumoro Cristoma mil año tɨcovovɨ tajɨibauhi.

5 Jaano toono itɨconɨo buheete iicajino. Jaanotɨ saatoho uchuumucuumo buheeteutɨhi. Jari toono mil año afatyonobuunatɨ buheetejimo.

6 Imicani icamo Moocaanidiro iicamo Jesu buheetebuunatɨ itɨconɨo buheetefañodɨ iicajimo. Jaamohallɨvɨ allɨvɨo guijeve imityama chahaji, diitoco cɨɨjɨgaifaño agañɨɨjirunoma. Jillɨro ɨvɨ Moocaani Cristo iicamɨsi sacerdotemɨtɨro icajimo. Jaamoro diiboma mil año tɨcovovɨ tajɨibajimo.

7 Jaano toono mil año afatyonobuunatɨ Satanas siino sinaayucafeteji ɨñɨhicuhojɨfañotɨ.

8 Jaadɨ feejiibo paryɨ jiinɨjemɨnaaco ibañɨqui. Jaaboro Magog cuumi, bu Gog cuumi icano ɨyotoma bañɨtejiibo. Jaaboro tuucuumicɨ amocasimɨnaa ajashutɨmo muuaiño jiinɨgaiyɨhaiñobadɨ iicamoco igaiyɨɨcɨjiibo mɨnaaguiiha.

9 Jaadɨ saajimo jiinɨjejɨnibacɨdɨ. Jaamoro Moocaanita iicacuumico, Moocaani agaijɨcuumico, Jerusale cuumico cabaacujimo. Jaarumohallɨvɨ Moocaani cɨɨjɨgaico agalluuno paryɨ diitoco jɨgasuji.

10 Jaanotɨ ɨjɨ diitoco abañɨuboco gañɨɨjiibo cɨɨjɨgai azufrema ɨjɨgano jɨcoobafaño; oono ɨñɨhicuubo, bu jihovo iimaamɨnaafi icamɨsico agañɨɨubafaño. Jahɨgo ɨdaasuno aivono moonɨcafetejimo fahiijɨvaro cuujehachuta, fucuhachuta icano.

Sihidɨ Ejeevano Eseseene Aivojɨ Icaga.

11 Jaadɨ atyɨmeuhi sihidɨ jeevano seseene aivojɨ icagaco, bu togahallɨri ɨgɨcɨnɨuboco icano. Jaabo ɨmefeenetɨ niqueje, jiinɨje icano sano finɨuhi atyɨmeratɨno. Jaamaño diito iicaujirumaño atyɨmerautɨhi.

12 Jaadɨ atyɨmeuhi paryɨ iguijevehicaumo unumefiimo, bu equehefiimo icano sahɨgo Moocaani ɨmefeenevɨ jullelleecɨnɨmoco. Jaadɨ faayɨcɨumo aameneque, tollɨro bu sihaame fiivohaameque icano. Jaadɨ uchuumucuumo jaaducafutuuhi omoonɨhicaunoco toohaamejefaño iicaubadɨ.

13 Jaasumi iguijeveumo teehinofaño, bu muuaiñofaño icano buheeteuhi. Jaabadɨro bu famooro iguijeveumo jeebɨino buheeteuhi guijevemɨnaa iicahicaumañotɨ. Jaamoco paryɨ jaaducafutuuhi omoonɨhicaunehejeque emeecɨiboro.

14 Jaadɨ guijeve, bu guijevemɨnaa iicahicaumaño icano gañɨɨcafutuuhi cɨɨjɨgai jɨcoobafaño. Jaaba toba cɨɨjɨgai jɨcooba allɨvɨo guijeve iicano.

15 Jahɨgo bu tollɨro gañɨɨcafutuumo fiivo aamefaño imomono acaatɨnɨrautɨmo icano.

21

Bohono Niqueje, Bu Bohono Jiinɨje Icano.

1 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi bohono niquejeque, bu bohono jiinɨjeque icano. Mɨiro itɨconɨo niqueje, bu itɨconɨo jiinɨje icano ifinɨcuumaño, bu tollɨro muuaiño chahacuuhi icano.

2 Uujoho Jua, atyɨmeuhi iimino cuumi, bohono Jerusale cuumi niquejefañotɨ Moocaani ɨmefeenetɨ iniituucuumico. Jaacuumi imino imibachucɨnɨuhi gaigo itajevaqui iimibaiquimaainɨcɨbadɨ.

3 Jaanaaca niquejefañotɨ sefano unuunoco guubuuhi: Meecɨ, jino Moocaani miyamɨnaafeeneri jisumi iicacuunoco. Jaabo diitoma icajiibo. Jaanotɨ diiteji diibo cuumimɨnaa icano. Jaabo Moocaani diitoma icaji diito Caanitɨ iicaqui icano.

4 Jaamo taafiirafaihunoco Moocaani filluji. Jaadɨ siino guijeve chahacuuji, bu taafiira chahacuuji, bu ɨdaasuhiica, bu aivehicano chahacuuji, eedeene achahacuujimaño, noonoro.

5 Jaanaaca ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨubo nuuhi: Meecɨ, paryɨ uujoho bonehejeque eetavehi, nooboro.

Jaadɨ bu nuubo: Caatɨnɨ, jino aivo miyahiijɨ aivo miyaano iicano, nooboro.

6 Jaadɨ bu uco siino nuubo: Fɨne, imivocafutucuuno. Uujoho ɨmegaoobo, bu allɨvɨoobo icano, oono A, Z icano iicabadɨ iicaabo. Jaabo uujoho adufirari iicaaboco pisirigai nɨfaihu fiivoco aacɨfaihutɨ isuuji jaadusuratɨno.

7 Bu mityano iicamo paryɨ toonoco gaayɨcɨji oono caani busumijeque illi agaayɨcɨnɨcɨbadɨ. Jaamo Caaniji uujoho. Jaanotɨ diiteji taseeme icano.

8 Jaanotɨ ɨñɨhicuguehicamoco, bu imiyaaveguehicatɨmoco, bu fanoova imitɨmɨnaaco, bu agaicaaufihicamoco, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicahicamoco, bu apichunoco ihiimaahicamoco, bu jihovo caani ɨjɨmɨco ejeecɨvehicamoco, bu paryɨ abañɨfifihicamoco icano gañɨɨjimo cɨɨjɨgaima azufre ɨjɨgano jɨcoobafaño. Jino allɨvɨo guijeve iicajino, nooboro.

Bohono Jerusale Cuumi.

9 Jaanaaca Moocaani toomomɨnaafi sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo niinoono Moocaani sɨfiira guirihillunoma iicaumotɨ saafi tajaa asaauboro uco nuuhi: Juu disaa ɨco Corderobadɨ iicaabo taaba iicagoco ɨɨfusuqui, nooboro.

10 Jaano toono uco Moocaani Gaija ɨɨfusuunofaño atyɨmeuhi Moocaani toomomɨnaafi uco caamovobaɨ guiraabaɨ nijequevɨ asatyuuboro ɨfusuuhi iimino cuumi sihidɨ ejeevacuumi, Jerusale cuumi niquejefañotɨ Moocaani ɨmefeenetɨ iniitucuumico.

11 Jaacuumi seseene achɨcɨnɨuhi Moocaani arɨcuri. Jaano iharɨcu ɨfuvusuuhi imino guiisiba arɨcubadɨ, jaspe guiisiba arɨcu imino oonogoonovɨ ɨɨfuvusunɨcɨbadɨ.

12 Jaacuumihallɨdɨ cuhufono guiisiri meegueɨcɨnɨuno ajashutɨno caamovono. Jaanotɨ icauno fahuseecɨ motɨhaitɨ mihugaacɨ ɨdɨɨno. Jaahugaje tɨcovovɨ Moocaani toomomɨnaa saafiisa icauhi, bu jaahugajehallɨvɨ Israel cuumino fahuseecɨ motɨhaitɨ miicuumicɨ ɨdɨɨno iicacuumije momono caatɨnɨcɨnɨuhi icano.

13 Jaano aamɨjɨnaagoocuumitɨ icauno mihugaacɨ, sahuga ɨdɨɨno, bu nijequenaagoocuumitɨ icauno mihugaacɨ, sahuga ɨdɨɨno, bu sanaago gaicujaatɨ mihugaacɨ, sahuga ɨdɨɨno, bu sinaago gaicujaatɨ mihugaacɨ, sahuga ɨdɨɨno icano.

14 Jaano tuucuumihallɨdɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaacɨ ɨdɨɨno guiisibaneri eetavocɨnɨuhi. Jaanohallɨdɨ imeegueta icauhi. Jaabaajehallɨvɨ Corderobadɨ iicaabo minɨsumɨnaa momono caatɨnɨcɨnɨuhi.

15 Jaabo Moocaani toomomɨnaafi uuma ihiimaahicaubo oro ɨmeima icaubo tuucuumico iheevequi iguhuganoco, bu imeeguetaco icano.

16 Jaacuumi tehesi sanoodɨnoruu, bu icarecu, bu icaamovo icano sahachutaruu. Jaacuumico Moocaani toomomɨnaafi ihɨmeiri uhuuvuuno acɨuhi, dos mil doscientos kilometrohachuta. Jaano itehesi, bu caamovɨ icaamovo, bu icarecu icano samañovɨruu icano.

17 Jaadɨ bu imeeguetaco uhuuvuuno icaamovo acɨuhi sesenta y cuatro metrodɨno miyamɨnaa oovonɨcɨyomoneri Moocaani toomomɨnaafi uhuuvuuno.

18 Jaanaa imeegueta jaspe guiisibaneri eetavocɨnɨuhi. Jaanotɨ ifaacuumiu botɨ orori nicucɨnɨuhi. Jaano vidriobadɨ mɨhɨnivatɨno ɨfuvusuuhi.

19 Jaanotɨ bu imeegueta tano guiisibano fanoova iminoono guiisibaneri imibachucɨnɨuhi: Itɨconɨooba jaspe guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba zafiro onoono guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba agata onoono guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba esmeralda guiisibari imibachucɨnɨuhi;

20 Jaano allɨvɨoba onice guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba cornalina guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba crisolito guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba berilo guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba topacio guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba crisoprasa guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba jacinto guiisibari imibachucɨnɨuhi; bu niinooba amatista guiisibari imibachucɨnɨuhi icano.

21 Jaanotɨ iguhugano docedɨno iicano perlanorou. Jaahugaje itɨcovoocɨvɨ sano perlariro eetavocɨnɨuhi. Jaanotɨ tuucuumifeene jɨɨhai sano ororiro eetavocɨnɨuhi, imino vidriobadɨ foovono onoogoonovɨ ɨfuvusuuhi.

22 Jaacuumifaño templojaco atyɨmeutɨhi Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ imityaabo, bu Corderobadɨ iicaabo icamɨsico famañovavɨro tuucuumifaño mejeecɨveji.

23 Jahɨgo cuujeo nɨhɨba, fucuo nɨhɨba icano chahahi Moocaani inamecuri tuucuumico ahachɨcɨnɨmaño, bu Corderobadɨ iicaabo tuucuumico aachɨcɨnɨibo iicamaño icano.
24 Jaacuumi seseefañodɨ jiinɨjemɨnaa ataajasucafutuumo ɨgueji. Bu jiinɨjemɨnaa aivojɨto tuucuumijaago imitya, ibocɨ icanoco satyeji.
25 Jaacuumi guhugano foboocɨrahicajitɨhi tahɨgo fucu achahacujimaño.
26 Jahɨgo jiinɨjemɨnaa imityaco, ibocɨco icano satyeji.
27 Jaanotɨ ɨmɨhɨnivanoba tahɨgo feejitɨhi, bu ɨɨdicunoonoco, bu bañɨfiiraco icano omoonɨhicamo tahɨ feejitɨhi icano. Jaanotɨ naha ɨdɨɨmoro Corderobadɨ iicaabohaame fiivohaamefaño imomono acaatɨnɨcɨnɨmo feeji.

22

1 Jaadɨ bu uco ɨɨfusuubo muuai imino inɨfaihu fiivoco aacɨmuuaico. Jaamuuai nɨfaihu jaacuhi cristalbadɨ icahi. Moocaani, Corderobadɨ iicaabo iicamɨsi aivojɨ icagatɨ iinoocɨnɨuhi cuumifeenedɨ.
2 Jaacuumi iicaujɨ jɨihai imiyajɨ guiiraajɨ. Jaajɨ guiraaro tumuuaijɨnicɨdɨro icajɨ. Jaanojɨnivɨ fiivo ɨmohoocɨ icahi fanaagovaacɨjɨjɨnivɨ. Jaahoocɨ faficabavavɨro ifanɨhɨbava tɨcovovɨ noova icahi fanɨhɨbavavɨro. Jaahoocɨ aamene jiinɨjemɨnaaco itaabuqui iicano.
3 Bu jahɨgo afaijacɨnɨno chahaji. Tuucuumifaño Moocaani, Corderobadɨ iicaabo iicamɨsi aivojɨ icaga icaji. Jaamɨsico ijeecɨvomɨnaa imehicaji.
4 Jaamo bu diiboco faño ihɨmeque atyɨmehicaji, bu diibo momo ihɨmecunotɨ icanoma icajimo icano.
5 Jahɨgo fucu chahaji. Jaamaño tuucuumifaño iicamo siino seseeque esucuujitɨhi cɨɨjɨgaimecuno seseeque, bu nɨhɨba seseeque icano esucuujitɨhi Aivojɨibo Moocaani diitoco ahachɨcɨnɨjimaño. Jahɨgo diito fahiijɨvaro aivojɨtotɨ icaji.

Jesucristo Asaajino Fiitɨcuuhi.

6 Jaadɨ bu uco siino Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Jino aivo miyahiijɨ. Jaanoco aivo mimiyaavogo. Diiboro Aivojɨibo Moocaani ihiimaamɨnaaco, Igaijaco aacɨfiibo itoomomɨnaafico jino galluuhi ijeecɨvomɨnaafico ihɨfusuqui goovano iicajinehejeque.
7 Uujoho goovajino asaano, noobo Jesu. Imicani icajiibo jiihaamefaño Moocaani jɨibogo acaatɨnɨcɨnɨno onoobadɨ omoonɨibo, nooboro.
8 Jaabo uujoho Jua jinehejeque guubuuhi, atyɨmeuhi icano. Jaadɨ diibo Moocaani toomomɨnaafi tonehejeque uco ɨɨfusuuboguiino memuɨivuuhi diiboco imeequi.
9 Jaarunofaño uco nuubo: Tollɨ moonɨdino. Mɨɨro uujoho Moocaani jeecɨvomɨnaafi ɨɨbadɨro, bu oono dinahabomɨ Moocaani iijɨco ɨjɨibeguehicamobadɨ, bu parɨ oono jihaamefaño acaatɨnɨcɨnɨnoco imiyaaveguehicamobadɨ icano. Jaanegui Moocaanicoro dihimo, nooboro.
10 Tollɨro bu uco nuubo: Jino Moocaani jɨibogo jihaamefaño acaatɨnɨcɨnɨnoco toovono ficuudino. Mɨɨro fiitɨcuujino toneheje iicano.
11 Jaanegui jaafa iimitɨibo iimitɨco moonɨiboro icahi. Jaanotɨ bu ɨɨdicuubo jaafa ihɨdicuunoco moonɨiboro icahi. Jaanotɨ bu iimiibo jaafa iiminoco moonɨiboro icahi. Jaanotɨ bu Moocaanidiro iicaabo diiboco jeevesutɨibo iicaqui.
12 Jɨihɨ goovajino asaano, noobo Jesu. Jaabo uujoho sɨvaji parɨ omoonɨhicaneheje jaadaco diitoco aacɨqui.

13 Jaabo uujoho ɨmegaoobo, bu allɨvɨoobo icano, bu itɨconɨoobo, bu nijequeoobo oono A, Z icano iicabadɨ iicaabo, nooboro.
14 Imicani icamo imifiiutɨmoco iimitusucuumo fiivoco aacɨno ɨmohotɨ imachuqui, bu iguhugari tuucuumifaño ijɨcafetequi icano.
15 Jaanotɨ ɨɨdicufiimo, bu apichuco ihiimaahicamo, bu gaigooma imitɨnoono iicafifimo, bu sitaaco agaicaaufifimo, bu jihovo ɨjɨmɨco ejeecɨvefimo, bu paryɨ famooro bañɨfiiraco iimogomoro omoonɨfimo icano buhɨgoro icaji.
16 Jaabo uujoho Jesu tatyoomɨnaafico galluuhi paryɨ jinehejeque Moocaani iijanomɨnaaco ijɨɨbeguequi. Jaabo uujoho David tyadimɨhai tanoobo, bu iyaachimɨhaioobo icano. Bu tollɨro uujoho aarɨcuubo cuujetavɨo meecɨrɨgaibadɨ jeevahi, nooboro.
17 Jillɨ Moocaani Gaija, bu Corderobadɨ iicaabo taaba icano neehi: Disaa.
Bu jaanoco muguubumo monoo: Disaa.
Bu adufirari mihicamo, mahadunoco mihimogomo masaamoro mahaduva. Jino ifinɨjitɨno fiivoco tɨcovono mahacɨji jaadusuratɨno.
18 Jaabadɨro bu jihaamefaño acaatɨnɨcɨnɨno Moocaani iijɨco paryɨ uguubuhicamoco jino uujoho neehi: Cajaatyohacho jihaamefaño onoonehejeque janaanɨcɨ ucuubaryuhachiijɨ, bu diitohallɨvɨ Moocaani galluuji isɨfiira ɨdaasuno omoonɨjinoco jihaamefaño eneehicacuunoco.
19 Jaabadɨro bu saatoho jihaamefaño Moocaani iijɨ acaatɨnɨcɨnɨnotɨ samañooco agañɨɨhachiijɨ, diiboco fiivo ɨmoho noovatatɨ ɨcɨtɨɨbocoro imicuumifañotɨ gañɨɨji. Jihaamefaño fiivo ɨmohohallɨdɨ, bu imicuumihallɨdɨ icano fone iimaacuuhi.
20 Jinehejeque ɨjɨɨbogoobo jillɨ neehi: Jɨɨhɨ goovajino asaano, nooboro.
Jɨɨhɨ. ¡Disaa, Aivojɨɨbo Jesu!
21 Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo paryɨ amɨɨhaico imino moonɨhi. Fɨne.